ร่าง

ยุทธศาสตร์ชาติ

พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี ๒๕๖๑ ของ สศช.

กันยายน ๒๕๖๑

คำนำ

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ รวม ๖ คณะ อันประกอบด้วย คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ตลอดจนได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

สถานการณ์ แนวโน้ม วิสัยทัศน์ และเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ

๑. บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เป็นต้นมา ได้ส่งผลให้ประเทศมีการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจที่ประเทศไทยได้รับการยกระดับเป็นประเทศในกลุ่มบนของกลุ่มประเทศระดับรายได้ปานกลาง ในด้านสังคมที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนส่งผลให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการเป็นประเทศยากจน และในด้านสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในความหลากหลายเชิงนิเวศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีความท้าทายต่อการพัฒนาที่สำคัญ อาทิ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๖๐ ที่ร้อยละ ๓.๙ ถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าศักยภาพ เมื่อเทียบกับร้อยละ ๖.๐ ต่อปี ในช่วงเวลาเกือบ ๖ ทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีสาเหตุหลักจากการชะลอตัวของการลงทุนภายในประเทศและสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ยังไม่ฟื้นตัวได้เต็มที่ โครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ภาคบริการและภาคเกษตรมีผลิตภาพการผลิตในระดับต่ำ ขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ประกอบกับแรงงานไทยยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพและสมรรถนะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ

นอกจากนั้น ศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัยยังคงเป็นปัจจัยท้าทายสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แม้ว่าการเข้าถึงระบบบริการสาธารณะ การศึกษา บริการสาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ และการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ ของคนไทยมีความครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องคุณภาพการให้บริการที่มีมาตรฐานแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ทำให้ประเทศไทยยังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ ขณะที่ปัญหาด้านความยากจนยังคงเป็นประเด็นท้าทายในการยกระดับการพัฒนาประเทศให้ประชาชนมีรายได้สูงขึ้นและแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันการวางกลยุทธ์ระยะยาวในการฟื้นฟู การใช้ และการรักษาทรัพยากรอย่างบูรณาการเพื่อการพัฒนาประเทศที่ผ่านมายังขาดความชัดเจน ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศยังมีปัญหาการใช้อย่างสิ้นเปลืองและเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว

ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวข้างต้นมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ การพัฒนาประเทศขาดความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของประชาชน ขณะที่ความมั่นคงภายในประเทศยังมีหลายประเด็นที่ต้องเสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็ง ลดความขัดแย้งทางความคิดและอุดมการณ์ที่มีรากฐานมาจากความเหลื่อมล้ำ ความไม่เสมอภาค การขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม และปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมือง ตลอดจนส่งเสริมคนในชาติให้ยึดมั่นสถาบันหลักเป็นศูนย์รวมจิตใจให้เกิดความรักความสามัคคี

ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานและวัยเด็กที่ลดลงและประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ มีความท้าทายมากขึ้น ทั้งในส่วนของเสถียรภาพทางการเงินการคลังของประเทศในการจัดสวัสดิการเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น การลงทุนและการออม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ความมั่นคงทางสังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นประเด็นท้าทายต่อการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว

๒. ปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ

แม้ว่าประเทศไทยจะมีตำแหน่งที่ตั้งที่สามารถเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงในภูมิภาคและเป็นประตูสู่เอเชีย แต่การที่มีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ ทำให้ปัญหาด้านเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านยังคงเป็นความท้าทายด้านความมั่นคงในอนาคต นอกจากนี้ ประเทศไทยยังคงต้องให้ความสำคัญกับปัญหาด้านความมั่นคงอื่น ๆ ที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติ ที่อาจเป็นประเด็นท้าทายต่อการสร้างบรรยากาศความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนและระหว่างประชาชนกับประชาชน ซึ่งรวมถึงการสร้างความสามัคคีของคนในชาติที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชากรไทยที่มีแนวคิดและความเชื่อที่แตกต่างกันอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ การขยายอิทธิพลและการเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ หรือเกิดการย้ายขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ขณะที่องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ อาทิ องค์การระหว่างประเทศ และบรรษัทข้ามชาติจะมีบทบาทมากขึ้นในการกำหนดกฎ ระเบียบ ทิศทางความสัมพันธ์ และมาตรฐานสากลต่าง ๆ ทั้งในด้านความมั่นคง และเศรษฐกิจ รวมทั้งการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ และการเปิดเสรีในภูมิภาคที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงในทุกระบบ อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านอาชญากรรมข้ามชาติและเศรษฐกิจนอกระบบ รวมทั้งปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ และการลักลอบเข้าเมือง

ในทางกลับกัน ความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดจะก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน อาทิ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ หุ่นยนต์และโดรน เทคโนโลยีพันธุกรรมสมัยใหม่ และเทคโนโลยีทางการเงิน ซึ่งตัวอย่างแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดเหล่านี้ คาดว่าจะเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ช่วยทำให้เศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มที่จะกลับมาขยายตัวได้เข้มแข็งขึ้น แนวโน้มสำคัญที่จำเป็นต้องมีการติดตามอย่างใกล้ชิด อาทิ การรวมกลุ่มทางการค้าและการลงทุนที่จะมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น การแข่งขันที่คาดว่าจะรุนแรงขึ้นในการเพิ่มผลิตภาพและสร้างความหลากหลายของสินค้าและบริการที่ตอบโจทย์รูปแบบชีวิตใหม่ ๆ

นอกจากนั้น ประเทศไทยคาดว่าจะเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี ๒๕๗๔ จะก่อให้เกิดโอกาสใหม่ ๆ ในการตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคสูงอายุที่จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการคาดการณ์ว่าครอบครัวไทยจะมีขนาดเล็กลงและมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ประชากรในประเทศไทยจะมีช่วงอายุที่แตกต่างกันและจะมีกลุ่มคนช่วงอายุใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของประชากรให้มีคุณภาพและการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการผลิตและการบริการของประเทศจะเป็นความท้าทายสำคัญในระยะต่อไป

ในขณะเดียวกัน โครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย อาจทำให้เกิดความต้องการแรงงานต่างชาติเพิ่มมากขึ้นเพื่อทดแทนจำนวนแรงงานไทยที่ลดลง ซึ่งปัจจัยด้านการเปิดเสรีในภูมิภาคและความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งในภูมิภาคจะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานและการย้ายถิ่นมีความสะดวกมากขึ้น และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรเข้าออกประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรที่มีศักยภาพซึ่งมีแนวโน้มในการเคลื่อนย้ายไปเรียนหรือทำงานในทั่วทุกมุมโลกสูงขึ้น ทั้งนี้ การย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น จึงอาจจะเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะยังคงเป็นประเทศผู้รับของประชากรจากประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่ประชากรไทยโดยเฉพาะแรงงานทักษะอาจมีแรงจูงใจในการย้ายถิ่นไปยังประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ดีกว่า อาจทำให้การแย่งชิงแรงงานมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งจะยิ่งทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมไทย

นอกจากนี้ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในเชิงความผันผวน ความถี่ และขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนระบบผลิตทางการเกษตรที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกับความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ ขณะที่ระบบนิเวศต่าง ๆ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง และมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงในการสูญเสียความสามารถในการรองรับความต้องการของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ดี ระดับความรุนแรงของผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกและความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศต่าง ๆ ดังกล่าวที่แต่ละประเทศจะต้องเผชิญจะมีความแตกต่างกัน ทำให้การเป็นสังคมสีเขียว การรักษาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการจะได้รับความสำคัญและความสนใจจากนานาประเทศ รวมทั้งประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก รวมถึงการสร้างสมดุลความมั่นคงด้านพลังงานและอาหารมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น กฎระเบียบและข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมจะมีความเข้มข้นและเข้มงวดขึ้น โดยกรอบการพัฒนาตามข้อตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และบันทึกความตกลงปารีส จะได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น

แนวโน้มเหล่านี้จะก่อให้เกิดความท้าทายต่อการพัฒนาประเทศในหลายมิติ ทั้งในส่วนของการจ้างงานและอาชีพ สาขาการผลิตและบริการใหม่ ๆ ความมั่นคงของประเทศอันเกิดจากภัยคุกคามและความเสี่ยงด้านอื่น ๆ ที่ซับซ้อนขึ้น อาชญากรรมไซเบอร์ รูปแบบการก่อสงครามที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและรวดเร็วของผู้คน เงินทุน ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ เทคโนโลยี และสินค้าและบริการ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รวดเร็วและคาดการณ์ได้ยาก การเกิดขึ้นของโรคระบาด และโรคอุบัติใหม่ที่จะส่งผลให้การเฝ้าระวังด้านการสาธารณสุขในประเทศมีความสำคัญมากขึ้น อาจนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นได้ หากไม่มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและรองรับผลกระทบต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งรวมถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผันที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการเข้าถึงเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน และองค์ความรู้สมัยใหม่มีระดับความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มประชากรต่าง ๆ โดยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมดังกล่าวจะส่งผลต่อทั้งการจ้างงานและอาชีพที่จะมีรูปแบบและลักษณะงานที่เปลี่ยนไป มีความต้องการแรงงานที่มีสมรรถนะสูงเพิ่มมากขึ้น หลายอาชีพอาจหายไปจากตลาดงานในปัจจุบันและบางอาชีพจะถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติโดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการทักษะระดับต่ำ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ปรับตัวไม่ทันหรือขาดความรู้และทักษะที่ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป กระแสโลกาภิวัตน์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาขยายความเป็นเมือง วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศที่อาจจะมีความแปรปรวนมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวจะส่งผลให้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

จากปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ข้างต้น เห็นได้ว่าบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูง และมีความซับซ้อนหลากหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตการพัฒนาประเทศอย่างมาก ดังนั้น การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติและทุกด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง มีความร่วมมือในลักษณะประชารัฐจากภาคส่วนต่าง ๆ ในรูปแบบของหุ้นส่วนการพัฒนาที่เป็นการดำเนินงานอย่างบูรณาการ เนื่องจากทุกมิติการพัฒนามีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน โดยประเทศไทยจำเป็นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถรู้เท่าทันและปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์และกติกาใหม่ ๆ และมาตรฐานที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจำเป็นต้องมี

การพัฒนาระบบและปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ทั้งในส่วนของระบบการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะฝีมือที่สอดคล้องกันกับการพัฒนาของคนในแต่ละช่วงวัย ระบบบริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับเป็นเจ้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก้าวทันโลก จากการต่อยอดการพัฒนาบนพื้นฐานนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ส่งผลให้เกิดการสร้างห่วงโซ่มูลค่าทางเศรษฐกิจในทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร และภาคบริการ กระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกภาคส่วน

นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลความมั่นคงด้านพลังงานและอาหาร รักษาไว้ซึ่งความหลากหลายเชิงนิเวศ การส่งเสริมการดำเนินชีวิตและธุรกิจ และการพัฒนาและขยายความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่องที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมกับการมีข้อกำหนดของรูปแบบและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวเนื่องกับลักษณะการใช้พื้นที่ที่ชัดเจน ขณะที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ กฎหมาย ระบบภาษี ต้องมีกลยุทธ์การพัฒนาที่สามารถอำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้ประเทศมีศักยภาพการแข่งขันที่สูงขึ้น และสามารถใช้จุดแข็งในเรื่องตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศมากขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญของการรวมกลุ่มความร่วมมือกับนานาประเทศในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อกระชับและสร้างสัมพันธไมตรี เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูต ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างพลังทางเศรษฐกิจและรักษาความมั่นคงของประเทศ โดยจำเป็นต้องสร้างความพร้อมในการที่จะยกระดับมาตรฐานและมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกติกาสากลในด้านต่าง ๆ ขณะเดียวกันประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งให้มีการปฏิรูประบบราชการและการเมืองเพื่อให้เกิดการบริหารราชการที่ดีและเสถียรภาพทางการเมือง มีการส่งเสริมคนในชาติให้ยึดมั่นสถาบันหลักเป็นศูนย์รวมจิตใจเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคี และลดความขัดแย้งภายในประเทศ โดยที่นโยบายการพัฒนาต่าง ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับโครงสร้างและลักษณะพฤติกรรมของประชากรที่อาจจะมีความแตกต่างจากปัจจุบันมากขึ้น

ดังนั้น ภายใต้เงื่อนไขโครงสร้างประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจ สภาพสังคม สภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการวางแผนการพัฒนาที่รอบคอบและครอบคลุม อย่างไรก็ตาม หลายประเด็นพัฒนาเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการปรับตัวซึ่งจะต้องหยั่งรากลึกลงไปถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง การขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้าไปในอนาคตจึงจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ในระยะยาวที่ต้องบรรลุ พร้อมทั้งแนวยุทธศาสตร์หลักในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นบูรณาการบนพื้นฐานประชารัฐเพื่อยกระดับจุดแข็งและจุดเด่นของประเทศ และปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนและจุดด้อยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเป้าหมายใหญ่ในการขับเคลื่อนประเทศ และถ่ายทอดไปสู่แผนในระดับอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ภารกิจ และพื้นที่ ซึ่งรวมถึงพื้นที่พิเศษต่าง ๆ อาทิ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อให้การพัฒนาประเทศสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน

๓. วิสัยทัศน์ประเทศไทย

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคง

ทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็งเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืนจนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ไม่มีประชาชนที่อยู่ในภาวะความยากจน เศรษฐกิจในประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนมีการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคตเพื่อให้สอดรับกับบริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป และประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีโลก และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาค ทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ เพื่อให้เป็นพลังในการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้ การรักษาและการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพและยั่งยืน

วิสัยทัศน์ประเทศไทย ๒๕๘๐

“ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

มั่นคง

- มีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง
- ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย
- สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคง มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน
- มีความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ

มั่งคั่ง

- ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ยกระดับเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน
- เศรษฐกิจมีความสามารถในการแข่งขันสูง สร้างเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคต และเป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาคทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน
- มีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่อง อาทิ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงินและทุนอื่นๆ

ยั่งยืน

- การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญด้านรายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม
- มีการผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลก
- คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน ทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ **“ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน”** โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย

๑) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย

๒) ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้

๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

๔) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม

๕) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

๖) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ **“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนายกระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนากลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน ระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ“ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยแต่ละยุทธศาสตร์มีเป้าหมายและประเด็นการพัฒนา ดังนี้

๔.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน

ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

๔.๒ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (๑) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดรับกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (๓) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

๔.๓ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

๔.๔ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๔.๕ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

๔.๖ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนั้น กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๑. บทนำ

ความมั่นคงถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของทุกสังคมในทุกยุคทุกสมัย โดยกรอบแนวคิดความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละห้วงเวลา ปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดและพลิกผัน ได้ทำให้มิติทั้งปวงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคงแบบเดิมจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงมีเป้าหมายสำคัญเพื่อบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน ไปจนถึงระดับความมั่นคงของมนุษย์ และทุกมิติ ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อมุ่งที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงให้ประเทศมีความสงบเรียบร้อยและสันติสุข ในขณะเดียวกันก็จะต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในบางพื้นที่ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ เช่น ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผัน ปัญหาการแข่งขันทางการค้าและการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติ นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวสามารถบรรลุผลที่เป็นรูปธรรมทั้งปัจจุบันและในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติด้วยการยกระดับขีดความสามารถของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชนให้มีความพร้อมและเพียงพอในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ รวมทั้งสามารถติดตาม ป้องกัน แก้ไข และรับมือกับปัญหาความมั่นคงและภัยพิบัติทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ อย่างบูรณาการทั้งภายในประเทศ ตลอดจนบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความสงบ สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้า ให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนดอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีเป้าหมายสำคัญในภาพรวมระยะ ๒๐ ปีที่เป็นรูปธรรมชัดเจน คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” โดยเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งและความรักความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ ตลอดถึงการปลุกจิตสำนึกด้านความมั่นคงให้เกิดขึ้นในประชาชนทุกระดับ การพัฒนาระบบงานด้านการข่าวให้มุ่งเน้นการบูรณาการข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงอย่างเป็นระบบ การพัฒนาปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงให้มีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการการดำเนินงานอย่างแท้จริง โดยปัญหาความมั่นคงเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการแก้ไข ประกอบด้วย ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ และปัญหาการทุจริตในระบบราชการ

๒. เป้าหมาย

๒.๑ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข

๒.๒ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๓ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

๒.๔ ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ

๒.๕ การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ตัวชี้วัด

๓.๑ ความสุขของประชากรไทย

๓.๒ ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

๓.๓ ความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

๓.๔ บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของไทยในประชาคมระหว่างประเทศ

๓.๕ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อยและสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง ให้สถาบันหลักมีความมั่นคง เป็นจุดศูนย์รวมจิตใจอย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง สามัคคีปรองดอง และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันพร้อมที่จะร่วมแก้ไขปัญหาของชาติ

๔.๑.๑ การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อมตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้คนไทยทุกคนในทุกภาคส่วน มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีอาชีพการงานและรายได้ที่เพียงพอ ได้รับโอกาสและความเสมอภาคอย่างเท่าเทียม มีความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจปัญหา

สำคัญของสังคม มีความรักความสามัคคี ตระหนักและให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติ และพร้อมเข้ามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศ ตลอดจนช่วยเหลือประชาชน โดยการอำนวยความปลอดภัยอย่างกว้างขวางและครอบคลุม ปลูกฝังจิตสำนึกและคุณสมบัติพื้นฐานคนไทยที่ดีให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม สร้างเสริมความรักความสามัคคี ความตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ตลอดจนการมีส่วนในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงและพัฒนาประเทศ ให้กับทุกภาคส่วนทั้งประชาชน ตำรวจ ทหาร และหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่น ๆ ผ่านทางโครงการ กิจกรรม และการรณรงค์ต่าง ๆ ตลอดไปจนถึงการดำเนินการอื่นทุกวิถีทางที่เหมาะสม อย่างต่อเนื่องและจริงจังจนประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับอย่างชัดเจน

๔.๑.๒ การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้คนในชาติมีจิตสำนึกรักและหวงแหน มุ่งจงรักภักดี พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและศูนย์รวมจิตใจหนึ่งเดียวกันของคนทั้งชาติ โดยปลูกฝังและสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ รณรงค์เสริมสร้างความรักและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและชาติไทย ผ่านทางกลไกต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ในเชิงสร้างสรรค์ น้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงแนวทางพระราชดำริต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปประยุกต์ปฏิบัติใช้อย่างกว้างขวาง จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติและพระราชกรณียกิจอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนส่งเสริมให้ยึดถือหลักคำสอนซึ่งเป็นแก่นแท้หรือคำสอนที่ถูกต้องของศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่จะช่วยพัฒนาทั้งจิตใจและปัญญา รวมทั้งต้องจัดให้มีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด การส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย ตลอดจนอุปถัมภ์ค้ำจุนศาสนาอื่นให้มุ่งเน้นการสั่งสอนคนให้เป็นคนดี รักความสงบสันติสุข พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติบ้านเมือง และช่วยเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนาอย่างปรองดอง ไม่ให้เกิดการแบ่งแยกแตกต่าง

๔.๑.๓ การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพื่อให้การบริหารจัดการบ้านเมืองและการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่สอดคล้องกับบริบทของไทย เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งได้ผู้นำและนักการเมืองที่เป็นคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมสูง และกล้าตัดสินใจ โดยปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในบริบทของไทย ส่งเสริมให้นักการเมืองมีคุณภาพ เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ เห็นประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและของพรรคพวกเพื่อนพ้อง เสริมสร้างพรรคการเมืองและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีนโยบาย แนวคิด และการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลสากล ไปจนถึงพัฒนาปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างสุจริตและเที่ยงธรรม มีกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีปรองดอง จนสามารถคัดกรองคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถและกล้าตัดสินใจ เข้ามาบริหารประเทศให้มุ่งไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและสอดคล้องเหมาะสมกับสังคมไทย

๔.๑.๔ การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ เพื่อให้ประเทศชาติมีกลไกเฉพาะเจาะจงที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขต้นเหตุที่เป็นรากเหง้าของปัญหาภายในประเทศทั้งปวงให้หมดไป มีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง และทำให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม โดยพัฒนาปรับปรุงกลไกและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่มีอยู่เดิม เช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นต้น หรือที่ต้องออกแบบใหม่ให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรองรับปัญหาความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ได้ทุกมิติ กำหนดและเสริมสร้างบทบาทของหน่วยงาน องค์กร หรือคณะกรรมการที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน สามารถตรวจสอบวิธีการดำเนินงาน การบูรณาการการปฏิบัติให้สอดคล้อง เกื้อกูล และต่อเนื่องกัน ตลอดไปจนถึงสามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่สาเหตุได้อย่างแท้จริง

๔.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่อย่างตรงประเด็นจนหมดไปอย่างรวดเร็ว และป้องกันไม่ให้ปัญหาใหม่เกิดขึ้นอันจะส่งผลให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔.๒.๑ การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน เพื่อให้ปัญหาเดิมที่มีอยู่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง จนยุติลง หรือไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ รวมทั้งให้การบริหารและการพัฒนาบ้านเมืองเดินหน้าไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยผลักดันการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาของทุกภาคส่วนในทุกประเด็นอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการหารือ วางแผน และยกระดับวิธีการแก้ไขปัญหาที่อาศัยการผนึกกำลังคนและทรัพยากรให้มีส่วนร่วมแบบบูรณาการอย่างแท้จริง เสริมสร้างความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานหลักและรองในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และช่วยเหลือประชาชน ทั้งจากภัยคุกคามและปัญหาที่ส่งผลต่อความมั่นคงต่าง ๆ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมทางไซเบอร์ การฟอกเงิน การค้ามนุษย์ การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การลักลอบค้าสินค้าเถื่อน การค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติด การขยายอำนาจหรือแข่งขันกันทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง รวมไปถึงปัญหาการรุกเข้ามาอย่างรวดเร็วของทุนขนาดใหญ่ เทคโนโลยียุคใหม่ การย้ายถิ่นของทุนและแรงงานข้ามชาติ ที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหาภัยพิบัติสำคัญ ที่ทำให้จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการความมั่นคง รวมไปถึงการส่งเสริมผลักดันหลักการ นโยบาย ยุทธศาสตร์ ตลอดถึงโครงการสำคัญของประเทศให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

๔.๒.๒ การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่ เพื่อให้ทราบสถานการณ์ล่วงหน้า และสามารถแก้ไขปัญหาและภัยคุกคามในอนาคตได้ทันท่วงทีก่อนที่จะลุกลามต่อไป รวมทั้งป้องกันไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ โดยเสริมสร้างศักยภาพและความพร้อมในทุกด้าน ทั้งคน เครื่องมือ ยุทโธปกรณ์ แผน งบประมาณ ระบบควบคุมบังคับบัญชา ระบบงานด้านการข่าวกรองเทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบเฝ้าตรวจและแจ้งเตือนต่าง ๆ ของหน่วยงานหลักและหน่วยงานรอง ตั้งแต่ขั้นการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน วิเคราะห์ กำหนดแนวทางป้องกัน ไปจนถึงขั้นการลงมือแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่สำคัญต่าง ๆ รวมทั้งการติดตามและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอน เสริมสร้างพลังของประชาชนและชุมชนให้ร่วมกับกำลังตำรวจ ทหาร และหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่น ๆ ในการเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหาสำคัญต่าง ๆ อาทิ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ การแผ่อิทธิพลทางเศรษฐกิจของมหาอำนาจ และการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติที่อาจกระทบต่อความมั่นคง ไปจนถึงติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปตามเป้าหมายการบริหารจัดการและพัฒนาประเทศที่กำหนดอย่างราบรื่น

๔.๒.๓ การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการแก้ไขจนเกิดความสงบและสันติสุขอย่างยั่งยืน ประชาชนในพื้นที่มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันกับภาคอื่น ๆ โดยยกระดับการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างมีเอกภาพ ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย มีการบูรณาการ ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นเชิงยุทธศาสตร์และเชิงพื้นที่ แผนการดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติ ตลอดถึงการติดตาม ประเมิน และรายงานผลอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกันทุกระดับ ส่งเสริมและอำนวยความยุติธรรม ประสิทธิภาพในการเข้าแก้ไขปัญหาสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการลดความรุนแรง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่อย่างเหมาะสม มุ่งเน้นการขจัดปัญหาความขัดแย้งและความไม่เป็นธรรมให้ได้อย่างจริงจังและถาวร ส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ให้เข้มแข็งจนเป็นพลังสำคัญในการปกป้องและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไป พร้อมเสริมสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเห็นต่างตามแนวทางสันติวิธี ผ่านกลไกต่าง ๆ รวมไปถึงการพูดคุยกันอย่างเป็นมิตร ผลักดันให้มีการยึดถือคำสอนที่ถูกต้องของศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พร้อมดูแลและป้องกันมิให้มีการบิดเบือนคำสอนของศาสนาไปในทางที่ไม่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ มีการส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาพื้นที่อย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับความต้องการของทุกกลุ่มประชาชนโดยเฉพาะเยาวชน ตามยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งศาสตร์พระราชา รวมถึงการสร้างเสริมโอกาสในการเข้าถึงการบริการต่าง ๆ ของรัฐให้ทัดเทียมกับภูมิภาคอื่น ๆ

๔.๒.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล เพื่อให้ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล สามารถดำรงอยู่ได้ มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน สังคม รวมถึงประเทศชาติอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งของกองทัพ หน่วยงานเกี่ยวข้อง และภาคประชาชน ให้สามารถพัฒนาสมุททานุภาพของประเทศ ควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการสมุทราภิบาลในการบริหารจัดการ ปกป้อง และดูแลรักษาผลประโยชน์ทั้งมวลของชาติ เสริมสร้างและบริหารจัดการความมั่นคงทั้งชายแดนทางบก ทะเลอาณาเขต และเขตเศรษฐกิจจำเพาะของไทยอย่างบูรณาการและเป็นระบบ รวมไปถึงการพัฒนาระบบเฝ้าตรวจติดตาม ระบบตรวจคนเข้าเมือง การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกและการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาเขตแดนทางทะเล สร้างเสริมให้เจ้าหน้าที่รัฐมีบทบาทและขีดความสามารถที่เหมาะสม มีการดำเนินการต่าง ๆ และสอดส่องดูแลอย่างต่อเนื่อง กำหนดพื้นที่อนุรักษ์อย่างถูกต้องและเป็นระบบ สร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนในเรื่องการให้ความสำคัญกับฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ตลอดถึงแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟู ป้องกัน และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ จนเกิดความรัก หวงแหน และมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ อย่างเข้มแข็งยั่งยืน

๔.๓ การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งระบบของประเทศ ให้มีความพร้อมในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ รวมทั้งสามารถติดตาม ป้องกัน แก้ไข และรับมือกับปัญหาความมั่นคงทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับแบบบูรณาการให้มีความพร้อมและเพียงพอต่อการป้องกันภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง

๔.๓.๑ การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถติดตาม แจ้งเตือน ระงับยับยั้ง และป้องกันปัญหาและภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประเมินสถานการณ์ได้ถูกต้อง แม่นยำ และทันเวลา โดยเสริมสร้าง พัฒนา และบูรณาการขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรอง หน่วยงานข่าวกรอง และประชาคมข่าวกรองในประเทศให้ทันสมัย ทันสถานการณ์ ทั้งด้านศักยภาพของบุคลากร ยุทโธปกรณ์ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถครอบคลุมการใช้งานได้อย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง มีการบูรณาการข้อมูลและนำผลผลิตด้านข่าวกรองไปใช้ในการบริหารจัดการปัญหาและความมั่นคงของชาติในทุกมิติและทุกด้าน รวมทั้งให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชนในรูปแบบประชารัฐ และประชาคมข่าวกรองต่างประเทศอย่างแน่นแฟ้น

๔.๓.๒ การพัฒนาและผนึกพลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ เพื่อให้ทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นทั้งปวงของกองทัพและหน่วยงานความมั่นคงได้รับการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพ ให้มีความพร้อม เพียงพอ และเป็นรูปธรรม ทั้งคน เครื่องมือ ยุทโธปกรณ์ รวมทั้งระบบบริหารจัดการในการป้องกันประเทศ และการป้องกันภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ตลอดจนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สามารถระดมทรัพยากรได้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน ส่งผลให้สามารถปกป้องอธิปไตยและแก้ไขปัญหาความมั่นคงได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ โดยการจัดทำแผนพัฒนาและผนึกกำลังทรัพยากรรวมถึงขีดความสามารถทั้งปวงของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมชัดเจน มีการประเมินขีดความสามารถของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง พร้อมพัฒนาคน โครงสร้างกำลังรบและยุทโธปกรณ์ให้เหมาะสมเพียงพอและเป็นรูปธรรม สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ยกระดับการฝึกร่วมให้เป็นแบบบูรณาการที่ทันสมัย มีความสมบูรณ์ พร้อมนำไปปฏิบัติได้กับสถานการณ์จริง เสริมสร้างความสัมพันธ์ในการปฏิบัติการร่วมและการป้องกันภัยคุกคามด้านความมั่นคงกับเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ มิให้เกิดข้อขัดแย้งหรือปัญหาเกี่ยวกับเขตแดนทางบกและอาณาเขตทางทะเล พร้อมทั้งมีกลไกแก้ไขปัญหาความเห็นต่างหรือความขัดแย้ง ผ่านทางการเจรจาและมาตรการทางการทูต ตลอดไปจนถึงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ การพลังงานทหาร กิจการอวกาศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างหลักประกันให้ประเทศไทยก้าวไปสู่การมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแบบอัจฉริยะในอนาคต มีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง สามารถแข่งขัน และลดการพึ่งพาหรือนำเข้าจากต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถสนับสนุนนโยบายและยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศได้

๔.๓.๓ การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีความพร้อมเผชิญกับสภาวะไม่ปกติ ภัยคุกคามทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ รวมทั้งภัยพิบัติและภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง โดยพัฒนาปรับปรุงนโยบาย แนวทาง ระบบ กลไกการบริหารจัดการ ตลอดถึงแผนการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องทั้งปวงให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และพร้อมรองรับภัยทุกประเภททั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลักดันให้ทุกภาคส่วนมีการฝึกร่วมกันในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่องจริงจังจนสามารถปฏิบัติได้จริง เสริมสร้างความร่วมมือกันอย่างบูรณาการของทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกประเทศ ให้มีประสิทธิภาพชัดเจนเป็นรูปธรรม ยกระดับการแบ่งปันข้อมูล ทรัพยากร การพัฒนาเทคโนโลยีและการฝึกอบรมให้ทุกส่วนรู้จักและเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างแท้จริง สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการได้ทุกรูปแบบตั้งแต่ในระดับชาติไปจนถึงระดับท้องถิ่น ตลอดถึงพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

๔.๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อสร้างเสริมความสงบ สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะรองรับปัญหาร่วมกันได้

๔.๔.๑ การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสันติสุข มั่นคง และสมดุลสำหรับทุกฝ่าย ให้ทุกประเทศพร้อมเข้ามีส่วนร่วมในการประสานและปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมุ่งแบ่งปันและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงร่วมกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างราบรื่นและยั่งยืน โดยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในทุกระดับและทุกด้านกับนานาประเทศ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในมิติต่าง ๆ อย่างสมดุล พัฒนาและเสริมสร้างระบบ กลไก มาตรการ ตลอดถึงความร่วมมือระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์กับประเทศไทยให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการแลกเปลี่ยน แบ่งปันและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงร่วมกันอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ผลักดันการหารือทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีในทุกระดับอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความไว้เนื้อเชื่อใจ ไปจนถึงความตระหนักรู้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งลดความหวาดระแวงระหว่างกัน โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับต่าง ๆ และการจัดเวทีสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จนทำให้บรรยากาศการดำเนินการระหว่างประเทศในทุกเรื่องทุกขั้นตอน ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพอย่างแท้จริง

๔.๔.๒ การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สามารถแก้ไขปัญหาร่วมกันได้อย่างสันติวิธี และร่วมมือกันเพื่อการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของประชาคมอาเซียนและความเป็นแกนกลางของอาเซียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างประชาชนในทุกมิติและทุกระดับ ทำการแลกเปลี่ยนและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันอย่างแน่นแฟ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับมิตรประเทศ ซึ่งได้แก่ ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด ประเทศสำคัญในภูมิภาค และนานาประเทศทั่วโลก รวมทั้งกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับภูมิภาคอื่น ๆ ที่จะช่วยสร้างเสริมเสถียรภาพในภูมิภาค ตลอดจนผลักดันและเผยแพร่การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาให้เป็นที่เข้าใจและมีการนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องในภูมิภาค อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกันต่อไป

๔.๔.๓ การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อให้ความมั่นคงในภาพรวมทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และโลก มีการพัฒนาไปสู่สันติสุขอย่างแท้จริง เป็นรูปธรรม และยั่งยืน โดยผลักดันส่งเสริมให้การดำเนินการและความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นไปตามหลักการปฏิบัติสากล กฎหมาย และความตกลงระหว่างประเทศ พร้อมคำนึงถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรัฐต่อรัฐ เอกชนต่อเอกชน และประชาชนต่อประชาชน สร้างเสริมความร่วมมือกับนานาชาติในการป้องกันและระวังภัยคุกคามทุกรูปแบบ พร้อมพัฒนาความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกระดับของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง อาเซียน รวมถึงระหว่างมิตรประเทศในกรณีเกิดวิกฤตการณ์สำคัญ อาทิ ความอดอยาก ภัยพิบัติขนาดใหญ่ ฯลฯ ส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีความมั่นคงระหว่างประเทศและการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติให้นานาประเทศตระหนักและให้การยอมรับถึงความสำคัญ รวมไปถึงการเสริมสร้างพลังบวกหรืออำนาจแบบนุ่มนวลของไทย โดยอาศัยการส่งเสริมและเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีและวัฒนธรรมประเพณีไทย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศาสตร์พระราชา ความนิยมวิถีไทย สินค้าไทย ฯลฯ ผ่านความสัมพันธ์ทุกรูปแบบทุกระดับและทุกช่องทาง

๔.๕ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อให้กลไกสำคัญต่าง ๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารและพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริงเป็นรูปธรรม มีการใช้หลักธรรมาภิบาล และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพ สามารถขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง เกิดความมั่นใจได้ว่าหน่วยงานรับผิดชอบทั้งหลักและรองพร้อมรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๔.๕.๑ การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความพร้อมรองรับปัญหาได้ทุกรูปแบบทุกระดับและทุกช่วงเวลาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีเอกภาพ โดยเสริมสร้างพร้อมทั้งยกระดับกลไก หน่วยงาน เช่น กองทัพไทย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นต้น และกฎหมายที่มีอยู่เดิมหรือที่พัฒนาขึ้นใหม่ ผ่านทางการบูรณาการความร่วมมือและการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม พัฒนาการวางแผนและเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน กำหนดหน่วยงานและตัวผู้รับผิดชอบในทุกระดับ พร้อมฝึกรองรับปัญหาสัมมนาระดมความคิดเห็น ตลอดจนให้การสนับสนุนในทุกด้าน อย่างต่อเนื่องจริงจังตั้งแต่ยามปกติหรือยามสงบ มีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับบริบทและความก้าวหน้าของยุคสมัย พร้อมทั้งสามารถสร้างความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ รวมไปถึงความเชื่อมโยงกับทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

๔.๕.๒ การบริหารจัดการความมั่นคงให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติสามารถขับเคลื่อนไปได้ตามแผน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม และไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ต่อความมั่นคงของชาติ โดยพัฒนาส่งเสริมการวางแผนคู่ขนานแบบบูรณาการให้สอดคล้องรองรับยุทธศาสตร์ชาติในทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงการพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างผลักดันการบริหารจัดการตลอดถึงการบูรณาการการดำเนินการในทุกด้านให้ประสานสอดคล้องและสามารถปฏิบัติร่วมกันได้อย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งครอบคลุมการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติในทุกมิติอย่างยั่งยืน

๔.๕.๓ การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เพื่อให้การดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพ และเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่กำหนด โดยให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติพัฒนาและเสริมสร้างหน่วยงาน บุคลากร เครื่องมือ ระบบการบริหาร และการจัดสรรงบประมาณในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่มีอยู่ ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งมีความพร้อม มีขีดความสามารถที่ทันสมัย เหมาะสม เพียงพอ และคล่องตัว มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ตลอดถึงมีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบดูแลปัญหาความมั่นคงทุกมิติในระดับนโยบาย พร้อมรองรับบริบทที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๑. บทนำ

ในช่วง ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่อง อาทิ ปัจจัยด้านความผันผวนของเศรษฐกิจโลก กฎ ระเบียบระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันทางการค้า ทักษะความสามารถของแรงงาน โครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย และเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วที่ส่งผลให้ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และภาคบริการต้องปรับตัวให้สอดรับกับความต้องการของผู้บริโภค รูปแบบการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคที่ทำให้เกิดการลงทุนจากนักลงทุนต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคต อาทิ เศรษฐกิจโลก โครงสร้างประชากร เทคโนโลยี จะทำให้ประเทศไทยเผชิญความท้าทายมากขึ้นในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะต่อไป

ในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศในระยะต่อไปโดยยึดเป้าหมายในการยกระดับประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจำเป็นต้องปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจทั้งระบบเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดการยกระดับรายได้ และในขณะเดียวกันการพัฒนาดังกล่าวจะต้องส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำลดลง ดังนั้น การพัฒนาประเทศในระยะต่อไป จำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องสร้างเครื่องยนต์ทางเศรษฐกิจใหม่ที่จะช่วยยกระดับการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการพัฒนาในช่วง ๒๐ ปีข้างหน้า จะมุ่งเน้นการวิจัย พัฒนานวัตกรรม และนำเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้และต่อยอดภาคการผลิตและบริการในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มผลิตภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการในปัจจุบันไปสู่ภาคการผลิตและบริการใหม่ที่มีศักยภาพ การพัฒนารูปแบบการค้าให้สอดรับกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป การส่งเสริมให้เกิดสังคมผู้ประกอบการ การพัฒนาทักษะและความสามารถของแรงงาน

ดังนั้น เพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงได้อย่างประสบความสำเร็จใน ๒๐ ปี ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการขยายตัวและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง รวมทั้งมีขีดความสามารถทางการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในเวทีสากล ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันสำหรับประเทศไทยจึงได้มุ่งพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (๑) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดรับกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (๓) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับโมเดลธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ จะทำให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันจึงกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการและการท่องเที่ยว โดยให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น ขณะที่มีอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต รวมทั้งรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ทั้งในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคม พื้นที่และเมือง รวมถึงเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน บุคลากร และเชื่อมโยงประเทศไทยกับประชาคมโลกและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคต

๒. เป้าหมาย

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

๓. ตัวชี้วัด

๓.๑ รายได้ประชาชาติ การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และการกระจายรายได้

๓.๒ ผลิตภาพการผลิตของประเทศ ทั้งในปัจจัยการผลิตและแรงงาน

๓.๓ การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา

๓.๔ ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑ การเกษตรสร้างมูลค่า ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่าและความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น

๔.๑.๑ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ส่งเสริมการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาเป็นผลิตภัณฑ์การเกษตร รวมทั้งสินค้าที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยส่งเสริมการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาใช้ในการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์การเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เป็นสินค้าเกษตรชนิดใหม่ ให้รองรับความต้องการของตลาดยุคใหม่ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของท้องถิ่น และสร้างจุดเด่นความแตกต่างของสินค้าเกษตรไทยในตลาดโลกเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคที่แตกต่างกันในประเทศต่าง ๆ ได้ พร้อมทั้งส่งเสริมการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีในการพัฒนากระบวนการผลิตและบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้มีสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นออกสู่ตลาดสม่ำเสมอ รวมถึงสินค้าเกษตรนอกฤดูกาล การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นให้ได้รับการรับรองมาตรฐานทั้งระดับในประเทศและ

ต่างประเทศ การส่งเสริมการขึ้นทะเบียนรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การส่งเสริมการสร้างแบรนด์สินค้าของเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น และการสร้างความต้องการของสินค้าด้วยการสร้างเรื่องราวของสินค้าให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในคุณภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการผลักดันการส่งออกสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ไทยและสินค้าที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และพืชผลเกษตรและผลไม้เขตร้อนอื่น ๆ สู่ตลาดโลก

๔.๑.๒ เกษตรปลอดภัย สร้างความตระหนักแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภคทั่วโลกในเรื่องความสำคัญของมาตรฐานระบบการจัดการความปลอดภัยของอาหาร จูงใจและวางกรอบให้เกษตรกรและผู้ผลิตทำการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และเข้าสู่ระบบมาตรฐานการจัดการคุณภาพทางการเกษตรที่ได้รับการรับรองจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งให้ความรู้เกษตรกรด้านกระบวนการผลิตตามมาตรฐานสากลเพื่อมุ่งสู่การเลิกใช้สารเคมีในภาคเกษตร การเพิ่มพื้นที่และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ในระยะต่อไป โดยส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรในการทำเกษตรปลอดสาร และเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนสนับสนุนกลไกทางการตลาดแก่เกษตรกรที่ต้องการทำการเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาระบบการตรวจรับรองคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย รวมถึงระบบตรวจสอบย้อนกลับ สำหรับการตรวจสอบที่มาของสินค้าในทุกขั้นตอนให้เป็นไปตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๔.๑.๓ เกษตรชีวภาพ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศในการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิต และนำไปสู่การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงจากฐานเกษตรกรรมและฐานทรัพยากรชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของประเทศทั้งด้านอาหารและสุขภาพ โดยเฉพาะพืชสมุนไพรที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยการส่งเสริมการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมการปลูกสมุนไพรเป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อการผลิตและแปรรูปสำหรับอุตสาหกรรมการแพทย์ การสร้างเสริมสุขภาพและพัฒนาต่อยอดสู่อุตสาหกรรมอื่น ๆ โดยคำนึงถึงปริมาณและคุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีสะอาด เทคโนโลยีวัสดุ และนาโนเทคโนโลยี เพื่อการเกษตรและการแปรรูปสินค้าจากความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร โดยสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนที่มีองค์ความรู้ ภูมิปัญญาดั้งเดิม พัฒนาต่อยอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมและพลังงานที่เกี่ยวเนื่องกับชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๔ เกษตรแปรรูป ปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งนวัตกรรมจากภูมิปัญญาในการแปรรูป สร้างความแตกต่าง และเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร รวมทั้งส่งเสริมผลิตภัณฑ์เกษตรคุณภาพสูงของไทยสู่ตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ โดยส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่มีความหลากหลาย ด้วยการต่อยอดผลงานจากสถาบันวิจัยสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ การส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาต่อยอดสินค้าเกษตรขั้นต้นให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าสูง การส่งเสริมการใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมทั้งการสนับสนุนการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการสร้างสรรค์บรรจุภัณฑ์อัจฉริยะ เพื่อป้องกันการปลอมปน การควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย การติดตามผลิตภัณฑ์ในระหว่างการขนส่ง รวมถึงยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์ ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าทางการตลาดให้แก่สินค้า พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างแบรนด์ และขยายช่องทางการตลาดด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งให้ความสำคัญในการสร้างเครื่องหมายการค้าและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

๔.๑.๕ เกษตรอัจฉริยะ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเป็นฟาร์มอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตรในเชิงมูลค่าและปริมาณต่อพื้นที่สูงสุด และเตรียมพร้อมรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีการคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสร้างสมดุลเกษตรอาหารและเกษตรพลังงาน โดยสร้างและนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ในการเกษตร ใช้เทคโนโลยีเกษตรด้านความแม่นยำ เทคโนโลยีการผลิตพืชในโรงเรือนเพาะปลูกด้วยการใช้ระบบอัตโนมัติและเซ็นเซอร์อัจฉริยะ ติดตามการเปลี่ยนแปลง ทั้งความชื้น แสง และอุณหภูมิภายในฟาร์ม เพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามความต้องการ คุณภาพคงที่ และสามารถวางแผนระบบการตลาดดีขึ้น รวมทั้งเทคโนโลยีการช่วยบันทึกข้อมูลสำคัญและติดตามการบริหารจัดการภายในโรงเรือนและฟาร์ม การปรับเปลี่ยนการทำเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร การจัดการภาคเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระบบการผลิตทางการเกษตรให้ปลอดวัสดุเหลือใช้ ตลอดจนพัฒนาระบบประกันภัยทางการเกษตรที่ยั่งยืน เพื่อสนับสนุนและจูงใจให้เกษตรกรใช้เครื่องมือดังกล่าวบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำเกษตรกรรม รวมถึง การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ และการใช้วิทยาการด้านเทคโนโลยีชีวภาพ พันธุวิศวกรรม ตลอดจนพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตรที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในเรื่องการปรับสภาพดิน การตรวจจับสารเคมีตกค้าง การตรวจวินิจฉัยและรักษาโรคสัตว์ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และคุณค่าทางโภชนาการ ลดการใช้สารเคมีในการเกษตร รวมทั้งยืดอายุการเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษาเพื่อยืดระยะเวลาการจำหน่ายผลผลิตและการส่งออก พร้อมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยเครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตรสำหรับระบบฟาร์มอัจฉริยะในประเทศ โดยยกระดับเทคโนโลยีการผลิตและเครื่องจักรกลการเกษตรให้สูงขึ้นด้วยการวิจัยและพัฒนาการสร้างและกำหนดคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ การประยุกต์ใช้ข้อมูลจากดาวเทียม และเชื่อมโยงฐานข้อมูลจากการประยุกต์ใช้ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างยั่งยืนให้กับภาคเกษตร การสร้างฐานข้อมูลการเพาะปลูกระดับประเทศ การจัดการด้านชลประทาน ทะเล และชายฝั่ง รวมทั้งการติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ

๔.๒ อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต อุตสาหกรรมและบริการไทยต้องพร้อมรับมือและสร้างโอกาสจากความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ ๔ ที่เป็นผลของการหล่อหลอมเทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีทางกายภาพเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วเป็นวงกว้างและลึกซึ้งทั้งระบบอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพื้นฐานโครงสร้างอุตสาหกรรมและบริการ โดยสร้างอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่ขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต เพิ่มบุคลากรที่มีทักษะและความรู้ตามความต้องการของตลาด สร้างระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการที่เหมาะสม และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอย่างยั่งยืน

๔.๒.๑ อุตสาหกรรมชีวภาพ สร้างประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อต่อยอดจากภาคเกษตรไทยและมุ่งสู่อุตสาหกรรมบนฐานชีวภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงพลังงานชีวมวล โดยการเพิ่มสัดส่วนอุตสาหกรรมชีวภาพที่มีมูลค่าเพิ่มสูง ได้แก่ ชีวเคมีภัณฑ์ วัสดุชีวภาพ อาหารเสริม เวชสำอาง วัคซีน ชีวเภสัชภัณฑ์ และสารสกัดจากสมุนไพร การเพิ่มการผลิตและส่งเสริมการใช้พลาสติกชีวภาพ แปลงของเหลือทิ้งจากเกษตรและอุตสาหกรรม ให้เป็นสารเคมีและพลังงานชีวภาพที่มีมูลค่า โดยใช้ประโยชน์จากวัตถุชีวมวลในการผลิตพลังงานไฟฟ้าอย่างคุ้มค่า เพื่อลดปัญหาโลกร้อน และสร้างรายได้แก่เกษตรกรเพิ่มมากขึ้น การเน้นการวิจัยและพัฒนา และนำผลงานวิจัยมาใช้ในเชิงพาณิชย์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนให้ความสำคัญกับระบบนวัตกรรมแบบเปิด เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพได้เร็วขึ้น

๔.๒.๒ อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร อาศัยความเชี่ยวชาญด้านบริการการแพทย์ของไทยเพื่อสร้างอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องในประเทศเพื่อรองรับความต้องการใช้บริการการแพทย์ที่จะเพิ่มมากขึ้นทั้งจากสังคมผู้สูงอายุ และความต้องการการแพทย์ที่เพิ่มขึ้นจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่ศูนย์กลางอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครอบคลุมการผลิตเครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ การผลิตอวัยวะเทียม การผลิตเวชภัณฑ์และครุภัณฑ์การแพทย์ การผลิตเภสัชภัณฑ์ซึ่งรวมถึงชีวเภสัชภัณฑ์ และการให้บริการการแพทย์ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีการแพทย์ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับคนไทย การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในบริการการแพทย์ เพื่อลดต้นทุนการรักษาพยาบาล ยกระดับการให้บริการการแพทย์อย่างมีคุณภาพในระดับสากล และสร้างความมั่นคงให้กับระบบสาธารณสุขของไทย พร้อมทั้งการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมทางการแพทย์และบริการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เพื่อเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมและดูแลสุขภาพและรักษาผู้ป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

๔.๒.๓ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ในการเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมและบริการ ครอบคลุมระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ และอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของภาคเศรษฐกิจไทยทั้งระบบ สร้างแพลตฟอร์มสำหรับเศรษฐกิจในอนาคต และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน โดยการสร้างอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนประเทศไทย และส่งเสริมการลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนไทย และบริษัทชั้นนำของโลกในอุตสาหกรรมเหล่านี้ เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการวิจัยและพัฒนา การสร้างความตระหนักและให้ความรู้แก่ประชาชน และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ สำหรับภาคการผลิตและบริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างนวัตกรรม และดำเนินธุรกิจใหม่ ๆ การผลักดันให้ผู้ประกอบการได้รับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมในระดับสากล และสร้างคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเพื่อขยายธุรกิจไทยในอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ ระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ และอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะให้ครอบคลุมตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่าระดับโลก การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของผู้ประกอบการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และสนับสนุนการใช้ข้อมูลเปิดที่ไม่กระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ในการศึกษา การวิจัยและพัฒนา และการต่อยอดทางธุรกิจ พร้อมทั้งการสร้างและพัฒนาบุคลากรที่มีทักษะความรู้เพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ รวมทั้งอุตสาหกรรมและบริการที่ใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญจากทั่วโลกให้มาทำงานในไทย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและรวดเร็วของเทคโนโลยี

๔.๒.๔ อุตสาหกรรมและบริการขนส่งและโลจิสติกส์ ใช้ตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยในการส่งเสริมการคมนาคม ขนส่ง และโลจิสติกส์ ให้เป็นฐานการผลิตของภูมิภาคเพื่อการส่งออกสู่ตลาดโลก และศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาค ลดต้นทุนทางด้านโลจิสติกส์และเพิ่มมูลค่าจากการเป็นศูนย์กลางทางภูมิศาสตร์ ส่งเสริมอุตสาหกรรมและบริการที่เกี่ยวข้อง โดยการส่งเสริมการสร้างศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์ระดับภูมิภาคและเชื่อมต่อกับเครือข่ายโลจิสติกส์ของโลก การผลักดันการเปลี่ยนผ่านของอุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งระบบไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าอัจฉริยะ ส่งเสริมเทคโนโลยีและพัฒนาอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงาน รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนที่เน้นการวิจัยและพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาอุตสาหกรรมการบินและอวกาศเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมและบริการที่เกี่ยวข้องโดยยกระดับบริการซ่อมบำรุงอากาศยาน และการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน ซึ่งจะต่อยอดไปยังชิ้นส่วนยานอวกาศในที่สุด

และสนับสนุนการลงทุนด้านบริการดูแลรักษาและซ่อมแซมอากาศยานเพื่อขยายตลาดบริการดูแลรักษาและซ่อมแซมอากาศยาน ตลอดจนพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการบินและอวกาศ การส่งเสริมและพัฒนาการขนส่งรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของไทยในอนาคต รวมทั้งอุตสาหกรรมและบริการที่เกี่ยวเนื่อง พร้อมทั้งการพัฒนาบุคลากรที่มีทักษะความเชี่ยวชาญตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมการบินและอวกาศ และบริการโลจิสติกส์ การอำนวยความสะดวกสำหรับบุคลากรผู้เชี่ยวชาญต่างชาติให้เข้ามาทำงานในไทย และจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา ตลอดจนการสนับสนุนให้อุตสาหกรรมยานยนต์ การบินและอวกาศ และโลจิสติกส์ ตลอดจนหน่วยงานกำกับดูแล ให้ได้รับมาตรฐานสากลและสร้างความร่วมมือในการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

๔.๒.๕ อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ พัฒนาอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศที่ไทยมีศักยภาพ เพื่อลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ และพัฒนาต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมส่งออกต่อไป โดยการต่อยอดพัฒนาอุตสาหกรรมความมั่นคงด้านต่าง ๆ จากอุตสาหกรรมของประเทศที่ไทยมีความเข้มแข็งอยู่แล้ว รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านต่าง ๆ และเทคโนโลยีที่มีประโยชน์ในบริบทด้านความมั่นคงและเชิงพาณิชย์ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรทางด้านวิจัยและพัฒนา การออกแบบและการผลิตเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งรวมถึงระบบการเตือนภัย การเตรียมตัวรับภัยพิบัติ และการให้ความช่วยเหลือระหว่างและหลังเกิดภัยพิบัติ พร้อมทั้งการสร้างอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ เพื่อลดผลกระทบจากภัยคุกคามไซเบอร์ ต่อเศรษฐกิจและสังคม และปกป้องอธิปไตยทางไซเบอร์ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติจากการทำธุรกิจดิจิทัล ส่งเสริมการจัดหาพลังงานให้เพียงพอ เพื่อเป็นฐานความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ พร้อมไปกับการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก ให้มีความสมดุลและเกิดความมั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองทางด้านพลังงาน ตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรมด้านพลังงานที่มีมูลค่าเพิ่ม อุตสาหกรรมเทคโนโลยีพลังงานใหม่ และอุตสาหกรรมและบริการที่เกี่ยวเนื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ รวมทั้งการผลิตยุทโธปกรณ์และยุทธภัณฑ์ทางการทหาร ไปพร้อมกับอุตสาหกรรมที่เป็นเทคโนโลยีสองทาง และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

๔.๓ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว โดยรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย และใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของการท่องเที่ยวให้สอดรับกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ โดยการสร้างและใช้ประโยชน์จากข้อมูลขนาดใหญ่ รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการส่งเสริมการตลาด การดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม รวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุ การใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อผลิตภัณฑ์ชุมชนและเศรษฐกิจต่อเนื่อง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะโดยคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละพื้นที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวพำนักระยะยาว ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบนิเวศ และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เพื่อกระจายโอกาสในการสร้างรายได้ไปสู่ชุมชนและเมืองอย่างทั่วถึงและยั่งยืน และพัฒนาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไทยกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค เพื่อการเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างประทับใจตลอดการท่องเที่ยวจนเกิดการท่องเที่ยวซ้ำและแนะนำต่อ

๔.๓.๑ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว การทำการตลาด และการบริหารจัดการสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์ มีการคุ้มครองและปกป้องด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการป้องกันการลอกเลียนแบบ ซึ่งรวมถึงการผลักดันให้เมืองประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และศิลปะได้รับการขึ้นทะเบียนด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมให้ก้าวสู่เมืองที่ได้รับการยอมรับในเวทีสากล อันนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์และการจัดทำแผนพัฒนาเมืองและแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น พร้อมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามฤดูกาลและตามศักยภาพของพื้นที่ ทั้งการท่องเที่ยววิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยววิถีพุทธของโลก

๔.๓.๒ ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ สร้างแรงดึงดูดและสิ่งจูงใจให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ โดยส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมและนิทรรศการนานาชาติของโลก เนื่องจากไทยมีความได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ที่เหมาะแก่การเดินทางเพื่อประกอบธุรกิจและการท่องเที่ยว ทั้งยังมีความพร้อมด้านการบริการที่เป็นเอกลักษณ์ โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ระบบขนส่ง ระบบดิจิทัลเพื่อการติดต่อสื่อสาร เพื่ออำนวยความสะดวกทั้งในการเดินทางเข้ามาเพื่อการประชุมและการสร้างความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างกัน พร้อมทั้งส่งเสริมการขยายพื้นที่จุดหมายปลายทางของการจัดประชุมและนิทรรศการ และการพักผ่อนระหว่างประชุมจากเมืองหลักสู่เมืองอื่นที่มีศักยภาพของไทย รวมถึงสร้างพื้นที่หรือช่องทางการจัดแสดงผลงานรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการจัดแสดงผลงานจริงและในรูปแบบเสมือนจริง รวมถึงการส่งเสริมให้การพักผ่อนระหว่างการประชุมเป็นการจูงใจและต่อยอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นที่ไทยมีศักยภาพและเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น เพื่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกัน ซึ่งรวมถึงการสร้างรูปแบบและจูงใจการเดินทางเข้ามาประกอบธุรกิจและการท่องเที่ยวด้วยการอำนวยความสะดวกและมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ พร้อมทั้งการสร้างความพร้อมของธุรกิจอื่นที่เกี่ยวเนื่องในห่วงโซ่ธุรกิจ

๔.๓.๓ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ผสาน “ศาสตร์” และความชำนาญของการดูแลรักษาด้วยภูมิปัญญาไทย กับ “ศิลป์” และความละเอียดอ่อนในการให้บริการแบบไทย เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ โดยยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและการเสริมความงามสู่ตลาดระดับสูง โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์การให้บริการตามแบบความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล พร้อมทั้งการสร้างความหลากหลายของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมถึงการยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการแพทย์ทางเลือก โดยผสานองค์ความรู้จากเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่เข้ากับองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทย ผลิตบุคลากรด้านแพทย์แผนไทยและบริการเชิงสุขภาพอื่นที่มีทักษะภาษา และได้รับการรับรองมาตรฐานวิชาชีพให้เพียงพอต่อทิศทางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ของไทยให้เป็นที่รับรู้ในระดับโลก รวมทั้งการส่งเสริมการจัดการนำเที่ยวเชิงสุขภาพครบวงจรที่เชื่อมโยงกับการแพทย์แผนปัจจุบัน

๔.๓.๔ ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสำราญทางทะเลและชายฝั่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เนื่องจากไทยมี จุดเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำที่สวยงามและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านการชื่นชมธรรมชาติ การร้อยเรียงเรื่องราวประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมไทย ตามเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ ทั้งเรือสำราญและเรือยอร์ช ตามชายฝั่งทะเลทั้งอันดามันและอ่าวไทย เกาะ แก่ง ที่สวยงาม รวมทั้งการท่องเที่ยวตามแม่น้ำลำคลอง นำไปสู่ศูนย์กลางท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ โดยการปรับบทบาทของท่าเรือในประเทศที่มีศักยภาพให้เป็นท่าเรือหลัก การมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคของท่าเรือ มารีน่า และท่าเทียบเรือให้ได้มาตรฐาน และการบริหารจัดการท่าเรือทั้งในเรื่องความสะอาด และการจัดการความปลอดภัยของท่าเรือและมารีน่าที่ได้มาตรฐานสากล รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวตามแม่น้ำลำคลองที่สำคัญ และมีมาตรการกำกับดูแลความปลอดภัยในการเดินทาง รวมถึงการส่งเสริมการเชื่อมโยงระบบเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ทั้งการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำให้เชื่อมต่อกับการเดินทางทางบกและทางอากาศให้มีความสะดวกรวดเร็ว รวมทั้งสร้างให้เกิดเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทางน้ำ นำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจกับกระบวนการตรวจคนเข้าเมืองที่มีประสิทธิภาพ และพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนให้มีความพร้อม รวมถึงการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของพื้นที่การท่องเที่ยว

๔.๓.๕ ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ เพื่อขยายการท่องเที่ยวของไทยและภูมิภาคไปพร้อมกัน ผ่านการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์จากเมืองหลักสู่เมืองรอง เพื่อรองรับการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวไทยกับอาเซียนและอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ โดยการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ดังเช่น เส้นทางจุดร่วมทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงและส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเส้นทางทางบก ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศระหว่างกันในภูมิภาค และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนร่วมกัน พร้อมทั้งการส่งเสริมการทำการตลาดร่วมกันในเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศให้สอดรับกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในประเทศ ให้เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อรองรับการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน รวมทั้งป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม พร้อมทั้งการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมทั้งอุตสาหกรรมและบริการต่อเนื่อง เพื่อขยายโอกาสในการสร้างรายได้ไปสู่เมืองและชุมชนเพิ่มจากการท่องเที่ยวของประเทศ และการส่งเสริมการขยายธุรกิจและการทำตลาดท่องเที่ยวของไทยในต่างประเทศ โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สอดรับกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก โครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศไทยในการก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอาเซียน และเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของภูมิภาคเอเชีย ในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและรุนแรง โครงสร้างพื้นฐานจะครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคม พื้นที่และเมือง รวมถึงเทคโนโลยี ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน บุคลากร และเชื่อมโยงประเทศไทยกับประชาคมโลก

๔.๔.๑ เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมระดับภูมิภาคจากเอเชียตะวันออกถึงเอเชียใต้อย่างไร้รอยต่อ โดยมีไทยเป็นจุดเชื่อมโยงหลักของการคมนาคมให้เป็นระเบียงเศรษฐกิจแห่งเอเชีย เพื่อเป็นศูนย์กลางการคมนาคม การขนส่ง การกระจายสินค้า การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว สอดรับกับการพัฒนาการเชื่อมโยงกับกลุ่มเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค โดยการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่อรองรับการขนส่งและโลจิสติกส์ตลอดห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาค โดยให้ความสำคัญกับการขนส่งทางน้ำและระบบรางมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาและบูรณาการการใช้ท่าอากาศยานหลักในส่วนกลางและท่าอากาศยานในส่วนภูมิภาคให้สอดคล้องกับการเชื่อมโยงโครงข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศมากขึ้น พร้อมทั้งการวางโครงข่ายเส้นทางการคมนาคมเชื่อมโยงสู่เมืองหลักของภูมิภาคอย่างไร้รอยต่อ เพื่อรองรับการเพิ่มจำนวนของเมืองและการขยายเมือง และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะสมัยใหม่และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในเมืองให้มีความเชื่อมโยงกัน ส่งเสริมระบบขนส่งสมัยใหม่ และพัฒนาพื้นที่โดยรอบสถานีระบบขนส่งสาธารณะให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ให้มีมาตรฐานเดียวกัน และสร้างความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างกันในภูมิภาคให้ง่ายและสะดวกมากที่สุด

๔.๔.๒ สร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน และแก้ปัญหาความมั่นคงบริเวณชายแดน โดยการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้มีความพร้อมทางโครงสร้างพื้นฐานที่จะทำให้ไทยเป็นศูนย์กลางทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมและนวัตกรรม พัฒนาเมืองและส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจตะวันตก เพื่อเชื่อมต่อกับการพัฒนาภาคตะวันออก และภาคอื่น ๆ ตลอดจนเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ทั้งทางด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงจุดเด่นของแต่ละพื้นที่และการเสริมซึ่งกันและกันกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน พร้อมทั้งการจัดผังเมือง ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ การอำนวยความสะดวกทางการค้าการลงทุน ทั้งในด้านข้อมูล แรงงาน และกฎระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งมีมาตรการสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายที่มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และมีมูลค่าเพิ่มสูง โดยตระหนักถึงความยั่งยืน

๔.๔.๓ เพิ่มพื้นที่และเมืองเศรษฐกิจ สร้างศูนย์กลางเศรษฐกิจและนวัตกรรมแห่งใหม่ในส่วนภูมิภาคคู่ขนานกับการเติบโตของกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยยกระดับจังหวัดสำคัญของไทย ส่งเสริมการพัฒนาในเชิงพื้นที่ พัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาเมือง และสร้างเมืองเศรษฐกิจเฉพาะด้านเพื่อส่งเสริมการสร้างคลัสเตอร์ของเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ ภายใต้ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ซึ่งมีมหาวิทยาลัยแต่ละภูมิภาค สถาบันการศึกษาท้องถิ่น และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมเป็นแรงขับเคลื่อน การยกระดับจังหวัดสำคัญเป็นเมืองเศรษฐกิจประจำภาค เพื่อเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจในแต่ละภาคที่เชื่อมต่อกับเมืองเศรษฐกิจอื่นและเศรษฐกิจประเทศเพื่อนบ้าน และกระจายศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่ภาคต่าง ๆ ของไทย การสร้างเมืองเศรษฐกิจเฉพาะด้านโดยอาศัยความได้เปรียบที่แตกต่างกันของแต่ละจังหวัด ซึ่งช่วยส่งเสริมการพัฒนาคลัสเตอร์ของเกษตรอุตสาหกรรม และบริการ พร้อมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ เพื่อให้เมืองเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ดึงดูดการลงทุนใหม่ โดยการส่งเสริมให้เมืองเป็นเจ้าภาพจัดเทศกาลความคิดสร้างสรรค์ และวัฒนธรรมระดับสากล โดยให้ความสำคัญกับการใช้มหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาค และสถาบันการศึกษาท้องถิ่น ขับเคลื่อนองค์ความรู้ด้านนวัตกรรม เพื่อให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจในแต่ละภาค

๔.๔.๔ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่ สนับสนุนให้เกิดระบบนิเวศในการร่วมสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมจากภาคเอกชน มหาวิทยาลัย และหน่วยงานวิจัยหรือมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก เพื่อสร้างและถ่ายทอดเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานและเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้จริง ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ทั้งในภาครัฐและเอกชน พร้อมทั้งการสร้างระเบียงทางด่วนดิจิทัล และเสริมสร้างความรู้และโอกาสในการเข้าถึงโครงข่ายบรอดแบนด์หลากรูปแบบตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยมีรูปแบบการเชื่อมโยงด้านดิจิทัลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในระดับสากลทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการวางกรอบในการจัดการทรัพยากรคลื่นความถี่ให้เพียงพอรองรับบริการที่มีคุณภาพในราคาที่ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้ มีการสนับสนุนธุรกิจแบบแพลตฟอร์ม ที่ทำให้เกิดการสร้างงานบริการในโลกดิจิทัลใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานบริการและบริหารของภาครัฐและเอกชน และสร้างความมั่นคงในการเชื่อมโยงเครือข่ายดิจิทัลเชื่อมต่อกับโลก และการสนับสนุนและเร่งรัดการนำวิทยาศาสตร์ข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์และหุ่นยนต์ การออกแบบที่คำนึงถึงผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง มาใช้ในภาคการผลิตและบริการ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในรูปแบบที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลหลากหลายแหล่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเพิ่มศักยภาพคนในสังคมด้วยการเข้าถึงความรู้ เครื่องมือบนพื้นฐานของธรรมาภิบาลข้อมูล ซึ่งครอบคลุมความปลอดภัยไซเบอร์ ความมีจริยธรรม และการไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้งการเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน โดยการจัดหาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน บริหารจัดการพลังงานให้มีประสิทธิภาพและมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีราคาที่เหมาะสม และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการใช้พลังงานในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนภาคการผลิต บริการ และการขนส่ง รวมทั้งส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกในสัดส่วนที่มากขึ้น ตลอดจนพัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ สร้างและรวบรวมผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งในมหาวิทยาลัย และหน่วยงานวิจัยผ่านการสร้างแรงจูงใจต่าง ๆ เพื่อให้มีความพร้อมกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชั้นสูงในอนาคต รวมทั้งการสร้างผลงานที่ช่วยให้ผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างเต็มที่

๔.๔.๕ รักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค ดำเนินกรอบนโยบายการเงินและการคลังที่ยืดหยุ่นที่พร้อมรองรับความผันผวนทางเศรษฐกิจจากปัจจัยภายในและภายนอก และพัฒนานโยบายให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกและการดำเนินธุรกิจในอนาคต เพื่อให้เศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพเหมาะสำหรับการดำเนินและลงทุนทางธุรกิจ เชื่อมโยงการค้าการลงทุนของไทยกับต่างประเทศ เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นชาติการค้าในอนาคต และสนับสนุนการเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างสมดุล โดยการสร้างภูมิคุ้มกันให้เศรษฐกิจไทยท่ามกลางความผันผวนของเศรษฐกิจโลก โดยสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและการเงินชุมชน ขยายความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนเพื่อเปิดตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ เพื่อร่วมมือกันในการพัฒนาจากการผลิตไปสู่ตลาดเพื่อส่งเสริมการเป็นชาติการค้าอย่างครบวงจร พร้อมทั้งการรักษาความยั่งยืนทางการคลัง เพื่อสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจอย่างมั่นคงและยั่งยืน ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณเชิงรุก เชิงยุทธศาสตร์ และเชิงพื้นที่ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ภาครัฐ ขยายฐานภาษี และดำเนินการจัดเก็บภาษีรายการใหม่ให้ครอบคลุมบริบททางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การรักษาเสถียรภาพการเงิน เพื่อสร้างภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนและการดำเนินธุรกิจ โดยดูแลเสถียรภาพระบบการเงินและเสถียรภาพราคา โดยมีกรอบการดำเนินนโยบายการเงินที่โปร่งใสและยืดหยุ่น ส่งเสริมให้กลไกตลาดการเงินทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐและเอกชนมีเครื่องมือพร้อมป้องกันความเสี่ยง และมีกลไกเชิงสถาบันในการดูแลเสถียรภาพระบบการเงินในภาพรวมได้อย่างครอบคลุม และการส่งเสริมประสิทธิภาพของระบบการเงิน ส่งเสริมการแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการทางการเงินด้านต่าง ๆ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการทางการเงิน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกลางทางการเงิน ปรับปรุงกฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างนวัตกรรมในภาคการเงินและการประกอบธุรกิจของภาคเอกชน

๔.๕ พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ กลาง เล็ก วิสาหกิจเริ่มต้น วิสาหกิจชุมชน หรือวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมทั้งเกษตรกร ให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีทักษะและจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ชัดเจน โดยมีนวัตกรรมใน ๓ ด้าน คือ นวัตกรรมในการสร้างโมเดลธุรกิจ นวัตกรรมในเชิงสินค้าและบริการ และนวัตกรรมในเชิงกระบวนการผลิตและบริการ พร้อมทั้งเป็นนักการค้าที่เข้มแข็งที่จะนำไปสู่การสนับสนุนการเป็นชาติการค้า มีความสามารถในการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ เป็นผู้ประกอบการที่ “ผลิตเก่ง ขายเก่ง” หรือ “ซื้อเป็น ขายเป็น” บริการเป็นเลิศ สามารถขยายการค้าและการลงทุนไปต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีธรรมาภิบาล

๔.๕.๑ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมตลอดกระบวนการการผลิตและบริการ การจัดการ และการตลาด สามารถบริหารจัดการธุรกิจและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส โดยการสร้างและพัฒนาทักษะ องค์ความรู้รอบด้านที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจในยุคใหม่ที่มีการแข่งขันสูง รวมทั้งทักษะในการวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อการวางแผนธุรกิจและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงทางธุรกิจได้ ไปพร้อมกับการวางรากฐานการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีทักษะและจิตวิญญาณในการประกอบการ พร้อมทั้งการส่งเสริมผู้ประกอบการในการสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ และนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอนาคต ตลอดจนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสร้างทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและความถนัดที่แตกต่างและหลากหลายของแรงงาน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและธุรกิจรูปแบบใหม่ในอนาคต และการสนับสนุนผู้ประกอบการในการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและสามารถเชื่อมโยงการผลิตกับผู้ประกอบการรายใหญ่ โดยสร้างระบบและกลไกที่ทำให้เกิดความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการผลิต การขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อลดต้นทุนและให้ผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอ และการส่งเสริมการรวมกลุ่มให้เกิดคลัสเตอร์ที่เข้มแข็ง ผู้ประกอบการสามารถเกื้อหนุนและเชื่อมโยงกันทั้งในแนวตั้งและแนวนอน เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองในตลาดที่สูงขึ้น และลดต้นทุนการผลิตลง โดยการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกลุ่มของตน

๔.๕.๒ สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน ส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้ประกอบการ โดยการจัดหาแหล่งเงินทุนและสนับสนุนให้มีช่องทางทางการเงินที่หลากหลายและน่าเชื่อถือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการบริหารความเสี่ยง เพื่อตอบสนองความต้องการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม การที่ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินด้วยต้นทุนที่เหมาะสม โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การพัฒนาระบบประเมินมูลค่าทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจในการขอสินเชื่อของผู้ประกอบการ และการมีระบบการประเมินความน่าเชื่อถือทางเครดิต และระบบการรู้จักลูกค้าที่สะดวกมากขึ้น โดยใช้ประโยชน์จากข้อมูลทั้งด้านการเงินและที่มิใช่การเงิน เพื่อเป็นข้อมูลบ่งชี้สถานะและประวัติด้านเครดิตประกอบการพิจารณาของสถาบันการเงินหรือตลาดทุน

๔.๕.๓ สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศตามระดับศักยภาพการประกอบการ โดยการสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีอัตลักษณ์และแบรนด์ที่เด่นชัด รวมทั้งพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าที่มีคุณภาพและมีความแตกต่าง เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงตลาดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดต่างประเทศ รวมทั้งแพลตฟอร์มในการแสดงผลงานของธุรกิจสร้างสรรค์ การให้ความสำคัญกับการผลิตโดยใช้ตลาดนำที่คำนึงถึงความต้องการของตลาดโดยเฉพาะตลาดที่มีมูลค่าสูง

การสนับสนุนช่องทางการตลาดและการชำระเงินรูปแบบใหม่ โดยการสร้างตลาดออนไลน์ แอพพลิเคชัน และช่องทางใหม่รองรับไลฟ์สไตล์ของคนในอนาคต การสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงตลาดจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้มากขึ้น และการพัฒนาศูนย์กระจายสินค้าที่มีมาตรฐานในทุกภูมิภาคของไทย และพัฒนานวัตกรรมการกระจายสินค้าโดยการพัฒนากระบวนการให้ทันสมัยด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมและธุรกิจในอนาคต

๔.๕.๔ สร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล อนาคตของโลกไร้พรมแดนคือการแข่งขันบนฐานข้อมูล จึงต้องสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเป็นข้อมูลที่ทันสมัยเพื่อการวางแผนธุรกิจ โดยการสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและฐานข้อมูลขนาดใหญ่ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อต่อยอดพัฒนาธุรกิจเดิมและสร้างธุรกิจใหม่ การสร้างและพัฒนาศูนย์บริการข้อมูลผู้ประกอบการ เพื่อเป็นช่องทางหลักในการให้ข้อมูลและคำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการ และเป็นแหล่งรวมที่ปรึกษาทางธุรกิจ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างระบบเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐให้มีมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงฐานข้อมูลความรู้วิจัยและนวัตกรรม โดยเป็นข้อมูลที่มีความทันสมัย บูรณาการและต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการสืบค้นต่อยอดในทุก ๆ ด้าน และการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้ประกอบการ การสนับสนุนการสร้างและพัฒนาแพลตฟอร์มกลาง ทั้งในด้านการผลิต การบริหารจัดการการตลาด ที่ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันในการวางแผนธุรกิจในอนาคต เพื่อลดต้นทุนของทั้งภาครัฐและเอกชน และการสนับสนุนให้เกิดพื้นที่ทำงานร่วม สำหรับผู้ประกอบการ เพื่อลดต้นทุนและเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนนวัตกรรมและเชื่อมต่อธุรกิจระหว่างกันอีกทางหนึ่ง

๔.๕.๕ ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ ในการพัฒนาและบูรณาการกลไกภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยเน้นประเด็นการเริ่มต้นธุรกิจ การขออนุญาตต่าง ๆ การจดทะเบียนทรัพย์สิน กระบวนการขอและได้รับสินเชื่อ การคุ้มครองผู้ลงทุน การชำระภาษี และการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาระบบคุณภาพของชาติ ทั้งระบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ระบบมาตรวิทยา ระบบทดสอบ และระบบรับรองคุณภาพ ให้มีประสิทธิภาพรองรับภาคการผลิตและบริการ รวมทั้งการสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านมาตรฐาน เช่น ศูนย์ทดสอบกลางสำหรับสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม และศูนย์ตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการในระดับสากล โดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการมากขึ้น พร้อมทั้งการสร้างระบบและศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการให้มีความเป็นอัจฉริยะ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาและสถาบันวิชาการ และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้และให้คำปรึกษาทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของภาคการผลิตและบริการทั้งในระดับส่วนกลางและชุมชน พร้อมทั้งการส่งเสริมการจัดการพัฒนาบุคลากรทางเทคโนโลยีชั้นสูงให้มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการทำธุรกิจอย่างเกื้อหนุนกันระหว่างผู้ประกอบการที่มีขนาดและศักยภาพต่างกัน โดยมีระบบจูงใจให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนาร่วมกัน ตลอดจนผลักดันการเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้าและความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๑. บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทย ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง”

ดังนั้น เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนาทุนมนุษย์ และปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน ‘วิถี’ การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม ในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ตลอดจนพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท และการปฏิรูประบบเสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งการเสริมสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่นซึ่งเป็นการวางรากฐานการส่งต่อเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาในช่วงอายุถัดไป โดยการส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพ การสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาคน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศในการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ

๒. เป้าหมาย

๒.๑ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

๓. ตัวชี้วัด

๓.๑ การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย

๓.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๓.๓ การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๑ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการร่วมระหว่าง “ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อ” ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะที่เป็น ‘วิถี’ การดำเนินชีวิต

๔.๑.๑ การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว โดยส่งเสริมให้ครอบครัวมีความอบอุ่น ดำเนินชีวิตโดยยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มัธยัสถ์ อดออม ซื่อสัตย์ และแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะดังกล่าว รวมทั้งการพัฒนาพ่อแม่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต

๔.๑.๒ การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาสอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตสาธารณะเข้าไปในทุกสาระวิชาและในทุกกิจกรรม รวมทั้งปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เอื้อต่อการมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ รวมถึงการรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงาม

๔.๑.๓ การสร้างความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา เพื่อเผยแผ่หลักคำสอนที่ดีงามให้แก่ประชาชน โดยพัฒนา ผู้เผยแผ่ศาสนาให้ประพฤติปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างตาม คำสอนที่ถูกต้องของแต่ละศาสนา รวมทั้งมีการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตที่เข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

๔.๑.๔ การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยการพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นต้นแบบของการมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การจัดระเบียบสังคม และการนำเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม รวมถึงการลงโทษผู้ละเมิดบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม

๔.๑.๕ การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ โดยกระตุ้นให้ภาคธุรกิจมีการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล พัฒนาสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมของคนทุกคนในบริษัท ทั้งพนักงานและลูกค้า ปรับเปลี่ยนทัศนคติการคำนวณผลตอบแทนให้คำนึงถึงต้นทุนทางสังคม ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อตอบแทนสังคม รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม

๔.๑.๖ การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม โดยส่งเสริมให้สื่อและสื่อสารมวลชนปฏิบัติตามจรรยาบรรณสื่ออย่างเคร่งครัด การจัดเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์ ในช่วงเวลาที่มีผู้ชมมากที่สุด รวมทั้งการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ นำเสนอตัวอย่างของการมีคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตสาธารณะ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

๔.๑.๗ การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยสร้างความตระหนักให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตนเอง การตรงต่อเวลา การยอมรับความหลากหลาย เห็นคุณค่าและความสำคัญในการประกอบสัมมาอาชีพหรือมีงานทำ เน้นการพึ่งพาตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและต่อผู้อื่น และเป็นพลเมืองที่ดี และส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมการทำงานเพื่อส่วนรวม สนับสนุน ส่งเสริม เป้าหมายของประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ

๔.๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเรียน วัยผู้ใหญ่ วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย มีความรอบรู้ทางการเงิน มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า รวมถึงการพัฒนาและปรับทัศนคติให้คนทุกช่วงวัยที่เคยกระทำผิดได้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุขและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

๔.๒.๑ ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ ส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ ส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การส่งเสริมการให้สารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็ก และให้มีการลงทุนเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน

๔.๒.๒ ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะความสามารถการเรียนรู้ที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาหรืออาชญากรรมต่าง ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความยืดหยุ่นทางความคิด รวมถึงทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ รวมถึงการวางพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อการวางแผนชีวิตและวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยและนำไปปฏิบัติได้ ตลอดจนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน รวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม

๔.๒.๓ ช่วงวัยแรงงาน ยกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคล และความต้องการของตลาดแรงงาน มีการทำงานตามหลักการทำงานที่มีคุณค่าเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ มีวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะทางการเงินเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและครอบครัว มีการวางแผนทางการเงินและมีการออม การรับผิดชอบของพ่อแม่ต่อครอบครัว มีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และการอำนวยความสะดวกด้านความรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ แรงงานฝีมือ ความชำนาญพิเศษ การเป็นผู้ประกอบการใหม่ และการพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ รวมทั้งมาตรการขยายอายุการทำงาน

๔.๒.๔ ช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณ ผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพ ฟื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุ พร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ และหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม

๔.๓ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

๔.๓.๑ การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ อาทิ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการตั้งคำถาม ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์และการคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหา ความรู้และทักษะทางศิลปะ และความรู้ด้านคณิตศาสตร์และระบบคิดของเหตุผลและการหาความสัมพันธ์ การพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิด/ทบทวนไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้ การหล่อหลอมทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้หลายช่องทาง รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต

๔.๓.๒ การเปลี่ยนโฉมบทบาท ‘ครู’ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมทั้งปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูด คัดสรรผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และสร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ และวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง

๔.๓.๓ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ จัดโครงสร้างการจัดการการศึกษาเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์และให้เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค ทั่วถึง และใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ ปฏิรูปการคลังด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยแยกออกจากระบบการประเมินและการรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน รวมทั้งมีการปฏิรูประบบการสอบที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ มากกว่าการวัดระดับความรู้ ตลอดจนมีการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

๔.๓.๔ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการจัดระบบการศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่นผ่านการพัฒนากลไกต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาการศึกษาออนไลน์แบบเปิด การพัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้ดิจิทัล การมีระบบเทียบโอนประสบการณ์ระบบธนาคารหน่วยกิต มาตรการจูงใจให้คนเข้าสู่การยกระดับทักษะ การให้สถานประกอบการเพิ่มผลิตภาพแรงงานผ่านการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องภายใต้กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ นอกจากนี้ ต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต รวมถึงการเรียนรู้และทบทวนทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออก-เขียนได้-คิดเลขเป็น โดยระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม การพัฒนาทัศนคติและแรงบันดาลใจที่อยากเรียนรู้ การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ และให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว รวมทั้งนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

๔.๓.๕ การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก บนพื้นฐานของความเข้าใจลุ่มลึกในประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของไทยและพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้าน เพิ่มการรับรู้ของคนไทยด้านพหุวัฒนธรรม การเห็นคุณค่าและมีความอดกลั้นต่อความแตกต่างทางความเชื่อ ความคิด วิถีชีวิต ผ่านความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อนบ้าน การแลกเปลี่ยนเด็ก เยาวชน และนักเรียน การฝังตัวและการทำงานระยะสั้นในประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

๔.๓.๖ การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัล ทักษะการคัดกรองความรู้ องค์ความรู้ การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับคุณค่าของครูไปพร้อมกัน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและใช้ประโยชน์จากระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๔.๓.๗ การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ โดยเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีความโดดเด่นเฉพาะสาขาสู่ระดับนานาชาติ ในการให้บริการทางการศึกษา วิชาการ และการพัฒนาสมรรถนะแรงงาน ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการ เป็นศูนย์ฝึกอบรม และศูนย์ทดสอบสมรรถนะในระดับภูมิภาค

๔.๔ การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย อาทิ ภาษา ตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านทัศนะและมิติ ดนตรี กีฬาและการเคลื่อนไหวของร่างกาย การจัดการตนเอง มนุษยสัมพันธ์ รวมถึงผู้มีความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน โดยการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท การสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนประชากรไทยมีอาชีพบนฐานพหุปัญญา การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

๔.๔.๑ การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนไทยมีการพัฒนาที่สมดุล มีทางเลือกในการใช้ศักยภาพพหุปัญญาในการดำรงชีวิต เกิดอาชีพบนฐานพหุปัญญาที่สังคมยอมรับและเห็นความสำคัญ รวมทั้งมีกลไกคัดกรองและส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ จัดโรงเรียน ระบบเสริมประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ตลอดจนสร้างมาตรการจูงใจ เพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษผลักดันให้ประเทศไทยมีบทบาทเด่นในประชาคมโลก ทั้งด้านกีฬา ภาษาและวรรณกรรม สุนทรียศิลป์ ตลอดจนการวิจัย

๔.๔.๒ การสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านกลไกต่าง ๆ โดยจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมือการทำงานที่เหมาะสม การสร้างระบบเชื่อมโยงเครือข่ายวิจัยกับศูนย์ความเป็นเลิศที่มีอยู่ในปัจจุบันในรูปแบบการร่วมมือ การมีกลไกการทำงานในลักษณะการรวมตัวของกลุ่มคนในหลายสาขาวิชา เพื่อรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าให้สามารถต่อยอดงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อกับสถาบันวิจัยอื่น ๆ ทั่วโลก เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้นักวิจัยความสามารถสูงของไทย รวมถึงการเปิดพื้นที่ในการสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

๔.๔.๓ การดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้มาสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ ทั้งในรูปแบบการทำงานชั่วคราวและถาวรตามความเหมาะสมของเป้าหมายการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ รวมถึงผู้มีความสามารถที่มีศักยภาพสูงด้านต่าง ๆ ลูกหลานชาวต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทยที่มีความสามารถพิเศษ และการรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษจากทั่วโลก และผู้เชี่ยวชาญที่มีศักยภาพหรือทักษะสูงในสาขาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

ต่อการพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการรักษาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทั้งคนไทยหรือคนต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทยได้แสดงศักยภาพและใช้ความสามารถในการทำประโยชน์และสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ

๔.๕ การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมทั้งด้าน กาย ใจ สติปัญญา และสังคม มุ่งเน้นการเสริมสร้างการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบ ที่นำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี และมีทักษะด้านสุขภาวะที่เหมาะสม

๔.๕.๑ การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ โดยพัฒนาองค์ความรู้และการสื่อสารด้านสุขภาวะที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งเฝ้าระวังและจัดการกับความรู้ด้านสุขภาวะที่ไม่ถูกต้อง จนเกิดเป็นทักษะทางปัญญาและสังคมที่เป็นการเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาวะตนเองของประชาชน อาทิ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของตนเองให้มีความเหมาะสม และการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอในการดำรงชีวิต

๔.๕.๒ การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ โดยผลักดันการสร้างเสริมสุขภาวะในทุกนโยบายที่ให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสุขภาพของประชาชน เพื่อลดภัยคุกคามที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสุขภาวะคนไทย

๔.๕.๓ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี โดยส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นมิตรต่อสุขภาพและเอื้อต่อการมีกิจกรรมสำหรับยกระดับสุขภาวะของสังคม จัดทำมาตรการทางการเงินการคลังที่สนับสนุนสินค้าที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ช่วยในการเสริมการมีสุขภาวะ รวมทั้งกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยชุมชนและภาคประชาชนก่อนการดำเนินโครงการที่อาจกระทบต่อระดับสุขภาวะ

๔.๕.๔ การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการสร้างความเลิศทางด้านบริการทางการแพทย์และสุขภาพแบบครบวงจรและทันสมัย ที่รวมไปถึงการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ในการให้คำปรึกษา วินิจฉัย และพยากรณ์การเกิดโรคล่วงหน้า การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพทางไกลให้มีความหลากหลาย เข้าถึงง่าย เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ห่างไกล มีการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์เข้ากับอินเทอร์เน็ต ทางด้านสุขภาพ และจัดให้มีระบบการเก็บข้อมูลสุขภาพของประชาชนตลอดช่วงชีวิตให้มีประสิทธิภาพ โดยอยู่บนพื้นฐานความยั่งยืนทางการคลัง รวมถึงการปฏิรูประบบการเก็บภาษีและรายจ่ายเพื่อให้บริการด้านสุขภาพตลอดจนการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพในการสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับประชาชนทุกช่วงวัยอย่างมีประสิทธิภาพ พอเพียง เป็นธรรม และยั่งยืน

๔.๕.๕ การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่ โดยให้ชุมชนเป็นแหล่งบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีของประชาชน ผ่านการจัดการความรู้ด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างสุขภาวะที่พึงประสงค์ระหว่างกัน โดยรัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกให้ชุมชนสามารถสร้างการมีสุขภาวะดีของตนเองได้ เพื่อให้ชุมชนเป็นพื้นที่สำคัญในการจัดการสุขภาวะของแต่ละพื้นที่

๔.๖ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นการสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๔.๖.๑ การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย โดยส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย พัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้ การทำงานและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชากรแต่ละช่วงวัย โดยเริ่มจากการสร้างและพัฒนาบุตรที่มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพในกลุ่มประชากรวัยเจริญพันธุ์ทุกกลุ่มให้มีประชากรที่มีคุณภาพ รวมถึงการสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ โดยส่งเสริมความรู้ในการวางแผนชีวิตที่เหมาะสมกับค่านิยมของคนรุ่นใหม่ และการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมบนฐานความรู้ทางวิชาการตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์และถึงช่วงอายุต่าง ๆ โดยให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็ง โดยเน้นการส่งเสริมการเกื้อกูลกันของคนทุกวัยในครอบครัวในการดูแลสมาชิกในครอบครัว การส่งเสริมนโยบายการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน การส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชน สถานประกอบการจัดบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสนับสนุนครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรและการดูแลผู้สูงอายุ การสนับสนุนบทบาทของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว รวมทั้งปรับปรุงกฎหมาย กำหนดบทบาทและจัดสรรทรัพยากรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเสริมพลังครอบครัว ควบคู่กับการปฏิรูปสื่อให้มีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ในการให้ความรู้ต่อการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งครอบครัว

๔.๖.๒ การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม รวมทั้งสนับสนุนด้านวิชาการและสร้างนวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

๔.๖.๓ การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน โดยเน้นให้พ่อแม่มีวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้ลูกเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ชีวิต ดนตรี กีฬา ศิลปะ รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน เปิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม เอื้อแก่ครอบครัวทุกลักษณะ รวมถึงจัดให้มีพื้นที่ในการจัดกิจกรรมสาธารณะให้เป็นศูนย์รวมแห่งการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพและสามารถเข้าถึงได้ง่าย

๔.๖.๔ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการเชื่อมโยงข้อมูลรายบุคคลที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาตนเอง สุขภาพและการพัฒนาอาชีพในตลอดช่วงชีวิต เพื่อเสริมและสร้างศักยภาพของการดำเนินงานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามพันธกิจของแต่ละกระทรวงให้มีความเข้มแข็งและตอบโจทย์ประเทศ เป็นฐานข้อมูลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง และศักยภาพบุคคลของประเทศ นำไปสู่การตัดสินใจระดับนโยบายและปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคนไทยอย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต รวมถึงข้อมูลที่สนับสนุนการผลิตกำลังแรงงานที่มีทักษะตรงต่อความต้องการของตลาดงานในอนาคต และใช้ประกอบการตัดสินใจในการศึกษาต่อ ธนาคารคลังสมองเพื่อรวบรวมผู้สูงอายุที่มีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ

๔.๗ การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ โดยมุ่งส่งเสริมการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน การสร้างนิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคีของคนในชาติ หล่อหลอมการเป็นพลเมืองดี พัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพในระดับนานาชาติในการสร้างชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศชาติเพื่อรองรับอุตสาหกรรมกีฬา

๔.๗.๑ การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต โดยส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาส มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการเล่นกีฬาบางชนิดที่มีความจำเป็นต่อทักษะในการดำรงชีวิต รวมทั้งการมีอิสระในการประกอบกิจกรรมนันทนาการตามความถนัดหรือความสนใจเฉพาะบุคคล และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิต เพื่อพัฒนาจิตใจ สร้างความสัมพันธ์อันดี หล่อหลอมจิตวิญญาณและการเป็นพลเมืองดี

๔.๗.๒ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ โดยเน้นการจัดกิจกรรมกีฬา สร้างโอกาสและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาอย่างต่อเนื่อง การปลูกฝังให้มีคุณธรรมของความเป็นนักกีฬา มีระเบียบ วินัย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย และรู้จักการขอโทษ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางกีฬาและนันทนาการที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมกับประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย

๔.๗.๓ การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ โดยมุ่งการสร้างและพัฒนานักกีฬาของชาติ การเฟ้นหานักกีฬาที่มีความสามารถ สร้างพื้นที่และโอกาสในการแข่งขันแสดงศักยภาพ ด้านกีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา การส่งเสริมการจัดกีฬาระดับนานาชาติ และสร้างแรงบันดาลใจในการต่อยอดความสำเร็จจากความเป็นเลิศสู่การประกอบอาชีพและมีเส้นทางอาชีพที่มั่นคง ควบคู่กับส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา การจัดการความรู้และพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อนำมาใช้ส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ กีฬาเพื่อการอาชีพและนันทนาการเชิงพาณิชย์

๔.๗.๔ การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมกีฬา โดยมุ่งสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการทั้งครูหรือผู้สอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา นักวิทยาศาสตร์การกีฬา ผู้บริหารการกีฬา อาสาสมัครกีฬา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาสได้อย่างถูกต้อง และสามารถต่อยอดศักยภาพในการพัฒนาเป็นบุคลากรทางการกีฬาและนันทนาการที่มีมาตรฐานของประเทศ รวมทั้งสนับสนุนและเสริมศักยภาพรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมกีฬาและนันทนาการและการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการลงทุนและฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมกีฬาของภูมิภาคเอเชียควบคู่กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ การสนับสนุนและส่งเสริมผลิตบุคลากรและการพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนอุตสาหกรรมกีฬาและนันทนาการ ตลอดจนมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการกีฬาและนันทนาการ และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๑. บทนำ

ปัญหาความเหลื่อมล้ำจะเป็นหนึ่งความท้าทายที่สำคัญในการพัฒนาและยกระดับประเทศให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน และบรรลุเป้าหมายของการเป็นประเทศที่มีรายได้สูงในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศให้ก้าวออกจากภาวะความยากจน แต่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและการสร้างความเป็นธรรมนับว่ายังประสบปัญหาท้าทายในหลายมิติ โดยการกระจายทรัพยากรและความมั่งคั่งในสังคมยังคงมีการกระจุกตัวอยู่มาก การกระจายโอกาสของการพัฒนายังไม่ทั่วถึง รวมทั้งโอกาสการถือครองที่ดินและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ แหล่งทุน บริการทางสังคมและกระบวนการยุติธรรมที่มีคุณภาพยังมีความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากร โดยเฉพาะในภาคการเกษตรและชนบท ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของภาวะหนี้สิน การอพยพแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการกระจุกตัวในเมืองใหญ่ไม่กี่เมือง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว และส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศในระยะยาว และอาจมีความรุนแรงมากขึ้นในสภาวะของการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้

ดังนั้น ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมจึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการตอบโจทย์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืนโดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การกำหนดให้ภาคการเกษตรและครัวเรือนเป็นกลุ่มเป้าหมายของการปรับโครงสร้างและพฤติกรรม และการกระจายศูนย์กลางความเจริญเพื่อให้เกิดการสร้างงานในพื้นที่ เพื่อพลิกฟื้นโครงสร้างทางสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และช่วยลดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ ยังเน้นการดึงเอาพลังทางสังคมที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในรูปแบบประชารัฐ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ยั่งยืน รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด

๒. เป้าหมาย

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒.๒ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

๒.๓ เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

๓. ตัวชี้วัด

๓.๑ ความแตกต่างของรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร

๓.๒ ความก้าวหน้าของการพัฒนาคน

๓.๓ ความก้าวหน้าในการพัฒนาจังหวัดในการเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

๓.๔ คุณภาพชีวิตของประชากรสูงอายุ

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๑ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาการเกษตรให้เหมาะสมกับศักยภาพของเกษตรกร ฐานทรัพยากรและบริบทของพื้นที่และชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นระบบการจัดการตนเองของเกษตรกรและการมีกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงฐานทรัพยากร การวิจัย ความรู้ ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการผลิตและยกระดับเป็นผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่คุณค่า และเพิ่มช่องทางการตลาดและเชื่อมโยงการค้าด้วยเครือข่ายพันธมิตรและวิสาหกิจเพื่อสังคม กำหนดนโยบายและกติกาเพื่อเพิ่มโอกาสของเกษตรกร พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงส่งเสริมการผลิตแปรรูปสินค้าให้มีเอกลักษณ์ และการจัดการในภาคบริการที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรของชุมชน เพื่อยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการเกษตร

๔.๑.๒ ปฏิรูประบบภาษีและการคุ้มครองผู้บริโภค โดยกำหนดมาตรการเพื่อสร้างความเสมอภาคที่สำคัญ การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความเสมอภาคในการจัดเก็บภาษีและพัฒนาระบบข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงินของประชาชนและภาคธุรกิจ กำหนดเป้าหมายการจัดเก็บภาษี และค่าธรรมเนียมเพื่อนำไปใช้ในการจัดบริการที่ชัดเจน ตลอดจนการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเน้นการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ปรับปรุงระบบและกลไกในการคุ้มครองผู้บริโภค สนับสนุนองค์กรของผู้บริโภคให้มีความเข้มแข็ง ป้องกันการละเมิดสิทธิผู้บริโภคและอำนวยความยุติธรรมแก่ผู้บริโภค สนับสนุนการบริโภคอย่างยั่งยืน และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔.๑.๓ กระจายการถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร โดยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างเขตพื้นที่ป่าทับซ้อนพื้นที่ทำกินของประชาชน รับรองสิทธิชุมชนในการเข้าใช้ประโยชน์ที่ดิน กำหนดมาตรการเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์อย่างเป็นธรรม และกระจายการถือครองที่ดินในขนาดที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการถือครองที่ดิน ปรับระบบเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินประเภทต่าง ๆ ให้ผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ไม่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ใช้เป็นหลักฐานประกอบการขอพิจารณาสินเชื่อกับสถาบันการเงินได้ รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในการใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับประชาชน เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างเป็นธรรมและมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง

๔.๑.๔ เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพและความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน โดยส่งเสริมการปรับทัศนคติของนายจ้างให้มองลูกจ้างว่าสามารถเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้กับธุรกิจได้ สถานประกอบการจัดโครงสร้างค่าจ้างตามความสามารถและประสบการณ์ ส่งเสริมกลไกและระบบการออมและแหล่งเงินทุนเพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ รวมถึงการยกระดับกลไกการดูแลแรงงานไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ตลอดจนการพัฒนาด้านคุณภาพแรงงาน ทั้งในด้านทักษะฝีมือแรงงานและความสามารถด้านเทคโนโลยี ภาษาและการจัดการ เพื่อส่งเสริมให้แรงงานพัฒนาตนเองไปเป็นผู้ประกอบการได้

๔.๑.๕ สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศภาวะและทุกกลุ่ม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในบริบทของสังคมสูงวัย รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและการมีส่วนร่วมเป็นพลังในสังคมสำหรับคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้พิการและผู้สูงวัย โดยการเชื่อมโยงระบบข้อมูลสวัสดิการรายบุคคล และการพัฒนาระบบการให้บริการสวัสดิการที่เป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ธุรกิจ หรือองค์กรประชาสังคม เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบสวัสดิการถ้วนหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและควบคุมค่าใช้จ่ายไม่ให้เป็นภาระทางการคลังมากเกินไป ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการออมและการลงทุนระยะยาว เพื่อเพิ่มความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของประชาชนทุกกลุ่มด้วยมาตรการทางภาษีและอื่น ๆ ตลอดจนส่งเสริมให้แรงงานทั้งในระบบและนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคมอย่างทั่วถึง

๔.๑.๖ ลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดยตรง โดยการจัดให้มีมาตรการพิเศษเพื่อให้สามารถระบุตัวกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ และให้ความคุ้มครองทางสังคมและสวัสดิการอย่างเฉพาะเจาะจงกลุ่มเป้าหมายผู้มีรายได้น้อย ยากจน และผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติซ้ำซ้อน โดยมีเป้าหมายการตัดขาดวงจรความยากจนไม่ให้ส่งต่อจากรุ่นพ่อแม่ไปสู่รุ่นลูกหลาน และช่วยเหลือกลุ่มคนที่เดือดร้อนที่สุด

๔.๑.๗ สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยในด้านบริการสาธารณสุข เน้นการกระจายทรัพยากรและเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ การพยาบาล ให้กระจายไปยังพื้นที่อำเภอ ตำบล เพื่อให้สามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง การพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมผู้มีรายได้น้อย ให้ได้รับบริการที่ไม่มีความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพ รวมทั้งระบบคุ้มครองการรักษาพยาบาลต่อการเจ็บป่วยที่สร้างภาระทางการเงินโดยไม่คาดคิดหรือเกินขีดความสามารถของผู้มีรายได้น้อย สนับสนุนส่งเสริมให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพ รวมถึงการพัฒนาสถานพยาบาลให้มีคุณภาพและมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรตามมาตรฐานสากลในทุกพื้นที่ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการสาธารณสุข ด้านการศึกษาเน้นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเสมอกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารและยากจนและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ การจัดให้มีมาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การสนับสนุนกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความรู้และนวัตกรรมของคนทุกกลุ่ม รวมถึงระบบการติดตามสนับสนุนและประเมินผลเพื่อสร้างหลักประกันสิทธิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน

๔.๑.๘ สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง เน้นการสร้างหลักประกันในการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน การพัฒนากลไกช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยในการต่อสู้คดีที่มีคุณภาพมาตรฐานและเพียงพอ การให้หลักประกันสิทธิของผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การกำหนดกรอบเวลาและขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นธรรมและเสมอภาค และการมีมาตรการที่ละเอียดอ่อนสำหรับคดีความผิดเกี่ยวกับเพศและการจัดการคดีเกี่ยวกับกลุ่มที่มีความเปราะบาง ตลอดจนการพัฒนาวิธีพิจารณาความแพ่งและคดีปกครองเพื่อเพิ่มโอกาสของประชาชนในการเข้าถึงความยุติธรรม ปรับปรุงระบบโทษปรับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใส และระบบการช่วยเหลือผู้พ้นโทษในการกลับสู่สังคม

๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

๔.๒.๑ พัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในภูมิภาค โดยคำนึงถึงสัดส่วนจำนวนประชากรของจังหวัดบริวาร เพื่อให้สามารถดูแลการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ กระจายโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี คมนาคมและการสื่อสาร จัดทำผังเมืองและผังภาคเพื่อการจัดโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค แหล่งงาน แหล่งน้ำ และการใช้ที่ดิน ให้สามารถ

พึ่งตนเองได้ภายในกลุ่มจังหวัด รวมทั้งส่งเสริมให้จังหวัดหลักมีความสามารถในด้านการบริหารจัดการและจัดการตนเองได้อย่างเป็นอิสระมากขึ้น เพื่อให้สามารถสร้างความแตกต่างบนฐานศักยภาพของทรัพยากรและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ และส่งเสริมการพัฒนาจังหวัดรองควบคู่ไปกับการพัฒนาจังหวัดหลัก

๔.๒.๒ กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มจังหวัดในมิติต่าง ๆ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง และบูรณาการแผนให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด จนถึงกลุ่มจังหวัด เน้นการกระจายแหล่งอุตสาหกรรมในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการสร้างงานในพื้นที่ และการพัฒนาภาคบริการที่คนในพื้นที่ สามารถเป็นผู้ประกอบการ และสามารถกระจายรายได้ให้เกิดความเป็นธรรม ให้ความสำคัญกับการสร้าง “คุณค่า” และ “มูลค่า” ทางเศรษฐกิจ จากศักยภาพของฐานทรัพยากรของแต่ละพื้นที่ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคม การสร้างการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่และผู้ประกอบการในการสืบค้น นำมาปรับใช้และยกระดับการใช้ทรัพยากรนั้นอย่างยั่งยืน

๔.๒.๓ จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและปลอดภัย ให้สามารถตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของการขยายตัวของเมืองในอนาคต โดยพัฒนาระบบผังเมืองของประเทศและผังเมืองระดับพื้นที่ พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการเมืองและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นเมืองอัจฉริยะ ปลอดภัย สะดวกสำหรับคนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและโอกาสของเมืองด้วยการมีส่วนร่วมและการลงทุนของภาคเอกชน ชุมชนและภาคประชาสังคม รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ตลอดจนลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรที่อาศัยในเขตเมือง

๔.๒.๔ ปรับโครงสร้างและแก้ไขกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อวางระบบและกลไกการบริหารงานในระดับภาค กลุ่มจังหวัด เพื่อรับผิดชอบการบริหารงานในระดับภาค กลุ่มจังหวัดที่เชื่อมโยงกัน และสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับกลุ่มจังหวัดและระดับภาค ปรับโครงสร้างและปรับปรุงกฎหมายเพื่อจัดความสัมพันธ์ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้เอื้อต่อประชาชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่และการกำกับติดตามเพื่อสร้างธรรมาภิบาลในการทำงานของภาครัฐ ตลอดจนการปรับปรุงกฎหมายเพื่อพัฒนาระบบการปกครองท้องถิ่น และการเปิดพื้นที่และโอกาสการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการในการกำหนดยุทธศาสตร์จังหวัด/กลุ่มจังหวัด

๔.๒.๕ สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่บนฐานข้อมูลความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลมิติต่าง ๆ ของพื้นที่ให้มีความถูกต้องแม่นยำ การเปิดเผยข้อมูลสำคัญที่จะเอื้อให้ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจและการติดตามการดำเนินงานของรัฐ พัฒนากลไกเพื่อสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ รวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การขยายเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ และนำไปใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่ ตลอดจนการเพิ่มบทบาทของสถาบันการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อร่วมพัฒนาพื้นที่และชุมชนท้องถิ่น

๔.๒.๖ การพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่ โดยการวางแผนกำลังคนที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มจังหวัด และการพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของเมืองทั้งในปัจจุบันและอนาคต เน้นการส่งเสริมการยกระดับทักษะของผู้ประกอบการ และกลุ่มวิสาหกิจในพื้นที่ทั้งในด้านภาษา การบริหารธุรกิจ การจัดการห่วงโซ่คุณค่าและตลาด การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการพัฒนาระบบที่มีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงความต้องการของกำลังแรงงานในพื้นที่กับระบบการผลิตกำลังคนในสายอาชีพ

๔.๓ การเสริมสร้างพลังทางสังคม

๔.๓.๑ สร้างสังคมเข้มแข็งที่แบ่งปัน ไม่ทอดทิ้งกัน และมีคุณธรรม โดยสนับสนุนการรวมตัวและดึงพลังของภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะการเชื่อมพลังของคนสามวัย คือเยาวชนคนรุ่นใหม่ คนวัยทำงานและผู้สูงอายุ ให้มาเป็นกำลังของการพัฒนาเพื่อส่วนรวม โดยการสร้างเวทีกลางเป็นพื้นที่สาธารณะ เพื่อปรึกษาหารือปัญหาสาธารณะของพื้นที่ ตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่น อำเภอจนถึงระดับจังหวัด การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ การสนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชนในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อฝึกทักษะให้เป็นผู้นำรุ่นใหม่ในอนาคต ตลอดจนสนับสนุนระบบวิสาหกิจเพื่อสังคม การดำเนินงานของภาคประชาสังคม การสร้างเครือข่ายในพื้นที่ รวมถึงการสร้างชุมชนเสมือนบนเครือข่ายสื่อ ให้เป็นเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกันทางสังคมที่ร่วมทำสิ่งที่สร้างสรรค์ และการยกย่องให้คุณค่ากับการทำประโยชน์ร่วมกันเพื่อส่วนรวม

๔.๓.๒ การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ โดยเตรียมความพร้อมในทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการออมและการลงทุนระยะยาวของคนตั้งแต่ก่อนเกษียณอายุ พัฒนาระบบและกลไกเพื่อสนับสนุนการปรับตัวของประชากรให้สามารถปรับเปลี่ยนอาชีพให้เหมาะสมตามแต่ละช่วงอายุ เพื่อยืดช่วงเวลาและเพิ่มโอกาสในการทำงานในยามสูงอายุและสร้างหลักประกันทางรายได้ให้แก่ตนเองได้นานขึ้น สร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนหรือสถานประกอบการในการเตรียมความพร้อมของแรงงานก่อนวัยเกษียณ การจ้างงานผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับวัยวุฒิ ประสบการณ์และสมรรถนะ ตลอดจนส่งเสริมการสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการส่งเสริมและฟื้นฟูศักยภาพผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทำต่อเนื่องทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ รวมทั้งคงไว้ซึ่งบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม โดยส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนมีการจ้างงานผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับวัยวุฒิ ประสบการณ์ และสมรรถนะ ส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาและประสบการณ์และร่วมสร้างสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน เพื่อเพิ่มคุณค่าของผู้สูงอายุ

๔.๓.๓ สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน เพื่อสนับสนุนการทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรชุมชนในรูปแบบนิติบุคคลเพื่อดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ รวมทั้งการปรับปรุงระเบียบการใช้งบประมาณและจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐเพื่อเอื้อให้สามารถสนับสนุนความริเริ่มที่สร้างสรรค์ของภาคส่วนต่าง ๆ

๔.๓.๔ ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของสตรีในการสร้างสรรค์สังคม โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติและบทบาทเพศ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของสังคมต่อเรื่องเพศสภาพและความเสมอภาคทางเพศ ส่งเสริมให้ทุกเพศมีส่วนร่วมรับผิดชอบครอบครัวและร่วมกันพัฒนาสังคม ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว พัฒนาระบบสวัสดิการทางสังคมในสถานประกอบการเพื่อให้ทั้งชายและหญิงสามารถดูแลครอบครัวได้อย่างสมดุลกับการทำงาน ส่งเสริมการสร้างประชากรรุ่นใหม่บนรากฐานของครอบครัวที่มีคุณภาพ เพิ่มโอกาสของสตรีในการทำงานเชิงเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเพิ่มศักยภาพความรู้ความสามารถและภาวะผู้นำของสตรีเพื่อให้สามารถมีบทบาทในทางการเมืองและการบริหารทั้งในระดับสากล ระดับชาติและในระดับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและกว้างขวาง

๔.๓.๕ สนับสนุนการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ภายใต้บริบทของสังคมที่มีความหลากหลายมากขึ้นทั้งทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ ส่งเสริมความตระหนักในสิทธิมนุษยชน สร้างความเท่าเทียมกันในเรื่องสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในกลุ่มชาติพันธุ์

ให้ความสำคัญกับองค์ความรู้และภูมิปัญญาของกลุ่มชน สร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าของคนในท้องถิ่น สร้างความเข้าใจและจุดร่วมบนความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมบทบาทของสถาบันการศึกษาในการช่วยยกระดับคุณค่าที่หลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมให้เป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากได้ รวมถึงเชื่อมโยงการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านบนรากฐานมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันกับประเทศไทย

๔.๓.๖ สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสร้างสรรค์ เพื่อรองรับสังคมยุคดิจิทัล พัฒนาระบบโครงสร้างเครือข่ายด้านข้อมูลเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องทันสมัยได้อย่างรวดเร็ว ส่งเสริมเสรีภาพของสื่อสาธารณะ ควบคู่ไปกับมาตรการสร้างความรับผิดชอบของสื่อต่อสังคม รวมถึงส่งเสริมบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้เรื่องสิทธิเพื่อคุ้มครองการใช้เทคโนโลยีและสื่อตามมาตรฐานความปลอดภัยและกฎหมาย ตลอดจนพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ทั้งในเชิงเนื้อหา และการสร้างความตระหนักและภูมิคุ้มกันของผู้เสพสื่อ

๔.๔ การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง

๔.๔.๑ ส่งเสริมการปรับพฤติกรรมในระดับครัวเรือน ให้มีขีดความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงินและอาชีพ โดยใช้ข้อมูลความรู้ และการยกระดับการเรียนรู้ของครัวเรือน ทั้งในกลุ่มครัวเรือนภาคเกษตรและอาชีพอื่น ๆ เพื่อปรับการคิดเชิงระบบ การวางแผนอนาคต การออมและการลงทุน การดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว เพิ่มทักษะทางการเงินและการวางแผนการจัดการที่ดิน ที่อยู่อาศัยและระบบการผลิตด้านอาชีพ เพิ่มความสามารถในการประกอบการธุรกิจ การบริหารจัดการ ตลอดจนพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชนและท้องถิ่น อันเป็นการสร้างการเรียนรู้จากภายในเพื่อสร้างคนที่มีระบบคิดที่มีเหตุผลและพึ่งตนเองได้ ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๔.๒ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง โดยสนับสนุนการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้ชุมชนได้บริหารจัดการและมีส่วนร่วมในกิจการที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยตรง การสนับสนุนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่สะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยมีข้อมูลครัวเรือนเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผน และเชื่อมโยงแผนชุมชนกับแผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาภาค และเชื่อมโยงกับการกำหนดการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกัน ขับเคลื่อนกลไกความร่วมมือทุกภาคส่วนให้มีเป้าหมายทิศทาง มีความสมดุล มีอิสระและมีอำนาจในการตัดสินใจ โดยมีระบบการติดตามตรวจสอบที่ต่อเนื่องและโปร่งใส ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาตัวชี้วัดและระบบการประเมินความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าในการยกระดับความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๓ สร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตยชุมชน โดยสนับสนุนให้ประชาชนสามารถรวมกลุ่มและมีเวทีกลางเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและเพื่อปรึกษาหารือกิจการที่เป็นประเด็นสาธารณะ สามารถกำหนดเป้าหมายการพัฒนาบนฐานการมีข้อมูลและการใช้เหตุผล และสร้างข้อตกลงร่วมกันที่สามารถผูกพันและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และลดความขัดแย้งได้ อันจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยที่ระดับฐานราก และสร้างความสมานฉันท์ ตลอดจนปรับบทบาทภาครัฐให้เป็นฝ่ายสนับสนุนให้ชุมชนจัดการตนเองได้มากขึ้น โดยรัฐเป็นที่ปรึกษาสนับสนุนองค์ความรู้และพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการให้กับชุมชน เพื่อเป็นพลังของการพัฒนา

๔.๔.๔ สร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้กับชุมชน โดยการสร้างการเรียนรู้ของชุมชนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก การพัฒนาเทคโนโลยีและส่งเสริมโอกาสการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ของชุมชน ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อเร่งกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการก้าวเข้าสู่สังคมในยุคดิจิทัล การพัฒนาวิธีคิดในการประกอบการและการจัดการความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ในบริบทของการแข่งขันอย่างยั่งยืน รวมถึงการเพิ่มความสามารถและทักษะในการใช้ความรู้และเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการตนเอง และสร้างหลักประกันให้คนทุกกลุ่มได้รับโอกาสและเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยไม่จำกัดวัยหรือเพศสภาวะ

ยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๑. บทนำ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอยู่อย่างจำกัด ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำรงชีพของมนุษย์ และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะ ๒๐ ปีได้อย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันที่มีปัญหาความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลง ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ทรัพยากรน้ำที่ยังไม่สามารถจัดสรรได้ตามความต้องการได้อย่างเต็มศักยภาพและมีความเสี่ยงในการขาดแคลนในอนาคต ซึ่งปัญหาเชิงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะก่อให้เกิดจุดอ่อนของการรักษาและยกระดับฐานการผลิตและบริการของประเทศได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้น้อมนำศาสตร์ของพระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยยึดหลัก ๓ ประการคือ “มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” มาเป็นหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติควบคู่กับการนำเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง ๑๗ เป้าหมาย มาเป็นกรอบแนวคิดที่จะผลักดันดำเนินการเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ โดยมีวิสัยทัศน์เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในอาเซียนภายในปี พ.ศ. ๒๕๘๐

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น ทำให้การพัฒนายุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ถูกดำเนินการบนพื้นฐานความเชื่อในการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน ไม่ให้มากหรือน้อยจนเกินไป อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดหลักของแผน คือ เติบโต สมดุล ยั่งยืน ซึ่งเป็นหัวใจของยุทธศาสตร์ชาติด้านนี้

๒. เป้าหมาย

๒.๑ อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล

๒.๒ ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

๒.๓ ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

๒.๔ ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

๓. ตัวชี้วัด

๓.๑ พื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๓.๒ สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมได้รับการฟื้นฟู

๓.๓ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๓.๔ ปริมาณก๊าซเรือนกระจก มูลค่าเศรษฐกิจฐานชีวภาพ

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๑ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว มุ่งเน้นการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจให้เติบโตและมีความเป็นธรรมบนความสมดุลของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วยเศรษฐกิจฐานชีวภาพ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต เพิ่มความเป็นธรรมทางสังคม สามารถลดความเสี่ยงของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและลดปัญหาความขาดแคลนของทรัพยากรลงได้ โดยมีเป้าหมายสู่สังคมที่มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นแต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำลง ผ่านแนวทางและมาตรการต่าง ๆ เช่น การบริโภคและการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพิ่มพื้นที่สีเขียวและป่าไม้ รักษาฐานทรัพยากรสัตว์ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริมให้สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร และเสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ

๔.๑.๑ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยส่งเสริมและสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพอุบัติใหม่ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีคุณภาพ

๔.๑.๒ อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด โดยเฉพาะสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์ โดยลดอัตราการสูญเสียชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น และแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ตลอดจนควบคุมชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ โดยอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืชเฉพาะถิ่น สัตว์ป่าและพันธุ์พืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ให้เป็นฐานทรัพยากรที่มั่นคง ควบคู่กับการลดภัยคุกคามและการบริหารจัดการไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสัตว์ป่ากับคนและชุมชน รวมถึงการสร้างระบบฐานข้อมูลในรูปแบบธนาคารพันธุกรรม โดยให้ความสำคัญกับพันธุกรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าต่อระบบนิเวศและ/หรือมีความสำคัญทางเศรษฐกิจและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมเชื้อพันธุ์และองค์ความรู้สำหรับใช้ประโยชน์ในอนาคตและคงความหลากหลายทางพันธุกรรม มีการส่งเสริมมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ และมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ สร้างกลไกการใช้ประโยชน์ในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และพัฒนาระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงพัฒนาและบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่งเสริมพัฒนาและการใช้แนวคิดผู้ได้รับผลประโยชน์เป็นผู้จ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดการเก็บค่าบริการเชิงนิเวศในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พร้อมทั้งการศึกษา สำรวจ และวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศที่มีความสำคัญ ทั้งในและนอกพื้นที่คุ้มครอง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง และพื้นที่วิกฤต เพื่อพัฒนาและเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลให้ได้มาตรฐาน สะดวกต่อการเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ และการส่งเสริมการเกษตรที่ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ

๔.๑.๓ อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ โดยฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลองและการป้องกันตลิ่งและฝายชะลอน้ำ มีการวางแผนการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำบนพื้นฐานของการรักษาสมดุลนิเวศ ส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาแม่น้ำ คู คลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ มีระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ระบบเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของชุมชนให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล สนับสนุนให้มีโครงข่ายการสัญจรทางน้ำที่สะดวก ปลอดภัย ประหยัดและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชน องค์กรเอกชน เอกชน มีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักต่อคุณค่าและความสำคัญของแม่น้ำ คู คลอง

๔.๑.๔ รักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยหยุดยั้งการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่า โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกบุกรุก มีการบริหารจัดการเชิงพื้นที่และมีการบูรณาการทุกหน่วยงานในการเฝ้าระวังและป้องกันการบุกรุกป่าส่งเสริมการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าธรรมชาติที่เสื่อมโทรม พื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย พื้นที่ป่าต้นน้ำบนพื้นที่สูงชัน และพื้นที่แนวกันชน ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชุมชน ส่งเสริมการใช้ประโยชน์พื้นที่ต้นน้ำที่เหมาะสมและไม่เกิดผลกระทบโดยกำหนดสิทธิชุมชนที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าจะต้องคำนึงถึงความเปราะบางของระบบนิเวศขีดจำกัด และศักยภาพในการฟื้นตัว เพื่อให้ชุมชนมีความรู้สึกหวงแหน เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และมีการปลูกป่าเพิ่มขึ้นตามหลักการผู้ได้รับประโยชน์จากป่าเป็นผู้ดูแลป่า ส่งเสริมปลูกป่าเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมจากป่าปลูกแบบครบวงจร สร้างกลไกหรือระบบตัดฟันระยะยาวที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและกฎหมายสำหรับพื้นที่ที่อยู่นอกเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ของเอกชน โดยให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ควบคู่กับการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสามารถระบุแหล่งกำเนิดของไม้ และป้องกันการลักลอบนำไม้ออกจากป่า รวมถึงการสร้างและพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและการเรียนรู้ทางธรรมชาติในเขตชุมชนเมืองและชนบทเพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์และรู้สึกใกล้ชิดธรรมชาติ เกิดความรู้สึกหวงแหน เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และได้รับความสุขจากทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งการแก้ไขปัญหาชุมชนที่ทำกินในเขตป่า โดยเน้นการใช้ประโยชน์ที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบคนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน การจัดทำแผนที่แนวเขตพื้นที่สีเขียว ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่สีเขียวรายจังหวัด การส่งเสริมการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนและป่าครอบครัวแบบมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายภาคประชาชนทุกระดับอายุให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๑.๕ ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมการบริโภคและการผลิตสีเขียวอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคและการผลิต วิธีคิดและวิถีชีวิตของบุคคลและองค์กรให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพมากที่สุด การสร้างการมีจิตสำนึกในการผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการบริโภคอย่างพอเพียงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์และมาตรการทางสังคมจูงใจผู้บริโภคและผู้ผลิต การสร้างระบบและกลไกการเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมมลพิษในภาคการผลิต และการใช้มาตรการการตรวจสอบย้อนกลับถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการลดขยะเป็นศูนย์ จัดการขยะแบบเบ็ดเสร็จยั่งยืน การลดการปล่อยมลพิษและผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงการจัดการการปล่อยมลพิษจากภาคการผลิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจควบคู่กับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมีมลพิษต่ำโดยกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การมีระบบจัดการของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษทุกประเภทที่เพียงพอและมีการจัดการมลพิษได้เป็นไปตามมาตรฐาน มีการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ประกอบการอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน การพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกด้วยการวิจัย พัฒนาวัตถุดิบและเทคโนโลยี การเพิ่มศักยภาพการผลิต การใช้ และตลาด ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและเข้าถึงองค์ความรู้

ด้านพลังงาน พร้อมทั้งการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานของรัฐมีการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่ได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้ภาคเอกชนใช้สินค้าและบริการจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืนโดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งมีการส่งเสริมและพัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ดำเนินการเพื่อรองรับการปลูกป่าและเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่เอกชน การปรับปรุงกลไกรัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของประชาชนและภาคเอกชน

๔.๒ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการสร้างการเติบโตของประเทศจากกิจกรรมทางทะเลที่หลากหลายควบคู่ไปกับการดูแลฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งหมด ภายใต้อำนาจและสิทธิประโยชน์ของประเทศที่พึงมีพึงได้ เพื่อความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องทะเลที่ถูกต้องและเพียงพอ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเล ปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๒.๑ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเล โดยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในด้านต่าง ๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจภาคทะเลให้มีบทบาทเป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศอินโดจีนและประชาคมอาเซียน เร่งลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากร กระจายประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้ทั่วถึง เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน พร้อมทั้งส่งเสริมและสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเล ส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนให้คำนึงถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมพัฒนาศักยภาพคนและการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการกับก๊าซเรือนกระจก พร้อมรับมือกับผลจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ตลอดจนเศรษฐกิจภาคทะเล การปรับตัวต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง และมีการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศที่เป็นมาตรฐาน มีระบบเศรษฐศาสตร์และเครื่องมือทางการคลังที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบโดยผู้ใช้ประโยชน์ หรือต่อผู้ทำความเสียหายต่อทรัพยากร และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชายฝั่งทะเลและในทะเลที่มีประสิทธิภาพ มีผังชายฝั่งและฝั่งทะเลชัดเจน กำหนดพื้นที่การพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากรในพื้นที่

๔.๒.๒ ปรับปรุง ฟื้นฟู และสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ โดยรักษาแนวปะการังที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว รักษาป่าชายเลนที่สำคัญต่อการดูดซับก๊าซเรือนกระจก รักษาแหล่งหญ้าทะเลที่สำคัญต่อประมงและสัตว์ทะเลหายาก มีพื้นที่คุ้มครองทางทะเลที่มีประสิทธิภาพในรูปแบบต่าง ๆ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนในการดูแลจัดการพื้นที่ พัฒนากลไกคุ้มครองสัตว์ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ การท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ที่มีมาตรฐานระดับสากล พร้อมทั้งมีระบบควบคุมและตรวจสอบผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงมูลค่าของระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตทางทะเล กระบวนการมีส่วนร่วมชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ รวมถึงมีระบบตรวจสอบ แจ้งเตือน ติดตาม และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพในปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ สัตว์ทะเลหายาก ห่วงโซ่อาหาร และคุณภาพอาหารทะเล รวมถึงมีการกระจายความรู้ด้านทะเลในทุกระดับชั้นและครอบคลุมทุกรูปแบบ และมีกิจกรรมการสร้างความตระหนักทางทะเล มีระบบศูนย์ข้อมูลความรู้เชิงรุกที่เข้าถึงได้ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล มีการศึกษาวิจัยเรื่องทะเลอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาฐานข้อมูลเป็นคลังรวมความรู้ด้านผลประโยชน์ทางทะเลเพื่อให้คำปรึกษาช่วยการตัดสินใจของผู้บริหารและให้บริการความรู้แก่ประชาชน ที่จะนำความรู้ไปพัฒนาให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

๔.๒.๓ ฟื้นฟูชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชายฝั่งทะเลได้รับการป้องกันและแก้ไขทั้งระบบและมีนโยบายการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม โดยจัดการชายฝั่งประเทศไทยทั้งหมดแบบบูรณาการ ชายฝั่งทะเลได้รับการป้องกัน แก้ไขปัญหา และมีนโยบายการจัดการชายฝั่งที่เหมาะสม มีแผนแม่บทกำหนดวิธีการจัดการในแต่ละพื้นที่สำคัญทั่วประเทศ มีการลดพื้นที่ที่มีปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง โดยใช้รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่เหมาะสม รวมถึงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งในบริเวณที่ยังไม่เกิดปัญหา

๔.๒.๔ พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการท่องเที่ยวทางทะเลมีการคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ การลดความเหลื่อมล้ำและดูแลผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ การดูแลความปลอดภัยนักท่องเที่ยวทางทะเล การพัฒนาท่าเรือทั้งระบบให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเลรูปแบบใหม่ พัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางท่าเรือสำราญในภูมิภาค การจัดทำแหล่งท่องเที่ยวดำน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อรองรับปริมาณนักท่องเที่ยวในอนาคต ส่งเสริมให้ประเทศเป็นศูนย์กลางด้านพาณิชย์นาวีของภูมิภาค พัฒนาการเดินเรือสินค้าตามแนวชายฝั่งให้เติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการประเมินทรัพยากรประมง เพื่อใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับศักยภาพ การทำประมงที่คำนึงถึงความสมดุลของทรัพยากร ควบคุมและยกเลิกเครื่องมือประมงที่ทำลายล้าง และป้องกันไม่ให้เรือประมงผิดกฎหมาย ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศเข้ามาทำการประมงที่ผิดกฎหมาย เร่งพัฒนาการจัดการด้านการเพาะเลี้ยงในทะเล ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ทางทะเล การศึกษาวิจัยเพื่อนำความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาการประมงครบวงจร เพื่อให้ประเทศยังคงเป็นผู้นำด้านการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงมูลค่าสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๓ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ มุ่งเน้นลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และสร้างสังคมคาร์บอนต่ำ ปรับปรุงการบริหารจัดการภัยพิบัติทั้งระบบ และการสร้างขีดความสามารถของประชาชนในการรับมือและปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

๔.๓.๑ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยพัฒนารูปแบบและแนวทางการจัดการเมืองเพื่อมุ่งสู่เมืองคาร์บอนต่ำ และพื้นที่สีเขียวในทุกรูปแบบ รวมทั้งสนับสนุนการจัดการด้านการเกษตรที่มีผลประโยชน์ร่วมในการลดก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งเร่งฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ป่าเพื่อเป็นแหล่งกักเก็บก๊าซเรือนกระจก

๔.๓.๒ มีการปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูล การคาดการณ์สภาพภูมิอากาศและระบบเตือนภัยล่วงหน้าที่รวดเร็ว แม่นยำและมีประสิทธิภาพ และมีการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและลดผลกระทบทั้งในเชิงโครงสร้างและไม่ใช่โครงสร้างเพื่อเตรียมรับมือกับพิบัติภัยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่เหมาะสมกับแต่ละภูมิสังคมของประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการพิบัติภัยทั้งระบบ โดยคำนึงถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะยาว รวมถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชน ชุมชน และเมืองในการรับมือและปรับตัวต่อผลกระทบจากพิบัติภัยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔.๓.๓ มุ่งเป้าสู่การลงทุนที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและภาคเอกชน โดยบูรณาการนโยบายและแผนพัฒนาประเทศในทุกสาขา โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีการส่งเสริมสินค้าและบริการคาร์บอนต่ำเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

อย่างเป็นระบบ และพัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนการลงทุนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งพัฒนารูปแบบทางธุรกิจด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งมีการพัฒนากฎหมายเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓.๔ พัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ โดยพัฒนาโครงสร้างระบบสาธารณสุข เครือข่ายเตือนภัยและเฝ้าระวังโรคให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมประชากรกลุ่มเสี่ยงที่มีความอ่อนไหวต่อปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ ต่อโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ การพัฒนาระบบสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมและเวชศาสตร์ป้องกันทั้งระบบ

๔.๔ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง มีข้อกำหนด รูปแบบ และกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวเนื่องกับลักษณะการใช้พื้นที่ตามศักยภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการพัฒนา “เมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ” โดยให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนผังภูมินิเวศ การพัฒนาเมือง ชนบท พื้นที่เกษตรกรรม อุตสาหกรรม รวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ตามศักยภาพและความเหมาะสมทางภูมินิเวศ พัฒนาพื้นที่ต้นแบบตามแผนผังภูมินิเวศในทุกจังหวัดอย่างยั่งยืน ลดการปลดปล่อยมลพิษและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมเกษตรอัจฉริยะ สงวนรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อุทยานธรณีวิทยา แหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างยั่งยืน

๔.๔.๑ จัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการพัฒนาเมือง ชนบท พื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม รวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ตามศักยภาพและความเหมาะสมทางภูมินิเวศอย่างเป็นเอกภาพ โดยจัดทำและพัฒนาระบบการเชื่อมโยง จัดการ และ วิเคราะห์ ข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อการจัดทำแผนผังภูมินิเวศระดับประเทศ รวมถึงสนับสนุนการบริหารจัดการตามศักยภาพของภูมินิเวศ จัดทำแผนผังภูมินิเวศของพื้นที่ตามเกณฑ์และมาตรฐานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการสิ่งแวดล้อม การกำหนดเขตพื้นที่แนวกันชน พ้อมทั้งการจัดทำผังเมืองและชนบท ตามเกณฑ์มาตรฐานและองค์ประกอบของผังเมืองรวมด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน คมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภค สาธารณูปการ การจัดทำแผนผังพื้นที่เขตเกษตรเศรษฐกิจ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก เพื่อใช้ในการพัฒนาการเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ การจัดทำผังพื้นที่อุตสาหกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานตลอดจนตัวชี้วัดเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ การจัดทำผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างยั่งยืน

๔.๔.๒ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และ อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน พัฒนาชนบทมั่นคง พัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมปลอดภัย พัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ พัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อุทยานธรณีวิทยา แหล่งโบราณคดี มรดกอาเซียนและมรดกโลก มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่น

๔.๔.๓ จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล โดยปรับปรุงมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของประเทศตามมาตรฐานสากล และบังคับใช้มาตรฐานสิ่งแวดล้อมด้านดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพกับทุกภาคส่วนอย่างเคร่งครัด การพัฒนามาตรฐานและระบบจัดการมลพิษกำเนิดใหม่ พร้อมทั้งขจัดมลพิษและแก้ไขฟื้นฟูผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพอันเกิดจากโครงการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ มีการพัฒนาและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อลดมลพิษ

และผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ด้วยเป้าหมาย ๓R (Reduce, Reuse, Recycle) พร้อมทั้งมีกลไกกำกับดูแลการจัดการขยะและมลพิษอย่างเป็นระบบทั้งประเทศ

๔.๔.๔ สงวนรักษา อนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติ และฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยกำหนดให้ภาครัฐเป็นแกนกลางในการให้ความรู้ ประสาน และบูรณาการทุกภาคส่วนในการเพิ่มและรักษาพื้นที่สีเขียวเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ในภาพรวมของประเทศ การฟื้นฟูระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ พร้อมกับการปรับปรุงกฎหมายและบังคับใช้เรื่องการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ป่าอย่างสมดุล การพัฒนาและส่งเสริมกลไกคาร์บอนเครดิต และกลไกค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ และการสงวนรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟู แหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีมาตรการชดเชยและแรงจูงใจในการดำเนินการ

๔.๔.๕ พัฒนาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเมืองและชุมชน รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัคร ด้วยกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่น โดยการสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเมือง ชุมชน และเครือข่าย ที่ประกอบด้วยภาคีสำคัญตามบริบทของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม เชื่อมโยงการพัฒนาร่วมกันในทุกระดับและพัฒนาศักยภาพ องค์กร เพื่อการพัฒนาเมือง ชุมชน และเครือข่าย ให้มีทักษะทัดเทียมกับประเทศอื่นในระดับสากล โดยพัฒนาสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน หรือองค์กรธุรกิจประจำชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดกลไกทางเศรษฐศาสตร์ในการพัฒนาผลผลิตตามมาตรฐานสากล ธุรกิจชุมชนแบบครบวงจร และตลาดเพื่อเกษตรกรโดยเกษตรกร พร้อมกับส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์และรายได้ให้กับชุมชน

๔.๔.๖ เสริมสร้างระบบสาธารณสุขและอนามัยสิ่งแวดล้อม และยกระดับความสามารถในการป้องกันโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ ตลอดจนควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเหล่านี้ โดยศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในประชากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เพิ่มขีดความสามารถในการติดตาม วิเคราะห์และประเมินแนวโน้มสถานการณ์ปัญหาโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ และสร้างความพร้อมของภาคีเครือข่ายในการรับมือกับภาวะฉุกเฉินจากโรคระบาดต่าง ๆ

๔.๕ พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นพัฒนาระบบจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นคง เพิ่มผลิตผลในเรื่องการจัดการและการใช้น้ำทุกภาคส่วน ดูแลภัยพิบัติจากน้ำทั้งระบบ พัฒนาความมั่นคงทางพลังงานอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เน้นส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกที่คำนึงถึงการพัฒนาอย่างเหมาะสม ให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มศักยภาพและการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาความมั่นคงการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ให้เป็นฐานการผลิตอาหารที่มั่นคงและปลอดภัย และเป็นฐานการผลิตที่มีผลิตภาพสูง

๔.๕.๑ พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ โดยจัดให้มีน้ำสะอาดใช้ทุกครัวเรือนในชุมชนชนบท ในปริมาณ คุณภาพ และราคาที่เข้าถึงได้ มีระบบการจัดการน้ำชุมชนที่เหมาะสม พร้อมทั้งส่งเสริมฟื้นฟู อนุรักษ์ พื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่พักน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ แอ่งน้ำบาดาล การระบายน้ำชายฝั่ง ให้มีปริมาณและคุณภาพน้ำ และใช้ประโยชน์ได้ตามเกณฑ์ มีการจัดทำแผนป้องกัน ฟื้นฟู รักษา ร่วมกับแผนรักษาเขตต้นน้ำ แผนป้องกันแผ่นดินถล่ม แผนอนุรักษ์ ฟื้นฟู รักษาสภาพสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำธรรมชาติ ตามพื้นที่ที่กำหนดและตามความสำคัญ และมีการพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบให้มีระดับความมั่นคงในระดับสากล โดยการจัดหาและใช้น้ำที่สมดุล ทันสมัย ทันการณ์ และสร้างความเป็นธรรม ใช้ระบบทั้งทางโครงสร้าง กฎระเบียบ การบริหารจัดการการจัดหาและใช้น้ำที่ได้สมดุล ระบบ

และกลไกการจัดสรรน้ำที่เป็นธรรม การยกระดับผลิตภาพการใช้น้ำให้เทียบเท่าระดับสากล รวมทั้งการเตรียมความพร้อมทางบุคลากร สังคม สารสนเทศและการสื่อสาร การพัฒนาเครื่องมือการจัดการ การดำเนินการเพื่อสร้างสมดุล สร้างวินัยของประชาชนในการใช้น้ำและการอนุรักษ์อย่างรู้คุณค่า พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์สารสนเทศกับนานาชาติ และการดำเนินการร่วมใช้น้ำกับแม่น้ำระหว่างประเทศ โดยพิจารณาและดำเนินการโครงการบูรณาการและเชื่อมโยงกับประเด็นอื่นร่วมกับระดับสากล และมีการจัดระบบการจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ ให้สามารถลดสูญเสีย ความเสี่ยง จากภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำตามหลักวิชาการให้อยู่ในขอบเขตที่ควบคุมที่มีประสิทธิภาพ โดยแบ่งตามลักษณะของแต่ละพื้นที่ได้ และสามารถฟื้นตัวได้ในเวลาอันสั้น

๔.๕.๒ เพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ ให้ทัดเทียมกับระดับสากล โดยจัดให้มีน้ำเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของเขตเมืองเพื่อการอยู่อาศัย การพาณิชย์และบริการ พร้อมระบบจัดการน้ำในเขตเมือง มีระบบแผนผังน้ำ ระบบกระจายน้ำดี ระบบรวบรวมน้ำเสีย ระบบระบายน้ำ สำหรับภาคบริการในเขตเมือง รวมถึงชุมชนเมืองให้เพียงพอต่อความต้องการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยพัฒนาระบบน้ำในเมืองที่มีความเชื่อมโยง มีแหล่งน้ำสำรอง การใช้น้ำซ้ำในพื้นที่วิกฤติ พร้อมทั้งจัดให้มีน้ำใช้เพียงพอสำหรับการพัฒนาเกษตร อุตสาหกรรม และท่องเที่ยว รวมทั้งมีระบบดูแลน้ำภายในพื้นที่สำหรับผู้ใช้น้ำในนิคมเกษตร อุตสาหกรรมสมัยใหม่ พื้นที่ชลประทาน พื้นที่เกษตรน้ำฝน พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ แหล่งท่องเที่ยว เกษตรพลังงาน เกษตรเพิ่มมูลค่าและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยทบทวนระบบน้ำตามการปรับโครงสร้างเกษตรและอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนไป เน้นปรับโครงสร้างการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำในแต่ละภาคส่วน พร้อมทั้งการเพิ่มผลิตภาพของการใช้น้ำ โดยการใช้อย่างมีคุณค่า การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพการส่งและการใช้น้ำทุกภาคส่วน และเพิ่มการเก็บกักในพื้นที่ มีระบบการขออนุญาตใช้น้ำตามเกณฑ์และความสำคัญ เพื่อสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิตและบริการและรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

๔.๕.๓ พัฒนาความมั่นคงพลังงานของประเทศ และส่งเสริมการใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก ทดแทนเชื้อเพลิงฟอสซิลในการผลิตไฟฟ้า รวมทั้งพัฒนาวิธีการบริหารจัดการระบบไฟฟ้าทั้งด้านอุปทานและด้านอุปสงค์ให้มีประสิทธิภาพและความยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถรองรับพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกที่เพิ่มขึ้นในระบบได้อย่างมั่นคงและมีเสถียรภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคอุตสาหกรรม และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจ และภาคครัวเรือน รวมทั้ง สนับสนุนการวิจัย พัฒนา และถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการกักเก็บพลังงาน และระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ เพื่อให้สามารถผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกได้ในสัดส่วนที่สูงขึ้น และการผลิตไฟฟ้าที่มีการกระจายศูนย์มากขึ้น พร้อมทั้งสนับสนุนการใช้กลไกการตลาดหรือมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านพลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๔ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานโดยลดความเข้มข้นของการใช้พลังงาน โดยสนับสนุนการอนุรักษ์และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดต้นทุนพลังงานของประเทศ ด้วยการส่งเสริมผ่านเครื่องมือและกลไกทางการเงินและมิใช่การเงิน รวมทั้งมาตรการทางกฎหมาย พร้อมทั้งส่งเสริมการออกแบบอาคารประหยัดพลังงาน สนับสนุนทางการเงินและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการก่อสร้างและออกแบบอาคาร มีการรณรงค์และให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในด้านการประหยัดพลังงาน ส่งเสริมให้ใช้อุปกรณ์และเครื่องจักรที่ประหยัดพลังงาน การใช้ฉลากสีเขียวกับยานยนต์และอุปกรณ์ประหยัดไฟฟ้าต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมระบบโลจิสติกส์และการขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๕ พัฒนาความมั่นคงด้านการเกษตรและอาหารของประเทศและชุมชนในมิติปริมาณคุณภาพ ราคาและการเข้าถึงอาหาร โดยบริหารจัดการทรัพยากรทางการเกษตรและเพิ่มผลิตภาพการเกษตรแบบบูรณาการ โดยเน้นให้เกิดความมั่นคงทางอาหารภายในประเทศและเกษตรอาหารมูลค่าเพิ่มสูง พร้อมทั้งเพิ่มพื้นที่เกษตรผสมผสาน จัดเขตการเกษตร มีการใช้มาตรการการตรวจสอบย้อนกลับถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบเพื่อลดการบุกรุกและทำลายพื้นที่ป่า รวมทั้งมีการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เพิ่มการจ้างงานในภาคเกษตรเพื่อรองรับเศรษฐกิจชีวภาพ รวมทั้งยกระดับอาชีพเกษตรกรให้มีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นและมีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรม

๔.๖ ยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ มุ่งส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนไทย พัฒนาเครื่องมือและกลไกเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ รองรับการเติบโตที่มีคุณภาพในอนาคต รวมทั้งจัดตั้งและพัฒนากระบวนการยุติธรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพัฒนาระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ไขปัญหาและลดความขัดแย้ง พัฒนา และดำเนินโครงการยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

๔.๖.๑ ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย โดยปรับปรุงกลไกรัฐและพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของประชาชนและภาคเอกชนให้รองรับการเติบโตที่มีคุณภาพในอนาคต มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ การตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๔.๖.๒ พัฒนาเครื่องมือ กลไกและระบบยุติธรรม และระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการเติบโตที่มีคุณภาพในอนาคต โดยพัฒนาและยกระดับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นกลไกในการป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่สำคัญ พร้อมทั้งประยุกต์ใช้นวัตกรรมเวทีดิจิทัลเพื่อรังสรรค์นโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมทั้งพัฒนาระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ คุ้มครองและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม และกระบวนการมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์ในโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ ทั้งนี้ รวมถึงการกระจายอำนาจและการสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชน องค์กรประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีการพัฒนาและออกกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ทันสมัย มีความเชี่ยวชาญและมีประสิทธิภาพตามหลักนิติธรรมและหลักประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม ที่จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำและป้องกันแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ครอบคลุม ทั้งปัญหาเดิมและปัญหาอุบัติใหม่อันจะทำให้เกิดการจัดการอย่างยั่งยืน สามารถเยียวยาฟื้นฟูบุคคลชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสียหายได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม พร้อมทั้งพัฒนาความร่วมมือในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนกับประเทศอาเซียนและภูมิภาคอื่นอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของภูมิภาค การฟื้นฟูและขยายพื้นที่สีเขียว และความหลากหลายทางชีวภาพในภูมิภาค รวมทั้งการเพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วมก่อนการตัดสินใจในโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบข้ามพรมแดน การเพิ่มความร่วมมือในเรื่องการจัดการภัยพิบัติในภูมิภาคได้อย่างทั่วถึงและทันการณ์ และการพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานยุติธรรมในภูมิภาค ในการสร้างระบบยุติธรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

๔.๖.๓ จัดโครงสร้างเชิงสถาบันเพื่อจัดการประเด็นร่วม ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ รวมทั้ง ประเด็นบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน โดยกำหนดและจัดโครงสร้างเพื่อขับเคลื่อนประเด็นร่วมด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ โดยใช้เครื่องมือทันสมัย และให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ ส่งเสริมการวิจัย พัฒนาและสร้างนวัตกรรม

๔.๖.๔ พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล โดยพัฒนาโครงการสำคัญที่จะกำหนดอนาคตของประเทศให้ทันสมัย โดยปรับกระบวนทัศน์การวางแผนแบบองค์รวมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวของประเทศโดยเร็ว

ยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๑. บทนำ

ภาครัฐเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามแนวทาง นโยบาย และทิศทางการพัฒนาตามที่กำหนดตามกรอบการบริหารราชการแผ่นดิน และการที่ประเทศไทยจะบรรลุเป้าหมายอนาคตในระยะยาวที่กำหนดไว้นั้น ระบบบริหารจัดการภาครัฐจะต้องสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างมีบูรณาการ มีความต่อเนื่อง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาการบริหารจัดการภาครัฐขาดประสิทธิภาพ มีปัญหาเชิงการบริหารจัดการและโครงสร้าง ปัญหาคอร์รัปชันและระบบอุปถัมภ์ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในทุกมิติ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่เน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ผ่านการมีหน่วยงานภาครัฐที่มีโครงสร้างและภารกิจที่เหมาะสม และวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ของส่วนรวม เปิดโอกาสให้ทุก ๆ ภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการบริการสาธารณะ ตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ตลอดจนดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐจึงมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการปรับเปลี่ยนภาครัฐ ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ และแยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีขีดสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ และระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนั้น กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ การอำนวยความยุติธรรมตามหลักนิติธรรม รวมทั้งต้องมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการบุคลากรภาครัฐที่สามารถจูงใจและดึงดูดให้คนดีคนเก่งเข้ามาร่วมพลังการทำงานที่มีความมุ่งมั่นและมีแรงบันดาลใจในการที่จะร่วมกันพลิกโฉมประเทศไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์

๒. เป้าหมาย

๒.๑ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๒.๒ ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

๒.๓ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๔ กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

๓. ตัวชี้วัด

๓.๑ ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของภาครัฐ

๓.๒ ประสิทธิภาพของการบริการภาครัฐ

๓.๓ ระดับความโปร่งใส การทุจริต ประพฤติมิชอบ

๓.๔ ความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๑ ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส ให้การบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน

๔.๑.๑ การให้บริการสาธารณะของภาครัฐได้มาตรฐานสากลและเป็นระดับแนวหน้าของภูมิภาค ปรับรูปแบบและวิธีการดำเนินการของภาครัฐมีลักษณะที่เบ็ดเสร็จ ครบวงจร และหลากหลายรูปแบบตามความต้องการของผู้รับบริการ มีความร่วมมือกับภาคีอื่น ๆ พร้อมทั้งปรับปรุงกลไกการปฏิบัติงานของภาครัฐให้มีลักษณะบูรณาการ สามารถส่งเสริมภารกิจของภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะการปรับปรุงบทบาทและกลไกภาครัฐให้เป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการประกอบการ การกำหนดกฎระเบียบที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจภาคเอกชนทุกขนาดสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว

๔.๑.๒ ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ มีระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำไปสู่การวิเคราะห์การจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อการพัฒนานโยบายและการให้บริการภาครัฐ มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการสาธารณะตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เพื่อให้สามารถติดต่อราชการได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส เสียค่าใช้จ่ายน้อย และตรวจสอบได้

๔.๒ ภาครัฐบริหารงานแบบบูรณาการโดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายและเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ และทุกพื้นที่ การบริหารจัดการภาครัฐมีความสอดคล้องเชื่อมโยงและเป็นกลไกสำคัญในการนำยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติในทุกระดับ มีการจัดสรรงบประมาณที่มีลักษณะยึดโยงกับยุทธศาสตร์ในทุกระดับ มีเป้าหมายร่วมกันทั้งในเชิงประเด็น เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่ โดยอาศัยข้อมูลขนาดใหญ่ รวมทั้งมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ภารกิจและพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นการพัฒนา การจัดทำนโยบาย และการติดตามประเมินผลที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๑ ให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ใช้แผนแม่บทตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนปฏิบัติการในระดับต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงการทำงานของภาครัฐในทุกระดับให้มีเอกภาพและสอดรับประสานกันตามห่วงโซ่การพัฒนาระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการประสานความร่วมมือที่หลากหลาย การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคส่วนอื่นในสังคม โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมายที่ชัดเจน

๔.๒.๒ ระบบการเงินการคลังประเทศสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการเงินการคลังของประเทศมีการปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบภารกิจในการสนับสนุนและไม่เป็นอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ระบบงบประมาณแผ่นดินต้องสอดรับกับลักษณะการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติทั้งในลักษณะแผนเชิงยุทธศาสตร์ แผนตามภารกิจ และแผนระดับพื้นที่ มีการรักษาวินัยการเงินการคลังภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลัง การพัฒนาระบบการคลังล่วงหน้าระยะปานกลางและระยะยาว การปรับปรุงวิธีการงบประมาณให้มีความคล่องตัว สะดวก เหมาะสมกับสถานการณ์และความเร่งด่วน การใช้จ่ายงบประมาณโปร่งใส เป็นไปตามเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนด และมีแผนเพิ่มรายได้ของประเทศคู่กับแผนงบประมาณให้เกิดสมดุลระหว่างรายได้กับรายจ่าย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของรัฐและการปรับปรุงระบบภาษี

๔.๒.๓ ระบบติดตามประเมินผลที่สะท้อนการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติในทุกระดับ มีการติดตามประเมินผลทั้งก่อนเริ่มโครงการ ระหว่างดำเนินการ และหลังการดำเนินงาน เป็นการติดตามประเมินผลทั้งระบบ ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับประเด็นการพัฒนา ระดับหน่วยงาน และระดับพื้นที่ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และจัดให้มีการรายงานการติดตามประเมินผลในการบรรลุเป้าหมายต่อสาธารณะเป็นประจำ รวมทั้งการตรวจสอบโดยองค์กรอิสระต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

๔.๓ ภาครัฐมีขนาดเล็กลง เหมาะสมกับภารกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ พร้อมทั้งมีการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้มีความชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อนกัน รวมทั้งมีการถ่ายโอนภารกิจที่สำคัญและการกระจายอำนาจในระดับที่เหมาะสมเพื่อให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้มแข็ง

๔.๓.๑ ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม ตรวจสอบความซ้ำซ้อนและปรับภารกิจและพันธกิจของหน่วยงานภาครัฐให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติในเชิงบูรณาการ โดยยุบเลิกภารกิจที่ไม่จำเป็น ถ่ายโอนภารกิจให้ภาคส่วนอื่นรับไปดำเนินการ รวมถึงการจัดระบบองค์กรภาครัฐที่แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับและหน่วยงานผู้ให้บริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและมีการแข่งขันที่เป็นธรรม โดยภารกิจที่ภาครัฐยังจำเป็นจะต้องดำเนินการจะต้องกำหนดให้มีโครงสร้างหน่วยงานที่สอดคล้องกับบทบาทภารกิจที่รับผิดชอบ มีความคุ้มค่า และสามารถขับเคลื่อนการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๔.๓.๒ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินการบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม กำหนดความสัมพันธ์และการพัฒนาบทบาทในฐานะของหุ้นส่วนการพัฒนาในการดำเนินภารกิจที่สำคัญระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้มีความชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อนกัน รวมถึงการสนับสนุนให้ชุมชนหรือเอกชนร่วมดำเนินการในบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ

๔.๓.๓ ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล ในการที่จะจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ มีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้มีรูปแบบการจัดบริการสาธารณะที่หลากหลาย มีระบบภาษีและรายได้ของท้องถิ่นอย่างเหมาะสม สามารถพัฒนารายได้และทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมในการตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ร่วมกับชุมชนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศ ประชาชน และความต้องการของคนทุกกลุ่ม ทุกวัย และทุกเพศสภาวะในท้องถิ่น

๔.๔ ภาครัฐมีความทันสมัย ทันการเปลี่ยนแปลง และมีขีดสมรรถนะสูง สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า เทียบได้กับมาตรฐานสากล สามารถรองรับกับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่มีความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้น และทันการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

๔.๔.๑ องค์กรภาครัฐมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ ปรับโครงสร้างและระบบบริหารงานราชการใหม่ในรูปแบบที่มีความหลากหลาย มีการดำเนินงานที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้าสู่การเป็นสำนักงานสมัยใหม่ นำไปสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง สามารถปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล มีความคล่องตัว ไม่ยึดติดกับการจัดโครงสร้างองค์กรแบบราชการ สามารถยุบ เลิก ปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร กฎ ระเบียบ ได้ตามสถานการณ์

๔.๔.๒ พัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย โดยมีการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการที่ตั้งอยู่บนข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความโปร่งใส ยืดหยุ่นและคล่องตัวสูง นำนวัตกรรม เทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัล มาใช้ในการบริหารและการตัดสินใจ รวมทั้งนำองค์ความรู้ ในแบบสหสาขาวิชาเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างคุณค่าและแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการตอบสนองกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันเวลา พร้อมทั้งมีการจัดการความรู้และถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาภาครัฐให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

๔.๕ บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ ในการปฏิบัติหน้าที่และขับเคลื่อนภารกิจยุทธศาสตร์ชาติ โดยภาครัฐมีกำลังคนที่เหมาะสมทั้งปริมาณและคุณภาพ มีระบบบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรให้สามารถสนองความต้องการในการปฏิบัติงาน มีความก้าวหน้าในอาชีพ สามารถจูงใจให้คนดีคนเก่งทำงานในภาครัฐ มีระบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาครัฐให้มีสมรรถนะใหม่ ๆ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงบริบทการพัฒนา มีการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม การปรับเปลี่ยนแนวคิดให้การปฏิบัติราชการเป็นมืออาชีพ มีจิตบริการทำงานในเชิงรุกและมองไปข้างหน้า สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔.๕.๑ ภาครัฐมีการบริหารกำลังคนที่มีความคล่องตัว ยึดระบบคุณธรรม เพิ่มความยืดหยุ่นคล่องตัวให้กับหน่วยงานภาครัฐในการบริหารทรัพยากรบุคคลในทุกขั้นตอนควบคู่ไปกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพและคุณภาพภายใต้หลักระบบคุณธรรม ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลไกการวางแผน กำลังคน รูปแบบการจ้างงาน การสรรหา การคัดเลือก การแต่งตั้ง เพื่อเอื้อให้เกิดการหมุนเวียน ถ่ายเทแลกเปลี่ยน และโยกย้ายบุคลากรคุณภาพในหลากหลายระดับระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศได้อย่างคล่องตัว รวมทั้งทบทวนและปรับเปลี่ยนระบบค่าตอบแทนที่เป็นธรรม มีมาตรฐาน เหมาะสมสอดคล้องกับภาระงาน

๔.๕.๒ บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน มีคุณธรรม และมีการพัฒนาตามเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาครัฐและวางมาตรการที่เหมาะสมกับเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพให้มีสมรรถนะใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานและสร้างค่านิยมในการปฏิบัติงานเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำในทุกระดับให้มีขีดสมรรถนะสูง มีความรับผิดชอบและมีความเป็นมืออาชีพ เป็นทั้งผู้นำทางความรู้และความคิด ผลักดันภารกิจ นำการเปลี่ยนแปลง พัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานและต่อสังคม โดยมีการสร้างผู้นำทางยุทธศาสตร์ในหน่วยงานภาครัฐทุกระดับอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบเพื่อรองรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว

๔.๖ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทุกภาคส่วนร่วมต่อต้านการทุจริต ภาครัฐมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของบุคลากรภาครัฐให้เกิดขึ้น รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวและละอายต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุน ให้ภาคีองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน ประชาชน และภาคีต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการสอดส่อง เฝ้าระวัง ให้ข้อมูล แจ้งเบาะแสการทุจริต และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

๔.๖.๑ ประชาชนและภาคีต่าง ๆ ในสังคมร่วมมือกันในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน จัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้ง ส่งเสริม และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแสการทุจริต โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ พร้อมทั้ง มีระบบการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ

๔.๖.๒ บุคลากรภาครัฐยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต กำหนดให้เจ้าพนักงานของรัฐต้องยึดถือแนวทางปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลีกเลี่ยงการขัดกันระหว่างประโยชน์บุคคลและประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามที่กฎหมายกำหนดจะต้องเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ประชาชนทราบ

๔.๖.๓ การปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบมีประสิทธิภาพมีความเด็ดขาด เป็นธรรม และตรวจสอบได้ จัดการกับผู้กระทำความผิดทุจริตและประพฤติมิชอบในทุกระดับอย่างตรงไปตรงมา เป็นธรรม และตรวจสอบได้ พร้อมทั้งให้การดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมปราศจากการแทรกแซงของนักการเมืองและผู้มีอิทธิพล ตลอดจนวางมาตรการคุ้มครองพยานและผู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ต้องกำหนดให้มีการลงโทษผู้กระทำผิดกรณีทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจังและรวดเร็ว

๔.๖.๔ การบริหารจัดการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นระบบแบบบูรณาการ จัดให้มีกลไกการประสานงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยการพัฒนาระบบงานและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการดำเนินงานแบบบูรณาการและมุ่งผลสัมฤทธิ์

๔.๗ กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับมีเท่าที่จำเป็น ทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนา การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ เอื้อต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

๔.๗.๑ ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนบทบาทของภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวก กำหนดกติกาในการแข่งขันให้เกิดความเป็นธรรม แก่การดำเนินธุรกิจทั้งในธุรกิจทั่วไปและธุรกิจเฉพาะ ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สามารถตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการผลิต การค้า การบริการ และสามารถอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะการปรับปรุงแก้ไขและยกเลิกกฎหมายต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรม เอื้ออำนวยต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การพัฒนาประเทศ การให้บริการประชาชน การประกอบธุรกิจ การแข่งขันระหว่างประเทศ สอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ รวมทั้ง การสร้างการรับรู้และความเข้าใจในข้อกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียม

๔.๗.๒ มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น ออกแบบกฎหมายที่รอบคอบรัดกุมเพื่อแก้ปัญหาอย่างตรงจุด ให้มีความสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ด้วยการสร้างความเป็นธรรมในการจัดสรรผลประโยชน์และบริหารจัดการผลกระทบที่เกิดจากกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินและการประกอบอาชีพ ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และกำหนดวงรอบในการทบทวนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้น ในการตรากฎหมายต้องดำเนินการให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน รวมทั้งจัดให้มีการสร้างความรับรู้และความเข้าใจในข้อกฎหมาย และประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนด เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

๔.๗.๓ การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เท่าเทียม มีการเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้กฎหมาย บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้กฎหมาย ป้องกันการกระทำผิดและจับกุมผู้กระทำผิดได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว

๔.๘ กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค มีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมีความกล้าหาญทางจริยธรรม เป็นมืออาชีพ มีความเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมเทียบเท่าระดับสากล ตามหลักนิติธรรม โปร่งใส ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรม สร้างความสมดุลระหว่างสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกับประโยชน์สาธารณะ การอำนวยความยุติธรรมมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างเสมอภาค หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีความร่วมมือที่ดี บูรณาการและเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกัน

๔.๘.๑ บุคลากรและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ปรับวัฒนธรรมองค์กรและทัศนคติเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้เคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีความโปร่งใส เป็นกลาง ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ การบริหารงานบุคคลในกระบวนการยุติธรรมต้องโปร่งใส เป็นอิสระ และมีการพัฒนาตัวบุคคลอย่างต่อเนื่อง

๔.๘.๒ ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีบทบาทเชิงรุกร่วมกันในทุกขั้นตอนของการค้นหาความจริง การรวบรวมและการพิสูจน์พยานหลักฐานเป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก อำนวยความยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ มีความโปร่งใส และประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว ยกระดับความโปร่งใสในการใช้อำนาจกับประชาชนและการแต่งตั้งโยกย้าย รวมทั้งยกระดับมาตรการตรวจสอบการประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมให้มีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ

๔.๘.๓ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่ง อาญา และปกครองมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน เพื่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและอำนวยความยุติธรรม พัฒนาเป้าหมายและยุทธศาสตร์ระยะกลางและระยะยาวระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ มีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมที่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานกันบนพื้นฐานแห่งการไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งสร้างเครื่องมือการประเมินคุณภาพและผลงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมุ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อสังคมร่วมกัน พร้อมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรมเพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมตลอดกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

๔.๘.๔ ส่งเสริมระบบยุติธรรมทางเลือก ระบบยุติธรรมชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในรูปแบบต่าง ๆ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงความเป็นธรรม การพัฒนารูปแบบของการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมให้มีความหลากหลาย การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชน การพัฒนากลไกคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรมและความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน รวมทั้ง การส่งเสริมพัฒนาระบบการสืบเสาะและการสอดส่องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔.๘.๕ พัฒนามาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา เพื่อลดทอนความเป็นโทษทางอาญาที่ไม่จำเป็น สร้างความสมดุลระหว่างการบังคับโทษตามคำพิพากษากับการให้โอกาสผู้ต้องโทษกลับคืนสู่สังคม เปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการบังคับโทษ และการพัฒนาระบบคุมประพฤติในชุมชน รวมทั้ง การใช้กฎหมายอาญาโดยยึดมั่นหลักการตีความโดยเคร่งครัด ไม่ขยายขอบเขตฐานความผิดให้ครอบคลุมการกระทำที่แท้จริงแล้วไม่เข้าองค์ประกอบ

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๙๖๒ ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

โทรศัพท์ ๐๒ ๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๖๒๒๑ – ๓๙ โทรสาร ๐๒ ๒๘๒ ๙๑๔๙

Email: nscr@nesdb.go.th

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐)
(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

ตามที่แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ซึ่งเป็นการดำเนินการตามนัยมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒ ทั้งนี้ ในกรณีที่คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเห็นว่ามีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมแผนแม่บทให้สอดคล้องกับความจำเป็นของประเทศ ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะรัฐมนตรีก่อน และเมื่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว จึงดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้

บัดนี้ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๖ ตามที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเสนอ ดังมีสาระสำคัญแนบตามท้ายนี้ จึงให้ประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ในราชกิจจานุเบกษาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี
ประธานกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าวโดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ เมื่อมีพระบรมราชโองการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติแล้ว ให้มีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีราชกิจจานุเบกษาประกาศใช้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความสอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ในการพัฒนาประเทศที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่บัญญัติให้สามารถแก้ไขเพิ่มเติมแผนแม่บทฯ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงหรือความจำเป็นของประเทศได้ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะรัฐมนตรีแล้ว

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงจำนวน ๒๓ ประเด็น โดยเป็นแผนระดับที่ ๒ ที่มีผลผูกพันให้ทุกหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องแปลงไปสู่การปฏิบัติร่วมกันอย่างบูรณาการ รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทฯ เพื่อบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และส่งผลให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทนำ	ค
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง	**๑-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ	**๒-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๐๓) การเกษตร	**๓-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	**๔-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว	**๕-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	**๖-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๐๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล	**๗-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่	**๘-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ	**๙-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม	**๑๐-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต	**๑๑-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้	**๑๒-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี	**๑๓-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา	**๑๔-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม	**๑๕-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก	**๑๖-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม	**๑๗-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน	**๑๘-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ	**๑๙-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ	**๒๐-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ	**๒๑-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	**๒๒-๑**
แผนแม่บทฯ ประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	**๒๓-๑**

บทนำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓ โดย**เป็นแผนระดับที่ ๒ หลักที่ได้มีการถ่ายระดับเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติทั้ง ๖ ด้าน** มากำหนดประเด็นการพัฒนาในลักษณะที่มีความบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ส่วนราชการสามารถนำแผนแม่บทฯ ไปใช้ในทางปฏิบัติร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันการเกิดความสับสน ซึ่งแผนแม่บทฯเป็นแผนระดับชาติ มิได้เป็นแผนของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงมี ๒๓ ประเด็นเดิม ได้แก่ (๑) ความมั่นคง (๒) การต่างประเทศ (๓) การเกษตร (๔) อุตสาหกรรรมและบริการแห่งอนาคต (๕) การท่องเที่ยว (๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ (๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม (๑๑) ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (๑๔) ศักยภาพการกีฬา (๑๕) พลังทางสังคม (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ทั้ง ๒๓ ประเด็นมีองค์ประกอบหลัก ๒ ส่วน ได้แก่ **(๑) ประเด็นของแผนแม่บทฯ** ประกอบด้วย เป้าหมายระดับประเด็น (Y๒) จำนวน ๓๗ เป้าหมาย ตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (Y๒) จำนวน ๔๑ ตัว และค่าเป้าหมายระดับประเด็น (Y๒) จำนวน ๔๑ ค่าเป้าหมาย เพื่อใช้ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในระดับผลลัพธ์ขั้นกลาง และ **(๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ** ประกอบด้วย เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y๑) จำนวน ๑๔๐ เป้าหมาย ตัวชี้วัดของเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y๑) จำนวน ๑๖๗ ตัว และค่าเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y๑) จำนวน ๑๗๒ ค่าเป้าหมาย เพื่อใช้ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในระดับผลลัพธ์ขั้นต้น ซึ่งเป้าหมายของแผนแม่บทฯ เป็นสิ่งที่หน่วยงานของรัฐต้องให้ความสำคัญในการพิจารณาดำเนินการต่าง ๆ ร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อ “พุ่งเป้า” สู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติร่วมกัน โดยได้มี**การปรับตัวชี้วัด**ให้สามารถสะท้อนเป้าหมายได้อย่างชัดเจน ครอบคลุม และเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งตัวชี้วัดทำหน้าที่ในการ “ชี้” และ “วัด” ความก้าวหน้าการดำเนินการตามเป้าหมายแผนแม่บทฯ รวมทั้งมี**การปรับค่าเป้าหมาย**ให้สอดคล้องตามตัวชี้วัด และให้มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ มี**การปรับปรุงแนวทางการพัฒนา**ให้มีความสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป และครอบคลุมกับองค์ประกอบและปัจจัยของห่วงโซ่คุณค่าแห่งประเทศไทย (Final Value Chain Thailand : FVCT) ของทั้ง ๑๔๐ เป้าหมายแผนแม่บทย่อย

ทั้งนี้ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติฯ **เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติในแผนระดับที่ ๓** ร่วมกับแผนระดับที่ ๒ อีก ๒ แผน ได้แก่ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** และ**นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ** ที่มีเป้าหมายการพัฒนาสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง ๑๔๐ เป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การกำหนดการปฏิบัติที่มีความชัดเจนใน**แผนระดับที่ ๓** ประกอบด้วย แผนปฏิบัติราชการ และ/หรือแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐ ที่ต้องมีการระบุการดำเนินงาน/โครงการที่สามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม

การขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ไปสู่การปฏิบัติจะมี**หน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติใน ๓ ระดับ** ได้แก่ หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.๑) สำหรับ ๒๓ ประเด็นแผนแม่บทฯ หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.๒) สำหรับ ๓๗ เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ และหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.๓) สำหรับ ๑๔๐ เป้าหมายระดับแผนย่อยของแผนแม่บทฯ ซึ่งหน่วยงานเจ้าภาพทั้ง ๓ ระดับมีหน้าที่หลักในการ**ประสานและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างบูรณาการ** ผ่านการจัดทำแผนระดับที่ ๓ และโครงการ/การดำเนินงานที่สอดคล้องกันตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationships : XYZ)

ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะทำให้การขับเคลื่อนดำเนินงานต่าง ๆ ของทุกหน่วยงานของรัฐให้สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ **การที่ทุกหน่วยงานพุ่งเป้าสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศร่วมกันอย่างบูรณาการ** ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างบูรณาการ รวมทั้งเกิดความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของกระบวนการงบประมาณต่อไป

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง
(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐)
(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๑-๑

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๑-๒

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑-๒

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง ๑-๘

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑-๘

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง ๑-๙

๓.๑ แผนย่อย การรักษาความสงบภายในประเทศ ๑-๙

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑-๙

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา ๑-๑๐

๓.๒ แผนย่อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ๑-๑๑

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑-๑๒

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๑-๑๓

๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ๑-๑๘

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑-๑๘

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา ๑-๑๙

๓.๔ แผนย่อย การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ ๑-๒๑

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑-๒๒

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา ๑-๒๒

๓.๕ แผนย่อย การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม ๑-๒๓

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑-๒๔

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา ๑-๒๔

ส่วนที่ ๑
บทนำ

ภัยคุกคามด้านความมั่นคงส่งผลกระทบต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องยกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทุกมิติ ให้มีความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและรวดเร็ว ทัดเทียมในระดับสากล ท่ามกลางสถานการณ์และแนวโน้มพลวัตความมั่นคงที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง** จึงมีเป้าหมายภายใต้กรอบแนวคิดด้านความมั่นคงแบบองค์รวม ให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น รวมทั้งประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

สถานการณ์ด้านความมั่นคงภายในประเทศมีความเชื่อมโยงหลายมิติและมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยได้รับผลกระทบจากพลวัตการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ด้านความมั่นคงในระดับโลกและระดับภูมิภาค ขณะที่ต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงภายในประเทศที่ต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ขยายเพิ่มเป็นวงกว้าง อาทิ ความมั่นคงของสถาบันหลัก ความขัดแย้งทางการเมือง การทุจริตและคอรัปชั่น และความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีความซับซ้อนและละเอียดอ่อน ประกอบกับประเทศไทยยังมีปัญหาพื้นฐานและปัญหาภัยแทรกซ้อน อาทิ ปัญหายาเสพติด อาชญากรรมข้ามชาติ ความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน สะท้อนได้จากคะแนนสันติภาพโลก ในปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยมีค่าคะแนนอยู่ที่ ๒.๒๐๕ ซึ่งอยู่ในอันดับ ๑๑๓ จาก ๑๖๓ ประเทศ ถึงแม้ว่า มีอันดับดีขึ้นจากปี ๒๕๖๓ แต่ก็จัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีสันติภาพปานกลาง นอกจากนี้ ปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศที่สามารถสะท้อนได้จากความอยู่ดีมีสุขของประชากร พบว่า ในปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๕๔ จาก ๑๔๙ ประเทศ มีค่าคะแนนอยู่ที่ ๕.๙๘๕ คะแนน ซึ่งมีค่าคะแนนลดลงจากปี ๒๕๖๓ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาความมั่นคงแบบองค์รวมภายในประเทศให้ดีขึ้นในทุกมิติ สามารถรับมือภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอกประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การพัฒนาประเทศไทยในมิติอื่น ๆ ยังคงดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องเร่งดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ อย่างบูรณาการ อาทิ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานด้านความมั่นคง การสร้างตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลัก การให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงของประเทศ การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การมีกลไกสำหรับการบริหารจัดการข้อมูลที่จำเป็นของภาคส่วนต่าง ๆ และสำหรับการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง จึงเป็นกลไกที่สำคัญเพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางในภาพรวมที่เป็นรูปธรรมชัดเจนตามที่ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงกำหนด โดยใช้แนวคิด “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ซึ่งได้ขยายขอบเขตความมั่นคงของชาติให้ครอบคลุมเกี่ยวข้องกับมิติต่าง ๆ ในทุกองคาพยพ โดยจะเน้นการดำเนินการให้ “ปัญหาเก่าหมดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด” เอื้อต่อการบริหารประเทศมากยิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานด้านความมั่นคง บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ และพัฒนาปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการและขับเคลื่อนงานด้านความมั่นคงของประเทศ ให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ในการที่จะขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๑ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข

๒.๒ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๓ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

๒.๔ ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ

๒.๕ การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ

๔.๑.๑ การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม ตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

๔.๑.๒ การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ

๔.๑.๓ ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

๔.๑.๔ การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ

๔.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๔.๒.๑ การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน

๔.๒.๒ การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่

๔.๒.๓ การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๔.๒.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล

๔.๓ การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

๔.๓.๑ การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓.๒ การพัฒนาและผนึกพลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ

๔.๓.๓ การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ

๔.๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ

๔.๔.๑ การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ

๔.๔.๒ การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค

๔.๔.๓ การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ

๔.๕ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

๔.๕.๑ การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๕.๒ การบริหารจัดการความมั่นคงให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ

๔.๕.๓ การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง กำหนดแผนย่อยไว้ ๕ แผนย่อย ดังนี้

๑) การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างความสงบให้เกิดขึ้นในประเทศชาติบ้านเมือง เอื้อต่อการบริหารและพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายที่กำหนด สังคมมีความเข้มแข็งสามัคคีปรองดอง ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ การสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความรักความสามัคคี ความสำนึกจงรักภักดี และความภาคภูมิใจในชาติ ให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกหมู่เหล่า ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน ตลอดถึงการพัฒนาปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๔ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อมตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (๒) การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ (๓) การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และ (๔) การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ สำหรับแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๔ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความมั่นคงของมนุษย์ (๒) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๓) การพัฒนาการเมือง และ (๔) การสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ

๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างจริงจัง ให้หมดไปในที่สุด พร้อมทั้งพัฒนากลไกเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการพัฒนาประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์และระบุสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน วางแผนบูรณาการในการแก้ไขปัญหาตามลำดับความเร่งด่วนของปัญหา มีการติดตามตรวจสอบที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนพัฒนากลไกในการเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและอาจจะเกิดขึ้นใหม่ ให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๔ ประเด็น ได้แก่ (๑) การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน (๒) การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่

(๓) การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ (๔) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๑๖ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ (๓) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ (๔) การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง (๕) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย (๖) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (๗) การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (๘) การเฝ้าระวังและป้องกันประเด็นทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง (๙) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๑๐) การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (๑๑) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน (๑๒) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (๑๓) การพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและช่วยเหลือประชาชน (๑๔) การพิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๑๕) แผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ (๑๖) การแก้ไขปัญหาความมั่นคงเฉพาะกรณี

๓) การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งระบบของประเทศให้มีความพร้อมในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ สามารถติดตาม แจ้งเตือน ป้องกัน แก้ไขปัญหา และรับมือกับภัยคุกคาม รวมทั้งปัญหาที่อาจกระทบต่อความมั่นคงในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ตลอดถึงสามารถพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการพัฒนาประเทศ ได้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อย่างมีประสิทธิภาพตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญคือพัฒนาระบบงานด้านการข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ สามารถติดตาม แจ้งเตือน ระงับยับยั้ง ป้องกันปัญหาและภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนจะเกิดแหตุการณ์หรือเหตุการณ์จะลุกลามต่อไป ในขณะเดียวกัน จะต้องมีแผนในการพัฒนาศักยภาพกองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคง ทั้งคน เครื่องมือ/ยุทโธปกรณ์ แผนปฏิบัติการตลอดจนการฝึกและระบบการบริหารจัดการ ให้มีความพร้อมอย่างเพียงพอ และเป็นรูปธรรม ในการเผชิญกับภัยคุกคามต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่น ภัยจากการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ ตลอดจนสาธารณภัยและภัยพิบัติต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดทำแนวทางในการบริหารจัดการ และ/หรือแผนปฏิบัติการในการเผชิญกับภัยคุกคามแต่ละมิติให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ (๒) การพัฒนาและผนึกพลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ และ (๓) การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๕ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ (๒) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ (๓) การพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง (๔) การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และ (๕) การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือทางการทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และองค์การนานาชาติ

๔) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ เพื่อสร้างความสงบ สันติสุข ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน ตลอดถึงให้สามารถร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นด้วยแนวทาง

สันติวิธีอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ อาศัยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในทุกระดับและทุกด้านกับนานาประเทศ ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของประชาคมอาเซียน พร้อมยึดมั่นในหลักความเป็นแกนกลางของอาเซียนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง รวมไปถึงการเสริมสร้างความร่วมมือกับทุกประเทศให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามหลักกฎหมายและหลักการสากล บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศ ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๒ ประเด็น ได้แก่ (๑) การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และ (๒) การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค สำหรับแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๓ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ (๒) การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค และ (๓) การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้านภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ

๕) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้มีกลไกในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่เป็นรูปธรรม โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญคือการปรับโครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่ และระบบการบริหารจัดการของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม (๒) การบริหารจัดการความมั่นคงให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ และ (๓) การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง สำหรับแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๓ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง (๒) การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง และ (๓) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ซึ่งครอบคลุมทั้ง ๕ แผนย่อย ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง เชื่อมโยง และส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันดังกล่าว ถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เนื่องด้วยถึงแม้จะมียุทธศาสตร์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่หากมิได้มีการนำไปสู่การปฏิบัติ หรือนำไปปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนทั้ง ๕ แผนย่อยแล้ว ก็จะทำให้การดำเนินการไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ได้

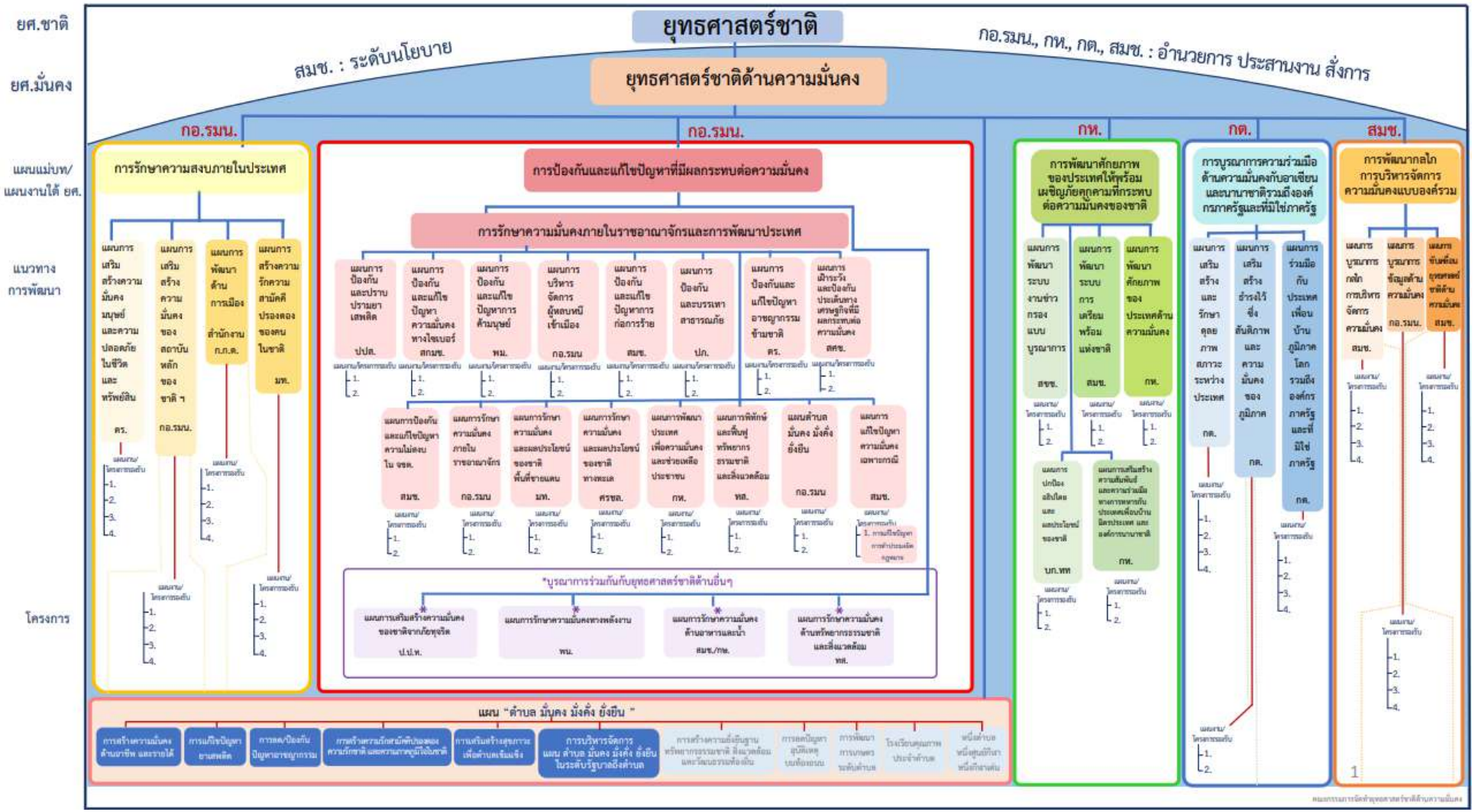
ยศ.ชาติ
ยศ.มั่นคง
แผนแม่บท/แผนงานใต้ ยศ.
แนวทางการพัฒนา
โครงการ
ยุทธศาสตร์ชาติ
ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
สมช. : ระดับนโยบาย
กอ.รมน., กห., กต., สมช. : อำนวยการ ประสานงาน สั่งการ
กอ.รมน.
กอ.รมน.
กห.
กต.
สมช.
การรักษาความสงบภายในประเทศ
การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง
การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ
การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ
การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ
การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม
*บูรณาการร่วมกันกับยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่นๆ
แผน "ตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน"

นอกจากนั้น ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่ปกติ “แนวความคิดในการบริหารจัดการปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง” จะปรับเปลี่ยนจากที่ให้ทุกหน่วย/ทุกส่วนราชการ ติดตาม เฝ้าระวัง สถานการณ์ต่างๆ อย่างต่อเนื่องในกรณีเหตุการณ์ปกติ เป็นให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ/เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามขั้นตอนเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่ปกติ โดยประสานการปฏิบัติและรายงานให้ กอ.รมน./ศรชล. สมช. และ กห. ทราบตามลำดับ จนกระทั่งถึงระดับรัฐบาล เพื่อทำการติดตามสถานการณ์ พร้อมให้การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหา

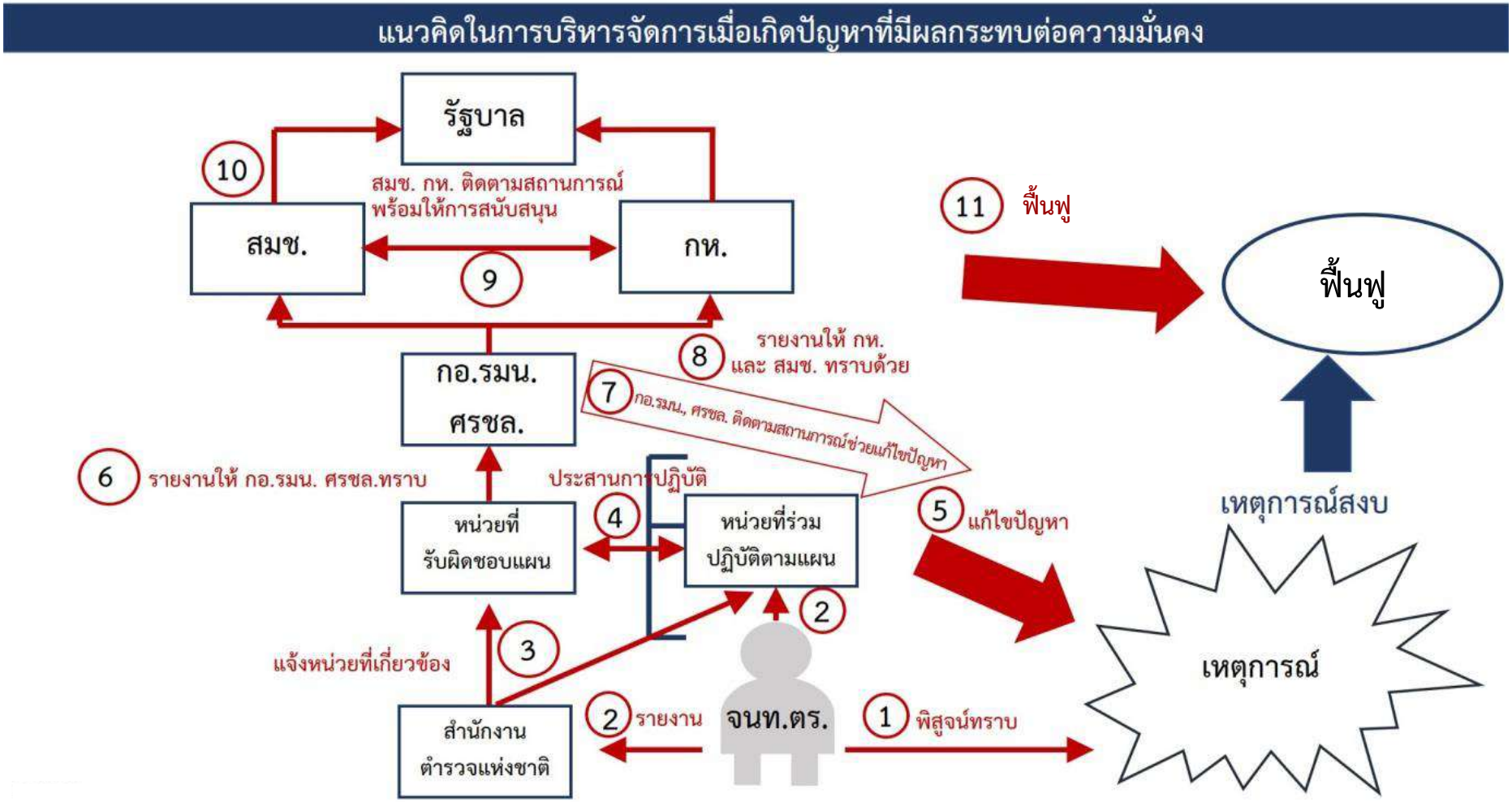

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง มีเป้าหมายให้ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น และประชาชนอยู่ดีกินดี และมีความสุขดีขึ้น โดยการดำเนินงานที่สำคัญของยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง คือ ต้องเร่งพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ให้มีความพร้อมรองรับภัยคุกคามด้านความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและรวดเร็ว ทัดเทียมในระดับสากล และบรรลุในแต่ละห้วงเวลา โดยในห้วงที่ ๒ จะเน้นการดำเนินการให้ “ปัญหาเก่าหมดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด” เอื้อต่อการบริหารประเทศมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นฐานนำไปสู่เป้าหมายในช่วงปี พ.ศ.๒๕๗๑ – ๒๕๗๕ ที่กำหนดไว้ว่า “ประเทศชาติพัฒนา ปวงประชาร่วมผลักดัน” จนกระทั่งสามารถบรรลุเป้าหมายสุดท้าย ในห้วงปี พ.ศ.๒๕๗๖ – ๒๕๘๐ ที่ว่า “ประเทศชาติ มั่นคง ประชาชนมีความสุข” ในที่สุด

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๐๑) ความมั่นคง

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๑๐๐๐๑	ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น	ดัชนีสันติภาพโลก (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๑.๘๙	ไม่เกิน ๑.๗๓	ไม่เกิน ๑.๕๗
๐๑๐๐๐๒	ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น	ดัชนีชี้วัดความสุขโลก (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๓๐	ไม่เกิน ๒๐	ไม่เกิน ๒๐

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๑) ความมั่นคง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ประกอบไปด้วย แผนย่อย จำนวน ๕ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การรักษาความสงบภายในประเทศ

มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินเพิ่มขึ้น เพื่อให้คนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพ ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น และมีเป้าหมายเพื่อให้การเมืองมีเสถียรภาพ และธรรมาภิบาลสูงขึ้น การรักษาความสงบภายในประเทศ เป็นการเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง ให้สถาบันหลักมีความมั่นคงเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจอย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง สามัคคีปรองดองและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันพร้อมที่จะร่วมแก้ไขปัญหาของชาติ มีการพัฒนาเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล มีการพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ เพื่อให้ประเทศชาติมีกลไกเฉพาะเจาะจงที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขต้นเหตุที่เป็นรากเหง้าของปัญหาภายในประเทศทั้งปวงให้หมดไปอย่างแท้จริง โดยมีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นเจ้าภาพการดำเนินการในภาพรวม

ทั้งนี้ เพื่อให้การรักษาความสงบภายในประเทศบรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวความคิดในการดำเนินการที่กำหนด จึงได้มีการจัดทำแนวทางการพัฒนาขึ้นรองรับ จำนวน ๔ แนวทาง โดยมีรายละเอียดการดำเนินการของแต่ละแนวทางการพัฒนา รวมถึงเป้าหมายและตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การรักษาความสงบภายในประเทศ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๑๐๑๐๑	ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินเพิ่มขึ้น	ดัชนีสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรม (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๖	ไม่เกิน ๕.๕	ไม่เกิน ๔.๕
๐๑๐๑๐๒	คนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพ ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น	ดัชนีสถาบันหลัก (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๘๕	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๕

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๑๐๑๐๓	การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาภิบาลสูงขึ้น	ดัชนีเสถียรภาพทางการเมือง (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๐	ไม่น้อยกว่า ๐.๕	ไม่น้อยกว่า ๑
		ดัชนีการมีสิทธิ์มีเสียงของประชาชนและภาระรับผิดชอบ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๐	ไม่น้อยกว่า ๐.๕	ไม่น้อยกว่า ๑

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความมั่นคงของมนุษย์ มุ่งใช้เทคโนโลยีและการบังคับใช้ กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมปัญหาการจราจร ปัญหาความรุนแรงในสังคม โดยมุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึก และเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงของมนุษย์ในระยะยาว รวมทั้งใช้หลักการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ในด้าน อยู่ดี กินดี และมีสุข โดยมี แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การแก้ไขปัญหาด้านอาชญากรรม (๒) การแก้ไขปัญหาด้านจราจรและอุบัติเหตุทางถนน (๓) การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคม (๔) การเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (ในด้านความมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย รู้สิทธิและหน้าที่รักชาติ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความมั่นคง) (๕) มีงาน มีอาชีพ และรายได้ ลดรายจ่ายในครอบครัว

๒) เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยปลูกฝังและสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ รณรงค์เสริมสร้างความรักและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและชาติไทย ผ่านทางกลไกต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ในเชิงสร้างสรรค์ น้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงแนวทางพระราชดำริต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปประยุกต์ปฏิบัติใช้อย่างกว้างขวาง จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติและพระราชกรณียกิจอย่างสม่ำเสมอ

สำหรับสถาบันพระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปโครงสร้างและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ในปัจจุบัน ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พระสงฆ์ขาดพระธรรมวินัยได้ ตลอดจนการให้ความรู้เรื่องของศาสนพิธีแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้รับรู้เรื่องงานพิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การปฏิรูปโครงสร้างและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ในโลกยุคดิจิทัล (๒) การบังคับใช้ระเบียบพระสังฆาธิการอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม (๓) การปฏิรูประบบการศึกษาของคณะสงฆ์ (๔) การจัดทำข้อห้ามปฏิบัติต่าง ๆ ของงานศาสนพิธีให้ชัดเจน (๕) การสร้างองค์ความรู้ด้านงานศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา (๖) การสร้างแนวทางการบริหารจัดการศาสนสมบัติและเงินบริจาคให้ถูกต้องและโปร่งใส (๗) การสร้างแนวทางคุ้มครอง

พุทธศาสนาและองค์กรทางพุทธศาสนาโดยการบังคับใช้กฎหมาย (๘) การพัฒนาวิธีการ/รูปแบบการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนขององค์กรที่เกี่ยวข้อง (๙) การส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมอย่างถูกต้อง เกี่ยวกับกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่าง ๆ และ (๑๐) การชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของพุทธศาสนาที่มีต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงการเสริมสร้างความเข้าใจ ทัศนคติเชิงบวก และความเคารพในความหลากหลายระหว่างศาสนิก ผู้ที่มีความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา

๓) พัฒนาการเมือง มุ่งพัฒนานักการเมืองให้มีความรู้ความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรม ปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เสริมสร้างพรรคการเมืองให้มีธรรมมาภิบาล และพัฒนาปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพสามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างสุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อการเป็น “รัฐธรรมาธิปไตย” โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การเผยแพร่ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันเกี่ยวกับแนวคิดประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง (๒) การให้ภาคประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งอย่างโปร่งใสทุกขั้นตอน (๓) การเสริมสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง/จิตสาธารณะ ให้แก่นักการเมือง สมาชิกพรรค และประชาชนทั่วไป (๔) การกำหนดมาตรการ ขั้นตอน วิธีการ และบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับงานทางการเมืองอย่างเข้มข้นจริงจัง (๕) การผลักดันการเป็นสถาบันของพรรคการเมืองให้มีวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมในการออกระเบียบ/ข้อบังคับ

๔) สร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ มุ่งให้ความสำคัญกับการที่ประชาชนและหน่วยงาน/องค์กรทุกภาคส่วน ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความรักสามัคคีปรองดองของคนในชาติตามบทบาทอำนาจหน้าที่ เพื่อบูรณาการการแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) กำหนดองค์กร/กลไกบริหารจัดการความขัดแย้งแบบบูรณาการ บนหลักนิติธรรมและหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย ตลอดถึงการเคารพต่อความเห็นต่าง (๒) ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสามัคคีปรองดองในทุกระดับ พร้อมกับสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชน (๓) ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ การอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน และสิทธิหน้าที่ของประชาชนภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๔) ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย (๕) มุ่งเน้นการบริหารและการดำเนินการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล สนับสนุนกระบวนการยุติธรรมชุมชน (๖) มุ่งเสริมสร้างผู้นำต้นแบบในระดับต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศของความสามัคคีปรองดอง (๗) มุ่งเสริมสร้างจิตสำนึกเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ (๘) ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมของคนในสังคม เพื่อเสริมสร้างความรักสามัคคีและความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๓.๒ แผนย่อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

มีเป้าหมายแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ และเพื่อให้ภาคใต้มีความสงบสุข ร่มเย็น ดังนั้น การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เป็นการบูรณาการนโยบายและการดำเนินการในภาพรวมของทุกหน่วยงาน ในทุกพื้นที่และทุกมิติของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถทำงานประสานสอดคล้องกันได้อย่างสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปตามที่แผนแม่บทกำหนด เพื่อแก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่อย่างตรงประเด็นจนหมดไปอย่างรวดเร็ว และป้องกันไม่ให้ปัญหาใหม่เกิดขึ้น อันจะส่งผลให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน สามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติตามที่กำหนด ตลอดถึงการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย

บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการพัฒนาประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อย่างครบถ้วนทุกประการ โดยมีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นเจ้าภาพการดำเนินการในภาพรวม

มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๑๖ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ (๓) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ (๔) การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง (๕) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย (๖) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (๗) การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (๘) การเฝ้าระวังและป้องกันประเด็นทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง (๙) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๑๐) การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (๑๑) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน (๑๒) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (๑๓) การพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและช่วยเหลือประชาชน (๑๔) การพิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๑๕) แผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ (๑๖) การแก้ไขปัญหาความมั่นคงเฉพาะกรณี

นอกจากนี้ยังมีแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งได้ถูกนำไปบรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ตามขอบเขตความรับผิดชอบหลัก อันได้แก่ การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต (บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ) การรักษาความมั่นคงทางพลังงาน (บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม) การรักษาความมั่นคงทางอาหารและน้ำ (บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม) และการรักษาความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม)

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๑๐๒๐๑	ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ	ดัชนีความปลอดภัยจากภัยคุกคาม (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๖	ไม่เกิน ๕	ไม่เกิน ๔
๐๑๐๒๐๒	ภาคใต้มีความสงบสุขร่มเย็น	ดัชนีความสงบสุขภาคใต้ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มุ่งยึดแนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ ในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ (๑) ในพื้นที่แหล่งผลิตภายนอกประเทศ ใช้การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อกดดันและยุติบทบาทแหล่งผลิตภายนอกประเทศ ด้วยการอาศัยงานการข่าว การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร และการพัฒนาพื้นที่และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตามแนวชายแดน รวมไปถึงการสกัดกั้นสารตั้งต้น เคมีภัณฑ์ อุปกรณ์การผลิต และนักเคมี ไม่ให้เข้าสู่แหล่งผลิต (๒) การสกัดกั้นการนำเข้าส่งออกยาเสพติดทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการสกัดกั้นตามจุดตรวจ/จุดสกัดของเส้นทางคมนาคมและพื้นที่ตอนใน (๓) การปราบปรามกลุ่มการค้ายาเสพติด โดยมุ่งเน้นการทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติด ผู้มีอิทธิพล และเจ้าหน้าที่รัฐที่ปล่อยปละละเลย ทุจริต หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านทางการบูรณาการด้านการข่าวการสืบสวนทางเทคโนโลยี การสืบสวนทางการเงินและสกุลเงินดิจิทัล รวมไปถึงการปราบปรามยาเสพติดในแหล่งพักเก็บยาเสพติดภายในประเทศ (๔) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน โดยใช้กลยุทธ์ตามแนวทางการพัฒนาทางเลือก เพื่อพัฒนาพื้นที่และประชาชนตามแนวชายแดนและพื้นที่พิเศษที่มีปัญหายาเสพติด ด้วยการสลายโครงสร้างปัญหา และบูรณาการการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ตามแนวพระราชดำริ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์แนวทางดำเนินงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นกรอบการแก้ไขปัญหายาเสพติด และลดปัญหาเชิงโครงสร้างหรือปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกับยาเสพติด และสร้างการเป็นอาสาป้องกันการใช้ยาในทางที่ผิดในหมู่บ้านตามแนวชายแดน (๕) การป้องกันยาเสพติดในแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสมเป็นรูปธรรม โดยการปลูกฝังค่านิยมและองค์ความรู้ที่เหมาะสม อันจะส่งผลกระทบต่อความคิดและโน้มน้าวให้เกิดความเห็นที่คล้อยตามอย่างถูกต้อง (๖) การปรับระบบนิเวศ (สภาพแวดล้อม) ที่เหมาะสม โดยการเสริมสร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย อาทิ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน และ (๗) การดูแลผู้ใช้ ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด ให้เข้าถึงการบำบัดรักษา และการลดอันตรายหรือผลกระทบจากยาเสพติด โดยการคัดกรอง ประเมินวินิจฉัยที่มีประสิทธิภาพ กำหนดแผนการดูแลและให้การบำบัดรักษาที่เหมาะสม มีมาตรฐาน พร้อมทั้งให้การติดตามช่วยเหลือ ฟื้นฟูสมรรถภาพที่ครอบคลุมทุกมิติ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมชุมชน ได้อย่างปกติสุขและเท่าเทียม

๒) ป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ มุ่งเน้นการวางกลยุทธ์/ยุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ ให้ครอบคลุมสภาพปัญหาของภัยคุกคามทางไซเบอร์ ได้แก่ การโจมตีทางไซเบอร์ของกลุ่มแฮกเกอร์ การจารกรรมหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล การโจมตีต่อกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ และการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อความปั่นป่วนอันกระทบต่อประชาชน รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคง โดยมีแนวคิดในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ ประกอบด้วย (๑) กำหนดแนวความคิด มาตรการ มาตรฐาน ระบบบริหารจัดการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ในภาพรวม (๒) จัดองค์กร โครงสร้าง อำนาจ หน้าที่ ขีดความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ (๓) กำหนดระบบบริหารจัดการในแต่ละระดับให้ชัดเจน (๔) เสริมสร้างและพัฒนาระบบการรายงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน (๕) ยกระดับแนวความคิดในการปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ (๖) พัฒนาการป้องกันแก้ไขปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลที่กระทบต่อความมั่นคง (๗) สร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงาน (๘) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และ (๙) พัฒนาศักยภาพบุคลากรและเทคโนโลยีให้ทันสมัยพร้อมรองรับสถานการณ์ทุกรูปแบบ

๓) ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ มุ่งเน้นการวางแผนและยกระดับวิธีการแก้ไข รวมทั้งให้มีการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อย่างแท้จริง โดยมีแนวคิดการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การพัฒนากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์ (๒) การบริหารจัดการคดีค้ามนุษย์ (๓) การเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ (๔) การป้องกันและปราบปรามการทุจริต/คอรัปชั่นของเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ (๕) การบริหารจัดการแรงงานกลุ่มเปราะบางให้มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน (๖) การสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักถึงปัญหาการค้ามนุษย์แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (๗) การบูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทั้งในและระหว่างประเทศ อย่างมีประสิทธิภาพ (๘) การพัฒนากลไกและเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยงอย่างเป็นระบบ และ (๙) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยการบูรณาการระบบฐานข้อมูลในทุกมิติ

๔) บริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง มุ่งให้การพัฒนากลไกการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นเอกภาพ โดยเน้นการพัฒนาระบบฐานข้อมูล ผ่านทางการบูรณาการฐานข้อมูลผู้หลบหนีเข้าเมืองของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีกระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลัก และประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นภารกิจ เพื่อบูรณาการการดำเนินการต่อผู้หลบหนีเข้าเมืองทุกกลุ่ม โดยแนวคิดการดำเนินการที่สำคัญภายใต้แนวทางการพัฒนานี้ ประกอบด้วย (๑) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มชาติพันธุ์/ชนกลุ่มน้อย โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความมั่นคงและหลักสิทธิมนุษยชน (๒) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มแรงงานต่างด้าว (๓) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเฉพาะ (ชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์) (๔) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มอื่น ๆ (๕) ดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเมืองและพำนักอยู่ในราชอาณาจักรอย่างเคร่งครัด (๖) เสริมสร้างความร่วมมือด้านการข่าว และการลาดตระเวนร่วมบริเวณชายแดน (๗) พัฒนาระบบฐานข้อมูล และเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๘) ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม (๙) แสวงหาความร่วมมือจากประเทศต้นทาง/องค์การระหว่างประเทศในการแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง (๑๐) พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (๑๑) พัฒนาการบริหารจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยทุกภาคส่วน และ (๑๒) ทบทวนปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวข้องให้ทันสมัยสอดคล้องกับนานาชาติ และสามารถจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองได้อย่างสมบูรณ์

๕) ป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการก่อการร้าย ซึ่งเน้นการก่อการร้ายที่มีส่วนเชื่อมโยงมาจากต่างประเทศ ที่อาจใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่ก่อเหตุ เป็นทางผ่าน หรือเป็นแหล่งระดมเงินทุนสนับสนุนแหล่งพักพิง แหล่งจัดหาอาวุธและทรัพยากร รวมทั้งการแสวงประโยชน์ของประเทศให้สนับสนุนแก่การก่อการร้ายในทุกด้าน ตลอดทั้งการบ่มเพาะแนวคิดสุดโต่งนิยมความรุนแรงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ไปจนถึงการเกิดขึ้นมาของเทคโนโลยีใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ และโดรน โดยเข้าใจถึงความสำคัญของไซเบอร์ ซึ่งในทางหนึ่งสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ด้านเทคโนโลยีและคุณประโยชน์ในการพัฒนาให้เกิดความสะดวกสบายแก่ชีวิต แต่อีกทางหนึ่งก็มีแนวโน้มที่จะก่อผลคุกคามด้านก่อการร้ายที่สำคัญได้ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรง (๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายรูปแบบใหม่ (๓) การป้องกันและแก้ไขการโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มก่อการร้าย (๔) การป้องกันและรับมือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในกิจกรรมสนับสนุนการก่อการร้าย (๕) การสกัดกั้นและเฝ้าระวังคนในประเทศสนับสนุนกิจกรรมการก่อการร้ายทั้งทางตรงและทางอ้อม และ (๖) การสกัดกั้นและเฝ้าระวังการเป็นทางผ่านและแหล่งจัดหาทรัพย์สิน อาวุธ และที่พักพิงของกลุ่มผู้ก่อการร้าย

๖) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มุ่งนำแนวทางการรู้รับ ปรับตัว ฟื้นตัวเร็วทั่วถึงอย่างยั่งยืน ภายใต้หลักการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยในระดับสากล มาดำเนินการให้สามารถรองรับปัญหาที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพครบถ้วน โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญภายใต้แนวทางการพัฒนาดังกล่าวนี้ ประกอบด้วย (๑) ส่งเสริมการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ด้วยการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมด้านการจัดการสาธารณภัย (๒) บูรณาการระบบการจัดการในภาวะฉุกเฉินให้ประเทศไทยมีมาตรฐานระบบบัญชาการเหตุการณ์ที่มีเอกภาพรองรับสาธารณภัยรูปแบบใหม่ได้ครอบคลุมทุกมิติ (๓) เพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืนด้วยการพัฒนาระบบและมาตรการในการฟื้นฟูที่ดีกว่าเดิมและปลอดภัยกว่าเดิม เพื่อตอบสนองความต้องการผู้ประสบภัยอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม (๔) ส่งเสริมมาตรฐานความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศด้านมนุษยธรรม มีความเป็นเอกภาพ และได้มาตรฐานโลก เพื่อเป็นแนวหน้าในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย และ (๕) ขับเคลื่อนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเพิ่มขีดความสามารถและนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาพัฒนางานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๗) ป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ มุ่งเน้นให้เกิดการบริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมาย การบูรณาการการทำงาน การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และการแสวงความร่วมมือในระดับต่าง ๆ ที่พร้อมรองรับปัญหาได้ทุกรูปแบบ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การบริหารจัดการข้อมูล ฐานข้อมูล และระบบที่เกี่ยวข้อง (๒) การปรับปรุง พัฒนา และทบทวนกฎหมายเกี่ยวข้อง รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ (๓) การบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนในทุกระดับและทุกมิติ (๔) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และ (๕) การแสวงความร่วมมือในระดับต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ

๘) เฝ้าระวังและป้องกันประเด็นทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถ และการบูรณาการงานของหน่วยงานด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้มีความพร้อมรับมือและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก ปัจจุบันสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับประเทศมหาอำนาจ สามารถส่งผลกระทบต่อทุกประเทศอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การตั้งกลไกหรือหน่วยงานเฉพาะ เพื่อดำเนินการเฝ้าระวังทางเศรษฐกิจ (๒) การจัดทำและบริหารจัดการฐานข้อมูลด้านเศรษฐกิจที่เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ เพื่อการเฝ้าระวัง เตือนภัย เพื่อการป้องกันภัยทางเศรษฐกิจ และการวางแผนในการแก้ไขปัญหาร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ (๓) การทบทวนและปรับปรุงกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดที่จะส่งผลต่อความเสียหายด้านเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศต่างๆ อย่างเร่งด่วน (๔) การพัฒนามาตรการ กลไกการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และ (๕) การเตรียมพัฒนาทักษะบุคลากรและปฏิรูปองค์กรให้พร้อมรับนวัตกรรมเศรษฐกิจแบบพลิกผัน

๙) ป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มุ่งจัดการกับเงื่อนไขปัญหาที่มีอยู่เดิมทั้งปวงให้หมดสิ้นไป และเฝ้าระวังมิให้เกิดเงื่อนไขใหม่ขึ้น โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา มาเป็นกรอบแนวทางนำในการดำเนินงานแก้ไขและป้องกันปัญหาตลอดไปจนถึงการผลักดันยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่สาเหตุอย่างแท้จริง พร้อมนำความสงบสันติสุขอย่างยั่งยืนกลับคืนสู่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนทั้งประเทศ และนานาชาติต่อไป โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ประกอบด้วย (๑) การมุ่งดำเนินการต่อจุดศูนย์ดุลหลัก

ของปัญหาและแนวทางการปฏิบัติของขบวนการในพื้นที่ ด้วยการลดขีดความสามารถของขบวนการและแนวร่วมในทุกระดับ (๒) ดำเนินการป้องกันเหตุรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ และกับประชาชนกลุ่มเสี่ยง (๓) ระงับยั้บยั้งการบ่มเพาะเยาวชน เพื่อจัดตั้งมวลชนสนับสนุนในอนาคต (๔) ยุติการขยายแนวคิดที่ถูกบิดเบือนจากหลักศาสนาที่ถูกต้อง และ (๕) ให้ความสำคัญกับการขยายความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศนานาชาติและภาคประชาชน

๑๐) รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มุ่งให้สามารถอำนวยการ กำกับ ประสานงาน ติดตาม ประเมินผล และสั่งการ ในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความมั่นคงที่มีผลกระทบต่อแผนย่อยด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ประกอบด้วย (๑) ติดตาม แจ้งเตือน และประเมินสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อสถานการณ์ (๒) ผนึกกำลังและบูรณาการแนวทาง แผนงาน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างมีประสิทธิภาพ (๓) อำนวยการ กำกับ ประสานงาน และเสริมการปฏิบัติ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเชิงรุกอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และ (๔) ทำการติดตามและประเมินผล พร้อมทั้งปรับปรุงการดำเนินงานให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง

๑๑) รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน มุ่งสร้างกลไกให้เกิดการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน หน่วยงานหลักมีการทำงานที่มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันองค์กรต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนมีศักยภาพตามมาตรฐานสากล มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยเท่าทันต่อภัยคุกคาม มีการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรให้เท่าทันต่อสถานการณ์ และมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ประกอบด้วย (๑) การแก้ไขปัญหา โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน สร้าง ปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานของด่านพรมแดน จัดสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ และองค์ความรู้เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง และการจัดการปัญหาเขตแดน (๒) การป้องกันปัญหา โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้านและสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันภัยจากอาชญากรรม จัดระเบียบพื้นที่ชายแดนด้านความมั่นคงให้พร้อมต่อการพัฒนาให้มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ และ (๓) การเสริมความมั่นคง โดยจัดหา เพิ่มศักยภาพ และพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศรอบบ้านในการสร้างความปลอดภัยในพื้นที่เสี่ยง เสริมสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนาประสิทธิภาพผู้ปฏิบัติงาน

๑๒) รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มุ่งเน้นการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย สิทธิอธิปไตย รวมถึงสิทธิหน้าที่อื่นใดตามที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนด โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การจัดการกับภัยคุกคามผลประโยชน์ต่าง ๆ ของชาติทางทะเล ด้วยแนวคิดเชิงป้องกันและป้องปราม ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายของรัฐบาล (๒) ทำการเฝ้าระวังและตรวจการณ์ทุกมิติที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ (๓) การแสวงหาและใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล อย่างมีประสิทธิภาพ (๔) การสร้างและใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศ และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ (๕) การรณรงค์ให้ความรู้ การศึกษา และการประชาสัมพันธ์กับประชาชน และผู้มีส่วนได้เสียรวมทั้งเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องและรักษา

ผลประโยชน์ของชาติทะเล และ (๖) การส่งเสริมและสนับสนุนกิจการพาณิชย์นาวี เพื่อเป็นการสร้างผลประโยชน์ของชาติทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนภารกิจด้านความมั่นคงในภาวะไม่ปกติ

๑๓) พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและช่วยเหลือประชาชน มุ่งให้สามารถสนับสนุนภารกิจความมั่นคงในภาพรวม โดยเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีแนวความคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ (๑) วางแผน เตรียมการ และบริหารจัดการ ให้สามารถตอบสนองต่อนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาล ตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และ (๒) บริหารจัดการให้มีความพร้อมในการปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและภัยพิบัติ

๑๔) พิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งบูรณาการการดำเนินการตลอดถึงทรัพยากรต่าง ๆ ในการพิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า และแร่ธาตุ ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด และสอดคล้องกับเป้าหมายในภาพรวมตามที่กำหนดอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๕ การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวความคิดในการดำเนินการที่สำคัญ คือ (๑) วางแผนและบูรณาการ การดำเนินงานพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม และ (๒) บูรณาการการผนึกกำลังในการป้องกัน ปราบปราม และฟื้นฟู ความเสียหายจากการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมบูรณ์แบบและเป็นระบบ

๑๕) แผนตำบล มั่นคง มั่นคั่ง ยั่งยืน มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบลให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้ตำบลเป้าหมายเป็นพื้นที่ที่มีความมั่นคง ประชาชนมีความปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ สามารถใช้ชีวิตได้อย่างสงบสุข กินดีอยู่ดี มีความสุข เกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ ประกอบด้วย (๑) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบล อาทิ การแก้ไขปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ การลด/ป้องกันปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความมั่นคงชายแดนและทางทะเล (๒) การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ (๓) การสร้างความรัก ความสามัคคีปรองดอง ความรักชาติและความภูมิใจในชาติ (๔) การเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากร และส่งเสริมเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ และ (๕) การบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับตำบลและจังหวัดให้มีความสอดคล้องกัน ให้สามารถตอบสนองต่อบริบทความมั่นคงระดับพื้นที่อย่างเหมาะสม

๑๖) แก้ไขปัญหาความมั่นคงเฉพาะกรณี มุ่งให้สามารถอำนวยการ กำกับการ ประสานงาน ติดตาม ประเมินผล และสั่งการ ในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้นใหม่เป็นการเฉพาะรายกรณี ซึ่งมีความสำคัญเร่งด่วนต่อความมั่นคง การพัฒนาประเทศ และ/หรือ การดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายตามที่ยุทธศาสตร์ชาติกำหนด ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการในภาพรวม อาทิ การแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ประกอบด้วย (๑) ติดตาม แจ้งเตือน และประเมินสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงในภาพรวม และเฉพาะเป็นรายกรณีที่อาจขยายผลกระทบในวงกว้างต่อไปได้ (๒) บูรณาการแนวทาง แผนงาน ในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องในทุกมิติ (๓) อำนวยการ กำกับ ประสานงาน และเสริมการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง จนปัญหากลับสู่สภาพปกติ และ (๔) ทำการติดตาม ประเมินผล ปรับปรุง พร้อมทั้งรายงานผลการปฏิบัติและแนวทางการพัฒนาต่อไปอย่างบูรณาการ ให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

มีเป้าหมายให้หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกมิติและทุกระดับความรุนแรง จึงต้องพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ เป็นการยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งระบบของประเทศ ให้มีความพร้อมในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ ตลอดถึงการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน รวมถึงการพัฒนาประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้งสามารถติดตาม แจ้งเตือน ป้องกัน แก้ไขปัญหา และรับมือกับภัยคุกคาม ตลอดจนปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรงทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด โดยมีกระทรวงกลาโหม เป็นเจ้าภาพการดำเนินการในภาพรวม

แผนย่อยด้านนี้เป็นเสมือนแผนเตรียมการ/พัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานด้านความมั่นคงให้พร้อมที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากไม่ได้รับการพัฒนาตามแผนและแนวทางที่กำหนดแล้ว ก็จะทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศชาติก็จะตกอยู่ในความเสี่ยงและเกิดอันตรายได้ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการของแต่ละแนวทางการพัฒนา เป้าหมายและตัวชี้วัด ของทั้ง ๕ แนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๑๐๓๐๑	หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	ประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๕
๐๑๐๓๐๒	กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทุกมิติและทุกระดับความรุนแรง	ดัชนีความแข็งแกร่งทางกำลังทหาร (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๒๕	ไม่เกิน ๒๐	ไม่เกิน ๑๕

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้าง พัฒนา และบูรณาการขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรอง หน่วยงานข่าวกรอง และประชาคมข่าวกรองในประเทศให้ทันสมัย ทันสถานการณ์ ทั้งด้านศักยภาพของบุคลากร ยุทโธปกรณ์ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถครอบคลุมการใช้งานได้อย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง มีการบูรณาการข้อมูลและนำผลผลิตด้านข่าวกรองไปใช้ในการบริหารจัดการปัญหาและความมั่นคงของชาติในทุกมิติและทุกด้าน รวมทั้งให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชนในรูปแบบประชารัฐและประชาคมข่าวกรองต่างประเทศ อย่างแน่นแฟ้น โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การดำเนินการข่าวกรองอย่างมีประสิทธิภาพ (๒) การเสริมสร้างความร่วมมืออย่างเป็นเอกภาพในประชาคมข่าวกรอง และพัฒนาเครือข่ายด้านข้อมูลข่าวสารกับภาคเอกชนและภาคประชาชน (๓) การพัฒนาขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรอง (๔) เสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานข่าวกรอง และ (๕) พัฒนาเครื่องมือการประเมินสถานการณ์ในระดับยุทธศาสตร์

๒) พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาปรับปรุงนโยบาย แนวทาง ระบบ กลไกการบริหารจัดการ ตลอดถึงแผนการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และพร้อมรองรับภัยทุกประเภททั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลักดันให้ทุกภาคส่วนมีการฝึกร่วมกันในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่องจริงจังจนสามารถปฏิบัติได้จริง เสริมสร้างความร่วมมือกันอย่างบูรณาการของทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ให้มีประสิทธิภาพชัดเจนเป็นรูปธรรม ยกระดับการแบ่งปันข้อมูล ทรัพยากร การพัฒนาเทคโนโลยี และการฝึกอบรมให้ทุกส่วนรู้จักและเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างแท้จริง สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการได้ทุกรูปแบบ ตั้งแต่ในระดับชาติไปจนถึงระดับท้องถิ่น ตลอดถึงพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติและจัดการความเสี่ยงอย่างบูรณาการ มุ่งเน้นให้หน่วยงานได้มีการพัฒนา ทบทวน และปรับปรุงนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แนวทางปฏิบัติ ให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ การพัฒนาและเชื่อมโยงระบบการแจ้งเตือนและเฝ้าระวัง ระบบการสื่อสาร การมีเลขหมายฉุกเฉินเลขหมายเดียวทั่วประเทศ การจัดการข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การพัฒนาทีมปฏิบัติการเฉพาะกิจ การบูรณาการการทำงานระหว่างพลเรือนและทหาร การจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรให้ความรู้ ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกอบรมและการฝึกซ้อมในการทดสอบแผน แนวทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการจัดฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ (๒) การเสริมสร้างความเชื่อมั่น ภูมิคุ้มกัน และศักยภาพของทุกภาคส่วนให้มีความตระหนักและความเข้มแข็งร่วมกันในลักษณะประชารัฐ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชน การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและกลไกการประสานงาน การเสริมสร้างการตระหนักรู้และจิตสำนึกด้านความมั่นคง การกระจายข้อมูลข่าวสารด้านการเตรียมพร้อมที่หลากหลายให้ประชาชนได้รับทราบอาทิ แผนที่พื้นที่เสี่ยงภัย พื้นที่หลบภัย และแผนอพยพ และส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติของชุมชนเพื่อสนับสนุนในการบริหารจัดการและฟื้นฟูชุมชนจากภัยพิบัติ (๓) การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือภัยคุกคามกับต่างประเทศโดยส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือ เพื่อพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมกับต่างประเทศ ภายใต้กลไกความร่วมมือระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน และกลุ่มภูมิภาคอื่น เสริมสร้างความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ผ่านการฝึกซ้อมร่วม และการมีแผนอพยพคนไทยในต่างประเทศกรณีเกิดวิกฤตการณ์ที่ส่งผลกระทบกับคนไทยในต่างประเทศ และ (๔) การบริหารจัดการยุทธศาสตร์มีการบูรณาการและผนึกกำลังในลักษณะหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ โดยการบูรณาการการทำงานทุกภาคส่วนสนับสนุนการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ การผนึกกำลังร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายในลักษณะหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ การเชื่อมโยงการทำงานกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผน

ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้มีการกำหนดแผนหรือแนวทางดำเนินการแผนบริหารธุรกิจต่อเนื่อง ตลอดจนมีการบูรณาการแผนในทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่นจนถึงส่วนกลาง

๓) พัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง มุ่งจัดทำแผนพัฒนาและผนึกกำลังทรัพยากร รวมถึงขีดความสามารถทั้งปวงของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม ชัดเจน สอดคล้องกับการบริหารราชการยุคใหม่ที่มุ่งเน้นความคล่องตัว พร้อมให้มีการพัฒนาระบบทหารกองประจำการอาสาสมัครอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การเตรียมกำลังและใช้กำลังเพื่อการป้องปราม แก้ไข และยุติความขัดแย้งด้วยการปฏิบัติการร่วมเป็นหลัก (๒) พัฒนาปฏิบัติการไซเบอร์เพื่อความมั่นคง และพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศ เพื่อการใช้งานดาวเทียมสื่อสาร ดาวเทียมถ่ายภาพด้านความมั่นคง และการสังเกตการณ์ทางอวกาศ ด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (๓) พัฒนาระบบข่าวกรองเพื่อการแจ้งเตือนภัยคุกคามทางทหาร โดยจัดให้มีระบบฐานข้อมูลข่าวกรองร่วม ด้วยความร่วมมืออย่างเป็นเอกภาพในประชาคมข่าวกรอง หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานข่าวกรองต่างประเทศ และพัฒนาระบบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ในทั้งในระดับนโยบาย ระดับอำนวยการข่าว และระดับปฏิบัติการข่าว (๔) ส่งเสริมการวิจัยพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ มาตรฐานทางทหาร กิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพลังงานทหาร เพื่อสร้างหลักประกันให้แก่กองทัพบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง โดยบูรณาการขีดความสามารถของทุกภาคส่วน มุ่งเน้นการสนับสนุนให้ภาคเอกชนสามารถทำการผลิตเพื่อใช้ในราชการและเพื่อการพาณิชย์ในเชิงอุตสาหกรรมโดยการร่วมทุน (๕) พัฒนาระบบกำลังสำรอง ระบบทหารกองประจำการอาสาสมัคร และระบบการระดมสรรพกำลังอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งไปสู่การบรรจุทดแทนกำลังประจำการบางตำแหน่งในยามปกติ โดยมีระบบการตอบแทนที่เหมาะสม และสามารถรองรับการขยายกำลังในยามสงครามสำหรับการปฏิบัติการทางทหารทุกด้านที่มีความขัดแย้ง (๖) พัฒนาเสริมสร้างกำลังประชาชน ทหารกองหนุน ทหารนอกประจำการ ทหารผ่านศึก ทุกประเภท เพื่อมุ่งไปสู่การออมกำลังและชดเชยอำนาจกำลังรบของกองทัพที่มีอยู่อย่างจำกัดในยามสงคราม รวมทั้ง การแจ้งเตือนด้านการข่าวด้วยการเสริมสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมป้องกันประเทศ รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูล อย่างเป็นระบบ (๗) พัฒนาการผนึกกำลังและทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เพื่อเตรียมพร้อมช่วยเหลือและบรรเทาผลกระทบจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ (๘) พัฒนาเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิก อาเซียนมิตรประเทศ ประเทศมหาอำนาจ และองค์การระหว่างประเทศ และ (๙) ในยามสงบใช้กำลังกองทัพในการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน (ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ)

๔) ปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ มุ่งปกป้อง รักษา และแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ โดยครอบคลุมทั้งการเฝ้าระวังป้องกัน แก้ไข การใช้ การอนุรักษ์ และการแสวงหาผลประโยชน์ อย่างสอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติตามที่กำหนดโดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การจัดการกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ด้วยแนวคิดเชิงป้องกันและป้องปราม (๒) การเฝ้าระวังและตรวจการณ์ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ในทุกมิติอย่างมีประสิทธิภาพ (๓) การแก้ไขปัญหาเขตแดนทางบก ทางทะเล และทางอากาศกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างสันติวิธี (๔) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกองทัพของไทยกับกองทัพของประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และมหาอำนาจ (๕) การแสวงหาและใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศในการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงอย่างมีประสิทธิภาพ (๖) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ให้สอดคล้องกับกฎหมาย และพันธกรณีระหว่างประเทศ และ

(๗) การรณรงค์ให้ความรู้ การศึกษา และการประชาสัมพันธ์กับประชาชน และผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องและรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางบก ทางทะเล และทางอากาศ

๕) เสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือทางการทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และองค์กรนานาชาติ มุ่งเน้นการดำเนินการเสริมสร้างบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศ พัฒนาความร่วมมือต่าง ๆ ในทุกรูปแบบกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และมหาอำนาจ ให้มีการบูรณาการการปฏิบัติร่วมกันกับหน่วยงานต่าง ๆ ของต่างประเทศ ตลอดถึงองค์การนานาชาติ อย่างเป็นมิตรและเหมาะสม บนพื้นฐานของการดำรงเกียรติยศและศักดิ์ศรีของประเทศ รวมทั้งให้สอดคล้องกับหลักการและพันธกรณีต่าง ๆ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเข้าใจ ความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างประเทศ ผ่านทางความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ (๒) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีและยั่งยืนกับประเทศมหาอำนาจ (๓) การแสวงหาและใช้ประโยชน์จากบทบาทและความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการปกป้องอธิปไตยและรักษาผลประโยชน์ของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และ (๔) การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงในมิติต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ ตลอดถึงกระชับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

๓.๔ แผนย่อย การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

มีเป้าหมายประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น และประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลกมีความเชื่อมโยงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ในช่วง ๒๐ ปีข้างหน้า ความท้าทายด้านความมั่นคงที่ไทยจะต้องเผชิญจะเปลี่ยนแปลงไปจากในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในมิติของภัยความมั่นคงรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ดังนั้น การเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยจึงต้องให้ความสำคัญกับทุกมิติเพื่อรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ โดยในส่วนของความมั่นคงรูปแบบเดิม โดยที่โลกกำลังก้าวสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ ไทยจึงต้องมุ่งรักษาจุดแข็งของการทูตไทย คือ การรักษาดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจ นอกจากนี้ การส่งเสริมและรักษาความไว้เนื้อเชื่อใจกับประเทศเพื่อนบ้านก็ยังคงมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากมีผลประโยชน์ร่วมกันในทุกมิติ โดยเฉพาะจากการมีชายแดนร่วมกัน สำหรับประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่นั้น จะทวีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยภายนอกประเทศกับปัจจัยภายในประเทศ และมีผู้เล่นที่ไม่ใช่รัฐเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาการของเทคโนโลยีด้านไซเบอร์ ซึ่งไร้พรมแดนและสามารถปกปิดอัตลักษณ์ นอกจากนี้ ความขัดแย้งในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ส่งผลให้โลกเผชิญกับวิกฤตผู้ลี้ภัยที่รุนแรงที่สุดตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ ๒ และเปิดพื้นที่ให้การก่อการร้ายสากลและแนวคิดสุดโต่งสามารถบ่มเพาะและขยายวงกว้างมากขึ้น

แผนย่อย การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ จึงต้องมุ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับเพื่อเตรียมความพร้อมของไทยในการรับมือต่อความท้าทายด้านความมั่นคงในอนาคต โดยส่งเสริมความมั่นคงแบบองค์รวม รวมถึงความมั่นคงของโครงสร้างพื้นฐานและของมนุษย์ควบคู่กับความมั่นคงทางทหาร และนอกเหนือจากการเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศไทยในการรับมือภัยคุกคามจากภายนอกแล้ว ยังจะต้องดำเนินการเชิงรุกในด้านการเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในภูมิภาคไปพร้อมกันด้วย เพื่อมุ่งลดความเสี่ยงหรือป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในอนาคตได้ ซึ่งมีกระทรวงการต่างประเทศ รับหน้าที่เป็นเจ้าภาพ

การดำเนินการในภาพรวม โดยมีรายละเอียดการดำเนินการของแต่ละแนวทางการพัฒนา เป้าหมายและตัวชี้วัดของทั้ง ๓ แนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑-๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖-๒๕๘๐
๐๑๐๔๐๑	ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น	ดัชนีรัฐเปราะบาง (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๖๐	ไม่เกิน ๕๐	ไม่เกิน ๔๐
๐๑๐๔๐๒	ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน	จำนวนเป้าหมายย่อยของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในเป้าหมายที่ ๑๗ บรรลุตามที่กำหนด (บรรลุเป้าหมายภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๓)	ไม่น้อยกว่า ๑๗	ไม่น้อยกว่า ๑๙ (ปี ๒๕๗๓)	พิจารณาจัดหาตัวชี้วัดใหม่ที่เหมาะสมต่อไป

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ มุ่งให้ไทยในฐานะประเทศขนาดกลาง ดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศได้อย่างสมดุล และเชื่อมโยงกันทั้งในมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ ยังต้องให้มีการกระจายความเสี่ยงและเพิ่มโอกาสโดยการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและประเทศยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่อยู่นอกภูมิภาค พร้อมคงบทบาทแนวหน้าของไทยในกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค เพื่อผนึกพลังในทุก ๆ ด้าน ให้นำมาสู่เสถียรภาพของภูมิภาค โดยเฉพาะในกรอบอาเซียน ตลอดไปจนถึงส่งเสริมระบบพหุภาคี กฎหมายระหว่างประเทศ และระบบกฎเกณฑ์ ที่เป็นเสมือน “เกราะป้องกัน” สำหรับประเทศขนาดกลาง โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) สร้างเสริมความร่วมมือที่สมดุลกับนานาประเทศ เพื่อส่งเสริมสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เหมาะสมสำหรับการรักษาอำนาจอธิปไตยของรัฐไทย และเสริมสร้างความมั่นคงภายใน (๒) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติตามมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ (๓) ส่งเสริมความเชื่อมโยง โดยมุ่งพัฒนาความเชื่อมโยงในหลากหลายมิติ และ (๔) ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภูมิภาค

๒) การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เน้นความเป็นปึกแผ่นและความเป็นแกนกลางของอาเซียน ในการส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาค และบทบาทเชิงรุกที่สร้างสรรค์ของไทยในกรอบการทูตทุกระดับ ให้สามารถสร้างศักยภาพและส่งเสริมความร่วมมือในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี รวมทั้งส่งเสริมความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ โดยเฉพาะมิติการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และความมั่นคงของมนุษย์ ให้สามารถป้องกันและรับมือกับภัยความมั่นคงทุกรูปแบบ รวมถึงภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ยาเสพติด ภัยคุกคาม

ด้านสุขภาพและภัยพิบัติ เป็นต้น โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคง/ข่าวกรองกับประเทศเพื่อนบ้าน (๒) ป้องกันการแพร่ขยายของแนวคิดสุดโต่งที่นิยมใช้ความรุนแรงทั้งภายในประเทศและในภูมิภาคอาเซียนในเชิงรุก โดยการแลกเปลี่ยนข่าวกรองและกรณีศึกษากับต่างประเทศ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นกลางเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ (๓) ผลักดันความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศต้นทาง (๔) สร้างเสริมความมั่นคงปลอดภัยทางทะเลในภูมิภาค เพื่อส่งเสริมความเชื่อมโยงทางทะเล การค้าทางทะเล และการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน และ (๕) ดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในบริบทที่เหมาะสม

๓) การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐ และที่มิใช่ภาครัฐ เน้นความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐต่อรัฐ เอกชนต่อเอกชน และประชาชนต่อประชาชนผ่านการส่งเสริมความร่วมมือกับนานาชาติ ในการป้องกันและระวังภัยคุกคามทุกรูปแบบ พร้อมพัฒนาความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผ่านการทูตเชิงมนุษยธรรมและการทูตเพื่อการพัฒนา รวมไปถึงการส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีความมั่นคงระหว่างประเทศ และการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติโดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) เสริมสร้างความร่วมมือในลักษณะผลประโยชน์ร่วมกันบนพื้นฐานความไว้เนื้อเชื่อใจ (๒) สร้างศักยภาพและส่งเสริมความร่วมมือในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี เพื่อส่งเสริมความมั่นคงแบบองค์รวม (๓) ส่งเสริมความสัมพันธ์ในทุกระดับ และสานความสัมพันธ์กับผู้นำรุ่นใหม่ (๔) ขยายความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อสร้างศักยภาพของระบบเตือนภัยล่วงหน้าของหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทย เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในเชิงรุก (๕) มีการแลกเปลี่ยนระดับประชาชนเพื่อเสริมสร้างให้ไทยเป็นพหุสังคมที่เข้มแข็ง และ (๖) กระชับความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ กับกลุ่มเยาวชน/นักเรียนไทย/กลุ่มเป้าหมายในต่างประเทศด้วยการพัฒนาศักยภาพ หรือการเสริมสร้างขีดความสามารถทางด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการพัฒนาอาชีพ

๓.๕ แผนย่อย การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

มีเป้าหมายให้กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้น การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม เป็นการเสริมสร้างกลไกในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงแบบองค์รวม ให้เป็นรูปธรรม พร้อมตอบสนองต่อปัญหาในทุกมิติ รวมทั้งสามารถรองรับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงให้บังเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนตามเป้าหมายที่กำหนดมี “แนวความคิดในการบริหารจัดการฯ” โดยอาศัยการแบ่งมอบความรับผิดชอบให้หน่วยงานในระดับต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล อันประกอบไปด้วย

๑) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) รับผิดชอบกำกับดูแลด้านนโยบาย ความมั่นคงทั้งปวง และกำกับดูแลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงในภาพรวมด้วย

๒) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) รับผิดชอบในการอำนวยการ ประสานงาน สั่งการ ปฏิบัติการ และกำกับดูแล ในการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ

๓) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) รับผิดชอบในการอำนวยการ ประสานงาน สั่งการ ปฏิบัติการ และกำกับดูแล ในการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๔) กระทรวงกลาโหม รับผิดชอบในการอำนวยการ ประสานงาน ดำเนินการ และกำกับดูแลในการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศ ให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

๕) กระทรวงการต่างประเทศ รับผิดชอบในการอำนวยการ ประสานงาน ดำเนินการ และกำกับดูแลในการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ

๖) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) รับผิดชอบในการอำนวยการ ประสานงาน ดำเนินการ และกำกับดูแล ในการขับเคลื่อนแผนย่อยการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม ถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงประการหนึ่ง เพราะถึงแม้จะมีการวางแผนที่ดี แต่หากมิได้มีการนำไปปฏิบัติหรือนำไปปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดความล้มเหลวได้ ซึ่งกลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวมจะเป็นปัจจัยที่ช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการของแต่ละแนวทางการพัฒนา เป้าหมายและตัวชี้วัด ของทั้ง ๓ แนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑-๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖-๒๕๘๐
๐๑๐๕๐๑	กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น	ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการจัดการ ความมั่นคง (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) บูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง มุ่งเน้นการเสริมความพร้อม รวมทั้งยกระดับกลไกหน่วยงาน เช่น กองทัพไทย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เสริมสร้างความพร้อม รวมทั้งยกระดับกลไกหน่วยงาน รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิมหรือที่พัฒนาขึ้นใหม่ ผ่านทางการบูรณาการความร่วมมือ และการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม พัฒนาการวางแผนและเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน กำหนดหน่วยงานและตัวผู้รับผิดชอบในทุกระดับ พร้อมฝึกรองรับปัญหา สัมมนาระดมความคิดเห็น ตลอดจนให้การสนับสนุนในทุกด้านอย่างต่อเนื่องจริงจัง ตั้งแต่ยามปกติหรือยามสงบ มีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับบริบทและความก้าวหน้าของยุคสมัย พร้อมทั้งสามารถสร้างความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ รวมไปถึงความเชื่อมโยงกับทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การพัฒนาปรับปรุงกลไก โครงสร้าง บทบาทและอำนาจหน้าที่ ของ กอ.รมน. ศรชล. และ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (๒) การพัฒนาระบบบริหารจัดการและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานร่วมกัน (๓) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานด้านความมั่นคง (๔) การพัฒนาศักยภาพของ

ข้าราชการ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของ กอ.รมน. ศรชล.และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และ (๕) การพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

๒) บูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง มุ่งพัฒนาส่งเสริมการวางแผนคู่ขนานแบบบูรณาการให้สอดคล้องรองรับยุทธศาสตร์ชาติในทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงการบริหารประเทศที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างผลักดันการบริหารจัดการตลอดถึงการบูรณาการการดำเนินการในทุกด้าน ให้ประสานสอดคล้องและสามารถปฏิบัติร่วมกันได้อย่างใกล้ชิด ระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งครอบคลุมการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติในทุกมิติอย่างยั่งยืน โดยการวางระบบการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพสามารถสนับสนุนการวางแผนและแก้ไขปัญหาความมั่นคงได้ทุกมิติทุกรูปแบบ โดยจัดทำแผนย่อย การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคงขึ้นรองรับ พร้อมทั้งกำหนดแผนงาน/โครงการสำคัญ ไว้อย่างชัดเจนด้วย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การวางแผนคู่ขนานกันทั้งทางดิ่งและทางระดับ เพื่อให้แผนทุกระดับเสร็จสมบูรณ์ในเวลาไล่เลี่ยกัน สามารถปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว (๒) การทำงานแบบบูรณาการร่วมกันตั้งแต่ขั้นการวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ (๓) การบริหารจัดการข้อมูลด้านความมั่นคงแบบบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้มีข้อมูลที่ทันสมัย ถูกต้อง และสมบูรณ์เพียงพอที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีเอกภาพ และเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่กำหนด โดยให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ พัฒนาและเสริมสร้างหน่วยงาน บุคลากร เครื่องมือ ระบบการบริหาร และการจัดสรรงบประมาณ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งให้มีความพร้อม มีขีดความสามารถที่ทันสมัย เหมาะสม เพียงพอ และคล่องตัว มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ตลอดจนการมีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบดูแลปัญหาความมั่นคงทุกมิติในระดับนโยบาย พร้อมรองรับบริบทที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดอย่างแท้จริง นอกจากนั้นยังให้มีการกำหนดแผนย่อยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงขึ้นรองรับ พร้อมทั้งกำหนดแผนงาน/โครงการสำคัญไว้อย่างชัดเจนด้วย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การพัฒนาปรับปรุงกลไก โครงสร้าง บทบาทและอำนาจหน้าที่ ของ สมช. และ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (๒) การพัฒนาระบบบริหารจัดการความมั่นคง และระบบการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (๓) การพัฒนาศักยภาพของข้าราชการ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของ สมช. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (๔) การพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นต่อการปฏิบัติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**บทนำ**	๒-๑
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๒-๒
	ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๒-๓
ส่วนที่ ๒	**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ**	๒-๖
	เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๒-๖
ส่วนที่ ๓	**แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ**	๒-๗
	๓.๑ แผนย่อย ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ	๒-๗
	๓.๒ แผนย่อย ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ	๒-๗
	๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒-๘
	๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา	๒-๙
	๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ	๒-๑๐
	๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒-๑๐
	๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา	๒-๑๐
	๓.๔ แผนย่อย การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก	๒-๑๑
	๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒-๑๑
	๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา	๒-๑๒
	๓.๕ แผนย่อย การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ	๒-๑๒
	๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒-๑๓
	๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา	๒-๑๓

ส่วนที่ ๑
บทนำ

การดำเนินงานด้านการต่างประเทศให้ไทยมีความพร้อมและมีบทบาทเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้มีบทบาทเป็นผู้เล่นสำคัญในเวทีโลก มีความร่วมมือกับนานาชาติในลักษณะที่จะเกื้อหนุนต่อความก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาคมโลกโดยรวม จะมีบทบาทในการร่วมขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้ไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้วและมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก

ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยมีบทบาทที่โดดเด่นมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอนุภูมิภาคและภูมิภาคเอเชีย และมีการขยายความร่วมมือในด้านต่าง ๆ อาทิ เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การคมนาคม และทรัพยากรมนุษย์ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้นขึ้น และการเปลี่ยนแปลงขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการปรับตัวด้านการต่างประเทศของประเทศไทย สะท้อนได้จากสถานการณ์การดำเนินการด้านต่างประเทศ การค้า การลงทุน และการพัฒนานวัตกรรมในระดับภูมิภาคของไทย โดยในปี ๒๕๖๔ ตัวชี้วัดการต่างประเทศของไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ ๘๐ ที่สะท้อนถึงความสำเร็จของเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y๑) ของแผนแม่บทฯ ด้านการต่างประเทศ และดัชนีระดับการค้า การลงทุน การบริการ และความก้าวหน้าในการพัฒนานวัตกรรมระดับภูมิภาคของไทย ที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ร้อยละ ๘๕.๗๑ ที่สะท้อนในด้านการที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรม รวมทั้ง ประเทศไทยได้รับเลือกตั้งจากประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในเวทีระหว่างประเทศ อาทิ สมาชิกคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ วาระปี ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕ สมาชิกคณะกรรมการมรดกโลกขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ วาระปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๖ สมาชิกคณะมนตรีองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ วาระปี ๒๕๖๓ – ๒๕๖๔ (เป็นสมัยที่ ๘) สมาชิกคณะกรรมาธิการเสริมสร้างสันติภาพ วาระปี ๒๕๖๔ – ๒๕๖๕ คณะกรรมาธิการสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา วาระปี ๒๕๖๕ – ๒๕๖๗ คณะกรรมการบริหารขององค์การเพื่อการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ วาระปี ๒๕๖๕ – ๒๕๖๗ และมีบุคลากรชาวไทยได้รับคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ในปี ๒๕๖๔ หนังสือเดินทางของประเทศไทยได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ จำนวน ๔๓ ประเทศ สะท้อนในด้านประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาด้านการต่างประเทศของไทยยังมีความท้าทายหลายด้าน โดยเฉพาะการสร้างความตระหนักรู้ โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้ของส่วนราชการ กลุ่ม/องค์กร และประชาชนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ พันธกรณี และมาตรฐานระหว่างประเทศ เพื่อให้มาตรฐานต่าง ๆ ในประเทศดีขึ้น และได้รับการยอมรับ ท่ามกลางสังคมโลกปัจจุบันที่มีการเชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึงและมีการแข่งขันที่สูงมากขึ้น จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในด้านการดำเนินการด้านต่างประเทศ โดยยึดกฎเกณฑ์และมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล เพื่อลดเงื่อนไขและอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย รวมถึงการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ให้ทุกภาคส่วนเข้าใจตรงกันถึงเป้าหมายร่วมในการดำเนินการด้านต่างประเทศในแต่ละมิติ การดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลระบบบริหาร

จัดการด้านการต่างประเทศให้เป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการติดตามความคืบหน้าการดำเนินการและใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณา การกำหนด และตัดสินใจนโยบายด้านการต่างประเทศ การบูรณาการระหว่างส่วนราชการไทยเพื่อขับเคลื่อนการต่างประเทศ เพื่อให้การดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศเป็นไปอย่างมีเอกภาพ ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการเพื่อพัฒนาด้านการต่างประเทศ อาทิ การเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐ การลงทุน วิจัยและพัฒนาเพื่อรองรับเศรษฐกิจนวัตกรรม การเพิ่มความสามารถในการรับมือกับภัยคุกคาม ความพร้อมของบุคลากรและระบบเตือนภัยล่วงหน้า การพัฒนาฐานข้อมูลกลางการพัฒนาที่ยั่งยืน การบูรณาการระหว่างส่วนราชการในการอนุวัติพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย การรับมือกับปัจจัยการกีดกันทางการค้า/ กระแสชาตินิยม การปรับตัวของส่วนราชการไทยในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์และบทบาทผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม การแลกเปลี่ยนการเยือนระดับผู้นำ/ การเข้าเยี่ยมคารวะนายกรัฐมนตรีของแขกต่างประเทศ การเพิ่มบทบาทของภาคประชาสังคมในการต่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาประชาชนให้มีความตระหนักรู้ถึงบทบาทการเป็นพลเมืองโลก

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ จะเป็นกลไกที่ทำให้เกิดการเสริมสร้างความมั่นคงของไทยและเสถียรภาพของภูมิภาคท่ามกลางภัยคุกคามทุกรูปแบบ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านความร่วมมือกับมิตรประเทศทั่วโลก ส่งเสริมศักยภาพหน่วยงานไทยและคนไทย และยกระดับมาตรฐานการพัฒนาภายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ สร้างเกียรติภูมิและอำนาจต่อรอง โดยเน้นการต่างประเทศที่ใช้อำนาจแบบนุ่มนวลอย่างเป็นระบบ รวมถึง พัฒนาการดำเนินงานด้านการต่างประเทศให้มีพลวัตและมีเอกภาพระหว่างทุกภาคส่วนของประเทศ

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ** มีความสอดคล้องและสามารถสนับการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑ เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๒ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๔ ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๔ ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ

- ๔.๔.๑ การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ
- ๔.๔.๒ การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค
- ๔.๔.๓ การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลกรวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๓ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว

- ๔.๓.๕ ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก

- ๔.๔.๑ เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๓ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

- ๔.๓.๕ การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก
- ๔.๓.๗ การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

๔.๔ การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

- ๔.๔.๑ การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อ
- ๔.๔.๓ การดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้มาสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

- ๔.๑.๔ เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพและความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน

๔.๓ การเสริมสร้างพลังทางสังคม

- ๔.๓.๕ สนับสนุนการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๔ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๓ จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๑ ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๔.๑.๑ การให้บริการสาธารณะของภาครัฐได้มาตรฐานสากลและเป็นระดับแนวหน้าของภูมิภาค

๔.๑.๒ ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ กำหนดแผนย่อยไว้ ๕ แผนย่อย ดังนี้

๑) ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ (มีความมั่นคง) มุ่งเสริมสร้างความมั่นคงของไทยและเสถียรภาพของภูมิภาคท่ามกลางภัยคุกคามทุกรูปแบบ โดยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในทุกมิติและเตรียมความพร้อมของไทยในการรับมือต่อความท้าทายด้านความมั่นคงจากภายนอก นอกจากนี้ การต่างประเทศไทยยังจะต้องดำเนินการเชิงรุกในด้านการเสริมสร้างเสถียรภาพในภูมิภาคไปพร้อมกันด้วย เพื่อลดความเสี่ยงหรือป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยในอนาคตได้

๒) ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (มีความมั่งคั่งยั่งยืน) มุ่งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านความร่วมมือกับมิตรประเทศทั่วโลก ทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือต่าง ๆ และการส่งเสริมให้ภาคเอกชนไทยขยายตลาดในต่างประเทศ ขณะเดียวกัน การพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องเป็นไปอย่างยั่งยืน ไทยจึงจะต้องใช้ประโยชน์จากความเป็นหุ้นส่วนกับภาคส่วนต่าง ๆ ของต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก

๓) การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ (มีมาตรฐานสากล) มุ่งส่งเสริมศักยภาพหน่วยงานไทยและคนไทย และยกระดับมาตรฐานการพัฒนาภายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและส่งเสริมความร่วมมือในมิติต่าง ๆ กับนานาประเทศ นอกจากนี้ ไทยยังสามารถดำเนินการต่างประเทศในเชิงรุกและสร้างสรรค์ โดยการมีบทบาทในการร่วมพัฒนากฎระเบียบระหว่างประเทศ มาตรฐานสากล และพันธกรณีต่าง ๆ นี้ ไปพร้อมกันได้ด้วย

๔) การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก (มีสถานะและเกียรติภูมิ) มุ่งสร้างเกียรติภูมิและอำนาจต่อรอง โดยเน้นการต่างประเทศที่ใช้อำนาจแบบนุ่มนวลอย่างเป็นระบบ การดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมสถานะของไทยในเวทีโลก การส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดี การยกระดับการส่งเสริมเอกลักษณ์ของไทยให้กลายเป็นความนิยมไทยเพื่อสร้างมูลค่าของสินค้าและบริการ รวมทั้งการสร้างขีดความสามารถให้

ทุกภาคส่วนของไทยร่วมเสริมสร้างสถานะของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาและเพิ่มพูนผลประโยชน์ให้แก่ประเทศและประชาชนไทยในการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาคมโลก

๕) การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ (มีพลัง) มุ่งพัฒนาการดำเนินงานด้านการต่างประเทศให้มีพลวัตและมีเอกภาพระหว่างทุกภาคส่วนของประเทศ ซึ่งแผนย่อยนี้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่างประเทศ ทั้งนี้ การต่างประเทศให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม รวมถึงประชาชนไทยทั่วไป ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ เพื่อให้การต่างประเทศเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวสำหรับประชาชนไทย

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ จึงมีเป้าหมายเพื่อให้การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก โดยการดำเนินงานด้านการต่างประเทศอย่างบูรณาการและมองเป้าหมายเดียวกันจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม รวมถึงประชาชนทั่วไป ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ไทยมีความมั่นคงและปลอดภัย มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับหลักการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน มีการยกระดับมาตรฐานการพัฒนาภายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ มุ่งเน้นการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดี การยกระดับการส่งเสริมเอกลักษณ์ของไทยให้กลายเป็นความนิยมไทย มีความพร้อมและบทบาทเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์เพื่อเป็นเป็นผู้เล่นสำคัญในเวทีโลก

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๒๐๐๐๑	การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก	คะแนนตัวชี้วัดการต่างประเทศไทย (คะแนนต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๘๕	ไม่น้อยกว่า ๙๐

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๒) การต่างประเทศ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่างประเทศได้กำหนดเป้าหมาย คือ *การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก* ซึ่งประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ๕ ประเด็นที่จะทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ได้แก่ (๑) มีความมั่นคง (๒) มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน (๓) มีมาตรฐานสากล (๔) มีสถานะและเกียรติภูมิ และ (๕) มีพลัง โดยแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่างประเทศจึงประกอบด้วย ๕ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ

มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น และประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลกมีความเชื่อมโยงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ในช่วง ๒๐ ปีข้างหน้า ความท้าทายด้านความมั่นคงที่ไทยจะต้องเผชิญจะเปลี่ยนแปลงไปจากในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในมิติของภัยความมั่นคงรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ดังนั้น การเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยจึงต้องให้ความสำคัญกับทุกมิติ เพื่อรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบโดยแผนย่อยด้านความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศจะมุ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับเพื่อเตรียมความพร้อมของไทยในการรับมือต่อความท้าทายด้านความมั่นคงในอนาคต โดยส่งเสริมความมั่นคงแบบองค์รวม รวมถึงความมั่นคงของโครงสร้างพื้นฐานและของมนุษย์ควบคู่กับความมั่นคงทางทหาร และนอกเหนือจากการเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศไทยในการรับมือภัยคุกคามจากภายนอกแล้ว การต่างประเทศไทยยังจะต้องดำเนินการเชิงรุกในด้านการเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในภูมิภาคไปพร้อมกันด้วย เพื่อมุ่งลดความเสี่ยงหรือป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในอนาคตได้

โดยมีแนวทางการพัฒนา รวมทั้ง เป้าหมายและตัวชี้วัด มีรายละเอียดปรากฏในแผนแม่บทประเด็นความมั่นคง แผนย่อยที่ ๔ ด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

๓.๒ แผนย่อย ความร่วมมือเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น และประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ผ่านการพัฒนาด้านเศรษฐกิจควบคู่ไปกับหลักการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยในช่วงที่ผ่านมามีส่วนสำคัญมาจากรายได้จากการส่งออกและการท่องเที่ยว ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยไม่สามารถรักษาระดับการขยายตัวได้ในสภาวะที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัวลงและต้องเผชิญกับการแข่งขันจากประเทศที่มีระดับค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าในยุคโลกาภิวัตน์ การที่ไทยจะสามารถหลุดพ้นจาก “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” นี้ได้ต้องอาศัยการพัฒนาตามเป้าหมายที่มุ่งสร้างเศรษฐกิจที่เน้นคุณค่าที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รวมทั้งเร่งพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล นอกจากนี้ ประเทศไทยยังสามารถคว้าโอกาสทองของการที่เอเชียผงาดขึ้นเป็นภูมิภาคที่เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่โดดเด่นที่สุด โดยใช้ประโยชน์จากที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ของไทย ควบคู่กับการสร้างความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมและโลจิสติกส์ในภูมิภาค และส่งเสริมความสะดวกในการประกอบธุรกิจใน

ประเทศไทย รวมถึงการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคที่ไทยเป็นสมาชิก เพื่อส่งเสริมให้ไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้าและการลงทุนในเอเชียในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมและการบริการที่ไทยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน

ในขณะเดียวกัน ไทยต้องแสวงหาโอกาสและลู่ทางความร่วมมือทางเศรษฐกิจในรูปแบบใหม่อยู่ตลอดเวลา เพื่อกระจายความเสี่ยงจากการกีดกันทางการค้าที่ยังคงอยู่และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นในบางกรณี โดยเฉพาะจากกระแสนโยบายชาตินิยมในประเทศคู่ค้าที่สำคัญ รวมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถและส่งเสริมให้ภาคเอกชนไทยขยายการลงทุนในต่างประเทศเพื่อเพิ่มโอกาสทางรายได้

นอกจากเศรษฐกิจไทยจะพึ่งพาต่างประเทศในเชิงอุปสงค์แล้ว ไทยยังต้องพึ่งพาต่างประเทศในเชิงอุปทานอีกด้วย อาทิ การพึ่งพาปิโตรเลียม ไฟฟ้า และก๊าซธรรมชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับสภาวะเศรษฐกิจโลกที่ผันผวนและมีแนวโน้มที่จะชะลอตัวลง รวมทั้งแนวโน้มสำคัญอื่น ๆ ที่ปรากฏในประเทศไทยและในระดับโลก อาทิ สังคมสูงวัย การขยายตัวของเมืองใหญ่ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น ความมั่นคงและความมั่งคั่งของไทยจะไม่สามารถบรรลุได้เต็มที่ หากไม่ยึดหลักการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ที่มุ่งเน้นความสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เพื่อให้คนไทยมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต ไทยจึงจะต้องใช้ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และความเป็นหุ้นส่วนกับภาคส่วนต่าง ๆ ของต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย ความร่วมมือเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๒๐๒๐๑	ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น	การเพิ่มขึ้นของดัชนีระดับการค้า การลงทุน การบริการ และความก้าวหน้าในการพัฒนานวัตกรรมระดับภูมิภาคของไทย (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๗๕	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๘๕
๐๒๐๒๐๒	ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก	สัดส่วนเป้าหมายย่อยของเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่บรรลุค่าเป้าหมายของไทยในระดับไม่น้อยกว่าระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายต่อเป้าหมายย่อยทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๘๕	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ (ปี ๒๕๗๓)	พิจารณาจัดหาตัวชี้วัดใหม่ที่เหมาะสมต่อไป

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของนวัตกรรม เพื่อพัฒนาภาคการผลิตและการบริการที่จะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย และให้ไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้าและการลงทุนของภูมิภาคเอเชีย

๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ของไทย เพื่อมุ่งให้ไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการกระจายความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคและเป็นประตูสู่เอเชียที่สำคัญ รวมทั้งพัฒนากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมสินค้าและอุตสาหกรรมของไทยเข้าไปในห่วงโซ่มูลค่าโลก

๓) ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มุ่งกระจายความเจริญและโอกาสทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยอย่างทั่วถึงมากขึ้น รวมทั้งมีบทบาทที่แข็งขันในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ อาเซียน กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค : ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี - เจ้าพระยา – แม่โขง กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค : ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เป็นต้น รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ

๔) แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงเรียนรู้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากประเทศที่มีศักยภาพในสาขาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทย รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือในด้านการยกระดับการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และแรงงาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทย และดึงดูดคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการบริหารจัดการการนำเข้าและใช้ประโยชน์จากแรงงานและผู้ที่มีความสามารถหรือทักษะพิเศษจากต่างประเทศอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและความยั่งยืน

๕) เสริมสร้างความร่วมมือและเจรจากับมิตรประเทศ องค์กร และภาคธุรกิจต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสและลดอุปสรรคทางเศรษฐกิจของไทย รวมถึงเสริมสร้างขีดความสามารถและสนับสนุนการแสวงหาตลาด แหล่งลงทุน และแหล่งวัตถุดิบใหม่ของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจภาคบริการของไทย โดยเน้นการต่อยอดพื้นฐานที่เข้มแข็งของไทยและเอกลักษณ์ไทยในด้านการบริการ โดยใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ต่างประเทศ เพื่อมุ่งให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการบริการในภูมิภาค โดยเฉพาะในด้านที่ไทยมีจุดแข็ง

๖) ขยายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ในการส่งเสริมความมั่นคงทางพลังงาน ทรัพยากรน้ำ และอาหาร ของประเทศไทย ซึ่งรวมถึงการประชุมหารือและเจรจาในระดับต่าง ๆ การแสวงหาแหล่งทรัพยากร และการต่อยอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ของไทย

๗) ใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์และความร่วมมือจากต่างประเทศ เพื่อรองรับความท้าทายควบคู่กับการส่งเสริมโอกาสจากสังคมสูงวัยของไทยและของโลก รวมทั้งร่วมมือกับภาคส่วนที่มีศักยภาพของมิตรประเทศในด้านการสนับสนุนและเพิ่มศักยภาพของประชากรกลุ่มเปราะบาง อาทิ เด็ก สตรี คนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นต้น ในการเข้าถึงโอกาสทางสังคม และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมและแนวโน้มที่สำคัญของโลก เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

๘) เสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับนานาประเทศทั้งในระดับทวิภาคี ไตรภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยังยืน โดยมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง รวมทั้งส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น ผ่านการยกระดับมาตรฐานการพัฒนาภายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ สังคมโลกในปัจจุบันและในอีก ๒๐ ปีข้างหน้าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความเชื่อมโยงใกล้ชิด และการแข่งขันที่สูงมากขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้การพัฒนาอย่างเป็นเอกเทศจากกฎเกณฑ์และมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นสากลเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ดี กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้าง ทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงกฎระเบียบและการบังคับใช้ของไทยในปัจจุบันยังขาดความสอดคล้องกับกฎระเบียบระหว่างประเทศ มาตรฐานสากล และพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยในหลายด้าน ซึ่งแม้ในระยะสั้น ความไม่สอดคล้องในบางประเด็นอาจไม่ส่งผลกระทบใด ๆ มากนัก แต่ในอีกหลายประเด็นก็ได้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาความร่วมมือทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมกับนานาประเทศแล้ว จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่กระบวนการพัฒนา โครงสร้าง และกฎระเบียบของไทยจะได้รับการพัฒนาและบังคับใช้ให้สอดคล้องกับกฎระเบียบระหว่างประเทศ มาตรฐานสากล และพันธกรณีของไทย และในขณะเดียวกัน ภาคส่วนต่าง ๆ ของไทยก็ควรได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และขีดความสามารถเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ มาตรฐาน และพันธกรณีต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบตามมา ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้ นอกเหนือจากการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลแล้ว ไทยยังสามารถมีบทบาทในการร่วมเสนอแนวปฏิบัติที่ดีของไทยเพื่อร่วมพัฒนากฎระเบียบระหว่างประเทศ มาตรฐานสากล และพันธกรณีต่าง ๆ นี้ ไปพร้อมกันได้ด้วย

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๒๐๓๐๑	ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น	จำนวนสนธิสัญญา อนุสัญญา พิธีสาร กฎบัตร และความตกลงที่ประเทศไทยให้สัตยาบัน (ร้อยละภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๐

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อเรียนรู้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ตามกฎระเบียบ พันธกรณีระหว่างประเทศ และมาตรฐานสากล

๒) ผลักดันให้มีการจัดทำ ปรับปรุง และบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยและมีความเป็นมาตรฐานสากล และจัดทำความตกลงกับต่างประเทศให้รองรับพัฒนาการใหม่ ๆ ในเรื่องที่เป็นผลประโยชน์ของชาติ และมุ่งอนุวัตพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิผล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์สากลที่สำคัญหรือที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

๓) มุ่งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติตามมาตรฐานสากลอย่างบูรณาการในประเด็นที่เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของไทย อาทิ สิทธิมนุษยชน การต่อต้านการค้ามนุษย์ มาตรฐานการบินพลเรือน และการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม และดำเนินนโยบายและมาตรการเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในการจัดอันดับสากลด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๔) สร้างความตระหนักรู้และเสริมสร้างขีดความสามารถของส่วนราชการ กลุ่ม/องค์กร และประชาชนไทย เพื่อให้สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามกฎระเบียบ พันธกรณี และมาตรฐานระหว่างประเทศที่สำคัญ สามารถปรับตัวต่อความท้าทายและโอกาสจากสภาพแวดล้อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓.๔ แผนย่อย การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก

มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น ผ่านการส่งเสริมสถานะและอำนาจแบบนุ่มนวลของไทย สามารถกระทำได้ในสองแนวทางหลัก คือ ผ่านการเผยแพร่วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งนำไปสู่ความนิยมไทย และนโยบายการต่างประเทศของไทย อาทิ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เป็นต้น อย่างไรก็ดี แม้ประเทศไทยจะมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่เป็นที่นิยมอย่างมากในหมู่ชาวต่างชาติ และยังเป็นประเทศแนวหน้าของโลกในด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งในปัจจุบัน ไทยได้พัฒนาจากการเป็นประเทศผู้รับมาเป็นประเทศผู้ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศและมักเป็นประเทศที่มีบทบาทสร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศมาโดยตลอด แต่ที่ผ่านมา ไทยยังขาดการดำเนินการที่ส่งเสริมการนำจุดเด่นเหล่านี้มายกสถานะและสร้างอำนาจต่อรองเพื่อรักษาและเพิ่มพูนผลประโยชน์ให้แก่ประเทศและประชาชนไทยในการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาคมโลกได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ไทยจะต้องยกระดับการส่งเสริมเอกลักษณ์ของไทยให้สามารถนำไปสร้างมูลค่าได้ รวมถึงต้องเน้นการดำเนินนโยบายที่เป็นการส่งเสริมสถานะของไทยในเวทีโลก พร้อมไปกับการสร้างขีดความสามารถให้ทุกภาคส่วนของไทยสามารถร่วมเสริมสร้างสถานะของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๒๐๔๐๑	ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น	ประเทศที่หนังสือเดินทางของประเทศไทยได้รับการยอมรับ (ประเทศภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
		จำนวนข้อกำหนดปฏิญญา หรือผลลัพธ์การประชุมระดับผู้นำในกรอบพหุภาคีที่ริเริ่มจากประเทศไทย (ร้อยละภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๓๐

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมไปถึงองค์ความรู้และงานสร้างสรรค์ของไทย เพื่อมุ่งสร้างความนิยมไทยในต่างประเทศ และสร้างมูลค่าให้แก่แบรนด์ประเทศไทย และเสริมสร้างอำนาจแบบนุ่มนวลของไทยอย่างเป็นระบบ

๒) ส่งเสริมให้ไทยมีบทบาทในความร่วมมือทุกระดับอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างพันธมิตรรอบด้าน และให้ไทยเป็นที่ยอมรับและมีสถานะที่ดีในเวทีระหว่างประเทศ รวมถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาควิชาการ ของไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีระหว่างกัน รวมถึงการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องของต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทยโดยชี้แจงข้อเท็จจริงและใช้แนวทางชี้แจงให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย

๓) ส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาและทางวิชาการ หรือการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมนุษยธรรมแก่มิตรประเทศ ซึ่งจะสนับสนุน/เสริมสร้างอำนาจแบบนุ่มนวลของไทย

๔) รักษาสถานะของไทยในฐานะหนึ่งในศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพของโลก และส่งเสริมให้ไทยเป็นที่หมายของการจัดประชุม/กิจกรรมระหว่างประเทศที่สำคัญของภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างความนิยมและภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในหมู่ชาวต่างชาติ รวมทั้งการขยายบทบาทการเป็นศูนย์กลางของที่ตั้งสำนักงานสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศในภูมิภาค

๕) ส่งเสริมศักยภาพและเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่คนไทย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้คนไทยมีเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีในสายตาชาวต่างชาติ พร้อมทั้งสนับสนุนให้คนไทยที่มีศักยภาพได้สร้างชื่อเสียง ได้รับการยอมรับ และได้รับรางวัลหรือได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญในระดับสากล รวมถึงมีโอกาสเข้าไปทำงานและมีบทบาทในองค์กรระหว่างประเทศ

๓.๕ แผนย่อย การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ

มีเป้าหมายเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ และไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติมากขึ้น ผ่านการทำงานอย่างบูรณาการและเอกภาพเป็นกุญแจสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานด้านต่างประเทศ ทุกประเด็นยุทธศาสตร์จะสามารถบรรลุได้โดยการดำเนินงานด้านการต่างประเทศที่สอดรับกันอย่างเป็นทีมของทุกหน่วยงานทั้งในประเทศและในต่างประเทศบนเงื่อนไขเวลาและทรัพยากรของประเทศที่จำกัด เช่นเดียวกับการที่ต้องมีการบริหารจัดการกำลังคนที่เหมาะสม มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยแผนแม่บทประเด็นการต่างประเทศจะมุ่งส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม

รวมถึงประชาชนไทยทั่วไป ทั้งในประเทศและในต่างประเทศมีส่วนเกี่ยวข้องกับการต่างประเทศมากขึ้น ทั้งในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและในการร่วมขับเคลื่อนเพื่อให้การต่างประเทศเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวสำหรับประชาชนไทย

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๒๐๕๐๑	ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ และไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติมากขึ้น	คะแนนระดับการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศไทย (คะแนนต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐
		สัดส่วนความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการต่อรายได้ประชาชาติของประเทศไทย (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๐.๒๖	ไม่น้อยกว่า ๐.๔๘	ไม่น้อยกว่า ๐.๗๐

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมการบริหารจัดการและดำเนินงานด้านการต่างประเทศของส่วนราชการไทยอย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการ และมีธรรมาภิบาล

๒) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจว่าประชาชนทุกระดับมีความเชื่อมโยงกับการต่างประเทศในมิติต่าง ๆ รวมถึงเสริมสร้างขีดความสามารถและส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาสังคมและภาคเอกชน สามารถร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศไทยอย่างบูรณาการภายใต้กลไกการทูตเพื่อประชาชน และการทูตสาธารณะ

๓) นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านการต่างประเทศในทุกมิติและทุกระดับ เพื่อให้สามารถรองรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงการให้การบริการแก่ประชาชนอย่างสะดวกและรวดเร็ว และการให้ข้อมูลแก่ประชาชน

๔) พัฒนาบริการด้านการต่างประเทศแก่คนไทย ให้มีความเป็นเลิศ และคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศอย่างเป็นระบบ

๕) พัฒนาขีดความสามารถขององค์กร บุคลากร รวมถึงกฎระเบียบและข้อบังคับด้านการต่างประเทศของรัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำเนินบทบาทเชิงรุกท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม

๖) ใช้ประโยชน์จากกลไกการประชุมระหว่างหน่วยราชการไทย เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างบูรณาการ ทั้งในการกำหนดมาตรการและโครงการร่วมกัน และติดตามการดำเนินงานที่ผ่านมา อาทิ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศในระดับชาติ คณะกรรมการบริหารราชการในต่างประเทศ คณะกรรมการบริหารสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ หรือทีมประเทศไทยในต่างประเทศ

๗) เสริมสร้างความร่วมมือกับมิตรประเทศและในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงขยายเครือข่ายชาวต่างประเทศที่เป็นเพื่อนกับประเทศไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะในหมู่ผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิด เพื่อสนับสนุนการผลักดันวาระต่าง ๆ ของประเทศไทยในต่างประเทศ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็น (๐๓) การเกษตร

(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๓-๑

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๓-๒

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๓-๓

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๓) การเกษตร ๓-๖

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๓-๖

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๓) การเกษตร ๓-๗

๓.๑ แผนย่อย เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ๓-๗

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๓-๗

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา ๓-๗

๓.๒ แผนย่อย เกษตรปลอดภัย ๓-๘

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๓-๘

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๓-๘

๓.๓ แผนย่อย เกษตรชีวภาพ ๓-๙

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๓-๙

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา ๓-๑๐

๓.๔ แผนย่อย เกษตรแปรรูป ๓-๑๐

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๓-๑๐

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา ๓-๑๑

๓.๕ แผนย่อย เกษตรอัจฉริยะ ๓-๑๑

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๓-๑๑

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา ๓-๑๒

๓.๖ แผนย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร ๓-๑๒

๓.๖.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๓-๑๒

๓.๖.๒ แนวทางการพัฒนา ๓-๑๓

ส่วนที่ ๑
บทนำ

ภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและสร้างรายได้ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่สำคัญ ภาคเกษตรจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และผลักดันประเทศให้ก้าวพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๓) การเกษตร** จึงมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตร และผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร

ทั้งนี้ การพัฒนาภาคการเกษตรในช่วงปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกและการเป็นแหล่งวัตถุดิบหลักให้กับอุตสาหกรรมต่อเนื่องในการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ผ่านการขยายพื้นที่เพาะปลูก การพัฒนาปัจจัยการผลิตให้มีคุณภาพ การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ในระดับหนึ่ง สะท้อนได้จากในปี ๒๕๖๑ อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรอยู่ที่ร้อยละ ๔.๔๙ และอัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตภาคเกษตรอยู่ที่ร้อยละ ๒.๙๐ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในช่วงปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรอยู่ที่ร้อยละ ๐.๗๒ ร้อยละ -๔.๕๙ และร้อยละ ๑.๗๓ ตามลำดับ รวมทั้งอัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตภาคเกษตรอยู่ที่ร้อยละ -๑.๒๑ ร้อยละ -๒.๔๘ และร้อยละ -๐.๔๗ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาภาคเกษตรของไทยยังมีความท้าทายหลายด้าน ประกอบกับปัจจัยลบในเรื่องภัยธรรมชาติ การระบาดของโรคแมลงศัตรูพืชในช่วงปี ๒๕๖๒ และการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก รวมทั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ ไปทั่วโลกในปี ๒๕๖๓ ส่งผลให้แรงงานภาคส่วนอื่น ๆ ที่ถูกเลิกจ้างกลับคืนถิ่นสู่ภาคเกษตรมากขึ้น โดยในปี ๒๕๖๔ มีแรงงานในภาคเกษตรอยู่ที่ร้อยละ ๓๑.๙ ของแรงงานทั้งหมดในประเทศ ซึ่งมากเป็นอันดับที่ ๒ รองจากแรงงานในภาคบริการและการค้า แต่แรงงานในภาคเกษตรสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้เพียงร้อยละ ๖.๑๔ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการเร่งพัฒนาศักยภาพของภาคการเกษตรและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร โดยเฉพาะการพัฒนาการผลิตและการแปรรูปให้เป็นไปตามมาตรฐาน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ระบบการตรวจสอบย้อนกลับ ฐานข้อมูลด้านการเกษตร การบริหารจัดการด้านการตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์การเกษตร ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันดำเนินการต่างๆ เพื่อยกระดับศักยภาพตลอดห่วงโซ่การผลิตของภาคเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การสนับสนุนให้เกษตรกรมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน การช่วยเหลือเกษตรกรให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร เพื่อลดต้นทุนการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม การปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้เป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานความปลอดภัย การพัฒนาระบบการตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตร การส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์การเกษตร ทั้งการสร้างเครือข่ายและการขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า การสร้างตราสินค้าและการสื่อสารการตลาดออนไลน์ รวมถึงการเชื่อมโยงภาคเกษตรกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๓) การเกษตร จึงมุ่งเน้นการยกระดับการผลิตให้เข้าสู่คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย การใช้ประโยชน์จากความโดดเด่นและเอกลักษณ์ของสินค้าเกษตร รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพในแต่ละพื้นที่ การพัฒนา

สินค้าเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าให้กับสินค้าเกษตร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการผลิตและการจัดการฟาร์ม นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาระบบนิเวศของภาคเกษตร เพื่อเสริมสร้างให้การพัฒนามีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง ในช่วงระยะเวลาของการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๓) การเกษตร** มีความสอดคล้องและสามารถสนับการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒.๓ เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งพาตนเอง และการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๑ อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล

๒.๒ ฟื้นฟูและสร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วมรวมตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑ การเกษตรสร้างมูลค่า

- ๔.๑.๑ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น
- ๔.๑.๒ เกษตรปลอดภัย
- ๔.๑.๓ เกษตรชีวภาพ
- ๔.๑.๔ เกษตรแปรรูป
- ๔.๑.๕ เกษตรอัจฉริยะ

๔.๒ อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

- ๔.๒.๑ อุตสาหกรรมชีวภาพ

๔.๓ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว

๔.๓.๑ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

๔.๓.๓ ท่องที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

๔.๕ พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่

๔.๕.๑ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ

๔.๕.๓ สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

๔.๕.๔ สร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล

๔.๕.๕ ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๑ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก

๔.๑.๓ กระจายการถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๑ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

๔.๑.๑ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑.๒ อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด

๔.๑.๕ ส่งเสริมการบริโภคและผลิตที่ยั่งยืน

๔.๒ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

๔.๒.๑ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเล

๔.๓ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

๔.๓.๑ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

๔.๓.๒ มีการปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔.๔ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๑ จัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการพัฒนาเมือง ชนบท พื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม รวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ตามศักยภาพและความเหมาะสมทางภูมินิเวศอย่างเป็นเอกภาพ

๔.๔.๒ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และ อุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

๔.๔.๓ จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล

๔.๕ พัฒนาความมั่นคง พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๑ พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

๔.๕.๒ เพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้าง

มูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ ให้ทัดเทียมกับระดับสากล

๔.๕.๕ พัฒนาความมั่นคงด้านการเกษตรและอาหารของประเทศและชุมชนในมิติปริมาณ คุณภาพ ราคาและการเข้าถึงอาหาร

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๗ กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่างๆ และเท่าที่จำเป็น

๔.๗.๑ ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง

๔.๗.๒ มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น

๔.๗.๓ การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๓) การเกษตร กำหนดแผนย่อยไว้ ๖ แผนย่อย ดังนี้

๑) เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและนวัตกรรม การขึ้นทะเบียนและคุ้มครองสิทธิให้กับสินค้าและผลิตภัณฑ์ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสินค้าและผลิตภัณฑ์ และการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและชุมชนในการพัฒนาอัตลักษณ์พื้นถิ่น รวมทั้งสร้างอัตลักษณ์หรือเรื่องราวแหล่งกำเนิด สร้างความแตกต่างและความโดดเด่น และสร้างแบรนด์ให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น และส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นทั้งในระดับประเทศและเพื่อการส่งออก

๒) เกษตรปลอดภัย พัฒนาคุณภาพมาตรฐานและระบบการรับรองความปลอดภัยในระดับต่างๆ รวมถึงการตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรที่ได้คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย เพิ่มความสามารถในการเข้าถึงอาหารอย่างทั่วถึงและปลอดภัย สร้างความตระหนักรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคถึงความสำคัญของเกษตรปลอดภัย และส่งเสริมด้านการขยายตลาดบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัย รวมทั้งสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ระดับอินทรีย์วิถีชาวบ้านเพื่อต่อยอดสู่เกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ที่ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

๓) เกษตรชีวภาพ สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพทางการเกษตรเพื่อนำไปสู่การผลิตและขยายผลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ และประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเพื่อการแปรรูปสินค้าจากความหลากหลายชีวภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานเกษตรกรรมและฐานทรัพยากรชีวภาพ รวมถึงพัฒนาเชื่อมโยงไปสู่ภาคอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และใช้ฐานการทำเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อใช้ประโยชน์และต่อยอดไปสู่สินค้าเกษตรชีวภาพ รวมทั้งส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสม และส่งเสริมให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมและพลังงานที่เกี่ยวเนื่องกับชีวภาพ

๔) เกษตรแปรรูป สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และผลักดันเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ตลอดจนให้ความสำคัญกับตราสินค้าและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ติดตามผลิตภัณฑ์ระหว่างขนส่ง และยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า

๕) เกษตรอัจฉริยะ ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ทางการเกษตร รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรแห่งอนาคต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร เทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อวางแผนการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ โดยถ่ายทอดและสนับสนุนเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรในราคาที่สามารถเข้าถึงได้ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผนการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

๖) ระบบนิเวศการเกษตร ให้ความสำคัญกับมาตรการสนับสนุนที่จะช่วยให้การสร้างมูลค่าในภาคเกษตรดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการทรัพยากรทางการเกษตร และการพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเหมาะสม การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรและระบบติดตาม เฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตรให้ทันกับสถานการณ์ การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สนับสนุนภาคการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มผู้บริโภค การส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่างๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการค้าและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็วและการพัฒนาระบบโลจิสติกส์การเกษตร เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการส่งสินค้า

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๓) การเกษตร

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๓) การเกษตร มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตร และผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร โดยการให้ความสำคัญกับการยกระดับความสามารถในการแข่งขัน ควบคู่กับการสร้างความมั่นคงทางอาหารและสร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยอาศัยจุดเด่นทั้งเอกลักษณ์และความโดดเด่นของสินค้าเกษตร รวมถึงการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของไทย พร้อมทั้งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และภูมิปัญญาในการพัฒนาและสร้างมูลค่าสินค้าเกษตร ตลอดจนการบริหารจัดการระบบนิเวศตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป การตลาด การบริโภค รวมถึงด้านโลจิสติกส์ และการเชื่อมโยงไปยังภาคการผลิตอื่น เช่น การท่องเที่ยวและบริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างการเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และกระจายรายได้ให้กับภาคเกษตรของไทย

เป้าหมายและตัวชี้วัดของของเป้าหมายระดับประเด็น (๐๓) การเกษตร

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๓๐๐๐๑	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตร (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๔.๕	ไม่น้อยกว่า ๔.๕	ไม่น้อยกว่า ๔.๕
๐๓๐๐๐๒	ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น	ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑.๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑.๒	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑.๓

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๓) การเกษตร

การพัฒนาการเกษตร ให้ความสำคัญกับการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร ทั้งพืช ปศุสัตว์ และประมง เพื่อนำมาซึ่งโอกาสในการสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกร ในระยะ ๒๐ ปี ที่เน้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตในภาคเกษตรไปสู่สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง โดยอาศัยการยกระดับการผลิตให้เข้าสู่คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ และความหลากหลายทางชีวภาพในการแปรรูปสร้างมูลค่า รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง หรือการใช้ในการจัดการฟาร์ม ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการระบบนิเวศตลอดห่วงโซ่การผลิต โดยมี ๖ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

มีเป้าหมายเพื่อให้สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ผ่านการพัฒนาและต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ซึ่งครอบคลุมสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะพื้นที่ สินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย สินค้าศิลปาชีพ สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รวมถึงสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และพืชผลเกษตรและผลไม้เขตร้อน โดยการนำจุดเด่นของอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาใช้ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูง รวมทั้งสินค้าที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งมีความโดดเด่นจากทำเลที่ตั้งในเขตโซนร้อน และความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตรของไทยในแต่ละพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ และนำมาผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๓๐๑๐๑	สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๓	ไม่น้อยกว่า ๑๕

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา นวัตกรรมและเทคโนโลยีการพัฒนากระบวนการผลิตและบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้มีสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นออกสู่ตลาดสม่ำเสมอรวมถึงสินค้าเกษตรนอกฤดูกาล ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลาย

๒) ส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับความสามารถของเกษตรกรและชุมชนในการพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

๓) สร้างอัตลักษณ์หรือนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดให้กับสินค้า สร้างความแตกต่างและโดดเด่นของสินค้าในแต่ละท้องถิ่น และสร้างตราสินค้าของเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น รวมถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรอัตลักษณ์ ตลอดจนใช้ประโยชน์จากเอกลักษณ์แต่ละพื้นที่ในการเชื่อมโยงไปสู่ภาคการผลิตอื่น เช่น การท่องเที่ยวและบริการ และส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในระดับประเทศ และเพื่อการส่งออกไปยังตลาดโลก

๓.๒ แผนย่อย เกษตรปลอดภัย

มีเป้าหมายเพื่อให้สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น และผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น ผ่านการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย โดยมีกรอบการค้าระหว่างประเทศ และแนวโน้มความต้องการการบริโภคสินค้าเกษตรและอาหารที่ปลอดภัย ที่ทำให้การผลิตสินค้าเกษตรและอาหารต้องมีการปรับตัวให้เข้าสู่ระบบคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีต่อสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่ที่มีคุณภาพและความปลอดภัย

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย เกษตรปลอดภัย

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๓๐๒๐๑	สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรปลอดภัยที่ได้รับการรับรอง ได้แก่ (๑) สินค้าเกษตรที่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ (๒) สินค้าอินทรีย์ (เฉลี่ยร้อยละ)	(๑) ไม่น้อยกว่า ๕ (๒) ไม่น้อยกว่า ๕	(๑) ไม่น้อยกว่า ๕ (๒) ไม่น้อยกว่า ๕	(๑) ไม่น้อยกว่า ๕ (๒) ไม่น้อยกว่า ๕
๐๓๐๒๐๒	ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น	ดัชนีคุณภาพและความปลอดภัย ภายใต้ดัชนีความมั่นคงทางอาหาร (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๗๐	ไม่เกิน ๖๘	ไม่เกิน ๖๕

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) สนับสนุนการบริหารจัดการฐานทรัพยากรทางเกษตรและระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมการผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน อาทิ เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ

เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ และวนเกษตร เป็นต้น เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีอันตรายในสินค้าเกษตรและอาหาร และสร้างความปลอดภัยและมั่นคงด้านอาหารในระดับครัวเรือน

๒) พัฒนาระบบคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยและระบบการตรวจรับรองคุณภาพจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผลผลิตเกษตรปลอดภัย สถาบันเกษตรกรและเกษตรกร ที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาคุณค่าทางโภชนาการของสินค้าเกษตรและอาหาร ตลอดจนพัฒนาระบบการตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นที่ยอมรับกับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓) ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกร ชุมชน ท้องถิ่น รวมถึงผู้ประกอบการ ให้เข้าถึงแหล่งทุนและสามารถผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพมาตรฐาน ทั้งมาตรฐานที่เป็นขั้นพื้นฐานตามหลักการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร และพัฒนาต่อยอดไปจนถึงมาตรฐานขั้นสูง เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ตลอดจน ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาสินค้า พร้อมทั้งดูแลการผลิตอาหารภายใต้มาตรฐานความปลอดภัย และการคุ้มครองผู้บริโภคและการค้าระดับสากล

๔) สร้างความตระหนักรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคถึงความสำคัญของความปลอดภัยเพื่อสุขภาวะและโภชนาการที่เหมาะสม พัฒนาระบบฐานข้อมูลสินค้าด้านเกษตรปลอดภัย รวมถึงการส่งเสริมด้านการขยายตลาดการบริโภคสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย

๕) สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์วิถีชาวบ้าน เพื่อต่อยอดสู่เกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ควบคู่กับการขยายตลาดเกษตรอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศ

๓.๓ แผนย่อย เกษตรชีวภาพ

มีเป้าหมายเพื่อให้สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น รวมทั้งวิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งทุกตำบลเพิ่มขึ้น ผ่านการพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเกษตรชีวภาพ ซึ่งจะให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในการผลิตและการแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยกระบวนการทางชีวภาพ เพื่อนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง ภายใต้ระบบการผลิตที่คำนึงถึงการทำเกษตรที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกษตรชีวภาพ ปลอดสารพิษ และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย เกษตรชีวภาพ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๓๐๓๐๑	สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรชีวภาพ (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๑๕	ไม่น้อยกว่า ๑๘	ไม่น้อยกว่า ๒๐
๐๓๐๓๐๒	วิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งทุกตำบลเพิ่มขึ้น	การจดทะเบียนดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวกับเกษตรชีวภาพ (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๕

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และเชื้อจุลินทรีย์ เพื่อนำไปสู่การผลิตและขยายผลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนการเชื่อมโยงไปสู่ภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการ

๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต การแปรรูป และการพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์จากฐานเกษตรกรรม และฐานทรัพยากรชีวภาพ มีการยกระดับให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจการเกษตรขนาดกลางและเล็กบนฐานทรัพยากรชีวภาพ ตลอดจนมีการใช้ฐานจากการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งเป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงระบบนิเวศ สภาพแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์และต่อยอดไปสู่สินค้าเกษตรชีวภาพ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ในอุตสาหกรรมและพลังงานที่เกี่ยวเนื่องกับชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ มุ่งแปรรูปเพื่อป้อนในตลาดอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สินค้าประเภทโภชนาเภสัช ผลิตภัณฑ์ประเภทเวชสำอาง และผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องสำอาง รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

๔) ส่งเสริมการทำการตลาดผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากเกษตรชีวภาพ ประโยชน์และสรรพคุณของสมุนไพรไทย โดยใช้โอกาสจากความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันที่หันมาใส่ใจสุขภาพ และการรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านเกษตรชีวภาพ

๓.๔ แผนย่อย เกษตรแปรรูป

มีเป้าหมายเพื่อให้สินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร ตลอดจนมีการสนับสนุนต่อยอดไปสู่สินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย เกษตรแปรรูป

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๓๐๔๐๑	สินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์ (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๔	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๖

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมการพัฒนาและใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรที่เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการแปรรูปในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าสูง โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

๒) ส่งเสริมการแปรรูปโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพในการแปรรูป สร้างความแตกต่าง และเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร รวมทั้งการผลักดันเทคโนโลยีและนวัตกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์

๓) สนับสนุนการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการผลิตหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูป อาทิ บรรจุภัณฑ์อัจฉริยะ ควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ติดตามผลิตภัณฑ์ระหว่างขนส่งและยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า

๔) ส่งเสริมการสร้างตราสินค้า และขยายช่องทางการตลาดด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างเครื่องหมายทางการค้าและการปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

๓.๕ แผนย่อย เกษตรอัจฉริยะ

มีเป้าหมายเพื่อให้สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์ม หรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น ผ่านการพัฒนาศักยภาพการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการใช้และการเข้าถึงเทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบข้อมูลสำหรับวางแผนการผลิต เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะ ที่สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้พัฒนาไปสู่รูปแบบฟาร์มอัจฉริยะ

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย เกษตรอัจฉริยะ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๓๐๕๐๑	สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น	มูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๖	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๗
๐๓๐๕๐๒	ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น	ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๕

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมการพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรแห่งอนาคต อาทิ เกษตรแม่นยำ เกษตรในร่ม และเกษตรแนวตั้ง เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทดแทนแรงงานภาคเกษตรที่ลดลงและเข้าสู่สังคมสูงอายุ

๒) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร การจัดการภาคเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงองค์ความรู้ด้านการผลิตและการตลาดต่างๆ ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล ฐานข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตรต่างๆ เพื่อการวางแผนการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

๓) สนับสนุนและส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ โดยการถ่ายทอดและสนับสนุนให้เข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีแก่เกษตรกรในราคาที่สามารถเข้าถึงได้ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผนการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในเชิงมูลค่าและปริมาณต่อพื้นที่สูงสุด และทดแทนการผลิตดั้งเดิม

๓.๖ แผนย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร

มีเป้าหมายเพื่อให้ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น ผ่านการสนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเกษตรกรและภาคเกษตรให้สามารถปรับตัวไปสู่กระบวนการผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง

๓.๖.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๓๐๖๐๑	ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น	ผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วย (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๕
๐๓๐๖๐๒	สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวง	สัดส่วนของจำนวนสถาบันเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐาน ได้แก่	(๑) ไม่น้อยกว่า ๕๐ (๒) ไม่น้อยกว่า ๓๕	(๑) ไม่น้อยกว่า ๕๕ (๒) ไม่น้อยกว่า ๔๐	(๑) ไม่น้อยกว่า ๖๐ (๒) ไม่น้อยกว่า ๔๕

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
	เกษตรและสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น	(๑) สหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งระดับ ๑ และ ๒ (๒) วิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในระดับดี และ (๓) กลุ่มเกษตรกรที่มีความเข้มแข็งระดับ ๑ และ ๒ ต่อจำนวนสถาบันเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ)	(๓) ไม่น้อยกว่า ๓๕	(๓) ไม่น้อยกว่า ๔๐	(๓) ไม่น้อยกว่า ๔๕

๓.๖.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการฐานทรัพยากรทางการเกษตร อนุรักษ์และรักษาฐานทรัพยากรทางการเกษตรที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนการสร้างมูลค่าและความมั่นคงอาหาร อาทิ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ การคุ้มครองที่ดินทางการเกษตร การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำมาวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตร และนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก

๒) สร้างความมั่นคงอาหารให้กับครัวเรือนเกษตรกรและชุมชน โดยสร้างความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการให้เกิดขึ้นในระดับครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ สนับสนุนให้ชุมชนทำการเกษตรของท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งอาหารของชุมชน ลดการพึ่งพาอาหารจากภายนอก ส่งเสริมการทำการเกษตรตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน สนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐหรือท้องถิ่นในพื้นที่มีบทบาทดำเนินการให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารในมิติต่างๆ รวมถึงการดูแลโภชนาการของประชาชนในทุกช่วงวัย สร้างเสถียรภาพด้านรายได้ของเกษตรกรและประชาชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอและเหมาะสม รวมทั้งการมีมาตรการรองรับสำหรับผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงสินค้าเกษตรและอาหารได้อย่างทั่วถึง การติดตามการเปลี่ยนแปลงของราคาอาหารและผลกระทบ

๓) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตร ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรที่มีมาตรฐานและครบวงจร ทั้งเรื่องเกษตรกร ข้อมูลอุปสงค์และอุปทานสินค้าเกษตรที่มุ่งเน้นการตลาดนำการผลิต ข้อมูลพื้นที่เกษตรกรรม และข้อมูลมูลค่าสินค้าเกษตร รวมทั้งการพัฒนาระบบติดตามเฝ้าระวังและวางระบบเตือนภัย และกลไกการจัดการปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน อาทิ เสถียรภาพราคาสินค้า กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ ภัยพิบัติธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความมั่นคงอาหาร โดยกำหนด

มาตรการรองรับ มาตรการเตือนภัย มาตรการการปรับตัว ระบบสำรองอาหารในภาวะวิกฤต และการประกันความเสี่ยงให้ทันกับสถานการณ์ รวมทั้งให้เกษตรกรและผู้ใช้ประโยชน์สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ตลอดจนเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ วิเคราะห์แนวโน้มการผลิตสินค้าเกษตร

๔) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ รวมถึงเชื่อมโยงไปถึงผู้ประกอบการ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาด้านการผลิตและด้านการตลาดของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสนับสนุนการขยายเครือข่ายธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ และสนับสนุนให้มีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนภายใต้เงื่อนไขที่ผ่อนปรนมากขึ้น เพื่อยกระดับการพัฒนาเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความเข้มแข็ง ตลอดจนการให้มีกลไกในการดูแลให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอย่างแท้จริง

๕) วิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนภาคเกษตร สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยพื้นฐาน รวมถึงการวิจัยเชิงประยุกต์ในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการพัฒนาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งในส่วนของปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการเกษตร เครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตร รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่รองรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตและการตลาด เทคโนโลยีดิจิทัล และข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้ประโยชน์จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการผลิตและยกระดับเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร

๖) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ ยกระดับการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งจัดให้มีระบบการตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรอย่างเพียงพอ มีขั้นตอนการตรวจสอบที่รวดเร็ว และมีราคาเหมาะสม รวมถึงการวางระบบตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

๗) ส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์การเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือต่าง ๆ ในการส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่าง ๆ โดยการใช้สื่อแบบดั้งเดิมและบนอินเทอร์เน็ตทั้งในและต่างประเทศ การจัดนิทรรศการและงานแสดงสินค้า การรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจถึงคุณค่าหรือเรื่องราวของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ และการสร้างตราสินค้าไทยให้เป็นที่ยอมรับระดับสากล รวมทั้งสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมและแนวคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงาม โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อการใช้งาน ความต้องการของผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนยกระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในและต่างประเทศตลอดห่วงโซ่การผลิต

๘) อำนวยความสะดวกทางการค้าและพัฒนาระบบโลจิสติกส์การเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการค้าและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็วและไม่เป็นภาระค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมทางการค้า รวมทั้งการพัฒนาด้านโลจิสติกส์การเกษตร เพื่อลดการสูญเสียระหว่างการขนส่ง ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการส่งสินค้า ตลอดจนเตรียมความพร้อมของสถานที่เก็บรวบรวม/รักษาคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรที่ได้คุณภาพและมาตรฐาน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**บทนำ**	๔-๑
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๔-๒
	ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๔-๒
ส่วนที่ ๒	**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต**	๔-๗
	เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๔-๗
ส่วนที่ ๓	**แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต**	๔-๘
	๓.๑ แผนย่อย อุตสาหกรรมชีวภาพ	๔-๘
	๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๔-๘
	๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา	๔-๘
	๓.๒ แผนย่อย อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร	๔-๙
	๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๔-๑๐
	๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา	๔-๑๐
	๓.๓ แผนย่อย อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์	๔-๑๑
	๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๔-๑๑
	๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา	๔-๑๑
	๓.๔ แผนย่อย อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม	๔-๑๒
	๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๔-๑๒
	๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา	๔-๑๓
	๓.๕ แผนย่อย อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ	๔-๑๓
	๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๔-๑๔
	๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา	๔-๑๔
	๓.๖ แผนย่อย การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	๔-๑๔
	๓.๖.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๔-๑๕
	๓.๖.๒ แนวทางการพัฒนา	๔-๑๕

ส่วนที่ ๑
บทนำ

อุตสาหกรรมและบริการเป็นหนึ่งในภาคการผลิตที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่เป็นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม และปรับเปลี่ยนจากการให้บริการพื้นฐานเป็นบริการที่ต้องใช้ทักษะและเทคโนโลยีขั้นสูง ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศมีการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ แม้ว่าภาคอุตสาหกรรมและบริการของไทยมีการขยายตัวมาอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓ มูลค่าและสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก ๑๕.๐๓ ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙๐.๘๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี ๒๕๖๑ เป็น ๑๕.๕๒ ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙๑.๘๗ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี ๒๕๖๒ อย่างไรก็ตาม ปี ๒๕๖๓ ภาคอุตสาหกรรมและบริการของไทยหดตัวลงทั้งในด้านมูลค่าและสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีมูลค่าลดลงเป็น ๑๔.๒๘ ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙๑.๓๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี ๒๕๖๓ นอกจากนี้ ในช่วง ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓ ในส่วนของผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและบริการ มีแนวโน้มลดลง โดยผลิตภาพการผลิตภาคอุตสาหกรรม จาก -๐.๔๗ ในปี ๒๕๖๑ เป็น -๕.๐๓ ในปี ๒๕๖๓ ส่วนผลิตภาพการผลิตภาคบริการลดลงจาก ๓.๑๙ ในปี ๒๕๖๑ เป็น -๖.๐๒ ในปี ๒๕๖๓ เป็นผลจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ และการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจโลก ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในด้านความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การติดต่อสื่อสารและคมนาคมขนส่งที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการแข่งขันในตลาดโลกที่สูงขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องยกระดับอุตสาหกรรมและบริการของประเทศให้สอดรับการบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานและพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไปสู่อุตสาหกรรมและบริการอนาคต สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาของอุตสาหกรรมและบริการ ทั้งด้านบุคลากร การสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ การพัฒนาต่อยอดจากฐานอุตสาหกรรมและบริการเดิมที่มีความเข้มแข็ง และสร้างโอกาสให้ทุกอุตสาหกรรมในการปรับตัวและสร้างศักยภาพใหม่ รวมทั้งสนับสนุนให้อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตเติบโตเป็นเสาหลักของเศรษฐกิจไทย สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมของตนเอง ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากต่างประเทศ และเป็นผู้นำของอุตสาหกรรมและบริการที่ประเทศไทยมีศักยภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ซึ่งจะเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของของไทยให้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและโครงสร้างประชากรของไทย อาทิ การส่งเสริมและสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพทั้งระบบแบบครบวงจร การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์แบบครบวงจรที่ที่บูรณาการควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่อง การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ การพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม และ

อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในด้านอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๒ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๑ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๒ ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

๒.๓ ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๔.๒.๑ การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑ การเกษตรสร้างมูลค่า

๔.๑.๓ เกษตรชีวภาพ

๔.๑.๔ เกษตรแปรรูป

๔.๑.๕ เกษตรอัจฉริยะ

๔.๒ อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

๔.๒.๑ อุตสาหกรรมชีวภาพ

๔.๒.๒ อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร

๔.๒.๓ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

๔.๒.๔ อุตสาหกรรมและบริการขนส่งและโลจิสติกส์

๔.๒.๕ อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

๔.๓ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว

๔.๓.๑ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก

๔.๔.๑ เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ

๔.๔.๒ สร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๔.๔.๓ เพิ่มพื้นที่และเมืองเศรษฐกิจ

๔.๔.๔ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่

๔.๕ พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่

๔.๕.๑ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ

๔.๕.๒ สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

๔.๕.๓ สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

๔.๕.๔ สร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล

๔.๕.๕ ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๔.๒.๒ ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น

๔.๒.๓ ช่วงวัยแรงงาน

๔.๓ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

๔.๓.๑ การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑

๔.๔ การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

๔.๔.๓ การดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้มาสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๔ เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพและความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน

๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยี

๔.๒.๑ พัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในภูมิภาค

๔.๒.๖ การพัฒนาแรงงานในพื้นที่

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๑ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

๔.๑.๑ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑.๕ ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

๔.๒ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

๔.๒.๑ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเล

๔.๓ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

๔.๓.๑ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

๔.๔ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๑ จัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการพัฒนาเมือง ชนบท พื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม รวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ตามศักยภาพและความเหมาะสมทางภูมินิเวศอย่างเป็นเอกภาพ

๔.๔.๒ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

๔.๔.๓ จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรกรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล

๔.๕ พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๓ พัฒนาความมั่นคงพลังงานของประเทศ และส่งเสริมการใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๔ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานโดยลดความเข้มข้นของการใช้พลังงาน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๑ ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๔.๑.๑ การให้บริการสาธารณะของภาครัฐได้มาตรฐานสากลและเป็นระดับแนวหน้าของภูมิภาค

๔.๑.๒ ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

๔.๗ กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น

๔.๗.๑ ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต กำหนดแผนย่อยไว้ ๖ แผนย่อย ดังนี้

๑) อุตสาหกรรมชีวภาพ ส่งเสริมและสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพอุบัติใหม่ทั้งระบบแบบครบวงจร โดยให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพอย่างบูรณาการตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่า พร้อมทั้งส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนา การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย และส่งเสริมการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพัฒนาและส่งเสริมการค้าทั้งภายในและระหว่างประเทศรวมถึงธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ

๒) อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร เน้นการพัฒนาแบบบูรณาการควบคู่กับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่อง ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในทางการแพทย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในทุกมิติ และสร้างอุตสาหกรรมการแพทย์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงเพื่อรองรับความต้องการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลิตและพัฒนาบุคลากรทางด้านสุขภาพให้มีศักยภาพด้านเทคโนโลยี มีทักษะความชำนาญ มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ทั้งด้านบุคลากร ผลิตภัณฑ์ และบริการทางการแพทย์ และขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและบริการสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่ผสมผสานความเชี่ยวชาญทั้งในการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย

๓) อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ส่งเสริมให้มีการวิจัยพัฒนาและสร้างนวัตกรรมทางอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ พัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรทั้งด้านการผลิตและผู้ใช้ สร้างความตระหนักรู้และสนับสนุนการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันตามระดับความพร้อมของผู้ประกอบการ ขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศที่จำเป็นและส่งเสริมการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ

๔) อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม ผลักดันการเปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งระบบไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าอัจฉริยะและยานยนต์สมัยใหม่ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสายการบินของประเทศพัฒนาขีดความสามารถในการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงและผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน ตลอดจนสนับสนุนให้มีกลไกในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมระบบราง และอุตสาหกรรมสนับสนุนภายในประเทศ และรองรับระบบคมนาคมในอนาคต

๕) อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ หมายรวมถึงการผลิตยุทโธปกรณ์และยุทธภัณฑ์ทางการทหาร ในเชิงพาณิชย์รวมทั้งอุตสาหกรรมที่เป็นเทคโนโลยีสองทางเพื่อลดการพึ่งพาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากต่างประเทศ และพัฒนาต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมส่งออกต่อไป (เทคโนโลยีสองทาง หมายถึง

เทคโนโลยีที่ใช้ได้ทั้งทางด้านความมั่นคง ทางด้านทหาร และทางด้านพลเรือน) รวมทั้งการจัดการภัยพิบัติ ประกอบด้วย การบรรเทาผลกระทบจากภัยพิบัติ การซ้อมการปฏิบัติ การช่วยเหลือผู้ประสบภัย และการฟื้นฟู และสงเคราะห์ผู้ประสบภัยสร้างและพัฒนาบุคลากรสำหรับอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศและสนับสนุน การนำเข้าผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ โดยแผนย่อยอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศมุ่งส่งเสริมให้เกิดการ วิจัยพัฒนาและสร้างนวัตกรรมเพื่อลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ สนับสนุนผู้ประกอบการตามระดับ ความสามารถของผู้ประกอบการ และสร้างเครือข่ายและคลัสเตอร์ของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ และเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าระดับโลก ส่งเสริมให้มีการลงทุนเพื่อสร้างฐานการผลิตของอุตสาหกรรม ความมั่นคงในประเทศ สร้างระบบนิเวศ สนับสนุนและเปิดโอกาสในการแสวงหาช่องทางการตลาดใหม่ ๆ จากในประเทศและต่างประเทศ

๖) การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพการผลิต ของอุตสาหกรรมและบริการไทยตลอดห่วงโซ่มูลค่า มีการคาดการณ์เทคโนโลยีในอนาคตสำหรับการกำหนด ยุทธศาสตร์สำหรับภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการของประเทศ กำหนดแนวทางการผลิตและพัฒนา บุคลากร โดยเชื่อมโยงภาคการศึกษากับภาคอุตสาหกรรมและบริการให้ตอบสนองความต้องการของตลาดและ จัดให้มีแผนพัฒนากำลังแรงงานทั้งประเทศในทุกระดับ กำหนดโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลที่สอดคล้องกับ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สนับสนุนให้มีข้อมูลเปิด เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรม ส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาลข้อมูลขึ้นในองค์กรต่าง ๆ ในสังคม และส่งเสริมให้มีการจัดเก็บข้อมูลของภาครัฐ อย่างบูรณาการ ตลอดจนพัฒนาการให้บริการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญามีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต จึงมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศมีการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น โดยการสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่และเติบโตได้อย่างยั่งยืน การมุ่งสู่อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับประเทศไทยในการวางรากฐานของการสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างต่อเนื่องในระยะยาว อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตของไทยมีทั้งอุตสาหกรรมที่ต่อยอดจากฐานอุตสาหกรรมและบริการเดิมที่ไทยมีความเข้มแข็งในระดับโลกในปัจจุบัน อุตสาหกรรมที่เป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจยุคใหม่ที่พลิกโฉมการทำธุรกิจแบบเดิม ๆ และอุตสาหกรรมที่จะเป็นที่ต้องการอย่างมากในอนาคต ซึ่งต้องสร้างมูลค่าเพิ่มบนพื้นฐานของการวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรม และการใช้เทคโนโลยี โดยอาศัยทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้และคุณภาพ นอกจากนี้อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตจะช่วยพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมและบริการเดิมที่มีอยู่แล้วในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการปรับปรุงผลิตภาพการผลิต การสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรม และการเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมและบริการเข้าด้วยกัน

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๔๐๐๐๑	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในภาคอุตสาหกรรม (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๔.๘	ไม่น้อยกว่า ๔.๘	ไม่น้อยกว่า ๔.๘
		อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในภาคบริการ (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๕.๓	ไม่น้อยกว่า ๕.๓	ไม่น้อยกว่า ๕.๓
๐๔๐๐๐๒	ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรม (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๒.๔	ไม่น้อยกว่า ๒.๔	ไม่น้อยกว่า ๒.๕
		อัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตของภาคบริการ (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๓.๐	ไม่น้อยกว่า ๓.๐	ไม่น้อยกว่า ๓.๒

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๔) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตให้ความสำคัญกับการพัฒนาเป็นองค์รวมและการสร้างระบบนิเวศให้อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต โดยเน้นการสร้างรากฐานของอุตสาหกรรมและบริการและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาของอุตสาหกรรมและบริการ ทั้งด้านบุคลากร การสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น พัฒนาต่อยอดจากฐานอุตสาหกรรมและบริการเดิมที่มีความเข้มแข็ง และสร้างโอกาสให้ทุกอุตสาหกรรมในการปรับตัวและสร้างศักยภาพใหม่ ในระยะต่อไปจะเป็นการสนับสนุนให้อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตได้เติบโตเป็นเสาหลักของเศรษฐกิจไทย สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมของตนเอง ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากต่างประเทศ และเป็นผู้นำของอุตสาหกรรมและบริการที่ประเทศไทยมีศักยภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก ประกอบด้วย ๖ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย อุตสาหกรรมชีวภาพ

มีเป้าหมายเพื่อให้อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยส่งเสริมและสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพอุบัติใหม่ทั้งระบบแบบครบวงจร โดยให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพอย่างบูรณาการตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่า พร้อมทั้งส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนา การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยและฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพัฒนาและส่งเสริมการค้าทั้งภายในและระหว่างประเทศ รวมถึงธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากรในพื้นที่

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมชีวภาพ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๔๐๑๐๑	อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าการผลิตอุตสาหกรรมชีวภาพ (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๕

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจฐานชีวภาพ เช่น ชีวเคมีภัณฑ์ วัสดุชีวภาพ ชีวเภสัชภัณฑ์ เวชสำอาง นวัตกรรมอาหารชีวภาพ สารสกัดสมุนไพร เชื้อเพลิงชีวภาพ และพลังงานชีวภาพ เป็นต้น และสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพอุบัติใหม่ทั้งระบบอย่างครบวงจร

๒) สนับสนุนการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวจากนวัตกรรมและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพโดยรวม และจัดทำแผนที่และข้อมูลที่แสดงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งรวมถึงกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อการอนุรักษ์ วิจัยและพัฒนาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ พัฒนาระบบจัดการเทคโนโลยีและทรัพย์สินทางปัญญาทางชีวภาพในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งต้องมีการเพิ่มความพร้อมของรัฐในการให้บริการจดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลธนาคารทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ และให้ความสำคัญกับระบบนวัตกรรมแบบเปิด เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

๓) พัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพอย่างบูรณาการตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่า และเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมเกษตรชีวภาพ อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมอาหารแห่งอนาคต และอุตสาหกรรมแปรรูปชีวมวล เทคโนโลยีชีวภาพด้านการแพทย์และสุขภาพ รวมถึงอุตสาหกรรมและบริการที่เกี่ยวเนื่อง ตลอดจนพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมชีวภาพในพื้นที่เหมาะสม

๔) สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชีวภาพ โดยการพัฒนากำลังคนเชี่ยวชาญให้มีปริมาณเพียงพอต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต สร้างความเข้มแข็งและสร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพของวิสาหกิจชุมชนและชุมชนท้องถิ่น และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเฝ้าระวังและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีชั้นสูงที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสนับสนุนการลงทุนวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนการขยายธุรกิจของวิสาหกิจเริ่มต้นในอุตสาหกรรมชีวภาพ

๕) สร้างโอกาสและขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ พัฒนาตลาดภายในประเทศโดยให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้ในประโยชน์จากผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีชีวภาพ รวมถึงพัฒนามาตรการและสร้างแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการจากเศรษฐกิจฐานชีวภาพ และใช้กลไกการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนพัฒนาและส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ

๖) มีการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศที่เป็นมาตรฐาน โดยมีเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และเครื่องมือทางการคลังมาใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบโดยผู้ใช้ประโยชน์หรือต่อผู้ทำความเสียหายต่อทรัพยากร และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการพัฒนาวิธีการทางเศรษฐศาสตร์และเครื่องมือทางการคลังในการประเมินความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม/ระบบนิเวศ และพัฒนาวิธีการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ที่เป็นมาตรฐานและจำเพาะสำหรับแต่ละระบบนิเวศ

๓.๒ แผนย่อย อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร

มีเป้าหมายเพื่อให้อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบบูรณาการควบคู่กับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่อง ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในทางการแพทย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในทุกมิติ และเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและบริการสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่ผสมผสานความเชี่ยวชาญทั้งในการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๔๐๒๐๑	อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าการผลิตอุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์ (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๗	ไม่น้อยกว่า ๗	ไม่น้อยกว่า ๗
		อัตราการขยายตัวของมูลค่าการบริการการแพทย์ (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๗	ไม่น้อยกว่า ๗	ไม่น้อยกว่า ๗

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์แบบบูรณาการควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องอื่น ๆ ในห่วงโซ่มูลค่า เช่น อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ และอุตสาหกรรมชีวภาพ เป็นต้น

๒) ส่งเสริมการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการแพทย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการด้านสุขภาพ เช่น การแพทย์ทางไกลและการแพทย์แม่นยำ ปัญญาประดิษฐ์ เทคโนโลยีชีวภาพด้านสุขภาพ ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ยา และชีววัตถุ เป็นต้น ตลอดจนจัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในทุกมิติของการให้บริการด้านสุขภาพ

๓) ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมการแพทย์ที่ทันสมัย มีคุณค่า และมีมูลค่าเพิ่มสูง โดยส่งเสริมการนำผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมการแพทย์ที่ทันสมัยมาใช้ในประเทศ เพื่อสร้างอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ที่สามารถรองรับความต้องการในประเทศและต่างประเทศ และพร้อมมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์

๔) ผลิตและพัฒนาบุคลากรทางด้านสุขภาพในทุกระดับ ทั้งในภาคอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ ทั้งแผนปัจจุบันและแผนไทยให้มีศักยภาพด้านเทคโนโลยี มีทักษะความชำนาญและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

๕) ยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และการให้บริการทางการแพทย์ให้เทียบเท่ากับระดับสากล ยกระดับการแพทย์และบริการสุขภาพแผนไทย สร้างศูนย์ทดสอบมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ ส่งเสริมการอำนวยความสะดวกในการตรวจและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ของไทยให้กับผู้ประกอบการอย่างถูกต้อง รวดเร็ว ในราคาที่เป็นธรรมเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันได้มากขึ้น

๖) ขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ และเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในประเทศ เช่น การตรวจสุขภาพ ทันตกรรม เป็นต้น ส่งเสริมให้ไทย

เป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่ผสมผสานความเชี่ยวชาญทั้งในการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย ควบคู่ไปกับการสร้างระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคด้านเวชศาสตร์การเดินทางและท่องเที่ยว

๓.๓ แผนย่อย อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

มีเป้าหมายเพื่อให้อุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น รวมทั้งความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทยดีขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้มีการวิจัย พัฒนาและสร้างนวัตกรรมทางอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๔๐๓๐๑	อุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าอุตสาหกรรมดิจิทัล (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐
๐๔๐๓๐๒	ความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทยดีขึ้น	ความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลปัจจัยเทคโนโลยี (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๒๐	ไม่เกิน ๑๘	ไม่เกิน ๑๕

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ยกระดับความสามารถของผู้ผลิต ผู้พัฒนา และผู้ออกแบบและสร้างระบบของไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การสร้างและบริหารห่วงโซ่มูลค่าระดับโลก การจัดหาวัตถุดิบ ชิ้นส่วน และอุปกรณ์อย่างเพียงพอ การบริหารจัดการองค์กร การตลาด และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เป็นต้น และให้สามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมทางอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงการสร้างโมเดลในการทำธุรกิจใหม่ในอนาคต

๒) ผลิตและพัฒนาบุคลากรทั้งทางด้านผู้ใช้ ผู้ผลิต และผู้ให้บริการ ในภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีทักษะและความเชี่ยวชาญในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ และส่งเสริมการนำบุคลากรต่างชาติที่มีทักษะและความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรม ตลอดจนกำหนดมาตรการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ให้เรียนรู้ทักษะใหม่และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้

๓) สร้างความตระหนักรู้และสนับสนุนการลงทุนด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งครอบคลุมถึงระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง

และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในอนาคต ตามระดับความพร้อมของผู้ประกอบการทั้งด้านเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ เพื่อเป็นการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ และเป็นการสร้างตลาดของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

๔) สร้างโอกาสและขยายช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ และยกระดับให้เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันในสังคม รวมทั้งส่งเสริมการสร้างตลาดภายในประเทศผ่านการสนับสนุนของภาครัฐ

๕) ส่งเสริมให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ และสนับสนุนการสร้างคลัสเตอร์ของอุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงสนับสนุนให้มีกลไกเพื่อผลักดันการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ทั้งระบบแบบครบวงจร

๓.๔ แผนย่อย อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม

มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาค โดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่ รวมทั้งเพื่อให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก โดยให้ความสำคัญกับการผลักดันการเปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรมขนส่งไปสู่ระบบไฟฟ้าอัจฉริยะ และรูปแบบการคมนาคมขนส่งใหม่ ๆ ในอนาคต

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๔๐๔๐๑	ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาค โดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่	อัตราการขยายตัวของรายได้ของผู้ประกอบการที่ซ่อมบำรุงอากาศยานที่ดำเนินกิจการในประเทศไทย (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๑	ไม่น้อยกว่า ๔	ไม่น้อยกว่า ๔
๐๔๐๔๐๓	ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก*	สัดส่วนการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าต่อการผลิตยานยนต์ทั้งหมดในประเทศ (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๒๒	ไม่น้อยกว่า ๖๐	ไม่น้อยกว่า ๖๙

หมายเหตุ : ๑. แผนแม่บทฯ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ประเด็น ๐๔ อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ฉบับแรกมีเป้าหมาย ๐๔๐๔๐๒ ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น ถูกนำไปยุบรวมกับเป้าหมาย ๐๔๐๔๐๑ ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาค โดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่ จึงยกเลิกเป้าหมาย ๐๔๐๔๐๒

๒. เพิ่มเติมเป้าหมาย ๐๔๐๔๐๓ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ที่สำคัญของโลก

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ผลักดันการเปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งระบบไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า อัจฉริยะ พลังงานไฮโดรเจน หรือพลังงานทางเลือกอื่น ๆ โดยจัดทำแนวทางการพัฒนาต่อยอดจากฐานอุตสาหกรรมยานยนต์ที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตรถยนต์ที่สำคัญของโลก เพื่อเตรียมความพร้อมและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี พัฒนาและยกระดับทักษะความเชี่ยวชาญของผู้ประกอบการไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ อาทิ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยาน อุตสาหกรรมชิ้นส่วนระบบรางพร้อมทั้งส่งเสริมให้ประเทศเป็นศูนย์กลางยานยนต์ไฟฟ้าในอาเซียนในอนาคต

๒) สนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการสายการบินของประเทศด้านการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า โดยการสร้างขยายเครือข่ายเส้นทางบิน เสริมศักยภาพฝูงบิน รักษามาตรฐานด้านความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัย และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจเกี่ยวเนื่อง เพื่อเพิ่มผลิตภาพและมีต้นทุนที่สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล ตลอดจนสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศในภาพรวม

๓) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงและผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน โดยการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งนิคมศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานที่ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล การกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่สามารถจูงใจให้ผู้ผลิตในต่างประเทศเข้ามาตั้งฐานการผลิตภายในประเทศไทย การพัฒนาบุคลากรและนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมการบินและการเป็นศูนย์กลางทางอากาศของภูมิภาคในระยะยาว

๔) สนับสนุนให้มีกลไกในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมระบบราง และอุตสาหกรรมสนับสนุนภายในประเทศ และกำหนดคุณลักษณะเฉพาะทางและมาตรฐานด้านระบบรางของประเทศเทียบเท่าระดับสากล รวมทั้งกำหนดให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการวางรากฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมระบบราง ซึ่งจะนำไปสู่ความปลอดภัยในการให้บริการและบริหารจัดการ ยกระดับคุณภาพการให้บริการและเตรียมพร้อมรองรับระบบคมนาคมในอนาคต

๓.๕ แผนย่อย อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

มีเป้าหมายเพื่อให้อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น รวมทั้ง การส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น โดยต่อยอดพัฒนาอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศที่ไทยมีความเข้มแข็งให้เป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในเชิงเศรษฐกิจ ที่ครอบคลุมหลากหลายมิติทั้งอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ อุตสาหกรรมที่ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ อุตสาหกรรมด้านพลังงานที่มีมูลค่าเพิ่ม อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ การผลิตยุทโธปกรณ์และยุทธภัณฑ์ทางการทหาร รวมทั้งอุตสาหกรรมที่เป็นเทคโนโลยีสองทาง เพื่อลดการพึ่งพาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากต่างประเทศและพัฒนาต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมส่งออกต่อไป

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๔๐๕๐๑	อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าการผลิตของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพิ่มสูงขึ้น (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐
๐๔๐๕๐๒	การส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) สนับสนุนผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศตามระดับความสามารถทั้งกลุ่มที่มีศักยภาพอยู่แล้ว และกลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้น โดยอาศัยกลไกความร่วมมือภาครัฐและเอกชน และมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ ที่เอื้อและส่งเสริมให้มีการลงทุนเพื่อสร้างฐานการผลิตในประเทศไทย

๒) สร้างและพัฒนาบุคลากรสำหรับอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการด้านบุคลากรของทั้งภาครัฐและเอกชน และสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศให้เข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรม

๓) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายและคลัสเตอร์ของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศและเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าระดับโลกเพื่อเพิ่มช่องทางในการตลาด รวมทั้งสร้างระบบนิเวศและปรับปรุงกลไกที่เอื้อต่อการผลิตและส่งออก โดยเฉพาะยุทโธปกรณ์ ยุทธภัณฑ์ทางการทหาร และอุตสาหกรรมที่เป็นเทคโนโลยีสองทาง เพื่อให้เกิดอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศที่รองรับเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในอนาคต

๔) สนับสนุนและเปิดโอกาสในการแสวงหาช่องทางการตลาดใหม่ ๆ ทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดในประเทศ ด้วยการกระตุ้นและสร้างความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศทั้งในภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และอุตสาหกรรม ให้ยกระดับมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทั่วทั้งประเทศ

๓.๖ แผนย่อย การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

มีเป้าหมายเพื่อให้แรงงานไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตดีขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพการผลิตของอุตสาหกรรมและบริการตลอดห่วงโซ่มูลค่า มีการคาดการณ์เทคโนโลยีในอนาคตสำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์สำหรับภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการของประเทศ

๓.๖.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๔๐๖๐๑	แรงงานไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	ความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงาน (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๕๒	ไม่เกิน ๕๐	ไม่เกิน ๔๘
๐๔๐๖๐๒	ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตดีขึ้น	ความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล ปัจจัยความพร้อมในอนาคต (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๔๐	ไม่เกิน ๓๕	ไม่เกิน ๓๐

๓.๖.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพการผลิตของอุตสาหกรรมและบริการตลอดห่วงโซ่มูลค่า โดยเน้นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานโดยให้แรงงานทำงานกับเครื่องจักรมากขึ้น การปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการธุรกิจและอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดให้มีกลไกการเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่มูลค่าและมีมาตรการสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำให้มีมูลค่าสูงด้วยการให้มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สนับสนุนภาคอุตสาหกรรม

๒) กำหนดให้มีการทำการคาดการณ์เทคโนโลยีในอนาคต ทั้งในภาพรวมและรายสาขา สำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการของประเทศให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และเป็นแนวทางในการวางแผนการทำงานของทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ

๓) วางแนวทางการผลิตและพัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยเชื่อมโยงภาคการศึกษากับภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยการฝึกอบรมแรงงานทั้งก่อนหรือขณะปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจและทักษะที่ถูกต้อง การส่งเสริมให้แรงงานมีการศึกษาสูงขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละสาขาของอุตสาหกรรมและบริการ และจัดให้มีแผนพัฒนากำลังแรงงานทั้งประเทศในทุกระดับ ทั้งแรงงานในประเทศที่เป็นแรงงานฝีมือ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ประกอบการ และแรงงานต่างด้าว ตลอดจนส่งเสริมการนำเข้าบุคลากรที่ขาดแคลนจากต่างประเทศหรือบุคลากรที่มีทักษะในอุตสาหกรรมใหม่

๔) ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสนับสนุนให้มีข้อมูลเปิด เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรม ส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาลข้อมูลขึ้นในองค์กรต่าง ๆ ในสังคม และส่งเสริมให้มีการจัดเก็บข้อมูลของภาครัฐอย่างบูรณาการ

๕) พัฒนาการให้บริการจดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งพัฒนาสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ หรือมีตราสินค้าที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**บทนำ**	**๕-๑**
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๕-๒
	ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๕-๒
ส่วนที่ ๒	**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว**	**๕-๗**
	เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๕-๗
ส่วนที่ ๓	**แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว**	**๕-๙**
	๓.๑ แผนย่อย การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม	๕-๙
	๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๕-๙
	๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา	๕-๑๐
	๓.๒ แผนย่อย การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ	๕-๑๑
	๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๕-๑๑
	๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา	๕-๑๑
	๓.๓ แผนย่อย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย	๕-๑๒
	๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๕-๑๒
	๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา	๕-๑๓
	๓.๔ แผนย่อย การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ	๕-๑๓
	๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๕-๑๔
	๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา	๕-๑๔
	๓.๕ แผนย่อย การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค	๕-๑๕
	๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๕-๑๕
	๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา	๕-๑๕
	๓.๖ แผนย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว	๕-๑๖
	๓.๖.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๕-๑๖
	๓.๖.๒ แนวทางการพัฒนา	๕-๑๗

ส่วนที่ ๑
บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่ช่วยสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศมาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ดี อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวการณ์โลกและพฤติกรรมของผู้บริโภค ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว** จึงมีเป้าหมายเพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น ทันต่อกระแสของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่เมืองรอง เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดของการท่องเที่ยวในการเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย

ในปี ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ ประเทศไทยสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวกว่า ๒.๙๙ ล้านล้านบาท และมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวอยู่ในอันดับที่ ๓๑ จาก ๑๔๐ ประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ดี พฤติกรรมของผู้บริโภคนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวการณ์โลก โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ ที่สะท้อนให้เห็นว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยมีความอ่อนไหวค่อนข้างมาก โดยในปี ๒๕๖๓ รายได้จากการท่องเที่ยวหดตัวเหลือเพียง ๐.๗๙ ล้านล้านบาท คิดเป็นการลดลงถึงร้อยละ ๗๑ จากปี ๒๕๖๒ นอกจากนี้ ในมิติของขีดความสามารถในการแข่งขัน สภาเศรษฐกิจโลกได้จัดทำอันดับการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว ประจำปี ๒๕๖๔ โดยให้ความสำคัญกับความยั่งยืนมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยตกลงมาอยู่ในอันดับที่ ๓๖ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวตอกย้ำให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยในระยะต่อไป ดังนั้น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องเร่งส่งเสริมให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยสามารถปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และวางแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนรักษาและพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศได้อย่างยั่งยืน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว จึงเป็นกลไกส่งเสริมการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพ เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อมไว้ได้ โดยการวางรากฐานด้านการท่องเที่ยวที่เน้นมาตรฐานและคุณภาพระดับสากล การสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว การบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความปลอดภัย และไม่ให้นักท่องเที่ยวถูกเอารัดเอาเปรียบ แล้วจึงกระจายการท่องเที่ยวทั้งในมิติของพื้นที่และรายได้สู่ชุมชน

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๑ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๑ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒.๓ เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๑ อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล

๒.๒ ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

๒.๓ ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

๒.๔ ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๒.๔ กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๔.๒.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑ การเกษตรสร้างมูลค่า

๔.๑.๑ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

๔.๑.๔ เกษตรแปรรูป

๔.๒ อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

๔.๒.๒ อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร

๔.๓ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว

๔.๓.๑ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

๔.๓.๒ ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

๔.๓.๓ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

๔.๓.๔ ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

๔.๓.๕ ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก

๔.๔.๑ เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ

๔.๔.๒ สร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๔.๔.๓ เพิ่มพื้นที่และเมืองเศรษฐกิจ

๔.๔.๔ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่

๔.๕ พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่

๔.๕.๑ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ

๔.๕.๒ สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

๔.๕.๓ สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

๔.๕.๔ สร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล

๔.๕.๕ ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๑ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

๔.๑.๕ การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ

๔.๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๔.๒.๒ ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น

๔.๒.๓ ช่วงวัยแรงงาน

๔.๓ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

๔.๓.๑ การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับ ศตวรรษที่ ๒๑

๔.๓.๒ การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๑ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก

๔.๑.๔ เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพ และความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน

๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี

๔.๒.๒ กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มจังหวัดในมิติต่าง ๆ

๔.๒.๖ การพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่

๔.๔ การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง

๔.๔.๒ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๑ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

๔.๑.๓ อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

๔.๑.๕ ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

๔.๒ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

๔.๒.๑ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเล

๔.๒.๒ ปรับปรุง ฟื้นฟู และสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ

๔.๒.๓ ฟื้นฟูชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชายฝั่งทะเลได้รับการป้องกันและแก้ไขทั้งระบบ และมีนโยบายการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม

๔.๒.๔ พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๔ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๔ สงวนรักษา อนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทาง สถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตบนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๔.๔.๕ พัฒนาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเมืองและชุมชน รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัคร ด้วยกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่น

๔.๕ พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๒ เพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ ให้ทัดเทียมกับระดับสากล

๔.๕.๓ พัฒนาความมั่นคงพลังงานของประเทศ และส่งเสริมการใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๑ ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส

๔.๑.๑ การให้บริการสาธารณะของภาครัฐได้มาตรฐานสากลและเป็นระดับแนวหน้าของภูมิภาค

๔.๑.๒ ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

๔.๗ กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น

๔.๗.๑ ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง

๔.๗.๒ มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น

๔.๗.๓ การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว กำหนดแผนย่อยไว้ ๖ แผนย่อย ดังนี้

๑) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม สร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม ผนวกกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองพฤติกรรมความต้องการนักท่องเที่ยว และสร้างทางเลือกของประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว

๒) การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ส่งเสริมให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ครอบคลุมการจัดประชุมและนิทรรศการ การจัดงานแสดงสินค้า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นรางวัล การจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา รวมถึงการพักผ่อนระหว่างหรือหลังการประกอบธุรกิจหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นการดึงดูดกลุ่มนักเดินทางเพื่อธุรกิจและนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อีกทั้งส่งเสริมให้การจัดงานธุรกิจและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสนับสนุนการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ เป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมถึงการสร้างเวทีเจรจาการค้าและการลงทุนของธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

๓) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ทั้งสินค้า บริการ บุคลากร ผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว เน้นสร้างความแตกต่างและความเป็นเอกลักษณ์จากการให้บริการตามแบบอย่างความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล ร่วมกับการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาไทยที่พัฒนาต่อยอดกับความคิดสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ

๔) การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวไทย เป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ให้กับประเทศ โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชน ครอบคลุมการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง และการท่องเที่ยวในลุ่มน้ำสำคัญ โดยการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวทางน้ำให้ได้มาตรฐาน สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงบริบทของพื้นที่และชุมชนในพื้นที่

๕) การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ยกระดับให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคอาเซียน โดยใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ แผนการลงทุนพัฒนาโครงข่ายคมนาคมทั้งทางถนน ราง น้ำ และอากาศ และกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในประเทศ อนุภูมิภาค และอาเซียน บนฐานอัตลักษณ์เดียวกัน เพื่อส่งเสริมให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยมีประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อ

๖) การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว พัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในทุกมิติ ประกอบด้วย ด้านความปลอดภัย ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมและการท่องเที่ยว และด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวไทย

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว มีเป้าหมายเพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น ทันต่อกระแสของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่เมืองรอง เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดของการท่องเที่ยวในการเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาภาคการท่องเที่ยวของไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งในมิติของจำนวนนักท่องเที่ยว รายได้จากการท่องเที่ยว การจัดอันดับความนิยม และมูลค่าทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว ด้วยไทยมีจุดแข็งหลายประการ อาทิ ทำเลที่ตั้งเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ อัธยาศัยไมตรีของคนไทย ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ รวมถึงโอกาสจากการขยายตัวของตลาดท่องเที่ยวโลกและธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำ เทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้อย่างสะดวกรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ในอนาคตอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะมีการแข่งขันที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากหลายประเทศจะใช้การท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน อีกทั้งสถานการณ์ที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนไหวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องพัฒนายกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวทางน้ำ และการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค ทั้งนี้ หากประเทศไทยมีทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวไทยจะเป็นเครื่องมือในการสร้างและกระจายรายได้และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้อย่างยั่งยืน

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๕๐๐๐๑	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น	สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๘	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๓๐
๐๕๐๐๐๒	รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรองสูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวรวมของประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๗	ไม่น้อยกว่า ๑๐

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๕๐๐๐๓	ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น	การพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๒๘	ไม่เกิน ๒๖	ไม่เกิน ๒๔

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๕) การท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ ได้คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ.๒๕๗๓ จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางทั่วโลก ๑.๘ พันล้านคน หรือขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๓.๓ ต่อปี จึงนับเป็นโอกาสที่ดีของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยในการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั่วโลก โดยการแสวงหาสินค้าและบริการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่ไทยมีศักยภาพ มีความหลากหลาย และกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อนำมาส่งเสริมพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพและสร้างสรรค์คุณค่าให้สอดรับกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ ตลอดจนยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบนิเวศ และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เพื่อกระจายโอกาสในการสร้างรายได้ไปสู่ชุมชนและเมืองอย่างทั่วถึงและยั่งยืน บรรลุเป้าหมายด้านรายได้และการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย โดยแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๖ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองและชุมชนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น และสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น โดยดำเนินการผ่านการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบ องค์ความรู้และนวัตกรรมผนวกกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองพฤติกรรมความต้องการนักท่องเที่ยว และสร้างทางเลือกของประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้กับพื้นที่อย่างยั่งยืน

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๕๐๑๐๑	รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๑๒	ไม่น้อยกว่า ๑๕	ไม่น้อยกว่า ๒๐
๐๕๐๑๐๒	เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น	จำนวนเมืองและชุมชนเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล (เมือง/ชุมชน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๑๕	ไม่น้อยกว่า ๒๕	ไม่น้อยกว่า ๓๕

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๕๐๑๐๓	สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๗	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๒

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการบนฐานของทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้แก่ แหล่งอุทยานประวัติศาสตร์ เมืองมรดกโลก โบราณสถาน เมืองเก่า ย่านการค้า วิถีชีวิตลุ่มน้ำ สินค้าชุมชน อาหารไทย และแพทย์แผนไทย เพื่อนำมาสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าผ่านองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการออกแบบเพื่อสร้างสรรค์เป็นสินค้า รวมถึงการพัฒนากิจกรรมและบริการรูปแบบใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยววิถีพุทธ การท่องเที่ยวกลุ่มมุสลิม เป็นต้น

๒) พัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ การส่งเสริมการวิจัย พัฒนาและการออกแบบ การสร้างนวัตกรรม การส่งเสริมการลงทุน การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจการท่องเที่ยว การสื่อสารและการคมนาคม การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การส่งเสริมการตลาด และการสร้างเรื่องราวเพื่อบอกเล่านักท่องเที่ยว เป็นต้น

๓) เสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้มีทักษะและองค์ความรู้ในธุรกิจตลอดห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว ทั้งด้านการออกแบบ การวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยี การบริหารจัดการธุรกิจและการตลาด เพื่อสร้างความแตกต่างและความโดดเด่นของสินค้าและบริการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดท่องเที่ยว

๔) ส่งเสริมการจดทะเบียน การคุ้มครอง การใช้ทรัพย์สินทางปัญญาและภูมิปัญญาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาต่อยอดไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาค ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมไทย มรดกทางวัฒนธรรม กิจกรรมและสินค้าของชุมชน อาหารไทย และการแพทย์แผนไทย

๕) ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในลักษณะของอำนาจอ่อน โดยการนำเสนอเอกลักษณ์ของประเทศไทยและของแต่ละท้องถิ่น ให้เป็นที่เข้าใจในเวทีโลก ผ่านสื่อสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางสื่อต่าง ๆ รวมทั้งการส่งเสริมการสื่อสารเรื่องราวอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละภูมิภาคและจังหวัดต่าง ๆ ผ่านการพัฒนาตราสินค้าและการสื่อสารเรื่องราวอย่างสร้างสรรค์ ผ่านช่องทางการตลาดที่เป็นที่นิยมในกลุ่มเป้าหมาย

๓.๒ แผนย่อยการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ และทำให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติ ผ่านการส่งเสริมการจัดงานแสดงสินค้า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นรางวัล การจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา รวมถึงการพักผ่อนระหว่างหรือหลังการประกอบธุรกิจหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นการดึงดูดกลุ่มนักเดินทางเพื่อธุรกิจและนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อีกทั้งส่งเสริมให้การจัดงานธุรกิจและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสนับสนุนการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ โดยเป็นเวทีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นเวทีเจรจาการค้าและการลงทุนของธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๕๐๒๐๑	รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๒	ไม่น้อยกว่า ๑๕
๐๕๐๒๐๒	การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติของไทย	การเป็นจุดหมายปลายทางของไทยในการจัดการประชุมนานาชาติ (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๒๐	ไม่เกิน ๑๘	ไม่เกิน ๑๕

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของเมืองท่องเที่ยวเชิงธุรกิจให้มีความพร้อมสำหรับการเดินทางเพื่อประกอบธุรกิจ การจัดประชุมและนิทรรศการ การจัดงานแสดงสินค้า การจัดกิจกรรม การจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ รวมถึงส่งเสริมการกระจายของการท่องเที่ยวธุรกิจไปยังพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางของการจัดประชุมและนิทรรศการ การจัดงานหรือกิจกรรมพิเศษ และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงการจัดแสดงผลงานรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการจัดแสดงผลงานจริงและในรูปแบบเสมือนจริง

๒) สนับสนุนมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ รวมทั้งสร้างความพร้อมของธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องตลอดห่วงโซ่คุณค่าและระบบนิเวศของการเดินทางท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เช่น โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร การจัดเลี้ยง ของที่ระลึก บริการโลจิสติกส์ สถานบันเทิง ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจการจัดงาน เป็นต้น และส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจเริ่มต้น และชุมชนท้องถิ่น ในการนำเสนอสินค้าและบริการเพื่อรองรับการเดินทางท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ รวมถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

๓) ส่งเสริมการตลาดและสนับสนุนการเป็นเจ้าภาพจัดงานในระดับนานาชาติ รวมทั้งประชาสัมพันธ์เมือง/พื้นที่ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ และส่งเสริมกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ทั้งก่อน ในระหว่าง และหลังการประกอบธุรกิจหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ รวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การกีฬาเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเข้าถึง การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดเวทีเจรจาการค้าและการลงทุนของธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

๔) พัฒนาขีดความสามารถในการประมูลสิทธิ์การจัดงานระดับนานาชาติ โดยพัฒนาประสิทธิภาพของสมาคม และกลุ่มผู้จัดงานในประเทศไทย ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดงานระดับนานาชาติ ตลอดจน สร้างแม่เหล็กสำหรับการจัดประชุมนานาชาติ

๓.๓ แผนย่อยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ผ่านการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ทั้งสินค้า บริการ บุคลากรผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการสร้างความแตกต่างและเอกลักษณ์จากการให้บริการตามแบบอย่างความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล ร่วมกับการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาไทยที่พัฒนาต่อยอดกับความคิดสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๕๐๓๐๑	รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย เพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๘	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๒
๐๕๐๓๐๒	อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย	รายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยดีขึ้น (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๖	ไม่เกิน ๕	ไม่เกิน ๔
๐๕๐๓๐๓	สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น	อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๒๐	ไม่น้อยกว่า ๒๕	ไม่น้อยกว่า ๓๐

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ยกระดับคุณภาพการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ได้มาตรฐานระดับสากล ทั้งคุณภาพของสถานประกอบการและคุณภาพของผู้ให้บริการที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญ ให้ความสำคัญเรื่องความสะอาดและความปลอดภัยในสถานประกอบการ ซึ่งครอบคลุมการให้บริการในธุรกิจสปาและบริการเสริมความงาม นวดแผนไทย โยคะ การดูแลผู้สูงอายุ สถานพักฟื้นเพื่อการฟื้นฟูสุขภาพและการผ่อนคลาย

๒) สร้างสรรค์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่บนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีศักยภาพในการบำบัด ฟื้นฟู รักษาสุขภาพ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม และเอกลักษณ์ความเป็นไทยในการให้บริการ พร้อมทั้งสร้างความหลากหลายของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น การใช้พุน้ำร้อน น้ำแร่ สปาโคลน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น

๓) พัฒนายกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านแพทย์แผนไทยให้มีมาตรฐานระดับสากลและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ โดยการวิจัย พัฒนานวัตกรรมต่อยอดให้เกิดสินค้าใหม่ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ พร้อมสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์การแพทย์แผนไทย

๔) ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวทางการแพทย์ที่ไทยมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อสร้างการรับรู้อย่างแพร่หลายในตลาดกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มตลาดที่มีความสนใจเฉพาะด้าน ได้แก่ ศัลยกรรมเสริมความงาม การตรวจสุขภาพประจำปี ทันตกรรม จักษุวิทยา การรักษาภาวะผู้มีบุตรยาก ศัลยกรรมกระดูกและผ่าตัดหัวใจ เป็นต้น โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจรของไทย

๕) พัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศ ได้แก่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การแก้ไขและปรับปรุงกฎระเบียบ เพื่อสร้างแรงจูงใจหรือให้สิทธิประโยชน์แก่สถานประกอบการเพื่อให้เข้ารับมาตรฐานทางการแพทย์ ตลอดจนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

๓.๔ แผนย่อยการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำให้เป็นทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวไทย เป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ให้กับประเทศ โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยครอบคลุมการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง และการท่องเที่ยวในลุ่มน้ำสำคัญ ผ่านการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวทางน้ำให้ได้มาตรฐาน สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่และชุมชนในพื้นที่

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๕๐๔๐๑	รายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๗	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๕
๐๕๐๔๐๒	การขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น	จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้น (สะสม) (ท่า ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	๔	๖	๘

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวทางทะเล ชายฝั่ง และลุ่มน้ำสายสำคัญ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวก่อน ระหว่าง และหลังการโดยสารด้วยเรือสำราญและเรือยอร์ช โดยให้ความสำคัญกับการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทั้งปะการัง ชายหาด และคุณภาพน้ำ รวมทั้งสร้างสรรค์และยกระดับกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการกระจายกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ และการสร้างความพร้อมให้แก่ชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพตามแนวชายฝั่งและหมู่เกาะ ทั้งฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน และตามลุ่มน้ำที่สำคัญ เช่น ลุ่มน้ำเจ้าพระยา และลุ่มแม่น้ำโขง เป็นต้น

๒) ปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวทางน้ำ ทั้งท่าเรือสำราญในประเทศไทยเพื่อปรับบทบาทของท่าเรือในประเทศจากท่าเรือแวะพักเป็นท่าเรือหลัก และท่าเรืออื่น ๆ ที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำให้ได้มาตรฐาน ตลอดจนการบริหารจัดการท่าเรือทั้งในเรื่องความสะอาดและมาตรฐานด้านความปลอดภัย

๓) พัฒนาและปรับปรุงปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวทางน้ำในทุกมิติ เช่น ความปลอดภัยในการเดินทาง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการอำนวยความสะดวกในการเดินทางข้ามแดนของบุคคลและตัวเรือและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการพัฒนาบุคลากรที่มีความถนัดเฉพาะทางเพื่อรองรับภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ

๔) การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางน้ำ แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวต่อเนื่องในทุกรูปแบบ รวมทั้งส่งเสริมการทำการตลาดรูปแบบใหม่บนพื้นฐานของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวและธุรกิจสายการเดินเรือซึ่งถือเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีการใช้จ่ายสูง รวมทั้งนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวทางทะเล ชายฝั่ง และลุ่มน้ำสายสำคัญ ภายในภูมิภาคและระหว่างประเทศ

๕) ปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ โดยเฉพาะการส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนและการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวทางน้ำ ตลอดจนการแก้ไขกฎระเบียบด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการเดินเรือ

๓.๕ แผนย่อยการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคอาเซียน โดยการใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ แผนการลงทุนพัฒนาโครงข่ายคมนาคมทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำทางอากาศ และกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในประเทศ อนุภูมิภาค และอาเซียนเข้าด้วยกันบนฐานอัตลักษณ์เดียวกัน เพื่อส่งเสริมให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกันโดยมีประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อ

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๕๐๕๐๑	ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน	อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๕

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศในภูมิภาค โดยใช้ประโยชน์จากโครงข่ายคมนาคมที่มีในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นใหม่ตามแผนพัฒนาในอนาคตทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำและทางอากาศ รวมทั้งส่งเสริมและบูรณาการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคและอาเซียน อาทิ กรอบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี–เจ้าพระยา-แม่โขง การพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย และการพัฒนาตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวยังรวมถึงการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม เมืองประวัติศาสตร์ และเมืองมรดกโลกภายในอนุภูมิภาค

๒) อำนวยความสะดวกในการเดินทางระหว่างประเทศ โดยการพัฒนาและยกระดับพิธีผ่านแดนของการเดินทางในทุกรูปแบบอย่างไร้รอยต่อ การปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางข้ามแดนของนักท่องเที่ยว และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค สามารถนำมากำหนดแนวทางการพัฒนาที่ตรงประเด็น และใช้ในการให้ความรู้ เผยแพร่ข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่นักท่องเที่ยว

๓) ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศร่วมกันให้สอดรับกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีให้สอดรับกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ โดยการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ และสร้างแรงจูงใจแก่นักท่องเที่ยว บนฐานอัตลักษณ์ร่วมกันของอนุภูมิภาคและภูมิภาค เพื่อให้ประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นที่รู้จักและเป็นจุดหมายปลายทางร่วมของนักท่องเที่ยวทั่วโลก

๓.๖ แผนย่อยการพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมและการท่องเที่ยว และการส่งเสริมความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ผ่านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคีที่เกี่ยวข้องและอาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งชายหาด ชายฝั่งทะเล เกาะและหมู่เกาะ แหล่งวัฒนธรรมและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและบริหารจัดการ การท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว และการพัฒนาฐานข้อมูลกลางด้านการท่องเที่ยว เพื่อการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

๓.๖.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๕๐๖๐๑	นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น	การพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๕๐	ไม่เกิน ๔๕	ไม่เกิน ๔๐
๐๕๐๖๐๒	โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น	การพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศ (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๑๒	ไม่เกิน ๑๐	ไม่เกิน ๗
		การพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการขนส่งทางบกและทางทะเล (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๔๕	ไม่เกิน ๔๐	ไม่เกิน ๓๕
		การพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านโครงสร้างพื้นฐานบริการด้านการท่องเที่ยว (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๑๔	ไม่เกิน ๑๒	ไม่เกิน ๑๐

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๕๐๖๐๓	การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น	การพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๕๐	ไม่เกิน ๔๕	ไม่เกิน ๔๐

๓.๖.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกมิติ รวมถึงคุณภาพมาตรฐานของสินค้า บริการและสิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักท่องเที่ยว โดยอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคีที่เกี่ยวข้องและอาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ

๒) พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งชายหาด ชายฝั่งทะเล เกาะและหมู่เกาะ แหล่งวัฒนธรรม และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบและการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม

๓) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่อพัฒนาและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ เช่น พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก พื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำโขง และพื้นที่แอ่งประวัติศาสตร์ลุ่มน้ำภาคกลาง เป็นต้น

๔) พัฒนาชุมชน ผู้ประกอบการ และบุคลากรด้านการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนให้มีความพร้อมในการรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

๕) ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ที่ดีด้านการท่องเที่ยวของไทย ทั้งแหล่งท่องเที่ยว สินค้า บริการ และย่านการค้าที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยว รวมทั้งจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงทั้งในและต่างประเทศให้สอดรับกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่

๖) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว และการพัฒนาฐานข้อมูลกลางด้านการท่องเที่ยว เพื่อการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๖-๑

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๖-๒

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๖-๒

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ๖-๔

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๖-๔

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ๖-๖

๓.๑ แผนย่อย การพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ๖-๖

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๖-๖

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา ๖-๗

๓.๒ แผนย่อย การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน ๖-๑๐

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๖-๑๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๖-๑๑

ส่วนที่ ๑
บทนำ

พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะเป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในทุกมิติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเมืองในจังหวัดให้เป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นเมืองน่าอยู่ในทุกภาคของประเทศ รวมทั้งผลักดันการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะ โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเมืองให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในทุกมิติ ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ** จึงมีเป้าหมาย (๑) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (๒) ประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้ง ผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี และ (๓) ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง

แม้ว่าสถานการณ์การพัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะในภาพรวมปรับดีขึ้นเล็กน้อย ในช่วงปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ สะท้อนจากมูลค่าการลงทุนในพื้นที่เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร และ ๑๓ จังหวัด ได้แก่ สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา สงขลา ภูเก็ต ฉะเชิงเทรา ระยอง และชลบุรี พบว่า ในปี ๒๕๖๔ มูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคล (ไม่รวมนครราชสีมา) เพิ่มขึ้น ๑,๓๗๒,๔๖๑ ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘.๔๘ จากปี ๒๕๖๑ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดทำผังแนวความคิดการจัดทำผังภูมินิเวศของพื้นที่ภาคเหนือตามขอบเขตของเขตลุ่มน้ำ เพื่อเป็นข้อมูลตั้งต้นของการจัดทำแผนผังภูมินิเวศภาคเหนือ โดยมีความพยายามที่จะริเริ่มการจัดทำแผนผังภูมินิเวศในระดับจังหวัด ขณะที่ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาระหว่างพื้นที่มีแนวโน้มลดลง ซึ่งสะท้อนได้จากสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากรของจังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวมากที่สุดร้อยละ ๒๐ อันดับแรกกับจังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวน้อยที่สุดร้อยละ ๒๐ อันดับสุดท้าย ในปี ๒๕๖๒ คิดเป็น ๖.๒๙ เท่า ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๖๑ ที่สัดส่วน ๖.๔๗ เท่า อย่างไรก็ตาม การพัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องเร่งได้รับการแก้ไข ทั้งในส่วนของการวางแผนในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมให้สามารถรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับอัตลักษณ์และศักยภาพของเมือง เพื่อให้เป็นเมืองที่น่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จากสถานการณ์และประเด็นปัญหาสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิ การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาและยกระดับคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานและฐานข้อมูลเมือง การพัฒนาระบบนิเวศให้เอื้อต่อการพัฒนาเมือง การลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง การส่งเสริมและพัฒนาเครื่องมือ กลไก และองค์ความรู้ในการพัฒนาเมืองและพื้นที่เป้าหมาย

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ในทุกภาคของประเทศ ให้เป็นศูนย์เศรษฐกิจและสังคม แหล่งจ้างงานและที่อยู่อาศัย และพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ ที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นและศักยภาพของเมือง โดยมีระบบการบริหารจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับความต้องการของคนทุกกลุ่ม การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีและเป็นเมืองที่มีความยืดหยุ่น ซึ่งสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี โดยใช้ศักยภาพและโอกาสของแต่ละเมือง โดยมีการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ รวมทั้ง

ให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง และการผลักดันการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการพัฒนา โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒.๒ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๓ ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก

๔.๔.๓ เพิ่มพื้นที่และเมืองเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

๔.๒.๑ พัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในภูมิภาค

๔.๒.๒ กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มจังหวัดในมิติต่าง ๆ

๔.๒.๓ จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและปลอดภัยให้สามารถตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของการขยายตัวของเมืองในอนาคต

๔.๒.๔ ปรับโครงสร้างและแก้ไขกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อวางระบบและกลไกการบริหารงานในระดับภาค กลุ่มจังหวัด

๔.๒.๕ สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่บนฐานข้อมูลความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๔ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๑ จัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการพัฒนาเมือง ชนบท พื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมรวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ตามศักยภาพและความเหมาะสมทางภูมินิเวศอย่างเป็นเอกภาพ

๔.๔.๒ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และ อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

๔.๔.๔ สงวนรักษา อนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติ และฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๔.๔.๕ พัฒนาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเมืองและชุมชน รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัคร ด้วยกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ กำหนดแผนย่อยไว้ ๒ แผนย่อย ดังนี้

๑) แผนย่อย การพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองตามแผนผังภูมินิเวศให้เป็นเมืองที่มีความน่าอยู่สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นที่อยู่อาศัย ลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่ม โดยแบ่งการพัฒนาเมืองออกเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่ **(๑) เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ** ซึ่งเน้นพัฒนาศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคให้มีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเทียบเท่าเมืองขนาดใหญ่ในระดับนานาชาติ มีความน่าอยู่ และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเมือง และ **(๒) เมืองในจังหวัดเป้าหมาย** ซึ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทั่วถึงและได้มาตรฐาน เพื่อส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการบริการสำหรับพื้นที่โดยรอบ ก่อให้เกิดการสร้างงานในพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและเมืองในจังหวัดเป้าหมาย เน้นกรอบการเป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่ม ที่มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง โดยยังคงรักษาอัตลักษณ์ของพื้นที่โดยเฉพาะศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย พื้นที่เฉพาะเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ในเขตเมือง เช่น เขตอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ พื้นที่พิเศษเพื่อการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยนำแนวคิดการพัฒนาเมืองสมัยใหม่มาใช้ เช่น หลักการออกแบบเพื่อทุกคน หลักการเมืองกระชับ การเติบโตสีเขียว และแผนผังภูมินิเวศเพื่อให้เกิดการกระจายความเจริญจากเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจไปยังพื้นที่โดยรอบ

๒) แผนย่อย การพัฒนาเมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน จัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีการวิเคราะห์ เชื่อมโยงจัดการ สำหรับสนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่ด้วยแผนผังภูมินิเวศทั้งในระดับประเทศ จังหวัด และชุมชน จัดทำแผนผังภูมินิเวศโดยคำนึงถึงศักยภาพโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการสิ่งแวดล้อม การกำหนดเขตพื้นที่แนวกันชน การจัดทำผังพื้นที่อุตสาหกรรมที่เหมาะสม ผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างยั่งยืน และสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเมือง ชุมชน และเครือข่ายที่ประกอบด้วยภาคีสำคัญตามบริบทของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม เชื่อมโยงการพัฒนาร่วมกันในทุกระดับทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงพัฒนาและส่งเสริมกลไกการให้บริการของระบบนิเวศ และการสงวนรักษา อนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างยั่งยืน ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยเน้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ จึงมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้ง ผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี และเพื่อให้ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง โดยการพัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อลดความแออัดของประชากรในกรุงเทพฯ และภาคกลาง กระจายความเจริญออกไปยังพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองและพื้นที่ตามแผนผังภูมินิเวศ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาพื้นที่และเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ โดยเฉพาะศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย พื้นที่เฉพาะเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ในเขตเมือง เขตอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เขตนวัตกรรม พื้นที่พิเศษเพื่อการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม พื้นที่ชนบท พื้นที่เกษตรกรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่น รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นศูนย์กลางความเจริญในการกระจายความเจริญไปยังพื้นที่โดยรอบ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยนำแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ที่ทันสมัยและแผนผังภูมินิเวศมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน พัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่และนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนา

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๖๐๐๐๑	ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม	อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยของเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๓.๖	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๔	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๖๐๐๐๒	ประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีแผนผังภูมินิเวศ เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้ง ผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งโบราณคดี	แผนผังภูมินิเวศระดับภาค (ผัง ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒
๐๖๐๐๐๓	ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง	อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากรเฉลี่ยของจังหวัดร้อยละ ๒๐ แรกที่ต่ำที่สุด (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒.๓	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒.๔	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒.๕

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะเป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในส่วนของการพัฒนาเมืองจะพัฒนาเมืองในจังหวัดให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่เป็นเมืองน่าอยู่ในทุกภาคของประเทศ เพื่อให้เป็นศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งจ้างงานและที่อยู่อาศัย และพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีอัตลักษณ์ท้องถิ่น และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับความต้องการของคนทุกกลุ่ม รวมทั้งมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี และเป็นเมืองที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี โดยมีการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งผลักดันการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะต่อยอดจากการเป็นเมืองน่าอยู่ โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเมืองให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในทุกมิติ อาทิ การพัฒนาเศรษฐกิจ การคมนาคมขนส่ง การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม การใช้ชีวิต การบริหารจัดการเมือง

๓.๑ แผนย่อย การพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

มีเป้าหมายเพื่อให้เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ ผ่านการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีการพัฒนาเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจให้เป็นเมืองอัจฉริยะที่มีความน่าอยู่ และการพัฒนาเมืองในจังหวัดเป้าหมายให้เป็นเมืองน่าอยู่ที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคมและการบริการให้กับพื้นที่โดยรอบ โดยเน้นการต่อยอดจากฐานเศรษฐกิจที่มีในพื้นที่ เพื่อให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงขึ้น เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะตามศักยภาพและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมือง และการให้บริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่มีคุณภาพได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๖๐๑๐๑	เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ	อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคลเฉลี่ยของจังหวัดเป้าหมาย (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕.๓	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕.๔	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕.๕
		อัตราการเปลี่ยนแปลงงบลงทุนของภาครัฐเฉลี่ยของจังหวัดเป้าหมาย (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๐.๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๐.๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๐.๕

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
		จำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะ (จำนวนเมืองสะสม)	ไม่น้อยกว่า ๑๐๕	ไม่น้อยกว่า ๑๕๕	ไม่น้อยกว่า ๒๐๕

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อัจฉริยะที่สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย ลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่ม และผลักดันการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในเมืองที่มีศักยภาพ ซึ่งมีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาระบบบริหารจัดการเมืองในทุกมิติให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยแบ่งการพัฒนาเมืองออกเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่ **๑) เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ** โดยพัฒนาเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาค ได้แก่ กรุงเทพฯ และปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา เมืองในระเบียงเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต ให้มีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเทียบเท่าเมืองขนาดใหญ่ในระดับนานาชาติและมีความน่าอยู่ โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่มีระบบเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ เพื่อขยายขีดความสามารถการให้บริการ และเพิ่มความสามารถในการรองรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้ขยายตัวมากขึ้น และ **๒) เมืองในจังหวัดเป้าหมาย** เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทั่วถึงและได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการบริการสำหรับพื้นที่โดยรอบ เพื่อก่อให้เกิดการสร้างงานในพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

กำหนดขนาดประชากรในพื้นที่ให้เหมาะสม เพื่อให้ภาครัฐสามารถดูแลการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างแหล่งจ้างงานในพื้นที่ จัดบริการที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการกำหนดทิศทางและบริหารจัดการพื้นที่ได้อย่างกว้างขวางเป็นรูปธรรม เน้นกรอบการเป็นเมืองที่มีความน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มโดยยังคงรักษาอัตลักษณ์ของพื้นที่ โดยเฉพาะศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย พื้นที่เฉพาะ เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ในเขตเมือง เช่น เขตอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เขตนวัตกรรม พื้นที่พิเศษเพื่อการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยนำแนวคิดการพัฒนาเมืองสมัยใหม่มาใช้ เช่น หลักการออกแบบเพื่อทุกคน หลักการเมืองกระชับ การเติบโตสีเขียว แผนผังภูมินิเวศ และการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการกระจายความเจริญจากเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจไปยังพื้นที่โดยรอบ ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑) พัฒนาเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจให้เป็นเมืองอัจฉริยะที่มีความน่าอยู่ โดยพัฒนาเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจให้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล มีความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ ประกอบด้วย เมืองในกรุงเทพฯ และใน ๑๓ จังหวัดหลักในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ ปริมณฑล (สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี นนทบุรี และนครปฐม) เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา เมืองในระเบียงเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา ระยอง และชลบุรี) สงขลา และภูเก็ต โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

(๑) จัดทำแผนพัฒนาเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของพื้นที่ จัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินของศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัยและพื้นที่เฉพาะในเมือง เช่น เขตอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ พื้นที่อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และพื้นที่เปิดโล่ง ตามหลักการจัดทำแผนผังภูมินิเวศและแนวคิดการพัฒนาเมืองสมัยใหม่ อาทิ การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ การพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ ซึ่งเน้นการเติบโตของเมืองแบบกระชับเพื่อลดปัญหาการกระจายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง มีการวางแผนการรับมือกับภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลัน ส่งเสริมให้เกิดเมืองที่ปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(๒) พัฒนาระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่เพื่อให้เป็นระบบการสัญจรหลักของประชาชนในเมือง รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคม สื่อสาร และดิจิทัลที่ทันสมัย เพื่อสร้างบรรยากาศให้พร้อมต่อการลงทุนด้านนวัตกรรมและดิจิทัล และนำเทคโนโลยีมายกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมือง

(๓) พัฒนาระบบเศรษฐกิจยุคดิจิทัลที่ส่งเสริมการพัฒนาเขตนวัตกรรมเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่เหมาะสมกับการพัฒนานวัตกรรมและการสร้างวิสาหกิจรูปแบบใหม่ เพื่อให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ โดยประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าธุรกิจในพื้นที่

(๔) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิต และส่งเสริมศักยภาพของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบ โดยพัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ซึ่งสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ และมุ่งเน้นให้มีระบบบริการที่สามารถอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของคนทุกกลุ่ม นอกจากนี้ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนาเมือง เพื่อรองรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

(๕) จัดระบบและเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมืองให้เพียงพอต่อจำนวนประชากร มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และสนับสนุนพลังงานสะอาด มีระบบจัดการสิ่งแวดล้อม อาทิ ระบบจัดการน้ำเสีย ขยะ และมลพิษที่ได้มาตรฐานและเพียงพอกับความต้องการในปัจจุบันและอนาคต ส่งเสริมการสร้างอาคารที่ได้มาตรฐานอาคารประหยัดพลังงานและสามารถป้องกันการเกิดปรากฏการณ์เกาะความร้อนในเมือง รวมทั้งมีการพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๒) พัฒนาเมืองในจังหวัดเป้าหมายให้เป็นเมืองน่าอยู่ที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคมและการบริการให้กับพื้นที่โดยรอบ โดยเน้นการต่อยอดจากฐานเศรษฐกิจที่มีในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการกระจายความเจริญไปสู่พื้นที่โดยรอบ และสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ โดยสร้างเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาค ซึ่งการพัฒนาแบ่งตามภาคได้ดังนี้

ภาคเหนือ เน้นการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการเกษตรมูลค่าสูง และการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมแก่พื้นที่โดยรอบ ประกอบด้วย ๖ จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ เชียงราย พิษณุโลก นครสวรรค์ น่าน ลำปาง และตาก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เน้นการพัฒนาการค้าและกิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ การเกษตรมูลค่าสูง และการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมแก่พื้นที่โดยรอบ ประกอบด้วย ๘ จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ มุกดาหาร หนองคาย อุดรธานี อุบลราชธานี บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด สกลนคร และนครพนม

ภาคกลางและตะวันออก เน้นการพัฒนาและส่งเสริมการค้าและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิม และการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมแก่พื้นที่โดยรอบ ประกอบด้วย ๖ จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี สระบุรี ราชบุรี สระแก้ว และตราด

ภาคใต้ เน้นการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอุตสาหกรรมการเกษตรครบวงจร และการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมแก่พื้นที่โดยรอบ ประกอบด้วย ๗ จังหวัดเป้าหมาย ได้แก่ สุราษฎร์ธานี กระบี่ ยะลา ชุมพร ระนอง นครศรีธรรมราช และนราธิวาส

โดยแนวทางการพัฒนามีดังนี้

(๑) จัดทำแผนพัฒนาเมืองในจังหวัดเป้าหมายตามความเหมาะสมของการใช้พื้นที่ของแต่ละเมือง จัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินของศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย และพื้นที่เฉพาะในเมือง เช่น เขตอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เขตนวัตกรรม พื้นที่อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และพื้นที่เปิดโล่งตามหลักการจัดทำแผนผังภูมินิเวศ ให้สามารถให้บริการเมืองและพื้นที่โดยรอบ มีการวางแผนรับมือกับภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลัน และส่งเสริมให้เกิดเมืองที่ปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

(๒) ยกระดับระบบโครงสร้างพื้นฐานเมืองในจังหวัดเป้าหมายให้ครอบคลุมได้มาตรฐาน โดยพัฒนาโครงข่ายถนนให้ทั่วถึง พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อเป็นทางเลือกในการสัญจรให้กับประชาชนในพื้นที่ และระบบโทรคมนาคมและการสื่อสาร รวมถึงระบบไฟฟ้าและประปาให้เพียงพอต่อความต้องการในปัจจุบันและอนาคต

(๓) พัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นการต่อยอดจากพื้นฐานเศรษฐกิจที่มีในพื้นที่ อาทิ เกษตรกรรม อุตสาหกรรมการเกษตรครบวงจร การท่องเที่ยว เพื่อสร้างฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ส่งเสริมการสร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่น ลดการอพยพไปหางานทำต่างถิ่น และเป็นฐานเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่โดยรอบ

(๔) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมให้ได้มาตรฐานและเพียงพอต่อความต้องการของคนทุกกลุ่ม และสามารถส่งเสริมศักยภาพของประชาชนในเมืองและพื้นที่โดยรอบ

(๕) มีการวางแผนเพื่อสงวนและรักษาพื้นที่สีเขียวอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันการรุกล้ำพื้นที่สีเขียวจากการขยายตัวของเมืองในอนาคต และส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๓) ผลักดันให้เกิดการพัฒนาเมืองในจังหวัดเป้าหมายให้เป็นเมืองอัจฉริยะตามศักยภาพและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมืองโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและชาญฉลาด เพื่อยกระดับระบบบริหารจัดการเมืองในมิติต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาเศรษฐกิจ การคมนาคมขนส่ง การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม การใช้ชีวิตและการบริหารจัดการเมือง โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เอกชน และภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

๔) จัดทำฐานข้อมูลด้านการพัฒนาเมือง จัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีการเชื่อมโยงการจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ทุกหน่วยงานสามารถใช้งานร่วมกัน เพื่อใช้ประโยชน์จากการพัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่ในการบริหารจัดการพื้นที่ และเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการเมืองโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่จะมีการพัฒนา โดยเฉพาะศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย พื้นที่เฉพาะ เพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์ในเขตเมือง เช่น เขตอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ พื้นที่พิเศษเพื่อการอนุรักษ์

แหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๕) พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมือง โดยศึกษากฎหมายและกฎระเบียบด้านการพัฒนาเมือง ระบบขนส่ง และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เพื่อปรับปรุงและจัดทำข้อเสนอกฎหมายและกฎระเบียบใหม่เพียงเท่าที่จำเป็น ให้เอื้อต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาธุรกิจรูปแบบใหม่ และการส่งเสริมการลงทุน ในอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายโดยคำนึงถึงปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการภาครัฐและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองตั้งแต่ระดับฐานราก จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเมืองระดับท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายการพัฒนาเมืองระหว่างเมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศ

๓.๒ แผนย่อย การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

มีเป้าหมายเพื่อให้เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และได้มาตรฐาน และความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม ผ่านการจัดทำฐานข้อมูลด้านการพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ และพื้นที่อนุรักษ์ที่ทุกหน่วยงานใช้ได้ร่วมกัน จัดทำแผนผังภูมินิเวศของพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงศักยภาพโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการสิ่งแวดล้อม การกำหนดเขตพื้นที่แนวกันชน โดยมีสัดส่วนของพื้นที่ป่า พื้นที่เกษตร พื้นที่ชนบท พื้นที่เมือง และพื้นที่อุตสาหกรรมที่เหมาะสม ให้ความรู้ ประสาน และบูรณาการทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศในการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง รวมถึงการรักษาพื้นที่สีเขียวในภาพรวมของประเทศ ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของประชาชน พัฒนาและส่งเสริมกลไกการให้บริการของระบบนิเวศและการสงวนรักษา อนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีมาตรการชดเชยและจูงใจด้านเศรษฐศาสตร์ในการดำเนินการเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว บริหารจัดการการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ป่า และส่งเสริมกลไกคาร์บอนเครดิตและกลไกการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยเน้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้าและบริการ ตลอดจนสนับสนุนการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๖๐๒๐๑	เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมและได้มาตรฐาน	จำนวนเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน (จำนวนเมืองสะสม)	ไม่น้อยกว่า ๓๐	ไม่น้อยกว่า ๖๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐
๐๖๐๒๐๒	ความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม	พื้นที่ที่มีแผนผังภูมินิเวศ (ผัง/ภาคภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๖ / ๑	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๖ / ๒	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๖ / ๒

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) จัดทำฐานข้อมูลด้านการพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม อุตสาหกรรม เชิงนิเวศ และพื้นที่อนุรักษ์ ที่ทุกหน่วยงานใช้ได้ร่วมกัน ซึ่งเป็นระบบข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีการวิเคราะห์เชื่อมโยง และจัดการ สำหรับสนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่ด้วยแผนผังภูมินิเวศทั้งในระดับประเทศ จังหวัด และชุมชน ซึ่งกำหนดให้จังหวัดเป็นฐานในการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เป็นผู้เลือกและตัดสินใจในการจัดทำแผนผังต่าง ๆ อาทิ เมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืนและปลอดภัย อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ พื้นที่พิเศษเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างยั่งยืน

๒) จัดทำแผนผังภูมินิเวศของพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม การกำหนดเขตพื้นที่แนวกันชน โดยมีสัดส่วนของพื้นที่ป่า พื้นที่เกษตร พื้นที่ชนบท พื้นที่เมือง และพื้นที่อุตสาหกรรมที่เหมาะสม อาทิ เมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืนและปลอดภัย อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ และพื้นที่พิเศษเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่น

๓) ให้ความรู้ ประสาน และบูรณาการทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศในการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง รวมถึงการรักษาพื้นที่สีเขียวในภาพรวมของประเทศ ฟื้นฟูระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในทุกระดับ ตลอดจนพัฒนาและเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเมืองอื่น ๆ

๔) ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของประชาชน รวมถึงโครงสร้างการบริหารจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพ

๕) พัฒนาและส่งเสริมกลไกการให้บริการของระบบนิเวศ และการสงวนรักษา อนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีมาตรการชดเชยและจูงใจด้านเศรษฐศาสตร์ ในการดำเนินการเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว บริหารจัดการการใช้ประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ป่า และส่งเสริมกลไกคาร์บอนเครดิตและกลไกการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ รวมทั้งจัดให้มีการสงวนรักษา อนุรักษ์ ฟื้นฟู สภาพแวดล้อมและพื้นที่แหล่งธรรมชาติ แหล่งศิลปกรรม ในทุกมิติ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เพื่ออนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยการศึกษา สำรวจ วิจัย จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน ผัง สนับสนุนให้มีมาตรการควบคุมทางด้านกฎหมายและส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น พัฒนาระบบการสร้างองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

๖) ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยเน้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งใช้ทุนทางวัฒนธรรม องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการผลิตสินค้าและบริการ และสนับสนุนการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็น (๐๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๗-๑

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๗-๒

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๗-๒

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๐๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล ๗-๕

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๗-๕

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล ๗-๖

๓.๑ แผนย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ ๗-๖

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๗-๖

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา ๗-๗

๓.๒ แผนย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน ๗-๙

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๗-๑๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๗-๑๐

๓.๓ แผนย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล ๗-๑๑

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๗-๑๒

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา ๗-๑๒

ส่วนที่ ๑
บทนำ

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ระบบโลจิสติกส์ พลังงาน และดิจิทัล ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย รวมถึงยกระดับคุณภาพประชาชนทั้งในระดับครัวเรือน อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๗) โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น

แม้ว่าความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยได้รับการจัดอันดับที่ดีขึ้น สะท้อนได้จากสถานการณ์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัลของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น โดยในปี ๒๕๖๔ มีผลการจัดอันดับเป็นอันดับที่ ๔๓ ปรับดีขึ้นจากอันดับที่ ๔๔ จาก ๖๔ ประเทศ ในปี ๒๕๖๓ โดยปัจจัยย่อยสาธารณูปโภคพื้นฐานและปัจจัยย่อยโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ ที่มีการพัฒนาสูงขึ้นเล็กน้อย ส่งผลให้เกิดการปรับอันดับขึ้นของความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงมีประเด็นท้าทายของโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านต้นทุนโลจิสติกส์และการขนส่งทางรางที่ต้องให้ความสำคัญในการลดต้นทุนเพื่อป้องกันต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นในด้านการขนส่งสินค้าและบริการราคาสินค้าอุปโภค บริโภค รวมถึงการส่งออกที่ราคาสูงขึ้น และความท้าทายของการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งที่ส่งผลต่อปริมาณการขนส่งทางรางของประเทศไทยที่ลดลง ซึ่งปริมาณการขนส่งทางรางที่เพิ่มขึ้นจะมีส่วนในการลดต้นทุนค่าขนส่งของประเทศ และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานในภาคการขนส่งและการอุปโภคบริโภคของประเทศ รวมถึง ข้อจำกัดในด้านประสิทธิภาพในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลของคนไทย โดยประเด็นท้าทายด้านต้นทุนโลจิสติกส์และการขนส่งทางรางสะท้อนได้จากมูลค่าต้นทุนโลจิสติกส์ ในปี ๒๕๖๓ ลดลงจาก ๒,๒๒๖.๗ พันล้านบาทในปี ๒๕๖๒ เป็น ๒,๑๙๙.๓ พันล้านบาท (ลดลงร้อยละ ๑.๒) หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๔.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งยังมีมูลค่ายังอยู่ในระดับสูง และสัดส่วนการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าภายในประเทศที่ลดลงจากร้อยละ ๑.๖๖ ในปี ๒๕๖๒ เป็นร้อยละ ๑.๔๐ ในปี ๒๕๖๓ ในขณะเดียวกัน ถึงแม้สถานการณ์การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ ๕๕.๒๖ ในปี ๒๕๖๓ ลดลงจากปี ๒๕๖๑ ที่มีร้อยละ ๕๖.๘๗ แต่ประเทศไทยยังมีการพึ่งพาแหล่งเชื้อเพลิงจากก๊าซธรรมชาติในการผลิตพลังงานไฟฟ้าในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสี่ยงและความไม่มั่นคงต่อการให้บริการด้านพลังงานของประเทศ และความท้าทายด้านดิจิทัล พิจารณาจากความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่ถึงแม้ในปี ๒๕๖๓ มีครัวเรือนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตคิดเป็นร้อยละ ๘๕.๒ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดจำนวน ๒๒.๓๑๖ ล้านครัวเรือน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๒ ร้อยละ ๖๘.๘ เป็นการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตแบบไร้สายเคลื่อนที่ แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนอาจจะมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับสูงและก่อให้เกิดข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จากประเด็นความท้าทายดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยที่ยังคงต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อยอดการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและระบบปฏิบัติการอัตโนมัติเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความยืดหยุ่นในการปรับสภาพของโครงสร้างพื้นฐานในกิจกรรมทางเศรษฐกิจช่วยลดต้นทุนการผลิตและบริการที่แข่งขันได้ในระดับสากล สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงกับภูมิภาคอย่างเป็นระบบ และปรับตัวได้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมในอนาคต ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ อาทิ การประยุกต์ใช้

ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการบริหารจัดการโลจิสติกส์ และการใช้งานประโยชน์ของโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมในทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องเพื่อบริหารจัดการได้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น การขับเคลื่อนการอนุรักษ์พลังงานที่สอดรับกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมความมั่นคงของระบบไฟฟ้าของประเทศ รวมถึงการลดการนำเข้าจากต่างประเทศ และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกด้านของประเทศไทย

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติก พลังงานและดิจิทัล เพื่อรองรับและสนับสนุนการสร้างขีดความสามารถในการพัฒนายกระดับขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๓ ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๔.๒ อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

- ๔.๒.๓ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์
- ๔.๒.๔ อุตสาหกรรมและบริการขนส่งและโลจิสติกส์

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก

- ๔.๔.๑ เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ
- ๔.๔.๒ สร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- ๔.๔.๓ เพิ่มพื้นที่และเมืองเศรษฐกิจ
- ๔.๔.๔ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่
- ๔.๔.๕ รักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๓ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

- ๔.๓.๓ มุ่งเป้าการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและภาคเอกชน

๔.๕ พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๓ พัฒนาความมั่นคงพลังงานของประเทศ และส่งเสริมการใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๔ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานโดยลดความเข้มข้นของการใช้พลังงาน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล กำหนดแผนย่อยไว้ ๓ แผนย่อย ดังนี้

๑) โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบขนส่งทางรางให้เป็นโครงข่ายหลักในการขนส่งของประเทศและรองรับการเชื่อมโยงกับการขนส่งรูปแบบอื่น ๆ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและศูนย์บริการโลจิสติกส์ในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการและการบริหารจัดการระบบโลจิสติส์ที่มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มขึ้น ตลอดจนการพัฒนายกระดับศักยภาพของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของประเทศ เพื่อให้สามารถสนับสนุนการขนส่งสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบอย่างไร้รอยต่อและสอดรับกับการพัฒนาพื้นที่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ เกษตรกรรม ท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศในระดับที่แข่งขันได้ พัฒนาให้เกิดการใช้พลังงานในภาคขนส่งที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมทั้งเมืองหลักในภูมิภาค เพื่อสนับสนุนการกระจายความเจริญและการสร้างศูนย์เศรษฐกิจใหม่ พร้อมทั้งพัฒนาการเชื่อมโยงระบบการคมนาคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงการพัฒนาและบูรณาการระบบฐานข้อมูลการเดินทางและขนส่งทุกรูปแบบ เพื่อนำไปสู่การควบคุมสั่งการและบริหารจัดการจราจรอัจฉริยะทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ ตลอดจนการปฏิรูปองค์กรปรับโครงสร้างการกำกับดูแล และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยและสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ของประเทศให้มีมาตรฐานในระดับสากล

๒) โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน โดยจัดหาพลังงานและระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานให้มีความมั่นคง ทันสมัย รองรับความต้องการใช้พลังงานของประเทศและมีการกระจายชนิดของเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีปัจจัยแวดล้อม และสร้างแรงจูงใจ เพื่อสนับสนุนการจัดหาแหล่งพลังงานใหม่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบการบริหารจัดการพลังงานอัจฉริยะ เพื่อนำไปสู่การผลิตและการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพ มีเสถียรภาพ และทันกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านพลังงานในอนาคต รวมทั้งเพื่อรองรับการผลิตและการใช้พลังงานทดแทนในสัดส่วนที่สูงขึ้นตามศักยภาพของแหล่งเชื้อเพลิงในพื้นที่ ตลอดจนพัฒนาระบบกำกับดูแลด้านพลังงานให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม รวมทั้งเป็นกลไกในการสนับสนุนให้เกิดการนำเทคโนโลยีและการพัฒนาธุรกิจพลังงานรูปแบบใหม่ พร้อมทั้งปรับโครงสร้างราคาพลังงานให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงและสามารถจูงใจให้มีการใช้พลังงานในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบต่อการบริหารจัดการพลังงานของประเทศ และสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๓) โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล ทั้งในส่วนของโครงข่ายสื่อสารหลักภายในประเทศและระหว่างประเทศให้สามารถบริการได้อย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ สอดรับกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านดิจิทัล สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นำไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจของประเทศและการเป็นศูนย์กลางด้านดิจิทัลของภูมิภาคอาเซียนในอนาคต สนับสนุนให้เกิดการบูรณาการการใช้งานโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัลร่วมกัน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบนิเวศ ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล

ที่มีศักยภาพและเป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตสำหรับกิจการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ตลอดจนกำหนดมาตรการ แนวปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิและข้อมูลส่วนบุคคล จัดให้มีมาตรการเฝ้าระวังและรับมือภัยคุกคามไซเบอร์ที่เหมาะสมและสอดคล้องตามมาตรฐานสากล เพื่อรองรับการเติบโตของการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในอนาคต

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ถือเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญประการหนึ่งในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เนื่องจากจะช่วยให้เกิดการพัฒนาต่อยอดจากฐานทรัพยากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาค ยกระดับผลิตภาพของภาคการผลิตและบริการ ลดต้นทุนการผลิตและบริการที่แข่งขันได้ในระดับสากล สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาคและภูมิภาคอย่างเป็นระบบ รวมถึงช่วยสร้างบรรยากาศทางเศรษฐกิจของประเทศที่เหมาะแก่การค้า การลงทุน ตลอดจนสามารถรองรับการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและปรับตัวได้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมในอนาคต อย่างไรก็ดี เพื่อให้การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานของประเทศสามารถสนับสนุนการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงที่มีความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐควบคู่ไปด้วย

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๐๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๗๐๐๐๑	ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น	ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๓๘	ไม่เกิน ๓๑	ไม่เกิน ๒๕

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๗) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) จะเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้มีความเข้มแข็ง เอื้ออำนวยต่อการบรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาในทุก ๆ ด้านของประเทศ โดยมุ่งเน้นการขยายขีดความสามารถ พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ พลังงาน ดิจิทัล เพื่อยกระดับผลิตภาพของภาคการผลิตและบริการ ลดต้นทุนการผลิตและบริการที่แข่งขันได้ในระดับสากล สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาคและภูมิภาคอย่างเป็นระบบ รวมถึงพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้สามารถรองรับการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและปรับตัวได้ทันกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในอนาคต รวมทั้งรูปแบบการเคลื่อนย้ายทุนและแรงงาน การค้า ตลอดจนมาตรการกีดกันทางการค้าใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงที่มีความสามารถในการแข่งขัน

แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย ๓ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

มีเป้าหมายเพื่อให้ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง เพิ่มประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยให้ดีขึ้น รวมถึงการเพิ่มปริมาณการขนส่งสินค้าทางราง การเพิ่มปริมาณการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองให้เพิ่มขึ้น และการลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน ผ่านการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ที่สามารถสนับสนุนการเดินทางและการขนส่งสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบอย่างไร้รอยต่อ รวมทั้งสามารถสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเมืองและพื้นที่พิเศษพื้นที่เกษตรกรรม ท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและทำให้เกิดการใช้พลังงานในภาคขนส่งที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทำให้ต้นทุนระบบโลจิสติกส์ของประเทศอยู่ในระดับที่แข่งขันได้ในระดับสากล

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๗๐๑๐๑	ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง	สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ)	น้อยกว่า ๑๑	น้อยกว่า ๑๐	น้อยกว่า ๙

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๗๐๑๐๒	ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น	ดัชนีวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทย (อันดับ/คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๒๕ / ไม่น้อยกว่า ๓.๖๐	ไม่น้อยกว่า ๒๐ / ไม่น้อยกว่า ๓.๗๐	ไม่น้อยกว่า ๒๐ / ไม่น้อยกว่า ๓.๘๐
๐๗๐๑๐๓	การขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้น	สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๗	ไม่น้อยกว่า ๘	ไม่น้อยกว่า ๑๐
๐๗๐๑๐๔	การเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองเพิ่มขึ้น	สัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองต่อการเดินทางในเมืองทั้งหมดของการเดินทางฯ ใน (๑) กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และ (๒)เมืองหลักในภูมิภาค* (เฉลี่ยร้อยละ)	(๑) ไม่น้อยกว่า ๔๐ และ (๒) ไม่น้อยกว่า ๑๐	(๑) ไม่น้อยกว่า ๕๐ และ (๒) ไม่น้อยกว่า ๒๐	(๑) ไม่น้อยกว่า ๖๐ และ (๒) ไม่น้อยกว่า ๒๐
๐๗๐๑๐๕	ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลง	อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน (คนต่อประชากร ๑ แสนคน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๑๒	ไม่เกิน ๘	ไม่เกิน ๕

หมายเหตุ : * เมืองหลักในภูมิภาค ระหว่างปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ได้แก่ เชียงใหม่ นครราชสีมา และ ภูเก็ต
เมืองหลักในภูมิภาค ระหว่างปี ๒๕๗๑ – ๒๕๗๕ ได้แก่ เชียงใหม่ นครราชสีมา ภูเก็ต เชียงราย อุบลราชธานี สุราษฎร์ธานี และ พระนครศรีอยุธยา
เมืองหลักในภูมิภาค ระหว่างปี ๒๕๗๖ – ๒๕๘๐ ได้แก่ เชียงใหม่ นครราชสีมา ภูเก็ต เชียงราย อุบลราชธานี สุราษฎร์ธานี และ พระนครศรีอยุธยา

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) การขนส่งทางราง เร่งพัฒนาและปรับปรุงโครงข่ายทางรถไฟขนาด ๑ เมตรและรถไฟความเร็วสูง รวมทั้งเพิ่มศักยภาพการขนส่งทางรางด้วยการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก รถจักรและล้อเลื่อนที่สอดรับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีระบบรถไฟในอนาคต เพื่อให้เป็นโครงข่ายการเดินทางและขนส่งหลักของ

ประเทศที่สอดรับกับความต้องการเดินทางและขนส่งสินค้า การพัฒนาเมืองและพื้นที่พิเศษ พื้นที่เกษตรกรรม ท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเพิ่มบทบาทภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อลดต้นทุน และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของระบบขนส่งทางราง

๒) การขนส่งทางน้ำ ส่งเสริมการพัฒนาท่าเรือ บำรุงรักษาร่องน้ำ บูรณาการการบริหารจัดการและการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้ประโยชน์ท่าเรือทั้งชายฝั่งและท่าเรือแม่น้ำในภูมิภาคที่มีอยู่ในปัจจุบันและยกระดับให้เป็นจุดนำเข้า-ส่งออกสินค้าของกลุ่มประเทศกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม และเป็นท่าเรือสนับสนุนให้กับท่าเรือหลักของประเทศโดยเฉพาะท่าเรือแหลมฉบัง พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่หลังท่าเรือ โดยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการจัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์ รวมทั้งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและสอดรับกับบริบทการค้าระหว่างประเทศ เพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการที่ทัดเทียมกับท่าเรือชั้นนำในภูมิภาคและสอดคล้องกับสนธิสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

๓) การขนส่งทางอากาศ ส่งเสริมการพัฒนาท่าอากาศยานหลักของประเทศ และขยายขีดความสามารถของระบบท่าอากาศยานภูมิภาคต่าง ๆ ให้สามารถรองรับปริมาณความต้องการเดินทางและขนส่งสินค้าทางอากาศระหว่างประเทศที่เพิ่มมากขึ้น ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการท่าอากาศยานเพื่อรักษาคุณภาพความปลอดภัย ความพร้อมของอุปกรณ์ การอำนวยความสะดวกต่อผู้โดยสารและสินค้า และการเผชิญเหตุฉุกเฉินให้ได้มาตรฐานสากลและสอดคล้องกับสนธิสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการบริหารจัดการห้วงอากาศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการจราจรทางอากาศ

๔) การขนส่งทางถนน พัฒนาโครงข่ายถนนเพื่อรองรับปริมาณความต้องการเดินทางและขนส่งสินค้าระหว่างพื้นที่บริเวณด่านการค้าและประตูการค้าหลักตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ พัฒนาโครงข่ายถนนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองและพื้นที่พิเศษ พื้นที่เกษตรกรรม ท่องเที่ยว อุตสาหกรรม และเชื่อมต่อกัน ระบบการขนส่งรูปแบบอื่น และบำรุงรักษาโครงข่ายถนนที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีคุณภาพ สามารถทำหน้าที่เป็นระบบเสริมเพื่อเชื่อมต่อการเดินทางและการขนส่งไปยังโครงข่ายการขนส่งรูปแบบอื่น ๆ รวมทั้งสนับสนุนการเดินทางที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ในเขตเมือง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางข้าม ทางเท้า และทางจักรยาน เพื่อสร้างมาตรฐานและคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชนผู้ใช้บริการ พร้อมทั้งสนับสนุนให้ใช้ยานพาหนะที่ใช้พลังงานสะอาดและมีประสิทธิภาพการใช้พลังงานสูง รวมทั้งเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาจุดเสี่ยงจุดอันตรายเพื่อเพิ่มความปลอดภัยและลดความสูญเสียจากการเกิดอุบัติเหตุทางถนน

๕) ระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมทั้งเมืองหลักในภูมิภาคและพื้นที่พิเศษ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานีเพื่อรองรับการเดินทางของคนทุกกลุ่ม และยกระดับการพัฒนาสถานีให้เป็นศูนย์กลางการเดินทางของพื้นที่ภายใต้แนวคิดการพัฒนาพื้นที่โดยรอบสถานีขนส่งมวลชน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการใช้โครงสร้างอัตราค่าโดยสารร่วมและบัตรโดยสารร่วมในระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเดินทางจากรถส่วนบุคคลมาใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น

๖) พัฒนาและบูรณาการการเดินทางและขนส่งทุกรูปแบบและฐานข้อมูล เพื่อนำไปสู่การควบคุมสั่งการและบริหารจัดการจราจรอัจฉริยะทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาระบบ

เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมด้านคมนาคม เพื่อให้ประชาชนผู้ใช้บริการสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนค่าใช้จ่ายและระยะเวลาที่ใช้การเดินทางและขนส่งสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและศูนย์บริการโลจิสติกส์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดรับกับความต้องการการขนส่งสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบอย่างไร้รอยต่อและสอดรับกับรูปแบบการค้าระหว่างประเทศในอนาคต นำระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการทั้งในส่วนของการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน กระบวนการโลจิสติกส์และการให้บริการโลจิสติกส์ อาทิ ระบบการบริหารจัดการขนส่ง ระบบการตรวจสอบรถเที่ยวเปล่า การพัฒนาความร่วมมือด้านการขนส่งข้ามพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนพัฒนาระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

๘) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ตลอดโซ่อุปทานทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ให้สอดรับกับการขับเคลื่อนการยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการสร้างประโยชน์จากห่วงโซ่มูลค่าของสินค้าและบริการ และมีการดำเนินกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ที่มีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้วยการลดต้นทุน เพิ่มผลิตภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน

๙) ยกระดับผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของประเทศ โดยการยกระดับประสิทธิภาพและสร้างมาตรฐานการให้บริการโลจิสติกส์เทียบเคียงผู้ให้บริการโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นมาตรฐานสากลและแข่งขันได้ ส่งเสริมผู้ให้บริการโลจิสติกส์สู่การให้บริการแบบครบวงจร รวมทั้งสร้างมาตรฐานการขนส่งสินค้าและการประกันภัย พัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการโลจิสติกส์ บุคลากรเฉพาะทางและการพัฒนาระบบฐานข้อมูล พร้อมทั้งส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาผู้ให้บริการโลจิสติกส์และบริการที่เกี่ยวข้องให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากการเป็นศูนย์กลางทางภูมิศาสตร์และเชื่อมต่อกับเครือข่ายโลจิสติกส์ในระดับภูมิภาคและระดับโลก

๑๐) สนับสนุนให้เกิดการวิจัยพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ที่ทันสมัยภายในประเทศ เพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยการสร้างนวัตกรรมจากการวิจัย พัฒนา และรับการถ่ายทอดและต่อยอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการขนส่งและโลจิสติกส์ เช่น วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบไฟฟ้าและเครื่องกล แบตเตอรี่ รถไฟฟ้า รถจักรและล้อเลื่อน เป็นต้น รวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ในกระบวนการขนส่งและระบบโลจิสติกส์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการในรูปแบบการจัดส่งขั้นสุดท้าย เช่น การใช้อากาศยานไร้คนขับ การใช้หุ่นยนต์ในการขนส่งสินค้า เป็นต้น

๑๑) ปฏิรูปองค์กรและปรับโครงสร้างการกำกับดูแลและการบริหารจัดการ โดยแยกบทบาทและภารกิจของหน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยปฏิบัติที่ชัดเจน พร้อมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยและสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งของประเทศให้มีมาตรฐานในระดับสากล

๓.๒ แผนย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

มีเป้าหมายเพื่อให้การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง การใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศให้เพิ่มขึ้น และการปรับปรุงและพัฒนา

ระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานให้มีความมั่นคงในระดับที่เหมาะสม มีการกระจายชนิดของเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า ส่งเสริมพลังงานทดแทน และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำกับดูแลกลไกตลาดพลังงานให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม เพื่อสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๗๐๒๐๑	การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง	สัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่เกิน ๖๐	ไม่เกิน ๕๐	ไม่เกิน ๕๐
๐๗๐๒๐๒	การใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น	สัดส่วนของการใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย (เฉลี่ยร้อยละ)	อยู่ระหว่าง ๑๙-๒๒	อยู่ระหว่าง ๒๓-๒๕	อยู่ระหว่าง ๒๖-๓๐
๐๗๐๒๐๓	ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น	ค่าความเข้มข้นการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย (พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๖.๘๕	ไม่เกิน ๖.๔๐	ไม่เกิน ๕.๙๘
๐๗๐๒๐๔	การปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด	จำนวนแผนงาน และ/หรือโครงการที่กำลังพัฒนา/ โครงการนำร่อง / โครงการที่มีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้าในแต่ละระยะ (แผนงาน/โครงการภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๓	ไม่น้อยกว่า ๓	ไม่น้อยกว่า ๕

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) จัดหาพลังงานและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานทั้งระบบให้มีความมั่นคงในระดับที่เหมาะสม ทันสมัย สามารถรองรับความต้องการใช้พลังงานตามการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี มีการกระจายชนิดของเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า

๒) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยี ปัจจัยแวดล้อม และสร้างแรงจูงใจ เพื่อสนับสนุนการจัดหาแหล่งพลังงานใหม่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบการบริหารจัดการพลังงานอัจฉริยะ เพื่อนำไปสู่การผลิตและการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพ มีเสถียรภาพ และทันกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านพลังงานในอนาคต

๓) สนับสนุนการผลิตและการใช้พลังงานทดแทนทั้งพลังงานไฟฟ้า พลังงานความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพตามศักยภาพของแหล่งเชื้อเพลิงในพื้นที่ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการผลิตและใช้พลังงานทดแทนอย่างเพียงพอ โดยคำนึงถึงต้นทุนค่าพลังงานที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้ใช้ไฟฟ้าสามารถลงทุนผลิตไฟฟ้าใช้ได้เอง และขายไฟฟ้าส่วนเกินเข้าสู่ระบบได้ โดยไม่กระทบราคารับซื้อและเงื่อนไขอื่น ๆ ในทางลบต่อผู้ใช้ไฟฟ้ารายอื่น ๆ และต่อระบบไฟฟ้าโดยรวม รวมทั้งปรับปรุงการกำกับดูแลให้สามารถควบคุมและตรวจสอบการผลิตและใช้ไฟฟ้าได้แบบเรียลไทม์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการบริหารจัดการและการวางแผนระบบไฟฟ้าของประเทศ

๔) ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพลังงานทดแทนและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะระบบการกักเก็บพลังงาน และระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ และการนำมาใช้เพื่อให้สามารถผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนได้ในสัดส่วนที่สูงขึ้น และการผลิตไฟฟ้าที่มีการกระจายศูนย์มากขึ้น

๕) สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจ ภาคขนส่ง และภาคครัวเรือน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงานโดยมุ่งให้เกิดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

๖) พัฒนา ปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบการกำกับดูแลให้ส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงาน สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์พลังงาน รวมทั้งบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินหรือโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๓.๓ แผนย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล

มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลของประเทศ ซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การแพร่ภาพกระจายเสียง พื้นที่ทดลองทดสอบรองรับการพัฒนานวัตกรรมดิจิทัล บุคลากรดิจิทัล รวมถึงกฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ให้มีเสถียรภาพ ทันสมัย ครอบคลุมทุกพื้นที่และสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการติดต่อสื่อสาร การเชื่อมต่อ การแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ การค้าและพาณิชย์ การบริการภาครัฐและเอกชนที่สอดรับกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านดิจิทัลในอนาคต สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและนำไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการเป็นศูนย์กลางด้านดิจิทัลของภูมิภาคอาเซียนในอนาคต

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๗๐๓๐๑	ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น	อัตราการเข้าถึงของบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงต่อจำนวนประชากร (ร้อยละภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๒๑	ไม่น้อยกว่า ๒๕.๕	ไม่น้อยกว่า ๓๐

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลทั้งในส่วนของโครงข่ายสื่อสารหลักภายในประเทศและโครงข่ายบรอดแบรนด์ความเร็วสูง ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ มีเสถียรภาพและสอดรับกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านดิจิทัลและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการการใช้งานโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านดิจิทัล พร้อมทั้งกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมโครงข่ายให้สามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ในลักษณะโครงข่ายเชื่อมต่อแบบเปิด ให้เป็นโครงข่ายเดียว สามารถให้บริการประชาชนอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมการแข่งขันในตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่ในส่วนบริการปลายทางทั้งแบบใช้สายและแบบไร้สาย

๒) ส่งเสริมให้มีการลงทุนและร่วมใช้ทรัพยากรโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งในส่วนของภาคพื้นดิน เคเบิลใต้น้ำและระบบดาวเทียมสำหรับการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้มีความจุเพียงพอและมีระบบโครงข่ายสำรองเพื่อให้สามารถบริการสื่อสารระหว่างประเทศได้อย่างต่อเนื่อง มีเสถียรภาพ และสอดรับกับแนวโน้มความต้องการใช้งานทั้งภายในประเทศและของประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอย่างเสรีและเป็นธรรม

๓) สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบนิเวศ ทั้งในส่วนโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ศูนย์ข้อมูลขนาดใหญ่ที่ได้มาตรฐานสากล บุคลากรดิจิทัล สิ่งอำนวยความสะดวก และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแหล่งบ่มเพาะธุรกิจและดึงดูดการลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีศักยภาพและเป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตสำหรับกิจการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงทั้งภายในประเทศและจากต่างประเทศ

๔) กำหนดมาตรการและแนวปฏิบัติสำหรับผู้ให้บริการในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับบริการ เช่น แนวปฏิบัติในการใช้งานโมบายคอมเมิร์ซหรือสมาร์ทโฟน แนวปฏิบัติในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น เพื่อรองรับการเติบโตของการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในอนาคต ตลอดจนจัดให้มีมาตรการเฝ้าระวังและรับมือภัยคุกคามไซเบอร์ที่เหมาะสมและสอดคล้องตามมาตรฐานสากลโดยเฉพาะการปกป้องโครงสร้างพื้นฐานที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด เช่น โครงสร้างพื้นฐานทางไฟฟ้า โครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน เป็นต้น เพื่อให้มีความมั่นคงปลอดภัยเพียงพอต่อการค้าและการลงทุน การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลภัยคุกคามไซเบอร์

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมยุคใหม่

(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๘-๑

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๘-๒

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๘-๒

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ ๘-๕

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๘-๕

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ ๘-๖

๓.๑ แผนย่อยการสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ ๘-๖

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๘-๖

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา ๘-๗

๓.๒ แผนย่อยการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน ๘-๗

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๘-๘

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๘-๘

๓.๓ แผนย่อยการสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด ๘-๙

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๘-๙

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา ๘-๙

๓.๔ แผนย่อยการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ ๘-๑๐

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๘-๑๑

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา ๘-๑๑

ส่วนที่ ๑
บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งในมิติของการสร้างรายได้เป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญ รวมถึงยังมีบทบาทสำคัญต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยมีแนวโน้มการเติบโตเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในช่วงปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ สะท้อนได้จากสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยอยู่ที่ ร้อยละ ๓๑.๒ ในปี ๒๕๖๑ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๒.๐ ในปี ๒๕๖๔ ประกอบกับเมื่อพิจารณาถึงจำนวนผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สะท้อนถึงผลิตภาพของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพบว่า ในช่วงปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๐.๕๗ ต่อปี ซึ่งธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมถือเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยที่มีสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมประมาณ ๑ ใน ๓ ของผลิตภัณฑ์รวม ที่มีการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เฉลี่ยร้อยละ ๒.๕๐ ในช่วง ๔ ปีที่ผ่านมา และหากพิจารณาความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของไทยมีอันดับลดลงมากอยู่ในอันดับที่ ๒๑ จากอันดับที่ ๕ ในปี ๒๕๖๓ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่พึ่งพาการส่งออกเป็นรายได้หลักในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ในปี ๒๕๖๔ จากการประเมินของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ พบว่าการส่งออกสินค้าและบริการของไทยหดตัวลง ร้อยละ ๖.๐๑ และร้อยละ ๖๑.๕๗ ตามลำดับ ซึ่งเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ ส่งผลให้ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้รับผลกระทบต่อการประกอบกิจการและรายได้ของภาคธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงการขาดสภาพคล่องทางการเงิน และไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนในการดำเนินธุรกิจประกอบกับระบบนิเวศต่อการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยังไม่เอื้อต่อการดำเนินการเท่าที่ควร อาทิ การอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ กฎระเบียบต่าง ๆ และขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสะท้อนถึงความท้าทายในการยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ผ่านการเริ่มต้นจัดตั้งวิสาหกิจเป็นหมุดหมายสำคัญการสร้างโอกาสในการเติบโตของธุรกิจต่อไป อาทิ การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนธุรกิจ การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน จัดหาแหล่งเงินทุนและพัฒนาช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนรูปแบบใหม่ ๆ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงิน และการบริหารความเสี่ยง การพัฒนาระบบประเมินมูลค่าทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ และการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจผ่านการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบ รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนภาคการศึกษา และสถาบันวิชาการทั้งในและระหว่างประเทศในการส่งเสริม และพัฒนาผู้ประกอบการร่วมกัน ตลอดจนการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ พัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการสนับสนุน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา ขับเคลื่อน และการขยายตัวเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อสร้างผู้ประกอบการยุคใหม่ให้มีทักษะพื้นฐานทางธุรกิจ รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยสู่การแข่งขันในระดับเวทีโลกได้อย่างมีเสถียรภาพ ยั่งยืนต่อไป

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๑ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒.๓ เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑ เกษตรสร้างมูลค่า

๔.๑.๕ เกษตรอัจฉริยะ

๔.๒ อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

๔.๒.๑ อุตสาหกรรมชีวภาพ

๔.๒.๒ อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร

๔.๒.๓ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

๔.๒.๔ อุตสาหกรรมและบริการขนส่งและโลจิสติกส์

๔.๒.๕ อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

๔.๓ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว

๔.๓.๑ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

๔.๓.๒ ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

๔.๓.๓ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

๔.๓.๔ ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

๔.๓.๕ ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก

๔.๔.๔ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่

๔.๕ พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่

๔.๕.๑ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ

๔.๕.๒ สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

๔.๕.๓ สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

๔.๕.๔ สร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล

๔.๕.๕ ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๔.๒.๓ ช่วงวัยแรงงาน

๔.๓ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

๔.๓.๑ การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑

๔.๔ การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

๔.๔.๒ การสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านกลไกต่าง ๆ

๔.๔.๓ การดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้มาสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๑ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก

๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

๔.๒.๖ การพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่

๔.๔ การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง

๔.๔.๒ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง

ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๑ ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๔.๑.๑ การให้บริการสาธารณะของภาครัฐได้มาตรฐานสากลและเป็นระดับแนวหน้าของภูมิภาค

๔.๑.๒ ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ กำหนดแผนย่อยไว้ ๔ แผนย่อย ดังนี้

๑) การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ ผ่านการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและความถนัดที่แตกต่างและหลากหลายของแรงงานโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี และพัฒนาผู้ประกอบการในทุกระดับให้มีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ ขับเคลื่อนธุรกิจด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์และทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาเพิ่มมูลค่าธุรกิจ ตลอดจนส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการ

๒) การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน จัดหาแหล่งเงินทุนและพัฒนาช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนรูปแบบใหม่ ๆ พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการบริหารความเสี่ยง พัฒนาระบบประเมินมูลค่าทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ พัฒนาระบบการประเมินความน่าเชื่อถือทางเครดิต และระบบการรู้จักลูกค้าที่สะดวกมากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินด้วยต้นทุนที่เหมาะสม

๓) การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด ผ่านการสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีอัตลักษณ์และตราสินค้าที่เด่นชัด ให้ความสำคัญกับการผลิตโดยใช้ตลาดนำที่คำนึงถึงความต้องการของตลาดโดยเฉพาะตลาดที่มีมูลค่าสูง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ สร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงตลาดจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้มากขึ้น มีแผนกลยุทธ์การเข้าถึงตลาดใหญ่ที่มีศักยภาพสำหรับสินค้าและบริการของไทย สร้างและพัฒนาตลาดในประเทศสำหรับสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งตลาดสินค้าสำหรับกลุ่มเฉพาะ ตลอดจนสร้างความพร้อมของผู้ประกอบการสำหรับการออกไปลงทุนในต่างประเทศ

๔) การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ พัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจผ่านการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบ พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวกับองค์ความรู้ สถิติ ผลการวิจัย และพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา การตลาด และนวัตกรรมให้เป็นระบบที่เป็นปัจจุบัน บูรณาการและต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการสร้างโอกาสให้ภาคธุรกิจ รวมถึงสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และสถาบันวิชาการทั้งในและระหว่างประเทศในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการร่วมกัน ยกระดับบริการและโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจและการพัฒนานวัตกรรมและประยุกต์ใช้ทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาครัฐ

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ จึงมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในบริบทปัจจุบันที่ต้องสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้เป็น “ผู้ประกอบการยุคใหม่” ที่ก้าวทันและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนธุรกิจ โดยวางการปรับบทบาทภาครัฐให้เสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนา เพื่อผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินและฐานข้อมูลที่ทันสมัย เสริมสร้างศักยภาพในการขยายตลาดทั้งในและต่างประเทศและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของธุรกิจใหม่ ๆ ในอนาคต

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๘๐๐๐๑	ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น	สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๔๐	ไม่น้อยกว่า ๔๕	ไม่น้อยกว่า ๕๐

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๘) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

ผู้ประกอบการยุคใหม่ คือ ผู้ประกอบการที่มีทักษะและจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่มีอัตลักษณ์ชัดเจน มีความสามารถในการแข่งขันและมีนวัตกรรมในการสร้างรูปแบบธุรกิจ นวัตกรรมของสินค้าและบริการ และนวัตกรรมในกระบวนการผลิตสินค้าและการให้บริการ ตลอดจนมีทักษะในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลเพื่อการดำเนินธุรกิจ และมีความสามารถในการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ อันครอบคลุมถึงผู้ประกอบการทุกระดับ รวมถึงวิสาหกิจรูปแบบต่าง ๆ ทั้งวิสาหกิจระยะเริ่มต้น วิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจเพื่อสังคม และเกษตรกรทั้งรายเดิมและรายใหม่ที่ต้องการขยายกิจกรรมหรือธุรกิจ โดยมี ๔ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ

มีเป้าหมายเพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ในประเทศไทยเพิ่มขึ้น และความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น ผ่านการให้ความสำคัญกับการวางรากฐานระบบการศึกษาให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีทักษะและจิตวิญญาณในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและความถนัดที่แตกต่างและหลากหลายของแรงงาน และพัฒนาผู้ประกอบการในทุกระดับ โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ ขับเคลื่อนธุรกิจด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาเพิ่มมูลค่าธุรกิจ ตลอดจนส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการ

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๘๐๑๐๑	วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ในประเทศไทยเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๑๕	ไม่น้อยกว่า ๒๕	ไม่น้อยกว่า ๓๕
๐๘๐๑๐๒	ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น	ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัล (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๓๐	ไม่เกิน ๒๕	ไม่เกิน ๒๐

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ โดยวางรากฐานการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีทักษะและจิตวิญญาณในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและความถนัดที่แตกต่างและหลากหลายของแรงงาน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลและธุรกิจรูปแบบใหม่ในอนาคต

๒) สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการในทุกระดับให้มีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการขับเคลื่อนธุรกิจด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์และทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ การขยายช่องทางการตลาด การสร้างตราสินค้าให้เป็นที่ยอมรับ และการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งการปรับตัวสู่ธุรกิจรูปแบบใหม่ ๆ พัฒนาผู้ประกอบการให้มีทักษะในการวิเคราะห์และมีองค์ความรู้ด้านการจัดการฐานข้อมูล สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ รวมถึงคำนึงถึงการผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการวางแผนธุรกิจ ส่งเสริมการใช้ระบบประกันความเสี่ยงภัยของสินค้าและบริการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจอย่างมีธรรมาภิบาล

๓) พัฒนาวิสาหกิจเริ่มต้น โดยการส่งเสริมให้ต่อยอดแนวความคิด สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสร้างธุรกิจ และใช้ประโยชน์จากเขตพื้นที่นวัตกรรมในประเทศไทย รวมทั้งสนับสนุนการให้สิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการดึงดูดแรงงานและบุคลากรคุณภาพ

๔) ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปรับรูปแบบธุรกิจใหม่ โดยให้สิทธิประโยชน์เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้กับวิถีการดำเนินธุรกิจตลอดกระบวนการมากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ลดต้นทุน และรองรับการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการธุรกิจและการตลาด ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และสามารถเชื่อมโยงการผลิตกับผู้ประกอบการรายใหญ่

๕) ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศให้เข้มแข็ง ผู้ประกอบการสามารถเกื้อหนุนและเชื่อมโยงกันทั้งในแนวตั้งและแนวนอน รวมทั้งพัฒนาระบบและกลไกที่ทำให้เกิดความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่า เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองในตลาดที่สูงขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการผลิต การขนส่งและโลจิสติกส์ และพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกลุ่มของตนให้ดียิ่งขึ้น

๓.๒ แผนย่อย การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

มีเป้าหมายเพื่อให้สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เพิ่มขึ้น และมูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น ผ่านการให้ความสำคัญกับการจัดหาแหล่งเงินทุน และพัฒนาช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนรูปแบบใหม่ ๆ พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการบริหารความเสี่ยง พัฒนาระบบประเมินมูลค่าทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ พัฒนาระบบการประเมินความน่าเชื่อถือทางเครดิต และระบบการรู้จักลูกค้าที่สะดวกมากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินด้วยต้นทุนที่เหมาะสม

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๘๐๒๐๑	สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐
๐๘๐๒๐๒	มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น	อัตรามูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๑๒	ไม่น้อยกว่า ๑๔	ไม่น้อยกว่า ๑๖

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมการจัดหาแหล่งเงินทุนและพัฒนาช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เป็นนวัตกรรมรูปแบบใหม่ ๆ ครอบคลุมวงจรธุรกิจที่มีความหลากหลายและน่าเชื่อถือทั้งในและต่างประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อม และกฎหมายที่เอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนรูปแบบใหม่ ๆ และบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแพลตฟอร์มการเข้าถึงบริการทางการเงินของประเทศ

๒) พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการบริหารความเสี่ยง เพื่อตอบสนองความต้องการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม อาทิ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

๓) พัฒนาระบบประเมินมูลค่าทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจในการขอสินเชื่อของผู้ประกอบการ รวมถึงการพัฒนากลไกการประเมินจัดอันดับเทคโนโลยีไทย ที่มีความเสถียรและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการที่มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น

๔) พัฒนาระบบการประเมินความน่าเชื่อถือทางเครดิต และระบบการรู้จักลูกค้าที่สะดวกมากขึ้น โดยใช้ประโยชน์จากข้อมูลทั้งด้านการเงินและที่มิใช่การเงิน เพื่อเป็นข้อมูลบ่งชี้สถานะ และประวัติด้านเครดิตประกอบการพิจารณาของสถาบันการเงินหรือตลาดทุน

๕) สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินด้วยต้นทุนที่เหมาะสม โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงบริการทางการเงิน ส่งเสริมการใช้บริการทางการเงินและระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และบริการทางการเงินที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนการให้ความรู้ในการเข้าถึงบริการทางการเงินและสร้างวินัยทางการเงินของ ทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง

๖) พัฒนาประสิทธิภาพของระบบการเงินทั้งตลาดเงิน ตลาดทุน การประกันภัย และการกำหนดหลักเกณฑ์การระดมทุนที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมระหว่างผู้ให้บริการทางการเงินด้านต่าง ๆ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการทางการเงิน และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกลางทางการเงิน

๓.๓ แผนย่อย การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

มีเป้าหมายเพื่อให้มีมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศดีขึ้น ตลอดจนการขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น ผ่านการสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีอัตลักษณ์และตราสินค้าที่เด่นชัด ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ มีแผนกลยุทธ์ การเข้าถึงตลาดใหญ่ที่มีศักยภาพสำหรับการขยายตลาดสินค้าและบริการของไทย ตลอดจนสร้างและพัฒนาตลาดในประเทศสำหรับสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งตลาดสินค้าสำหรับกลุ่มเฉพาะ

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๘๐๓๐๑	มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น	การขยายตัวของมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ต่อปี)	๑ เท่า	๑ เท่า	๑ เท่า
๐๘๐๓๐๒	ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศดีขึ้น	ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศ (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๕	ไม่เกิน ๕	ไม่เกิน ๕
๐๘๐๓๐๓	การขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น	สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการส่งออกรวมของประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๒๐	ไม่น้อยกว่า ๒๕	ไม่น้อยกว่า ๓๐

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) สนับสนุนผู้ประกอบการให้มีสินค้าและบริการที่มีอัตลักษณ์และตราสินค้าที่เด่นชัด ให้ความสำคัญกับการผลิตโดยใช้ตลาดนำที่คำนึงถึงความต้องการของตลาดโดยเฉพาะตลาดที่มีมูลค่าสูง พร้อมทั้งพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าที่มีคุณภาพและมีความแตกต่าง เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงตลาดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดต่างประเทศ

๒) สร้างและพัฒนาตลาดในประเทศสำหรับสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐานและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ รวมทั้งตลาดสินค้าสำหรับกลุ่มเฉพาะ เช่น สินค้าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สินค้าเกษตรอินทรีย์ สินค้าสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น

๓) ส่งเสริมผู้ประกอบการในทุกระดับ รวมถึงเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนในการขยายช่องทางการตลาดผ่านการใช้สื่อแบบดั้งเดิมและบนอินเทอร์เน็ต โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการเข้าถึงและขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ สร้างความเชื่อมั่นระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ตลอดจนพัฒนาศูนย์กระจายสินค้าที่มีมาตรฐานในทุกภูมิภาค และมีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยในกระบวนการกระจายสินค้าโดยประสานความร่วมมือกับภาคเอกชน

๔) สร้างความพร้อมของผู้ประกอบการในการออกไปลงทุนในต่างประเทศทั้งในด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง ตลาด ภาษา วัฒนธรรม เครือข่ายพันธมิตรการค้าการลงทุน และกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุนของประเทศเป้าหมาย รวมทั้งพัฒนาแผนกลยุทธ์การเข้าถึงตลาดใหญ่ที่มีศักยภาพสำหรับสินค้าและบริการของไทย เช่น จีน และอินเดีย เป็นต้น และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการค้าและการลงทุนที่มีอยู่ ตลอดจนส่งเสริมการค้าและการบริการชายแดนเพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงเศรษฐกิจภูมิภาคกับเศรษฐกิจโลก

๓.๔ แผนย่อย การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

มีเป้าหมายเพื่อให้อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น ผ่านการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ การสร้างคุณภาพมาตรฐาน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เป็นระบบที่รวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ที่เป็นปัจจุบัน บูรณาการ และต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลและสร้างโอกาสให้ภาคธุรกิจ รวมทั้งสนับสนุนการสร้างและพัฒนาแพลตฟอร์มที่ใช้ร่วมกัน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการปรับปรุงการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อพัฒนาการให้บริการและอำนวยความสะดวกทางการค้าและการดำเนินธุรกิจด้วยเทคโนโลยี

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๘๐๔๐๑	อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น	ประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจ (๑) จำนวนวันที่ต้องใช้ติดต่อกับหน่วยงานราชการเพื่อจัดตั้งธุรกิจ (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐) (๒) กระบวนการในการจัดตั้งธุรกิจ (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	(๑) ไม่เกิน ๑๗ (๒) ไม่เกิน ๒๐	(๑) ไม่เกิน ๑๔ (๒) ไม่เกิน ๑๗	(๑) ไม่เกิน ๑๒ (๒) ไม่เกิน ๑๕

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ระบบ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการสร้างโอกาสให้ภาคธุรกิจ โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ สถิติ ผลการวิจัยและพัฒนา ทรัพย์สินทางปัญญา การตลาดและนวัตกรรม ให้สามารถดำเนินการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อน ซึ่งรวมถึงการประมวลผลบนกลุ่มเมฆ ให้เป็นระบบที่รวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ที่เป็นปัจจุบัน บูรณาการ และต่อเนื่องให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการชุมชน และเกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการวางแผนธุรกิจ ตลอดจนต่อยอดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการพัฒนาสินค้าและบริการของวิสาหกิจประเภทต่าง ๆ

๒) สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และสถาบันวิชาการทั้งในและระหว่างประเทศ ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการร่วมกัน โดยพัฒนาระบบและศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการยุคใหม่แบบครบวงจรและมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการทำธุรกิจอย่างเกื้อหนุนกันระหว่างผู้ประกอบการที่มีขนาดและศักยภาพต่างกัน โดยมีระบบจูงใจให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนาร่วมกัน การเรียนรู้และให้คำปรึกษาทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของภาคการผลิตและบริการทั้งในระดับส่วนกลางและชุมชน ตลอดจนส่งเสริมการจัดการ การผลิต และพัฒนาบุคลากรทางเทคโนโลยีชั้นสูงให้มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

๓) สนับสนุนให้เกิดพื้นที่ทำงานร่วม ทั้งในเชิงกายภาพและจากการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการทุกระดับ เพื่อลดต้นทุนของธุรกิจ และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข้อมูลองค์ความรู้ ทักษะ และนวัตกรรมที่สะดวก รวดเร็ว และทันสมัย ทั้งยังเป็นการเชื่อมต่อธุรกิจระหว่างกัน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงธุรกิจขนาดใหญ่กับธุรกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม หรือธุรกิจตั้งต้นใหม่

๔) สร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงตลาดจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้มากขึ้น โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการนำสินค้าและบริการมาขึ้นบัญชีนวัตกรรมไทย มีการพัฒนานวัตกรรมตามความต้องการของภาครัฐ และบริการตรวจสอบคุณสมบัติและประกาศขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมไทย โดยมีแนวทางการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าที่ขึ้นบัญชีนวัตกรรมอย่างชัดเจน

๕) ยกระดับบริการและโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพ ดำเนินการเชิงรุกเพื่อแก้จุดอ่อนและเสริมสร้างจุดแข็งของระบบนวัตกรรมไทย โดยยกระดับบริการโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐาน การตรวจสอบและรับรอง และมาตรวิทยา เพื่อสนับสนุนการยกระดับสินค้าและบริการที่มีความจำเป็นให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับระดับระหว่างประเทศ เพิ่มบทบาทการเป็นผู้ร่วมกำหนดมาตรฐานในเวทีสากล สร้างกลไกผู้บริโภคให้เข้มแข็ง สนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถขึ้นทะเบียนมาตรฐานให้มากขึ้น สามารถส่งมอบสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐาน หรือความต้องการเฉพาะของผู้ซื้อกำหนด อันจะทำให้สินค้าและบริการนั้นสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก โดยเฉพาะตลาดคุณภาพสูง หรือตลาดเฉพาะกลุ่ม

๖) พัฒนาระบบเตือนภัยทางด้านเศรษฐกิจ การเงิน และการค้า ให้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรม การเคลื่อนย้ายทุนและแรงงาน และรูปแบบการค้า รวมทั้งมาตรการกีดกันทางการค้ารูปแบบใหม่ ๆ เพื่อให้ภาครัฐและเอกชนมีเครื่องมือที่พร้อมในการบริหารจัดการความเสี่ยงและมีกลไกเชิงสถาบันในการดูแลเสถียรภาพระบบการเงินในภาพรวมได้อย่างครอบคลุม และสร้างความตระหนักรู้ของ

ภาครัฐและเอกชนถึงผลกระทบและความท้าทายจากความเสี่ยงทั้งจากปัจจัยด้านวัฏจักรและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันสถานการณ์

๗) เพิ่มประสิทธิภาพกลไกการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาครัฐ โดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ และกำกับดูแลให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่เสรีและเป็นธรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๙-๑

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๙-๑

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๙-๒

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ ๙-๕

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๙-๕

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ ๙-๖

๓.๑ แผนย่อย การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ๙-๖

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๙-๖

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา ๙-๗

๓.๒ แผนย่อย การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ๙-๗

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๙-๘

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๙-๙

๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ๙-๙

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๙-๑๐

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา ๙-๑๐

ส่วนที่ ๑
บทนำ

เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นการกำหนดพื้นที่เฉพาะตามกฎหมาย โดยมีการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งการให้สิทธิพิเศษบางประการในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้ดึงดูดการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศ เพิ่มขีดความสามารถของประเทศ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค เกิดการกระจายรายได้สร้างงานสร้างอาชีพ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด รวมถึงการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ การพัฒนาพื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ในช่วงปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ ประกอบด้วย เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ และ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน พบว่ามีมูลค่าการลงทุน ๙๗๔,๒๒๗ ล้านบาท จากการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนรวมทั้งสิ้น ๑,๘๕๐ โครงการ โดยเป็นการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นส่วนมาก อีกทั้งการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ที่ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น เป็นผลให้ภาพรวมของการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษยังเติบโตได้อย่างไม่เต็มศักยภาพ ส่งผลต่อการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ถึงแม้อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดในปี ๒๕๖๒ จะเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๑.๔๒ และเป็นสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘ ในปี ๒๕๖๒ โดยมากกว่าร้อยละ ๖๕ เป็นสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สะท้อนให้เห็นว่าการขยายผลิตภัณฑ์มวลรวมในเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด ยังคงกระจุกตัวอยู่แค่ในบางพื้นที่ ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงควรต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ การส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการลงทุน ยกระดับการผลิตสินค้าและบริการด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงการยกระดับศักยภาพและทักษะฝีมือแรงงานให้สอดรับกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ต่าง ๆ ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อผลักดันและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้ประเทศเป็นประตูการค้าของภูมิภาค ให้เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ ถือเป็นการต่อยอดและส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านคมนาคมขนส่ง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อรองรับความต้องการในการลงทุนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ รวมถึงยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของแรงงานและผู้ประกอบการ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่จะเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของไทย เป็นการกระจายการพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงและผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการค้าในภูมิภาคได้อย่างยั่งยืนต่อไป

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ** มีความสอดคล้องและสามารถสนับการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถทางการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์

๒.๑ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒.๒ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของพัฒนาประเทศในทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๓ ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุล ภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑ เกษตรสร้างมูลค่า

- ๔.๑.๒ เกษตรปลอดภัย
- ๔.๑.๓ เกษตรชีวภาพ
- ๔.๑.๔ เกษตรแปรรูป
- ๔.๑.๕ เกษตรอัจฉริยะ

๔.๒ อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

- ๔.๒.๑ อุตสาหกรรมชีวภาพ
- ๔.๒.๒ อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร
- ๔.๒.๓ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์
- ๔.๒.๔ อุตสาหกรรมและบริการขนส่งและโลจิสติกส์
- ๔.๒.๕ อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

๔.๓ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว

- ๔.๓.๑ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม
- ๔.๓.๒ ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ
- ๔.๓.๓ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย
- ๔.๓.๔ ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ
- ๔.๓.๕ ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก

- ๔.๔.๒ สร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- ๔.๔.๔ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่

๔.๕ พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่

- ๔.๓.๑ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ

๔.๓.๒ สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

๔.๓.๓ สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

๔.๓.๔ สร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล

๔.๓.๕ ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์

๔.๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๔.๒.๒ ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น

๔.๒.๓ ช่วงวัยแรงงาน

๔.๓ ปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

๔.๓.๑ การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๑ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก

๔.๑.๔ เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน

๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

๔.๒.๑ พัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในภูมิภาค

๔.๒.๖ การพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๑ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

๔.๑.๕ ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

๔.๓ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

๔.๓.๓ มุ่งเป้าสู่การลงทุนที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ของภาครัฐและภาคเอกชน

๔.๕ พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๒ เพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ ให้ทัดเทียมกับระดับสากล

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ กำหนดแผนย่อยไว้ ๓ แผนย่อย ดังนี้

๑) การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ตั้งอยู่ในพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง โดยดำเนินการต่อยอดความสำเร็จของโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรมที่ได้พัฒนาแล้วอยู่ในพื้นที่ ทำให้เกิดการสะสมองค์ความรู้ เทคโนโลยี และบุคลากรที่มีความสามารถ ที่เป็นที่ต้องการของอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ และเกิดการสะสมทุนทางเทคโนโลยีให้เพิ่มขึ้นในพื้นที่ รวมทั้งมีการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรที่เข้าร่วมในการดำเนินการ และ

มีความเชื่อมโยงบูรณาการการทำงานร่วมกันในทุกมิติ ทั้งโครงการขนาดใหญ่ โครงการระดับรอง และโครงการของท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการลงทุนของภาครัฐและภาคเอกชน

๒) การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ใน ๔ ภาค มีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยจะส่งผลให้เกิดฐานการผลิตและบริการในพื้นที่ซึ่งใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม และมีการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับพื้นที่เศรษฐกิจอื่นทั้งของไทยและประเทศในภูมิภาค รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่และพื้นที่โดยรอบ

๓) การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ใน ๑๐ พื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพ มีวัตถุประสงค์สำคัญให้เกิดการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคโดยใช้โอกาสจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความมั่นคงพื้นที่บริเวณชายแดน รวมทั้ง เพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาค จึงควรผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในประเทศ ส่งเสริมการส่งออกและให้มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตสินค้าและเป็นศูนย์กลางในการกระจายสินค้าในภูมิภาค ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงเป็นการพัฒนาเขตเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เช่น การประกอบอุตสาหกรรม การพาณิชยกรรม การบริการ หรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศ เพื่อดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ และยกระดับรายได้ของประชากรในประเทศ โดยพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อให้เศรษฐกิจและการค้าในพื้นที่มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในแต่ละพื้นที่

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๙๐๐๐๑	การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๕
๐๙๐๐๐๒	การลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น	มูลค่าการส่งเสริมการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด (ล้านบาท ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๖๕๐,๐๐๐	ไม่น้อยกว่า ๖๕๐,๐๐๐	ไม่น้อยกว่า ๖๕๐,๐๐๐

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๐๙) เขตเศรษฐกิจพิเศษ

เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นการพัฒนาเขตเศรษฐกิจของประเทศไทย เพื่อดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและยกระดับรายได้ของประชากรในประเทศ โดยพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อให้เศรษฐกิจ การค้า ในพื้นที่มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยมี ๓ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้นและเพิ่มการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ผ่านการวางจุดยืนของประเทศไทยสำหรับการพัฒนาระยะยาวตอบสนองต่อความท้าทายภายในประเทศและระดับโลก การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สมบูรณ์แบบ ช่วยผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้ประเทศไทยก้าวขึ้นสู่ระดับประเทศพัฒนาโดยเร็วที่สุด ปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศและกระจายความเจริญออกสู่พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขั้นสูง เป็นฐานการสะสมเทคโนโลยีและนวัตกรรม ยกระดับอุตสาหกรรมสู่อุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงและมีศักยภาพในการแข่งขันสูงให้สอดรับกับบริบทโลกบนฐานกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทันสมัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเมืองอัจฉริยะน่าอยู่และมีความทันสมัยระดับนานาชาติ และสามารถประกอบกิจการอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น และยกระดับการพัฒนาแบบก้าวกระโดด เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศไทยในฐานะประตูของภูมิภาคเอเชีย

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๙๐๑๐๑	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๖.๓	ไม่น้อยกว่า ๖.๓	ไม่น้อยกว่า ๖.๓
๐๙๐๑๐๒	การลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้น	มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ล้านบาท ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐	ไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐	ไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง และสาธารณูปโภคที่สำคัญ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็ว และต่อยอดโครงสร้างพื้นฐานทุกระบบให้เชื่อมโยงเข้าสู่พื้นที่เศรษฐกิจ เพื่อรองรับความต้องการลงทุน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจากการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

๒) พัฒนาสนามบินอู่ตะเภาเป็นสนามบินหลักของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับสินค้าและประสิทธิภาพการบริหารจัดการของท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือมาบตาพุด และท่าเรือสัตหีบ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย

๓) ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษ รวมทั้งเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงให้สามารถสร้างเทคโนโลยีได้ด้วยตนเอง และเกิดการสะสมทุนทางเทคโนโลยี ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม

๔) พัฒนาศักยภาพและคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทั้งเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เชิงนิเวศและอนุรักษ์ เชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวสร้างใหม่ พร้อมทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาเส้นทาง กิจกรรมท่องเที่ยว จัดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ จัดการพื้นที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อการสร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ๓ จังหวัดของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๕) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม สำหรับการทำวิจัยต่อยอดเพื่อขยายผลงานวิจัยไปสู่เชิงพาณิชย์ และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้และศูนย์บริการ รวมทั้งจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน และฝึกอบรม ต่อยอดโครงสร้างพื้นฐานให้เป็นแหล่งสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการให้บริการวิเคราะห์ทดสอบของภูมิภาคอาเซียน

๖) พัฒนาเมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นเมืองอัจฉริยะที่มีความน่าอยู่และทันสมัยระดับนานาชาติ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการลงทุนและเศรษฐกิจ สอดคล้องกับนโยบายขับเคลื่อนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๓.๒ แผนย่อย การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ

มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ และการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น ผ่านการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาคและประเทศเพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยจะส่งผลให้เกิดฐานการผลิตและบริการในพื้นที่ซึ่งใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่มและมีการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับพื้นที่เศรษฐกิจอื่นทั้งของไทยและประเทศในภูมิภาค รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่และพื้นที่โดยรอบ โดยระเบียงเศรษฐกิจพิเศษใน ๔ ภาคประกอบด้วย ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง – ตะวันตก และภาคใต้

ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง เพื่อยกระดับให้เป็นพื้นที่ลงทุนด้านการพัฒนาให้เป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์หลักของประเทศอย่างยั่งยืน โดยพัฒนา

สภาพแวดล้อมเพื่อการสร้างสรรค์ให้เอื้อต่อการเป็นเมืองสร้างสรรค์ พัฒนาสินค้าและบริการสร้างสรรค์ สร้างแบรนด์และส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ และพัฒนาด้านการศึกษาและวิจัย และบุคลากรด้านสร้างสรรค์

ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา อุดรธานี และหนองคาย เพื่อพัฒนาให้เป็นฐานอุตสาหกรรมชีวภาพแห่งใหม่ของประเทศ ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ตลอดห่วงโซ่การผลิตเชื่อมโยงการเกษตรและอุตสาหกรรมชีวภาพ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในพื้นที่กับภาคเอกชน พัฒนาและส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากองค์กรและสถาบันการศึกษาให้กับผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมอาหารในมิติเศรษฐกิจชีวภาพตามแนวทางเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว

ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง – ตะวันตก ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นครปฐม สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี ให้เป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำของภาคกลาง – ตะวันตก ในด้านอุตสาหกรรมเกษตร การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมไฮเทคมูลค่าสูงระดับมาตรฐานสากลที่เชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานครและพื้นที่โดยรอบ และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช เพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางของภาคใต้ในการเชื่อมโยงการค้าและโลจิสติกส์กับพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศและประเทศในภูมิภาคฝั่งทะเลอันดามัน และเป็นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพและการแปรรูปการเกษตรมูลค่าสูง รวมทั้งเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวสู่นานาชาติ โดยพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอ่าวไทยและอันดามัน และการท่องเที่ยวแบบผสมผสานเชิงสุขภาพและวิถีชุมชน

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๙๐๒๐๔*	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๕
๐๙๐๒๐๕*	การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น	มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ (ล้านบาท ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๑๕๐,๐๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๕๐,๐๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๕๐,๐๐๐

หมายเหตุ *ยกเลิกเป้าหมายแผนย่อย ๐๙๐๒๐๑ ๐๙๐๒๐๒ และ ๐๙๐๒๐๓ เนื่องจากเดิมเป็นการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้และเพิ่มเติมเป้าหมายเกี่ยวกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ (๐๙๐๒๐๔ , ๐๙๐๒๐๕) นอกจากนี้ เป้าหมายแผนย่อย ๐๙๐๒๐๓ มีความซ้ำซ้อน ในแผนแม่บทฯ (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่ จึงได้มีการยกเลิก

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมการให้สิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกการลงทุน โดยให้สิทธิประโยชน์ในระดับสูงเพื่อดึงดูดการลงทุนในพื้นที่และเพื่อให้แข่งขันได้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่จะเป็นฐานการลงทุนของภาค รวมถึงมาตรการสิทธิประโยชน์จากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่จะส่งเสริมสภาพแวดล้อม ในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ

๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละระเบียงเศรษฐกิจพิเศษเพื่อสนับสนุนการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจหลักทั้งภายในและภายนอกประเทศ ครอบคลุมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ และการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมหรือพื้นที่รองรับอุตสาหกรรมอื่น ๆ รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนจุดเน้นการพัฒนาในแต่ละระเบียงฯ

๓) พัฒนาและเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิตและบริการ โดย

(๑) ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงในพื้นที่ กับพื้นที่โดยรอบและกับพื้นที่เศรษฐกิจแห่งอื่นในประเทศและประเทศในภูมิภาค และสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการและชุมชนมีส่วนร่วมในห่วงโซ่อุปทานและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา

(๒) บริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานเชิงกลยุทธ์และสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดห่วงโซ่ โดยส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการยกระดับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานให้มีประสิทธิผล และพัฒนาศักยภาพและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

๔) พัฒนาแรงงานและสนับสนุนผู้ประกอบการ โดย

(๑) ส่งเสริมการพัฒนาแรงงานเพื่อรองรับกิจการเป้าหมายในพื้นที่และพัฒนาแรงงานที่มีศักยภาพให้ยกระดับเป็นผู้ประกอบการในอนาคต

(๒) พัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยการบ่มเพาะผู้ประกอบการท้องถิ่น การพัฒนาผู้ให้บริการ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาในพื้นที่และเครือข่าย และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคธุรกิจ

๕) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดย

(๑) ยกระดับการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ภาคการผลิต/บริการของระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ โดยสนับสนุนการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือที่ใกล้ชิดในด้านการวิจัยและพัฒนาระหว่างภาคีการพัฒนา ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคการศึกษา ชุมชน และเอกชนในพื้นที่

(๒) ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม และการแลกเปลี่ยนข้อมูล/องค์ความรู้ ระหว่างภาครัฐ-ภาคเอกชน-สถาบันการศึกษา-ชุมชน โดยเฉพาะการถ่ายทอดฯ ให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งสตาร์ทอัพ เพื่อเพิ่มโอกาสให้แก่ภาคเอกชนที่กำลังเติบโต

๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น และการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ผ่านการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญให้เกิดการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคโดยใช้โอกาสจากศักยภาพของพื้นที่และการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่บริเวณชายแดน รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

และการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ใน ๑๐ จังหวัด ได้แก่ ตาก เชียงราย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร สระแก้ว ตราด สงขลา นราธิวาส และกาญจนบุรี

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๐๙๐๓๐๑	การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่มีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๓	ไม่น้อยกว่า ๓	ไม่น้อยกว่า ๓
๐๙๐๓๐๒	การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น	มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (ล้านบาท ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐

หมายเหตุ : ยกเลิกเป้าหมายแผนย่อย ๐๙๐๓๐๓ เนื่องจากมีความซ้ำซ้อนแผนแม่บทฯ (๐๖) พื้นที่และเมืองน่าอยู่

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการลงทุน เพื่อดึงดูดการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยให้สิทธิประโยชน์ทั้งทางด้านภาษีและมิใช่ภาษีเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุน เพิ่มประสิทธิภาพของศูนย์บริการเบ็ดเสร็จโดยเฉพาะการให้มีอำนาจในการอนุมัติ อนุญาตแบบเบ็ดเสร็จในพื้นที่ และพัฒนาด่านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการอำนวยความสะดวกในการผ่านแดน

๒) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตามศักยภาพ โดยพัฒนาต่อยอดจากฐานทรัพยากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีอยู่เดิม รวมทั้งยกระดับความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ให้เอื้อต่อการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว และเป็นพื้นที่หลักในการขับเคลื่อนการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในส่วนภูมิภาค ตลอดจนพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนให้มีความพร้อมสำหรับรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวม

๓) ใช้ประโยชน์และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม อาทิ โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม พลังงาน ระบบน้ำประปา ที่อยู่อาศัย โรงพยาบาล และสถานศึกษา ที่สอดรับกับความต้องการของพื้นที่ และมีกลไกที่สามารถรองรับภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อในพื้นที่และเมือง รวมทั้งรองรับการพัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่

๔) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยศึกษากฎหมายและกฎระเบียบที่มีอยู่ เพื่อปรับปรุงและจัดทำข้อเสนอกฎหมายและกฎระเบียบ และจัดทำระบบฐานข้อมูล เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาธุรกิจรูปแบบใหม่ และการส่งเสริมการลงทุนร่วมระหว่างรัฐและเอกชน รวมทั้งส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ตลอดจนการจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

๕) ส่งเสริมเศรษฐกิจและการสร้างงานที่สอดคล้องกับศักยภาพ โอกาส และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของพื้นที่

๖) พัฒนาระบบบริหารจัดการแรงงานที่มีประสิทธิภาพ มีระบบส่งเสริมสุขภาพ เฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรค ที่เชื่อมโยงกับระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว การประกันสุขภาพและการเข้าเมืองโดยการจัดระบบบัตรผ่านแดนหรือบัตรประจำตัวของแรงงานต่างด้าวแบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งกำหนดมาตรการและระบบสื่อสารเพื่อดูแลความมั่นคงชายแดนและความปลอดภัยในพื้นที่

๗) พัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและการรักษาพื้นที่สีเขียวที่มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาควบคู่กับการรักษาสภาพแวดล้อม และพื้นที่สีเขียวในเมือง

๘) เสริมสร้างความสามารถของวิสาหกิจชุมชน และภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อผลักดันให้เกิดการเพิ่มขึ้นของขีดความสามารถในการผลิต

๙) สนับสนุนให้ประชาชนและภาคีการพัฒนามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)
(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**บทนำ**	๑๐-๑
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๑๐-๒
	ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๑๐-๒
ส่วนที่ ๒	**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม**	๑๐-๔
	เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๑๐-๔
ส่วนที่ ๓	**แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม**	๑๐-๕
	๓.๑ แผนย่อย การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี	๑๐-๕
	๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๐-๖
	๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา	๑๐-๗
	๓.๒ แผนย่อย การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ	๑๐-๗
	๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๐-๘
	๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา	๑๐-๘
	๓.๓ แผนย่อย การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม	๑๐-๘
	๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๐-๙
	๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา	๑๐-๙

ส่วนที่ ๑
บทนำ

ประชาชนที่มีค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศระยะยาว นอกเหนือจากการยกระดับในด้านสุขภาวะและด้านทักษะการศึกษา ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น

ทั้งนี้ ปัญหาค่านิยมและวัฒนธรรมความเป็นไทยของคนไทยในช่วงปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา ส่วนมากเป็นปัญหาในส่วนของคุณธรรม จริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ ดังสะท้อนได้จากผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม ปี ๒๕๖๔ โดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พบว่า คนไทยมีค่าคะแนนคุณธรรมด้านที่ต่ำที่สุดไปยังด้านที่มีค่าคะแนนสูงที่สุด เป็นดังนี้ ด้านความมีวินัยรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง ด้านจิตสาธารณะ และด้านความกตัญญู โดยมีค่าคะแนนอยู่ที่ ๔.๑๘ ๔.๔๙ ๔.๖๑ ๔.๗๗ และ ๕.๑๑ ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม ๖ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อยกระดับค่านิยมและวัฒนธรรมความเป็นไทยของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมีวินัยรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง ด้านจิตสาธารณะ เพื่อให้คนไทยเป็นคนดี มีค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต และมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่และขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ หากพิจารณาสถานการณ์การรู้เท่าทันสื่อของคนไทย ซึ่งนับเป็นอีกหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการหล่อหลอมทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมของคนในสังคม จากข้อมูลสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย ข้อมูล ณ ปี ๒๕๖๓ โดยสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า มีคะแนนอยู่ที่ ๗๒.๓ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน ซึ่งแม้จะอยู่ในระดับที่ค่อนข้างดี แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการประเมินความสามารถในการรับมือกับข่าวปลอมและข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดของเด็กอายุ ๑๕ ปี โดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ พบว่าเด็กไทยมีศักยภาพที่ต่ำมากในเรื่องดังกล่าว โดยถูกจัดอยู่ในอันดับ ๗๖ จาก ๗๗ ประเทศที่ได้ทำการประเมิน สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมเพื่อให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการเชิงรุกต่างๆ อาทิ การพัฒนาคุณธรรมและสร้างค่านิยมที่ดีในทุกช่วงวัยควบคู่กันไป การกำหนดให้มีนโยบายและมาตรการให้ภาคส่วนอื่นๆ มีบทบาทในการพัฒนาเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้คนไทยมีคุณธรรมที่ค่านิยมที่ดี โดยเฉพาะการพัฒนาสื่อในสังคมไทยให้มีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคมไทยให้ได้มากยิ่งขึ้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม จึงเป็นกลไกส่งเสริมการสร้างวิถีชีวิตแห่งคุณธรรม มีค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ของประชาชนไทย รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนยึดมั่นสถาบันหลักที่เป็นศูนย์รวมจิตใจให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยที่มีอัตลักษณ์และความโดดเด่นจนเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก ทั้งในด้านความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีไมตรี ความเป็นมิตร แผนแม่บทด้านการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์

บูรณาการร่วมระหว่างภาคีต่าง ๆ อาทิ ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา สื่อ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในช่วงระยะเวลาของการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๑ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๑ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสาหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๔ ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๓ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ

๔.๑.๑ การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม ตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

๔.๑.๒ การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๑ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

๔.๑.๑ การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว

๔.๑.๒ การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

๔.๑.๓ การสร้างความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา

๔.๑.๔ การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

๔.๑.๕ การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ

๔.๑๖ การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม

๔.๑.๗ การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๓ การเสริมสร้างพลังทางสังคม

๔.๓.๖ สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสร้างสรรค์ เพื่อรองรับสังคมยุคดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๖ ยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

๔.๖.๑ ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๖ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๔.๖.๑ ประชาชนและภาคีต่าง ๆ ในสังคมร่วมมือกันในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม กำหนดแผนย่อยไว้ ๓ แผนย่อย ดังนี้

๑) การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี ผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอน การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนา การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะ จิตอาสาและรับผิดชอบต่อส่วนรวม รวมทั้งการสร้างเสริมผู้นำการเปลี่ยนแปลง และต้นแบบที่ดีทั้งระดับบุคคลและองค์กร

๒) การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ โดยการเสริมสร้างและพัฒนากลไกเพื่อให้ภาคธุรกิจส่งเสริมสนับสนุนและสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี และการยกระดับการบริหารจัดการรวมถึงมาตรการของภาครัฐเพื่อให้ภาคธุรกิจร่วมรับผิดชอบในการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

๓) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม โดยการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ และเสริมสร้างค่านิยมที่ดีให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป พัฒนาสื่อเผยแพร่เพื่อสร้างเสริมศิลปะและวัฒนธรรม และจัดสรรเวลาและเปิดพื้นที่ให้สื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เยาวชน และประชาชนในการปลูกจิตสำนึกและสร้างเสริมค่านิยมที่ดี

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม โดยใช้กลไกทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน วัด ชุมชน และสื่อ ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิต โดยต้องวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่การพัฒนาคนให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี ควบคู่กับการพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของสถาบันสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๐๐๐๐๑	คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรักและภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น	ค่าเฉลี่ยทุกองค์ประกอบของดัชนีคุณธรรม ๕ ประการ ประกอบด้วย ความพอเพียง ความมีวินัยรับผิดชอบ ความกตัญญู ความสุจริต และการมีจิตสาธารณะ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๕.๑๐	ไม่น้อยกว่า ๕.๕๖	ไม่น้อยกว่า ๖.๐๐

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๐) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม เป็นรากฐานที่สำคัญต่อการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม โดยใช้กลไกทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน วัด ชุมชน และสื่อ ในการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรม ความซื่อสัตย์วินัย คุณธรรม จริยธรรม การยึดมั่นในสถาบันหลัก ความรักชาติและความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ และส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะ จิตอาสา รวมทั้งจิตสำนึกร่วมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม โดยมีแนวทางการพัฒนา ๓ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี

มีเป้าหมายเพื่อคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดีขึ้น ผ่านการ ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว โดยส่งเสริมให้ครอบครัวมีความอบอุ่น มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี รวมทั้งการพัฒนาพ่อแม่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต การเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกในการส่งเสริมครอบครัวคุณธรรมที่เป็นการบูรณาการ การมีส่วนร่วม การเพิ่มบทบาทและการเพิ่มศักยภาพของทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการส่งเสริมพัฒนาครอบครัวคุณธรรม

การจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกสถานศึกษา สอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตสาธารณะเข้าไปในทุกสาระวิชาและในทุกกิจกรรม รวมทั้งปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เอื้อต่อการมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ รวมถึงการรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงาม ตลอดจนการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นหากให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มีความครอบคลุมทั้ง ๓ ด้าน คือ วิชาการ วิชาชีพ วิชาชีวิต และการพัฒนาองค์ความรู้ เครื่องมือ และทักษะการสร้างการเรียนรู้ในการปลูกฝังส่งเสริมค่านิยม วัฒนธรรม และคุณธรรมที่พึงประสงค์ผ่านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมให้แก่นักเรียน พัฒนาให้ครูเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับนักเรียนทั้งการดำรงชีวิต ความประพฤติ และรสนิยม ควบคู่กับการสร้างความร่วมมือในการปลูกฝังส่งเสริม ความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนให้มีความต่อเนื่องจนยึดถือเป็นหลักในการดำรงชีวิต รวมถึงการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนาเพื่อเผยแพร่หลักคำสอนที่ดีงามให้แก่ประชาชน โดยพัฒนาผู้เผยแผ่ศาสนาให้ประพฤติปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างตามคำสอนที่ถูกต้องของแต่ละศาสนา รวมทั้งมีการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตที่เข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยการพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นต้นแบบของการมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ การจัด

ระเบียบสังคม และการนำเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม รวมถึงการลงโทษผู้ละเมิดบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม ดังนั้น หากมีผู้นำชุมชนคุณธรรมต้นแบบ มีปราชญ์ชาวบ้าน มีการกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมในระดับพื้นที่ (ชุมชน/ท้องถิ่น/จังหวัด) การส่งเสริมการสร้างกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือประเมินคุณธรรมและธรรมาภิบาลของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศ ควบคู่กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ก็จะช่วยให้ชุมชนมีศักยภาพในการดูแลและเฝ้าระวังทางสังคม การอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งการดูแลรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยสร้างความตระหนักให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตนเอง การตรงต่อเวลา การยอมรับความหลากหลาย เห็นคุณค่าและความสำคัญในการประกอบสัมมาอาชีพหรือมีงานทำ เน้นการพึ่งพาตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและต่อผู้อื่นและเป็นพลเมืองที่ดี และส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมการทำงานเพื่อส่วนรวม สนับสนุนส่งเสริมเป้าหมายของประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น ควรส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมให้คนไทยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และมีพื้นที่หรือเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม และกิจกรรมจิตอาสาและการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๐๐๑๐๑	คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับภาพแวดล้อมดีขึ้น	ประชากรอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	เพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่า ๙๗.๐๐	เพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่า ๙๘.๐๐	เพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่า ๙๙.๐๐
		ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยประกอบด้วย พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๗๐	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๘๕

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว ปลูกฝังค่านิยมและบรรทัดฐานวัฒนธรรมที่ดีผ่านสถาบันครอบครัว ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่พัฒนาในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การมัธยัสถ์ อดออม ซื่อสัตย์และดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเสริมให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็งและอบอุ่น

๒) บูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม ในการจัดการเรียนการสอนในและนอกสถานศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนตามพระราชดำริ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จัดให้มีการเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓) สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนาเพื่อเผยแพร่หลักคำสอนที่ดี อุปถัมภ์คุ้มครองศาสนา ส่งเสริมกิจกรรมและการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน

๔) ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อนุรักษ์พัฒนาและสืบสานมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รณรงค์ส่งเสริมความเป็นไทยในระดับท้องถิ่นและชุมชน จัดให้มีพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ ส่งเสริมชุมชนให้เป็นฐานการสร้างวิถีชีวิตพอเพียง

๕) การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สร้างจิตสาธารณะและจิตอาสาโดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร เพื่อรับผิดชอบต่อส่วนรวม สร้างเสริมผู้นำการเปลี่ยนแปลง และต้นแบบที่ดีทั้งระดับบุคคลและองค์กร โดยการยกย่องผู้นำที่มีจิตสาธารณะและจิตอาสา และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกลไกการดำเนินงานในการสร้างเสริมการพัฒนาจิตสาธารณะและจิตอาสา เพื่อสังคมและส่วนรวม โดยส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรสาธารณะที่ไม่หวังผลประโยชน์

๓.๒ แผนย่อย การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ

มีเป้าหมายเพื่อให้ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น ผ่านการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ โดยกระตุ้นให้ภาคธุรกิจมีการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ และคำนึงถึงการเติบโตที่เป็นมิตรกับทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมบนหลักของการมีส่วนร่วม โดยการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมของคนทุกคนในบริษัท ทั้งผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร พนักงานลูกจ้าง และลูกค้า รวมทั้งปรับเปลี่ยนทัศนคติการดำเนินธุรกิจจากการเน้นที่ผลตอบแทนสูงสุดของผู้ถือหุ้น เป็นการคำนึงถึงต้นทุนทางสังคมและผลประโยชน์ตอบแทนต่อส่วนรวมอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ควรยกระดับการบริหารจัดการและมาตรการของภาครัฐเพื่อให้ภาคธุรกิจร่วมรับผิดชอบในการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี และส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อตอบแทนสังคม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการประกอบธุรกิจเพื่อสังคมอย่างยั่งยืน ตลอดจนการส่งเสริมการพัฒนาองค์กรภาคธุรกิจให้เป็นองค์กรที่มีคุณธรรม

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๐๐๒๐๑	ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น	จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เสริมสร้างและพัฒนากลไก เพื่อให้ภาคธุรกิจส่งเสริมสนับสนุนและสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี โดยการสร้างมาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาด้านสังคมในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ วิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อชุมชน การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

๒) ยกระดับการบริหารจัดการ รวมถึงมาตรการของภาครัฐเพื่อให้ภาคธุรกิจร่วมรับผิดชอบในการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี อาทิ การประกวดหรือเชิดชูเกียรติให้กับบริษัทหรือภาคธุรกิจตัวอย่างที่มีธรรมาภิบาลและร่วมสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี บริษัทหรือภาคธุรกิจที่ส่งเสริมคุณค่าที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ มีจิตสำนึกร่วมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่และพฤติกรรมของมนุษย์ที่เปลี่ยนไปในแต่ละช่วง

๓.๓ แผนย่อย การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม

มีเป้าหมายให้สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ผ่านการใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม โดยส่งเสริมให้สื่อและสื่อสารมวลชนปฏิบัติตามจรรยาบรรณสื่ออย่างเคร่งครัด การจัดเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์ในช่วงเวลาที่มีผู้ชมมากที่สุด รวมทั้งการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ นำเสนอตัวอย่างของการมีคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตสาธารณะ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังนั้น หากมีมาตรการทางสังคมในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและวิชาชีพสื่อมีจรรยาบรรณตามวิชาชีพและรับผิดชอบต่อสังคม และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันความรู้ในการเลือกรับปรับใช้สื่อหรือการรู้เท่าทันสื่อและสื่อออนไลน์แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป และการเฝ้าระวังการบริโภคสื่อที่เหมาะสม และการส่งเสริมกิจกรรมและการสื่อรณรงค์การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของสังคมไทยในรูปแบบที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง ก็จะช่วยเสริมสร้างค่านิยมที่ดีให้แก่ประชาชน ทั้งนี้ สื่อที่จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้นั้น จะต้องเป็นสื่อที่มีเนื้อหาคุณภาพสูงที่มีผู้ผลิตและเผยแพร่กันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน สามารถเข้าถึง รับรู้ และเข้าใจเนื้อหาของสื่อจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวัฒนธรรมอันดีงาม รวมทั้งบ่มเพาะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทยได้

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๐๐๓๐๑	สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัยและสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น	สถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๘๕	ไม่น้อยกว่า ๙๐

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาสื่อสร้างสรรค์ โดยจัดเวลาและพื้นที่ออกอากาศสื่อกระแสหลักให้แก่สื่อสร้างสรรค์ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอตัวอย่างของการมีคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตอาสา จิตสาธารณะ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท สิทธิ และหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีให้กับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก

๒) พัฒนาสื่อเผยแพร่ เพื่อส่งเสริมให้สื่อและสื่อสารมวลชนปฏิบัติงานบนเสรีภาพของสื่อควบคู่ไปกับจรรยาบรรณสื่ออย่างเคร่งครัดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม พัฒนาเนื้อหาสาระที่เป็นข้อเท็จจริงและมีคุณภาพสูง รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันความรู้ในการเลือกรับปรับใช้สื่อหรือการรู้เท่าทันสื่อและสื่อออนไลน์แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป ตลอดจนการเฝ้าระวังการบริโภคสื่อที่เหมาะสม

๓) พัฒนาระบบโครงสร้างเครือข่ายด้านข้อมูลเพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง มีคุณภาพ และเชื่อถือได้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)
(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๑๑-๑

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๑๑-๒

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑๑-๒

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ๑๑-๕

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑๑-๕

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ๑๑-๖

๓.๑ แผนย่อย การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ ๑๑-๖

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๑-๖

๓.๑.๒ แนวทางพัฒนา ๑๑-๖

๓.๒ แผนย่อย การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย ๑๑-๗

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๑-๘

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๑-๘

๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น ๑๑-๘

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๑-๙

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๑-๙

๓.๔ แผนย่อย การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน ๑๑-๑๐

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๑-๑๐

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๑-๑๑

๓.๕ แผนย่อย การส่งเสริมศักยภาพวัยผู้สูงอายุ ๑๑-๑๑

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๑-๑๒

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๑-๑๒

ส่วนที่ ๑

บทนำ

การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นหนึ่งในปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ขับเคลื่อนและยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนา ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สถานการณ์การพัฒนามนุษย์ของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนจากดัชนีการพัฒนามนุษย์ โดยในปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๒ ประเทศไทยมีค่าคะแนนดัชนีการพัฒนามนุษย์ เท่ากับ ๐.๗๗๒ และ ๐.๗๗๗ ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยดัชนีการพัฒนามนุษย์ของโลกที่อยู่ที่ ๐.๗๓๔ และ ๐.๗๓๗ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานและวัยเด็กที่ลดลง และประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ มีความท้าทายเพิ่มมากขึ้น โดยสะท้อนจากอัตราการเกิดของคนไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปี ๒๕๖๓ มีจำนวนเด็กเกิดไม่ถึง ๖ แสนคน และคาดว่าอัตราเจริญพันธุ์รวมจะอยู่ที่ ๑.๓๐ ในปี ๒๕๘๓ นอกจากนี้ กลุ่มวัยต่าง ๆ ยังคงมีปัญหาและความท้าทายในแต่ละกลุ่ม อาทิ โภชนาการในกลุ่มเด็กปฐมวัย พัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยในปี ๒๕๖๔ มีดัชนีพัฒนาเด็กสมวัยอยู่ที่ร้อยละ ๘๒ ซึ่งลดลงจาก ปี ๒๕๖๒ ที่อยู่ร้อยละ ๘๖.๙๕ ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาลดลง โดยข้อมูลจากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการศึกษาด้านการบริหารธุรกิจ ปี ๒๕๖๔ พบว่า ประเทศไทยมีอันดับด้านการศึกษาอยู่ในอันดับที่ ๕๖ ซึ่งลดลง ๑ อันดับจากปี ๒๕๖๓ ประกอบกับดัชนีศักยภาพการแข่งขันด้านทรัพยากรมนุษย์ของโลกปี ๒๕๖๓ ภาพรวมประเทศไทยมีคะแนนเพียง ๔๑.๓๐ จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน โดยอยู่ในอันดับที่ ๖๗ ซึ่งอันดับยังต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียนค่อนข้างมาก รวมทั้งมีผลิตภาพแรงงานต่ำในกลุ่มวัยแรงงาน โดยปี ๒๕๖๔ มีอัตราการขยายตัวเพียง ร้อยละ ๐.๗ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยปี ๒๕๖๓ มีผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม จำนวน ๖๕๑,๙๕๐ คน โดยเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๒ ที่มีจำนวนประมาณ ๖๒๘,๘๐๐ คน ประเด็นดังกล่าว สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยอย่างเป็นระบบให้มีพัฒนาการอย่างสมวัย มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดรับกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ อาทิ กำหนดนโยบายส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างสมวัย กำหนดนโยบายการเกิดและเลี้ยงดูบุตรอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาศักยภาพทักษะวัยแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งการจัดสรรบริการสุขภาพที่ได้มาตรฐานรองรับสังคมผู้สูงอายุ เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต จึงเป็นกลไกส่งเสริมให้ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง มีจิตสำนึกความเป็นไทยเด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและสวัสดิการทางสังคม รวมทั้งเด็กตั้งแต่ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น มีทักษะที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ สามารถเติบโตเป็นแรงงานที่มีศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีกลไกดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เพื่อมุ่งเน้นให้ประชากรไทยสามารถ

เกิดและเติบโตอย่างสมวัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพร่วมยกระดับการพัฒนาประเทศให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต** มีความสอดคล้อง และสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๑ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๕ พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่

๔.๕.๑ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๔.๒.๑ ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย

๔.๒.๒ ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น

๔.๒.๓ ช่วงวัยแรงงาน

๔.๒.๔ ช่วงวัยผู้สูงอายุ

๔.๔ การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

๔.๔.๓ การดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้มาสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ

๔.๖ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๖.๑ การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย

๔.๖.๒ การส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๔.๖.๓ การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน

๔.๖.๔ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๔ เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพและความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต กำหนดแผนย่อยไว้ ๕ แผนย่อย ดังนี้

๑) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และการมีระบบและกลไกรองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ

๒) การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย โดยจัดให้มีการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ พร้อมทั้งส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงพยาบาลทุกระดับดำเนินงานตามมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กสู่มาตรฐานโรงพยาบาล และบริการสุขภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และสารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็ก การกระตุ้นพัฒนาการสมอง และการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่สมวัยทุกด้าน

๓) การพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น จัดให้มีการพัฒนาทักษะความสามารถที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น จัดให้มีการพัฒนาทักษะด้านภาษา ศิลปะ ทักษะด้านดิจิทัล และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ จัดให้มีการพัฒนาทักษะในการวางแผนชีวิตและวางแผนการเงิน ตลอดจนทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน จัดให้มีการเรียนรู้ทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศและทักษะชีวิตที่สามารถอยู่ร่วมและทำงานภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนระบบบริการสุขภาพและอนามัยที่เชื่อมต่อกันระหว่างระบบสาธารณสุขกับโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านความฉลาดทางเชาวน์ปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มวัยเรียน/วัยรุ่น รวมทั้งสร้างความอยากรู้อยากเห็นและสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

๔) การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน ด้วยการยกระดับศักยภาพทักษะและสมรรถนะของคนในช่วงวัยทำงานให้สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและผลิตภาพเพิ่มขึ้นให้กับประเทศ เสริมสร้างความอยากรู้และยกระดับตนเอง สร้างวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ และความรู้ความเข้าใจและทักษะทางการเงิน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและหลักประกันของตนเองและครอบครัว ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาความรู้แรงงานฝีมือให้เป็นผู้ประกอบการใหม่ และสามารถพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับวัยทำงานผ่านระบบการคุ้มครองทางสังคมและการส่งเสริมการออม

๕) การส่งเสริมศักยภาพวัยผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุให้พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ และร่วมเป็นพลังสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนและประเทศ ส่งเสริมและพัฒนาระบบ

การออมเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตหลังเกษียณ และหลักประกันทางสังคม ที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และส่งเสริมสนับสนุนระบบการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต จึงมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยผู้สูงอายุ ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ สามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับการคุ้มครองทางสังคม และสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม นำไปสู่สังคมไทยที่มีความ “เกิดดี อยู่ดี และแก่ดี” ให้ประเทศไทยเติบโตได้อย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศ ให้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนไทยตลอดช่วงชีวิต เพื่อให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถพัฒนาตนเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม การพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยรุ่น วัยเรียน วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย มีความรอบรู้ทางการเงิน มีความสามารถในการวางแผนชีวิต มีการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๑๐๐๐๑	คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๐.๘๒	ไม่น้อยกว่า ๐.๘๕	มากกว่า ๐.๘๕

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

ทิศทางการขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์และการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ปฐมวัย วัยเรียน วัยรุ่น วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์และสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย มีความรอบรู้ทางการเงิน มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า โดยมีแนวทางการพัฒนา ๕ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์

มีเป้าหมายให้ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น ผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ จำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และการมีระบบและกลไกรองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนย่อย การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๑๐๑๐๑	ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น	มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๙๒	ไม่น้อยกว่า ๙๔	ไม่น้อยกว่า ๙๖

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย สร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ โดยส่งเสริมความรู้ในการวางแผนชีวิตที่เหมาะสมกับค่านิยมของคนรุ่นใหม่ และการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมบนฐานความรู้ทางวิชาการตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์และถึงช่วงอายุต่าง ๆ พัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้ การทำงานและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชากรแต่ละช่วงวัย รวมถึงการให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็ง โดยเน้นการส่งเสริมการเกื้อกูลกันของคนทุกวัยในครอบครัวในการดูแลสมาชิกในครอบครัว การส่งเสริมนโยบาย

การสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน การส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชน สถานประกอบการจัดบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสนับสนุนครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรและการดูแลผู้สูงอายุ การสนับสนุนควบคู่กับการปฏิรูปสื่อให้มีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ในการให้ความรู้ต่อการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งครอบครัว โดยจะต้องมีกลไกการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับครอบครัวที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตครอบครัว ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และมีความปลอดภัย มีกลไกสนับสนุนในการดูแลเด็กและครอบครัวในชุมชนที่มีคุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งมีกลไกสนับสนุนในการทำงานที่เอื้อต่อครอบครัวที่ทุกภาคส่วนการพัฒนาสนับสนุนการจัดสวัสดิการและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานที่สมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัว

๒) ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน สร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม รวมทั้งสนับสนุนด้านวิชาการและสร้างนวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เพื่อให้องค์กรเครือข่ายชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีกลไกการพัฒนาระดับพื้นที่ที่ประชาชน ชุมชน องค์กรภาครัฐภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เฝ้าระวัง และติดตามการดำเนินงานส่งผลให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างเป็นรูปธรรม การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน โดยเน้นให้พ่อแม่มีวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้ลูกเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ชีวิต ดนตรี กีฬา ศิลปะ รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเปิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม เอื้อแก่ครอบครัวทุกลักษณะ

๓) ส่งเสริมกลไกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างภาคีการพัฒนาต่าง ๆ โดยการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาตนเอง สุขภาพ และการพัฒนาอาชีพในตลอดช่วงชีวิต เพื่อเสริมและสร้างศักยภาพของการดำเนินงานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามพันธกิจของแต่ละหน่วยงานให้มีความเข้มแข็งและตอบโจทย์ประเทศ เป็นฐานข้อมูลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง และศักยภาพบุคคลของประเทศ นำไปสู่การตัดสินใจระดับนโยบายและปฏิบัติเพื่อพัฒนาคนไทยอย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต รวมถึงข้อมูลที่สนับสนุนการผลิตกำลังแรงงานที่มีทักษะตรงต่อความต้องการของตลาดงานในอนาคต และใช้ประกอบการตัดสินใจในการศึกษาต่อมีธนาคารคลังสมองเพื่อรวบรวมผู้สูงอายุที่มีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะเพื่อถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ และทักษะให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ

๓.๒ แผนย่อย การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย

มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพมีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้นผ่านช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย โดยเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ ส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ ส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การส่งเสริมการให้สารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็ก และให้มีการลงทุนเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน ซึ่งปัจจัยสำคัญคือการพัฒนาศักยภาพและความรอบรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์แก่พ่อแม่ มีการออกแบบกระบวนการพัฒนาทักษะทางสมองและทักษะทางสังคมแก่กลุ่มเด็กปฐมวัย และมีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนย่อย การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๑๐๒๐๑	เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น	ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย (คะแนนภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๘๕	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๕

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) จัดให้มีการเตรียมความพร้อมทั้งสุขภาวะ เจตคติ ความรู้ และทักษะให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ พร้อมทั้งส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ รวมทั้งกำหนดมาตรการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานให้พ่อแม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตนเอง ทั้งการจูงใจให้สถานประกอบการจัดให้มีการจ้างงานที่ยืดหยุ่น รณรงค์ให้ผู้ชายตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ในบ้านและดูแลบุตรมากขึ้น

๒) จัดให้มีการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาวะที่ดีและสมวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงพยาบาลทุกระดับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานตามมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กสู่มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และสารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็ก ตลอดจนส่งเสริมให้มีการติดตามพัฒนาการเด็กตั้งแต่แรกเกิด และเสริมสร้างองค์ความรู้ งานวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดแนวทาง กลไกการส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเด็ก ให้เติบโตอย่างสมวัย สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป

๓) จัดให้มีการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่ดีที่สมวัยทุกด้านโดยการพัฒนากลไกการสอนและปรับปรุงสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่เน้นการพัฒนาทักษะสำคัญด้านต่าง ๆ อาทิ ทักษะทางสมอง ทักษะด้านความคิดความจำ ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการวางแผนและการจัดระบบ ทักษะการรู้จักประเมินตนเอง ควบคู่กับการยกระดับบุคลากรในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมทั้งทักษะ ความรู้ จริยธรรม และความเป็นมืออาชีพ ตลอดจน ผลักดันให้มีกฎหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุมทั้งการพัฒนาทักษะ การเรียนรู้เน้นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ระบบการศึกษา การพัฒนาสุขภาพอนามัยให้มีพัฒนาการที่สมวัยและการเตรียมทักษะการอยู่ในสังคมให้มีพัฒนาการอย่างรอบด้าน

๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น

มีเป้าหมายเพื่อให้วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลตลอดชีวิตดีขึ้น ผ่านช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะความสามารถที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาหรืออาชญากรรมต่าง ๆ มีความคิด

สร้างสรรค์ มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความยืดหยุ่นทางความคิด รวมถึงทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ รวมถึงการวางพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อการวางแผนชีวิตและวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยและนำไปปฏิบัติได้ ตลอดจนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน รวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม ซึ่งหากมีการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ และมีหลักสูตรการศึกษาที่เอื้อต่อทักษะชีวิต มีการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพในหลักสูตรและสร้างการมีงานทำของวัยเรียน/วัยรุ่น จะช่วยให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนบังเกิดผลสัมฤทธิ์ได้

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนย่อย การพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๑๐๓๐๑	วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ครบถ้วน รู้จักคิดวิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลตลอดชีวิตดีขึ้น	ความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะแรงงานในอนาคต (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๗๐	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๘๕

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) จัดให้มีการพัฒนาทักษะที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น

๒) จัดให้มีการพัฒนาทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ โดยเน้นเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นให้เกิดองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเองตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยผ่านการออกแบบการเรียนรู้ที่มีครูคอยเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้สามารถตอบสนองความต้องการได้กับเด็กทุกกลุ่ม

๓) จัดให้มีการพัฒนาทักษะในการวางแผนชีวิตและวางแผนการเงิน ตลอดจนทักษะ ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน

๔) จัดให้มีพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ การบ่มเพาะการเป็นนักคิด นักนวัตกร และการเป็นผู้ประกอบการใหม่ รวมทั้งทักษะชีวิตที่สามารถอยู่ร่วมและทำงานภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม

๕) จัดให้มีกลไกส่งเสริมและสนับสนุนบริการสุขภาพและอนามัยที่เชื่อมต่อกันระหว่างสาธารณสุขกับโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ ตลอดจนภูมิคุ้มกันด้านต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตของกลุ่มวัยเรียน/วัยรุ่น

๓.๔ แผนย่อย การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

มีเป้าหมายเพื่อให้แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น และมีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น ผ่านช่วงวัยแรงงาน เน้นการพัฒนาและยกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งทักษะฝีมือ ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะภาษา มีการทำงานตามหลักการทำงานที่มีคุณค่าเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ มีวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะทางการเงินเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและครอบครัว มีการวางแผนทางการเงินและมีการออม การรับผิดชอบของพ่อแม่ต่อครอบครัว มีการพัฒนาระบบการพัฒนาทักษะ และการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาและยกระดับศักยภาพความรู้ ทักษะฝีมือ ความชำนาญพิเศษ การเป็นผู้ประกอบการใหม่ และการพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ รวมทั้งมาตรการขยายอายุการทำงาน ตลอดจนการดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถพิเศษในต่างประเทศในด้านต่าง ๆ ให้มาสร้างและพัฒนาประเทศ ทั้งในรูปแบบการทำงานชั่วคราวและถาวรตามความเหมาะสมของเป้าหมายการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ รวมถึงผู้มีความสามารถที่มีศักยภาพสูงด้านต่าง ๆ ลูกหลานชาวต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทยที่มีความสามารถพิเศษ และการรับเด็กและเยาวชน ที่มีความสามารถพิเศษจากทั่วโลก และผู้เชี่ยวชาญที่มีศักยภาพหรือทักษะสูงในสาขาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการรักษาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทั้งคนไทยหรือคนต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทยได้แสดงศักยภาพและใช้ความสามารถในการทำประโยชน์และสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงการพัฒนา การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และสร้างศักยภาพให้ผู้ที่เคยกระทำผิดสามารถประกอบอาชีพ เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ และอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนย่อย การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๑๐๔๐๑	แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น	ผลิตภาพแรงงาน (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๔	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๖

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๑๐๔๐๒	มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น	สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อกำลังแรงงาน (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๑๕	ไม่น้อยกว่า ๒๐	ไม่น้อยกว่า ๒๕

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ยกระดับศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะของคนในช่วงวัยทำงานให้มีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดงาน รวมทั้งเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจและผลิตภาพเพิ่มขึ้นให้กับประเทศ

๒) เสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ และความรู้ความเข้าใจและทักษะทางการเงินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและหลักประกันของตนเองและครอบครัว รวมทั้งสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับวัยทำงานผ่านกลไกการคุ้มครองทางสังคมและการส่งเสริมการออม

๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงานฝีมือให้เป็นผู้ประกอบการใหม่ และสามารถพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ เพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกในการทำงาน

๔) ส่งเสริมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถพิเศษในต่างประเทศ ทั้งในรูปแบบการทำงานชั่วคราวและถาวร เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนผู้มีความสามารถพิเศษทั้งคนไทยหรือคนต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทย ให้สามารถแสดงศักยภาพและใช้ความสามารถในการทำประโยชน์และสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาจำเป็นหรือขาดแคลนจากต่างประเทศเข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยเชื่อมโยงข้อมูลแรงงานไทยและต่างชาติเข้าด้วยกัน ผ่านกลไกบริหารจัดการแรงงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการสรรหาบุคลากรที่ตรงกับความต้องการของแรงงานและองค์กร

๕) ส่งเสริมการพัฒนา การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และสร้างศักยภาพให้ผู้ที่เคยกระทำผิดสามารถประกอบอาชีพ เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ และอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข

๓.๕ แผนย่อย การส่งเสริมศักยภาพวัยผู้สูงอายุ

มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น ผ่านช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพ ฟื้นฟูสุขภาพ

การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุ พร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ และหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม ซึ่งหากมีการจัดทำกลุ่มอาชีพและตลาดงานที่เหมาะสมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย มีการเตรียมบุคลากรสูงวัยเข้าสู่งาน เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถและส่งเสริมโอกาสการทำงานของผู้สูงวัยภายหลังการเกษียณอายุการทำงาน การส่งเสริมภูมิปัญญาชุมชน มีมาตรการจูงใจผู้ประกอบการภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมการออมของพนักงานในกองทุนประกันสังคม และการสร้างความตระหนักในการเรื่องการรอบรู้ด้านสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งได้รับการดูแลสุขภาพและมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง รวมถึงมีระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่มีความชัดเจนและบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่เหมาะสมได้อย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐาน

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนย่อย การส่งเสริมศักยภาพวัยผู้สูงอายุ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๑๐๕๐๑	ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น	ดัชนีความยากจนหลายมิติของกลุ่มผู้สูงอายุ (ร้อยละต่อปี)	ลดลงไม่น้อยกว่า ๕	ลดลงไม่น้อยกว่า ๑๐	ลดลงไม่น้อยกว่า ๑๕

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุให้พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ และร่วมเป็นพลังสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนและประเทศ รวมทั้งสนับสนุนมาตรการจูงใจทางการเงินและการคลังให้ผู้ประกอบการมีการจ้างงานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัย สมรรถนะทางกาย ลักษณะงาน และส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มวัย

๒) ส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการออม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตหลังเกษียณและหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

๓) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกลไกดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ อาทิ สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ทั้งระบบขนส่งสาธารณะ อาคารสถานที่ พื้นที่สาธารณะ และที่อยู่อาศัยให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุและทุกกลุ่มในสังคม รวมทั้งส่งเสริมความรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และมีกลไกคุ้มครองและช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุ เมื่อเกิดปัญหาได้อย่างทันท่วงที

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๑๒-๑

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๑๒-๒

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑๒-๒

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ ๑๒-๔

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑๒-๔

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ ๑๒-๕

๓.๑ แผนย่อย การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ๑๒-๕

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๒-๗

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๒-๗

๓.๒ แผนย่อย การตระหนักถึงพหุปัญญาที่หลากหลาย ๑๒-๑๐

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๒-๑๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๒-๑๑

ส่วนที่ ๑
บทนำ

การพัฒนาการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะยกระดับการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัยทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ ในการพัฒนาศักยภาพของคนให้มีทักษะความรู้ มีสมรรถนะที่มีคุณภาพสูง ซึ่งการพัฒนาการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ศักยภาพ ความสนใจ ความถนัด และการตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเพื่อให้คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น

สถานการณ์ด้านการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นของคนไทย ในปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ แม้ว่าคนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานอายุ ๑๕ - ๕๙ ปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ๙.๖ ปี ในปี ๒๕๖๑ เป็น ๑๐.๐ ปี ในปี ๒๕๖๔ แต่ภาพรวมของคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาจากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการจัดการนานาชาติในปี ๒๕๖๔ อยู่ในอันดับที่ ๕๖ จาก ๖๔ ประเทศ อีกทั้งผลคะแนนสอบโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล เฉลี่ยอยู่ที่ ๔๑๒ คะแนนในปี ๒๕๖๑ ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่มีคะแนนอยู่ที่ ๔๘๘ คะแนนอยู่ถึง ๗๖ คะแนน และยังมีคะแนนต่ำกว่าอีกหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน รวมถึงปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือเป็นจำนวนมากสะท้อนถึงปัญหาการพัฒนาหลักสูตรและระบบการเรียนที่เน้นการท่องจำทำให้ไม่เกิดการคิด วิเคราะห์ รวมถึงคุณภาพของปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพที่อาจยังไม่กระจายครอบคลุมและทั่วถึงโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล และหลักสูตรการศึกษาที่ผลิตมาไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาการเรียนรู้ของประชากรไทยให้สอดรับกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ความต้องการของตลาดแรงงาน และการมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชากรไทย ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ การออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ควบคู่กับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ และการผลิตหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ จึงเป็นกลไกเพื่อให้คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งการเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องควบคู่กับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ รวมถึงการสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๑.๑ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๑.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๑ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

- ๒.๑.๑ การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑
- ๒.๑.๒ การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่
- ๒.๑.๓ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท
- ๒.๑.๔ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ๒.๑.๕ การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก
- ๒.๑.๖ การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม
- ๒.๑.๗ การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

๒.๒ การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

- ๒.๒.๑ การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อ
- ๒.๒.๒ การสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านกลไกต่าง ๆ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ กำหนดแผนย่อยไว้ ๒ แผนย่อย ดังนี้

๑) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาที่ใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา รวมถึงจัดกิจกรรมเสริมทักษะเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิด/ทบทวนไตร่ตรอง พัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้สร้างรายได้ รวมถึงมีทักษะด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยวางแผนการผลิต พัฒนาและปรับบทบาท “ครู คณาจารย์ยุคใหม่” ให้เป็น “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครู ส่งเสริมสนับสนุนระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งเงินเดือน สายอาชีพและระบบสนับสนุนอื่น ๆ การเพิ่ม

ประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท โดยปฏิรูปโครงสร้างองค์กรด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ปรับปรุงโครงสร้างการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเพิ่มคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยแยกการประกันคุณภาพการศึกษาออกจากการประเมินคุณภาพและการรับรองคุณภาพและการกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา ปฏิรูประบบการสอบที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ มากกว่าการวัดระดับความรู้ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้ การเรียนการสอน และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดให้มีระบบการศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่น มีมาตรการจูงใจและส่งเสริมสนับสนุนให้คนเข้าสู่การใฝ่เรียนรู้ การพัฒนาตนเอง รวมถึงการยกระดับทักษะวิชาชีพ พัฒนาระบบการเรียนรู้ชุมชนให้เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา โดยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลและดิจิทัลแฟลตฟอร์มเพื่อการศึกษาในทุกระดับทุกประเภทการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ พัฒนาโปรแกรมประยุกต์หรือสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่มีคุณภาพที่นักเรียน นักศึกษาและประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ โดยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีความโดดเด่นเฉพาะสาขาสู่ระดับนานาชาติ สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษาและบุคลากรในระดับนานาชาติ รวมถึงการพัฒนาศูนย์วิจัยเฉพาะทาง ศูนย์ฝึกอบรม และทดสอบในระดับภูมิภาค จัดให้มีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทยและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จัดให้มีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรมของไทยและพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้านในระบบการศึกษา และสำหรับประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและนักเรียนกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

๒) การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ด้วยการพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อ โดยพัฒนาระบบบริหารจัดการกลไกการคัดกรองและการส่งต่อเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมสนับสนุนครอบครัวในการเสริมสร้างความสามารถพิเศษตามความถนัดและศักยภาพ ทั้งด้านกีฬา ภาษา และวรรณกรรม สุนทรียศิลป์ ส่งเสริมสนับสนุนระบบสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษบนฐานพหุปัญญา ส่งเสริมสนับสนุนมาตรการจูงใจแก่ภาคเอกชนและสื่อ ในการมีส่วนร่วมและผลักดันให้ผู้มีความสามารถพิเศษ มีบทบาทเด่นในระดับนานาชาติ การสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ โดยจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน และระบบสนับสนุนเพื่อผู้มีความสามารถพิเศษได้สร้างความเข้มแข็งและต่อยอดได้ จัดให้มีกลไกการทำงานในลักษณะการรวมตัวของกลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษในหลากสาขาวิชาเพื่อรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าเพื่อพัฒนาต่อยอดงานวิจัยเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศและสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อสถาบันวิจัยชั้นนำทั่วโลก เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้นักวิจัยความสามารถสูงของไทยให้มีศักยภาพสูงยิ่งขึ้น

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ จึงมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเพื่อให้คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น โดยพัฒนาการเรียนรู้ มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง รวมถึงการพัฒนากลไกการทำงานในลักษณะการรวมตัวของกลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษในหลากสาขาวิชาในการรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าเพื่อพัฒนาต่อยอดงานวิจัยในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของประเทศ

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๒๐๐๐๑	คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้นมีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้นมีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	ความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษา (อันดับภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๔๐	ไม่เกิน ๓๕	ไม่เกิน ๓๐
๑๒๐๐๐๒	คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น	สัดส่วนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่ได้รับการส่งต่อการพัฒนาตามศักยภาพหรือพหุปัญญา ต่อเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ทั้งหมด (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๖๐	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้

ทิศทางการพัฒนาการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ ภาษาที่ ๓ และภาษาท้องถิ่น ทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ โดยคำนึงถึงการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย อาทิ ภาษา ตรรกะ และคณิตศาสตร์ ด้านทัศนะและมิติดนตรี กีฬาและการเคลื่อนไหวของร่างกาย การจัดการตนเอง มนุษยสัมพันธ์ รวมถึงผู้มีความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท การสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนประชากรไทยมีอาชีพบนฐานพหุปัญญา การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง เพื่อบรรลุเป้าหมายสู่คนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ มีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง โดยมีแผนย่อย ๒ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

มีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น โดยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ อาทิ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการตั้งคำถาม ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์ และการคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหา ความรู้และทักษะทางศิลปะ และความรู้ด้านคณิตศาสตร์และระบบคิดของเหตุผลและการหาความสัมพันธ์ การพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิด ทบทวนไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้ การหล่อหลอมทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้หลายช่องทาง รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต

การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมทั้งปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูดคัดสรรผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และสร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ และวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง

การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ จัดโครงสร้างการจัดการการศึกษาเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์และให้เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค ทั่วถึง และใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ ปฏิรูปการคลังด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยแยกการประกันคุณภาพการศึกษาออกจากการประเมินคุณภาพและการรับรองคุณภาพและการกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา รวมทั้งมีการปฏิรูประบบการสอบที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ มากกว่าการวัดระดับความรู้ ตลอดจนมีการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการจัดระบบการศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่นผ่านการพัฒนากลไกต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาการศึกษาออนไลน์แบบเปิด การพัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้ดิจิทัล จูงใจให้คนเข้าสู่การยกระดับทักษะ การให้สถานประกอบการเพิ่มผลิตภาพแรงงานผ่านการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องภายใต้กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ นอกจากนี้ ต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต รวมถึงการเรียนรู้และทบทวนทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น โดยระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม การพัฒนาทัศนคติและแรงบันดาลใจที่อยากเรียนรู้ การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ และให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว รวมทั้งนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ รวมทั้งการวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัล ทักษะการคัดกรองความรู้ องค์ความรู้ การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับคุณค่า บทบาทและประสบการณ์ของครูไปพร้อมกัน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและใช้ประโยชน์จากระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบและการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก บนพื้นฐานของความเข้าใจลุ่มลึกในประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรมของไทยและพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้าน เพิ่มการรับรู้ของคนไทยด้านพหุวัฒนธรรม การเห็นคุณค่าและมีความอดกลั้น ต่อความแตกต่างทางความเชื่อ ความคิด วิถีชีวิต ผ่านความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อนบ้าน การแลกเปลี่ยนเด็ก เยาวชน และนักเรียน การฝังตัวและการทำงานระยะสั้นในประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๒๐๑๐๑	คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น	ดัชนีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๖๐	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐
		สัดส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปของคะแนนเต็มใน ๔ วิชาหลัก ต่อ จำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่เข้ารับการทดสอบ ได้แก่ (๑) ภาษาไทย (๒) ภาษาอังกฤษ (๓) คณิตศาสตร์ (๔) วิทยาศาสตร์ (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	(๑) ไม่น้อยกว่า ๘๕ (๒) ไม่น้อยกว่า ๑๐ (๓) ไม่น้อยกว่า ๑๐ (๔) ไม่น้อยกว่า ๑๐	(๑) ไม่น้อยกว่า ๙๐ (๒) ไม่น้อยกว่า ๑๕ (๓) ไม่น้อยกว่า ๑๕ (๔) ไม่น้อยกว่า ๑๕	(๑) ไม่น้อยกว่า ๙๕ (๒) ไม่น้อยกว่า ๒๐ (๓) ไม่น้อยกว่า ๒๐ (๔) ไม่น้อยกว่า ๒๐

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย ๔ แนวทางย่อย ได้แก่ (๑) พัฒนากระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ที่ใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะให้ได้มาตรฐานกับหลักสูตรในระบบการศึกษาชั้นนำที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีที่เปิดเผยต่อสาธารณะเกี่ยวกับการนิเทศ การติดตามประเมินผล

และการปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะ ปฏิรูปหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานอาชีพ โดยเน้นการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และการฝึกงานในสถานประกอบการ ปฏิรูปการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยเน้นการเรียนรู้ที่ผูกกับงานเพื่อวางรากฐานให้มีสถาบันอุดมศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศได้ในหลากหลายมิติ ทั้งในด้านการผลิตกำลังคนที่มีสมรรถนะและทักษะในสาขาที่เป็นที่ต้องการของตลาด การพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีศักยภาพในการสร้างธุรกิจใหม่ที่มีใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และสามารถไปสู่ตลาดต่างประเทศได้ รวมถึงมีนักวิจัยและนวัตกรที่สามารถสร้างสรรค์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีคุณภาพสามารถส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างดี (๒) พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา รวมถึงจัดกิจกรรมเสริมทักษะเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ มีการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับเนื้อหาและวิธีการสอน โดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้แบบใหม่ในการพัฒนาเนื้อหาและทักษะแบบใหม่ เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีคุณลักษณะที่มีชีวิตมีพลวัต มีปฏิสัมพันธ์ การเชื่อมต่อและมีส่วนร่วม (๓) พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิด/ทบทวนไตร่ตรอง โดยเน้นการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะชีวิต และสามารถนำมาใช้ต่อยอดในการประกอบอาชีพได้จริง และ (๔) พัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้สร้างรายได้ รวมถึงมีทักษะด้านวิชาชีพและทักษะชีวิตโดยใช้สื่อผสมอย่างหลากหลาย ปรับเปลี่ยนตามความสามารถและระดับของผู้เรียน มีเนื้อหาที่ไม่ยึดติดกับตัวสื่อ เลือกประกอบเนื้อหาได้เอง ค้นหา แก้ไข จดบันทึกได้ เก็บประวัติการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีระบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่รวดเร็วและต่อเนื่อง โดยผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

๒) เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ ประกอบด้วย ๓ แนวทางย่อย ได้แก่ (๑) วางแผนการผลิต พัฒนาและปรับบทบาท “ครู คณาจารย์ยุคใหม่” ให้เป็น “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” มีหลักสูตรผลิตครูอาชีวะยุคใหม่ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานอาชีพ โดยเน้นการเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการในสาขาที่ตนเองสอน (๒) ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครู ปฏิรูประบบการผลิตครูยุคใหม่โดยใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะของวิชาชีพครูที่สามารถสร้างทักษะในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ และมีครูที่ชำนาญในด้านการสอนภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ ที่ได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ ในจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน อีกทั้งยังมีระบบการอบรมและเสริมสมรรถนะครูที่ผ่านการศึกษาในระบบเดิมหรือครูภาษาอังกฤษ และภาษาที่ ๓ ที่ยังไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานในระดับนานาชาติ และ (๓) ส่งเสริมสนับสนุนระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งเงินเดือน สายอาชีพและระบบสนับสนุนอื่น ๆ ปฏิรูประบบการผลิตครูอาชีวะยุคใหม่ โดยผู้ที่มีใบประกอบวิชาชีพจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการในสาขาที่ตนเองสอน มีความรู้ ทักษะ และสามารถสร้างสมรรถนะที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานอาชีพให้แก่ผู้เรียน และมีอัตรากำลังเพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานอัตรากำลังของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๓) เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท ประกอบด้วย ๖ แนวทางย่อย ได้แก่ (๑) ปฏิรูปโครงสร้างองค์กรด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ ตั้งแต่ระดับบนสุดลงไปจนถึงระดับโรงเรียน รวมถึงมีโครงสร้างแรงจูงใจและ

ความรับผิดชอบของหน่วยงานและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบที่เหมาะสม (๒) จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศ ในด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์การเรียนการสอน การบริหารจัดการโรงเรียน จำนวนครูที่ครบชั้น ครบวิชา จำนวนพนักงานสนับสนุนงานบริหารจัดการโรงเรียน (๓) ปรับปรุงโครงสร้างการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเพิ่มคุณภาพการศึกษา มีการปรับปรุงโครงสร้างการศึกษาที่เน้นสายอาชีพมากขึ้น มีการเรียนการสอนและการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เกิดทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะภาษาที่ ๓ ทักษะและความรู้ในการประกอบอาชีพใหม่ ๆ อย่างคล่องตัว เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม (๔) เพิ่มการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา ส่งเสริมภาคประชาสังคมปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต รวมถึงการเรียนรู้และทบทวนทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น โดยระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม (๕) พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยแยกการประกันคุณภาพการศึกษาออกจากการประเมินคุณภาพและการรับรองคุณภาพและการกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา และปฏิรูประบบการสอบที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ มากกว่าการวัดระดับความรู้ และ (๖) ส่งเสริมการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้ การเรียนการสอน และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคอุตสาหกรรม ชุมชน และภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมที่เข้มแข็ง

๔) พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย ๕ แนวทางย่อย ได้แก่ (๑) จัดให้มีระบบการศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่น (๒) มีมาตรการจูงใจและส่งเสริมสนับสนุนให้คนใฝ่เรียนรู้ พัฒนาตนเอง รวมถึงการยกระดับทักษะวิชาชีพ (๓) พัฒนาระบบการเรียนรู้ชุมชนให้เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา โดยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม (๔) พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลและดิจิทัลแพลตฟอร์ม สื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาในทุกระดับทุกประเภทการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และ (๕) พัฒนาโปรแกรมประยุกต์หรือสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่มีคุณภาพที่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้

๕) สร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ ประกอบด้วย ๕ แนวทางย่อย ได้แก่ (๑) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีความโดดเด่นเฉพาะสาขาสู่ระดับนานาชาติ มีกรอบมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานอาชีพที่กำหนดสมรรถนะและทักษะพื้นฐานสำหรับสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สามารถผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมอนาคตเพื่อเป็นเครื่องมือในการยืนยัน และพัฒนาสมรรถนะของแรงงาน และมีกรอบแนวคิดในการคาดการณ์อุปสงค์แรงงานในอนาคตในสาขาอาชีพต่าง ๆ และมีแนวทางทบทวนและปรับปรุงให้แม่นยำมากขึ้นเป็นระยะ (๒) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษาและบุคลากรในระดับนานาชาติ รวมถึงการพัฒนาศูนย์วิจัย ศูนย์ฝึกอบรม และทดสอบในระดับภูมิภาค (๓) จัดให้มีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ประเพณี วัฒนธรรมของไทยและพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้านในสถานศึกษา และสำหรับประชาชน และ (๔) ส่งเสริมสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และนักเรียนกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

๓.๒ แผนย่อย การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตาม พหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น โดยสร้างการตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย อาทิ ภาษา ตรรกะ และคณิตศาสตร์ ด้านทัศนะและมิติดนตรี กีฬาและการเคลื่อนไหวของร่างกาย การจัดการตนเอง มนุษยสัมพันธ์ รวมถึงผู้มีความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของ พหุปัญญาแต่ละประเภท การสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนประชากรไทยมีอาชีพบนฐาน พหุปัญญา การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนไทยมีการพัฒนาที่สมดุล มีทางเลือกในการใช้ศักยภาพพหุปัญญาในการดำรงชีวิต เกิดอาชีพบนฐานพหุปัญญาที่สังคมยอมรับและเห็นความสำคัญ รวมทั้งมีกลไกคัดกรองและส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ จัดโรงเรียน ระบบเสริมประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ตลอดจนสร้างมาตรการจูงใจ เพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษผลักดันให้ประเทศไทยมีบทบาทเด่นในประชาคมโลก ทั้งด้านกีฬา ภาษาและวรรณกรรม สุนทรียศิลป์ ตลอดจนการวิจัย และการสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านกลไกต่าง ๆ โดยจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมือการทำงานที่เหมาะสม การสร้างระบบเชื่อมโยงเครือข่ายวิจัยกับศูนย์ความเป็นเลิศที่มีอยู่ในปัจจุบันในรูปแบบการร่วมมือ การมีกลไกการทำงานในลักษณะการรวมตัวของกลุ่มคนในหลายสาขาวิชา เพื่อรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าให้สามารถต่อยอดงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อกับสถาบันวิจัยอื่น ๆ ทั่วโลก เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้นักวิจัยความสามารถสูงของไทย รวมถึงการเปิดพื้นที่ในการสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๒๐๒๐๑	ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น	สัดส่วนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่มีข้อมูลการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญารายบุคคล ต่อเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ทั้งหมด (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๕๐	ไม่น้อยกว่า ๗๕	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญา โดยพัฒนาระบบบริหารจัดการกลไกการคัดกรองและการส่งต่อเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมสนับสนุนครอบครัวในการเสริมสร้างความสามารถพิเศษตามความถนัดและศักยภาพทั้งด้านกีฬา ภาษาและวรรณกรรม สุนทรียศิลป์ ส่งเสริมสนับสนุนระบบสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษบนฐานพหุปัญญา และส่งเสริมสนับสนุนมาตรการจูงใจแก่ภาคเอกชน และสื่อ ในการมีส่วนร่วมและผลักดันให้ผู้มีความสามารถพิเศษ มีบทบาทเด่นในระดับนานาชาติ

๒) สร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ โดยจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุนเพื่อผู้มีความสามารถพิเศษได้สร้างความเข้มแข็งและต่อยอดได้ จัดให้มีกลไกการทำงานในลักษณะการรวมตัวของกลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษในหลากสาขาวิชา เพื่อรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าเพื่อพัฒนาต่อยอดงานวิจัยเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ สร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อสถาบันวิจัยชั้นนำทั่วโลกเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้นักวิจัยความสามารถสูงของไทยให้มีศักยภาพสูงยิ่งขึ้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)
(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๑๓-๑

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๑๓-๑

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑๓-๒

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ๑๓-๔

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑๓-๔

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ๑๓-๕

๓.๑ แผนย่อย การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ ๑๓-๕

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๓-๕

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๓-๖

๓.๒ แผนย่อย การใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี ๑๓-๖

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๓-๖

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๓-๗

๓.๓ แผนย่อยการพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี ๑๓-๗

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๓-๗

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๓-๘

๓.๔ แผนย่อย การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ๑๓-๘

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๓-๘

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๓-๙

๓.๕ แผนย่อย การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๑๓-๙

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๓-๙

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๓-๑๐

ส่วนที่ ๑
บทนำ

การมีสุขภาวะที่ดีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการดำรงชีวิต โดยประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีไม่ว่าจะเป็น สุขภาพทางกาย สุขภาพทางจิตใจ สังคม รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งหากปัจจัยดังกล่าวขาดความสมดุลอาจก่อให้เกิดเป็นปัญหาสุขภาพได้ ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ สถานการณ์ด้านสุขภาวะของคนไทยมีความท้าทายในหลายประการ โดยในช่วงที่ผ่านมาคนไทยมีแนวโน้มเป็นโรคไม่ติดต่อมากขึ้น โดยในปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๔ มีจำนวนประชากรที่เสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเฉลี่ยร้อยละ ๗๕ หรือประมาณ ๓๒๐,๐๐๐ คนต่อปี โดยสาเหตุหลักของการเสียชีวิต ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมองและหัวใจ และโรคถุงลมโป่งพอง โดยสาเหตุดังกล่าวมาจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ไม่เหมาะสม การขาดการออกกิจกรรมทางกายอย่างต่อเนื่อง สภาพการทำงานที่ส่งผลต่อวิถีชีวิต ระดับการศึกษา มลพิษในสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นความจำเป็นในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อยกระดับระบบสาธารณสุขของไทยในการส่งเสริมและดูแลสุขภาพและรักษาผู้ป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ อาทิ การมีเทคโนโลยีการเฝ้าระวังและตอบโต้ความเสี่ยงด้านสุขภาพที่ถูกต้อง การมีระบบข้อมูลและการบริการที่เชื่อมโยงกับระบบสุขภาพปฐมภูมิและระบบบริการอื่น ๆ รวมทั้งการยกระดับระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำให้พร้อมรับมือ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี จึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะไม่ว่าจะเป็นการดูแลตัวเองขั้นพื้นฐาน การมีความรอบรู้สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ อันจะนำไปสู่การดูแลสุขภาพโดยมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ รวมถึงการมีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงได้ไม่ก่อให้เกิดความเหลื่อมทางด้านสาธารณสุข แผนแม่บทประเด็นการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี มุ่งเน้นการนำภาคีการพัฒนาทีเกี่ยวข้อง อาทิ ครอบครัว บ้าน โรงเรียน ชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับสาธารณสุขมาร่วมบูรณาการการดำเนินการที่เกี่ยวกับการเตรียมพร้อมและรับมือกับปัญหาด้านสุขภาวะในทุกรูปแบบในช่วงระยะเวลาของการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

การดำเนินการตาม**เป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๑ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๒.๒ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๒ ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๕ การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

๔.๕.๑ การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ

๔.๕.๒ การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ

๔.๕.๓ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี

๔.๕.๔ การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี

๔.๕.๕ การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๗ สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๓ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

๔.๓.๔ พัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

๔.๔ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๖ เสริมสร้างระบบสาธารณสุขและอนามัยสิ่งแวดล้อม และยกระดับความสามารถในการป้องกันโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี กำหนดแผนย่อยไว้ ๕ แผนย่อย ดังนี้

๑) การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ โดยพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริม และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสุขภาพและด้านสุขภาวะที่ถูกต้อง พัฒนาภาคีเครือข่ายประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีความรู้เกี่ยวกับการเจ็บป่วยและตายจากโรคที่ป้องกันได้ สร้างเสริมความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาวะของคนทุกกลุ่มวัย การพัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุม และกลไก

การสื่อสารประชาสัมพันธ์แบบบูรณาการทุกระดับ การพัฒนานโยบาย และมาตรการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ

๒) การใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี โดยจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อเอื้อต่อการยกระดับสุขภาวะของประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดมาตรการของภาครัฐที่สนับสนุนสินค้าที่เป็นมิตรต่อสุขภาพประชาชน การวิเคราะห์ความเสี่ยง การประเมินความต้องการด้านสุขภาพเพื่อการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด สร้างการมีส่วนร่วมเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพบริการอนามัยแบบบูรณาการร่วมกับชุมชน

๓) การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี โดยพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย ภายใต้ระบบการบริหารที่มีการกระจายอำนาจ มีประสิทธิภาพ พอเพียง เป็นธรรม และยั่งยืน พัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข ปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพของประชาชนตลอดช่วงชีวิตให้มีประสิทธิภาพ โดยอยู่บนพื้นฐานความยั่งยืนทางการคลัง นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้กับระบบบริการสุขภาพ และระบบสุขภาพทางไกล พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระบบบริการสุขภาพ

๔) การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุข ด้วยการพัฒนาสถานพยาบาลให้เพิ่มกำลังคนและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการขยายการให้บริการ รวมทั้งยกระดับคุณภาพการให้บริการตามมาตรฐานสากลทั่วทุกพื้นที่

๕) การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ให้ความสำคัญกับเผยแพร่ความรู้สุขภาพและสร้างความตระหนักของประชาชน เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ พัฒนาโครงสร้างระบบสาธารณสุข เครือข่ายเตือนภัยและเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการรองรับการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพัฒนาและยกระดับระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ได้แก่ ระบบสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมและเวชศาสตร์ป้องกันทั้งระบบ การติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ รวมทั้งศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในประชากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เพิ่มขีดความสามารถในการติดตาม วิเคราะห์และประเมินแนวโน้มสถานการณ์ปัญหาโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ และสร้างความพร้อมของภาคีเครือข่ายในการรับมือกับภาวะฉุกเฉินจากโรคระบาดต่าง ๆ

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี จึงมีเป้าหมายให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น ทั้งความรู้ ความเข้าใจขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับสุขภาวะตามมาตรฐานตามหลักทางวิชาการ และการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพที่ถูกต้อง ผ่านภาคีเครือข่ายการพัฒนาทีเกี่ยวข้อง อาทิ ครอบครัว บ้าน โรงเรียน ชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับสาธารณสุข ร่วมกันสร้างการตระหนักรู้ทั้งในส่วนของ สุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ สภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการดำรงชีวิตไม่ใช่แต่เพียงการปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ – ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๓๐๐๐๑	คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น	อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี (จำนวนปีเฉลี่ยภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๗๒	ไม่น้อยกว่า ๗๓	ไม่น้อยกว่า ๗๕

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๓) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะให้บรรลุผลเป็นรูปธรรมผ่านการบูรณาการระหว่างภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับการสื่อสารความรู้ด้านสุขภาพ รวมถึงการพัฒนาระบบตอบโต้ความเสี่ยงเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพโดยมีแนวทางการพัฒนา ๕ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ

มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะสามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น ผ่านการพัฒนาองค์ความรู้และการสื่อสารด้านสุขภาวะที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งเฝ้าระวังและจัดการกับความรู้ด้านสุขภาวะที่ไม่ถูกต้อง จนเกิดเป็นทักษะทางปัญญาและสังคมที่เป็นการเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาวะตนเองของประชาชน อาทิ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของตนเองให้มีความเหมาะสมและการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอในการดำรงชีวิต รวมทั้งการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ โดยผลักดันการสร้างเสริมสุขภาวะในทุกนโยบายที่ให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสุขภาพของประชาชน เพื่อลดภัยคุกคามที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสุขภาวะคนไทย ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะให้บรรลุผลเป็นรูปธรรมได้นั้น จะต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ผสานกันการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ – ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๓๐๑๐๑	ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะสามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น	อัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะของประชากร (คะแนนภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๗๐	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) สร้างเสริมความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาวะ รวมทั้งส่งเสริมความรอบรู้และพฤติกรรมสุขภาพจิตของคนทุกกลุ่มวัยผ่านการพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสุขภาพและกระบวนการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพจิตที่เหมาะสมเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโดยสะดวกและนำไปใช้ในการจัดการสุขภาพได้อย่างเหมาะสม

๒) พัฒนาภาคีเครือข่ายการพัฒนาทุกภาคส่วนต่าง ๆ โดยจะต้องมีองค์ความรู้ และความพร้อมที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับการเจ็บป่วยและตายจากโรคที่ป้องกันได้ รวมถึงศักยภาพในการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะและสุขภาพจิต ได้ด้วยตัวเอง นำไปสู่การพึ่งตัวเอง และมีการกระจายอำนาจการวางแผน การตัดสินใจ เพื่อให้ดำเนินการด้านสุขภาพต่าง ๆ ตอบสนองต่อความจำเป็นในพื้นที่อย่างแท้จริง รวมทั้งการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมทุกระดับ

๓) การพัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุม และกลไกการสื่อสารประชาสัมพันธ์ แบบบูรณาการทุกระดับ เพื่อลดภัยคุกคามที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสุขภาวะและสุขภาพจิตของประชาชน

๔) กำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามทั้งด้านสุขภาวะและสุขภาพจิตของประชาชน โดยผลักดันการสร้างเสริมสุขภาวะในทุกนโยบายที่ให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสุขภาพของประชาชน เพื่อลดภัยคุกคามที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสุขภาวะคนไทย

๓.๒ แผนย่อย การใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี

มีเป้าหมายเพื่อให้จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น ผ่านการส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นมิตรต่อสุขภาพและเอื้อต่อการมีกิจกรรมสำหรับยกระดับสุขภาวะของสังคม จัดทำมาตรการทางการเงินการคลังที่สนับสนุนสินค้าที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ช่วยในการเสริมการมีสุขภาวะ รวมทั้งกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบ ด้านสุขภาพ โดยชุมชนและภาคประชาชนก่อนการดำเนินโครงการที่อาจกระทบต่อระดับสุขภาวะ นอกจากนี้ ส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่ โดยให้ชุมชนเป็นแหล่งบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีของประชาชน ผ่านการจัดการความรู้ด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างสุขภาวะที่พึงประสงค์ระหว่างกัน โดยรัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกให้ชุมชนสามารถสร้างการมีสุขภาวะดีของตนเองได้ เพื่อให้ชุมชนเป็นพื้นที่สำคัญในการจัดการสุขภาวะของแต่ละพื้นที่ ครอบคลุม (๑) การสร้างการมีส่วนร่วมเฝ้าระวังป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพบริการอนามัยแบบบูรณาการร่วมกับชุมชน (๒) พัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขและหน่วยงานระดับท้องถิ่นและชุมชนในเรื่องอาชีวอนามัย บริการด้านเวชกรรม และระบบบริการสุขภาพ

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดแผนแม่บทย่อย การใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ – ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๓๐๒๐๑	จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น	ตำบลที่ผ่านเกณฑ์ตำบลจัดการคุณภาพชีวิต “ชุมชนสร้างสุข” ต่อจำนวนตำบลทั่วประเทศ (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๕	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นมิตรต่อสุขภาพและเอื้อต่อการมีกิจกรรมสำหรับยกระดับสุขภาวะของคนในสังคม เช่น การมีพื้นที่สวนสาธารณะในชุมชน โครงข่ายเส้นทางสัญจรทางเท้าและทางจักรยานที่เชื่อมโยงกับแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งงาน สถานศึกษา และพื้นที่นันทนาการของชุมชน การจัดการพื้นที่สีเขียวของชุมชน รวมถึงส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนบริการทางการแพทย์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ

๒) ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดมาตรการของภาครัฐที่สนับสนุนสินค้าที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ ประชาชน อาทิ ฉลากสินค้าชุมชนเพื่อสุขภาพ มาตรการลดหย่อนภาษีกับผู้ประกอบการ และสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ช่วยในการเสริมการมีสุขภาวะ

๓) สร้างการมีส่วนร่วมเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพบริการอนามัยแบบบูรณาการร่วมกับชุมชน รวมทั้งพัฒนาการวิเคราะห์ความเสี่ยง การประเมินความต้องการด้านสุขภาพ เพื่อการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ ในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด โดยพัฒนาแนวทางและศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขและหน่วยงานระดับท้องถิ่นและชุมชน ตลอดจนจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะในชุมชนและระหว่างชุมชนอื่น ๆ

๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี

มีเป้าหมายในการสร้างระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชากรทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้นผ่านการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการสร้างความเลิศทางด้านบริการทางการแพทย์และสุขภาพแบบครบวงจรและทันสมัย ที่รวมไปถึงการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ในการให้คำปรึกษา วินิจฉัย และพยากรณ์การเกิดโรคล่วงหน้า การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพทางไกลให้มีความหลากหลาย เข้าถึงง่าย เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ห่างไกล มีการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์เข้ากับอินเทอร์เน็ต ทางด้านสุขภาพ และจัดให้มีระบบการเก็บข้อมูลสุขภาพของประชาชนตลอดช่วงชีวิตให้มีประสิทธิภาพ โดยอยู่บนพื้นฐานความยั่งยืนทางการคลัง รวมถึงการปฏิรูประบบการเก็บภาษีและรายจ่ายเพื่อให้บริการด้านสุขภาพ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพในการสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับประชาชนทุกช่วงวัยอย่างมีประสิทธิภาพ พอเพียง เป็นธรรม และยั่งยืน

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ – ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๓๐๓๐๑	มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชากรทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น	ประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพ (อันดับของโลกภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๒๐	ไม่เกิน ๑๕	ไม่เกิน ๑๕

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย ได้ตามมาตรฐานสากล ภายใต้ระบบการบริหารที่มีการกระจายอำนาจ มีประสิทธิภาพ พอเพียง เป็นธรรมและยั่งยืน รวมทั้ง ปรับระบบบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานพยาบาลทุกสังกัดในเขตพื้นที่สุขภาพในการพัฒนาคุณภาพระบบบริการทั้งด้านบุคลากร ครุภัณฑ์ทางการแพทย์ และโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงบริการตั้งแต่ระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิเข้าด้วยกันอย่างไม่มีอุปสรรค พร้อมพัฒนาระบบส่งต่อและระบบการแพทย์ฉุกเฉินที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะข้อมูลรายบุคคลในระบบบริการสุขภาพ

๒) ปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพของประชาชนตลอดช่วงชีวิตให้มีประสิทธิภาพ โดยอยู่บนพื้นฐานความยั่งยืนทางการคลัง โดยจัดทำแนวทางการรับภาระค่าใช้จ่ายร่วมกันทั้งภาครัฐและผู้ใช้บริการตามฐานะที่คำนึงถึงความเป็นธรรมและการเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็นของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย โดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้ทางการคลังของประเทศ รวมทั้งบูรณาการระบบข้อมูลสารสนเทศของแต่ละระบบหลักประกันสุขภาพให้เกิดความเป็นเอกภาพทั้งเรื่องสิทธิประโยชน์ การใช้บริการ งบประมาณการเบิกจ่ายและการติดตามประเมินผล

๓) นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพกับระบบบริการสุขภาพ และระบบสุขภาพทางไกล เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญ

๓.๔ แผนย่อย การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลงและเป็นแนวทางการพัฒนาที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุข ผ่านการพัฒนาสถานพยาบาลให้เพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงพอและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการขยายการให้บริการ รวมทั้งยกระดับคุณภาพการให้บริการตามมาตรฐานสากลทั่วทุกพื้นที่

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑-๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖-๒๕๘๐
๑๓๐๔๐๑	การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง	กลุ่มคนเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า ที่ตกมิติด้านสุขภาพ ได้รับการดูแล (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมระบบการจัดบริการสาธารณสุขทั้งในระดับปฐมภูมิและบริการดูแลระยะยาว สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงไปยังส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนารูปแบบและคุณภาพการบริการปฐมภูมิ และเพิ่มขีดความสามารถของระบบและบุคลากร รวมทั้ง จัดให้มีกลไกช่วยเหลือและสนับสนุนสวัสดิการชุมชนที่ครอบคลุมการให้ความช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงบริการจากสถานพยาบาลของรัฐในพื้นที่มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน อาทิ ค่าใช้จ่ายการเดินทางไปสถานพยาบาล รวมทั้งจัดให้มีบริการด้านสุขภาพเชิงรุกทั้งในด้านการให้คำปรึกษา การควบคุมและป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาเรื้อรังต่อสุขภาพ และการส่งเสริมด้านสุขอนามัย

๒) พัฒนากำลังคนและบุคลากรด้านสุขภาพสู่ความเป็นมืออาชีพ สร้างและพัฒนากลไกการบริหารจัดการระบบการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายด้านสุขภาพ รวมทั้งสร้างการตระหนักรู้ให้กับประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของตนเองและวิธีการแก้ไขปัญหาสำหรับบุคคลที่ไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน

๓.๕ แผนย่อย การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีความรอบรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากขึ้นโรคติดต่ออุบัติใหม่ อุบัติซ้ำ ที่ประเทศไทยควรเฝ้าระวังและเตรียมความพร้อม หมายถึง โรคติดต่ออันตราย ที่ได้ประกาศตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบด้วย กาฬโรค ไข้ทรพิษ ไข้เลือดออกไครเมียนคองโก ไข้เวสต์ไนล์ ไข้เหลือง ไข้ลาสซา โรคติดเชื้อไวรัสนิปาห์ โรคติดเชื้อไวรัสมาร์บวร์ก โรคติดเชื้อไวรัสอีโบลา โรคติดเชื้อไวรัสเฮนดรา โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงหรือโรคซาร์ส โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ และโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำหรือโรคติดต่ออันตรายมักเกิดการระบาดเป็นระยะ ๆ ทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคม อย่างกว้างขวาง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเตรียมการเฝ้าระวังและสร้างความพร้อมรับมือเพื่อยับยั้งป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อเหล่านี้ รวมทั้งจัดเตรียมยาหรือวัคซีนเพื่อแก้ไขและรักษาผู้ป่วยจากโรคเหล่านี้

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ – ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๓๐๕๐๑	ประชาชนมีความรอบรู้สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากขึ้น	ระดับความรอบรู้สุขภาพของประชาชนเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๕	ไม่น้อยกว่า ๕
		ความมั่นคงด้านสุขภาพของโลก (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๕	ไม่เกิน ๕	ไม่เกิน ๕

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เผยแพร่ความรู้สุขภาพและสร้างความตระหนักของประชาชน เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ โดยพัฒนาโครงสร้างระบบสาธารณสุข เครือข่ายเตือนภัยและเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการรองรับการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งสร้างกลไกความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและนานาชาติในการรับมือที่เกี่ยวกับโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำ

๒) พัฒนาและยกระดับระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ โดยพัฒนาระบบสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมและเวชศาสตร์ป้องกัน ทั้งระบบติดตาม ตรวจสอบและเฝ้าระวังโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ ตลอดจน การให้วัคซีนแก่ประชากรกลุ่มเสี่ยง และการพัฒนาระบบการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขอย่างครบวงจรและบูรณาการ

๓) สร้างองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในประชากรทุกกลุ่ม โดยพัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนสภาพภูมิอากาศ โดยพัฒนาโครงสร้างระบบสาธารณสุข เครือข่ายเตือนภัยและเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการรองรับการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพัฒนาระบบสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมและเวชศาสตร์ป้องกันทั้งระบบ และเพิ่มขีดความสามารถในการติดตาม วิเคราะห์และประเมินคาดการณ์แนวโน้มและโอกาสเกิดปัญหาโรคและภัยจากสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ รวมทั้งพัฒนาระบบควบคุมและป้องกันการเกิดโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ

๔) เพิ่มขีดความสามารถในการติดตาม วิเคราะห์และประเมินแนวโน้มโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ สร้างความพร้อมของภาคีเครือข่ายในการรับมือกับภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ โดยควบคุมการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ โดยศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในประชากรทุกกลุ่ม เพิ่มขีดความสามารถในการติดตาม วิเคราะห์ และประเมินแนวโน้มสถานการณ์ปัญหาโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ พัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกัน รักษา และควบคุมโรคติดต่ออุบัติใหม่ ภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว รวมทั้งพัฒนาระบบการสื่อสารความเสี่ยงและประชาสัมพันธ์โรคติดต่ออุบัติใหม่

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)
(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**บทนำ**	๑๔-๑
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๑๔-๒
	ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๑๔-๒
ส่วนที่ ๒	**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา**	๑๔-๔
	เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๑๔-๔
ส่วนที่ ๓	**แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา**	๑๔-๕
	๓.๑ แผนย่อย การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ	๑๔-๕
	๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๔-๕
	๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา	๑๔-๖
	๓.๒ แผนย่อย การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ	๑๔-๖
	๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๔-๖
	๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา	๑๔-๗
	๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ	๑๔-๗
	๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๔-๗
	๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา	๑๔-๘

ส่วนที่ ๑
บทนำ

การกีฬาและนันทนาการ เป็นหนึ่งเครื่องมือและกลไกในการเสริมสร้างและการพัฒนา ทั้งในการเสริมสร้างสุขภาวะ การพัฒนาจิตใจ การสร้างความสามัคคีของคนในชาติ การหล่อหลอมการเป็นพลเมืองดี การพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงการสร้างชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศชาติ ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๖๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา

ผลการสำรวจข้อมูลการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาของประชาชน ประจำปี ๒๕๖๔ กรมพลศึกษา พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อต้องการมีสุขภาพที่ดีและแข็งแรง อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๔ คนไทยมีแนวโน้มการออกกำลังกายและเล่นกีฬาลดลง โดยเฉพาะในปี ๒๕๖๔ พบว่า ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่มีช่วงอายุตั้งแต่ ๑๕ ขึ้นไป ที่ออกกำลังกายสม่ำเสมออยู่ที่ร้อยละ ๓๖.๔๗* ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๖๓ และปี ๒๕๖๒ ที่ร้อยละ ๔๑.๘๒ และ ๔๐.๔๙ ตามลำดับ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ สำหรับในกลุ่มนักกีฬาที่จดทะเบียนกับทางการกีฬาแห่งประเทศไทย มีประมาณ ๔๒๐,๐๐๐ ราย ในช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ทว่าอันดับการแข่งขันของนักกีฬาไทยในการแข่งขันในระดับนานาชาติมีแนวโน้มที่ลดลง โดยการแข่งขันมหกรรมกีฬาเอเชียนเกมส์ ซึ่งจัดขึ้นทุก ๆ ๔ ปี ในปี ๒๕๖๑ ประเทศไทยอยู่ที่อันดับที่ ๑๑ ซึ่งลดลงจากอันดับที่ ๖ ในปี ๒๕๕๗ อันดับผลการแข่งขันในมหกรรมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อน ครั้งที่ ๓๒ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีประเทศเข้าร่วมการแข่งขันจำนวน ๒๐๕ ประเทศ โดยมีประเทศในทวีปเอเชียเข้าร่วมการแข่งขันจำนวน ๓๙ ประเทศ เมื่อเปรียบเทียบผลการแข่งขันของนักกีฬาทีมชาติไทยกับอันดับการได้เหรียญทองของประเทศในภูมิภาคเอเชียมีแนวโน้มลดลงในการแข่งขัน ๓ ครั้งล่าสุด คือ อันดับที่ ๑๑ ในปี ๒๕๕๕ อันดับที่ ๘ ในปี ๒๕๕๙ และอันดับที่ ๑๒ ในปี ๒๕๖๔ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ประเทศไทยตกลงจากอันดับที่ ๑ ลงมาที่อันดับที่ ๓ ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยควรวิเคราะห์ทบทวนจุดอ่อนที่เป็นปัญหาอุปสรรคของการพัฒนานักกีฬาทีมชาติไทยในทุกขั้นตอน นอกจากนี้ ยังพบว่าจำนวนผู้ลงทะเบียนบุคลากรด้านการกีฬาระดับนานาชาติมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ อยู่ที่จำนวน ๓๓๙ คน ๒๗๘ คน ๑๗๙ คน และ ๖๐ คน** ตามลำดับ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ ทำให้การจัดฝึกอบรมและการขึ้นทะเบียนบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการไม่สามารถดำเนินการได้ตามกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ของกรมพลศึกษาลดลง ในช่วงปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ อยู่ที่จำนวน ๔,๔๙๕ คน และ ๒,๗๘๑ คน ตามลำดับ ในขณะที่จำนวนนักวิทยาศาสตร์การกีฬาที่ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกกับสมาคมนักวิทยาศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทยในปี ๒๕๖๔ มีจำนวนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยที่จำนวน ๕ คน จากปี ๒๕๖๓ ที่เพิ่มขึ้นเพียง ๑ คน ชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยยังขาดบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานที่เพียงพอต่อความต้องการของกีฬาทุกประเภท ที่จะสามารถให้บริการด้านกีฬาและสามารถถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจากสถานการณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง

---

* ผลการสารวจปี ๒๕๖๔ ไม่นับรวมกรุงเทพมหานคร เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙

** ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๔

ความจำเป็นเร่งด่วนในการทำให้ประชากรไทยหันมาดูแลสุขภาพโดยการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา และการสร้างบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ ดังนั้น หน่วยงานของรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการออกกำลังกาย อาทิ การสร้างแรงจูงใจ และความตระหนักถึงความสำคัญในการออกกำลังกาย มีบุคลากรและอาสาสมัครที่เพียงพอ มีองค์ความรู้และทักษะ สามารถถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องที่เอื้อต่อการส่งเสริมการออกกำลังการ กีฬา และนันทนาการ มีเครื่องมือที่ตอบสนองความต้องการในการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการในรูปแบบใหม่ ส่งเสริมการสร้างนักกีฬาอาชีพ อาทิ มีหลักสูตรการเรียนการสอนกีฬาในสถานศึกษา มีการสร้างแรงจูงใจและเป้าหมายความสำเร็จ สร้างทัศนคติของสังคม ความเชื่อมั่นของครอบครัวในอาชีพนักกีฬา และพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ อาทิ การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการให้สอดคล้องกับความต้องการ ระบบรับรองมาตรฐานบุคลากรด้านกีฬาและนันทนาการ พัฒนาฐานข้อมูลบุคลากรการกีฬาและมีมาตรการและนโยบายของรัฐที่สนับสนุน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา จะเป็นกลไกที่ทำให้เกิดการส่งเสริมการใช้กิจกรรมกีฬาและนันทนาการบนฐานของวิทยาศาสตร์การกีฬา เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างให้ประชาชนมีสุขภาวะที่ดีและมีคุณภาพมาตรฐานประชาชนมีนิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการบนฐานของวิทยาศาสตร์การกีฬา ในการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคีของคนในชาติ หล่อหลอมการเป็นพลเมืองดี พัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพในระดับนานาชาติในการสร้างชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศชาติเพื่อรองรับอุตสาหกรรมกีฬา

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา** มีความสอดคล้องและสามารถสนับการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑ เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๑ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

๒ ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๗ การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ

๔.๗.๑ การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต

๔.๗.๒ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ

๔.๗.๓ การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ

๔.๗.๔ การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมกีฬา

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา กำหนดแผนย่อยไว้ ๓ แผนย่อย ดังนี้

๑) การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิตและการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ โดยส่งเสริมให้เกิดความรู้และความตระหนักในประโยชน์ของการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาขั้นพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อทักษะในการดำรงชีวิต รวมถึงการปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมถึงความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องในการเล่นกีฬาและออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพและนันทนาการ เช่น ธนาคารอุปกรณ์กีฬา และอาสาสมัครการกีฬา ปลูกฝังประชาชนมีน้ำใจนักกีฬา และมีระเบียบ วินัย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย และรู้จักการขอโทษ ส่งเสริมการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของเด็กและเยาวชน ทุกกลุ่มและทุกพื้นที่ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการของประชาชนอย่างต่อเนื่องในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับชาติ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมนันทนาการตามความถนัดหรือความสนใจเฉพาะบุคคล ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการออกกำลังกาย การกีฬาและนันทนาการ ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการร่วมลงทุนและบริหารจัดการสถานกีฬาในระดับชุมชน ท้องถิ่น และระดับประเทศ

๒) การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ โดยส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ โดยมุ่งการสร้างและพัฒนานักกีฬาของชาติ การเฟ้นหานักกีฬาที่มีความสามารถ สร้างพื้นที่และโอกาสในการแข่งขันแสดงศักยภาพด้านกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา การส่งเสริมการจัดกีฬาระดับนานาชาติและสร้างแรงบันดาลใจในการต่อยอดความสำเร็จจากความเป็นเลิศสู่การประกอบอาชีพและมีเส้นทางอาชีพที่มั่นคง ควบคู่กับส่งเสริมสนับสนุนศึกษาเชิงลึกด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา

๓) บุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ โดยพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ โดยมุ่งสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการทั้งครูหรือผู้สอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา นักวิทยาศาสตร์การกีฬา ผู้บริหารการกีฬา อาสาสมัครกีฬา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาสได้อย่างถูกต้องและสามารถต่อยอดศักยภาพในการพัฒนาเป็นบุคลากรทางการกีฬาและนันทนาการที่มีมาตรฐานของประเทศ รวมทั้งการสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตบุคลากรและการพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนากีฬาและนันทนาการ

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา จึงมีเป้าหมายให้คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา โดยมุ่งส่งเสริมการใช้กิจกรรมกีฬาและนันทนาการบนฐานของวิทยาศาสตร์การกีฬา เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน การสร้างนิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคีของคนในชาติ หล่อหลอมการเป็นพลเมืองดี พัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพในระดับนานาชาติในการสร้างชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศชาติ

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๔๐๐๐๑	คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา	ดัชนีศักยภาพการกีฬา (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๐

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๔) ศักยภาพการกีฬา ประกอบด้วย ๓ แผนย่อย ได้แก่ (๑) การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ (๒) การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ และ (๓) การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ

มีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น ผ่านการส่งเสริมการออกกำลังกายและกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต โดยส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาส มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการเล่นกีฬาบางชนิดที่มีความจำเป็นต่อทักษะในการดำรงชีวิต รวมทั้งการมีอิสระในการประกอบกิจกรรมนันทนาการตามความถนัดหรือความสนใจเฉพาะบุคคล และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิต เพื่อพัฒนาจิตใจ สร้างความสัมพันธ์อันดี หล่อหลอมจิตวิญญาณและการเป็นพลเมืองดี ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ โดยเน้นการส่งเสริมความรู้และความตระหนักถึงการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐาน การจัดกิจกรรมกีฬา การจัดหาและพัฒนาสถานที่และอุปกรณ์กีฬาที่เพียงพอและเหมาะสมเพื่อการออกกำลังกาย สร้างโอกาสและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาอย่างต่อเนื่อง การปลูกฝังให้มีคุณธรรมของความเป็นนักกีฬา มีระเบียบ วินัย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย และรู้จักการขอโทษ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางกีฬาและนันทนาการที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมกับประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๔๐๑๐๑	คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการ อย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น	สัดส่วนของประชากรที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอต่อประชากรทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ)	ไม่น้อยกว่า ๕๐	ไม่น้อยกว่า ๖๐	ไม่น้อยกว่า ๗๐

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน เรียนรู้วิธีการที่ถูกต้องในการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสามารถปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ ตลอดจนออกกำลังกาย เล่นกีฬา หรือประกอบกิจกรรมนันทนาการตามความถนัดหรือความสนใจเฉพาะบุคคลอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิต เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีสุขภาวะที่ดี และพัฒนาให้มีน้ำใจนักกีฬา มีระเบียบวินัย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย โดยยกระดับหลักสูตรวิชาพลศึกษาทั่วประเทศให้ได้มาตรฐานเดียวกัน และส่งเสริมการพัฒนาการออกกำลังกาย การกีฬาขั้นพื้นฐาน หรือการประกอบกิจกรรมนันทนาการตามความถนัดหรือความสนใจในชุมชนท้องถิ่น

๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา หรือการประกอบกิจกรรมนันทนาการที่มีอยู่ในชุมชนเดิมหรือจัดหาใหม่เพิ่มเติม ให้มีความเพียงพอ ปลอดภัย และเหมาะสมกับประชาชนทุกกลุ่มวัยในพื้นที่ โดยประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคมในพื้นที่ชุมชน การพัฒนาในการร่วมลงทุน ร่วมให้ใช้พื้นที่ หรือร่วมบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าวในระดับชุมชนร่วมกัน

๓.๒ แผนย่อย การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ

มีเป้าหมายเพื่อให้นักกีฬาไทยประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับนานาชาติ ผ่านการส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ โดยมุ่งการสร้างและพัฒนานักกีฬาของชาติ การเฟ้นหานักกีฬาที่มีความสามารถ สร้างพื้นที่และโอกาสในการแข่งขันแสดงศักยภาพด้านกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา การส่งเสริมการจัดกีฬาระดับนานาชาติ และสร้างแรงบันดาลใจในการต่อยอดความสำเร็จจากความเป็นเลิศสู่การประกอบอาชีพและมีเส้นทางอาชีพที่มั่นคง ควบคู่กับส่งเสริมสนับสนุนศึกษาเชิงลึกด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา การจัดการความรู้และพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อนำมาใช้ส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ กีฬาเพื่อการอาชีพ และนันทนาการเชิงพาณิชย์ ซึ่งปัจจัยสำคัญ คือ ความรู้ในการพัฒนานักกีฬาระดับนานาชาติเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาอาชีพ เส้นทางการพัฒนานักกีฬาแต่ละชนิด/แต่ละกลุ่ม ปัจจัยสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์การกีฬาที่มีมาตรฐานรองรับกีฬานานาชาติ การส่งเสริมการพัฒนาแพลตฟอร์ม การพัฒนาระบบกลไกรองรับการสร้างนักกีฬาเป็นเลิศและนักกีฬาอาชีพ รวมทั้งการยกระดับมาตรฐานการจัดการแข่งขันกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๔๐๒๐๑	นักกีฬาไทยประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับนานาชาติ	ความสำเร็จของนักกีฬาในการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๗	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาระบบการเลือกสรรนักกีฬาที่มีความสามารถทั่วประเทศ ตั้งแต่ระดับเยาวชนที่มีความถนัดและทักษะด้านการกีฬา และสร้างโอกาสการพัฒนาทักษะทางการกีฬาโดยการเข้าร่วมแข่งขันกีฬาในระดับประเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ

๒) ส่งเสริมศูนย์ฝึกกีฬาแห่งชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ และในประเภทกีฬาต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐานสากล พัฒนาปัจจัยสนับสนุน อาทิ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านอุปกรณ์การกีฬาที่มีมาตรฐาน ด้านโภชนาการที่เหมาะสม และสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา และพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการกีฬา เพื่อนำมาใช้ส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ และกีฬาเพื่อการอาชีพ

๓) ส่งเสริมสนับสนุนการเข้าร่วมแข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติในทุกระดับ รวมทั้งการยกระดับมาตรฐานการจัดการแข่งขันกีฬา เพื่อความเป็นเลิศทั้งในระดับชาติและนานาชาติ และเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการต่อยอดความสำเร็จจากความเป็นเลิศสู่การประกอบอาชีพและมีเส้นทางอาชีพที่มั่นคง สนับสนุนอุตสาหกรรมการกีฬา พร้อมผลักดันการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวและนันทนาการ มีการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในการแข่งขันกีฬา และพัฒนาเมืองกีฬาต้นแบบเพื่อรองรับการพัฒนาต่อไป

๓.๓ แผนย่อย การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ

มีเป้าหมายเพื่อให้บุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการมีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น ผ่านการพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ โดยมุ่งสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการทั้งครูหรือผู้ฝึกสอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา นักวิทยาศาสตร์การกีฬา ผู้บริหารการกีฬา อาสาสมัครกีฬา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาสได้อย่างถูกต้อง และสามารถต่อยอดศักยภาพในการพัฒนาเป็นบุคลากรทางการกีฬาและนันทนาการที่มีมาตรฐานของประเทศ รวมทั้งการสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตบุคลากรและการพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนากีฬาและนันทนาการ

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๔๐๓๐๑	บุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการมีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น	บุคลากรด้านการกีฬานันทนาการและวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการกีฬา อาทิ ผู้ฝึกสอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา ผู้บริหารการกีฬา อาสาสมัครกีฬา โดยเฉพาะกลุ่มกีฬาเป้าหมายที่ประชาชนไทยมีความนิยม หรือมีศักยภาพในการพัฒนาในระดับอาชีพ บนฐานด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล มีจำนวนเพียงพอ สามารถให้บริการด้านกีฬาได้อย่างทั่วถึง และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาสได้อย่างถูกต้อง

๒) ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางด้านนันทนาการตามความถนัดหรือความสนใจเฉพาะบุคคล โดยสนับสนุนให้เกิดการประกวดหรือการแข่งขันเพื่อสร้างเครือข่าย รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งชมรมเพื่อคัดสรรบุคลากรนันทนาการตัวอย่าง และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและพัฒนาทักษะของกลุ่มผู้สนใจ ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าความแตกต่าง และต่อยอดความเป็นพหุปัญญาของสังคม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๑๕-๑

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๑๕-๒

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑๕-๒

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม ๑๕-๕

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑๕-๕

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม ๑๕-๖

๓.๑ แผนย่อย การเสริมสร้างทุนทางสังคม ๑๕-๖

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๕-๖

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๕-๗

๓.๒ แผนย่อย การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก ๑๕-๘

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๕-๘

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๕-๙

ส่วนที่ ๑
บทนำ

การเสริมสร้างพลังทางสังคม เป็นการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการยกระดับการพัฒนาประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการระดับพื้นที่ บนฐานองค์ความรู้และความเข้าใจในบริบทและสภาพปัญหาเชิงลึกที่แท้จริง ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกในการแก้ไขปัญหาของประเทศแบบบูรณาการ ทั้งในส่วนของการเตรียมความพร้อมตนเอง เพื่อรองรับการเป็นสังคมสูงวัย และการเสริมสร้างทุนทางสังคม ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

ช่วงปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ หลายภาคีการพัฒนาได้ตระหนักถึงความสำคัญของพลังทางสังคมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น ซึ่งพลังทางสังคม คือ การที่ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการยกระดับการพัฒนาประเทศ ทั้งในส่วนของการเตรียมความพร้อมของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ เพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคต และการเสริมสร้างทุนทางสังคม ที่สะท้อนได้จากองค์ประกอบของดัชนีความก้าวหน้าของคนในมิติการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓ ที่ค่าคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๕๕ โดยค่าคะแนนปี ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๓ อยู่ที่ ๐.๕๘๔๖ และ ๐.๕๘๗๘ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าภาคีการพัฒนาภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นกำลังของการพัฒนาสังคมมากขึ้น และเมื่อพิจารณาทุนทางสังคมผ่านการเสริมสร้างศักยภาพความสามารถของประชาชน เปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการรวมตัวของทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย โดยสะท้อนจากปริมาณทุนทางสังคมมิติด้านองค์กรภาคประชาสังคม ซึ่งในปี ๒๕๖๔ ปริมาณทุนทางสังคมฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๕.๗๖ จากปีก่อนหน้า แสดงให้เห็นว่าองค์กรภาคประชาสังคม ซึ่งประกอบด้วย องค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชนที่มีคุณภาพ วิสาหกิจเพื่อสังคมและกลุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคมที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. ๒๕๖๒ และเครือข่ายที่มีบทบาทในการพัฒนาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การเสริมสร้างพลังทางสังคมผ่านการเตรียมความพร้อมในการรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก ยังคงมีประเด็นท้าทาย ที่สะท้อนได้จากการเตรียมการก่อนยามสูงอายุ เพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพ โดยทุกช่วงวัยต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะประชากรช่วงอายุ ๕๐ – ๕๙ ปี ซึ่งใกล้วัยเกษียณอายุ ที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพและการออม เพื่อให้เป็นผู้สูงวัยที่มีความเป็นอยู่ที่ดี อย่างไรก็ตาม ยังมีประชากรวัยแรงงานอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในอนาคต รวมถึงค่าใช้จ่ายภาครัฐในการดูแลต่อไป นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีความยากจนหลากหลายมิติของวัยผู้สูงอายุเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลพัฒนาคนแบบชี้เป้า ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ พบว่า ช่วงปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๔ ค่าคะแนนดัชนีความยากจนหลากหลายมิติ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๗.๓๕ โดยค่าคะแนนดัชนีความยากจนหลากหลายมิติ ปี ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๔ มีค่าเท่ากับ ๐.๐๐๖๕ และ ๐.๐๐๗๗ ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของความยากจนหลากหลายมิติในกลุ่มผู้สูงวัยที่เพิ่มขึ้นจากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและผลักดันให้มีการเตรียมความพร้อมตนเองของวัยแรงงาน เพื่อรองรับผลกระทบจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์อันจะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมสูงวัยและกลายเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการสร้างพลังทางสังคม อาทิ เสริมสร้างทุนทางสังคม ผ่านการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคี เครือข่าย การพัฒนาศักยภาพของภาคีเครือข่าย การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อภาคีการพัฒนามีบทบาท

ในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเตรียมความพร้อมในการรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุกทั้งในมิติเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคมความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมที่รองรับผู้สูงอายุ รวมทั้งการพัฒนาที่เอื้อให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างความมั่นคงทางด้านรายได้ สวัสดิการ/การดูแลผู้สูงอายุ สุขภาวะที่ดีของผู้สูงอายุ การสร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ รวมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก เพื่อเป็นพลังทางสังคมในการร่วมกันพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม จึงเป็นกลไกในการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีการพัฒนาสังคมมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการร่วมแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการระดับพื้นที่ รวมถึงการดำเนินการให้ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุ นำไปสู่การเป็นผู้สูงวัยที่มีคุณภาพและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๑ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒.๒ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

๒.๓ เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเอง และการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ

๔.๑.๑ การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม ตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๑ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

๔.๑.๔ การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

๔.๖ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๖.๒ การส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๔.๖.๔ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๕ สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศและทุกกลุ่ม

๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

๔.๒.๒ กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มจังหวัดในมิติต่าง ๆ

๔.๒.๕ สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่บนฐานข้อมูลความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

๔.๓ การเสริมสร้างพลังทางสังคม

๔.๓.๑ สร้างสังคมเข้มแข็งที่แบ่งปัน ไม่ทอดทิ้งกัน และมีคุณธรรม

๔.๓.๒ การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ

๔.๓.๓ สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน

๔.๓.๔ ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ และบทบาทของสตรีในการสร้างสรรค์สังคม

๔.๓.๕ สนับสนุนการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

๔.๔ การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเอง และการจัดการตนเอง

๔.๔.๑ ส่งเสริมการปรับพฤติกรรมในระดับครัวเรือน ให้มีขีดความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงินและอาชีพ

๔.๔.๒ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง

๔.๔.๓ สร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตยชุมชน

๔.๔.๔ สร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้กับชุมชน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม กำหนดแผนย่อยไว้ ๒ แผนย่อย ได้แก่

๑) การเสริมสร้างทุนทางสังคม เน้นการเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการรวมตัวของประชากรกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงภาคีเครือข่าย ในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเป็นพลังสำคัญในการจัดการกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมประชาสังคม โดยการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการพึ่งตนเอง และการจัดการตนเอง การต่อยอดจากรากฐานของสังคมวัฒนธรรมไทยมีทุนเดิมเป็นที่ยกย่องและยอมรับทั่วโลก คือความมีน้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งทุนทางศิลปวัฒนธรรมที่ตกทอดมาอย่างยาวนานในประวัติศาสตร์ และมีรากเหง้าร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านบนคาบสมุทรอินโดจีนหรือดินแดนสุวรรณภูมิที่สามารถนำสู่การสร้างให้เกิดทั้งมูลค่าและคุณค่าใหม่ร่วมกันได้ การดึงพลังต่าง ๆ เหล่านี้ออกมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคของประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนรากฐานของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่

๒) การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก เน้นการเตรียมคนและสังคมเชิงรุกให้คนทุกช่วงวัยตระหนัก มีความรอบรู้ และความพร้อมรองรับการเป็นสังคมสูงวัยในทุกมิติ ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและเป็นพลังในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศให้นานที่สุด รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังสังคมด้วยการถ่ายทอดประสบการณ์และภูมิปัญญาให้กับประชากรรุ่นอื่น ๆ และส่งเสริมการปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติของสังคมที่มีต่อการปฏิบัติกับผู้สูงอายุ

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม มีเป้าหมายให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น โดยมุ่งระดมสรรพกำลังจากประชากรทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย และจากภาคส่วนต่าง ๆ ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่มาเป็นกลไกในการช่วยสร้างโอกาสและแก้ไขปัญหาความไม่เสมอภาค เนื่องจากการทำงานโดยกลไกและกำลังทรัพยากรของภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวอาจไม่เพียงพอและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง จึงควรนำจุดเด่นและศักยภาพของภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคมมาเป็นแรงพลังในการช่วยแก้ไขปัญหา เพื่อไม่ให้เกิดการทิ้งใครไว้ข้างหลัง และการเกิดพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมที่แท้จริง การดึงพลังต่าง ๆ เหล่านี้ออกมาสร้างชาติสร้างอนาคต จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๕๐๐๐๑	ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น	ดัชนีความก้าวหน้าของคนในมิติการมีส่วนร่วม (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๔	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๖

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๕) พลังทางสังคม

ทิศทางการขับเคลื่อนการเสริมสร้างพลังทางสังคมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนในทุกระดับเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนา ผ่านการระดมสรรพกำลังจากประชากรทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย การสร้างพื้นที่ให้เกิดการปรึกษาหารือ สร้างความเข้าใจและยอมรับถึงคุณค่าและความแตกต่าง และสร้างเป้าหมายร่วมหรือจุดร่วมอย่างสร้างสรรค์ จะมุ่งเน้นการดำเนินการใน ๒ แผนย่อย ได้แก่ การเสริมสร้างทุนทางสังคม และการรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การเสริมสร้างทุนทางสังคม

มีเป้าหมายเพื่อให้ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผ่านการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถของประชาชน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการรวมตัวของประชากรทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย รวมถึงภาคีเครือข่ายพัฒนา ในการร่วมคิด ร่วมลงมือพัฒนา จะเป็นพลังสำคัญในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในสังคมควบคู่ไปกับการดำเนินการของภาครัฐในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า เนื่องจากการทำงานโดยกลไกและกำลังทรัพยากรของภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคอาจไม่เพียงพอและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง รวมทั้งเน้นการนำรากฐานของสังคมวัฒนธรรมไทยในการเป็นสังคมแห่งการให้ที่สมาชิกมีน้ำใจและคอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มาใช้เป็นพลังในการดูแลกันและกันเพื่อไม่ให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งถูกทอดทิ้งให้ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก และการนำทุนทางศิลปวัฒนธรรมที่ตกทอดมาอย่างยาวนานในประวัติศาสตร์ การมีรากเหง้าร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านบนคาบสมุทรอินโดจีนหรือดินแดนสุวรรณภูมิในการสร้างให้เกิดทั้งมูลค่าและคุณค่าใหม่ร่วมกันได้

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การเสริมสร้างทุนทางสังคม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๕๐๑๐๑	ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง	ปริมาณทุนทางสังคม มิติด้านองค์กรภาคประชาสังคม (ร้อยละภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เสริมสร้างสังคมแห่งการให้และช่วยเหลือกันและกัน โดยการนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในเรื่องของการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักให้ รู้จักแบ่งบัน และเสียสละ โดยยึดหลักคุณธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ มาส่งเสริมอาสาสมัครเพื่อทำประโยชน์ส่วนรวมและสร้างสังคมแห่งการให้ รวมทั้งการพัฒนากลไกและระบบสนับสนุนการบริหารจัดการเครือข่ายในระดับจังหวัดผ่านการระดมพลังความร่วมมือของรัฐและภาคประชาชนในระดับจังหวัด การส่งเสริมให้มีกลไกเชื่อมโยงกับนโยบายและการบริหารจัดการในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีกลไกและระบบการสนับสนุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการสร้างภาคีเครือข่ายในระดับอำเภอ ตำบล และชุมชน เพื่อสนับสนุนการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนเพื่อการพัฒนา และมีพื้นที่สาธารณะ เพื่อปรึกษาหารือปัญหาสาธารณะของพื้นที่ ตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่น อำเภอจนถึงระดับจังหวัด

๒) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเอง และการจัดการตนเอง ส่งเสริมให้มีระบบการสนับสนุนความเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นที่ครอบคลุมทุกมิติตั้งแต่ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะตั้งแต่ระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามวัยในท้องถิ่น ได้แก่ เยาวชน คนวัยทำงาน และผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการสืบทอดทักษะภูมิปัญญาของกลุ่มคนที่จะเป็นแกนนำการพัฒนาในท้องถิ่นระดับตำบลและหมู่บ้าน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มาจากทุกวัย และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง พัฒนาระบบฐานข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนที่มีกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยยึดยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบการดำเนินงาน

๓) ส่งเสริมศักยภาพบทบาทสตรี และสิทธิมนุษยชน ให้ทุกเพศสภาพร่วมเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติและบทบาทของทุกเพศสภาพ เสริมสร้างความเข้าใจและการยอมรับของสังคมต่อเรื่องเพศสภาพและความเสมอภาคทางเพศ ส่งเสริมให้ทุกเพศสภาพมีส่วนร่วมรับผิดชอบครอบครัวและร่วมกันพัฒนาสังคม ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว พัฒนาระบบสวัสดิการทางสังคมในสถานประกอบการเพื่อให้ทั้งชายและหญิงสามารถดูแลครอบครัวได้อย่างสมดุลกับการทำงาน เพื่อส่งเสริมการสร้างประชากรรุ่นใหม่บนรากฐานของครอบครัวที่มีคุณภาพ เพิ่มโอกาสของสตรีในการทำงานเชิงเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเพิ่มศักยภาพ ความรู้ความสามารถ และภาวะผู้นำของสตรีเพื่อให้สามารถมีบทบาทในทางการเมืองและการบริหารทั้งในระดับนานาชาติ ระดับชาติ และในระดับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและกว้างขวาง

๔) ต่อยอดการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญา การสร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าของคนในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ให้ดำรงอยู่และสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในการยกระดับคุณค่าที่หลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนานวัตกรรมจากทุนทางวัฒนธรรม เพื่อต่อยอดสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สร้างสรรค์ และการส่งเสริมความร่วมมือด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศ บนฐานมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันกับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคอาเซียน รวมถึงการยกระดับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติและของโลก

๕) ส่งเสริมบทบาทของภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม ร่วมเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาในทุกมิติ โดยสร้างมาตรการจูงใจ และจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ดำเนินการ และติดตาม ประเมินการพัฒนา รวมทั้งการวางระบบการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อพัฒนา ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓.๒ แผนย่อย การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

มีเป้าหมายให้ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุ เพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้นและผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผ่านการดึงพลังและศักยภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีภูมิปัญญา องค์ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ จึงควรได้รับการส่งเสริมให้ได้นำศักยภาพที่มีในตัวเองในด้านต่าง ๆ ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม และการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมของประชากรวัยเด็กและวัยแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประชากรอายุ ๒๕ - ๕๙ ปี ในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นคลื่นมนุษย์ลูกใหญ่ที่กำลังจะกลายเป็นผู้สูงอายุภายในช่วง ๒๐ ปีข้างหน้า ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองและเป็นพลังในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๕๐๒๐๑	ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น	สัดส่วนประชากรอายุ ๒๕ – ๕๙ ปี ที่มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม ต่อจำนวนประชากรอายุ ๒๕ - ๕๙ ปี ทั้งหมด (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๖๕	ไม่น้อยกว่า ๗๐	ไม่น้อยกว่า ๘๐
๑๕๐๒๐๒	ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง	สัดส่วนผู้สูงอายุเป้าหมายในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าได้รับการดูแล ต่อผู้สูงอายุเป้าหมายในระบบทั้งหมด (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เร่งส่งเสริมการเตรียมการก่อนยามสูงอายุ เพื่อให้สูงวัยในทุกมิติอย่างมีคุณภาพ โดยการสร้างความตระหนักและการเตรียมการเมื่อยามสูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ที่จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคตได้มีการเตรียมการให้พร้อมทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม และเป็นผู้สูงอายุที่มีกำลัง มีแรง มีความมั่นคงทางรายได้ และพึ่งพาตนเองได้

๒) เพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุ ส่งเสริมการนำความรู้ประสบการณ์ และภูมิปัญญาที่สั่งสมมาตลอดช่วงชีวิตของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดการสืบสานและต่อยอดการพัฒนาสังคม สนับสนุนการรวมกลุ่ม/ชมรมของผู้สูงอายุ ให้มีบทบาทและความเข้มแข็งในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และช่วยเหลือ/พัฒนาชุมชนและสังคม ที่สอดคล้องและเป็นไปตามความสามารถ ความชอบ และความต้องการของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีศักดิ์ศรี และมีความสุขในการดำเนินชีวิตในสังคม และสามารถคงไว้ซึ่งศักยภาพและบทบาทในการสร้างสรรค์สังคม เป็นอีกหนึ่งแรงพลังในการช่วยขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศได้เช่นเดียวกับช่วงวัยอื่น ๆ

๓) เพิ่มบทบาทภาคส่วนอื่น ๆ ในการรองรับสังคมสูงวัย สนับสนุนให้สังคมและภาคส่วนอื่น ๆ ตระหนัก ยอมรับ และเห็นถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ค่านิยมเอื้ออาทร และมีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้สูงอายุ และก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติของสังคมและภาคส่วนอื่น ๆ ในการปฏิบัติกับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุที่เหมาะสมตามศักยภาพและสมรรถนะ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทางสังคม จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุและทุกช่วงวัยให้สามารถใช้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากรทุกภาคส่วนและนวัตกรรมเพื่อรองรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

๔) ภาครัฐสนับสนุนผู้ประกอบการในการสร้างงานให้ผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุน/พัฒนามาตรการทางการเงิน/สิทธิประโยชน์ทางภาษีให้หน่วยงานที่จ้างงานผู้สูงอายุ การปรับปรุงระเบียบ/กฎเกณฑ์/กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการจ้างงานผู้สูงอายุ การกำหนดอัตราส่วนการจ้างแรงงานสูงอายุในสถานประกอบการตามรูปแบบที่เป็นอิสระและตกลงกัน ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ การเรียนรู้ตลอดชีพ และพัฒนาทักษะตามความต้องการของผู้สูงอายุ จัดให้มีการศึกษาหรือจัดทำรูปแบบการขยายการทำงานของผู้สูงอายุในหลากหลายรูปแบบ รวมทั้งจัดทำต้นแบบสถานประกอบการในการดำเนินการและต้นแบบการสร้างแพลตฟอร์มต่าง ๆ และแนวทางการขยายอายุการทำงานที่สอดคล้องกับธรรมชาติของการดำเนินธุรกิจและศักยภาพของแรงงานผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพตามศักยภาพและประสบการณ์ โดยการประชาสัมพันธ์/สื่อสาร/สร้างกลไกการตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ

๕) ส่งเสริมสุขภาวะที่ดีแก่ผู้สูงอายุ ผลักดันและสนับสนุนให้มีระบบบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพกายและจิตของผู้สูงอายุ ทั้งการป้องกันและการรักษาโรคที่ถูกต้องและเหมาะสม การสร้างต้นแบบระบบการดูแลสุขภาพระยะยาวอย่างเป็นรูปธรรมที่มีส่วนร่วมของคนในชุมชน และขยายต้นแบบไปทุกชุมชน ส่งเสริมการออกกำลังกายและกิจกรรมทางสังคม และเพิ่มหน่วยแพทย์พยาบาลเคลื่อนที่และสนับสนุนบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานแบบให้เปล่า รวมทั้ง สนับสนุนให้มีมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุ ด้วยการออกกฎหมาย/ระเบียบ/กฎเกณฑ์ และสร้างระบบ/กลไก/บริหารจัดการให้เป็นไปตาม

มาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุ ภาครัฐดูแลและส่งเสริมให้เอกชนดำเนินการธุรกิจ/จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐานในทุกระดับ และการสร้างนวัตกรรมขึ้นมารองรับการดูแลและดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุตามความเหมาะสมและเข้าถึงง่าย

๖) การเชื่อมโยงข้อมูลผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ โดยการสร้างฐานข้อมูลกลางผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและบูรณาการเชื่อมโยงกันทุกหน่วยงาน และปรับปรุงให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ รวมทั้งบริหารจัดการและนำใช้ข้อมูลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อจะได้ติดตามดูแลประชากรกลุ่มเป้าหมายอย่างใกล้ชิด สามารถให้ความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง

๗) การสร้างกลไกและระบบบริหารจัดการที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัดทำนโยบายและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องซึ่งกันและกัน กำหนดให้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นภารกิจท้องถิ่นและดำเนินการอย่างบูรณาการระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ปรับบทบาทหน่วยงานที่ดูแลผู้สูงอายุเป็นลักษณะเชิงรุก เน้นกระบวนการพัฒนาสังคม และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับภูมิภาค ส่วนกลาง และท้องถิ่น และพัฒนาทักษะ/ศักยภาพและเพิ่มบุคลากรในการปฏิบัติงาน/อาสาสมัครในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่/ท้องถิ่น

๘) ส่งเสริมให้มีหลักประกันในการคุ้มครองทางสังคมและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี โดยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ที่เดิมในครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อมที่คุ้นชิน คนในครอบครัวและเครือข่ายในชุมชนดูแลผู้สูงอายุ ภาครัฐกำหนดมาตรการและกลไกการคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุที่เหมาะสม คำนึงถึงความต้องการและสิทธิ และครอบคลุมทุกมิติ พัฒนาระบบบำนาญให้ครอบคลุมผู้สูงอายุอย่างถ้วนหน้า และการจัดทำคู่มือช่วยเหลือผู้สูงอายุในการป้องกันและรับมือภัยพิบัติ

๙) การพัฒนาทักษะและศักยภาพผู้สูงอายุและภาคส่วนต่าง ๆ โดยการสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้สูงอายุในการปกป้องตนเองจากภัยรอบด้าน ด้วยการให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ในลักษณะโปรแกรมเอนกประสงค์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และพัฒนาเครื่องมือ/กลไก/ระบบสารสนเทศ การจัดการศึกษา/กิจกรรม ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย

๑๐) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพทุกกลุ่มวัย โดยพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อสุขภาวะ ให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ดีอย่างต่อเนื่อง เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทุกช่วงวัยให้สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เกิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้และสร้างสรรค์สำหรับการดำเนินกิจกรรมทางสังคมที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้สูงอายุ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**บทนำ**	๑๖-๑
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๑๖-๒
	ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๑๖-๒
ส่วนที่ ๒	**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก**	๑๖-๔
	เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๑๖-๔
ส่วนที่ ๓	**แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก**	๑๖-๕
	๓.๑ แผนย่อย การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ	๑๖-๕
	๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๖-๕
	๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา	๑๖-๕
	๓.๒ แผนย่อย การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก	๑๖-๖
	๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๖-๖
	๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา	๑๖-๗

ส่วนที่ ๑
บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาและยกระดับประเทศให้เป็นประเทศรายได้สูง ที่มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับเศรษฐกิจไทยในอนาคต ผ่านการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น ตลอดจนการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและพฤติกรรมที่จะเอื้อให้เกิดการพัฒนาและสร้างมูลค่าให้กับเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้ภาพรวมของเศรษฐกิจระดับประเทศดีขึ้นต่อไป ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก** จึงมีเป้าหมายในการยกระดับรายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยให้เพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง

เศรษฐกิจฐานรากของประเทศไทย ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่ส่วนใหญ่เป็นประชาชนกลุ่มที่มีรายได้น้อย มีความท้าทายในด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เป็นสาเหตุหนึ่งของความสามารถในการยกระดับรายได้ของเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงและพึ่งพาตนเองได้ สะท้อนได้จากดัชนีความยากจนหลายมิติของกลุ่มเป้าหมาย ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (รายได้) ในปี ๒๕๖๔ มีดัชนีความยากจนหลากหลายมิติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อยู่ที่ ๐.๐๑๖๖ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๐.๖ จากปี ๒๕๖๒ ที่มีค่าดัชนีดัชนีความยากจนหลากหลายมิติ อยู่ที่ ๐.๐๑๑๐ สะท้อนถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาความยากจนมิติรายได้และความรุนแรงของความขัดสนด้านรายได้ ซึ่งอาจทำให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายไม่อาจดำรงชีวิตอย่างมั่นคงและยั่งยืนได้ อีกนัยหนึ่งอาจจะสะท้อนถึงการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถเข้าถึงและส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายสามารถมีอาชีพและรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตได้ รวมถึงการสร้างกลไกที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง และเมื่อพิจารณาข้อมูลวิสาหกิจรายย่อย โดยเฉพาะอัตราส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจรายย่อยต่อจำนวนวิสาหกิจรายย่อยทั้งหมด ในปี ๒๕๖๑ ๒๕๖๒ ๒๕๖๓ และ ๒๕๖๔ มีอัตราส่วนอยู่ที่ ๐.๑๗ ๐.๑๘ ๐.๑๕ และ ๐.๑๕ ตามลำดับ หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๒.๘๘ โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ นอกจากนี้ รายได้รวมของวิสาหกิจรายย่อยในช่วงปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓ พบว่า ขยายตัวเพียงร้อยละ ๑.๖๕ ซึ่งรายได้รวมปี ๒๕๖๓ เพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่า ปี ๒๕๖๒ ถึงร้อยละ ๔๙.๓ ซึ่งรายได้รวมอาจจะปรับตัวลดลงตามข้อจำกัดของสถานการณ์และการงดเว้นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจบางส่วนในช่วงที่เกิดวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ สะท้อนให้เห็นว่าเศรษฐกิจฐานรากอาจมีศักยภาพไม่เพียงพอในการรับมือและปรับตัวกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การบริหารจัดการหนี้สินของเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งสะท้อนจากค่าใช้จ่ายหนี้สินของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ ต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ โดยพิจารณาเฉพาะครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ ที่มีหนี้สิน ในปี ๒๕๖๔ มีสัดส่วนคิดเป็น ๒๒.๖๙ แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ มีภาระหนี้ค่อนข้างสูง ประกอบกับข้อมูลผลการสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทย ปี ๒๕๖๓ พบว่า พฤติกรรมทางการเงินในการบริหารจัดการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเงินไม่พอใช้ และการไตร่ตรองก่อนซื้อของคนไทยมีคะแนนลดลงจากปี ๒๕๖๑ โดยค่าคะแนนปรับตัวลดลง ๑๑.๒ และ ๘.๒ ตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นผลกระทบจากการเผชิญหน้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ สะท้อนให้เห็นความท้าทายในการเสริมสร้างศักยภาพ ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงต่อยอดให้สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ อาทิ การสร้างศักยภาพ

และขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานราก ผ่านการส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการเพิ่มศักยภาพของแรงงานในระบบเศรษฐกิจฐานราก เช่น ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะการบริหารจัดการหนี้สิน ทักษะการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และสินค้าชุมชน เป็นต้น การส่งเสริมผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผ่านการพัฒนาทักษะจำเป็นต่าง ๆ ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถแข่งขันในตลาดสากลได้ รวมถึงการส่งเสริมช่องทางตลาดที่เหมาะสม นอกจากนี้ การส่งเสริมให้เศรษฐกิจฐานรากสามารถบริหารจัดการหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง จะเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกให้เศรษฐกิจฐานรากมีความมั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองได้สู่ความยั่งยืนต่อไป

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก จึงเป็นกลไกสำคัญในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก และเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ เกิดการสร้างอาชีพและการกระจายรายได้ และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เสมอภาคจากระดับชุมชน ผ่านการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒.๒ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

๒.๓ เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑ การเกษตรสร้างมูลค่า

๔.๑.๑ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

๔.๑.๔ เกษตรแปรรูป

๔.๕ พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่

๔.๕.๓ สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๑ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก

๔.๑.๓ กระจายการถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร

๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

๔.๒.๖ การพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก กำหนดแผนย่อยไว้ ๒ แผนย่อย ดังนี้

๑) การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ โดยการเพิ่มพูนองค์ความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจของเกษตรกร แรงงานทั่วไป และกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยและไม่มั่นคงให้เป็นผู้ประกอบการ ผ่านการสนับสนุนการช่วยเหลือทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อยกระดับองค์ความรู้และทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า รวมถึงการพัฒนาสู่การเป็นวิสาหกิจรายย่อย เพื่อยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและก่อให้เกิดการสร้างรายได้ได้ด้วยตนเอง รวมถึงการบริหารจัดการหนี้สินครอบคลุมทั้งหนี้ในระบบและนอกระบบ เพื่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืน และการใช้ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม มายกระดับห่วงโซ่อุปทานให้เป็นห่วงโซ่คุณค่าที่สามารถก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนได้อย่างเป็นธรรม

๒) การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มุ่งเน้นส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบที่มีโครงสร้างกระจายรายได้ ทั้งวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ และวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาช่องทางการตลาดและเครือข่าย เพื่อให้เกิดการจัดการกลไกการตลาดครบวงจรในรูปแบบการค้าที่เป็นธรรม รวมถึงการมีกติกาให้เกิดโครงสร้างกระจายรายได้ให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น และการบริหารจัดการกลไกต่าง ๆ เพื่อให้เศรษฐกิจชุมชนมีทุนในการพัฒนาการสินค้าและยกระดับเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก มีเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อให้รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง ผ่านการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑-๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖-๒๕๘๐
๑๖๐๐๐๑	รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง	ดัชนีความยากจนหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายในระบบระบบบริหารจัดการข้อมูลพัฒนาคนแบบชี้เป้า มิติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (ร้อยละต่อปี)	ลดลงไม่น้อยกว่า ๕	ลดลงไม่น้อยกว่า ๑๐	ลดลงไม่น้อยกว่า ๑๕

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๖) เศรษฐกิจฐานราก

เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากสามารถดำเนินการให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น เศรษฐกิจฐานราก จึงมีแผนย่อยทั้งหมดจำนวน ๒ แผน ได้แก่ การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ และการสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยมีรายละเอียดของแต่ละแผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

มีเป้าหมายเพื่อศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น โดยเน้นการเพิ่มพูนองค์ความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจของเกษตรกร แรงงานทั่วไป และกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยและไม่มั่นคงให้เป็นผู้ประกอบการ ผ่านการสนับสนุนการช่วยเหลือทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อสร้างเสริมองค์ความรู้และทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า รวมถึงการพัฒนาสู่การเป็นวิสาหกิจรายย่อยเพื่อยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและก่อให้เกิดการสร้างรายได้ได้ด้วยตนเอง รวมถึงการบริหารจัดการหนี้สิน ครอบคลุมทั้งหนี้ในระบบและนอกระบบ เพื่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืน และการใช้ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม มายกระดับห่วงโซ่อุปทานให้เป็นห่วงโซ่คุณค่าที่สามารถก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนได้อย่างเป็นธรรม

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑-๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖-๒๕๘๐
๑๖๐๑๐๑	ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น	ผลิตภาพของวิสาหกิจรายย่อย (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาทักษะให้กับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย เพื่อยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ โดยสร้างโอกาสและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ ทั้งทางด้านเทคโนโลยี การจัดการ การบริหารจัดการความเสี่ยง และการตลาด มีทักษะต่าง ๆ ที่สอดคล้องและจำเป็นต่อการยกระดับเป็นผู้ประกอบการ มีความรู้ความเข้าใจด้านบัญชีการผลิต การควบคุมต้นทุน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต จัดการคุณภาพและมาตรฐานผลผลิตของตนให้สามารถมีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ สามารถเชื่อมโยงและผสมผสานบูรณาการองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับภูมิสังคมของชุมชน ที่ครบวงจร ครอบคลุมทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยยึดแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒) บริหารจัดการหนี้สินอย่างยั่งยืน โดยการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้กับประชากรที่มีรายได้น้อยผ่านการส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและส่งเสริมความรู้และวินัยทางการเงิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน นำไปสู่การออมเพื่อเป็นทุนและหลักประกันในการลงทุน พัฒนามาตรการแก้ปัญหาหนี้นอกระบบอย่างยั่งยืนและปรับโครงสร้างหนี้ให้สอดคล้องกับศักยภาพในการชำระหนี้เพื่อป้องกันหนี้เสียที่อาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในการขอสนับสนุนแหล่งทุน

๓) พัฒนาปัจจัยสนับสนุนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากและยกระดับรายได้ผู้ประกอบการธุรกิจ โดยสนับสนุนเงินทุน ที่ดิน แรงงาน เครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม รวมถึงส่งเสริมตลาดในชุมชน ตลาดออนไลน์ และตลาดในต่างประเทศ สร้างเครือข่ายทางการตลาด เครือข่ายผู้ประกอบการ สร้างการรับรู้ทางธุรกิจผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนพัฒนาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งในด้านคมนาคมขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มขีดความสามารถเศรษฐกิจฐานราก โดยพัฒนาระบบเครือข่าย ฐานข้อมูล รวมถึงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ แผนย่อย การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบที่มีโครงสร้างกระจายรายได้ ทั้งวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ และวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาช่องทางการตลาดและเครือข่าย เพื่อให้เกิดการจัดการกลไกการตลาดครบวงจรในรูปแบบการค้าที่เป็นธรรม รวมถึงการสร้างกติกาให้เกิดโครงสร้างกระจายรายได้ให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น และการบริหารจัดการกลไกต่าง ๆ เพื่อให้เศรษฐกิจชุมชนมีทุนในการพัฒนาการสินค้าและยกระดับเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ รวมถึงการส่งเสริมสถาบันการเงินชุมชนให้มีบทบาทในการดูแลให้คำแนะนำในการจัดการหนี้สิน

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑-๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖-๒๕๘๐
๑๖๐๒๐๑	ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง	อัตราการขยายตัวของรายได้รวมวิสาหกิจรายย่อย (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๔	ไม่น้อยกว่า ๔	ไม่น้อยกว่า ๔
๑๖๐๒๐๒	กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง	สัดส่วนค่าใช้จ่ายหนี้สินของครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ ต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐	ลดลงไม่น้อยกว่า ๒๐	ลดลงไม่น้อยกว่า ๒๐	ลดลงไม่น้อยกว่า ๒๐

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑-๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖-๒๕๘๐
		(ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)			

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมและพัฒนากลไกและโครงสร้างดูดซับมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ชุมชน เพื่อสร้างการเติบโตและการหมุนเวียนของเศรษฐกิจฐานราก ผ่านการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ สหกรณ์ ร้านค้าชุมชน วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจหรือกิจการเพื่อสังคม ที่ส่งเสริมการถือหุ้นโดยสมาชิกในชุมชน เพื่อให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นตกกลับสู่สมาชิก รวมทั้งการพัฒนาช่องทางและศูนย์กลางตลาดสินค้าชุมชน โดยครอบคลุมถึงช่องทางตลาดออนไลน์และช่องทางตลาดอื่น ๆ

๒) ส่งเสริมให้มีนวัตกรรมทางการเงินเพื่อสนับสนุนแหล่งทุนให้กับเศรษฐกิจชุมชน อาทิ ตลาดทุนในการทำหน้าที่เป็นกลไกในการจัดสรรทรัพยากรด้านเงินทุนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ระดมเงินทุนและผู้ลงทุน ผ่านเครื่องมือทางการเงินที่หลากหลายที่สามารถพัฒนาขึ้นให้มีความเหมาะสมกับความต้องการระดมทุนในจำนวน เงื่อนไขเวลา และต้นทุนที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ระดมเงินทุนและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้มีกลไกการเปิดเผยข้อมูลและกลไกราคา ที่สามารถช่วยให้ ชุมชนสามารถระดมเงินทุนที่เหมาะสมกับความต้องการ พัฒนาระบบกำกับ/ระบบมาตรฐานบัญชี การใช้รูปแบบสินเชื่อรูปแบบใหม่ ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมให้ธนาคารเฉพาะกิจที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถยกระดับเป็นพี่เลี้ยงสนับสนุนด้านเงินทุนและบริหารสภาพคล่อง

๓) พัฒนากลไกการใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะ โดยการพัฒนาฐานข้อมูลที่ดินให้มีความครอบคลุมทั้งประเทศ โดยแยกตามประเภทการใช้ประโยชน์ ผู้ครอบครอง ที่มีความทันสมัย โดยให้เป็นข้อมูลสาธารณะที่เปิดเผยและสามารถสืบค้นได้ พัฒนากลไกเพื่อทำหน้าที่รับฝากที่ดินจากเอกชนและนำมาหมุนเวียนสร้างประโยชน์โดยให้ผู้มีรายได้น้อย รวมทั้งปรับระบบการบริหารจัดการที่ดินของรัฐทั้งในเขตปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม และที่สาธารณะ เพื่อให้เกิดผลิตภาพของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สูงขึ้น

๔) ส่งเสริมศักยภาพการประกอบการธุรกิจ พัฒนาและยกระดับศักยภาพผู้ผลิตและผู้ประกอบการ พัฒนากลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก การบริหารจัดการฐานข้อมูลหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การสืบสาน สร้างมูลค่าเพิ่มและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อยอดงานวิจัยสู่การพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมถึงพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งในด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้สอดคล้องตามความต้องการของตลาดและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ สร้างตราสินค้าชุมชนและบรรจุภัณฑ์ให้มีจุดเด่นตลอดจนการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่มาตรฐานสากล

๕) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการบริหารจัดการหนี้สิน โดยสนับสนุนองค์ความรู้พื้นฐานด้านการบริหารจัดการหนี้สินและการเงิน การส่งเสริมการออม สร้างการรับรู้และความตระหนักถึงประโยชน์ของการบริหารจัดการหนี้สินและการเงิน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ สามารถบริหารจัดการหนี้สิ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการระบบฐานข้อมูล พัฒนากลไกแก้ไขปัญหา

หนี้สินจากการบูรณาการความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ โดยส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพ พัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมและต่อยอดอาชีพสู่ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)
(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**บทนำ**	๑๗-๑
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๑๗-๑
	ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๑๗-๒
ส่วนที่ ๒	**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม**	๑๗-๔
	เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๑๗-๔
ส่วนที่ ๓	**แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม**	๑๗-๕
	๓.๑ แผนย่อย การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ	๑๗-๕
	๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๗-๕
	๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา	๑๗-๖
	๓.๒ แผนย่อย มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม	๑๗-๗
	๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๗-๗
	๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา	๑๗-๗

ส่วนที่ ๑
บทนำ

การส่งเสริมให้คนไทยโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางให้ได้รับความเท่าเทียม ความเสมอภาค การเข้าถึงหลักประกันทางสังคม และการได้รับการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ จะเป็นกลไกสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติและป้องกันปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ ปัญหาหลักประกันทางสังคมของคนไทยในช่วงปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ พบว่า ประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางอาจยังไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคมและหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมโดยอาจสะท้อนได้จากดัชนีความยากจนหลายมิติของคนเปราะบางในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า ซึ่งในปี ๒๕๖๔ มีดัชนีความยากจนหลากหลายมิติ ทั้งกลุ่มเปราะบางอยู่ที่ ๐.๐๐๖๘ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๒ ที่มีดัชนีความยากจนหลากหลายมิติ อยู่ที่ ๐.๐๐๕๘ สะท้อนถึงการเพิ่มขึ้นของทั้งจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาความยากจนหลากหลายมิติและความรุนแรงของความขัดสนของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจทำให้กลุ่มประชากรดังกล่าวมีความเสี่ยงต่อปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีเหตุการณ์เกิดจากวิกฤตที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาวะ ที่อาจทำให้เกิดความยากจนเฉียบพลันที่ก่อให้เกิดการสูญเสียรายได้ ทั้งการเจ็บป่วย ความพิการ การเสียชีวิตหรือการสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างของหัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัว โดยระดับความคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานของประเทศไทยยังจำเป็นต้องได้รับการยกระดับให้ครอบคลุมความคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ ทั้งแรงงานนอกระบบ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๖๔ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า มีแรงงานนอกระบบจำนวน ๑๙.๖ ล้านคน (ร้อยละ ๕๒.๐) และเป็นแรงงานในระบบ ๑๘.๑ ล้านคน (ร้อยละ ๔๘.๐) จากผู้มีงานทำทั้งสิ้น ๓๗.๗ ล้านคน ซึ่งแรงงานนอกระบบกลุ่มนี้เป็นผู้ทำงานแต่ไม่มีหลักประกันสังคมใด ๆ ที่ได้จากการทำงาน ซึ่งแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เป็นผู้ทำงานที่มีการศึกษาไม่สูงและทำงานในภาคเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ และยังพบอีกว่ารายได้ที่ได้รับค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ ในด้านการคุ้มครองผู้บริโภคที่ยังขาดหลักประกันที่จะได้รับการบริการอย่างมีมาตรฐานที่หลากหลายมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั้งความต้องการสินค้าและบริการที่มีคุณภาพในราคาที่ยุติธรรม ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ อาทิ การพัฒนากลไกการคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม นโยบายและมาตรการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม จึงจะเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลให้คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อบรรเทาวงจรความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่จะถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างยั่งยืน ผ่านภาคีการพัฒนาต่าง ๆ โดยใช้กลไกที่มีอยู่แล้วในการเป็นทุนทางสังคมให้เกิดการยกระดับตาม ๓ ขั้นของการพัฒนา (อยู่รอด พอเพียง และยั่งยืน) ในช่วงระยะเวลาของการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม** มีความสอดคล้องและสามารถสนับการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒.๒ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

๒.๓ เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาการพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๔.๒.๑ ช่วงการตั้งครรภ์/วัยรุ่น

๔.๒.๒ ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น

๔.๒.๓ ช่วงวัยแรงงาน

๔.๒.๔ ช่วงวัยผู้สูงอายุ

๔.๕ การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

๔.๕.๓ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๒ ปฏิรูประบบภาษีและการคุ้มครองผู้บริโภค

๔.๑.๔ เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพและความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน

๔.๑.๕ สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัยทุกเพศภาวะและทุกกลุ่ม

๔.๑.๖ ลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดยตรง

๔.๑.๗ สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการศึกษาโดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม กำหนดแผนย่อยไว้ ๒ แผนย่อย ดังนี้

๑) **การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ** เน้นการขยายความคุ้มครองทางสังคมขั้นต่ำให้ทุกชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมกับความเป็นมนุษย์ โดยเป็นสวัสดิการที่ทุกภาคส่วนร่วมกันรับผิดชอบ สร้างระบบคุ้มครองและป้องกันแบบถ้วนหน้า และพัฒนาระบบหลักประกันทางสังคมด้านสุขภาพและเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่า ครอบคลุมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมถึงการคุ้มครองแรงงานไทยให้มีสวัสดิการในการทำงานโดยยกระดับกลไกการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้ใช้แรงงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และส่งเสริมการทำงานที่มีคุณค่า และการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับสินค้าและบริการที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและลดความเสียเปรียบของผู้บริโภค

๒) **มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม** เน้นการพัฒนามาตรการและพัฒนากลไกสนับสนุนช่วยเหลือประชาชนในกลุ่มเปราะบาง มีความเสี่ยงสูง และมีความสามารถในการปรับตัวต่ำ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของรัฐในการแก้ปัญหาให้ตรงจุดและตรงกับกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างแท้จริงและเหมาะสม

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม จึงมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น อาทิ กลุ่มที่มีรายได้น้อย แรงงานนอกระบบ ผู้ด้อยโอกาส กลุ่มคนเปราะบาง และผู้สูงอายุ และเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่ยั่งยืนในทุกมิติผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วนและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ที่สามารถชี้เฉพาะเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๗๐๐๐๑	คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น	ดัชนีความยากจนหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ (ร้อยละต่อปี)	ลดลงไม่น้อยกว่า ๕	ลดลงไม่น้อยกว่า ๑๐	ลดลงไม่น้อยกว่า ๑๕

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๗) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคมที่สามารถสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติของประชากรทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความคุ้มครองทางสังคมขั้นต่ำให้ทุกชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยเป็นสวัสดิการที่ทุกภาคส่วนร่วมกันรับผิดชอบ และการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางและด้อยโอกาส ผ่านกลไกที่สามารถชี้เฉพาะเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม จึงประกอบด้วย ๒ แผนย่อย ได้แก่ การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ และมาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

มีเป้าหมายให้คนไทยทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น ผ่านการขยายความคุ้มครองทางสังคมขั้นต่ำให้ทุกชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมกับความเป็นมนุษย์ โดยเป็นสวัสดิการที่ทุกภาคส่วนร่วมกันรับผิดชอบ สร้างระบบคุ้มครองและป้องกันแบบถ้วนหน้า และพัฒนาระบบหลักประกันทางสังคมด้านสุขภาพและเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่า ครอบคลุมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมถึงการคุ้มครองแรงงานไทยให้มีสวัสดิการในการทำงานโดยยกระดับกลไกการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้ใช้แรงงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ส่งเสริมการทำงานที่มีคุณค่า และคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับสินค้าและบริการที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและลดความเสียเปรียบของผู้บริโภค

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๗๐๑๐๑	คนไทยทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น	สัดส่วนของประชากรกลุ่มเปราะบางที่ได้รับการยกระดับตาม ๓ ขั้นของการพัฒนาต่อกลุ่มเปราะบางในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าทั้งหมด (ร้อยละ (อยู่รอดพอเพียง: ยั่งยืน:) ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๕๐ : ๓๐ : ๒๐	ไม่น้อยกว่า ๓๐ : ๔๐ : ๓๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐ : ๕๐ : ๔๐

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ขยายฐานความคุ้มครองทางสังคม โดยกำหนดระดับมาตรฐานขั้นต่ำของสวัสดิการแต่ละประเภทแต่ละกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสมและชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนทุกช่วงวัยต้องเจอสภาวะความยากจนกรณีประสบเหตุการณ์ที่ทำให้ต้องสูญเสียรายได้ เพื่อเป็นหลักประกันในการดำเนินชีวิตทางสังคมได้ โดยการจัดระบบหรือมาตรการในรูปแบบต่าง ๆ ให้สามารถคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน บริการสังคม การประกันสังคม การช่วยเหลือทางสังคม การคุ้มครองอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม สำหรับผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน ให้สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานของภาครัฐได้อย่างมีคุณภาพ และการจัดการกับความเสี่ยงทางสังคมที่เกิดขึ้นจากวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคม และภัยพิบัติต่าง ๆ เพื่อปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมต่าง ๆ ในประเทศไทย

๒) สร้างหลักประกันสวัสดิการสำหรับแรงงาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความตระหนักของการทำงานที่มีคุณค่า ที่สามารถตอบสนองความต้องการเกี่ยวกับชีวิตการทำงานของมนุษย์ได้ โดยส่งเสริมให้แรงงานมีโอกาสและรายได้ มีสิทธิในด้านต่าง ๆ การได้แสดงออก การได้รับการยอมรับ ความมั่นคง ของครอบครัว การได้พัฒนาตนเอง การได้รับความยุติธรรม และการมีความเท่าเทียมทางเพศ และส่งเสริมให้มีกลไกพิทักษ์และคุ้มครองแรงงาน ส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติ การพัฒนาทักษะให้สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้ตามศักยภาพ รวมทั้งการสร้างหลักประกันสวัสดิการสำหรับแรงงาน ทั้งแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ เพื่อให้กำลังแรงงานทุกกลุ่มได้เข้าสู่ระบบประกันสังคมอย่างทั่วถึง รวมถึงการส่งเสริมให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุเพื่อยืดช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุจะสามารถทำประโยชน์สร้างสรรค์ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม และช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเองด้านรายได้ รวมทั้งยังเป็นทางเลือกที่สำคัญ ที่จะช่วยบรรเทาปัญหาจากการลดลงของประชากรวัยแรงงานอีกด้วย

๓) ปรับปรุงระบบและกลไกในการคุ้มครองผู้บริโภค พัฒนาระบบและกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคมีประสิทธิภาพและสนับสนุนองค์กรของผู้บริโภคให้มีความเข้มแข็ง ป้องกันการละเมิดสิทธิผู้บริโภค และอำนวยความยุติธรรมแก่ผู้บริโภค สนับสนุนการบริโภคอย่างยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาระบบรับรองคุณภาพขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภค เสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้บริโภคให้มีความตระหนักในสิทธิหน้าที่และมีภูมิคุ้มกันในการบริโภคและซื้อสินค้า และส่งเสริมให้ภาคีการพัฒนาต่าง ๆ มีบทบาทในการสนับสนุนการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔) การบริหารจัดการงบประมาณและแหล่งรายได้ พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง โดยจัดสรรงบประมาณด้านการสร้างหลักประกันทางสังคมให้อยู่บนฐานของความยั่งยืนทางการคลัง รวมถึงพัฒนาสมรรถนะ องค์ความรู้ที่เหมาะสมในการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ยั่งยืน เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

๓.๒ แผนย่อย มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม

มีเป้าหมายโดยมีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ผ่านการพัฒนามาตรการและพัฒนากลไกสนับสนุนช่วยเหลือประชาชนในกลุ่มเปราะบาง มีความเสี่ยงสูง และมีความสามารถในการปรับตัวต่ำ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของรัฐในการแก้ปัญหาให้ตรงจุดและตรงกับกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างแท้จริงและเหมาะสม

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๗๐๒๐๑	มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น	คนเปราะบางในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (ร้อยละต่อปี)	ลดลงไม่น้อยกว่า ๑๐	ลดลงไม่น้อยกว่า ๑๕	ลดลงไม่น้อยกว่า ๒๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) จัดให้มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย โดยพัฒนาระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและครอบคลุมครบกลุ่ม อาทิ ทั้งเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย เหยื่อของความรุนแรงต่าง ๆ และการค้ามนุษย์ แรงงานในภาคการผลิตที่มีความเสี่ยง ผู้ติดเชื้อ และบุคคลที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ

๒) ส่งเสริมและจัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมให้ประชากรกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก เยาวชน สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เพื่อให้เข้าถึงบริการของรัฐและโอกาสทางสังคมได้อย่างเท่าเทียม และส่งเสริมความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

๓) ระดมพลังความร่วมมือสร้างโอกาสและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบพึ่งตนเอง ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเป็นสถาบันพื้นฐานในการจัดระบบการคุ้มครองทางสังคมแก่สมาชิกของตน โดยมีภาคีต่าง ๆ เกื้อหนุนตามศักยภาพ/ความพร้อมของแต่ละภาคี โดยภาครัฐส่งเสริมเสริมให้เกิดการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สนับสนุนการรวมกลุ่มองค์กรชุมชนและเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย รวมทั้งมีการใช้กลไกที่มีอยู่แล้วในการเป็นทุนทางสังคมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการคุ้มครองกลุ่มเป้าหมายในสังคม

๔) สนับสนุนให้มีการพัฒนาและนำใช้ระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดสวัสดิการและสร้างหลักประกันทางสังคมของทุกภาคส่วน อาทิ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางสวัสดิการสังคมที่เชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างภาคีพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะระดับครัวเรือนและชุมชน เพื่อนำไปสู่การกระดับการคุ้มครองทางสังคมและหลักประกันทางสังคม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)
(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**บทนำ**	๑๘-๑
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๑๘-๒
	ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๑๘-๓
ส่วนที่ ๒	**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน**	๑๘-๗
	เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๑๘-๗
ส่วนที่ ๓	**แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน**	๑๘-๘
๓.๑	แผนย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว	๑๘-๘
๓.๑.๑	เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๘-๘
๓.๑.๒	แนวทางการพัฒนา	๑๘-๙
๓.๒	แผนย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล	๑๘-๑๐
๓.๒.๑	เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๘-๑๐
๓.๒.๒	แนวทางการพัฒนา	๑๘-๑๐
๓.๓	แผนย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ	๑๘-๑๑
๓.๓.๑	เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๘-๑๒
๓.๓.๒	แนวทางการพัฒนา	๑๘-๑๒
๓.๔	แผนย่อย การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล	๑๘-๑๓
๓.๔.๑	เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๘-๑๓
๓.๔.๒	แนวทางการพัฒนา	๑๘-๑๔
๓.๕	แผนย่อย การยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ	๑๘-๑๖
๓.๕.๑	เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๘-๑๖
๓.๕.๒	แนวทางการพัฒนา	๑๘-๑๖

ส่วนที่ ๑
บทนำ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งที่มาของวัตถุดิบและผลิตผลที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ ทั้งในการดำรงชีวิตและการดำเนินธุรกิจของภาคเกษตร อุตสาหกรรม และท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นที่รองรับกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ และช่วยเกื้อกูลให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ การมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์จึงเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนและยกระดับการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน** จึงมีเป้าหมายเพื่อปรับสภาพแวดล้อมของประเทศให้มีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน สนับสนุนการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผ่านการอนุรักษ์และฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล

การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในภาพรวมมีทิศทางที่ดีขึ้นในช่วงปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ สะท้อนได้จากอันดับของดัชนีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามรายงานเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ ณ ปี ๒๕๖๔ ซึ่งประเทศไทยได้รับการจัดอันดับดีขึ้นที่อันดับ ๔๓ จาก ๑๖๕ ประเทศ และรายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ๒๕๕๙ – ๒๕๖๓ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งพบว่า ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมายารพัฒนาที่ยั่งยืน ในระดับบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ จำนวน ๕๒ เป้าหมายย่อย จาก ๑๖๙ เป้าหมายย่อย คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๘ โดยเป้าหมายที่ ๑๓ การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นเป้าหมายที่มีความก้าวหน้าอย่างมีนัยสำคัญของมิติสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ประเด็นด้านความยั่งยืนของการบริโภคและการผลิตยังคงเป็นประเด็นท้าทายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของประเทศ โดยในปี ๒๕๖๓ ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมของศูนย์กฎหมายและนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมแห่งมหาวิทยาลัยเยลและศูนย์เครือข่ายข้อมูลวิทยาศาสตร์โลกระหว่างประเทศที่ ๔๕.๔๐ คะแนน ลดลงจากปี ๒๕๖๑ ที่มีค่าคะแนน ๔๙.๘๐ คะแนนประกอบกับรายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ๒๕๕๙ – ๒๕๖๓ ได้รายงานว่าการดำเนินงานตามเป้าหมายย่อยการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ ๒.๔ การสร้างหลักประกันว่าจะมีระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืนและดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่มีภูมิคุ้มกันที่จะเพิ่มผลิตภาพและการผลิต ซึ่งจะช่วยรักษาระบบนิเวศ เสริมขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภาวะอากาศรุนแรง ภัยแล้ง อุทกภัย และภัยพิบัติอื่น ๆ และจะช่วยพัฒนาคุณภาพของดินและที่ดินอย่างต่อเนื่อง ภายในปี ๒๕๗๓ อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ สะท้อนให้เห็นว่าสมรรถนะการดำเนินงานเพื่อลดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตและการบริโภคของประเทศยังอยู่ในระดับต่ำและมีแนวโน้มลดลง จากสถานการณ์ดังกล่าวเป็นผลให้ต้องมีการเร่งดำเนินการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการการดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ อาทิ การฟื้นฟูและรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน การสร้างการตระหนักรู้ถึงการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในกระบวนการผลิตและการกำจัดของเสียที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน จึงเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่สนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการเติบโตที่บนหลักของการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ รักษา ฟื้นฟูและสร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเลอย่างยั่งยืน เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่เหมาะสม ลดการสร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ มีการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทั้งกระบวนการ เกิดฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๑ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๑ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒.๒ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

๒.๓ เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๑ อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล

๒.๒ ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

๒.๓ ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

๒.๔ ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๔.๒.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑ การเกษตรสร้างมูลค่า

๔.๑.๒ เกษตรปลอดภัย

๔.๑.๓ เกษตรชีวภาพ

๔.๒ อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

๔.๒.๑ อุตสาหกรรมชีวภาพ

๔.๓ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว

๔.๓.๑ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

๔.๓.๔ ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

๔.๓.๕ ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก

๔.๔.๓ เพิ่มพื้นที่และเมืองเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๑ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

๔.๑.๗ การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

๔.๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๔.๒.๒ ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น

๔.๖ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๖.๑ การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๑ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก

๔.๑.๒ ปฏิรูประบบภาษีและการคุ้มครองผู้บริโภค

๔.๑.๓ กระจายการถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร

๔.๔ การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง

๔.๔.๒ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง

๔.๔.๓ สร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตยชุมชน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๑ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

๔.๑.๒ อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด

๔.๑.๔ รักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๔.๑.๕ ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

๔.๒ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

๔.๒.๒ ปรับปรุง ฟื้นฟู และสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ

๔.๒.๓ ฟื้นฟูชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชายฝั่งทะเลได้รับการป้องกันและแก้ไขทั้งระบบ และมีนโยบายการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม

๔.๒.๔ พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๓ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

๔.๓.๑ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

๔.๓.๒ มีการปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔.๓.๓ มุ่งเป้าสู่การลงทุนที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและภาคเอกชน

๔.๔ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๓ จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล

๔.๔.๔ สงวนรักษา อนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติ และฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๔.๖ ยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

๔.๖.๑ ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย

๔.๖.๒ พัฒนาเครื่องมือ กลไกและระบบยุติธรรม และระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม

๔.๖.๓ จัดโครงสร้างเชิงสถาบันเพื่อจัดการประเด็นร่วม ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

๔.๖.๔ พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๗ กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น

๔.๗.๑ ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน กำหนดแผนย่อยไว้ ๕ แผนย่อย ดังนี้

๑) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด โดยเฉพาะสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์ ด้วยการดำเนินการปราบปรามและป้องกันการบุกรุกทำลายเพื่อปกป้องรักษาทรัพยากรป่าไม้ บริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้บนพื้นฐานให้คนและชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ให้กลับมามีสภาพที่สมบูรณ์ รวมไปถึงการสร้างกลไกเพื่อการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในและนอกถิ่นกำเนิดอย่างยั่งยืนภายใต้การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียม รวมทั้งรักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการบริหารจัดการป่าไม้เชิงพื้นที่มีการปกป้องรักษาหยุดยั้งการทำลายพื้นที่ป่าไม้ ฟื้นฟูระบบนิเวศป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์พื้นที่ต้นน้ำที่เหมาะสมและไม่เกิดผลกระทบ ส่งเสริมการปลูกป่าและไม้เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมจากป่าปลูกแบบครบวงจร รวมไปถึงการสร้างและพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและการเรียนรู้ทางธรรมชาติในเขตชุมชนเมืองและชนบท เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการได้รับความสุขจากทรัพยากรธรรมชาติ

๒) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล ปรับปรุงฟื้นฟูและสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเลที่สำคัญ ได้แก่ ขยะทางทะเลและมลพิษอื่น ๆ ที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ รักษาแนวปะการังที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว รักษาป่าชายเลนที่สำคัญต่อการดูดซับก๊าซเรือนกระจก รักษาแหล่งหญ้าทะเลที่สำคัญต่อประมงและสัตว์ทะเลหายาก จัดให้มีพื้นที่คุ้มครองทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ ควบคุมและยกเลิกเครื่องมือประมงแบบทำลายล้าง ประกอบกับการดูแลที่มีประสิทธิภาพโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ พัฒนากลไกคุ้มครองสัตว์ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ การท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ที่มีมาตรฐานระดับสากล พร้อมทั้งมีระบบควบคุมและตรวจสอบผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงมูลค่าของระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตทางทะเล มีระบบศูนย์ข้อมูล ความรู้เชิงรุกที่เข้าถึงได้ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล มีการศึกษาวิจัยเรื่องทะเลอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาฐานข้อมูลเป็นคลังรวมความรู้ด้านผลประโยชน์ทางทะเลเพื่อเป็นเครื่องมือในการให้คำปรึกษาและช่วยการตัดสินใจของผู้บริหาร รวมถึงส่งเสริมกิจกรรมการสร้างความตระหนักรู้และให้ความรู้แก่ประชาชนที่จะนำความรู้ไปพัฒนาให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเลและมีการคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ

๓) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศในระยะยาว ที่สอดคล้องกับการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาระบบการรายงานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลการลดก๊าซเรือนกระจกที่ครอบคลุมทุกสาขา โดยมีความเชื่อมโยงของเครือข่ายข้อมูลในทุกภาคส่วน และดำเนินงานตามแนวทางการลดก๊าซเรือนกระจกในสาขาพลังงานและขนส่ง กระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ และการจัดการของเสีย มีการปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มุ่งเน้นในด้านการปรับปรุงการบริหารจัดการพิบัติภัยทั้งระบบ โดยคำนึงถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะยาว

๔) การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ปรับปรุงมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของประเทศตามมาตรฐานสากล และมีการบังคับใช้มาตรฐานสิ่งแวดล้อม เช่น ด้านดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพกับทุกภาคส่วนอย่างเคร่งครัด การพัฒนามาตรฐานและระบบจัดการมลพิษกำเนิดใหม่ พร้อมทั้งขจัดมลพิษและแก้ไขฟื้นฟูผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากโครงการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ มีการพัฒนาใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อลดมลพิษและผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางด้วยเป้าหมายการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และกำหนดกลไกกำกับดูแลการจัดการขยะและมลพิษอย่างเป็นระบบทั้งประเทศ ครอบคลุมถึงการบริหารจัดการสารเคมีในภาคเกษตรอย่างครบวงจร การผลิตและการนำเข้าสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชมาใช้ในประเทศไทย ก่อให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้มีการลดและเลิกการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชสำหรับการทำการเกษตรทุกประเภท ได้แก่ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยให้มีข้อกำหนดสำหรับทำการเกษตรทุกประเภท เพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายของสารเคมีเกษตรออกสู่สิ่งแวดล้อม

๕) การยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย พัฒนาเครื่องมือ กลไกและระบบยุติธรรมและระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม จัดโครงสร้างเชิงสถาบันเพื่อจัดการประเด็นร่วมด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู และสร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเลให้อุดมสมบูรณ์และมีคุณภาพเหมาะสมต่อการอุปโภคบริโภคที่คำนึงถึงศักยภาพการฟื้นฟูของระบบนิเวศ สามารถเป็นแหล่งของปัจจัยการผลิตและพลังงานได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนส่งเสริมให้คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่พึงประสงค์ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีแนวทางการพัฒนา อาทิ ส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในและนอกถิ่นกำเนิดให้เกิดระบบนิเวศที่สมดุลเพื่อลดการสูญเสียชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ชนิดพันธุ์ถิ่นที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ รวมทั้งการลดความขัดแย้งระหว่างสัตว์ป่า ประชาชน และชุมชน ผ่านการสร้างระบบฐานข้อมูลธนาคารพันธุกรรม พัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ สนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทั้งในเขตเมืองและชุมชน ส่งเสริมการลงทุนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคไปสู่การผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการสร้างการเติบโตของประเทศจากกิจกรรมทางทะเลที่หลากหลายควบคู่ไปกับการดูแลฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งหมด ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยให้ประเทศไทยสามารถร่วมมือกับนานาชาติในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ เสริมสร้างให้ทุกภาคส่วนสามารถลดความเสี่ยงและมีความพร้อมที่จะรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเกิดความสูญเสียน้อยที่สุด การบริหารจัดการมลพิษทั้งระบบ จัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ก่อมลพิษ พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๘๐๐๐๑	สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน	ความยั่งยืนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับโลก (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	น้อยกว่า ๔๐	น้อยกว่า ๓๐ ในปี ๒๕๗๓	อยู่ระหว่างการพิจารณาตัวชี้วัดใหม่

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๘) การเติบโตอย่างยั่งยืน

การเติบโตอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเลให้สมดุล ภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ ลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดยการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสร้างใหม่ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม พัฒนาการลดก๊าซเรือนกระจก มุ่งเน้นการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของประเทศ จัดการควบคุมดูแลมลพิษที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนทัศน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนโดยแท้จริง

๓.๑ แผนย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

มีเป้าหมายในการสนับสนุนให้พื้นที่คุ้มครองได้รับการอนุรักษ์ คุ้มครอง เพื่อลดการสูญเสียชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ตลอดจนชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ รวมทั้งการลดความขัดแย้งระหว่างสัตว์ป่า มนุษย์ และชุมชน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการป่าไม้เชิงพื้นที่ ผ่านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่า พัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ พัฒนาองค์กรของรัฐและออกกฎระเบียบเพื่อสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่ป่า สนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทั้งในเขตเมืองและชุมชน ส่งเสริมการลงทุนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตตลอดจนการบริโภคไปสู่การผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๘๐๑๐๑	การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น	ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๕๕	ไม่น้อยกว่า ๖๐	ไม่น้อยกว่า ๖๕
๑๘๐๑๐๒	พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น	สัดส่วนพื้นที่สีเขียวทุกประเภทต่อพื้นที่ทั้งประเทศ ได้แก่ (๑) พื้นที่สีเขียวพื้นที่เป็นป่าธรรมชาติ (๒) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ (๓) พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบทรวมทั้งป่าในเมืองและชุมชน	(๑) ๓๓ (๒) เพิ่มขึ้น ๑๒ (๓) เพิ่มขึ้น ๓	(๑) เพิ่มขึ้น ๓๔ (๒) เพิ่มขึ้น ๑๕ (๓) เพิ่มขึ้น ๔	(๑) เพิ่มขึ้น ๓๕ (๒) เพิ่มขึ้น ๑๕ (๓) เพิ่มขึ้น ๕

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
		เพื่อการเรียนรู้พักผ่อนหย่อนใจ (ร้อยละภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)			

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) อนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ควบคู่กับการลดภัยคุกคามต่อพื้นที่ ชนิดสัตว์และพืชป่าเฉพาะถิ่นและที่อยู่ในภาวะถูกคุกคาม ป้องกันและกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงการบริหารจัดการไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสัตว์ป่ากับคนและชุมชน สร้างระบบฐานข้อมูลและธนาคารพันธุกรรม ให้ความสำคัญกับพันธุกรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าต่อระบบนิเวศและ/หรือมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์ และมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ สร้างกลไกการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและยุติธรรมในระดับท้องถิ่น รวมถึงพัฒนาและบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการทำงานบูรณาการระหว่างภาคส่วน อาทิ ภาคเกษตร ให้เกิดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

๒) รักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยหยุดยั้งการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่า โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกบุกรุก พร้อมทั้งให้มีการบริหารจัดการเชิงพื้นที่และมีการบูรณาการทุกหน่วยงานในการตรวจสอบติดตามเฝ้าระวังและป้องกันการบุกรุกป่า และส่งเสริมการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าธรรมชาติที่สภาพเสื่อมโทรม พื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย พื้นที่ป่าต้นน้ำบนพื้นที่สูงชัน และพื้นที่แนวกันชน รวมทั้งส่งเสริมการใช้ประโยชน์พื้นที่ต้นน้ำที่เหมาะสมและไม่เกิดผลกระทบ โดยกำหนดสิทธิชุมชนที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่านั้น และสร้างกลไกที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและกฎหมาย เพื่อสามารถระบุแหล่งกำเนิดของไม้ ป้องกันการลักลอบทำไม้ที่ผิดกฎหมาย รวมถึงพัฒนาระบบและกลไกจูงใจให้มีการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ และส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่สีเขียวที่สอดคล้องตามมาตรฐานสากล เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและการเรียนรู้ทางธรรมชาติในเขตชุมชนเมืองและชนบท เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์และรู้สึกใกล้ชิดธรรมชาติ เกิดความรู้สึกหวงแหน เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และได้รับความสุขจากทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งส่งเสริมการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชนและป่าครอบครัวแบบมีส่วนร่วม

๓) ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โดยพัฒนาและส่งเสริมโรงงานอุตสาหกรรมนิคมอุตสาหกรรมและเมืองอุตสาหกรรม ตามแนวทางอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่สอดคล้องตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนตลอดจนส่งเสริมการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ที่ช่วยสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืน ทั้งการเพาะปลูก ปศุสัตว์และประมง ตลอดห่วงโซ่คุณค่าและกำหนดให้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมติดฉลากสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีมาตรการเพื่อจำกัดการใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องจักรที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามช่วงเวลาที่เหมาะสม พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีมาตรฐานตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

โดยส่งเสริมทั้งอุปสงค์ อุปทานและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในท้องถิ่น มีการจัดการขยะและของเสียอันตรายอย่างถูกวิธี การพัฒนาและส่งเสริมพลังงานหมุนเวียนให้สอดคล้องตามแนวทางเศรษฐกิจแบบองค์รวม ซึ่งครอบคลุมเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว รวมทั้งการขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนในระดับประเทศทั้งด้านการพัฒนาเครือข่ายที่ประกอบด้วยสมาชิกจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนส่งเสริมแนวปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านฐานข้อมูลตลอดวัฏจักรชีวิต เครื่องมือ วิธีการ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ มาตรการทางสังคม และการบังคับใช้กฎหมายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

๓.๒ แผนย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

มีเป้าหมายในการสร้างการเติบโตของประเทศจากกิจกรรมทางทะเลที่หลากหลายและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการดูแลฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งหมด ผ่านการสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องทะเลที่ถูกต้อง พัฒนากลไกคุ้มครองสัตว์น้ำที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ และมีแผนในการกำหนดวิธีการจัดการในแต่ละพื้นที่ที่สำคัญทั่วประเทศ เพื่อลดพื้นที่ที่มีปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง รวมถึงการทำประมงที่คำนึงถึงความสมดุลของฐานทรัพยากรและความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๘๐๒๐๑	ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น	ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๗๕	ไม่น้อยกว่า ๗๘	ไม่น้อยกว่า ๘๐
		ดัชนีระบบนิเวศทางทะเล (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๖๔	ไม่น้อยกว่า ๘๒	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ปรับปรุงฟื้นฟูและสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ โดยเฉพาะความหลากหลายทางชีวภาพและบริการของระบบนิเวศ โดยการบริหารจัดการขยะและของเสียที่ปล่อยลงสู่ทะเลทั้งระบบ ฟื้นฟูและรักษาระบบนิเวศชายฝั่ง รวมถึงป่าชายหาด ของประเทศ และลดปริมาณของเสียโดยเฉพาะขยะพลาสติกที่มีอยู่และที่จะลงสู่ทะเล การรักษาระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งที่มีเอกลักษณ์และสัตว์ทะเลหายากและใกล้สูญพันธุ์ที่สำคัญ ปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ อาทิ การรักษาแนวปะการังที่สำคัญ การรักษาแหล่งหญ้าทะเลที่สำคัญต่อประมงและสัตว์ทะเลหายาก การรักษาป่าชายเลน

ที่สำคัญต่อการดูดซับก๊าซเรือนกระจก รวมถึงระบบนิเวศนอกชายฝั่งที่มีความสำคัญ เป็นต้น เพิ่มพื้นที่คุ้มครองทางทะเลให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของภาคเอกชนและประชาชนในการดูแลจัดการพื้นที่ทางทะเลดังกล่าว ในลักษณะของวิทยาศาสตร์ภาคประชาชนรวมถึงสร้างองค์ความรู้ ระบบติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพในปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ สัตว์ทะเลหายาก ห่วงโซ่อาหาร และคุณภาพอาหารทะเล และเร่งส่งเสริมการวิจัยการเรียนการสอนเพื่อสร้างและประยุกต์ใช้องค์ความรู้พื้นฐานและนวัตกรรมต่างๆ ทางทะเล

๒) พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยเน้นกรอบแนวทางเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จัดให้มีการท่องเที่ยวและสันทนาการที่มีการคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ การลดความเหลื่อมล้ำ และดูแลผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่อย่างเหมาะสม ตลอดจนฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของหาดท่องเที่ยวให้มีความสะอาดสวยงามรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับระบบนิเวศ การพัฒนาท่าเรือและการขนส่งทางทะเลทั้ง ระบบให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมให้ประเทศเป็นศูนย์กลางด้านพาณิชย์นาวีของภูมิภาค รวมทั้งพัฒนาการเดินเรือสินค้าตามแนวชายฝั่งให้เติบโตอย่างยั่งยืนโดยมุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน และคาร์บอนเป็นศูนย์ตามลำดับ ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมต่อเส้นทางเศรษฐกิจสองฝั่งสมุทรอย่างเหมาะสม ควบคุมและยกเลิกการทำการประมงและการใช้เครื่องมือประมงที่ทำลายล้างจนเกินศักยภาพการผลิต และป้องกันไม่ให้เรือประมงผิดกฎหมาย ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศเข้ามาทำการประมงที่ผิดกฎหมาย และส่งเสริมการประเมินกำลังผลิตทรัพยากรประมงที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการ ให้สอดคล้องกับศักยภาพ รวมทั้งเร่งพัฒนาการจัดการด้านการเพาะเลี้ยงในทะเลอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วยชนิดพันธุ์ที่พบในประเทศ โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงนอกชายฝั่งและสอดคล้องกับแผนการใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ทางทะเล การค้นหา พัฒนา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลใหม่ๆ ตลอดจนการศึกษาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาการประมงทั้งการจับและการเพาะเลี้ยงอย่างครบวงจร เพื่อให้ประเทศยังคงเป็นผู้นำด้านการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงมูลค่าสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓) สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและการติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนตามกรอบแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน เพื่อเสริมสร้างความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล โดยให้ความสำคัญกับการรักษาระบบนิเวศและทรัพยากรทางทะเล ให้สามารถเป็นแหล่งอาหารและแหล่งน้ำสะอาดได้อย่างยั่งยืน การจัดการขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ การทำประมงถูกกฎหมายทั้งขนาดอุตสาหกรรมและการประมงพื้นบ้านที่ไม่เกินศักยภาพของระบบนิเวศในพื้นที่ ส่งเสริมการท่องเที่ยวและการฟื้นฟูชายหาดเพื่อสนับสนุนวิถีชีวิตและเศรษฐกิจชายฝั่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างอัตลักษณ์และคุณค่าของสถานที่แก่ประชาชน

๓.๓ แผนย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

มีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนและเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศอย่างยั่งยืน ผ่านแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งในมิติของการลดก๊าซเรือนกระจก การปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มุ่งเป้าสู่การลงทุนที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและภาคเอกชน

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๘๐๓๐๑	การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง	ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมลดลงจากกรณีปกติ (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๒๐	ไม่น้อยกว่า ๓๐	ไม่น้อยกว่า ๔๐
		ดัชนีความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๔๐	ไม่น้อยกว่า ๕๐	ไม่น้อยกว่า ๖๐

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก กำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศไทย ที่สอดคล้องกับการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งพัฒนาระบบการรายงานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลการลดก๊าซเรือนกระจกที่ครอบคลุมทุกสาขา ส่งเสริมให้เกิดการจัดทำรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในทุกระดับทั้งระดับมาตรการของประเทศระดับองค์กร และผลิตภัณฑ์โดยมีความเชื่อมโยงของเครือข่ายข้อมูลในทุกภาคส่วน ดำเนินงานตามแนวทางการลดก๊าซเรือนกระจกในสาขาพลังงานและขนส่งกระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ และการจัดการของเสีย เช่น เพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและการจัดการคมนาคม ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตแบบปล่อยคาร์บอนต่ำ ลดการเกิดของเสีย เป็นต้น

๒) ปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปรับปรุงการบริหารจัดการพิบัติภัยทั้งระบบ โดยคำนึงถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะยาว รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูล ความเสี่ยง พัฒนาระบบฐานข้อมูลการคาดการณ์สภาพภูมิอากาศและระบบเตือนภัยล่วงหน้าที่รวดเร็ว แม่นยำและมีประสิทธิภาพ ให้เชื่อมกับนโยบายหรือมาตรการสำคัญในการเตรียมพร้อมรับมือเผชิญเหตุ บูรณาการประเด็นด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในกระบวนการจัดทำแผนรายสาขาและรายพื้นที่ และมีการดำเนินการและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

๓) มุ่งเป้าสู่การลงทุนที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและภาคเอกชน พัฒนามาตรการเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อเอื้ออำนวยให้ใช้มาตรการใหม่ ๆ ด้านเศรษฐศาสตร์ การเงิน และการคลัง ในการส่งเสริมและสนับสนุนจูงใจ

ให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการปรับตัวรองรับผลกระทบและภัยพิบัติทางธรรมชาติอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิผล กำหนดให้โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐต้องจัดทำการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อออกแบบโครงการให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศในปัจจุบันและในอนาคต รวมทั้งความเสี่ยงจากภัยพิบัติรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔) สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยพัฒนามาตรการและกลไกเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการจัดตั้งกลไกทางเศรษฐศาสตร์และทางการเงิน ที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สร้างประโยชน์ร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน อาทิ ภาษีคาร์บอน กลไกราคาคาร์บอน มาตรการทางการเงินสีเขียวและสิทธิประโยชน์สำหรับการดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจก รวมถึงสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนต่างๆ ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สนับสนุนการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบและความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรและหน่วยงานในระดับต่างๆ ทั้งส่วนกลาง และท้องถิ่น รวมทั้งชุมชน ให้มีความรู้ ความสามารถในการรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ปล่อยคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓.๔ แผนย่อย การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

มีเป้าหมายเพื่อจัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิด โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ผ่านการจัดทำระบบการอนุญาตการระบายมลพิษ และลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการมลพิษ อาทิ ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียและกำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ก่อมลพิษ ส่งเสริมการลดหรือเลิกใช้สารเคมีอันตรายควบคุม ป้องกันของเสียจากสินค้าจากต่างประเทศ ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมการจัดการมลพิษ

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๘๐๔๐๑	คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์	สัดส่วนคุณภาพพื้นที่น้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดินที่อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทของการใช้ประโยชน์ต่อพื้นที่เป้าหมาย (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๘๐๔๐๒	คุณภาพอากาศ และเสียง อยู่ในระดับมาตรฐานของประเทศไทย	สัดส่วนคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตและพื้นที่ทั่วไปที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทยต่อพื้นที่เป้าหมาย (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐
		สัดส่วนคุณภาพเสียงในพื้นที่ริมถนนที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทยต่อพื้นที่เป้าหมาย (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐
๑๘๐๔๐๓	การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตรและกากอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น	ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๐.๘๑	ไม่น้อยกว่า ๐.๘๙	ไม่น้อยกว่า ๐.๙๕

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) จัดการคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ โดยกำหนดแนวทางที่สอดรับกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องพิจารณาสถานการณ์ของประเทศและของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มุ่งเน้นการป้องกันผลกระทบล่วงหน้า โดยการสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่เปราะบางและพื้นที่เสี่ยง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น และคำนึงถึงกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงและเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยหรือสิ่งแวดล้อม การลดและควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดเป็นหลักการจัดการมลพิษตั้งแต่ต้นทาง และพิจารณาถึงขีดความสามารถในการรองรับมลพิษของแหล่งน้ำ รวมถึงการประยุกต์ใช้ระบบอนุญาตการระบายมลพิษ และหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

๒) จัดการคุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือน โดยมีแนวทางและเป้าหมายที่สอดคล้องกับแนวโน้มสถานการณ์ในอนาคตทั้งในระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาวครอบคลุมถึงการบริหารจัดการหรือการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดในเชิงพื้นที่ โดยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมการระบายมลพิษทางอากาศในรูปของปริมาณรวม และเชิงพื้นที่ และกำหนดให้มีระบบการอนุญาตการระบายมลพิษ รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศที่ยังเป็นปัญหาเฉพาะพื้นที่ สร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการติดตามตรวจสอบเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ของตนเอง กำหนดมาตรการควบคุมปริมาณการจราจรหรือยานพาหนะในพื้นที่ที่มีการจราจรหนาแน่นหรือพื้นที่เขตเมืองเมื่อเกิดภาวะวิกฤต รวมถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านคุณภาพอากาศและเสียง เพื่อให้หน่วยงานท้องถิ่นติดตามตรวจวัดคุณภาพอากาศเสียงและความสั่นสะเทือนในพื้นที่ของตนเอง รวมทั้งมีระบบการแจ้งเตือนปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงที่สามารถเข้าถึงและทันเหตุการณ์รวมถึงการป้องกันและลดปัญหามลพิษข้ามแดน

๓) จัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตรายและกากอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ กำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน ครอบคลุมขยะชุมชน ของเสียอันตรายชุมชน มูลฝอยติดเชื้อ และกากของเสียอุตสาหกรรม โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันและลดมลพิษจากขยะและของเสียอันตรายจากแหล่งกำเนิด การบริหารจัดการควบคุมมลพิษจากการบำบัด กำจัดขยะ และของเสียอันตราย โดยปรับปรุงฟื้นฟู สถานที่กำจัดขยะให้ดำเนินการถูกต้องตามหลักวิชาการ สนับสนุนการรวมกลุ่มพื้นที่เพื่อจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกประกาศสถานที่กำจัดขยะเป็นแหล่งกำหนดมลพิษ กำหนดให้มีระบบการอนุญาตการระบายมลพิษ และกำหนดมาตรฐานการควบคุมการระบายมลพิษจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยส่งเสริมภาคเอกชนร่วมลงทุนด้านการจัดการขยะและของเสียอันตราย ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการขยะ รวมทั้งมีมาตรการในการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาบังคับใช้ ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพดำเนินการจัดการมูลฝอยติดเชื้อแบบศูนย์รวม การวางระบบการจัดการของเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาเทคโนโลยีหรือผลิตภัณฑ์ใหม่บางประเภทที่คาดจะเป็นปัญหาในอนาคต การจัดการขยะจากการก่อสร้างและการรื้อถอนสิ่งก่อสร้าง การสร้างกระบวนการรับรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากการจัดการขยะและของเสียอันตรายที่ไม่ถูกต้อง พร้อมทั้งทบทวนและตรวจสอบกลไกการบริหารจัดการขยะของประเทศทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนตั้งแต่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้บริการ ผู้บริโภค ผู้กำจัด และหน่วยงานกำกับดูแล การจัดการมูลฝอยติดเชื้อยึดหลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมของประเทศ บนฐานของความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่

๔) จัดการสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารเคมีอย่างถูกวิธีตามหลักวิชาการ และสนับสนุนการใช้สารชีวภาพให้มากขึ้น เพื่อลดต้นทุนการผลิต และสร้างความปลอดภัยในสุขภาพของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมทั้งลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จำกัดการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สำหรับการทำการเกษตรทุกประเภทเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในสิ่งแวดล้อมในรูปแบบมาตรฐานสากล ได้แก่ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม โดยให้มีข้อกำหนดสำหรับการทำเกษตรทุกประเภท เพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายของสารเคมีเกษตรออกสู่สิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำใต้ดิน แม่น้ำ ลำคลอง แหล่งน้ำทะเล การชะล้างและตกค้างในดิน รวมทั้งการฟุ้งกระจายในอากาศ โดยจะต้องเป็นความรับผิดชอบของผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย และผู้ใช้สารเคมีในการควบคุมป้องกันการแพร่กระจายของสารเคมีดังกล่าว และรับผิดชอบในการส่งเสริมความรู้และการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย

๓.๕ แผนย่อย การยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

มีเป้าหมายเพื่อพัฒนากระบวนการทำงานและยกระดับแนวทางการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านกลไกของพื้นที่ทดลองเชิงนวัตกรรม นโยบายและกฎหมายที่ตอบสนองต่อความหลากหลายในบริบทของแต่ละพื้นที่และกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ บนหลักของธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ที่มีความเฉพาะตัวและกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคม อาทิ เทคโนโลยีนวัตกรรมการบริหารจัดการ ที่อาจก่อให้เกิดประเด็นอุบัติใหม่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนโยบายหรือแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบเดิมอาจไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิผล

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๘๐๕๐๑	คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี	ดัชนีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม (เฉลี่ยร้อยละ)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒๕

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย โดยปรับปรุงกลไกและพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ของภาครัฐ ให้เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนทุกภาคส่วนให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเติบโตที่มีคุณภาพในอนาคตสร้างความรู้ความเข้าใจ การตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับประเทศและระดับสากล โดยสอดแทรกในหลักสูตรการศึกษาและ/หรือการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระบบและนอกระบบ

๒) พัฒนาเครื่องมือ กลไกและระบบยุติธรรม และระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาและยกระดับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เพื่อการวางแผนและกำหนดนโยบายที่คำนึงถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ถึงการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกัน และลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสุขภาพ อนามัย อันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการต่าง ๆ การพัฒนาระบบยุติธรรมและระบบประชาธิปไตยด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเติบโตที่มีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติข้ามพรมแดนกับประเทศอาเซียนและภูมิภาคอื่นที่ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

๓) จัดโครงสร้างเชิงสถาบันเพื่อจัดการประเด็นร่วมด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ โดยกำหนดและจัดโครงสร้างเพื่อขับเคลื่อนประเด็นร่วมด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในระดับประเทศและระหว่างประเทศที่สำคัญ โดยใช้กลไกและเครื่องมือที่ทันสมัย เน้นการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม เพื่อจัดการประเด็นร่วมด้านสิ่งแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์กับประเด็นอื่นทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

๔) พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล พัฒนากลไกเพื่อรองรับการบริหารจัดการประเด็นอุบัติใหม่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้มีการจัดกิจกรรมเชิงพื้นที่และ/หรือพื้นที่ทดลองเชิงนวัตกรรม เสริมสร้างคุณลักษณะและคุณภาพชีวิตที่พึงประสงค์ให้กลายเป็นที่ยอมรับในวิถีชีวิตของประชากรตามบริบทของพื้นที่นั้น ๆ สนับสนุนการกระจายอำนาจและส่งเสริมธรรมาภิบาลด้านการรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านเครือข่ายในระดับชุมชนที่ครอบคลุมภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม รวมถึงสร้างกลไกและกระบวนการการมีส่วนร่วมอย่างมีธรรมาภิบาลเพื่อยกระดับกระบวนทัศน์ที่ต้องการส่งเสริม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๑๙-๑

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๑๙-๒

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑๙-๒

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ ๑๙-๔

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๑๙-๔

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ ๑๙-๕

๓.๑ แผนย่อย การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ ๑๙-๕

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๙-๕

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๙-๖

๓.๒ แผนย่อย การเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล ๑๙-๗

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๙-๗

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๙-๘

๓.๓ แผนย่อย การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ ๑๙-๙

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๑๙-๙

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา ๑๙-๑๐

ส่วนที่ ๑
บทนำ

ทรัพยากรน้ำเป็นทรัพยากรสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ สำหรับการอุปโภคและการบริโภค และยังเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญในกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจของประเทศทั้งด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ทรัพยากรน้ำจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วผ่านกลไกการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำและลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ เพิ่มผลิตภาพของน้ำในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติรวมถึงการฟื้นฟูพื้นที่ดังกล่าวให้มีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่ดี

สถานการณ์ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศไทยตามรายงานของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียในปี ๒๕๖๓ มีคะแนนดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอยู่ที่ ๕๘.๖ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน หรืออยู่ระดับที่ ๒ จาก ๕ ระดับ ซึ่งเป็นระดับที่สะท้อนว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ของประเทศสามารถเข้าถึงระบบประปาและสุขาภิบาลพื้นฐานได้อย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตาม การรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำ ตลอดจนระดับความมั่นคงของการใช้น้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และการเพิ่มผลิตภาพของการใช้น้ำให้คุ้มค่ายังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญของประเทศ โดยข้อมูลจากรายงานของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียปี ๒๕๖๓ ชี้ให้เห็นว่าประเด็นการบริหารจัดการน้ำที่ประเทศไทยมีคะแนนน้อยที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ (๑) ความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง (๒) ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และ (๓) การรับมือภัยพิบัติด้านน้ำ โดยมีคะแนน ๙.๑ คะแนน ๑๐.๑ คะแนน และ ๑๐.๘ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๒๐ คะแนน ตามลำดับ ประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความจำเป็นในการเร่งบูรณาการให้เกิดการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นประเด็นสำคัญที่ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนรวมถึงภาคการผลิตและระบบนิเวศในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์น้ำแล้งหรือน้ำท่วม ทั้งนี้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีการเตรียมความพร้อมและแผนรับมืออย่างเป็นรูปธรรม อาทิ มีการบูรณาการองค์ความรู้และหลักการปฏิบัติระหว่างกัน มีแนวทางการเยียวยาฟื้นฟูผู้ประสบภัยอย่างทันท่วงที ตลอดจนผลักดันให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการรับมือภัยพิบัติด้านน้ำอย่างยั่งยืน มีการพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำต้นทุนและระบบกระจายน้ำในพื้นที่ มีแนวทางการบริหารจัดการความต้องการน้ำและระบบชลประทานที่มีศักยภาพเพียงพอ รองรับการเติบโตของภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการ พร้อมผลักดันให้เกิดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบ รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในด้านการบริหารจัดการน้ำ และปรับปรุงพร้อมบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ จึงเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมาย และแนวทางพัฒนาระบบจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านน้ำของประเทศในทุกภาคส่วน ครอบคลุมความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค ความมั่นคงด้านน้ำใน

เขตเมือง การรับมือกับภัยพิบัติทางน้ำทั้งในสภาวะแล้งและอุทกภัย การเพิ่มผลิตภาพจากการใช้น้ำเพื่อการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการปรับสมดุลของระบบนิเวศและภูมิทัศน์ในพื้นที่ลุ่มน้ำ

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. **เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ**

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๑ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข

๒.๒ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๑ อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล

๒.๒ ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

๒.๓ ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

๒.๔ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๔.๒.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล

๔.๓ การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

๔.๓.๓ การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๓ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว

๔.๓.๔ ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๑ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

๔.๑.๓ อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองให้ครอบคลุมแม่น้ำลำคลองทั่วประเทศ

๔.๕ พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงานและเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๑ มีการพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

๔.๕.๒ เพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ กำหนดแผนย่อยไว้ ๓ แผนย่อย ดังนี้

๑) การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ ด้วยการเพิ่มระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท โดยยกระดับระบบน้ำสะอาดและการดูแลระบบน้ำในชุมชนชนบท เพิ่มระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อมโดยอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำคูคลอง ปรับปรุงคุณภาพน้ำ และพัฒนาพื้นที่ริมลำน้ำหลัก เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการท่องเที่ยว เพิ่มระดับการฟื้นตัวจากพิบัติภัยด้านน้ำและลดความเสียหายจากภัยพิบัติด้านน้ำเทียบจากกรณีปกติโดยการปรับปรุงระบบเตือนภัย การปรับปรุงมาตรการเชิงโครงสร้างและไม่ใช่โครงสร้าง บรรเทาภัยพิบัติทางน้ำแบบบูรณาการพัฒนาระบบน้ำชุมชนเพื่อเกษตรยังชีพนอกเขตชลประทาน (ร่วมกับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง) ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำโดยจัดกฎ ระเบียบ องค์กร จัดทำแผนการพัฒนาระบบน้ำในพื้นที่สำคัญ พัฒนาและดำเนินการโครงการทั้งด้านจัดหาและความต้องการ พัฒนาความสามารถของทรัพยากรมนุษย์และองค์กรผู้ใช้น้ำ และการติดต่อพัฒนาโครงการระหว่างประเทศ

๒) การเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล โดยเพิ่มระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการออกแบบระบบน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผน ติดตามและประเมินผลเพิ่มระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยบูรณาการการพัฒนาระบบประปาเมือง ระบบน้ำแบบบูรณาการและครบวงจร ในพื้นที่พัฒนาเกษตร อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว

๓) การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ โดยฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและการป้องกันตลิ่งและฝายชะลอน้ำ มีการวางแผนการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำบนพื้นฐานของการรักษาสมดุลนิเวศ ส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาแม่น้ำ คู คลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ มีโครงข่ายการสัญจรทางน้ำที่สะดวก ปลอดภัย ประหยัดและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชน ตลอดจนองค์กรเอกชน มีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักต่อคุณค่าและความสำคัญของแม่น้ำ คู คลอง

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านการจัดหา การใช้ และการอนุรักษ์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ ผ่านการดำเนินการในกรอบลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ หลายมิติ หลายภาคส่วน โดยมีแนวทางการพัฒนา อาทิการจัดการน้ำเพื่อชุมชนชนบท จัดการน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม จัดระบบการจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ ลดการเกิดน้ำท่วมและภัยพิบัติทางการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทาน และจัดการบริหารน้ำเชิงลุ่มน้ำอย่างมีธรรมาภิบาล เพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล อนุรักษ์ ฟื้นฟู แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ เพื่อใช้เป็นแหล่งระบายน้ำ เก็บกักน้ำ การจัดการคุณภาพน้ำ ป้องกันตลิ่งและฝายชะลอน้ำ รวมทั้งเพื่อรักษาสมดุลนิเวศ

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๙๐๐๐๑	ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น	ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๗๐	ไม่น้อยกว่า ๗๕	ไม่น้อยกว่า ๘๐
๑๙๐๐๐๒	ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ	ผลิตภาพจากการใช้น้ำ (ดอลลาร์สหรัฐ/ลูกบาศก์เมตร ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๑๙	ไม่น้อยกว่า ๓๐	ไม่น้อยกว่า ๔๐
๑๙๐๐๐๓	แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี	สัดส่วนของแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่มีสิ่งรุกล้ำผิดกฎหมายต่อแม่น้ำลำคลองและพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งประเทศ (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๖๐	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๑๙) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

แผนแม่บทนี้มุ่งเน้นพัฒนาระบบจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นคง เพิ่มผลิตผล ในเรื่องการจัดการและการใช้น้ำทุกภาคส่วน ดูแลภัยพิบัติจากน้ำทั้งระบบ ทั้งนี้ ในการดำเนินการจะต้องสร้างความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์และบูรณาการแบบหลายมิติและหลายภาคส่วน โดยคำนึงถึงทั้งด้านความต้องการและการจัดหา ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำ อย่างมีประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ

๓.๑ แผนย่อย การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งด้านการจัดหา การใช้ และการอนุรักษ์ โดยมีแนวทางการดำเนินการเพื่อชุมชน เพื่อสิ่งแวดล้อม การจัดการในภาวะวิกฤติ และการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล ผ่านการดำเนินการในกรอบลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะต้องพัฒนา ยกระดับแนวทางและระบบการจัดการน้ำให้ทันสมัย มีคุณภาพ โดยใช้เทคโนโลยี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และทุนทางสังคมในแต่ละพื้นที่เข้าช่วย ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของประเทศและโลก ดังนี้

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๙๐๑๐๑	ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น	ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๗๕	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๘๕
		ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๖๕	ไม่น้อยกว่า ๗๕	ไม่น้อยกว่า ๘๐
๑๙๐๑๐๒	ระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้น	ดัชนีการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๖๕	ไม่น้อยกว่า ๗๐	ไม่น้อยกว่า ๗๕

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๙๐๑๐๓	ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำเพิ่มขึ้น	ดัชนีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๗๕	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๘๐

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) จัดการน้ำเพื่อชุมชนชนบท พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ โดยจัดให้มีน้ำสะอาดใช้ทุกครัวเรือนในชุมชนชนบท ในปริมาณ คุณภาพ และราคาที่เข้าถึงได้ ส่งเสริมบทบาทท้องถิ่น ในการลงทุน และการจัดบริการด้านน้ำและสุขาภิบาลในชุมชน มีระบบการจัดการน้ำชุมชนที่เหมาะสมกับการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๒) จัดการน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมฟื้นฟู อนุรักษ์ พื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่พักน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ (รวมลำน้ำ) แอ่งน้ำบาดาล การระบายน้ำจากเมืองชายฝั่ง ที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาที่อิงธรรมชาติ ให้มีปริมาณและคุณภาพน้ำ และใช้ประโยชน์ได้ตามเกณฑ์ของแต่ละลุ่มน้ำ และจัดทำแผนและดำเนินการป้องกัน ฟื้นฟู รักษา ร่วมกับแผนรักษาเขตต้นน้ำ และการอนุรักษ์ ฟื้นฟู รักษาสภาพสิ่งแวดล้อมแหล่งน้ำธรรมชาติ (รวมลำน้ำ) ตามพื้นที่ที่กำหนดตามความสำคัญ และข้อตกลงที่มีของแต่ละลุ่มน้ำ โดย (๑) มีการควบคุมปริมาณน้ำ การดูแลคุณภาพน้ำในลำน้ำ (๒) การจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาให้เป็นแหล่งเก็บกักน้ำ/แหล่งน้ำสำรอง และ (๓) กำหนดกติกาดูแลสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นเพื่อการจัดการ (เช่น ระบบบำบัดน้ำเสีย การดูแลสารเคมีภาคเกษตร การสูญเสียพื้นที่ป่า คุณภาพน้ำ น่านน้ำ และส่งเสริมมาตรการจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ ในการอนุรักษ์น้ำผิวดินและน้ำใต้ดินอย่างเหมาะสม)

๓) จัดระบบการจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ จัดระบบการจัดการพิบัติภัยจากน้ำในภาวะวิกฤติ (รวมภัยจากน้ำท่วม ลมพายุ ภัยแล้ง แผ่นดินถล่ม พายุคลื่น และน้ำท่วมพื้นที่ติดทะเล) โดยแบ่งตามลักษณะของแต่ละพื้นที่และลุ่มน้ำ ให้สามารถลดความสูญเสียและความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำตามหลักวิชาการให้อยู่ในขอบเขตที่ควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพและให้สามารถฟื้นตัวได้ในเวลาอันสั้น รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูล ความเสี่ยง คาดการณ์ภูมิอากาศ พยากรณ์ความรุนแรงของผลกระทบจากภัยที่เพิ่มขึ้นในมิติของแผนที่ ระบบสารสนเทศที่ถูกออกแบบให้ใช้งาน เชื่อมกับนโยบายหรือมาตรการสำคัญในการเตรียมพร้อมรับมือเผชิญเหตุ และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลการเตือนภัย การป้องกันภัย การจัดการความเสี่ยงเพื่อลดภัยพิบัติและการปรับตัวของชุมชนในพื้นที่ประสบภัย

๔) จัดการบริหารน้ำเชิงลุ่มน้ำอย่างมีธรรมาภิบาล ประกอบด้วย (๑) จัดการให้มีการจัดหาและใช้น้ำที่สมดุล ทันสมัย ทันการณ์ และสร้างความเป็นธรรม ใช้มาตรการทั้งทางโครงสร้าง กฎระเบียบการวางองค์กรการจัดการ การจัดหาและใช้น้ำที่ได้สมดุล (๒) มีระบบและกลไกการจัดสรรน้ำ การกำหนดโควตาน้ำที่จำเป็นและเป็นธรรม เพื่อการยกระดับผลิตภาพการใช้น้ำให้เทียบเท่าระดับสากล (๓) การพัฒนารูปแบบเพื่อยกระดับการจัดการน้ำในพื้นที่ และลุ่มน้ำ (ที่เชื่อมโยงการตลาด การผลิต พลังงาน

ของเสียตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน) และการผันน้ำในพื้นที่ที่มีความสำคัญ (๔) การเตรียมความพร้อมทางบุคลากร สังคมสารสนเทศและการสื่อสาร การพัฒนาเครื่องมือการจัดการ (๕) การหาทุนจากแหล่งต่าง ๆ (๖) การดำเนินการเพื่อสร้างสมดุล สร้างวินัยของประชาชนในการใช้น้ำและการอนุรักษ์อย่างรู้คุณค่า พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สารสนเทศกับนานาชาติ (๗) การดำเนินการร่วมใช้น้ำกับแม่น้ำระหว่างประเทศ โดยพิจารณาและดำเนินการโครงการบูรณาการและเชื่อมโยงกับประเด็นความมั่นคงอื่น การพัฒนาด้านอื่นร่วมกับระดับสากล และ (๘) การศึกษา วิจัย พัฒนา เทคโนโลยี และนวัตกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ พร้อมทั้งการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิตและบริการ และรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

๓.๒ แผนย่อย การเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล

มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ ผ่านการจัดการน้ำในเขตเมือง ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีแนวทางการใช้น้ำที่เหมาะสมกับทรัพยากรน้ำที่มีอยู่จำกัดในแต่ละพื้นที่ และคำนึงถึงศักยภาพของน้ำในการรองรับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มสูงขึ้นจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของเมืองในอนาคต โดยการจัดหาและใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า การลดความสูญเสีย และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบ ในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๙๐๒๐๑	ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองเพิ่มขึ้น	ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๖๕	ไม่น้อยกว่า ๗๐	ไม่น้อยกว่า ๗๕
๑๙๐๒๐๒	ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น	ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๗๕	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๘๕

หมายเหตุ: ยกเลิกเป้า ๑๙๐๒๐๓ ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น เพื่อลดความซ้ำซ้อนระหว่างเป้าหมายระดับประเด็น และเป้าหมายแผนแม่บทย่อยฯ โดยประเด็นผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น ได้มีการกำหนดในเป้า ๑๙๐๐๐๒ ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) จัดการน้ำในเขตเมือง จัดให้มีน้ำเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของเขตเมืองเพื่อการอยู่อาศัย การพาณิชย์และบริการ พร้อมระบบจัดการน้ำในเขตเมือง มีระบบแผนผังน้ำ ระบบกระจายน้ำดี ระบบรวบรวมและจัดการน้ำเสีย ระบบป้องกันน้ำท่วมและระบายน้ำ คุณภาพในทางน้ำ สำหรับภาคบริการในเขตเมือง รวมถึงน้ำสำหรับผู้มีรายได้ต่ำในชุมชนเมืองให้เพียงพอต่อความต้องการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดย (๑) พัฒนาระบบน้ำในเมืองที่มีความเชื่อมโยง มีแหล่งน้ำสำรอง ทบทวนและจัดทำแผนตามความสำคัญของแต่ละพื้นที่ โดยใช้น้ำจากหลายแหล่ง การใช้น้ำซ้ำในพื้นที่วิกฤติ และ (๒) สร้างระบบระบายน้ำ ระบบกักเก็บน้ำในเมือง รวมถึงแนวคิดเมืองซับน้ำเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ น้ำท่วมและน้ำแล้งในเมือง ชุมชนแออัด และพื้นที่รอบนอก

๒) จัดการน้ำเพื่อการพัฒนา จัดให้มีน้ำอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาเกษตรและอุตสาหกรรมตามแผนการเติบโตแบบสีเขียว การท่องเที่ยว และเพื่อผลิตพลังงาน พร้อมมีระบบดูแลน้ำภายในพื้นที่สำหรับผู้ใช้น้ำในนิคมเกษตร อุตสาหกรรมสมัยใหม่ พื้นที่ชลประทาน พื้นที่เกษตรน้ำฝน พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ แหล่งท่องเที่ยว เกษตรพลังงาน เกษตรเพิ่มมูลค่าและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดย (๑) ทบทวนระบบน้ำตามการปรับโครงสร้างเกษตร และอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนไป (๒) เน้นปรับโครงสร้างการใช้น้ำ ปรับปรุงผลิตภาพการใช้น้ำให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานประเทศพัฒนาแล้ว ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ชลประทานที่มีผลิตภาพสูง และปรับเปลี่ยนการจัดการพืช ดิน และน้ำ เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีประหยัดน้ำชลประทานในการผลิตข้าว (๓) กำหนดสัดส่วนการใช้น้ำในแต่ละภาคส่วน (๔) มีระบบการขออนุญาตใช้น้ำโดยพิจารณาตามเกณฑ์ ความสำคัญ และผลิตภาพการใช้น้ำ (๕) ส่งเสริมการลงทุนที่เหมาะสมของท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์โครงการขนาดเล็กในการสร้างรายได้ การจัดการที่เหมาะสม ตั้งแต่การผลิต การกระจายสินค้า และการตลาด และ (๖) ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิตและบริการ และรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

๓) เพิ่มผลิตภาพของการใช้น้ำ โดยการใช้น้ำอย่างมีคุณค่า การใช้น้ำซ้ำ การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพการส่งและการใช้น้ำทุกภาคส่วน พร้อมเพิ่มการเก็บกักน้ำในพื้นที่

๓.๓ แผนย่อย การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ ผ่านการสำรวจพิสูจน์แนวเขตแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ และขึ้นทะเบียนแนวเขตแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ การทำแผนรื้อถอนสิ่งก่อสร้างและอาคารที่รุกล้ำแม่น้ำ ลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติและรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ ในทุกมิติ เช่น ด้านการระบายน้ำ เก็บกักน้ำ การจัดการคุณภาพน้ำ ขยะวัชพืช สิ่งกีดขวางทางน้ำ การบำรุงรักษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ สุนทรียภาพทางธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น ให้ความสำคัญกับการบริหารเชิงพื้นที่ ตลอดจนมีการจัดทำข้อกำหนดในการออกแบบทั้งเชิงภูมิสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑๙๐๓๐๑	แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดี มีคุณภาพได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น	สัดส่วนความสำเร็จของพื้นที่ลำคลองสายหลักในเขตกรุงเทพมหานครส่วนที่เหลือที่ได้รับการฟื้นฟูต่อพื้นที่เป้าหมาย (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๗๕	ไม่น้อยกว่า ๙๐	-
		สัดส่วนความสำเร็จของพื้นที่ลำน้ำสายหลักใน ๒๒ ลุ่มน้ำที่ได้รับการฟื้นฟูต่อพื้นที่เป้าหมาย (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๕๐	ไม่น้อยกว่า ๗๕	-
		สัดส่วนความสำเร็จของพื้นที่ชุ่มน้ำและแหล่งน้ำที่ได้รับการฟื้นฟูต่อพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ (๑) ลำน้ำสาขาใน ๒๐ ลุ่มน้ำ (๒) แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีพื้นที่ผิวน้ำเกิน ๑,๐๐๐ ไร่ (๓) ลำน้ำสาขาใน ๒๒ ลุ่มน้ำ (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า (๑) ๒๐ (๒) ๙๐ (๓) -	ไม่น้อยกว่า (๑) – (๒) – (๓) ๕๐	-

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
		สัดส่วนพื้นที่ชุมชน (นอกเขต กทม.ที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่) ริมแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่มีระบบนิเวศและทัศนียภาพดีมีคุณภาพได้มาตรฐาน ต่อพื้นที่เป้าหมาย (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๐

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พิสูจน์และสอบเขตตามเอกสารสิทธิ์ แนวแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติให้ชัดเจนและขึ้นทะเบียนโดยหน่วยงานรับผิดชอบหลัก โดยสำรวจ พิสูจน์แนวเขตแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ และขึ้นทะเบียนแนวเขตแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ

๒) จัดการ แก้ไขปัญหา และป้องกันการรุกล้ำแนวเขตแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยทำแผนรื้อถอนสิ่งก่อสร้างและอาคารที่รุกล้ำแม่น้ำ ลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติและรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อจัดการการใช้ประโยชน์พื้นที่ริมน้ำอย่างจริงจัง

๓) อนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ ในทุกมิติ เช่น ด้านการระบายน้ำ เก็บกักน้ำ การจัดการคุณภาพน้ำ ขยะวัชพืชสิ่งกีดขวางทางน้ำ การบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำสุนทรียภาพทางธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น โดยศึกษาปัญหาและผลกระทบทุกมิติของแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ ประเมินและจัดทำข้อมูลเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งน้ำ อาทิ การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ริมน้ำ การเปลี่ยนแปลงทางอุทกวิทยา การลดลงของน้ำใต้ดิน คุณภาพน้ำ การบำบัดน้ำเสีย การเชื่อมต่อของเส้นทางน้ำ รณรงค์สร้างความรู้และปลูกจิตสำนึกผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน จัดทำแผนอนุรักษ์ ฟื้นฟู แม่น้ำ ลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติอย่างบูรณาการ และมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือควบคุมการปล่อยน้ำเสียออกสู่แหล่งน้ำที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งกำหนดมาตรการและกฎระเบียบจัดการขยะในแม่น้ำ ลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งจัดทำคู่มือ/แผ่นพับ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความตระหนักและมีส่วนร่วมในการไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการกำจัดวัชพืชอย่างเป็นระบบในเชิงพาณิชย์โดยการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือสำหรับแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติและสำรวจและรื้อถอนสิ่งก่อสร้างเก่า ที่ไม่มีประโยชน์และไม่ใช้งานแล้วในแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ฝายเก่า อาคารชลศาสตร์ และหลักรอ เป็นต้น ตลอดจนกำจัดสิ่งกีดขวาง

ที่เป็นโครงสร้างชั่วคราวหรือวัสดุต่าง ๆ ที่อยู่ใต้สะพานข้ามแม่น้ำลำคลอง เช่น นั่งร้าน เศษวัสดุก่อสร้างและสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ

๔) จัดทำข้อกำหนดในการออกแบบทั้งเชิงภูมิสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดกรอบในการจัดทำข้อกำหนดในการออกแบบและตั้งคณะทำงานประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสถาบัน การศึกษาและสมาคมวิชาชีพ เพื่อจัดทำข้อกำหนดในการออกแบบในแต่ละด้าน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ

(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**บทนำ**	๒๐-๑
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๒๐-๒
	ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๒๐-๒
ส่วนที่ ๒	**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ**	๒๐-๕
	เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๒๐-๕
ส่วนที่ ๓	**แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ**	๒๐-๗
๓.๑	แผนย่อย การพัฒนาบริการประชาชน	๒๐-๗
	๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๐-๘
	๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๐-๘
๓.๒	แผนย่อย การบริหารจัดการการเงินการคลัง	๒๐-๘
	๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๐-๙
	๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๐-๑๐
๓.๓	แผนย่อย การปรับสมดุลภาครัฐ	๒๐-๑๑
	๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๐-๑๑
	๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๐-๑๒
๓.๔	แผนย่อย การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ	๒๐-๑๓
	๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๐-๑๔
	๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๐-๑๔
๓.๕	แผนย่อย การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ	๒๐-๑๕
	๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๐-๑๕
	๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๐-๑๖

ส่วนที่ ๑
บทนำ

ภาครัฐเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการทางนโยบายและทางปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ กล่าวคือภาครัฐเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ** จึงมีเป้าหมายให้การบริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และภาครัฐมีการดำเนินที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ สนับสนุนให้ประเทศไทยทันความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนด้วยหลักการ “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม”

สถานการณ์การดำเนินงานของการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ ในช่วงปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ พบว่า มีการพัฒนาการบริการของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการสูงขึ้น สะท้อนได้จากผลการประเมินระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐในปี ๒๕๖๔ ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ ๘๔.๗๕ เพิ่มขึ้นมาจากปี ๒๕๖๑ ที่ร้อยละ ๘๔.๐๐ นอกจากนี้ การดำเนินงานของภาครัฐในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยมีการพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนได้จากผลการจัดลำดับประเทศไทยของดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ในปี ๒๕๖๓ ประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ ๕๗ จาก ๑๙๓ ประเทศทั่วโลก ซึ่งปรับตัวดีขึ้น ๑๖ อันดับจากปี ๒๕๖๑ ซึ่งประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาด้านรัฐบาลดิจิทัลสูงสุด ๖๐ อันดับแรก ทั้งนี้ แม้หน่วยงานภาครัฐมีพัฒนาการในการปรับเปลี่ยนการทำงานผ่านการมองเป้าหมายร่วมกันมากขึ้น สะท้อนได้จากสัดส่วนเป้าหมายที่บรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยต่อเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยทั้งหมด ในปี ๒๕๖๔ อยู่ที่ร้อยละ ๒๗.๘๖ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๓.๖๐ ในปี ๒๕๖๒ อย่างไรก็ตาม การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาตินั้นยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่หน่วยงานภาครัฐต้องเร่งดำเนินการ เนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติคือการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ เพื่อให้เป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทุกหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินงานให้สามารถส่งผลต่อการบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว สะดวก ผ่านการดำเนินการต่าง ๆ อาทิ การประเมินกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับให้สอดคล้องกับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลให้ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ การเพิ่มบทบาทให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในงานของภาครัฐมากขึ้น การปรับปรุงระบบฐานข้อมูลให้มีข้อมูลทันสมัย ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน การปรับสภาพแวดล้อมการทำงานของภาครัฐให้เท่าทันกับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของโลก

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาให้ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว มุ่งเน้นให้งานบริการภาคปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น มุ่งเน้นการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ โดยดำเนินการโครงการตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย รวมทั้งภาครัฐสามารถใช้ภาษีที่จัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรม ที่สามารถให้ภาคส่วนอื่นมาดำเนินการแทนแล้วได้ประสิทธิภาพประสิทธิผลที่ดีกว่าภาครัฐดำเนินการเอง มีการส่งเสริมองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นให้มีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน และมุ่งเน้นพัฒนาให้ภาครัฐมีบุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ เพื่อให้ประชาชนและผู้รับบริการทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หลากหลายช่องทาง ตรวจสอบได้ ไม่มีข้อจำกัดของเวลา พื้นที่ และกลุ่มคน รวมทั้งนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดค่าใช้จ่ายของประชาชน

การดำเนินการตาม**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ** จึงมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาตามยุทศาสตร์ชาติและประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๑ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

๒.๓ เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๒.๒ ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๕ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

๔.๕.๓ การพัฒนากลไกองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก

๔.๔.๕ รักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค

๔.๕ พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่

๔.๕.๕ ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๒ ปฏิรูประบบภาษีและการคุ้มครองผู้บริโภค

๔.๑.๕ สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาวะ และทุกกลุ่ม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๑ ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๔.๑.๑ การให้บริการสาธารณะของภาครัฐได้มาตรฐานสากลและเป็นระดับแนวหน้าของภูมิภาค

๔.๑.๒ ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

๔.๒ ภาครัฐบริหารงานแบบบูรณาการโดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายและเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ และทุกพื้นที่

๔.๒.๑ ให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

๔.๒.๒ ระบบการเงินการคลังประเทศสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

๔.๒.๓ ระบบติดตามประเมินผลที่สะท้อนการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติในทุกระดับ

๔.๓ ภาครัฐมีขนาดเล็กลง เหมาะสมกับภารกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

๔.๓.๑ ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม

๔.๓.๒ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

๔.๓.๓ ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล

๔.๔ ภาครัฐมีความทันสมัย

๔.๔.๑ องค์กรภาครัฐมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ

๔.๔.๒ พัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย

๔.๕ บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ

๔.๕.๑ ภาครัฐมีการบริหารกำลังคนที่มีความคล่องตัว ยึดระบบคุณธรรม

๔.๕.๒ บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน มีคุณธรรม และมีการพัฒนาตามเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ กำหนดแผนย่อยไว้ ๕ แผนย่อย ดังนี้

๑) การพัฒนาบริการประชาชน เน้นการให้บริการภาครัฐที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใส ให้เป็นภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน ซึ่งจะทำให้เกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการประชาชน

๒) การบริหารจัดการการเงินการคลัง เน้นการบูรณาการเชื่อมโยงภาครัฐ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของการใช้งบประมาณ การจัดการรายได้รายจ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ คุ้มค่าและประหยัด ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย

๓) การปรับสมดุลภาครัฐ เน้นการให้ภาคส่วนอื่น ๆ อาทิ ภาคประชาชน ภาคเอกชน หรือประชารัฐโมเดล สามารถเข้ามาแบ่งเบาภาระในการแก้ไขและตอบสนองความต้องการของตัวเองในพื้นที่ ส่งผลให้ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อก่อให้เกิดบริการสาธารณะเพื่อประชาชน

๔) การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ เน้นการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภาครัฐและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการบริหารการตัดสินใจและการบริการที่เป็นเลิศ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้เอกชน ประชาชน เข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขันและประโยชน์ในการใช้ชีวิต ให้วิธีการทำงานของหน่วยงานราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๕) การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ เน้นการสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก และเป็นคนเก่ง มีความรู้ความสามารถในการทำงานรับใช้ประเทศชาติและประชาชน

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มีเป้าหมายให้การบริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และ ภาครัฐมีการดำเนินที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ สนับสนุนให้เป็นประเทศไทย ทันความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนด้วยหลักการ “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” ดังนั้น กลไกของภาครัฐจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสามารถช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทุกประเด็น เพื่อบูรณาการ ทั้งในเชิงประเด็น เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่มีการเชื่อมโยงการทำงานทุกระดับให้สอดรับกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และการพัฒนาดังกล่าวจะต้องบูรณาการกันอย่างมีเอกภาพและสอดประสานกัน มีการประสานงานบนความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคประชาชนและภาคส่วนอื่นในสังคม ระบบการเงินการคลังของประเทศจะต้องสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ระบบงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณตอบสนองความเร่งด่วนและมีเป้าหมายร่วมกันทั้งในระดับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ภารกิจ และพื้นที่ ซึ่งสามารถติดตามประเมินผลสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐเข้าสู่ความสมดุลในความสัมพันธ์ของพื้นที่ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ในการติดตามประเมินผลและในการพัฒนาบริการสาธารณะ

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๐๐๐๐๑	บริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ	ความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๕	ไม่น้อยกว่า ๙๕
๒๐๐๐๐๒	ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้	ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (อันดับของโลก ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๕๐	ไม่เกิน ๔๐	ไม่เกิน ๓๐

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
		สัดส่วนหน่วยงานระดับกรมที่มีระดับความพร้อมรัฐบาลดิจิทัลหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในระดับ ๔ ขึ้นไป ต่อหน่วยงานภาครัฐระดับกรมทั้งหมด (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๒๐	ไม่น้อยกว่า ๕๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

ส่วนที่ ๓

แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มุ่งเน้นการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการภาครัฐให้มีความทันสมัย ทันความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและสามารถแก้ไขปัญหาที่มีอยู่อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐให้เกิดความเชื่อมโยงและบูรณาการเป้าหมายยุทธศาสตร์ผ่านการกำหนดความสัมพันธ์ในเชิงภารกิจตามยุทธศาสตร์ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น เพื่อให้การทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่เกิดความเข้มแข็ง ไม่ซ้ำซ้อน ชัดเจนภายใต้ขนาดของรัฐที่เหมาะสม ทุกฝ่ายถือเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ มีการติดตามประเมินผลให้ครอบคลุม ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการและหลังการดำเนินการ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ระดับโครงการ โดยระบบงบประมาณและระบบการตรวจสอบ ต้องส่งเสริมแรงขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้งในมิติภารกิจพื้นฐาน ภารกิจยุทธศาสตร์ และภารกิจพื้นที่ โดยบุคลากรภาครัฐต้องมีความมุ่งมั่น มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นมืออาชีพ มีสมรรถนะสูง มีระบบค่าตอบแทนที่เป็นระบบมีมาตรฐาน และสอดคล้องกับภาระงาน โดยมีค่านิยมและวัฒนธรรมในการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อประชาชน มีความมุ่งมั่น และมีแรงบันดาลใจในการที่จะร่วมกันพลิกโฉมประเทศไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์

แผนย่อยของ**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๐) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ** ประกอบด้วย ๕ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อยการพัฒนาบริการประชาชน

มีเป้าหมายให้งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น ผ่านการพัฒนาการบริการภาครัฐโดยภาครัฐยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส โดยภาครัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส ให้การบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยต้องมีความพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ และระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกัน ดำเนินการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการบริการภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนและผู้รับบริการทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หลากหลายช่องทาง ตรวจสอบได้ เสียค่าใช้จ่ายน้อย ไม่มีข้อจำกัดของเวลา พื้นที่ และกลุ่มคน และผู้ใช้งานไม่ต้องร้องขอหรือยื่นเรื่องต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยออกแบบแนวทาง ขั้นตอน รูปแบบการให้บริการของภาครัฐให้เป็นรูปแบบดิจิทัลและวางแผนให้มีการเชื่อมโยงหลายหน่วยงาน และสร้างความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้มีความพร้อมในการให้บริการประชาชน สามารถพัฒนานวัตกรรมมาใช้สร้างสรรค์และพัฒนาบริการเดิมและสร้างบริการใหม่ที่เป็นพลวัตสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์และขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชน ภาคธุรกิจ และผู้ใช้บริการ

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาบริการประชาชน

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๐๐๑๐๑	งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น	สัดส่วนของกระบวนงานที่ปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัลต่อกระบวนงานทั้งหมดที่สามารถปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๖๐	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนารูปแบบบริการภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชน ผู้ประกอบการ และภาคธุรกิจ โดยภาครัฐจัดสรรรูปแบบบริการให้มีความสะดวก มีการเชื่อมโยงหลายหน่วยงานแบบเบ็ดเสร็จ ครบวงจร และหลากหลายรูปแบบตามความต้องการของผู้รับบริการ รวมทั้งอำนวยความสะดวกทางการค้า การลงทุน และการดำเนินธุรกิจ อาทิ การบูรณาการขั้นตอนการออกใบอนุญาตต่าง ๆ การให้บริการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพสะดวกรวดเร็วและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

๒) พัฒนาการให้บริการภาครัฐผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการและปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากลอย่างคุ้มค่า มีความรวดเร็ว โปร่งใส เสียค่าใช้จ่ายน้อย ลดข้อจำกัดทางกายภาพ เวลา พื้นที่และตรวจสอบได้ ตามหลักการออกแบบที่เป็นสากล เพื่อให้บริการภาครัฐเป็นไปอย่างปลอดภัย สร้างสรรค์ โปร่งใส มีธรรมาภิบาล เกิดประโยชน์สูงสุด

๓) ปรับวิธีการทำงาน จาก “การทำงานตามภารกิจที่กฎหมายกำหนด” เป็น “การให้บริการที่ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ” ปรับปรุงวิธีการทำงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาบริการภาครัฐที่มีคุณค่าและได้มาตรฐานสากล โดยเปลี่ยนจากการทำงานด้วยมือ เป็นการทำงานบนระบบดิจิทัลทั้งหมด เชื่อมโยงและบูรณาการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐเข้าด้วยกันเสมือนเป็นองค์กรเดียว มีการพัฒนาบริการเดิมและสร้างบริการใหม่ที่เป็นพลวัตสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์และขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชน ภาคธุรกิจ และผู้ใช้บริการ และเปิดโอกาสให้เสนอความเห็นต่อการดำเนินงานของภาครัฐได้อย่างสะดวกทันสถานการณ์

๓.๒ แผนย่อยการบริหารจัดการการเงินการคลัง

มีเป้าหมายให้หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ภาษีที่ถูกจัดเก็บถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และหน่วยงานของรัฐดำเนินการโครงการตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยเพื่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ดำเนินการผ่านภาครัฐที่เป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรบริการและ

ประโยชน์สาธารณะเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการขับเคลื่อนประเทศ ดังนั้น แผนย่อยการบริหารจัดการการเงินการคลังจึงถูกจัดทำขึ้นเพื่อให้ภาครัฐดำเนินการภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลัง มีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางการเงินการคลัง บริหารและจัดการการเงินการคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐใช้จ่ายในจำนวนที่เหมาะสม อย่างโปร่งใส โดยที่ประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ สามารถตรวจสอบการใช้จ่ายของภาครัฐได้ทุกขั้นตอน และมีมาตรการทางเศรษฐกิจ การเงิน และการค้าที่เท่าทันต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงประเทศ

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การบริหารจัดการการเงินการคลัง

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๐๐๒๐๑	หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ	สัดส่วนเป้าหมายแผนแม่บทย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่บรรลุเป้าหมายต่อเป้าหมายแผนแม่บทย่อยทั้งหมด (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐
๒๐๐๒๐๒*	ภาษีที่จัดเก็บถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ	การใช้จ่ายรายจ่ายภาพรวม รายจ่ายประจำ และรายจ่ายลงทุนของหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐
๒๐๐๒๐๓*	หน่วยงานของรัฐดำเนินการโครงการตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยเพื่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ	สัดส่วนของปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยที่มีโครงการมารองรับต่อปัจจัยภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าทั้งหมด (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

หมายเหตุ : * เพิ่มเติมเป้าหมาย ๒๐๐๒๐๒ และ ๒๐๐๒๐๓ เพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานรัฐโดยเฉพาะแผนงานพื้นฐาน

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) รักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค โดยรักษาวินัยการเงินการคลังภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลัง พัฒนาระบบการคลังล่วงหน้าระยะปานกลางและระยะยาว ดำเนินกรอบนโยบายการเงินและการคลังที่โปร่งใส ยืดหยุ่น รักษาเสถียรภาพระบบการเงิน และพัฒนาเครื่องมือทางนโยบายใหม่ ๆ เพื่อรองรับความผันผวนทางเศรษฐกิจจากปัจจัยภายในและภายนอก รวมทั้งสอดรับกับบริบทและโครงสร้างเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง พัฒนาประสิทธิภาพของระบบการเงินทั้งตลาดเงิน ตลาดทุน และการประกันภัย ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการทางการเงิน และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกลางทางการเงิน ให้เป็นมาตรฐานสากลและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมทางธุรกิจและดูแลความมั่นคงและปลอดภัยของระบบการชำระเงินหลักของประเทศ

๒) พัฒนาระบบเตือนภัยทางด้านเศรษฐกิจ การเงินและการค้า ให้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรม รวมทั้งการเคลื่อนย้ายทุนและแรงงาน รูปแบบการค้า ตลอดจนการกีดกันทางการค้ารูปแบบใหม่ ๆ และให้ภาครัฐและเอกชนมีเครื่องมือพร้อมป้องกันความเสี่ยง และมีกลไกเชิงสถาบันในการดูแลเสถียรภาพระบบการเงินในภาพรวมได้อย่างครอบคลุม รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ แผนเพิ่มรายได้ของประเทศคู่กับแผนงบประมาณให้เกิดสมดุลระหว่างรายได้กับรายจ่าย การขยายฐานภาษีและการปรับปรุงระบบภาษีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ

๓) จัดทำงบประมาณตอบสนองต่อเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้งบประมาณเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ โดยสนับสนุนบทบาทภารกิจของหน่วยงานทั้งในภารกิจพื้นฐาน ภารกิจยุทธศาสตร์ ภารกิจพื้นที่ และภารกิจอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายของแต่ละแผนงาน/โครงการ และเป้าหมายร่วมตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับสถานการณ์และความเร่งด่วนในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้เครื่องมือด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยร่วมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ มิติอย่างยั่งยืน

๔) ทบทวน ศึกษา ปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้าง ระบบและมาตรการทางภาษี ให้มีโครงสร้างในด้านการจัดเก็บที่มีความเสมอภาคและความเป็นธรรมทั้งในแนวตั้งและแนวนอน มีระบบจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม เท่าทันบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป หน่วยงาน มีวิธีการที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าใจและตระหนักถึงระบบภาษีได้อย่างง่าย ให้มาตรการภาษีเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำ ลดการสะสมความมั่งคั่งที่กระจุกตัว อาทิ การปรับปรุงมาตรการลดหย่อนภาษีและการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่มีผลประโยชน์ต่อสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการใช้มาตรการทางภาษีเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ และให้ส่งเสริมและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ

๕) กำหนดให้มีการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน/โครงการ ทั้งในภารกิจพื้นฐาน ภารกิจยุทธศาสตร์ และภารกิจพื้นที่ มีการติดตามประเมินผลทั้งก่อนเริ่มโครงการ ระหว่างดำเนินการ และหลังการดำเนินงาน เป็นการติดตามประเมินผลทั้งระบบ ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูล เพื่อให้สามารถตรวจสอบ และนำไปสู่การปรับแนวทาง การดำเนินงานที่เหมาะสมได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และจัดให้มีการรายงานการติดตามประเมินผลในการบรรลุเป้าหมายต่อสาธารณะเป็นประจำ รวมทั้งการตรวจสอบโดยองค์กรอิสระต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

๓.๓ แผนย่อยการปรับสมดุลภาครัฐ

มีเป้าหมายเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน ผ่านภาครัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำและให้บริการสาธารณะ ส่งผลให้ภาครัฐมีขนาดใหญ่และขยายตัว มีอัตรากำลังภาครัฐและสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายประจำและค่าใช้จ่ายบุคลากรภาครัฐเพิ่มขึ้นอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณการลงทุนของประเทศ ซึ่งแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มีจุดเน้นสำคัญประการหนึ่งในการปรับสมดุลให้ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือการให้บริการ ซึ่งในปัจจุบันภาคส่วนอื่นได้มีขีดความสามารถในการจัดทำบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันกับภาครัฐได้ รวมทั้งมีทางเลือกในการส่งมอบบริการให้กับประชาชนหลายรูปแบบ อาทิ การถ่ายโอนภารกิจของภาครัฐในปัจจุบันให้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม หรือภาคประชาชน ในรูปแบบโมเดลประชารัฐเป็นผู้ดำเนินการแทน

การพัฒนาการปรับสมดุลภาครัฐ จึงมุ่งเน้นการลดบทบาทและขนาดของภาครัฐ ด้วยการเสริมสร้างบทบาทของภาคส่วนอื่นในสังคม เพื่อให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้าถึงบริการสาธารณะได้ง่าย มีทางเลือกที่หลากหลาย และได้รับบริการที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของบุคคลหรือกลุ่มคน เพื่อตอบโจทย์ที่ว่าประชาชนคือหัวใจสำคัญของการบริการสาธารณะ เพื่อให้การบริหารจัดการภาครัฐเกิดความสมดุลตามภารกิจที่เหมาะสมระหว่างบทบาทหน้าที่ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่น ๆ โดยเฉพาะประชาชน การปรับสมดุลภาครัฐจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของภาครัฐ ทั้งในด้านการปรับขนาดของภาครัฐและโครงสร้างให้เหมาะสมกับภารกิจด้านการกำกับดูแล การให้บริการในกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ให้ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นภาครัฐที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดในการจัดบริการสาธารณะ โดยส่งเสริมประชาชนให้ได้มีส่วนร่วม และมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้ชุมชน ท้องถิ่นดำเนินการสร้างความเข้มแข็งและมีสมรรถนะสูงและมีธรรมาภิบาล โดยคำนึงถึงบทบาทในเชิงพื้นที่ รูปแบบการให้บริการสาธารณะและปรับปรุงระบบภาษีของท้องถิ่นมีรายได้ที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนในการดำเนินงานในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การปรับสมดุลภาครัฐ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๐๐๓๐๑	เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม	ความสำเร็จของการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะ (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๓๕	ไม่น้อยกว่า ๕๐	ไม่น้อยกว่า ๗๕

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
		สัดส่วนการลงทุนในการจัดบริการสาธารณะของภาคเอกชนต่อการลงทุนในการจัดบริการสาธารณะทั้งหมด (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๒๐	ไม่น้อยกว่า ๓๕	ไม่น้อยกว่า ๕๐
๒๐๐๓๐๒	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน	การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๙๐	ไม่น้อยกว่า ๙๕	ไม่น้อยกว่า ๙๕

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม กำหนดความสัมพันธ์และการพัฒนาบทบาทในฐานะของหุ้นส่วนการพัฒนาในการดำเนินภารกิจที่สำคัญระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และการสนับสนุนให้ภาคีการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชน เอกชน ในรูปแบบโมเดลประชารัฐ มาร่วมดำเนินการในบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ โดยจัดให้มีการตรวจสอบความซ้ำซ้อน การวิเคราะห์และทบทวนภารกิจของภาครัฐให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อกำหนดภารกิจหลักที่ให้ภาครัฐดำเนินการ อาทิ การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และการกำหนดแนวทางการพัฒนาภาครัฐที่สำคัญ สามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้อย่างเหมาะสม การกำกับดูแลการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ การกำกับการให้บริการสาธารณะให้เป็นไปตามมาตรฐานและมีการคำนึงถึงความมั่นคงของมนุษย์และรัฐ และจัดให้มีการยุบเลิกภารกิจที่ไม่จำเป็น รวมทั้งเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาบริการสาธารณะที่สร้างคุณค่าร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วน การถ่ายโอนภารกิจให้ภาคส่วนอื่นรับไปดำเนินการ เช่น การจ้างเหมาบริการและการทำงานแบบจัดบริการร่วม เป็นต้น พร้อมทั้งจัดให้มีการเตรียมความพร้อมหรือการสนับสนุนภาคส่วนต่าง ๆ ในการร่วมดำเนินภารกิจของภาครัฐ ปรับปรุงบทบาทและกลไกภาครัฐให้เป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการประกอบการ รวมทั้งการกำหนดกฎระเบียบที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจภาคเอกชนทุกขนาดและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว

๒) ส่งเสริมบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง สามารถบริหารจัดการตนเองได้ มีประสิทธิภาพ ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล และมีมาตรฐานการให้บริการ เทียบเท่ามาตรฐานสากล เพิ่มอิสระในการให้บริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะที่หลากหลาย มีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ มีระบบภาษีและรายได้ของท้องถิ่นอย่างเหมาะสมต่อการจัดสรรงบประมาณ กำลังบุคลากร และองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหา พัฒนาพื้นที่ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และมิติอื่น ๆ ร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคีอื่น ๆ ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศ ประชาชน และความต้องการของคนทุกกลุ่ม ทุกวัย และทุกเพศภาวะ

๓.๔ แผนย่อยการพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ

มีเป้าหมายให้ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว ผ่านการพัฒนาให้ภาครัฐมีระบบบริหารงานที่ทันสมัยสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในอนาคต ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมได้ทำให้การปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่เพียงแต่ต้องปฏิบัติราชการให้แล้วเสร็จเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติราชการโดยรวดเร็ว ถูกต้อง เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเป็นเลิศ ซึ่งนวัตกรรม เทคโนโลยี ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ และระบบวิธีปฏิบัติราชการแบบดิจิทัลและสอดคล้องกับไทยแลนด์ ๔.๐ จึงเป็นเครื่องมือที่หน่วยงานภาครัฐต้องนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในบริบทต่าง ๆ และความต้องการของประชาชนโดยรวมได้ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐยังต้องมีกลไกด้านโครงสร้างและมีวิธีการปฏิบัติราชการที่ยืดหยุ่น หลากหลาย คล่องตัว สามารถตอบสนองต่อภารกิจและการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลและกระบวนการร่วมกันเสมือนเป็นองค์กรเดียว รวมทั้งเชื่อมโยงกับระบบข้อมูลขนาดใหญ่ พัฒนาองค์ความรู้ ปรับเปลี่ยนสภาพการทำงานภายในองค์กร โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลและเครื่องมือสมัยใหม่มาใช้ปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการที่ใช้หลักฐานและข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่าการวินิจฉัยโดยบุคคล มีการพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลเปิดที่มีความโปร่งใสและคล่องตัวโดยนำภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบริการของประชาชน เพื่อประชาชน และการทำให้ภาครัฐเป็นฐานการต่อยอดการสร้างคุณค่าของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะด้านดิจิทัล เพื่อให้พร้อมรับกับการปรับเปลี่ยนและสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย เพื่อสร้างนวัตกรรมการบริการและพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐที่ขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชนและผู้รับบริการ โดยมุ่งหมายให้ประชาชนและผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจและเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติราชการและการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๐๐๔๐๑	ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว	สัดส่วนของหน่วยงานที่มีเกณฑ์การประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ ๔.๐ ที่อยู่ในระดับก้าวหน้าขึ้นไปต่อหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๘๕	ไม่น้อยกว่า ๙๕	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาหน่วยงานภาครัฐให้เป็น “ภาครัฐทันสมัย เปิดกว้าง เป็นองค์กรขีดสมรรถนะสูง” สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า เทียบได้กับมาตรฐานสากล รองรับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่มีความหลากหลายซับซ้อนและทันการเปลี่ยนแปลง โดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลการพัฒนาให้มีการนำข้อมูลและข้อมูลขนาดใหญ่มาใช้ในการพัฒนานโยบาย การตัดสินใจ การบริหารจัดการการให้บริการ และการพัฒนานวัตกรรมภาครัฐ รวมถึงการเชื่อมโยงการทำงานและข้อมูลระหว่างองค์กรทั้งภายในและภายนอกภาครัฐแบบอัตโนมัติ อาทิ การสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ภาครัฐสามารถใช้ร่วมกันเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลที่สะดวกและรวดเร็ว เชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐให้มีมาตรฐานเดียวกันและข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเพื่อให้ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการขยายโอกาสทางการค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการฝึกอบรมทักษะเฉพาะทางของบุคลากร เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีสมรรถนะสูงขึ้น

๒) กำหนดนโยบายและการบริหารจัดการที่ตั้งอยู่บนข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความโปร่งใส ยืดหยุ่นและคล่องตัวสูง นำนวัตกรรม เทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัล มาใช้ในการบริหารและการตัดสินใจ มีการพัฒนาข้อมูลเปิดภาครัฐให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึง แบ่งปัน และใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและสะดวก รวมทั้งนำองค์ความรู้ ในแบบสหสาขาวิชาเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างคุณค่าและแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการตอบสนองกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันเวลา พร้อมทั้งมีการจัดการความรู้และถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาภาครัฐให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการเสริมสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจ การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบบริการและการบริหารจัดการภาครัฐอย่างเต็มศักยภาพ

๓) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดโครงสร้างองค์การและออกแบบระบบการบริหารงานใหม่ให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว กระชับ ทันสมัย สามารถตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงได้ในทุกมิติ ไม่ยึดติด

กับการจัดโครงสร้างองค์การแบบราชการและวางกฎเกณฑ์มาตรฐานกลางอย่างตายตัว มีขนาดที่เหมาะสมกับภารกิจ ปราศจากความซ้ำซ้อนของการดำเนินภารกิจ สามารถปรับเปลี่ยนบทบาท ภารกิจ โครงสร้างองค์การ ระบบการบริหารงาน รวมทั้งวางกฎระเบียบได้เองอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เน้นทำงานแบบบูรณาการไร้รอยต่อและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับทุกภาคส่วน ทั้งนี้ เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูง สามารถปฏิบัติงานและมีผลสัมฤทธิ์เทียบได้กับมาตรฐานระดับสากล นอกจากนี้ยังมีความเป็นสำนักงานสมัยใหม่ ใช้ประโยชน์จากข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อวิเคราะห์คาดการณ์ล่วงหน้าและทำงานในเชิงรุก สามารถนำเทคโนโลยีอันทันสมัยเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างคุณค่าในการทำงาน

๓.๕ แผนย่อยการสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

มีเป้าหมายให้บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ ผ่านบุคลากรภาครัฐถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการพัฒนาประเทศให้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่ต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดและให้อำนาจไว้เพื่อการปฏิบัติภารกิจของรัฐในด้านต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนและการพัฒนาประเทศตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้น ในการสร้างและพัฒนาให้บุคลากรภาครัฐมีความพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ กรอบความคิด และทัศนคติในการขับเคลื่อนภารกิจยุทธศาสตร์ชาติให้ประสบผลสำเร็จ ภาครัฐจำเป็นต้องทบทวน พัฒนาและปรับปรุงระบบ กลไก และวิธีการบริหารงานบุคคลในปัจจุบัน ตลอดจนออกแบบและปรับปรุงการบริหารและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในทุกมิติเพื่อสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มีภาวะผู้นำ มุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ มีทักษะการปฏิบัติงานที่ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นมืออาชีพ มีจรรยาบรรณ กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักการแห่งวิชาชีพโดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และมีความพร้อมในการปฏิบัติงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานและเพื่อส่วนรวม เพื่อประโยชน์ในการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพแก่ประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถของบุคลากรภาครัฐทุกคน

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๐๐๕๐๑	บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ	ดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๐	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕
		ดัชนีคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรภาครัฐ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๙๓	ไม่น้อยกว่า ๙๕	ไม่น้อยกว่า ๙๘

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ปรับปรุงกลไกในการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนในภาครัฐให้มีมาตรฐานและเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้กำลังคนภาครัฐมีความเหมาะสมกับภารกิจของภาครัฐและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะการพัฒนาระบบการบริหารกำลังคนให้มีความคล่องตัว ยึดระบบคุณธรรม เพิ่มความยืดหยุ่นคล่องตัวให้กับหน่วยงานภาครัฐในการบริหารทรัพยากรบุคคลในทุกขั้นตอนควบคู่ไปกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพและคุณภาพภายใต้หลักระบบคุณธรรม ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลไกการวางแผนกำลังคน รูปแบบการจ้างงาน การสรรหา การคัดเลือก การแต่งตั้ง เพื่อเอื้อให้เกิดการหมุนเวียน ถ่ายเทแลกเปลี่ยน และโยกย้ายบุคลากรคุณภาพในหลากหลายระดับระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศได้อย่างคล่องตัว

๒) เสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานบุคคลในภาครัฐให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมอย่างแท้จริง โดยการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ มีระบบบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรให้สามารถสนองความต้องการในการปฏิบัติงานมีความก้าวหน้าในอาชีพ สามารถจูงใจให้คนดีคนเก่งทำงานในภาครัฐ โดยมีการประเมินผลและเลื่อนระดับตำแหน่งของบุคลากรภาครัฐตามผลสัมฤทธิ์ของงานและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน โดยมีกลไกการป้องกันการแทรกแซงและการใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบ การสร้างความก้าวหน้าให้กับบุคลากรภาครัฐตามความรู้ความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงาน และการสร้างกลไกให้บุคลากรภาครัฐสามารถโยกย้ายและหมุนเวียนได้อย่างคล่องตัวเพื่อประโยชน์ของภาครัฐ รวมถึงการพัฒนาระบบการจ้างงานบุคลากรภาครัฐทุกประเภทให้มีรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับภารกิจในรูปต่าง ๆ อาทิ การจ้างงานที่มีลักษณะชั่วคราว ให้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานในภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการทบทวนและปรับเปลี่ยนระบบค่าตอบแทนที่เป็นธรรม มีมาตรฐาน เหมาะสมสอดคล้องกับภาระงาน โดยปรับปรุงวิธีการกำหนดและพิจารณาค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ของบุคลากรภาครัฐให้มีมาตรฐาน เหมาะสมกับลักษณะงานและภารกิจรวมถึงสามารถเทียบเคียงกับตลาดการจ้างงานได้อย่างสมเหตุสมผล โดยไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำของค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ระหว่างบุคลากรของรัฐ

๓) พัฒนาบุคลากรภาครัฐทุกประเภทให้มีความรู้ความสามารถสูง มีทักษะการคิดวิเคราะห์และการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีระบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาครัฐให้มีสมรรถนะใหม่ ๆ ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม ทักษะด้านดิจิทัล มีทัศนคติและกรอบความคิดในการทำงานเพื่อให้บริการประชาชนและอำนวยความสะดวกภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเพื่อประโยชน์ของการพัฒนาประเทศ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงบริบทการพัฒนา มีการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม การปรับเปลี่ยนแนวคิดให้การปฏิบัติราชการเป็นมืออาชีพ มีจิตบริการ ทำงานในเชิงรุกและมองไปข้างหน้า สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีสำนึกในการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดรับชอบและความสุจริต ปฏิบัติงานตามหลักการและหลักวิชาชีพด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาค กล้ายืนหยัดในการกระทำที่ถูกต้อง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของส่วนตน ตลอดจนส่งเสริมให้มีการคุ้มครองและปกป้องบุคลากรภาครัฐที่กล้ายืดหยัดในการกระทำที่ถูกต้องและมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

๔) สร้างผู้นำทางยุทธศาสตร์ในหน่วยงานภาครัฐทุกระดับอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้ผู้นำและผู้บริหารภาครัฐมีความคิดเชิงกลยุทธ์ มีความเข้าใจสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก มีความสามารถในการนำหน่วยงาน และมีคุณธรรม

จริยธรรมในการบริหารงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เป็นทั้งผู้นำทางความรู้และความคิด ผลักดันภารกิจ นำการเปลี่ยนแปลง พัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานและต่อสังคม เพื่อรองรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว โดยต้องได้รับการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางความคิดให้ตนเองมีความเป็นผู้ประกอบการสาธารณะ เพิ่มทักษะให้มีสมรรถนะที่จำเป็น และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันจะช่วยทำให้สามารถแสดงบทบาทของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างคุณค่าและประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**บทนำ**	๒๑-๑
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๒๑-๒
	ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๒๑-๒
ส่วนที่ ๒	**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ**	๒๑-๕
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๒๑-๕
ส่วนที่ ๓	**แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ**	๒๑-๖
	๓.๑ แผนย่อย การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ	๒๑-๖
	๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๑-๗
	๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๑-๘
	๓.๒ แผนย่อย การปราบปรามการทุจริต	๒๑-๑๑
	๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๑-๑๒
	๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๑-๑๒

ส่วนที่ ๑
บทนำ

การขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม ในการช่วยส่งเสริมให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของภาครัฐ โดยเฉพาะกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่ภาคประชาชน รวมทั้งเกิดภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ** จึงกำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ประเทศไทยมีการขับเคลื่อนการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างต่อเนื่อง ทั้งการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชน การสร้างเครือข่ายป้องกันการทุจริตภาคประชาชน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการทุจริต รวมทั้งการกำหนดนโยบายและผลักดันการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการป้องกันและต่อต้านการทุจริต ซึ่งสามารถสะท้อนได้จากสถานการณ์ในช่วงปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ จากผลคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย ในปี ๒๕๖๕ มีคะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ที่ ๘๗.๕๘ คะแนน โดยมีหน่วยงานที่ผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ หรือได้รับคะแนน ๘๕ คะแนนขึ้นไป จำนวน ๕,๘๕๕ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕๒ ซึ่งมีภาพรวมดีขึ้นจากปี ๒๕๖๔ ที่ได้คะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ที่ ๘๑.๒๕ คะแนน และมีหน่วยงานที่ผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐจำนวน ๔,๑๔๖ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๙๕ แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐมีการขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันประเทศไทยยังคงประสบปัญหาการทุจริต สะท้อนได้จากผลสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ในปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต ๓๕ คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ ๑๑๐ ของโลก จากจำนวน ๑๘๐ ประเทศทั่วโลก ซึ่งเป็นคะแนนและอันดับที่ลดลงจากปี ๒๕๖๓ ที่ได้คะแนน ๓๖ คะแนน และอยู่ในอันดับที่ ๑๐๔ ของโลก ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน พบว่า ไทยอยู่อันดับที่ ๖ จากทั้งหมด ๑๑ ประเทศ รองจากประเทศสิงคโปร์ ๘๕ คะแนน มาเลเซีย ๔๘ คะแนน ติมอร์-เลสเต ๔๑ คะแนน เวียดนาม ๓๙ คะแนน และอินโดนีเซีย ๓๘ คะแนน โดยพบว่าปัญหาการทุจริตที่สำคัญที่ทำให้คะแนนของประเทศไทยลดลง ได้แก่ การติดสินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเอื้อประโยชน์ให้กับนายทุนหรือบริษัทขนาดใหญ่ การแทรกแซงการดำเนินธุรกิจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการขาดความชัดเจนและความต่อเนื่องในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจ และดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความจำเป็นในการเร่งพัฒนาคนทุกกลุ่มในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และพัฒนาระบบเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันดำเนินการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศ อาทิ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐและธรรมภาคเอกชน การลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบ เฝ้าระวังการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงเป็นกลไกส่งเสริมให้ประชาชนและบุคลากรภาครัฐมีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง สอดส่อง แจ้งเบาะแส และต่อต้านการทุจริตและ

ประพฤติมิชอบ รวมทั้งสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่รวดเร็วโปร่งใส ส่งผลให้มีคดีการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง แผนแม่บทด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มุ่งเน้นปลูกฝังค่านิยมสุจริต บูรณาการสร้างความร่วมมือการต่อต้านการทุจริตระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน และพัฒนาระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๓ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

๒.๔ ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ

๒.๕ การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๓ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ

๔.๑.๔ การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๖ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๔.๖.๑ ประชาชนและภาคีต่าง ๆ ในสังคมร่วมมือกันในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๔.๖.๒ บุคลากรภาครัฐยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

๔.๖.๓ การปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบมีประสิทธิภาพมีความเด็ดขาดเป็นธรรม และตรวจสอบได้

๔.๖.๔ การบริหารจัดการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นระบบแบบบูรณาการ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ กำหนดแผนย่อยไว้ ๒ แผนย่อย ได้แก่

๑) **การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ** ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและการพัฒนาระบบ โดยในส่วนการพัฒนาคน เน้นการปรับพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคม โดยกลุ่มเด็กและเยาวชน เน้นการปลูกฝังและหล่อหลอมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตผ่านหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับทั้งทฤษฎีและปฏิบัติตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา กลุ่มประชาชนทั่วไป เน้นการสร้างวัฒนธรรมและพฤติกรรมสุจริต มีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี ควบคู่กับส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความใสสะอาด ปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต เป็นภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน สนับสนุนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน รู้จักแยกแยะเรื่องสวนตัวออกจากหน้าที่การงาน พร้อมกับสร้างจิตสำนึกและค่านิยมของบุคลากรในการต่อต้านการทุจริต สนับสนุนการมีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง สอดส่อง และแจ้งเบาะแสการทุจริต สนับสนุนให้ภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกลไก กำกับ ขับเคลื่อน ติดตามประเมินผลตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีองค์ประกอบจากภาคส่วนต่าง ๆ และกำหนดให้มีการจัดทำรายงานผลพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีขับเคลื่อนแผนงานเชิงรุกของรัฐบาลในการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต พร้อมทั้งจัดให้พัฒนาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มาตรการสนับสนุน และคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มนักการเมืองให้ความสำคัญกับการพัฒนาและยกระดับการมีจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งระดับประเทศและท้องถิ่นให้มีเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ ในการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งส่งเสริมการกำกับจริยธรรมภายในพรรคการเมืองอย่างเข้มข้น

ในส่วนของการพัฒนา “ระบบ” มุ่งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหา และพลวัตการทุจริตของแต่ละหน่วยงาน พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้เครื่องมือและมาตรการเพื่อสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้และปิดโอกาสในการกระทำการทุจริต ทำให้การทุจริตคอร์รัปชั่นทำได้ยากและมีโอกาสสูงที่จะถูกตรวจพบและลงโทษ พร้อมทั้งการสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อภาครัฐ โดยการเพิ่มโทษให้หนัก และการตัดสินคดีที่มีความรวดเร็ว เด็ดขาด เพื่อให้การกระทำการทุจริตเป็นสิ่งที่ “ได้” ไม่คุ้ม “เสีย” ทั้งนี้ ในการดำเนินการตามแนวทางของแผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบมีเป้าหมายสำคัญ ๒ ประการ คือ ประชาชนไทยมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต และคดีทุจริตลดลงทั้งในส่วนคดีของหน่วยงานและคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง โดยปรับปรุงแก้ไขการพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย รวมทั้งสนับสนุนโครงการสำคัญที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันขับเคลื่อน คือ โครงการปลูกฝังวิธีคิด สร้างจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริตและการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม และโครงการสร้างนวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตอย่างมีส่วนร่วม โดยเฉพาะผู้นำต้องสื่อสารมาตรการการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต รวมทั้งสนับสนุนการตั้งคณะกรรมการที่มาทำหน้าที่เป็นกลไกตรวจสอบให้มีความโปร่งใส และเสริมสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในให้เป็นกลไกอิสระ เป็นมืออาชีพในการเฝ้าระวังการทุจริตในหน่วยงาน โดยทุกหน่วยงานของรัฐต้องพัฒนาระบบการตรวจสอบภายในของหน่วยงานให้มีประสิทธิผลอยู่เสมอ เพื่อสนับสนุนให้เกิดกระแสการตรวจสอบอย่างจริงจัง

๒) การปราบปรามการทุจริต มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต ทั้งในขั้นตอนการสืบสวน ตรวจสอบเบื้องต้น การดำเนินการทางคดี การยึด อายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด การตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด ทั้งทางวินัยและอาญา ให้มีความรวดเร็ว การปรับปรุงกฎหมายและตรากฎหมายใหม่เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกการปราบปรามการทุจริต พร้อมทั้งปรับกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตให้เข้าสู่ระบบดิจิทัล การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลที่สนับสนุนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งรวมถึงการเชื่อมโยงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนระหว่างหน่วยงาน การบูรณาการงานคดีการพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ทันสมัย การจัดทำระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต การพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสหวิทยาการของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรต่อต้านการทุจริตและองค์กรเอกชนในระดับนานาชาติ ทั้งนี้ การดำเนินการตามแผนย่อยการปราบปรามการทุจริตต้องการบรรลุเป้าหมายสำคัญ ได้แก่ การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ โครงการสำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อน คือ โครงการที่เป็นไปในลักษณะการสร้างนวัตกรรมการปราบปรามการทุจริตเชิงรุก บริหารจัดการคดี ซึ่งควรนำเทคโนโลยีมาใช้กับกระบวนการยุติธรรมให้รวดเร็ว โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงมีเป้าหมายให้ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผ่านการพัฒนาคนและการพัฒนาระบบ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยให้ความสำคัญกับการปรับและหล่อหลอมพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหา และพลวัตการทุจริตของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบด้วย ๒ แผนแม่บทย่อย ได้แก่ **(๑) การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ** ที่มุ่งเน้นการปรับพฤติกรรม “คน” โดยการปลูกฝังวิธีคิดในกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนเพื่อปฏิรูปคนรุ่นใหม่ให้มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อสร้างพลังร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อไปในอนาคตและการปรับ “ระบบ” โดยการสร้างนวัตกรรมการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน เท่าทันต่อพลวัตการทุจริต ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบแจ้งข้อมูลและชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งจะนำไปสู่การลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ **(๒) การปราบปรามการทุจริต** มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งในด้านของการดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เฉียบขาด เป็นธรรม และการพัฒนาปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปราบปรามการทุจริตให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ดังนี้

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๑๐๐๐๑	ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ	ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย (อันดับ/คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๔๓/ ไม่น้อยกว่า ๕๗	ไม่เกิน ๓๒/ ไม่น้อยกว่า ๖๒	ไม่เกิน ๒๐/ ไม่น้อยกว่า ๗๓
		คะแนนเฉลี่ยการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานในประเทศไทย (คะแนนต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๘๙	ไม่น้อยกว่า ๙๑	ไม่น้อยกว่า ๙๓

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๒๑) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของบุคลากรภาครัฐให้เกิดขึ้น รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัว ละอายต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ มีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริต พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน ประชาชน และภาคีต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการสอดส่องเฝ้าระวัง ให้ข้อมูลแจ้งเบาะแสการทุจริต และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนอื่น ๆ โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นนี้ได้กำหนดแผนย่อยไว้ ๒ แผน คือ

๓.๑ แผนย่อย การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตและคดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง จากการประเมินความเป็นไปได้ของสถานการณ์ในอนาคตของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เห็นภาพในมิติด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบนั้นตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานว่า ประชาชนและสังคมจะตื่นตัวต่อการทุจริตให้ความสนใจข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตต่อประเทศ มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริต ทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อต่าง ๆ ประชาชนในแต่ละช่วงวัยจะได้รับกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมว่าการทุจริตถือเป็นพฤติกรรมที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม ประชาชนจะมีวิธีคิดที่ทำให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ วัฒนธรรมทางสังคมจะหล่อหลอมให้ประชาชนไม่กระทำการทุจริต เนื่องจากมีความละอายต่อตนเองและสังคม และไม่ยอมให้ผู้อื่นกระทำการทุจริตอันส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม และจะเกิดการรวมกลุ่มกันทางสังคมเพื่อก่อให้เกิดสภาวะการลงโทษทางสังคมต่อการกระทำ รวมทั้งประชาชนคนไทยทุกคนจะแสดงเจตจำนงต่อต้านการทุจริตอย่างเข้มข้น ผ่านกระบวนการเลือกตั้งและกระบวนการเข้าสู่อำนาจของตัวแทนของประชาชนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ประชาชนจะให้ความสนใจในการตรวจสอบรัฐบาลและนักการเมืองในการดำเนินการตามเจตจำนงทางการเมืองมากขึ้น เป็นแรงกดดันให้รัฐบาลต้องบริหารประเทศอย่างสุจริตและโปร่งใสโดยกระบวนการนโยบายของรัฐบาลไม่สามารถเป็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยจะมีกลไกการตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐที่เข้มข้นมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การทุจริตน่าจะทวีความรุนแรง ซับซ้อน และยากแก่การตรวจสอบมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของสังคมโลกและพลวัตของการทุจริตที่ผู้กระทำการทุจริตหาช่องทางการทุจริตที่ยากแก่การตรวจสอบมากยิ่งขึ้น แต่สภาวะทางสังคมที่ตื่นตัวต่อต้านและตรวจสอบการทุจริตมากยิ่งขึ้น จึงอาจจะทำให้แนวโน้มการทุจริตลดลง ส่งผลให้กระบวนการป้องกันการทุจริตยิ่งทวีความสำคัญ โดยต้องพัฒนากระบวนการและรูปแบบของการป้องกันการทุจริตให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต เพื่อให้สามารถระงับยับยั้งการทุจริตได้อย่างเท่าทันไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ

ควรมุ่งเน้นการพัฒนากลไกและกระบวนการป้องกันการทุจริตให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในทุกหน่วยของสังคมทั้งระดับบุคคลและระดับองค์กร โดยสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวและละอายต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนและประชาชน และเครือข่ายต่าง ๆ สอดส่องเฝ้าระวัง ให้ข้อมูลและร่วมตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐตามความเหมาะสม โดยมีการวางมาตรการคุ้มครองพยานและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันต่อปัญหาการทุจริตและสร้างพลังร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ พร้อมทั้งสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของบุคลากรภาครัฐและกำหนดมาตรการให้หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนดำเนินงานอย่างโปร่งใส เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมความสุจริตและความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส และเป็นธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใสไร้ผลประโยชน์ นอกจากนี้ ต้องกำหนดให้มีการลงโทษผู้กระทำผิดกรณีทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจังและรวดเร็วเป็นการป้องกันการทุจริตเชิงรุกเพื่อให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๑๐๑๐๑	ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต	สัดส่วนเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ต่อเด็กและเยาวชนไทยทั้งหมด (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๘๕	ไม่น้อยกว่า ๙๐
		สัดส่วนประชาชนที่มีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อประชาชนทั้งหมด (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๘๐	ไม่น้อยกว่า ๘๕	ไม่น้อยกว่า ๙๐
		สัดส่วนหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐต่อหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด โดยมีคะแนนการประเมินฯ ดังนี้ (๑) ไม่น้อยกว่า ๘๕ คะแนน (๒) ไม่น้อยกว่า ๙๐ คะแนน (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า (๑) ๑๐๐ (๒) -	ไม่น้อยกว่า (๑) - (๒) ๘๐	ไม่น้อยกว่า (๑) - (๒) ๑๐๐

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๑๐๑๐๒	คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง	คดีทุจริตในภาพรวม (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ลดลง ไม่น้อยกว่า ๕๐	ลดลง ไม่น้อยกว่า ๗๐	ลดลง ไม่น้อยกว่า ๘๐
		คดีทุจริตรายหน่วยงาน - ข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐) - ข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/ ๒๕๘๐)	ลดลง ไม่น้อยกว่า ๕๐ ลดลง ไม่น้อยกว่า ๕๐	ลดลง ไม่น้อยกว่า ๗๐ ลดลง ไม่น้อยกว่า ๗๐	ลดลง ไม่น้อยกว่า ๘๐ ลดลง ไม่น้อยกว่า ๘๐
		คดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ลดลง ไม่น้อยกว่า ๕๐	ลดลง ไม่น้อยกว่า ๘๐	ลดลง ไม่น้อยกว่า ๙๐

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ปลูกและปลุกจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี มีวัฒนธรรมสุจริต และการปลูกฝังและหล่อหลอมวัฒนธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนทุกช่วงวัย ทุกระดับ มุ่งเน้นการปรับพฤติกรรม “คน” โดยการ “ปลูก” และ “ปลุก” จิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี มีวัฒนธรรมสุจริต สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนตน สิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนรวม มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่เพิกเฉยอดทนต่อการทุจริต และเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ รวมถึงการส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมสุจริตในระดับชุมชนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่านิยมที่ยึดประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในทุกรูปแบบ

๑.๑) ให้ความสำคัญกับการปรับพฤติกรรมเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการส่งเสริมวัฒนธรรมสุจริตผ่านหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับที่เด็กไทยทุกคนต้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อปฏิรูป “พลเมืองไทยในอนาคต” ให้มีความเป็นพลเมืองเต็มขั้น การพัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในการขับเคลื่อนและผลักดันหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปใช้อย่างครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกลไกในการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการถ่ายทอดหลักสูตร ทั้งนี้ การจัดสรรงบประมาณหรือการวางทิศทางของโครงการในอนาคต ควรเน้นการเปลี่ยนทัศนคติของเด็กและเยาวชนในการฝึกปฏิบัติ

๑.๒) สร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชน เพื่อสร้างการรับรู้ผ่านการพัฒนาหลักสูตร เครื่องมือ แนวทางความร่วมมือที่มีความเหมาะสมกับแต่ละช่วงอายุ ตลอดจนการใช้นวัตกรรม หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและให้เท่าทันกับสถานการณ์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตระหนัก มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่เพิกเฉยอดทนต่อการทุจริต และเข้ามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

๒) ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความใสสะอาด ปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต เป็นภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน โดยการปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเปิดเผย โปร่งใส ถูกต้อง เป็นธรรม ไม่คดโกง รู้จักแยกแยะเรื่องส่วนตัวออกจากหน้าที่การงาน การสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ หรือผู้บังคับบัญชามีมาตรการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ และเป็นตัวอย่างในการบริหารงานด้วยความซื่อตรงและรับผิดชอบ กรณีปล่อยปละละเลยไม่ดำเนินการให้ถือเป็นความผิดวินัยหรือความผิดทางอาญา ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กร โดยการสนับสนุนให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยงและแจ้งเบาะแส เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบได้ โดยมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้มีความปลอดภัยในการปฏิบัติงานมีความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ และควรมีมาตรการยกระดับความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานระดับต่ำกว่ากรม โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการอนุมัติ อนุญาต ให้มีการพัฒนา เสริมสร้างและต่อยอดองค์ความรู้และทักษะการเปิดเผยข้อมูลการป้องกันการทุจริต และการให้บริการสาธารณะผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานให้มีคุณภาพ ครบถ้วน สมบูรณ์ ถูกต้อง ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลให้เป็นไปตามหลักสากลและพัฒนาการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อให้ประชาชนรับรู้และมีส่วนร่วม เพื่อการเฝ้าระวังและลดโอกาสการทุจริต

๓) พัฒนาค่านิยมของนักการเมืองให้มีเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เนื่องจากผู้บริหารประเทศ ท้องถิ่น ชุมชน ต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมทั่วไปในสังคม เพื่อเป็นต้นแบบแก่ประชาชน เด็ก เยาวชน และสังคมโดยรวม โดยนอกเหนือจากคุณสมบัติตามที่กำหนดตามกฎหมายแล้ว ผู้บริหารประเทศต้องมีคุณสมบัติทางจริยธรรมด้วย มีการพัฒนายกระดับการมีจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อสร้างนักการเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งกำกับจริยธรรมภายในพรรคการเมือง ผลักดันให้นักการเมืองและพรรคการเมืองแสดงเจตจำนงในการต่อต้านการทุจริตต่อสาธารณะ และนำเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งประชาชนสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบต่อไป มีการยกระดับและกำกับติดตามมาตรฐานจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ปรับปรุงแก้ไขการพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ให้เป็นการพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายทางการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายของพรรคการเมืองในการหาเสียงนำไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะผู้นำต้องสื่อสารมาตรการการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการทุจริตในทุกรูปแบบ

๔) ปรับ “ระบบ” เพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมการต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน และมีความเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต โดยพัฒนาเครื่องมือ การปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น รวมทั้งการตัดสินคดีที่มีความรวดเร็ว เพื่อสร้างความโปร่งใส มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมและมาตรการในการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ และเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต และการบูรณาการติดตามประเมินผลการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐและรัฐวิสาหกิจตั้งแต่ขั้นวางแผนก่อนดำเนินงาน ขั้นระหว่างการดำเนินงาน และขั้นสรุปผลหลังการดำเนินโครงการ มีการใช้สื่อสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ให้กับทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกประเทศ ใช้นวัตกรรมนำเสนอในรูปแบบที่ทันสมัย น่าสนใจ โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงภาคประชาชน และสร้างการมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสาร ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อลดคดีทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลการสอบสวนทางวินัยระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่ในภารกิจที่เกี่ยวข้อง บริหารจัดการคดีโดยนำเทคโนโลยีมาใช้กับกระบวนการยุติธรรม สามารถปกปิดตัวตน ติดตามความคืบหน้าได้ในทุกขั้นตอน สามารถกำกับดูแลการใช้ดุลยพินิจ กระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

๕) ปรับระบบงานและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น การนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้แทนการใช้ดุลยพินิจ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน การสร้างมาตรฐานที่โปร่งใสในกระบวนการบริการของภาครัฐ โดยสนับสนุนกระบวนการตั้งคณะกรรมการให้มีความโปร่งใสเพื่อมาทำหน้าที่เป็นกลไกตรวจสอบและเสริมสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในให้เป็นกลไกอิสระ เป็นมืออาชีพในการเฝ้าระวังการทุจริตในหน่วยงาน โดยทุกหน่วยงานของรัฐต้องพัฒนาระบบการตรวจสอบภายในของหน่วยงานให้มีประสิทธิผลอยู่เสมอ เพื่อสนับสนุนให้เกิดกระแสการตรวจสอบอย่างจริงจัง ตลอดจนลดขั้นตอนกระบวนการและระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้วยวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนตรวจสอบได้ มาตรการและกลที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการใช้ดุลยพินิจ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของผู้มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต รวมถึงการสร้างความโปร่งใสในการบริการข้อมูลภาครัฐทั้งระบบ โดยพัฒนาระบบข้อมูลดิจิทัลที่กำหนดกฎเกณฑ์ กติกา กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงาน การเข้าถึงข้อมูล รวมถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการใช้งบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ สร้างความโปร่งใส และส่งเสริมให้มีการตรวจสอบการบริหารจัดการของภาครัฐโดยสาธารณชน ซึ่งรวมถึงการมีกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและการดำเนินการภาครัฐ เพื่อบูรณาการการทำงานของรัฐและประชาชน รวมถึงส่งเสริม สนับสนุนการตื่นตัวและเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีอยู่ใกล้ตัว โดยมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและมั่นใจให้กับผู้ให้เบาะแส มีการประสานเชื่อมต่อการทำงานระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนเองหรือกับหน่วยงานให้เป็นไปอย่างไร้รอยต่อ โดยยังคงอัตลักษณ์ของเครือข่าย และมีการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน

๖) สนับสนุนกลไกและบูรณาการทำงานเพื่อการป้องกันการทุจริต โดยเฉพาะในระบบราชการ โดยผลักดันให้การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ มีความเชื่อมโยงกับการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียนและพัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานต่อไป

๗) สนับสนุนมาตรการการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการป้องกันการทุจริต โดยผ่านมาตรการต่าง ๆ เช่น เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต จัดทำโครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการประเมินคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต ผ่านงบบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประเมินแบบจำลองการประเมินคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต กับหน่วยงานภายในประเทศ โดยกำหนดแหล่งประเมินจากองค์กรและบุคคลที่น่าเชื่อถือและให้หน่วยงานที่มีความเป็นอิสระทำหน้าที่ประเมิน ตลอดจน เร่งรัดการพัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใส ไร้ผลประโยชน์ โดยบริหารจัดการการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดหรือปฏิบัติงานอยู่ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรสร้างการรับรู้เชิงรุกในส่วนของภาคประชาสังคม ทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาคและทวิภาคี การสร้างการรับรู้เชิงรุกให้ถึงภาคประชาสังคมและสร้างปรากฏการณ์ทางสื่อในเชิงบวก และการสร้างการรับรู้เชื่อมโยงถึงหน่วยงานที่จัดส่งข้อมูลให้กับแหล่งการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต โดยการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ทั้งในระบบสื่อสังคมออนไลน์ และรูปแบบเอกสารต่าง ๆ การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์นโยบาย ผลงานของรัฐบาล สร้างการรับรู้เชิงรุก โดยเฉพาะหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์กลางในการจัดส่งข้อมูลประเทศไทยให้กับแหล่งการประเมินต่าง ๆ ของการประเมินคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต และสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต

๓.๒ แผนย่อย การปราบปรามการทุจริต

มีเป้าหมายเพื่อให้การดำเนินคดีทุจริต มีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ผ่านการพัฒนากลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กฎหมายจะต้องมีความทันสมัย การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีจะต้องมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ทำให้คดีความมีปริมาณลดลง แนวทางในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงควรมุ่งเน้นการส่งเสริมการปรับปรุงกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายและตรากฎหมายใหม่เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมุ่งทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการดำเนินคดีและลงโทษทั้งทางวินัยและอาญาอย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม เพื่อให้สังคมเกิดความเกรงกลัวต่อการทุจริต ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริตที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดี โดยเฉพาะการวางกลไกหรือระบบการขับเคลื่อนแผนงานเชิงรุกของรัฐบาลในการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต มุ่งเน้นให้มีระบบ กลไกการขับเคลื่อนแผนงานเชิงรุกของรัฐบาลในการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการปราบปรามอย่างจริงจังและมีระบบการลงโทษที่เข้มงวด เร่งรัดติดตามการดำเนินคดีใหญ่ คดีที่มีความสำคัญระดับประเทศ คดีทุจริตที่มีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง หรือคดีที่สังคมให้ความสนใจและรายงานผลการเร่งรัด ติดตามต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่อง การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความรวดเร็ว เด็ดขาด จริงจัง แม่นยำและเป็นธรรม

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การปราบปรามการทุจริต

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๑๐๒๐๑	การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ	สัดส่วนกระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนดต่อกระบวนการดำเนินคดีทุจริตทั้งหมด (ร้อยละต่อปี)	ไม่เกิน ๒๐	ไม่เกิน ๑๕	ไม่เกิน ๑๐
		สัดส่วนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับต่อคดีที่ส่งฟ้องทั้งหมด (ร้อยละต่อปี)	ไม่เกิน ๓	ไม่เกิน ๒	ไม่เกิน ๑

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกการปราบปรามการทุจริต โดยเสริมสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในให้เป็นกลไกอิสระและมีความเป็นมืออาชีพในการเฝ้าระวังการทุจริตในหน่วยงาน ทุกหน่วยงานของรัฐต้องพัฒนาระบบการตรวจสอบภายในของหน่วยงานให้มีประสิทธิผลอยู่เสมอ พร้อมทั้งยกระดับมาตรการ กลไก และมาตรฐานด้านการปราบปรามการทุจริต ตลอดจนปรับกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตเข้าสู่ระบบดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตให้ได้มาตรฐานสากลและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งรวมถึงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ทันสมัย เท่าทันต่อการบิดเบือนทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งบูรณาการข้อมูลกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ในการตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สินและหนี้สิน

๒) ปรับปรุงกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพและบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง อาทิ ทบทวนกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วให้มีความเป็นปัจจุบัน ปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการที่ล่าช้าของหน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็วและกระชับมากขึ้น เพื่อให้การดำเนินการปราบปรามการทุจริตตลอดกระบวนการจนถึงการลงโทษผู้กระทำความผิดเมื่อคดีถึงที่สุดเป็นไปอย่างรวดเร็วเห็นผล มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ประจักษ์ของประชาชน อาทิ การบูรณาการประสานงานคดีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ การปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการที่ล่าช้าและซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้มีความรวดเร็ว การบูรณาการพัฒนาระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานปราบปรามการทุจริตให้เข้าถึงง่ายและมีประสิทธิภาพ

การปรับปรุงและพัฒนาระบบและกลไกที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนปราบปราม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการกับทรัพย์สินหรือผู้กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายฟอกเงินเพื่อให้การติดตามทรัพย์สินคืนยึดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการยักย้ายถ่ายเททรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้น รวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรต่อต้านการทุจริตและองค์กรเอกชนในระดับนานาชาติ เพื่อสนับสนุนข้อมูลและองค์ความรู้ในการปราบปรามการทุจริต พยานหลักฐานและอาชญากรรมข้ามชาติให้มีข้อมูลที่ครบถ้วน

๓) พัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต โดยประมวลจากคดีการทุจริตและผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามการทุจริตของแต่ละหน่วยงานได้ศึกษาและมีสมรรถนะ ความรู้ที่เป็นมาตรฐาน การพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสหวิทยาการของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ ขีดความสามารถที่เป็นมาตรฐานและเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)
(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ **๒๒-๑**

เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๒-๒

ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๒-๒

ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม **๒๒-๔**

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๒-๔

ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม **๒๒-๕**

๓.๑ แผนย่อย การพัฒนากฎหมาย ๒๒-๕

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๒๒-๕

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา ๒๒-๖

๓.๒ แผนย่อย การพัฒนากระบวนการยุติธรรม ๒๒-๗

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด ๒๒-๘

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา ๒๒-๘

ส่วนที่ ๑
บทนำ

การมีกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดี มีมาตรฐานและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศ จะเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้ประเทศสามารถยกระดับการพัฒนาและขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบในสังคมและเกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วน รวมทั้งกระบวนการยุติธรรมทีเคารพต่อสิทธิมนุษยชน อย่างเสมอภาค โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ

ทั้งนี้ จากสถานการณ์ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ในช่วงปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ ที่ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในหลายประการ ทั้งที่เกิดจากการมีกฎหมายที่มีมากเกินความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การบังคับใช้ที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รวมไปถึงการให้การอำนวยความยุติธรรมกับประชาชนที่ยังไม่มีความทั่วถึงและยังคงมีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนได้จากค่าดัชนีนิติธรรมที่จัดเก็บโดยโครงการความยุติธรรมโลก ในปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับที่ ๘๐ จาก ๑๓๙ ประเทศทั่วโลก โดยมีค่าคะแนนอยู่ที่ ๐.๕๐ คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของโลกที่มีค่า ๐.๕๖ คะแนน และหากดูในปัจจัยที่ (๔) สิทธิขั้นพื้นฐาน มีค่าคะแนน ๐.๔๗ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยย่อยการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ รวมถึงสิทธิในการได้รับการดำเนินการที่ชอบด้วยกฎหมาย ปัจจัยที่ (๖) การบังคับใช้กฎหมาย มีค่าคะแนน ๐.๔๖ (๗) กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง มีค่าคะแนน ๐.๔๘ และ (๘) กระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีค่าคะแนน ๐.๔๓ จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังมีความจำเป็นในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้พัฒนากฎหมายและยกระดับกระบวนการยุติธรรมให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ประกอบกับในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ.๒๕๖๒ ทุกหน่วยงานยังไม่ดำเนินการให้เป็นที่กำหนดไว้ได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ อาทิ ส่งเสริมและบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานเพื่อให้การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนทางกฎหมายและการอำนวยความยุติธรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จึงเป็นกลไกสำคัญเพื่อทำให้กฎหมายสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศ และกระบวนการยุติธรรมของไทยมีมาตราฐานเทียบเท่าสากล โดยจะนำไปสู่ความเท่าเทียมกันทางสังคมที่ประชาชนจะได้รับประโยชน์ในวงกว้างอย่างทั่วถึง โดยแผนแม่บทประเด็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม มุ่งเน้นให้มีกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย และในการบังคับใช้กฎหมายให้กระทำโดยไม่เลือกปฏิบัติ ด้วยความเป็นธรรม รวมทั้งให้การอำนวยความยุติธรรมที่เคารพต่อสิทธิมนุษยชน เป็นไปตามหลักนิติธรรม มีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค และเท่าเทียมกัน

การดำเนินการตามเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม มีความสอดคล้องและสามารถสนับการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๒ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๒.๒ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๓ กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๓ การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

๔.๓.๓ การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ

๔.๕ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

๔.๕.๑ การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก

๔.๑.๘ สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง

๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

๔.๒.๔ ปรับโครงสร้างและแก้ไขกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อวางระบบและกลไกการบริหารงานในระดับภาค กลุ่มจังหวัด

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๗ กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น

๔.๗.๑ ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เหมาะสม

๔.๗.๒ มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น

๔.๗.๓ การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๘ กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค

๔.๘.๑ บุคลากรและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม

๔.๘.๒ ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีบทบาทเชิงรุกร่วมกันในทุกขั้นตอนของการค้นหาความจริง

๔.๘.๓ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่ง อาญา และปกครอง มีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน

๔.๘.๔ ส่งเสริมระบบยุติธรรมทางเลือก ระบบยุติธรรมชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม

๔.๘.๕ พัฒนามาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม กำหนดแผนย่อยไว้ ๒ แผนย่อย ดังนี้

๑) การพัฒนากฎหมาย โดยเน้นการดำเนินการปรับปรุง แก้ไข ยกเลิกกฎหมายให้มีเท่าที่จำเป็นและสอดคล้องบริบทและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ จากการนำเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมทางกฎหมายมาประยุกต์ใช้ และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม รวมทั้งบูรณาการเชื่อมโยงกฎหมายทุกลำดับชั้นให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นเอกภาพ ไม่ขัดกัน มีการนำกฎหมายไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะนำกระบวนการยุติธรรมปราศจากความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียม

๒) การพัฒนากระบวนการยุติธรรม โดยอำนวยความยุติธรรมให้เป็นไปอย่างเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้ดำเนินงานสอดประสานกันอย่างเป็นองคาพยพเพื่อให้สามารถจัดการกับข้อขัดแย้ง กรณีพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จึงมีเป้าหมายเพื่อให้กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และการอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยเสมอภาค โปร่งใส ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในบริบทของยุทธศาสตร์ชาติเป็นโครงสร้างพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศภายใต้สถานการณ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การเปลี่ยนผ่านของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมจากการเป็นแค่เครื่องมือในการปกครองไปสู่การเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศที่มีพลวัต เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ รวมถึงการมุ่งนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและบริหารจัดการให้กระบวนการยุติธรรมเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย สร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน และสังคมเป็นธรรม ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปด้วยความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

ทิศทางการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว กำหนดให้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการใช้อำนาจรัฐอีกต่อไป แต่เป็นเครื่องมือของประชาชนทั้งประเทศที่จะใช้สร้างสังคมที่พัฒนาอย่างเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำและไม่เลือกปฏิบัติ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสร้างการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ มุ่งเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสและพลวัตให้กับการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และทั่วถึง

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๒๐๐๐๑	กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียม และเป็นธรรม	คะแนนเฉลี่ย ๕ ปัจจัยของดัชนีนิติธรรม ได้แก่ ๑. การจำกัดอำนาจรัฐ ๒. ปราศจากการคอรัปชั่น ๓. รัฐบาลโปร่งใส ๔. สิทธิขั้นพื้นฐาน ๕. ความเป็นระเบียบและความมั่นคง (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๐.๖๕	ไม่น้อยกว่า ๐.๗๐	ไม่น้อยกว่า ๐.๗๕
๒๒๐๐๐๒	การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ	คะแนนเฉลี่ย ๓ ปัจจัยของดัชนีนิติธรรม ได้แก่ ๑. การบังคับใช้กฎหมาย ๒. กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ๓. กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๐.๖๐	ไม่น้อยกว่า ๐.๗๐	ไม่น้อยกว่า ๐.๘๐

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๒๒) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ประกอบไปด้วย แผนย่อย จำนวน ๒ แผน ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การพัฒนากฎหมาย

มีเป้าหมายเพื่อให้กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชน ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศ มีกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ เป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย ผ่านการมีกฎหมายที่ดีเพื่อเป็นเครื่องมือจัดระบบความสัมพันธ์และจัดระเบียบในสังคม ดังนั้น เมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลง กฎหมายจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมด้วย ปัจจุบันถือได้ว่าการทำให้กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ จะช่วยเอื้อให้เกิดประโยชน์ต่อภารกิจภาครัฐ การลงทุนและดำเนินธุรกิจภาคเอกชนเป็นไปโดยสะดวก เกิดความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประเทศในระยะยาวให้ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมด้วย โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย การบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อมุ่งใช้กฎหมายให้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนา การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ เอื้อต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนากฎหมาย

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๒๐๑๐๑	กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมาย ที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาระเทศโดยทั่วถึง	ค่าเฉลี่ยในทุกมิติของระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม (คะแนน ภายใน ปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๓.๔๐	ไม่น้อยกว่า ๓.๕๐	ไม่น้อยกว่า ๓.๖๐

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๒๐๑๐๒	การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม	คะแนนของดัชนีนิติธรรม ปัจจัยที่ ๖ การบังคับใช้กฎหมาย ในปัจจัยย่อยการบังคับใช้กฎระเบียบอย่างมีประสิทธิภาพ (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐ / ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๐.๖๕	ไม่น้อยกว่า ๐.๗๕	ไม่น้อยกว่า ๐.๘๕
๒๒๐๑๐๓	ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย	คะแนนของดัชนีนิติธรรม ปัจจัยที่ ๓ รัฐบาลโปร่งใส ในปัจจัยย่อยการมีส่วนร่วมของประชาชน (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐ / ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๐.๖๕	ไม่น้อยกว่า ๐.๗๕	ไม่น้อยกว่า ๐.๘๕
๒๒๐๑๐๔*	การมีกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น	กฎหมายที่หน่วยงานรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (ร้อยละต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐	ไม่น้อยกว่า ๑๐๐

หมายเหตุ : * เพิ่มเติมเป้าหมายแผนย่อย ๒๒๐๑๐๔ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๖๐

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ โดยวิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบด้าน คำนึงถึงสภาพปัญหา และประเมินผลสัมฤทธิ์ ทบทวนความจำเป็นความเหมาะสมของกฎหมายที่มีอยู่ทุกลำดับชั้นของกฎหมาย ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัยหรือมีเนื้อหาที่ไม่จำเป็น หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อให้กฎหมายทันสมัย ไม่มีความซ้ำซ้อน ลดความเหลื่อมล้ำ มีความเป็นธรรมในสังคม และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ให้เอื้อต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาประเทศ เพื่อรองรับการพัฒนาภูมิภาคและจังหวัดที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการใช้นวัตกรรมทั้งในภาครัฐและเอกชนให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป และเอื้อต่อการประกอบธุรกิจทั้งในและต่างประเทศในทุกภาคการผลิต โดยเฉพาะการกำหนดวงรอบในการทบทวนแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนด

๒) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบัญญัติกฎหมาย ต้องดำเนินการให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ มีช่องทางการเข้าถึงกฎหมายที่หลากหลาย เพื่อสะดวกในการเข้าถึงกฎหมาย รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมาย

ทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับและทุกลำดับศักดิ์ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป เอื้ออำนวยต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การดำเนินงานของภาครัฐที่เหมาะสม การพัฒนาประเทศ การให้บริการประชาชน การประกอบธุรกิจ และการแข่งขันระหว่างประเทศ

๓) พัฒนาการบังคับใช้กฎหมาย โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ เป็นธรรม และก่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ การเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ผู้บังคับใช้กฎหมายมีองค์ความรู้ จริยธรรม พร้อมให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย อันจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ประชาชนในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และเป็นธรรม

๔) ส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมในกระบวนการกฎหมาย สนับสนุนการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนากฎหมาย การบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกระบวนการทางกฎหมายโดยเพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ บูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ และมีเนื้อหาเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๓.๒ แผนย่อย การพัฒนากระบวนการยุติธรรม

มีเป้าหมายเพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ ผ่านการบริหารกระบวนการยุติธรรมของประเทศที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งการเสริมสร้างสังคมนิติธรรมด้วยกระบวนการยุติธรรมที่ทุกภาคส่วนได้รับความเป็นธรรมอย่างเสมอภาค ปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเสริมสร้างความโปร่งใสและพลวัตของกระบวนการยุติธรรมด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนให้องค์ประกอบต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมและการบริหารจัดการหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐโดยรวม เพื่อการจัดการกับกรณีพิพาทได้อย่างเป็นธรรม

โดยในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม มีจุดเน้นให้กระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค มีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมีความกล้าหาญทางจริยธรรม เป็นมืออาชีพ มีความเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมเทียบเท่าระดับสากล ตามหลักนิติธรรม โปร่งใส ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรม สร้างความสมดุลระหว่างสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกับประโยชน์สาธารณะ การอำนวยความยุติธรรมมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างเสมอภาค หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีความร่วมมือที่ดี บูรณาการและเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกัน

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การพัฒนากระบวนการยุติธรรม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๒๐๒๐๑	การอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ	คะแนนเฉลี่ยในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๓.๕๐	ไม่น้อยกว่า ๓.๗๕	ไม่น้อยกว่า ๔.๐๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ปรับวัฒนธรรมองค์กรและทัศนคติเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้เคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม เสริมสร้างจิตสำนึก ปลูกฝังทัศนคติที่ดี พัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีความโปร่งใส เป็นกลาง ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ โดยเฉพาะการบริหารงานบุคคลในกระบวนการยุติธรรมต้องโปร่งใสเป็นอิสระ มุ่งอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

๒) กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่ง อาญา และปกครองมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน ในการอำนวยความยุติธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐาน ในการพิจารณาคดี และในการบังคับตามคำพิพากษา โดยพัฒนาเป้าหมายและยุทธศาสตร์ระยะกลางและระยะยาวระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ให้มีแนวทางและทิศทางเดียวกัน มีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมที่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานร่วมกันบนพื้นฐานแห่งการไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการสร้างเครื่องมือการประเมินคุณภาพและผลงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมุ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อสังคมร่วมกัน

๓) เสริมสร้างพลวัต ความหลากหลาย บูรณาการด้านกระบวนการยุติธรรมด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสร้างความเสมอภาคในการอำนวยความยุติธรรมด้วยการคุ้มครองผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในรูปแบบต่าง ๆ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงความเป็นธรรม การพัฒนารูปแบบของการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมให้มีความหลากหลาย การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชน การพัฒนากลไกคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรมและความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน

๔) ส่งเสริมพัฒนาระบบงานสืบสวน สอบสวนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเสริมสร้างความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมตลอดจนกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

๕) กำหนดให้การรวบรวมและการพิสูจน์พยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมต้องเป็นไปตามมาตรฐานสากล มีการใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ โดยจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีมาตรฐานเดียวกันทุกหน่วยงานเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก อำนวยความยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ มีความโปร่งใส และประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว

๖) ยกระดับมาตรการตรวจสอบการประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมให้มีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการยกระดับความโปร่งใสในการใช้อำนาจกับประชาชนและการแต่งตั้งโยกย้ายบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

๗) พัฒนามาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา เพื่อลดทอนความเป็นโทษทางอาญาที่ไม่จำเป็น สร้างความสมดุลระหว่างการบังคับโทษตามคำพิพากษากับการให้โอกาสผู้ต้องโทษกลับคืนสู่สังคม เปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการบังคับโทษ และการพัฒนาระบบคุมประพฤติในชุมชน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**บทนำ**	๒๓-๑
	เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๒๓-๒
	ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๒๓-๒
ส่วนที่ ๒	**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม**	๒๓-๕
	เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๒๓-๕
ส่วนที่ ๓	**แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม**	๒๓-๖
๓.๑	แผนย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านเศรษฐกิจ	๒๓-๖
	๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๓-๖
	๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๓-๗
๓.๒	แผนย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านสังคม	๒๓-๗
	๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๓-๗
	๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๓-๘
๓.๓	แผนย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม	๒๓-๘
	๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๓-๘
	๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๓-๙
๓.๔	แผนย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน	๒๓-๑๐
	๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๓-๑๐
	๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๓-๑๐
๓.๕	แผนย่อย ด้านปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	๒๓-๑๑
	๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๒๓-๑๑
	๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา	๒๓-๑๑

ส่วนที่ ๑
บทนำ

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญที่จะมีส่วนช่วยผลักดันและยกระดับประเทศจากประเทศใช้แรงงานเข้มข้นไปเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ดังนั้น **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม** จึงมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น และมีมูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น

ประเทศไทยมีการสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง จากสถานการณ์การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา ในช่วงปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓ มีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยคิดเป็นร้อยละ ๑.๑๑ ร้อยละ ๑.๑๔ และร้อยละ ๑.๓๓ ตามลำดับ โดยพบว่ามีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนและภาครัฐอยู่ที่ร้อยละ ๗๘:๒๒ ร้อยละ ๗๗:๒๓ และร้อยละ ๖๘:๓๒ ตามลำดับ โดยในส่วนของภาครัฐได้เน้นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งช่วยพัฒนาความสามารถทางด้านนวัตกรรมของประเทศได้ในระดับหนึ่ง สะท้อนได้จากภาพรวมอันดับดัชนีนวัตกรรมประเทศไทย ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๕๓ - ๒๕๖๔) มีแนวโน้มที่ดี ทั้งนี้ถึงแม้ว่าในช่วง ๓ – ๔ ปีที่ผ่านมา อันดับค่อนข้างคงที่ โดยปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยขยับขึ้นมาจากอันดับที่ ๔๔ เป็นอันดับที่ ๔๓ จาก ๑๓๒ ประเทศทั่วโลก อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาที่น้อยเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ ประเทศเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ซึ่งในปี ๒๕๖๔ มีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศถึงร้อยละ ๔.๖๔ ร้อยละ ๓.๒๐ และร้อยละ ๓.๐๗ ตามลำดับ อีกทั้งการพัฒนาความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทยยังมีความท้าทาย โดยเฉพาะการมีต้นทุนของการพัฒนานวัตกรรมค่อนข้างสูง ความเสี่ยงด้านอุปสงค์ และความผันผวนทางด้านเศรษฐกิจ การขาดบุคลากรที่มีทักษะเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล หรือเทคโนโลยีขั้นสูง และการจัดสรรงบประมาณการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ยังไม่สามารถทำให้ได้ผลการวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศหรือสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของประเทศไทยสามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศ อาทิ การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพ มาตรการเพื่อดึงดูดบุคลากรวิจัยคุณภาพสูง มาตรการทางการเงินและการคลังเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม การบูรณาการหน่วยงานและการเชื่อมโยงข้อมูลด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การบริหารจัดการงานวิจัย และการสร้างองค์ความรู้พื้นฐานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะมีส่วนช่วยผลักดันให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้ด้านการวิจัยและนวัตกรรม มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสามารถใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้จริงและตอบโจทย์ความต้องการของประเทศและตลาดโลก สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของ

ภาครัฐ รวมทั้งการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ให้มีมาตรฐานและความเป็นสากล

การดำเนินการตามเป้าหมาย**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม** มีความสอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๓ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๒.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๒.๑ อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล

๒.๒ ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๒. ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๓ การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

๔.๓.๒ การพัฒนาและผนึกพลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑ การเกษตรสร้างมูลค่า ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรม

๔.๑.๑ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

๔.๑.๒ เกษตรปลอดภัย

๔.๑.๓ เกษตรชีวภาพ

๔.๑.๔ เกษตรแปรรูป

๔.๑.๕ เกษตรอัจฉริยะ

๔.๒ อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรม

๔.๒.๑ อุตสาหกรรมชีวภาพ

๔.๒.๒ อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร

๔.๒.๓ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

๔.๒.๔ อุตสาหกรรมและบริการขนส่งและโลจิสติกส์

๔.๒.๕ อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก

๔.๔.๔ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๓ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

๔.๓.๒ การเปลี่ยนโฉมบทบาท ‘ครู’ ให้เป็นครูยุคใหม่

๔.๓.๓ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท

๔.๔ การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

๔.๔.๒ การสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านกลไกต่าง ๆ

๔.๗ การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ

๔.๗.๓ การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๔.๑ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

๔.๑.๒ อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด

๔.๑.๔ รักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๔.๑.๕ ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

๔.๒ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

๔.๒.๒ ปรับปรุง ฟื้นฟู และสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ

๔.๒.๔ พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๑ ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส

๔.๓ ภาครัฐมีขนาดเล็กลง เหมาะสมกับภารกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม กำหนดแผนย่อยไว้ ๕ แผนย่อย ดังนี้

๑) ด้านเศรษฐกิจ มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่สามารถใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้จริงและตอบโจทย์ความต้องการของประเทศและตลาดโลก การยกระดับผลิตภาพในอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีบทบาทนำ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายร่วมกับภาคการศึกษา การพัฒนาทักษะ กำลังคนและบุคลากรทางการวิจัย ตลอดจนการพัฒนามาตรฐาน คุณภาพ และการบริการวิเคราะห์ทดสอบที่เป็นที่ยอมรับตามข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อให้สามารถรองรับความจำเป็นของอุตสาหกรรมและบริการของไทยในการส่งมอบสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานระหว่างประเทศ

๒) ด้านสังคม มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมของประชาชนไทย ให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม และการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐให้เข้ากับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคดิจิทัล

๓) ด้านสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรทางบก ทางน้ำและทางทะเล ให้มีความสมดุลตามระบบนิเวศ รวมทั้งการจัดการมลพิษ การจัดการก๊าซเรือนกระจก การจัดการทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว และการส่งเสริมพลังงานหมุนเวียน

๔) ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาอย่างเข้มข้นที่สร้างองค์ความรู้พื้นฐานให้สามารถต่อยอดไปสู่นวัตกรรมทางเศรษฐกิจหรือสังคม รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยตรง และการสร้างเครือข่ายองค์ความรู้และความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับนานาชาติ

๕) ด้านปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มุ่งเน้นการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนอาทิ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ทำงานเป็นระบบเดียวกันและมีความเป็นสากล ระบบบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนามาตรการจูงใจและปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อกระตุ้นการลงทุนวิจัยและนวัตกรรมของภาคเอกชน การเพิ่มจำนวนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการวิจัย รวมทั้งการพัฒนามาตรฐาน ระบบคุณภาพการวิเคราะห์ทดสอบ และโรงงานต้นแบบ ตลอดจนการสนับสนุนการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศนวัตกรรม

ส่วนที่ ๒
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น และมีมูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น ผ่านการวิจัยและพัฒนาที่มุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของประชาชนและพัฒนาการให้บริการอย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการสร้างและสะสมองค์ความรู้ในด้านเป้าหมายต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยตลอดเวลา และพัฒนาประเทศจากประเทศที่ใช้แรงงานเข้มข้นไปเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้ด้านการวิจัยและนวัตกรรม

เป้าหมายและตัวชี้วัดของเป้าหมายระดับประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๓๐๐๐๑	๑. ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น	ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๓๐	ไม่เกิน ๒๗	ไม่เกิน ๒๕
๒๓๐๐๐๒	๒. มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น	สัดส่วนมูลค่าการลงทุนวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๑.๗	ไม่น้อยกว่า ๑.๙	ไม่น้อยกว่า ๒.๐

ส่วนที่ ๓
แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็น (๒๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

การขับเคลื่อนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของประเทศ จะมุ่งเน้นการดำเนินการใน ๕ แผนย่อย ซึ่งแบ่งกลุ่มตามผลที่คาดว่าจะได้รับเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน และด้านปัจจัยสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ แผนย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านเศรษฐกิจ

มีเป้าหมายเพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรมส่งผลให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน และวิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น ผ่านการมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่สามารถใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้จริงและตอบโจทย์ความต้องการของประเทศและตลาดโลก การยกระดับผลิตภาพ ในอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตโดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีบทบาทนำ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายร่วมกับภาคการศึกษาทั้งในระดับพื้นที่ ระดับประเทศและนานาชาติ พัฒนาทักษะกำลังคนและบุคลากรทางการวิจัยรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย ตลอดจนการพัฒนามาตรฐาน คุณภาพ และการบริการวิเคราะห์ทดสอบที่เป็นที่ยอมรับตามข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อให้สามารถรองรับความจำเป็นของอุตสาหกรรมและบริการของไทยในการส่งมอบสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานระหว่างประเทศ

๓.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านเศรษฐกิจ

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๓๐๑๐๑	ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรมส่งผลให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน	การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๓๐	ไม่น้อยกว่า ๕๐	ไม่น้อยกว่า ๖๐
๒๓๐๑๐๒	วิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น	ความสามารถด้านนวัตกรรม (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๔๐	ไม่เกิน ๓๕	ไม่เกิน ๓๓

๓.๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาเกษตรสร้างมูลค่า โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในภาคการเกษตรเป้าหมายของประเทศ ได้แก่ เกษตรอัตลักษณ์ เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และความหลากหลายของผลผลิต รวมทั้งพัฒนากลไกการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม เพื่อยกระดับรายได้ ลดรายจ่ายและลดปัจจัยเสี่ยงในการทำการเกษตรให้กับเกษตรกร ตลอดจนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาสายพันธุ์พืชและสัตว์ การลดต้นทุนแรงงานและปัจจัยการผลิต การพยากรณ์อากาศและวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงเพื่อการเกษตร การรักษาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

๒) พัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคต โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมชีวภาพ อุตสาหกรรมความมั่นคง อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม อุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ และอุตสาหกรรมอาหาร ยา และเครื่องสำอาง รวมทั้งการใช้พลังงานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ ชีววัตถุและวัคซีน สมุนไพร วิทยาการหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ ความปลอดภัยไซเบอร์โครงข่ายพลังงานอัจฉริยะ การกักเก็บพลังงานและคาร์บอน การบินและอวกาศ การขนส่งระบบราง การเชื่อมต่อของสรรพสิ่งและข้อมูลขนาดใหญ่

๓) พัฒนาบริการแห่งอนาคต โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในภาคบริการเป้าหมายของประเทศ ได้แก่ การบริการทางการแพทย์ครบวงจร การท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน และการบริการขนส่งและโลจิสติกส์ โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ ระบบแพทย์ปฐมภูมิ การดูแลผู้สูงอายุ การบริการทางการแพทย์แบบแม่นยำ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และการกระจายสินค้า ระบบโลจิสติกส์อัจฉริยะ

๓.๒ แผนย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านสังคม

มีเป้าหมายเพื่อให้คุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคมได้รับการยกระดับเพิ่มขึ้น จากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม ผ่านการเน้นประเด็นสำคัญทางสังคมของประเทศที่ต้องใช้การวิจัยและนวัตกรรม เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนสังคมไทย ได้แก่ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา และการเข้าถึงบริการและสวัสดิการของรัฐ การเตรียมความพร้อมของประชาชนไทยให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ รองรับกระแสโลกาภิวัตน์ของวัฒนธรรมโลก การเข้าสู่สังคมสูงวัย การพัฒนาแรงงานทักษะสูงและเฉพาะทาง การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม และการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐให้เข้ากับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคดิจิทัล

๓.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านสังคม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๓๐๒๐๑	คุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคมได้รับการยกระดับเพิ่มขึ้น จากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม	งบประมาณสนับสนุนงานวิจัยเชิงสังคม (ล้านบาทต่อปี)	ไม่น้อยกว่า ๔,๕๐๐	ไม่น้อยกว่า ๕,๓๐๐	ไม่น้อยกว่า ๖,๐๐๐

๓.๒.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศทุกกลุ่ม ตลอดทุกช่วงวัย (ปฐมวัย วัยเด็ก วัยเรียน วัยแรงงาน วัยสูงอายุ) การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย เพื่อให้ประชาชนไทยมีทักษะ ความรู้ และเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการบูรณาการข้ามศาสตร์วิชา เพื่อสร้างนวัตกรรมทางสังคมอย่างตรงจุด ยกระดับคุณภาพชีวิต โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ การส่งเสริมโภชนาการและสุขภาวะที่ดี และทั่วถึง การพัฒนาคนให้มีวินัย ความรับผิดชอบ จิตสาธารณะ และการเคารพสิทธิและความเท่าเทียมในสังคม การพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ การยกระดับคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษา ครู หลักสูตรและกระบวนการสอน การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ระบบบริการสาธารณสุข และวิทยาศาสตร์ทางการกีฬา

๒) สร้างความเสมอภาคทางสังคม โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อลดความแตกต่างทางด้านรายได้ รายจ่าย การเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน และเพิ่มความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ การจัดการที่ดินทำกิน ระบบหลักประกันสุขภาพของรัฐ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและกระจายอำนาจ การเข้าถึงบริการสาธารณะและกระบวนการยุติธรรม

๓) ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้มีความทันสมัย ตอบสนองความต้องการและให้บริการประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และโปร่งใส โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ รัฐบาลดิจิทัล ระบบข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ กลไกการพัฒนาในเชิงพื้นที่ การพัฒนานวัตกรรมเมือง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนทุกกลุ่ม การใช้ข้อมูลและผลการวิจัยเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดนโยบายและพัฒนาการให้บริการสาธารณะ

๓.๓ แผนย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม

มีเป้าหมายเพื่อให้การประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น ผ่านการเน้นประเด็นสำคัญทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศที่ต้องใช้การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เป็นเครื่องมือในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีที่สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพอุบัติใหม่ทั้งระบบอย่างครบวงจร ส่งเสริมงานวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรทางบก ทางน้ำและทางทะเล ให้มีความสมดุลตามระบบนิเวศ รวมทั้งการจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การจัดการก๊าซเรือนกระจก และการส่งเสริมพลังงานหมุนเวียน

๓.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๓๐๓๐๑	การประยุกต์ใช้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น	ดัชนีเศรษฐกิจสีเขียว (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๘๐	ไม่เกิน ๗๕	ไม่เกิน ๗๐
		จำนวนสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรในหมวดเทคโนโลยีชีวภาพและเทคโนโลยีเพื่อสิ่งแวดล้อม	ไม่น้อยกว่า ๔๐/๓๕๐	ไม่น้อยกว่า ๔๕/๔๐๐	ไม่น้อยกว่า ๕๐/๔๕๐

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
		(สิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร ภายในปี ๒๕๗๐/ ๒๕๗๕/๒๕๘๐)			

๓.๓.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรทางบก ทางน้ำและทางทะเล เพื่อให้รักษาความอุดมสมบูรณ์ทางชีวภาพของประเทศ และนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจและสังคม โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ พันธุ์พืชและสัตว์ป่าเฉพาะถิ่นหายาก แหล่งกำเนิดของพันธุ์ไม้ ความหลากหลายชีวภาพและการใช้ประโยชน์ในระบบนิเวศ ธรณีวิทยาทางทะเล การบริหารจัดการประมงทะเล สินแร่

๒) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการเตรียมความพร้อมและรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ ฐานข้อมูลการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การกักเก็บก๊าซเรือนกระจก การประเมินผลกระทบต่อชุมชนเมือง และภาคการผลิตต่าง ๆ การกัดเซาะชายฝั่ง การบริหารจัดการพิบัติภัยทั้งระบบ และการส่งเสริมการผลิตและบริโภคแบบคาร์บอนต่ำ

๓) พัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดการมลพิษ เพื่อส่งเสริมภาคการผลิตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และควบคุมมลพิษในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน การลดของเสียจากต้นทาง การจัดการขยะมูลฝอย น้ำเสีย และของเสียอันตราย การนำของเหลือทิ้งมาใช้ประโยชน์ตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน

๔) พัฒนาการบริหารจัดการน้ำ โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค รวมทั้ง ใช้ในภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และการรักษาระบบนิเวศ โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ อุทกวิทยาเชิงพื้นที่ ระบบน้ำชุมชนและเกษตร

๕) พัฒนาการจัดการพลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนา และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพลังงานหมุนเวียนและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะระบบการกักเก็บพลังงาน และระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ และการนำมาใช้เพื่อให้สามารถผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนได้ในสัดส่วนที่สูงขึ้น และการผลิตไฟฟ้าที่มีการกระจายศูนย์มากขึ้น

๓.๔ แผนย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน

มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย ผ่านการวิจัยและพัฒนาอย่างเข้มข้นที่สร้างองค์ความรู้ให้สามารถต่อยอดไปสู่นวัตกรรมทางเศรษฐกิจหรือสังคม รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยตรง เพื่อให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับนานาชาติ ในมิติที่ประเทศไทยมีความเข้มแข็ง และส่งเสริมการสร้างเครือข่ายองค์ความรู้และความเป็นเลิศทางวิชาการระดับชาติและนานาชาติ

๓.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๓๐๔๐๑	ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกเทคโนโลยีขั้นสูงของไทยต่อค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศในเอเชีย ๖ อันดับแรก (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่น้อยกว่า ๑๙	ไม่น้อยกว่า ๒๐	ไม่น้อยกว่า ๒๑

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานและเทคโนโลยีฐาน โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาความรู้พื้นฐานและเทคโนโลยีฐาน สนับสนุนภาคอุตสาหกรรมเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำธุรกิจฐานนวัตกรรมและการผลิตผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในสาขาที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบหรือมีศักยภาพสูง โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุนาโนเทคโนโลยี เทคโนโลยีดิจิทัลและอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีเครื่องจักรกลและเครื่องจักรกลไฟฟ้า และเทคโนโลยีเครื่องยนต์และมอเตอร์ไฟฟ้า

๒) พัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานทางสังคมและความเป็นมนุษย์ โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานทางสังคมและความเป็นมนุษย์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปศาสตร์ ของประเทศ รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจและสังคม โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ ชุมชนของไทย ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา ดนตรี วรรณกรรมของไทย ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และสำนึกในการดูแลรับผิดชอบต่อบ้านเมือง มรดกวัฒนธรรม

๓) พัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการโดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้และความเป็นเลิศทางวิชาการในด้านที่ประเทศไทยมีศักยภาพแต่ละสาขา รวมทั้งเชื่อมโยงให้เกิดเครือข่ายการถ่ายทอดองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนงานวิจัยกับต่างประเทศ และการนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจและสังคม โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิศวกรรม วิทยาศาสตร์ข้อมูล วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ประสาทวิทยาศาสตร์และพฤติกรรมการรู้คิด เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมและนโยบายสาธารณะสำหรับเศรษฐกิจยุคใหม่ และสังคมศาสตร์และสหสาขาวิชากับนโยบายสาธารณะในศตวรรษที่ ๒๑

๓.๕ แผนย่อย ด้านปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

มีเป้าหมายเพื่อให้จำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น และสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น ผ่านการพัฒนาปัจจัยสนับสนุน อาทิ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ทำงานเป็นระบบเดียวกันและมีความเป็นสากล ระบบบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนามาตรการจูงใจ และปรับปรุงกฎระเบียบและการให้บริการของภาครัฐ เพื่อกระตุ้นการลงทุนวิจัยและนวัตกรรมของภาคเอกชน การเพิ่มจำนวนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งการพัฒนามาตรฐาน ระบบคุณภาพ และการวิเคราะห์ทดสอบ ตลอดจนการสนับสนุนการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศนวัตกรรมที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

๓.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อย ด้านปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

รหัสเป้าหมาย	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
			ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒๓๐๕๐๑	จำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น	ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานของดัชนีความสามารถด้านนวัตกรรม (อันดับ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	ไม่เกิน ๕๐	ไม่เกิน ๔๐	ไม่เกิน ๓๐
๒๓๐๕๐๒	สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น	สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐ (ร้อยละ ภายในปี ๒๕๗๐/๒๕๗๕/๒๕๘๐)	๗๕:๒๕	๘๐:๒๐	๘๐:๒๐

๓.๕.๒ แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย เพื่อบูรณาการระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ โดยให้มีหน่วยงานเท่าที่จำเป็น มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน อาทิ ด้านนโยบาย วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม การให้ทุนวิจัยและนวัตกรรม การทำวิจัยและสร้างนวัตกรรม การสนับสนุน ตรวจวิเคราะห์ และรับรองมาตรฐาน การจัดการความรู้จากงานวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งการบริหารจัดการและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่สำคัญ ได้แก่ ห้องปฏิบัติการวิจัย ศูนย์ความเป็นเลิศเฉพาะทาง สถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ฐานข้อมูลและดัชนีด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ระบบสารสนเทศกลางเพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการวิจัยและนวัตกรรม ในระดับชาติและนานาชาติ รวมทั้งแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศกลาง ภายใต้กรอบเงื่อนไข กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐสถาบันการศึกษาและภาคเอกชน โดยบูรณาการความสามารถของนักวิจัยภายใต้สังกัดต่าง ๆ เพื่อทำงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยีสมัยใหม่ในประเด็นที่มุ่งเน้น ได้แก่ เทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดการรับส่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและละเอียดมากขึ้น เทคโนโลยีที่ช่วยให้จัดเก็บข้อมูลได้ยาวนานและใช้พื้นที่น้อย เทคโนโลยีหุ่นยนต์ขนาดเล็กที่ออกแบบและควบคุมให้สามารถทำหน้าที่ได้ตามภารกิจ ระบบหรือชิ้นส่วนทางวิศวกรรมที่เลียนแบบสิ่งมีชีวิตเพื่อทำหน้าที่แทน เป็นต้น

๓) พัฒนามาตรฐาน ระบบคุณภาพ และการวิเคราะห์ทดสอบที่เป็นที่ยอมรับตามข้อตกลงระหว่างประเทศและสอดรับกับความจำเป็นของอุตสาหกรรม เพื่อให้สามารถส่งมอบสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานระหว่างประเทศ หรือความต้องการเฉพาะที่ผู้ซื้อกำหนด อันจะทำให้สินค้าและบริการนั้นสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

๔) ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยี การวิจัยพัฒนา การออกแบบและวิศวกรรม รวมทั้งการพัฒนากระบวนการและผลิตภัณฑ์ โดยดำเนินงานในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนกันระหว่างผู้ใช้เทคโนโลยีและผู้ให้บริการเทคโนโลยี พัฒนากลไกความร่วมมือและมาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญกับเครือข่ายนักวิจัยต่างประเทศ ให้ร่วมกันวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าที่สอดรับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในอนาคต ตอบสนองความต้องการของประเทศได้อย่างทันท่วงทีและสามารถใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์เพื่อเพิ่มระดับผลิตภาพ ลดต้นทุน เกิดผลตอบสนองต่อการลงทุนสูง และมีผลการวิจัยตามความต้องการของอุตสาหกรรมได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

๕) การเพิ่มจำนวนและคุณภาพบุคลากรวิจัยและนวัตกรรม เพื่อผลิต (เชิงปริมาณ) และพัฒนาศักยภาพ (เชิงคุณภาพ) ของบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมของประเทศที่สอดคล้องกับความต้องการทั้งภาคการผลิตบริการ สังคมและชุมชน อย่างเพียงพอ รองรับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วยการวิจัยและนวัตกรรม และเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

๖) การพัฒนามาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย โดยมุ่งเน้นการกำหนด มาตรการหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานวิจัยซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมและหลักวิชาการที่เหมาะสม อาทิ มาตรฐานการวิจัยในมนุษย์ มาตรฐานการเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ มาตรฐานความปลอดภัยห้องปฏิบัติการ มาตรฐานความปลอดภัยทางชีวภาพ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ด้านนาโนเทคโนโลยี มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับนักวิจัย มาตรฐานผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินข้อเสนอการวิจัย มาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ มาตรฐานการจัดสรรสิทธิประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากการวิจัย จรรยาวิชาชีพวิจัยและแนวทางปฏิบัติ และจริยธรรมสำหรับผู้ประเมินโครงการวิจัย ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัย

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลาง
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ตามประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน พ.ศ. ๒๕๖๑
สำหรับหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลางสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ชื่อหน่วยงาน : ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
วัน/เดือน/ปี : ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๖
หัวข้อ: แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

รายละเอียดข้อมูล (โดยสรุปหรือเอกสารแนบ)
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

Link ภายนอก: ไม่มี

หมายเหตุ: .....
.....
.....

ผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูล
สุชาฎา วรินทร์เวช
(นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช)
ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
วันที่ ๓๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ผู้อนุมัติรับรอง
สุชาฎา วรินทร์เวช
(นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช)
ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ (หัวหน้า)
วันที่ ๓๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ผู้รับผิดชอบการนำข้อมูลขึ้นเผยแพร่
พศวีร์ วัชรบุตร
(นายพศวีร์ วัชรบุตร)
นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
วันที่ ๓๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ประกาศ

เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ประกาศว่า

โดยที่คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นสมควรให้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนพัฒนา ฯ ที่ภาคีทุกภาคส่วนในสังคมไทยทุกระดับได้มีส่วนร่วมดำเนินการ เพื่อใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังมีสาระสำคัญตามที่แนบท้ายนี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่สิบสาม
พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

ปฐมบท

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มีสถานะเป็นแผนระดับที่ ๒ ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ และใช้เป็นกรอบสำหรับการจัดทำแผนระดับที่ ๓ เพื่อให้การดำเนินงานของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ได้ โดยพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ บัญญัติให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ มีผลบังคับใช้ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ ส่งผลให้กรอบระยะเวลา ๕ ปีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ เริ่มต้น ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ ครอบคลุมปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ซึ่งเป็นระยะ ๕ ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ

ทั้งนี้ การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ อยู่บนความตั้งใจที่จะให้แผนมีจุดเน้นและเป้าหมายของการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม สามารถบ่งบอกทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนที่ประเทศควรมุ่งไปในระยะ ๕ ปีถัดไป โดยเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน ทั้งสถานะของทุนในมิติต่าง ๆ บทเรียนของการพัฒนาที่ผ่านมา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยและเงื่อนไขที่จะมีอิทธิพลต่อองคาพยพต่าง ๆ ของประเทศ รวมถึงการสนับสนุนให้ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างกว้างขวางตั้งแต่ในขั้นตอนการกำหนดกรอบทิศทางของแผนไปจนถึงการยกร่างแผน

นอกจากนี้ การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ยังอยู่ในช่วงเวลาที่ทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลากหลายประการที่เป็นผลสืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ซึ่งไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชากร แต่ยังส่งผลให้เกิดเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม นอกจากนี้ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ยังเป็นช่วงเวลาที่มีแนวโน้มของการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การเป็นสังคมสูงวัยของประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลก ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ดังนั้น การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศท่ามกลางกระแสแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคงท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้าน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ **“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด ๔ ประการ ดังนี้

๑. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมี**เหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกันบนฐานของความรู้ คุณธรรม และความเพียร** โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขระดับประเทศและระดับโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ และศักยภาพของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสมดุล

ในมิติต่าง ๆ ทั้งความสมดุลระหว่างการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศกับความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ความสมดุลของการกระจายโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ และความสมดุลทางธรรมชาติเพื่อให้คนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการบริหารจัดการองคาพยพต่าง ๆ ของประเทศให้พร้อมรับกับความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ นอกจากนี้ ในการวางแผนและการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติต้องอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการที่รอบด้านและพิจารณาด้วยความรอบคอบ ควบคู่กับการยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และมุ่งมั่นผลักดันให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

๒. การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน ๓ ระดับ ประกอบด้วย **๑) การพร้อมรับ หรือ ระดับ “อยู่รอด”** ในการแก้ไขข้อจำกัดหรือจุดอ่อนที่มีอยู่ ซึ่งเป็นผลให้ประชาชนประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต หรือทำให้ประเทศมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายใน รวมถึงการสร้างความพร้อมในทุกระดับในการรับมือกับสภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นให้สามารถฟื้นคืนสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว **๒) การปรับตัว หรือ ระดับ “พอเพียง”** ในการปรับเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชน พื้นที่ และประเทศ รวมถึงปรับทิศทาง รูปแบบ และแนวทางการพัฒนาให้สอดรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และ **๓) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือ ระดับ “ยั่งยืน”** ในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในมิติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของบุคคลและสังคมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

๓. เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด **“ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”** มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งในมิติของการมีปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ การมีสภาพแวดล้อมที่ดี การมีปัจจัยสนับสนุนให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีโอกาสที่จะใช้ศักยภาพของตนในการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี และการมุ่งส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป

๔. การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การให้บริการและการบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทบาท ความสำคัญ และสถานะของแผน ๑

ส่วนที่ ๒ บริบทการพัฒนาประเทศ ๕

๒.๑ บริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านเศรษฐกิจ ๖

๒.๒ บริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ ๙

๒.๓ บริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๒

๒.๔ บริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ๑๖

ส่วนที่ ๓ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และหมุดหมายการพัฒนา ๑๙

๓.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนา ๒๐

๓.๒ หมุดหมายการพัฒนา ๒๒

ส่วนที่ ๔ แผนกลยุทธ์รายหมุดหมาย ๒๕

หมุดหมายที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ๒๖

หมุดหมายที่ ๒ ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน ๓๖

หมุดหมายที่ ๓ ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก ๔๔

หมุดหมายที่ ๔ ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง ๕๔

หมุดหมายที่ ๕ ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค ๖๔

หมุดหมายที่ ๖ ไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัลของอาเซียน ๗๒

หมุดหมายที่ ๗ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ ๘๐

หมุดหมายที่ ๘ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน ๘๙

หมุดหมายที่ ๙ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม ๙๗

หมุดหมายที่ ๑๐ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ๑๐๕

หมุดหมายที่ ๑๑ ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๑๑๓

หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต ๑๒๑

หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน ๑๓๒

ส่วนที่ ๕ การขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ ๑๓๙

๕.๑ หลักการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ ๑๔๐

๕.๒ แนวทางการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ ๑๔๑

๕.๓ การติดตามและประเมินผล ๑๔๓

ส่วนที่ ๑

บทบาท ความสำคัญ และสถานะของแผน

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศก่อนที่จะมีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ได้อาศัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแผนหลักเพื่อเป็นกรอบในการวางแผนปฏิบัติราชการและแผนในระดับปฏิบัติต่าง ๆ รวมถึงการจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ผ่านมาจึงกำหนดประเด็นการพัฒนาประเทศในภาพกว้างที่ต้องครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐทุกระดับสามารถเชื่อมโยงภารกิจและจัดทำแผนปฏิบัติราชการและคำของบประมาณให้อยู่ภายใต้กรอบการสนับสนุนเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ดังนั้น จุดเน้นของแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านมาจึงมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแต่ละด้านเป็นหลัก เพื่อมุ่งหมายให้ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนการพัฒนาของแต่ละมิตินำไปสู่การบูรณาการผลรวมที่สนับสนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกันและส่งผลให้ประเทศบรรลุเป้าหมายในภาพใหญ่ที่กำหนดขึ้นภายใต้แผนพัฒนาฯ ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้นมา รูปแบบการจัดทำแผนเพื่อวางกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยมาตรา ๖๕ ภายใต้หมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ ได้กำหนดให้ **รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ และกรอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องและบูรณาการกัน** เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ การถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบนั้น **ยุทธศาสตร์ชาติ** ซึ่งเป็น**แผนระดับที่ ๑** จะทำหน้าที่เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศในภาพรวมที่ครอบคลุมการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาประเทศด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยมี **แผนระดับที่ ๒** เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติลงสู่แผนระดับต่าง ๆ โดยคำนึงถึงประเด็นร่วมหรือประเด็นตัดข้ามระหว่างยุทธศาสตร์และการประสานเชื่อมโยงเป้าหมายของแต่ละแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน **แผนการปฏิรูปประเทศ** ทำหน้าที่เป็นแผนที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยน แก้ไขปัญหา อุปสรรคเร่งด่วนเชิงโครงสร้าง กลไก หรือกฎระเบียบ เพื่อให้รากฐาน

การพัฒนาภายในประเทศมีความเหมาะสม เท่าทันกับบริบทการพัฒนาที่ประเทศต้องการมุ่งเน้น ขณะที่ **นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ** ทำหน้าที่เป็นกรอบหรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือ ระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ และมี **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** ทำหน้าที่เป็น *แผนระบุทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ประเทศควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติ* โดยคำนึงถึงพลวัตและเงื่อนไขการพัฒนาที่ประเทศเผชิญอยู่ เพื่อเป็นแนวทางให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องปรับจุดเน้นการดำเนินงานมุ่งสู่การเสริมสร้างความสามารถของประเทศให้สอดรับ ปรับตัวเข้ากับเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป โดยระบุทิศทางการพัฒนาอย่างชัดเจน ส่งผลให้การพัฒนาประเทศตั้งแต่ระดับทิศทาง โครงสร้าง นโยบาย ตลอดจนกลยุทธ์และกลไกในการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติมีความเชื่อมโยงกันทุกระดับ และจะเป็นพลังในการนำพาประเทศไปสู่การบรรลุเป้าหมายระยะยาวอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ประเด็นการพัฒนาที่สำคัญนอกเหนือจากที่ระบุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะยังคงได้รับการเน้นย้ำให้ความสำคัญและขับเคลื่อนผ่านแผนระดับ ๒ อื่น ๆ ที่อยู่ในระนาบเดียวกัน โดยแผนระดับที่ ๒ ทั้ง ๔ แผน จะเป็นกลไกที่ช่วยถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติใน**แผนระดับที่ ๓** ซึ่งเป็นแผนเชิงปฏิบัติที่ระบุการดำเนินงานภายใต้แผนงานโครงการที่มีความชัดเจนตามภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อที่จะสนับสนุนให้แผนระดับที่ ๒ และยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้บนความสอดคล้องเชื่อมโยงกันของแผนทุกระดับ

ดังนั้น เพื่อให้**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) สามารถระบุทิศทางและประเด็นการพัฒนาที่ประเทศควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการในระยะ ๕ ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ** จึงจำเป็นต้องมีการ**ปรับกระบวนทัศน์ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ให้เป็นแผนที่มีความชัดเจนในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ต้องการมุ่งเน้นและบรรลุผลภายในห้วงเวลาของแผน** ให้สามารถชี้ชัดถึงเป้าหมายหลักที่ประเทศไทยต้องดำเนินการให้เกิดผล และเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายย่อยในมิติที่เกี่ยวข้องแต่ละด้านที่ต้องเร่งดำเนินการหรือต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เป้าหมายหลักบรรลุผล สามารถเสริมสร้างให้ประเทศสามารถปรับปรุงจุดอ่อน ลดข้อจำกัดที่มีอยู่เดิม และพัฒนาศักยภาพให้สอดรับกับพลวัตและเงื่อนไขใหม่ของโลก เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเติบโตต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง ความไม่แน่นอน และความซับซ้อนที่มากขึ้นของโลกยุคใหม่

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงได้ถูกจัดทำขึ้น ให้เป็นแผนที่มีความชัดเจนในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ต้องการมุ่งเน้น โดยเริ่มต้นจากการสังเคราะห์ วิเคราะห์แนวโน้ม พร้อมทั้งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นทั้งภายในประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก เพื่อประเมินความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาประเทศภายใต้บริบทเงื่อนไขข้อจำกัดที่ประเทศไทยต้องเผชิญอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยพิจารณาองค์ประกอบของการพัฒนาประเทศในมิติด้านต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงหรือเป็นองค์ประกอบของประเด็นยุทธศาสตร์ที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติอย่างรอบด้าน ก่อนนำมาสู่การกำหนดจุดเน้นเชิงเป้าหมายที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญและมุ่งเน้นดำเนินงานให้บรรลุผลในระยะของแผนพัฒนาฯ เพื่อให้ประเทศพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืนและสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

ส่วนที่ ๒

บริบทการพัฒนาประเทศ

การพิจารณาแนวทางการพัฒนาประเทศในช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ จำเป็นที่จะต้องอาศัยความเข้าใจในบริบทสถานการณ์การพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการรับมือกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีความผันแปรสูงและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาและสามารถเป็นได้ทั้งโอกาสที่ช่วยเสริมสร้างประโยชน์ หรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤติที่ส่งผลกระทบรุนแรงทั่วโลกทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ยิ่งเป็นแรงกระตุ้นให้ประเทศไทยต้องเร่งดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายโดยเร็วภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การสังเคราะห์บริบทการพัฒนารวมถึงสถานะของทุนในมิติต่าง ๆ ของประเทศไทยในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงมาจากการรวบรวม **ประมวลผลการพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒** ซึ่งยังคงมีหลายประเด็นที่ต้องได้รับการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการ**ประเมินผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙** ที่นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงฉากทัศน์ของการพัฒนาทั่วโลกไปอย่างสิ้นเชิงและส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลากหลายมิติ ตลอดจน**การคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก**ที่สำคัญหลายประการที่คาดว่าจะส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศไทยต่อไปในอนาคต เพื่อให้สามารถ**ประเมินทิศทางและรูปแบบของเงื่อนไขสภาพแวดล้อม พร้อมทั้งสถานะของทุนในมิติต่าง ๆ ของประเทศไทย**ในปัจจุบันที่เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปสู่ทิศทางที่มุ่งหวัง และเตรียมความพร้อมในการปรับตัวท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่มีความซับซ้อนมากขึ้นของโลกยุคใหม่ โดยการวางกลยุทธ์การพัฒนาประเทศที่มีจุดเน้นชัดเจนและเหมาะสมกับบริบททั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างรอบด้าน เพื่อปรับแก้ไขข้อจำกัดเดิมและใช้ศักยภาพที่มีในการสร้างสรรค์โอกาสที่จะเติบโตต่อไปอย่างยั่งยืน ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนได้อย่างเท่าทัน เพื่อให้เกิดการกระจายประโยชน์ที่เกิดขึ้นไปยังภาคส่วนต่าง ๆ ในประเทศได้อย่างเท่าเทียมและเป็นรูปธรรม

๒.๑ บริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยประสิทธิภาพ ที่อาศัยประสิทธิภาพของภาคการผลิตและคุณภาพสินค้าในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับการลงทุนพัฒนาปัจจัยสนับสนุน อาทิ โครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา การฝึกอบรมแรงงาน ประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน ขนาดของตลาด การพัฒนาตลาดการเงิน ความพร้อมของเทคโนโลยี ซึ่งแม้ประเทศไทยจะมีการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังคงประสบปัญหาด้านประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร รวมทั้งยังมีอุปสรรคในการยกระดับประสิทธิภาพของตลาดสินค้า ตลาดแรงงาน และประสิทธิภาพของภาครัฐ ที่มีความล่าช้าเมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศที่เริ่มพัฒนาในช่วงเวลาเดียวกันและสามารถก้าวสู่การเป็นประเทศรายได้สูงได้สำเร็จไปแล้วในช่วงก่อนหน้า ส่งผลให้ประเทศไทย*ติดกับดักประเทศรายได้ปานกลางมาเป็นเวลานาน* จากการจัดสรรทรัพยากรระหว่างภาคเศรษฐกิจที่ผ่านมาที่ทำให้รูปแบบการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยในช่วงที่ผ่านมาไม่สามารถขับเคลื่อนสู่การเป็นประเทศรายได้สูง อีกทั้งยังไม่สามารถตอบสนองต่อโอกาสและทิศทางแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกต่าง ๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ แม้ว่าประเทศไทยจะมีจุดแข็งในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยการใช้กลไกทางการคลัง และการบริหารจัดการนโยบายภาครัฐ แต่ยังคงมีปัญหาจาก*ปัจจัยเชิงโครงสร้าง* อาทิ การพึ่งพาต่างประเทศในสัดส่วนสูง ทั้งเงินลงทุน เทคโนโลยี ปัจจัยการผลิต ตลาดสำหรับการส่งออก

แต่บทบาทและอำนาจต่อรองในห่วงโซ่มูลค่าโลกอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ รวมทั้งขีดจำกัดเชิงผลิตภาพของเศรษฐกิจโดยรวมที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับรายได้ และส่งผลให้เศรษฐกิจไทยมีความอ่อนไหวต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหลายประการ

โดย *ภาคการผลิตอุตสาหกรรม* ที่เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศมีการเติบโตช้าเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในระดับเดียวกัน อุตสาหกรรมไทยส่วนใหญ่ยังคงเป็นการรับจ้างผลิตหรืออยู่ในภาคการผลิตเดิมที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้ไม่มากนัก ข้อจำกัดของผลิตภาพแรงงานและความเข้มข้นของการใช้เทคโนโลยี ระดับการลงทุนในทรัพย์สินทางปัญญาและการสะสมทุนยังไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีด้วยตนเอง ส่วนอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนาสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายซึ่งอาศัยการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมหรือใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในไทยยังมีขนาดเล็กและมีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มที่สร้างภายในประเทศและการใช้วัตถุดิบในประเทศไม่สูง เนื่องจากไม่ได้เป็นเจ้าของเทคโนโลยีหรือวัตถุดิบหลักโดยตรงและมีข้อจำกัดในการรับถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยพบว่า *ผลิตภาพการผลิตรวม* ของไทยขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๒.๑ ต่อปี ซึ่งต่ำกว่ากลุ่มประเทศรายได้ปานกลางระดับสูงอื่น ๆ จากข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะและคุณภาพแรงงาน การเพิ่มผลิตภาพการผลิตรวมของไทยจึงเป็นไปอย่างล่าช้าและมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากกระแสความท้าทายต่าง ๆ อาทิ พัฒนาการที่รวดเร็วของเทคโนโลยี โครงสร้างประชากรและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ความขัดแย้งของการค้าโลกที่ทำให้การแข่งขันในตลาดโลกรุนแรงขึ้น ขณะที่ *ภาคบริการ* ส่วนใหญ่ยังคงมีรูปแบบดั้งเดิมที่ใช้แรงงานทักษะน้อยเป็นหลัก ไม่เน้นการใช้เทคโนโลยี จึงเป็นการให้บริการด้วยการใช้กำลังแรงงานที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้ต่ำ และเติบโตในเชิงของปริมาณมากกว่าคุณภาพ ส่วนภาคบริการสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะแรงงานขั้นสูงยังมีขนาดเล็ก

เมื่อโลกต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจในเกือบทุกสาขา พบว่าเศรษฐกิจไทยมีความอ่อนไหวต่อภาวะเศรษฐกิจระหว่างประเทศในระดับสูง โดยในปี ๒๕๖๓ เศรษฐกิจไทยหดตัวลงถึงร้อยละ ๖.๑ ซึ่งรุนแรงกว่าประเทศส่วนใหญ่ในโลกที่มีค่าเฉลี่ยการหดตัวทางเศรษฐกิจเพียงร้อยละ ๓.๕ โดยภาคบริการของไทยที่นอกเหนือจากบริการภาครัฐ เป็นส่วนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยหดตัวลงถึงร้อยละ ๗.๔ โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจไทย จากรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ลดลง ๒.๑๘ ล้านล้านบาทในปี ๒๕๖๓ ส่งผลถึงร้อยละ ๗๐ ต่อการหดตัวของเศรษฐกิจทั้งประเทศ สำหรับภาคการผลิตที่ได้รับผลกระทบรองลงมา คือ ภาคอุตสาหกรรมหดตัวลงร้อยละ ๕.๙ และภาคเกษตรกรรมหดตัวลงร้อยละ ๓.๖ ซึ่งความเสียหายทางเศรษฐกิจในวงกว้างนี้ส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นเหตุให้อัตราการว่างงานเพิ่มสูงขึ้น ชั่วโมงการทำงานลดลง และส่งผลให้สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่อยู่ในระดับสูงอยู่แล้วมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ความสามารถในการชำระหนี้ของทั้งภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจไทยมีความเปราะบางมากขึ้น โดยเฉพาะครัวเรือนกลุ่มเปราะบางที่มีรายได้น้อย ที่มีอัตราการก่อหนี้ระยะสั้นเพื่อการอุปโภคบริโภคซึ่งเป็นหนี้ที่ไม่ได้สร้างรายได้และมีภาระผ่อนต่อเดือนสูงเพิ่มมากขึ้น จึงมีความอ่อนไหวต่อรายได้ที่ถูกกระทบโดยตรง ซึ่งภาระหนี้ภาคครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นอาจส่งผลฉุดรั้งการบริโภคภาคเอกชนอย่างต่อเนื่องในอนาคต และส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของไทยในภาพรวมต่อไปได้ *สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของโครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทย ที่มีข้อจำกัดในการรองรับสถานการณ์วิกฤติและบริบทการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในการแข่งขันที่รุนแรงยิ่งขึ้น*

โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เปราะบางและข้อจำกัดในการสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่เหนี่ยวรั้งการพัฒนาอุตสาหกรรมและการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย ส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถ

ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการแข่งขันในเวทีโลกที่เข้มข้นขึ้น จากความท้าทายของการเปลี่ยนแปลงบริบทโลกยุคใหม่ทั้งทางเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภค โดยการจัดอันดับโดยสถาบันการจัดการนานาชาติในปี ๒๕๖๔ พบว่า *ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ*อยู่ในอันดับที่ ๒๘ จากทั้งหมด ๖๔ ประเทศ/เขตเศรษฐกิจทั่วโลก ลดลงจากอันดับที่ ๒๗ เมื่อปี ๒๕๖๐ ส่วนหนึ่งมาจากการที่ระบบเศรษฐกิจไทยเน้นแข่งขันด้านต้นทุนและราคามากกว่าการลงทุนพัฒนาเชิงคุณภาพหรือการสร้างคุณค่า ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อโอกาสที่มาจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกได้อย่างเต็มที่ ทั้งกระแสความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว รวมถึงรูปแบบการใช้ชีวิตบนความปกติใหม่ ที่เป็นปัจจัยเร่งให้ธุรกิจออนไลน์ในไทยเติบโตอย่างก้าวกระโดด แต่กลับถูกครองตลาดโดยแพลตฟอร์มต่างชาติ ก่อให้เกิดการแข่งขันด้านราคาและการเข้าถึงต้นทุนสินค้าจากต่างชาติที่ถูกกว่า การนำเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์เข้ามาใช้ทดแทนแรงงานมากขึ้นในหลายสาขาการผลิต ในขณะที่แรงงานส่วนใหญ่ยังขาดทักษะและความรู้ที่เหมาะสม และมีภาวะการหดตัวของกำลังแรงงานจากการเป็นสังคมสูงวัย ในขณะที่หลายประเทศทั่วโลกดำเนินนโยบายยกระดับการปกป้องทางการค้าและลดการพึ่งพาการนำเข้า ซึ่งทั้งหมดนี้อาจเป็นปัจจัยกดดันการเติบโตทางเศรษฐกิจจากการส่งออกของไทยได้ในอนาคต

อย่างไรก็ดี แม้จะมีข้อจำกัดและความท้าทายเชิงโครงสร้างหลายประการ แต่ประเทศไทยยังคงมีสถานะของ**ทุนทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพ** จากการมีพื้นฐานทางทรัพยากรที่ดี มีโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ที่ได้รับการพัฒนาให้มีความก้าวหน้าได้มาตรฐานสากล และมีความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าและบริการตามความต้องการของตลาดโลก ซึ่งเป็นปัจจัยรองรับการปรับตัวเพื่อสร้างประโยชน์จากโอกาสที่มาพร้อมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกอันจะส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค การเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจ การปรับห่วงโซ่อุปทาน และการย้ายฐานการผลิต อาทิ การเข้าสู่ยุคดิจิทัลจะสร้างงานใหม่ ๆ ที่ต้องการทักษะด้านเทคโนโลยีและเพิ่มความต้องการสินค้าอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะมากขึ้น การเข้าสู่สังคมสูงวัยส่งผลให้สินค้าและบริการในอุตสาหกรรมการแพทย์และสุขภาพเป็นที่ต้องการเพิ่มขึ้นทั่วโลก กระแสความตระหนักด้านสุขภาพจะเพิ่มอุปสงค์ต่อสินค้าเกษตรปลอดภัยและผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพ ตลอดจนความใส่ใจในสิ่งแวดล้อมจะเพิ่มความต้องการใช้พลังงานสะอาด ยานยนต์ไฟฟ้า รวมถึงสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งนำมาซึ่งการผลักดันให้ภาคธุรกิจเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนและใส่ใจกับความยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยในการโยกย้ายทรัพยากรจากฐานการผลิตเดิมไปสู่การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจจากการขับเคลื่อนภาคการผลิตและบริการแห่งอนาคตที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงและให้ความสำคัญกับความยั่งยืนตามแนวทางและเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงจำเป็นต้องเร่งรัดผลักดัน**การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคการผลิตเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยนวัตกรรมและมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน** ที่เน้นการสร้างคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการเชิงคุณภาพ พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการกระจายผลประโยชน์สู่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องภายในประเทศอย่างทั่วถึงและเป็นรูปธรรม โดยถ่ายทอดแนวคิดในการพลิกโฉมประเทศสู่นโยบายและแผนในระดับต่าง ๆ ที่สนับสนุนการยกระดับภาคการผลิตสู่อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ทั้งเพื่อพลิกฟื้นสภาวะทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ และผลักดันการพัฒนาสาขาการผลิตที่จะมีบทบาทในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะต่อไป โดยเร่งต่อยอดอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพและมีความได้เปรียบ ประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีในการยกระดับผลิตภาพในภาพรวมให้สามารถ

ผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นได้ในระยะเวลาที่สั้นลง โดยการลงทุนวิจัยและพัฒนาต่อยอดจากองค์ความรู้เดิมเพื่อสร้างนวัตกรรมให้เกิดเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของไทยที่เน้นคุณค่าและความยั่งยืน พร้อมไปกับการสร้างอุตสาหกรรมใหม่แห่งอนาคตที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้ากับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก เพื่อลดข้อจำกัดด้านขนาดของกำลังซื้อภายในประเทศที่มีแนวโน้มหดตัวลง โดยการผลักดันให้มีการพัฒนาคุณภาพปัจจัยการผลิต พร้อมทั้งเสริมสร้างนิเวศการแข่งขันที่เป็นธรรม ยกระดับการเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าโลก ตลอดจนใช้ประโยชน์จากระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ไทยได้มีการวางระบบไว้แล้วให้เต็มประสิทธิภาพ พร้อมประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมเพื่อปรับปรุงผลิตภาพของแรงงาน ให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายในการ**ปรับเปลี่ยนสู่อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง** การพัฒนาในระยะต่อไปจึงอยู่ที่การเพิ่มศักยภาพของภาคการผลิต รวมถึงเร่งยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการหลักของไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงห่วงโซ่มูลค่าโลก โดย*มุ่งเป้าในการเร่งพัฒนาภาคการผลิตและบริการเป้าหมายรายสาขาที่สำคัญของประเทศ* ได้แก่ ๑) การยกระดับภาคการเกษตรสู่**การผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง** ที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการเพิ่มผลิตภาพ ลดการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ และเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตสู่อุตสาหกรรมอาหารมูลค่าสูง ๒) การปรับเปลี่ยนภาคการท่องเที่ยวซึ่งเป็นภาคบริการที่สำคัญของไทยให้เป็น**การท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน** โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพ คุณค่า และความยั่งยืนมากกว่าปริมาณจากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับบริการที่สอดรับกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ ๓) การเปลี่ยนผ่าน**อุตสาหกรรมยานยนต์สู่ยานยนต์ไฟฟ้าตลอดห่วงโซ่อุปทาน** โดยสนับสนุนการลงทุนวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทย พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานและปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ ๔) การผลักดันให้ไทยเป็น**ศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง** โดยส่งเสริมการผลิตบุคลากร ยกระดับมาตรฐาน รวมถึงสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์ต่อยอดจากผลการศึกษาวิจัยและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาใช้ในกระบวนการรักษาพยาบาลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในการยกระดับสู่การให้บริการบนฐานนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง ๕) การดำเนินยุทธศาสตร์ให้ประเทศไทยเป็น**ประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค** โดยเร่งยกระดับการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ทั้งในและระหว่างประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและโลจิสติกส์เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุน และ ๖) การเร่งยกระดับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไทยให้เป็น **ศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัลของอาเซียน** โดยปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ของไทยจากการรับจ้างผลิตไปสู่การคิดค้นออกแบบและเป็นเจ้าของเทคโนโลยีด้วยตนเอง

๒.๒ บริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์

จากการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยในมิติต่าง ๆ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาความยากจนในภาพรวม และมีแนวโน้มสัดส่วนและจำนวนคนจนในไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยภายในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ พบว่า สามารถลดสัดส่วนคนจนลงจากร้อยละ ๘.๖ ในปี ๒๕๕๙ เหลือร้อยละ ๖.๘๔ ในปี ๒๕๖๓ อย่างไรก็ดี เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูลระดับประเทศในระยะยาว การติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ผ่านมาส่วนใหญ่จึงเป็นค่าเฉลี่ยในภาพรวม ซึ่งไม่สามารถอธิบายพลวัตของความยากจนได้ว่าครัวเรือนยากจนที่ต้องการความช่วยเหลือที่สุดจะสามารถหลุดพ้นความยากจนได้หรือไม่ โดยกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำสุดมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ ๔.๖ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่เฉลี่ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี

โดยปัจจัยสำคัญมาจากการกระจายผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่ทั่วถึง รายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจจึงไม่ได้ถูกจัดสรรให้แก่ประชากรทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม และมีคนจนที่ยังคงติดอยู่ในกับดักความยากจนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ที่ก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ได้ส่งผลให้จำนวนคนจนเพิ่มสูงขึ้น โอกาสในการหลุดพ้นจากกับดักความยากจนเป็นไปได้ยากขึ้น จนมีแนวโน้มที่จะส่งต่อ*ความยากจนข้ามรุ่น* ไปยังลูกหลาน และยังเป็นการตอกย้ำปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคมไทย ทั้งความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการศึกษาและการพัฒนาทักษะแรงงานที่มีคุณภาพ ความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน และบริการสาธารณะ รวมไปถึงการขาดหลักประกันและสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่เพียงพอต่อการสร้างความมั่นคงในชีวิต ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของประเทศในระยะยาวได้

การกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่เท่าเทียมของประเทศไทยก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ ทั้งในส่วนของ *ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้* ระหว่างคนจนและคนรวยในระดับสูง ที่พบว่ารายได้เฉลี่ยระหว่างกลุ่มคนที่จนที่สุดกับกลุ่มที่มีฐานะดีที่สุดมีความแตกต่างกันเกือบ ๑๖ เท่า โดยกลุ่มรายได้สูงมีการเติบโตของรายได้ที่สูงขึ้นเร็วกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อย ในขณะที่ผู้มีรายได้น้อยมีการก่อหนี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กลุ่มผู้มีรายได้สูงจึงมีโอกาสออมเงินและลงทุนในสินทรัพย์มากกว่า ส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาคของการถือครองทรัพย์สิน โดยกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๑๐ มีการถือครองสินทรัพย์ในประเทศที่มีมูลค่าสูงถึงเกือบ ๑ ใน ๓ ของทรัพย์สินรวมทั้งประเทศ บ่งบอกถึง *ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่ง* ซึ่งมีสาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งมาจากรูปแบบการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ไม่ทั่วถึงในช่วงที่ผ่านมา อีกทั้งยังพบ *ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่* จากการเจริญเติบโตและกระจุกตัวทางเศรษฐกิจในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งสัดส่วนรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคการผลิตอุตสาหกรรมและการค้า ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือซึ่งมีสัดส่วนประชากรถึง ๑ ใน ๓ ของทั้งประเทศ มีสัดส่วนรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรกรรม กลับมีขนาดเศรษฐกิจต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยมีรายได้ต่อหัวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศกว่า ๒ เท่า และต่ำกว่ากรุงเทพฯ และปริมณฑล ถึง ๓ – ๔ เท่า ซึ่งนอกจากจะเป็นผลจากการกระจุกตัวของความเจริญทางเศรษฐกิจแล้ว ยังมีความแตกต่างด้านโครงสร้างพื้นฐาน การจัดสรรทรัพยากร และคุณภาพทุนมนุษย์ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยกรุงเทพฯ และภาคกลาง มีดัชนีความก้าวหน้าของคนสูงกว่าภูมิภาคอื่นเกือบทุกด้าน สะท้อนให้เห็นถึง *ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ* อาทิ ด้านสุขภาพ การศึกษา ชีวิตการงาน รายได้ ตลอดจนการคมนาคมและการสื่อสาร นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีปัญหา *ความเหลื่อมล้ำในการดำเนินธุรกิจ* ระหว่างกิจการที่มีขนาดต่างกันในระดับสูง โดยกิจการรายใหญ่ของไทยที่เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของประเทศก็ยังคงมีความสามารถในการผลิตต่ำกว่าบริษัทข้ามชาติ ขณะที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมีจำนวนกว่าร้อยละ ๙๙ ของกิจการทั้งหมดและจ้างงานกว่าร้อยละ ๗๐ ของการจ้างงานทั้งหมดในประเทศ กลับมีสัดส่วนมูลค่าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพียงร้อยละ ๓๔.๒ ในปี ๒๕๖๓ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่สามารถเพิ่มบทบาทให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ ๕๐ โดยข้อจำกัดในการเติบโตของวิสาหกิจขนาดย่อมที่ไม่สามารถพัฒนาสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางได้ ประกอบด้วย การเข้าถึงเงินทุนเพื่อขยายกิจการ การพัฒนาผลิตภาพและระบบบริหารจัดการ ความเข้มข้นของการใช้เทคโนโลยี หรือการขยายตลาด ทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น สะท้อนถึงปัญหาการขาดความสามารถในการปรับตัวและ

ใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ทั้งเพื่อเผชิญวิกฤติและเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติของประเทศไทยถูกฉายภาพให้เด่นชัดและทวีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ โดยพบว่าคนจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงมากกว่าประชากรทั่วไป เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวไม่มีเงินออมและขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน มีโอกาสถูกเลิกจ้างงานได้ง่าย อีกทั้งยังมีความเสี่ยงทางสุขภาพสูงจากการใช้บริการขนส่งสาธารณะและการมีที่อยู่อาศัยที่มีสภาพแออัดไม่ถูกสุขลักษณะ โดยไม่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์สำหรับป้องกันและควบคุมโรคได้เท่าผู้ที่มีฐานะดี ในขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยียังอาจนำมาซึ่งปัญหา*ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล* เนื่องจากขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์ ขาดทักษะดิจิทัล ขาดทุนในการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะทำให้ยิ่งขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ การเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอบรมพัฒนาทักษะ หรือกระทั่งการได้รับมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ

ในส่วนของโครงสร้างประชากรของประเทศ พบว่าสังคมไทยเข้าสู่การเป็น *สังคมสูงวัย* มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ โดยในปี ๒๕๖๓ มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุรวมกว่า ๑๑.๖ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕๗ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าภายในปี ๒๕๖๖ ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ไทยจะกลายเป็น *สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์* ที่มีประชากรอายุมากกว่า ๖๐ สูงถึงร้อยละ ๒๐.๑ ของประชากรทั้งหมด สวนทางกับประชากรวัยเรียนและวัยแรงงานที่มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะกลุ่มอายุ ๓-๒๑ ปี ที่จะมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่องจนเหลือเพียงร้อยละ ๒๐.๖๖ ของประชากรทั้งหมดในปี ๒๕๗๐ หรือลดลงกว่า ๗๑๕,๐๐๐ คน ภายในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ทั้งนี้ การเข้าสู่สังคมสูงวัยอาจส่งผลให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในประเทศทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุมักจะมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงกว่ากลุ่มผู้มีอายุน้อย และการที่ประชากรวัยแรงงานที่มีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง อาจนำมาซึ่งปัญหาขาดแคลนกำลังแรงงานในประเทศ ตอกย้ำความจำเป็นในการพึ่งพาแรงงานต่างชาติมากขึ้น และส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมต่อประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความสามารถในการแข่งขัน และผลิตภาพแรงงาน รวมถึงความต้องการงบประมาณเพื่อเป็นสวัสดิการรองรับวัยเกษียณ จากอัตราการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานและภาระทางการคลังในด้านการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

ในส่วนของ*การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*ของประเทศไทยในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากผลของการยกระดับสุขภาวะ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น ตามดัชนีการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ สะท้อนว่าคนไทยทุกช่วงวัยมีความรู้ความสามารถโดยรวมเพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่ามีทักษะด้านการอ่านหรือการศึกษาหาความรู้ลดลง และมีจำนวนเยาวชนที่ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานใด ๆ เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ศักยภาพของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์และไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งประเด็นด้านการพัฒนา**ทุนทรัพยากรมนุษย์เชิงคุณภาพ**เป็นความท้าทายที่สำคัญของไทยมาโดยตลอด จาก*ระบบและคุณภาพการศึกษา*ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จากรายงานขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ที่ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนอายุ ๑๕ ปี ทั่วโลก ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน พบว่านักเรียนไทยร้อยละ ๕๙.๕ อยู่ในกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และมีนักเรียนไทยเพียงร้อยละ ๐.๑๘ ที่ทำคะแนนได้ในระดับสูงกว่าค่ามาตรฐาน ทั้งยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างระบบการศึกษาและตลาดแรงงาน และยังไม่มีระบบฐานข้อมูลอุปสงค์และอุปทานกำลังคนของประเทศเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนากำลังแรงงาน ที่จะช่วยระบุถึงสมรรถนะและ

ทักษะที่จำเป็นของงานแต่ละอาชีพซึ่งเป็นสิ่งที่ภาคธุรกิจให้ความสำคัญมากกว่าคุณวุฒิทางการศึกษา จึงเป็นข้อจำกัดในการผลิตและยกระดับทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและทิศทางการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศสู่ฐานนวัตกรรม ที่มีแนวโน้มความต้องการทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น อาทิ ความรอบรู้ด้านดิจิทัล การจัดการข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ โค้ดดิ้ง รวมไปถึงทักษะที่เทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนได้ โดยเฉพาะทักษะทางพฤติกรรม อาทิ ทักษะมนุษย์ การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม หรือความคิดสร้างสรรค์

ทั้งนี้ แนวโน้มโครงสร้างประชากรที่คาดว่าจะมีกลุ่มประชากรวัยเรียนลดลง ส่งผลให้การขยายสถานศึกษาในเชิงปริมาณลดความจำเป็นลง และเป็นโอกาสในการยกระดับคุณภาพ ความเสมอภาค และประสิทธิภาพทางการศึกษา หากสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลและความแพร่หลายของการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มากขึ้น ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน อาทิ การเรียนรู้ทางไกล การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ที่สนับสนุนศักยภาพรายบุคคล ที่จะมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

จากการประเมินภาพรวมของบริบทและสถานะของทุนทางสังคมของประเทศไทย บ่งชี้ให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง เพื่อ**มุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม** ด้วยการกระจายโอกาส สร้างความเสมอภาค และลดความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงรายได้ ความมั่งคั่ง เชิงพื้นที่ และโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจ โดยการ**กระจายการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและเมือง** เพื่อกระจายประโยชน์จากความเจริญทางเศรษฐกิจ กระจายโอกาสเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน โลจิสติกส์ และดิจิทัลเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและพื้นที่เมือง เพื่อให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ทั้งการเข้าถึงแหล่งความรู้ แหล่งเงินทุน และสวัสดิการทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางให้มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อ**แก้ไขปัญหาความยากจนเรื้อรังและป้องกันการส่งต่อความยากจนไปยังลูกหลาน** โดยเน้นส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะอาชีพที่มีคุณภาพแก่เด็กและเยาวชนจากครัวเรือนยากจน พร้อมทั้ง**พัฒนาหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคม**ที่มีการบูรณาการอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตให้ทุกคนในสังคมได้รับความคุ้มครองทางสังคมอย่างเหมาะสมเพียงพอ สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้อย่างยั่งยืน ในส่วนของการลดความเหลื่อมล้ำของศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจนั้น ควรมุ่งให้ความสำคัญกับการ**พัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถแข่งขันได้** และมีการเติบโตที่ยั่งยืน โดยพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันได้อย่างเป็นธรรม อาทิ การสนับสนุนทางเทคโนโลยีและกลไกทางการเงินที่เหมาะสมเพื่อให้เข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างทั่วถึง การยกระดับมาตรฐานและพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์และบริการ การเพิ่มการเข้าถึงบริการและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ รวมถึงการสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายห่วงโซ่คุณค่าระดับโลกได้โดยง่าย

๒.๓ บริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยมี**ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี** ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ทั้งนี้ หากมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มี

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินพอดี ทั้งในมิติด้านการผลิตและการบริโภค ซึ่งก่อให้เกิดของเสียและมลพิษในระดับที่เกินกว่าความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศในพื้นที่ จนส่งผลกระทบให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศเสื่อมโทรมลงนั้น อาจส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติในระยะยาวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยการมุ่งพัฒนาทางเศรษฐกิจในระยะหลายสิบปีที่ผ่านมาอาจกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาที่เน้นผลประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจจนขาดการคำนึงถึงความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและขีดความสามารถของระบบนิเวศที่เพียงพอ และประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรในการผลิตสินค้าและบริการยังอยู่ในระดับต่ำ มีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อยกว่าที่ควร จึงส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติของไทยเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากของเสียและมลพิษทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งเป็นความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่เป็นหนึ่งในปัจจัยกำหนดความสำเร็จที่สำคัญต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ของการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินสถานการณ์ของทุนทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญของประเทศ พบว่า *ทรัพยากรป่าไม้* ของไทยมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ โดยมีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้อยู่ในช่วงประมาณร้อยละ ๓๑-๓๓ ของพื้นที่ทั้งหมด จากการปลูกป่าไม้ทดแทนได้ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่สูญเสียไปในแต่ละปี แต่ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ที่กำหนดให้เพิ่มพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ เมื่อพิจารณาแนวโน้มในระยะยาว พบว่าในอดีตการบุกรุกทำลายป่าเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดของการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ไทย ทว่าในปัจจุบันปัญหาไฟป่าทั้งที่เกิดจากเหตุการณ์ทางธรรมชาติและฝีมือมนุษย์ได้กลายมาเป็นสาเหตุหลักของการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ที่มากที่สุดของประเทศไทย และมีแนวโน้มที่สถานการณ์ไฟป่าจะมีความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นำมาซึ่งภาวะโลกร้อนจะส่งผลให้ภัยคุกคามต่อพื้นที่ป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในอนาคต

ในส่วนของ *ทรัพยากรน้ำ* ประเทศไทยมีการพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการอุปโภคบริโภคของภาคครัวเรือน ส่งผลให้มีปริมาณการใช้น้ำเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำตามธรรมชาติทั้งจากการกระทำของมนุษย์และปัจจัยตามธรรมชาติ รวมถึงความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนในแต่ละปี ทำให้มีปริมาณน้ำที่เก็บกักได้ลดลง ส่งผลให้ปัญหาภัยแล้งเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีและมีแนวโน้มที่จะรุนแรงยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน ประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาน้ำท่วมอย่างสม่ำเสมอ แม้ในระยะที่ผ่านมาจำนวนประชากรที่ได้รับผลกระทบจะมีแนวโน้มลดลงแต่ก็ยังคงอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง เมื่อผนวกกับภาวะการแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงมากขึ้น จะยิ่งส่งผลให้ปัญหาน้ำท่วมเป็นความท้าทายที่สำคัญอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อย่างไรก็ดี ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมีแนวโน้มที่จะช่วยยกระดับการบริหารจัดการน้ำและสร้างโอกาสในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ อาทิ การใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ช่วยประหยัดน้ำ การใช้เทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมโยงเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในการบริหารจัดการน้ำสูญเสียในระบบส่งน้ำ รวมทั้งการคาดการณ์สถานการณ์น้ำให้มีความถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น

ในขณะที่ *ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง* ซึ่งมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการรักษาสมดุลของความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำและการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางด้านการคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยว และเป็นพื้นที่ทำประมง พบว่าพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทยซึ่งครอบคลุมพื้นที่ ๒๓ จังหวัด รวมประมาณ ๓,๑๕๑ ตารางกิโลเมตร อยู่ภายใต้ความเสี่ยง

จากภัยคุกคามทั้งทางธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์ ทั้งการรุกล้ำพื้นที่ป่าชายเลน การปล่อยของเสียลงสู่ทะเลที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารพิษ สิ่งปฏิกูล และขยะพลาสติก รวมถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ภาวะโลกร้อนกำลังเป็นภัยต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างมีนัยสำคัญ โดยส่งผลให้แนวปะการังเสียสมดุลตามธรรมชาติ และปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทวีความรุนแรงขึ้นในหลายพื้นที่

เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ของทุนทางสิ่งแวดล้อมของไทย พบว่า *การจัดการของเสีย* เป็นความท้าทายสำคัญของการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ จากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและรูปแบบการใช้ชีวิตของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ปริมาณขยะในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปริมาณขยะระหว่างปี ๒๕๕๓ – ๒๕๖๒ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒ ต่อปี แม้จะมีระบบการกำจัดขยะที่ถูกวิธีและมีการนำขยะกลับไปหมุนเวียนใช้ใหม่ก็ตาม โดยในปี ๒๕๖๓ มีขยะที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้องหรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เพียงร้อยละ ๖๙ ซึ่งยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ กำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕ ภายในปี ๒๕๖๕ ส่งผลให้มีปริมาณขยะตกค้างจำนวนมากที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพแหล่งน้ำ สิ่งมีชีวิตในน้ำ ตลอดจนแหล่งน้ำผิวดินและทะเลในที่สุด ทั้งนี้ สาเหตุของขยะตกค้างมาจากศักยภาพของระบบการจัดการขยะที่ไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นตามอัตราการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประกอบกับการขาดการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง จึงทำให้ไม่สามารถนำขยะไปใช้ประโยชน์ซ้ำได้อย่างเต็มรูปแบบ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมี *ปัญหามลพิษทางอากาศ* โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน ที่ส่วนใหญ่มาจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ อาทิ การเผาขยะหรือวัสดุการเกษตรในที่โล่ง ไอเสียจากรถยนต์ การเผาไหม้จากเครื่องยนต์ดีเซล การปล่อยก๊าซเสียในภาคอุตสาหกรรม รวมถึงภัยธรรมชาติอย่างไฟป่า เป็นมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นและมีปริมาณเกินค่ามาตรฐานเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมและเมืองใหญ่ที่มีประชากรและการจราจรหนาแน่น และปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุตสาหกรรมหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดระยอง ที่ยังคงพบปัญหามลพิษทางอากาศจากการมีค่าเฉลี่ยสารเบนซีนในพื้นที่ในระดับสูงเกินกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดมาโดยตลอด นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นมา

สำหรับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ คือ *การปล่อยก๊าซเรือนกระจก* นั้น ประเทศไทยได้ประกาศเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกและการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศภายหลังปี ๒๕๖๓ ที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ ๒๐-๒๕ เมื่อเทียบเคียงกับปริมาณก๊าซเรือนกระจกปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในปี ๒๕๗๓ (ค.ศ. ๒๐๓๐) หรือคิดเป็นการปล่อยก๊าซเรือนกระจกไม่เกิน ๔๔๔ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ซึ่งนับตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ เป็นต้นมา แม้แนวโน้มปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ จะเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด แต่ประเทศไทยมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าประมาณการในปริมาณก๊าซเรือนกระจกปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๑ ไทยปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าปริมาณปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้นร้อยละ ๑๖ ซึ่งประสบความสำเร็จเหนือเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ที่กำหนดให้การปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าปริมาณปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้นร้อยละ ๗ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแหล่งที่มาในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พบว่าสัดส่วนของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มากที่สุดถึงร้อยละ ๗๔ มาจากการใช้พลังงาน ซึ่งมาจากการผลิตไฟฟ้าร้อยละ ๔๒ การคมนาคมขนส่งร้อยละ ๒๓ ภาคอุตสาหกรรมและการก่อสร้างร้อยละ ๒๐ ดังนั้น การผลิตไฟฟ้าและการคมนาคมขนส่งจะมีบทบาทที่สำคัญอย่างมากต่อการควบคุมปริมาณก๊าซเรือนกระจกของไทย พร้อมกับการพัฒนาความสามารถในการดูดกลับก๊าซเรือนกระจกของภาคป่าไม้และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งมีปริมาณการดูดกลับก๊าซเรือนกระจก ๙๑.๑๓ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี

อย่างไรก็ดี เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนของประเทศไทยภายในปี ๒๕๙๓ (ค.ศ. ๒๐๕๐) และบรรลุตามเจตจำนงในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ในปี ๒๖๐๘ (ค.ศ. ๒๐๖๕) ตามถ้อยแถลงของนายกรัฐมนตรีต่อที่ประชุมสมัชชารัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ ๒๖ ประเทศไทยอาจต้องพิจารณาเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่มีความท้าทายยิ่งขึ้น พร้อมทั้งวางยุทธศาสตร์ระยะยาวเพื่อให้การปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงถึงร้อยละ ๔๐ หรือคิดเป็นปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่จะปล่อยได้ ๒๒๒ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าในปี ๒๕๗๓ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการพิจารณาปรับค่าเป้าหมายย่อย รวมถึงแผนดำเนินงานทั้งในระยะสั้นและระยะกลางเพื่อให้สอดรับกับเจตนารมณ์ดังกล่าว ทั้งนี้ แนวโน้มของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกระแสความตระหนักต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศจะส่งเสริมให้เกิดอุปสงค์ต่อพลังงานสะอาดเพิ่มขึ้น อันจะนำมาซึ่งโอกาสที่สำคัญในการลดก๊าซเรือนกระจกในระยะต่อไปของไทย โดยที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถรองรับการเปลี่ยนผ่านสู่การใช้พลังงานหมุนเวียนและรถยนต์ไฟฟ้าอย่างเพียงพอเหมาะสม

ดังนั้น แนวทางสำคัญสำหรับการพัฒนาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระยะต่อไป คือการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างจากการเน้นผลทางเศรษฐกิจระยะสั้นไปสู่การเจริญเติบโตที่ยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาประเทศในอนาคตจะไม่สามารถแยกประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมออกจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมได้อีกต่อไป จึงต้องกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนในการมุ่งสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค เพื่อลดการใช้วัตถุดิบและลดของเสียจากกระบวนการผลิต เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งทำลายความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ เป็นจุดเริ่มต้นสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก้าวหน้าควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล เพื่อส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไปในระยะยาว โดยการส่งเสริมให้เกิด**เศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ**อย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทย บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดของทุกภาคส่วน โดยอาศัยกลไกและมาตรการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เกิดการลงทุนสีเขียวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งผลักดันให้ภาคการผลิตปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจตามแนวทางทางเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นและเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและได้รับประโยชน์จากเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนากลไกสร้างแรงจูงใจให้เกิดการปรับพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและการดำรงชีพอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ การมีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ประชากรจำนวนมากพึ่งพิงการดำรงชีพจากภาคการเกษตร ประเทศไทยจึงมีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งยังต้องเผชิญความท้าทายจากผลของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและกายภาพที่ก่อให้เกิดการทำลายสมดุลของสิ่งแวดล้อม พร้อมกับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของเมืองและพื้นที่เขตเศรษฐกิจ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่จะทวีความซับซ้อนยิ่งขึ้นในระยะยาว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยคุกคามจากภัยพิบัติทางธรรมชาติยังมีแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต อาจนำมาซึ่งความสูญเสียและผลกระทบต่อทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมหาศาล เป็นความเสี่ยงของการบริหารจัดการที่ไทยยังมีขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

สถานการณ์วิกฤติไม่เพียงพอ จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขด้วยการจัดการปัญหาที่ต้นเหตุ เพื่อ**ลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** โดยส่งเสริมการใช้มาตรการเชิงป้องกันก่อนเกิดภัยในพื้นที่สำคัญ อาทิ การบูรณาการข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยประกอบการวางผังเมือง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การให้ความรู้และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มศักยภาพประชาชนและชุมชนในการรับมือกับภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางธรรมชาติร่วมกัน

๒.๔ บริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐ

ภายใต้การดำเนินงานของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการบริหารจัดการภาครัฐซึ่งเป็นการพัฒนาทุนทางสถาบันของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ โดยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ ได้ดีขึ้น อาทิ การปรับปรุงกระบวนงานและรูปแบบการให้บริการสาธารณะในรูปแบบดิจิทัล การพัฒนาระบบสารสนเทศและระบบข้อมูลเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานภาครัฐ ทั้งนี้ ยังพบว่าประเทศไทยมีความโดดเด่นในการพัฒนาไปสู่การเป็น*รัฐบาลดิจิทัลและการอำนวยความสะดวกให้กับภาคธุรกิจ* โดยในปี ๒๕๖๓ ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ จากองค์การสหประชาชาติให้อยู่ในอันดับที่ ๕๗ จากทั้งหมด ๑๙๓ ประเทศ ดีขึ้นจากอันดับที่ ๗๗ ในปี ๒๕๕๙

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงมีอุปสรรคที่ทำให้*การพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐ*ไม่ดีขึ้นเท่าที่ควร จากรายงานของสถาบันการจัดการนานาชาติที่สะท้อนถึงความเชื่อมั่นของภาคธุรกิจและประชาชนต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ แม้ประเทศไทยจะสามารถลดสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรต่องบประมาณรายจ่ายประจำปีลงได้บ้างแล้ว และมีจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีเพิ่มขึ้นก็ตาม โดยข้อจำกัดที่สำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐมาจากปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารงานภาครัฐที่มีขนาดใหญ่ มีขั้นตอนกระบวนการตามระเบียบปฏิบัติของระบบราชการที่ล้าสมัย ไม่สนับสนุนการทำงานรัฐบาลดิจิทัลแบบครบวงจร การจัดเก็บและการเชื่อมโยงข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลที่เป็นระบบและบูรณาการ เนื่องจากแต่ละหน่วยงานยึดถือกรอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของตนเป็นหลัก ทั้งยังยึดติดกับบทบาทการเป็นผู้ดำเนินการเองมากกว่าการให้ความร่วมมือสนับสนุน แม้จะมีหน่วยงานหรือภาคส่วนอื่นที่มีขีดความสามารถในการดำเนินงานเดียวกันได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงกว่าก็ตาม ส่งผลให้ภาครัฐมีความซ้ำซ้อนด้านบทบาทภารกิจระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีความแยกส่วนกัน ขาดการแบ่งปันหรือการพัฒนาระบบข้อมูลร่วมกัน การยกเลิกหรือควบรวมหน่วยงานภาครัฐในกรณีที่ภารกิจเดิมหมดความจำเป็นหรือมีความสำคัญลดลงก็เป็นสิ่งที่กระทำได้ยากและใช้เวลานาน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปรับเปลี่ยนภารกิจให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีกฎระเบียบและกฎหมายที่ล้าสมัยจำนวนมากที่ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน ทำให้ประชาชนและภาคธุรกิจต้องแบกรับต้นทุนจำนวนมหาศาล ทั้งที่เป็นค่าใช้จ่ายจริงและค่าเสียโอกาสในการทำธุรกิจสูงถึง ๑๓๓,๘๑๖ ล้านบาทต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ ๐.๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

อีกหนึ่งปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการยกระดับทุนทางสถาบันและการบริหารจัดการภาครัฐคือประเด็นด้าน *ความยั่งยืนทางการคลัง* ซึ่งแม้ประเทศไทยจะมีเสถียรภาพทางการคลังที่ดี แต่แนวโน้มของการบริหารจัดการทางการคลังของประเทศในระยะยาวยังคงมีความน่าเป็นห่วง จากโครงสร้างงบประมาณรายจ่ายของประเทศในช่วงปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓ พบว่าประเทศไทยมีรายจ่ายประจำในระดับสูง เฉลี่ยร้อยละ

๗๔.๘ ทั้งยังมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรเฉลี่ยร้อยละ ๒๑.๑ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในขณะที่มีฐานการจัดเก็บภาษีที่ค่อนข้างแคบ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญ โดยโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัยมากขึ้นจะยิ่งเพิ่มความท้าทายต่อการรักษาความยั่งยืนทางการคลัง เนื่องจากรัฐต้องจัดสรรงบประมาณด้านสวัสดิการและด้านสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น ขณะที่จำนวนวัยแรงงานที่ลดลงจะยิ่งมีผลต่อความสามารถในการเติบโตทางเศรษฐกิจและการจัดเก็บรายได้ของภาครัฐ โดยโครงสร้างการจัดเก็บรายได้และบริหารงบประมาณของรัฐที่มีข้อจำกัดนี้ เมื่อประกอบกับความเสี่ยงจากสถานการณ์วิกฤติที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อประเทศได้อย่างรุนแรง อย่างเช่นผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ที่ส่งผลให้รัฐบาลมีแนวโน้มที่จะจัดเก็บรายได้สุทธิได้ต่ำกว่าประมาณการเดิม ในขณะที่รัฐต้องดำเนินนโยบายและมาตรการการเงินการคลังจำนวนมากเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนและผู้ประกอบการ จึงทำให้มีแนวโน้มที่จะมีงบประมาณในการพัฒนาประเทศลดลง

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นด้าน *ความมั่นคงปลอดภัยทางสังคม* ของประเทศไทยที่น่าเป็นห่วง โดยประเทศไทยได้รับการจัดอันดับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคมอยู่ในอันดับที่ ๑๒๓ จากทั้งหมด ๑๖๓ ประเทศ ขณะที่ดัชนีความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ของโลกแสดงให้เห็นว่าความมั่นคงทางไซเบอร์ของไทยมีอันดับลดลงจากอันดับที่ ๒๒ ในปี ๒๕๖๐ เป็นอันดับที่ ๔๔ ในปี ๒๕๖๓ จากข้อจำกัดทางศักยภาพของทั้งระดับบุคคลและองค์กรภาครัฐที่พัฒนาทักษะความรู้ความเข้าใจและสมรรถนะทางดิจิทัลได้ไม่ทันต่อการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ ซึ่งเป็นความท้าทายของภาครัฐในการลดข้อจำกัดเดิมและเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐต่อไป

ในส่วนของทุนทางสถาบันในระดับประชาสังคมซึ่งบ่งบอกถึงเสถียรภาพและความเข้มแข็งของสังคมนั้น พบว่า ประเทศไทยมีการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ค่อนข้างเข้มแข็ง มีระดับของการดำเนินงานอาสาสมัครและการช่วยเหลือแบ่งปันที่สูง ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการรับมือกับภาวะวิกฤติต่าง ๆ สะท้อนถึงพลังเชิงบวกทางสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ดีของคนไทย อย่างไรก็ตาม ภาคประชาสังคมส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเพียงพอและขาดการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบเท่าที่ควร และด้วยความผันแปรของพลวัตทางสังคมที่ความเป็นปัจเจกมีแนวโน้มสูงขึ้น ค่านิยมในสังคมที่เปลี่ยนไป และความก้าวหน้าของโลกออนไลน์ที่เติบโตแพร่หลายและสื่อสังคมออนไลน์ที่เน้นความรวดเร็วในการแพร่กระจายข่าวสารจนมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน นำไปสู่ความเคลื่อนไหวทางสังคมที่เรียกร้องให้ภาครัฐพัฒนาการดำเนินงานให้โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความไม่สงบในสังคมขึ้นได้ง่ายหากเกิดกระแสสังคมที่ขาดความเชื่อมั่นในรัฐ เกิดเป็นแรงผลักดันให้ภาครัฐต้องยิ่งตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการให้สามารถเชื่อมโยงและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นภาคีการพัฒนาขับเคลื่อนประเทศอย่างมีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นในรัฐให้กลับคืนมา

การพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อส่งเสริมทุนทางสถาบันของประเทศไทยในระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงอยู่ที่การ**ยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการภาครัฐ** ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและทันต่อสถานการณ์ โดยเร่งปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถให้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐานแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม มีการเชื่อมโยงจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นได้อย่างมีบูรณาการ และมีธรรมาภิบาล เพื่อรักษาเสถียรภาพทางสังคมและฟื้นฟูความเชื่อมั่นในรัฐ เป็นการเสริมสร้างทุนทางสถาบันของประเทศ ซึ่งการปฏิรูปภาครัฐเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญของไทยมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่คนในสังคมส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้

ด้านสิทธิมนุษยชน ภาครัฐจึงต้องเร่งพัฒนากลไกทางสถาบันที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัลและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการสาธารณะให้มีความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ร่วมกับ*การใช้ข้อมูลและกระบวนการมีส่วนร่วม*ในการออกแบบนโยบายสาธารณะและการกำกับดูแลการดำเนินงานของรัฐให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดรับกับสภาวการณ์ที่ปรับเปลี่ยนไปได้อย่างฉับไว เพื่อ**เสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่** โดยภาครัฐต้องทบทวนบทบาทและกระบวนการทำงาน เน้นการพัฒนาสมรรถนะให้ยืดหยุ่นคล่องตัว เชื่อมโยงและเปิดกว้าง ควบคู่กับการพัฒนาข้อมูลและบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนและภาคธุรกิจสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกรวดเร็วและประหยัด เพื่อให้สามารถให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเท่าทันต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนและทุกภาคส่วน ซึ่งต้องมีการปรับระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลภาครัฐ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่จำเป็นในการให้บริการภาครัฐแบบดิจิทัล รวมถึงยกเลิกกฎหมายที่ล้าสมัยหมดความจำเป็น พร้อมกับการพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อให้ประเทศไทยมี**ภาครัฐที่มีสมรรถนะ ทันสมัย คล่องตัว และตอบโจทย์ประชาชน** สามารถ**เป็นปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ**ได้อย่างแท้จริง

ส่วนที่ ๓

วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และหมุดหมายการพัฒนา

๓.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนา

การพัฒนาประเทศในระยะ ๕ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ให้สามารถก้าวข้ามความท้าทายที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ จำเป็นจะต้องเร่งแก้ไขจุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศที่มีอยู่เดิม รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการรับมือกับความเสี่ยงสำคัญที่มาจากการเปลี่ยนแปลงของบริบททั้งจากภายนอกและภายใน ตลอดจนการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที ด้วยเหตุนี้ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ ***พลิกโฉมประเทศไทยสู่ "สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน"*** ซึ่งหมายถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้าง นโยบาย และกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวทันพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการยกระดับกิจกรรมการผลิตและการให้บริการให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้นโดยอยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้างต้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงได้กำหนด**เป้าหมายหลักของการพัฒนาจำนวน ๕ ประการ** ประกอบด้วย

๓.๑.๑ การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม มุ่งยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการสำคัญ ผ่านการผลักดันส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ที่ตอบโจทย์พัฒนาการของสังคมยุคใหม่และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยกับห่วงโซ่มูลค่าของภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย รวมถึงพัฒนาระบบนิเวศที่ส่งเสริมการค้าการลงทุนและนวัตกรรม

๓.๑.๒ การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม และเร่งรัดการเตรียมพร้อมกำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพและผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต

๓.๑.๓ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม มุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในเชิงรายได้ พื้นที่ ความมั่งคั่ง และการแข่งขันของภาคธุรกิจ ด้วยการสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม กระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและจัดให้มีบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งเพิ่มโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจให้เปิดกว้างและเป็นธรรม

๓.๑.๔ การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน มุ่งลดการก่อมลพิษ ควบคู่ไปกับการผลักดันให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ตลอดจนลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนภายในปี ๒๕๙๓ และบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ภายในปี ๒๖๐๘

๓.๑.๕ การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ มุ่งสร้างความพร้อมในการรับมือและแสวงหาโอกาสจากการเป็นสังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยโรคระบาด และภัยคุกคามทางไซเบอร์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกลไกทางสถาบันที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัล รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารงานของภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีได้อย่างทันเวลา มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล

โดยตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแต่ละเป้าหมายหลัก มีดังนี้

เป้าหมายหลัก	ตัวชี้วัด	สถานะปัจจุบัน	ค่าเป้าหมายในปี ๒๕๗๐
๑. การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม	รายได้ประชาชาติต่อหัว	๗,๐๙๗ เหรียญสหรัฐต่อปี (๒๒๗,๐๐๐ บาท) ในปี ๒๕๖๔	๙,๓๐๐ เหรียญสหรัฐต่อปี (๓๐๐,๐๐๐ บาท)
๒. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่	ดัชนีความก้าวหน้าของคน (ประกอบด้วยตัวชี้วัดใน ๘ ด้าน ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา ชีวิตการงาน รายได้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม)	๐.๖๕๐๑ (ความก้าวหน้าของคนอยู่ในระดับปานกลาง) ในปี ๒๕๖๓	๐.๗๒๐๙ (ความก้าวหน้าของคนอยู่ในระดับสูง)
๓. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม	ความแตกต่างของความเป็นอยู่ (รายจ่าย) ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงสุดร้อยละ ๑๐ และต่ำสุดร้อยละ ๔๐	๕.๖๘ เท่า ในปี ๒๕๖๓	ต่ำกว่า ๕ เท่า
๔. การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน	ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	ในปี ๒๕๖๒ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและขนส่ง ลดลงร้อยละ ๑๗ เมื่อเทียบกับปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในกรณีปกติ	การปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวม (ครอบคลุมภาคพลังงาน/คมนาคมและขนส่ง/กระบวนการทางอุตสาหกรรม/การจัดการของเสีย) ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ เมื่อเทียบกับปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในกรณีปกติ
๕. การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่	ดัชนีรวมสะท้อนความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ๔ ตัวชี้วัดย่อย ได้แก่		
	๑) ขีดความสามารถของการปฏิบัติตามกฎอนามัยระหว่างประเทศและการเตรียมความพร้อมฉุกเฉินด้านสุขภาพ	ร้อยละ ๘๕ ในปี ๒๕๖๓	ร้อยละ ๙๐ โดยสมรรถนะหลักแต่ละด้านไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐

เป้าหมายหลัก	ตัวชี้วัด	สถานะปัจจุบัน	ค่าเป้าหมายในปี ๒๕๗๐
	๒) อันดับความเสี่ยงด้านภูมิอากาศ	อันดับเฉลี่ย ๕ ปี (๒๕๕๘-๒๕๖๒) เท่ากับ ๓๖.๘	อันดับเฉลี่ย ๕ ปี (๒๕๖๖-๒๕๗๐) ไม่น้อยกว่า ๔๐[๑]
	๓) อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล	อันดับที่ ๓๘ ในปี ๒๕๖๔	อันดับที่ ๓๐
	๔) อันดับประสิทธิภาพของรัฐบาล	อันดับที่ ๒๐ ในปี ๒๕๖๔	อันดับที่ ๑๕

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแต่ละเป้าหมายหลัก เป็นตัวชี้วัดร่วมที่ต้องการอาศัยการดำเนินงานจากหลายหมุดหมายการพัฒนาประกอบกัน และใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ของแผนในภาพรวม

๓.๒ หมุดหมายการพัฒนา

เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายหลักไปสู่ภาพของการขับเคลื่อนที่ชัดเจนในลักษณะของวาระการพัฒนาที่เอื้อให้เกิดการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงานและหลายภาคส่วนในการผลักดันการพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงได้กำหนด***หมุดหมายการพัฒนา*** จำนวน **๑๓ หมุดหมาย** ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ “เป็น” หรือมุ่งหวังจะ “มี” เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” โดยหมุดหมายทั้ง ๑๓ ประการ แบ่งออกได้เป็น ๔ มิติ ดังนี้

๓.๒.๑ มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย

หมุดหมายที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

หมุดหมายที่ ๒ ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน

หมุดหมายที่ ๓ ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก

หมุดหมายที่ ๔ ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง

หมุดหมายที่ ๕ ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค

หมุดหมายที่ ๖ ไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัลของอาเซียน

๓.๒.๒ มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม

หมุดหมายที่ ๗ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้

หมุดหมายที่ ๘ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน

[๑] ตัวเลขอันดับที่น้อย แสดงถึงระดับผลกระทบจากสภาพอากาศที่สูง

หมุดหมายที่ ๙ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม

๓.๒.๓ มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมุดหมายที่ ๑๐ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

หมุดหมายที่ ๑๑ ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๓.๒.๔ มิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ

หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

ความเชื่อมโยงระหว่างหมุดหมายการพัฒนากับเป้าหมายหลักแสดงไว้ในแผนภาพที่ ๓.๑ โดยหมุดหมายการพัฒนาที่กำหนดขึ้นเป็นประเด็นที่มีลักษณะเชิงบูรณาการที่ครอบคลุมการพัฒนาตั้งแต่ในระดับต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ และสามารถนำไปสู่ผลพัฒนาทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน ทำให้หมุดหมายแต่ละประการสามารถสนับสนุนเป้าหมายหลักได้มากกว่าหนึ่งข้อ นอกจากนี้การพัฒนาภายใต้แต่ละหมุดหมายไม่ได้แยกขาดจากกัน แต่มีการสนับสนุนหรือเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

แผนภาพที่ ๓.๑ ความเชื่อมโยงระหว่างหมุดหมายการพัฒนากับเป้าหมายหลัก

ส่วนที่ ๔

แผนกลยุทธ์รายหมุดหมาย

หมุดหมายที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

การพัฒนาภาคการเกษตรที่ผ่านมา เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกและการเป็นวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมต่อเนื่องในการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ผ่านการขยายพื้นที่เพาะปลูก การพัฒนาปัจจัยการผลิตให้มีคุณภาพ การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ในระดับหนึ่ง โดยในปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของภาคการเกษตรและการแปรรูปที่เกี่ยวข้อง มีมูลค่า ๑,๔๗๗,๕๘๙ ล้านบาท ซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมเครื่องดื่ม มีมูลค่ารวมคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของภาคการเกษตรและการแปรรูปที่เกี่ยวข้องปี ๒๕๖๒

แม้ว่ารัฐบาลได้ให้การส่งเสริมการผลิตและพัฒนาภาคการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน แต่ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญในการยกระดับการพัฒนาภาคเกษตรของไทย อาทิ ๑) น้ำเพื่อการเกษตร โดยร้อยละ ๘๓ ของพื้นที่การเกษตรอยู่นอกเขตชลประทาน ๒) การเพาะปลูกในพื้นที่ไม่เหมาะสม โดยร้อยละ ๓๐ ของพื้นที่การเกษตรเป็นที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับการผลิตพืชและเป็นกลุ่มดินมีปัญหา ๓) การถือครองที่ดินพื้นที่การเกษตรที่เกษตรกรเป็นเจ้าของมีแนวโน้มลดลงเหลือประมาณร้อยละ ๔๘ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ๔) มลพิษทางอากาศที่เกิดจากการเผาวัสดุเหลือทิ้งในพื้นที่การเกษตร ๕) ขาดการเชื่อมโยงในลักษณะของคลัสเตอร์ ตลอดห่วงโซ่มูลค่าของสถาบันเกษตรกรและเครือข่าย เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในตลาดและลดต้นทุนการดำเนินธุรกิจ ๖) ความไม่สอดคล้องกันของปริมาณและคุณภาพผลผลิต กับความต้องการของตลาดทั้งในด้านการบริโภคทางตรงและการเป็นวัตถุดิบแปรรูปผลิตภัณฑ์ ๗) การผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรเป็นวัตถุดิบหรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำไม่สร้างมูลค่าเพิ่ม ๘) แนวโน้มแรงงานในภาคเกษตรไทยที่มีอายุเฉลี่ยสูงขึ้น ขณะเดียวกัน ยังมีปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่ส่งผลให้การพัฒนาภาคเกษตรของไทยไม่สามารถยกระดับและเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ๑) ภัยพิบัติทางธรรมชาติมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ภัยแล้ง อุทกภัย และวาตภัย รวมถึงการระบาดของโรคที่เกิดกับพืชและสัตว์ ๒) ความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรที่เกิดจากการผลิตสินค้าตามฤดูกาลและภาวะเศรษฐกิจโลก และ ๓) การนำประเด็นทางสังคมมาเป็นมาตรฐานทางการค้าระหว่างประเทศและประเทศคู่ค้าเพิ่มมากขึ้น อาทิ มาตรฐานแรงงาน มาตรฐานสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ดี ความต้องการอาหารที่เพิ่มมากขึ้น การใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบทางการเกษตรและของเหลือภาคเกษตรที่หลากหลายมากขึ้น และความตระหนักของผู้ผลิตและผู้บริโภคเกี่ยวกับการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น เป็นโอกาสให้ภาคการเกษตรไทยปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจาก *“ผลิตมากแต่สร้างรายได้น้อย”* ไปสู่การผลิตสินค้าคุณภาพสูงที่ *“ผลิตน้อยแต่สร้างรายได้มาก”* เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง แต่เมื่อพิจารณาความพร้อมของภาคเกษตรของไทยในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตให้สามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงนั้น พบว่ายังมีประเด็นสำคัญที่จำเป็นจะต้องสร้างความชัดเจน ปรับปรุง และยกระดับ เพื่อลดข้อจำกัดและเอื้อให้เกิดการผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง กล่าวคือ ตั้งแต่ต้นน้ำ ได้แก่ ๑) เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรสมัยใหม่ที่เฉพาะเจาะจงยังมีการใช้ไม่มาก ๒) ฐานข้อมูลภาคการเกษตรที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ยังขาดการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการภาคการเกษตร ๓) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้าง

มูลค่าเพิ่มจากการผลิตภาคเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในวงแคบ อาทิ การปลูกไม้เศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๔) ระบบประกันภัยพืชผลยังไม่จูงใจให้เกษตรกรซื้อประกันโดยสมัครใจ สำหรับกลางน้ำ ประกอบด้วย ประเด็น ๕) นวัตกรรมการแปรรูปอาหาร ยังมีจำนวนสิทธิบัตรด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรมอาหารที่น้อยกว่าต่างประเทศ แม้ว่าจะมีเมืองนวัตกรรมอาหาร และมีมูลค่าการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาที่สูง ๖) ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านคุณภาพในการทดสอบอาหารใหม่ และการขึ้นทะเบียนอาหารใหม่ ยังมีน้อยและล่าช้า รวมถึงประเด็นปลายน้ำ ได้แก่ ๗) ตลาดสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงยังไม่มีความชัดเจน อาทิ อาหารทางการแพทย์ อาหารสุขภาพ สารสำคัญจากพืชสมุนไพร เคมีชีวภาพ ๘) ตลาดกลางจำหน่ายสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ยังมีอยู่อย่างจำกัด และปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ๙) การบริหารจัดการอุปสงค์และอุปทานของน้ำยังไม่เหมาะสม ทั้งในด้านการจัดหา จัดสรร ฟื้นฟูพัฒนาแหล่งน้ำ และเทคนิคการบริหารจัดการน้ำ รวมถึงการจัดการน้ำเสีย เนื่องจากยังมีความต้องการน้ำที่ยังจัดการไม่ได้กว่า ๗๐,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร และไม่สามารถจัดการกับความเสี่ยงน้ำท่วม/น้ำแล้งได้ ๑๐) ระบบรับรองมาตรฐานความปลอดภัยสินค้าเกษตรมีจำนวนมากและมีข้อกำหนดการผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้ผลิตมีต้นทุนสูงในการขอรับรองมาตรฐานหากต้องการจำหน่ายสินค้าเกษตรแก่ตลาดปลายทางที่ยอมรับมาตรฐานความปลอดภัยสินค้าเกษตรที่ต่างกัน ๑๑) ระบบการรวบรวม ขนส่ง และกระจายสินค้าเกษตรที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในปัจจุบันยังไม่เพียงพอกับความต้องการ และจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงการบริหารจัดการให้ทันสมัยและรวดเร็ว และ ๑๒) กลไกในการเชื่อมโยงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานยังไม่มีประสิทธิภาพ

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

หมุดหมายที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง มีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ทั้ง ๕ เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๑) **การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม** โดยยกระดับให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเศรษฐกิจท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าของภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย เป้าหมายที่ ๒) **การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่** โดยสนับสนุนให้กำลังคนมีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย เป้าหมายที่ ๓) **การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม** โดยลดความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงรายได้และความมั่นคง รวมถึงโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจ และให้กลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสในการเลื่อนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น เป้าหมายที่ ๔) **การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน** โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตและบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และ เป้าหมายที่ ๕) **การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่** โดยประเทศไทยมีความสามารถในการรับมือกับภัยคุกคามที่สำคัญในอนาคต โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โรคระบาดร้ายแรงและโรคอุบัติใหม่ และภัยคุกคามทางไซเบอร์

เป้าหมายของหมุดหมายที่ ๑ เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ พบว่า มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ จำนวน ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ในเป้าหมาย (๑) ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และ (๒) ประเทศไทยมีขีดความสามารถ

ในการแข่งขันสูงขึ้น โดยมีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นเกษตร ที่ให้ความสำคัญกับการยกระดับการผลิตให้เข้าสู่คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย การใช้ประโยชน์จากความโดดเด่นและเอกลักษณ์ของสินค้าเกษตร รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพในแต่ละพื้นที่เพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการผลิตและการจัดการฟาร์ม ๒) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในเป้าหมายการสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ โดยมีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นเศรษฐกิจฐานราก ที่ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มในรูปแบบที่มีโครงสร้างกระจายรายได้ให้กับเศรษฐกิจและชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากด้วยการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน พร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และ๓) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในเป้าหมายการใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ โดยมีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืน ที่ให้ความสำคัญกับการเติบโตที่เน้นหลักการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ การรักษา ฟื้นฟูและสร้างใหม่ เพื่อให้มีฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินความพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ รวมถึงการผลิตและการบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปสูงขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเติบโต ร้อยละ ๔.๕ ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ รายได้สุทธิต่อครัวเรือนเกษตรกร ไม่ต่ำกว่า ๕๓๗,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือน เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ พื้นที่เกษตรอินทรีย์ เพิ่มขึ้นเป็น ๒.๐ ล้านไร่ และพื้นที่เกษตรที่ได้รับการรับรองตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้นเป็น ๒.๕ ล้านไร่ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ พื้นที่เพาะปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมลดลงร้อยละ ๑๐ เมื่อสิ้นสุดแผน

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการ เพื่อคุณภาพ ความมั่นคงทางอาหาร และความยั่งยืนของภาคเกษตร

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ ภาคเกษตรมีผลิตภาพการผลิตรวม เฉลี่ยร้อยละ ๑.๕ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ มีตลาดกลางสินค้าเกษตรภูมิภาคในภาคเหนือ ๒ แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒ แห่ง ภาคใต้ ๒ แห่ง ภาคกลาง ๑ แห่ง และภาคตะวันออก ๑ แห่ง เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓ น้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำทั้งประเทศมีปริมาณอย่างน้อย ๔๐,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๒.๔ ระบบชลประทานมีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๕ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๒.๕ เกิดการใช้น้ำซ้ำในพื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทาน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๒.๖ มีพื้นที่ที่สามารถลดความเสี่ยงภัยน้ำท่วม-น้ำแล้ง และเกิดระบบจัดการน้ำชุมชน จำนวนไม่น้อยกว่า ๔,๐๐๐ ตำบล เมื่อสิ้นสุดแผน

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> การเพิ่มศักยภาพและบทบาทของผู้ประกอบการเกษตรในฐานะหุ้นส่วนเศรษฐกิจของห่วงโซ่อุปทานที่ได้รับส่วนแบ่งประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ จำนวนสหกรณ์ภาคเกษตรในชั้นที่ ๑ ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งสหกรณ์เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๑๘ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ จำนวนกลุ่มเกษตรกรในชั้นที่ ๑ ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๖ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๓.๓ จำนวนวิสาหกิจชุมชนในระดับดี ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๓๕ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๓.๔ ผู้ประกอบการเกษตรเพิ่มขึ้นปีละ ๔,๐๐๐ ราย

๓. แผนที่กลยุทธ์

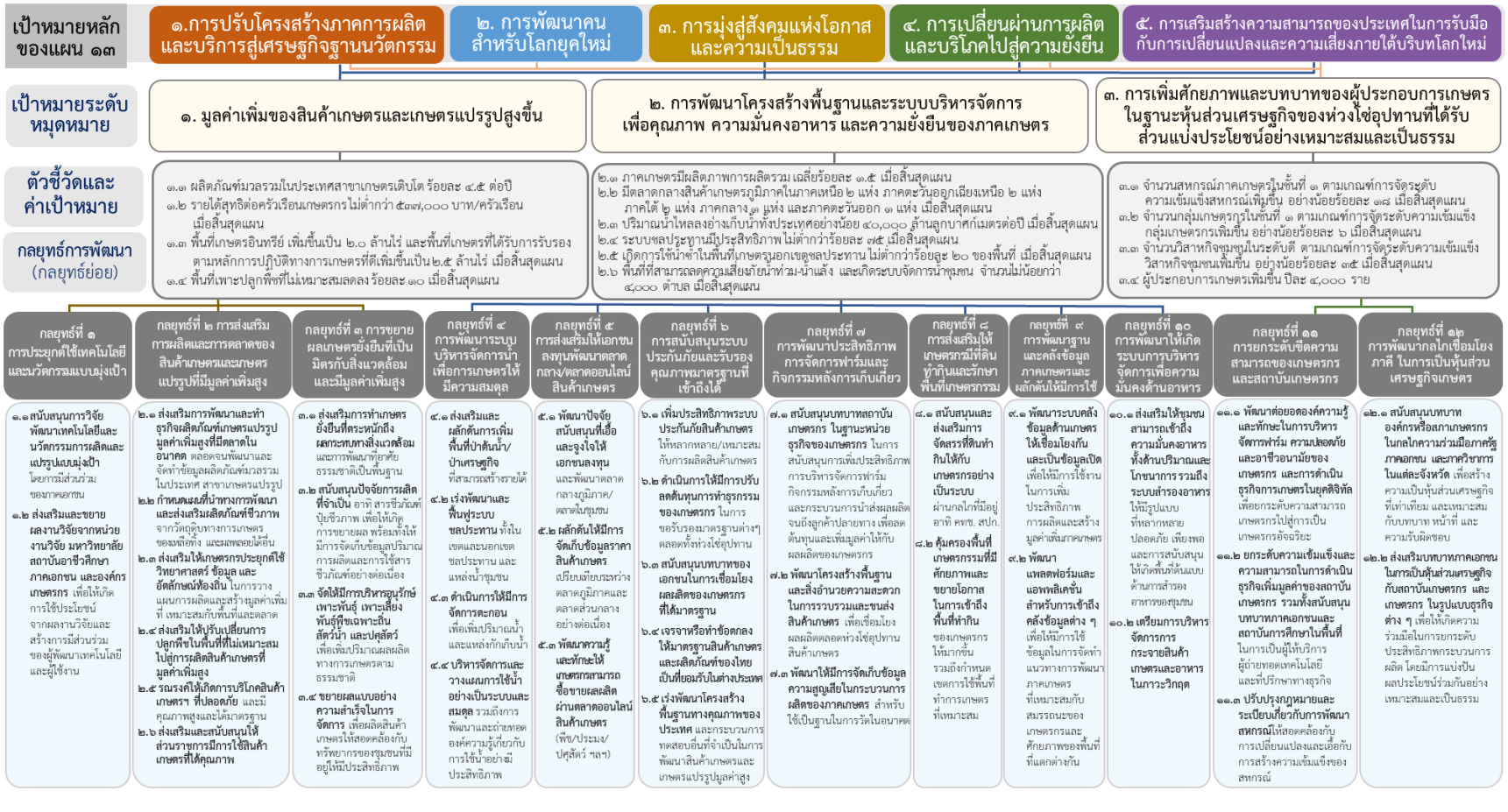
เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๑.การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
๒. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
๓. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
๔. การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน
๕. การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปสูงขึ้น
๒. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการเพื่อคุณภาพ ความมั่นคงอาหาร และความยั่งยืนของภาคเกษตร
๓. การเพิ่มศักยภาพและบทบาทของผู้ประกอบการเกษตรในฐานะหุ้นส่วนเศรษฐกิจของห่วงโซ่อุปทานที่ได้รับส่วนแบ่งประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเติบโต ร้อยละ ๔.๕ ต่อปี
๑.๒ รายได้สุทธิต่อครัวเรือนเกษตรกรไม่ต่ำกว่า ๕๓๗,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน เมื่อสิ้นสุดแผน
๑.๓ พื้นที่เกษตรอินทรีย์ เพิ่มขึ้นเป็น ๒.๐ ล้านไร่ และพื้นที่เกษตรที่ได้รับการรับรองตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้นเป็น ๒.๕ ล้านไร่ เมื่อสิ้นสุดแผน
๑.๔ พื้นที่เพาะปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมลดลง ร้อยละ ๑๐ เมื่อสิ้นสุดแผน
๒.๑ ภาคเกษตรมีผลิตภาพการผลิตรวม เฉลี่ยร้อยละ ๑.๕ เมื่อสิ้นสุดแผน
๒.๒ มีตลาดกลางสินค้าเกษตรภูมิภาคในภาคเหนือ ๒ แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒ แห่ง ภาคใต้ ๒ แห่ง ภาคกลาง ๑ แห่ง และภาคตะวันออก ๑ แห่ง เมื่อสิ้นสุดแผน
๒.๓ ปริมาณน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำทั้งประเทศอย่างน้อย ๔๐,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี เมื่อสิ้นสุดแผน
๒.๔ ระบบชลประทานมีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๕ เมื่อสิ้นสุดแผน
๒.๕ เกิดการใช้น้ำชำในพื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทาน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่ เมื่อสิ้นสุดแผน
๒.๖ พื้นที่ที่สามารถลดความเสี่ยงภัยน้ำท่วม-น้ำแล้ง และเกิดระบบจัดการน้ำชุมชน จำนวนไม่น้อยกว่า ๔,๐๐๐ ตำบล เมื่อสิ้นสุดแผน
๓.๑ จำนวนสหกรณ์ภาคเกษตรในชั้นที่ ๑ ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งสหกรณ์เพิ่มขึ้น อย่างน้อยร้อยละ ๑๘ เมื่อสิ้นสุดแผน
๓.๒ จำนวนกลุ่มเกษตรกรในชั้นที่ ๑ ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรเพิ่มขึ้น อย่างน้อยร้อยละ ๖ เมื่อสิ้นสุดแผน
๓.๓ จำนวนวิสาหกิจชุมชนในระดับดี ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น อย่างน้อยร้อยละ ๓๕ เมื่อสิ้นสุดแผน
๓.๔ ผู้ประกอบการเกษตรเพิ่มขึ้น ปีละ ๔,๐๐๐ ราย
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบมุ่งเป้า
๑.๑ สนับสนุนการวิจัย พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตและแปรรูปแบบมุ่งเป้า โดยการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน
๑.๒ ส่งเสริมและขยายผลงานวิจัยจากหน่วยงานวิจัย มหาวิทยาลัย สถาบันอาชีวศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรเกษตรกร เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้พัฒนาเทคโนโลยีและผู้ใช้งาน
กลยุทธ์ที่ ๒ การส่งเสริมการผลิตและการตลาดของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มสูง
๒.๑ ส่งเสริมการพัฒนาและทำธุรกิจผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปมูลค่าเพิ่มสูงที่มีตลาดในอนาคต ตลอดจนพัฒนาและจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สาขาเกษตรแปรรูป
๒.๒ กำหนดผลที่นำทางการพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชีวภาพ จากวัตถุดิบทางการเกษตรของเหลือทิ้ง และผลพลอยได้อื่น
๒.๓ ส่งเสริมให้เกษตรกรประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ ข้อมูล และอัตลักษณ์ท้องถิ่น ในการวางแผนการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มที่ เหมาะสมกับพื้นที่และตลาด
๒.๔ ส่งเสริมให้ปรับเปลี่ยนการปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูง
๒.๕ รณรงค์ให้เกิดการบริโภคสินค้าเกษตรฯ ที่ปลอดภัย และมีคุณภาพสูงและได้มาตรฐาน
๒.๖ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนราชการมีการใช้สินค้าเกษตรที่ได้คุณภาพ
กลยุทธ์ที่ ๓ การขยายผลเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีมูลค่าเพิ่มสูง
๓.๑ ส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืนที่ตระหนักถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่อาศัยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน
๓.๒ สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็น อาทิ สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยชีวภาพ เพื่อให้เกิดการขยายผล พร้อมทั้งให้มีการจัดเก็บข้อมูลปริมาณการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง
๓.๓ จัดให้มีการบริหารจัดการเขตพื้นที่ เขตเพาะปลูก เขตอนุรักษ์ เขตพื้นที่เฉพาะถิ่น สัตว์น้ำ และปศุสัตว์ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตทางการเกษตรตามธรรมชาติ
๓.๔ ขยายผลแบบอย่างความสำเร็จในการจัดการ เพื่อผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ
กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมดุล
๔.๑ ส่งเสริมและผลักดันการเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ/ป่าเศรษฐกิจ ที่สามารถสร้างรายได้
๔.๒ เร่งพัฒนาและฟื้นฟูระบบชลประทาน ทั้งในเขตและนอกเขตชลประทาน และแหล่งน้ำชุมชน
๔.๓ ดำเนินการให้มีการจัดการตะกอน เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำและแหล่งกักเก็บน้ำ
๔.๔ บริหารจัดการและวางแผนการใช้น้ำอย่างเป็นระบบและสมดุล รวมถึงการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
กลยุทธ์ที่ ๕ การส่งเสริมให้เอกชนลงทุนพัฒนาตลาดกลาง/ตลาดออนไลน์สินค้าเกษตร
๕.๑ พัฒนาปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อและจูงใจให้เอกชนลงทุนและพัฒนาตลาดกลางภูมิภาค/ตลาดในชุมชน
๕.๒ ผลักดันให้มีการจัดเก็บข้อมูลราคาสินค้าเกษตร เปรียบเทียบระหว่างตลาดภูมิภาคและตลาดส่วนกลางอย่างต่อเนื่อง
๕.๓ พัฒนาความรู้และทักษะให้เกษตรกรสามารถซื้อขายผลผลิตผ่านตลาดออนไลน์สินค้าเกษตร (พืช/ประมง/ปศุสัตว์ ฯลฯ)
กลยุทธ์ที่ ๖ การสนับสนุนระบบประกันภัยและรับรองคุณภาพมาตรฐานที่เข้าถึงได้
๖.๑ เพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันภัยสินค้าเกษตรให้หลากหลาย/เหมาะสมกับการผลิตสินค้าเกษตร
๖.๒ ดำเนินการให้มีการปรับลดต้นทุนการทำธุรกรรมของเกษตรกร ในการขอรับรองมาตรฐานต่างๆ ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน
๖.๓ สนับสนุนบทบาทของเอกชนในการเชื่อมโยงผลผลิตของเกษตรกรที่ได้มาตรฐาน
๖.๔ เจรจาหรือทำข้อตกลงให้มาตรฐานสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ
๖.๕ เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ และกระบวนการทดสอบอื่นที่จำเป็นในการพัฒนาสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง
กลยุทธ์ที่ ๗ การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการฟาร์มและกิจกรรมหลังการเก็บเกี่ยว
๗.๑ สนับสนุนบทบาทสถาบันเกษตรกร ในฐานะหน่วยธุรกิจของเกษตรกร ในการสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฟาร์ม กิจกรรมหลังการเก็บเกี่ยว และกระบวนการนำส่งผลผลิตจนถึงลูกค้าปลายทาง เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตของเกษตรกร
๗.๒ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรวบรวมและขนส่งสินค้าเกษตร เพื่อเชื่อมโยงผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตร
๗.๓ พัฒนาให้มีการจัดเก็บข้อมูลความสูญเสียในกระบวนการผลิตของภาคเกษตร สำหรับใช้เป็นฐานในการวัดในอนาคต
กลยุทธ์ที่ ๘ การส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินและรักษาพื้นที่เกษตรกรรม
๘.๑ สนับสนุนและส่งเสริมการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับเกษตรกรอย่างเป็นระบบ ผ่านกลไกที่มีอยู่ อาทิ คทช. สปก.
๘.๒ คุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพและขยายโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่ทำกิน ของเกษตรกรให้มากขึ้น รวมถึงกำหนดเขตการใช้พื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสม
กลยุทธ์ที่ ๙ การพัฒนาฐานและคลังข้อมูลภาคเกษตรและผลักดันให้มีการใช้
๙.๑ พัฒนาระบบคลังข้อมูลด้านเกษตรให้เชื่อมโยงกันและเป็นข้อมูลเปิด เพื่อให้มีการใช้งานในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภาคเกษตร
๙.๒ พัฒนาแพลตฟอร์มและแอพพลิเคชั่นสำหรับการเข้าถึงคลังข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้มีการใช้ข้อมูลในการจัดทำแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรที่เหมาะสมกับสมรรถนะของเกษตรกรและศักยภาพของพื้นที่ที่แตกต่างกัน
กลยุทธ์ที่ ๑๐ การพัฒนาให้เกิดระบบการบริหารจัดการเพื่อความมั่นคงด้านอาหาร
๑๐.๑ ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถเข้าถึงความมั่นคงอาหาร ทั้งด้านปริมาณและโภชนาการ รวมถึงระบบสำรองอาหาร ให้มีรูปแบบที่หลากหลาย ปลอดภัย เพียงพอ และการสนับสนุนให้เกิดพื้นที่ต้นแบบด้านการสำรองอาหารของชุมชน
๑๐.๒ เตรียมการบริหารจัดการการกระจายสินค้าเกษตรและอาหารในภาวะวิกฤต
กลยุทธ์ที่ ๑๑ การยกระดับขีดความสามารถของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร
๑๑.๑ พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการฟาร์ม ความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของเกษตรกร และการดำเนินธุรกิจการเกษตรในยุคดิจิทัล เพื่อยกระดับความสามารถเกษตรกรไปสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ
๑๑.๒ ยกระดับความเข้มแข็งและความสามารถในการดำเนินธุรกิจเพิ่มมูลค่าของสถาบันเกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนบทบาทภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ในการเป็นผู้ให้บริการ ผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี และที่ปรึกษาทางธุรกิจ
๑๑.๓ ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการพัฒนาสหกรณ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและเอื้อกับการสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์
กลยุทธ์ที่ ๑๒ การพัฒนากลไกเชื่อมโยงภาคี ในการเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจเกษตร
๑๒.๑ สนับสนุนบทบาทองค์กรหรือสภาเกษตรกรในกลไกความร่วมมือภาครัฐภาคเอกชน และภาควิชาการในแต่ละจังหวัด เพื่อสร้างความเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่เท่าเทียม และเหมาะสมกับบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ
๑๒.๒ สนับสนุนบทบาทภาคเอกชนในการเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจกับสถาบันเกษตรกร และเกษตรกร ในรูปแบบธุรกิจต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการผลิต โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบมุ่งเป้า เพื่อให้เกิดการยกระดับกระบวนการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ สนับสนุนการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตและแปรรูปแบบมุ่งเป้า โดยการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของตลาด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ส่งเสริมและขยายผลงานวิจัยจากหน่วยงานวิจัย มหาวิทยาลัยและสถาบันอาชีวศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรเกษตรกรที่มีส่วนในการพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยและสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้พัฒนาเทคโนโลยีและผู้ใช้งาน

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การส่งเสริมการผลิตและการขยายตัวของตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มสูง อาทิ ผลผลิตเกษตรปลอดภัย สมุนไพรแปรรูป อาหารทางการแพทย์ อาหารทางเลือก อาหารฟังก์ชัน พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ โปรตีนจากพืชและแมลง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและทำธุรกิจผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปมูลค่าเพิ่มสูงที่มีศักยภาพทางการตลาดในอนาคต โดยให้มีการจัดทำแผนที่นำทางสำหรับการพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปมูลค่าเพิ่มสูงรายผลิตภัณฑ์อย่างครบวงจร เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้มีการพัฒนาและจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สาขาเกษตรแปรรูป

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ กำหนดแผนที่นำทางในการพัฒนาและส่งเสริมการผลิตและใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพที่ผลิตจากวัตถุดิบทางการเกษตร ของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตภาคเกษตร และผลพลอยได้อื่น อาทิ พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ ปุ๋ยชีวภาพ วัคซีน สารชีวภัณฑ์ คาร์บอนเครดิต คาร์บอนซิงก์ รวมถึงการผลักดันไปสู่การปฏิบัติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ ส่งเสริมให้เกษตรกรประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมกระบวนการผลิตที่หลากหลาย และคลังข้อมูลที่เกี่ยวกับการเกษตร รวมถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ในการวิเคราะห์ วางแผนพัฒนาผลผลิตและประสิทธิภาพการผลิต แปรรูปสินค้าเกษตรและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิต ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของตลาด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ ส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ รณรงค์ และส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีการตระหนัก เลือกใช้ และบริโภคสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปที่ปลอดภัย มีคุณภาพสูง และได้มาตรฐาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดตลาดสินค้าคุณภาพในวงกว้างอย่างทั่วถึง

กลยุทธ์ย่อย ๒.๖ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนราชการมีการใช้สินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปที่ได้คุณภาพ อาทิ ผลผลิตจากการเกษตรสำหรับใช้ในโรงพยาบาล โรงเรียน และเรือนจำ อาหารทางการแพทย์

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> การขยายผลรูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีมูลค่าเพิ่มสูงจากแบบอย่างความสำเร็จในประเทศ เช่น เกษตรตามโมเดลเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว เกษตรปลอดภัย วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ ท่องเที่ยวเกษตร ประมงพื้นบ้าน การทำประมงถูกกฎหมาย และการปฏิบัติต่อแรงงานที่ถูกต้อง เป็นต้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ ส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืนที่ตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่อาศัยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ผ่านการดำเนินการปกป้อง จัดการอย่างยั่งยืน และฟื้นฟูธรรมชาติหรือระบบนิเวศที่เปลี่ยนไป เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ และเป็นประโยชน์ต่อความหลากหลายทางชีวภาพ อาทิ การปลูกป่าเศรษฐกิจ การทำวนเกษตร การลดการเผาตอซัง การทำประมงถูกกฎหมาย การปฏิบัติต่อแรงงานที่ถูกต้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เพื่อให้เกิดการขยายผลรูปแบบเกษตรกรรมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีมูลค่าเพิ่มสูง อาทิ สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยชีวภาพ พร้อมทั้งให้มีการจัดเก็บข้อมูลปริมาณการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ จัดให้มีการบริหาร อนุรักษ์ เพาะพันธุ์ เพาะเลี้ยง พันธุ์พืชเฉพาะถิ่น สัตว์น้ำ และปศุสัตว์ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตทางการเกษตรตามธรรมชาติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ ขยายผลแบบอย่างความสำเร็จในการบริหารจัดการเพื่อผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ

<u>กลยุทธ์ที่ ๔</u> การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน รวมทั้งการใช้น้ำซ้ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ ส่งเสริมและผลักดันการเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ/ป่าเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืช รวมทั้งเพิ่มปริมาณน้ำตามธรรมชาติให้มีน้ำเพียงพอต่อการใช้ทั้งระบบ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ เร่งพัฒนาและฟื้นฟูระบบชลประทานและการกระจายน้ำในพื้นที่เขตชลประทาน พร้อมทั้งพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งน้ำนอกเขตชลประทาน รวมถึงแหล่งน้ำชุมชน ตลอดจนการจัดการตะกอนที่เหมาะสม โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มแหล่งเก็บกักน้ำให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ ดำเนินการให้มีการจัดการตะกอนอย่างเหมาะสม ตั้งแต่การมีระบบดักตะกอน การลดการชะล้างพังทลายของตะกอนในลำน้ำด้วยการปลูกพืชคลุมดินหรือพืชป้องกันการกัดเซาะตลิ่ง เพื่อเพิ่มปริมาณและแหล่งเก็บกักน้ำให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๔ บริหารจัดการและวางแผนการใช้น้ำอย่างเป็นระบบและสมดุล ตลอดจนพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพ อาทิ การใช้น้ำซ้ำ

<u>กลยุทธ์ที่ ๕</u> การส่งเสริมให้เอกชนลงทุนพัฒนาตลาดกลางและตลาดออนไลน์สินค้าเกษตร รวมถึงสินค้ากลุ่มปศุสัตว์และประมง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๑ พัฒนาปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อและจูงใจให้เอกชนลงทุนและพัฒนาตลาดกลางภูมิภาค/ตลาดในชุมชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๒ ผลักดันให้มีการจัดเก็บข้อมูลราคาสินค้าเกษตรเปรียบเทียบระหว่างตลาดภูมิภาคและตลาดส่วนกลางอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๓ พัฒนาความรู้และทักษะให้เกษตรกรสามารถซื้อขายผลผลิตผ่านตลาดออนไลน์สินค้าเกษตร เช่น พืช ประมง และปศุสัตว์ เป็นต้น

<u>กลยุทธ์ที่ ๖</u> การสนับสนุนระบบประกันภัยและรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปที่เกษตรกรเข้าถึงได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๑ เพิ่มประสิทธิภาพของระบบประกันภัยสินค้าเกษตรให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับรูปแบบการผลิตสินค้าเกษตร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๒ ดำเนินการให้มีการปรับลดต้นทุนการทำธุรกรรมของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการขอรับรองมาตรฐานต่าง ๆ ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงและจูงใจให้เกษตรกรมีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๓ สนับสนุนบทบาทของเอกชนในการเชื่อมโยงผลผลิตของเกษตรกรที่ได้มาตรฐาน เพื่อเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรสร้างมูลค่า

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๔ เจรจาหรือทำข้อตกลงให้มาตรฐานสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๕ เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ รวมถึงกระบวนการทดสอบคุณภาพที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

<u>กลยุทธ์ที่ ๗</u> การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการฟาร์มและกิจกรรมหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าผลผลิตของเกษตรกร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๗.๑ สนับสนุนบทบาทสถาบันเกษตรกร (สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน) ในฐานะหน่วยธุรกิจของเกษตรกร ให้ทำหน้าที่สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฟาร์ม กิจกรรมหลังการเก็บเกี่ยว และกระบวนการนำส่งผลผลิตจนถึงลูกค้าปลายทาง เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตของเกษตรกร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๗.๒ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรวบรวมและขนส่งสินค้าเกษตร เพื่อเชื่อมโยงผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๗.๓ พัฒนาให้มีการจัดเก็บข้อมูลความสูญเสียในกระบวนการผลิตของภาคเกษตรเพื่อใช้เป็นฐานสำหรับการวัดในอนาคต

<u>กลยุทธ์ที่ ๘</u> การส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินและรักษาพื้นที่เกษตรกรรมที่เหมาะสมไว้เป็นฐานการผลิตการเกษตร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๘.๑ สนับสนุนและส่งเสริมการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับเกษตรกรอย่างเป็นระบบ ผ่านกลไกที่มีอยู่ อาทิ การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล และการจัดสรรที่ดินของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๘.๒ คุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพและขยายโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่ทำกิน ของเกษตรกรให้มากขึ้น รวมถึงการกำหนดเขตการใช้พื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสม

<u>กลยุทธ์ที่ ๙</u> การพัฒนาฐานข้อมูลและคลังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร รวมทั้งผลักดันให้มีการใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๙.๑ พัฒนาระบบคลังข้อมูลด้านเกษตรให้เชื่อมโยงกัน และเป็นข้อมูลเปิด เพื่อเป็นฐานสำหรับนำไปใช้งานประยุกต์ต่อยอดในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและการสร้างมูลค่าเพิ่มต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ๑) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (อาทิ น้ำ ดิน ป่า ทะเล) ๒) ด้านการเกษตร เช่น ความเหมาะสมของพื้นที่ในการผลิตสินค้าเกษตร และทะเบียนเกษตรกร เป็นต้น ๓) ด้านการตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ อาทิ แนวโน้มราคาสินค้าเกษตร แหล่งรับซื้อ และ ๔) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๙.๒ พัฒนาแพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันสำหรับการเข้าถึงคลังข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้มีการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรในการจำแนกรูปแบบการผลิตและสมรรถนะของเกษตรกร เพื่อให้การจัดทำแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภาคเกษตร รวมถึงมาตรการต่าง ๆ มีความเหมาะสมกับสมรรถนะเกษตรกรและศักยภาพของพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน

<u>กลยุทธ์ที่ ๑๐</u> การพัฒนาให้เกิดระบบการบริหารจัดการเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๐.๑ ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถเข้าถึงความมั่นคงทางอาหารทั้งด้านปริมาณและโภชนาการที่ครบถ้วน รวมถึงระบบสำรองอาหาร ให้มีรูปแบบที่หลากหลาย ปลอดภัย เพียงพอ และสนับสนุนให้เกิดพื้นที่ต้นแบบด้านการสำรองอาหารของชุมชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๐.๒ เตรียมการบริหารจัดการการกระจายสินค้าเกษตรและอาหารในภาวะวิกฤต

<u>กลยุทธ์ที่ ๑๑</u> การยกระดับขีดความสามารถของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๑.๑ พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการฟาร์ม ความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของเกษตรกร และการดำเนินธุรกิจการเกษตรในยุคดิจิทัล เพื่อยกระดับความสามารถเกษตรกรไปสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนากระบวนการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๑.๒ ยกระดับความเข้มแข็งและความสามารถในการดำเนินธุรกิจเพิ่มมูลค่าของสหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งสนับสนุนบทบาทภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาทั้งระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาในพื้นที่ ในการเป็นผู้ให้บริการ ผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี และที่ปรึกษาทางธุรกิจ

เพื่อเชื่อมโยงข้อมูล องค์ความรู้ และเทคโนโลยีกับการปรับเปลี่ยนและต่อยอดธุรกิจการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๑.๓ ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการพัฒนาสหกรณ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ อาทิ ปรับปรุงระบบการจัดทำบัญชีและการตรวจสอบทางการเงินให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และเป็นอิสระ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ทันสถานการณ์ และสร้างความเชื่อมั่นของสมาชิกและประชาชนต่อระบบสหกรณ์

<u>กลยุทธ์ที่ ๑๒</u> การพัฒนากลไกเพื่อเชื่อมโยงภาคีต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ส่วนราชการ กลุ่มเกษตรกร และนักวิชาการในพื้นที่ ในการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในการพัฒนาภาคเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๒.๑ สนับสนุนบทบาทองค์กรหรือสภาเกษตรกรในกลไกความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการในแต่ละจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงการผลิตของเกษตรกรและการดำเนินธุรกิจการเกษตรของสถาบันเกษตรกรในพื้นที่ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ความต้องการของภาคเอกชนในระดับจังหวัด การดำเนินภารกิจของส่วนราชการระดับจังหวัด และความเชี่ยวชาญของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการแบ่งปันข้อมูล องค์ความรู้ ทักษะ และผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเหมาะสมกับบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๒.๒ ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจกับสถาบันเกษตรกรและเกษตรกรในรูปแบบธุรกิจต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการผลิตให้มีความสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

หมุดหมายที่ ๒ ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทย และยังเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้แก่เศรษฐกิจของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย ๒.๙๙ ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และก่อให้เกิดการจ้างงาน ๘.๓ ล้านตำแหน่ง ในปี ๒๕๖๒ อีกทั้งยังมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยระหว่างปี ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ รายได้จากการท่องเที่ยวของไทยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๓ ต่อปี อย่างไรก็ดี การขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวดังกล่าว เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นหลัก กล่าวคือ จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึงร้อยละ ๕.๖ ต่อปี ในขณะที่การใช้จ่ายต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวขยายตัวในอัตราที่ลดลง และระยะเวลาท่องเที่ยวต่อทริปลดลง ซึ่งทำให้การท่องเที่ยวของไทยในระยะหลังต้องเผชิญกับความท้าทายด้านความยั่งยืน จากการเติบโตในเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ นอกจากนี้ หากพิจารณาในมิติของการกระจายรายได้ พบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวร้อยละ ๙๐ ยังกระจุกอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลัก ไม่สามารถกระจายไปสู่เมืองท่องเที่ยวรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่อยู่ในเมืองหลักถึงประมาณร้อยละ ๙๘ ของรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งหมด

ทั้งนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๓ ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับการหดตัวอย่างรุนแรงของเศรษฐกิจการท่องเที่ยว โดยรายได้จากการท่องเที่ยวลดลงถึงร้อยละ ๗๑ จากปี ๒๕๖๒ เหลือเพียง ๐.๗๙ ล้านล้านบาท ในปี ๒๕๖๓ และแม้ว่าจะมีมาตรการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวของภาครัฐที่ผ่านมา อาทิ โครงการเราเที่ยวด้วยกัน โครงการกำลังใจ แต่ยังไม่เพียงพอต่อการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยว เนื่องจากที่ผ่านมาโครงสร้างเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของไทยพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติถึงร้อยละ ๖๓.๙ อีกทั้ง การหดตัวดังกล่าวยังส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างหนัก โดยเฉพาะจากปัญหาจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลงและการขาดสภาพคล่อง ภาครัฐจึงได้มีมาตรการเสริมสภาพคล่องเร่งด่วน อาทิ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การพักชำระหนี้ แต่ธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่นอกระบบ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงมาตรการฟื้นฟูและเยียวยาของภาครัฐได้อย่างเพียงพอ ทั้งนี้ แนวโน้มของการแพร่ระบาดยังคงรุนแรงและยืดเยื้อจากการแพร่กระจายของโควิด-๑๙ สายพันธุ์ใหม่ๆ ทั่วโลก ทำให้ฉากทัศน์ของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของไทยในระยะต่อไปจะยังคงมีความไม่แน่นอน

ศักยภาพของการท่องเที่ยวไทยยังมีข้อได้เปรียบจากประเทศคู่แข่ง ด้วยทำเลที่ตั้งที่เป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาค ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และความมีอัธยาศัยไมตรีของคนไทย โดยในปี ๒๕๖๔ สภาเศรษฐกิจโลกได้จัดอันดับดัชนีการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว ประจำปี ๒๕๖๔ เพื่อการฟื้นฟูอนาคตอย่างยืดหยุ่นและยั่งยืน ซึ่งประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๓๖ จาก ๑๑๗ ประเทศ และอยู่ในอันดับที่ ๓๕ จาก ๑๑๗ ประเทศ ในปี ๒๕๖๒ โดยในปี ๒๕๖๔ พบว่า ประเทศไทยมีจุดแข็งสำคัญ ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศ อยู่ในอันดับที่ ๑๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ในอันดับที่ ๑๔ และด้านทรัพยากรที่ไม่ใช่เพื่อการพักผ่อน อยู่ในอันดับที่ ๑๖ โดยยังมีประเด็นท้าทายที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม อยู่ในอันดับที่ ๙๗ ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย อยู่ในอันดับที่ ๙๒ และด้านการให้ความสำคัญกับการเดินทางและท่องเที่ยว อยู่ในอันดับที่ ๘๘ ซึ่งจุดอ่อนดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็น

ประเด็นสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวในระยะต่อไปที่ถูกขับเคลื่อนโดยมีแนวโน้มสำคัญ คือ ความกังวลด้านสุขภาพและสุขอนามัย การเติบโตของสังคมผู้สูงอายุ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว และความตระหนักในด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน

การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องคำนึงปัจจัยเสี่ยงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยว และปัญหาที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยมีความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายในหลายประเด็น สรุปได้ดังนี้ ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ๒) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวไทย โดยเฉพาะในเมืองท่องเที่ยวรอง และผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวภายในประเทศ และก่อให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ๓) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในมิติของมาตรฐานความสะอาดและปลอดภัย สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ๔) การพัฒนาปัจจัยเอื้อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนากำลังคนและธุรกิจให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง การปรับปรุงระเบียบและกฎหมายที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรค การใช้เทคโนโลยีและข้อมูลในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

หมุดหมายที่ ๒ ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว รักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับ และเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ใน ๔ เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๑) **การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม** โดยยกระดับให้ภาคการท่องเที่ยวมีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการรายย่อยและชุมชนสามารถเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าได้ เป้าหมายที่ ๒) **การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่** เป้าหมายที่ ๓) **การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม** และ เป้าหมายที่ ๔) **การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน** โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> การเปลี่ยนการท่องเที่ยวไทยเป็นการท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพอื่น

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีค่าใช้จ่ายต่อวันเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑๐ ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ อันดับดัชนีการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวดีขึ้น โดยมีอันดับรวมไม่เกินอันดับที่ ๒๕ ด้านความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัยไม่เกินอันดับที่ ๕๐ ด้านความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมไม่เกินอันดับที่ ๕๐ ด้านสุขภาพและสุขอนามัยไม่เกินอันดับที่ ๕๐ และด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ไม่เกินอันดับที่ ๒๕

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ๐.๐๕ คะแนนต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ จำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มเดินทางซ้ำ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> การปรับโครงสร้างการท่องเที่ยวให้พึ่งพานักท่องเที่ยวในประเทศและมีการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจมากขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ รายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองเฉลี่ยทุกเมืองเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี (ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของเมืองรองทั้งหมด)

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓ มีชุมชนที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม เพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ ๕๐ ชุมชน

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> การท่องเที่ยวไทยต้องมีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในทุกมิติ

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ ผู้ประกอบการและแหล่งท่องเที่ยวได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ ชุมชนท่องเที่ยวได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าปีละ ๕๐ ชุมชน

๓. แผนที่กลยุทธ์

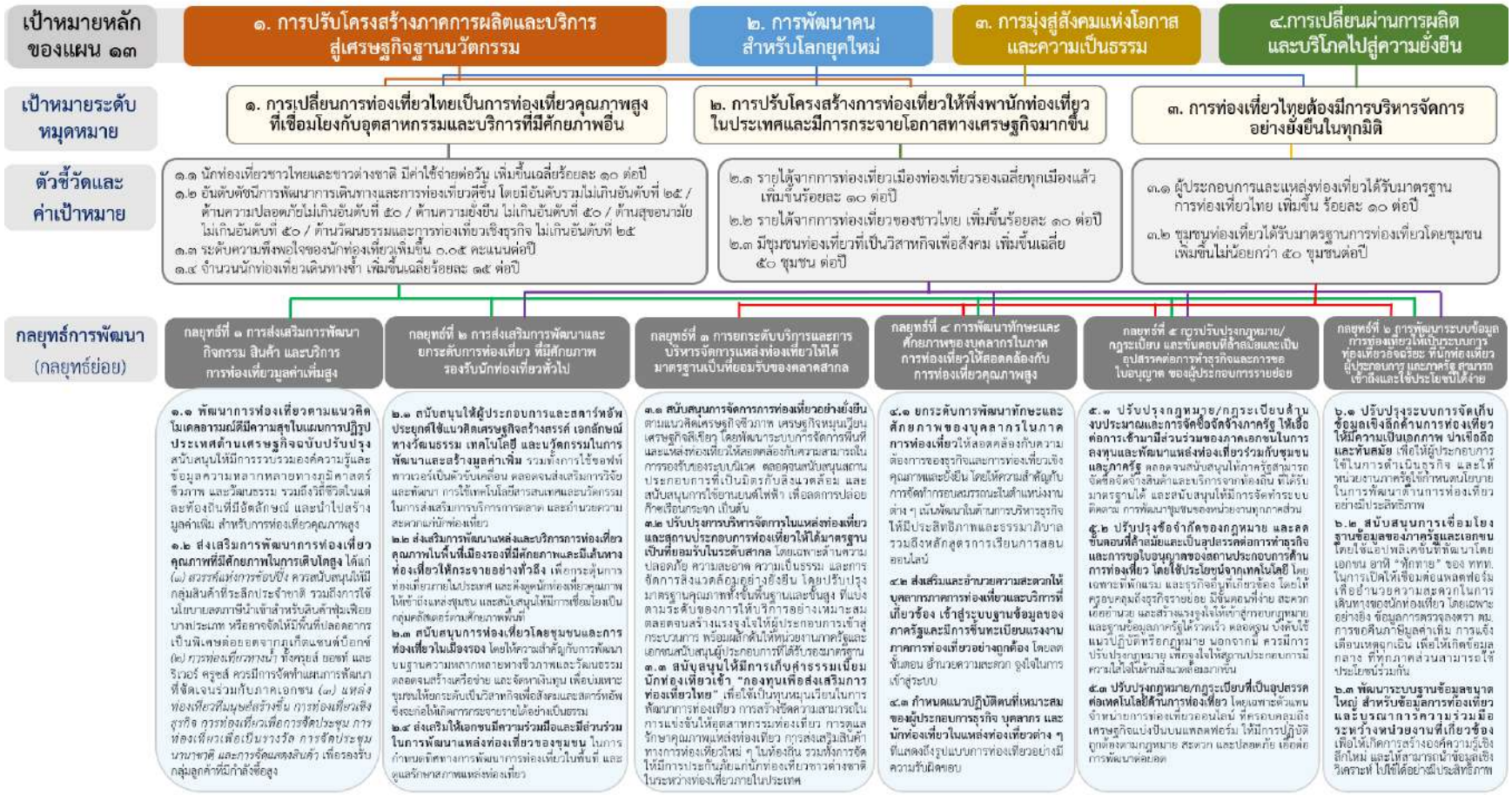
เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๑. การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
๒. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
๓. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
๔.การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. การเปลี่ยนการท่องเที่ยวไทยเป็นการท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพอื่น
๒. การปรับโครงสร้างการท่องเที่ยวให้พึ่งพานักท่องเที่ยวในประเทศและมีการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจมากขึ้น
๓. การท่องเที่ยวไทยต้องมีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในทุกมิติ
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มีค่าใช้จ่ายต่อวัน เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑๐ ต่อปี
๑.๒ อันดับดัชนีการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยวดีขึ้น โดยมีอันดับรวมไม่เกินอันดับที่ ๒๕ / ด้านความปลอดภัยไม่เกินอันดับที่ ๕๐ / ด้านความยั่งยืน ไม่เกินอันดับที่ ๕๐ / ด้านสุขอนามัย ไม่เกินอันดับที่ ๕๐ / ด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ไม่เกินอันดับที่ ๒๕
๑.๓ ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ๐.๐๕ คะแนนต่อปี
๑.๔ จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางซ้ำ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี
๒.๑ รายได้จากการท่องเที่ยวเมืองท่องเที่ยวรองเฉลี่ยทุกเมืองแล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี
๒.๒ รายได้จากการท่องเที่ยวของชาวไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี
๒.๓ มีชุมชนท่องเที่ยวที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๕๐ ชุมชน ต่อปี
๓.๑ ผู้ประกอบการและแหล่งท่องเที่ยวได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๐ ต่อปี
๓.๒ ชุมชนท่องเที่ยวได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๕๐ ชุมชนต่อปี
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การส่งเสริมการพัฒนากิจกรรม สินค้า และบริการการท่องเที่ยวมูลค่าเพิ่มสูง
กลยุทธ์ที่ ๒ การส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยว ที่มีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
กลยุทธ์ที่ ๓ การยกระดับบริการและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดสากล
กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวคุณภาพสูง
กลยุทธ์ที่ ๕ การปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบ และขั้นตอนที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจและการขอใบอนุญาต ของผู้ประกอบการรายย่อย
กลยุทธ์ที่ ๖ การพัฒนาระบบข้อมูลการท่องเที่ยวให้เป็นระบบการท่องเที่ยวอัจฉริยะ ที่นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการ และภาครัฐ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ง่าย
๑.๑ พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดโมเดลอารมณ์ดีมีความสุขในแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจฉบับปรับปรุง สนับสนุนให้มีการรวบรวมองค์ความรู้และข้อมูลความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ ชีวภาพ และวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ และนำไปสร้างมูลค่าเพิ่ม สำหรับการท่องเที่ยวคุณภาพสูง
๑.๒ ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพที่มีศักยภาพในการเติบโตสูง ได้แก่ (๑) สวรรค์แห่งการช้อปปิ้ง ควรสนับสนุนให้มีกลุ่มสินค้าที่ระลึกประจำชาติ รวมถึงการใช้นโยบายลดภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าฟุ่มเฟือย บางประเภท หรืออาจจัดให้มีพื้นที่ปลอดอากรเป็นพิเศษต่อยอดจากกฎกติดแขนห้ปอกซ์ (๒) การท่องเที่ยวทางน้ำ ทั้งครุยส์ ยอชท์ และริเวอร์ ครุยส์ ควรมีการจัดทำแผนการพัฒนาที่ชัดเจนร่วมกับภาคเอกชน (๓) แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเพื่อการจัดประชุม การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล การจัดประชุมนานาชาติ และการจัดแสดงสินค้า เพื่อรองรับกลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูง
๒.๑ สนับสนุนให้ผู้ประกอบการและสตาร์ทอัพประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งการใช้ซอฟท์พาวเวอร์เป็นตัวขับเคลื่อน ตลอดจนส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมในการส่งเสริมการบริการการตลาด และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
๒.๒ ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งและบริการการท่องเที่ยวคุณภาพในพื้นที่เมืองรองที่มีศักยภาพและมีเส้นทางท่องเที่ยวให้กระจายอย่างทั่วถึง เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ และดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพให้เข้าถึงแหล่งชุมชน และสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงเป็นกลุ่มคลัสเตอร์ร่วมศักยภาพพื้นที่
๒.๓ สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวในเมืองรอง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ตลอดจนสร้างเครือข่าย และจัดหาเงินทุน เพื่อบ่มเพาะชุมชนให้กระดับเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมและสตาร์ทอัพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม
๒.๔ ส่งเสริมให้เอกชนมีความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ และดูแลรักษาสภาพแหล่งท่องเที่ยว
๓.๑ สนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยพัฒนาระบบการจัดการพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความการองรับของระบบนิเวศ ตลอดจนสนับสนุนสถานประกอบการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการใช้พลังงานหมุนเวียน เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น
๓.๒ ปรับปรุงการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะด้านความปลอดภัย ความสะอาด ความเป็นธรรม และการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพทั้งขั้นพื้นฐานและขั้นสูง ที่แข่งตามระดับของการให้บริการอย่างเหมาะสม ตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่กระบวนการ พร้อมผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสนับสนุนผู้ประกอบการที่ได้รับรองมาตรฐาน
๓.๓ สนับสนุนให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยวเข้า "กองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย" เพื่อให้เป็นทุนหมุนเวียนในการพัฒนาการท่องเที่ยว การสร้างจิตสำนึกในการแบ่งชั้นให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว การดูแลรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในท้องถิ่น รวมทั้งการจัดให้มีการประกันภัยแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในระหว่างท่องเที่ยวภายในประเทศ
๔.๑ ยกระดับการพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจและการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการจัดทำการอบสมรถณะในตำแหน่งงานต่าง ๆ เน้นพัฒนาในด้านการบริหารธุรกิจให้มีประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล รวมถึงหลักสูตรการเรียนการสอนออนไลน์
๔.๒ ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้บุคลากรภาคการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง เข้าสู่ระบบฐานข้อมูลของภาครัฐและมีการขึ้นทะเบียนแรงงานภาคการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง โดยลดขั้นตอน อำนวยความสะดวก จูงใจในการเข้าสู่ระบบ
๔.๓ กำหนดแนวปฏิบัติตนที่เหมาะสมของผู้ประกอบการธุรกิจ บุคลากร และนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่แสดงถึงรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ
๕.๑ ปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบด้านงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการลงทุนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน และภาครัฐ ตลอดจนสนับสนุนให้ภาครัฐสามารถจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการจากท้องถิ่น ที่ได้รับมาตรฐานได้ และสนับสนุนให้มีการจัดทำระบบติดตาม การพัฒนาชุมชนของหน่วยงานทุกภาคส่วน
๕.๒ ปรับปรุงข้อจำกัดของกฎหมาย และลดขั้นตอนที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจและการขอใบอนุญาตของสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี โดยเฉพาะที่พักแรม และธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยให้ครอบคลุมถึงธุรกิจรายย่อย มีขั้นตอนที่ง่าย สะดวก เข้าถึงง่าย และสร้างแรงจูงใจให้เข้าสู่ระบบกฎหมาย และฐานข้อมูลภาครัฐได้รวดเร็ว ตลอดจน บังคับใช้แนวปฏิบัติหรือกฎหมาย นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อจูงใจให้ภาคส่วนประกอบการมีความใส่ใจในด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
๕.๓ ปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยวออนไลน์ ที่ครอบคลุมถึงเศรษฐกิจแบ่งปันบนแพลตฟอร์ม ให้มีการปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย สะดวก และปลอดภัย เอื้อต่อการพัฒนาต่อยอด
๖.๑ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูลเชิงลึกด้านการท่องเที่ยวให้มีความเป็นเอกภาพ ปาเข้อถือและทันสมัย เพื่อให้ผู้ประกอบการใช้ในการดำเนินธุรกิจ และให้หน่วยงานภาครัฐใช้กำหนดนโยบายในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ
๖.๒ สนับสนุนการเชื่อมโยงฐานข้อมูลของภาครัฐและเอกชน โดยใช้แอปพลิเคชันที่พัฒนาโดยเอกชน อาทิ "ทัททาย" ของ ททท. ในการเปิดให้เชื่อมต่อแพลตฟอร์ม เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อมูลการตรวจลงตรา สม. การขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม การแจ้งเตือนเหตุฉุกเฉิน เพื่อให้เกิดข้อมูลกลาง ที่ทุกภาคส่วนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน
๖.๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ สำหรับข้อมูลการท่องเที่ยวและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้เชิงลึกใหม่ และให้สามารถนำข้อมูลเชิงวิเคราะห์ ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การส่งเสริมการพัฒนากิจกรรม สินค้า และบริการ การท่องเที่ยวมูลค่าเพิ่มสูง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดโมเดลอารมณ์ดีมีความสุข ในแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ฉบับปรับปรุง สนับสนุนให้มีการรวบรวมองค์ความรู้และข้อมูลความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ ชีวภาพ และวัฒนธรรม รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละท้องถิ่น ที่มีอัตลักษณ์ และนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้าและบริการสำหรับการท่องเที่ยวคุณภาพสูง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการ และยังสามารถสร้างประสบการณ์และคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพที่มีศักยภาพในการเติบโตสูง ได้แก่ ๑) ส่งเสริมสวรรค์แห่งการช้อปปิ้ง โดยสนับสนุนให้มีกลุ่มสินค้าที่ระลึกประจำชาติ รวมถึงการใช้นโยบายลดภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าฟุ่มเฟือยบางประเภท จัดให้มีพื้นที่ปลอดอากรเป็นพิเศษต่อยอดจากภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการจับจ่ายใช้สอย และก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ผู้ประกอบการรายย่อย ๒) การท่องเที่ยวทางน้ำ ทั้งการล่องเรือในมหาสมุทร เรือสำราญ และการล่องเรือในแม่น้ำ โดยให้มีการจัดทำแผนพัฒนาที่ชัดเจนร่วมกับภาคเอกชน เช่น การกำหนดที่ตั้งท่าเทียบเรือสำราญ ทั้งแบบท่าเรือหลัก และท่าเรือแวะพัก ในฝั่งอ่าวไทย และอันดามัน จากพื้นที่ที่มีศักยภาพ อาทิ พัทยา ภูเก็ต รวมถึงการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับท่าเรือนั้น ซึ่งจะช่วยกระตุ้นการลงทุนของภาคเอกชนและกระจายรายได้ได้มาก ๓) ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเพื่อการจัดประชุม การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล การจัดประชุมนานาชาติ และการจัดแสดงสินค้า เพื่อเพิ่มการลงทุนทั้งจากภายในและนอกประเทศ และก่อให้เกิดการเดินทางของกลุ่มนักธุรกิจ ตลอดจนการท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อรองรับกลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูง เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้เกษียณอายุ กลุ่มพำนักระยะยาว และกลุ่มบุคคลที่เที่ยวไปทำงานไปโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้น

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวทั่วไป

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ สนับสนุนให้ผู้ประกอบการ และสตาร์ทอัพ ประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนา และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยว รวมทั้งการใช้ซอฟต์พาวเวอร์เป็นตัวขับเคลื่อน ตลอดจนส่งเสริมการวิจัย พัฒนา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมในการส่งเสริมการบริการการตลาด และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวคุณภาพในพื้นที่เมืองรองที่มีศักยภาพและกระจายเส้นทางท่องเที่ยวให้หลากหลายอย่างทั่วถึง เพื่อกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ และดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพจากทั่วโลกให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงเป็นกลุ่มคลัสเตอร์ท่องเที่ยวตามศักยภาพของพื้นที่

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวในเมืองรอง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ส่งเสริมแนวคิดการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม สร้างองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาระบบ

และการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการสร้างฐานให้ชุมชนมีความรักในท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรมของตนเอง ตลอดจนสร้างเครือข่าย และจัดหาเงินทุน เพื่อบ่มเพาะชุมชนให้ยกระดับเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมและสตาร์ทอัพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ ส่งเสริมให้เอกชนมีความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ดูแลความปลอดภัย และรักษาสภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สมบูรณ์

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> การยกระดับบริการและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดสากล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ สนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยพัฒนาระบบการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ตลอดจนสนับสนุนสถานประกอบการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการใช้ยานยนต์ไฟฟ้า หรือมาตรการอื่น ๆ เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคการท่องเที่ยว เป็นต้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ปรับปรุงการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะด้านความปลอดภัย ความสะอาด ความเป็นธรรม และการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน อาทิ มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยตามวิถีการท่องเที่ยวแนวใหม่ เพื่อมุ่งสู่การท่องเที่ยวคุณภาพสูง รวมทั้งมาตรฐานการท่องเที่ยวสีขาว โดยต้องมีการปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพทั้งขั้นพื้นฐานและขั้นสูงของสถานประกอบการและธุรกิจรายย่อยด้านการท่องเที่ยว ที่แบ่งตามระดับของการให้บริการอย่างเหมาะสม ตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่กระบวนการ พร้อมผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสนับสนุนผู้ประกอบการที่ได้รับรองมาตรฐาน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ สนับสนุนให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยวเข้า "กองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย" เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการพัฒนาการท่องเที่ยว การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว การพัฒนาทักษะด้านการบริหาร การตลาด หรือการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน การดูแลรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในท้องถิ่น รวมทั้งการจัดให้มีการประกันภัยแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในระหว่างท่องเที่ยวภายในประเทศ

<u>กลยุทธ์ที่ ๔</u> การสนับสนุนการพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่นำไปสู่การสร้างคุณภาพและความยั่งยืน เช่น การให้บริการด้วยใจ ความเข้าใจและภูมิใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่น ภาษา การสื่อสาร ดิจิทัล การเล่าเรื่อง ความสะอาดปลอดภัย และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ ยกระดับการพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจและการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการจัดทำกรอบสมรรถนะในตำแหน่งงานต่าง ๆ พัฒนาผู้ประกอบการในด้านการบริหารธุรกิจให้มีประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อยกระดับความรู้ทั้งในด้านการบริหารจัดการด้านการเงินและการตลาดภาคการท่องเที่ยว รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้บุคลากรภาคการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง เข้าสู่ระบบฐานข้อมูลของภาครัฐ และมีการขึ้นทะเบียนแรงงานภาคการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง โดยลดขั้นตอน อำนวยความสะดวก และจูงใจในการเข้าสู่ระบบ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ กำหนดแนวปฏิบัติตนที่เหมาะสมของผู้ประกอบการธุรกิจ บุคลากร และนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ

<u>กลยุทธ์ที่ ๕</u> การปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบ และขั้นตอนที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจและการขอใบอนุญาตของผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและยั่งยืน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๑ ปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบด้านงบประมาณ และการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการลงทุนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนและภาครัฐ ตลอดจนสนับสนุนให้ภาครัฐสามารถจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการจากท้องถิ่นที่ได้รับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และสุขอนามัยได้ และสนับสนุนให้มีการจัดทำระบบติดตาม การดำเนินการพัฒนาชุมชนของหน่วยงานทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม เพื่อลดความซ้ำซ้อน ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และมีความต่อเนื่องในการพัฒนา

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๒ ปรับปรุงข้อจำกัดของกฎหมาย ลดขั้นตอนที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจและการขอใบอนุญาตของสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี โดยเฉพาะที่พักแรม และธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีความครอบคลุมถึงธุรกิจรายย่อย มีขั้นตอนที่ง่าย สะดวก เอื้ออำนวยและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการรายย่อยเข้าสู่กรอบกฎหมายและฐานข้อมูลภาครัฐได้รวดเร็วมากขึ้น เพื่อให้ธุรกิจรายย่อยสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพได้ ตลอดจนบังคับใช้แนวปฏิบัติหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด มีประสิทธิภาพ และเท่าเทียม นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อจูงใจให้สถานประกอบการมีความใส่ใจและรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๓ ปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยวออนไลน์ ที่ครอบคลุมถึงเศรษฐกิจแบ่งปันบนแพลตฟอร์ม ให้มีการปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย สะดวก ปลอดภัยต่อทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนรอบข้าง และเอื้อต่อการพัฒนาต่อยอดในอนาคต

<u>กลยุทธ์ที่ ๖</u> การพัฒนาระบบข้อมูลการท่องเที่ยวให้เป็นระบบการท่องเที่ยวอัจฉริยะ ที่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และภาครัฐ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ง่าย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๑ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูลเชิงลึกด้านการท่องเที่ยว ให้มีความเป็นเอกภาพ น่าเชื่อถือ และทันสมัย เพื่อให้ผู้ประกอบการใช้ในการดำเนินธุรกิจ และให้หน่วยงานภาครัฐใช้กำหนดนโยบายในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๒ สนับสนุนการเชื่อมโยงฐานข้อมูลของภาครัฐและเอกชน โดยใช้แอปพลิเคชันที่พัฒนาโดยเอกชน อาทิ “ทักทาย” ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการเปิดให้เชื่อมต่อแพลตฟอร์มเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อมูลการตรวจลงตรา การตรวจคนเข้าเมือง

การขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม การแจ้งเตือนเหตุฉุกเฉิน เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันที่เป็นแพลตฟอร์มกลางด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย และทำให้เกิดข้อมูลกลางขนาดใหญ่ ที่ทุกภาคส่วนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันในการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และผลักดันให้เกิดแพลตฟอร์มการท่องเที่ยวของประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ สำหรับข้อมูลการท่องเที่ยว และบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เป็นต้น เพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้เชิงลึกใหม่ร่วมกันของภาครัฐและผู้ประกอบการในสาขาธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และให้สามารถนำข้อมูลเชิงวิเคราะห์ไปใช้ค้นหา ศึกษา ทำความเข้าใจ วางแผนและทำกิจกรรมการตลาดให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่มีศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หมุดหมายที่ ๓ ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญของโลก โดยปี ๒๕๖๒ ประเทศไทยผลิตและส่งออกยานยนต์เป็นอันดับที่ ๑ ของอาเซียน และเป็นอันดับที่ ๑๑ ของโลก มีมูลค่าการส่งออกจำนวน ๑,๓๐๐,๕๖๑ ล้านบาท โดยประเทศที่มีกำลังการผลิตรถยนต์สูงสุด ๕ อันดับแรก ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมนี และอินเดีย ซึ่งตลาดส่งออกหลักของไทย ในกลุ่มรถยนต์นั่งส่วนบุคคล ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ จีน เม็กซิโก ตามลำดับ ขณะที่ในกลุ่มรถปิกอัพ รถบัส และรถบรรทุก ได้แก่ ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ นิวซีแลนด์ ซาอุดีอาระเบีย เวียดนาม ตามลำดับ นอกจากนี้ อุตสาหกรรมยานยนต์มีส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมีความสามารถในการผลิตรถยนต์จำนวนมากถึง ๒ ล้านคันต่อปี มีผู้ประกอบการจำนวน ๑๓,๙๒๐ ราย และมีการจ้างงานจำนวน ๓๔๕,๐๐๐ คน อย่างไรก็ตาม แนวโน้มความต้องการยานยนต์ทั่วโลกกำลังเปลี่ยนทิศทางไปสู่ยานยนต์ไฟฟ้า ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีแบตเตอรี่ที่ทำให้ยานยนต์ไฟฟ้ามีประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นและราคาที่ลดลง รวมทั้งทิศทางการพัฒนาที่มุ่งไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ

รัฐบาลได้มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการต่อยอดจากอุตสาหกรรมเดิมไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง พร้อมทั้งกำหนดมาตรการสนับสนุนการผลิตรถยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าในประเทศไทยที่สำคัญ อาทิ มาตรการกระตุ้นตลาดในประเทศและต่างประเทศ มาตรการส่งเสริมเพื่อสร้างอุปทานและปรับตัวไปสู่การผลิตยานยนต์ไฟฟ้า มาตรการเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ปริมาณคำขอรับการส่งเสริมการลงทุนผลิตรถยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วนประกอบแบตเตอรี่ในประเทศเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐยังส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะ สถานีชาร์จไฟฟ้า ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ จากข้อมูลของสมาคมยานยนต์ไฟฟ้า ณ วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๔ พบว่าไทยมีสถานีชาร์จไฟฟ้าจำนวน ๖๖๔ แห่ง มีจำนวนหัวจ่ายรวมทั้งสิ้น ๒,๒๒๔ หัวจ่าย แบ่งเป็นหัวจ่ายธรรมดาจำนวน ๑,๔๕๐ หัวจ่าย และหัวจ่ายชาร์จเร็วจำนวน ๗๗๔ หัวจ่าย ทั้งนี้ ตลาดภายในประเทศมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากจำนวนยานยนต์ไฟฟ้าที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ดี ปัญหามลพิษทางอากาศเป็นประเด็นปัญหาที่กำลังส่งผลกระทบรุนแรง โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอนที่คงเหลือจากกระบวนการเผาไหม้ของยานพาหนะ การเผาวัสดุการเกษตร ไฟป่า และการปล่อยของเสียภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีปริมาณเกินค่ามาตรฐานเป็นประจำทุกปี ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมและเมืองใหญ่ที่มีประชากรและการจราจรหนาแน่น เช่น กรุงเทพฯ สระบุรี และเชียงใหม่ เป็นต้น รวมทั้งการรณรงค์ลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยตามกรอบข้อตกลงปารีส จากสถานการณ์ดังกล่าว รัฐบาลจึงเร่งรัดการขับเคลื่อนการพัฒนายานยนต์ไฟฟ้าทั้งระบบ โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วนที่สำคัญของโลก โดยมุ่งเน้นการพัฒนายานยนต์ที่ปล่อยมลพิษเป็นศูนย์ ประกอบด้วยยานยนต์ไฟฟ้าพลังงานแบตเตอรี่ และยานยนต์ไฟฟ้าพลังงานเซลล์เชื้อเพลิง และได้ตั้งเป้าหมายการใช้ยานยนต์ไฟฟ้า ในปี ๒๕๗๓ จำนวน ๔๔๐,๐๐๐ คัน (ร้อยละ ๕๐ ของยานยนต์ทั้งหมด) และเป้าหมายการผลิต จำนวน ๗๒๕,๐๐๐ คัน (ร้อยละ ๓๐ ของยานยนต์ทั้งหมด)

จากสถานการณ์และแนวนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ของประเทศดังกล่าว จึงได้กำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าของประเทศไทยในระยะต่อไป รวม ๓ ประเด็น เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาตามที่คณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าแห่งชาติกำหนด และสามารถบรรเทาผลกระทบต่าง ๆ ในระยะเปลี่ยนผ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ **๑) สร้างอุปสงค์ของยานยนต์ไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ เพื่อการใช้ในประเทศและส่งออก** โดยสร้างความต้องการใช้ของตลาดภายในประเทศและการส่งออกของรถยนต์ไฟฟ้าตามประเภทของยานยนต์ โดยเฉพาะยานยนต์ประเภทไฮบริด ปลั๊กอินไฮบริดที่มีส่วนสำคัญในการสร้างความคุ้นเคยให้แก่ผู้บริโภคในช่วงระยะเปลี่ยนผ่าน **๒) ส่งเสริมผู้ประกอบการเดิมให้สามารถปรับตัวไปสู่การผลิตยานยนต์ไฟฟ้า และสนับสนุนการลงทุนเทคโนโลยีที่สำคัญของยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศ** เพื่อที่จะปรับอุตสาหกรรมให้เข้ากับกระแสโลก สอดรับกับความต้องการที่จะเกิดขึ้น ผู้ประกอบการชิ้นส่วนยานยนต์สามารถปรับตัวสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า หรือปรับเปลี่ยนธุรกิจไปสู่ธุรกิจที่เหมาะสมและบรรเทาผลกระทบให้ผู้ผลิตรถยนต์สันดาปภายในเดิม รวมทั้งกลุ่มผู้ประกอบการในสาขาอื่นที่ได้รับผลกระทบ **๓) สร้างความพร้อมของปัจจัยสนับสนุนอย่างเป็นระบบ** โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร การลงทุนโรงงานผลิตแบตเตอรี่ขนาดใหญ่ และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากดำเนินการดังกล่าวได้เร็วจะเป็นผลดีต่อการส่งออกของประเทศ

ทั้งนี้ การเปลี่ยนผ่านไปสู่ยานยนต์ไฟฟ้าจะส่งผลกระทบต่อฐานการผลิตดั้งเดิม ตลอดจนแรงงานที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนรูปแบบห่วงโซ่อุปทานใหม่ที่คำนึงถึงความยั่งยืนมากขึ้น เนื่องจากเครื่องยนต์มีความแตกต่างกัน โดยเครื่องยนต์ไฟฟ้าจะใช้พลังงานจากแบตเตอรี่เป็นหลัก ขณะที่เครื่องยนต์แบบเดิมมีการใช้ชิ้นส่วนประกอบมากกว่าซึ่งมีความเกี่ยวพันกับผู้ประกอบการและแรงงานจำนวนมาก ดังนั้น **หมุดหมายที่ ๓ จึงมุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านในระยะ ๕ ปี โดยให้ความสำคัญกับการผลักดันอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าให้เป็นอุตสาหกรรมใหม่อย่างเต็มที่ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า** โดยมีการผลิตชิ้นส่วนหลักไปพร้อมกับการปรับเปลี่ยนฐานการผลิตยานยนต์แบบสันดาปภายในให้เป็นยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้า โดยไม่ละทิ้งตลาดส่งออกที่มีศักยภาพจากฐานการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์เดิม เพื่อรักษาความสมดุลในการเปลี่ยนผ่านสู่ยานยนต์ไฟฟ้า และรักษาระดับขีดความสามารถในการผลิตยานยนต์ให้เทียบเท่าหรือมากกว่า ๒ ล้านคันต่อปี รวมทั้งยกระดับผู้ประกอบการชิ้นส่วนในอุตสาหกรรมยานยนต์เดิมในระดับต่าง ๆ ให้สามารถเปลี่ยนผ่านไปเป็นผู้ผลิตในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าได้

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

หมุดหมายที่ ๓ ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลกเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ใน ๓ เป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ ๑) **การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม** โดยการยกระดับให้ขีดความสามารถในการแข่งขัน เศรษฐกิจท้องถิ่น และผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่า และประเทศไทยมีระบบนิเวศที่สนับสนุนการค้าการลงทุนและการพัฒนานวัตกรรม เป้าหมายที่ ๒) **การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่** โดยมุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่และมีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่ส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต และ เป้าหมายที่ ๔)

การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตและบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับการจัดการปัญหามลพิษสำคัญด้วยวิธีการที่ยั่งยืน รวมทั้งการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศมีแนวโน้มลดลง ซึ่งเป้าหมายหลักทั้ง ๓ ประการของหมุดหมายที่ ๓ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่มุ่งเน้นผลักดันการเปลี่ยนผ่านของอุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งระบบไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าอัจฉริยะ ส่งเสริมเทคโนโลยีและพัฒนาอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงาน ส่งเสริมการลงทุนที่เน้นการวิจัยและพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งสนับสนุนให้อุตสาหกรรมยานยนต์ได้รับมาตรฐานสากล

ในขณะเดียวกัน หมุดหมายที่ ๓ ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตโดยในช่วงวัยแรงงาน มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งนี้ หมุดหมายที่ ๓ ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน และการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ โดยมุ่งเน้นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการสร้างสังคมคาร์บอนต่ำ

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> การสร้างอุปสงค์ของรถยนต์ไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ เพื่อการใช้ในประเทศและส่งออก

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ปริมาณการใช้ยานยนต์ไฟฟ้า (ยานยนต์ที่ปล่อยมลพิษเป็นศูนย์ ซึ่งหมายถึงจำนวนจดทะเบียนรถยนต์ใหม่ ประกอบด้วยรถยนต์ประเภทยานยนต์ไฟฟ้าพลังงานแบตเตอรี่ และยานยนต์ไฟฟ้าเซลล์เชื้อเพลิง) จำนวน ๒๘๒,๒๔๐ คัน คิดเป็นร้อยละ ๒๖ ของยานยนต์ทั้งหมด ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ ปริมาณการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า (ยานยนต์ที่ปล่อยมลพิษเป็นศูนย์) จำนวน ๓๘๐,๒๕๐ คัน คิดเป็นร้อยละ ๑๗ ของยานยนต์ทั้งหมด ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ ปริมาณรถยนต์ที่ได้ปรับเปลี่ยนเป็นยานยนต์ไฟฟ้าดัดแปลงเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๔๐,๐๐๐ คัน ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกยานยนต์ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี หรืออัตราการขยายตัวของมูลค่าส่งออกชิ้นส่วนยานยนต์ไฟฟ้าของไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> ผู้ประกอบการเดิมสามารถปรับตัวไปสู่การผลิตยานยนต์ไฟฟ้าและมีการลงทุนเทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญภายในประเทศ

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยเป็นฐานการผลิตอันดับ ๑ ในอาเซียน และอยู่อันดับ ๑ ใน ๑๐ ของโลก

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ มูลค่าส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วนรวมไม่น้อยกว่า ๑๓๐,๐๐๐ ล้านบาท ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓ จำนวนผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทานของยานยนต์ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๔ ราย และเกิดการลงทุนเทคโนโลยีสำคัญของยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๔ สัดส่วนจำนวนผู้ประกอบการเดิมที่สามารถปรับเปลี่ยนธุรกิจไปสู่ธุรกิจใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๕ จำนวนแรงงานเดิมที่ได้รับการพัฒนาฝีมือแรงงานด้านยานยนต์ไฟฟ้าและเข้ามาเป็นแรงงานในอุตสาหกรรมใหม่เพิ่มขึ้น ๕,๐๐๐ คน ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> การสร้างความพร้อมของปัจจัยสนับสนุนอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ มูลค่าการลงทุนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับยานยนต์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ แรงงานที่ได้รับการพัฒนาฝีมือแรงงานด้านยานยนต์ไฟฟ้ามีจำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐,๐๐๐ คน ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓.๓ จำนวนสถานีอัดประจุไฟฟ้าสาธารณะ/หัวจ่ายชาร์จเร็ว เพิ่มขึ้น ๕,๐๐๐ หัวจ่าย ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓.๔ จำนวนมาตรฐานด้านคุณสมบัติและความปลอดภัยของชิ้นส่วนหลักทั้งหมดของยานยนต์ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕ ฉบับต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๓.๕ มลพิษทางอากาศ (ฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า ๒.๕ ไมครอน) และปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคคมนาคมขนส่งลดลงร้อยละ ๔ ต่อปี

๓. แผนที่กลยุทธ์

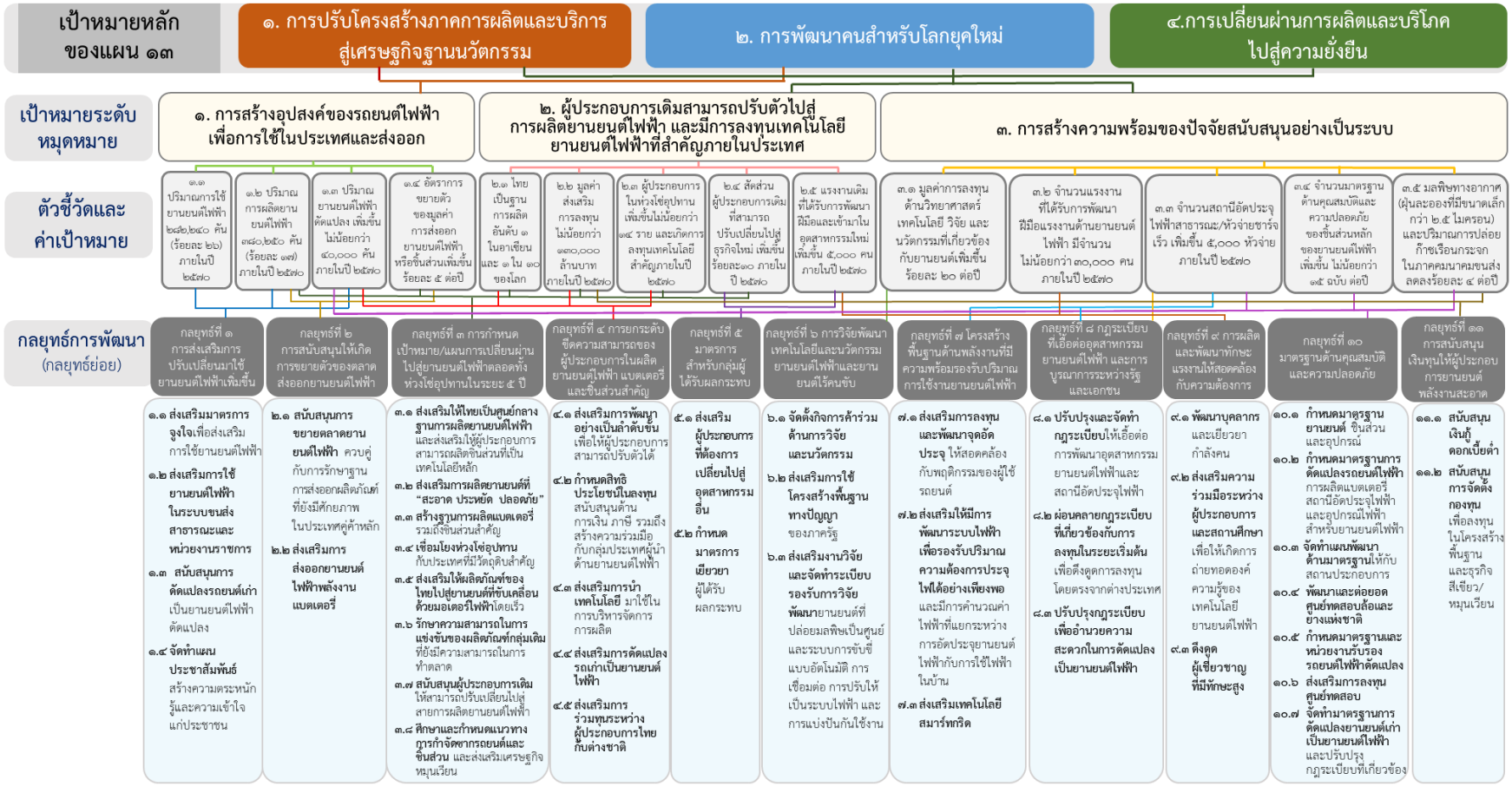
เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๑. การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
๒. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
๔.การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. การสร้างอุปสงค์ของรถยนต์ไฟฟ้าเพื่อการใช้ในประเทศและส่งออก
๒. ผู้ประกอบการเดิมสามารถปรับตัวไปสู่การผลิตยานยนต์ไฟฟ้า และมีการลงทุนเทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญภายในประเทศ
๓. การสร้างความพร้อมของปัจจัยสนับสนุนอย่างเป็นระบบ
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ ปริมาณการใช้ยานยนต์ไฟฟ้า ๒๘๒,๒๔๐ คัน (ร้อยละ ๒๖) ภายในปี ๒๕๗๐
๑.๒ ปริมาณการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ๓๘๐,๒๕๐ คัน (ร้อยละ ๑๗) ภายในปี ๒๕๗๐
๑.๓ ปริมาณยานยนต์ไฟฟ้าดัดแปลง เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๔๐,๐๐๐ คัน ภายในปี ๒๕๗๐
๑.๔ อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกยานยนต์ไฟฟ้าหรือชิ้นส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี
๒.๑ ไทยเป็นฐานการผลิตอันดับ ๑ ในอาเซียน และ ๑ ใน ๑๐ ของโลก
๒.๒ มูลค่าส่งเสริมการลงทุนไม่น้อยกว่า ๑๓๐,๐๐๐ ล้านบาท ภายในปี ๒๕๗๐
๒.๓ ผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทานเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๔ ราย และเกิดการลงทุนเทคโนโลยีสำคัญภายในปี ๒๕๗๐
๒.๔ สัดส่วนผู้ประกอบการเดิมที่สามารถปรับเปลี่ยนไปสู่ธุรกิจใหม่ เพิ่มขึ้นร้อยละ๑๐ ภายในปี ๒๕๗๐
๒.๕ แรงงานเดิมที่ได้รับการพัฒนาฝีมือและเข้ามาในอุตสาหกรรมใหม่เพิ่มขึ้น ๕,๐๐๐ คน ภายในปี ๒๕๗๐
๓.๑ มูลค่าการลงทุนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับยานยนต์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ต่อปี
๓.๒ จำนวนแรงงานที่ได้รับการพัฒนาฝีมือแรงงานด้านยานยนต์ไฟฟ้า มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐,๐๐๐ คน ภายในปี ๒๕๗๐
๓.๓ จำนวนสถานีอัดประจุไฟฟ้าสาธารณะ/หัวจ่ายชาร์จเร็ว เพิ่มขึ้น ๕,๐๐๐ หัวจ่าย ภายในปี ๒๕๗๐
๓.๔ จำนวนมาตรฐานด้านคุณสมบัติและความปลอดภัยของชิ้นส่วนหลักของยานยนต์ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่า ๑๕ ฉบับ ต่อปี
๓.๕ มลพิษทางอากาศ (ฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า ๒.๕ ไมครอน) และปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคคมนาคมขนส่งลดลงร้อยละ ๔ ต่อปี
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การส่งเสริมการปรับเปลี่ยนมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น
๑.๑ ส่งเสริมมาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้า
๑.๒ ส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าในระบบขนส่งสาธารณะและหน่วยงานราชการ
๑.๓ สนับสนุนการดัดแปลงรถยนต์เก่าเป็นยานยนต์ไฟฟ้าดัดแปลง
๑.๔ จัดทำแผนประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจแก่ประชาชน
กลยุทธ์ที่ ๒ การสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของตลาดส่งออกยานยนต์ไฟฟ้า
๒.๑ สนับสนุนการขยายตลาดยานยนต์ไฟฟ้า ควบคู่กับการรักษาฐานการส่งออกผลิตภัณฑ์ที่ยังมีศักยภาพในประเทศคู่ค้าหลัก
๒.๒ ส่งเสริมการส่งออกยานยนต์ไฟฟ้าพลังงานแบตเตอรี่
กลยุทธ์ที่ ๓ การกำหนดเป้าหมาย/แผนการเปลี่ยนผ่านไปสู่ยานยนต์ไฟฟ้าตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานในระยะ ๕ ปี
๓.๑ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถผลิตชิ้นส่วนที่เป็นเทคโนโลยีหลัก
๓.๒ ส่งเสริมการผลิตยานยนต์ที่ “สะอาด ประหยัด ปลอดภัย”
๓.๓ สร้างฐานการผลิตแบตเตอรี่ รวมถึงชิ้นส่วนสำคัญ
๓.๔ เชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานกับประเทศที่มีวัตถุดิบสำคัญ
๓.๕ ส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ของไทยไปสู่ยานยนต์ที่ซับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้าโดยเร็ว
๓.๖ รักษาความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กลุ่มเดิมที่ยังมีความสามารถในการทำตลาด
๓.๗ สนับสนุนผู้ประกอบการเดิมให้สามารถปรับเปลี่ยนไปสู่สายการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า
๓.๘ ศึกษาและกำหนดแนวทางการกำจัดซากรถยนต์และชิ้นส่วน และส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน
กลยุทธ์ที่ ๔ การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการในผลิตยานยนต์ไฟฟ้า แบตเตอรี่ และชิ้นส่วนสำคัญ
๔.๑ ส่งเสริมการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้น เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวได้
๔.๒ กำหนดสิทธิประโยชน์ในลงทุน สนับสนุนด้านการเงิน ภาษี รวมถึงสร้างความร่วมมือกับกลุ่มประเทศผู้นำด้านยานยนต์ไฟฟ้า
๔.๓ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี มาใช้ในการบริหารจัดการการผลิต
๔.๔ ส่งเสริมการดัดแปลงรถเก่าเป็นยานยนต์ไฟฟ้า
๔.๕ ส่งเสริมการร่วมทุนระหว่างผู้ประกอบการไทยกับต่างชาติ
กลยุทธ์ที่ ๕ มาตรการสำหรับกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ
๕.๑ ส่งเสริมผู้ประกอบการที่ต้องการเปลี่ยนไปสู่อุตสาหกรรมอื่น
๕.๒ กำหนดมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
กลยุทธ์ที่ ๖ การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและยานยนต์ไร้คนขับ
๖.๑ จัดตั้งกิจการค้าร่วมด้านการวิจัยและนวัตกรรม
๖.๒ ส่งเสริมการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของภาครัฐ
๖.๓ ส่งเสริมงานวิจัยและจัดทำระเบียบรองรับการวิจัยพัฒนายานยนต์ที่ปล่อยมลพิษเป็นศูนย์ และระบบการขับขี่แบบอัตโนมัติ การเชื่อมต่อ การปรับให้เป็นระบบไฟฟ้า และการแบ่งปันกันใช้งาน
กลยุทธ์ที่ ๗ โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานที่มีความพร้อมรองรับปริมาณการใช้งานยานยนต์ไฟฟ้า
๗.๑ ส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาจุดอัดประจุ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้รถยนต์
๗.๒ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบไฟฟ้าเพื่อรองรับปริมาณความต้องการประจุไฟได้อย่างเพียงพอ และมีการคำนวณค่าไฟฟ้าที่แยกระหว่างการอัดประจุยานยนต์ไฟฟ้ากับการใช้ไฟฟ้าในบ้าน
๗.๓ ส่งเสริมเทคโนโลยีสมาร์ทกริด
กลยุทธ์ที่ ๘ กฎระเบียบที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า และการบูรณาการระหว่างรัฐและเอกชน
๘.๑ ปรับปรุงและจัดทำกฎระเบียบให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและสถานีอัดประจุไฟฟ้า
๘.๒ ผ่อนคลายกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในระยะเริ่มต้น เพื่อดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ
๘.๓ ปรับปรุงกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกในการดัดแปลงเป็นยานยนต์ไฟฟ้า
กลยุทธ์ที่ ๙ การผลิตและพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ
๙.๑ พัฒนาบุคลากรและเยียวยากำลังคน
๙.๒ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ของเทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้า
๙.๓ ดึงดูดผู้เชี่ยวชาญที่มีทักษะสูง
กลยุทธ์ที่ ๑๐ มาตรฐานด้านคุณสมบัติและความปลอดภัย
๑๐.๑ กำหนดมาตรฐานยานยนต์ ชิ้นส่วนและอุปกรณ์
๑๐.๒ กำหนดมาตรฐานการดัดแปลงรถยนต์ไฟฟ้า การผลิตแบตเตอรี่ สถานีอัดประจุไฟฟ้า และอุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับยานยนต์ไฟฟ้า
๑๐.๓ จัดทำแผนพัฒนาด้านมาตรฐานให้กับสถานประกอบการ
๑๐.๔ พัฒนาและต่อยอดศูนย์ทดสอบล้อและยางแห่งชาติ
๑๐.๕ กำหนดมาตรฐานและหน่วยงานรับรองรถยนต์ไฟฟ้าดัดแปลง
๑๐.๖ ส่งเสริมการลงทุนศูนย์ทดสอบ
๑๐.๗ จัดทำมาตรฐานการดัดแปลงยานยนต์เก่าเป็นยานยนต์ไฟฟ้า และปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง
กลยุทธ์ที่ ๑๑ การสนับสนุนเงินทุนให้ผู้ประกอบการยานยนต์พลังงานสะอาด
๑๑.๑ สนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ
๑๑.๒ สนับสนุนการจัดตั้งกองทุน เพื่อลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและธุรกิจสีเขียว/หมุนเวียน

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การส่งเสริมให้ผู้ใช้ยานยนต์ในภาคส่วนต่าง ๆ ปรับเปลี่ยนมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ ส่งเสริมมาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้า ประกอบด้วย ๑) มาตรการทางด้านภาษี อาทิ การใช้ภาษีสรรพสามิต การยกเว้นหรือลดภาษีป้ายทะเบียนประจำปี ๒) มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี อาทิ ส่วนลดค่าไฟฟ้าในครัวเรือนและที่พักอาศัยในคอนโดมิเนียมแก่ผู้ใช้ยานยนต์ไฟฟ้า ที่จอดฟรีสำหรับยานยนต์ไฟฟ้า การสนับสนุนสินเชื่อเช่าซื้อยานยนต์ไฟฟ้า และ ๓) การให้เงินอุดหนุนสำหรับการซื้อรถยนต์ไฟฟ้า เพื่อให้รถยนต์ไฟฟ้ามีต้นทุนการใช้งานใกล้เคียงกับรถยนต์แบบเครื่องยนต์สันดาปภายใน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าในระบบขนส่งสาธารณะ หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน ในทุกประเภทของยานยนต์ไฟฟ้า โดยอาศัยกลไกการจัดซื้อที่มีการกำหนดเงื่อนไขที่ส่งเสริมให้เกิดการผลิตในประเทศ หรือการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมยานยนต์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ สนับสนุนให้ประชาชนดัดแปลงรถยนต์เก่าเป็นยานยนต์ไฟฟ้าดัดแปลง ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานด้านความปลอดภัยและสามารถจดทะเบียนได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ จัดทำแผนประชาสัมพันธ์ยานยนต์ที่ปล่อยมลพิษเป็นศูนย์ รวมถึงส่งเสริมการจัดทำโครงการนำร่องเพื่อสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจแก่ประชาชน

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของตลาดส่งออกยานยนต์ไฟฟ้า

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ สนับสนุนการขยายตลาดยานยนต์ไฟฟ้าควบคู่กับการรักษาฐานการส่งออกผลิตภัณฑ์ที่ยังมีความสามารถในการทำตลาดในประเทศคู่ค้าหลักของไทย โดยเฉพาะในกลุ่มรถปิกอัพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมการส่งออกยานยนต์ไฟฟ้าพลังงานแบตเตอรี่ โดยเฉพาะการส่งออกไปยังประเทศที่มีการผลักดันนโยบายความเป็นกลางทางคาร์บอนที่ส่งเสริมการใช้ยานยนต์ประเภทดังกล่าว

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> การกำหนดเป้าหมาย/แผน และดำเนินการเปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรมยานยนต์เดิมไปสู่ยานยนต์ไฟฟ้า อย่างเป็นระบบชัดเจนตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน ในระยะ ๕ ปี

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า เพื่อดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามาผลิตยานยนต์ที่ปล่อยมลพิษเป็นศูนย์ และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทานสามารถผลิตชิ้นส่วนที่เป็นเทคโนโลยีหลักของยานยนต์ไฟฟ้า รวมถึงชิ้นส่วนยานยนต์เชื่อมต่อและขับขี่อัตโนมัติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ส่งเสริมการผลิตยานยนต์ที่มีคุณสมบัติ “สะอาด ประหยัด ปลอดภัย” ตามมาตรฐานสากล (กฎระเบียบของสหประชาชาติ) เพื่อพัฒนาคุณภาพของรถยนต์ที่ใช้ภายในประเทศ และเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดส่งออกที่หลากหลาย ทั้งตลาดส่งออกในปัจจุบัน และตลาดใหม่

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ ส่งเสริมให้เกิดการสร้างฐานการผลิตแบตเตอรี่ รวมถึงชิ้นส่วนสำคัญ ภายในประเทศ เช่น มอเตอร์ขับเคลื่อน ระบบบริหารจัดการแบตเตอรี่ และระบบควบคุมการขับขี่ เป็นต้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ ส่งเสริมการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน กับประเทศที่มีวัตถุดิบสำคัญต่อการผลิตยานยนต์ที่ปล่อยมลพิษเป็นศูนย์ เช่น แร่ธาตุหายาก และเซมิคอนดักเตอร์ เป็นต้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๕ ส่งเสริมให้สุดยอดผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยปรับเปลี่ยนไปสู่ยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์โดยเร็ว ได้แก่ รถปิกอัพ อีโคคาร์ และจักรยานยนต์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๖ รักษาความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กลุ่มที่ยังมีความสามารถในการทำตลาดและยังไม่สามารถพัฒนาไปสู่ยานยนต์ไฟฟ้าในระยะเวลาอันสั้น (๕ ปี) อาทิ รถปิกอัพ โดยพิจารณาจากความพร้อมของผู้บริโภคและความพร้อมของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๗ สนับสนุนให้ผู้ประกอบการเดิมที่มีศักยภาพสามารถปรับเปลี่ยนไปสู่สายการผลิตของยานยนต์ไฟฟ้าได้ เช่น การผลิตตัวถังและช่วงล่างด้วยวัสดุใหม่ และการผลิตระบบส่งกำลัง เป็นต้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๘ ศึกษาและกำหนดแนวทางการกำจัดซากรถยนต์ และซากชิ้นส่วนยานยนต์ที่ใช้แล้วในประเทศไทย เพื่อรองรับทิศทางตลาดยานยนต์โลก และส่งเสริมแนวทางการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ผ่านการใช้งานแล้วกลับมาใช้ใหม่ตามหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน

<u>กลยุทธ์ที่ ๔</u> การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทยในการลงทุนผลิตยานยนต์ไฟฟ้า แบตเตอรี่ และชิ้นส่วนสำคัญ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ ส่งเสริมการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวและไม่กระทบเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่าน โดยการส่งเสริมเทคโนโลยียานยนต์ที่มีศักยภาพ เช่น ไฮบริด ปลั๊กอินไฮบริด เป็นต้น เพื่อเป็นแรงส่งไปสู่การเป็นผู้ผลิตในห่วงโซ่อุปทานของยานยนต์ไฟฟ้าพลังงานแบตเตอรี่ และสนับสนุนให้ผู้ผลิตในประเทศนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการการผลิตให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ กำหนดสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการลงทุน สนับสนุนด้านการเงิน ด้านภาษี รวมถึงสร้างความร่วมมือกับกลุ่มประเทศผู้นำด้านยานยนต์ไฟฟ้าเพื่อการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการปรับเปลี่ยนผู้ประกอบการไทยและส่งเสริมสตาร์ทอัพของไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี อาทิ ระบบอัตโนมัติ ปัญญาประดิษฐ์ อุตสาหกรรม ๔.๐ อื่น ๆ รวมถึงเทคโนโลยีสื่อสารไร้สาย ห้าจี มาใช้ในการบริหารจัดการการผลิต เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๔ ส่งเสริมการดัดแปลงยานยนต์ไฟฟ้าในรถเก่า เพื่อเร่งให้เกิดการลงทุนในระบบนิเวศของอุตสาหกรรมยานยนต์ และการถ่ายทอดองค์ความรู้ของเทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้า

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๕ ส่งเสริมการร่วมทุนหรือการเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจ ระหว่างผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทานเดิมของไทยกับบริษัทผลิตยานยนต์ไฟฟ้า/ชิ้นส่วนในต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและทรัพยากรระหว่างกัน และสร้างโอกาสยกระดับการพัฒนาบริษัทไทยให้เป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีได้

<u>กลยุทธ์ที่ ๕</u> มาตรการสำหรับกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๑ ส่งเสริมผู้ประกอบการในกลุ่มเครื่องยนต์และระบบส่งกำลังของรถยนต์สันดาปภายในที่ต้องการเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมอื่น เช่น อุตสาหกรรมหุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม อุตสาหกรรมระบบราง หรือธุรกิจใหม่อื่น ๆ ที่มีศักยภาพ เป็นต้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๒ กำหนดมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า เช่น ผู้ประกอบการและแรงงานในธุรกิจปิโตรเคมี และเกษตรกรผู้ปลูกพืชพลังงาน เป็นต้น

<u>กลยุทธ์ที่ ๖</u> การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับยานยนต์ไฟฟ้าและยานยนต์ไร้คนขับ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๑ จัดตั้งกิจการค้าร่วมด้านการวิจัยและนวัตกรรม โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการผลิตแบตเตอรี่ ระบบเซนเซอร์ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ และระบบสื่อสารในยานยนต์ไฟฟ้า พัฒนาเทคโนโลยีการดักจับคาร์บอนไดออกไซด์ และคำนึงถึงวงจรชีวิตทั้งหมดของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งส่งเสริมเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการดัดแปลงยานยนต์ไฟฟ้าพร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีให้แก่ผู้ประกอบการยานยนต์ไฟฟ้า

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๒ ส่งเสริมให้ผู้ผลิตยานยนต์ ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ใช้โครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของภาครัฐที่สร้างขึ้น เพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เช่น ศูนย์ทดสอบยานยนต์และยางล้อแห่งชาติ และห้องปฏิบัติการทดสอบแบตเตอรี่ ณ สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๓ ส่งเสริมงานวิจัยและการจัดทำระเบียบรองรับการวิจัยและพัฒนายานยนต์ที่ปล่อยมลพิษเป็นศูนย์ ระบบการขับขี่แบบอัตโนมัติ การเชื่อมต่อ การปรับให้เป็นระบบไฟฟ้า และการแบ่งปันกันใช้งาน เพื่อขยายผลไปสู่การใช้ในภาคอุตสาหกรรมในประเทศต่อไป

<u>กลยุทธ์ที่ ๗</u> โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานที่มีความพร้อมรองรับปริมาณการใช้งานยานยนต์ไฟฟ้าในอนาคตได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๗.๑ ส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาจุดอัดประจุหรือเครื่องชาร์จยานยนต์ไฟฟ้าให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและกิจกรรมประจำวันของผู้ใช้รถ ได้แก่ บ้าน สำนักงาน ที่พักอาศัย และที่สาธารณะ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๗.๒ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบไฟฟ้าให้มีประสิทธิภาพที่จะรองรับปริมาณความต้องการการประจุไฟฟ้าได้เพียงพอตลอดเวลา และมีการคำนวณค่าไฟฟ้าที่แยกระหว่างการใช้ไฟฟ้าเพื่อประจุยานยนต์ไฟฟ้ากับการใช้ไฟฟ้าในบ้าน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๗.๓ ส่งเสริมเทคโนโลยีด้านสมาร์ทกริด เพื่อเชื่อมโยงและบริหารจัดการการประจุไฟฟ้าแบบบูรณาการ อาทิ นโยบายโครงสร้างพื้นฐานมิเตอร์อัจฉริยะ การพัฒนาแพลตฟอร์มบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูล การเชื่อมโยงสถานีอัดประจุและยานยนต์ไฟฟ้าเพื่อบริหารจัดการระบบไฟฟ้า

<u>กลยุทธ์ที่ ๘</u> การปรับปรุงและจัดทำกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เอื้อกับการเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและให้ความสำคัญกับการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๘.๑ จัดทำและปรับปรุงกฎหมายหรือกฎระเบียบให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า สถานีอัดประจุไฟฟ้า เช่น กฎระเบียบเพื่อการสื่อสารและความปลอดภัย กฎระเบียบการติดตั้งและการพัฒนาพื้นที่ และกฎระเบียบและมาตรฐานการใช้งานแบตเตอรี่ใช้แล้ว เป็นต้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๘.๒ ผ่อนคลายกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในห่วงโซ่อุปทานของชิ้นส่วนที่เป็นเทคโนโลยีสำคัญของยานยนต์ไฟฟ้าในระยะเริ่มต้น เพื่อผลักดันให้เกิดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๘.๓ ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (โดยเฉพาะการจดทะเบียน) เพื่อสนับสนุนและช่วยอำนวยความสะดวกในการดัดแปลงเป็นยานยนต์ไฟฟ้า

<u>กลยุทธ์ที่ ๙</u> การผลิตและพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า

กลยุทธ์ย่อยที่ ๙.๑ พัฒนาบุคลากรรองรับยานยนต์ไฟฟ้า เยียวยากำลังคนรองรับการเปลี่ยนผ่านไปสู่ยานยนต์ไฟฟ้า รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลยุทธ์ย่อยที่ ๙.๒ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ของเทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้าระหว่างผู้ประกอบการและสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ด้านเทคโนโลยีแบตเตอรี่ ระบบเซ็นเซอร์ และระบบอิเล็กทรอนิกส์ในยานยนต์ไฟฟ้า

กลยุทธ์ย่อยที่ ๙.๓ กำหนดแนวทางดึงดูดผู้เชี่ยวชาญที่มีทักษะสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยการให้สิทธิประโยชน์ในช่วงเริ่มต้น เช่น สิทธิประโยชน์ด้านภาษีสำหรับการจ้างแรงงานทักษะสูงในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การให้วีซ่า สิทธิการอยู่ ภาษี และการย้ายถิ่นฐาน สำหรับผู้เชี่ยวชาญชาวต่างชาติ เป็นต้น

<u>กลยุทธ์ที่ ๑๐</u> มาตรฐานด้านคุณสมบัติและความปลอดภัย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๐.๑ กำหนดและพัฒนามาตรฐานให้ครอบคลุมยานยนต์ ชิ้นส่วน และอุปกรณ์สำหรับการใช้งานยานยนต์ไฟฟ้า ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและข้อกำหนดของประเทศปลายทางในการส่งออก รวมทั้งยกระดับห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบและรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๐.๒ กำหนดมาตรฐานสำคัญเพื่อส่งเสริมให้เกิดการดัดแปลงยานยนต์ไฟฟ้า การผลิตแบตเตอรี่ สถานีอัดประจุไฟฟ้า และอุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับยานยนต์ไฟฟ้า

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๐.๓ จัดทำแผนพัฒนาด้านมาตรฐานให้กับสถานประกอบการยานยนต์ไฟฟ้า

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๐.๔ พัฒนาและต่อยอดศูนย์ทดสอบยานยนต์และยางล้อแห่งชาติ ในการทดสอบยานยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วนที่ครอบคลุมข้อกำหนดตามมาตรฐานสากล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๐.๕ กำหนดมาตรฐานและหน่วยงานให้การตรวจสอบรับรองสำหรับยานยนต์ที่ดัดแปลงเป็นยานยนต์ไฟฟ้า

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๐.๖ ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนศูนย์ทดสอบในประเทศ ในระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมและระดับมาตรฐานผู้ผลิตยานยนต์ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้า และการบริหารคุณภาพ ผ่านความร่วมมือกับหน่วยงานรับรองมาตรฐานระดับโลก

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๐.๗ จัดทำมาตรฐานที่สำคัญ ได้แก่ มาตรฐานการติดตั้ง และมาตรฐานแบตเตอรี่สำหรับการดัดแปลงยานยนต์เก่าเป็นยานยนต์ไฟฟ้า เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระบบความปลอดภัยของยานยนต์ดัดแปลง และปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการจดทะเบียนเพื่อสนับสนุนและช่วยอำนวยความสะดวกในการดัดแปลงเป็นยานยนต์ไฟฟ้า

<u>กลยุทธ์ที่ ๑๑</u> การสนับสนุนเงินทุนให้กับผู้ประกอบการที่ลงทุนในอุตสาหกรรมยานยนต์พลังงานสะอาด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๑.๑ สนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการด้านยานยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๑.๒ สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานยานยนต์ไฟฟ้าและการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสีเขียวและธุรกิจหมุนเวียน

หมุดหมายที่ ๔ ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

การให้บริการทางการแพทย์แก่ชาวต่างชาติเพิ่มขึ้น แต่ต้องคำนึงผลกระทบต่อโอกาสในการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไทย โดยปี ๒๕๖๒ มีชาวต่างชาติมาใช้บริการทางการแพทย์ ๓.๖ ล้านคนครั้ง สร้างรายได้ ๔๑,๐๐๐ ล้านบาท จากราคาค่าบริการและชื่อเสียงของบุคลากรทางการแพทย์ที่ดีกว่ากว่าประเทศอื่นเมื่อเทียบบริการในระดับเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาถึงการกระจายบุคลากรทางการแพทย์ในประเทศยังคงมีความเหลื่อมล้ำกันในระหว่างภาค และเมื่อเปรียบกับประเทศอื่น ๆ พบว่าประเทศไทยยังมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน เพียง ๐.๕ เทียบกับเกาหลีใต้ ๒.๔ และสิงคโปร์ ๑.๙ ขณะที่การเป็นศูนย์กลางสุขภาพที่มุ่งเน้นการสร้างรายได้และการให้บริการชาวต่างชาติอาจทำให้มีการไหลออกของบุคลากรภาครัฐสู่ภาคเอกชน ส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ถึงแม้ปัจจุบันมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาให้บริการทางการแพทย์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกและลดภาระงานของบุคลากร แต่ยังคงต้องคำนึงถึงผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยมีมูลค่าการตลาดสูงเป็นอันดับ ๔ ของเอเชียแปซิฟิก แต่ยังมีปัญหาความเชื่อมั่นด้านคุณภาพมาตรฐานของสถานบริการ ในปี ๒๕๖๒ ไทยมีอัตราการใช้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ๑๒.๖ ล้านคนครั้ง สร้างรายได้ ๔๐๙,๒๐๐ ล้านบาท และเกิดการจ้างงาน ๕๓๐,๐๐๐ คน อีกทั้งมีสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ขึ้นทะเบียนจำนวน ๔,๓๕๒ แห่ง โดยเฉพาะสปาไทยและนวดแผนไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่ได้รับความนิยมในต่างประเทศ แต่ยังคงต้องปรับปรุงในเรื่องคุณภาพมาตรฐานทั้งด้านภาพลักษณ์และราคา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการมาใช้บริการ

ประเทศไทยส่งออกเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์มูลค่าต่ำ แต่นำเข้าสินค้าที่มีมูลค่าสูง โดยผลิตภัณฑ์ส่งออกร้อยละ ๘๘ เป็นวัสดุสิ้นเปลืองทางการแพทย์ ขณะที่ผลิตภัณฑ์นำเข้าร้อยละ ๔๒ เป็นครุภัณฑ์ทางการแพทย์ อาทิ เครื่องอัลตราซาวด์ เครื่องเอกซเรย์ เครื่องตรวจคลื่นไฟฟ้าในสมอง และร้อยละ ๔๐ เป็นวัสดุสิ้นเปลืองทางการแพทย์ เช่น ผลิตภัณฑ์ทางจักษุวิทยา เป็นต้น ทั้งนี้ การสนับสนุนภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งในด้านการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการใช้ในประเทศยังมีจำกัด ส่งผลให้ผู้ใช้เครื่องมือแพทย์นำเข้าจากต่างประเทศเพราะต้นทุนที่ถูกกว่า

การผลิตยาและวัคซีนส่วนใหญ่เป็นการผลิตขั้นปลายโดยนำเข้าวัตถุดิบเพื่อผลิตยาและวัคซีนสำเร็จรูป ปี ๒๕๖๒ ตลาดยาในประเทศไทยมีมูลค่า ๑.๘๔ แสนล้านบาท โดยร้อยละ ๙๐ เป็นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศ แต่ส่วนใหญ่เป็นการผลิตยาสำเร็จรูปที่นำเข้าวัตถุดิบมาจากต่างประเทศ แม้ว่าในช่วงปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑ การส่งออกยาจะมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ ๘ ต่อปี แต่คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ ๐.๒ ของมูลค่าส่งออกสินค้าทั้งหมด เนื่องจากยาที่ส่งออกเป็นยาสามัญที่มีมูลค่าต่ำ ขณะที่ปัจจุบัน มีการผลิตวัคซีนหลายชนิดแบบปลายน้ำ โดยนำเข้าวัตถุดิบมาผสมหรือแบ่งบรรจุ เนื่องจากต้องมีการวิจัยและใช้เทคโนโลยีสูง แต่วัคซีนที่ผลิตได้เองในประเทศไทยตั้งแต่ต้นน้ำมีเพียง ๒ ชนิด คือวัคซีนบีซีจีและวัคซีนไอกรนชนิดไร้เซลล์ อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ส่งผลให้มีการวิจัยและพัฒนาวัคซีนเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยคาดการณ์ว่าตลาดวัคซีนโลกจะมีมูลค่าสูงถึง ๘๓.๕ พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี ๒๕๗๐

ประเทศไทยมีศักยภาพในเรื่องสมุนไพร แต่การส่งออกส่วนใหญ่อยู่ในรูปวัตถุดิบที่มีราคาและมูลค่าเพิ่มต่ำ และนำเข้าในรูปสารสกัดซึ่งมีราคาสูง ขณะเดียวกันมีข้อจำกัดในเรื่องคุณภาพที่ยังไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงขาดงานวิจัยเพื่อเป็นหลักฐานข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์ที่จะรองรับคุณประโยชน์สมุนไพร สะท้อนได้จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยในปัจจุบันที่ยังมีจำนวนน้อย นอกจากนี้ การกำหนดพิกัดศุลกากรแอลกอฮอล์ที่ใช้ในกระบวนการสกัดสารสำคัญของสมุนไพรยังไม่เหมาะสม ทำให้อัตราการเก็บภาษีแอลกอฮอล์ค่อนข้างสูงซึ่งส่งผลต่อต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ทำให้เกิดการเร่งวิจัย และพบว่าสมุนไพรไทยหลายชนิดมีส่วนช่วยในการป้องกัน/รักษาโควิด-๑๙ อาทิ ฟ้าทะลายโจร กระชายขาว ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาสมุนไพรไทย

ศักยภาพทางด้านวิชาการและการวิจัยทางการแพทย์ของไทยยังไม่สามารถนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ แม้ว่าในปี ๒๕๖๔ ไทยจะมีมหาวิทยาลัยติดอันดับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลกในสาขาชีววิทยาศาสตร์และด้านการแพทย์ จำนวน ๔ แห่ง และมีมหาวิทยาลัย ๑ แห่ง ติดอยู่ใน ๑๕๐ อันดับแรกของโลก ซึ่งในภูมิภาคอาเซียนมีเพียงไทยและสิงคโปร์เท่านั้นที่สามารถอยู่ใน ๑๕๐ อันดับแรกของโลกได้ แต่เมื่อพิจารณาถึงผลงานด้านการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากดัชนีผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง กลับพบว่าประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ ๔๒ ของโลก ซึ่งต่ำกว่ามาเลเซีย โดยนอกจากไทยจะมีช่องว่างในการพัฒนางานวิจัยให้เป็นที่ยอมรับแล้ว ยังมีปัญหาในการนำงานวิจัยและนวัตกรรมมาต่อยอดในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากระบบนิเวศการวิจัยที่ไม่เอื้อและยังขาดโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในการรองรับ อาทิ ศูนย์ทดสอบและห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐานสากล บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ส่งผลให้อุตสาหกรรมการแพทย์ของไทยยังจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศ

การเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพและโลกาภิวัตน์ส่งผลต่อความเสี่ยงในการรับมือกับโรคระบาดอุบัติใหม่อุบัติซ้ำเพิ่มขึ้น ในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมาประเทศไทยประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่จากต่างประเทศมาเป็นระยะ อาทิ โรคซาร์ส โรคไข้หวัดนก โรคไข้ซิก้า โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ๒๐๐๙ โรคเมอร์ส และล่าสุด โควิด-๑๙ ที่มีการแพร่ระบาดทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อภาคการท่องเที่ยวและการส่งออกของไทย ส่งผลให้ปี ๒๕๖๓ เศรษฐกิจไทยหดตัวอย่างรุนแรง จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในช่วงไตรมาสแรกของปี ๒๕๖๓ ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปี ๒๕๖๒ ถึงร้อยละ ๓๘.๐๑ รวมทั้งยังส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตของประชาชน และก่อให้เกิดวิกฤตในระบบสุขภาพ ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้าง ระบบ อุปกรณ์ และกำลังคนในการควบคุมและจัดการโรคระบาดให้มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดต่อระบบสาธารณสุขและเศรษฐกิจของประเทศ

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพสูงจะสอดรับกับเป้าหมายหลัก ๔ ประการของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ได้แก่ เป้าหมายที่ ๑) **การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม** โดยการใช้นวัตกรรมในการผลิตสินค้าและจัดบริการทางการแพทย์และสุขภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ ๒) **การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่**ที่มีสมรรถนะสูง

ทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับขีดความสามารถบริการทางการแพทย์และสุขภาพ เป้าหมายที่ ๓) **การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม** ในการลดผลกระทบต่อการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขของคนไทย และ เป้าหมายที่ ๕) **การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่** ในการวางแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพและระบบบริการสุขภาพ นอกจากนี้ ยังเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติที่สำคัญในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นเป้าหมาย ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ที่กำหนดอุตสาหกรรมการแพทย์แบบครบวงจรเป็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่อาศัยความเชี่ยวชาญด้านการแพทย์ของไทย สร้างอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ การใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ใหม่ ๆ ยกระดับการให้บริการทางการแพทย์อย่างมีคุณภาพในระดับสากล รวมทั้งเชื่อมโยงอุตสาหกรรมทางการแพทย์และบริการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในประเด็นเป้าหมาย สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ ที่มุ่งเน้นการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> ไทยมีศักยภาพในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากสินค้าและบริการสุขภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ สัดส่วนมูลค่าเพิ่มสินค้าและบริการสุขภาพต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอยู่ที่ร้อยละ ๑.๗

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> องค์ความรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุขมีศักยภาพ เอื้อต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าและบริการทางสุขภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ มูลค่าการนำเข้าครุภัณฑ์ทางการแพทย์ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ (๒๐,๐๐๐ ล้านบาท) เมื่อสิ้นสุดแผน

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> ประชาชนไทยได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสุขภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของครัวเรือนต่อค่าใช้จ่ายสุขภาพทั้งหมดไม่เกินร้อยละ ๑๒

<u>เป้าหมายที่ ๔</u> ระบบบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพมีความพร้อมรองรับภัยคุกคามสุขภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ การประเมินผลสมรรถนะหลักในการปฏิบัติตามกฎอนามัยระหว่างประเทศทุกตัวชี้วัดมีค่าไม่ต่ำกว่า ๔

๓. แผนที่กลยุทธ์

เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๑. การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
๒. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
๓. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
๕. การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. ไทยมีศักยภาพในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากสินค้าและบริการสุขภาพ
๒. องค์ความรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุข มีศักยภาพเอื้อต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าและบริการทางสุขภาพ
๓. ประชาชนไทยได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสุขภาพ
๔. ระบบบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพ มีความพร้อมรองรับภัยคุกคามสุขภาพ
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ สัดส่วนมูลค่าเพิ่มสินค้าและบริการสุขภาพต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอยู่ที่ร้อยละ ๑.๗
๒.๑ มูลค่าการนำเข้าครุภัณฑ์ทางการแพทย์ ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ (๒๐,๐๐๐ ล้านบาท) เมื่อสิ้นสุดแผน
๓.๑ สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของครัวเรือนต่อค่าใช้จ่ายสุขภาพทั้งหมดไม่เกินร้อยละ ๑๒
๔.๑ การประเมินผลสมรรถนะหลักในการปฏิบัติตามกฎอนามัยระหว่างประเทศ ทุกตัวชี้วัดมีค่าไม่ต่ำกว่า ๔
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การส่งเสริมบริการทางการแพทย์ที่มีศักยภาพในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ
กลยุทธ์ที่ ๒ การผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพระดับโลก
กลยุทธ์ที่ ๓ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้อุตสาหกรรมทางการแพทย์และสุขภาพ
กลยุทธ์ที่ ๔ การสร้างเสริมขีดความสามารถทางวิชาการด้านการศึกษา วิจัย และเทคโนโลยีทางการแพทย์
กลยุทธ์ที่ ๕ การบริหารจัดการระบบบริการสุขภาพบนพื้นฐานความสมดุลทางเศรษฐกิจและสุขภาพของคนไทย
กลยุทธ์ที่ ๖ การยกระดับศักยภาพระบบบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขเพื่อลดผลกระทบต่อบริการทางเศรษฐกิจและสุขภาพ
๑.๑ สนับสนุนให้ภาคเอกชนยกระดับบริการทางการแพทย์บนฐานนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง โดยภาครัฐกำหนดมาตรฐาน สนับสนุนและกำกับดูแล
๑.๒ ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพ
๒.๑ พัฒนานวัตกรรมในบริการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพบนฐานความโดดเด่นของเอกลักษณ์ความเป็นไทย
๒.๒ ยกระดับมาตรฐานสถานบริการส่งเสริมสุขภาพให้สามารถแข่งขันได้
๒.๓ พัฒนาบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพรูปแบบใหม่ที่นำไปสู่การสร้างสังคมสูงวัยที่มีสุขภาวะ
๓.๑ ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบนฐานเทคโนโลยีดิจิทัลให้รองรับการยกระดับอุตสาหกรรม
๓.๒ ปฏิรูประบบกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพ
๓.๓ ส่งเสริมการลงทุนและการนำผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และสุขภาพออกสู่ตลาด
๓.๔ ส่งเสริมแนวคิดการซื้อและการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศ
๔.๑ ส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการศึกษาทางการแพทย์
๔.๒ พัฒนาต่อยอดประโยชน์ของการจัดประชุมวิชาการทางการแพทย์นานาชาติ
๔.๓ พัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย
๔.๔ สร้างระบบนิเวศการวิจัยให้เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาต่อยอดในเชิงพาณิชย์
๔.๕ สร้างเครือข่ายความร่วมมือการวิจัยและพัฒนาระหว่างประเทศ
๕.๑ บริหารจัดการบุคลากรทางการแพทย์ให้สอดคล้องกับระบบบริการสุขภาพ
๕.๒ พัฒนากลไกกำกับดูแลและบริหารจัดการค่าบริการทางการแพทย์
๕.๓ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนบริการทางการแพทย์
๖.๑ ปฏิรูประบบเฝ้าระวังและบริหารจัดการโรคระบาดและภัยคุกคามสุขภาพ
๖.๒ วางระบบการเตรียมความพร้อมด้านความมั่นคงด้านสุขภาพในการจัดการภาวะฉุกเฉิน

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การส่งเสริมบริการทางการแพทย์ที่มีศักยภาพในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ สนับสนุนให้ภาคเอกชนยกระดับบริการทางการแพทย์บนฐานนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง โดยภาครัฐกำหนดมาตรฐาน สนับสนุน และกำกับดูแล

๑) ยกระดับบริการทางการแพทย์ที่มุ่งเน้นรูปแบบการแพทย์แม่นยำ เวชศาสตร์ป้องกันก่อนเกิดโรคและการดูแลสุขภาพแบบเจาะจงเฉพาะบุคคล โดยจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มเป้าหมายเพื่อต่อยอดไปสู่การให้บริการรักษาและดูแลผู้ป่วยในลักษณะเฉพาะบุคคล การรักษาโดยพันธุกรรมบำบัดและเซลล์ต้นกำเนิด รวมทั้งนำบริการส่งเสริมสุขภาพมาหนุนเสริมการจัดบริการทางการแพทย์ อาทิ เวชศาสตร์ชะลอวัย ที่มีหลักฐานทางการวิจัยมารองรับ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงคู่ค้าทางธุรกิจในการจัดหาผู้ป่วยต่างชาติให้มารับบริการในไทย โดยเฉพาะผู้ป่วยในกลุ่มประเทศที่มีระบบประกันสุขภาพครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพในประเทศไทย

๒) พัฒนาระบบกำกับควบคุมคุณภาพมาตรฐานการจัดบริการทางการแพทย์ขั้นสูง โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในทุกมิติ อาทิ การให้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐานในราคาที่สมเหตุสมผล การกำกับดูแลปัญหาทางจริยธรรมทางการแพทย์จากการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการแพทย์ที่ทันสมัยมาใช้ อาทิ แม่อุ้มบุญ การใช้เซลล์ต้นกำเนิด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ปรับปรุงแก้ไขระเบียบให้เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพ

๑) ศึกษาความเป็นไปได้ในการออกกฎหมายเฉพาะเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพที่ครอบคลุมข้อจำกัดในการดำเนินการ อาทิ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลทางการแพทย์ การใช้ระบบประกันภัยสุขภาพและสวัสดิการจากต่างประเทศ การอนุญาตด้านการตรวจลงตรา ตลอดจนการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินการ

๒) ปรับแก้กฎหมายการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจด้านบริการส่งเสริมสุขภาพและบริการทางการแพทย์ให้เป็นแบบใบอนุญาตเดียว ที่ครอบคลุมการดำเนินการเกี่ยวกับสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ สถานพยาบาล และธุรกิจโรงแรม รวมทั้งปรับแก้กฎหมายอนุญาตให้วิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการส่งเสริมสุขภาพที่ยังไม่มีหลักสูตรการสอนในประเทศไทย มาช่วยสนับสนุนการแพทย์แผนปัจจุบันภายใต้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ได้สะดวกขึ้น อาทิ การแพทย์ธรรมชาติบำบัด

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพระดับโลก

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ พัฒนานวัตกรรมในบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพบนฐานความโดดเด่นของเอกลักษณ์ความเป็นไทย

๑) ผสานความโดดเด่นของอัตลักษณ์ความเป็นไทยกับบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ โดยสนับสนุนทุกภาคส่วนในพื้นที่ร่วมกันพัฒนาเมืองสุขภาพแบบครบวงจร บนฐานการนำภูมิปัญญาการดูแลรักษาสุขภาพด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนท้องถิ่น มาพัฒนาต่อยอดบริการและผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพ เพื่อสร้างแบรนด์ความเป็นไทยที่สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

๒) *ผลักดันให้มีผู้บริหารจัดการธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาพระดับโลก* เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กลุ่มธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาพระดับสูงในการให้บริการชาวต่างชาติ และการร่วมลงทุนในการจัดบริการในต่างประเทศ ซึ่งอาจช่วยให้เกิดการมาใช้บริการส่งเสริมสุขภาพในระดับกลางและระดับล่างเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ยกระดับมาตรฐานสถานบริการส่งเสริมสุขภาพให้สามารถแข่งขันได้ โดยพัฒนามาตรฐานอาชีพแก่ผู้ประกอบธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาพให้มีกระบวนการบริหารจัดการธุรกิจที่มีคุณภาพ รวมทั้งสร้างมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาขึ้นทะเบียนภายใต้ พ.ร.บ. สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อยกระดับมาตรฐานบริการส่งเสริมสุขภาพให้มีคุณภาพสามารถดำเนินธุรกิจในตลาดโลกได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ พัฒนาบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพรูปแบบใหม่ที่นำไปสู่การสร้างสังคมสูงวัยที่มีสุขภาวะ โดยส่งเสริมการสร้างพื้นที่ชุมชนดิจิทัลเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะบนฐานนวัตกรรมบริการและผลิตภัณฑ์ที่เอื้อต่อรูปแบบวิถีชีวิตปกติใหม่ อาทิ การให้คำปรึกษาทางไกลด้านสุขภาพ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมโดยการใช้อาหารบำบัดและการบำบัดทางจิตด้วยการทำสมาธิ รวมทั้งการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในแต่ละช่วงวัยหรือเชื้อชาติเพื่อนำมาวิเคราะห์แรงจูงใจในการใช้บริการ ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เป็นอารยสถาปัตย์ เพื่อรองรับการบริการส่งเสริมสุขภาพในระยะยาว การพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนสูงวัย การพัฒนาพื้นที่ด้านกีฬาและการออกกำลังกาย เพื่อดึงดูดกลุ่มผู้ใช้บริการให้สามารถรับบริการส่งเสริมสุขภาพได้ยาวนานขึ้น อาทิ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีพฤฒิพลัง กลุ่มนักท่องเที่ยวแบบเที่ยวไปทำงานไป

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> การสร้างมูลค่าเพิ่มให้อุตสาหกรรมทางการแพทย์และสุขภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบนฐานเทคโนโลยีดิจิทัลให้รองรับการยกระดับอุตสาหกรรมทางการแพทย์และสุขภาพ

๑) *พัฒนาระบบการประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์และมาตรฐานการทดสอบผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ให้ได้มาตรฐานสากล* อาทิ เอกสารวิชาการสำหรับการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยทั้งในเอเชีย อเมริกา และยุโรป เพื่อให้เกิดความสะดวกและมีมาตรฐานในการทดสอบผลิตภัณฑ์ ตลอดจนสร้างโอกาสให้ประเทศสามารถรับจ้างวิจัย วิเคราะห์ และรับรองมาตรฐานของผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศ

๒) *ยกระดับศูนย์ทดสอบศักยภาพการผลิต* โดยสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาและยกระดับให้ได้มาตรฐานสากล ทั้งศูนย์ทดสอบผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์แบบเบ็ดเสร็จ อาทิ ศูนย์ผลิตสารต้นแบบ ศูนย์สัตว์ทดลอง และศูนย์ทดสอบทางคลินิกในมนุษย์ รวมทั้งเพิ่มจำนวนห้องปฏิบัติการชีวนิรภัยระดับที่ ๓ ที่สามารถทำการทดสอบผลิตภัณฑ์กับเชื้ออันตรายได้ เพื่อสนับสนุนการวิจัยพัฒนาและการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำภายในประเทศ

๓) *พัฒนาฐานการผลิตและสนับสนุนการจัดตั้งโรงงานต้นแบบเภสัชชีวภัณฑ์ ยา สมุนไพร และวัคซีนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล* โดยเฉพาะการผลิตวัคซีนสำหรับการป้องกันโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ เพื่อให้มีเพียงพอต่อความต้องการใช้ในประเทศ ลดการนำเข้า และสร้างความมั่นคงของระบบสาธารณสุขในระยะยาว

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ปฏิรูประบบกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพ โดยปรับโครงสร้างหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการดำเนินงาน ทั้งในเรื่องของการจัดหางบประมาณ บุคลากร การพัฒนาเครือข่าย เพื่อสามารถกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพให้ได้มาตรฐานสูงเทียบเท่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ควบคู่กับการอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการสามารถขึ้นทะเบียนและนำผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ได้มาตรฐานเข้าสู่ตลาดได้อย่างรวดเร็ว ไม่ให้เกิดการสูญเสียโอกาสและความสามารถในการแข่งขัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ ส่งเสริมการลงทุนและการนำผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และสุขภาพออกสู่ตลาด โดยปรับแก้กฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรการต่าง ๆ ในการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่จะเอื้อให้เกิดการผลิตในประเทศ การใช้กลไกทางภาษีส่งเสริมการลงทุน พร้อมทั้งส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลและเป็นที่ต้องการในตลาด โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการตรวจสอบย้อนกลับของวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิต รวมทั้งการสร้างความน่าเชื่อถือบนหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ที่ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตลอดจนสร้างดิจิทัลแพลตฟอร์มให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างอุปสงค์และอุปทานในการนำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ออกสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ ส่งเสริมแนวคิดการซื้อและการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศ

๑) *ปรับปรุงบัญชีนวัตกรรมไทยให้เกิดความสะดวกและเอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมทางการแพทย์* โดยให้มีการบังคับใช้ในภาครัฐอย่างจริงจังและเข้มงวดยิ่งขึ้น พร้อมทั้งแก้ไขรหัสครุภัณฑ์และวัสดุให้สอดคล้องกับบัญชีนวัตกรรม และจัดทำบัญชีรายการเครื่องมือแพทย์ไทยที่ได้มาตรฐานสากลในระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

๒) *ปลูกฝังทัศนคติและสนับสนุนให้สถานพยาบาลเอกชนและสถาบันการศึกษาทางการแพทย์ใช้เครื่องมือแพทย์ที่ผลิตในประเทศที่มีคุณภาพ ปลอดภัย คุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ* โดยการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ไทย และการกำหนดให้มีรายการเครื่องมือแพทย์ไทยที่ได้มาตรฐานสากลอยู่ในระบบการเรียนการสอนและการบริการ

<u>กลยุทธ์ที่ ๔</u> การสร้างเสริมขีดความสามารถทางวิชาการด้านการศึกษา วิจัย และเทคโนโลยีทางการแพทย์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ ส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการศึกษาทางการแพทย์ โดยพัฒนาหลักสูตรทางการแพทย์ในระดับนานาชาติและหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์ในภูมิภาคเอเชียใต้และอาเซียนผ่านรูปแบบทั้งการฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลภายในประเทศไทยและผ่านระบบออนไลน์ โดยสนับสนุนให้ได้รับทุนจากองค์กรระหว่างประเทศ ประเทศที่สาม หรือรัฐบาลไทย รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้สอนให้มีทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ที่สอดรับกับการจัดการศึกษาและฝึกอบรมแก่บุคลากรทางการแพทย์จากต่างประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ พัฒนาต่อยอดประโยชน์ของการจัดประชุมวิชาการทางการแพทย์นานาชาติ โดยพัฒนามาตรการจูงใจและสิทธิประโยชน์แก่สถาบันวิชาการชั้นนำระดับนานาชาติและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ ให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนามาตรฐานการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ของประเทศไทย อาทิ การสร้างความตกลงร่วมในการพัฒนางานวิจัย การนำผลงานที่นำเสนอมาต่อยอดในประเทศไทย

การแลกเปลี่ยนบุคลากรในการฝึกปฏิบัติงานที่สถาบันชั้นนำ การนำบุคลากรผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาเป็นวิทยากรหรืออาจารย์พิเศษ ตลอดจนการนำผลงานวิจัยของประเทศไทยไปเผยแพร่แก่ประเทศต่าง ๆ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ พัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย โดยสนับสนุนการสร้างบุคลากรที่มีองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ มีทักษะการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม ดิจิทัลทางการแพทย์ และการประเมินเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาทักษะร่วมกันระหว่างนักวิจัยผ่านชุมชนแห่งวิชาชีพของนักวิจัย มีกิจกรรมบ่มเพาะนักนวัตกรรมทางการแพทย์อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาการวิจัย รวมทั้งดึงดูดผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศให้เข้ามาทำงานและถ่ายทอดองค์ความรู้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนพัฒนากลไกธำรงรักษาบุคลากรด้านการสุขภาพ โดยเฉพาะการกำหนดค่าตอบแทนให้บุคลากรด้านการวิจัยคงอยู่ปฏิบัติงานด้านการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๔ สร้างระบบนิเวศการวิจัยให้เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาต่อยอดในเชิงพาณิชย์ โดยสร้างความร่วมมือในการทำพื้นที่ทดลองวิจัยนวัตกรรมทางการแพทย์ก่อนใช้งานจริงหรือออกสู่ตลาด ระหว่างผู้พัฒนา ผู้ผลิต สถานพยาบาล และผู้ประเมินเทคโนโลยี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของนวัตกรรมนั้น ๆ ตลอดจนสนับสนุนเงินทุนในระยะเริ่มต้น และพัฒนากลไกที่ช่วยผลักดันงานวิจัยให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมให้เข้าถึงฐานข้อมูลงานวิจัย การจับคู่ทางธุรกิจระหว่างนักลงทุนกับนักวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การมีมาตรการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาและบริหารจัดการลิขสิทธิ์ของผู้วิจัยเมื่องานวิจัยสำเร็จลุล่วง และให้หน่วยงานที่ควบคุมกำกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความสะดวกรวดเร็วในการนำผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ได้มาตรฐานออกสู่ตลาด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๕ สร้างเครือข่ายความร่วมมือการวิจัยและพัฒนาระหว่างประเทศ โดยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันวิจัย ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในประเทศกับสถาบันวิจัยหรือภาคเอกชนต่างประเทศที่มีศักยภาพและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลในการพัฒนางานวิจัยทางการแพทย์ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการแพทย์จากต่างประเทศ อาทิ การร่วมลงทุนพัฒนางานวิจัย การรับจ้างผลิต รวมทั้งยกระดับความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศที่จะเป็นเครือข่ายในห่วงโซ่คุณค่าของการวิจัยและผลิตนวัตกรรมทางการแพทย์ ผ่านรูปแบบการให้ทุนการศึกษาและฝึกอบรมนานาชาติที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาด้านการแพทย์และสุขภาพของไทย

<u>กลยุทธ์ที่ ๕</u> การบริหารจัดการระบบบริการสุขภาพบนพื้นฐานความสมดุลทางเศรษฐกิจและสุขภาพของคนไทย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๑ บริหารจัดการบุคลากรทางการแพทย์ให้สอดคล้องกับระบบบริการสุขภาพ

๑) สนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ โดยมีบทบาทในการกำหนดสาขาความต้องการ พัฒนาหลักสูตร และผลิตบุคลากร ทั้งการผลิตแพทย์เฉพาะทางหรือสหสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ให้รองรับการให้บริการทางการแพทย์มูลค่าสูง ตลอดจนฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็น

๒) สนับสนุนการนำเข้าบุคลากรทางการแพทย์ โดยพัฒนารูปแบบการสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพที่เอื้อต่อการเปิดรับบุคลากรจากต่างประเทศ รวมถึงส่งเสริมการใช้บุคลากรร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะบุคลากรในสาขาที่มีผู้เชี่ยวชาญระดับสูง เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

๓) ส่งเสริมให้เกิดการกระจายกำลังคนด้านสุขภาพ โดยพัฒนากลไกระบบหมุนเวียนกำลังคนให้รองรับทั้งในเชิงพื้นที่ ภาระงาน และสาขาที่มีความขาดแคลน พร้อมมีมาตรการจูงใจบุคลากรทางการแพทย์ให้คงอยู่ในระบบสุขภาพ อาทิ การจัดทำเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจน มีอัตราความก้าวหน้าและโอกาสการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในพื้นที่ห่างไกล การปรับภาระงานของแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปให้เหมาะสม และการปรับปรุงระบบสวัสดิการพื้นฐานเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๒ พัฒนากลไกกำกับดูแลและบริหารจัดการค่าบริการทางการแพทย์ โดยพัฒนากลไกและแนวทางกำกับดูแลค่าบริการทางการแพทย์ที่อาจได้รับผลกระทบจากนโยบายส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ให้มีความเหมาะสม ตลอดจนพัฒนาระบบบริหารการจ่ายค่าบริการของระบบประกันสุขภาพให้มีความครอบคลุม เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้ตามความจำเป็นทางสุขภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๓ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนบริการทางการแพทย์

๑) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเพิ่มประสิทธิภาพ ลดภาระงาน และแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร อาทิ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการตรวจคัดกรองเบื้องต้น การใช้ระบบการแพทย์ทางไกล โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีดิจิทัลให้ครอบคลุมทั่วถึง ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง พัฒนากลไกการประเมินการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ ตลอดจนมีแนวทางในการกำกับดูแลเพื่อป้องกันผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้น

๒) จัดทำฐานข้อมูลกลางด้านสุขภาพของประเทศ โดยสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำข้อตกลงร่วมกันที่จะใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มกลางในการเชื่อมโยงข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานภาครัฐให้สามารถใช้ร่วมกันได้ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อาทิ การเจ็บป่วย การตาย ความพิการ สิทธิการประกันสุขภาพ ข้อมูลด้านวิจัยและนวัตกรรม ข้อมูลบุคลากรทางการแพทย์และผู้เชี่ยวชาญที่ผลิตและปฏิบัติงานจริง เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อยอดการจัดบริการและการวางแผนด้านกำลังคนในอนาคต ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลแก่สาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสินค้าและบริการทางการแพทย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและประชาชนแต่ละกลุ่ม

<u>กลยุทธ์ที่ ๖</u> การยกระดับศักยภาพระบบบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขเพื่อลดผลกระทบต่อบริการทางเศรษฐกิจและสุขภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๑ ปฏิรูประบบเฝ้าระวังและบริหารจัดการโรคระบาดและภัยคุกคามสุขภาพ

๑) ปรับโครงสร้างการเฝ้าระวังและบริหารจัดการโรคระบาดและภัยคุกคามสุขภาพของประเทศที่เป็นเอกภาพ โดยให้มีหน่วยงานกลางกำหนดทิศทางสาธารณสุขระดับชาติในการบูรณาการการทำงานด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน เตรียมความพร้อม การตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน และฟื้นฟูหลังเกิดภาวะฉุกเฉินอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินและระบบบัญชาการเหตุการณ์ ที่เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข ที่มีการประสานความร่วมมือและร่วมกันจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) พัฒนากลไกและระบบข้อมูลการเฝ้าระวังสุขภาพและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ โดยมีกลไกในการบริหารจัดการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่บูรณาการในระดับนโยบายสู่ระดับปฏิบัติ และพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว อาทิ ข้อมูลสุขภาพ ข้อมูลโรคจากสัตว์ ข้อมูลทางสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลทรัพยากรทางสาธารณสุขที่สำคัญ บนฐานการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการประมวลผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรับมือและจัดการภัยคุกคามทางสุขภาพได้อย่างทันการณ์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๒ วางระบบการเตรียมความพร้อมด้านความมั่นคงทางสุขภาพในการจัดการภาวะฉุกเฉิน โดยวางแผนอัตรากำลังคนด้านการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคและภัยคุกคามทางสุขภาพ อาทิ ผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยาคลินิกและภาคสนาม นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล นักวิจัย นักสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ นักเทคนิคที่ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่สอบสวนโรคและปัจจัยเสี่ยงให้เหมาะสมกับสัดส่วนประชากรของประเทศ พร้อมการกำหนดค่าสนับสนุน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และความก้าวหน้าในวิชาชีพที่เหมาะสม รวมถึงการสนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและป้องกันเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน ตลอดจนจัดทำแผนเตรียมความพร้อมด้านยาและเวชภัณฑ์ วัคซีน อุปกรณ์ทางการแพทย์ และวัสดุอุปกรณ์ด้านสาธารณสุขที่จำเป็น ให้พร้อมรองรับการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หมุดหมายที่ ๕ ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

สถานการณ์**การแข่งขันทางการค้าของสหรัฐอเมริกาและจีนที่ขยายวงกว้าง**ส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงไทยและภูมิภาคซึ่งอยู่ในพื้นที่ความขัดแย้งที่ต้องรักษาความสัมพันธ์กับทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนทิศทางการค้าการลงทุนในห่วงโซ่อุปทานโลก และการจัดกลุ่มทางการเมืองและเศรษฐกิจ ดังนั้น ทิศทางในอนาคตของไทยจึงควรแสดงบทบาทการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยเน้นความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน และให้ไทยเป็นประตูและทางเชื่อมเพื่อสร้างดุลยภาพที่สร้างสรรค์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคและมหาอำนาจเพื่อความก้าวหน้าและมั่นคงของภูมิภาค รวมถึงควรรักษาสมดุลของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทย จีน สหรัฐอเมริกา และประเทศตะวันตก โดยกำหนดความต้องการของไทยในระยะยาวที่ชัดเจน ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และการพัฒนาเทคโนโลยีระดับสูง เพื่อสร้างความชัดเจนกับมิตรประเทศว่าไทยพร้อมร่วมมือในแนวทางดังกล่าว นอกจากนี้ เนื่องจากภูมิศาสตร์ของไทยมีความใกล้กับจีน จึงต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เชื่อมโยงของไทย สปป.ลาว และจีนที่ชัดเจน เพื่อสร้างประโยชน์จากเส้นทางการคมนาคมจากหนองคายและเชียงรายเข้าสู่ สปป.ลาว และจีน เพื่อให้เกิดการลงทุนสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจและระบบการค้าที่คล่องตัวของทั้ง ๓ ประเทศ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของไทย สปป.ลาว และมลฑลในจีนตอนใต้ให้เกิดเป็นการพัฒนาร่วมกัน

นอกจากนี้ จากสถานการณ์ที่มี**แนวโน้มการย้ายฐานการผลิต**จากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ที่ทำให้ทุกประเทศหันมาสร้างหลักประกันป้องกันความเสี่ยงจากการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทาน และส่งผลให้เกิดการปรับห่วงโซ่อุปทานครั้งใหญ่ทั่วโลกจากการย้ายฐานการผลิตไปสู่ประเทศที่เป็นมิตรหรืออยู่ใกล้ตลาดและมีการขนส่งที่คล่องตัว ซึ่งไทยควรเร่งธุรกิจไทยในอุตสาหกรรมเป้าหมายให้เข้าสู่ห่วงโซ่คุณค่าของภูมิภาคและของโลก โดยรับและเข้าไปลงทุนในกลุ่มความร่วมมือที่จะเป็นโอกาสสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจขยายตลาดการค้าและการลงทุน และยกระดับเทคโนโลยีให้แก่ประเทศไทย อาทิ จีน ไต้หวัน อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ กลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และควรมียุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อรองรับการย้ายฐานการผลิตของอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อขยายประโยชน์การค้าการลงทุนกับจีน สหรัฐอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น ในลักษณะของการมีผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างชัดเจนตรงความต้องการของไทย โดยดึงดูดการลงทุนจากทุกประเทศที่มีแนวโน้มในการย้ายฐานการผลิต ซึ่งสามารถใช้เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และพื้นที่เศรษฐกิจอื่น ๆ เป็นจุดเชื่อมโยงเข้าสู่จุดการผลิตหลักในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง จีนตอนใต้ และเอเชีย รวมถึงควรเปิดประตูการค้าการลงทุนกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชียที่มีตลาดขนาดใหญ่และเทคโนโลยีขั้นสูง โดยให้ความสำคัญกับอินเดียที่มีตลาดขนาดใหญ่ และมีศักยภาพในการเติบโต และไต้หวัน ที่มีเทคโนโลยีทันสมัยและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และจาก**เงื่อนไขของการค้าการลงทุนตามมาตรฐานโลกใหม่** ที่มีแนวโน้มว่าประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศตะวันตก อาจใช้เป็นเงื่อนไขในการกำหนดกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการค้าและการลงทุนหรือให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้นต่อการสร้างมาตรฐานทางสังคม สิ่งแวดล้อม สุขอนามัยและคุณภาพชีวิต การลดความเหลื่อมล้ำ ความโปร่งใส การบริหารจัดการที่ดี การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิมนุษยชน ฯลฯ ไทยจึงต้องเตรียมการพัฒนากฎระเบียบและแนวปฏิบัติที่จะยกระดับไปสู่มาตรฐานระหว่างประเทศไว้ให้พร้อมกับ

สถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งนอกจากจะสร้างภูมิคุ้มกันให้ไทยจากมาตรการกีดกันทางการค้า และช่วยสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั่วโลกแล้ว ยังเป็นพื้นฐานสำคัญของไทยในการก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในอนาคต

จากสถานะของประเทศไทยที่ต้องมีการ**ลงทุนเพื่อชดเชยผลกระทบจากการจากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙** ซึ่งทำให้ไทยสูญเสียรายได้ไปมากกว่า ๓ ล้านล้านบาท ส่งผลให้เป้าหมายการยกระดับไปสู่การเป็นประเทศรายได้สูงต้องล่าช้าออกไป และประชากรประสบปัญหาความยากจนเพิ่มขึ้นเป็น ๑๐ ล้านคน ซึ่งไทยต้องเร่งขยายการลงทุนใหม่เพิ่มเติมอีกไม่น้อยกว่าปีละ ๖ แสนล้านบาท เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง และนำส่วนเกินจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจมาเร่งรัดการลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนโดยเร็ว ผ่านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงกระจายศูนย์กลางทางเศรษฐกิจออกนอกกรุงเทพฯ ไปสู่ภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมถึงเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการให้บริการมากขึ้น อันจะช่วยสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากโครงการลงทุนด้านคมนาคมได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

นอกจากการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวแล้ว การเร่งจัดทำ**กรอบความตกลงเขตการค้าเสรี** จะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยเพิ่มมูลค่าการค้าและการลงทุนให้กับประเทศ ซึ่งปัจจุบันไทยมีการจัดทำกรอบความตกลงเขตการค้าเสรีทั้งสิ้น ๑๓ ฉบับ โดยเป็นการทำความตกลงกับ ๑๘ ประเทศ คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ ๖๓ ของการค้าระหว่างประเทศของไทย ซึ่งไทยควรเร่งการเจรจาเปิดความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนกับประเทศพันธมิตรให้กว้างขวาง โดยเฉพาะข้อตกลงความครอบคลุมและความก้าวหน้าเพื่อหุ้นส่วนทางการค้าภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก สหภาพยุโรป สหราชอาณาจักร ฯลฯ เพื่อให้ได้เงื่อนไขที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ในขณะที่ป้องกันไม่ให้ภาคการผลิตและบริการของไทยเสียเปรียบประเทศอื่น ๆ รวมถึงให้มีการจัดตั้งกองทุนป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจและมุ่งขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศที่สามารถเป็นแหล่งองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ไทยต้องการในการยกระดับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

อย่างไรก็ดี ไทยยังมีข้อจำกัดใน**การอำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุน** อาทิ กฎระเบียบการขนส่งสินค้าผ่านแดน ขีดความสามารถของผู้ขนส่งในการนำเทคโนโลยีมาใช้งาน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวกด้านขนส่งโลจิสติกส์และการค้าการลงทุน ไทยจึงจำเป็นต้องเดินหน้าเร่งปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคเหล่านั้นควบคู่ไปกับการเร่งดำเนินการลงทุนในโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและการจัดทำกรอบความตกลงเขตการค้าเสรี อาทิ การปรับปรุงกฎระเบียบการผ่านแดนเพื่อขนส่งโลจิสติกส์และการค้า โดยควรพัฒนาธุรกิจการให้บริการโลจิสติกส์ธุรกิจระหว่างประเทศของไทย ทั้งขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมการค้าการลงทุนทั้งในและระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ จากการที่ไทยมี**ข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน**ทำให้มีศักยภาพที่จะพัฒนาการเชื่อมต่อเส้นทางขนส่งระหว่างมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิก และใช้ประโยชน์จากเส้นทางเชื่อมโลกของจีน และแผน “สร้างโลกที่ดีกว่าขึ้นมาใหม่” ที่สหรัฐอเมริกาสนับสนุนได้ รวมถึงสามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเชื่อมโยงการค้ากับจีน ซึ่งปัจจุบันไทยมีแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ จึงควรบูรณาการเพื่อใช้ประโยชน์ทางภูมิศาสตร์ และโครงสร้างพื้นฐานจากเส้นทางเชื่อมต่อในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงกับจีนตอนใต้ ให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

และเชื่อมโยงกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษต่าง ๆ เพื่อให้เกิดรูปธรรมในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงภาคการผลิตและบริการไทยสู่ระดับนานาชาติ โดยมีกลยุทธ์ในการ**ขับเคลื่อนความร่วมมือและกรอบความตกลงระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมการขนส่งและโลจิสติกส์ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง** ที่มีคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการลงทุนเพื่อเชื่อมโยงด้านคมนาคมกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและจีน มีหน่วยงานรับผิดชอบภายใต้การกำกับของรองนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่ตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ระดับสูงในการเจรจา และประสานงานให้มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงคมนาคม รับผิดชอบด้านการขนส่งสินค้า กรมศุลกากรรับผิดชอบระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียว และพิจารณาลดภาษีนำเข้าวัสดุเพื่อใช้ในการก่อสร้าง

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

หมุดหมายที่ ๕ ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของประเทศ มีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ได้แก่ เป้าหมายที่ ๑) **การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม** เป้าหมายที่ ๒) **การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่** เป้าหมายที่ ๓) **การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม** และเป้าหมายที่ ๔) **การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน** โดยทำให้ประเทศไทยมีระบบนิเวศที่สนับสนุนการค้าการลงทุนสามารถเป็นฐานการค้าการลงทุนที่สำคัญของภูมิภาค เพิ่มผลิตภาพและโอกาสของผู้ประกอบการไทยให้สามารถเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าระดับภูมิภาคและระดับโลก และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศทั้งภาคการผลิตและบริการสำคัญ ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ในยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่งคง ในมิติความร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ รวมทั้งยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในมิติการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมไทย เชื่อมโลก ที่มุ่งเน้นเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมและบริการโลจิสติกส์อย่างไร้รอยต่อ และการรักษาและเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค ที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงการค้าการลงทุนของไทยกับต่างประเทศและขยายความร่วมมือทางการค้าการลงทุน และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในมิติการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ ที่มุ่งเน้นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและสร้างสังคมคาร์บอนต่ำ

ในขณะเดียวกัน ยังมีความเชื่อมโยงกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นสำคัญ ได้แก่ ๑) การต่างประเทศ ในการขยายความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ การค้า การคมนาคม และทรัพยากรมนุษย์ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีกับนานาชาติโดยเฉพาะในกลุ่มอนุภูมิภาคและภูมิภาคเอเชีย ๒) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไปสู่อุตสาหกรรมอนาคตที่เติบโตเป็นเสาหลักของเศรษฐกิจไทยและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาของอุตสาหกรรมและบริการ ๓) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการขยายขีดความสามารถพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ เพื่อยกระดับผลิตภาพของภาคการผลิตและบริการ ลดต้นทุนการผลิตและบริการที่แข่งขันได้ในระดับสากล สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาคและภูมิภาคอย่างเป็นระบบ และ ๔) การเติบโตอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้น

การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและภาคเอกชน

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนในภูมิภาค

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ (โดยสถาบันการจัดการนานาชาติ) มีอันดับดีขึ้น

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> ไทยเป็นห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาค

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ ๑) มูลค่าการลงทุนรวมในประเทศขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖ ต่อปี หรือ ๒) สัดส่วนการลงทุนรวมต่อผลผลิตมวลรวมในประเทศเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๗ ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ ๑) มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยกับประเทศทั่วโลกขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗ ต่อปี หรือ ๒) สัดส่วนการเติบโตของปริมาณการส่งออกสินค้าของไทยต่อการเติบโตของปริมาณการส่งออกสินค้าของโลกเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๑.๕ ต่อปี

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> ไทยเป็นประตูและทางเชื่อมโครงข่ายคมนาคมและโลจิสติกส์ของภูมิภาค

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ ดัชนีวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยอยู่ในอันดับไม่ต่ำกว่าอันดับที่ ๒๕ หรือคะแนนไม่ต่ำกว่า ๓.๖๐

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศน้อยกว่าร้อยละ ๑๑

๓. แผนที่กลยุทธ์

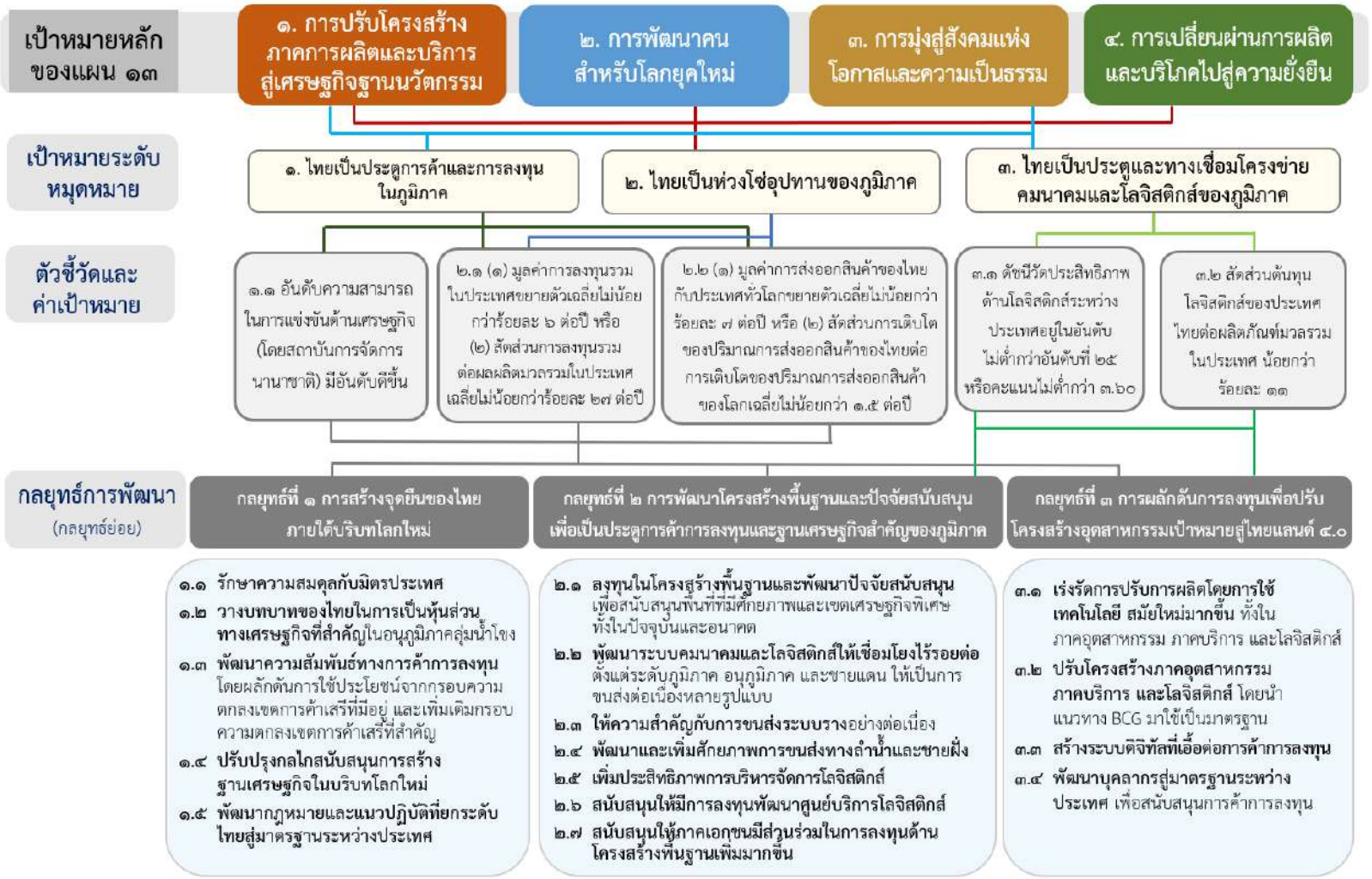
เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๑. การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
๒. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
๓. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
๔. การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. ไทยเป็นประตูการค้าและการลงทุนในภูมิภาค
๒. ไทยเป็นห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาค
๓. ไทยเป็นประตูและทางเชื่อมโครงข่ายคมนาคมและโลจิสติกส์ของภูมิภาค
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ (โดยสถาบันการจัดการนานาชาติ) มีอันดับดีขึ้น
๒.๑ (๑) มูลค่าการลงทุนรวมในประเทศขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖ ต่อปี หรือ (๒) สัดส่วนการลงทุนรวมต่อผลผลิตมวลรวมในประเทศเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๗ ต่อปี
๒.๒ (๑) มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยกับประเทศทั่วโลกขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗ ต่อปี หรือ (๒) สัดส่วนการเติบโตของปริมาณการส่งออกสินค้าของไทยต่อการเติบโตของปริมาณการส่งออกสินค้าของโลกเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๑.๕ ต่อปี
๓.๑ ดัชนีวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศอยู่ในอันดับไม่ต่ำกว่าอันดับที่ ๒๕ หรือคะแนนไม่ต่ำกว่า ๓.๖๐
๓.๒ สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ น้อยกว่าร้อยละ ๑๓
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การสร้างจุดยืนของไทยภายใต้บริบทโลกใหม่
กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยสนับสนุนเพื่อเป็นประตูการค้าการลงทุนและฐานเศรษฐกิจสำคัญของภูมิภาค
กลยุทธ์ที่ ๓ การผลักดันการลงทุนเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเป้าหมายสู่ไทยแลนด์ ๔.๐
๑.๑ รักษาความสมดุลกับมิตรประเทศ
๑.๒ วางบทบาทของไทยในการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่สำคัญในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
๑.๓ พัฒนาความสัมพันธ์ทางการค้าการลงทุน โดยผลักดันการใช้ประโยชน์จากกรอบความตกลงเขตการค้าเสรีที่มีอยู่ และเพิ่มเติมกรอบความตกลงเขตการค้าเสรีที่สำคัญ
๑.๔ ปรับปรุงกลไกสนับสนุนการสร้างฐานเศรษฐกิจในบริบทโลกใหม่
๑.๕ พัฒนากฎหมายและแนวปฏิบัติที่ยกระดับไทยสู่มาตรฐานระหว่างประเทศ
๒.๑ ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาปัจจัยสนับสนุนเพื่อสนับสนุนพื้นที่ที่มีศักยภาพและเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งในปัจจุบันและอนาคต
๒.๒ พัฒนาระบบคมนาคมและโลจิสติกส์ให้เชื่อมโยงไร้รอยต่อตั้งแต่ระดับภูมิภาค อนุภูมิภาค และชายแดน ให้เป็นการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ
๒.๓ ให้ความสำคัญกับการขนส่งระบบรางอย่างต่อเนื่อง
๒.๔ พัฒนาและเพิ่มศักยภาพการขนส่งทางลำน้ำและชายฝั่ง
๒.๕ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์
๒.๖ สนับสนุนให้มีการลงทุนพัฒนาศูนย์บริการโลจิสติกส์
๒.๗ สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น
๓.๑ เร่งรัดการปรับการผลิตโดยการใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่มากขึ้น ทั้งในภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และโลจิสติกส์
๓.๒ ปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และโลจิสติกส์ โดยนำแนวทาง BCG มาใช้เป็นมาตรฐาน
๓.๓ สร้างระบบดิจิทัลที่เอื้อต่อการค้าการลงทุน
๓.๔ พัฒนาบุคลากรสู่มาตรฐานระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการค้าการลงทุน

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การสร้างจุดยืนของไทยภายใต้บริบทโลกใหม่

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ รักษาความสมดุลกับมิตรประเทศ โดยกำหนดนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประเทศอย่างชัดเจน และประสานความร่วมมือกับมิตรประเทศเพื่อการดำเนินงานอย่างเท่าเทียม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ วางบทบาทของไทยในการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่สำคัญในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยเข้าสู่มิติของความร่วมมือและช่วยเหลือกันอย่างใกล้ชิดแทนการแข่งขัน สร้างความสมดุลและพัฒนาภูมิภาคร่วมกันผ่านคณะกรรมการระดับชาติเพื่อบูรณาการแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทุกระดับ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ พัฒนาความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุน โดยผลักดันการใช้ประโยชน์จากกรอบความตกลงเขตการค้าเสรีที่มีอยู่ และเพิ่มเติมกรอบความตกลงเขตการค้าเสรีที่สำคัญ รวมทั้งการเจรจาความตกลงเรื่องต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนการค้าและการลงทุน อาทิ การขนส่ง การตรวจคนเข้าเมือง การบริหารจัดการบริเวณด่านชายแดน รวมถึงจัดตั้งและผลักดันความร่วมมือระหว่างเขตพัฒนาพิเศษระหว่างไทย สปป.ลาว และจีน เพื่อสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมจากการเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ที่จุดเชื่อมต่อบริเวณจังหวัดหนองคายและจังหวัดเชียงราย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ ปรับปรุงกลไกสนับสนุนการสร้างฐานเศรษฐกิจในบริบทโลกใหม่ จัดให้มีกลไกหรือคณะกรรมการระดับชาติเพื่อบูรณาการแนวทางการปรับเปลี่ยนและปรับปรุงการส่งเสริมการลงทุนใหม่ รวมถึงการลงทุนในเศรษฐกิจสาขาใหม่ เพื่อรองรับการจัดห่วงโซ่การผลิตและการย้ายฐานการผลิตทั่วเอเชียที่กำลังเกิดขึ้น ทั้งด้านสิทธิประโยชน์ ภาษีและไม่ใช่ภาษี และอื่น ๆ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ พัฒนากฎหมายและแนวปฏิบัติที่ยกระดับไทยสู่มาตรฐานระหว่างประเทศ โดยเร่งยกระดับมาตรฐานทางสังคม สิ่งแวดล้อม สุขอนามัย คุณภาพชีวิต การลดความเหลื่อมล้ำ การเคลื่อนย้ายแรงงาน ความโปร่งใส การบริหารจัดการที่ดี และธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจ ให้อยู่ระดับนานาชาติ เพื่อป้องกันการกีดกันทางการค้า และก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลาง

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยสนับสนุนเพื่อเป็นประตูการค้าการลงทุนและฐานเศรษฐกิจสำคัญของภูมิภาค

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาปัจจัยสนับสนุนเพื่อสนับสนุนพื้นที่ที่มีศักยภาพและเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งในปัจจุบันและอนาคต อาทิ โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง บริการขนส่งและเครือข่ายโลจิติกส์ตามเส้นทางสำคัญและการเชื่อมโยงสู่ประเทศเพื่อนบ้าน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการลงทุนและการค้าชายแดน ท่าเรือและสะพานเศรษฐกิจ ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อให้ไทยเป็นประตูการค้าที่สำคัญ รวมถึงการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาและรองรับการท่องเที่ยวและบริการในกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพ อาทิ การท่องเที่ยวอันดามันบริเวณจังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา ตรัง สตูล ให้เชื่อมโยงกันเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ๑ ใน ๕ ของโลก

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ พัฒนาระบบคมนาคมและโลจิสติกส์ให้เชื่อมโยงไร้รอยต่อตั้งแต่ระดับภูมิภาค อนุภูมิภาค และชายแดน ให้เป็นการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ โดยบูรณาการแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ที่ใช้ประโยชน์ทางภูมิศาสตร์และโครงสร้างพื้นฐาน จากเส้นทางเชื่อมต่อในภูมิภาค อนุภูมิภาค และชายแดน โดยเฉพาะในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงกับจีนตอนใต้ และเชื่อมโยงกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่นๆ ให้เป็นหนึ่งเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถผลักดันการเปลี่ยนแปลงภาคการผลิตและบริการไทยสู่ระดับนานาชาติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ ให้ความสำคัญกับการขนส่งระบบรางอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นโครงข่ายการขนส่งหลักของประเทศ เชื่อมต่อกับเครือข่ายโลจิสติกส์ในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค เพื่อลดต้นทุนโลจิสติกส์ สนับสนุนจุดเชื่อมระหว่างไทย สปป.ลาว และจีน ที่จังหวัดหนองคายและเชียงราย รวมถึงสนับสนุนการเชื่อมต่อกับพื้นที่เศรษฐกิจภายในประเทศ ทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ ให้สามารถเข้าสู่จีนและกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้โดยสะดวก

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ พัฒนาและเพิ่มศักยภาพการขนส่งทางลำน้ำและชายฝั่ง โดยให้ความสำคัญกับการเดินเรือในแม่น้ำสายสำคัญ อาทิ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน่าน แม่น้ำป่าสัก ให้มีความสะดวก ทันสมัย มีมาตรฐานความปลอดภัย โดยเฉพาะการเดินเรือในแม่น้ำเจ้าพระยาสู่ท่าเรือแหลมฉบัง ตลอดจนการพัฒนาร่องน้ำเศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนการขนส่งภายในประเทศและระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดอุปสรรคในการค้าการลงทุน รวมถึงสอดรับกับรูปแบบการค้าในอนาคต โดยการพัฒนาระบบบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้งาน การพัฒนาระบบการให้บริการ การพัฒนาซอฟต์แวร์ การพัฒนา ปรับปรุง หรือผ่อนคลายกฎระเบียบและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๖ สนับสนุนให้มีการลงทุนพัฒนาศูนย์บริการโลจิสติกส์ อาทิ ย่านกองเก็บตู้สินค้า จุดพักรถ ท่าเรือบก ศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้า โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการแผนการลงทุนดังกล่าวในเส้นทางยุทธศาสตร์ขนส่งสินค้าหลัก เพื่อให้สามารถเชื่อมต่อกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง จีน และภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการกำหนดอัตราค่าบริการเพื่อจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการขนส่งสู่ระบบราง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๗ สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น โดยการดำเนินการจะต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการประเมินประสิทธิภาพและความสำเร็จที่ชัดเจน รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการด้านการค้า การลงทุน และภาคบริการขนส่งมีบทบาทในการให้บริการมากขึ้น

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> การผลักดันการลงทุนเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเป้าหมายสู่ไทยแลนด์ ๔.๐

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ เร่งรัดการปรับการผลิตโดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น ทั้งในภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และโลจิสติกส์ โดยเฉพาะการปรับสู่ระบบอัตโนมัติและเร่งใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และโลจิสติกส์ โดยนำแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว มาใช้เป็นมาตรฐาน อาทิ การสนับสนุนการใช้พลังงานสะอาด การนำปัจจัยการผลิตมาใช้แบบหมุนเวียน การลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ สร้างระบบดิจิทัลที่เอื้อต่อการค้าการลงทุน โดยพัฒนาแพลตฟอร์มการค้าแห่งชาติเพื่อส่งเสริมการค้าในรูปแบบธุรกิจกับธุรกิจด้วยกัน พัฒนาระบบการเงินของไทยสู่การให้บริการธุรกรรมทางการเงินดิจิทัล เพื่อเอื้อต่อการลงทุน และปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรมและอำนวยความสะดวกการค้าการลงทุน รวมถึงเร่งพัฒนากฎหมายด้านธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ พัฒนาบุคลากรสู่มาตรฐานระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนการค้าการลงทุน โดยปรับระบบการพัฒนาบุคลากรและหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานและภาคธุรกิจที่ให้ภาคธุรกิจมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากร และปรับวิธีการเรียนการสอนเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่เน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการหารายได้และสร้างธุรกิจ รวมถึงยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานและระดับการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้เทียบเท่ากับระดับนานาชาติหรือสถาบันชั้นนำของโลก เพื่อให้สามารถใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง

หมุดหมายที่ ๖ ไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัลของอาเซียน

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศไทยมายาวนานกว่า ๕๐ ปี และมีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยปัจจุบันประเทศไทยส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นอันดับที่ ๑๓ ของโลก และเป็นอันดับที่ ๔ ของอาเซียน มีมูลค่าการส่งออก ๑.๙ ล้านล้านบาท (หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ ๒๔.๓ ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ) และก่อให้เกิดการจ้างงานรวมทั้งสิ้นมากกว่า ๗๕๐,๐๐๐ คน อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทยส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และผู้ประกอบการไทยเป็นเพียงผู้รับจ้างประกอบที่ไม่มีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง ทั้งยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างการวิจัยและพัฒนากับการผลิตเชิงพาณิชย์ โดยการมีโครงสร้างการผลิตที่พึ่งพาแรงงานสูงและใช้เงินลงทุนต่ำ ส่งผลให้อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทยยังไม่สามารถก้าวเป็นผู้นำตลาดของอาเซียน และไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศได้เท่าที่ควร

ในขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รูปแบบธุรกิจ และนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ เมื่อต้นปี ๒๕๖๓ โครงสร้างประชากรไทยที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ภายในปี ๒๕๖๖ และความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลของประเทศที่มีคุณภาพและมีความครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศตลอดจนราคาโทรศัพท์อัจฉริยะและเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่าย เร่งให้เกิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะบริการข้อมูลและทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มูลค่าอุตสาหกรรมดิจิทัลในประเทศไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลกที่หดตัวก็ตาม

อุตสาหกรรมดิจิทัลของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในส่วนของอุตสาหกรรมฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และดิจิทัลคอนเทนต์ อาทิ อุปกรณ์อัจฉริยะ เกม แอปพลิเคชัน แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ กูเกิล ทวิตเตอร์ ช้อปปี้ ลาซาด้า และแกร็บ เป็นต้น โดยผู้ประกอบการไทยสามารถผลิตได้เองเพียงบางส่วน อาทิ ซอฟต์แวร์ทางบัญชีที่ยังมีส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากผู้ใช้งานซอฟต์แวร์ของไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีกำลังซื้อค่อนข้างต่ำ และมีการส่งออกผลิตภัณฑ์ดิจิทัล อาทิ เกม ไปยังกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม ความล่าช้าในการพัฒนาด้านดิจิทัลในภาพรวมเป็นผลมาจากความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมและทักษะดิจิทัลขั้นสูงของประชากรไทยที่ยังอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงกฎหมายและระเบียบที่ไม่เอื้อต่อการดึงดูดการลงทุนจากผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีชั้นนำจากต่างประเทศหรือการสนับสนุนสตาร์ทอัพอย่างจริงจัง ทำให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากข้อมูลขนาดใหญ่จากการทำธุรกรรมทางดิจิทัลของคนไทย เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือพฤติกรรมของผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้จำเป็นต้องเร่งสร้างความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมดิจิทัลของไทยให้สามารถแข่งขันได้ ควบคู่ไปกับการยกระดับอุตสาหกรรมไฟฟ้า

และอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศให้เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่สำคัญของโลก และการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยให้เป็นดิจิทัลที่มีภูมิคุ้มกันอย่างเต็มรูปแบบ ตลอดจนพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัล ให้ประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

หมุดหมายที่ ๖ มุ่งตอบสนองต่อเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จำนวน ๓ เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๑) **การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม** โดยการพัฒนาต่อยอดฐานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยในปัจจุบันให้เป็นอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่มุ่งเน้นการผลิตชิ้นส่วนประกอบที่สำคัญในห่วงโซ่อุปทานอาเซียน เป็นที่ต้องการของตลาดในอนาคต และมีมูลค่าสูง รวมถึงการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมดิจิทัล เป้าหมายที่ ๒) **การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่** โดยการพัฒนากำลังคนที่มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมและบริการในอนาคต รวมถึงอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัลของประเทศ และเป้าหมายที่ ๕) **การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่** โดยการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในหลากหลายภาคส่วนและหลากหลายมิติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ในมิติการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือภัยคุกคาม ควบคู่กับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงและความปลอดภัยทางไซเบอร์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในมิติการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่ให้ความสำคัญพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไปสู่อุตสาหกรรมอนาคตที่เติบโตเป็นเสาหลักของเศรษฐกิจไทยและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาของอุตสาหกรรมและบริการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ ครอบคลุม เพียงพอและเข้าถึงได้ทั้งในด้านพื้นที่และราคา และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในมิติการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ โดยเป็นการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจและดำเนินชีวิต เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและสร้างสังคมคาร์บอนต่ำ

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> เศรษฐกิจดิจิทัลภายในประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ มีกระดานข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐที่สามารถติดตามจำนวนธุรกรรมงานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลได้ภายในปี ๒๕๖๖ และงานบริการภาคประชาชนของภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลทั้งหมดภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ มูลค่าของค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาด้านนวัตกรรมเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อยร้อยละ ๕ ของปีฐาน ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ มีบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่สามารถเข้าถึงและพร้อมใช้แก่ประชาชนโดยครอบคลุมพื้นที่ทุกหมู่บ้าน พื้นที่ชุมชน และสถานที่ท่องเที่ยว

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> การส่งออกของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของประเทศเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ สัดส่วนการส่งออกในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของประเทศคิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของมูลค่าการส่งออกอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ มีบุคลากรที่มีทักษะด้าน “ผู้บูรณาการระบบอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ” เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ จำนวน ๔๐๐,๐๐๐ รายภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> อุตสาหกรรมดิจิทัลและอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของประเทศมีความเข้มแข็งขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ จำนวนผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีขนาดใหญ่ของโลกลงทุนในประเทศไทยอย่างน้อย ๓ ราย ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ จำนวนสตาร์ทอัพด้านเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๖,๐๐๐ แห่ง ในปี ๒๕๗๐ โดย ๑ ใน ๓ เป็นผู้ประกอบการที่ย้ายมาจากต่างประเทศ

ตัวชี้วัดที่ ๓.๓ มีแรงงานที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางดิจิทัล (ระดับ ๔) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖ ของจำนวนประชากรไทย ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓.๔ มีจุดเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลจราจรอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศที่ทำให้บริการดิจิทัลของไทยสามารถแข่งขันได้ภายในปี ๒๕๗๐

๓. แผนที่กลยุทธ์

เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๑. การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
๒. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
๕. การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. เศรษฐกิจดิจิทัลภายในประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น
๒. การส่งออกของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของประเทศเพิ่มขึ้น
๓. อุตสาหกรรมดิจิทัลและอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของประเทศมีความเข้มแข็งขึ้น
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๗๐
๑.๒ มีกระดานข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐที่สามารถติดตามจำนวนธุรกรรมงานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลได้ภายในปี ๒๕๖๖ และงานบริการประชาชนของภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลทั้งหมดในปี ๒๕๗๐
๑.๓ มูลค่าของค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาด้านนวัตกรรมเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อยร้อยละ ๕ ของปีฐาน ภายในปี ๒๕๗๐
๑.๔ มีบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่สามารถเข้าถึงและพร้อมให้แก่ประชาชน โดยครอบคลุมพื้นที่ทุกหมู่บ้าน พื้นที่ชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยว
๒.๑ สัดส่วนการส่งออกในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะมีสัดส่วนร้อยละ ๖๐ ของมูลค่าการส่งออกอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด ภายในปี ๒๕๗๐
๒.๒ มีบุคลากรที่มีทักษะด้าน "ผู้บูรณาการระบบอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ" เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ จำนวน ๔๐๐,๐๐๐ ราย ภายในปี ๒๕๗๐
๓.๑ จำนวนผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีขนาดใหญ่ของโลกลงทุนในไทยอย่างน้อย ๓ ราย ภายในปี ๒๕๗๐
๓.๒ จำนวนสตาร์ทอัพด้านเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๖,๐๐๐ แห่ง ในปี ๒๕๗๐ โดย ๑ ใน ๓ เป็นผู้ประกอบการที่ย้ายมาจากต่างประเทศ
๓.๓ มีแรงงานที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางดิจิทัล ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖ ของจำนวนประชากรไทย ภายในปี ๒๕๗๐
๓.๔ มีจุดเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลจราจรอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ ที่ทำให้บริการดิจิทัลของไทยสามารถแข่งขันได้ภายในปี ๒๕๗๐
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจไทยด้วยดิจิทัล
๑.๑ พัฒนาบริการและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการปรับระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้เป็นรัฐบาลดิจิทัลเต็มรูปแบบ
๑.๒ ส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการในประเทศให้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล รวมถึงนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อเพิ่มผลิตภาพและ ความสามารถในการทำกำไรให้แก่ผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น
๑.๓ พัฒนาให้เกิดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐเพิ่มขึ้น
๑.๔ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการดำรงชีพ
กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาต่อยอดฐานอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
๒.๑ สนับสนุนให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาการผลิตจากรูปแบบการรับจ้างผลิตตามสูตรของลูกค้าไปสู่การผลิตที่มีการพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์และนำนวัตกรรมการผลิตสมัยใหม่มาปรับใช้
๒.๒ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการปรับรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะให้เป็นฐานการผลิตอุปกรณ์และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่สำคัญของอาเซียน
๒.๓ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและสร้างตราสินค้าของตนเอง รวมทั้งส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ
๒.๔ ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงของอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ และพัฒนาสุดยอดผลิตภัณฑ์
๒.๕ พัฒนามาตรฐานและเงื่อนไขการเข้าถึงข้อมูลที่เกิดจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่เป็นสากล รองรับการแลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงข้อมูลภายในหน่วยงานภาครัฐ และระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนภายในประเทศ/ภูมิภาค
๒.๖ ดึงดูดและพัฒนาให้เกิดการลงทุนจากต่างประเทศ
กลยุทธ์ที่ ๓ อุตสาหกรรมดิจิทัลในประเทศที่สามารถแข่งขันได้
๓.๑ ดึงดูดให้ผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีขนาดใหญ่ของโลกลงทุนในอุตสาหกรรมที่จะเอื้อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการไทยตลอดห่วงโซ่อุปทาน
๓.๒ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลที่จะสนับสนุนให้ไทยสามารถใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ เพื่อยกระดับให้บริการดิจิทัลของไทยสามารถแข่งขันได้ภายในปี ๒๕๗๐
๓.๓ พัฒนาและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ผลิต ผู้พัฒนา ผู้ออกแบบ และสร้างระบบในอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัลภายในประเทศ
๓.๔ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาซอฟต์แวร์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์สร้างสรรค์ ที่มีการนำศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวไทย ฯลฯ ไปใช้ประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์
๓.๕ ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล (รวมถึงการวิจัยและพัฒนา) ในประเทศ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการทั้งภายในประเทศและภูมิภาคอาเซียน
กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาระบบนิเวศเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรม และบริการดิจิทัล
๔.๑ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ ครอบคลุม เพียงพอและเข้าถึงได้ ทั้งในด้านพื้นที่ และราคา
๔.๒ พัฒนากำลังคนของประเทศเพื่อรองรับกับการปรับตัวทางเทคโนโลยีในอนาคตของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมและบริการต่าง ๆ รวมถึงอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัลของประเทศ
๔.๓ ผลักดันและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล
๔.๔ ส่งเสริมให้มีการใช้เครื่องมือทางนโยบายทางการเงินและการคลังที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละอุตสาหกรรม
๔.๕ ผลักดันให้มีการขับเคลื่อนด้านนโยบายความเป็นเจ้าของอธิปไตยทางข้อมูล จากเทคโนโลยี/แพลตฟอร์มที่ทำธุรกิจจากคนไทย

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจไทยด้วยดิจิทัล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ พัฒนาบริการและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการปรับระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้เป็นรัฐบาลดิจิทัลเต็มรูปแบบ โดยสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐมีการนำเทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลมาใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสม อาทิ การใช้ระบบออนไลน์สำหรับกระบวนการเอกสาร การชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ การจัดเก็บข้อมูลของภาครัฐในคลาวด์ การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประชาชนกับภาครัฐ รวมทั้งการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐโดยสมบูรณ์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการในประเทศให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล รวมถึงนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อเพิ่มผลิตภาพและ ความสามารถในการทำกำไรให้แก่ผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น โดยการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการในประเทศโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแฟลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสนับสนุนตลาดสินค้าภาคการเกษตรและการส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตรให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสนับสนุนอุตสาหกรรมเกษตรในประเทศได้อย่างครบวงจรและสามารถรับมือกับภัยพิบัติและฤดูกาลได้ อีกทั้งสนับสนุนให้มีการขยายจากภาคการเกษตรไปสู่การผลิต อาทิ โรงงานอัจฉริยะ การแพทย์อัจฉริยะ รวมทั้งการทำธุรกรรมบริการต่าง ๆ ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลของไทย อาทิ ตลาดการเกษตร การท่องเที่ยว การแพทย์และสุขภาพ การเงิน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ พัฒนาให้เกิดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการสาธารณะของภาครัฐเพิ่มขึ้น โดยส่งเสริมการสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อรองรับการพัฒนาในมิติต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาแพลตฟอร์มซื้อขายพลังงาน การพัฒนาตลาดคาร์บอน การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ การให้บริการการแพทย์ทางไกล การจัดการศึกษาออนไลน์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการดำรงชีพ อาทิ การเรียนรู้บนแพลตฟอร์มดิจิทัล การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการรู้เท่าทันถึงภัยที่มากับสื่อสมัยใหม่ และทักษะพื้นฐานที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวลวง

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การพัฒนาต่อยอดฐานอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ สนับสนุนให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาการผลิตจากรูปแบบการรับจ้างผลิตตามสูตรของลูกค้า ไปสู่การผลิตที่มีการพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์เพื่อนำเสนอแก่ลูกค้า และให้มีการนำนวัตกรรมการผลิตสมัยใหม่มาปรับใช้เพื่อเร่งรัดการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่อุตสาหกรรม ๔.๐ และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์สีเขียว ผ่านการใช้เครื่องมือทางการเงินและการคลัง และนโยบายสนับสนุนทางนวัตกรรมต่าง ๆ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการปรับรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะให้เป็นศูนย์กลางการผลิตอุปกรณ์และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่สำคัญของอาเซียน โดยมุ่งเน้น

การผลิตชิ้นส่วนประกอบที่สำคัญในห่วงโซ่อุปทานอาเซียนเป็นที่ต้องการของตลาดในอนาคตและมีมูลค่าสูง เข้าสู่การเป็นอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูง อาทิ กลุ่มโมดูลการตรวจจับ กลุ่มตัวกระตุ้นการทำงาน กลุ่มอิเล็กทรอนิกส์กำลัง กลุ่มโมดูลการคำนวณ พร้อมทั้งพิจารณาส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมให้ใช้วัสดุจากผู้ผลิตภายในประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและสร้างตราสินค้าของตนเอง รวมทั้งส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ โดยมุ่งเน้นการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศที่ไทยมีศักยภาพ อาทิ ประเทศในกลุ่มอาเซียน ยุโรป ทวีปอเมริกา

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง ในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ และพัฒนาสุดยอดผลิตภัณฑ์ อาทิ การพัฒนาระบบเซ็นเซอร์และระบบอิเล็กทรอนิกส์ในยานยนต์ไฟฟ้า การจูงใจให้มีผู้ประกอบการด้านชิ้นส่วนและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ พัฒนามาตรฐานและเงื่อนไขการเข้าถึงข้อมูลที่เกิดจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่เป็นสากล รองรับการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลภายในหน่วยงานภาครัฐ และระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนภายในประเทศและภูมิภาค เพื่อให้มีข้อมูลขนาดใหญ่ นำไปสู่การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๖ ดึงดูดและพัฒนาให้เกิดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยบูรณาการความร่วมมือกับผู้ประกอบการไทยหรือกิจการร่วมค้า ควบคู่กับการให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุนที่สนับสนุนหรือผลักดันให้ผู้ร่วมค้าที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านถ่ายทอดองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญให้ผู้ประกอบการไทย โดยมุ่งเน้นอุตสาหกรรมต้นน้ำที่มีเทคโนโลยีการผลิตขั้นสูงและเป็นพื้นฐานของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> อุตสาหกรรมดิจิทัลในประเทศที่สามารถแข่งขันได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ ดึงดูดให้ผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีขนาดใหญ่ของโลกลงทุนในอุตสาหกรรมที่จะเอื้อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการไทยตลอดห่วงโซ่อุปทาน อาทิ การลงทุนจัดตั้งศูนย์ข้อมูลคลาวด์ที่หลากหลายเพื่อประชากรอาเซียน โดยดึงดูดให้บริษัทต่างชาติมาลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลในประเทศ เช่น ศูนย์ข้อมูล ระบบภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ คลาวด์ และแพลตฟอร์มข้ามชาติ เป็นต้น โดยกำหนดรูปแบบการลงทุนและสิทธิประโยชน์ที่จะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจภายในประเทศ อาทิ การจับคู่ธุรกิจในไทย การจ้างแรงงานไทย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลที่จะสนับสนุนให้ไทยสามารถใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์เพื่อยกระดับให้บริการดิจิทัลของไทยสามารถแข่งขันได้ภายในปี ๒๕๗๐ อาทิ การขยายอินเทอร์เน็ตแบนด์วิดธ์ระหว่างประเทศ การเชื่อมต่อโครงข่ายระหว่างประเทศที่ช่วยลดต้นทุนและระยะเวลาการสร้างศูนย์ข้อมูล การพัฒนาการให้บริการคลาวด์สาธารณะในประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ พัฒนาและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ผลิต ผู้พัฒนา ผู้ออกแบบและสร้างระบบในอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัลภายในประเทศ ให้เป็นผู้นำด้านบริการดิจิทัลโซลูชั่นที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้ และตอบสนองต่อความต้องการใช้งานภายในประเทศหรืออาเซียน โดยนำร่องจากสาขาเกษตร การแพทย์และสุขภาพ การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการภาครัฐในระดับท้องถิ่น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาซอฟต์แวร์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และการสร้างดิจิทัลคอนเทนต์สร้างสรรค์ที่มีการนำศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวไทย ฯลฯ ไปใช้ประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในทุกมิติ อาทิ การพัฒนาพิพิธภัณฑ์เสมือนจริง การสร้างเวทีการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมเสมือนจริง คอนเสิร์ตเสมือนจริง หรือตัวละครภาพยนตร์เสมือนจริง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๕ ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล รวมถึงการวิจัยและพัฒนาในประเทศ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการทั้งภายในประเทศและภูมิภาคอาเซียน โดยดึงดูดและพัฒนาผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีทุกขนาดตั้งแต่สตาร์ทอัพจนถึงบรรษัทข้ามชาติ และสร้างระบบนิเวศเพื่อเพิ่มโอกาสแก่ผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีของไทย ดึงดูดและพัฒนาผู้มีความสามารถเพื่อให้เกิดการพัฒนากำลังคนและอุตสาหกรรมไทยอย่างก้าวกระโดด โดยกำหนดรูปแบบการให้สิทธิประโยชน์ที่เหมาะสม อาทิ มาตรการทางภาษี เพื่อให้เกิดการลงทุนในกิจการของสตาร์ทอัพด้านดิจิทัลเพิ่มขึ้น

<u>กลยุทธ์ที่ ๔</u> การพัฒนาระบบนิเวศเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ ครอบคลุม เพียงพอและเข้าถึงได้ทั้งในด้านพื้นที่ และราคา เพื่อให้ประชาชนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม สามารถเข้าถึงการศึกษา สาธารณสุข บริการภาครัฐ และโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ รวมทั้งรองรับกับปริมาณความต้องการใช้งานทางดิจิทัลในอนาคต ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ พัฒนากำลังคนเพื่อรองรับกับการปรับตัวทางเทคโนโลยีในอนาคตของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมและบริการต่าง ๆ รวมถึงอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ และอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัลของประเทศ โดยเร่งผลิตกำลังคนให้มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมและบริการฯ ในอนาคต ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาผ่านการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เร่งยกระดับทักษะแรงงานที่มีอยู่ พัฒนามาตรฐานวิชาชีพของแรงงานในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี และดึงดูดบุคลากรจากต่างชาติในสาขาที่ขาดแคลน อาทิ ผู้พัฒนาซอฟต์แวร์และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีที่สร้างความพลิกผัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ ผลักดันและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค การบังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์อย่างจริงจัง และการกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น *รวมทั้งเร่งพัฒนาและปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ ของภาครัฐที่ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการลงทุน การดึงดูดแรงงานทักษะสูง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล รวมถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล* อาทิ ผลักดันให้มีเงื่อนไขการถ่ายทอดเทคโนโลยีไว้ในการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐ เพื่อให้สามารถพัฒนาอุปกรณ์ส่วนประกอบของโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศได้ *พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการดำเนินการในรูปแบบแซนด์บ็อกซ์ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหากฎหมายและระเบียบ* การจัดตั้งระบบที่ใช้ในการตรวจสอบและกำกับดูแลการให้บริการด้านดิจิทัล โดยเฉพาะในส่วนของธุรกรรมที่เกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มต่างประเทศเพื่อสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดเก็บภาษี

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๔ ส่งเสริมให้มีการใช้เครื่องมือทางนโยบายทางการเงินและการคลังที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละอุตสาหกรรม เพื่อสนับสนุนให้เกิดการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและสร้างความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัลของประเทศ อาทิ ลดการจัดเก็บภาษีการนำเข้าเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมดิจิทัล การตรวจสอบ ติดตามและคุ้มครองผู้บริโภคในอุตสาหกรรมดิจิทัล

*กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๕ ผลักดันให้มีการพัฒนาระบบป้องกันความเสี่ยงด้านไซเบอร์ของประเทศที่สอดคล้องกับหลักสากล พร้อมทั้งขับเคลื่อนด้านนโยบายความเป็นเจ้าของอธิปไตยทางข้อมูล*จากเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มที่ทำธุรกิจจากคนไทย โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการรักษาอธิปไตยทางข้อมูล

หมุดหมายที่ ๗ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นผู้ประกอบการส่วนใหญ่ที่มีจำนวนมากกว่าร้อยละ ๙๙ ของจำนวนวิสาหกิจภายในประเทศไทย สร้างการจ้างงานสัดส่วนกว่าร้อยละ ๗๑.๘๖ ของจำนวนการจ้างงานรวม ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่ระบบเศรษฐกิจโดยวัดจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ณ ปี ๒๕๖๔ มีมูลค่ารวม ๕.๖ ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๔.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๓.๔ ต่อปี ในช่วง ๕ ปีแรก (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ อย่างไรก็ดี การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ตั้งแต่ในช่วงปลายปี ๒๕๖๒ ได้ส่งผลให้รายได้ในหลายสาขาธุรกิจลดลง ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เผชิญปัญหาการขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง นำไปสู่การชะลอการจ้างงาน หยุดกิจการชั่วคราว หรือแม้กระทั่งยุติกิจการแบบถาวร

ที่ผ่านมา ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาศักยภาพในการประกอบธุรกิจ ด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับทัศนคติและทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเงิน การผลิตและบริการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ และการตลาด ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นการอบรมพื้นฐานทั่วไปในภาพรวม ไม่เฉพาะเจาะจงตามความต้องการและรูปแบบที่หลากหลายของธุรกิจ ทำให้ผู้ประกอบการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และต่อยอดการทำธุรกิจได้ไม่มากนัก นอกจากนี้ ภาครัฐยังให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ อาทิ การสนับสนุนแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม การส่งเสริมด้านตลาด มาตรฐาน การวิจัยพัฒนานวัตกรรมโดยหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการด้านการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่อาจมีช่องว่างในการส่งต่อการให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ยังอยู่นอกระบบอีกเป็นจำนวนมาก ทำให้ภาครัฐไม่มีข้อมูลของผู้ประกอบการที่ชัดเจนเพียงพอ เป็นข้อจำกัดต่อการวางนโยบายและการจัดทำมาตรการส่งเสริมและช่วยเหลือเยียวยาผู้ประกอบการให้ทั่วถึง และการมุ่งเป้าตอบโจทย์ความต้องการของผู้ประกอบการที่มีความแตกต่างกันทั้งขนาด ประเภทกิจการ และระดับการเติบโต

บริบทของโลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องเผชิญความท้าทายจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอก และต้องเร่งปรับตัวให้เท่าทันเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ โดยเฉพาะการเติบโตอย่างรวดเร็วไร้ขีดจำกัดของเทคโนโลยี กระตุ้นให้ผู้ประกอบการต้องเปลี่ยนผ่านรูปแบบการดำเนินธุรกิจไปสู่ธุรกิจที่พึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น การเข้าสู่สังคมสูงวัย ส่งผลต่อการลดลงของจำนวนแรงงานและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยหันไปใช้จ่ายเพื่อบริโภคสินค้าและบริการเกี่ยวกับสุขภาพเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศอย่างฉับพลันทำให้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้ผู้บริโภคมีความตื่นตัวและบริโภคสินค้าและบริการที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลกระทบอย่างรุนแรงจากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ยังเป็นปัจจัยผลักดันผู้ประกอบการให้เพิ่มความยืดหยุ่นในการทำธุรกิจและเปลี่ยนผ่านไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เครื่องจักรและระบบอัตโนมัติ ผลงานวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพ เชื่อมโยงธุรกิจเข้ากับห่วงโซ่คุณค่าโลกและลดการพึ่งพาตลาดใดตลาดหนึ่งเป็นหลักอันเป็นการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจและกระจาย

ความเสี่ยง ในขณะที่ภาครัฐต้องเร่งปรับปรุงและยกระดับประสิทธิภาพระบบการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีลักษณะมุ่งเป้าตอบโจทย์ผู้ประกอบการบนฐานความเข้าใจธุรกิจที่มีความหลากหลาย จูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าระบบและได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเข้มแข็งและขยายขนาดธุรกิจได้

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยให้เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ เป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันใน ๒ เป้าหมาย ได้แก่ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ในประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ ผ่านการสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะยุคใหม่ที่มีทักษะและจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ชัดเจน สามารถปรับตัวและประยุกต์ใช้เครื่องมือและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมในการประกอบธุรกิจ และได้รับการส่งเสริมให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนและแหล่งเงินทุนทางเลือกด้วยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทั้งด้านการเงินและที่มิใช่การเงิน รวมทั้งสามารถเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ ที่เหมาะสมตามศักยภาพของผู้ประกอบการ โดยมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลและได้รับการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงข้อมูล ระบบคลังข้อมูลและความรู้กลางของภาครัฐอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง พร้อมทั้งยังสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในเป้าหมายสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ในประเด็นการกระตุ้นให้ภาคธุรกิจมีการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาลโดยคำนึงถึงต้นทุนทางสังคมและกระตุ้นให้เกิดการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม รวมทั้งยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ใน ๒ เป้าหมาย ได้แก่ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ ในประเด็นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานรากเพื่อยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการเกษตรอีกด้วย

นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาตามหมุดหมายที่ ๗ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ ยังสอดคล้องกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ในเป้าหมายที่ ๑) **การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม** ในประเด็นภาคการผลิตและบริการสำคัญได้รับการยกระดับให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น เศรษฐกิจท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่า และไทยมีระบบนิเวศที่สนับสนุนการค้าการลงทุนและการพัฒนานวัตกรรม ผ่านการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในแต่ละภาคธุรกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ อีกทั้งเชื่อมโยงผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับห่วงโซ่มูลค่าโลก โดยมีระบบนิเวศในการประกอบธุรกิจที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการในแต่ละประเภทและสาขาธุรกิจ เป้าหมายที่ ๒) **การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่** ในประเด็นพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุค

ใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม และเป้าหมายที่ ๓) **การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม** ในประเด็นการลดความเหลื่อมล้ำทั้งเชิงรายได้ ความมั่งคั่ง และโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจ ผ่านการส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมและเปิดกว้างสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเติบโตและแข่งขันได้

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ สัดส่วนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคม (มาตรา ๓๓) ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวม เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๐ สัดส่วนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียนนิติบุคคลต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวม เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๔๐ สัดส่วนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวม เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕ ในปี ๒๕๗๐ รวมทั้งสัดส่วนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียนพาณิชย์ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวม เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๐ ในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุน ขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๒ ต่อปี และสัดส่วนการเข้าถึงสินเชื่อของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อสินเชื่อรวม เพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านกฎระเบียบทางการค้า ไม่เกินอันดับที่ ๔๐ ในปี ๒๕๗๐ มีการออกกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๒ ฉบับต่อปี และมีสัดส่วนของจำนวนเรื่องร้องเรียนที่พิจารณาแล้วเสร็จต่อจำนวนเรื่องร้องเรียนรวม เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘๐ - ๙๐ ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ ระบบฐานข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่รัฐบาลและผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใช้ได้ เป็นปัจจุบันและทั่วถึง

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีศักยภาพสูงในการดำเนินธุรกิจ สามารถยกระดับและปรับตัวเข้าสู่การแข่งขันใหม่

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๔๐ และสัดส่วนมูลค่าการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อการส่งออกทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๐ ในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ สัดส่วนมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ จากปีฐาน (ปี ๒๕๖๕)

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นผู้ส่งออกรายใหม่ เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ รายต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๒.๔ ส่วนแบ่งตลาดภายในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๕ ในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๕ มูลค่าการจัดซื้อจัดจ้างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของภาครัฐ ขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕ ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๒.๖ มูลค่าการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ ต่อปี

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงและได้รับการส่งเสริมอย่างมีประสิทธิผลจากภาครัฐ

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ จำนวนสตาร์ทอัพ ซีรีส์ซี ขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น ๒๐ ราย ในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ จำนวนการจดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคม เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ต่อปี

๓. แผนที่กลยุทธ์

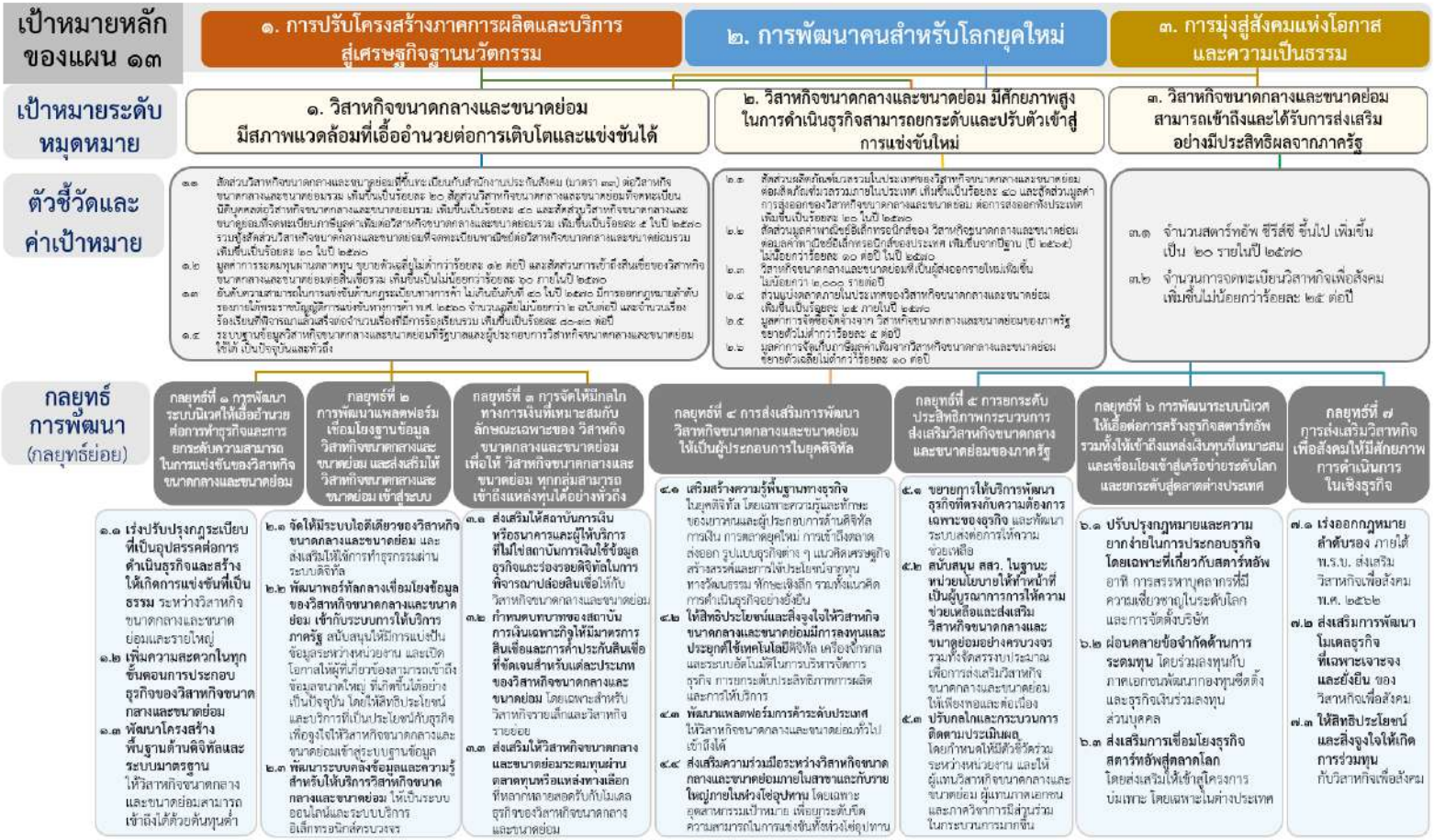
เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๑. การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
๒. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
๓. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเติบโตและแข่งขันได้
๒. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีศักยภาพสูงในการดำเนินธุรกิจสามารถยกระดับและปรับตัวเข้าสู่การแข่งขันใหม่
๓. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถเข้าถึงและได้รับการส่งเสริมอย่างมีประสิทธิผลจากภาครัฐ
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๓.๑ จำนวนสตาร์ทอัพ ซีรีส์ซี ขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น ๒๐ รายในปี ๒๕๗๐
๓.๒ จำนวนการจดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ต่อปี
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาระบบนิเวศให้เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจและการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาแพลตฟอร์มเชื่อมโยงฐานข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าสู่ระบบ
กลยุทธ์ที่ ๓ การจัดให้มีกลไกทางการเงินที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างทั่วถึง
กลยุทธ์ที่ ๔ การส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล
กลยุทธ์ที่ ๕ การยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาครัฐ
กลยุทธ์ที่ ๖ การพัฒนาระบบนิเวศให้เอื้อต่อการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพ รวมทั้งให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม และเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายระดับโลก และยกระดับสู่ตลาดต่างประเทศ
กลยุทธ์ที่ ๗ การส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมให้มีศักยภาพการดำเนินการในเชิงธุรกิจ
๑.๑ เร่งปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจและสร้างให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม ระหว่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและรายใหญ่
๑.๒ เพิ่มความสะดวกในทุกขั้นตอนการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
๑.๓ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและระบบมาตรฐาน ให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงได้ด้วยต้นทุนต่ำ
๒.๑ จัดให้มีระบบไอดีเดียวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และส่งเสริมให้ใช้การทำธุรกรรมผ่านระบบดิจิทัล
๒.๒ พัฒนาพอร์ทัลกลางเชื่อมโยงข้อมูลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้ากับระบบการให้บริการภาครัฐ สนับสนุนให้มีการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลขนาดใหญ่ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นปัจจุบัน โดยให้สิทธิประโยชน์และบริการที่เป็นประโยชน์กับธุรกิจ เพื่อจูงใจให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล
๒.๓ พัฒนาระบบคลังข้อมูลและความรู้สำหรับให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้เป็นระบบออนไลน์และระบบบริการอิเล็กทรอนิกส์ครบวงจร
๓.๑ ส่งเสริมให้สัดส่วนการเงินที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างทั่วถึง
๓.๒ กำหนดบทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้มีมาตรการสินเชื่อและการค้ำประกันสินเชื่อที่จัดเจนสำหรับแต่ละประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะสำหรับวิสาหกิจรายเล็กและวิสาหกิจรายย่อย
๓.๓ ส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมระดมทุนผ่านตลาดทุนหรือแหล่งทางเลือกที่หลากหลายสอดรับกับโมเดลธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
๔.๑ เสริมสร้างความรู้พื้นฐานทางธุรกิจ ในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะความรู้และทักษะของเยาวชนและผู้ประกอบการด้านดิจิทัล การเงิน การตลาดยุคใหม่ การเข้าถึงตลาดส่งออก รูปแบบธุรกิจต่าง ๆ แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการให้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรม ทักษะเชิงลึก รวมทั้งแนวคิดการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน
๔.๒ ให้สิทธิประโยชน์และสิ่งจูงใจให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการลงทุนและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เครื่องจักรกล และระบบอัตโนมัติในการบริหารจัดการธุรกิจ การยกระดับประสิทธิภาพการผลิตและการให้บริการ
๔.๓ พัฒนาแพลตฟอร์มการค้าระดับประเทศให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั่วไปเข้าถึงได้
๔.๔ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายในสาขาและกับรายใหญ่ภายในห่วงโซ่อุปทาน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งห่วงโซ่อุปทาน
๕.๑ ขยายการให้บริการพัฒนาธุรกิจที่ตรงกับความต้องการเฉพาะของธุรกิจ และพัฒนาระบบส่งต่อการให้ความช่วยเหลือ
๕.๒ สนับสนุน สสว. ในฐานะหน่วยนโยบายให้ทำหน้าที่เป็นผู้บูรณาการการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างครบวงจร รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เพียงพอและต่อเนื่อง
๕.๓ ปรับกลไกและกระบวนการติดตามประเมินผล โดยกำหนดให้มีตัวชี้วัดร่วมระหว่างหน่วยงาน และให้ผู้แทนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้แทนภาคเอกชน และภาควิชาการมีส่วนร่วมในกระบวนการมากขึ้น
๖.๑ ปรับปรุงกฎหมายและความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสตาร์ทอัพ อาทิ การสรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในระดับโลก และการจัดตั้งบริษัท
๖.๒ ผ่อนคลายข้อจำกัดด้านการระดมทุน โดยร่วมลงทุนกับภาคเอกชนพัฒนากองทุนซีดตั้ง และธุรกิจเงินร่วมลงทุน ส่วนบุคคล
๖.๓ ส่งเสริมการเชื่อมโยงธุรกิจสตาร์ทอัพสู่ตลาดโลก โดยส่งเสริมให้เข้าสู่โครงการบ่มเพาะ โดยเฉพาะในต่างประเทศ
๗.๑ เร่งออกกฎหมายลำดับรอง ภายใต้ พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. ๒๕๖๒
๗.๒ ส่งเสริมการพัฒนาโมเดลธุรกิจที่เฉพาะเจาะจงและยั่งยืน ของวิสาหกิจเพื่อสังคม
๗.๓ ให้สิทธิประโยชน์และสิ่งจูงใจให้เกิดการร่วมทุนกับวิสาหกิจเพื่อสังคม

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การพัฒนาระบบนิเวศให้เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจและการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กลยุทธ์ย่อย ๑.๑ เร่งปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ และสร้างให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมระหว่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และรายใหญ่ โดยพัฒนาเครื่องมือตรวจจับพฤติกรรมจำกัดการแข่งขัน เพื่อนำไปใช้กำหนดมาตรการแก้ไข ควบคุมการมีอำนาจเหนือตลาด และกำหนดแนวปฏิบัติทางธุรกิจที่เหมาะสมและเป็นธรรมในการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการ พร้อมทั้งการบังคับใช้ที่เข้มแข็ง ตลอดจนทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบที่ไม่จำเป็น

กลยุทธ์ย่อย ๑.๒ เพิ่มความสะดวกในทุกขั้นตอนการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยลดขั้นตอนและระยะเวลาในการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจและการพิจารณาอนุมัติอนุญาต พัฒนาแพลตฟอร์มการให้บริการภาครัฐในทุกกระบวนการผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มประสิทธิภาพศูนย์ให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการในการเริ่มต้นและการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนจัดทำและเผยแพร่คู่มือการประกอบธุรกิจรายสาขาที่ผู้ประกอบการเข้าถึงได้

กลยุทธ์ย่อย ๑.๓ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและระบบมาตรฐานให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงได้ด้วยต้นทุนต่ำ โดยสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนสำหรับการใช้เทคโนโลยีและซอฟต์แวร์พื้นฐานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำธุรกิจและการพัฒนามาตรฐาน โดยเฉพาะการวิเคราะห์ ทดสอบรับรอง เพื่อลดภาระต้นทุนในการพัฒนาสินค้าและบริการ การตรวจสอบและรับรองมาตรฐานระดับประเทศและระดับสากล รวมถึงขยายผลการให้บริการของศูนย์บ่มเพาะที่มีความเชี่ยวชาญในธุรกิจเฉพาะสำหรับการพัฒนาและยกระดับสินค้าและบริการของของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีคุณภาพ มีนวัตกรรมและแข่งขันได้ในตลาดสากล

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การพัฒนาแพลตฟอร์มเชื่อมโยงฐานข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ระบบ

กลยุทธ์ย่อย ๒.๑ จัดให้มีระบบไอดีเดียวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใช้ในการทำธุรกรรมผ่านระบบดิจิทัล ลดขั้นตอนและปริมาณเอกสารที่ผู้ประกอบการต้องใช้ในการติดต่อธุรกรรมกับภาครัฐ

กลยุทธ์ย่อย ๒.๒ พัฒนาพอร์ทัลกลางเชื่อมโยงข้อมูลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้ากับระบบการให้บริการภาครัฐ สนับสนุนให้มีการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงานและเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลขนาดใหญ่ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นปัจจุบัน โดยให้สิทธิประโยชน์และบริการที่เป็นประโยชน์กับธุรกิจเพื่อจูงใจให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการขอรับการยินยอมจากผู้ประกอบการในการส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานสำหรับการจัดทำนโยบายและมาตรการส่งเสริมแบบมุ่งเป้า

กลยุทธ์ย่อย ๒.๓ พัฒนาระบบคลังข้อมูลและความรู้สำหรับให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เป็นระบบออนไลน์ และระบบบริการอิเล็กทรอนิกส์ครบวงจร โดยสร้างแพลตฟอร์มการให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัลที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลความรู้ ใช้ประโยชน์ในวิเคราะห์ตลาดและพัฒนาหรือปรับปรุงประสิทธิภาพสินค้า บริการ และกระบวนการผลิตได้ด้วยตนเอง

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> จัดให้มีกลไกทางการเงินที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างทั่วถึง

กลยุทธ์ย่อย ๓.๑ ส่งเสริมให้สถาบันการเงินหรือธนาคารและผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินใช้ข้อมูลธุรกิจและร่องรอยดิจิทัลในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยใช้ข้อมูลธุรกรรม หรือข้อมูลสำคัญทางการค้าของธุรกิจในรูปแบบดิจิทัลในการยืนยันสถานภาพการดำเนินธุรกิจและเป็นหลักประกันที่เหมาะสม โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันรูปแบบปกติ

กลยุทธ์ย่อย ๓.๒ กำหนดบทบาทสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ให้มีมาตรการสินเชื่อและการค้ำประกันสินเชื่อที่ชัดเจนสำหรับแต่ละเซกเมนต์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะสำหรับวิสาหกิจรายเล็กและวิสาหกิจรายย่อย รวมทั้งกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ในการจัดทำมาตรการสินเชื่อพิเศษที่แตกต่างจากสถาบันการเงินทั่วไป เพื่อมุ่งให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายเล็กและรายย่อยสามารถเข้าถึงได้

กลยุทธ์ย่อย ๓.๓ ส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมระดมทุนผ่านตลาดทุนหรือแหล่งทุนทางเลือกที่หลากหลาย สอดรับกับโมเดลธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นอกเหนือจากการให้สินเชื่อผ่านสถาบันการเงินทั่วไป อาทิ การระดมทุนผ่านตลาด เอ็ม เอ ไอ การระดมทุนจากบุคคลทั่วไป สินเชื่อแบบบุคคลถึงบุคคล ธุรกิจเงินร่วมลงทุน รวมทั้งเปิดโอกาสให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือสตาร์ทอัพในสาขาด้านการเงินมีโอกาสในการขยายและต่อยอดธุรกิจในการเป็นแหล่งเงินทุนทางเลือกที่เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพและครอบคลุมรูปแบบของธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้วยกัน

<u>กลยุทธ์ที่ ๔</u> การส่งเสริมการพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้เป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล

กลยุทธ์ย่อย ๔.๑ เสริมสร้างความรู้พื้นฐานทางธุรกิจ โดยเฉพาะความรู้และทักษะของเยาวชนและผู้ประกอบการด้านดิจิทัล การเงิน การตลาดยุคใหม่ การเข้าถึงตลาดส่งออก รูปแบบธุรกิจต่าง ๆ แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรม รวมทั้งทักษะเชิงลึกตามความต้องการเฉพาะด้านของสาขาและประเภทธุรกิจ ตลอดจนเตรียมความพร้อมให้ผู้ประกอบการสามารถรับมือกับสภาพการแข่งขันของตลาดยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง รวมถึงการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

กลยุทธ์ย่อย ๔.๒ ให้สิทธิประโยชน์และสิ่งจูงใจให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการลงทุนและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เครื่องจักรกล และระบบอัตโนมัติ ในการบริหารจัดการ การยกระดับประสิทธิภาพการผลิต และการให้บริการ โดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีหรือสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำในการลงทุนเทคโนโลยีหรือเครื่องจักร และสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนสำหรับค่าจ้างที่ปรึกษาและค่าฝึกอบรมการใช้งาน

กลยุทธ์ย่อย ๔.๓ พัฒนาแพลตฟอร์มการค้าระหว่างระดับประเทศให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั่วไปเข้าถึงได้ โดยเปิดโอกาสให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายในประเทศสามารถใช้ช่องทางแพลตฟอร์มของประเทศที่มีความมั่นคงปลอดภัยเป็นแต้มต่อและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงตลาดที่มีศักยภาพในต่างประเทศได้ พร้อมทั้งเร่งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการส่งออกใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า รวมถึงเตรียมความพร้อมและเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความตกลงการค้าเสรีในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ

กลยุทธ์ย่อย ๔.๔ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายในสาขาและกับรายใหญ่ภายในห่วงโซ่อุปทาน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งห่วงโซ่อุปทาน โดยส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรธุรกิจ จับคู่และสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือของผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีศักยภาพให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในห่วงโซ่อุปทานอย่างครบวงจร รวมถึงเปิดพื้นที่พบปะแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ธุรกิจเพื่อพัฒนาความร่วมมือที่ยั่งยืนและขยายผลไปสู่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในทุกระดับ

<u>กลยุทธ์ที่ ๕</u> การยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาครัฐ

กลยุทธ์ย่อย ๕.๑ ขยายการให้บริการพัฒนาธุรกิจที่ตรงกับความต้องการเฉพาะของธุรกิจ และพัฒนาระบบส่งต่อการให้ความช่วยเหลือ โดยขยายผลคูปองภาครัฐ พัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนและระบบการประเมินศักยภาพผู้ให้บริการพัฒนาธุรกิจภาคเอกชน เพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเลือกใช้บริการพัฒนาธุรกิจที่ได้คุณภาพมาตรฐานผ่านการรับรองจากภาครัฐ

กลยุทธ์ย่อย ๕.๒ สนับสนุนสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในฐานะหน่วยงานนโยบายให้ทำหน้าที่เป็นผู้บูรณาการการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างครบวงจร รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เพียงพอและต่อเนื่อง ผ่านกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กลยุทธ์ย่อย ๕.๓ ปรับกลไกและกระบวนการติดตามประเมินผล โดยกำหนดให้มีตัวชี้วัดร่วมระหว่างหน่วยงาน และให้ผู้แทนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้แทนภาคเอกชนและภาควิชาการมีส่วนร่วมในกระบวนการมากขึ้น เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของนโยบายร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

<u>กลยุทธ์ที่ ๖</u> การพัฒนาระบบนิเวศให้เอื้อต่อการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพ และผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รวมทั้งให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม และเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายระดับโลก และยกระดับสู่ตลาดต่างประเทศ

กลยุทธ์ย่อย ๖.๑ ปรับปรุงกฎหมายและความยากง่ายในการประกอบธุรกิจโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสตาร์ทอัพ อาทิ การสรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีในระดับโลกและผู้เชี่ยวชาญการจัดตั้งบริษัทเพื่อพัฒนาระบบนิเวศและผลักดันสตาร์ทอัพ ซึ่งต้องการระบบนิเวศเพื่อการเริ่มต้นและการประกอบธุรกิจที่ต่างจากธุรกิจปกติ ให้สามารถเติบโตสู่การยกระดับในระยะต่อไป

กลยุทธ์ย่อย ๖.๒ ผ่อนคลายข้อจำกัดด้านการระดมทุน โดยร่วมลงทุนกับภาคเอกชนพัฒนากองทุนซีดดิ้ง และธุรกิจเงินร่วมลงทุนส่วนบุคคล ที่เอื้ออำนวยให้สตาร์ทอัพมีพี่เลี้ยงในการสร้างธุรกิจ สามารถเข้าสู่

แหล่งเงินทุนและระดมทุนได้อย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายกับแหล่งทุนในต่างประเทศ และดึงดูดผู้มีความสามารถให้เข้ามาเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ย่อย ๖.๓ ส่งเสริมการเชื่อมโยงธุรกิจสตาร์ทอัพสู่ตลาดโลก โดยส่งเสริมให้สตาร์ทอัพเข้าสู่โครงการบ่มเพาะ โดยเฉพาะโครงการบ่มเพาะในต่างประเทศ ร่วมงานกับพื้นที่พัฒนาพิเศษสำหรับสตาร์ทอัพและมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ เพื่อเพิ่มโอกาสให้สตาร์ทอัพรุ่นเยาว์ก้าวไปถึง ซีรีส์ ซี ขึ้นไป

<u>กลยุทธ์ที่ ๗</u> การส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมให้มีศักยภาพการดำเนินการในเชิงธุรกิจ

กลยุทธ์ย่อย ๗.๑ เร่งออกกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อลดข้อจำกัดการจดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคมสำหรับวิสาหกิจที่ยังไม่เป็นนิติบุคคลให้สามารถขึ้นทะเบียนได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งเร่งรัดการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม

กลยุทธ์ย่อย ๗.๒ ส่งเสริมการพัฒนาโมเดลธุรกิจที่เฉพาะเจาะจงและยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคม โดยใช้กลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสมาคมธุรกิจเพื่อสังคม พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญในต่างประเทศ

กลยุทธ์ย่อย ๗.๓ ให้สิทธิประโยชน์และสิ่งจูงใจให้เกิดการร่วมทุนกับวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อดึงดูดบริษัทเอกชนรายใหญ่ให้ดำเนินการตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ในการสนับสนุนการเติบโตของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศ

หมุดหมายที่ ๘ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

ผลการพัฒนาที่ผ่านมาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๙ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ซึ่งให้ความสำคัญกับการกระจายความเจริญและยกระดับรายได้ของประชาชน และลดการกระจุกตัวของการพัฒนาในกรุงเทพฯ ภาคกลาง และภาคตะวันออกไปสู่ภาคอื่น ๆ ของประเทศ ปรากฏว่าการพัฒนาของไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แม้ว่า**การพัฒนาภาค**ส่วนใหญ่จะสามารถลดความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ลงได้ แต่การพัฒนายังคงกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ ภาคกลาง และภาคตะวันออก โดยกรุงเทพฯ มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสูงที่สุด และเป็นพื้นที่เดียวซึ่งมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๒.๗ ในปี ๒๕๖๐ เป็นร้อยละ ๓๓.๘ ในปี ๒๕๖๒ ในขณะที่ภาคอื่น ๆ มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง โดยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคใต้ชายแดน มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่อประเทศเพียงร้อยละ ๗.๗ ๙.๔ ๗.๙ และ ๐.๘ ตามลำดับ ในส่วนของ**การพัฒนาในระดับพื้นที่** พบว่ามีความก้าวหน้าการดำเนินงานในทุกพื้นที่ โดยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ๑๐ พื้นที่ นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ ถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๖๔ มีมูลค่าการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) รวม ๘,๖๕๘ ล้านบาท มีการจัดตั้งธุรกิจใหม่ในพื้นที่ จำนวน ๔,๙๗๕ ราย มูลค่าทุนจดทะเบียนรวม ๙,๘๒๓.๐๓ ล้านบาท มีการจ้างงานแรงงานต่างด้าวตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔ จำนวนทั้งสิ้น ๔๕๖,๐๕๒ คน และมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔ วงเงินรวม ๔๗,๒๒๓.๔๕ ล้านบาท เช่น ทางหลวง อาคารท่าอากาศยาน สะพาน และด่านพรมแดน เป็นต้น สำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีมูลค่าการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมจาก สกท. ในปี ๒๕๕๙ – ๒๕๖๓ รวม ๑,๔๕๕,๑๒๑ ล้านบาท และ **การพัฒนาในระดับเมือง** พบว่าประเทศไทยมีความเป็นเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยในปี ๒๕๖๓ ประชากรในเขตเมือง (เทศบาล) มีประมาณ ๒๓ ล้านคน (ร้อยละ ๓๔.๔๗) เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๔ ซึ่งมีประชากรในเมืองประมาณ ๒๑ ล้านคน (ร้อยละ ๓๓.๙๑)

ปัจจุบันการพัฒนาประเทศทุกระดับได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลกซบเซา และการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรง ส่งผลให้**ในแต่ละภาค** มีภาวะเศรษฐกิจหดตัวจากการหยุดหรือชะลอการดำเนินกิจกรรมของสาขาการผลิตและบริการ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก มีผลต่อการลดและเลิกจ้างแรงงานจำนวนมาก ประชาชนมีรายได้ลดลงและบางส่วนขาดรายได้ การว่างงานเพิ่มขึ้น และแรงงานบางส่วนเคลื่อนย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมเพื่อประกอบอาชีพด้านการเกษตร ดังนั้น การพัฒนาการผลิตและการบริการในระยะต่อไปจึงต้องมีการปรับตัว โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก เน้นการผลิตและบริการเพื่อการบริโภคภายในประเทศ ตามความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะความต้องการสินค้าประเภทสุขอนามัย **ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ** แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของการลงทุน แต่บางกิจการยังได้รับความสนใจจากนักลงทุนและมีการลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกิจการเป้าหมายในพื้นที่ ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความพร้อม และการทบทวนและปรับมาตรการให้พร้อมรองรับการลงทุน ซึ่งเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ คลี่คลาย จะทำให้พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นที่สนใจและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในพื้นที่มากขึ้น และ**ในพื้นที่เมือง** ซึ่งประสบผลกระทบ

เช่นเดียวกับในระดับภาค โดยการค้าและบริการในพื้นที่เมืองต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการให้สอดคล้องกับภาวะวิถีความปรกติใหม่ ประชาชนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคและการเดินทาง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจสร้างผลกระทบเชิงลบตามมา โดยเฉพาะต่อมิติสิ่งแวดล้อมและสังคมของเมือง ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่และการพัฒนาเมืองที่มีความยั่งยืน ยืดหยุ่น พร้อมรับมือและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ หมุดหมายที่ ๘ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน มีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ใน ๓ ด้านหลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในเป้าหมาย ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในเป้าหมายการกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในเป้าหมาย การใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ นอกจากนั้น แผนกลยุทธ์ของหมุดหมายที่ ๘ ยังสนับสนุน ๕ เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ดังนี้ เป้าหมายที่ ๑) **การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม** โดยสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นและยกระดับผู้ประกอบการให้สามารถเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าของภาคการผลิตระดับประเทศ กระจายผลประโยชน์สู่เศรษฐกิจฐานราก เป้าหมายที่ ๒) **การพัฒนาคนสู่โลกยุคใหม่** โดยมุ่งเน้นการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตของประชาชนผ่านการพัฒนาพื้นที่และเมือง เป้าหมายที่ ๓) **การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม** โดยมุ่งพัฒนาเมืองให้น่าอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงภูมินิเวศ เป้าหมายที่ ๔) **การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน** โดยมุ่งเน้นให้เมืองใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ลดการสร้างขยะและมลพิษ เพื่อสุขภาพอนามัยของประชาชนทุกกลุ่ม และเป้าหมายที่ ๕) **การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่** โดยส่งเสริมให้เมืองยกระดับสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ เป็นการเปลี่ยนผ่านไปสู่ภาครัฐดิจิทัลในระดับท้องถิ่น รวมทั้งผลักดันให้เมืองเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติและมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคและการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษขยายตัวเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ อัตราการเติบโตของรายได้ต่อประชากรในภาค เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าอัตราการเติบโตของรายได้ต่อประชากรของประเทศ

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ มูลค่าการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๙ เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีมูลค่าการลงทุนรวม ๕๐๐,๐๐๐ ล้านบาท พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้มีมูลค่าการลงทุนรวม ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีมูลค่าการลงทุนรวม ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ของภาคลดลง

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ของภาค ต่ำกว่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของประเทศ

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ สัดส่วนผู้มีงานทำในแต่ละภาค เพิ่มสูงขึ้นกว่าสัดส่วนผู้มีงานทำของภาคในปี ๒๕๖๓ ยกเว้นกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนผู้มีงานทำไม่เกินร้อยละ ๑๓ ของจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมด

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> การพัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่ อย่างยั่งยืน มีความพร้อมในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างทั่วถึง

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ เมืองอัจฉริยะมีจำนวนรวมทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า ๑๐๕ พื้นที่ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ เมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนมีจำนวนมากขึ้น

๓. แผนที่กลยุทธ์

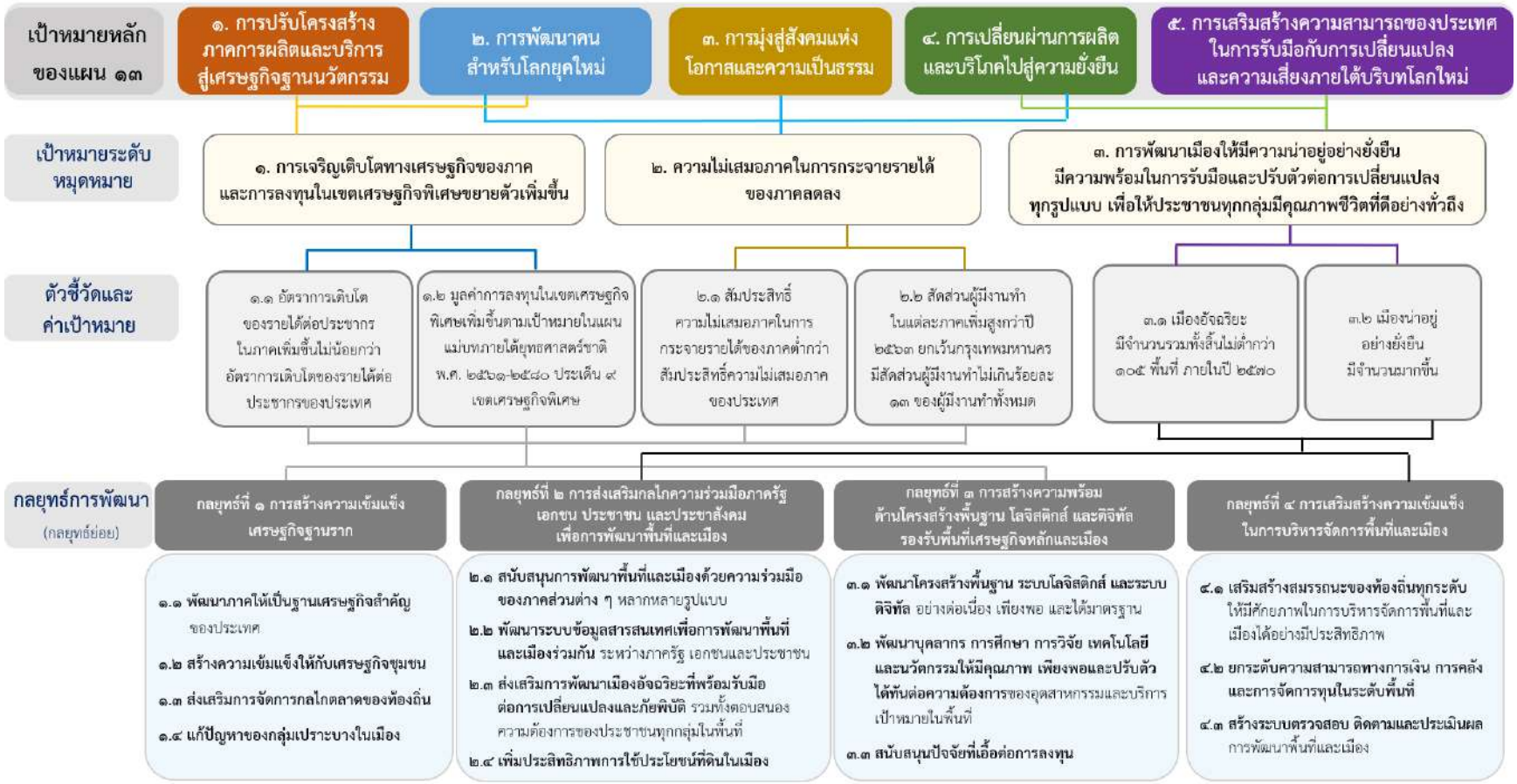
เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๑. การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
๒. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
๓. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
๔. การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน
๕. การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคและการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษขยายตัวเพิ่มขึ้น
๒. ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ของภาคลดลง
๓. การพัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่อย่างยั่งยืน มีความพร้อมในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างทั่วถึง
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ อัตราการเติบโตของรายได้ต่อประชากรในภาคเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าอัตราการเติบโตของรายได้ต่อประชากรของประเทศ
๑.๒ มูลค่าการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ประเด็น ๙ เขตเศรษฐกิจพิเศษ
๒.๑ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ของภาคต่ำกว่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของประเทศ
๒.๒ สัดส่วนผู้มีงานทำในแต่ละภาคเพิ่มสูงกว่าปี ๒๕๖๓ ยกเว้นกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนผู้มีงานทำไม่เกินร้อยละ ๑๓ ของผู้มีงานทำทั้งหมด
๓.๑ เมืองอัจฉริยะ มีจำนวนรวมทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า ๑๐๕ พื้นที่ ภายในปี ๒๕๗๐
๓.๒ เมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน มีจำนวนมากขึ้น
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก
๑.๑ พัฒนาภาคให้เป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ
๑.๒ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน
๑.๓ ส่งเสริมการจัดการกลไกตลาดของท้องถิ่น
๑.๔ แก้ปัญหาของกลุ่มเปราะบางในเมือง
กลยุทธ์ที่ ๒ การส่งเสริมกลไกความร่วมมือภาครัฐ เอกชน ประชาชน และประชาสังคม เพื่อการพัฒนาพื้นที่และเมือง
๒.๑ สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่และเมืองด้วยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ
๒.๒ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาพื้นที่และเมืองร่วมกัน ระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาชน
๒.๓ ส่งเสริมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงและภัยพิบัติ รวมทั้งตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่
๒.๔ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมือง
กลยุทธ์ที่ ๓ การสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน โลจิสติกส์ และดิจิทัล รองรับพื้นที่เศรษฐกิจหลักและเมือง
๓.๑ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และระบบดิจิทัล อย่างต่อเนื่อง เพียงพอ และได้มาตรฐาน
๓.๒ พัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้มีคุณภาพ เพียงพอและปรับตัวได้ทันต่อความต้องการของอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายในพื้นที่
๓.๓ สนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการลงทุน
กลยุทธ์ที่ ๔ การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการพื้นที่และเมือง
๔.๑ เสริมสร้างสมรรถนะของท้องถิ่นทุกระดับให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการพื้นที่และเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๔.๒ ยกระดับความสามารถทางการเงิน การคลัง และการจัดการทุนในระดับพื้นที่
๔.๓ สร้างระบบตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาพื้นที่และเมือง

๓. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ พัฒนาภาคให้เป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ โดยใช้แนวทางการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาภาค และการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง–ตะวันตก ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นเครื่องมือสำคัญในการกระจายความเจริญเติบโตไปสู่ภูมิภาคและการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานเชื่อมโยงทั้งภายในพื้นที่ พื้นที่ใกล้เคียงและต่างประเทศ มีการกำหนดสาขากิจการเป้าหมายในพื้นที่ฐานเศรษฐกิจใหม่ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ รวมถึงเชื่อมโยงผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชนเข้ากับห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ กระจายผลการพัฒนาสู่ประชาชน และสามารถพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจหลักที่รองรับการลงทุนและการจ้างงาน การพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อเป็นฐานอุตสาหกรรมและบริการที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง โดยส่งเสริมการลงทุนและการจ้างงานในพื้นที่ รวมทั้งมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้เครือข่ายที่มีอยู่ในชุมชนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน อาทิ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) สร้างเสริมองค์ความรู้ให้กับชุมชนจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อสร้างความสามารถในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงศักยภาพของพื้นที่ ส่งเสริมการพัฒนาการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ มาตรฐาน มีความปลอดภัย โดยใช้งานวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลและแพลตฟอร์มบริการดิจิทัลเพื่อการวางแผนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน สนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในภาวะวิกฤตทุกรูปแบบ อาทิ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มเกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมการถือหุ้นโดยสมาชิกในชุมชน สร้างความเข้มแข็งสถาบันการเงินในระดับชุมชน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนของผู้ประกอบการและธุรกิจในชุมชน โดยให้สถาบันการเงินในพื้นที่มีบทบาทในการทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารเงินทุน สภาพคล่อง และการบริหารจัดการหนี้สินอย่างเป็นระบบ และพัฒนาสินเชื่อรูปแบบใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มเพื่อสร้างงานในชุมชนและโอกาสในการเข้าถึงงานอย่างเท่าเทียม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ ส่งเสริมการจัดการกลไกตลาดของท้องถิ่น เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการผลิตและการบริโภคในพื้นที่ รวมทั้งสร้างรายได้จากตลาดภายนอก โดยส่งเสริมนวัตกรรมการจัดการห่วงโซ่อุปทานในระดับพื้นที่ เพื่อลดความสูญเสียจากการผลิตมากเกินความต้องการ ลดต้นทุนและระยะเวลาในการขนส่งสินค้าระหว่างพื้นที่และภูมิภาค รวมทั้งรักษาคุณภาพของผลผลิต สนับสนุนการสร้างงานและจ้างงานคนในท้องถิ่นตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อรองรับประชากรวัยแรงงานในพื้นที่และที่กลับภูมิลำเนาเพราะผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการกระจายสินค้าและบริการให้หมุนเวียนในพื้นที่และเมือง ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกลุ่มเกษตรกร กระตุ้นการบริโภคให้สอดคล้องและสมดุลกับการผลิตในท้องถิ่น ตามแนวทางการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน ปรับแก้กฎระเบียบ

และนโยบายของภาครัฐที่ก่อให้เกิดการรวมศูนย์สินค้าเกษตรบางประเภท และเป็นอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างจากผู้ผลิตในพื้นที่เดียวกับการบริโภค

*กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ แก้ปัญหาของกลุ่มเปราะบางใน*เมือง โดยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงระบบโครงสร้างพื้นฐานเมือง อาทิ การออกแบบเมืองตามหลักอารยสถาปัตย์ ความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย จัดให้มีระบบสวัสดิการที่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มในเมือง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเปราะบางให้มีสุขภาพกายและจิตใจที่สมบูรณ์ และส่งเสริมศักยภาพเครือข่ายชุมชนเมือง ในการช่วยเหลือและดูแลกลุ่มเปราะบางเบื้องต้น ทั้งในภาวะปกติและเมื่อเกิดภัยพิบัติ

<u>กลยุทธ์ที่</u> ๒ การส่งเสริมกลไกความร่วมมือภาครัฐ เอกชน ประชาชน และประชาสังคมเพื่อการพัฒนาพื้นที่และเมือง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่และเมืองด้วยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ โดยส่งเสริมการพัฒนาเมืองด้วยรูปแบบต่าง ๆ อาทิ กฎบัตรการพัฒนาเมือง บริษัทพัฒนาเมือง ด้วยการศึกษาความเหมาะสมในการยกระดับกลไกขับเคลื่อนกฎบัตรการพัฒนาเมืองให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน การถอดบทเรียนจากพื้นที่ซึ่งประสบความสำเร็จ อาทิ ขอนแก่นโมเดล ซึ่งสามารถดึงดูดการลงทุน พร้อมกับการจ้างงานในพื้นที่ให้เป็นต้นแบบสำหรับขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ เสริมสร้างบทบาทของวิสาหกิจเพื่อสังคมในการพัฒนาพื้นที่และเมือง การพัฒนาธุรกิจใหม่ การสร้างงานสร้างอาชีพ โดยมีมาตรการรองรับความเสี่ยงทางธุรกิจและการเงินในช่วงเริ่มต้น พร้อมกับถ่ายทอดทักษะและองค์ความรู้ให้ชุมชนสามารถดำเนินการต่อไปด้วยตนเอง อาทิ วิสาหกิจสุขภาพเพื่อสังคมซึ่งมุ่งเน้นเกษตรในเมือง และช่วยสร้างเมืองให้เป็นเขตอาหารปลอดภัย ขยายเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจเพื่อสังคมในพื้นที่และเมือง เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน แก้ไขกฎระเบียบภาครัฐให้เอื้ออำนวยต่อการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคีการพัฒนาอื่น ๆ ได้แก่ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม ส่งเสริมให้เมืองที่มีพื้นที่ต่อเนื่องกันเชิงนิเวศร่วมวางแผนพัฒนาและดำเนินการได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่ มีความยืดหยุ่นและคล่องตัว

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาพื้นที่และเมืองร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาชน โดยปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีการพัฒนา สนับสนุนการเปิดเผยและแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศ ระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่และเมือง ส่งเสริมการศึกษาวิจัยนวัตกรรมการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลสารสนเทศที่เข้าถึงได้โดยสาธารณะ เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการพื้นที่และเมือง เช่น ระบบจัดเก็บและบริหารข้อมูลเมือง ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงบประมาณโครงการพัฒนาระดับพื้นที่ และการพัฒนาทักษะดิจิทัล เป็นต้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ ส่งเสริมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงและภัยพิบัติรวมทั้งตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่คำนึงถึงคุณค่าดั้งเดิมของชุมชนตามเป้าหมายในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้วยความร่วมมือจากภาคเอกชน ประชาชน และประชาสังคมในพื้นที่ ในการประเมินความพร้อมด้านดิจิทัลของเมืองและเสริมสร้างความสามารถเมืองที่มีศักยภาพให้พร้อมยกระดับเป็นเมืองอัจฉริยะ ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลที่เหมาะสม ออกแบบกลไกภาคประชาชนเพื่อร่วมวางแผนการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการบริหารจัดการเมืองอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมือง โดยคำนึงถึงการวางและจัดทำผังเมืองที่ครอบคลุมทุกมิติ ส่งเสริมกระบวนการจัดรูปที่ดินควบคู่ไปกับการวางแผนพัฒนาพื้นที่จัดรูปดังกล่าว โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามแนวทางการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดรับกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในเมือง สนับสนุนการศึกษาความเหมาะสมในการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร เพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งมวลชน เพิ่มพื้นที่สีเขียวและพื้นที่สาธารณะของเมือง และลดปัญหาเมืองที่เติบโตแบบไร้ระเบียบ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมือง

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> การสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน โลจิสติกส์ และดิจิทัลรองรับพื้นที่เศรษฐกิจหลักและเมือง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และระบบดิจิทัล อย่างต่อเนื่อง เพียงพอ และได้มาตรฐาน เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่และเมือง สามารถรองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและความต้องการของประชาชน โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและโลจิสติกส์ เพื่อเชื่อมโยงการเดินทางและการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบให้มีความปลอดภัย สะดวก และมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบโทรคมนาคมพื้นฐาน ที่ทันสมัย ทั่วถึง และได้คุณภาพ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาต่อยอดขยายผลในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ และส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกิจให้เป็นระบบดิจิทัล ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของเมือง เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ พัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม ให้มีคุณภาพ เพียงพอและปรับตัวได้ทันต่อความต้องการของอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายในพื้นที่ เพื่อรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและบริการได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะบุคลากรด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การท่องเที่ยว เกษตรและอุตสาหกรรมชีวภาพ และอุตสาหกรรมอนาคตที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง โดยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย ภาครัฐ และเอกชน ในการผลิตบุคลากรด้านงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองการแก้ปัญหาและพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ ทั้งด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพสูงเทียบเท่าระดับสากล ตรงกับความต้องการของตลาด ควบคู่ไปกับพัฒนาวิสาหกิจทุกระดับในพื้นที่ให้มีความสามารถในการแข่งขันและเชื่อมต่อกับห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจภายนอก ยกระดับความสามารถเกษตรกร ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจเริ่มต้น สู่เกษตรกรอัจฉริยะ และวิสาหกิจเริ่มต้นด้านเทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานรองรับบริการสร้างสรรค์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ สนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการลงทุน เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนในพื้นที่บนการแข่งขันที่เป็นธรรมและรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้เอกชนมีบทบาทพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง โดยอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ ด้วยการกำหนดมาตรการให้เกิดการรวมกลุ่มของอุตสาหกรรมและบริการ การกำหนดสิทธิประโยชน์ที่สามารถดึงดูดการลงทุน การดึงดูดผู้เชี่ยวชาญจากต่างชาติให้มาทำงานและอาศัยอยู่ในพื้นที่ การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและนวัตกรรมในการประกอบการและการลงทุนแบบเบ็ดเสร็จโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการลงทุน โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลแก่นักลงทุนและสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการยอมรับและสนับสนุนการพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๔</u> การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการพื้นที่และเมือง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ เสริมสร้างสมรรถนะของท้องถิ่นทุกระดับ ให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการพื้นที่และเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมการวางแผนพัฒนาพื้นที่และเมืองในอนาคตให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งกำหนดขอบเขตพื้นที่ตามแผนผังภูมินิเวศ ใช้ระบบข้อมูลและตัวชี้วัดในการประเมินความยั่งยืนของเมือง และจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคีในพื้นที่ทุกขั้นตอน ทั้งนี้ พื้นที่และเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจะให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลดการสร้างของเสียและมลพิษทุกรูปแบบ รวมทั้งลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียอย่างเบ็ดเสร็จครบวงจรด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม ความปลอดภัยในเมือง และการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติทุกรูปแบบ ผลักดันให้พื้นที่และเมืองจัดทำแผนการลงทุนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเมืองที่จัดทำโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน อาทิ แผนพัฒนาเมืองในอนาคตให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน กฎบัตรการพัฒนาเมือง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เช่น แผนการลงทุนฟื้นฟูเศรษฐกิจของเมืองในพื้นที่เฉพาะหรือย่านที่มีเศรษฐกิจมูลค่าสูง และแผนการลงทุนพัฒนาระบบขนส่งมวลชนสาธารณะในเมืองให้เชื่อมต่อและรองรับการสัญจรของประชาชนทุกกลุ่ม เป็นต้น สนับสนุนการศึกษาวิจัยเรื่องเครื่องมือและอำนาจของท้องถิ่นในการบริหารจัดการพื้นที่และเมือง ให้สามารถรับมือกับความท้าทายของโลกยุคใหม่ที่มีความผันผวนไม่แน่นอน มีความสลับซับซ้อนและคลุมเครือ สร้างพื้นที่เรียนรู้ของเมืองสำหรับบ่มเพาะนวัตกรรมในการบริหารจัดการพื้นที่และแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การจัดทำแซนด์บ๊อกซ์ เพื่อทดสอบแนวทางดำเนินงานใหม่ ๆ อาทิ การเปิดเผยและแบ่งปันข้อมูล การสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักของท้องถิ่นด้านสุขอนามัย ระบบผลิตอาหาร และพฤติกรรมการบริโภคที่เสริมสร้างสุขภาพผ่านเครือข่ายอาสาสมัครชุมชน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อพร้อมรับมือกับภัยพิบัติจากโรคระบาดและโรคอุบัติใหม่ เป็นต้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ ยกระดับความสามารถทางการเงิน การคลังและการจัดการทุนในระดับพื้นที่ โดยแก้ไขกฎระเบียบเพื่อเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการด้านการเงินได้อย่างคล่องตัว ทั้งการจัดหารายได้และการระดมทุนจากประชาชนในพื้นที่ การปรับปรุงมาตรการทางภาษี เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเมืองหรือการใช้ที่ดินในเมืองให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งดำเนินงานโดยวิสาหกิจเพื่อสังคม อาทิ การเกษตรในเมือง การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนสำหรับส่งเสริมเมืองให้ริเริ่มดำเนินงานตามแนวทางใหม่ ๆ อาทิ กองทุนพัฒนาอาคารและสภาพแวดล้อมสุขภาวะที่มุ่งเน้นการออกแบบ ปรับปรุง ฟื้นฟูอาคารและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การอยู่อาศัย การป้องกันควบคุมโรคติดต่อ และศึกษาการออกแบบและทดลองใช้กลไกสร้างผลประโยชน์รูปแบบต่าง ๆ เพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่และเมือง ได้แก่ พื้นที่เมืองเก่า กลุ่มอาคารประวัติศาสตร์ และชุมชนที่แวดล้อมหรืออยู่อาศัยร่วมกัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ สร้างระบบตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาพื้นที่และเมือง ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์การพัฒนาท้องถิ่น โดยสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อประเมินผลการพัฒนาพื้นที่และเมือง ซึ่งเน้นเป้าหมาย ผลลัพธ์ และผลกระทบ โดยเฉพาะโครงการที่มีความสำคัญในเชิงงบประมาณและความครอบคลุมของพื้นที่ สร้างการมีส่วนร่วมและการรับรู้ของประชาชนในกระบวนการประเมินผลการพัฒนาพื้นที่และเมือง เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถให้ข้อเสนอแนะ เพื่อสร้างภาระรับผิดชอบของท้องถิ่นต่อประชาชนในพื้นที่

หมุดหมายที่ ๙ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

ความยากจนข้ามรุ่นเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เรื้อรังมาตั้งแต่อดีต สืบเนื่องถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้นในอนาคต แม้ว่าสัดส่วนคนจนของไทยจะลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีคนจนจำนวนหนึ่งที่ติดอยู่ในกับดักความยากจนมาเป็นเวลานาน โดยขาดโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และต้องส่งต่อความยากจนไปสู่ลูกหลาน โดยข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า ปี ๒๕๖๕ พบว่า ครัวเรือนที่มีแนวโน้มจะตกอยู่ในความยากจนข้ามรุ่น หรือเรียกโดยย่อว่า **ครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น[๒] มีจำนวนถึงประมาณ ๕๙๗,๒๔๘ ครัวเรือน** หรือประมาณร้อยละ ๑๕ ของครัวเรือนที่มีเด็กและเยาวชนเป็นสมาชิก นอกจากนี้ จำนวนของครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากผลของการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ที่คาดว่าจะนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำต่อเนื่องยาวนาน อันจะส่งผลให้โอกาสในการหลุดพ้นจากกับดักความยากจนยากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ลักษณะของครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นพบว่า ครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นส่วนใหญ่ไม่มีเงินออม การศึกษาต่ำ และอัตราการพึ่งพิงสูง โดยปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ครัวเรือนเข้าข่ายเป็นครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น คือ การขาดความมั่นคงทางการเงินเนื่องจากไม่มีเงินออม (ร้อยละ ๗๓.๔) รองลงมาคือความขัดสนทางการศึกษาจากการที่เด็กอายุ ๖-๑๔ ปี ไม่ได้รับการศึกษาภาคบังคับครบ ๙ ปี (ร้อยละ ๑๗.๒) โดยเด็กจำนวนมากต้องหลุดออกนอกระบบการศึกษาเนื่องจากครอบครัวไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาได้ ในขณะเดียวกัน ยังพบว่าเกือบร้อยละ ๗๐ ของหัวหน้าครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นมีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และเมื่อพิจารณาโครงสร้างประชากรภายในครัวเรือน พบว่า อัตราส่วนการพึ่งพิงของเด็กและผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานสูงถึงร้อยละ ๙๐ และสัดส่วนของสมาชิกวัยเรียนอายุ ๖-๑๔ ปี มีมากถึงร้อยละ ๒๓.๗ ทั้งนี้ อาชีพของหัวหน้าครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นส่วนใหญ่ คือ อาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ ๔๘.๕) รองลงมา คือ รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ ๒๘.๘) โดยกว่าร้อยละ ๓๐ ของครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือภาคใต้ (ร้อยละ ๒๕) และภาคเหนือ (ร้อยละ ๑๙)

การขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและการทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคตของเด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น ทำให้เด็กกลุ่มนี้ต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานในฐานะแรงงานทักษะต่ำหรือแรงงานกึ่งมีทักษะเท่านั้น ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของเด็กในอนาคต ยังเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ประเทศต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัย ซึ่งเป็นผลให้ประชากรวัยเด็กในปัจจุบันต้องรับภาระที่เพิ่มขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุเมื่อเข้าสู่วัยแรงงาน ดังนั้น การขจัดปัญหาความยากจนข้ามรุ่น เพื่อให้เด็ก

[๒] ครัวเรือนที่มีแนวโน้มกลายเป็นครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น คือ ครัวเรือนที่มีเด็กและเยาวชนอายุ ๐-๑๘ ปี ซึ่งมีโอกาสที่จะส่งต่อความยากจนและความขัดสนไปยังรุ่นลูกหลาน ประเมินจากความขัดสนด้านรายได้ หรือ มิติอื่น ๆ ที่มิใช่รายได้ โดยมีความขัดสนอย่างน้อยอย่างใดอย่างหนึ่งจาก ๔ มิติ ดังต่อไปนี้ ได้แก่ *มิติด้านสุขภาพ* (เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ถึง ๒,๕๐๐ กรัม หรือเด็ก ๐-๑๒ ปี ได้รับวัคซีนไม่ครบ) *มิติด้านสภาพแวดล้อม* (ไม่มีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย หรือขาดแคลนน้ำสะอาดสำหรับบริโภค) *มิติด้านการศึกษา* (เด็กขาดการเตรียมพร้อมก่อนวัยเรียน ไม่ได้รับการศึกษาภาคบังคับ หรือไม่ได้เรียนต่อชั้น ม.๔ หรือเทียบเท่า หรือมีคนในครัวเรือนที่ไม่มีงานทำ ไม่ได้รับการฝึกอาชีพ หรือขาดทักษะในการอ่าน เขียน และคิดเลขอย่างง่าย) และ*มิติด้านความมั่นคงทางการเงิน* (รายได้ครัวเรือนต่ำกว่า ๓๘,๐๐๐ บาท/คน/ปี หรือไม่มีเงินออม) โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นมาจากระบบข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

จากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นมีโอกาสได้รับการศึกษาและพัฒนาทักษะได้อย่างเต็มศักยภาพ และครัวเรือนสามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้อย่างยั่งยืน จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

นอกเหนือจากการแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่น ประเทศไทยยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอสำหรับกลุ่มคนในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรและปัจจัยการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ **ระบบความคุ้มครองทางสังคมของไทยในปัจจุบันยังมีช่องว่างและระดับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับยังไม่เพียงพอต่อความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต** โดยในกรณีของความคุ้มครองทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ยังพบปัญหาการตกหล่นของการจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ถึงร้อยละ ๓๐ ของครัวเรือนที่เข้าข่ายมีสิทธิ์รับเงินอุดหนุน ขณะที่จำนวนของเงินอุดหนุนที่ได้รับ (๖๐๐ บาท) คิดเป็นเพียงร้อยละ ๑๖ ของรายจ่ายเฉลี่ยของประชากรวัยนี้ อีกทั้งปัญหาการเข้าถึงสถานรับเลี้ยงเด็ก ๐-๒ ปี ยังเป็นอุปสรรคต่อครัวเรือนจำนวนมาก เนื่องจากในช่วงอายุ ๓ เดือนถึง ๒ ปี เป็นช่วงที่สิทธิ์ลาคลอดของแม่ครบกำหนดและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของรัฐยังไม่สามารถรับเด็กเข้าดูแลได้ ในขณะที่สถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชนมีจำนวนน้อยและมีค่าบริการสูง ครัวเรือนจำนวนมากจึงต้องส่งลูกไปอยู่กับปู่ย่าตายายตามภูมิลำเนาเดิม ทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้า โดยมีเด็กอายุ ๐-๔ ปี กว่าร้อยละ ๒๒ ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่

ในส่วนของวัยแรงงาน **ยังคงมีแรงงานจำนวนมากที่ขาดหลักประกันทางรายได้ที่เหมาะสม** โดยในปี ๒๕๖๔ มีจำนวนแรงงานที่อยู่นอกระบบประกันสังคมหรือสวัสดิการพนักงานของรัฐจำนวนเกือบ ๒๐ ล้านคน หรือประมาณร้อยละ ๕๒ ของกำลังแรงงานรวม ซึ่งแรงงานกลุ่มนี้ขาดแคลนหลักประกันทางรายได้เมื่อต้องเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือว่างงาน ในขณะเดียวกัน แม้ว่าแรงงานนอกระบบจะมีทางเลือกในการเข้าร่วมระบบการออมเพื่อการเกษียณภาคสมัครใจที่ภาครัฐร่วมจ่ายสมทบ ซึ่งเป็นช่องทางที่จะช่วยสร้างหลักประกันทางรายได้ในวัยสูงอายุ แต่ยังคงมีจำนวนผู้เข้าร่วมเพียงประมาณร้อยละ ๓๕ ของแรงงานนอกระบบทั้งหมด ยิ่งไปกว่านั้น การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานที่นำไปสู่การเติบโตอย่างรวดเร็วของแรงงานชั่วคราว โดยเฉพาะแรงงานในระบบเศรษฐกิจแพลตฟอร์ม ซึ่งเป็นการจ้างงานรูปแบบใหม่ที่ยังไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน ทำให้แรงงานกลุ่มนี้ขาดสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่ควรได้รับและมีความเสี่ยงที่จะได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

ในขณะเดียวกัน ผู้สูงอายุยังขาดสวัสดิการทางสังคมที่จำเป็นต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยในปี ๒๕๖๓ มีผู้สูงอายุที่ตกอยู่ในความยากจนเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘.๓๐ ซึ่งผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้หรือหลักประกันในรูปแบบอื่นรองรับ จะมีเพียงเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ ๖๐๐–๑,๐๐๐ บาท เพื่อใช้สำหรับการดำรงชีพ นอกจากนี้ยังมีผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม โดย ณ เดือนมกราคม ๒๕๖๕ มีผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงซึ่งสามารถเข้าถึงบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุข ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพียงร้อยละ ๕๔.๒๐ ขณะที่สภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อสวัสดิภาพของผู้สูงอายุ เนื่องจากความไม่ปลอดภัยของสถานที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายจนนำไปสู่ภาวะพึ่งพิงได้

นอกจากความเพียงพอและความครอบคลุมของความคุ้มครองทางสังคมที่จำเพาะในแต่ละช่วงวัยแล้ว **ความคุ้มครองทางสังคมของไทยในภาพรวมยังขาดการพัฒนาเชิงระบบ** เนื่องจากการจัดความคุ้มครองทางสังคมดำเนินงานโดยหลายหน่วยงาน โดยที่แต่ละหน่วยงานมีการดำเนินงานอย่างแยกส่วน ขาดการบูรณาการตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ จนถึงระดับฐานข้อมูล ส่งผลให้ระดับสิทธิประโยชน์ยังไม่เพียงพอในบางกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งยังขาดการติดตามประเมินผล ซึ่งอาจทำให้เกิดการสูญเสียงบประมาณไปกับโครงการที่มีผลกระทบต่ำ จนส่งผลต่อความยั่งยืนทางการคลัง นอกจากนี้ ยังขาดการเตรียมความพร้อมระบบการให้ความช่วยเหลือในภาวะวิกฤต ส่งผลให้การช่วยเหลือล่าช้า ไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย และไม่มีประสิทธิภาพ

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

หมุดหมายที่ ๙ มุ่งตอบสนองต่อเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จำนวน ๒ เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๒) **การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่** ในด้านการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมเพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงในชีวิต และเป้าหมายที่ ๓) **การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม** โดยการสนับสนุนให้กลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสในการเลื่อนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น นอกจากนี้ หมุดหมายที่ ๙ ยังมีความสอดคล้องกับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติใน ๒ ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นเป้าหมาย สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมใน ๒ ประเด็นเป้าหมาย คือ สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> ครัวเรือนที่มีแนวโน้มกลายเป็นครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น มีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม จนสามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้อย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ทุกครัวเรือนที่ถูกคัดกรองว่ามีแนวโน้มกลายเป็นครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นในปี ๒๕๖๕ สามารถหลุดพ้นจากสถานะการมีแนวโน้มเป็นครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ อัตราการเข้าเรียนสุทธิแบบปรับของเด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐๐ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ เด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น เติบโตไปเป็นแรงงานที่มีทักษะ หรือสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ สัดส่วนของเด็กปฐมวัยในครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น มีปัญหาพัฒนาการไม่เป็นไปตามเกณฑ์ลดลงร้อยละ ๒๐

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> คนทุกช่วงวัยได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ ดัชนีรวมของความคุ้มครองทางสังคมมีค่าไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ โดยดัชนีรวมของความคุ้มครองทางสังคมประกอบด้วย ๓ มิติ โดยมีตัวชี้วัดในแต่ละมิติ ดังนี้

๑) *ความคุ้มครองทางสังคมสำหรับวัยเด็ก*

(๑) อัตราการเข้าถึงบริการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย (๐-๒ ปี) เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐

๒) *ความคุ้มครองทางสังคมสำหรับวัยแรงงาน*

(๑) แรงงานที่อยู่ในระบบประกันสังคม มีสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของกำลังแรงงานรวม

(๒) จำนวนผู้ที่อยู่ในระบบการออมเพื่อการเกษียณภาคสมัครใจที่ภาครัฐจ่ายสมทบ เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐๐

(๓) แรงงานที่อยู่ภายใต้การจ้างงานทุกประเภทได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายแรงงาน

๓) *ความคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงวัย*

(๑) สัดส่วนผู้สูงอายุที่ยากจนลดลง เหลือไม่เกินร้อยละ ๔

(๒) สัดส่วนของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่เข้าถึงบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพิ่มขึ้นเป็นไม่ต่ำว่าร้อยละ ๗๐

๓. แผนที่กลยุทธ์

เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๓. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
๒. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. ครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นมีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม
๒. คนทุกช่วงวัยได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ ทุกครัวเรือนที่ถูกคัดกรองว่ามีแนวโน้มกลายเป็นครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นในปี ๒๕๖๕ สามารถหลุดพ้นความยากจนข้ามรุ่นได้ภายในปี ๒๕๗๐
๑.๒ อัตราการเข้าเรียนสุทธิแบบปรับของเด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น
• ม.ต้น ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐๐
• ม.ปลายหรือเทียบเท่า ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๐
๑.๓ เด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นเป็นแรงงานที่มีทักษะ หรือสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐
๑.๔ สัดส่วนเด็กปฐมวัยในครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นมีปัญหาพัฒนาการไม่เป็นไปตามเกณฑ์ลดลงร้อยละ ๒๐
๒.๑ (๑) อัตราการเข้าถึงบริการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย (๐-๒ ปี) เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐
๒.๑ (๒) สัดส่วนแรงงานในระบบประกันสังคมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐
๒.๑ (๓) จำนวนผู้ที่อยู่ในระบบการออมเพื่อการเกษียณภาคสมัครใจที่ภาครัฐจ่ายสมทบเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐๐
๒.๑ (๔) แรงงานที่อยู่ภายใต้การจ้างงานทุกประเภทได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายแรงงาน
๒.๑ (๕) สัดส่วนผู้สูงอายุที่ยากจนไม่เกินร้อยละ ๔
๒.๑ (๖) สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่เข้าถึงบริการดูแลระยะยาวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓๐
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นแบบมุ่งเป้า ให้ครัวเรือนหลุดพ้นความยากจนอย่างยั่งยืน
กลยุทธ์ที่ ๒ การสร้างโอกาสที่เสมอภาคแก่เด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น
กลยุทธ์ที่ ๓ การยกระดับความคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนทุกช่วงวัย
กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ
กลยุทธ์ที่ ๕ การบูรณาการฐานข้อมูลเพื่อจัดความคุ้มครองทางสังคมและลดความยากจนข้ามรุ่น
๑.๑ ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น ทั้งการให้ความช่วยเหลือทางสังคมแบบมุ่งเป้า และการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพที่มีผลิตภาพและรายได้สูงขึ้น ถ่ายทอดทักษะทางการเงิน พร้อมทั้งจัดหาพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำช่วยเหลือตลอดกระบวนการ
๑.๒ พัฒนากลไกการแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นในระดับพื้นที่ มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพและบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ พร้อมทั้งใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการทำงานเพื่อลดความยากจนข้ามรุ่นอย่างยั่งยืน
๒.๑ สนับสนุนครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นให้สามารถเลี้ยงดูเด็ก ตั้งแต่ในครรภ์มารดาจนถึงปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ โดยการพัฒนาระบบการให้เงินอุดหนุนเพื่อสนับสนุนการเลี้ยงดูเด็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
๒.๒ ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะอาชีพที่มีคุณภาพ ด้วยการจัดสรรเงินอุดหนุนและทรัพยากรที่จำเป็น รวมถึงติดตามช่วยเหลือเด็กที่หลุดออกนอกระบบให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือการพัฒนาทักษะอาชีพ
๓.๑ ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ด้วยการส่งเสริมการเข้าถึงและเร่งรัดพัฒนาคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั่วประเทศให้ได้มาตรฐาน และเพิ่มการเข้าถึงบริการรับเลี้ยงเด็ก ๐-๒ ปี ที่มีคุณภาพ
๓.๒ ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อสร้างหลักประกันทางสังคมสำหรับวัยแรงงาน ด้วยการพัฒนาระบบประกันสังคมให้ตอบสนองความต้องการของแรงงานนอกระบบ เพื่อดึงดูดแรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบมากขึ้น ส่งเสริมการออมเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับวัยเกษียณอายุ และปรับปรุงระบบการคุ้มครองสวัสดิการแรงงานให้ครอบคลุมการจ้างงานรูปแบบใหม่
๓.๓ ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้วยการสนับสนุนระบบสวัสดิการทางเลือกโดย อปท. และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ รวมถึงดูแลสวัสดิภาพของผู้สูงอายุ ทั้งในด้านสุขภาพและที่อยู่อาศัย
๔.๑ บูรณาการความคุ้มครองทางสังคม เพื่อลดความซ้ำซ้อน เพิ่มความเพียงพอ และลดการตกหล่นของกลุ่มเปราะบาง
๔.๒ปรับปรุงรูปแบบการจัดความคุ้มครองทางสังคม ให้ทุกกลุ่มคนได้รับสวัสดิการอย่างเหมาะสมบนฐานของความยั่งยืนทางการคลัง
๔.๓ จัดทำระบบการเตรียมพร้อมให้ความช่วยเหลือในภาวะวิกฤต ให้พร้อมช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ
๕.๑ พัฒนาฐานข้อมูลรายบุคคล ที่ครอบคลุม ประชากรจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นทุกคน เป็นปัจจุบัน และเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่สำคัญ รวมถึงเป็นรากฐานของข้อมูลตัวอย่างซ้ำในระยะยาว
๕.๒ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล ข้างต้น ในการออกแบบนโยบาย/มาตรการ และการติดตามประเมินผล

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นแบบมุ่งเป้าให้ครัวเรือนหลุดพ้นความยากจนอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น เพื่อสร้างสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมต่อการเติบโตของเด็ก โดยให้ความคุ้มครองทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจงในกลุ่มที่มีข้อจำกัดด้านศักยภาพ พร้อมทั้งมุ่งเน้นการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพที่มีผลิตภาพและรายได้สูงขึ้นผ่านการพัฒนาทักษะแรงงาน การหางานที่เหมาะสมกับศักยภาพของครัวเรือน บริบทของพื้นที่ และทิศทางการพัฒนาประเทศ ตลอดจนสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและทรัพยากรที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ถ่ายทอดความรู้และทักษะทางการเงิน พร้อมทั้งจัดหาพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำ สร้างแรงกระตุ้น แรงบันดาลใจ และให้การสนับสนุนช่วยเหลือตลอดกระบวนการ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ พัฒนากลไกการแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นในระดับพื้นที่ มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพ และเพิ่มบทบาทของหน่วยงานส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นในการแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่น พร้อมทั้งบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนกลยุทธ์การพัฒนา โดยใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการคัดกรองครัวเรือนที่มีแนวโน้มกลายเป็นครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น พร้อมทั้งระบุปัญหา ความจำเป็น ความต้องการ แนวทางการดำเนินการปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด ในการลดปัญหาความยากจนข้ามรุ่นอย่างยั่งยืน

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การสร้างโอกาสที่เสมอภาคแก่เด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ สนับสนุนครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นให้สามารถเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่ครรภ์มารดาจนถึงปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนาระบบการให้เงินอุดหนุนเพื่อสนับสนุนการเลี้ยงดูเด็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการแก้ไขปัญหาผู้มีสิทธิ์ที่ตกหล่น ปรับใช้วิธีการจ่ายเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไขที่สามารถจูงใจให้เกิดผลลัพธ์ตามที่มุ่งหวัง รวมทั้งปรับปรุงหลักเกณฑ์และสิทธิประโยชน์ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะอาชีพที่มีคุณภาพ จัดสรรเงินอุดหนุนและทรัพยากรที่จำเป็นแก่เด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในโรงเรียนและการเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน ทั้งแหล่งเรียนรู้บนพื้นที่กายภาพและพื้นที่เสมือนจริงหรือออนไลน์ พร้อมทั้งพัฒนาระบบการเฝ้าระวังและติดตามช่วยเหลือเด็กยากจนให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือการพัฒนาทักษะอาชีพตามความเหมาะสม

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> การยกระดับความคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนทุกช่วงวัย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ส่งเสริมการเข้าถึงและเร่งรัดพัฒนาคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ทั่วประเทศให้ได้มาตรฐาน พร้อมทั้งเพิ่มการเข้าถึงสถานรับเลี้ยงเด็ก ๐-๒ ปี ที่มีคุณภาพ โดยสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีความพร้อมขยายการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุมเด็กอายุ ๐-๒ ปี และส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพในชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กสามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยที่เด็กยังอยู่อาศัยกับพ่อแม่ได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อสร้างหลักประกันสำหรับวัยแรงงาน พัฒนาระบบประกันสังคมให้สามารถตอบสนองความต้องการของแรงงานนอกระบบ โดยการปรับปรุงรูปแบบการจ่ายเงินสมทบและสิทธิประโยชน์ให้มีความหลากหลายและยืดหยุ่น พร้อมทั้งส่งเสริมการออมเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับวัยเกษียณอายุ ด้วยการจูงใจให้แรงงานนอกระบบเข้าร่วมระบบการออมภาคสมัครใจ ปรับปรุงเงื่อนไขด้านการออมและสิทธิประโยชน์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสามารถออมและได้ผลประโยชน์ในอัตราที่เพิ่มขึ้น รวมถึงพัฒนาระบบบริการข้อมูลทางการเงินเพื่อการเกษียณ เพื่อช่วยให้ผู้ออมสามารถวางแผนการออมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนปรับปรุงหรือจัดทำกฎหมายเพื่อพัฒนาระบบการคุ้มครองสวัสดิการแรงงานให้ครอบคลุมการจ้างงานรูปแบบใหม่ ให้ผู้ที่อยู่ภายใต้การจ้างงานแบบชั่วคราวหรือการจ้างงานในระบบเศรษฐกิจ*แพลตฟอร์ม* สามารถได้รับความคุ้มครองที่เทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับลูกจ้างตามกฎหมาย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มุ่งสนับสนุนระบบสวัสดิการทางเลือกที่จัดโดย อปท. และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการบูรณาการข้อมูลด้านสวัสดิการและเงินช่วยเหลือทั้งหมดของผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและเอื้อต่อการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจนแบบมุ่งเป้ามากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเพิ่มการเข้าถึงบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยการเพิ่มศักยภาพของบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และสนับสนุนบทบาทของ อปท. สถานบริการเอกชน ผู้ดูแลอิสระ และสมาชิกในครอบครัวที่ผ่านการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นและได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่อาศัยในบ้านตนเอง ด้วยการสนับสนุนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม โดยเฉพาะในผู้สูงอายุที่ยากจน ควบคู่กับการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีทางเลือกของที่อยู่อาศัยที่หลากหลาย ทั้งบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ และที่อยู่อาศัยที่ออกแบบเพื่อผู้สูงอายุ อย่างเพียงพอต่อความต้องการ

<u>กลยุทธ์ที่ ๔</u> การพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ บูรณาการระบบความคุ้มครองทางสังคม โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดเป้าประสงค์ของการจัดความคุ้มครองทางสังคมร่วมกัน การกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นในการจัดความคุ้มครองทางสังคมให้ชัดเจน รวมถึงการเชื่อมโยงฐานข้อมูลให้ทุกหน่วยงานสามารถทำงานบนฐานข้อมูลเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อลดความทับซ้อนระหว่างโครงการ/มาตรการ เพิ่มความเพียงพอของสิทธิประโยชน์ และลดการตกหล่นของกลุ่มเปราะบาง ทั้งผู้พิการ คนไร้บ้าน ผู้ที่มีปัญหาซ้ำซ้อน และผู้ที่ประสบความเดือดร้อน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ ปรับปรุงรูปแบบการจัดความคุ้มครองทางสังคม ให้ทุกกลุ่มคนได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมบนฐานของความยั่งยืนทางการคลัง โดยการประเมินผลทุกโครงการ/มาตรการอย่างรัดกุม เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ/มาตรการ พร้อมทั้งยกเลิกหรือลดทอนงบประมาณของโครงการ/มาตรการที่ไม่มีผลกระทบหรือมีผลกระทบต่ำ เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ตลอดจนส่งเสริมการจัดความคุ้มครองทางสังคมแบบร่วมจ่าย โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีศักยภาพสนับสนุนให้ อปท. มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการให้แก่คนในพื้นที่ และจูงใจให้คนเข้าสู่ระบบภาษีมากขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ จัดทำระบบการเยียวยาช่วยเหลือในภาวะวิกฤต กำหนดระดับ แนวทาง และช่องทางการจัดสรรการเยียวยาช่วยเหลือ ทั้งในรูปแบบตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน พร้อมทั้งจัดเตรียมฐานข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย แหล่งงบประมาณเบื้องต้น ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้พร้อมช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคม และภัยพิบัติต่าง ๆ อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

<u>กลยุทธ์ที่ ๕</u> การบูรณาการฐานข้อมูลเพื่อลดความยากจนข้ามรุ่นและจัดความคุ้มครองทางสังคม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๑ พัฒนาฐานข้อมูลรายบุคคล ที่ครอบคลุมประชากรจากครัวเรือนที่มีแนวโน้มกลายเป็นครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นทุกคน ให้เป็นปัจจุบัน และเชื่อมโยงข้อมูลที่สำคัญต่อการลดความยากจนข้ามรุ่นและการบูรณาการความคุ้มครองทางสังคม พร้อมทั้งวางรากฐานให้ข้อมูลชุดนี้เป็นข้อมูลตัวอย่างซ้ำในระยะยาวของประเทศที่มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๒ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล ในการออกแบบนโยบาย/มาตรการและการติดตามประเมินผล เพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนข้ามรุ่นเป้าหมาย จัดสวัสดิการทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงแบ่งปันข้อมูลระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ เพื่อใช้ประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

หมุดหมายที่ ๑๐ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

การสร้างการขยายตัวทางเศรษฐกิจตลอดช่วงที่ผ่านมาพึ่งพิงการใช้วัตถุดิบและสินค้าขั้นกลางในเกณฑ์สูง ในขณะที่ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรในการผลิตสินค้าและบริการยังอยู่ในระดับต่ำ โดยข้อมูลปี ๒๕๖๒ สัดส่วนค่าใช้จ่ายขั้นกลางต่อมูลค่าผลผลิตรวม ที่ร้อยละ ๖๑.๘๕ สูงกว่าสัดส่วนของประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลี ที่มีค่าร้อยละ ๔๖.๓๘ (ปี ๒๕๕๙) และ ๕๘.๖๕ (ปี ๒๕๖๑) ตามลำดับ รวมถึงข้อมูลรายงานของคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมของเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติชี้ให้เห็นว่าปริมาณการใช้วัสดุภายในประเทศของประเทศไทยในปี ๒๕๕๙ (ค.ศ.๒๐๑๖) อยู่ที่ ๒.๐๖ กิโลกรัมต่อเหรียญสหรัฐ มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศในเอเชียแปซิฟิกและค่าเฉลี่ยของกลุ่มองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรพื้นฐาน (ชีวมวล โลหะ อโลหะ และพลังงานฟอสซิล) ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยยังต่ำ มีการใช้อย่างสิ้นเปลือง และสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อยกว่าที่ควร

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เกินขีดความสามารถของระบบนิเวศ ท่ามกลางข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีความรุนแรงมากขึ้น การขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ยังพึ่งพิงการใช้วัตถุดิบและสินค้าขั้นกลาง และประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ความต้องการทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มสูงขึ้นเกินกว่าความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ในขณะที่ปัญหาของเสียและมลพิษมีความรุนแรงมากขึ้น ในด้านทรัพยากรทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ระบบนิเวศชายฝั่งถูกทำลาย ทรัพยากรน้ำไม่สามารถจัดสรรได้เพียงพอต่อความต้องการ ในขณะที่พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ณ สิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ที่กำหนดไว้ร้อยละ ๔๐ ในด้านปัญหาของเสียและมลพิษ ๑) **ขยะ** ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นต่อเนื่องเฉลี่ยร้อยละ ๒ ต่อปีในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๕๓-๒๕๖๒) โดยขยะชุมชนประมาณร้อยละ ๒๒ หรือ ๖.๔ ล้านตัน ในปี ๒๕๖๒ ยังไม่ได้รับการจัดการที่เหมาะสมและกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำและสิ่งมีชีวิตในน้ำ ขยะในทะเลซึ่งส่วนใหญ่เป็นขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นปีละ ๒๑,๗๐๐-๓๒,๖๐๐ ตัน ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง ของเสียอันตรายจากชุมชนและภาคอุตสาหกรรม ในปี ๒๕๖๒ มีจำนวน ๒.๐๔๑ ล้านตัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่ยังไม่มีการบริหารจัดการที่ถูกวิธีหรือครบวงจร ๒) **มลพิษทางอากาศ** ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน มีปริมาณเกินค่ามาตรฐานเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะในพื้นที่เขตอุตสาหกรรม และเมืองใหญ่ที่มีประชากรและการจราจรหนาแน่น ๓) **มลพิษทางน้ำ** ในปี ๒๕๖๓ ยังมีปริมาณน้ำเสียชุมชนที่ไม่ได้รับการบำบัดอย่างถูกต้อง ๑.๗ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๘ ของปริมาณน้ำเสียชุมชนที่เกิดขึ้นทั้งหมด และปัญหาการปนเปื้อนของไมโครพลาสติก ซึ่งข้อมูลจากการวิจัยพบว่า ร้อยละ ๙๐ ของกุ้ง หอย และปะการังที่ได้รับการสำรวจมีการปนเปื้อนของไมโครพลาสติกสะสมอยู่ในเนื้อเยื่อ

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ท่ามกลางการแสดงเจตจำนงการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นศูนย์ภายในปี ๒๕๙๓ ของ ๑๗๓ ประเทศทั่วโลก (ข้อมูล ณ ธันวาคม ๒๕๖๓) โดยข้อมูลรายงานความก้าวหน้ารายสองปี ฉบับที่ ๓ ปี ๒๕๕๙ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีปริมาณการปล่อย

ก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมด ๓๕๔.๓๖ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๖ ที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก จำนวน ๓๔๒.๑๑ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า โดยภาคพลังงานและขนส่งปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด ๒๕๓.๘๙ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (ร้อยละ ๗๑.๖๕) ภาคเกษตร ๕๒.๑๖ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ภาคอุตสาหกรรมการผลิต ๓๑.๕๓ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า และภาคของเสีย ๑๖.๗๗ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า เมื่อรวมภาคป่าไม้และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งมีปริมาณการดูดกลับก๊าซเรือนกระจก ๙๑.๑๓ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า พบว่ามีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิทั้งหมด ๒๖๓.๒๒ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

ความท้าทายในการขับเคลื่อนหมุดหมาย การลดลงของความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างต่อเนื่อง เป็นปัญหาท้าทายที่สำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สังคมไทยและประชาคมโลกตระหนักและให้ความสำคัญมากขึ้น รวมทั้งเป็นปัจจัยกำหนดความสำเร็จที่สำคัญต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ของการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ สอดคล้องกับการดำเนินงานของรัฐบาล ที่ได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง การขับเคลื่อนแผนที่นำทางการจัดการขยะพลาสติก (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๗๓) และแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) รวมทั้งได้ระบุเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในการมีส่วนร่วมลดก๊าซเรือนกระจกที่ประเทศกำหนดตามความตกลงปารีส ขั้นต่ำที่ร้อยละ ๒๐ – ๒๕ จากปริมาณก๊าซเรือนกระจกปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในปี ๒๕๗๓ (ค.ศ. ๒๐๓๐) นอกจากนั้น ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการจัดทำยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศไทยในการมุ่งสู่การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ โดยคาดการณ์ประเทศไทยจะปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงสุด ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๗๓ – ๒๕๘๓ (ค.ศ. ๒๐๓๐ – ๒๐๔๐) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว ยังต้องการการขับเคลื่อนโดยการบูรณาการจากทุกภาคส่วนและในทุกระดับของแผนที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับกระแสโลก ยังเป็นเรื่องที่มีความท้าทาย รวมทั้งต้องการแนวทางและการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมและมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาในด้านอื่น ๆ

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

หมุดหมายที่ ๑๐ มีความสอดคล้องกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ จำนวน ๔ เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๑) **การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม** ที่มุ่งยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้น ด้วยการใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เป้าหมายที่ ๓) **การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม** เพื่อการสร้างโอกาสและการกระจายรายได้สู่ชุมชน เป้าหมายที่ ๔) **การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน** โดยเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตและบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และเป้าหมายที่ ๕) **การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่** โดยเฉพาะประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

นอกจากนี้ หมุดหมายที่ ๑๐ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) โดยสอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ๓ ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ในด้านการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล เพื่อให้มีความอุดมสมบูรณ์ และให้ผลประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ในการอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต สร้างระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการที่เหมาะสม และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและสร้างสังคมคาร์บอนต่ำ สนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนา และใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อลดมลพิษและผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> การเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจหมุนเวียน และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจากเศรษฐกิจหมุนเวียนเพิ่มขึ้น สามารถสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑ ในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ การบริโภควัสดุในประเทศมีปริมาณลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ ดัชนีการหมุนเวียนวัสดุสำหรับผลิตภัณฑ์เป้าหมาย (พลาสติก, วัสดุก่อสร้าง, เกษตร-อาหาร) เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ คะแนนดัชนีสมรรถนะด้านสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ติดอันดับ ๑ ใน ๓ ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีคะแนนไม่น้อยกว่า ๕๕ คะแนน ในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น โดยเป็นป่าไม้ธรรมชาติ ร้อยละ ๓๓ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ ร้อยละ ๑๒ ของพื้นที่ประเทศ ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> การสร้างสังคมคาร์บอนต่ำและยั่งยืน

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ สัดส่วนของการใช้พลังงานทดแทนต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้น มีสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๔ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ของประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๐ ของปริมาณขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓.๓ ปริมาณขยะต่อหัวในปี ๒๕๗๐ ลดลงจากปี ๒๕๖๐ ร้อยละ ๑๐

๓. แผนที่กลยุทธ์

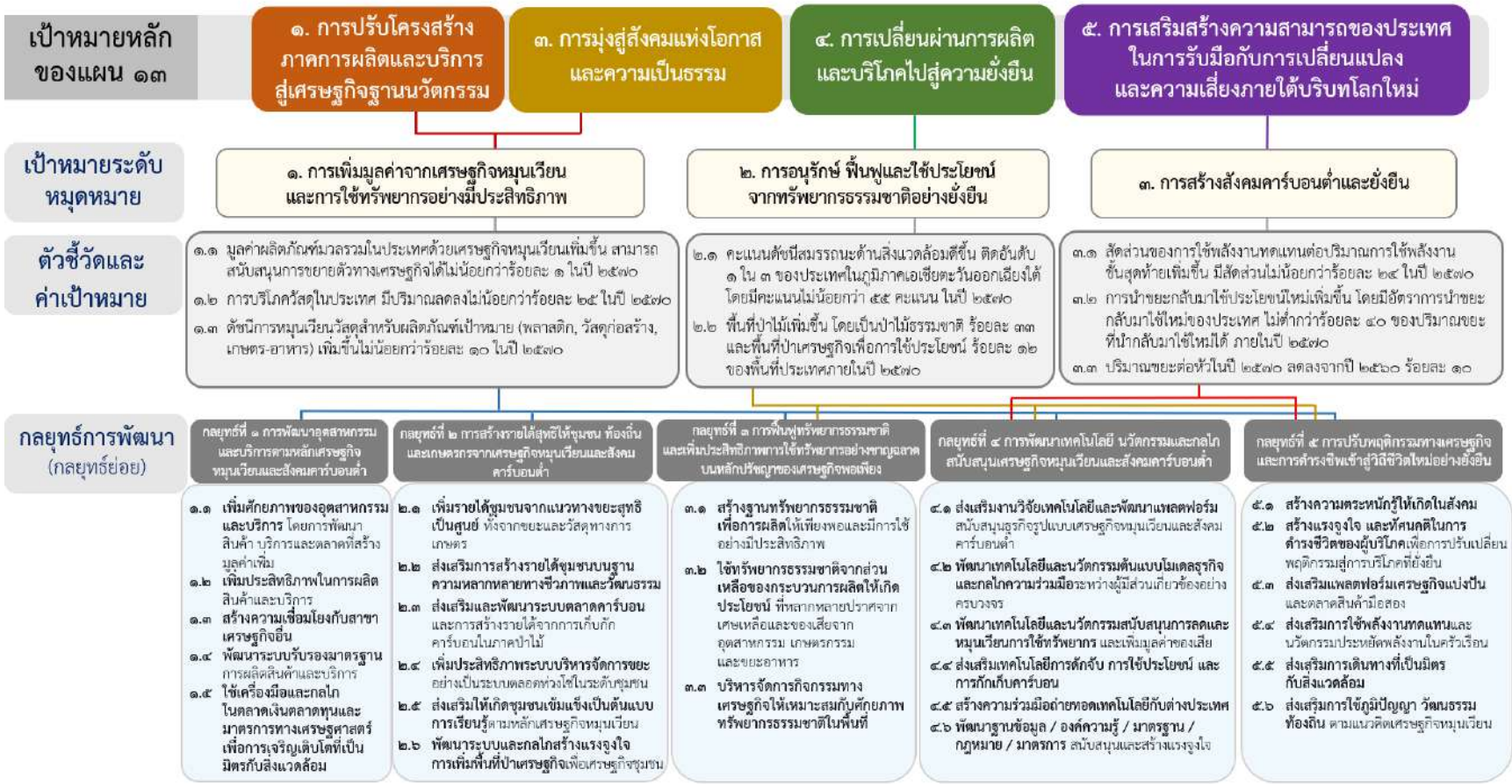
เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๑. การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
๓. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
๔. การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน
๕. การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. การเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจหมุนเวียนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
๒. การอนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
๓. การสร้างสังคมคาร์บอนต่ำและยั่งยืน
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้วยเศรษฐกิจหมุนเวียนเพิ่มขึ้น สามารถสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑ ในปี ๒๕๗๐
๑.๒ การบริโภควัสดุในประเทศ มีปริมาณลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ในปี ๒๕๗๐
๑.๓ ดัชนีการหมุนเวียนวัสดุสำหรับผลิตภัณฑ์เป้าหมาย (พลาสติก, วัสดุก่อสร้าง, เกษตร-อาหาร) เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ในปี ๒๕๗๐
๒.๑ คะแนนดัชนีสมรรถนะด้านสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ติดอันดับ ๑ ใน ๓ ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีคะแนนไม่น้อยกว่า ๕๕ คะแนน ในปี ๒๕๗๐
๒.๒ พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น โดยเป็นป่าไม้ธรรมชาติ ร้อยละ ๓๓ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ ร้อยละ ๑๒ ของพื้นที่ประเทศภายในปี ๒๕๗๐
๓.๑ สัดส่วนของการใช้พลังงานทดแทนต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้น มีสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๔ ในปี ๒๕๗๐
๓.๒ การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ของประเทศ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๐ ของปริมาณขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ภายในปี ๒๕๗๐
๓.๓ ปริมาณขยะต่อหัวในปี ๒๕๗๐ ลดลงจากปี ๒๕๖๐ ร้อยละ ๑๐
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ
๑.๑ เพิ่มศักยภาพของอุตสาหกรรมและบริการ โดยการพัฒนาสินค้า บริการและตลาดที่สร้างมูลค่าเพิ่ม
๑.๒ เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการ
๑.๓ สร้างความเชื่อมโยงกับสาขาเศรษฐกิจอื่น
๑.๔ พัฒนาระบบรับรองมาตรฐาน การผลิตสินค้าและบริการ
๑.๕ ใช้เครื่องมือและกลไกในตลาดเงินตลาดทุนและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการเจริญเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ ๒ การสร้างรายได้สู่ชุมชน ท้องถิ่น และเกษตรกรจากเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ
๒.๑ เพิ่มรายได้สู่ชุมชนจากแนวทางขยะสู่ทรัพย์เป็นศูนย์ ทั้งจากขยะและวัสดุทางการเกษตร
๒.๒ ส่งเสริมการสร้างรายได้ชุมชนบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม
๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดคาร์บอน และการสร้างรายได้จากการเก็บกักคาร์บอนในภาคป่าไม้
๒.๔ เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบตลอดห่วงโซ่ในระดับชุมชน
๒.๕ ส่งเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็งเป็นต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน
๒.๖ พัฒนาระบบและกลไกสร้างแรงจูงใจการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อเศรษฐกิจชุมชน
กลยุทธ์ที่ ๓ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างขาดคุณค่าบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๓.๑ สร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการผลิตให้เพียงพอและมีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
๓.๒ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากส่วนเหลือของกระบวนการผลิตให้เกิดประโยชน์ ที่หลากหลายปราศจากเศษเหลือและของเสียจากอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และขยะอาหาร
๓.๓ บริหารจัดการกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เหมาะสมกับศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่
กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมและกลไกสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ
๔.๑ ส่งเสริมงานวิจัยเทคโนโลยีและพัฒนาแพลตฟอร์ม สนับสนุนธุรกิจรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ
๔.๒ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต้นแบบโมเดลธุรกิจและกลไกความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างครบวงจร
๔.๓ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการลดและหมุนเวียนการใช้ทรัพยากร และเพิ่มมูลค่าของเสีย
๔.๔ ส่งเสริมเทคโนโลยีการดักจับ การใช้ประโยชน์ และการกักเก็บคาร์บอน
๔.๕ สร้างความร่วมมือถ่ายทอดเทคโนโลยีกับต่างประเทศ
๔.๖ พัฒนาฐานข้อมูล / องค์ความรู้ / มาตรฐาน / กฎหมาย / มาตรการ สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจ
กลยุทธ์ที่ ๕ การปรับพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและการดำรงชีพเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืน
๕.๑ สร้างความตระหนักรู้ให้เกิดในสังคม
๕.๒ สร้างแรงจูงใจ และทัศนคติในการดำรงชีวิตของผู้บริโภคเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การบริโภคที่ยั่งยืน
๕.๓ ส่งเสริมแพลตฟอร์มเศรษฐกิจแบ่งปันและตลาดสินค้ามือสอง
๕.๔ ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและนวัตกรรมประหยัดพลังงานในครัวเรือน
๕.๕ ส่งเสริมการเดินทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๕.๖ ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ เพิ่มศักยภาพของอุตสาหกรรมและบริการ โดยการพัฒนาสินค้า บริการ และตลาดที่สร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาเครื่องมือและกลไก รวมถึงสนับสนุนการวิจัย การใช้องค์ความรู้เพื่อต่อยอดการใช้วัสดุหมุนเวียนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับผลิตภาพการผลิตสู่การเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจหมุนเวียน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการตามแนวทางทางเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ นำหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตมาใช้ ผลักดันให้ภาคเอกชนมีการลงทุนเพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิตและการบริการให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกิดการใช้ที่น้อยลง ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ และส่งเสริมให้นำหลักการลดของเสียให้เหลือน้อยที่สุดมาใช้ในขั้นตอนการผลิตและบริการ การใช้พลังงานสีเขียว ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงกลไกสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตไปสู่การลดปริมาณการปล่อยคาร์บอน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ สร้างความเชื่อมโยงกับสาขาเศรษฐกิจอื่น ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคการท่องเที่ยว โดยสร้างระบบการผลิตที่เชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ภาคการผลิตต้นน้ำจนถึงภาคการผลิตและการบริโภคที่เป็นปลายน้ำตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ พัฒนาระบบรับรองมาตรฐานการผลิตสินค้าและบริการ จัดทำมาตรฐานกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ ระบบรับรองมาตรฐานสินค้าและบริการ และแนวทางการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ การใช้เครื่องมือและกลไกในตลาดเงินตลาดทุนและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการเจริญเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สร้างกลไกความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน ส่งเสริมมาตรการทางการเงินและการลงทุนสีเขียว ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรฐานการรายงานแห่งความยั่งยืน มาตรฐานทางบัญชีความยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การสร้างรายได้สุทธิให้ชุมชน ท้องถิ่น และเกษตรกร จากเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ เพิ่มรายได้ชุมชนจากแนวทางขยะสุทธิเป็นศูนย์ ทั้งจากขยะและวัสดุทางการเกษตร ส่งเสริมให้ชุมชนนำขยะและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในชุมชนมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ ๆ ที่มีมูลค่า เพิ่มรายได้และลดรายจ่ายให้กับชุมชน สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับผู้ประกอบการในพื้นที่ในการนำของเหลือในกระบวนการผลิตมาพัฒนาใช้ประโยชน์ในชุมชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมการสร้างรายได้ชุมชนบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ส่งเสริมแนวคิดการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม พัฒนาขีดความสามารถคนในท้องถิ่นให้มีองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สืบทอดอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น พัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดคาร์บอนและการสร้างรายได้จากการเก็บกักคาร์บอนในภาคป่าไม้ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ จัดทำฐานข้อมูลสำหรับการซื้อขายคาร์บอน ได้แก่

ข้อมูลการตรวจวัดปริมาณคาร์บอนในการผลิตสินค้าและบริการ การประเมินขีดความสามารถในการกักเก็บคาร์บอนของภาคป่าไม้ และกิจกรรมการกักเก็บคาร์บอนอื่น ๆ พัฒนาระบบการรับรองปริมาณการปล่อยและกักเก็บคาร์บอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และส่งเสริมอำนวยความสะดวกในการเข้าซื้อขายในตลาดคาร์บอนของผู้ปล่อยและผู้กักเก็บคาร์บอน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบตลอดห่วงโซ่ในระดับชุมชน สนับสนุนการลดและคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะก่อนทิ้งเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการนำมาเป็นวัสดุในการผลิตในชุมชนและเป็นวัตถุดิบให้โรงงาน ส่งเสริมการแปรรูปขยะมูลฝอยและวัตถุดิบที่เหลือจากกระบวนการผลิตเป็นพลังงาน สร้างชุมชนต้นแบบที่มีความสามารถในการคัดแยกขยะและนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สร้างรายได้ โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน สนับสนุนการสร้างชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ตอบรับกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ชุมชนต่าง ๆ ให้ถอดบทเรียนจากชุมชนต้นแบบ รวมทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อขยายผลต่อไปอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๖ พัฒนาระบบและกลไกสร้างแรงจูงใจการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อเศรษฐกิจชุมชน สร้างกลไกจูงใจให้มีการปลูกป่าในพื้นที่ที่ถูกทำลายหรือพื้นที่ว่าง ดำเนินโครงการธนาคารต้นไม้ พัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับการผลิต การแปรรูปและการค้าตลอดห่วงโซ่การผลิตของอุตสาหกรรมไม้ สนับสนุนการศึกษาวิจัย พัฒนาคุณภาพสายพันธุ์ พัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากไม้ และสร้างมาตรการจูงใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ สร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการผลิตให้เพียงพอและมีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและขีดความสามารถในการฟื้นตัว สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ดำเนินการประเมินมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากส่วนเหลือของกระบวนการผลิตให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลายปราศจากเศษเหลือและของเสียจากอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และขยะอาหาร เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์การไหลของวัสดุ เพื่อบริหารจัดการของเหลือจากการผลิตและการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบกลไกหมุนเวียนใช้ประโยชน์เศษเหลือในภาคอุตสาหกรรม เศษวัสดุการเกษตร ลดการสูญเสียที่เกิดขึ้นในขั้นตอนก่อนถึงผู้บริโภคและขยะอาหาร รวมถึงการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการเศรษฐกิจหมุนเวียนให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้และนวัตกรรม ตลอดจนปรับปรุงกฎระเบียบให้สนับสนุนการนำของเสียจากอุตสาหกรรมที่ยังมีประโยชน์ให้สามารถนำกลับมาใช้ได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ บริหารจัดการกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เหมาะสมกับศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ บริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน แก้ปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสมกับศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการพื้นที่ พัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

<u>กลยุทธ์ที่ ๔</u> การพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมและกลไกสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ ส่งเสริมงานวิจัยเทคโนโลยีและพัฒนาแพลตฟอร์มสนับสนุนธุรกิจรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ นำเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ทันสมัย ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาและนวัตกรรมท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและลดของเสียจากกระบวนการผลิต ส่งเสริมการพัฒนาแพลตฟอร์มบริหารจัดการข้อมูลและแพลตฟอร์มเสริมสร้างความสามารถในการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ การบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือพัฒนาเทคโนโลยีการออกแบบเชิงนิเวศ การจัดการของเสีย การพัฒนาธุรกิจ และการแลกเปลี่ยนวัสดุเหลือใช้ระหว่างธุรกิจและอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต้นแบบโมเดลธุรกิจ และกลไกความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างครบวงจร นำหลักการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐมาใช้ประกอบธุรกิจ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการปรับรูปแบบธุรกิจตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน สร้างธุรกิจใหม่ที่มีการออกแบบสินค้าและบริการที่มีอายุการใช้งานยาวนาน เลือกใช้วัสดุที่สามารถใช้รีไซเคิลได้ ธุรกิจบริการในรูปแบบเช่าหรือจ่ายเมื่อใช้งาน แทนการซื้อขาด ใช้และแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการลดและหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรและเพิ่มมูลค่าของเสีย ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ที่ใช้วัสดุชนิดเดียว การใช้วัสดุรอบสอง การอัพไซเคิล มาใช้ในการผลิตและใช้ประโยชน์ได้มากกว่าเดิม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๔ ส่งเสริมเทคโนโลยีการดักจับ การใช้ประโยชน์ และการกักเก็บคาร์บอน ดักจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในภาคพลังงานและภาคอุตสาหกรรม สนับสนุนเงินลงทุนด้านการวิจัยและการพัฒนา เพิ่มมาตรการจูงใจทั้งด้านการเงินและการคลังเพื่อดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการขนส่งกักเก็บคาร์บอน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๕ สร้างความร่วมมือถ่ายทอดเทคโนโลยีกับต่างประเทศ พัฒนาเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ส่งเสริมการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนและพัฒนาองค์ความรู้ด้านนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม ด้านการวิจัย และด้านการนำไปประยุกต์ใช้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๖ พัฒนาฐานข้อมูล/องค์ความรู้/มาตรฐาน/กฎหมาย/มาตรการ สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจ ปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในทุกภาคส่วน ใช้มาตรการทางการเงินและการคลัง เพื่อสนับสนุนกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐาน ลดมลพิษ และใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพ พัฒนาระบบฐานข้อมูล องค์ความรู้และแนวปฏิบัติด้านเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เสริมสร้างศักยภาพบุคลากร

และหน่วยงานส่วนกลาง ท้องถิ่นและชุมชนในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการก่อมลพิษ และส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยี นวัตกรรมที่ปล่อยคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

<u>กลยุทธ์ที่ ๕</u> การปรับพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและการดำรงชีพเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๑ สร้างความตระหนักรู้ให้เกิดในสังคม ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล ส่งเสริมการสร้างความตระหนัก จิตสำนึก ทัศนคติแก่ทุกภาคส่วนให้คำนึงถึงความสำคัญของการดำเนินการตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ เร่งผลักดันให้มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในทุกภาคส่วน ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๒ สร้างแรงจูงใจ และทัศนคติในการดำรงชีวิตของผู้บริโภคเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การบริโภคที่ยั่งยืน พัฒนากลไก เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และไม่ใช่เศรษฐศาสตร์เพื่อจูงใจและกระตุ้นให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่วิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้และมีความโปร่งใส ส่งเสริมแนวปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการรีไซเคิลขยะและบรรจุภัณฑ์ในบ้านเรือน ส่งเสริมการติดฉลากผลิตภัณฑ์ อาทิ ฉลากสีเขียว ฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ ฉลากพลังงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้บริโภค

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๓ ส่งเสริมแพลตฟอร์มเศรษฐกิจแบ่งปันและตลาดสินค้ามือสอง จัดทำระเบียบข้อบังคับ กฎหมายเพื่อส่งเสริมและกำกับดูแลธุรกิจประเภทเศรษฐกิจแบ่งปัน สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค สร้างแพลตฟอร์มเชื่อมโยงระหว่างผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ เพื่อหมุนเวียนและใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๔ ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและนวัตกรรมประหยัดพลังงานในครัวเรือน พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ข้อมูลการบริหารจัดการ การผลิตและการใช้พลังงานทดแทน สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานทดแทนที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมนวัตกรรมประหยัดพลังงานที่มีราคาที่เหมาะสมและผู้ใช้สามารถจ่ายได้ สร้างการรับรู้และให้ข้อมูลแก่ประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกใช้เทคโนโลยีที่มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยลดค่าใช้จ่ายในระยะยาว

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๕ ส่งเสริมการเดินทางที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชน พัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งสาธารณะที่ปล่อยคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ และส่งเสริมการผลิตและการใช้ยานพาหนะที่ใช้พลังงานสะอาดและประหยัดพลังงาน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๖ ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ส่งเสริมแนวคิดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดในระดับชุมชน สนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดการพัฒนาสินค้าและบริการจากนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และยึดการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ ฟื้นฟู พัฒนา ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์ และรักษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชน

หมุดหมายที่ ๑๑ ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

การเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายถิ่นฐานที่อยู่ และการพัฒนาทางกายภาพได้ทำลายความสมดุลของสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติทั่วโลกขึ้นบ่อยครั้ง สำหรับประเทศไทยเผชิญปัญหาภัยธรรมชาติหลากหลายประเภทและบ่อยครั้ง อาทิ พายุหมุนเขตร้อน พายุฝนฟ้าคะนอง หรือพายุฤดูร้อน คลื่นพายุซัดฝั่ง ดินโคลนถล่ม อุทกภัย ภัยแล้ง ไฟป่าและหมอกควัน แผ่นดินไหว คลื่นสึนามิ ข้อมูลจากรายงานความเสี่ยงด้านภูมิอากาศโลก ปี ค.ศ. ๒๐๒๐ ระบุว่า ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยงสูงต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นอันดับ ๘ โดยในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เกิดภัยธรรมชาติจำนวนถึง ๑๔๗ ครั้ง โดยเฉพาะในปี ๒๕๔๗ เกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิซัดถล่มชายฝั่งอันดามันของประเทศไทย ปี ๒๕๕๔ เกิดเหตุการณ์มหาอุทกภัย และปี ๒๕๕๗ เกิดแผ่นดินไหวขนาดความรุนแรง ๖.๓ ที่จังหวัดเชียงราย ขณะเดียวกัน รายงานความเสี่ยงโลกปี ๒๐๒๐ จัดอันดับให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงในลำดับที่ ๙๐ จากการประเมินทั้งหมด ๑๘๑ ประเทศ โดยมีค่าดัชนีความเสี่ยงโดยรวมในระดับที่ ๓ (ปานกลาง) จากความเสี่ยงทั้งหมด ๕ ระดับ โดยในรายละเอียดพบว่าประเทศไทยมีความล่อแหลม อยู่ในระดับสูง มีความเปราะบาง อยู่ในระดับปานกลาง อันเนื่องมาจากจุดอ่อนด้านความสามารถในการปรับตัว อยู่ในเกณฑ์ต่ำ และความสามารถในการรับมือ อยู่ในระดับปานกลาง แม้ว่าความอ่อนไหวต่อความเสี่ยงจะอยู่ในระดับต่ำก็ตาม

ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นภัยที่เกิดขึ้นซ้ำเป็นประจำตามฤดูกาล สามารถคาดการณ์ได้ ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอันเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศ ทำให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้น ส่งผลให้ภัยธรรมชาติที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมีระดับความรุนแรงและมีความถี่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนประสบภัยธรรมชาติประเภทอื่นที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และมีภัยบางประเภทที่เกิดขึ้นโดยไม่เลือกช่วงเวลา อาทิ ภัยจากแผ่นดินไหว คลื่นสึนามิ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความเสียหายและความสูญเสียทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน และทรัพยากรธรรมชาติ

ภัยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศไทยมากที่สุด คือ **อุทกภัย** โดยในปี ๒๕๕๔ ได้เกิดเหตุการณ์มหาอุทกภัยก่อให้เกิดมูลค่าความเสียหายและความสูญเสียกว่า ๑.๔ ล้านล้านบาท (รายงานของธนาคารโลก) ส่งผลกระทบถึง ๖๕ จังหวัด และกรุงเทพมหานครได้รับผลกระทบมากกว่า ๑๓ ล้านครัวเรือน รวมทั้งมีผู้เสียชีวิต ๘๑๓ คน ทั้งนี้ ประเทศไทยยังประสบกับปัญหาน้ำท่วมซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยในปี ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นปีที่มีปริมาณฝนสะสมทั้งประเทศมีค่าสูงกว่าปกติมากที่สุดในรอบคาบเวลา ๖๗ ปี ได้สร้างความเสียหายมูลค่าถึง ๑,๐๕๐.๓ ล้านบาท มีผู้ได้รับผลกระทบจำนวน ๓.๖ ล้านคน ขณะเดียวกัน ประเทศไทยยังประสบปัญหา**ภัยแล้ง**อย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยในปี ๒๕๖๒ มูลค่าความเสียหายจากภัยแล้งสูงถึง ๗๙๗.๗ ล้านบาท ผู้ได้รับผลกระทบจำนวน ๑๘.๗ ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๐ ซึ่งมีมูลค่าความเสียหายอยู่ที่ ๗๓.๕ ล้านบาท มีผู้ได้รับผลกระทบจำนวน ๐.๐๖ ล้านคน ภาคเกษตรได้รับผลกระทบมากที่สุดจากปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง เนื่องจากเป็นภาคการผลิตที่มีการใช้น้ำในสัดส่วนสูงถึงกว่าร้อยละ ๗๐ ของปริมาณการใช้น้ำทั้งหมดของประเทศ โดยทุกปีจะมีพื้นที่การเกษตรจำนวนมากที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจาก

อุทกภัยและภัยแล้ง และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นแม้ว่าพื้นที่การเกษตรโดยรวมของประเทศมีแนวโน้มลดลงก็ตาม แต่หากพิจารณาในมิติของจำนวนครัวเรือนเกษตรไทยที่เกือบร้อยละ ๔๐ ยังมีรายได้ต่อหัวต่ำกว่าเส้นความยากจนของประเทศ อาจสะท้อนให้เห็นได้ว่า ผลกระทบจากอุทกภัยและภัยแล้งในภาคเกษตรมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ภัยธรรมชาติอื่น ๆ ที่สร้างความเสียหายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ได้แก่ **วาตภัย** โดยมีสาเหตุมาจากพายุฝนฟ้าคะนอง พายุฤดูร้อน พายุลมงวง และพายุหมุนเขตร้อน (ดีเปรสชั่น โซนร้อน ไต้ฝุ่น) ซึ่งหากมีกำลังแรงขึ้นอาจก่อให้เกิดอุทกภัย และคลื่นพายุซัดฝั่ง จากตัวเลขล่าสุดของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในปี ๒๕๖๒ วาตภัยก่อให้เกิดความเสียหายไม่ต่ำกว่า ๑๓๐ ล้านบาท และมีผู้เสียชีวิตเกือบ ๙๐๐ คน **ดินโคลนถล่ม** ที่มักเกิดขึ้นพร้อมกันหรือเกิดหลังจากน้ำป่าไหลหลากอันเนื่องมาจากพายุฝนที่หนักอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันปัญหาดินโคลนถล่มเกิดบ่อยครั้งและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การทำการเกษตรในพื้นที่ลาดชัน การทำลายหน้าดิน เป็นต้น นอกจากนี้ **ภัยแผ่นดินไหวและสึนามิ** ที่แม้เกิดขึ้นไม่บ่อย แต่สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก โดยเมื่อปลายปี ๒๕๔๗ มี ๖ จังหวัด ได้รับผลกระทบจากภัยคลื่นสึนามิ โดยมีผู้เสียชีวิต ๕,๓๙๕ คน บาดเจ็บ ๘,๔๕๗ คน สูญหายกว่า ๒,๑๘๗ คน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตลอดชายฝั่งอันดามันได้รับความสูญเสียกว่า ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท สำหรับภัยแผ่นดินไหว แม้ประเทศไทยไม่ได้ตั้งอยู่บนรอยเลื่อนขนาดใหญ่ แต่ยังคงรู้สึกถึงแรงสั่นสะเทือนได้ประมาณปีละ ๕-๖ ครั้ง จากแผ่นดินไหวในประเทศพม่า ลาว อินโดนีเซีย และแผ่นดินไหวที่เกิดจากรอยเลื่อนขนาดเล็กลงมาในภาคตะวันตกและภาคเหนือ โดยในปี ๒๕๕๗ เกิดแผ่นดินไหวขนาด ๖.๓ ซึ่งเป็นครั้งรุนแรงที่สุดที่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย มีจุดศูนย์กลางอยู่บริเวณรอยเลื่อนพะเยา ในเขต อ.พาน จ.เชียงราย

การจัดการและป้องกันสาธารณภัย มีการวางแนวทางเพื่อบริหารจัดการหรือป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังจากเกิดเหตุจนครบกระบวนการ แม้กระนั้นก็ตาม การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติของหน่วยงานต่าง ๆ ยังคงมีอุปสรรคและความท้าทายหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขีดความสามารถในการจัดการกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความรุนแรงสูงยังค่อนข้างจำกัด และแม้ว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในประเทศส่วนใหญ่เป็นภัยซึ่งคาดการณ์ล่วงหน้าได้ แต่หน่วยงานให้ความสำคัญกับมาตรการเชิงรับในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบและการฟื้นฟูตามบทบาทภารกิจภายใต้งบประมาณที่หน่วยงานได้รับ การจัดสรรงบประมาณของภาครัฐยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับมาตรการในการจัดการเชิงรุก อาทิ การเตรียมความพร้อม การป้องกันและลดผลกระทบล่วงหน้าก่อนที่จะเกิดภัยธรรมชาติ เนื่องจากผลลัพธ์เชิงปริมาณที่เกิดจากมาตรการเชิงรุกค่อนข้างวัดได้ยาก ด้านการรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ บางภาคส่วนของสังคมไทยเริ่มมีความตื่นตัวมากขึ้น แต่การขับเคลื่อนหรือผลักดันมาตรการให้เกิดผลยังเป็นไปอย่างล่าช้า ท่ามกลางข้อมูลบ่งชี้ว่า ประเทศไทยมีความล่อแหลมต่อความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในเกณฑ์สูง ในขณะที่มีขีดจำกัดในด้านความสามารถในการรับมือกับภัยและการปรับตัวต่อสภาวการณ์และความเสี่ยง จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ประเทศไทยต้องลดความล่อแหลม รวมทั้งสร้างขีดความสามารถในการรับมือกับความเสี่ยง และเพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะเป็นประเด็นการพัฒนาที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ เพื่อลดและป้องกันผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะเกิดขึ้นกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะภายใต้สภาพแวดล้อมที่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ

ภัยธรรมชาติมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น ประกอบกับประเทศเศรษฐกิจหลักให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและภาวะโลกร้อน และนำประเด็นการค้าการลงทุนระหว่างประเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายด้านการลดก๊าซเรือนกระจกมากขึ้น รวมทั้งการเข้าสู่สังคมสูงวัย และข้อจำกัดทางการคลังที่ทำให้ประชาชนและสังคมไทยมีความเปราะบางต่อผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากขึ้น

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

เป้าหมายการพัฒนาของหมุดหมายที่ ๑๑ ได้เชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จำนวน ๒ เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๔) **การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน** และเป้าหมายที่ ๕) **การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่** หากพิจารณาถึงความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ พบว่าเป้าหมายการพัฒนาของหมุดหมายที่ ๑๑ มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติใน ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ในเป้าหมายที่ ๒ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ เพื่อบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ และเป้าหมายที่ ๓ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง เพื่อให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรง ด้านที่ ๒ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ในเป้าหมายที่ ๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน ในประเด็นอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ มีเนื้อหาด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งรวมถึงระบบการเตือนภัย การเตรียมตัวรับมือภัยพิบัติ และการให้ความช่วยเหลือทั้งในระหว่างและหลังเกิดภัยพิบัติ และด้านที่ ๕ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในเป้าหมายที่ ๓ ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ โดยสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ มุ่งเน้นลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และสร้างสังคมคาร์บอนต่ำ ปรับปรุงการบริหารจัดการภัยพิบัติทั้งระบบ และการสร้างขีดความสามารถของประชาชนในการรับมือและปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ และดูแลภัยพิบัติจากน้ำทั้งระบบ โดยมีการจัดระบบการจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ ให้สามารถลดสูญเสีย ความเสี่ยง จากภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำตามหลักวิชาการให้อยู่ในขอบเขตที่ควบคุมที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการเพิ่มความร่วมมือในเรื่องการจัดการภัยพิบัติในภูมิภาคได้อย่างทั่วถึงและทันการณ์

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> ความเสียหายและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลดลง

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ จำนวนประชาชนที่เสียชีวิต สูญหาย และได้รับผลกระทบโดยตรงจากภัยธรรมชาติลดลง เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ในแต่ละภัย

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากภัยธรรมชาติโดยตรงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (รวมถึงความเสียหายที่เกิดกับโครงสร้างพื้นฐานและการหยุดชะงักของการบริการขั้นพื้นฐานที่สำคัญ) ลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ จำนวนพื้นที่และมูลค่าความเสียหายจากภัยธรรมชาติลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลดลง

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ มีแผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่สำคัญด้านต่างๆ หรือระดับจังหวัดอย่างครอบคลุม เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ การมีแผนจัดการป้องกันความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่สำคัญ

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓ การเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ (ครอบคลุมภัยสำคัญ สามารถเชื่อมโยงระดับพื้นที่ ระดับประเทศ และระดับโลก มีความแม่นยำ ทันต่อเวลา และสามารถเข้าถึงกลุ่มเปราะบางได้)

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> สังคมไทยมีภูมิคุ้มกันจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ ชุมชน ท้องถิ่น อาสาสมัคร และเครือข่าย ที่สามารถจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐ และมีการจัดฝึกอบรมด้านการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ ระดับความสำเร็จในการสร้างความตระหนักรู้ในระดับชุมชนและการมีส่วนร่วมในการส่งข้อมูลจากพื้นที่เกิดภัยเข้าสู่ระบบเตือนภัยส่วนกลาง

ตัวชี้วัดที่ ๓.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์ความรู้ และมีแผนในการจัดการด้านภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวชี้วัดที่ ๓.๔ ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากระบบประกันภัยพืชผลทางการเกษตรและภัยธรรมชาติ

ตัวชี้วัดที่ ๓.๕ มีกองทุนเพื่อสนับสนุนการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการศึกษาวิจัยและเป็นแหล่งเงินรับประกันภัยต่อ

๓. แผนที่กลยุทธ์

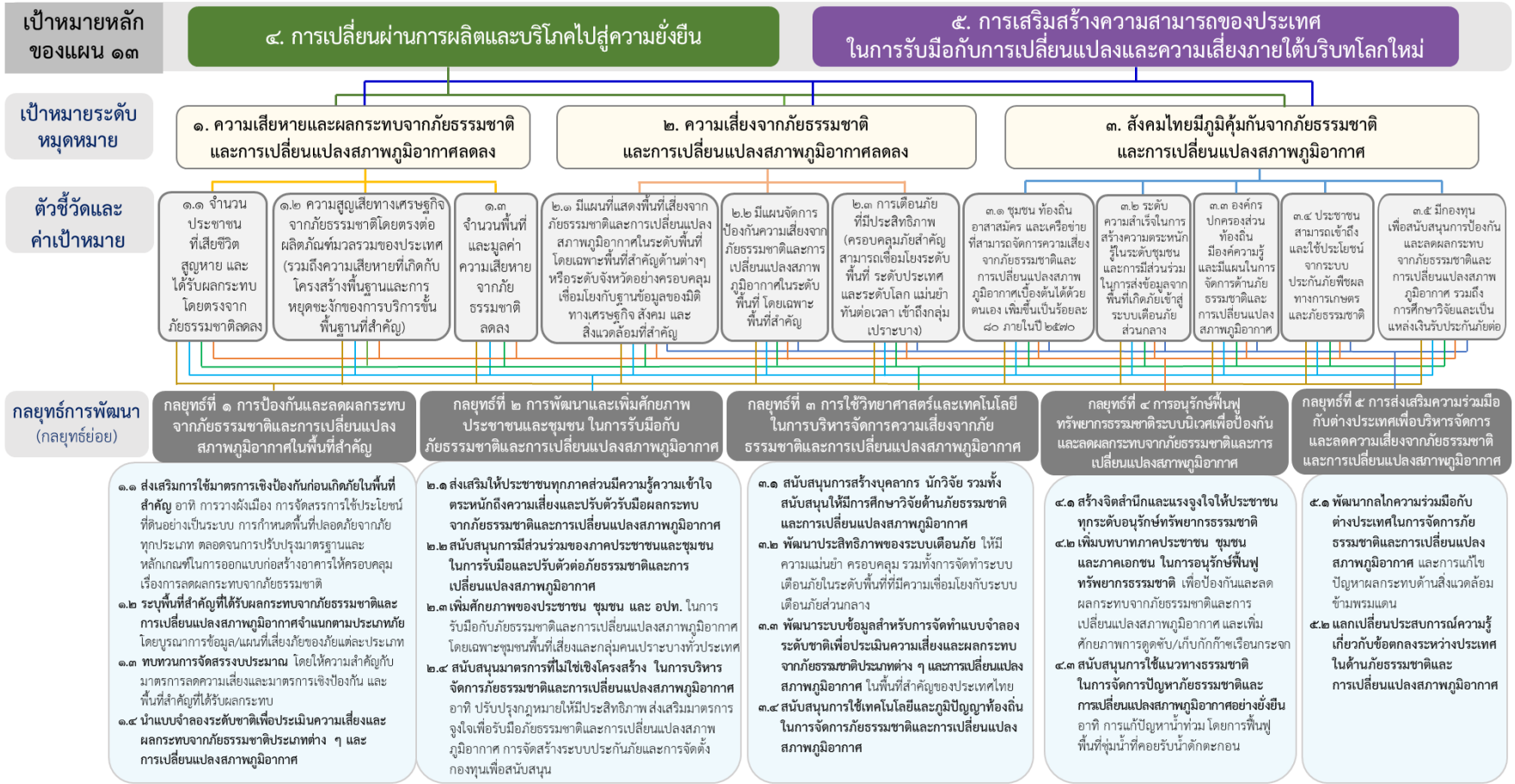
เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๔. การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน
๕. การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. ความเสียหายและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลดลง
๒. ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลดลง
๓. สังคมไทยมีภูมิคุ้มกันจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ จำนวนประชาชนที่เสียชีวิต สูญหาย และได้รับผลกระทบโดยตรงจากภัยธรรมชาติลดลง
๑.๒ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากภัยธรรมชาติโดยตรงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (รวมถึงความเสียหายที่เกิดกับโครงสร้างพื้นฐานและการหยุดชะงักของการบริการขั้นพื้นฐานที่สำคัญ)
๑.๓ จำนวนพื้นที่และมูลค่าความเสียหายจากภัยธรรมชาติลดลง
๒.๑ มีแผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่สำคัญด้านต่างๆ หรือระดับจังหวัดอย่างครอบคลุม เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ
๒.๒ มีแผนจัดการป้องกันความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่สำคัญ
๒.๓ การเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ (ครอบคลุมภัยสำคัญ สามารถเชื่อมโยงระดับพื้นที่ ระดับประเทศ และระดับโลก แม่นยำ ทันต่อเวลา เข้าถึงกลุ่มเปราะบาง)
๓.๑ ชุมชน ท้องถิ่น อาสาสมัคร และเครือข่ายที่สามารถจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐
๓.๒ ระดับความสำเร็จในการสร้างความตระหนักรู้ในระดับชุมชน และการมีส่วนร่วมในการส่งข้อมูลจากพื้นที่เกิดภัยเข้าสู่ระบบเตือนภัยส่วนกลาง
๓.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีองค์ความรู้ และมีแผนในการจัดการด้านภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
๓.๔ ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากระบบประกันภัยพืชผลทางการเกษตรและภัยธรรมชาติ
๓.๕ มีกองทุนเพื่อสนับสนุนการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการศึกษาวิจัยและเป็นแหล่งเงินรับประกันภัยต่อ
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่สำคัญ
กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพประชาชนและชุมชน ในการรับมือกับภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
กลยุทธ์ที่ ๓ การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
กลยุทธ์ที่ ๔ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
กลยุทธ์ที่ ๕ การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อบริหารจัดการและลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
๑.๑ ส่งเสริมการใช้มาตรการเชิงป้องกันก่อนเกิดภัยในพื้นที่สำคัญ อาทิ การวางผังเมือง การจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเป็นระบบ การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยจากภัยทุกประเภท ตลอดจนการปรับปรุงมาตรฐานและหลักเกณฑ์ในการออกแบบก่อสร้างอาคารให้ครอบคลุมเรื่องการลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติ
๑.๒ ระบุพื้นที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามประเภทภัย โดยบูรณาการข้อมูล/แผนที่เสี่ยงภัยของภัยแต่ละประเภท
๑.๓ ทบทวนการจัดสรรงบประมาณ โดยให้ความสำคัญกับมาตรการลดความเสี่ยงและมาตรการเชิงป้องกัน และพื้นที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบ
๑.๔ นำแบบจำลองระดับชาติเพื่อประเมินความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติประเภทต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
๒.๑ ส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความเสี่ยงและปรับตัวรับมือผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
๒.๒ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและชุมชนในการรับมือและปรับตัวต่อภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
๒.๓ เพิ่มศักยภาพของประชาชน ชุมชน และ อปท. ในการรับมือกับภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะชุมชนพื้นที่เสี่ยงและกลุ่มคนเปราะบางทั่วประเทศ
๒.๔ สนับสนุนมาตรการที่ไม่ใช่เชิงโครงสร้าง ในการบริหารจัดการภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อาทิ ปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมมาตรการจูงใจเพื่อรับมือภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การจัดสร้างระบบประกันภัยและการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุน
๓.๑ สนับสนุนการสร้างบุคลากร นักวิจัย รวมทั้งสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยด้านภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
๓.๒ พัฒนาประสิทธิภาพของระบบเตือนภัย ให้มีความแม่นยำ ครอบคลุม รวมทั้งการจัดทำระบบเตือนภัยในระดับพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับระบบเตือนภัยส่วนกลาง
๓.๓ พัฒนาระบบข้อมูลสำหรับการจัดทำแบบจำลองระดับชาติเพื่อประเมินความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติประเภทต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในพื้นที่สำคัญของประเทศไทย
๓.๔ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
๔.๑ สร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจให้ประชาชนทุกระดับอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
๔.๒ เพิ่มบทบาทภาคประชาชน ชุมชน และภาคเอกชน ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพิ่มศักยภาพการดูดซับ/เก็บกักก๊าซเรือนกระจก
๔.๓ สนับสนุนการใช้แนวทางธรรมชาติในการจัดการปัญหาภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างยั่งยืน อาทิ การแก้ปัญหาน้ำท่วม โดยการฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำที่คอยรับน้ำตักตะกอน
๕.๑ พัฒนากลไกความร่วมมือกับต่างประเทศในการจัดการภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน
๕.๒ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับข้อตกลงระหว่างประเทศในด้านภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่สำคัญ[๓]

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ ส่งเสริมการใช้มาตรการเชิงป้องกันก่อนเกิดภัยในพื้นที่สำคัญ อาทิ การวางผังเมือง การจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเป็นระบบ การกำหนดพื้นที่ปลอดภัยจากภัยทุกประเภท ตลอดจนการปรับปรุงมาตรฐานและหลักเกณฑ์ในการออกแบบก่อสร้างอาคารให้ครอบคลุมเรื่องการลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติการกำหนดรูปแบบและแนวทางการใช้พื้นที่ลุ่มต่ำเป็นพื้นที่รับน้ำนอง ระบบการระบายน้ำตามผังน้ำ และการพัฒนารูปแบบของสิ่งปลูกสร้างที่ใช้แนวคิดสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ระบุพื้นที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามประเภทภัย โดยการบูรณาการข้อมูลที่เกี่ยวข้องและแผนที่เสี่ยงภัยของภัยแต่ละประเภท เพื่อจัดทำแผนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา บูรณาการความร่วมมือของประชาชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการบูรณาการงบประมาณ และมีเจ้าภาพหลักในการดำเนินการตามแผนที่ชัดเจน

กลยุทธย่อยที่ ๑.๓ ทบทวนการจัดสรรงบประมาณ โดยให้ความสำคัญกับมาตรการลดความเสี่ยงและมาตรการเชิงป้องกัน มากกว่ามาตรการเผชิญเหตุฉุกเฉินและฟื้นฟู โดยมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินมาตรการเชิงป้องกันและลดความเสี่ยงประกอบการจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณโดยให้ความสำคัญกับพื้นที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ นำแบบจำลองระดับชาติเพื่อประเมินความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติประเภทต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มีแผนแก้ไขปัญหาและเจ้าภาพที่ชัดเจน มาใช้ในพื้นที่สำคัญ เพื่อใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการเชิงป้องกัน ให้สามารถจัดทำแผนบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพประชาชนและชุมชน ในการรับมือกับภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ ส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความเสี่ยงและปรับตัวรับมือผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการองค์ความรู้ด้านการจัดการภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ การสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึง รวมทั้งแจ้งเตือนภัย และใช้ประโยชน์จากข้อมูลเตือนภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและชุมชนในการรับมือและปรับตัวต่อภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ เพิ่มศักยภาพของประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการรับมือกับภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะชุมชนพื้นที่เสี่ยงและกลุ่มคนเปราะบาง

[๓] พื้นที่สำคัญ ได้แก่ พื้นที่ชุมชนเมืองและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและประวัติศาสตร์

ทั่วประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายในการจัดการภัยพิบัติระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนและภาคประชาชน เพื่อให้ประชาชน และชุมชน สามารถป้องกันและบริหารจัดการผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ด้วยตนเองมากขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ สนับสนุนมาตรการที่ไม่ใช่เชิงโครงสร้าง ในการบริหารจัดการภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อาทิ การปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพและรวบรวมจัดหมวดหมู่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ การส่งเสริมมาตรการจูงใจเพื่อรับมือภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การจัดสร้างระบบประกันภัยและการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการจัดทำแผนการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ เพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติธรรมชาติ

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ สนับสนุนการสร้างบุคลากร นักวิจัย รวมทั้งสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยด้านภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง ครอบคลุมประเด็นสำคัญสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และของประเทศ และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ พัฒนาประสิทธิภาพของระบบเตือนภัย ให้มีความแม่นยำ ครอบคลุมภัยต่าง ๆ ที่ยังไม่มีระบบเตือนภัยในปัจจุบัน รวมทั้งการจัดทำระบบเตือนภัยในระดับพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับระบบเตือนภัยส่วนกลาง โดยให้ความสำคัญกับการปรับปรุงอุปกรณ์เครื่องมือ เทคโนโลยีให้รองรับกับระบบเตือนภัยในปัจจุบันและสามารถเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ตลอดจนนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการให้ข้อมูลแจ้งเตือนภัยแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันต่อเวลา และสามารถเข้าถึงกลุ่มเปราะบางได้โดยง่าย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ พัฒนาระบบข้อมูลสำหรับการจัดทำแบบจำลองระดับชาติเพื่อประเมินความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติประเภทต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในพื้นที่สำคัญของประเทศไทย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

<u>กลยุทธ์ที่ ๔</u> การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ สร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจให้ประชาชนทุกระดับอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทางบกและทางทะเล ส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนร่วมกันให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ เพิ่มบทบาทภาคประชาชน ชุมชน และภาคเอกชน ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพิ่มศักยภาพการดูดซับและเก็บกักก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน แหล่งน้ำธรรมชาติ และพื้นที่ชุ่มน้ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ สนับสนุนการใช้แนวทางธรรมชาติในการจัดการปัญหาภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างยั่งยืน อาทิ การแก้ปัญหาน้ำท่วม โดยการฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำที่คอยรับน้ำดักตะกอน การแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำโดยการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ สร้างระบบกักเก็บน้ำย่อยๆ ในระดับท้องถิ่น การปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดิน การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งโดยการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งดั้งเดิมที่เป็นปราการทางธรรมชาติที่สำคัญ

<u>กลยุทธ์ที่ ๕</u> การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อบริหารจัดการ และลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๑ พัฒนากลไกความร่วมมือกับต่างประเทศในการจัดการภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน อาทิ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำโขง การแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามพรมแดน ทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี โดยการจัดทำบันทึกความเข้าใจ ความร่วมมือทางวิชาการด้านการลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกัน ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๒ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับข้อตกลงระหว่างประเทศในด้านภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยให้มีการจัดการองค์ความรู้ แนวทางปฏิบัติที่ดีจากต่างประเทศมาประมวลและประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย

หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

การพัฒนากำลังคนของไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญ ได้แก่ การเป็นสังคมสูงวัย ส่งผลให้ประเทศจะขาดกำลังคนในเชิงปริมาณ ประกอบกับผลิตภาพแรงงานที่ลดลงในช่วงโควิด-๑๙ เพิ่มปัญหาด้านกำลังคนเชิงคุณภาพ จนอาจเป็นข้อจำกัดในการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเติบโตของนวัตกรรมแหล่งความรู้ระดับโลกออนไลน์ที่มีต้นทุนและราคาต่ำ วงจรชีวิตของความรู้สั้นลงโดยเฉพาะด้านดิจิทัลและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงเร็ว และแนวโน้มความต้องการเรียนรู้ตามความสนใจรายบุคคล รวมถึงภาคเอกชนที่เริ่มให้ความสำคัญกับการสรรหาและการจ้างงานตามสมรรถนะในการทำงานมากกว่าคุณวุฒิทางการศึกษา อีกทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตและพฤติกรรมของคน และสะท้อนถึงบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมที่มีความเข้มแข็งในการร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่ยังขาดการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพจากภาครัฐ จึงต้องเร่งขยายผลและต่อยอดประเด็นการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพลิกโฉมกำลังคนสมรรถนะสูงที่มีภาวะผู้นำสูง สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มขีดความสามารถของประเทศได้

การพัฒนาทุนมนุษย์ทุกช่วงวัยที่ผ่านมาได้มีความพยายามปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทั้งการยกระดับมาตรฐานการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและการพัฒนานวัตกรรมการเรียน รวมถึงการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมที่เป็นแบบอย่างด้านการศึกษา ทำให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระควบคู่กับมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น รวมถึงการส่งเสริมภาคีการพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะการจัดการอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษาในหลายรูปแบบ อาทิ การจัดการศึกษาทวิภาคี สหกิจศึกษา รวมถึงความพยายามในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยค้นหาเด็กและผู้เรียนที่ด้อยโอกาส และจัดสรรเงินอุดหนุนผ่านกลไกของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ตลอดจนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมถึงรัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ส่งผลให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เอื้อให้การจัดการศึกษามีความคล่องตัวและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น อาทิ พระราชบัญญัติปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทุนมนุษย์ทุกช่วงวัยยังคงต้องมีการยกระดับการพัฒนาในแต่ละช่วงวัย ได้แก่ **เด็กตั้งแต่ในครรภ์ถึงปฐมวัยมีแนวโน้มพัฒนาการดีขึ้น** แต่ยังคงต้องสร้างทักษะด้านอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของสมอง รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ได้มาตรฐานมากขึ้น **ช่วงวัยเรียน** ใน*ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน* ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ใกล้เคียงกัน การเรียนรู้ในระบบยังไม่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งขาดความเชื่อถือในระบบการศึกษา จึงต้องสร้างโอกาสให้ได้รับการพัฒนาความรู้ตามแนวทางพหุปัญญาพร้อมทั้งสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการศึกษาเพื่อสร้างการเติบโตของความคิด และการพัฒนาตนเองให้ทำสิ่งใหม่ ๆ *ระดับการอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา* พบว่าการผลิตกำลังคนยังมีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ถึงแม้ว่าการอาชีวศึกษา

จะมีการปรับหลักสูตรอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดคนเก่งเข้ามาเรียน อาทิ อาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี แต่ยังมีข้อจำกัดในการเรียนต่อในระดับ ปวส. อีกทั้งค่าจ้างที่จ่ายตามคุณวุฒิการศึกษายังไม่สามารถดึงดูดให้มีผู้เรียนเพิ่มขึ้นได้ ในขณะที่มหาวิทยาลัยประสบปัญหานักศึกษาน้อยลง และมีความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทำให้การจัดการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์บนแพลตฟอร์มต่าง ๆ มีต้นทุนการดำเนินงานต่ำและตอบสนองความต้องการได้เป็นรายบุคคล มหาวิทยาลัยจึงไม่สามารถมุ่งเฉพาะกลุ่มนักศึกษาในระบบได้อีกต่อไป ต้องเปลี่ยนเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เน้นประสบการณ์สำหรับคนทุกช่วงวัยให้เข้าถึงได้จากทุกที่และทุกเวลา รวมทั้งมีต้นทุนที่ไม่สูงเกินไปจนเป็นอุปสรรคในการเข้าถึง นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ทำให้ต้องปิดโรงเรียนเป็นเวลานาน มีผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนทุกระดับชั้น เกิดภาวการณ์ถดถอยของการเรียนรู้ที่มีแนวโน้มการเกิดขึ้นซ้ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ **วัยแรงงาน** เผชิญความท้าทายจากการขาดกำลังคนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะความสามารถในงานหรือขีดความสามารถตามตำแหน่งงาน ทักษะในการใช้ชีวิต การแก้ปัญหา การมีแนวคิดของผู้ประกอบการมากขึ้น รวมถึงความสามารถในการบริหารตัวเองและการบริหารคนเพื่อทำงานร่วมกัน การนำทักษะของสมาชิกทีมที่หลากหลายมาประสานพลังรวมกันในการปฏิบัติงานได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนั้น แรงงานนอกระบบมีสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ ๕๒ ของแรงงานทั้งหมด และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากการเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน และผู้ที่ทำงานอิสระเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ เป็นครั้งคราว หรือแรงงานแบบกิ๊ก มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ที่ต้องสร้างแรงจูงใจให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง **ผู้สูงวัย** ยังมีศักยภาพในการทำงานและต้องการพัฒนาตนเองหลังเกษียณ

การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงเพื่อพลิกโฉมประเทศไปสู่การขับเคลื่อนที่ใช้นวัตกรรมเป็นฐาน มีหลายปัจจัยที่สนับสนุน ทั้งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีบทบาทในการเรียนรู้และเสริมสร้างสมรรถนะมากขึ้น มีสถาบันการศึกษาและแพลตฟอร์มฝึกอบรมจำนวนมาก รวมถึงคนไทยมีความคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นที่สามารถฝึกอบรมทั้งการฝึกซ้ำและการฝึกยกระดับเพื่อเพิ่มสมรรถนะ อย่างไรก็ตาม ยังขาดระบบฐานข้อมูลอุปสงค์และอุปทานกำลังคนของประเทศ และข้อมูลสมรรถนะที่จำเป็นในการทำงานของแต่ละอาชีพ เพื่อการวางแผนจัดการเรียนและการอบรม

ทั้งนี้ **การเรียนรู้ตลอดชีวิต** เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนในสังคมสูงวัยที่มีช่วงชีวิตที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งจะกระทบต่อระบบการเรียนรู้ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะให้ได้ตลอดเวลา รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงและเทียบโอนสมรรถนะอย่างมีคุณภาพและไร้รอยต่อ ในขณะที่คนไทยยังขาดทักษะชีวิตในหลายด้าน อาทิ ความรอบรู้ด้านการเงินที่ทำให้บางคนเข้าไปอยู่ในวงจรของหนี้นอกระบบและในระบบ ความรอบรู้ด้านดิจิทัลที่รวมถึงความสามารถในการรับมือกับข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาด การรู้เท่าทันสื่อ รวมถึงระบบนิเวศควรเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชากรทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพทั้งบนพื้นที่กายภาพและบนพื้นที่เสมือนจริง ขณะที่กลุ่มเข้าไม่ถึงจะต้องมีมาตรการกำจัดอุปสรรคต่าง ๆ ให้สามารถเข้ามาเรียนรู้และพัฒนาทักษะได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต มุ่งตอบสนองเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จำนวน ๒ เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๒) **การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่** โดยคนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย สามารถสร้างงานอนาคต และสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้ง เป้าหมายที่ ๓) **การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม** ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการพัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ

นอกจากนี้ หมุดหมายที่ ๑๒ ยังมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติใน ๓ ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นเป้าหมาย ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นเป้าหมาย คนไทยเป็นคนดี คนเก่งมีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในประเด็นเป้าหมาย การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และการกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

๒.๒ เป้าหมายและผลลัพธ์ของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘๘ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ ร้อยละของนักเรียนที่มีสมรรถนะจากการประเมินโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากลไม่ถึงระดับพื้นฐานของทั้ง ๓ วิชาในแต่ละกลุ่มโรงเรียน ลดลงร้อยละ ๘ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ ทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ จำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตฐานสมรรถนะเพิ่มเป็นร้อยละ ๓๐

ตัวชี้วัดที่ ๑.๕ ผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔ ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๑.๖ จำนวนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติลดลงร้อยละ ๒๐ ต่อปี

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> กำลังคนมีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ ดัชนีความสามารถในการแข่งขันของสภาเศรษฐกิจโลกด้านทักษะ คะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ การจัดอันดับในด้านบุคลากรผู้มีความสามารถของสถาบันการจัดการนานาชาติ มีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓ ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓ จำนวนและมูลค่าของธุรกิจสตาร์ทอัพเพิ่มขึ้น

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ การประเมินสมรรถนะผู้ใหญ่ในระดับนานาชาติของคนไทยในทุกด้านไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่เข้ารับการประเมิน

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ กลุ่มประชากรอายุ ๑๕-๒๔ ปี ที่ไม่ได้เรียน ไม่ได้ทำงาน หรือไม่ได้ฝึกอบรม ไม่เกินร้อยละ ๕ เมื่อสิ้นสุดแผน

๓. แผนที่กลยุทธ์

เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๒. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
๓. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข
๒. กำลังคนมีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต
๓. ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ ดัชนีพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘๘ เมื่อสิ้นสุดแผน
๑.๒ ร้อยละของนักเรียนที่มีสมรรถนะจากการประเมินโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนนานาชาติสากลไม่ถึงระดับพื้นฐานทั้ง ๓ วิชา ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนลดลงร้อยละ ๘ เมื่อสิ้นสุดแผน
๑.๓ ทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓ เมื่อสิ้นสุดแผน
๑.๔ จำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตฐานสมรรถนะเพิ่มเป็นร้อยละ ๓๐
๑.๕ ผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔ ต่อปี
๑.๖ จำนวนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติลดลงร้อยละ ๒๐ ต่อปี
๒.๑ ดัชนีความสามารถในการแข่งขันของสภาเศรษฐกิจโลกด้านทักษะ คะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ เมื่อสิ้นสุดแผน
๒.๒ การจัดอันดับใบด้านบุคลากรผู้มีความสามารถของสถาบันการพัฒนานานาชาติมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓ ต่อปี
๒.๓ จำนวนและมูลค่ายองธุรกิจสตาร์ทอัพเพิ่มขึ้น
๓.๑ การประเมินสมรรถนะผู้ใหญ่ในระดับนานาชาติของคนไทยในทุกด้านไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่เข้ารับการประเมิน
๓.๒ กลุ่มประชากรอายุ ๑๕ – ๒๔ ปี ที่ไม่ได้เรียน ไม่ได้ทำงาน หรือไม่ได้ฝึกอบรม ไม่เกินร้อยละ ๕ เมื่อสิ้นสุดแผน
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ
กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง
กลยุทธ์ที่ ๓ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
๑.๑ พัฒนาเด็กช่วงตั้งครรภ์ถึงปฐมวัยให้มีพัฒนาการรอบด้าน มีอุปนิสัยที่ดี โดย (๑) เตรียมความพร้อมพ่อแม่ผู้ปกครองและสร้างกลไกประสานความร่วมมือ (๒) พัฒนาครูและผู้ดูแลเด็กปฐมวัยให้มีความรู้และทักษะการดูแลที่เพียงพอ (๓) ยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้มาตรฐาน และ (๔) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลปกป้องเด็กปฐมวัย
๑.๒ พัฒนาผู้อยู่ในช่วงวัยการศึกษาระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีทักษะดิจิทัลและมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน โดย (๑) พัฒนาการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการตนเอง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถรวมพลังทำงานเป็นทีม มีการคิดขั้นสูง (๒) ยกระดับการอาชีวศึกษา (๓) ยกระดับการผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ (๔) ปรับปรุงระบบวัดและประเมินผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามสภาพจริง (๕) พัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ และ (๖) เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง
๑.๓ พัฒนาผู้เรียนช่วงวัยการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีสมรรถนะที่จำเป็นและเชื่อมโยงกับโลกของการทำงานในอนาคตและการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดย (๑) ปฏิรูประบบอุดมศึกษาและจัดสรรทรัพยากรให้เป็นไปตามอุปสงค์ (๒) ส่งเสริมบทบาทของสถาบันอุดมศึกษา และ (๓) การเชื่อมโยงระบบและกลไกการทำงานวิจัย
๑.๔ พัฒนาวัยแรงงานให้มีสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อการประกอบอาชีพและเชื่อมโยงกับโลกของการทำงานในอนาคต โดย (๑) ส่งเสริมและกระจายโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะให้กับแรงงานทุกกลุ่ม (๒) การพัฒนาแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะและการเข้าสู่เส้นทางอาชีพ และ (๓) ปรับรูปแบบการทำงานในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด
๑.๕ พัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลเมืองมีคุณค่าของสังคม โดย (๑) พัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลังของสังคม และ (๒) พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ
๒.๑ พัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต โดย (๑) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนบูรณาการและเชื่อมโยงความร่วมมือด้านการศึกษาฝึกอบรม และร่วมจัดการระบบการเรียนรู้ที่เป็นระบบเปิด และเข้าถึงง่าย (๒) พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนและพัฒนากำลังคน และ (๓) กำหนดมาตรการในการผลิตกำลังคนแบบเร่งด่วน
๒.๒ เพิ่มกำลังคนที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาภาคการผลิตเป้าหมาย โดย (๑) สร้างกลไกระดับชาติเพื่อรวบรวมกำลังคนที่มีสมรรถนะสูง และ (๒) ส่งเสริมการนำเข้าผู้เชี่ยวชาญต่างชาติทักษะสูง
๒.๓ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้าง ออกแบบและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมตลอดกระบวนการผลิตและบริการ การจัดการและการตลาด โดย (๑) การสร้างและพัฒนาทักษะองค์ความรู้รอบด้านที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจยุคใหม่ และ (๒) ส่งเสริมผู้ประกอบการในการสร้างนวัตกรรม
๓.๑ พัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดย (๑) ส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ สร้างและพัฒนาเมืองเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และพื้นที่สร้างสรรค์ที่หลากหลาย (๒) สร้างสื่อการเรียนรู้ที่มีทั้งไหวไว้ข้างหลัง (๓) การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และ (๔) กำหนดมาตรการจูงใจให้ประชาชนพัฒนาตนเอง
๓.๒ พัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้ สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ โดยจัดทำข้อมูลและส่งเสริมการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ พัฒนาเด็กช่วงตั้งครรภ์ถึงปฐมวัยให้มีพัฒนาการรอบด้าน มีอุปนิสัยที่ดี โดย

๑) การเตรียมความพร้อมพ่อแม่ผู้ปกครองและสร้างกลไกประสานความร่วมมือ เพื่อดูแลหญิงตั้งครรภ์ให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพ และดูแลเด็กให้มีพัฒนาการสมวัย ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ – ๖ ปี

๒) การพัฒนาครูและผู้ดูแลเด็กปฐมวัยให้มีความรู้และทักษะการดูแลที่เพียงพอ มีจิตวิทยาการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย สามารถทำงานร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัยตามหลักการพัฒนาสมองและกระบวนการเรียนรู้แก่เด็ก ควบคู่กับการพัฒนาการด้านร่างกาย สาธารณสุข และโภชนาการเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีอย่างรอบด้านก่อนเข้าสู่วัยเรียน

๓) การยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้มาตรฐาน และจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นกลไกการพัฒนาเด็กปฐมวัยรายพื้นที่ที่มีคุณภาพ

๔) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลปกป้องเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการที่ดีรอบด้าน สติปัญญาสมวัย โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน รวมถึงพัฒนาระบบสารสนเทศเด็กรายบุคคลเพื่อการส่งต่อไปยังสถานศึกษาและการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ พัฒนาผู้อยู่ในช่วงวัยการศึกษาระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีทักษะดิจิทัลและมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน โดย

๑) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการตนเอง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถรวมพลังทำงานเป็นทีม มีการคิดขั้นสูงด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติโดยนำร่องกับสถานศึกษาที่มีความพร้อม และมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่สนับสนุนความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ

๒) การยกระดับการอาชีวศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการ และสถาบันอุดมศึกษาสายปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามความต้องการของตลาดงาน มีงานทำและมีรายได้ตามสมรรถนะ และเป็นผู้ประกอบการใหม่ได้

๓) การยกระดับการผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวางแผนจำนวนความต้องการครูในแต่ละสาขา พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูที่มีการเตรียมความพร้อมด้านวิชาการและด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ พัฒนาระบบการคัดกรองที่สะท้อนสมรรถนะวิชาชีพครู ปรับบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” เป็น “โค้ช” ที่อำนวยการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งสู่การยกระดับครูสู่วิชาชีพชั้นสูง

๔) การปรับปรุงระบบวัดและประเมินผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามสภาพจริง ตลอดจนมีการประเมินการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ที่เชื่อมโยงสู่การทำงานในอนาคต

๕) การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ โดย ๑) *การแก้ไขภาวะการถดถอยของความรู้ในวัยเรียน* โดยสถานศึกษาพัฒนาแนวปฏิบัติและระบบสนับสนุนที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานและการเรียนรู้ที่บ้านในสถานการณ์ฉุกเฉิน ๒) *การพัฒนาระบบแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ* โดยพัฒนาครูและผู้ประกอบอาชีพแนะแนวให้สามารถร่วมวางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจ ความถนัด ๓) *พัฒนาสถานศึกษาและสร้างสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างปลอดภัยทั้งในสังคมจริง และสังคมเสมือน* โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน ถึงแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขบนหลักของการเคารพความหลากหลายทั้งทางความคิด มุมมองของคนระหว่างรุ่น และอัตลักษณ์ส่วนบุคคลเพื่อการวางอนาคตในการพัฒนาประเทศร่วมกัน การส่งเสริมการเรียนรู้วิชาชีวิตในโรงเรียน ให้หลีกเลี่ยงยาเสพติด การพนัน และมีแนวปฏิบัติในการคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะจากการถูกกระทำโดยวิธีรุนแรงทั้งทางกาย ทางวาจา และการกลั่นแกล้งในรูปแบบต่าง ๆ ๔) *การปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา* ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ และอยู่บนหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและดิจิทัลให้มีความครอบคลุมในทุกพื้นที่ ๕) *การกระจายอำนาจ* ไปสู่สถานศึกษาและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ที่เอื้อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารด้านการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร รวมทั้งขับเคลื่อนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาตามบริบทของโรงเรียนและพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาสังคมในการจัดการเรียนรู้ และการร่วมลงทุนเพื่อการศึกษา ๖) *การส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ* โดยพัฒนาระบบเสาะหาและกลไกการบริหารจัดการและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษตามแนวคิดพหุปัญญาอย่างเป็นระบบ อาทิ การสนับสนุนทุนการศึกษาต่อ ฝึกประสบการณ์ทำงานวิจัยในองค์กรชั้นนำ ตลอดจนส่งเสริมการทำงานที่ใช้ความสามารถพิเศษอย่างเต็มศักยภาพ ๗) *ผู้มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสและเข้าถึงการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย* โดยสถานศึกษาจัดการศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสมเฉพาะกลุ่มให้เป็นทางเลือกแก่ผู้เรียนเพื่อยุติการออกกลางคัน และพัฒนากลไกสนับสนุนรวมถึงการปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์การที่ไม่แสวงหากำไรในการดูแลกลุ่มผู้มีความต้องการพิเศษ อาทิ การวางแนวทางให้เอกชนสามารถจัดตั้งสถานฝึกอบรม หรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาผู้ต้องคำพิพากษา

๖) การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง รวมถึงการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมไทยให้สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน เพื่อให้เป็นพื้นฐานของสังคมไทยและเป็น “ซอฟต์พาวเวอร์”ในการสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศไทยและนำเสนอความเป็นไทยสู่สากล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ พัฒนาผู้เรียนช่วงวัยการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีสมรรถนะที่จำเป็นและเชื่อมโยงกับโลกของการทำงานในอนาคตและการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดย

๑) ปฏิรูประบบอุดมศึกษาและการจัดสรรทรัพยากรให้เป็นไปตามอุปสงค์ โดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน มีการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการจัดการศึกษา มาตรฐานการอุดมศึกษา และระบบประกันคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา

๒) ส่งเสริมบทบาทของสถาบันอุดมศึกษา ในการแก้ปัญหาภาวการณ์ถดถอยของการเรียนรู้จากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ เชื่อมโยงโลกของการเรียนและการทำงานตลอดชีวิตด้วยการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจรายบุคคล สร้างและขยายความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างภาครัฐและเอกชนให้เข้มแข็ง และส่งเสริมนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยกลไกนวัตกรรมการศึกษาขั้นสูง เพื่อผลิตกำลังคนตามความต้องการของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาบุคลากรรองรับการพัฒนาที่เข้าใจบริบทสังคมและชุมชนในท้องถิ่น

๓) การเชื่อมโยงระบบและกลไกการทำงานวิจัย ของเครือข่ายวิจัยกับศูนย์ความเป็นเลิศทั้งในและต่างประเทศ เพื่อรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าในระดับโลกทำงานพัฒนาและต่อยอดงานวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาทำงานร่วมกับนักวิจัยและผู้ประกอบการสตาร์ทอัพในรูปแบบบริษัทโฮลดิ้งเพื่อการพัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรม รวมถึงผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาทำงานวิจัยร่วมกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการผลิตและบริการให้สามารถปรับสู่เศรษฐกิจฐานความรู้และนวัตกรรม เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และเรียนรู้เทคโนโลยีเสมือน เพื่อการเตรียมพร้อมสำหรับโลกอนาคต

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ พัฒนาวัยแรงงานให้มีสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อการประกอบอาชีพและเชื่อมโยงกับโลกของการทำงานในอนาคต โดย

๑) ส่งเสริมและกระจายโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะให้กับแรงงานทุกกลุ่ม ทั้งการเพิ่มพูนและพัฒนาทักษะความรู้ใหม่ เพื่อให้มีทักษะตรงกับงานและอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป และการพัฒนาทักษะเดิมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน โดยให้สถาบันการศึกษาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานพัฒนาของรัฐ วางแผนสำรวจข้อมูลและจัดทำหลักสูตรระยะสั้น เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานและทักษะที่จำเป็นในการทำงานและการใช้ชีวิต โดยมีการปรับกฎระเบียบให้มีความยืดหยุ่นเพื่อสนับสนุนการดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลายได้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและรูปแบบการทำงานในอนาคต และประชาชนควรได้รับเครดิตในทักษะอนาคต เพื่อใช้พัฒนาทักษะในหลักสูตรที่ได้รับการรับรองและสนับสนุนจากภาครัฐ

๒) การพัฒนาแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และการเข้าสู่เส้นทางอาชีพ เข้าด้วยกันอย่างเบ็ดเสร็จ และมีหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ที่ต้องการพัฒนาทักษะสามารถต่อยอดสู่การทำงาน และเชื่อมโยงการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีการรับรองมาตรฐาน รวมถึงการเสริมสร้างผู้ประกอบการที่เชื่อมโยงกับภาคการผลิตและบริการในพื้นที่

๓) ปรับรูปแบบการทำงาน ในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความคล่องตัวในการทำงานได้ทุกที่ และสร้างวัฒนธรรมการทำงานในทุกองค์กรที่ส่งเสริมให้คนเก่งได้แสดงความสามารถและแข่งขันอย่างเป็นธรรม เพื่อขจัดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันและเพิ่มขีดความสามารถขององค์กร รวมถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิด้านแรงงาน เพื่อให้แรงงานมีความมั่นคงและปลอดภัย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ พัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลเมืองมีคุณค่าของสังคม โดย

๑) พัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลังของสังคม ให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ภูมิปัญญาที่สั่งสมมาตลอดช่วงชีวิตสู่คนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดการสืบสานและต่อยอดการพัฒนาสังคมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับคนต่างวัย และส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามศักยภาพ รวมทั้งพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย และหลักสูตรระยะสั้น เพื่อพัฒนาความรู้ สมรรถนะทางดิจิทัล ทักษะทางธุรกิจ และการใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม

๒) พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุแก่คนวัยอื่น ๆ รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมรองรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ พัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต โดย

๑) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนบูรณาการและเชื่อมโยงความร่วมมือด้านการศึกษาฝึกอบรม และร่วมจัดการระบบการเรียนรู้ที่เป็นระบบเปิด และเข้าถึงง่าย รวมทั้งพัฒนาและยกระดับระบบรองรับ และสภาพแวดล้อมที่สามารถดึงดูดและเก็บรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพสูง ตามโลกสมัยใหม่ที่ครอบคลุมทั้งความสามารถในงาน ทักษะในการใช้ชีวิต สมรรถนะดิจิทัลเพื่อการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน และการใช้สิทธิในการเข้าถึงบริการพื้นฐานภาครัฐและสินค้าบริการได้อย่างเท่าทัน การแก้ปัญหา การมีแนวคิดของผู้ประกอบการ รวมถึงความสามารถในการบริหารตัวเอง และการบริหารคนเพื่อนำทักษะของสมาชิกทีมที่หลากหลายมาประสานพลังรวมกัน การปฏิบัติงานได้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งกำหนดมาตรการจูงใจ และกลไกการสนับสนุนการฝึกอบรมและร่วมจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และบุคลากรขั้นสูงเพื่อการพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

๒) พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนและพัฒนากำลังคน ทั้งข้อมูลอุปสงค์ อุปทานของแรงงานและการเชื่อมโยงกับสมรรถนะตลอดห่วงโซ่การผลิตและห่วงโซ่คุณค่าตามรายอุตสาหกรรมของการผลิตและบริการเป้าหมาย รวมถึงการเชื่อมโยงระบบสมรรถนะกับค่าจ้าง

๓) กำหนดมาตรการในการผลิตกำลังคนแบบเร่งด่วน โดยจัดการศึกษารูปแบบจำลองในสาขาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ ด้านปัญญาประดิษฐ์ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ เพิ่มกำลังคนที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาภาคการผลิตเป้าหมาย โดย

๑) สร้างกลไกระดับชาติเพื่อรวบรวมกำลังคนที่มีสมรรถนะสูง ทั้งคนไทยและคนต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทย และสนับสนุนให้ได้แสดงศักยภาพและใช้ความสามารถในการทำประโยชน์ให้กับประเทศทั้งในภาครัฐและเอกชน มีรูปแบบการทำงานที่เอื้อให้ทำงานข้ามพรมแดนกับสถาบันชั้นนำทั้งภาครัฐและเอกชนในระดับโลกได้ ให้มีการให้ลาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ มาผสานใช้กับการเพิ่มพูนความรู้และศักยภาพของแรงงานที่มีสมรรถนะสูง ควบคู่กับสร้างวัฒนธรรมการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร และสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อให้กำลังคนคุณภาพทำงานหรือแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่และทำงานอย่างมีความสุข

๒) ส่งเสริมการนำเข้าผู้เชี่ยวชาญต่างชาติทักษะสูง โดยกำหนดมาตรการจูงใจเพื่อดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติให้เข้ามาทำงานด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงการดึงนักศึกษาต่างชาติที่จบการศึกษาในไทยให้สามารถอยู่ต่อในประเทศเพื่อพัฒนานวัตกรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้าง ออกแบบและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมตลอดกระบวนการผลิตและบริการ การจัดการและการตลาด โดย

๑) การสร้างและพัฒนาทักษะองค์ความรู้รอบด้านที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจยุคใหม่ โดยการสร้างความเชื่อใหม่ที่ส่งผลต่อการปรับพฤติกรรม ให้ตระหนักรู้ รับรู้องค์ความรู้ใหม่ ฝึกทักษะ สามารถนำไปวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อการวางแผนธุรกิจ และสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงทางธุรกิจได้ โดยมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ง่าย กระชับ และรวดเร็ว ตอบสนองการเรียนรู้ที่แตกต่างของแต่ละบุคคลผ่านการเรียนรู้ในระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ด้วยเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นเรื่องง่าย รวมถึงการสร้างชุมชนผู้ประกอบการแบ่งปันการเรียนรู้และแรงบันดาลใจเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

๒) ส่งเสริมผู้ประกอบการในการสร้างนวัตกรรม เพื่อต่อยอดสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมในอนาคต โดยการสร้างพื้นที่ให้ผู้ประกอบการได้แข่งขันทดลองความคิด ส่งเสริมการลงทุนสำหรับการสร้างนวัตกรรม การจับคู่ทางธุรกิจ รวมถึงสนับสนุนด้านเงินทุน

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ พัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดย

๑) ส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ สร้างและพัฒนาเมืองเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และพื้นที่สร้างสรรค์ที่หลากหลาย ทั้งพื้นที่กายภาพ และพื้นที่เสมือนจริง โดยกำหนดมาตรการจูงใจที่เหมาะสมเพื่อให้สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชนโดยเฉพาะผู้ประกอบการสตาร์ทอัพสร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และพื้นที่สร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ มีสาระที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่ม ครอบคลุมทุกพื้นที่ เข้าถึงได้ง่ายทั้งพื้นที่กายภาพ และพื้นที่เสมือนจริง เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและแสดงศักยภาพอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างค่านิยมและพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒) *สร้างสื่อการเรียนรู้ที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง* โดยการสร้างสื่อที่ใช้ภาษาถิ่นเพื่อให้ประชาชนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลักเข้าถึงได้ สื่อทางเลือกสำหรับผู้พิการทางสายตาและผู้พิการทางการได้ยิน รวมถึงสนับสนุนกลุ่มประชากรที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจให้เข้าถึงสื่อในราคาที่เข้าถึงได้

๓) *การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม* ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภททั้งในระบบสายสามัญ สายอาชีพ การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ตั้งแต่มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา และนอกระบบ เพื่อสร้างความคล่องตัว และเปิดทางเลือกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทุกระดับ

๔) *กำหนดมาตรการจูงใจ* ให้ประชาชนพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยจัดให้มีแหล่งเงินทุนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ การพัฒนาเครดิตการฝึกอบรมสำหรับคนทุกกลุ่ม การจัดสรรสิทธิพิเศษในการเข้ารับบริการฝึกอบรม การเข้าชมแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งเสริมให้เอกชนที่ผลิตนวัตกรรมทางการศึกษา จัดทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร โดยกำหนดเงื่อนไขการให้ใช้ผลิตภัณฑ์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ พัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ โดยจัดทำข้อมูลและส่งเสริมการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางเส้นทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายในอนาคตของตนเอง และสามารถเทียบโอนประสบการณ์ได้ ทั้งนี้ ให้มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับให้มีความเข้าใจและมีสมรรถนะในการพัฒนาผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษที่มีความต้องการที่ซับซ้อน

หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

๑. สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา

ภาครัฐเป็นกลไกหลักกลไกหนึ่งในการดูแลประชาชนให้กินดีอยู่ดี สามารถประกอบอาชีพได้ และขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการให้บริการประชาชน และการนำนโยบายสาธารณะ แผนการพัฒนาประเทศ และกฎหมาย สู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของภาครัฐในการดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว สถานการณ์ความไม่แน่นอนและมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น

ภาครัฐไทยยังคงมีข้อจำกัดในหลายประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการตอบโจทย์ประชาชนได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะการที่**โครงสร้างภาครัฐยังมีขนาดใหญ่ มีส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐจำนวนมากที่มีการทำงานซ้ำซ้อนกัน ขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ในขณะที่การมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนาอื่น ๆ ในการบริการภาครัฐยังมีข้อจำกัด** ส่งผลให้การทำงานและการให้บริการของภาครัฐมักเกิดปัญหาความล่าช้า ไม่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน การให้บริการไม่ครอบคลุมพื้นที่อย่างทั่วถึง ซึ่งสะท้อนจากมิติด้านความมีประสิทธิผลของภาครัฐ ของดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก พบว่า ปี ๒๕๖๒ ค่าดัชนีของไทยมีค่าที่ ๖๕.๘๗ คะแนน ลดลงจาก ๖๖.๘๓ คะแนน ในปี ๒๕๖๑ และน้อยกว่าประเทศสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย รวมถึงการที่**ภาครัฐยังขาดการมุ่งเน้นให้มีการประสานการดำเนินงานกับทุกภาคส่วนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน** สะท้อนจากสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่ยังมีสัดส่วนของเป้าหมายแผนแม่บทย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่ยังอยู่ในสถานการณ์บรรลุเป้าหมายต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ณ ปี ๒๕๖๓ เป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ ๘๐.๗๑ นอกจากนี้ สัดส่วนการลงทุนของภาคเอกชนต่อการลงทุนรวมในการจัดบริการสาธารณะในปี ๒๕๖๓ อยู่ที่เพียงร้อยละ ๑๐.๗ เท่านั้น ต่ำกว่าค่าเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่ร้อยละ ๒๐ ในปี ๒๕๖๕ ซึ่งรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐอาจยังมีข้อจำกัดและไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อจำกัดที่สำคัญอีกประการ คือ การที่**โครงสร้างพื้นฐานและกระบวนการทำงานของหน่วยงานของรัฐยังไม่สนับสนุนการทำงานรัฐบาลดิจิทัลแบบครบวงจร** โดยหน่วยงานของรัฐขาดการจัดเก็บและการเชื่อมโยงข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลที่เป็นระบบและบูรณาการ ส่งผลให้การจัดเก็บข้อมูลมีความซ้ำซ้อน กระจัดกระจาย ไม่มีการจัดกลุ่ม จัดหมวดหมู่ ข้อมูลไม่มีคุณภาพ ไม่มีมาตรฐาน ไม่ถูกต้องครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบัน และไม่อยู่ในรูปแบบที่พร้อมต่อการใช้งานโดยเฉพาะกระบวนการขอใช้ข้อมูลซับซ้อนและใช้เวลานาน รวมถึง**ข้อมูลทรัพยากรต่าง ๆ ของภาครัฐเพื่อการพัฒนาประเทศยังขาดการบูรณาการและการบริหารอย่างเป็นระบบ** ขาดการนำมาวิเคราะห์และใช้งานในการตัดสินใจ ซึ่งสามารถสะท้อนได้จากผลการสำรวจรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ปี ๒๕๖๓ ซึ่งประกอบด้วย ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ที่ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๕๗ และมีค่าคะแนน ๐.๗๕๖๕ เทียบกับประเทศสิงคโปร์ที่ได้รับการจัดอันดับที่ ๑๑ และมีค่าคะแนน ๐.๙๑๕๐ ดัชนีการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าคะแนน ๐.๗๗๓๘ ดัชนีทุนมนุษย์ มีค่าคะแนน ๐.๗๗๕๑ และดัชนีการให้บริการภาครัฐออนไลน์ มีค่าคะแนน ๐.๗๙๔๑

ในขณะเดียวกัน บุคลากรภาครัฐยังคุ้นชินกับวิถีการทำงานในรูปแบบเดิม ขาดทักษะด้านดิจิทัลและการคิดสร้างสรรค์ ขาดการสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรภาครัฐพัฒนาตนเองให้ทันต่อบริบทปัจจุบัน **บุคลากรไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล** ขาดวัฒนธรรมของภาครัฐ และบางกรณีเป็นเหตุผลสำคัญในการขัดขวางการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ การที่**ระบบการจ้างงานภาครัฐไม่ดึงดูดคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพ** ทั้งในมิติระบบการสรรหา ค่าตอบแทน การบริหารผลการทำงาน ความก้าวหน้าในอาชีพ หรือการประเมินศักยภาพ รวมทั้งวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่ทันสมัยและไม่เป็นมืออาชีพ ทำให้ไม่ส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐพัฒนาตนเองและเกิดความผูกพันต่อองค์กร ไม่เอื้อให้เกิดกรอบความคิดที่ต้องการจะพัฒนาตนเอง และความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลให้ส่วนราชการไม่สามารถใช้ประโยชน์จากกำลังคนได้เต็มศักยภาพ

นอกจากนั้น **กฎหมายไทยจำนวนมากมีความล้าสมัย ไม่เอื้อต่อการทำงานและการปรับตัวของภาครัฐให้สอดคล้องกับสถานการณ์ รวมถึงการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและภาคเอกชน** กระบวนการแก้ไขกฎหมายมีระยะเวลานานทำให้ไม่สามารถปรับปรุงกฎหมายให้รองรับการเปลี่ยนแปลงและขาดการนำเครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการแก้ไขปรับปรุง พัฒนากฎหมาย หรือยกเลิกกฎหมาย **ขาดฐานข้อมูลด้านกฎหมายของประเทศ** เพื่อรองรับการเข้าถึงกระบวนการของกฎหมาย ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎหมาย **ขาดความตระหนักถึงการปฏิบัติตามกฎหมายและผลที่จะได้รับอย่างเคร่งครัด** ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของการบังคับใช้กฎหมาย โดยสะท้อนได้จากประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย เทียบเคียงจากมิติด้านการบังคับใช้กฎหมายของดัชนีนิติธรรม พบว่า ในปี ๒๕๖๓ ประเทศไทยมีคะแนน ๐.๔๗ คะแนน จัดอยู่ลำดับที่ ๘๓ จาก ๑๒๘ ประเทศทั่วโลก ทั้งนี้ คะแนนในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จาก ๐.๕๐ คะแนนในปี ๒๕๖๑ เป็น ๐.๔๘ คะแนนในปี ๒๕๖๒ และ ๐.๔๗ คะแนน ในปี ๒๕๖๓

๒. เป้าหมายการพัฒนา

๒.๑ ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และยุทธศาสตร์ชาติ

ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งพัฒนาและปรับตัวเพื่อลดช่องว่างของการปฏิบัติงานให้มีศักยภาพที่เหมาะสม ในฐานะที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศบนหลักการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ คือ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐ โดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศ โดยมีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพื่อรับมือกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและเสริมสร้างความสามารถของภาครัฐ ประกอบด้วย ๑) พัฒนาการให้บริการภาครัฐที่ตอบโจทย์ สะดวก ประหยัด แก่ประชาชนและผู้ประกอบการ โดยพัฒนาคุณภาพการให้บริการและเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ๒) ปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและโครงสร้างของภาครัฐให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ๓) ปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาประเทศ และสร้างระบบบริหารจัดการ และ ๔) การสร้างระบบบริหารภาครัฐที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะที่จำเป็นในการให้บริการภาครัฐดิจิทัลและปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มาตรการภาครัฐให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งตอบสนองต่อเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จำนวน ๒ เป้าหมาย ได้แก่

เป้าหมายที่ ๓) **การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม** โดยมีบริการสาธารณะทั่วถึง เท่าเทียม และ เป้าหมายที่ ๕) **การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่**

การพัฒนาตามหมุดหมายฯ จะสามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ในประเด็นเป้าหมาย ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข ๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ใน ๒ ประเด็นเป้าหมาย คือ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ๓) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมใน ๒ ประเด็นเป้าหมาย คือ สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ ๔) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ๒ ประเด็นเป้าหมาย คือ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ หมุดหมายที่ ๑๓ ยังมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติใน ๔ ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ ๑๗ ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม ประเด็นที่ ๒๐ การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประเด็นที่ ๒๒ กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

๒.๒ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> **การบริการภาครัฐ มีคุณภาพ เข้าถึงได้**

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> **ภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะสูง คล่องตัว**

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ ผลการสำรวจรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ในองค์ประกอบ ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีทุนมนุษย์ และดัชนีการให้บริการภาครัฐออนไลน์ ไม่เกินอันดับที่ ๔๐ ของโลก และมีคะแนนไม่ต่ำกว่า ๐.๘๒

๓. แผนที่กลยุทธ์

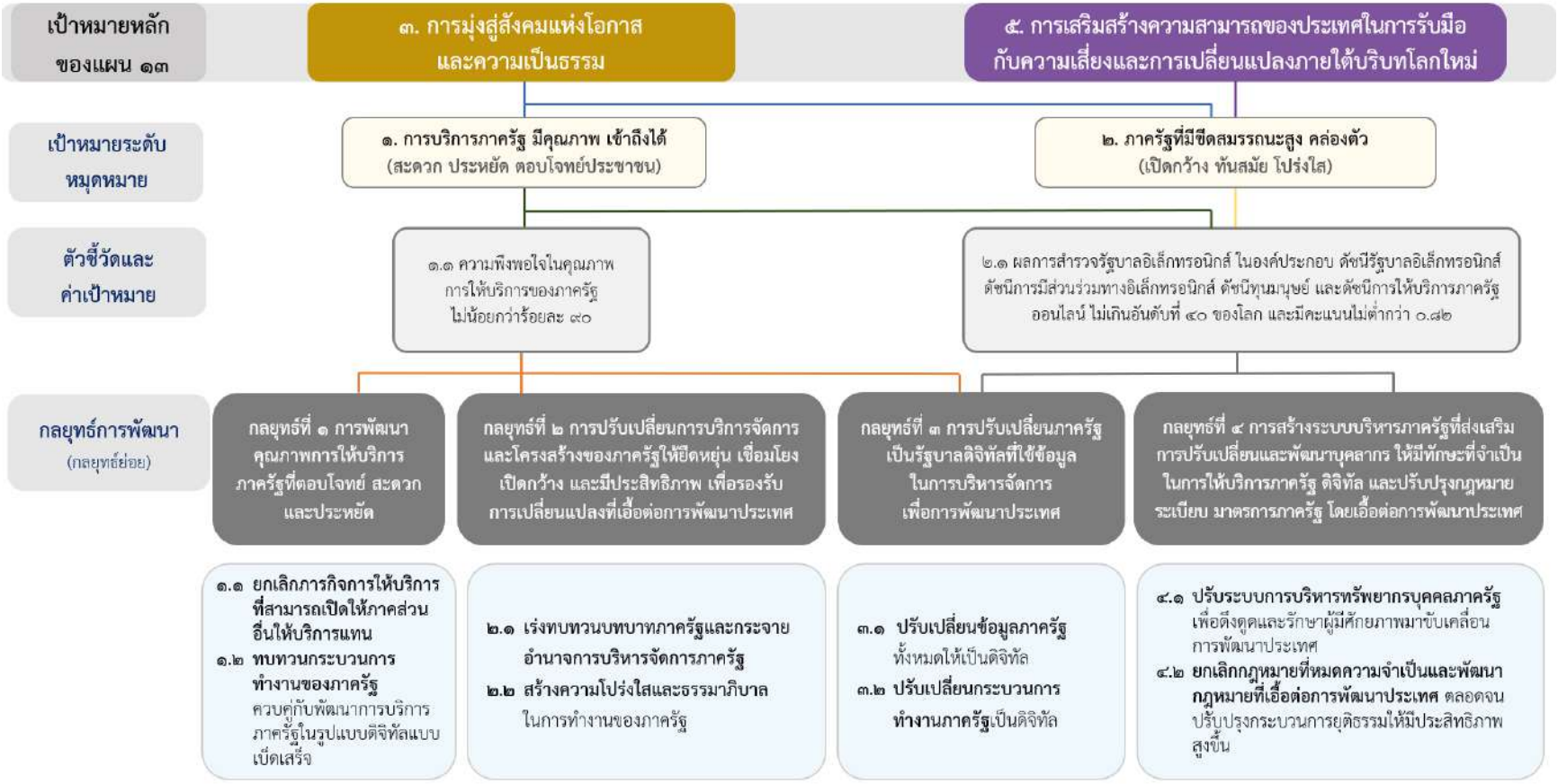
เป้าหมายหลักของแผน ๑๓
๓. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
๕. การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่
เป้าหมายระดับหมุดหมาย
๑. การบริการภาครัฐ มีคุณภาพ เข้าถึงได้ (สะดวก ประหยัด ตอบโจทย์ประชาชน)
๒. ภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะสูง คล่องตัว (เปิดกว้าง ทันสมัย โปร่งใส)
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย
๑.๑ ความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐
๒.๑ ผลการสำรวจรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ในองค์ประกอบ ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีทุนมนุษย์ และดัชนีการให้บริการภาครัฐออนไลน์ ไม่เกินอันดับที่ ๔๐ ของโลก และมีคะแนนไม่ต่ำกว่า ๐.๘๒
กลยุทธ์การพัฒนา (กลยุทธ์ย่อย)
กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการภาครัฐที่ตอบโจทย์ สะดวก และประหยัด
กลยุทธ์ที่ ๒ การปรับเปลี่ยนการบริการจัดการและโครงสร้างของภาครัฐให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ
กลยุทธ์ที่ ๓ การปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาประเทศ
กลยุทธ์ที่ ๔ การสร้างระบบบริหารภาครัฐที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะที่จำเป็นในการให้บริการภาครัฐ ดิจิทัล และปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มาตรการภาครัฐ โดยเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ
๑.๑ ยกเลิกภารกิจการให้บริการที่สามารถเปิดให้ภาคส่วนอื่นให้บริการแทน
๑.๒ ทบทวนกระบวนการทำงานของภาครัฐ ควบคู่กับพัฒนาการบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลแบบเบ็ดเสร็จ
๒.๑ เร่งทบทวนบทบาทภาครัฐและกระจายอำนาจการบริหารจัดการภาครัฐ
๒.๒ สร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในการทำงานของภาครัฐ
๓.๑ ปรับเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐทั้งหมดให้เป็นดิจิทัล
๓.๒ ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานภาครัฐเป็นดิจิทัล
๔.๑ ปรับระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ เพื่อดึงดูดและรักษาผู้มีศักยภาพมาขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ
๔.๒ ยกเลิกกฎหมายที่หมดความจำเป็นและพัฒนากฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ตลอดจนปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๔. กลยุทธ์การพัฒนา

<u>กลยุทธ์ที่ ๑</u> การพัฒนาคุณภาพการให้บริการภาครัฐที่ตอบโจทย์ สะดวก และประหยัด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ ยกเลิกภารกิจการให้บริการที่สามารถเปิดให้ภาคส่วนอื่นให้บริการแทน โดยยกเลิกภารกิจการให้บริการของภาครัฐที่มีต้นทุนสูง เมื่อเทียบกับเอกชน หรือไม่มีความจำเป็นที่ภาครัฐต้องดำเนินการ โดยพัฒนากลไกและสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน วิสาหกิจเพื่อสังคม องค์การนอกภาครัฐ และภาคีการพัฒนาอื่น ๆ เข้ามาดำเนินการหรือร่วมดำเนินการในลักษณะนวัตกรรมการให้บริการในการตอบสนองความต้องการของประชาชนและการพัฒนาประเทศที่มีการร่วมรับผลประโยชน์และความเสี่ยงในการดำเนินการ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ทบทวนกระบวนการทำงานของภาครัฐควบคู่กับพัฒนาการบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลแบบเบ็ดเสร็จ โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของภาครัฐจากการควบคุมมาเป็นการกำกับดูแลหรือเพิ่มความสะดวก รวดเร็ว โดยเฉพาะขั้นตอนการอนุมัติ อนุญาตต่าง ๆ พร้อมทั้งปรับกระบวนการทำงานภาครัฐโดยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและให้มีการเชื่อมโยงการให้บริการระหว่างหน่วยงานให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการ โดยกำหนดเป้าหมายการบริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จในทุกบริการที่ภาครัฐยังต้องดำเนินการให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ระดับนโยบาย แผนงบประมาณ กำลังคน และการติดตามประเมินผล ให้เป็นเอกภาพและมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกัน

<u>กลยุทธ์ที่ ๒</u> การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและโครงสร้างของภาครัฐให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ เร่งทบทวนบทบาทภาครัฐและกระจายอำนาจการบริหารจัดการภาครัฐ โดยปรับบทบาทและภารกิจใหม่ให้รองรับแนวทางการพัฒนาประเทศและสถานการณ์ในอนาคต ส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะในเรื่องโครงสร้างภาครัฐ อัตรากำลัง งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดความยืดหยุ่น คล่องตัว มีประสิทธิภาพในการบริหารของส่วนราชการและจังหวัด และแก้ไขปรับปรุง พัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ให้เอื้อต่อการกระจายอำนาจของส่วนราชการและการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพพร้อมรับภารกิจจากส่วนกลางไปดำเนินการได้ ทั้งนี้ ควรมีการกำหนดกลไกที่สามารถให้หน่วยงานของรัฐสามารถปรับเปลี่ยนการทำงานหรือสร้างนวัตกรรมโดยไม่ติดอยู่ภายใต้กรอบเงื่อนไขของกฎระเบียบเดิมโดยเร็วเป็นอันดับแรก

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ สร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลภาครัฐ โดยเปิดเผยข้อมูลผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้ประชาชน องค์กร เครือข่าย และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกันที่หลากหลาย มีการบูรณาการการบริหารจัดการและนำไปประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐในการแก้ปัญหาและการพัฒนาร่วมกัน เพื่อลดการทุจริตคอร์รัปชัน

<u>กลยุทธ์ที่ ๓</u> การปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ ปรับเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐทั้งหมดให้เป็นดิจิทัล โดยจัดทำข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรของประเทศทั้งในด้านงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และข้อมูลอื่นของหน่วยงานของรัฐทั้งหมดอย่างบูรณาการให้เป็นดิจิทัลที่มีมาตรฐาน ถูกต้อง ปลอดภัย พร้อมใช้งาน มีการจัดเก็บที่ไม่ซ้ำซ้อน ไม่เป็นภาระ

กับผู้ให้ข้อมูล มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายและการบริการภาครัฐให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาได้อย่างเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นต่อสาธารณะในการใช้ประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ เร่งพัฒนาระบบที่บูรณาการข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐในภาพรวมที่สำคัญต่อการตัดสินใจในเชิงนโยบายให้แล้วเสร็จเป็นลำดับแรก

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานภาครัฐเป็นดิจิทัล โดยออกแบบกระบวนการทำงานใหม่ ยกเลิกการใช้เอกสารและขั้นตอนการทำงานที่หมดความจำเป็นหรือมีความจำเป็นน้อย นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ตลอดกระบวนการทำงาน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผล โดยเฉพาะการให้บริการประชาชนและผู้ประกอบการให้มีความคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว มีช่องทางและรูปแบบการให้บริการที่หลากหลายที่สอดคล้องกับการทำงานแบบดิจิทัล

<u>กลยุทธ์ที่ ๔</u> การสร้างระบบบริหารภาครัฐที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะที่จำเป็นในการให้บริการภาครัฐดิจิทัล และปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มาตรการภาครัฐให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ ปรับระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐเพื่อดึงดูดและรักษาผู้มีศักยภาพมาขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์องค์กรและกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลที่สามารถดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โดยจะต้องทบทวนแนวทางการขับเคลื่อนภารกิจเพื่อให้ภาครัฐมีขนาดและต้นทุนที่เหมาะสม ตลอดจนปรับเปลี่ยนตำแหน่งงานที่สามารถถ่ายโอนภารกิจมาเป็นตำแหน่งงานหลักที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ อีกทั้งปรับปรุงรูปแบบการจ้างงานภาครัฐให้หลากหลาย ยืดหยุ่น ครอบคลุมการจ้างงานในรูปแบบสัญญา หรือรูปแบบการทำงานไม่ตลอดชีพมากขึ้น และลดการจ้างงานแบบตลอดชีพ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อบริบทและเงื่อนไขการจ้างงานในปัจจุบันและดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานในภาครัฐเพื่อผลักดันภารกิจได้อย่างทันการณ์และมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่นวัตกรรม รูปแบบการจ้างงานเพื่อให้การขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็วเป็นรูปธรรม และเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัลแบบองค์รวมตลอดจนพัฒนาทัศนคติ จริยธรรม องค์ความรู้ และทักษะ พร้อมทั้งพัฒนาระบบการประเมินผลบุคลากรภาครัฐที่สามารถส่งเสริมและสะท้อนศักยภาพในการร่วมขับเคลื่อนเป้าหมายของประเทศอย่างเป็นระบบทั้งในระดับองค์กร ระดับทีม และระดับบุคคล ตลอดจนระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่สามารถยกระดับการใช้ทรัพยากรบุคคลทุกคนให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ ยกเลิกกฎหมายที่หมดความจำเป็นและพัฒนากฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ตลอดจนปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายที่จริงจัง การปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ภาคเอกชนและประชาชนในการพัฒนา และปฏิรูปกฎหมายให้มีเป้าหมายที่วัดได้ในการสร้างความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและมีการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานที่รวดเร็ว เป็นธรรมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งกำหนดให้มีหน่วยงานกลางดำเนินการเร่งรัดการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ล้าสมัย ยกเลิกกฎหมายที่หมดความจำเป็น ซ้ำซ้อน หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานและการปรับตัวให้ทันการณ์ของภาครัฐ

โดยเฉพาะกฎหมายที่ขัดกับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในทุกระดับและกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการดำเนินการของภาครัฐที่ต้องมุ่งเป้าร่วมกันในการพัฒนาประเทศ พร้อมทั้งจัดให้มีการพัฒนาและบูรณาการฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมายของประเทศที่มีความปลอดภัยสูง สะดวก เข้าถึงได้ง่าย จำแนกประเภทตามการใช้งานของผู้ใช้บริการ

ส่วนที่ ๕

การขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

การบรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ต้องอาศัยการดำเนินงานจากทุกภาคส่วนที่เชื่อมประสานกันอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการขับเคลื่อนที่สามารถถ่ายทอดเป้าหมายและกลยุทธ์ของแผนไปสู่การดำเนินงานในระดับมาตรการ แผนงาน และโครงการ ได้อย่างสอดคล้องเชื่อมโยงและสามารถสะท้อนถึงเป้าหมายการพัฒนาได้อย่างแท้จริง รวมถึงการผลักดันให้เกิดการทำงานอย่างบูรณาการในประเด็นการพัฒนาที่ครอบคลุมภารกิจของหลายหน่วยงาน และการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ ที่เป็นภาคีการพัฒนาเพื่อผนึกกำลังในการที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาให้สัมฤทธิ์ผล ในขณะเดียวกัน การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ให้ประสบผลสำเร็จยังต้องอาศัยกลไกการจัดสรรงบประมาณที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนกระบวนการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม เพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแผนงานและวิธีการดำเนินงานให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติบรรลุผลสำเร็จ และสนับสนุนการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ **“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** ต่อไป

๕.๑ หลักการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

๕.๑.๑ การใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพเป็นกรอบแนวทาง เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยครอบคลุมการดำเนินงาน ๔ ขั้นตอนที่มีความเชื่อมโยงกัน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานตามผลการตรวจสอบ

๕.๑.๒ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ โดยให้ความสำคัญกับการวัดผลสำเร็จของการดำเนินงานด้วยเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม ทั้งในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในทุกกระบวนการของวงจรการบริหารงานคุณภาพ

๕.๑.๓ การผสมผสานกลไกในหลากหลายมิติ ทั้ง**กลไกในเชิงยุทธศาสตร์** ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างปัจจัยที่จะเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่เป้าหมาย พร้อมทั้งมีการจัดลำดับการดำเนินงานตามความสำคัญและความเร่งด่วน **กลไกตามภารกิจ** ที่เป็นการดำเนินงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมายและความเชี่ยวชาญของหน่วยงาน และ**กลไกในเชิงพื้นที่** ที่เป็นการแปลงแผนพัฒนาฯ ไปสู่การปฏิบัติผ่านการมองภาพเชิงองค์รวมในระดับภาคและจังหวัด โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่

๕.๑.๔ การดำเนินงานโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการยอมรับและลดข้อจำกัดที่เกิดจากการดำเนินงานโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือการดำเนินงานโดยภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่เชื่อมประสานกันและมีเป้าหมายร่วมกัน

๕.๒ แนวทางการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

กระบวนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ สู่การปฏิบัติ

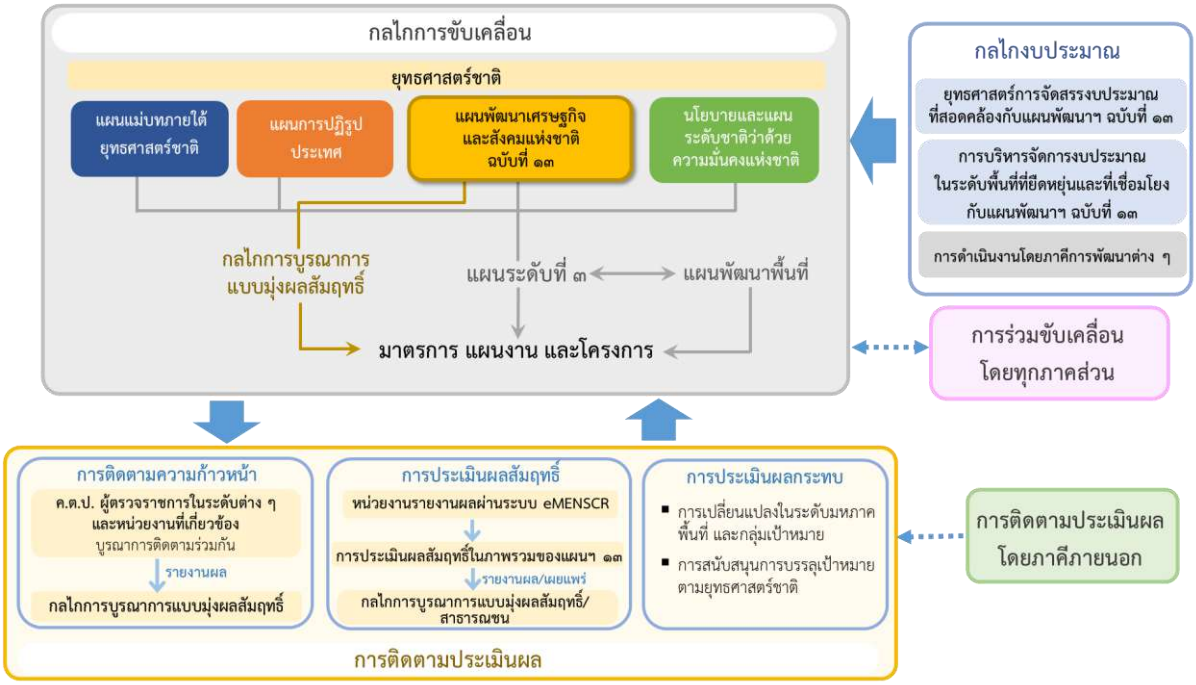

๕.๒.๑ กลไกการขับเคลื่อน

กลไกการขับเคลื่อนประกอบด้วยการดำเนินงานผ่านกลไกสองส่วนที่คู่ขนานกัน ได้แก่ **กลไกการบูรณาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์** ซึ่งเป็นกลไกที่มีจุดมุ่งหมายในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ผ่านการบูรณาการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ และ**กลไกตามภารกิจ รวมถึงกลไกในระดับพื้นที่** ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนผ่านการดำเนินงานตามภารกิจประจำของหน่วยงานและการดำเนินงานในระดับพื้นที่ โดยสาระสำคัญของการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ผ่านกลไกทั้งสองส่วน มีดังนี้

๑) **กลไกการบูรณาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์** เป็นกลไกการดำเนินงานในเชิงยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นให้เกิดการบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงการทำงานกับคณะกรรมการระดับชาติที่มีอยู่ รวมถึงสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนระหว่างภาครัฐกับภาคส่วนอื่น ๆ ทั้งภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ประชาชน และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้การขับเคลื่อนหมุดหมายต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนดอย่างเป็นรูปธรรม โดยจะ**ให้ความสำคัญกับการจัดทำหรือขับเคลื่อนมาตรการ แผนงาน และโครงการ ที่มีความสำคัญในระดับสูงต่อการบรรลุเป้าหมายของแต่ละหมุดหมาย โดยเฉพาะการดำเนินงานที่มีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน การดำเนินงานที่เป็นการริเริ่มขึ้นใหม่ หรืออยู่นอกเหนือจากภารกิจปกติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** นอกจากนี้ กลไกนี้จะมีบทบาทในการกำกับและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน รวมถึงให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานในระดับปฏิบัติ

๒) กลไกตามภารกิจ เป็นการ**เชื่อมโยงการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานให้สามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓** โดยหน่วยงานภาครัฐพิจารณาดำเนินการจัดทำแผนระดับที่ ๓ มาตรการ แผนงาน และโครงการ ในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ สู่การปฏิบัติ ผ่านกลไกของหน่วยงานที่เป็นภาคีการพัฒนาต่าง ๆ

๓) กลไกในระดับพื้นที่ โดยจัดทำแผนพัฒนาภาค แผนพัฒนาจังหวัด และแผนระดับพื้นที่ต่าง ๆ ให้สนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและแผนงานโครงการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และแผนระดับที่ ๒ อื่น ๆ พร้อมกับการแก้ปัญหาของพื้นที่และการพัฒนาพื้นที่โดยสอดคล้องกับศักยภาพ ตลอดจนสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

๕.๒.๒ กลไกงบประมาณ

กลไกงบประมาณเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ให้สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประกอบด้วย

๑) การบูรณาการการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ เข้ากับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้ระบบงบประมาณสามารถสนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ โดยผนวกประเด็นการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ที่ต้องมุ่งเน้นในแต่ละปีเข้ากับยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ

๒) การสนับสนุนให้หน่วยงานในระดับพื้นที่สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างยืดหยุ่น และสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ เพื่อขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาสำคัญที่เหมาะสมกับบริบท ศักยภาพ และความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

๓) การส่งเสริมการดำเนินงานของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ โดยสนับสนุนให้ภาคเอกชนและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ที่มีศักยภาพเข้ามาลงทุนในภาคการผลิตและบริการเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ รวมถึงดำเนินงานในกิจกรรมการพัฒนาที่เอกชนมีความเชี่ยวชาญ ภายใต้การกำหนดมาตรฐานและการกำกับดูแลที่โปร่งใส และสามารถสนับสนุนให้การลงทุนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

๕.๒.๓ การเสริมสร้างบทบาทของทุกภาคส่วนในการร่วมขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ โดยสนับสนุนการประสานกำลังของ “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) ซึ่งครอบคลุมถึงชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศาสนสถาน สถาบันทางศาสนา บุคลากรและองค์กรทางการศึกษา อาสาสมัคร จิตอาสา และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อแปลงกลยุทธ์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ไปสู่การร่วมแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งสร้างแพลตฟอร์มหรือช่องทางให้ทุกภาคีมีโอกาสแสดงความคิดเห็น เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาของชุมชน และร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานในระดับพื้นที่อื่น ๆ ในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ซึ่งจะช่วยฟื้นฟูให้ชุมชนเข้มแข็งและสนับสนุนให้ชุมชนเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ผ่านการเสริมสร้างความร่วมมือกับประชาคมและองค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาที่มีความสำคัญในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค

๕.๓ การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ครอบคลุมทั้งการติดตามประเมินผลในระดับของแผนงานและโครงการ โดยเฉพาะแผนงานและโครงการที่มีความสำคัญในระดับสูงต่อการบรรลุเป้าหมายของแต่ละหมุดหมาย เพื่อส่งข้อมูลย้อนกลับให้แก่หน่วยงานและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องนำไปทบทวนและปรับปรุงแผนและวิธีการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย รวมไปถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาในภาพรวมของหมุดหมายและเป้าหมายหลักตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแผน ทั้งนี้ ในการติดตามและประเมินผลในทุกระดับต้องผลักดันให้มีการบูรณาการและการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความโปร่งใส โดยการติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ประกอบด้วยการดำเนินงานใน ๓ ส่วน ดังนี้

๕.๓.๑ การติดตามความก้าวหน้า เป็นการติดตามประเมินผลในระหว่างที่แผนงานโครงการต่าง ๆ อยู่ระหว่างการดำเนินการ เพื่อตรวจติดตามว่าการดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กรอบระยะเวลา และการสำรวจปัญหาอุปสรรคที่อาจส่งผลให้การดำเนินการล่าช้าและไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนด โดยอาศัยกลไกและหน่วยงานในทุกระดับที่มีภารกิจในการติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ อาทิ คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ (ค.ต.ป.) ผู้ตรวจราชการในระดับต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านการบูรณาการการทำงานร่วมกัน และจัดให้มีการรายงานผลการติดตามและประเมินผลต่อกลไกการบูรณาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามรอบระยะเวลาที่เหมาะสม

๕.๓.๒ การประเมินผลสัมฤทธิ์ เป็นการประเมินผลว่าแผนงานและโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จสามารถบรรลุเป้าหมาย ผลผลิต และผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด รวมถึงการประเมินความสำเร็จตามตัวชี้วัดในระดับของหมุดหมายและเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ทั้งในระหว่างและหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาของแผน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานในส่วนกลางและหน่วยงานในระดับพื้นที่ รายงานความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ โดยแสดงผลให้เห็นถึงการบรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เพื่อนำไปสู่กระบวนการประมวลข้อมูล และนำเสนอผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมของการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ต่อกลไกการบูรณาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบ พร้อมทั้งจัดให้มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน

๕.๓.๓ การประเมินผลกระทบ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เกิดเนื่องมาจากการดำเนินงานที่สำคัญภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ทั้งการเปลี่ยนแปลงในระดับมหภาค การเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนความสามารถในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

ประกาศ

เรื่อง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ประกาศว่า

โดยที่คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นสมควรให้ประกาศใช้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อเป็นแผนหลักของชาติที่เป็นกรอบทิศทางการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคาม เพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งมีสาระสำคัญตามท้ายประกาศนี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ตั้งแต่วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ เป็นปีที่ ๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

คำนำ

ความมั่นคงถือเป็นรากฐานที่สำคัญต่อความอยู่รอดปลอดภัย ความเจริญก้าวหน้าของชาติ และประชาชนอยู่ดีมีสุขปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ โดยเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕ ที่ประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และต่อมาเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เพื่อเป็นทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในการประมวล วิเคราะห์ และเสนอแนะนโยบายและแผนความมั่นคงทั้ง ๑๗ ด้าน ภายใต้กรอบคิดความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) และความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ในบริบทความมั่นคงปัจจุบันและแนวโน้มภายในประเทศและต่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Whole-of-Government Approach) ควบคู่กับการดำเนินงานที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในงานความมั่นคง (Whole-of-Society Approach) ตลอดจนการบริหารจัดการความเสี่ยงและการสร้างความสามารถในการกลับคืนสู่สภาพเดิม (Resilience) เพื่อให้พร้อมเผชิญปัญหาที่ส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศ

ด้วยเหตุนี้ ผลสัมฤทธิ์ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการผนึกกำลังร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย แผนงาน โครงการ ให้ประสานสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศชาติมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ถาวรสืบไป

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

นายกรัฐมนตรี

ประธานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร ๑

ส่วนที่ ๑ ความสำคัญและสถานะของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ๑๑

๑. ความนำ ๑๓

๒. ผลการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติในห้วงที่ผ่านมา ๑๓

๓. การกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงแห่งชาติ ๑๖

๔. หลักการ สถานะ และความสำคัญ ๑๗

ส่วนที่ ๒ สถานการณ์ ผลกระทบ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคงในระยะ ๕ ปี ๒๓

๑. ความสำคัญภูมิยุทธศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐศาสตร์ไทยที่ส่งผลต่อความมั่นคงแห่งชาติ ๒๕

๒. การประเมินขีดความสามารถของประเทศเพื่อเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติ ๒๗

๓. ความเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคง ๒๘

ส่วนที่ ๓ วิสัยทัศน์ กรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ๓๕

๑. วิสัยทัศน์ ๓๗

๒. กรอบแนวคิด ๓๗

๓. วัตถุประสงค์ ๔๑

๔. เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายในภาพรวม ๔๑

ส่วนที่ ๔ นโยบายและแผนความมั่นคง ๔๓

- **หมวดประเด็นความมั่นคง**

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ๔๕

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๒ การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติและการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ ๔๙

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๓ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน ๕๑

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ๕๔

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๕ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๕๗

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ๖๐

หน้า

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๗ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ๖๓
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘ การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ๖๖
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๙ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๖๙
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๐ การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ ๗๒
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๑ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย ๗๕
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๒ การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ ๗๘
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๓ การบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข และโรคติดต่ออุบัติใหม่ ๘๑

- **หมวดประเด็นศักยภาพความมั่นคง**

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ ๘๔
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๕ การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ ๘๗
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๖ การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง ๘๙
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๗ การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่ ๙๑

ส่วนที่ ๕ การขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล ๙๓
๑. ภาพรวมการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล ๙๕
๒. แนวทางการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล ๙๕
๓. กลไกการบริหารจัดการ ๙๗
๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ๑๐๓

ส่วนที่ ๖ ภาคผนวก ๑๐๕
ผนวก ก กระบวนการจัดทำ ๑๐๗
ผนวก ข ความเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคงในระยะ ๕ ปี ๑๑๓
ผนวก ค แผนที่กลยุทธ์ ๑๓๕
ผนวก ง ตารางสรุปตัวชี้วัด ๑๕๕
ผนวก จ แผนระดับที่ ๓ ขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ๑๗๕
ผนวก ฉ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ๑๗๙

บทสรุปผู้บริหาร
นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย ตลอดจนกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ประกอบกับ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีหลักการให้การกำหนดนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติเป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อให้เป็นกรอบหรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ โดยต้องมีสาระที่ครอบคลุมถึงนโยบายภายในประเทศ นโยบายต่างประเทศ และนโยบายการทหารกับการเศรษฐกิจ และอื่น ๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องต้องกัน เพื่อให้กิจการของหน่วยงานของรัฐสามารถประสานกันได้อย่างใกล้ชิดเป็นผลดีต่อความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เป็นแผนระยะปานกลาง ๕ ปี ที่มีสถานะเป็นแผนระดับที่ ๒ รองรับการดำเนินการในห้วงที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ (แผนระดับที่ ๑) โดยนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติฉบับนี้มีความเชื่อมโยงและประสานสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง และประเด็นการต่างประเทศ ตลอดจนกำหนดขอบเขตและหลักเกณฑ์พิจารณา “ประเด็นความมั่นคง” เพื่อตอบสนองตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ต้องเห็นผลสัมฤทธิ์ภายในปี ๒๕๗๐ การยกระดับขีดความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง โดยมุ่งขยายผลกรอบแนวคิดความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีกรอบการจัดทำและขับเคลื่อนแผนระดับที่ ๓ โดยนำเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ไปกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินการอื่น ๆ ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดทำนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ผ่านมา (ฉบับแรกที่มีการเผยแพร่อย่างเป็นทางการ พ.ศ. ๒๕๔๑ – ๒๕๔๔) จนถึงฉบับปัจจุบัน มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์ เงื่อนไข และการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ดังนั้น นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) จึงให้ความสำคัญกับการวางรากฐานความมั่นคงของประเทศ โดยเริ่มต้นจากหน่วยย่อยของสังคม คือ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา โดยส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะภาคประชาชน รวมถึงการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ให้มุ่งเน้นไปที่พื้นที่ตำบลเป้าหมาย เพื่อขยายแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ และแผนตำบล “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยเร่งป้องกัน

และแก้ไขเฉพาะปัญหาความมั่นคงที่สำคัญจากการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มความเสี่ยงในระยะ ๕ ปี ผ่านกระบวนการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความมั่นคงที่มีผลกระทบและความเสี่ยงสูง (High Risk, High Impact) จากบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ การประเมินขีดความสามารถของประเทศเพื่อเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติ เพื่อกำหนดจุดยืนหรือตำแหน่งของประเทศ และเสริมสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของประเทศให้สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงภัยคุกคามทุกรูปแบบได้อย่างทันท่วงที โดยขยายผลกรอบแนวคิดความมั่นคงแบบองค์รวมในการเชื่อมโยงมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ นอกจากนี้ มีการกำหนดจุดเน้น (Focus) และแนวทางสำคัญเชิงลึก (Highlight) ของเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ให้เห็นผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรม การเติมเต็มช่องว่างของแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนนำเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายที่ต้องการมุ่งเน้นในแต่ละปีผนวกเข้ากับยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณสำหรับแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

วิสัยทัศน์

“ประเทศชาติมีเสถียรภาพ ประชาชนอยู่ดีมีสุข ปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีศักยภาพบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติอย่างยั่งยืน”

วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ
- เพื่อถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
- เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นกรอบทิศทางการจัดทำและขับเคลื่อนแผนระดับที่ ๓ (แผนปฏิบัติการด้านต่าง ๆ แผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน แผนพัฒนาในระดับพื้นที่) ที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคงได้อย่างสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายในภาพรวม

- **เป้าหมายในภาพรวม**

ประเทศไทยมีความมั่นคงและมีเสถียรภาพมากขึ้น ประชาชนดำรงชีวิตโดยปกติสุข รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพบริหารจัดการ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวมและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ

- **ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในภาพรวม**

ความสำเร็จของการบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแต่ละตัวชี้วัดย่อยของ ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคง ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

นอกจากนี้ กรอบแนวคิดยังคงน้อมนำแนวพระราชดำริ หลักการทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระราชปณิธาน ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว “การสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป” การพัฒนาที่ยั่งยืน การบูรณาการเพื่อส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วน การบริหารจัดการความเสี่ยงและการสร้างความสามารถ ในการกลับคืนสู่สภาพเดิม หรือ “ล้มแล้ว ลุกไว” ตลอดจนขยายผลความมั่นคงแบบองค์รวม

ภาพรวมสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง

ในห้วง ๕ ปีข้างหน้า ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญความเสี่ยงหลายประการที่มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในหลายระดับ โดยภัยคุกคามและปัญหาความมั่นคงมีความซับซ้อน และเชื่อมโยงกับมิติต่าง ๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนบริบทและแนวโน้มมิติความมั่นคงจะเป็นการผสมผสานระหว่าง ภัยคุกคามรูปแบบเก่าและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “ภัยคุกคามแบบผสมผสาน” ส่งผลให้ต้องพิจารณา ทั้งในเชิงมุมมองผลกระทบภายนอกที่ส่งผลต่อไทย และมุมมองสถานการณ์ภายในประเทศที่ส่งผลต่อภายนอก แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ๑) **ระดับโลก** กลุ่มประเทศมหาอำนาจ การรวมกลุ่มระหว่างประเทศ ยังคงเป็นปัจจัยหลัก ที่ส่งผลต่อบริบทความมั่นคงในระดับโลก ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมรับมือวิกฤตการณ์ ความมั่นคง เพื่อลดความเสี่ยงต่อความมั่นคงแห่งชาติและคุณภาพชีวิตของคนในชาติ โดยมีแนวโน้มการแข่งขัน ระหว่างประเทศที่สำคัญจากการสะสมอาวุธและการแพร่ขยายอาวุธ รวมทั้งการแสวงประโยชน์จากความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม ๒) **ระดับภูมิภาค** พื้นที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ เนื่องจากเป็นเส้นทางคมนาคมและแหล่งทรัพยากรพลังงานที่สำคัญ ส่งผลให้มีแนวโน้มการแข่งขันและ ขยายอิทธิพลเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศมหาอำนาจและขั้วอำนาจต่าง ๆ โดยเฉพาะกรณีพิพาทในทะเลจีนใต้ และอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และ ๓) **ระดับประเทศ** ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ สถานการณ์ภายในประเทศต่าง ๆ อาทิ ปัญหาทางด้านการเมือง ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้าย ถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ยาเสพติด การทุจริตคอร์รัปชัน สาธารณภัย ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณา ฉากทัศน์ของบริบทความมั่นคงในระดับประเทศ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มีทั้งสิ้น ๑๗ นโยบาย และแผนความมั่นคง แบ่งออกเป็น ๒ หมวด ดังนี้

๑. **<u>หมวดประเด็นความมั่นคง</u>** เป็นประเด็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบและแนวโน้มความเสี่ยงสูง ต่อความมั่นคงแห่งชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ รวม ๑๓ นโยบายและแผนความมั่นคง ดังนี้

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ มุ่งเน้น ให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพในความแตกต่างหลากหลายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชนและพร้อมธำรงรักษา ไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ ผ่านการส่งเสริม

การเรียนรู้ จัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรและเผยแพร่ชุดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในชาติอย่างสันติ และเคารพในความแตกต่างหลากหลายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และให้ความสำคัญกับทุกศาสนา ผู้ที่มีหลักความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๒ การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ มุ่งเน้นการปกป้อง รักษา และแก้ไขปัญหาที่กระทบต่ออธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถเชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องเพื่อการป้องกันประเทศในอนาคต ผ่านการเตรียมกำลังเชิงยุทธศาสตร์ และพัฒนากองทัพและหน่วยงานความมั่นคงไปสู่ความทันสมัย โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถรองรับปฏิบัติการทางไซเบอร์และอวกาศ (กระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๓ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน มุ่งเน้นให้พื้นที่ชายแดนและประชาชนในพื้นที่มีการพัฒนา มีความมั่นคง ปลอดภัย มีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของมนุษย์อย่างสมดุล อีกทั้งยังเป็นพื้นที่แห่งความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้านทั้งในด้านการร่วมกันป้องกันภัยคุกคามและปัญหาความมั่นคง การแก้ไขปัญหาคงค้าง รวมถึงการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยสร้างสภาพแวดล้อมในพื้นที่ชายแดนให้มีความปลอดภัยและมีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคาม ยกระดับและพัฒนาจุดผ่านแดนให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันภัยคุกคามและเชื่อมโยงเศรษฐกิจ การค้า และการสัญจรข้ามแดน ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านให้เกิดความสมดุลระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มุ่งเน้นการเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลแบบองค์รวมให้ป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามทางทะเลที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง และความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการรักษาความมั่นคงทางทะเลและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้มีความสมดุลและยั่งยืน และการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการดำเนินการด้านความมั่นคงทางทะเล เสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน อาเซียน และประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก รวมถึงการใช้ประโยชน์จากทะเลอย่างสมดุลและยั่งยืนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน โดยเฉพาะการท่องเที่ยว การประมง การพาณิชยนาวี และการขุดเจาะหรือสำรวจแหล่งพลังงานใต้ทะเล การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล และการสร้างความตระหนักรู้ความสำคัญของทะเล (ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๕ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มุ่งเน้นการลดการก่อเหตุรุนแรงและความสูญเสีย การพัฒนาทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเสริมสร้างความปลอดภัยและขจัดเงื่อนไขความรุนแรง ผ่านการเสริมสร้างความสามารถในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน สร้างความเข้มแข็งของชุมชนและหมู่บ้าน โดยขับเคลื่อนผ่านกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บนพื้นฐานของความจริงใจ สมัครใจ และให้เกียรติ เพื่อเป็นทางออกของความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ คุณภาพการศึกษา และการบริหารจัดการของภาครัฐ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ มุ่งเน้นการบริหารจัดการผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล แรงงานต่างด้าว กลุ่มที่มีความเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ รวมถึงผู้ได้รับการคุ้มครองหรือผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ ให้มีความสมดุลระหว่างมิติความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และหลักสิทธิมนุษยชน โดยเร่งดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถิติผู้หลบหนีเข้าเมืองในกลุ่มที่มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและจับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ผู้ประกอบการ รวมถึงผู้จัดหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและประเทศต้นทางในการเร่งรัดกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหากลุ่มผู้ติดตามแรงงานต่างด้าว (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๗ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ มุ่งเน้นการยกระดับสถานะและเพิ่มขีดสมรรถนะของประเทศไทยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมให้ได้รับการยอมรับจากสากล โดยดำเนินการเร่งรัดการบริหารจัดการคดีค้ามนุษย์ โดยใช้กลไกการขับเคลื่อนและบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ของแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว ตลอดจนเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และพัฒนาศักยภาพให้แก่คณะสหวิชาชีพ เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘ การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด มุ่งเน้นการป้องกันประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การสกัดกั้นและปราบปรามขบวนการการค้ายาเสพติด ตลอดจนการบำบัด รักษา และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้เกิดการยอมรับจากสังคม โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน สร้างภูมิคุ้มกันระดับบุคคล ด้วยการเสริมสร้างทัศนคติและความรู้เท่าทันยาเสพติดทั้งการเสพและการค้า เสริมสร้างและยกระดับความร่วมมือด้านยาเสพติดทั้งการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดฟื้นฟูร่วมกับองค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดและเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงพัฒนาเทคโนโลยีและฐานข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการเฝ้าระวังการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการลักลอบจำหน่ายยาเสพติด

นอกจากนี้ ยังมุ่งเสริมสร้างโอกาสและทางเลือกของผู้เสพยาเสพติด ภายหลังการเข้ารับการบำบัดให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข มีศักดิ์ศรีบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน สามารถพัฒนาศักยภาพมนุษย์และไม่ถูกตีตราหรือเลือกปฏิบัติ (กระทรวงยุติธรรม โดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๙ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มุ่งเน้นการยกระดับการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่สำคัญอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และ/หรือ เป็นภัยซ้ำซ้อน ให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และยั่งยืน โดยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การรับรู้และตระหนักรู้ถึงการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่ถูกต้องให้กับทุกภาคส่วน เพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัย และประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม โดยมุ่งจัดการสาธารณภัยให้มีมาตรฐานตามหลักสากล ด้วยการเสริมสร้างการจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการให้เป็นไปตามมาตรฐานในการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉิน ตลอดจนกำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมของศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน และเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบรรเทาทุกข์และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทั่วถึง และเป็นธรรม (กระทรวงมหาดไทย โดย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๐ การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ มุ่งเน้นให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ ยกระดับมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และลดการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ โดยพัฒนาระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้สอดคล้องมาตรฐานสากล สามารถแก้ไขเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ต่อโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนากลไก มาตรการ และแนวทางในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางไซเบอร์ รวมถึงพัฒนาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางไซเบอร์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๑ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย มุ่งเน้นให้ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันในการรับมือกับภัยก่อการร้าย มีขีดความสามารถในการตอบโต้ต่อเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย และมีศักยภาพในการฟื้นตัวจากภัยก่อการร้ายให้กลับสู่ภาวะปกติ โดยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและข่าวกรองด้านการก่อการร้าย ทั้งภายในและต่างประเทศ ปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญและพื้นที่เปราะบาง มีระบบฐานข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้าย ตลอดจนสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชนในการป้องกันภัยก่อการร้าย พัฒนากลไกการรับมือขณะเกิดเหตุและระบบการแจ้งเตือน การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ต่อเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย เพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน ท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๒ การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ มุ่งเน้นให้ประเทศไทยสามารถรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ มีบทบาทนำในประชาคมการเมือง

และความมั่นคงอาเซียน รวมทั้งรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน โดยรักษาผลประโยชน์แห่งชาติเป็นที่ตั้ง มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศเป้าหมายอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศสำคัญทางยุทธศาสตร์ โดยทบทวนและกำหนดแนวทางท่าทีและความร่วมมือของไทยต่อประเทศมหาอำนาจหรือกลุ่มประเทศที่มีบทบาทสำคัญทางยุทธศาสตร์ เพื่อให้ไทยสามารถประมาณการความเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนแนวทางการรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศของไทยได้ทันท่วงที และเสริมสร้างบทบาทนำของไทยในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติและผลประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาค โดยผลักดันความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามระดับภูมิภาค อาทิ ประเด็นการต่อต้านยาเสพติดและสินค้าผิดกฎหมาย ประเด็นหมอกควันข้ามแดน และประเด็นภัยคุกคามทางไซเบอร์ (กระทรวงการต่างประเทศ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๓ การบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่ มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมและการเพิ่มขีดความสามารถการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่ รวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมและการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการแพทย์รองรับภาวะวิกฤติ โดยพัฒนาศักยภาพและดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่ รวมถึงแผนเผชิญเหตุและการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขฉุกเฉิน โดยมีการฝึกซ้อมเพื่อบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยส่งเสริมให้ประเทศมีความมั่นคงทางยาและเวชภัณฑ์ สามารถผลิตยาและเวชภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์และสาธารณสุขได้ทั้งห่วงโซ่อุปทาน (กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

๒. <u>หมวดประเด็นศักยภาพความมั่นคง</u> เป็นประเด็นเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถของประเทศในการป้องกันและแก้ไขประเด็นความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวม ๔ นโยบายและแผนความมั่นคง ดังนี้

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ มุ่งเน้นให้พัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อม เพื่อป้องกันและตอบสนองต่อภัยคุกคาม รวมทั้งบูรณาการทรัพยากรของประเทศเพื่อใช้ในการเผชิญกับวิกฤตการณ์ระดับชาติ โดยทบทวนและพัฒนากลไกการบริหารจัดการ ทั้งในระดับนโยบาย ระดับอำนวยการ และระดับปฏิบัติ ให้สามารถปฏิบัติภารกิจร่วมกันได้อย่างประสานสอดคล้องเมื่อประเทศเผชิญกับปัญหาภัยคุกคาม หรือเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติ ส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการวิจัยและพัฒนาร่วมกัน พร้อมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพกลไกการบริหารจัดการ ระบบการแจ้งเตือนและการสั่งการ ตลอดจนประสานงานระหว่างหน่วยงานและผู้ปฏิบัติภารกิจเมื่อเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๕ การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ มุ่งเน้นการยกระดับระบบงานข่าวกรองแห่งชาติในการเฝ้าระวัง ประเมิน ตอบสนอง และแจ้งเตือน ต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว พร้อมทั้งขยายเครือข่ายเฝ้าระวังเพื่อสนับสนุนงานข่าวกรอง และการวางระบบ

งานข่าวกรองเพื่อป้องกันภัยคุกคามที่สำคัญ โดยพัฒนาขีดความสามารถในการรวบรวมและประเมินสถานการณ์ด้านการข่าว พัฒนาและขยายเครือข่ายด้านการข่าว รวมถึงพัฒนาศักยภาพ เสริมสร้างองค์ความรู้บุคลากรเพื่อใช้ในการประเมินสถานการณ์ด้านการข่าวในระยะยาว (สำนักข่าวกรองแห่งชาติ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๖ การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง มุ่งเน้นการจัดทำและเชื่อมโยงบัญชีข้อมูลด้านความมั่นคงขนาดใหญ่เชิงดิจิทัลให้สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ โดยบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคงเพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ตลอดจนกำหนดโจทย์ประเด็นความมั่นคงและประเด็นศักยภาพความมั่นคง ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เพื่อใช้เป็นประเด็นสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และพัฒนากลไกการบริหารจัดการการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคงผ่านการจัดทำแผนหรือแนวทางการขับเคลื่อนการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง และสร้างความร่วมมือหรือความตกลงสำหรับการเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน และแบ่งปันข้อมูลภายในแพลตฟอร์มด้านความมั่นคงตามหน้าที่อำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๗ การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบลเพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยขยายแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ และแผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้เป็นรูปธรรม โดยพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านความมั่นคงเชิงพื้นที่ให้แก่ประชาชน ด้วยการนำนโยบายและแผนความมั่นคงต่าง ๆ รวมถึงประเด็นความมั่นคงในระดับพื้นที่ที่สำคัญ อาทิ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับสัตว์ในพื้นที่ ความขัดแย้งทางพลังงาน อาหาร และน้ำ ไปใช้กำหนดทิศทางเพื่อแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับบริบทภัยความมั่นคงในพื้นที่ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ปฏิบัติงานความมั่นคงในระดับพื้นที่ และเครือข่ายการเสริมสร้างความมั่นคงเชิงรุกในระดับพื้นที่ทั้งภาครัฐและนอกภาครัฐให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสานการดำเนินการ และสะท้อนความต้องการจากระดับพื้นที่สู่ระดับนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นหน่วยงานเจ้าภาพ)

แนวทางการขับเคลื่อน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

การบูรณาการเพื่อส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนตามแนวทางบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Whole-of-Government Approach) และแนวทางบูรณาการการทำงานที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วม (Whole-of-Society Approach) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวม จึงกำหนดให้มีการบูรณาการทั้งในเชิงโครงสร้างและกลไก การถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดลงสู่ระดับหน่วยงาน เพื่อเชื่อมโยงให้การดำเนินการมีทิศทางเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน รวมทั้งให้มีหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อนที่ชัดเจน โดยกลไกการบริหารจัดการมีความสำคัญในการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ซึ่งสภาความมั่นคงแห่งชาติ ถือเป็นกลไกสูงสุดในการกำกับและติดตามการดำเนินการในภาพรวม รวมทั้ง

มีกลไกแผนงานยุทธศาสตร์ความมั่นคงเป็นกลไกหลักสำคัญเพื่อผลักดันการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมาย ตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship: XYZ) แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๑. ระดับนโยบาย กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มีสถานะแผนระดับที่ ๒ ไปในคราวเดียวกันกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คือ **คณะกรรมการบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง**

๒. ระดับส่วนกลาง อำนวยการ ประสานงาน และกำกับเป้าหมายและตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยดำเนินการไปในคราวเดียวกันกับการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และสภาความมั่นคงแห่งชาติ ตามลำดับ คือ **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ** ประกอบด้วย ๕ คณะย่อย ดังนี้

๒.๑ **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ** (เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นประธาน)

๒.๒ **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง** (เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นประธาน)

๒.๓ **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ** (ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธาน)

๒.๔ **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ** (ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน)

๒.๕ **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม** (เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นประธาน)

๓. ระดับพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้องกับกลไกการบริหารแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ โดยมีหน่วยงาน/กลไกที่รับผิดชอบได้แก่ กระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) และคณะอนุกรรมการจัดทำแผนงานด้านความมั่นคงจังหวัด

หน่วยงานเจ้าภาพบูรณาการขับเคลื่อนจำเป็นต้องติดตามและประเมินผลในขั้นต้น ทั้งรอบ ๖ เดือน และรายปี ตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามแผน/ภารกิจ ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคง โดยมีกลไกการบริหารจัดการ ทั้งในระดับนโยบาย ระดับส่วนกลาง และระดับพื้นที่ เร่งรัดติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อเสนอสภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อกำกับและติดตามการดำเนินการในภาพรวม หรือพิจารณาทบทวน ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดำเนินงานให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

ปัจจัยแห่งความสำเร็จขึ้นอยู่กับการที่รัฐบาลให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการและขับเคลื่อน การถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดไปสู่การจัดทำแผนระดับที่ ๓ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมด้านทรัพยากรสามารถปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการตามภารกิจที่รับผิดชอบให้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนด การพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้หน่วยงานของรัฐ การบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วน ตลอดจนการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

,

ส่วนที่ ๑

ความสำคัญและสถานะ
ของนโยบายและแผนระดับชาติ
ว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๑. ความนำ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เป็นแผนระดับที่ ๒ โดยมีกรอบระยะเวลาดำเนินการ ๕ ปี ครอบคลุมปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ รองรับการถ่ายทอดแผนระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และเชื่อมโยงให้มีการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ ๓ เพื่อให้เป็นกรอบทิศทางในการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ และรักษาผลประโยชน์แห่งชาติอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนกรอบแนวคิดความมั่นคงแบบองค์รวม มุ่งเน้นการกำหนดนโยบายและแผนการขับเคลื่อนงานด้านความมั่นคงให้สอดคล้องในทิศทางเดียวกัน โดยมิได้จำกัดเฉพาะความมั่นคงของรัฐ แต่ให้หมายรวมถึงความมั่นคงของมนุษย์ และความมั่นคงระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องมีกรอบทิศทางให้สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงภัยคุกคามสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งป้องกันและแก้ไขได้อย่างทันท่วงที โดยใช้กระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้ประเทศมีเสถียรภาพ ประชาชนอยู่ดีมีสุข และมีศักยภาพบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติอย่างยั่งยืน

๒. ผลการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติในห้วงที่ผ่านมา

การขับเคลื่อนภารกิจความมั่นคงของประเทศเป็นการดำเนินการภายใต้แผนระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง โดยมีแผนระดับที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง และ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรอบแนวทางหลักที่ขับเคลื่อนไปในคราวเดียวกัน ทำให้ผลการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติในห้วงที่ผ่านมามีความเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง โดยมีผลสัมฤทธิ์และข้อจำกัด ดังนี้

๒.๑ ผลสัมฤทธิ์ ในภาพรวมพบว่าสถานการณ์ปัญหาความมั่นคงคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยหน่วยงานของรัฐร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ขับเคลื่อนการดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) ซึ่งผลสัมฤทธิ์การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงพิจารณาได้จากประเด็นความมั่นคงที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) ดังนี้

๒.๑.๑ การป้องกันและแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เหตุการณ์ความรุนแรงมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าปี ๒๕๖๔ จะมีเหตุการณ์ความรุนแรงเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๓ แต่ยังคงอยู่ในเป้าหมายโดยเฉลี่ย คือ ลดลงร้อยละ ๒๐ ต่อปี เมื่อเทียบจากปีฐาน ๒๕๖๑ สถิติการเสียชีวิตมีจำนวน ๔๐ คน ลดลงจากปี ๒๕๖๓ (๖๖ คน) คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๔๒ ดังนั้นการรักษาความปลอดภัยจึงยังคงเป็นแนวทางหลักที่ต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การดำเนินการระยะต่อไปจำเป็นต้องมุ่งเน้นแนวทางการสร้างความเชื่อมั่นและลดความหวาดระแวง รวมถึงเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจ และส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ อันจะเป็นรากฐานที่ทำให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

๒.๑.๒ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน มีความมั่นคง ปลอดภัย และสามารถพัฒนาระบบสัญจรข้ามแดน และการจัดการพื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีการพิจารณาการเปิด – ระงับ หรือปิดจุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ การพัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยความมั่นคงและจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคง การเพิ่มประสิทธิภาพบริการออกบัตรผ่านแดนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Border Pass) ซึ่งใช้เพียงบัตรประชาชนหรือเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก ให้สามารถจัดทำหนังสือผ่านแดนชั่วคราวได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาด่านเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเพิ่มมูลค่าการลงทุน ตลอดจนการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อตรวจสอบ ป้องกัน เฝ้าระวังการนำเข้าส่งออก และนำผ่านสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำให้มีคุณภาพมาตรฐานผ่านจุดผ่านแดน

๒.๑.๓ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล สามารถปกป้อง รักษา และแสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีการจัดตั้งและพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๖๒ การกำหนดและปรับปรุงพื้นที่เขตการปกครองของจังหวัดทางทะเล การอนุวัติกฎหมายตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ ตลอดจนการเสริมสร้างองค์ความรู้ทางทะเลและศึกษารูปแบบการจัดตั้งองค์กรจัดการความรู้ทางทะเล

๒.๑.๔ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง มีการขับเคลื่อนผ่านกลไกการหารือเพื่อแก้ไขปัญหาผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกรณีกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล การจัดทำหลักเกณฑ์สถานะและสิทธิของบุคคลที่เข้ามาและอาศัยอยู่มานาน รวมถึงในปี ๒๕๖๔ จำนวนแรงงานต่างด้าวและแรงงานไทยที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๗๗ ของแรงงานทั้งหมด

๒.๑.๕ การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด มีแนวโน้มในระดับที่ดีขึ้นจากการยึดและอายัดทรัพย์สินเครือข่ายยาเสพติดรายสำคัญ การสร้างพื้นที่ปลอดภัยจากยาเสพติดให้มีศักยภาพในการลดอุปสงค์ยาเสพติด โดยในปี ๒๕๖๔ เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๙๐.๔๙ ของเป้าหมายในพื้นที่ที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ผู้ป่วยยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพอย่างต่อเนื่องจนถึงการติดตาม (Retention Rate) นอกจากนี้ ได้มีการตราประมวลกฎหมายยาเสพติด เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งกำหนดให้มีระบบอนุญาตเพื่อให้การควบคุมและการใช้ประโยชน์ยาเสพติดในทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรม พร้อมทั้งป้องกันการแพร่กระจายยาเสพติดและการใช้ยาเสพติดในทางที่ไม่ถูกต้องอันจะนำไปสู่การเสพติดยาเสพติด ซึ่งเป็นการบั่นทอนสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่กระจายยาเสพติดเข้าสู่กลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

๒.๑.๖ การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ ได้มีการตราพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติการข่าวกรองของชาติ เพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และทำให้ภารกิจของรัฐด้านกิจการการข่าวกรองมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถรองรับสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงทุกรูปแบบได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที เพื่อรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ นอกจากนี้ หน่วยงานด้านข่าวกรองและประชาคมข่าวกรอง ได้ขยายความเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลด้านการข่าว

ในประชาคมข่าวกรอง ระหว่าง ๔ หน่วยงาน ได้แก่ ๑) สำนักการข่าว กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ๒) ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย ๓) กองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ ๔) หน่วยข่าวกรองทางทหาร กองทัพบก

๒.๒ ข้อจำกัด การขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติในระยะที่ผ่านมา มีข้อจำกัดสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายในภาพรวม ๔ ประการ ดังนี้

๒.๒.๑ การแปลงนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ พบปัญหาและข้อจำกัดที่เกิดจากหลายปัจจัย ประกอบด้วย ๑) การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงและความประสานสอดคล้องของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติภายใต้ระบบยุทธศาสตร์ชาติ ๒) กรอบทิศทางและแนวทางการขับเคลื่อนมีความคล้ายคลึงกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคงและประเด็นการต่างประเทศ ๓) การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๔) หน่วยปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจเฉพาะเป้าหมายตามภารกิจที่รับผิดชอบแต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงไปยังเป้าหมายร่วมให้สามารถสะท้อนความมั่นคงแบบองค์รวมของประเทศได้ ๕) ความไม่ชัดเจนของเป้าหมายและตัวชี้วัดในการวัดผลเชิงค่าเป้าหมายรายปีและผลสัมฤทธิ์ ๕ ปี จึงทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ ๓ โดยเฉพาะความเชื่อมโยงแผนด้านความมั่นคงเฉพาะเรื่องตามกรอบทิศทางที่กำหนดไว้ รวมทั้งการจัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณไม่สะท้อนตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship: XYZ) ๖) การกำหนดกลยุทธ์บางประเด็นความมั่นคงมุ่งเน้นเฉพาะการป้องกันและแก้ไขปัญหาผ่านการบริหารจัดการของหน่วยงานส่วนกลางเท่านั้น แต่ยังไม่ลงไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ และ ๗) การใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงข้อมูลด้านความมั่นคงระหว่างหน่วยงานยังมีอย่างจำกัดอันเกิดจากยังไม่มีระบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการประมวลผลการดำเนินการ

๒.๒.๒ การกำหนดขอบเขตและจัดลำดับความสำคัญประเด็นความมั่นคง ปัจจุบันภัยคุกคามมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับมิติต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ประเด็นความมั่นคงมีความเหลื่อมซ้อนกับมิติการพัฒนา ส่งผลให้การดำเนินการมีความซ้ำซ้อนในการชี้ชัดเพื่อตีความขอบเขตประเด็นความมั่นคงกับมิติการพัฒนาให้เป็นระบบ ประกอบกับการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติที่ผ่านมายังไม่มีแนวทางการจัดลำดับความสำคัญของภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามหลักวิชาการอย่างชัดเจน รวมถึงบริบทความมั่นคงมีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะ VUCA ที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น จึงทำให้มีความจำเป็นในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนประเด็นที่มีความสำคัญเร่งด่วนและให้ความสำคัญกับการวัดผลเชิงผลสัมฤทธิ์ที่ใช้เครื่องมือตามหลักวิชาการ รวมทั้งการอ้างอิงข้อมูลเชิงสถิติและหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อให้สามารถระบุแนวโน้มและผลกระทบได้อย่างชัดเจน

๒.๒.๓ บทบาทของหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน พบปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงานเจ้าภาพฯ ในการขับเคลื่อนทิศทางให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดและมองเป้าหมายไปในทิศทางในภาพรวมให้เป็นระบบเดียวกัน รวมถึงการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล

ยังไม่สามารถผลักดันให้หน่วยงานเจ้าภาพฯ สามารถบูรณาการขับเคลื่อนในแต่ละประเด็นที่รับผิดชอบ และสรุปผลการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยหน่วยงานเจ้าภาพฯ ทำหน้าที่ได้เพียงจัดการประชุมปรึกษาหารือระหว่างหน่วยงาน เพื่อประสานภารกิจและบูรณาการการทำงานที่คาบเกี่ยวกัน

๒.๒.๔ ผลสืบเนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงทั่วโลก และนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงฉากทัศน์ของการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่เชื่อมโยงกับการเผชิญภัยคุกคามในรูปแบบผสมผสานมากขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องรับมือและแก้ไขวิกฤตการณ์ดังกล่าวที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนและการบริหารจัดการภาครัฐ ทำให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานในภาพรวมที่ผ่านมาจำเป็นต้องทุ่มเททรัพยากรและสรรพกำลังในการแก้ไขวิกฤตการณ์ดังกล่าวโดยเร็ว ซึ่งย่อมส่งผลต่อเป้าหมายการดำเนินงานประเด็นความมั่นคงอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) ทำให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงจำเป็นต้องทบทวน ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการพลิกฟื้นจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๓. การกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงแห่งชาติ

๓.๑ ผลประโยชน์แห่งชาติ

เป้าหมายสูงสุดของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ให้ความสำคัญกับการรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติที่กำหนดไว้แล้วในยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคม และการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

๓.๒ ความมั่นคงแห่งชาติ

๓.๒.๑ นิยาม “ความมั่นคงแห่งชาติ”

พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ บัญญัติว่า ภาวะที่ประเทศปลอดจากภัยคุกคามต่อเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน หรือที่กระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งความพร้อมของประเทศที่จะเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ อันเกิดจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ให้ความสำคัญกับการมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง

๓.๒.๒ หลักเกณฑ์การพิจารณาขอบเขต "ความมั่นคงแห่งชาติ"

๑) ปัญหาหรือสถานการณ์ที่มีความรุนแรงส่งผลต่อการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ

๒) ปัญหาหรือสถานการณ์ที่มีความสลับซับซ้อน ยากต่อการแก้ไขจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง และมีแนวโน้มนำไปสู่วิกฤตการณ์ของประเทศ

๓) ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขเรียบร้อยของประชาชนในวงกว้าง

๔) ความจำเป็นต้องเพิ่มศักยภาพในการบูรณาการและระดมสรรพกำลังมากกว่า ๑ หน่วยงาน เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงภัยคุกคามที่ส่งผลต่อความมั่นคงแห่งชาติ และเสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติ

๔. หลักการ สถานะ และความสำคัญ

๔.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย ตลอดจนกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ และกรอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกัน ไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบกับ **พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐** มีหลักการให้การกำหนดนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ **ซึ่งการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติเป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙** เพื่อให้เป็นกรอบหรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามในการธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งต้องมีสาระครอบคลุมถึงนโยบายภายในประเทศ นโยบายต่างประเทศ และนโยบายการทหารกับการเศรษฐกิจและอื่น ๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องต้องกัน เพื่อให้กิจการของหน่วยงานของรัฐสามารถประสานกันได้อย่างใกล้ชิดเป็นผลดีต่อความมั่นคงของชาติ

๔.๒ สถานะ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ทำหน้าที่เป็นแผนระดับที่ ๒ ระบุทิศทางและเป้าหมายความมั่นคงที่ประเทศควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการให้เห็นผลสัมฤทธิ์ในห้วงเวลาของแผนระยะ ๕ ปี โดยถ่ายทอด**แผนระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง** ให้บรรลุ

เป้าหมายในภาพรวม “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” ควบคู่กับเชื่อมโยงและประสานสอดคล้องกับ **แผนระดับที่ ๒** ที่เกี่ยวข้องอันเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติลงสู่แผนระดับต่าง ๆ โดยคำนึงถึงประเด็นร่วมหรือประเด็นตัดข้ามระหว่างยุทธศาสตร์และการประสานเชื่อมโยงเป้าหมายของแต่ละแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ในที่นี้มุ่งเน้นความเชื่อมโยงกับประเด็นความมั่นคง และประเด็นการต่างประเทศ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** เป็นแผนระบุทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ประเทศควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการที่คำนึงถึงพลวัตและเงื่อนไขการพัฒนาที่ประเทศเผชิญอยู่ในมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ทั้งนี้ ประเด็นการพัฒนาสำคัญนอกเหนือจากที่ระบุในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) จะยังคงได้รับการเน้นย้ำให้ความสำคัญและดูแลขับเคลื่อนผ่านแผนระดับที่ ๒ อื่น ๆ ที่อยู่ในระนาบเดียวกัน และร่วมกันถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติใน**แผนระดับที่ ๓** ทำหน้าที่เป็นแผนเชิงปฏิบัติที่ระบุการดำเนินงานภายใต้แผนงาน/โครงการที่มีความชัดเจนตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ เพื่อสนับสนุนให้แผนระดับที่ ๒ และยุทธศาสตร์ชาติบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้บนความสอดคล้องเชื่อมโยงกันของแผนทุกระดับ

การกำหนดกรอบทิศทางและการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มีความแตกต่างจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ซึ่งเป็นแผนระยะยาว ๒๐ ปี ที่มีการกำหนดค่าเป้าหมายทุก ๕ ปี โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดจุดเน้นและแนวทางสำคัญเชิงลึกของเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ตลอดจนเติมเต็มช่องว่างแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง โดยเริ่มต้นจากการสังเคราะห์ วิเคราะห์แนวโน้ม พร้อมทั้งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้น ทั้งภายในประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก ควบคู่ไปกับความสำคัญของภูมิยุทธศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐศาสตร์ไทย ขีดความสามารถของประเทศ

เพื่อเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติ เพื่อประเมินความท้าทายและโอกาสในการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศภายใต้บริบทเงื่อนไขข้อจำกัดที่ประเทศไทยต้องเผชิญ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีกรอบการจัดทำแผนระดับที่ ๓ โดยนำเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ไปดำเนินการสู่การปฏิบัติได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

๔.๓ ความสำคัญ

๔.๓.๑ การปรับเปลี่ยนทิศทางการวางนโยบายและแผนการขับเคลื่อนงานด้านความมั่นคง ให้เร่งป้องกันและแก้ไขเฉพาะปัญหาความมั่นคงที่สำคัญจากการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มความเสี่ยงในระยะ ๕ ปี จึงให้ความสำคัญกับการวางรากฐานความมั่นคงของประเทศ โดยเริ่มต้นจากหน่วยย่อยของสังคม คือ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา รวมทั้งเพิ่มการประเมินขีดความสามารถของประเทศเพื่อเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติในการกำหนดจุดยืนหรือตำแหน่งของประเทศ ตลอดจนเสริมสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของประเทศให้สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงภัยคุกคามทุกรูปแบบได้อย่างทันท่วงที

๔.๓.๒ การจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความมั่นคงที่มีผลกระทบและความเสี่ยงสูง จากบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศบนพื้นฐานผลประโยชน์แห่งชาติ โดยกำหนดขอบเขตและหลักเกณฑ์พิจารณา “ประเด็นความมั่นคง” เพื่อตอบสนองค่าเป้าหมายที่ต้องเห็นผลสัมฤทธิ์ภายในปี ๒๕๗๐ โดยมีกระบวนการพิจารณา ดังนี้

๑) **การประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ภัยคุกคาม** ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติของประเทศในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตที่จะเกิดขึ้นในห้วงระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

๒) **หลักการบริหารจัดการความเสี่ยง** ผ่านวิธีการจัดลำดับจากผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยพิจารณาภัยคุกคามสำคัญของประเทศ และนำมาสู่การจัดลำดับภัยคุกคามสำคัญที่มีผลกระทบและความเสี่ยงสูงอันจำเป็นต้องเร่งดำเนินการป้องกันและแก้ไขในระยะ ๕ ปี

๓) **หลักเกณฑ์การจัดเรียงลำดับนโยบายและแผนความมั่นคง** ยึดโยงกับเป้าหมายและแนวทางการดำเนินการในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ของมาตรา ๑๔ ครอบคลุมถึงนโยบายภายในประเทศ นโยบายต่างประเทศ และนโยบายการทหารกับการเศรษฐกิจ และอื่น ๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องต้องกัน เพื่อให้กิจการของหน่วยงานของรัฐสามารถประสานกันได้อย่างใกล้ชิดเป็นผลดีต่อความมั่นคงแห่งชาติ ดังนี้

ที่	เป้าหมายและแนวทางการดำเนินการในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ	นโยบายและแผนความมั่นคง
๑.	**การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข**	**นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑** การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ
๒.	**การปกป้องและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ** โดยเรียงลำดับจากผลประโยชน์แห่งชาติที่กำหนดไว้แล้วในยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)	

ที่	เป้าหมายและแนวทางการดำเนินการในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ	นโยบายและแผนความมั่นคง
	● การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ และประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคม	**นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๒** การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ **นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๓** การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติ พื้นที่ชายแดน **นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๔** การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล **นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๕** การป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้
	● การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	**นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖** การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง และผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ **นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๗** การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ **นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘** การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด
	● ความเจริญเติบโตของชาติความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน	**นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๙** การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย **นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๐** การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ **นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๑** การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย **นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๓** การบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข และโรคติดต่ออุบัติใหม่
	● ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคง	**นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๒** การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ

ที่	เป้าหมายและแนวทางการดำเนินการ ในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ	นโยบายและแผนความมั่นคง
	ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี	
๓.	**การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และศักยภาพการป้องกันประเทศ**	**นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๔** การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ **นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๕** การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ **นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๖** การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง
๔.	**การรักษาความมั่นคงภายในประเทศ และระหว่างประเทศ**	**นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๗** การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่

๔.๓.๓ การยกระดับขีดความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของประเทศ เพื่อขยายผลกรอบแนวคิดความมั่นคงแบบองค์รวม โดยกำหนดจุดเน้นและแนวทางสำคัญเชิงลึกของเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรมและเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ทั้งในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนการจัดหมวดหมู่เพื่อประโยชน์ในการกำหนดทิศทางและวางน้ำหนักการขับเคลื่อนตาม ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคง แบ่งออกเป็น ๒ หมวด ดังนี้ **๑) หมวดประเด็นความมั่นคง** เป็นประเด็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบและแนวโน้มความเสี่ยงสูงต่อความมั่นคงแห่งชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ รวม ๑๓ นโยบายและแผนความมั่นคง และ **๒) หมวดประเด็นศักยภาพความมั่นคง** เป็นประเด็นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาขีดความสามารถของประเทศในการป้องกันและแก้ไขประเด็นความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวม ๔ นโยบายและแผนความมั่นคง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีกรอบการจัดทำแผนระดับที่ ๓ โดยนำเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ไปกำหนดแผนงาน โครงการ หรือการดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform: eMENSCR)

๔.๓.๔ กรอบทิศทางกำหนดยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณของประเทศ เพื่อให้กลไกงบประมาณเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม เกิดผลสัมฤทธิ์ และประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยนำเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ที่ต้องการมุ่งเน้นในแต่ละปีของ ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคง ผนวกเข้ากับยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณสำหรับแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

๔.๓.๕ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ มุ่งเน้นให้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) สามารถนำไปสู่การถ่ายทอดผ่านการดำเนินงานของหน่วยงานในพื้นที่ โดยมีแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ ซึ่งมีสถานะเป็นแผนระดับที่ ๓ เป็นจุดเชื่อมต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงและแผนระดับที่ ๒ ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ โดยเฉพาะการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย เพื่อขยายแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติและแผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้เป็นรูปธรรม โดยมีกลไกการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่วางแผนและประสานการปฏิบัติการดำเนินการร่วมกัน

๔.๓.๖ การเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ตามแนวทางบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Whole-of-Government Approach) และ แนวทางบูรณาการการทำงานที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วม (Whole-of-Society Approach) ที่ให้ทุกภาคส่วนในสังคม อาทิ ภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมตลอดกระบวนการจัดทำและขับเคลื่อนนโยบายและแผนความมั่นคงด้านต่าง ๆ ให้ครอบคลุมอย่างรอบด้านทั้งเชิงรุกและเชิงรับ

๔.๓.๗ การใช้หลักการและเครื่องมือทางวิชาการตลอดกระบวนการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ประกอบด้วย ๑) การประเมินสถานการณ์และบริบทความมั่นคงตามหลัก SWOT Analysis (วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และผลกระทบต่อประเทศไทย) PESTEL+M (การจำแนกบริบทความมั่นคงที่เกิดขึ้นในแต่ละด้าน) Foresight Analysis (การประเมินแนวโน้มภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นในห้วง ๕ ปีข้างหน้า) ๒) การจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความมั่นคงที่ใช้เครื่องมือตามหลักการบริหารความเสี่ยง (Risk Matrix) ๓) การตั้งเป้าหมายและวัดความสำเร็จตามหลักเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Objectives and Key Results: OKRs) และ ๔) การขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลตามหลักการบริหารงานคุณภาพ (Plan Do Check Act: PDCA)

ส่วนที่ ๒

สถานการณ์ ผลกระทบ และแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคง ในระยะ ๕ ปี

๑. ความสำคัญภูมิยุทธศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐศาสตร์ไทยที่ส่งผลต่อความมั่นคงแห่งชาติ

ภูมิยุทธศาสตร์ของประเทศไทยพิจารณาจากสภาพที่ตั้งที่มีความสำคัญในภูมิภาค โดยอยู่กลางคาบสมุทรอินโดจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และบนคาบสมุทรมลายู มีความเสี่ยงภัยธรรมชาติค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านมากที่สุดในภูมิภาค โดยประเทศไทยมีแนวเขตแดนทางบกร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมระยะทางประมาณ ๕,๖๗๑ กิโลเมตร ประกอบด้วย แนวเขตแดนระหว่างไทย – สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ประมาณ ๒,๔๐๑ กิโลเมตร แนวเขตแดนระหว่างไทย – สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประมาณ ๑,๘๑๐ กิโลเมตร แนวเขตแดนระหว่างไทย – ราชอาณาจักรกัมพูชา ประมาณ ๗๙๘ กิโลเมตร และแนวเขตแดนระหว่างไทย – มาเลเซีย ประมาณ ๖๖๒ กิโลเมตร

พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศเป็นเนินเขาและภูเขาสูง จากตำแหน่งที่ตั้งของประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ อาทิ ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งมีพื้นที่มากถึง ๒ ใน ๓ ของพื้นที่ประเทศ ทรัพยากรน้ำที่มีเพียงพอต่อการเกษตร ทรัพยากรเชื้อเพลิงและแร่ธาตุต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์อันเป็นรากฐานการผลิตในภาคเกษตรกรรม

ทางด้านทะเล ประเทศไทยมีแผ่นดินติดกับทะเล ๒ ด้าน คือ ด้านตะวันตกติดกับทะเลอันดามัน และช่องแคบมะละกา ส่วนด้านตะวันออกติดกับอ่าวไทย โดยมีอาณาเขตทางทะเลประมาณ ๓๒๓,๔๘๘.๓๒๔ ตารางกิโลเมตร มีความยาวชายฝั่งทะเล ๓,๐๑๐ กิโลเมตร ด้านอ่าวไทย ๑,๙๗๒.๕ กิโลเมตร และด้านอันดามัน ๑,๐๓๗.๕ กิโลเมตร โดยประกอบด้วยเขตต่าง ๆ ในทะเล คือ น่านน้ำภายใน ทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง เขตไหล่ทวีป และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ และเมื่อพิจารณาที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยแล้วจะเห็นได้ว่า น่านน้ำด้านตะวันออกของประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของอ่าวไทย โดยมีลักษณะเป็นทะเลกึ่งปิด ซึ่งมีเขตทางทะเลที่ประชิดและตรงข้ามกับกัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย และเชื่อมต่อกับทะเลจีนใต้ด้านตะวันออก ในส่วนของน่านน้ำด้านตะวันตกของประเทศไทย ตั้งแต่จังหวัดระนอง ถึงแหลมพรหมเทพ จังหวัดภูเก็ต เป็นส่วนหนึ่งของทะเลอันดามัน และตั้งแต่แหลมพรหมเทพ จังหวัดภูเก็ต ถึงจังหวัดสตูล เป็นส่วนหนึ่งของช่องแคบมะละกา โดยฝั่งอันดามัน ประเทศไทยมีเขตทางทะเลประชิดและตรงข้ามกับมาเลเซีย เมียนมา อินโดนีเซีย และอินเดีย

แม้พื้นที่ทางทะเลของไทยจะไม่อยู่ในเส้นทางเดินเรือสากล แต่การเป็นรัฐชายฝั่งที่มีทางออกสู่ทะเลทั้งสองด้านทำให้ไทยได้รับประโยชน์ โดยมีแหล่งประมงนอกน่านน้ำไทยครอบคลุมพื้นที่ทั้งทะเลจีนใต้ ช่องแคบมะละกา ทะเลอันดามันด้านสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และ สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ นอกจากนี้ การสำรวจยังพบว่าใต้ท้องทะเลบริเวณอ่าวไทยมีแหล่งปิโตรเลียมกระจายอยู่ทั่วไปที่สามารถจะนำมาใช้ในเชิงพาณิชย์ได้

ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยตั้งอยู่ในบริเวณเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของโลก เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ต่อประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และต่อประเทศมหาอำนาจ โดยมีความได้เปรียบด้านยุทธศาสตร์การคมนาคมและมีที่ตั้งเอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ มีแนวทางพัฒนาเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ และเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ซึ่งได้ส่งผลให้เกิดความร่วมมือต่าง ๆ หลายด้านจำนวนมาก

หลักแห่งอำนาจอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนยังคงเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของกฎหมายระหว่างประเทศ พิจารณาได้จากการสร้างสมดุลอำนาจทางทหารในภูมิภาคยังคงปรากฏเป็นการสะสมสรรพาวุธในคลัง และการจัดหา

อาวุธยุทโธปกรณ์ใหม่ ๆ เพื่อใช้ดำเนินกิจกรรมทางการทหารในภูมิภาค การฝึกซ้อมร่วมกัน หรือเพื่อใช้ในปฏิบัติการช่วยเหลือทางมนุษยธรรม ในขณะที่พื้นที่ทางทะเลมีความสำคัญเพิ่มขึ้นจากกิจกรรมเชิงพาณิชย์มีแนวโน้มพัฒนาเป็นกิจกรรมทางการทหารและความมั่นคงด้วย ทั้งในเรื่องการปฏิเสธการใช้ทะเลอันเป็นความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นจากการใช้ขีดความสามารถขั้นสูงจากประเทศชายฝั่งโดยรอบ การพัฒนาศักยภาพการจัดหาเรือขนาดใหญ่ที่ใช้ปฏิบัติการในทะเล การขยายขีดความสามารถตั้งแต่ชายฝั่งไปจนถึงอวกาศในด้านการเฝ้าระวัง การสื่อสาร และการป้องปรามตลอดจนระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และการกระทำของมนุษย์ที่จะส่งผลต่อสภาพทางด้านอธิปไตยและเขตแดนอันก่อให้เกิดการหดหายของพื้นที่ชายฝั่ง การจมตัวของเกาะขนาดเล็กที่มีลักษณะราบต่ำ รวมถึงการเพิ่มขึ้นของพื้นที่จากการถมทะเล

อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน รวมถึงผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่กายภาพลดลง และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงขอบเขตความสัมพันธ์ทางภูมิยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ โดยบริบทและแนวโน้มมิติความมั่นคงจะเป็นการผสมผสานระหว่างภัยคุกคามรูปแบบเก่ากับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “ภัยคุกคามแบบผสมผสาน” โดยมีปัจจัยเร่งที่สำคัญอันเกิดจากความไม่ชัดเจนของพื้นที่ทางไซเบอร์ การเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถในพื้นที่ทางอวกาศที่ส่งผลต่อความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบให้กับประเทศที่มีเทคโนโลยีและยุทธวิธีสูง อาทิ ดาวเทียมที่เพิ่มศักยภาพในการนำทาง การสื่อสาร และการตระหนักรู้สถานการณ์ในสนามรบตามเวลาจริง จึงจำเป็นต้องพิจารณาในกรณีพื้นที่ทางอวกาศถูกใช้เป็นพื้นที่การแข่งขันและขยายอิทธิพลที่มีความเป็นไปได้ในการเกิดการโจมตีทางไซเบอร์ สงครามอิเล็กทรอนิกส์ หรือการโจมตีแบบปฏิบัติการในอวกาศต่อทรัพยากรสนับสนุนหรือต่อภาคพื้นดิน นอกจากนี้ ประเทศมหาอำนาจมีการขยายอิทธิพลของการสร้างระบบภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกมากขึ้น อาทิ การแข่งขันด้านทรัพยากร และการเป็นศูนย์กลางคมนาคม ทำให้แต่ละประเทศจะสร้างความร่วมมือแบบเฉพาะกิจที่มีความยืดหยุ่นกับประเทศอื่น ๆ ที่มีผลประโยชน์สอดคล้องกัน หรือการระดมสรรพกำลังและสนับสนุนประเทศใดประเทศหนึ่งในการต่อต้านประเทศอื่นในกรณีที่ผลประโยชน์ขัดแย้งกัน การใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจในการสนับสนุนส่งเสริมและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ ตลอดจนการสร้างผลกระทบต่อการดำเนินการด้านเศรษฐกิจของชาติอื่น ๆ และต่อเป้าหมายทางการเมืองของประเทศตนเอง

ดังนั้น การมีจุดที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญประกอบกับบริบทและสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูง และมีความซับซ้อนหลากหลายมิติ ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมและบริหารจัดการความเสี่ยงผลกระทบจากกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมระหว่างประเทศ อันส่งผลต่อการกำหนดทิศทางเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงของประเทศให้สามารถปรับตัวและแสวงหาโอกาสในการเชื่อมโยงบทบาทที่เหมาะสมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ภูมิภาค ประเทศมหาอำนาจ และขั้วอำนาจต่าง ๆ

๒. การประเมินขีดความสามารถของประเทศเพื่อเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติ

การเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติให้ความสำคัญกับการประเมินศักยภาพและขีดความสามารถของประเทศ เพื่อให้สามารถกำหนดกรอบทิศทางเชิงนโยบายของปัญหาความมั่นคงเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการแก้ไข โดยพิจารณาเชิงเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อกำหนดจุดยืนหรือตำแหน่งของประเทศในมุมมองบริบทแวดล้อม ๖ มิติ ดังนี้

๒.๑ กำลังอำนาจทางการเมือง จำเป็นต้องรักษาเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมุ่งลดความขัดแย้งจากทัศนะทางการเมือง การดำเนินกิจกรรมของกลไกทางการเมืองเพื่อให้เกิดการยอมรับและเชื่อมั่นศรัทธาจากประชาชน ในขณะที่การเมืองต่างประเทศยังคงสามารถรักษาดุลยภาพความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน อาเซียน และประเทศมหาอำนาจ และคงบทบาทอย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก ซึ่งสถาบัน Lowy Institute ได้รายงานดัชนีชี้วัดสากล Asia Power Index ประจำปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยมีอำนาจแบบองค์รวม (Comprehensive Power) อยู่อันดับที่ ๑๐ จากทั้งหมด ๒๖ ประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

๒.๒ กำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ ผลจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวทั่วโลก การพึ่งพาการลงทุนและการท่องเที่ยวจากต่างประเทศ การขาดแคลนแรงงานในระยะยาว และความสามารถด้านการผลิตและส่งออกในภาวะวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้สถาบัน Institute for Management Development (IMD) จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยประจำปี ๒๕๖๔ อยู่อันดับที่ ๒๘ จากทั้งหมด ๖๔ ประเทศทั่วโลก

๒.๓ กำลังอำนาจทางสังคมจิตวิทยา คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มเป็นพลเมืองสากลมากขึ้น มีทัศนคติต่อมุมมองมิติทางวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี จารีต ศาสนา เป็นทางเลือกดำเนินชีวิตมากกว่ากฎระเบียบที่กำหนดวิถีชีวิต ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลแต่ก็มีความเป็นปัจเจกบุคคลสูงขึ้น และให้ความสำคัญกับพื้นที่ส่วนตัว นอกจากนี้ อิทธิพลทางวัฒนธรรมความเป็นไทย อาทิ การท่องเที่ยว อาหาร ดนตรี และผลงานศิลปินของไทยที่ผสมผสานความเป็นไทยกับความเป็นสากล ได้เป็นปัจจัยสนับสนุนพลังอำนาจแบบอ่อน (Soft Power) ที่เชื่อมโยงและส่งผ่านไปยังสังคมของโลกไร้พรมแดนมากขึ้น โดยรายงานของ US News and World Report ในปี ๒๕๖๔ จัดอันดับให้ไทยอยู่ที่ ๒๘ จากทั้งหมด ๗๘ ประเทศทั่วโลก โดยเป็นประเทศที่มีการเยี่ยมเยือนของต่างชาติสูงที่สุด ในขณะเดียวกันรายงานดัชนีชี้วัดสากล Asia Power Index แสดงอันดับที่ดีขึ้นของไทยในทิศทางเดียวกันอยู่อันดับที่ ๖ จากทั้งหมด ๒๖ ประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

๒.๔ กำลังอำนาจทางทหาร ยังคงเป็นกำลังอำนาจหลักในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ อธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติที่จำเป็นต้องมีขีดความสามารถในการจัดเตรียมกำลังพลและศักยภาพของกองทัพให้มีความพร้อมสำหรับภารกิจต่าง ๆ ทั้งยามสงบและสงคราม โดยธนาคารโลกได้อ้างอิงข้อมูลจากสถาบัน Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) พบว่า ไทยมีค่าใช้จ่ายด้านการทหาร (SIPRI Military Expenditure Database) ในปี ๒๕๖๔ คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งอยู่ในระดับเกณฑ์ปานกลางเมื่อเทียบกับประเทศอื่น

๒.๕ กำลังอำนาจทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัลทำให้ไทยต้องเร่งพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเชื่อมโยงและเข้าถึงผ่านระบบข้อมูลขนาดใหญ่

ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล รวมถึงการให้ความรู้ด้านจริยธรรม กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดปัญหาการใช้เทคโนโลยีในทางที่มิชอบและส่งผลต่อความมั่นคงของรัฐ โดยในปี ๒๕๖๔ สถาบัน Institute for Management Development (IMD) จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางดิจิทัลของไทยอยู่อันดับที่ ๓๘ จากทั้งหมด ๖๔ ประเทศทั่วโลก

๒.๖ กำลังอำนาจทางทรัพยากรมนุษย์ ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี ๒๕๖๔ รายงานว่า จำนวนประชากรไทยจากการทะเบียนทั่วราชอาณาจักรมีประมาณ ๖๖ ล้านคน ประกอบกับการอ้างอิงตามหลักประชากรศาสตร์ (Demographic Segmentation) ทั้งในเรื่องอายุ เพศ รายได้ การศึกษา ครอบครัว ศาสนา สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ พบว่าแนวโน้มในห้วง ๕ ปีถัดไป ประเทศไทยจะเผชิญปัญหาสัดส่วนช่วงอายุของประชากรที่ไม่สมดุล โดยในปี ๒๕๖๓ มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุรวมกว่า ๑๑.๖ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕๗ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าภายในปี ๒๕๖๖ ไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ที่มีประชากรอายุมากกว่า ๖๐ ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ ๒๐.๑ ของประชากรทั้งหมด สวนทางกับประชากรวัยเรียนและวัยแรงงานที่มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะกลุ่มอายุ ๓ – ๒๑ ปี ที่จะมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่องจนเหลือเพียงร้อยละ ๒๐.๖๖ ของประชากรทั้งหมดในปี ๒๕๗๐ หรือลดลงกว่า ๗๑๕,๐๐๐ คน ด้วยเหตุนี้ การเข้าสู่สังคมสูงวัยย่อมส่งผลต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำ การขาดแคลนกำลังแรงงานในประเทศที่ตอกย้ำความจำเป็นในการพึ่งพาแรงงานต่างชาติมากขึ้น ภาระทางการคลังในด้านการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ รวมทั้งปัญหาความมั่นคงอื่น ๆ ที่จะทวีความรุนแรง มีความซับซ้อน และส่งผลกระทบในวงกว้างมากขึ้น เช่น ผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ การค้ามนุษย์ ยาเสพติด เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อบริหารจัดการกำลังคนวัยต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงตามโครงสร้างประชากร

ดังนั้น การจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) จึงได้นำองค์ประกอบกำลังอำนาจของชาติดังกล่าวมากำหนดทิศทางให้ครอบคลุมการปกป้องความมั่นคงแห่งชาติและความปลอดภัยของประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและความเข้มแข็งของชุมชนฐานราก ตลอดจนส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตย ความเท่าเทียมเสมอภาค และสิทธิมนุษยชน

๓. ความเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคง

ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญความเสี่ยงหลายประการที่มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในหลายระดับ เนื่องจากลักษณะของภัยคุกคามมีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความสลับซับซ้อน และความคลุมเครือ อันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยระหว่างประเทศ ส่งผลให้สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นมีความรุนแรงและยากจะคาดการณ์ รูปแบบภัยคุกคามจะมีความหลากหลาย และมีลักษณะผสมผสานปัญหาข้ามพรมแดนแปรผันตามความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อน ทั้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 และแนวโน้มสถานการณ์ในระดับโลก (Megatrends) ทำให้กรอบการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มความมั่นคงได้ใช้กระบวนการวิเคราะห์ด้านการคาดการณ์อนาคตเชิงยุทธศาสตร์เพื่อประเมินความเสี่ยงภัยคุกคามที่จะส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศในห้วง ๕ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

โดยพิจารณาจากมุมมองผลกระทบภายนอกที่ส่งผลต่อไทย และมุมมองสถานการณ์ภายในประเทศที่ส่งผลต่อภายนอก แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ๑) ระดับโลก ๒) ระดับภูมิภาค และ ๓) ระดับประเทศ

๓.๑ ความเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคงในระดับโลก

ในห้วงที่ผ่านมามี**การแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจ และขั้วอำนาจต่าง ๆ** ของโลกอย่างเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันของประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาเพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของจีน ในขณะเดียวกัน หากสถานการณ์ความขัดแย้งหรือวิกฤตการณ์การสู้รบของประเทศมหาอำนาจหนึ่งที่มีต่อประเทศอื่นมีสัญญาณบ่งชี้ขยายผลกระทบในวงกว้างไปสู่ระดับโลกได้ ทั้งในเรื่องการแสดงท่าทีและการดำเนินการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การดำเนินนโยบายรองรับการเปลี่ยนแปลงห่วงโซ่อุปทานโลก ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมรับมือวิกฤตการณ์ความมั่นคงดังกล่าว เพื่อลดความเสี่ยงต่อความมั่นคงแห่งชาติและคุณภาพชีวิตของคนในชาติ นอกจากนี้ แนวโน้มการรวมกลุ่มของขั้วอำนาจต่าง ๆ ได้มีการต่อรองผลประโยชน์ร่วมกัน และเร่งรัดกระบวนการแยกตัว (decoupling) ของระบบการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีระหว่างกลุ่มประเทศต่าง ๆ ให้ชัดเจนและรวดเร็วยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มการรวมกลุ่มกันในรายประเด็นผลประโยชน์ที่มีความเชื่อมโยงทับซ้อนกันระหว่างประเทศในแต่ละขั้วอำนาจไม่ได้แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิงด้วย โดยมีแนวโน้มการแข่งขันเพื่อขยายอิทธิพลที่สำคัญ คือ ๑) **การสะสมอาวุธและการแพร่ขยายอาวุธ** และ ๒) **การแสวงประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม**

แม้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตลอดห้วงที่ผ่านมา จะส่งผลให้การเคลื่อนไหวของกลุ่ม**ก่อการร้าย**ต่าง ๆ ลดน้อยลง แต่กลุ่มก่อการร้ายมีแนวโน้มปรับรูปแบบการก่อเหตุในลักษณะของปฏิบัติการโดยลำพัง (Lone Actor) รวมถึงมุ่งเน้นการเผยแพร่/บ่มเพาะแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงมากขึ้น กลุ่มก่อการร้ายอาจใช้ไทยเป็นสถานที่พักพิงและอำนวยความสะดวกเพื่อตระเตรียมก่อเหตุไปจนถึงขั้นก่อเหตุ อีกทั้งการก่อการร้ายยังเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมอื่น ๆ ดังนั้น ไทยจำเป็นต้องมีแนวทางการเตรียมพร้อม เพื่อรับมือและต่อต้านการก่อการร้ายทุกรูปแบบ และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน ได้เป็นปัจจัยเร่งให้วิถีชีวิตของประชาชนต้องพึ่งพิงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ซึ่งมีความเสี่ยงไปสู่**การก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์** โดยไทยมีแนวโน้มเผชิญกับสถานการณ์การโจมตีทางไซเบอร์และอาชญากรรมทางไซเบอร์ รวมถึงมีการละเมิดข้อมูล หรือการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตจะเพิ่มขึ้นและมีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งจะทำให้องค์กรและรัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการกู้คืน ในขณะเดียวกันไทยสามารถใช้โอกาสจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีการป้องกันประเทศ เพื่อนำไปใช้ในการป้องกันและการสืบสวนอาชญากรรมทางไซเบอร์ รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือกับประชาคมระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทางไซเบอร์ เพื่อป้องกันการโจมตีโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ และโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ รวมถึงอาชญากรรมทางไซเบอร์และการก่อการร้าย

ปัจจัยทางชีวภาพของเชื้อโรคที่มีวิวัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ การดื้อยาต้านจุลชีพ พฤติกรรมของมนุษย์ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้**โรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพต่าง ๆ** มากขึ้น โดยเฉพาะโรคติดต่ออุบัติใหม่มีแนวโน้มยกระดับเป็นโรคระบาด

ที่เป็นโรคติดต่อหรือโรคที่ยังไม่ทราบสาเหตุของการเกิดโรคแน่ชัด ซึ่งอาจแพร่ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง หรือมีภาวะของการเกิดโรคมากกว่าปกติที่เคยเป็นมาที่ส่งผลต่อวิกฤตการณ์ความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารและความมั่นคงทางสุขภาพต่อสุขภาวะของคนในชาติ อาทิ การนำเข้าอาหาร ยารักษาโรค และเครื่องมือทางการแพทย์ นอกจากนี้ สถานการณ์และผลกระทบดังกล่าวยังเป็นช่องทางให้ประเทศต่าง ๆ แสวงประโยชน์ผ่านความร่วมมือทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อเสริมบทบาทนำในเวทีระหว่างประเทศ สำหรับไทยควรมีการเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่ พร้อมทั้งนวัตกรรมและการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นในอนาคต

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน มีความเกี่ยวข้องกับมิติความมั่นคงหลายประการและเป็นปัจจัยที่เพิ่มความเปราะบางของปัญหาที่มีอยู่เดิม ดังนี้ ๑) ปัญหาระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้นส่งผลกระทบต่อการกัดเซาะบริเวณชายฝั่งทำให้เส้นฐาน (Baseline) ที่ใช้ในการกำหนดเขตพื้นที่ดังกล่าวถอยร่นตามแนวน้ำที่สูงขึ้นจากตำแหน่งเดิม ๒) ปัญหาการขาดแคลนและแย่งชิงทรัพยากรน้ำ ๓) ปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐาน ๔) ปัญหาความมั่นคงทางอาหารและน้ำ และ ๕) ปัญหาความมั่นคงทางพลังงาน

คาดการณ์ว่าจำนวนประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นมากกว่า ๑ พันล้านคนภายในปี ๒๐๓๐ และภายในปี ๒๐๕๐ ร้อยละ ๘๐ ของประชากรโลกที่มีอายุเกิน ๖๐ ปีขึ้นไปจะอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา โดย**การเปลี่ยนแปลงทางภูมิประชากรศาสตร์**ได้ส่งผลให้ไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ นำมาซึ่งความท้าทายต่อความมั่นคงของประเทศ ทั้งในเรื่องปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาการค้ามนุษย์อันเป็นผลมาจากความต้องการด้านแรงงานที่เพิ่มขึ้น การขาดระบบสวัสดิการที่เพียงพอ ปัญหาสุขภาพจิตใจของผู้สูงวัยจากการถูกแยกออกจากภาคเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงปัญหาช่องว่างระหว่างวัยที่นำไปสู่การปะทะกันทางความคิดและความแตกแยกในสังคม

๓.๒ ความเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค

สภาพที่ตั้งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการเป็นเส้นทางคมนาคมและแหล่งทรัพยากรพลังงานที่สำคัญส่งผลให้มีแนวโน้ม**การแข่งขันและขยายอิทธิพลเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศมหาอำนาจและขั้วอำนาจต่าง ๆ** มาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกรณี ๒ พื้นที่สำคัญ คือ ๑) **กรณีพิพาทในทะเลจีนใต้** แม้ไทยจะไม่ใช่คู่ขัดแย้งในประเด็นพิพาทโดยตรง แต่เป็นผู้ใช้เส้นทางการเดินเรือพาณิชย์ผ่านพื้นที่ดังกล่าว จึงย่อมได้รับผลกระทบหากเกิดการใช้กำลังทหาร หรือเหตุกระทบกระทั่งแบบไม่เจตนา จนถึงขั้นกระทบกับผลประโยชน์ของชาติที่ต้องใช้ทะเลในบริเวณพื้นที่ความขัดแย้งเป็นเส้นทางในการขนส่งสินค้าทางทะเลเพื่อเข้าและออกประเทศไทยได้ และ ๒) **กรณีอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง** เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่นานาประเทศใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำโขง ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและประชาชนที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติในการดำเนินชีวิต รวมถึงความปลอดภัยในการคมนาคมทางน้ำและการปล่อยสารพิษลงในน้ำ

เนื่องด้วยความแตกต่างด้านค่านิยม วัฒนธรรม ระดับการพัฒนา ระบบการปกครอง จึงเป็น**ความท้าทายของอาเซียน**ในการมีกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน ที่อาจส่งผลต่อปัญหาและความท้าทายที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ความมีเอกภาพ ความเป็นแกนกลาง และมุมมองของอาเซียนต่อแนวคิดอินโด-แปซิฟิก (ASEAN Outlook on Indo-Pacific: AOIP)

แนวโน้มประเทศมหาอำนาจจะเข้ามามีบทบาทต่อ**สถานการณ์ความมั่นคงในประเทศรอบบ้าน** ในมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในกรณีสถานการณ์ความขัดแย้งภายในของประเทศรอบบ้านมีการแทรกแซงจากภายนอกอันเป็นผลจากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองภายใน คาดการณ์ได้ว่านานาชาติอาจเพิ่มการกดดันเพื่อเร่งให้สถานการณ์คลี่คลาย ซึ่งไทยจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ตึงเครียดตามแนวชายแดนในการเป็นพื้นที่รองรับผู้ได้รับผลกระทบ หรือการใช้ไทยเป็นทางผ่านไปยังประเทศอื่น รวมถึงความพยายามที่จะให้ไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นความขัดแย้ง ตลอดจนผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้าชายแดนของไทย

สถานการณ์ความมั่นคงทางชายแดนจะยังคงมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่และความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมิติต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยรวม โดยยังคงพบปัญหาที่สำคัญ ทั้งในเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ชายแดน แรงงานผิดกฎหมายและการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย ความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน และปัญหาโรคระบาดในพื้นที่ชายแดน ในขณะที่การดำเนินกิจกรรม**ความมั่นคงทางทะเล**ของภูมิภาคจำเป็นต้องเฝ้าระวังการแย่งชิงผลประโยชน์และการแข่งขันทางทะเล ความปลอดภัยและอาชญากรรมทางทะเล ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเล ดังนั้นการดำเนินนโยบายทางทะเลจำเป็นจะต้องเสริมสร้างองค์ความรู้และความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของทะเลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ แนวโน้ม**ความมั่นคงทางอากาศและอวกาศ**จะกลายเป็นสนามการแข่งขันที่สำคัญยิ่งขึ้นผ่านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีกำลังทางอากาศต่าง ๆ โดยไทยสามารถแสวงหาโอกาสจากความร่วมมือเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้ โดยเตรียมพร้อมทรัพยากร การพัฒนาองค์ความรู้ ตลอดจนการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนงานวิจัยและนวัตกรรมทั้งภายในประเทศ ประเทศต่าง ๆ และสถาบันหรือองค์การระหว่างประเทศ

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญในภูมิภาคและมีความซับซ้อนเชื่อมโยงระหว่างประเทศมากขึ้น โดยมีประเด็นสำคัญที่ควรเฝ้าระวัง ทั้งในเรื่องการลักลอบค้ายาเสพติด การปลอมแปลงเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับตัวบุคคล การลักลอบเข้าเมือง การค้ามนุษย์ และการฟอกเงิน

ปัญหาการก่อการร้ายและปัญหาจากการบ่มเพาะแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงยังเป็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญของภูมิภาค เพื่อแสวงหาแนวร่วมในอนาคตโดยเฉพาะผ่านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในขณะเดียวกันสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองภายในภูมิภาคตะวันออกกลางและในอัฟกานิสถานที่ยังไม่แน่นอน มีสัญญาณแนวโน้มส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายของนักรบก่อการร้ายต่างชาติ (Foreign Terrorist Fighters) และการก่อเหตุของผู้ปฏิบัติการโดยลำพัง ทำเลที่ตั้งของไทยซึ่งเป็นศูนย์กลางการเดินทางระหว่างประเทศที่สำคัญในภูมิภาคอาจถูกใช้เป็นทางผ่าน แหล่งพักพิงและแหล่งจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และมักจะก่อเหตุในพื้นที่เปราะบาง

๓.๓ ความเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคงในระดับประเทศ

ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ประกอบด้วย ๓ สถาบันสำคัญ ได้แก่ **๑) สถาบันชาติ** ไทยเข้าสู่ความเป็นพหุสังคมมากขึ้น และมีการแสดงพลังในการเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงได้รับตามกรอบของกฎหมาย อย่างไรก็ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมีแนวโน้มก่อให้เกิดความไม่เข้าใจในอัตลักษณ์ และความหลากหลายระหว่างกลุ่ม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปรองดองสมานฉันท์ของคนในสังคมและความมั่นคงของชาติในภาพรวมได้ **๒) สถาบันศาสนา** ความเข้าใจในหลักคำสอนที่แตกต่างออกไปเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความไม่เข้าใจระหว่างกันและการบิดเบือนคำสอนของแต่ละศาสนาในประเทศ ดังปรากฏความขัดแย้งที่เห็นต่างระหว่างชนต่างศาสนิกในบางพื้นที่ แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่สามารถแก้ไขร่วมกันตามแนวทางสันติวิธีในพื้นที่ได้ และ **๓) สถาบันพระมหากษัตริย์** มีความสำคัญและผูกพันกับสังคมไทยมาตลอดประวัติศาสตร์ของประเทศในการเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ เนื่องมาจากสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชทุกพระองค์ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทยอย่างเป็นอเนกประการ ทั้งนี้ บริบทและสถานการณ์ของสังคมสมัยใหม่จำเป็นต้องสร้างพื้นที่พูดคุยและการแลกเปลี่ยนมุมมองอย่างสันติ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงการธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

จุดเปลี่ยนสำคัญของ**สถานการณ์การเมืองภายในประเทศ**เป็นผลสืบเนื่องจากประชาชนที่มีความหลากหลายทางอายุ อาชีพ และสถานะทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นในการแสดงทัศนะต่อปัญหาเชิงโครงสร้าง สถาบันทางการเมือง โอกาสและการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ สิทธิมนุษยชน และการชุมนุมประท้วง อย่างไรก็ตาม บุคคลหรือกลุ่มบุคคลอาจใช้เครื่องมือเทคโนโลยีผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางในการปลุกระดมมวลชนด้วยการบิดเบือนข้อมูล หรือการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นเท็จ ดังนั้น สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานเพื่อลดหรือขจัดเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศ

เงื่อนไขที่มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน และเชื่อมโยงกันได้ส่งผลต่อ**ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้**มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับบุคคล ระดับโครงสร้าง และระดับวัฒนธรรม โดยแนวโน้มสถานการณ์ระยะต่อไปการก่อเหตุรุนแรงลดลง แต่จะมีความเคลื่อนไหวทางการเมืองมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ปัญหาภัยแทรกซ้อนปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาความหวาดระแวงและความเข้าใจระหว่างกัน ยังคงเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงและส่งผลกระทบในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ

การโยกย้ายถิ่นฐานเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคทั่วโลก ซึ่งที่ผ่านมาไทยได้รับผลกระทบ**ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง**จากประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามานานและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางหรือออกไปยังประเทศที่สามได้จึงยังตกค้างอยู่ในประเทศไทย กลุ่มที่อพยพเข้ามาเพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ กลุ่มที่อพยพเข้ามาเนื่องจากสถานการณ์ความไม่มั่นคงจากประเทศและกลุ่มอื่น ๆ ที่เป็นกลุ่มคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย แต่มีการลักลอบอาศัยอยู่ในไทยต่อภายหลัง และกลุ่มที่ปลอมแปลงเอกสารเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ

ประเทศไทยอยู่ในสถานะเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของกระบวน**การค้ามนุษย์** โดยผู้ค้ามนุษย์เปลี่ยนรูปแบบการกระทำความผิดของตนมาดำเนินการที่ผิดกฎหมายผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น

ผ่านการค้าประเวณี การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ และการหลอกลวงโฆษณาจัดหางาน อีกทั้งการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยผิดกฎหมายยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องเพิ่มมาตรการในการคัดแยกผู้เสียหายตามชายแดนมากขึ้น และยกระดับมาตรการต่อต้านการค้ามนุษย์ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

ปัจจัยอุปทานสูงขึ้นส่งผลต่อความเชื่อมโยงกับสถานการณ์**ปัญหายาเสพติด** โดยสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ยังคงสามารถลำเลียงเข้าสู่แหล่งผลิตได้ และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ แม้ว่าจะมีมาตรการป้องกัน แก้ไข และปราบปราม แต่ยังพบว่าผู้เข้าสู่วงจรยาเสพติดรายใหม่มีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งผู้เสพและผู้ค้า ตลอดจนผู้กระทำผิดซ้ำอันเกิดจากปัจจัยมุมมองของสังคมต่อผู้เสพ และผู้ต้องโทษคดียาเสพติดที่เอื้อให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถมีโอกาสใช้ชีวิตในสังคม นอกจากนี้ ขบวนการค้ายาเสพติดยังคงสรรหาวิธีการเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุม และแนวโน้มการขยายตัวของอาชญากรรมทางไซเบอร์มีความเกี่ยวเนื่องกับปัญหาการค้ายาเสพติดที่ใช้ช่องทางบล็อกเชน (Blockchain) ในการซื้อและขาย

แม้ว่าในห้วงที่ผ่านมาภาครัฐมีความพยายามแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังผ่านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล แต่จากการจัดอันดับความโปร่งใสของไทยและอันดับการรับรู้การทุจริตของประเทศได้สะท้อนให้เห็นว่า**สถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชัน**ของประเทศยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตในภาครัฐที่มีการกระจายตัวไปยังทุกระดับของสังคม ซึ่งทำให้สาธารณชนเห็นว่าการทุจริตเป็นเรื่องปกติ อีกทั้งการทุจริตต่อหน้าที่ หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐได้เกี่ยวพันกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาการค้ามนุษย์ และปัญหายาเสพติด

ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับ**สาธารณภัย**ที่เกิดจาก**ภัยทางธรรมชาติ** ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้เกิดภาวะลมฟ้าอากาศแปรปรวน ระดับน้ำทะเลของโลกสูงขึ้น เกิดภาวะแล้งจัด พายุหมุน การกัดเซาะชายฝั่งทะเล วาตภัย มหาอุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่ม แผ่นดินไหว สึนามิ ไฟป่าและหมอกควัน และ**ภัยที่เกิดจากกระทำของมนุษย์** อาทิ อัคคีภัย ภัยจากสารเคมี ปัญหาน้ำมันรั่วไหลในทะเล ภัยจากการคมนาคมที่เป็นอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ การปล่อยของเสียและขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม ภัยจากมลพิษทางอากาศประเภทฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงภัยซ้ำซ้อนต่าง ๆ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภาวะโลกร้อน ภัยพิบัติ ขยะมูลฝอย ความเสื่อมโทรมของดินและน้ำ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การแข่งขันทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรโดยขาดความสมดุลเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของสังคมเมือง เป็นปัจจัยเร่งสำคัญที่ส่งผลต่อ**ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** และแนวโน้มของปัญหาดังกล่าวทวีความรุนแรงขึ้นจากการบุกรุกแผ้วถางป่าและครอบครองพื้นที่ป่า การลักลอบเผาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวน การลักลอบตัดและค้าไม้หวงห้ามและไม้มีค่าต่าง ๆ การออกโฉนดที่ดินหรือเอกสารสิทธิที่ไม่ถูกต้อง การกำหนดแนวเขตป่าไม้และที่ดินของรัฐ รวมทั้งปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับสัตว์ในพื้นที่

นอกจากนี้ ประเทศต้องมี**การเตรียมความพร้อมความมั่นคงด้านพลังงาน และความมั่นคงด้านอาหาร** โดยเฉพาะหากอยู่ในภาวะขาดแคลน หรือภาวะวิกฤติ

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นผลมาจากความแตกต่างปัจจัยเชิงโครงสร้าง ประกอบกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และระบบเศรษฐกิจโลกที่มีความไม่แน่นอนและผันผวนสูงเป็นปัจจัยเร่งที่ส่งผลให้ไทยต้องเผชิญกับภาวะการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ โดยกลุ่มทุนขนาดใหญ่จะยังคงถือครองกำไรส่วนใหญ่และมีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งผู้ประกอบการรายย่อยเกิดความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการ อีกทั้งพฤติกรรมการบริโภคในระดับปัจเจกที่เปลี่ยนแปลงไปได้กลายเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่จะขยายตัวมากขึ้น

ส่วนที่ ๓

วิสัยทัศน์ กรอบแนวคิด
วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย

๑. วิสัยทัศน์

ประเทศชาติมีเสถียรภาพ ประชาชนอยู่ดีมีสุข ปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีศักยภาพบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติอย่างยั่งยืน

๒. กรอบแนวคิด

๒.๑ ความมั่นคงแบบองค์รวม ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงมิติทั้งปวง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยและมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ดังนี้

๒.๑.๑ ความมั่นคงของรัฐ การมีอิสรภาพในการปกครองประเทศ ปราศจากภัยคุกคามต่อเอกราชอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน และการแทรกแซงการดำเนินกิจการภายในของรัฐ รวมทั้งมีขีดความสามารถให้พร้อมเผชิญต่อสถานการณ์ภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติเพื่อปกป้องและรักษาความปลอดภัยให้แก่บุคคลที่อาศัยในรัฐ

๒.๑.๒ ความมั่นคงของมนุษย์ ความอยู่ดีมีสุขของคนในชาติให้ปลอดจากความหวาดกลัว (Freedom from Fear) หลุดพ้นจากความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต (Freedom from Want) อยู่อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี (Freedom to Live in Dignity) บนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน

๒.๑.๓ ความมั่นคงระหว่างประเทศ การสร้างความสมดุลและบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยและแสวงความร่วมมือกับมิตรประเทศในระดับทวิภาคี อนุภูมิภาค ภูมิภาค และประชาคมโลก บนพื้นฐานความไว้เนื้อเชื่อใจและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคง

๒.๒ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) ตามวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม มุ่งเน้น ๑๓ เป้าหมายจากทั้งหมด ๑๗ เป้าหมาย ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ตามที่ปรากฏใน ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคง ซึ่งคำนึงถึงบริบทการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของประเทศ ดังนี้

เป้าหมายที่ ๑ ขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่ ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม ทั้งชาย หญิง เด็ก คนยากจน และกลุ่มคนเปราะบาง โดยให้ความสำคัญกับการใช้ระบบและมาตรการคุ้มครองทางสังคม การสร้างหลักประกันในเรื่องสิทธิการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ บริการขั้นพื้นฐาน การถือกรรมสิทธิ์และใช้ประโยชน์เหนือที่ดินและทรัพย์สิน ตลอดจนการสร้างภูมิต้านทานให้กับผู้ที่ยากจนและอยู่ในสภาวะเปราะบางต่อเหตุรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายที่ ๒ ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการ การเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย และเพียงพอตลอดทั้งปี ตลอดจนการสร้างหลักประกันว่าจะมีระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืน ซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน

เป้าหมายที่ ๓ สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย ครอบคลุมประเด็นด้านสุขภาพและสวัสดิภาพต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างการป้องกันและการรักษาการใช้สารในทางที่ผิด ซึ่งรวมถึงการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิดและการใช้แอลกอฮอล์ในทางอันตราย ลดจำนวนการตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน การมีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า รวมถึงการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน การเข้าถึงการบริการสาธารณสุขจำเป็นที่มีคุณภาพ และเข้าถึงยาและวัคซีนจำเป็นที่ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และมีราคาที่สามารถซื้อหาได้ ตลอดจนลดจำนวนการตายและการป่วยจากสารเคมีอันตรายและจากการปนเปื้อนและมลพิษทางอากาศ น้ำ และดิน

เป้าหมายที่ ๕ บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง ให้ความสำคัญกับการยุติการเลือกปฏิบัติ และขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบต่อผู้หญิงและเด็กหญิง รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงประโยชน์ในรูปแบบอื่น

เป้าหมายที่ ๖ สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำแบบองค์รวมในทุกระดับ รวมถึงผ่านทางความร่วมมือระหว่างเขตแดนตามความเหมาะสม ตลอดจนการปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำรวมถึงภูเขา ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ แม่น้ำ ชั้นหินอุ้มน้ำ และทะเลสาบ

เป้าหมายที่ ๗ สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่สามารถซื้อหาได้เชื่อถือได้ และยั่งยืน ให้ความสำคัญกับพลังงานสะอาดโดยเฉพาะพลังงานหมุนเวียน ซึ่งเป็นทางเลือกในการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการพลังงานไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล ให้ประชาชนสามารถเข้าถึง และหาซื้อพลังงานหมุนเวียนได้ง่ายขึ้น สามารถยกระดับคุณภาพชีวิต รวมทั้งตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงพลังงาน การเพิ่มบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลและการเปลี่ยนผ่านยุคแห่งการขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า

เป้าหมายที่ ๘ ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพผ่านการเพิ่มความหลากหลาย การยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรม การส่งเสริมผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับประเด็นด้านแรงงานเป็นการเฉพาะไม่ว่าจะเป็นการดำเนินมาตรการโดยทันทีและมีประสิทธิภาพเพื่อขจัดแรงงานบังคับ ยุติความเป็นทาสสมัยใหม่และการค้ามนุษย์ ยับยั้งและกำจัดการใช้แรงงานเด็ก ปกป้องสิทธิแรงงาน และส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและมั่นคงสำหรับผู้ทำงานทุกคน รวมถึงผู้ทำงานต่างด้าว โดยเฉพาะหญิงต่างด้าวและผู้ที่ทำงานเสี่ยงอันตราย

เป้าหมายที่ ๑๐ ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองโดยไม่เลือกปฏิบัติ การสร้างหลักประกันว่าจะมีโอกาสที่เท่าเทียมและลดความไม่เสมอภาคของผลลัพธ์ รวมถึงโดยการขจัดกฎหมาย นโยบาย และแนวทางปฏิบัติที่เลือกปฏิบัติและส่งเสริมการออกกฎหมาย นโยบาย และการกระทำที่เหมาะสมในเรื่องนี้ ตลอดจนการเลือกใช้นโยบายโดยเฉพาะนโยบายการคลัง ค่าจ้าง และการคุ้มครองทางสังคม และให้บรรลุความเสมอภาคยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายที่ ๑๑ ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิต้านทานและยั่งยืน ครอบคลุมในหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงที่อยู่อาศัยและการบริการพื้นฐาน การลดความเสียหายจากภัยพิบัติ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับน้ำ โดยมุ่งปกป้องคนจนและคนเปราะบาง

เป้าหมายที่ ๑๓ ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น ให้ความสำคัญกับการเสริมภูมิต้านทานและขีดความสามารถในการปรับตัวต่ออันตรายและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศในทุกประเทศ บูรณาการมาตรการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการวางแผนระดับชาติ ตลอดจนพัฒนาการศึกษา การสร้างความตระหนักรู้และขีดความสามารถของมนุษย์และของสถาบันในเรื่องการลดผลกระทบและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเตือนภัยล่วงหน้า

เป้าหมายที่ ๑๔ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการป้องกันและลดมลพิษทางทะเลโดยเฉพาะที่เกิดจากกิจกรรมบนแผ่นดิน รวมถึงขยะทะเลและมลพิษของสารอาหาร ยุติและขจัดปัจจัยที่อุดหนุนการประมงแบบผิดกฎหมาย การบริหารจัดการเชิงวิทยาศาสตร์มาฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ การบริหารจัดการ อนุรักษ์ และฟื้นฟูระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง ตลอดจนการเพิ่มพื้นที่อนุรักษ์ทางทะเลและชายฝั่ง

เป้าหมายที่ ๑๖ ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิผล รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ ให้ความสำคัญกับการลดความรุนแรงทุกรูปแบบ ยุติการข่มเหง การใช้หาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์ ความรุนแรงและการทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก ส่งเสริมนิติธรรมทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศ สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมแก่ทุกคน ลดการลักลอบการเคลื่อนย้ายอาวุธและเงิน และต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรม ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิผล มีความรับผิดชอบและโปร่งใสในทุกระดับ ตลอดจนสร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ

เป้าหมายที่ ๑๗ เสริมความแข็งแกร่งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งยกระดับหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลก โดยเฉพาะความร่วมมือหลายภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ผ่านการระดมทุนที่เป็นตัวเงิน เทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดในการดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ตามความต้องการจนสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ภายในปี ๒๕๗๓

๒.๓ การน้อมนำพระราชปณิธานสืบสาน รักษา ต่อยอดเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวพระราชดำริ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นการสืบสานโครงการพระราชดำริต่อเนื่อง รักษาความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน และต่อยอดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ

ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ในขณะที่แนวพระราชดำริ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นวิธีการแห่งศาสตร์พระราชทานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่หน่วยงานด้านความมั่นคงน้อมรับปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความเข้าใจจุดศูนย์ดุลของปัญหาและสภาพแวดล้อมในทุกมิติอย่างรอบด้าน ขณะเดียวกันต้องเข้าถึงสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม

๒.๔ การบูรณาการเพื่อส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วน ให้ความสำคัญกับ **แนวทางบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Whole-of-Government Approach)** มุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา หน่วยงานของรัฐตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนและของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถสร้างผลผลิตที่จะผลักดันให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยเฉพาะผลลัพธ์ที่จะต้องร่วมกันทำหรือบูรณาการระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์และพัฒนา/ขยายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐไทยกับต่างประเทศ **ควบคู่กับแนวทางบูรณาการการทำงานที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วม (Whole-of-Society Approach)** เป็นแนวทางที่ทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมตลอดกระบวนการจัดทำและขับเคลื่อนเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ทำให้เกิดองค์ความรู้ด้านความมั่นคง ความเข้าใจถึงสาเหตุแท้จริงของปัญหาที่เป็นปัจจัยผลักดันได้อย่างรอบด้าน และสามารถระบุหรือกำหนดลำดับความสำคัญในการพัฒนาและการป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๒.๕ การบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) และการสร้างความสามารถในการกลับคืนสู่สภาพเดิม หรือ “ล้มแล้ว ลุกไว” (Resilience) เป็นการตระหนักถึงการบริหารจัดการเพื่อลด หลีกเลี่ยง ควบคุม และกระจายความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่รับได้ ในขณะที่ต้องมีการเตรียมการให้ลดความเปราะบางต่อความเปลี่ยนแปลงของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นการสร้างความสามารถของประเทศ ๓ ระดับ ดังนี้

๒.๕.๑ การพร้อมรับ หรือ ระดับ “อยู่รอด” ในการแก้ไขข้อจำกัดหรือจุดอ่อนที่มีอยู่ ซึ่งเป็นผลให้ประชาชนประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต หรือทำให้ประเทศมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายใน รวมถึงการสร้างความพร้อมในทุกระดับในการรับมือกับสภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้น ให้สามารถฟื้นคืนสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว

๒.๕.๒ การปรับตัว หรือ ระดับ “พอเพียง” ในการปรับเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชน พื้นที่ และประเทศ รวมถึงปรับทิศทางรูปแบบ และแนวทางการพัฒนาให้สอดรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

๒.๕.๓ การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือ ระดับ “ยั่งยืน” ในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในมิติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของบุคคลและสังคมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

๒.๖ การให้ความสำคัญกับแนวคิดยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ตลอดจนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ครอบคลุมประเด็นความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน บ้านเมือง

มีความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มีอยู่เดิมและป้องกันปัญหาใหม่ การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ องค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ และ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ

๒.๗ การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) ให้ความสำคัญกับการบูรณาการการพัฒนาการขับเคลื่อนประเทศไทยอย่างสมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน ตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง โดยรักษา ต่อยอด ภูมิปัญญาเดิม และใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจควบคู่กับการรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ การบริหารจัดการโดยชุมชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะช่วยสนับสนุนการเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวม และสอดรับกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

๓.๒ เพื่อถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓.๓ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นกรอบทิศทางการจัดทำและขับเคลื่อนแผนระดับที่ ๓ (แผนปฏิบัติการด้านต่าง ๆ แผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน แผนพัฒนาในระดับพื้นที่) ที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคงได้อย่างสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๔. เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายในภาพรวม

๔.๑ เป้าหมายในภาพรวม

ประเทศไทยมีความมั่นคงและมีเสถียรภาพมากขึ้น ประชาชนดำรงชีวิตโดยปกติสุข รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพบริหารจัดการ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวมและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ

๔.๒ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในภาพรวม

ความสำเร็จของการบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแต่ละตัวชี้วัดย่อยของ ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคง ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดย่อยมีทั้งสิ้น ๕๘ ตัวชี้วัด โดยให้มีการประเมินผลรายปีเพื่อติดตามและประเมินผลให้บรรลุค่าเป้าหมายในแต่ละตัวชี้วัดย่อยที่กำหนดไว้ให้นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ภายในปี ๒๕๗๐ (สรุปผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมระยะ ๕ ปี) เพื่อทบทวน พัฒนา และปรับปรุงการดำเนินการในระยะต่อไป

การแสดงผลสัมฤทธิ์ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ส่วนที่ ๔

นโยบายและแผนความมั่นคง

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑
การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ

๑. จุดมุ่งเน้น

สังคมไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพในความแตกต่างหลากหลายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และพร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการรักษาความสงบภายในประเทศ

เป้าหมาย ๑. ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

๒. คนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพ ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น

๓. การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาภิบาลสูงขึ้น

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> การธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

ผลสัมฤทธิ์ การสร้างพื้นที่พูดคุยอย่างสันติ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนมุมมอง และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์

ตัวชี้วัด การจัดทำชุดข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และเผยแพร่ตามช่องทางประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๕ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> คนในชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพในความแตกต่างหลากหลาย โดยได้รับความคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งหมายรวมถึงการให้ความสำคัญกับทุกศาสนา ผู้ที่มีหลักความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา

ผลสัมฤทธิ์ คนในชาติอยู่ร่วมกันอย่างมีความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน

ตัวชี้วัดที่ ๑ การจัดทำ พัฒนา หรือปรับปรุงมาตรการของรัฐ เพื่อส่งเสริม คุ้มครอง และปกป้องสิทธิมนุษยชนภายในของไทยให้สอดคล้องกับบริบทภายในประเทศและสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี อย่างน้อยปีละ ๒ มาตรการ

ตัวชี้วัดที่ ๒ คำร้องเกี่ยวกับการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและการถูกเลือกปฏิบัติได้รับการพิจารณาและเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๕ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี

ตัวชี้วัดที่ ๓ การปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยตอบรับในรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศตามกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review: UPR) ภายใต้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council: HRC) ภายในปี ๒๕๗๐ มีผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยตอบรับในกระบวนการ UPR รอบที่ ๓ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ และรอบที่ ๔ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ ส่งเสริมการเรียนรู้ และการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกระดับอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับทุกช่วงวัย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและการตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในชาติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ส่งเสริมการจัดทำและเผยแพร่ชุดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ โครงการพระราชดำริ หลักการทรงงาน แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป โดยมุ่งเน้นการจัดทำสื่อที่มีความทันสมัย มีการเผยแพร่ในหลายช่องทาง รวมถึงมีการจัดทำระบบการบริหารจัดการชุดข้อมูลระหว่างส่วนราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ เสริมสร้างการพัฒนาประสิทธิภาพในการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยมุ่งเน้นการประเมินและกลไกการบริหารจัดการที่มีอยู่เดิมให้เกิดประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาชน และองค์กรทางสังคม

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในชาติอย่างสันติ และเคารพในความแตกต่างหลากหลายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ ทบทวน ปรับปรุง พัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบ แนวทาง วิธีปฏิบัติ คำสั่งทางการบริหาร ข้อบังคับ และมาตรการของรัฐ ในการส่งเสริมและให้ความคุ้มครองบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน การให้บริการสาธารณะโดยไม่เลือกปฏิบัติ ตลอดจนสร้างหลักประกันว่าบุคคลต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในชาติ โดยสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ทุกภาคส่วนให้เห็นคุณค่าการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม การเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยดำเนินงานภายใต้กรอบการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา เพศ เพศสภาพและเพศวิถี อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือจิต สุขภาพ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ติดยาเสพติด สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนาหรือความเชื่ออื่น การศึกษาอบรม ตลอดจนความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่น อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใดจะกระทำมิได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ ใช้แนวทางสันติวิธีในการจัดการความขัดแย้งและส่งเสริมให้เกิดพื้นที่สาธารณะในการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน โดยเฉพาะประเด็นทางการเมือง ข้อเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน และประเด็นที่รัฐเป็นคู่ขัดแย้ง ตามหลักสิทธิมนุษยชนอย่างสันติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ สร้างความตระหนักรู้ การเสริมสร้างทัศนคติ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานที่ทำงาน ให้บุคคลตระหนักและปกป้องสิทธิของตนเอง รวมถึงเคารพและไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาครัฐในการจัดสรรทรัพยากรและการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐบนพื้นฐานของความเสมอภาค ความเท่าเทียม และการไม่เลือกปฏิบัติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๖ เพิ่มประสิทธิภาพการขยายช่องทางการร้องเรียนหรือร้องทุกข์ให้สามารถเข้าถึงได้ทุกระดับ โดยมีการติดตามและรายงานผลให้แก่ผู้ร้องเรียนหรือผู้ร้องทุกข์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๗ ส่งเสริมและสนับสนุนการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม โดยเฉพาะการดำเนินการของกองทุนยุติธรรมให้มีงบประมาณเพียงพอต่อการดำเนินการและความต้องการของประชาชนในการเข้าถึงการรับบริการ และการกำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองและช่วยเหลือเยียวยาแก่ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๘ สนับสนุนและกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องโปร่งใส เป็นธรรม และเคารพหลักสิทธิมนุษยชน ไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่และการให้บริการต่อประชาชน และให้ความสำคัญกับความคุ้มครองเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิเสธคำสั่งที่มิชอบด้วยกฎหมาย หรือการกระทำอื่นใด ซึ่งเข้าข่ายการเลือกปฏิบัติหรือขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน ตลอดจนดำเนินการทางวินัยและ/หรือกฎหมายแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติหน้าที่โดยขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๙ บูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑๐ ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยทางสังคมที่สำคัญในการวางรากฐานความมั่นคงของประเทศ โดยมุ่งเน้นแนวคิดการแบ่งปันและการทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม ตลอดจนการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างหลากหลายของคนในชาติ

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๓</u> การให้ความสำคัญกับทุกศาสนา ผู้ที่มีหลักความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ สร้างหลักประกันทางสังคมสำหรับผู้ที่นับถือศาสนาและไม่นับถือศาสนาในการป้องกันมิให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการรับบริการจากรัฐ หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลซึ่งอาจถูกเลือกปฏิบัติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ให้ความคุ้มครองและส่งเสริมศาสนาและหลักความเชื่อต่าง ๆ รวมถึงผู้ที่ไม่นับถือศาสนาอย่างเท่าเทียมตามหลักสิทธิมนุษยชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ เสริมสร้างความเข้าใจ ทัศนคติเชิงบวก และความเคารพในความหลากหลายระหว่างศาสนิก ผู้ที่มีความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๒
การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ

๑. จุดมุ่งเน้น

การปกป้อง รักษา และแก้ไขปัญหาที่กระทบต่ออธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ ทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถเชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง เพื่อการป้องกันประเทศในอนาคต

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

เป้าหมาย กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทุกมิติ และทุกระดับความรุนแรง

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> การปกป้อง รักษา และแก้ไขปัญหาที่กระทบต่ออธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ

ผลสัมฤทธิ์ กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง มีความพร้อมสูงขึ้น สำหรับการปฏิบัติการตามแผนป้องกันประเทศ หรือแผนปฏิบัติการอื่น ๆ ด้วยระบบการปฏิบัติการร่วม

ตัวชี้วัดที่ ๑ ความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการตามแผนป้องกันประเทศด้วยระบบปฏิบัติการร่วม โดยหน่วยทหารตามแผนป้องกันประเทศผ่านเกณฑ์มาตรฐานการฝึกร่วมกองทัพไทย ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒ หน่วยปฏิบัติการหลักของเหล่าทัพในการปฏิบัติการตามแผนป้องกันประเทศ มีความพร้อมด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และการฝึก ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> การพัฒนาขีดความสามารถเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการป้องกันประเทศในอนาคต

ผลสัมฤทธิ์ กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมและทันสมัย ทั้งในด้านการจัดหน่วย อาวุธยุทโธปกรณ์ ระบบการสนับสนุน และการส่งกำลังบำรุง รวมทั้งระบบการควบคุมบังคับบัญชาด้วยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล การปฏิบัติการทางไซเบอร์และอวกาศ ตลอดจนสามารถนำกำลังพลสำรองในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วยเข้าร่วมการฝึกหรือปฏิบัติภารกิจกับกองทัพได้ ทั้งในภาวะปกติ วิกฤติ และสงคราม

ตัวชี้วัดที่ ๑ การพัฒนากองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องไปสู่ความทันสมัย ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเชื่อมโยงระบบงาน ตลอดจนเสริมสร้างความพร้อมเพื่อให้สามารถรองรับปฏิบัติการทางไซเบอร์และอวกาศได้ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒ หน่วยทหารที่มีกำลังพลสำรองบรรจุในอัตราของหน่วยมีการเรียกกำลังพลสำรองเข้าร่วมการฝึกหรือปฏิบัติภารกิจร่วมกับกองทัพครบทุกหน่วย ภายในปี ๒๕๗๐

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติทางบก ทางทะเล และทางอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ จัดให้มีระบบการข่าว การลาดตระเวน การเฝ้าตรวจ ป้องกัน และรักษาพื้นที่ชายแดน ชายฝั่งทะเล เกาะแก่ง และอาณาเขตทางทะเล เพื่อป้องกัน ป้องปราม และแก้ไขการละเมิดอธิปไตยทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ พัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการร่วมระหว่างกองทัพกับหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อมตั้งแต่ภาวะปกติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ ปรับปรุงและพัฒนาแผนและระบบการป้องกันประเทศให้ทันสมัย สามารถใช้ได้จริง และมีการฝึกซ้อมการปฏิบัติอยู่เสมอ เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ เตรียมกำลังเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้หน่วยขึ้นตรงของกระทรวงกลาโหม กองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง มีความพร้อม ความทันสมัย และความต่อเนื่องในการปฏิบัติสำหรับใช้สนับสนุนแผนป้องกันประเทศ หรือแผนการปฏิบัติการอื่น ๆ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ พัฒนากองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องไปสู่ความทันสมัย ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเชื่อมโยงระบบงาน ทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนเสริมสร้างความพร้อมเพื่อให้สามารถรองรับการปฏิบัติการทางไซเบอร์และอวกาศได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ พัฒนาระบบกำลังสำรอง กำลังพลสำรอง และการระดมสรรพกำลัง รวมถึงกิจการมวลชนและกำลังประชาชน เพื่อการป้องกันประเทศ

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

กระทรวงกลาโหม

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๓
การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน

๑. จุดมุ่งเน้น

พื้นที่ชายแดนและประชาชนในพื้นที่มีการพัฒนา มีความมั่นคงปลอดภัย มีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของมนุษย์อย่างสมดุล อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน ทั้งในด้านการร่วมกันป้องกันภัยคุกคามและปัญหาความมั่นคง การแก้ไขปัญหาคงค้าง รวมถึงการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างยั่งยืน

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> พื้นที่ชายแดนมีความมั่นคง ปลอดภัย มีศักยภาพการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบและเป็นพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน

ผลสัมฤทธิ์ พื้นที่ชายแดนมีศักยภาพในการป้องกันภัยคุกคามทุกรูปแบบ ประชาชนและชุมชนตามแนวชายแดนมีความปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญทางเศรษฐกิจ การสัญจรและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตัวชี้วัดที่ ๑ การพัฒนาระบบป้องกันตามแนวชายแดนด้วยการใช้เทคโนโลยี อย่างน้อยร้อยละ ๘๕ ของจังหวัดชายแดนทั้งหมด ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒ มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๕ ต่อปี

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> ปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านได้รับการแก้ไข และไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาเขตแดน โดยมีความสมดุลระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ตัวชี้วัด เป้าหมายในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนของไทย อยู่ที่ร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การสร้างสภาพแวดล้อมในพื้นที่ชายแดนให้มีความปลอดภัยและมีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคาม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนชายแดนไทยและประเทศรอบบ้าน รวมทั้งให้ประชาชนตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมกับหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนในการป้องกันภัยคุกคามที่อาจผ่านพื้นที่ชายแดนเข้าสู่พื้นที่ของประเทศไทย และเพิ่มกลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น สนับสนุนบทบาทของผู้นำชุมชนในพื้นที่ให้ผลักดันการพัฒนาจากภายในชุมชน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนเพื่อร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาและป้องกันความมั่นคงปลอดภัยในชุมชนตามแนวชายแดน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบบริเวณพื้นที่ชายแดน โดยผลักดันการหารือระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับ โดยเฉพาะอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาการลักลอบตัดไม้และทำลายป่า ผู้หลบหนีเข้าเมือง และโรคติดต่ออุบัติใหม่

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ จัดทำระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนของจังหวัดชายแดน โดยให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขการกระทำอันผิดกฎหมายของไทย โดยเฉพาะบริเวณช่องทางธรรมชาติ

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การยกระดับและพัฒนาจุดผ่านแดนให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันภัยคุกคามและเชื่อมโยงเศรษฐกิจ การค้า และการสัญจรข้ามแดน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน หรือจุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกด้านเศรษฐกิจ การค้า และการสัญจรข้ามแดน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการยกระดับจุดผ่านแดนถาวรในอนาคต

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ พัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดน ประกอบด้วย สินค้า ยานพาหนะ และการเดินทางข้ามแดน โดยเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่ออำนวยความสะดวกในการข้ามแดน และสามารถเฝ้าระวังภัยคุกคามที่แฝงมากับการข้ามแดน กิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาชน และอาชญากรรมข้ามชาติได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ หารือร่วมกับประเทศรอบบ้านผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับ เพื่อผลักดันให้มีการยกระดับช่องทางธรรมชาติและจุดผ่านแดน ให้สอดคล้องกับแนวทางการยกระดับช่องทางธรรมชาติและจุดผ่านแดนของไทย

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๓</u> การแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน โดยให้สมดุลระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ หยิบยกประเด็นการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนระหว่างไทยและประเทศรอบบ้านเข้าสู่การหารือและพิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินการ ภายใต้กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับ รวมถึงพิจารณาแนวทางร่วมในการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายแดน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ สำรวจภูมิประเทศในพื้นที่ชายแดนเพื่อสนับสนุนกระบวนการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นเขตแดนที่ถูกต้องให้กับประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน เพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำที่อาจละเมิดข้อตกลงระหว่างประเทศ

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

กระทรวงมหาดไทย

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๔
การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๑. จุดมุ่งเน้น

การเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลแบบองค์รวม ให้ป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามทางทะเลที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง และความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการรักษาความมั่นคงทางทะเลและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้มีความสมดุลและยั่งยืน และการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลที่มีประสิทธิภาพ

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> ประเทศไทยสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางทะเลได้อย่างต่อเนื่องจนไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยมีขีดความสามารถและศักยภาพในการเฝ้าระวัง ติดตาม ป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางทะเลในภาพรวมของประเทศเพิ่มขึ้นส่งผลให้ประเทศมีความมั่นคงและปลอดภัย

ตัวชี้วัด ดัชนีความมั่นคงทางทะเลในภาพรวม อยู่ที่ ๖๙ คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> ประเทศไทยมีการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลที่ช่วยสนับสนุนการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล,

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยมีองค์ความรู้ทางทะเลที่สำคัญที่สนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายในการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้เกี่ยวกับทะเล

ตัวชี้วัดที่ ๑ จำนวนองค์ความรู้ทางทะเลที่สำคัญที่สนับสนุนการตัดสินใจของกลไกระดับนโยบายของประเทศ อย่างน้อยปีละ ๑ ประเด็น

ตัวชี้วัดที่ ๒ การสร้างองค์ความรู้และความตระหนักรู้ทางทะเลให้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยปีละ ๑ ประเด็น

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับการดำเนินการด้านความมั่นคงทางทะเล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ พัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปกป้องและรักษาความมั่นคงทางทะเล ทั้งด้านสมรรถนะของอุปกรณ์และเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ระบบเทคโนโลยี รวมถึงศักยภาพของบุคลากร โดยเฉพาะขีดความสามารถด้านการตรวจการณ์ การลาดตระเวน รวมถึงปฏิบัติการทางทะเล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางทะเล โดยเฉพาะปัญหาโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ การลักลอบค้าและขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย รวมถึงการค้ามนุษย์และการโยกย้ายถิ่นฐานทางทะเลแบบไม่ปกติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ เสริมสร้างและใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับประเด็นทางทะเล โดยเฉพาะความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน อาเซียน และประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะการจัดทำ พัฒนา ปรับปรุง กฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับกิจการทางทะเลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยกิจการทางทะเลฉบับต่าง ๆ โดยเฉพาะอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ สนับสนุนการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยทางทะเล ทั้งน่านน้ำภายในและนอกทะเลอาณาเขตของประเทศ โดยเฉพาะเส้นทางการเดินเรือ การขนส่งสินค้า ภัยพิบัติและอุบัติภัยทางทะเล รวมถึงการดำเนินกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทะเลอย่างสมดุลและยั่งยืน ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ ส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภาคทะเลอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการท่องเที่ยว การประมง การพาณิชยนาวี และการขุดเจาะหรือสำรวจแหล่งพลังงานใต้ทะเล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมการบริหารจัดการประมงและการเพาะเลี้ยงทางทะเลอย่างถูกกฎหมายและยั่งยืน เพื่อรักษาสมดุลของทรัพยากรสัตว์น้ำ รวมทั้งอนุรักษ์ ฟื้นฟูและคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทะเล โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหามลพิษทางทะเลและขยะทะเล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล เพื่อรักษาระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งพื้นที่การใช้ประโยชน์จากทะเลและชายฝั่ง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชนบริเวณชายฝั่งและเกาะแก่งสามารถใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากทะเลได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ส่งผลต่อปัญหาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๓</u> การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล และการสร้างความตระหนักรู้ความสำคัญของทะเล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ ผลักดันการจัดตั้งองค์กรจัดการความรู้ทางทะเลในระยะนำร่องภายใต้มหาวิทยาลัยในกำกับดูแลของรัฐ หรือคลังสมองทางทะเล (Maritime Think Tank) เพื่อรวบรวม ศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านความมั่นคงทางทะเลแบบองค์รวม ตลอดจนมีบทบาทในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนในระดับนโยบาย ทั้งในเชิงสมุททานุภาพ (Sea Power) และสมุทราภิบาล (Ocean Governance)

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ พัฒนาและขยายเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางทะเล เพื่อให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักรู้ถึงความสำคัญของทะเลในทุกมิติ

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๕
การป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑. จุดมุ่งเน้น

การลดการก่อเหตุรุนแรงและความสูญเสีย การพัฒนาทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย ภาคใต้มีความสงบสุข ร่มเย็น

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการก่อเหตุรุนแรงและความสูญเสียลดลง

ผลสัมฤทธิ์ ความรุนแรงและความสูญเสียจากสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยุติลงในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัด สถิติเหตุการณ์ความรุนแรงและความสูญเสียจากสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลดลงร้อยละ ๑๐๐ จากปีฐาน ๒๕๖๐ ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

ผลสัมฤทธิ์ คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น ด้วยการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสมอันสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของประชาชน และศักยภาพของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวชี้วัด สถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (Gross Regional Product: GRP) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มขึ้นทุกปี

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลสัมฤทธิ์ การยอมรับและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างหลากหลาย

ตัวชี้วัด การสร้างความเชื่อมั่นต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การเสริมสร้างความปลอดภัยและขจัดเงื่อนไขความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ เสริมสร้างขีดความสามารถในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยเพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวังความปลอดภัย การเฝ้าตรวจพื้นที่เสี่ยง การสร้าง

ความเข้มแข็งของชุมชนและหมู่บ้าน ควบคู่กับการพัฒนาระบบงานด้านการข่าวกรองและฐานข้อมูลด้านความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งยกระดับขีดความสามารถการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคงให้สามารถป้องกัน สกัดกั้น และยับยั้งการก่อเหตุรุนแรงและการกระทำความผิดในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนเร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดและภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บนพื้นฐานของความจริงใจ สมัครใจ และให้เกียรติเพื่อเป็นทางออกของความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี รวมทั้งเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควบคู่กับการศึกษาและแลกเปลี่ยนความเห็นถึงความเป็นไปได้เกี่ยวกับประเด็นการกระจายอำนาจที่เหมาะสมของพื้นที่

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การยกระดับการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ ยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของประชาชน และความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ โดยพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานสำคัญให้ครอบคลุมการสร้างโอกาสการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่อาศัยการนำความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมายกระดับสินค้าและวัตถุดิบในพื้นที่ การส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มธุรกิจให้เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน การสนับสนุนการค้าชายแดนและการลงทุนขนาดใหญ่ รวมทั้งการหนุนเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจที่สอดรับกับบริบทของพื้นที่ โดยเฉพาะธุรกิจฮาลาล การประมง และปศุสัตว์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ พัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างทั่วถึงผ่านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิต การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างไม่เลือกปฏิบัติเพื่อให้การศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบของรัฐและเอกชน การเสริมสร้างบทบาทของครอบครัวและชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นและสามารถพึ่งพาตนเองได้ การส่งเสริมการเรียนและใช้ภาษาไทยควบคู่กับการใช้ภาษาที่หลากหลาย ตลอดจนการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๓</u> การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ พัฒนาการอำนวยความยุติธรรมและการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งการลดเงื่อนไขความหวาดระแวงและฟื้นคืนความไว้เนื้อเชื่อใจต่อกัน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการอำนวยความยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ การส่งเสริมกระบวนการเยียวยาของภาครัฐให้มีความรวดเร็ว เป็นธรรม และครอบคลุมทั่วถึง การเสริมสร้างประสิทธิภาพของมาตรการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของพื้นที่

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ส่งเสริมการยอมรับและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างหลากหลาย โดยสนับสนุนการดำเนินวิถีชีวิตตามหลักศาสนา การสร้างพื้นที่กลางและสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ การพัฒนาทักษะทางวัฒนธรรม การเสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างประชาชนกับประชาชน

การฟื้นฟูและสร้างความตระหนักรู้ถึงความเป็นเอกลักษณ์ร่วมในพื้นที่ที่มีมาตั้งแต่อดีต และไม่มีการแบ่งแยก ตลอดจนขจัดการเลือกปฏิบัติทางวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่รู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๔</u> การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาครัฐ และการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ เพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีเอกภาพ ประสิทธิภาพ และประสานสอดคล้อง โดยบูรณาการการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งมิติด้านความมั่นคง และด้านการพัฒนาอันเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล การเสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาขีดความสามารถเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่ การส่งเสริมการประยุกต์ใช้งานวิจัยทางวิชาการเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนงานอย่างเป็นระบบ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ เสริมสร้างความรับรู้ให้กับสังคมภายในและภายนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความเข้าใจต่อสถานการณ์ โดยมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างบูรณาการด้วยการป้องกันและแก้ไขการนำเสนอข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม การชี้แจงและทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ในพื้นที่และแนวนโยบายของภาครัฐแก่ประชาชนในพื้นที่ สังคมนอกพื้นที่ และต่างประเทศ ตลอดจนเร่งรัดการชี้แจงกรณีที่เป็นประเด็นความห่วงกังวลที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศได้อย่างทันท่วงที การเสริมสร้างความตระหนักรู้ของหน่วยงานภาครัฐต่อประเด็นที่มีนัยละเอียดอ่อนและเป็นที่สนใจของประชาคมระหว่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงการสื่อสารที่บิดเบือนข้อเท็จจริงและก่อให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ เสริมสร้างความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยประสานความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ผ่านกรอบความร่วมมือและกลไกต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคีเครือข่ายนอกภาครัฐ และการเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างภาครัฐกับเครือข่ายองค์การระหว่างประเทศ และองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ ที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖
การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ

๑. จุดมุ่งเน้น

การบริหารจัดการผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล แรงงานต่างด้าว กลุ่มที่มีความเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ รวมถึงผู้ได้รับการคุ้มครองหรือผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะ ที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ ให้มีความสมดุลระหว่างมิติความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และหลักสิทธิมนุษยชน

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

  แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> ผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคลมีจำนวนลดลง และได้รับการดูแลตามหลักมนุษยธรรม

ผลสัมฤทธิ์ ผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคลได้รับสถานะอยู่ในราชอาณาจักรอย่างถูกต้องตามกฎหมายเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด จำนวนผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคลที่ได้รับสถานะอยู่ในราชอาณาจักรอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> แรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม มีจำนวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองลดลง

ผลสัมฤทธิ์ แรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด จำนวนแรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> การบริหารจัดการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ผู้ได้รับการคุ้มครอง รวมถึงผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้อย่างเป็นระบบ

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยมีระบบและมาตรการการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ รวมถึงผู้ได้รับการคุ้มครองหรือผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการโดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างมิติความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และหลักสิทธิมนุษยชน

ตัวชี้วัด การจัดวางระบบป้องกัน กระบวนการ และหลักเกณฑ์บริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ รวมถึงผู้ได้รับการคุ้มครองหรือผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะ ที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ ภายในปี ๒๕๗๐

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มที่มีปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ เร่งรัดการจัดทำสถานะบุคคลให้แก่ผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้แล้ว

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ทบทวน ปรับปรุง และพัฒนากฎหมายที่มีอยู่เพื่อขจัดปัญหาอุปสรรคหรือการขัดกันของกฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มที่มีปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ คุ้มครองสิทธิและส่งเสริมสวัสดิการ อาทิ ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข และด้านการทำงานของกลุ่มที่มีปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลให้เข้าถึงและเป็นไปตามกฎหมายภายในและพันธกรณีระหว่างประเทศที่ไทยเป็นรัฐภาคี รวมทั้งการมีกองทุนสนับสนุนงบประมาณรองรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นข้อมูลมัธยฐานเกี่ยวกับสถิติผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มที่มีปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การป้องกันและการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและจับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ผู้ประกอบการ รวมถึงผู้จัดหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ทบทวนหรือปรับปรุงบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจ้างงานระหว่างรัฐบาลไทย – กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม รวมทั้งบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการจ้างงานเพื่อส่งเสริมการจ้างงานอย่างถูกกฎหมาย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ บูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และประเทศต้นทางในการเร่งรัดกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหากลุ่มผู้ติดตามแรงงานต่างด้าว อาทิ บุตร บิดา มารดา และญาติของแรงงานต่างด้าวที่ติดตามเข้ามาในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้ทำงาน และกำหนดมาตรการเฉพาะในการจัดการกับกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ไม่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติจากประเทศต้นทาง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศต้นทาง เพื่อเร่งรัดการออกหนังสือเดินทางหรือเอกสารแสดงตน

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๓</u> การป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ และกลุ่มอื่น ๆ ตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ เพิ่มความเข้มข้นในการสกัดกั้นและป้องกันการหลบหนีเข้าเมืองเป็นพิเศษของกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมถึงผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ จัดระบบการตรวจสอบและติดตามการเคลื่อนไหวของผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติอันจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างใกล้ชิด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ ชี้แจงและทำความเข้าใจกับประเทศที่เกี่ยวข้องและองค์การระหว่างประเทศเกี่ยวกับการดำเนินการของฝ่ายไทยในประเด็นการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง กลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ แสวงหาความร่วมมือกับประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสกัดกั้นและป้องกันการเดินทางเข้าสู่ประเทศไทย รวมถึงเตรียมพร้อมในการเดินทางกลับมาตุภูมิ หรือการส่งไปประเทศที่สาม โดยคำนึงถึงกฎหมายภายในและหลักสิทธิมนุษยชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๕ พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบตรวจคนเข้าเมืองและฐานข้อมูลคนเข้าเมืองให้ทันสมัยและเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบและติดตามบุคคลต่างด้าวที่เดินทางเข้า – ออก และพำนักในประเทศไทย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๖ กำหนดมาตรการที่เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๗
การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

๑. จุดมุ่งเน้น

การยกระดับสถานะและเพิ่มขีดสมรรถนะของประเทศไทยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้ได้รับการยอมรับจากสากล

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> การยกระดับสถานะของประเทศไทยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนไม่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ เศรษฐกิจ การบริหาร และการพัฒนาประเทศ

ตัวชี้วัด ร้อยละความสำเร็จของประเทศไทยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับนานาชาติ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> ประเทศไทยสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

ผลสัมฤทธิ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคลากรที่ปฏิบัติงานมีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ดีขึ้น รวมทั้งสามารถบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วนเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ร่วมกัน

ตัวชี้วัดที่ ๑ การปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒ แรงงานที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและมาตรฐานสากล เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๔ การพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การยกระดับความเชื่อมั่นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับสากล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ เร่งรัดการบริหารจัดการคดีค้ามนุษย์ โดยมีการดำเนินคดีทางอาญากับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ส่งเสริมความร่วมมือและประสานงานกับภาคประชาสังคมภายในประเทศและต่างประเทศในการสืบสวนสอบสวนการค้ามนุษย์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ามนุษย์ทั้งทางอาญาและวินัย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงานกลุ่มเปราะบางที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเข้าและอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวแบบถูกกฎหมาย โดยใช้กลไกการขับเคลื่อนและบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ของแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ ป้องกัน คุ้มครอง และแก้ไขปัญหาแรงงานประมงผิดกฎหมาย รวมทั้งส่งเสริมการตรวจติดตามเฝ้าระวังเรือประมง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๖ เสริมสร้างความเข้าใจ การรับรู้และบูรณาการความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทยแก่นานาประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๗ เพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยงอย่างเป็นระบบ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๘ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการป้องกันและปราบปรามปัญหาการค้าประเวณีและบริการทางเพศในกลุ่มเด็กและเยาวชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๙ เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การพัฒนาขีดความสามารถและสมรรถนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ จัดทำ ปรับปรุง ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และพัฒนาศักยภาพให้แก่คณะสหวิชาชีพ เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเจ้าพนักงานตำรวจ และพนักงานฝ่ายปกครองในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์ รวมทั้งเทคนิคการสืบสวนสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของพนักงานอัยการและผู้พิพากษาเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงบาดแผลทางใจให้แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ จัดทำและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถป้องกันตนเองจากการค้ามนุษย์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ ส่งเสริมความร่วมมือการสร้างภาคีเครือข่ายนอกภาครัฐให้เป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์กับภาครัฐ เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหาการค้ามนุษย์และนำไปสู่การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๖ ส่งเสริมการดำเนินนโยบายเชิงรุกให้ภาคเอกชนมีการอบรมให้ความรู้กับพนักงานหรือลูกจ้างเกี่ยวกับแนวทางการป้องกัน การคุ้มครองความเสียหาย และการรักษาสวัสดิภาพในกรณีหากตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๗ พัฒนาระบบบูรณาการฐานข้อมูลด้านการค้ามนุษย์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามการดำเนินงานและนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย โดยเฉพาะการเชื่อมโยงฐานข้อมูลแรงงานในเรือประมงให้เป็นปัจจุบัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๘ ส่งเสริมและพัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการปราบปรามการแสวงประโยชน์ทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต การสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งเส้นทางการเงินและทรัพย์สิน

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘
การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

๑. จุดมุ่งเน้น

การป้องกันประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การสกัดกั้นและปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติด ตลอดจนการบำบัด รักษา และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้เกิดการยอมรับจากสังคม

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> การป้องกันประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ผลสัมฤทธิ์ ประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการป้องกันจากยาเสพติด

ตัวชี้วัด สัดส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่อประชากรลดลง ๘ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> การสกัดกั้นและปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยสามารถสกัดกั้นยาเสพติด ปราบปราม และทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญ ด้วยมาตรการทางทรัพย์สิน

ตัวชี้วัดที่ ๑ คดียาเสพติดที่มีการสืบสวนขยายผลจากการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา

ตัวชี้วัดที่ ๒ การสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนเปรียบเทียบกับปริมาณที่จับกุมยาเสพติดทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> ผู้เสพยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม และไม่หวนกลับเข้าสู่วงจรยาเสพติด

ผลสัมฤทธิ์ ผู้เสพยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ตัวชี้วัด ผู้เสพยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒ จากปี ๒๕๖๙ ในปี ๒๕๗๐

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มีภูมิคุ้มกันและสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างพื้นที่ปลอดภัยและลดความต้องการยาเสพติด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ สร้างภูมิคุ้มกันระดับบุคคล ด้วยการเสริมสร้างทัศนคติและความรู้เท่าทันยาเสพติด ทั้งการเสพและการค้า รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ทั้งรูปแบบ เนื้อหา วิธีการ และช่องทางการสื่อสาร และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในทุกขั้นตอน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ สร้างความเข้มแข็งในสถาบันครอบครัวและชุมชน เพื่อเป็นกลไกป้องกันยาเสพติด และดูแลประคับประคองกลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยง เพื่อลดโอกาสการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการเสพและการค้า

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน พัฒนา เสริมสร้างกลไก เครือข่ายทางสังคมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน พัฒนาปัจจัยบวก และควบคุมปัจจัยเสี่ยง เพื่อให้สังคมเกิดสภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัยจากยาเสพติด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ เฝ้าระวัง ป้องกัน และสร้างความรู้เท่าทันยาเสพติดบนพื้นที่เสมือน (Cyber Space)

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การลดอุปทานยาเสพติดและปราบปรามเครือข่ายยาเสพติด/องค์กรอาชญากรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ สกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดตั้งแต่พื้นที่ชายแดนไม่ให้เข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ และไม่ให้ประเทศไทยเป็นทางผ่านในการลักลอบลำเลียงยาเสพติด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดและเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ ด้วยมาตรการทางทรัพย์สินอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นธรรมตลอดจนดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างจริงจัง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ พัฒนาเทคโนโลยีและฐานข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการเฝ้าระวังการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการลักลอบจำหน่ายยาเสพติด และประโยชน์ทางเทคโนโลยีในการลักลอบลำเลียงยาเสพติด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ พัฒนาระบบการข่าวและการแจ้งเตือนข้อมูลเครือข่ายการค้ายาเสพติดเพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการจับกุมและสกัดกั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๖ ลดวงจรค้ายาเสพติดในระดับผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย และลงโทษผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายย่อยตามลักษณะและพฤติกรรมความผิด

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๓</u> การสร้างความสมดุลบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชนในการบำบัด ฟื้นฟู และการผนวกสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ ลดความเป็นอาชญากรรม ปรับเปลี่ยนมุมมองทางสังคมต่อผู้ที่ติดยาเสพติดมองผู้เสพเป็นผู้ป่วยที่ควรได้รับการบำบัดรักษา และดูแลช่วยเหลือ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ยึดหลักทางสาธารณสุขเป็นแนวทางนำในการลดอุปสงค์ยาเสพติด โดยใช้ระบบสมัครใจของผู้เสพ รวมถึงการพัฒนาระบบการบำบัด รักษา และฟื้นฟูผู้ที่ติดยาเสพติดให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพในทุกกระบวนการ โดยมุ่งเน้นป้องกันการกลับมาติดยาเสพติดซ้ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ เสริมสร้างโอกาสและทางเลือกของผู้เสพยาเสพติด ภายหลังการเข้ารับการบำบัดให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข มีศักดิ์ศรีบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และไม่ถูกตีตราหรือเลือกปฏิบัติ

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๔</u> การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ เสริมสร้างและยกระดับความร่วมมือด้านยาเสพติด ทั้งการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดฟื้นฟูร่วมกับองค์การระหว่างประเทศ ประเทศในภูมิภาคอาเซียน และนานาประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ พัฒนาขีดความสามารถให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ เสริมสร้างการใช้กลไกคณะทำงานร่วมด้านความมั่นคง เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระดับทวิภาคีและพหุภาคีในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๙
การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑. จุดมุ่งเน้น

การยกระดับการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่สำคัญอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และ/หรือ เป็นภัยซ้ำซ้อน ให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และยั่งยืน

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมาย</u> การยกระดับการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่สำคัญอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่เกิดขึ้น และ/หรือ เป็นภัยซ้ำซ้อน (Compound Hazards) ไปสู่มาตรฐานตามหลักสากล

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยสามารถจัดการความเสี่ยง พร้อมทั้งรับมือและลดผลกระทบจากสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๑ อัตราการเสียชีวิตจากภัยธรรมชาติ (อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง) ต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน ลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี

ตัวชี้วัดที่ ๒ จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง) ต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน ลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี

ตัวชี้วัดที่ ๓ อัตราการเสียชีวิตจากภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (อัคคีภัย) ต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน ลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี

ตัวชี้วัดที่ ๔ การแจ้งเตือนสาธารณภัยล่วงหน้าได้ทันสถานการณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด (เฉพาะภัยธรรมชาติ ๔ ภัย ได้แก่ อุทกภัย วาตภัย น้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่ม สึนามิ) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๘ ของการเกิดภัยดังกล่าวทุกปี

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ พัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้น และป้องกันความเสี่ยงใหม่ให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงภัยซ้ำซ้อน โดยเฉพาะอุทกภัย วาตภัย น้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่ม

สึนามิ และอัคคีภัย หรือเหตุอื่นใดซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ อาทิ ภัยจากสารเคมีรั่วไหล และปัญหาน้ำมันรั่วไหลในทะเล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ พัฒนาระบบคลังข้อมูลความเสี่ยงสาธารณภัยแห่งชาติให้ทันสมัย มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน โดยมีการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การประสานแลกเปลี่ยน และบูรณาการข้อมูลร่วมกันด้วยเทคโนโลยี เพื่อนำมาวางแผนตัดสินใจเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงการแจ้งเตือนภัย พร้อมทั้งการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมถึงการรับรู้และตระหนักรู้การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่ถูกต้องให้กับทุกภาคส่วน ทั้งมิติการวิเคราะห์ภัยที่อาจเกิดขึ้น ความล่อแหลมในพื้นที่ และประเมินสภาพความเปราะบางที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ พัฒนาแนวทางการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยในทุกระดับให้สอดคล้องกับมาตรฐานตามหลักสากล โดยให้ความสำคัญกับการระดมทรัพยากรเข้าพื้นที่ประสบภัย การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะของประเทศ การจัดการพื้นที่ตามระบบผังเมือง ระบบประกันภัย การฝึกป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การอพยพและศูนย์พักพิงชั่วคราว การบริหารความต่อเนื่อง โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตลอดกระบวนการประเมินความเสี่ยงด้วย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ ส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากร รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน อาสาสมัคร และอื่น ๆ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๖ ส่งเสริม พัฒนา ต่อยอดงานวิจัยและองค์ความรู้ โดยประยุกต์ใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งภายในและต่างประเทศ รวมถึงการจัดตั้งสถาบันด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญและความเป็นมืออาชีพ โดยมีทักษะ ความรู้และสมรรถนะด้านการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัย ตลอดจนยกระดับศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๗ ส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยและการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมให้ครอบคลุมมิติการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การจัดการสาธารณภัยให้มีมาตรฐานตามหลักสากล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ เสริมสร้างการจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการให้เป็นไปตามมาตรฐานในการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉิน โดยเร่งกระบวนการประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัย การใช้ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System: ICS) และการใช้วงเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ กำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมของศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน (Emergency Operation Center: EOC) ให้เป็นระบบมาตรฐานตามหลักสากล และหลักธรรมาภิบาล เพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การเตรียมพร้อมรับมือกับสาธารณภัย และการฟื้นฟูบนฐานข้อมูลความเสียหายและความต้องการของประชาชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ พัฒนาระบบการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานในการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่มีแนวโน้มขยายขอบเขตไปสู่การจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ขึ้นไปให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ พัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรม แบบจำลองการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก (Data Analytics and Big Data) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) รวมถึงเสริมสร้างความตระหนักรู้และการตอบสนองต่อการแจ้งเตือนภัยของชุมชนและประชาชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ เสริมสร้างระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบรรเทาทุกข์และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทั่วถึง และเป็นธรรม

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

กระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๐
การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์

๑. จุดมุ่งเน้น

ประเทศไทยสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ ยกระดับมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และลดการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

  แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมาย</u> ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการป้องกัน รับมือความเสี่ยงกับภัยคุกคามทางไซเบอร์อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์และอาชญากรรมทางไซเบอร์

ผลสัมฤทธิ์ หน่วยงานระดับชาติ กลุ่มภารกิจหรือให้บริการโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศและระดับหน่วยงานมีความพร้อมตามมาตรการและแนวทางปฏิบัติในการลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เท่าทันเหตุการณ์สอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมถึงมีกลไกและแนวทางในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางไซเบอร์ และการพัฒนาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางไซเบอร์

ตัวชี้วัดที่ ๑ การพัฒนาระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้นร้อยละ ๙๐ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒ การแก้ไขเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ต่อโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๙๐ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓ การจัดทำหรือพัฒนากลไก มาตรการ และแนวทางในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางไซเบอร์ รวมถึงพัฒนาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางไซเบอร์ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๖๐ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๔ สถิติคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางไซเบอร์ลดลงร้อยละ ๓๐ เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่กระทบต่อระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ เสริมสร้างศักยภาพของกลไกและหน่วยงานระดับชาติ ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Computer Emergency Response Team: NCERT) และศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์สำหรับหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ (Sectorial CERT) โดยมีการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และแก้ไขเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ส่งเสริมให้หน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศมีมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติในการป้องกัน รับมือ ลดความเสี่ยง รักษา และฟื้นฟูความเสียหายจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เท่าทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ บูรณาการความร่วมมือภายในประเทศระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ทั้งฝ่ายทหาร พลเรือน ตำรวจ ภาคเอกชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง เพื่อป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์และเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ต่อโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ รวมถึงสงครามไซเบอร์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ข่าวกรอง และความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทุกระดับ เพื่อให้สามารถป้องกัน ลดความเสี่ยง รวมถึงรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์และเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ต่อโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศได้อย่างทันท่วงที

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ ส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานควบคุมหรือกำกับดูแล และหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง พัฒนาทักษะความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๖ ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของภัยคุกคามทางไซเบอร์และเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แก่องค์กรและบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การเสริมสร้างขีดความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ไซเบอร์เป็นช่องทางในการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ พัฒนากลไก มาตรการ และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาการเฝ้าระวังความเสี่ยงในการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ การแจ้งเตือนเพื่อลดความเสี่ยงการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ รวมถึงการติดตาม วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูล ตลอดจนพัฒนาการสืบสวนอาชญากรรมทางไซเบอร์ด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมความร่วมมือหรือให้ความช่วยเหลือระหว่างหน่วยงานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ร่วมกัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ เสริมสร้างความตระหนักรู้และพัฒนาขีดความสามารถแก่องค์กรและบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรมทางไซเบอร์

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๑
การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย

๑. จุดมุ่งเน้น

ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันในการรับมือกับภัยก่อการร้าย มีขีดความสามารถในการตอบโต้ต่อเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย และมีศักยภาพในการฟื้นตัวจากภัยก่อการร้ายให้กลับสู่ภาวะปกติ

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันในการรับมือกับภัยก่อการร้าย

ผลสัมฤทธิ์ หน่วยงานทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติมีขีดความสามารถในการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยก่อการร้ายเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด การดำเนินการมาตรการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนเชิงป้องกันภัยก่อการร้าย อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการตอบโต้ต่อเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย

ผลสัมฤทธิ์ หน่วยงานสามารถระงับเหตุจากการก่อการร้ายได้ทันการณ์ และลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่ได้รับผลกระทบให้น้อยที่สุด

ตัวชี้วัด การพัฒนาศักยภาพของระบบที่ตอบสนองต่อการระงับเหตุวิกฤติจากการก่อการร้ายและควบคุมสถานการณ์การก่อการร้าย อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> ประเทศไทยมีศักยภาพในการฟื้นตัวจากภัยก่อการร้ายให้กลับสู่สภาวะปกติ

ผลสัมฤทธิ์ เหยื่อและผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อการร้ายได้รับการช่วยเหลือเยียวยาอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพื้นที่ประสบภัยจากการก่อการร้ายมีการฟื้นตัวให้กลับคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็ว และปลอดภัยกว่าเดิม

ตัวชี้วัด การวางระบบฟื้นตัวจากภัยก่อการร้าย อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐ และสามารถฟื้นฟูจากเหตุก่อการร้ายได้

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันในการรับมือกับภัยก่อการร้าย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและข่าวกรองด้านการก่อการร้าย ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นความถูกต้อง รวดเร็ว และความน่าเชื่อถือ เพื่อเอื้ออำนวยให้มีข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ป้องกันการเดินทางผ่านเข้าและออกของนักรบก่อการร้ายต่างชาติ โดยเสริมสร้างการบริหารจัดการระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ รับมือกับการเผยแพร่ลัทธิและแนวคิดที่ยึดหลักความรุนแรงทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการป้องกันและยับยั้งแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ ปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญและพื้นที่เปราะบาง โดยเฉพาะการรักษาความปลอดภัยสถานที่ราชการ สถานที่สำคัญ และบุคคล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ ต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับกระบวนการสืบสวนสอบสวนทางการเงิน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๖ จัดทำระบบฐานข้อมูล และเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างหน่วยงานภายในประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๗ พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการในกรอบนโยบายและกรอบกฎหมาย พร้อมทั้งสร้างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชนในการป้องกันภัยก่อการร้าย

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การเสริมสร้างการตอบโต้ต่อเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ พัฒนากลไกการรับมือขณะเกิดเหตุก่อการร้ายให้เป็นเอกภาพ โดยเฉพาะบุคคลแรกหรือหน่วยงานแรก (First Responder) ที่ต้องเข้าถึงที่เกิดเหตุ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมความร่วมมือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายกับหน่วยงานภายในประเทศและหน่วยงานต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยแลกเปลี่ยนและพัฒนาองค์ความรู้และการฝึกซ้อมร่วมกันกับหน่วยงานภายในประเทศหรือต่างประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ พัฒนาระบบการแจ้งเตือน การสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ต่อเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย เพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๓</u> การเสริมสร้างการฟื้นตัวภายหลังเกิดเหตุวิกฤติก่อการร้ายให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ ฟื้นฟูระบบการทำงานของโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่ได้รับความเสียหายหรือผลกระทบจากการก่อเหตุก่อการร้าย เพื่อให้ประชาชนสามารถกลับมาใช้ชีวิตประจำวันปกติได้โดยเร็วที่สุด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ จัดทำ พัฒนา วางระบบกลไก และหลักเกณฑ์การประเมินความเสียหาย ความต้องการความช่วยเหลือ และดำเนินการการเยียวยาแก่เหยื่อ ครอบครัวของเหยื่อ และผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อเหตุก่อการร้าย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา เพื่อป้องกันการแพร่กระจายแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ผู้ที่เคยได้รับการบ่มเพาะแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง และผู้เคยกระทำผิดฐานการก่อการร้าย

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๒
การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ

๑. จุดมุ่งเน้น

ประเทศไทยสามารถรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ มีบทบาทนำในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน รวมทั้งรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน

๒. ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

เป้าหมาย ๑. ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น

๒. ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน

- **ประเด็นการต่างประเทศ**

แผนย่อยความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ

เป้าหมาย ๑. ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น

๒. ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> ประเทศไทยสามารถรักษาความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อความมั่นคงของไทยอย่างมีดุลยภาพ

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และแสดงท่าทีอย่างเหมาะสมผ่านกลไกความร่วมมือหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อความมั่นคงของไทย

ตัวชี้วัด ประเทศไทยมีปฏิสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอกับ ๔ กลุ่มประเทศเหล่านี้ อย่างน้อยกลุ่มละ ๑ ครั้งต่อปี ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ ประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มที่ ๒ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป สหราชอาณาจักร

และออสเตรเลีย กลุ่มที่ ๓ จีนและรัสเซีย กลุ่มที่ ๔ ประเทศอื่น ๆ ที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์กับไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี อินเดีย แอฟริกาใต้ บราซิล ตุรกี ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน และอิสราเอล

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> ประเทศไทยมีบทบาทนำในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ผลสัมฤทธิ์ ข้อตกลงหรือข้อปฏิบัติร่วมกันของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในเรื่องการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามที่สำคัญในภูมิภาค

ตัวชี้วัด ความสำเร็จของไทยในการผลักดันให้ข้อเสนอในประเด็นความมั่นคงที่ไทยให้ความสำคัญปรากฏในเอกสารผลลัพธ์การประชุมในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสขึ้นไปของกลไกภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อย่างน้อย ๑ ฉบับต่อปี

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> ประเทศไทยสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน

ผลสัมฤทธิ์ การได้รับผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และประเทศรอบบ้านของไทย

ตัวชี้วัดที่ ๑ ระดับความสำเร็จในการจัดทำแผนลุ่มน้ำเชิงรุกระดับภูมิภาค (Proactive Regional Planning) เพื่อบริหารทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒ ไทยสามารถจัดทำผลลัพธ์ด้านความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เป็นรูปธรรม (key deliverables) ในกรอบหรือกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้อย่างน้อยปีละ ๓ ประเด็น หรือ ๑๕ ประเด็นภายในปี ๒๕๗๐

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศสำคัญทางยุทธศาสตร์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ ทบทวนและกำหนดแนวทางท่าทีของไทยต่อประเทศมหาอำนาจ ประเทศหรือกลุ่มประเทศที่มีบทบาทสำคัญทางยุทธศาสตร์ และประเทศที่มีบทบาทด้านการเมือง ความมั่นคง การทหาร และเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาค เพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติของไทย และรักษาดุลยภาพความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างประเทศได้อย่างเหมาะสม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ รักษาความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับประเทศหรือกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เพื่อให้ไทยสามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนแนวทางการรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศของไทยได้ทันท่วงที

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ ส่งเสริมการจัดตั้งหรือขับเคลื่อนกลไกหารือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของไทย

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การเสริมสร้างบทบาทนำของไทยในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ เสริมสร้างบทบาทนำที่สร้างสรรค์ของไทยในการรักษาสันติภาพและการแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติวิธี เพื่อเสถียรภาพความมั่นคงของอาเซียน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ เสริมสร้างบทบาทนำของไทยในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของไทย และเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาค โดยผลักดันความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามระดับภูมิภาค อาทิ ประเด็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ ประเด็นการต่อต้านยาเสพติดและสินค้าผิดกฎหมาย ประเด็นการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ประเด็นภัยคุกคามทางไซเบอร์ ประเด็นหมอกควันข้ามแดน และประเด็นโรคติดต่ออุบัติใหม่

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ ดำเนินการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและการทูตเชิงป้องกันระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาค

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ เสริมสร้างศักยภาพปฏิบัติการทางทหารร่วมกับอาเซียนในภารกิจที่มิใช่ด้านสงคราม อาทิ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief: HADR) การแพทย์ทหาร (Military Medicine: MM) และการต่อต้านการก่อการร้าย (Counter Terrorism: CT) ผ่านการแลกเปลี่ยนความร่วมมือและข้อมูลร่วมกัน

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๓</u> การส่งเสริมความเข้าใจและพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศรอบบ้านและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ เสริมสร้างบทบาทนำของไทยในกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางการปฏิบัติที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ความร่วมมือที่สร้างสรรค์ และความยั่งยืนร่วมกัน อันส่งผลให้อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเป็นอนุภูมิภาคแห่งความร่วมมือ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ผลักดันกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเพื่อป้องกันและแก้ไขประเด็นความมั่นคงที่สำคัญ อาทิ ประเด็นการบริหารจัดการน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประเด็นยาเสพติด ประเด็นการค้ามนุษย์ และประเด็นการบริหารจัดการความเสี่ยงโรคติดต่ออุบัติใหม่และโรคระบาดข้ามพรมแดน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อสร้างดุลยภาพที่สร้างสรรค์และรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของไทย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ เสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคง รวมถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน ภายใต้กลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงทุกระดับ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๕ ส่งเสริม สนับสนุน และใช้ความเข้มแข็งของความร่วมมือระดับประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชน และสมาคมมิตรภาพ มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมที่นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

กระทรวงการต่างประเทศ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๓
การบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่

๑. จุดมุ่งเน้น

การเตรียมความพร้อม และเพิ่มขีดความสามารถการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่ รวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมและการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการแพทย์รองรับภาวะวิกฤติ

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> ระบบสาธารณสุขมีความพร้อมในการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข ๕ ด้าน ประกอบด้วย ๑) โรคติดต่อและการระบาด ๒) โรคและภัยที่เกิดจากสารเคมี ๓) โรคและภัยสุขภาพที่เกิดจากกัมมันตภาพรังสีและนิวเคลียร์ ๔) โรคที่เกิดจากการบาดเจ็บและอุบัติภัย และ ๕) โรคและภัยสุขภาพอันเกิดจากภัยธรรมชาติ

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยมีการเตรียมความพร้อมเพื่อบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขกับทุกภาคส่วน รองรับภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่

ตัวชี้วัดที่ ๑ หน่วยงานด้านสาธารณสุขทั้งส่วนกลางและระดับภูมิภาค มีแผนเผชิญเหตุเพื่อรองรับภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขทั้ง ๕ ด้าน ร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒ การฝึกซ้อมเพื่อบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เป็นประจำทุก ๒ ปี

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> ระบบสาธารณสุขมีศักยภาพการเผชิญเหตุและการบริการด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรค จัดการภัยคุกคามสุขภาพและดูแลประชาชนเมื่อเกิดภาวะสาธารณสุขฉุกเฉินและโรคติดต่ออุบัติใหม่

ตัวชี้วัดที่ ๑ ความสำเร็จของการมีระบบรองรับการบริหารจัดการเฝ้าระวัง คัดกรอง และตรวจวินิจฉัยโรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพ เมื่อเกิดภาวะฉุกเฉินระดับเขตสุขภาพ ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒ ระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่องในภาวะวิกฤติจากการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพ ได้แก่ ๑) เขตสุขภาพมีระบบการบริหารจัดการเตียงเพื่อรองรับผู้ป่วยวิกฤติในภาวะฉุกเฉิน ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐ และ ๒) เขตสุขภาพมีระบบบริหารจัดการ

ทรัพยากรทางการแพทย์ การสำรองยา และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นให้สามารถใช้งานได้อย่างน้อย ๒ เดือน เพื่อให้สามารถเผชิญเหตุได้อย่างรวดเร็ว ร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓ เขตสุขภาพมีแนวทางการระดมสรรพกำลังบุคลากรเพื่อดูแลประชาชนยามวิกฤติ ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๓</u> ระบบสาธารณสุขของประเทศสามารถพึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงทางยาและเวชภัณฑ์

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยสามารถผลิตยาและเวชภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์และสาธารณสุขได้ทั้งห่วงโซ่อุปทาน

ตัวชี้วัดที่ ๑ มูลค่าการสนับสนุนการผลิตยาและอุตสาหกรรมทางการแพทย์ภายในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี

ตัวชี้วัดที่ ๒ การจัดทำข้อมูลห่วงโซ่อุปทานของการผลิตยาและอุตสาหกรรมทางการแพทย์ (Resource Mapping) ที่ใช้ในภาวะฉุกเฉินเป็นประจำทุก ๒ ปี

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การพัฒนาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมด้านการแพทย์และสาธารณสุขรองรับภาวะสาธารณสุขฉุกเฉินและโรคติดต่ออุบัติใหม่

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ วางแผนและดำเนินการตามแผนการเตรียมความพร้อมป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ พัฒนาการเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการความเสี่ยงของโรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพทั้ง ๕ ด้านแก่บุคลากร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ สร้างความเข้มแข็งของศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์และสาธารณสุขรองรับภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขทั้ง ๕ ด้าน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ เสริมสร้างสวัสดิภาพและมาตรการคุ้มครองแก่บุคลากรการแพทย์เพื่อลดความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านการแพทย์และสาธารณสุขให้สอดคล้องกับกฎอนามัยระหว่างประเทศ และวาระความมั่นคงด้านสุขภาพโลก

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การพัฒนาระบบและบริการทางการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ พัฒนาระบบบัญชาการเหตุการณ์และการจัดการด้านการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อความเป็นเอกภาพของการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมศักยภาพของระบบวินิจฉัย การรักษาพยาบาลและการจัดการทรัพยากร รวมถึงระบบสำรองเวชภัณฑ์ให้สามารถเผชิญเหตุได้อย่างรวดเร็ว

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ พัฒนาเครือข่ายและกลไกเพื่อบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมทั้งระดับประเทศและนานาชาติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ ส่งเสริมการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุและการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขฉุกเฉินและโรคติดต่ออุบัติใหม่บนแนวทางที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ เตรียมแผนฟื้นฟูหลังการเกิดภาวะสาธารณสุขฉุกเฉินและโรคติดต่ออุบัติใหม่ร่วมกับทุกภาคส่วน

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๓</u> การส่งเสริมการวิจัย พัฒนานวัตกรรมและผลิตยา รวมถึงอุตสาหกรรมทางการแพทย์ภายในประเทศ ลดการพึ่งพาต่างประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ ยกระดับขีดความสามารถในการผลิตยา และอุตสาหกรรมทางการแพทย์ภายในประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ พัฒนาระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานให้มั่นคงสามารถผลิตยาและเวชภัณฑ์ในภาวะฉุกเฉินได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ สนับสนุนงบประมาณ เพื่อการวิจัย พัฒนายาและอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรในประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ จัดทำระบบฐานข้อมูลและแผนที่ทรัพยากร เพื่อการเผชิญเหตุยามฉุกเฉิน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๕ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณสุขฉุกเฉินและโรคติดต่ออุบัติใหม่ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้สู่ระดับสากล

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

กระทรวงสาธารณสุข

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๔
การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ

๑. จุดมุ่งเน้น

การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อม เพื่อป้องกันและตอบสนองต่อภัยคุกคาม รวมทั้งการบูรณาการทรัพยากรของประเทศ เพื่อใช้ในการเผชิญกับวิกฤตการณ์ระดับชาติ

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

เป้าหมาย กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีความพร้อมสูงขึ้นที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทุกมิติ และทุกระดับความรุนแรง

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมายที่ ๑</u> การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อม สำหรับการระดมทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อใช้ในกรณีที่ประเทศเผชิญกับภัยคุกคามหรือวิกฤตการณ์ระดับชาติ

ผลสัมฤทธิ์ ประเทศไทยมีความพร้อมในการระดมทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อใช้ในกรณีที่ประเทศเผชิญกับภัยคุกคาม รวมถึงเมื่อประเทศเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติ

ตัวชี้วัด การพัฒนาศักยภาพของกลไก การบริหารจัดการ และความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อใช้สำหรับการระดมทรัพยากรในกรณีที่ประเทศเผชิญกับภัยคุกคามหรือวิกฤตการณ์ระดับชาติ ร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐

<u>เป้าหมายที่ ๒</u> การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ

ผลสัมฤทธิ์ กลไกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีศักยภาพในการตอบสนอง ระงับเหตุ และควบคุมวิกฤตการณ์ระดับชาติ เพื่อลดความรุนแรงของผลกระทบและความเสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การเสริมสร้างศักยภาพการเตรียมพร้อม เพื่อรองรับภัยคุกคามและวิกฤตการณ์ระดับชาติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ จัดทำ ทบทวน และปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการในด้านที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้เอื้อต่อการบริหารจัดการเมื่อประเทศเผชิญกับปัญหาภัยคุกคาม หรือเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ทบทวนและพัฒนากลไกการบริหารจัดการ ทั้งในระดับนโยบาย ระดับอำนวยการและระดับปฏิบัติการ ให้สามารถปฏิบัติภารกิจร่วมกันได้อย่างประสานสอดคล้องเมื่อประเทศเผชิญกับปัญหาภัยคุกคาม หรือเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ ส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการวิจัยและพัฒนาร่วมกัน ตลอดจนแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในระดับมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยคุกคามและการบริหารวิกฤตการณ์,

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ ทั้งในก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ โดยการพัฒนาเครื่องมือ อุปกรณ์ ทรัพยากรทุกประเภท เทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเตรียมพร้อมรับมือได้แบบทันเวลา เพื่อให้สามารถรองรับภัยคุกคามและวิกฤตการณ์ระดับชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ ส่งเสริมการบริหารจัดการพลังงาน ด้วยการพัฒนาแหล่งพลังงานที่มีการผลิตและใช้พลังงานทดแทนในประเทศ อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานชีวมวล พลังงานน้ำ รวมถึงควรมีการศึกษาความเป็นไปได้การใช้พลังงานนิวเคลียร์ ตลอดจนสนับสนุนความร่วมมือด้านพลังงานกับต่างประเทศ และส่งเสริมพัฒนาต่อยอดการวิจัยด้านพลังงาน เพื่อนำไปสู่การสร้างความตระหนักรู้ในการใช้พลังงานแก่ผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนได้เสีย และประชาชน รวมทั้งให้มีการจัดเตรียมแผนเตรียมพร้อมและแผนบริหารวิกฤตการณ์ความมั่นคงด้านพลังงาน เพื่อไม่ส่งผลต่อการขาดแคลนพลังงานในประเทศตั้งแต่ในภาวะปกติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๖ เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหาร โดยมุ่งเน้นการมีอาหารที่เพียงพอ ปลอดภัย มีคุณค่าทางโภชนาการและสามารถเข้าถึงอาหารได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะมีคลังอาหารสำรองกรณีฉุกเฉิน ตลอดจนส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตร รวมทั้งให้มีการจัดเตรียมแผนเตรียมพร้อมและแผนบริหารวิกฤตการณ์ความมั่นคงด้านอาหาร เพื่อไม่ส่งผลต่อการขาดแคลนอาหารในประเทศตั้งแต่ในภาวะปกติ

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การจัดการทรัพยากร เพื่อเตรียมพร้อมรองรับภัยคุกคามทุกรูปแบบ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ พัฒนาประสิทธิภาพในการประเมินความต้องการใช้ทรัพยากรที่มีความจำเป็นรองรับเมื่อประเทศเผชิญกับปัญหาภัยคุกคาม หรือเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติ และจัดหาทรัพยากรให้มีความพร้อมต่อการปฏิบัติภารกิจ รวมถึงรวบรวมข้อมูลแหล่งที่มาและบัญชีทรัพยากร ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ พัฒนากลไก ระบบการสั่งการ และการบูรณาการในการระดม จัดสรรและถ่ายโอนทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติภารกิจเมื่อประเทศเผชิญกับปัญหาภัยคุกคาม หรือเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติได้อย่างทันท่วงที

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนาช่องทางการเรียนรู้และฝึกทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติภารกิจเมื่อประเทศเผชิญกับปัญหาภัยคุกคาม หรือเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติ เพื่อให้บุคลากรตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ ทั้งในภาครัฐและเอกชนให้สามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้อย่างสม่ำเสมอ

ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบุคลากรทุกภาคส่วน เพื่อเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล องค์ความรู้ และทักษะที่สำคัญ

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๓</u> การพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ กำหนด ทบทวน และพัฒนาหลักเกณฑ์หรือแนวทางการวิเคราะห์และประเมินระดับความรุนแรงของภัยคุกคาม รวมถึงการเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติของประเทศ เพื่อใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ จัดทำ ทบทวน และปรับปรุงแผน คู่มือ แนวทาง หรือแนวปฏิบัติในการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ พร้อมทั้งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการถ่ายทอดข้อมูลไปสู่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ พัฒนาขีดความสามารถในการประเมินและติดตามสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงในการเข้าสู่ภาวะวิกฤตการณ์ระดับชาติ การแจ้งเตือนภัย การประสานงานระหว่างหน่วยงานและผู้ปฏิบัติภารกิจ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเมื่อประเทศเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติไปสู่ทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ ยกระดับการบูรณาการสำหรับการบริหารจัดการภัยคุกคามในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ผ่านการจัดตั้งภาคีเครือข่ายความร่วมมือ การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันอย่างต่อเนื่อง หรือกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่เข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นองค์รวม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๕ จัดการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ทั้งในระดับชาติ ระดับหน่วยงาน และระดับท้องถิ่นเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อทดสอบประสิทธิภาพและเป็นการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานให้สามารถเผชิญกับภัยคุกคามได้

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๕
การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ

๑. จุดมุ่งเน้น

การยกระดับระบบงานข่าวกรองแห่งชาติในการเฝ้าระวัง ประเมิน ตอบสนอง และแจ้งเตือนต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว พร้อมทั้งขยายเครือข่ายเฝ้าระวัง เพื่อสนับสนุนงานข่าวกรองและการวางระบบงานข่าวกรองสำหรับป้องกันภัยคุกคามที่สำคัญ

๒. ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมาย</u> การยกระดับระบบข่าวกรองแห่งชาติในการเฝ้าระวัง ประเมิน ตอบสนอง และแจ้งเตือนสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงอันจะนำไปสู่ภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ

ผลสัมฤทธิ์ กลไกระดับนโยบายของประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำรายงานข่าวกรองที่ประเมินภัยคุกคามด้านความมั่นคงในระยะยาว (๑๐ ปีขึ้นไป) ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารและข่าวกรองที่มาจากเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนสามารถป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ได้

ตัวชี้วัดที่ ๑ รายงานข่าวกรองที่ประเมินภัยคุกคามด้านความมั่นคงในระยะยาว (๑๐ ปีขึ้นไป) เพื่อประกอบการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ รวมถึงการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๒ การขยายเครือข่ายเฝ้าระวังตามประเด็นความมั่นคงสำคัญ/พื้นที่ความมั่นคงภายในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๕ ภายในปี ๒๕๗๐

ตัวชี้วัดที่ ๓ การมีระบบเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการข่าว เพื่อการแจ้งเตือนภัยคุกคามทางไซเบอร์ภายในปี ๒๕๗๐

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การพัฒนาการประเมินสถานการณ์ความมั่นคงเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ พัฒนาขีดความสามารถในการรวบรวมและประเมินสถานการณ์ด้านการข่าว และจัดทำรายงานข่าวกรองที่ประเมินภัยคุกคามด้านความมั่นคงในระยะยาว (๑๐ ปีขึ้นไป) ในการประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายให้เท่าทันพลวัตของบริบทด้านความมั่นคง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ พัฒนาศักยภาพ เสริมสร้างองค์ความรู้ และสร้างความเชี่ยวชาญให้กับบุคลากรในประชาคมข่าวกรองให้สอดรับกับระบบ วิธีการ และกลไกที่ถูกพัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการประเมินสถานการณ์ด้านการข่าวในระยะยาว

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การพัฒนาและขยายเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นนอกภาครัฐให้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนด้านการข่าวกรอง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ แสวงหาเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นนอกภาครัฐ เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเชิงลึกในพื้นที่เป้าหมาย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ พัฒนาและขยายเครือข่ายด้านการข่าวในประเด็นความมั่นคงสำคัญกับภาคส่วนอื่นนอกภาครัฐ โดยเฉพาะภาคประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อสนับสนุนภารกิจงานด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ เสริมสร้างศักยภาพของเครือข่ายด้านการข่าวนอกภาครัฐให้มีความตระหนักรู้และนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๓</u> การเชื่อมโยง บูรณาการ และแจ้งเตือนข้อมูลด้านการข่าว เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการข่าวให้สามารถแจ้งเตือนภัยคุกคาม และป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ พัฒนาระบบ กลไก การเชื่อมโยง และการบูรณาการข้อมูลด้านการข่าวเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และสามารถแจ้งเตือนภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๖
การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง

๑. จุดมุ่งเน้น

การจัดทำและเชื่อมโยงบัญชีข้อมูลด้านความมั่นคงขนาดใหญ่เชิงดิจิทัลให้สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ

๒. ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

เป้าหมาย กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมาย</u> การมีฐานข้อมูลหรือชุดข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความมั่นคง สามารถนำไปสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงระดับชาติ

ผลสัมฤทธิ์ ระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความมั่นคง เพื่อใช้สนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

ตัวชี้วัด จำนวนของประเด็นความมั่นคง และประเด็นศักยภาพความมั่นคง ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ที่นำมาเชื่อมโยง วิเคราะห์ และประมวลผลด้วยระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เพิ่มขึ้นอย่างน้อยปีละ ๒ ประเด็น

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง เพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ พัฒนาระบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลของหน่วยงานของรัฐให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแพลตฟอร์ม สำหรับการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ จัดทำบัญชีข้อมูลด้านความมั่นคงตามประเด็นความมั่นคงและประเด็นศักยภาพความมั่นคง ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ กำหนดโจทย์ประเด็นความมั่นคงและประเด็นศักยภาพความมั่นคง ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เพื่อใช้เป็นประเด็นสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data)

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ จัดทำระบบเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ สำหรับแบ่งปันข้อมูลภายในแพลตฟอร์มด้านความมั่นคง

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การพัฒนากลไกการบริหารจัดการการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ จัดทำแผน หรือแนวทางการขับเคลื่อนการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ สร้างความร่วมมือหรือความตกลงสำหรับการเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน และแบ่งปันข้อมูลภายในแพลตฟอร์มด้านความมั่นคงตามหน้าที่อำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ จัดทำธรรมาภิบาลข้อมูลและต้องดูแลรักษาข้อมูลให้มีความมั่นคงปลอดภัย พร้อมทั้งประมวลแนวทางปฏิบัติและกรอบมาตรฐานด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบสารสนเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านดิจิทัล รวมถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๗
การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่

๑. จุดมุ่งเน้น

การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบล เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยขยายแนวคิดของการพัฒนาพื้นที่ เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ และแผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้เป็นรูปธรรม

๒. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **ประเด็นความมั่นคง**

แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

๓. เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัด

<u>เป้าหมาย</u> พื้นที่เป้าหมายระดับตำบลที่มีปัญหาความมั่นคงสำคัญเร่งด่วนลดลง

ผลสัมฤทธิ์ พื้นที่เป้าหมายระดับตำบลได้รับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและชุมชนมีความเข้มแข็ง นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

ตัวชี้วัด พื้นที่เป้าหมายระดับตำบลทั้งประเทศตามที่จังหวัดประกาศมีปัญหาความมั่นคงสำคัญเร่งด่วนลดลงร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

๔. กลยุทธ์

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๑</u> การป้องกันและแก้ไขปัญหาในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบลให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันด้านความมั่นคงในเชิงพื้นที่ โดยพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนให้สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานและสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนให้น่าอยู่ ร่วมคิดร่วมทำ ช่วยเหลือ เกื้อกูล อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวม และเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงเร่งด่วนในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบล โดยพิจารณาบนพื้นฐานประเด็นที่กำหนดไว้ในนโยบายและแผนความมั่นคง โดยเฉพาะความมั่นคงทางชายแดน ความมั่นคงทางทะเล ผู้หลบหนีเข้าเมือง การค้ามนุษย์ ยาเสพติด สาธารณภัย ความมั่นคงทางไซเบอร์ โรคติดต่ออุบัติใหม่ ตลอดจนประเด็นความมั่นคงในระดับพื้นที่สำคัญ อาทิ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับสัตว์ในพื้นที่ ปัญหาความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร และน้ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินงานของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ (ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น) ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ที่มีความสอดคล้องกับบริบทความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ เพื่อป้องกัน แก้ไข และพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย โดยเฉพาะในระดับตำบลที่มีขอบเขตของปัญหาความมั่นคงเชื่อมโยงหรือทับซ้อนกับจังหวัดใกล้เคียงที่ปรากฏปัญหาความมั่นคงเร่งด่วนและไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ด้วยกลไกระดับจังหวัดเพียงจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง จึงต้องอาศัยความร่วมมือในการขับเคลื่อนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเอกภาพ

<u>กลยุทธ์หลักที่ ๒</u> การบริหารจัดการความมั่นคงเชิงพื้นที่

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ จัดทำแนวทางการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่ตามที่สภาความมั่นคงแห่งชาติให้ความเห็นชอบ เพื่อให้เกิดการขยายผลแนวคิดการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติและแผนตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ ทบทวน ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความมั่นคงเชิงพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับการดำเนินงานในพื้นที่ โดยบูรณาการกลไกให้มีความเป็นเอกภาพและให้ประสานการดำเนินงาน ทั้งในระดับนโยบายส่วนกลางและระดับจังหวัด เพื่อกำหนดโครงการ/กิจกรรม/งบประมาณ ที่เกื้อกูลกันและกันในพื้นที่ตำบลเป้าหมายเดียวกัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ พัฒนาและเสริมสร้างแนวทางการประเมินระดับความรุนแรงของภัยคุกคามความมั่นคงเชิงพื้นที่ โดยมีหลักเกณฑ์กลางตามที่สภาความมั่นคงแห่งชาติกำหนดในการประเมินสถานการณ์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาความมั่นคงในระดับพื้นที่ รวมทั้งนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลระดับความรุนแรงของภัยความมั่นคงดังกล่าว และใช้ประโยชน์ในการประมวลผลหาพื้นที่เป้าหมายเร่งด่วน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ พัฒนาองค์ความรู้และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจงานความมั่นคงเชิงพื้นที่ โดยมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ปฏิบัติงานความมั่นคงในระดับพื้นที่ ให้สามารถดำเนินงานอย่างถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งสามารถถ่ายทอดและขยายผลองค์ความรู้ไปสู่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ พัฒนาเครือข่ายการเสริมสร้างความมั่นคงเชิงรุกในระดับพื้นที่ ทั้งภาครัฐและนอกภาครัฐ ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสานการดำเนินการ และสะท้อนความต้องการจากระดับพื้นที่สู่ระดับนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๖ พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเชิงพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลการดำเนินการ ทั้งผลผลิต ผลลัพธ์ และปัญหาอุปสรรค เพื่อให้การประมวลผลในภาพรวมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ครบถ้วน และรอบด้าน ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารทุกระดับ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายการดำเนินงานเชิงพื้นที่แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างชัดเจน

๕. หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ส่วนที่ ๕

การขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล

๑. ภาพรวมการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มีสถานะเป็นแผนระดับที่ ๒ รองรับการดำเนินการแผนระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง โดยเป็นนโยบายและแผนการขับเคลื่อนของประเทศในมิติด้านความมั่นคงในเชิงลึกให้เห็นผลสัมฤทธิ์การดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในห้วง ๕ ปี (เป้าหมายระยะปานกลาง) และใช้เป็นกรอบทิศทางเชิงนโยบายควบคู่ไปกับการดำเนินการร่วมกับแผนระดับที่ ๒ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ให้มีการขับเคลื่อนไปในคราวเดียวกัน โดยให้หน่วยงานของรัฐนำไปจัดทำแผนระดับที่ ๓ โดยจะต้องถ่ายทอดเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ไปเป็นแนวทางการจัดทำและขับเคลื่อนให้เห็นผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรมในห้วงระยะเวลา ๕ ปี

การจัดทำแผนระดับที่ ๓ ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) จะเป็นกลไกสำคัญในการแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐในแต่ละปีงบประมาณ และห้วง ๕ ปี อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาตามที่กำหนดตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship: XYZ)

แนวทางการขับเคลื่อน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลมุ่งเน้นการบูรณาการ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนตามแนวทางบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Whole-of-Government Approach) และแนวทางบูรณาการการทำงานที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วม (Whole-of-Society Approach) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวม จึงกำหนดให้มีการบูรณาการ ทั้งในเชิงโครงสร้างและกลไก การถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดลงสู่ระดับหน่วยงาน เพื่อเชื่อมโยงให้การดำเนินการมีทิศทางเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน รวมทั้งให้มีหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อนที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันในลักษณะประสานเชื่อมโยงแบบเครือข่าย รวมทั้งให้นำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เป็นกรอบทิศทางการจัดสรรงบประมาณภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ

ด้วยเหตุนี้ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) จึงนำหลักการบริหารงานคุณภาพ (Plan Do Check Act: PDCA) มาใช้ในกระบวนการทำงานให้เป็นระบบมากขึ้นตามแนวทางวงจรนโยบายให้สามารถแปลงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒. แนวทางการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล

ยึดหลักการบริหารงานคุณภาพ (Plan Do Check Act: PDCA) เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงาน “ตั้งเป้า ปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง” โดยครอบคลุมการดำเนินงาน ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๒.๑ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (Plan) ให้กลไกการบริหารจัดการ ทั้งเชิงแผนยุทธศาสตร์และเชิงภารกิจ วางแผนร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยให้ภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล โดยนำสาระสำคัญของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ที่มีการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ และผลสัมฤทธิ์ของ ๑๗ นโยบาย

และแผนความมั่นคง ไปถ่ายทอดในการจัดทำแผนระดับที่ ๓ และวางแผนจัดทำคำของบประมาณตามยุทธศาสตร์ การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ

๒.๒ การปฏิบัติ (Do) ให้กลไกการบริหารจัดการ ทั้งเชิงแผนยุทธศาสตร์และเชิงภารกิจ ดำเนินการตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และหน่วยงานของรัฐจัดทำแผนระดับที่ ๓ ตามภารกิจที่รับผิดชอบรองรับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่ต้องมีการวัดผลสำเร็จของการดำเนินงานด้วยการถ่ายทอดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม ทั้งในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทุกกระบวนการของวงจรหลักการบริหารงานคุณภาพ โดยมีหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นหน่วยประสานงานกลาง (Focal Point) เพื่อบูรณาการขับเคลื่อน ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคง ผ่านการติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และประเมินผลสำเร็จขั้นต้นของการแปลงนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ไปสู่การปฏิบัติ

๒.๓ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (Check) ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน ดำเนินการประมวลข้อมูลการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เพื่อรายงานผลการดำเนินงานเสนอสภาความมั่นคงแห่งชาติ โดยใช้ประโยชน์จากระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform: eMENSCR) ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการติดตามผลการดำเนินการเพื่อแจ้งเตือนล่วงหน้าในกรณีประเด็นที่ต้องเร่งดำเนินการ หรือต้องเร่งแก้ไขให้เท่าทันต่อสถานการณ์ และจำเป็นต้องปรับแผนการดำเนินการประจำปี/แผนงบประมาณ โดยขั้นตอนการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล แบ่งออกเป็น ๒ ห้วงสำคัญ ดังนี้

๒.๓.๑ การติดตามความคืบหน้าการดำเนินการรอบ ๖ เดือน เพื่อติดตามประเมินผลในระหว่างที่แผนงานและโครงการต่าง ๆ อยู่ระหว่างการดำเนินการ เพื่อตรวจติดตามว่าการดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กรอบระยะเวลา และการสำรวจปัญหาอุปสรรคที่อาจส่งผลให้การดำเนินการล่าช้าหรือไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนด

๒.๓.๒ การประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานรายปี และราย ๕ ปี เป็นการประเมินผลว่าแผนงานและโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จสามารถบรรลุเป้าหมาย ผลผลิต และผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ทั้งในระหว่างและหลังจากสิ้นสุดแผน ตลอดจนประเมินผลกระทบที่เป็นการศึกษาวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงที่เกิดเนื่องมาจากการดำเนินงานที่สำคัญภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ตลอดจนความสามารถในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ การรายงานผลสัมฤทธิ์ให้เสนอสภาความมั่นคงแห่งชาติรับทราบ พร้อมทั้งเผยแพร่ผลการดำเนินงานที่สำคัญให้สาธารณชนรับทราบ และจัดให้มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน เพื่อเป็นประโยชน์ในการทบทวน ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการดำเนินงาน

๒.๔ การทบทวน ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการดำเนินงาน (Act) ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติวิเคราะห์และประมวลข้อมูลรายงานให้สภาความมั่นคงแห่งชาติรับทราบ สำหรับกรณีที่สถานการณ์ของโลก

หรือสถานการณ์ของประเทศเปลี่ยนแปลงไป จนไม่สามารถหรือไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการตามเป้าหมายนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) หรือการปรับรายละเอียดของกลไกการบริหารจัดการ หรือการขับเคลื่อนการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอสภาความมั่นคงแห่งชาติดำเนินการตามหน้าที่อำนาจต่อไป

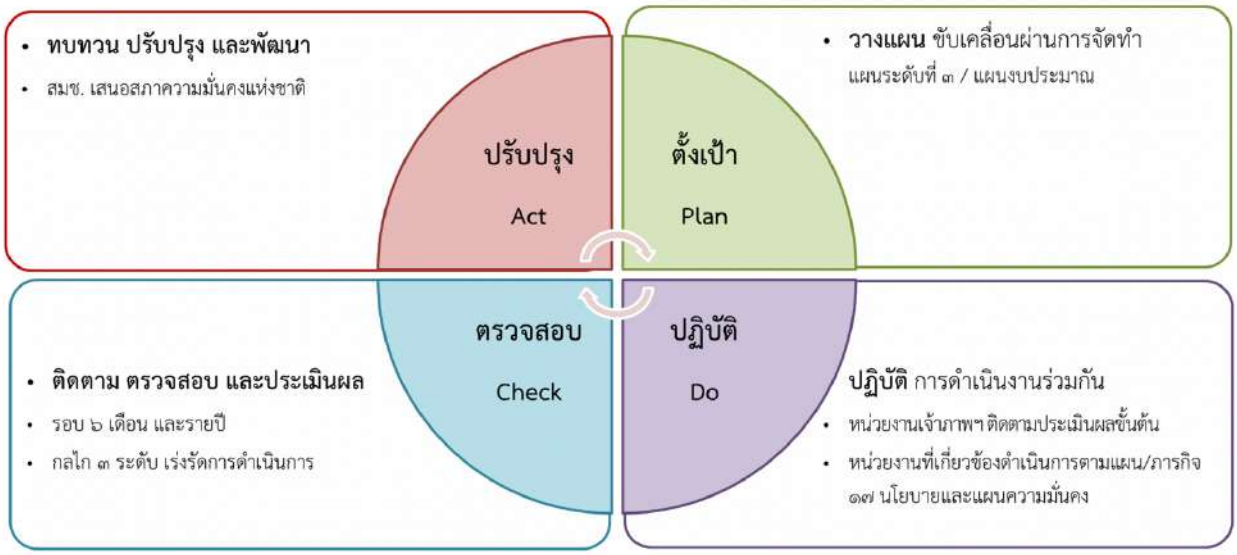

๓. กลไกการบริหารจัดการ

กลไกการบริหารจัดการมีความสำคัญในการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ตามหลักการบริหารงานคุณภาพ (Plan Do Check Act: PDCA) ทั้ง ๔ ขั้นตอน เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงาน “ตั้งเป้า ปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง”

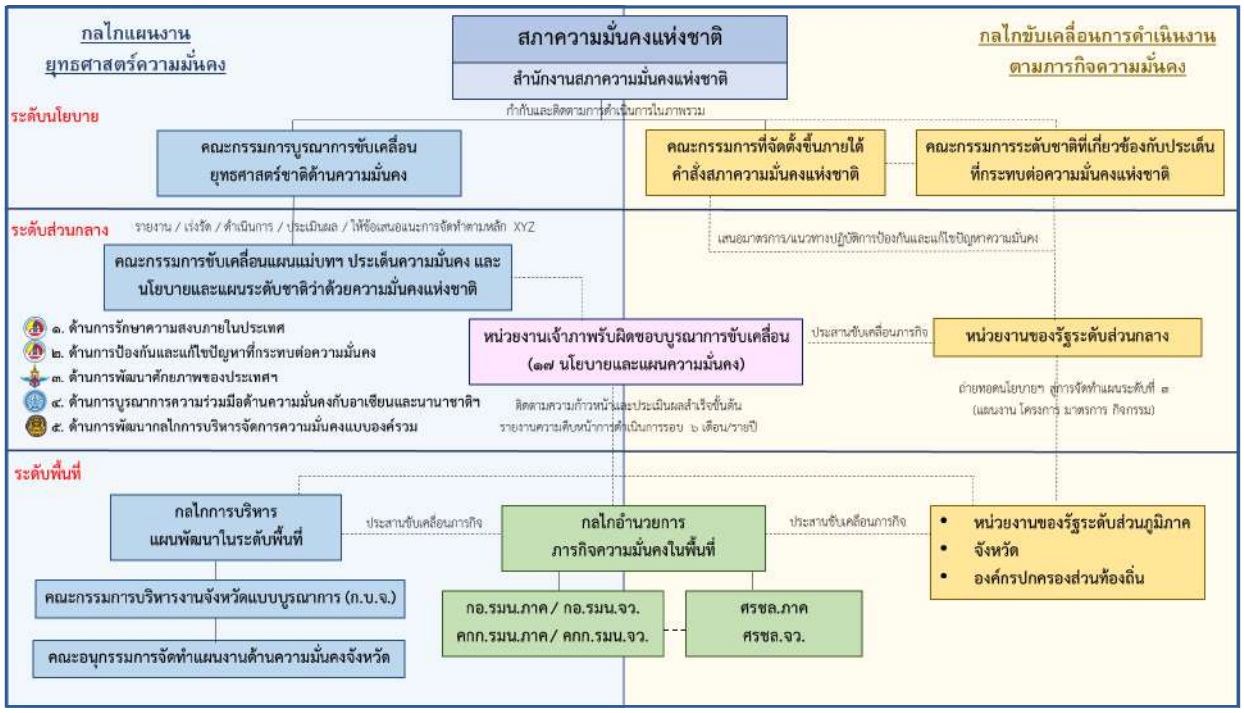

๓.๑ สภาความมั่นคงแห่งชาติ (นายกรัฐมนตรี/ประธานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นประธาน) เป็นกลไกหลักในการกำกับและติดตามการดำเนินการในภาพรวมของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) รวมถึงการพิจารณาปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการ และการขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๓.๒ กลไกแผนงานยุทธศาสตร์ความมั่นคง เป็นกลไกหลักสำคัญที่สภาความมั่นคงแห่งชาติจัดตั้งขึ้นเพื่อผลักดันการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล โดยถ่ายทอดแผนระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง แผนระดับที่ ๒ (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง และ ประเด็นการต่างประเทศ) ไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ ๓ (แผนปฏิบัติการด้าน... แผนปฏิบัติราชการ และแผนพัฒนาในระดับพื้นที่) แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๓.๒.๑ ระดับนโยบาย คือ **คณะกรรมการบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง** (รองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน) เป็นกลไกการขับเคลื่อน ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) และเชื่อมโยงกับกลไกอื่น ๆ ด้านความมั่นคง

๓.๒.๒ ระดับส่วนกลาง คือ **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ** (หัวหน้าส่วนราชการที่รับผิดชอบในแต่ละคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อย เป็นประธาน) เป็นกลไกการขับเคลื่อน ติดตาม และการรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงให้มีความเหมาะสมและเป็นเอกภาพ โดยมีการบูรณาการกลไกการดำเนินการระหว่างแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ โดยรายงานผลเสนอคณะกรรมการบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงและสภาความมั่นคงแห่งชาติ ประกอบด้วย ๕ คณะย่อย ดังนี้

๑) **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ** (เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นประธาน)

๒) **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง** (เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นประธาน)

๓) **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ** (ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธาน)

๔) **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ** (ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน)

๕) **คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม** (เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นประธาน)

๓.๒.๓ ระดับพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้องกับ**กลไกการบริหารแผนพัฒนาในระดับพื้นที่** ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ

๑) **กระทรวงมหาดไทย** เป็นหน่วยงานบูรณาการสำคัญในการเสนอแผนหรือแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงในระดับพื้นที่ รองรับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ให้กลไกที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ ซึ่งจะส่งผลต่อการถ่ายทอดไปสู่การจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่เป็นลักษณะแผนเดียวกัน (One Plan) ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน) ระดับตำบล (แผนชุมชนระดับตำบล/แผนพัฒนาตำบล) ระดับอำเภอ (แผนพัฒนาอำเภอ) ระดับจังหวัด (แผนพัฒนาจังหวัด/แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด/การจัดทำและบริหารงบประมาณจังหวัด) และระดับกลุ่มจังหวัด (แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด/แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด/การจัดทำและบริหารงบประมาณกลุ่มจังหวัด) รวมถึงประสานกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่รับผิดชอบการจัดทำเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาภาค พร้อมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

๒) **คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.)** เป็นกลไกหลักสำคัญที่เป็นแกนกลางในการผลักดันแผนงานด้านความมั่นคงในแผนพัฒนาระดับพื้นที่

๓) **คณะอนุกรรมการจัดทำแผนงานด้านความมั่นคงจังหวัด** เป็นกลไกสนับสนุนในการให้ข้อเสนอแผนและบูรณาการแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ให้สนับสนุนและสอดประสานกันในพื้นที่เป้าหมายด้านความมั่นคงของจังหวัด โดยทุกจังหวัดมีกลไกคณะอนุกรรมการดังกล่าวที่มีองค์ประกอบ อาทิ รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย ผู้แทนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาคหรือจังหวัด ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลภาคหรือจังหวัด ภาคเอกชน ภาคีภาคประชาสังคม

๓.๓ กลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานตามภารกิจความมั่นคง เป็นกลไกขับเคลื่อนดำเนินการของหน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบในแต่ละประเด็นความมั่นคงหรือประเด็นศักยภาพความมั่นคงภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) การจัดทำและขับเคลื่อนแผนระดับที่ ๓ รวมทั้งกรณีมีเรื่องสำคัญที่เห็นควรเสนอให้กลไกสภาความมั่นคงแห่งชาติตัดสินใจ แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๓.๓.๑ ระดับนโยบาย ประกอบด้วย ๒ กลไก ดังนี้

๑) **คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นภายใต้คำสั่งสภาความมั่นคงแห่งชาติ** อาทิ คณะกรรมการนโยบายของสภาความมั่นคงแห่งชาติ คณะกรรมการร้อยกรองงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ คณะกรรมการประสานงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ คณะกรรมการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และคณะกรรมการนโยบายวิชาการด้านความมั่นคง

๒) **คณะกรรมการระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ** อาทิ คณะกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ คณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ และคณะกรรมการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง

๓.๓.๒ ระดับส่วนกลาง

๑) **หน่วยงานของรัฐระดับส่วนกลาง** ให้หน่วยงานระดับกระทรวงและกรม แปลงนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ไปสู่การปฏิบัติ อาทิ การถ่ายทอดนโยบายและแผนความมั่นคงที่มีภารกิจรับผิดชอบ การจัดทำแผนระดับที่ ๓ มาตรการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ

๒) **คณะที่ปรึกษาของสภาความมั่นคงแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙** เพื่อติดตาม ประเมิน วิเคราะห์สถานการณ์อันเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งให้คำแนะนำ คำปรึกษา และความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ หรือพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติตามที่สภาความมั่นคงแห่งชาติมอบหมาย

๓.๓.๓ ระดับพื้นที่ คือ หน่วยงานของรัฐระดับภูมิภาค จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานและ/หรือกลไกในระดับพื้นที่อื่น ๆ ที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง

๓.๔ กลไกอำนวยการที่มีภารกิจความมั่นคงในพื้นที่ เป็นกลไกอำนวยการ ประสานงาน และสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐในภารกิจความมั่นคงในพื้นที่ ประกอบด้วย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลภาค ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลจังหวัด คณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค และคณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด

๓.๕ กลไกสนับสนุนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล เป็นกลไกที่มีหน้าที่อำนาจและความรับผิดชอบตามกฎหมายและความเชี่ยวชาญของหน่วยงาน โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ

๓.๖ หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

๓.๖.๑ หลักเกณฑ์พิจารณากำหนดหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อน

๑) กำหนดให้มีหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อนในทุกนโยบายและแผนความมั่นคง จำนวน ๑ หน่วยงาน เพื่อให้เกิดเอกภาพในการดำเนินการตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๒) สอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่อำนาจของหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญหรือความรับผิดชอบโดยตรงในแต่ละประเด็นความมั่นคงหรือประเด็นศักยภาพความมั่นคง หรือเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้

๓) เป็นหน่วยงานของรัฐ อันหมายรวมถึงหน่วยงานในกำกับของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน กรณีเป็นส่วนราชการให้ระบุเป็นระดับกระทรวง ยกเว้นกรณีที่มีภารกิจเกี่ยวข้องโดยตรงหน่วยเดียว หรือมีส่วนสำคัญอย่างชัดเจนให้ระบุเป็นระดับกรมหรือเทียบเท่า

๔) เป็นหน่วยงานเดียวกับ “แนวความคิดในการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง” ตามที่ปรากฏในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง โดยอาศัยการแบ่งมอบความรับผิดชอบให้หน่วยงานในระดับต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ทั้งนี้ นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๓ การบริหารจัดการด้านสาธารณสุขฉุกเฉินและโรคติดต่ออุบัติใหม่ เป็นประเด็นที่ไม่ได้กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง จึงพิจารณาหน่วยงานที่มีภารกิจและหน้าที่อำนาจรับผิดชอบสำคัญต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนอย่างชัดเจน

๓.๖.๒ การแบ่งมอบความรับผิดชอบ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)	หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการ
คณะที่ ๑ : คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ	
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
คณะที่ ๒ : คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง	
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๓ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน	กระทรวงมหาดไทย
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล	ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๕ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๗ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘ การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด	กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด)
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๙ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	กระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย)
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๐ การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์	สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๑ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๓ การบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่	กระทรวงสาธารณสุข
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๗ การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)	หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการ
คณะที่ ๓ : คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ	
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๒ การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ	กระทรวงกลาโหม
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๕ การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ	สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
คณะที่ ๔ : คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ	
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๒ การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ	กระทรวงการต่างประเทศ
คณะที่ ๕ : คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนย่อยด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม	
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๖ การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๓.๖.๓ แนวทางการดำเนินการ

๑) เป็นหน่วยรับผิดชอบประสานงานกลางเพื่อบูรณาการขับเคลื่อนติดตามความคืบหน้าการดำเนินการและประเมินผลสัมฤทธิ์ขั้นต้นให้เกิดเอกภาพในการบริหารจัดการ และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๒) อาจพิจารณาใช้กลไกที่มีหน้าที่อำนาจสอดคล้องกับประเด็นตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เป็นกลไกกลางในการประสานขับเคลื่อนภารกิจและบูรณาการการปฏิบัติ

๓) หากมีประเด็นที่ต้องการรับการสนับสนุนเชิงนโยบายให้หน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อนประสานสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อเสนอสภาความมั่นคงแห่งชาติพิจารณา

๔) การรายงานผลความคืบหน้าการดำเนินการรอบ ๖ เดือน และรายปี ให้หน่วยงานเจ้าภาพบูรณาการขับเคลื่อนพิจารณาประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลตามที่ได้รับมอบหมาย อาทิ ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ กลไกความมั่นคงเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้อง และระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) โดยแจ้งให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อประมวลผลในภาพรวมเสนอสภาความมั่นคงแห่งชาติต่อไป

๕) การกำหนดหน่วยงานสนับสนุนในระยะต่อไปให้หน่วยงานเจ้าภาพบูรณาการขับเคลื่อนมีส่วนร่วมในการพิจารณาร่วมกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๔.๑ รัฐบาลให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) อย่างต่อเนื่อง โดยให้การสนับสนุนทรัพยากรแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินภารกิจให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ตลอดจนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ไปสู่การปฏิบัติ

๔.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการและขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติมีแนวทางและกลยุทธ์สร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจแก่หน่วยงานในระดับนโยบาย กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับความสำคัญและความมุ่งหมายของนโยบาย จุดเน้นสำคัญที่ควรเร่งดำเนินการ กลไกการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการดำเนินการ ทั้งเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม

๔.๓ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ไปสู่การจัดทำแผนระดับที่ ๓ เพื่อให้สามารถสะท้อนการแปลงนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ไปสู่การปฏิบัติตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะความสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และห่วงโซ่คุณค่าประเทศไทย (Value Chain Thailand) รวมทั้งนำไปเป็นหลักการจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของโครงการและการดำเนินงานให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๔.๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมด้านทรัพยากร สามารถปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการตามภารกิจที่รับผิดชอบ ให้สอดคล้องกับแนวทางตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และสถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความพร้อม**ด้านงบประมาณ**ที่เพียงพอและสามารถดำเนินการให้เกิดผลอย่างคุ้มค่า **ด้านบุคลากร**ทั้งในระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติในการพัฒนาแผนงาน/โครงการของหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบาย รวมไปถึงการมีบุคลากรที่เข้าใจบริบทงานความมั่นคง และ**ด้านการบริหารจัดการ** โดยพัฒนาปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่นคล่องตัว บนพื้นฐานของการบูรณาการงานให้เกิดความประสานสอดคล้องในการปฏิบัติ และสร้างภาคีความร่วมมือกับทุกภาคส่วนอย่างใกล้ชิด เพื่อมุ่งรับมือกับภัยคุกคามและบริหารจัดการความเสี่ยงด้านความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ ในเชิงรุก โดยมีการติดตามและประเมินความสำเร็จตามเป้าหมายและตัวชี้วัดอย่างต่อเนื่อง

๔.๕ การพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้หน่วยงานของรัฐให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณสำหรับแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ ให้หน่วยงานของรัฐเสนอแผนงานหรือโครงการดังกล่าวต่อสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็น และให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่

อำนาจในการจัดทำงบประมาณนำความเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณาด้วย โดยแผนงานหรือโครงการใดจะถือเป็นแผนงานหรือโครงการเรื่องสำคัญให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

๔.๖ การบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ทั้งภาครัฐ (ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น) ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ผ่านกลไก คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือกลไกรูปแบบอื่นภายใต้สภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือหน่วยงานอื่นจัดตั้งขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมโดยสนับสนุนข้อมูลหรือทรัพยากรด้านต่าง ๆ ต่อการดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงได้อย่างแท้จริง

๔.๗ การขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) สามารถดำเนินการไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) แผนด้านความมั่นคงเฉพาะเรื่อง และแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อสนับสนุน อำนวยการ หรือประสานการดำเนินการที่จำเป็น รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเร่งรัดหรือปรับปรุงการดำเนินงานดังกล่าวให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเห็นว่าการดำเนินงานใดของหน่วยงานของรัฐไม่เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) หรือแผนด้านความมั่นคงเฉพาะเรื่อง หรือแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ ให้เสนอความเห็นต่อสภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อพิจารณาเสนอเรื่องต่อนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี พิจารณาตามที่เห็นสมควรต่อไป

ส่วนที่ ๖

ภาคผนวก

ผนวก ก

กระบวนการจัดทำ

กระบวนการจัดทำ (ร่าง) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การกำหนดเค้าโครงและกรอบทิศทาง

๑.๑ หลักการ ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ผ่านมา (ฉบับแรกที่มีการเผยแพร่อย่างเป็นทางการ พ.ศ. ๒๕๔๑ – ๒๕๔๔) จนถึงฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง และ (ร่าง) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ รวมทั้งนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาที่มีจุดเด่นการกำหนดขอบเขตและชี้เป้าประเด็นความมั่นคงที่ต้องดำเนินการภายใน ๔ ปี สหราชอาณาจักรที่มีแนวคิดการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความมั่นคง เป็นต้น

๑.๒ วิธีการ ดำเนินการโดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ โดยมีการหารือภายในหน่วยงานและนำเสนอคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อจัดทำร่างนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) พิจารณาเห็นชอบ

๒. การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมและผลกระทบด้านความมั่นคง

๒.๑ หลักการ วิเคราะห์ความสำคัญของภูมิยุทธศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐศาสตร์ไทยที่ส่งผลต่อความมั่นคงแห่งชาติ การประเมินขีดความสามารถของประเทศเพื่อเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ โดยเฉพาะผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และแนวโน้มสถานการณ์ในระดับโลก ทำให้กรอบการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มความมั่นคงได้ใช้กระบวนการวิเคราะห์ด้านการคาดการณ์อนาคตเชิงยุทธศาสตร์เพื่อประเมินความเสี่ยงภัยคุกคามที่จะส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศในห้วง ๕ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

๒.๒ วิธีการ แบ่งออกเป็น ๑) **สำรวจเอกสาร** ได้แก่ แผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง รายงานสถานการณ์ความมั่นคงในรอบ ๕ ปีของคณะที่ปรึกษาการข่าวจากการประมวลข้อมูลโดยสำนักข่าวกรองแห่งชาติ และกองประเมินภัยคุกคามของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ งานวิจัยของคณะที่ปรึกษาด้านวิชาการ และบทความทางวิชาการ

ที่เกี่ยวข้อง ๒) **ประชุมหารือและขอรับข้อมูลสนับสนุนร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง** อาทิ ภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคการเมือง ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน และ ๓) **หารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับกลไกและหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้อง** อาทิ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คณะที่ปรึกษาของสภาความมั่นคงแห่งชาติ คณะอนุกรรมการจัดทำข้อเสนอทางวิชาการ เพื่อเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนด้านความมั่นคง และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๓. การวิเคราะห์ความเสี่ยงของภัยคุกคามและจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความมั่นคง

๓.๑ หลักการ สังเคราะห์ข้อมูลแนวโน้มความเสี่ยงและโอกาส โดยใช้หลักการประเมินความเป็นไปได้และผลกระทบ จึงกำหนดประเด็นความมั่นคงที่พิจารณาบนพื้นฐานผลประโยชน์แห่งชาติ การประเมินสถานการณ์และการศึกษาของคณะที่ปรึกษาด้านวิชาการ ซึ่งประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ พบว่า ความเสี่ยงของภัยคุกคามในปัจจุบันและแนวโน้มเปลี่ยนผ่านระยะต่อไป มีทั้งสิ้น ๒๘ ประเด็นความมั่นคง ดังนี้

๑. สถาบันหลักของชาติ	๒. ความขัดแย้งทางการเมือง	๓. ความแตกแยกของคนในชาติและความรุนแรงในสังคม	๔. ปัญหาอาชญากรรมภายในประเทศ
๕. การป้องกันประเทศ	๖. ความมั่นคงทางชายแดน	๗. ความมั่นคงทางทะเล	๘. ความมั่นคงทางอากาศและอวกาศ
๙. ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๑๐. สาธารณภัย	๑๑. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑๒. ความมั่นคงทางพลังงาน
๑๓. ความมั่นคงทางอาหาร	๑๔. ความมั่นคงทางน้ำ	๑๕. การเปลี่ยนแปลงทางภูมิประชากรศาสตร์	๑๖. ผู้หลบหนีเข้าเมือง
๑๗. ยาเสพติด	๑๘. การก่อการร้าย	๑๙. โรคติดต่ออุบัติใหม่	๒๐. ความมั่นคงทางไซเบอร์
๒๑. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ	๒๒. การฟอกเงิน	๒๓. การค้ามนุษย์และชิ้นส่วนมนุษย์	๒๔. ฉ้อโกงข้ามชาติ
๒๕. การปลอมแปลงเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับตัวบุคคล	๒๖. ทุจริตคอร์รัปชัน	๒๗. การแข่งขันขยายอิทธิพลของมหาอำนาจและขั้วอำนาจต่าง ๆ	๒๘. การสะสมและแพร่ขยายอาวุธ รวมถึงการค้าและการลักลอบค้าอาวุธผิดกฎหมาย

๓.๒ วิธีการ

๓.๒.๑ เครื่องมือทางวิชาการร่วมกับคณะที่ปรึกษาด้านวิชาการ มุ่งเน้นการประเมินแนวโน้มอนาคตเชิงยุทธศาสตร์ และการบริหารจัดการความเสี่ยง

๓.๒.๒ จัดทำหลักเกณฑ์ประเมินภาพรวมระดับความเป็นไปได้และระดับผลกระทบของแนวโน้มความเสี่ยงและโอกาสประเด็นความมั่นคง แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

๑) ระดับคะแนนสีแดง เป็นประเด็นที่จะส่งผลกระทบและแนวโน้มความเสี่ยงสูงอย่างร้ายแรง

๒) ระดับคะแนนสีส้ม เป็นประเด็นที่จะส่งผลกระทบและแนวโน้มความเสี่ยงสูงอย่างมาก

๓) ระดับคะแนนสีเหลือง เป็นประเด็นที่จะส่งผลกระทบและแนวโน้มความเสี่ยงสูง

๔) ระดับคะแนนสีเขียว เป็นประเด็นที่จะส่งผลกระทบและแนวโน้มความเสี่ยงเฝ้าระวัง

๓.๒.๓ สำรวจความเห็นและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงด้วยเทคนิคเดลฟาย เพื่อจัดลำดับความสำคัญประเด็นความมั่นคงที่มีผลกระทบและความเสี่ยงตามเกณฑ์ระดับคะแนนที่กำหนดไว้

๓.๒.๔ กำหนดประเด็นความมั่นคงที่มีความสำคัญในระดับคะแนนสีแดง และระดับคะแนนสีส้ม รวมทั้งสิ้น ๑๓ ประเด็นความมั่นคง ซึ่งจำเป็นต้องมีเครื่องมือสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน ทำให้จำแนกออกเป็น ๒ หมวด ได้แก่ ๑) หมวดประเด็นความมั่นคง และ ๒) หมวดประเด็นศักยภาพความมั่นคง ทั้งนี้ ประเด็นอื่นยังคงได้รับความสำคัญไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

๔. การกำหนดประเด็นนโยบายด้านความมั่นคงและแนวทางการขับเคลื่อน

๔.๑ หลักการ กำหนดขอบเขตความมั่นคงแบบองค์รวมและจัดวางทิศทางการขับเคลื่อนให้ชัดเจน ที่เล็งเห็นผลความสำเร็จในระยะ ๕ ปี โดยใช้ข้อมูลจากการประเมินแนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคง และการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความมั่นคง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๒ วิธีการ ดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมถึงกลไกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการยกร่างมี ๒ กลไกหลัก ได้แก่ ๑) คณะทำงานยกร่างนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และ ๒) คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อจัดทำร่างนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๕. การเสนอ (ร่าง) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๕.๑ หลักการ เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ กำหนดให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ จัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ตามเป้าหมายและแนวทางที่สภาความมั่นคงแห่งชาติกำหนด เพื่อเสนอต่อสภาความมั่นคงแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ รวมทั้งให้มีการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและของประชาชน และทำเป็นประกาศพระบรมราชโองการ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๕.๒ วิธีการ เสนอกลไกพิจารณา ดังนี้ ๑) คณะกรรมการร้อยกรองงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ (เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นประธาน) ๒) คณะกรรมการนโยบายของสภาความมั่นคงแห่งชาติ (รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน) ๓) สภาความมั่นคงแห่งชาติ (นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน) และ ๔) คณะรัฐมนตรี หลังจากนั้นเสนอทูลเกล้าฯ เพื่อประกาศพระบรมราชโองการ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ ได้เสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ (นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน) รับทราบด้วย เพื่อแสดงความสอดคล้องและความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ผนวก ข

ความเปลี่ยนแปลง
บริบทความมั่นคงในระยะ ๕ ปี

ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญความเสี่ยงหลายประการที่มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในหลายระดับ เนื่องจากลักษณะของภัยคุกคามมีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความสลับซับซ้อน และความคลุมเครือ (VUCA World) อันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยระหว่างประเทศ ส่งผลให้สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นมีความรุนแรงและยากจะคาดการณ์ รูปแบบภัยคุกคามจะมีความหลากหลาย และมีลักษณะผสมผสาน ปัญหาข้ามพรมแดนแปรผันตามความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อน ทั้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และแนวโน้มสถานการณ์ในระดับโลก ทำให้กรอบการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มความมั่นคงได้ใช้กระบวนการวิเคราะห์ด้านการคาดการณ์อนาคตเชิงยุทธศาสตร์เพื่อประเมินความเสี่ยงภัยคุกคามที่จะส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศในห้วง ๕ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ๑) ระดับโลก ๒) ระดับภูมิภาค และ ๓) ระดับประเทศ โดยพิจารณาจากมุมมองผลกระทบภายนอกที่ส่งผลต่อไทย และมุมมองสถานการณ์ภายในประเทศที่ส่งผลต่อภายนอก

๑. ความเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคงในระดับโลก

๑.๑ การแข่งขันขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจและขั้วอำนาจต่าง ๆ

ในห้วงที่ผ่านมามีการแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจ และขั้วอำนาจต่าง ๆ ของโลกอย่างเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันของประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาผ่านการสานต่อการดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก เพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของจีนที่มีต่อโครงการข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และการนำเสนอให้มีการจัดตั้งกรอบความริเริ่มความมั่นคงโลก ซึ่งเป็นแนวคิดความมั่นคงโลกแบบองค์รวมที่จีนได้นำเสนอ

ในขณะเดียวกัน หากสถานการณ์ความขัดแย้งหรือวิกฤตการณ์การสู้รบของประเทศมหาอำนาจหนึ่งที่มีต่อประเทศอื่นมีสัญญาณบ่งชี้การขยายผลกระทบในวงกว้างไปสู่ระดับโลกได้ ทั้งในเรื่องการแสดงท่าทีและการดำเนินการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การดำเนินนโยบายรองรับการเปลี่ยนแปลงห่วงโซ่อุปทานโลกและปัญหาทางเศรษฐกิจ หากประเทศคู่ขัดแย้งเป็นผู้ส่งออกสินค้าสำคัญ อาทิ สินค้าทางการเกษตร น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ที่เป็นวัตถุดิบสำคัญในภาคการผลิตด้วยแล้ว ก็อาจนำไปสู่ความผันผวนของราคาพลังงาน อาหาร รวมถึงสินค้าหลายประเภท และส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนจนเกิดเป็นภาวะวิกฤติได้ ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมรับมือวิกฤตการณ์ความมั่นคงดังกล่าว โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสมดุลความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน เพื่อลดความเสี่ยงต่อความมั่นคงแห่งชาติและคุณภาพชีวิตของคนในชาติ ตลอดจนการพัฒนาระบบป้องกันประเทศและการเตรียมพร้อมแห่งชาติ เพื่อรองรับกับภัยคุกคามต่อความมั่นคงด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น อาทิ อาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง และความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

นอกจากนี้ แนวโน้มการรวมกลุ่มของขั้วอำนาจต่าง ๆ ได้มีการต่อรองผลประโยชน์ร่วมกันและเร่งรัดกระบวนการแยกตัวของระบบการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีระหว่างกลุ่มประเทศต่าง ๆ ให้ชัดเจนและรวดเร็วยิ่งขึ้น อาทิ กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคอินโด – แปซิฟิกของพันธมิตรความมั่นคงสี่ฝ่าย ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา อินเดีย ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย (Quadrilateral Security Dialogue: QUAD) และกลุ่ม AUKUS (Australia – the United Kingdom – the United States) เพื่อเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การพัฒนาทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี การเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพและยุทโธปกรณ์ การแสวงหาทรัพยากรและพื้นที่อิทธิพลใหม่ ๆ การรวมกลุ่มพันธมิตรที่มีผลประโยชน์

สอดคล้องกัน ตลอดจนการปิดล้อมหรือสกัดกั้นอิทธิพลของประเทศที่เป็นคู่ขัดแย้ง อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มการรวมกลุ่มกันในรายประเด็นผลประโยชน์ที่มีความเชื่อมโยงทับซ้อนกันระหว่างประเทศในแต่ละขั้วอำนาจไม่ได้แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิงด้วย

การดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และสร้างความท้าทายต่อการดำเนินนโยบายความมั่นคงกับต่างประเทศ อันส่งผลต่อการกำหนดจุดยืนของไทยในเวทีการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยมีแนวโน้มการแข่งขันเพื่อขยายอิทธิพล ๒ เรื่องสำคัญ ดังนี้

๑.๑.๑ การสะสมอาวุธและการแพร่ขยายอาวุธ

ข้อบ่งชี้การใช้จ่ายงบประมาณทางทหารทั่วโลกและรายงานสถานการณ์การขัดกันทางอาวุธ (Armed conflict) ที่เพิ่มสูงขึ้นได้สร้างบรรยากาศความหวาดระแวงและความไม่ไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน ส่งผลให้แต่ละประเทศและพันธมิตรของขั้วอำนาจเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศให้พร้อมรับมือด้วยการเพิ่มปริมาณการสะสมอาวุธ การปรับยุทธศาสตร์เพื่อเตรียมความพร้อมหากเกิดวิกฤตการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศ และการพัฒนาแสนยานุภาพและเทคโนโลยีทางการทหาร โดยนำไปสู่การแพร่ขยายของอาวุธตามแบบ (conventional weapons) และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destruction: WMD) รวมถึงอาวุธไฮเปอร์โซนิกหรืออาวุธความเร็วเหนือเสียง (Hypersonic Weapon) ซึ่งนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน และการนำไปใช้ในอาชญากรรม หากอาวุธดังกล่าวอยู่ภายใต้การครอบครองของรัฐที่มีสถานการณ์ขัดกันทางอาวุธหรือตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐบางกลุ่ม ทำให้เกิดความพยายามในการจัดระเบียบโลกเพื่อควบคุมและลดอาวุธอันจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงของรัฐ

ไทยมีความเสี่ยงจากการเป็นพื้นที่แสวงประโยชน์เพื่อการจัดหา จัดซื้อ ลักลอบขนส่ง และลำเลียงสินค้าอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนการถูกกดดันให้มีการควบคุมและลดอาวุธที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ

๑.๑.๒ การแสวงประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม

การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัลของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ ๔ ได้สร้างพลวัตให้ประเทศมหาอำนาจ ประเทศที่มีศักยภาพ และตัวแสดงระหว่างประเทศ เพื่อขยายอิทธิพลในการเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติ ด้วยการพัฒนาและเสริมสร้างความทันสมัยของเทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งอนาคต ที่เน้นการต่อยอดและผสมผสานเทคโนโลยีต่างสาขาเข้าด้วยกัน อาทิ เทคโนโลยีควอนตัม การจัดการระบบแพลตฟอร์ม การวิเคราะห์และเข้าถึงข้อมูลขนาดใหญ่ การใช้ประโยชน์จากปัญญาประดิษฐ์ หุ่นยนต์ และระบบอัตโนมัติ ซึ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมดังกล่าวมีแนวโน้มถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือต่อรองและแสวงประโยชน์ที่เพิ่มความหวาดระแวงระหว่างกัน ทั้งในเรื่องการโจมตีโครงสร้างพื้นฐาน การจารกรรมข้อมูล การสอดแนม การก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ และอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบอื่น ๆ รวมถึงภาวะการพึ่งพิงจากการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม อย่างไรก็ตาม ไทยสามารถแสวงหาโอกาสและประโยชน์กับประเทศมหาอำนาจ และขั้วอำนาจต่าง ๆ ผ่านการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาต่อยอดและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด และรองรับภัยคุกคามอันเกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม

๑.๒ สถานการณ์การก่อการร้าย

แม้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตลอดห้วงที่ผ่านมา จะส่งผลให้การเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ ลดน้อยลง อันเนื่องจากมาตรการจำกัดการเข้าเมือง และการปิดพรมแดนของนานาประเทศตลอดจนการเข้มงวดการเดินทางสัญจรระหว่างประเทศ แต่กลุ่มก่อการร้ายมีแนวโน้มปรับรูปแบบการก่อเหตุในลักษณะของปฏิบัติการโดยลำพัง รวมถึงมุ่งเน้นการเผยแพร่/บ่มเพาะแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะการดำเนินการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อกลุ่มที่มีความเปราะบาง ได้แก่ เด็ก เยาวชน และสตรี อีกทั้งหากสถานการณ์ของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง มีแนวโน้มที่กลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มนักรบก่อการร้ายต่างประเทศจะกลับมาเคลื่อนไหว/ก่อเหตุรุนแรงอีก โดยมีปัจจัยสนับสนุน เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง ศาสนา ชาติพันธุ์ เป็นต้น รวมทั้งความขัดแย้งในภูมิภาคต่าง ๆ ที่มีความอ่อนไหวต่อสถานการณ์การก่อการร้าย

กลุ่มก่อการร้ายอาจใช้ไทยเป็นสถานที่พักพิงและอำนวยความสะดวกเพื่อตระเตรียมก่อเหตุไปจนถึงขั้นก่อเหตุ อีกทั้งการก่อการร้ายยังเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมอื่น ๆ อาทิ ยาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการฟอกเงินและการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการร้าย นอกจากนี้ความก้าวหน้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีจะเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่นำมาใช้พัฒนาอาวุธในการก่อการร้าย อาทิ อากาศยานโจมตีไร้คนขับก่อเหตุ การก่อการร้ายทางไซเบอร์ และการใช้อาวุธทางชีวภาพในการก่อการร้าย

ดังนั้น ไทยจำเป็นต้องมีแนวทางการเตรียมพร้อม เพื่อรับมือและต่อต้านการก่อการร้ายทุกรูปแบบ และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

๑.๓ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างฉับพลันที่ส่งผลต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์

พัฒนาการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำให้ระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้เป็นปัจจัยเร่งให้วิถีชีวิตของประชาชนต้องพึ่งพิงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ซึ่งมีแนวโน้มความเสี่ยงไปสู่การก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ที่มีลักษณะไร้ตัวตน (Invisible) ไร้พรมแดน (Borderless) และนิรนาม (Anonymous)

ไทยมีแนวโน้มเผชิญกับสถานการณ์การโจมตีทางไซเบอร์และอาชญากรรมทางไซเบอร์ อาทิ การทำสงครามไซเบอร์ระหว่างรัฐที่เป็นคู่ขัดแย้ง ปฏิบัติการของเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ การล่อลวงและฉ้อโกงทางไซเบอร์เพื่อแสวงประโยชน์ทางการเงินผ่านมัลแวร์เรียกค่าไถ่ (Ransomware) ขบวนการฉ้อโกงการสื่อสารทางเสียงผ่านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต (Voice over Internet Protocol: VoIP) การโจมตีระบบของสถาบันทางการเงิน ภัยจากการใช้เงินตราเข้ารหัสลับ (Cryptocurrency) ที่นำไปสู่การฟอกเงิน ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ข้ามชาติ การพนันออนไลน์ การถูกครอบงำหรือชี้นำทางความคิดผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ การล่อลวงเป้าหมายอ่อนแอด้วยวิธีการหาคู่ทางอินเทอร์เน็ต (Romance scam) การระรานทางไซเบอร์ (Cyber bullying) รวมถึงมีการละเมิดข้อมูล หรือการเข้าถึงข้อมูล โดยไม่ได้รับอนุญาตจะเพิ่มขึ้นและมีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งจะทำให้องค์กรและรัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นในการกู้คืน อาชญากรไซเบอร์ส่วนใหญ่ยังคงมุ่งโจมตีเว็บไซต์แลกเปลี่ยน ซื้อ – ขาย และเว็บไซต์ที่ให้บริการจัดเก็บสินทรัพย์ดิจิทัลในกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ อีกทั้งใช้เป็นช่องทางฟอกเงิน เนื่องจากจะไม่ปรากฏเส้นทางการโอนเงินเหมือนกับการชำระด้วยเงินสดหรือบัตรเครดิต

ในขณะเดียวกัน ไทยสามารถใช้โอกาสจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีการป้องกันประเทศ เพื่อนำไปใช้ในการป้องกันและการสืบสวนอาชญากรรมทางไซเบอร์ รวมทั้งเชื่อมโยงระบบข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความมั่นคงของประเทศให้เป็นเอกภาพ รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือกับประชาคมระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทางไซเบอร์ ทั้งจากรัฐและตัวแสดงที่มิใช่รัฐ ที่ใช้ช่องทางของเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปใช้ในการโจมตีโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ การโจมตีโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศรวมถึงอาชญากรรมทางไซเบอร์และการก่อการร้าย

๑.๔ โรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพต่าง ๆ

ปัจจัยทางชีวภาพของเชื้อโรคที่มีวิวัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ การดื้อยาต้านจุลชีพ (Antimicrobial resistance) พฤติกรรมของมนุษย์ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้โรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพต่าง ๆ มากขึ้น และมีแนวโน้มยกระดับโรคติดต่ออุบัติใหม่และอุบัติซ้ำเป็นโรคระบาดที่เป็นโรคติดต่อหรือโรคที่ยังไม่ทราบสาเหตุของการเกิดโรคแน่ชัด ซึ่งอาจแพร่ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง หรือมีภาวะของการเกิดโรคมากกว่าปกติที่เคยเป็นมา

กรณีตัวอย่างที่ชัดเจนพิจารณาได้จากองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) แถลงการณ์เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๓ ยกระดับการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือ COVID-19 จากโรคระบาด (Epidemic) เป็นโรคระบาดใหญ่ (Pandemic) หลังจากมีการลุกลามไปหลายประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ได้ส่งผลกระทบในทุกระดับ และเป็นประเด็นระดับโลกที่จำเป็นต้องร่วมมือเพื่อป้องกันและระงับยับยั้งร่วมกันในการบริหารจัดการทางด้านสาธารณสุขของประชาคมโลกผ่านกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

วิกฤตการณ์โรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพต่าง ๆ จึงส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศได้ โดยเฉพาะผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารและความมั่นคงทางสุขภาพต่อสุขภาวะของคนในชาติ อาทิ การนำเข้าอาหาร ยารักษาโรค และเครื่องมือทางการแพทย์ ดังนั้น การพัฒนานวัตกรรมและการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการแพทย์และสาธารณสุขจึงมีความจำเป็นในการรับมือกับโรคต่าง ๆ ทั้งเรื่องโรคติดต่อและการระบาดโรคและภัยที่เกิดจากสารเคมี โรคและภัยสุขภาพที่เกิดจากกัมตภาพรังสีและนิวเคลียร์ โรคที่เกิดจากการบาดเจ็บและอุบัติภัย ตลอดจนโรคและภัยสุขภาพที่เกิดจากภัยธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ของโรคอุบัติใหม่และภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉินจะเป็นช่องทางให้ประเทศมหาอำนาจแสวงประโยชน์ผ่านความร่วมมือทางด้านสาธารณสุขเพื่อเสริมบทบาทนำในเวทีระหว่างประเทศ อาทิ การแลกเปลี่ยนวิทยาการทางการแพทย์ องค์ความรู้ในการจัดการ ตลอดจนกำหนดแนวทางในการแบ่งปัน/จัดสรร เวชภัณฑ์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาและป้องกันโรค สำหรับไทยควรมีการเสริมศักยภาพในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุข ทั้งในด้านงบประมาณ หน่วยงาน บุคลากร และองค์ความรู้ เพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นในอนาคต

๑.๕ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อนมีความเกี่ยวข้องกับมิติความมั่นคงหลายประการและเป็นปัจจัยที่เพิ่มความเปราะบางของปัญหาที่มีอยู่เดิม ดังนี้

๑.๕.๑ ปัญหาระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อการกัดเซาะบริเวณชายฝั่งทำให้เส้นฐาน (Baseline) ที่ใช้ในการกำหนดเขตพื้นที่ดังกล่าวถอยร่นตามแนวน้ำที่สูงขึ้นจากตำแหน่งเดิม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังไม่มีบรรทัดฐานทางกฎหมายระหว่างประเทศอันเป็นที่ยอมรับอย่างเป็นสากลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเส้นฐานการกำหนดเขตทางทะเลอันเป็นผลจากการเพิ่มสูงของระดับน้ำทะเล

๑.๕.๒ ปัญหาการขาดแคลนและแย่งชิงทรัพยากรน้ำ อันเป็นผลมาจากประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นสาเหตุของปัญหาภัยแล้ง จึงมีแนวโน้มเกิดความขัดแย้งหรือกรณีพิพาทระหว่างประเทศต่อปัญหาการแย่งชิงกรรมสิทธิ์ในบริเวณที่มีทรัพยากรน้ำ

๑.๕.๓ ปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐาน ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ เป็นแรงผลักดันให้กลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบพิจารณาโยกย้ายถิ่นฐานเพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ซึ่งการโยกย้ายถิ่นฐานข้ามประเทศก่อให้เกิดปัญหาทั้งในมิติด้านความมั่นคง สังคม ทรัพยากรและเศรษฐกิจของประเทศปลายทาง

๑.๕.๔ ปัญหาความมั่นคงทางอาหารและน้ำ ประชากรโลกมีแนวโน้มเผชิญภาวะอดอยากและการขาดสารอาหารเพิ่มขึ้น ราคาอาหารมีแนวโน้มอยู่ในระดับสูง เนื่องจากผู้ผลิตไม่สามารถผลิตอาหารได้ทันกับความต้องการทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางน้ำของโลกในระยะยาวยังคงน่ากังวล โดยประชากรโลกร้อยละ ๓๐ ไม่สามารถเข้าถึงน้ำสะอาด และขาดแคลนน้ำดื่ม ซึ่งหากประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งน้ำและอาหารที่ปลอดภัยและเพียงพอต่อความต้องการ ย่อมเพิ่มความรุนแรงของปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมและนำไปสู่ความขัดแย้งที่ขยายตัวเป็นวงกว้าง

๑.๕.๕ ปัญหาความมั่นคงทางพลังงาน กระบวนการจัดหาพลังงาน การนำเข้าและส่งออกพลังงานฟอสซิลได้รับผลกระทบจากภาวะโลกร้อน ทำให้หลายประเทศเริ่มหันไปใช้พลังงานสะอาด รวมถึงพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม และพลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ ที่มีสัดส่วนการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกอันเป็นสาเหตุหลักของการเกิดภาวะโลกร้อนในปริมาณที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับพลังงานฟอสซิล ประกอบกับการถูกกีดกันด้วยบรรทัดฐานทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ รวมทั้งมีสัญญาณบ่งชี้การหยุดชะงักโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานสำคัญ เช่น ไฟฟ้า น้ำมัน เป็นต้น ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงห่วงโซ่อุปทานโลก ทำให้ประเทศที่ยังคงใช้พลังงานฟอสซิลและพึ่งพาการนำเข้าทรัพยากรพลังงาน โดยเฉพาะน้ำมันดิบจากต่างประเทศ ต้องเร่งปรับนโยบายสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก ซึ่งรวมถึงการปรับบทบาทและโอกาสของไทยให้สอดคล้องกับแนวโน้มสถานการณ์ดังกล่าว ลดการพึ่งพาแหล่งพลังงานจากภายนอกของไทยผ่านการพัฒนาแหล่งพลังงานในประเทศ การสร้างความพร้อมของบุคลากรของประเทศตลอดจนการบริหารจัดการพลังงานที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๑.๖ การเปลี่ยนแปลงทางภูมิประชากรศาสตร์

คาดการณ์ว่าจำนวนประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นมากกว่า ๑ พันล้านคนภายในปี ๒๐๓๐ และภายในปี ๒๐๕๐ ร้อยละ ๘๐ ของประชากรโลกที่มีอายุเกิน ๖๐ ปีขึ้นไปจะอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งการที่ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้นส่งผลให้ภาครัฐต้องมีการบริหารจัดการด้านหลักประกันสุขภาพและสาธารณสุขที่เหมาะสม ในขณะเดียวกัน ความไม่สอดคล้องกันระหว่างแรงงานและความต้องการทางเศรษฐกิจอันเป็นผลมาจาก

แนวโน้มประชากรวัยทำงานที่ลดลงจะก่อให้เกิดความไม่คล่องตัวต่อการสร้างรายได้ของรัฐบาลในช่วงเวลาที่ประเทศต้องเผชิญกับความต้องการด้านอื่น ๆ อย่างเร่งด่วน โดยไทยจะเป็นหนึ่งในประเทศที่เผชิญปัญหาสังคมผู้สูงวัยไปพร้อมกับสถานการณ์ในระดับโลก

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ของไทยจะนำมาซึ่งความท้าทายทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ทั้งในเรื่องปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาการค้ามนุษย์อันเป็นผลมาจากความต้องการด้านแรงงานที่เพิ่มขึ้น การขาดระบบสวัสดิการที่เพียงพอ ปัญหาสุขภาพจิตใจของผู้สูงวัยจากการถูกแยกออกจากภาคเศรษฐกิจและสังคม รวมไปถึงปัญหาช่องว่างระหว่างวัยที่นำไปสู่การปะทะกันทางความคิดและความแตกแยกในสังคม ดังนั้น ภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนวิธีการวางนโยบายและการจัดสรรงบประมาณ เพื่อรองรับแนวโน้มสังคมสูงวัยและความท้าทายของตลาดแรงงานไทย ตลอดจนการบริหารจัดการไม่ให้เกิดการอคติระหว่างช่วงวัยจนนำไปสู่การใช้ความรุนแรง

๒. ความเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค

๒.๑ การแข่งขันและขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจและขั้วอำนาจต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สภาพที่ตั้งของภูมิภาคในการเป็นเส้นทางคมนาคมและแหล่งทรัพยากรพลังงานที่สำคัญส่งผลให้มีแนวโน้มการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศมหาอำนาจและพันธมิตรมาอย่างต่อเนื่องในห้วงหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจการเมืองของจีน การที่สหรัฐอเมริกาพยายามคานอำนาจและอิทธิพลของจีนในภูมิภาค การแสวงหาพันธมิตรในการเพิ่มอำนาจต่อรองหรือผลประโยชน์จากพื้นที่บริเวณช่องแคบไต้หวัน และคาบสมุทรเกาหลี

ตลอดจนการดึงดูดให้ประเทศที่มีอิทธิพลในภูมิภาค อาทิ รัสเซีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และอินเดีย เข้ามามีบทบาทผ่านกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยการแข่งขันและขยายอิทธิพลดังกล่าวส่งผลต่อการกำหนดท่าที และการดำเนินนโยบายต่างประเทศของแต่ละประเทศ อาทิ นโยบายเน้นการพึ่งพาประเทศมหาอำนาจ และนโยบายแสวงหาความร่วมมือด้านอื่น ๆ จากประเทศมหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการรักษาดุลยภาพในภูมิภาคในอนาคต

อย่างไรก็ตาม บริบทแนวโน้มการแข่งขันและขยายอิทธิพลที่ส่งผลกระทบและโอกาสในระดับภูมิภาคปรากฏพื้นที่สำคัญ ๒ กรณี ดังนี้

๒.๑.๑ กรณีพิพาทในทะเลจีนใต้

สถานการณ์ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญของภูมิภาค ซึ่งเดิมพื้นฐานความขัดแย้งดังกล่าวเป็นเรื่องการอ้างสิทธิทับซ้อนเหนือพื้นที่ทะเลจีนใต้ ต่อมาได้ยกระดับเป็นประเด็นระดับโลก โดยมีประเทศภายนอกภูมิภาคเข้ามารักษาผลประโยชน์จากการใช้สิทธิการเดินเรืออย่างเสรี นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวโน้มที่ทะเลจีนใต้จะถูกทำให้เป็นพื้นที่ทางการทหาร (Militarization) ซึ่งมีสัญญาณบ่งชี้ได้แก่ การสะสมกำลังทางทะเลของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการอ้างสิทธิเหนือพื้นที่พิพาท รวมถึงการนำกำลังของประเทศนอกภูมิภาคมาปฏิบัติการ อาทิ ปฏิบัติการเดินเรือและบินผ่านอย่างเสรี (Freedom of Navigation

Operations: FONOPs) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการฝึกซ้อมทางทหาร ตลอดจนการแข่งขันเพื่อสร้างอิทธิพลเหนือทะเลจีนใต้ในรูปแบบอื่น อาทิ การให้บริการเกี่ยวกับกิจการทางทะเล โดยเฉพาะการรักษาความปลอดภัยในการเดินเรือ และการใช้ยุทธวิธีกึ่งทหารกึ่งพลเรือน (Grey zone activities) เพื่อควบคุมพื้นที่

แม้ไทยจะไม่ใช่คู่ขัดแย้งในประเด็นพิพาทโดยตรง แต่เป็นผู้ใช้เส้นทางการเดินเรือพาณิชย์ผ่านพื้นที่ดังกล่าว จึงย่อมได้รับผลกระทบหากเกิดการใช้กำลังทหาร ไม่ว่าจะเป็นการทำสงครามอย่างเปิดเผย หรือเหตุกระทบกระทั่งแบบไม่เจตนา หรือสถานการณ์ความปลอดภัยและความมั่นคงในการขนส่งทางทะเล การกระทำอันเป็นโจรสลัด จนถึงขั้นกระทบกับผลประโยชน์ของชาติที่ต้องใช้ทะเลในบริเวณพื้นที่ความขัดแย้งเป็นเส้นทางในการขนส่งสินค้าทางทะเลเพื่อเข้าและออกประเทศไทยได้

นอกจากนี้ หากเส้นทางขนส่งสินค้าทางทะเลในพื้นที่ขัดแย้งปิดลง ประเทศไทยจะมีระยะเวลาเตือนภัยเพียง ๔๘ ชั่วโมง เพื่อบริหารจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอันจะส่งผลต่อแหล่งเศรษฐกิจซึ่งอยู่ในห่วงโซ่การส่งออกและนำเข้าที่ต้องพึ่งพาการลำเลียงวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ผ่านการขนส่งทางทะเล โดยมีมูลค่าสูงถึง ๗ ล้านล้านบาทต่อปี อีกทั้งไทยยังมีแนวโน้มถูกกดดันจากประเทศมหาอำนาจเพื่อขอรับการสนับสนุนเกี่ยวกับการแสดงท่าที หรือการดำเนินกิจการในทะเลจีนใต้อีกด้วย ดังนั้น ไทยจึงควรแสดงท่าทีต่อการสนับสนุนในการแก้ไขข้อพิพาทของคู่กรณีต่าง ๆ ผ่านกระบวนการสันติและสร้างสรรค์ เพื่อลดความขัดแย้งในบริเวณพื้นที่ทะเลจีนใต้

๒.๑.๒ กรณีอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เพิ่มขึ้นในการเป็นอีกพื้นที่แข่งขันอิทธิพลอย่างเข้มข้นของประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน ผ่านการดำเนินนโยบายของประเทศตน โดยใช้ช่องทางทวิภาคีและพหุภาคี เช่น ข้อริเริ่มสายแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) ของจีน และการจัดตั้งกรอบความร่วมมือข้อริเริ่มลุ่มน้ำโขงตอนล่าง (Lower Mekong Initiative - LMI) ซึ่งได้ยกระดับเป็นกรอบความร่วมมือหุ้นส่วนลุ่มน้ำโขง (Mekong – U.S. Partnership) ของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น รวมถึงใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบของภูมิรัฐศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ อำนาจทางเศรษฐกิจ หรือเทคโนโลยีของประเทศนั้น ๆ เป็นกลไกสนับสนุนการดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์

การแข่งขันเพื่อช่วงชิงบทบาทนำระหว่างประเทศมหาอำนาจเหล่านี้ก่อให้เกิดความท้าทายแก่ประเทศในอนุภูมิภาค โดยเฉพาะการกำหนดท่าทีและดำเนินนโยบายต่างประเทศ ทั้งการรักษาสมดุลความสัมพันธ์และหลีกเลี่ยงการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากลุ่มแม่น้ำโขงเป็นพื้นที่ที่นานาประเทศใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำโขง ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและประชาชนที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติในการดำเนินชีวิต รวมถึงความปลอดภัยในการคมนาคมทางน้ำและการปล่อยสารพิษลงในน้ำ

ดังนั้น การอาศัยกลไกหรือกระบวนการที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมการบริหารจัดการที่สามารถลดความขัดแย้งหรือความตึงเครียดอันเป็นผลมาจากการแข่งขันทางอิทธิพลดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ไทยควรใช้โอกาสดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอย่างสร้างสรรค์และมีดุลยภาพ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ

๒.๒ บทบาทของอาเซียน

เนื่องด้วยความแตกต่างด้านค่านิยม วัฒนธรรม ระดับการพัฒนา ระบบการปกครอง จึงเป็นความท้าทายของอาเซียนในการมีกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน ที่อาจส่งผลต่อปัญหาและความท้าทายที่สำคัญ ดังนี้

๒.๒.๑ การป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน การอำนวยความสะดวกให้มีการติดต่อแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ผ่านช่องทางชายแดน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชน ย่อมส่งผลให้มีการเคลื่อนย้าย ทั้งคนและสินค้ามากขึ้น ซึ่งมีแนวโน้มเชื่อมโยงกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และภัยข้ามชาติต่าง ๆ ที่กระทบต่อเสถียรภาพทางความมั่นคงภายในภูมิภาค

๒.๒.๒ ความมีเอกภาพของอาเซียน อาเซียนจะเผชิญบททดสอบความเป็นเอกภาพของประเทศสมาชิกและการเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในภูมิภาคอันเนื่องมาจากมุมมองเกี่ยวกับผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนประกอบกับสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และระดับการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกที่แตกต่างกันจะกระทบต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างประเทศสมาชิกในการตอบสนองต่อประเด็นความมั่นคงรูปแบบต่าง ๆ ขณะเดียวกันการมองผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกที่แตกต่างกันย่อมเพิ่มแนวโน้มการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ และประเทศนอกภูมิภาคอื่น ๆ ในกรอบทวิภาคีมากกว่าการดำเนินการผ่านกลไกของอาเซียน ซึ่งจะทำให้อาเซียนขาดพลังต่อรองกับประเทศนอกภูมิภาค รวมทั้งในเวทีระหว่างประเทศ

๒.๒.๓ ความเป็นแกนกลางของอาเซียน มีแนวโน้มว่าประเทศมหาอำนาจจะแข่งขันขยายอิทธิพลในภูมิภาคอย่างเข้มข้นขึ้น ทั้งรูปแบบของการใช้พลังอำนาจทางการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์จะส่งผลให้มีการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศในภูมิภาค ซึ่งอาเซียนต้องทบทวนบทบาทเกี่ยวกับการคงสถานะความเป็นกลางที่จะไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิก

๒.๒.๔ มุมมองของอาเซียนต่อแนวคิดอินโด-แปซิฟิก (ASEAN Outlook on Indo-Pacific: AOIP) ให้ความสำคัญกับความร่วมมือภาคพื้นมหาสมุทร เพื่อยืนยันจุดยืนของอาเซียนในเรื่องการกำหนดให้มหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกเป็นพื้นที่ที่เปิดกว้างและปลอดภัยสำหรับทุกฝ่ายที่จะเข้ามาแสวงหาประโยชน์ร่วมกันด้วยการยึดการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล การแสดงบทบาทเป็นตัวกลางประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงทุกฝ่ายที่เข้ามาแสวงประโยชน์ในภูมิภาค รวมถึงการส่งเสริมและขับเคลื่อนตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ

ด้วยเหตุนี้ ไทยและประเทศสมาชิกในอาเซียนจะได้ประโยชน์จากการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กระตุ้นการลงทุนภาคเอกชน ช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และโอกาสในการดำเนินธุรกิจมีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ประเทศมหาอำนาจอาจมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางของอาเซียนได้ ปัญหาประชากรจีนย้ายถิ่นฐาน และความเสี่ยงด้านการชำระหนี้ ซึ่งไทยควรเพิ่มอำนาจต่อรองให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ รวมทั้งเพิ่มบทบาทในการเสนอแนวทางเพื่อป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามในเวทีการประชุมทุกระดับของอาเซียน

๒.๓ สถานการณ์ความมั่นคงในประเทศรอบบ้าน

แนวโน้มประเทศมหาอำนาจจะเข้ามามีบทบาทในมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศรอบบ้านเพิ่มมากขึ้น ผ่านการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนทางการเมือง เศรษฐกิจ และการสนับสนุนเทคโนโลยีด้านการทหารและความมั่นคง ซึ่งทำให้ประเทศรอบบ้านของไทยมีการพึ่งพามหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่งสูงขึ้นจนส่งผลกระทบต่อดุลยภาพและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ นอกจากนี้ ในกรณีสถานการณ์ความขัดแย้งภายในของประเทศรอบบ้านมีการแทรกแซงจากภายนอกอันเป็นผลจากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองภายใน ทำให้การสู้รบระหว่างฝ่ายรัฐกับกลุ่มผู้เห็นต่างรุนแรงขึ้น ซึ่งคาดการณ์ได้ว่านานาชาติอาจเพิ่มการกดดัน เพื่อเร่งให้สถานการณ์คลี่คลาย ตลอดจนมีความคาดหวังต่อกลไกอาเซียนหรือกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศอื่น ๆ ในการเป็นช่องทางหรือตัวกลางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

หากสถานการณ์ความขัดแย้งไม่มีสัญญาณการเจรจาประนีประนอมมีแนวโน้มพบความพยายามของประชาชนในการหลบหนีเข้ามาตามแนวชายแดน และความพยายามจัดหาอาวุธจากแหล่งต่าง ๆ ภายในภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไทยจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ตึงเครียดตามแนวชายแดนในการเป็นพื้นที่รองรับผู้ได้รับผลกระทบ หรือการใช้ไทยเป็นทางผ่านไปยังประเทศอื่น รวมถึงความพยายามที่จะให้ไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นความขัดแย้ง ตลอดจนผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้าชายแดนของไทย

อย่างไรก็ตาม ไทยสามารถแสดงบทบาทนำในการประสานงานและร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวบนเวทีประชาคมอาเซียนและผ่านกลไกแบบทวิภาคีและพหุภาคีที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการกำหนดท่าทีที่เหมาะสม เพื่อดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่าย

๒.๔ ความมั่นคงทางชายแดน

สถานการณ์ความมั่นคงบริเวณชายแดนจะยังคงมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่และความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมิติต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยรวม โดยยังคงพบปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

๒.๔.๑ อาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ชายแดน ปัญหาแหล่งการผลิตยาเสพติดของประเทศภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่อง โดยขบวนการค้ายาเสพติดอาศัยไทยเป็นทางผ่านในการลำเลียงยาเสพติดไปยังประเทศที่สาม เนื่องด้วยการลำเลียงมีความสะดวกกว่าการลำเลียงภายในประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงยังพบปัญหาการค้าอาวุธ ซึ่งมีปัจจัยจากสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน การใช้อาวุธสงครามของกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อใช้ป้องกันจากเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน นอกจากนี้ กลุ่มผู้ก่อเหตุใช้พื้นที่ชายแดนในการกระทำความผิดในการก่อปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ มิจฉาชีพคอลเซ็นเตอร์ (Call Center) การฟอกเงิน และการพนันออนไลน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนภายในประเทศ จึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ชายแดนผ่านกลไกความร่วมมือทวิภาคีในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะด้านการข่าวและการปฏิบัติการทางความมั่นคงร่วมกัน เพื่อป้องกันไม่ให้อาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ชายแดนส่งผลเข้ามายังพื้นที่ชั้นในของประเทศ

๒.๔.๒ แรงงานผิดกฎหมายและการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจของไทยและประเทศรอบบ้าน ได้แก่ ความต้องการแรงงานภายในไทย การแสวงหาโอกาสของประชาชน

ในประเทศรอบบ้าน รวมถึงสถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศรอบบ้าน ส่งผลให้เกิดขบวนการนำพาแรงงานผิดกฎหมายโดยลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายผ่านช่องทางธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง รวมถึงในพื้นที่ชายแดนมีการสร้างเครือข่ายในระดับประชาชน เพื่อจัดหาแรงงานผิดกฎหมาย ส่งผลให้แรงงานผิดกฎหมายเข้ามายังในพื้นที่ชั้นในของประเทศ รวมถึงเป็นพาหะของโรคระบาดเดิมและโรคติดต่ออุบัติใหม่ ซึ่งไทยควรสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนชายแดน เพื่อเฝ้าระวังขบวนการนำพาแรงงานผิดกฎหมาย รวมถึงการลดขั้นตอนและลดค่าธรรมเนียมเพื่ออำนวยความสะดวกให้แรงงานจากประเทศรอบบ้านเข้าประเทศไทยผ่านช่องทางจุดผ่านแดนให้มากขึ้น

๒.๔.๓ ความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน สืบเนื่องจากกระบวนการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทั้งทางบกและทางทะเล ระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านบางส่วนยังไม่แล้วเสร็จ นอกจากนี้ ยังคงมีปัญหาเขตแดนที่เกิดขึ้นมาใหม่อย่างต่อเนื่องอันเกิดจากปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนที่อ้างอิงแผนที่คนละฉบับ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ ทั้งโดยธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ จึงส่งผลให้การดำเนินการบริเวณพื้นที่ที่มีปัญหาเขตแดนเป็นไปด้วยความยากลำบาก อย่างไรก็ตาม ไทยควรดำเนินการรักษาผลประโยชน์ของไทยอย่างสูงสุด และควรแสดงท่าทีอย่างสร้างสรรค์ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศในประเด็นเขตแดน เพื่อคงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน

๒.๔.๔ ปัญหาโรคระบาดในพื้นที่ชายแดน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้เกิดโรคระบาดซ้ำและโรคอุบัติใหม่ในหลายภูมิภาคของโรค ทั้งโรคระบาดในสัตว์ โรคระบาดในคน โรคระบาดทั้งคนและสัตว์ และโรคระบาดในพืช โดยเฉพาะในพื้นที่ประชากรหนาแน่นอย่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบกับประเทศรอบบ้านมีระดับทางสาธารณสุขที่แตกต่างจากประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนมีการแพร่ระบาดของโรคตามแนวชายแดน ทั้งที่เกิดในมนุษย์และสัตว์ ซึ่งไทยควรมีการเตรียมพร้อมด้านความรู้ด้านสาธารณสุขในเบื้องต้นให้กับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ชายแดนทุกระดับ รวมถึงสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้นำเข้าสินค้าประเภทสัตว์และเนื้อสัตว์สด นอกจากนี้ ควรแสวงหาความร่วมมือกับประเทศรอบบ้าน เพื่อพัฒนาระบบสาธารณสุขและสร้างสุขภาวะที่ดีในพื้นที่ชายแดน รวมทั้งป้องกันไม่ให้มีการแพร่ระบาดของโรคในพื้นที่ชายแดนที่จะเข้ามายังพื้นที่ชั้นใน

๒.๕ ความมั่นคงทางทะเล

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในระดับโลก (Megatrends) ประกอบกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการดำเนินกิจกรรมทางทะเลของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในหลายมิติที่จำเป็นต้องเฝ้าระวังในระยะต่อไป ดังนี้

๒.๕.๑ การแย่งชิงผลประโยชน์และการแข่งขันทางทะเล มีสัญญาณแนวโน้มเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อเสถียรภาพและความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค เช่น การแข่งขันด้านอิทธิพลทางทะเลของประเทศมหาอำนาจ การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล การอ้างสิทธิในพื้นที่ทางทะเลในบริเวณทะเลจีนใต้ ปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนการรุกล้ำน่านน้ำเพื่อทำการประมง ซึ่งสถานการณ์ที่ไม่มีความแน่นอนดังกล่าวจะสร้างความหวาดระแวง และส่งผลให้ขาดความไว้เนื้อเชื่อใจกันภายในภูมิภาค รวมถึงอาจเป็นปัจจัยผลักดันให้ประเทศคู่กรณีหรือประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคมีความต้องการเสริมสร้างกำลังทางทหารเพิ่มมากขึ้น โดยอ้างความจำเป็นในการปกป้องผลประโยชน์และอธิปไตยของประเทศ

๒.๕.๒ ความปลอดภัยและอาชญากรรมทางทะเล ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้คนตกงานและมีแรงงานว่างงานเป็นจำนวนมาก เป็นปัจจัยที่สามารถส่งผลให้มีแนวโน้มการก่อเหตุปล้นเรือและโจรสลัดในภูมิภาคเพิ่มขึ้น ตลอดจนการใช้เส้นทางทางทะเลเพื่อลักลอบเข้าเมืองและแสวงหาอาชีพในต่างแดนแทนการเดินทางทางอากาศ เนื่องจากโรคโควิด-19 ส่งผลให้สายการบินระหว่างประเทศมีมาตรการคัดกรองผู้เดินทางอย่างเข้มงวดและปรับลดการให้บริการ นอกจากนี้ การเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ในการตรวจตราการกระทำผิดกฎหมายบริเวณชายแดนทางบกอาจส่งผลให้กลุ่มอาชญากรปรับรูปแบบการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ โดยใช้เส้นทางทางทะเลเพิ่มขึ้น อาทิ การค้ามนุษย์ การก่อการร้าย การลักลอบขนส่งยาเสพติด สินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน และการค้าอาวุธผิดกฎหมาย ประกอบกับการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่หลากหลายในการก่ออาชญากรรมทางทะเลส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องมีมาตรการและแนวทางอย่างเข้มข้นในการเฝ้าระวังป้องกันและปราบปรามการก่อเหตุดังกล่าว

๒.๕.๓ ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเล เกิดขึ้นจากกระบวนการทางธรรมชาติหรือการกระทำของมนุษย์ ทั้งในเรื่องปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ปรากฏการณ์ขี้ปลาวาฬ หรือแพลงก์ตอนบลูม อย่างไรก็ดี แนวโน้มกิจกรรมที่เกิดจากมนุษย์ได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างรุนแรงและกว้างขวาง อาทิ การรั่วไหลของน้ำมันจากการขนส่งทางทะเล นอกจากนี้ ในห้วงที่ผ่านมา สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้หลายประเทศมีมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมการแพร่ระบาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของปริมาณขยะทางการแพทย์ หน้ากากอนามัย และการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งหากการบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพจะกลายเป็นขยะพลาสติกไหลออกสู่ทะเล นอกจากนี้ การแสวงหาและใช้ประโยชน์ที่ไม่คำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว ย่อมส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลมากขึ้น

ดังนั้น การดำเนินนโยบายทางทะเลจำเป็นจะต้องเร่งรัดให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งการเสริมสร้างองค์ความรู้และความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของทะเลอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงวิชาการ ซึ่งหากมีการจัดตั้งองค์กรจัดการความรู้ทางทะเลในอนาคต จะเป็นส่วนเสริมให้การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๖ ความมั่นคงทางอากาศและอวกาศ

แนวโน้มที่จะกลายเป็นสนามการแข่งขันที่สำคัญยิ่งขึ้น โดยหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความเคลื่อนไหวในการพัฒนาขีดความสามารถทางอากาศมาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีกำลังทางอากาศต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาเทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ เทคโนโลยีด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม การพัฒนาท่าอากาศยาน การบริการด้านการบินพลเรือน ตลอดจนการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางการทหารและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ

นอกเหนือจากการแข่งขันการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังทางอากาศแล้ว มีแนวโน้มที่ประเทศต่าง ๆ จะให้ความสำคัญกับบริบทความมั่นคงทางอวกาศ (Space Security) มากยิ่งขึ้นด้วย โดยประเทศมหาอำนาจมีแนวทางดำเนินนโยบายเพื่อช่วงชิงการเป็นผู้นำทางอวกาศ โดยการแย่งชิงตำแหน่งวงโคจรดาวเทียมระหว่างประเทศ

การพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มดาวเทียมในการระบุพิกัดพื้นที่ การพัฒนาเทคโนโลยีกลุ่มดาวเทียม (Constellation Satellites) การแสวงประโยชน์จากกิจการอวกาศเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการทหารและการป้องกันประเทศ การลงทุนและการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ตลอดจนการสร้างความร่วมมือกับมิตรประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ที่อยู่ตรงกลางของภูมิภาคอินโด – แปซิฟิก เพื่อเสริมสร้างบทบาทผู้นำทางอวกาศ โดยมีการสนับสนุนการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางอวกาศให้แก่ประเทศดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลต่อการช่วงชิงพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ต่อบริบทความมั่นคงทางอวกาศที่เชื่อมโยงทั้งในบริบทโลก ภูมิภาค และกิจการภายในประเทศ

ในโอกาสนี้ ไทยสามารถแสวงหาโอกาสจากความร่วมมือด้านความมั่นคงทางอากาศและอวกาศเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้ โดยเตรียมพร้อมทรัพยากร การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะให้แก่บุคลากรเพื่อให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางอากาศและอวกาศ ตลอดจนการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนงานวิจัยและนวัตกรรม ทั้งภายในประเทศ ประเทศต่าง ๆ และสถาบันหรือองค์การระหว่างประเทศ

๒.๗ ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

เป็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญในภูมิภาคและมีความซับซ้อนเชื่อมโยงระหว่างประเทศมากขึ้น โดยมีประเด็นสำคัญที่ควรเฝ้าระวัง ดังนี้

๒.๗.๑ การลักลอบค้ายาเสพติด จะมีการขยายตัวในภูมิภาคอย่างต่อเนื่องและนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมอื่น ๆ โดยมีปัจจัยเร่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจในวงกว้าง และการขยายช่องทางจัดจำหน่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ทำให้สามารถเข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายขึ้น รวมถึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งที่หลากหลายขึ้น สำหรับไทยจะยังประสบปัญหาการป้องกัน แก้ไข และปราบปรามการค้ายาเสพติด เนื่องจากเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านมีความทับซ้อนในหลายพื้นที่ ส่งผลให้เป็นพื้นที่ทางผ่านและพื้นที่ปลายทางของการลักลอบขนส่งยาเสพติด

๒.๗.๒ การปลอมแปลงเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับตัวบุคคล แม้การลักลอบผลิตและจัดหาเอกสารปลอมของประเทศในภูมิภาคได้ลดลงไปอย่างมาก แต่ยังคงพบขบวนการลักลอบการปลอมแปลงเอกสารเคลื่อนไหวอยู่อีกหลายกลุ่ม โดยมักเกี่ยวข้องกับการปลอมแปลงบัตรอิเล็กทรอนิกส์และธนบัตรปลอม รวมถึงการปลอมแปลงดวงตราประทับวีซ่าและใบอนุญาตทำงาน และมีการปลอมเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะใบรับรองการไม่ติดเชื้อหรือรับรองการได้รับวัคซีนป้องกันโรค เพื่อให้บุคคลสามารถเดินทางข้ามประเทศได้ในห้วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

๒.๗.๓ การลักลอบเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ มีปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดของประเทศต้นทางและปลายทางที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายคนและแรงงานอย่างผิดกฎหมายมากขึ้น โดยมีการแสวงประโยชน์จากประชาชนในพื้นที่ตามแนวชายแดนร่วมกับขบวนการค้ามนุษย์ในการอำนวยความสะดวก และจัดหาแรงงานผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศในภูมิภาครวมถึงไทยจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการความเสี่ยงบริเวณพื้นที่ชายแดนร่วมกับประเทศต้นทาง

๒.๗.๔ การฟอกเงิน การพัฒนาทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเงินที่ทันสมัย รวมถึงการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของคน เงิน และข้อมูลดิจิทัล ได้ส่งผลให้การฟอกเงินมีรูปแบบที่ซับซ้อนมากกว่าในอดีต

และมักจะมีความเชื่อมโยงกับอาชญากรรมข้ามชาติประเภทอื่น ๆ อาทิ การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การพนันออนไลน์ การหลอกลวงผ่านอีเมล และการลักลอบค้าสัตว์ป่า โดยเฉพาะการทำธุรกรรมทางการเงินโดยผ่านช่องทางธุรกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งการเปิดธุรกิจบังหน้า การรับจ้างเปิดบัญชี การให้บริการโอนเงินและแลกเปลี่ยนสกุลเงินตราต่างประเทศได้เพิ่มความเสี่ยงให้กับไทยที่จะถูกใช้เป็นแหล่งฟอกเงินขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ขบวนการค้ายาเสพติดข้ามชาติ รวมถึงการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายได้

ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยมีแนวโน้มได้รับผลกระทบและเผชิญกับประเด็นท้าทายการก่ออาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว เนื่องจากเป็นที่ตั้งและศูนย์กลางด้านการคมนาคมและการสัญจรระหว่างประเทศที่สำคัญของภูมิภาค และเป็นแหล่งพักพิงและพื้นที่ปฏิบัติการของเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ

๒.๘ การก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัญหาการก่อการร้ายและปัญหาจากการบ่มเพาะแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงยังเป็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญของภูมิภาค โดยมีความพยายามเผยแพร่อุดมการณ์และแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง เพื่อแสวงหาแนวร่วมในอนาคต โดยเฉพาะผ่านการใช้สื่อสังคมออนไลน์

นอกจากนี้ สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองภายในภูมิภาคตะวันออกกลางและในอัฟกานิสถานที่ยังไม่แน่นอน มีสัญญาณแนวโน้มส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายของนักรบก่อการร้ายต่างชาติ (Foreign Terrorist Fighters) เดินทางไปรวมกลุ่มในพื้นที่หรือนำอุดมการณ์ที่นิยมความรุนแรงกลับมาก่อเหตุในประเทศมาตุภูมิในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ทำเลที่ตั้งของไทยซึ่งเป็นศูนย์กลางการเดินทางระหว่างประเทศที่สำคัญในภูมิภาคอาจถูกใช้เป็นทางผ่าน แหล่งพักพิงและแหล่งจัดหาวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้ การก่อเหตุของผู้ปฏิบัติการโดยลำพัง (Lone Actor) มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในระยะหลังบ่อยครั้งเป็นปฏิบัติการจากสตรีและเยาวชน เพื่อหลีกเลี่ยงการเฝ้าระวังและติดตามของเจ้าหน้าที่ และมักจะก่อเหตุในพื้นที่เปราะบาง อาทิ ห้างสรรพสินค้า ศาสนสถาน และสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๆ

๓. ความเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคงในระดับประเทศ

๓.๑ ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ประกอบด้วย ๓ สถาบันสำคัญ ดังนี้

๓.๑.๑ สถาบันชาติ ไทยเข้าสู่ความเป็นพหุสังคมมากขึ้น และมีการแสดงพลังในการเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงได้รับตามกรอบของกฎหมาย ซึ่งการรวมกลุ่มดังกล่าวถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการอยู่ร่วมกันของคนในชาติภายใต้สังคมที่มีความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม กระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมีแนวโน้มก่อให้เกิดความไม่เข้าใจในอัตลักษณ์ และความหลากหลายระหว่างกลุ่ม ทั้งในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปรองดองสมานฉันท์ของคนในสังคมและความมั่นคงของชาติในภาพรวมได้ รวมถึงการปรับเปลี่ยนเชิงความคิดในระดับปัจเจกบุคคลที่จะเพิ่มสูงขึ้นจากผลของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ประกอบกับแนวโน้มของพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการแสดงออกทางความคิดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคมมากขึ้น โดยชุดความคิดดังกล่าวมีความแตกต่างกับแนวความคิดเดิม ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความมั่นคงสถาบันหลักของชาติ เช่น บทบาทการมีส่วนร่วมและทัศนคติของเด็กและเยาวชนต่อการเสริมสร้าง

ความมั่นคงให้กับสถาบันหลักของชาติ การสร้างการรับรู้และกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและหวงแหนในศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และเอกลักษณ์ของความเป็นไทย เป็นต้น

๓.๑.๒ สถาบันศาสนา สังคมไทยมีความหลากหลายทางด้านการนับถือศาสนา รวมถึงผู้ที่มีหลักความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา ส่งผลให้มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี อย่างไรก็ตาม ด้วยความเข้าใจในหลักคำสอนที่แตกต่างออกไปเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความไม่เข้าใจระหว่างกัน และการบิดเบือนคำสอนของแต่ละศาสนาในประเทศ ดังปรากฏความขัดแย้งที่เห็นต่างระหว่างผู้นับถือต่างศาสนาในบางพื้นที่ แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่สามารถแก้ไขร่วมกันตามแนวทางสันติวิธีในพื้นที่ได้

๓.๑.๓ สถาบันพระมหากษัตริย์ มีความสำคัญและผูกพันกับสังคมไทยมาตลอดประวัติศาสตร์ของประเทศในการเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ เนื่องมาจากสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชทุกพระองค์ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทยอย่างเป็นอเนกประการ โดยเฉพาะโครงการตามแนวพระราชดำริ รวมทั้งการดำเนินการต่าง ๆ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงาน เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ปวงชนชาวไทย ทั้งนี้ บริบทและสถานการณ์ของสังคมสมัยใหม่จำเป็นต้องสร้างพื้นที่พูดคุยและการแลกเปลี่ยนมุมมองอย่างสันติเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงการธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

๓.๒ สถานการณ์การเมืองภายในประเทศ

จุดเปลี่ยนสำคัญของสถานการณ์การเมืองภายในประเทศเป็นผลสืบเนื่องจากประชาชนที่มีความหลากหลายทางอายุ อาชีพ และสถานะทางสังคม เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นในการแสดงทัศนะต่อปัญหาเชิงโครงสร้าง สถาบันทางการเมือง โอกาสและการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ สิทธิมนุษยชน และการชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิจากรัฐบาลในการบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี อาทิ ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ และปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ จึงจำเป็นต้องมีแนวทางการบริหารจัดการเพื่อเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นอย่างรอบด้านให้ลดเงื่อนไขที่นำไปสู่ความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงในสังคม

นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภายในประเทศส่งผลให้ประชาชนปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ โดยมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตและการทำงานตลอดจนรูปแบบและวิธีการทางการเมืองได้นำเทคโนโลยีผ่านสื่อสังคมออนไลน์มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญมากขึ้น โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอาจใช้เป็นช่องทางในการปลุกระดมมวลชนด้วยการบิดเบือนข้อมูล หรือการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นเท็จ ดังนั้น สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานเพื่อลดหรือขจัดเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศ

๓.๓ สถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้

เงื่อนไขที่มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน และเชื่อมโยงกันได้ส่งผลต่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๓.๓.๑ เงื่อนไขระดับบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มคนไทยบางกลุ่มที่เห็นต่างจากรัฐ ได้นำเงื่อนไขความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนา และประวัติศาสตร์มาสร้างความชอบธรรมในการต่อสู้ตามเป้าหมาย/อุดมการณ์

๓.๓.๒ เงื่อนไขระดับโครงสร้าง จากข้อจำกัดของโครงสร้างการบริหารจัดการภาครัฐ

๓.๓.๓ เงื่อนไขระดับวัฒนธรรม ที่ประชาชนในพื้นที่บางส่วนยังรู้สึกแปลกแยกจากสังคมไทย

แนวโน้มสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงระยะต่อไปลดลง แต่จะมีความเคลื่อนไหวทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ของการขับเคลื่อนงานและกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงที่ผ่านมา และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐ

นอกจากนี้ ปัญหาภัยแทรกซ้อน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาความหวาดระแวงและความเข้าใจระหว่างกัน ยังคงเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงและส่งผลกระทบในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังส่งผลให้ปัญหาเศรษฐกิจมีความรุนแรง และมีความเหลื่อมล้ำมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งเน้นการลดเงื่อนไขต่าง ๆ โดยเฉพาะความหวาดระแวง ความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน ข้อเรียกร้องต่าง ๆ ควบคู่กับการยุติเหตุความรุนแรงในพื้นที่ และขยายผลการพัฒนาให้สอดคล้องตามศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

๓.๔ ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง

การโยกย้ายถิ่นฐานเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคทั่วโลก ซึ่งที่ผ่านมาไทยได้รับผลกระทบจากการโยกย้ายถิ่นฐานของประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่มหลัก ดังนี้

๓.๔.๑ กลุ่มที่อพยพเข้ามานานและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางหรือออกไปยังประเทศที่สามได้จึงยังตกค้างอยู่ในประเทศไทย ย่อมก่อให้เกิดปัญหาปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานและบุตรในระยะยาว

๓.๔.๒ กลุ่มที่อพยพเข้ามาเพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยมากเป็นกลุ่มแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (เมียนมา ลาว และกัมพูชา) ลักลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายจากประเทศรอบบ้านผ่านช่องทางชายแดนธรรมชาติ

๓.๔.๓ กลุ่มที่อพยพเข้ามาเนื่องจากสถานการณ์ความไม่มั่นคงจากประเทศ ทั้งภายในและภายนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจำเป็นต้องมีแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาเป็นการเฉพาะเนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความอ่อนไหวทางการเมืองและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๓.๔.๔ กลุ่มอื่น ๆ อาทิ กลุ่มคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายแต่มีการลักลอบอาศัยอยู่ในไทยต่อภายหลังจากที่การอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรได้สิ้นสุดลง และกลุ่มที่ปลอมแปลงเอกสารเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยว การลักลอบทำงานหรือการแฝงตัวในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ไทยมีความเสี่ยงต่อการเป็นแหล่งพักพิงของกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติหรือกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ

๓.๕ ปัญหาการค้ามนุษย์

ประเทศไทยอยู่ในสถานะเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของกระบวนการค้ามนุษย์ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา รัฐบาลไทยได้พยายามดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มาอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการป้องกัน การดำเนินคดี การคุ้มครองและช่วยเหลือ การพัฒนากลไกเชิงนโยบาย

และการขับเคลื่อน ตลอดจนการพัฒนาและการบริหารจัดการข้อมูล อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการกระทำความผิด เนื่องจากผู้ค้ามนุษย์เปลี่ยนรูปแบบการกระทำความผิดของตนมาดำเนินการที่ผิดกฎหมาย (to conduct illegal activities) ผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น

รูปแบบการค้ามนุษย์ที่พบบ่อย แบ่งออกเป็น ๑) รูปแบบการค้าประเวณีโดยใช้ช่องทางออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร ๒) รูปแบบการแสวงหาประโยชน์ทางเพศออนไลน์ โดยการหลอกผู้เสียหาย ทั้งเด็กหญิง เด็กชาย และผู้หญิงมาผลิตสื่อลามกอนาจาร (Child Sexual Abuse Material) และ ๓) รูปแบบการหลอกลวงโฆษณาจัดหางานผ่านช่องทางสื่อสังคมโซเชียล เพื่อชักชวนผู้เสียหายโดยเฉพาะผู้เสียหายคนไทยให้ไปทำงานต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ ประเทศเมียนมา ประเทศลาว ประเทศกัมพูชา และประเทศในแถบประเทศตะวันออกกลางที่ไม่บังคับให้มีมาตรการในการกักตัว จึงทำให้มีจำนวนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเหล่านี้เพิ่มมากขึ้น

อีกทั้งในส่วนของการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยผิดกฎหมายยังคงมีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานหรือประชาชนจากประเทศเมียนมาที่หนีภัยการสู้รบ ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ตกเป็นกลุ่มเปราะบางและมีแนวโน้มถูกแสวงหาประโยชน์จากกลุ่มนายหน้า ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องตอบสนองต่อปัญหาดังกล่าว โดยเพิ่มมาตรการในการคัดแยกผู้เสียหายตามชายแดนมากขึ้น นอกจากนี้ จำเป็นต้องมีการดำเนินการเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในภาพรวมของประเทศ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและยกระดับมาตรการต่อต้านการค้ามนุษย์ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

๓.๖ ปัญหายาเสพติด

ปัจจัยอุปทานสูงขึ้นส่งผลต่อความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัญหายาเสพติด โดยสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ยังคงสามารถลำเลียงเข้าสู่แหล่งผลิตได้ และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ทำให้การผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำขยายตัวมากขึ้น ประกอบกับสถานการณ์ความไม่สงบภายในประเทศเพื่อนบ้านเป็นช่องโหว่ให้ผู้ค้ายาเสพติดฉกฉวยโอกาสในการเร่งผลิตและลักลอบขนส่งยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทย โดยใช้ระบบคมนาคมที่มีความสะดวกในการลำเลียงจากพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ และพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือผ่านทางแม่น้ำโขง รวมถึงการลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางทะเลในบางจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งมายังพื้นที่กรุงเทพฯ ปริมณฑล ตลอดจนการใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อส่งต่อยาเสพติดไปยังประเทศที่สาม

แม้ว่าจะมีมาตรการป้องกัน แก้ไข และปราบปรามเพื่อลดอุปทานยาเสพติด การบำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และการป้องกันเชิงรุกในกลุ่มเสี่ยง แต่อุปสงค์และอุปทานยาเสพติดยังคงมีเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากกลยุทธ์ทางการค้าของกลุ่มนักค้ายาเสพติด ราคายาเสพติดถูกลง และปัจจัยความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการใช้ยาเสพติดในประเทศเพิ่มขึ้น โดยพบว่าผู้เข้าสู่วงจรยาเสพติดรายใหม่มีแนวโน้มสูงขึ้นทั้งผู้เสพและผู้ค้า

ผู้กระทำผิดซ้ำมีแนวโน้มสูงขึ้นทั้งผู้เสพและผู้ค้าจากปัจจัยมุมมองของสังคมต่อผู้เสพและผู้ต้องโทษคดียาเสพติดที่เอื้อให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถมีโอกาสใช้ชีวิตในสังคมได้ จึงมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำ

จนส่งผลให้เกิดปัญหานักโทษคดียาเสพติดล้นคุกที่เกี่ยวเนื่องตามมา ผู้ใช้ยาเสพติดที่มีอาการจิตเวชร่วมด้วยมีแนวโน้มสูงขึ้น การใช้วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทมีแนวโน้มและรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูงในการเสพยาเสพติดที่ผสมกันหลายชนิด (Cocktail Drugs) รูปแบบใหม่ ๆ ที่แพร่ระบาดและสร้างผลกระทบมากขึ้น วัยแรงงานซึ่งเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมีแนวโน้มการใช้ยาเสพติดมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในห้วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา

นอกจากนี้ ขบวนการค้ายาเสพติดยังคงสรรหาวิธีการเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุมของเจ้าหน้าที่และแสวงหาโอกาสจากรูปแบบการส่งยาเสพติดทางพัสดุไปรษณีย์ การค้ายาเสพติดผ่านช่องทางออนไลน์ในการสร้างช่องทางจำหน่าย โฆษณา และขยายโครงข่ายการค้ายาเสพติดให้เข้าถึงกลุ่มผู้เสพมีความหลากหลายรูปแบบและในพื้นที่ห่างไกลเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันแนวโน้มการขยายตัวของอาชญากรรมทางไซเบอร์มีความเกี่ยวเนื่องกับปัญหาการค้ายาเสพติดที่ใช้ช่องทางบล็อกเชน (Blockchain) ในการซื้อและขายมากขึ้นโดยเฉพาะในรูปแบบสกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency) ทำให้การติดตามตรวจสอบเพื่อระบุตัวตนดำเนินการได้ยากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ปัญหายาเสพติดจึงเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาหลายประการ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาความอ่อนแอทั้งร่างกายและจิตใจของประชาชน ปัญหาอาชญากรรมและการกระทำผิดกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประชาชนและของชาติโดยรวม

๓.๗ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

แม้ว่าในห้วงที่ผ่านมาภาครัฐมีความพยายามแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังผ่านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) แต่จากการจัดอันดับความโปร่งใสของไทยและอันดับการรับรู้การทุจริตของประเทศได้สะท้อนให้เห็นว่าสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันของประเทศยังอยู่ในระดับที่มีความน่าเป็นห่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตในภาครัฐที่มีการกระจายตัวไปยังทุกระดับของสังคม ซึ่งทำให้สาธารณชนเห็นการทุจริตเป็นเรื่องปกติ อีกทั้งการทุจริตต่อหน้าที่ หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐได้เกี่ยวพันกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามอื่น ๆ อาทิ ยาเสพติด ผู้หลบหนีเข้าเมือง กลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ที่ประกอบธุรกิจผิดกฎหมาย และการฟอกเงิน ส่งผลให้ปัญหาทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนส่งผลต่อความเชื่อมั่นต่อรัฐบาล ภาครัฐและระบอบประชาธิปไตยตามลำดับ

๓.๘ สาธารณภัย

ไทยยังคงต้องเผชิญกับสาธารณภัยที่ท้าทาย ดังนี้

๓.๘.๑ ภัยที่เกิดจากทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้เกิดภาวะลมฟ้าอากาศแปรปรวน ระดับน้ำทะเลของโลกสูงขึ้น เกิดภาวะแล้งจัด พายุหมุน การกัดเซาะชายฝั่งทะเล วาตภัย มหาอุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่ม โรคติดต่ออุบัติใหม่ และการเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีภัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ อาทิ แผ่นดินไหว สึนามิ ไฟป่าและหมอกควัน เป็นสาธารณภัยที่ต้องเผชิญในปัจจุบัน และมีแนวโน้มมากขึ้นในอนาคต ตลอดจนปัญหาสาธารณภัยที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบและสร้างความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่ อาทิ ปัญหาอุทกภัยจากการผันน้ำออกจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง ทำให้หลายหน่วยงานต้องบูรณาการการทำงานเพื่อไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและลดความขัดแย้งดังกล่าว

๓.๘.๒ ภัยที่เกิดจากกระทำของมนุษย์ อาทิ อัคคีภัย ภัยจากสารเคมี ปัญหาน้ำมันรั่วไหลในทะเล ภัยจากการคมนาคมที่เป็นอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ การปล่อยของเสียและขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม ภัยจากมลพิษทางอากาศประเภทฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ที่มีสาเหตุหลักจากการเผาในที่โล่งของภาคเกษตรกรรม โดยส่วนใหญ่เป็นการเผาซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ขยายพื้นที่ปลูกในที่สูง เผาอ้อยเพื่อเก็บเกี่ยว และเผาตอซังข้าวในพื้นที่ราบเพื่อเตรียมเพาะปลูกรอบต่อไป การบุกรุกและลักลอบเผาป่า และการเผาตามวิถีชีวิตดั้งเดิม นอกจากนี้ ยังรวมถึงการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิลจากการคมนาคมขนส่งและภาคการผลิต ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้มีจุดความร้อน (Hotspots) เพิ่มขึ้น และคุณภาพทางอากาศที่แย่ลง

ดังนั้น ไทยมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดสาธารณภัยที่มีความถี่และความรุนแรงเพิ่มขึ้น ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ภาคธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีการลงทุนเพื่อการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้นด้วยการประเมินให้เข้าใจความเสี่ยง การป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม และการฟื้นฟูให้ดีกว่าเดิมมากขึ้น เพื่อให้ความสูญเสียด้านชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนและประเทศลดลงอย่างเป็นรูปธรรม

๓.๙ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภาวะโลกร้อน ภัยพิบัติ ขยะมูลฝอย ความเสื่อมโทรมของดินและน้ำ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรโดยขาดความสมดุลเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของสังคมเมือง เป็นปัจจัยเร่งสำคัญที่ส่งผลต่อปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแนวโน้มของปัญหาดังกล่าวทวีความรุนแรงขึ้นจากการบุกรุกแผ้วถางป่าและครอบครองพื้นที่ป่าเพื่อทำเป็นพื้นที่ประกอบอาชีพและอยู่อาศัยของประชาชน การลักลอบเผาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของอากาศ และปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก การลักลอบตัดและค้าไม้หวงห้ามและไม้มีค่าต่าง ๆ จำนวนมากเพื่อนำไปจำหน่ายแก่นายทุนอย่างผิดกฎหมาย การออกโฉนดที่ดินหรือเอกสารสิทธิที่ไม่ถูกต้อง การกำหนดแนวเขตป่าไม้ และที่ดินของรัฐ เนื่องจากเทคโนโลยีในการจัดทำแผนที่ในอดีตไม่สามารถกำหนดรายละเอียดขอบเขตพื้นที่ป่าไม้ได้อย่างชัดเจน จึงทำให้ไม่มีการกันพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ทำกินของประชาชนที่อยู่ก่อนประกาศเขตพื้นที่ป่าไม้ออกจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ รวมทั้งปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับสัตว์ในพื้นที่

นอกจากนี้ สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนของฤดูกาล ส่งผลให้การประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้รับผลกระทบจากปัญหาผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหายจากสาธารณภัยนำไปสู่ภัยพิบัติที่รุนแรงและสร้างความเสียหายในวงกว้างมากขึ้น ซึ่งการสร้างความสมดุลในการบริหารจัดการของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

๓.๑๐ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ความแตกต่างทางรายได้ประกอบกับปัญหาการขาดโอกาสเชิงเศรษฐกิจของประชาชนในบางกลุ่มและบางพื้นที่อันเป็นผลมาจากปัจจัยเชิงโครงสร้าง และก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมสามารถนำไปสู่ปัญหาความมั่นคงอื่น ๆ หรือส่งผลให้ปัญหาที่มีอยู่เดิมทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น ปัญหาความยากจน การเข้าถึงปัจจัยขั้นพื้นฐาน ปัญหาการก่ออาชญากรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ประกอบกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

และระบบเศรษฐกิจโลกที่มีความไม่แน่นอนและผันผวนสูงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ไทยต้องเผชิญกับภาวะการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตาม กลุ่มทุนขนาดใหญ่จะยังคงถือครองกำไรส่วนใหญ่และมีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ส่งผลให้ภาควิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งผู้ประกอบการรายย่อยเกิดความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการ

นอกจากนี้ การเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้ปรับเปลี่ยนลักษณะการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มุ่งไปใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น ก่อให้เกิดธุรกิจรายย่อยและแรงงานแพลตฟอร์ม (Platform labor/ Gig worker) จำนวนมาก ซึ่งนับว่าเป็นกลุ่มแรงงานในธุรกิจใหม่ที่เข้ามาขับเคลื่อนการดำเนินเศรษฐกิจของสังคมเมือง และยังไม่มีหลักประกันในการทำงานหรือสวัสดิการที่เหมาะสม จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชน และความขัดแย้งกับหน่วยงานภาครัฐ

อีกทั้งพฤติกรรมการบริโภคในระดับปัจเจกที่เปลี่ยนแปลงไปได้กลายเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่จะขยายตัวมากขึ้น อาทิ การลักลอบค้าสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การค้าน้ำมันเถื่อน การโจรกรรม การลักลอบค้าพาหนะข้ามแดน และการพนันออนไลน์

ผนวก ค

แผนที่กลยุทธ์

แผนที่กลยุทธ์ (Strategy Map)

เป็นเครื่องมือความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายในแต่ละ ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคง ตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล โดยมีจุดมุ่งเน้นเป็นแกนกลางแสดงความสอดคล้องในภาพรวมทั้งหมดดังกล่าว

๑. **ความมุ่งหมาย**

๑.๑ ใช้ในการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลในการแปลงนโยบายและแผนระดับชาติฯ ไปสู่การปฏิบัติ

๑.๒ เชื่อมโยงและประสานสอดคล้องกับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) และกลไกงบประมาณ

๑.๓ ให้หน่วยงานของรัฐสามารถนำไปสู่การถ่ายทอดในแผนระดับที่ ๓ รวมทั้งแผนงาน โครงการ

๒. **หลักการพิจารณา**

๒.๑ ยึดโยงเป้าหมายย่อยในแต่ละ ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคงเป็นตัวตั้ง พิจารณาตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายรองรับ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ในการขับเคลื่อน

๒.๒ บางกลยุทธ์มีความเชื่อมโยงได้หลายตัวชี้วัด ทั้งทางตรงและทางอ้อม

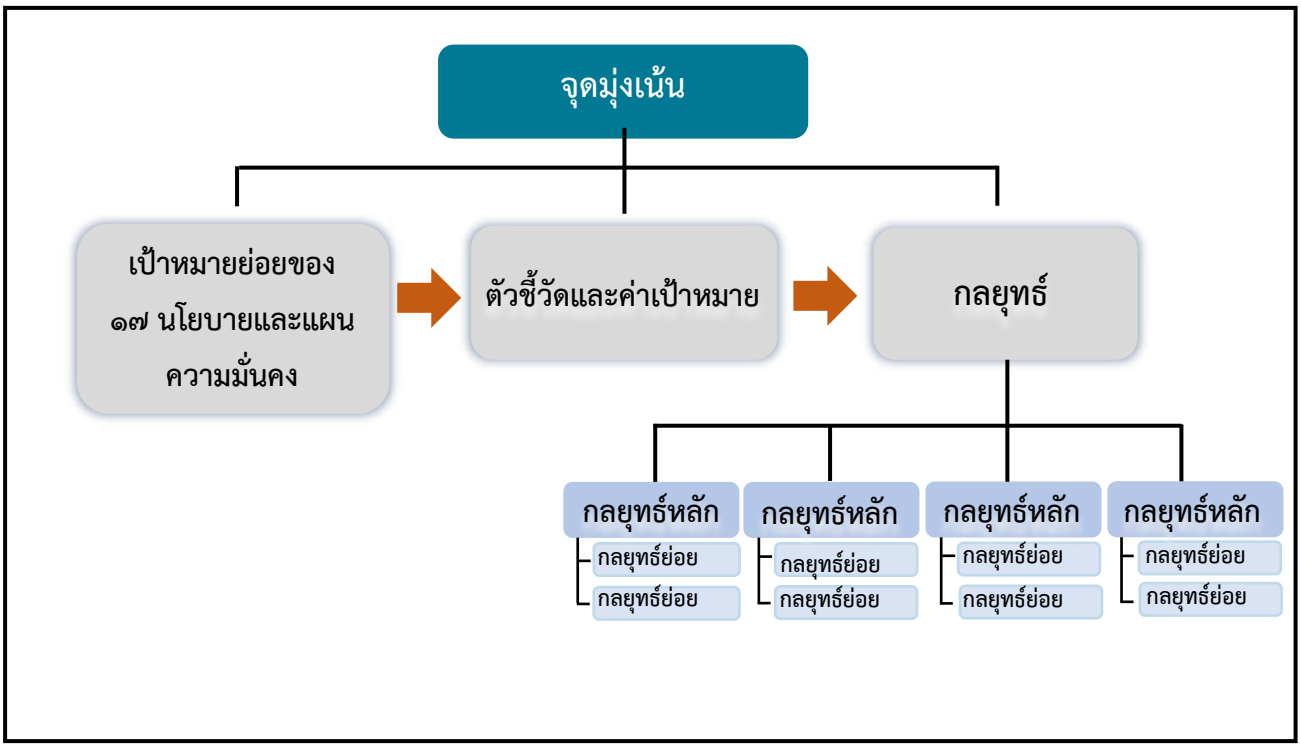

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ

จุดมุ่งเน้น: สังคมไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพในความแตกต่างหลากหลายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และพร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
การธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์	การจัดทำชุดข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และเผยแพร่ตามช่องทางประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๕ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ ๑.๑ ส่งเสริมการเรียนรู้ และการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกระดับอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับทุกช่วงวัยฯ ๑.๒ ส่งเสริมการจัดทำและเผยแพร่ชุดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ฯ ๑.๓ เสริมสร้างการพัฒนาประสิทธิภาพในการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ฯ
คนในชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพในความแตกต่างหลากหลาย โดยได้รับความคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งหมายรวมถึงการให้ความสำคัญกับทุกศาสนา ผู้ที่มีหลักความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา	การจัดทำ พัฒนา หรือปรับปรุงมาตรการของรัฐเพื่อส่งเสริม คุ้มครอง และปกป้องสิทธิมนุษยชนภายในของไทยให้สอดคล้องกับบริบทภายในประเทศและสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีอย่างน้อยปีละ ๒ มาตรการ	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในชาติอย่างสันติ และเคารพในความแตกต่างหลากหลายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน ๒.๑ ทบทวน ปรับปรุง พัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบ แนวทาง วิธีปฏิบัติ คำสั่งทางการบริหาร ข้อบังคับ และมาตรการของรัฐฯ ๒.๒ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในชาติฯ ๒.๓ ใช้แนวทางสันติวิธีในการจัดการความขัดแย้งและส่งเสริมให้เกิดพื้นที่สาธารณะในการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนฯ ๒.๔ สร้างความตระหนักรู้ การเสริมสร้างทัศนคติ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนในทุกระดับฯ ๒.๕ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาครัฐฯ ๒.๖ เพิ่มประสิทธิภาพการขยายช่องทางการร้องเรียนหรือร้องทุกข์ให้สามารถเข้าถึงได้ทุกระดับฯ ๒.๗ ส่งเสริมและสนับสนุนการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมฯ ๒.๘ สนับสนุนและกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรม และเคารพหลักสิทธิมนุษยชน ไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติฯ ๒.๙ บูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๒.๑๐ ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยทางสังคมที่สำคัญในการวางรากฐานความมั่นคงของประเทศฯ
	คำร้องเกี่ยวกับการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและการถูกเลือกปฏิบัติได้รับการพิจารณาและเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๕ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี	
	การปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยตอบรับในรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศตามกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ภายใต้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ภายในปี ๒๕๗๐ มีผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยตอบรับในกระบวนการ UPR รอบที่ ๓ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ และรอบที่ ๔ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๓** การให้ความสำคัญกับทุกศาสนา ผู้ที่มีหลักความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา ๓.๑ สร้างหลักประกันทางสังคมสำหรับผู้ที่นับถือศาสนาและไม่นับถือศาสนาฯ ๓.๒ ให้ความคุ้มครองและส่งเสริมศาสนาและหลักความเชื่อต่าง ๆ รวมถึงผู้ที่ไม่นับถือศาสนาอย่างเท่าเทียมตามหลักสิทธิมนุษยชน ๓.๓ เสริมสร้างความเข้าใจ ทัศนคติเชิงบวก และความเคารพในความหลากหลายระหว่างศาสนิก ผู้ที่มีความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๒ การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ

จุดมุ่งเน้น

การปกป้อง รักษา และแก้ไขปัญหาที่กระทบต่ออธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ ทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ
รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถเชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง เพื่อการป้องกันประเทศในอนาคต

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
การปกป้อง รักษา และแก้ไขปัญหาที่กระทบต่ออธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ	ความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการตามแผนป้องกันประเทศด้วยระบบปฏิบัติการร่วม โดยหน่วยทหารตามแผนป้องกันประเทศผ่านเกณฑ์มาตรฐานการฝึกร่วมกองทัพไทย ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ๑.๑ จัดให้มีระบบการข่าว การลาดตระเวน การเฝ้าตรวจ ป้องกัน และรักษาพื้นที่ชายแดน ชายฝั่งทะเล เกาะแก่ง และอาณาเขตทางทะเลฯ ๑.๒ พัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการร่วมระหว่างกองทัพกับหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อมตั้งแต่ภาวะปกติ ๑.๓ ปรับปรุงและพัฒนาแผนและระบบการป้องกันประเทศให้ทันสมัย สามารถใช้ได้จริง และมีการฝึกซ้อมการปฏิบัติอยู่เสมอฯ
	หน่วยปฏิบัติการหลักของเหล่าทัพในการปฏิบัติการตามแผนป้องกันประเทศ มีความพร้อมด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และการฝึก ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ ๒.๑ เตรียมกำลังเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้หน่วยชี้นตรงของกระทรวงกลาโหม กองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง มีความพร้อม ความทันสมัย และความต่อเนื่องในการปฏิบัติฯ ๒.๒ พัฒนากองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องไปสู่ความทันสมัยด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเชื่อมโยงระบบงาน ทั้งภายในและภายนอกฯ ๒.๓ พัฒนาระบบกำลังสำรอง กำลังพลสำรอง และการระดมสรรพกำลังฯ
การพัฒนาขีดความสามารถเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการป้องกันประเทศในอนาคต	การพัฒนากองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องไปสู่ความทันสมัยด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเชื่อมโยงระบบงาน ตลอดจนเสริมสร้างความพร้อมเพื่อให้สามารถรองรับปฏิบัติการทางไซเบอร์และอวกาศได้ ภายในปี ๒๕๗๐	
	หน่วยทหารที่มีกำลังพลสำรองบรรจุในอัตราของหน่วย มีการเรียกกำลังพลสำรองเข้าร่วมการฝึกหรือปฏิบัติภารกิจร่วมกับกองทัพครบทุกหน่วย ภายในปี ๒๕๗๐	

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๓ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน

จุดมุ่งเน้น

พื้นที่ชายแดนและประชาชนในพื้นที่มีการพัฒนา มีความมั่นคงปลอดภัย มีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของมนุษย์อย่างสมดุล อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน ทั้งในด้านการร่วมกันป้องกันภัยคุกคามและปัญหาความมั่นคง การแก้ไขปัญหาคงค้าง รวมถึงการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
พื้นที่ชายแดนมีความมั่นคง ปลอดภัย มีศักยภาพการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบ และเป็นพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน	การพัฒนาระบบป้องกันตามแนวชายแดนด้วยการใช้เทคโนโลยี อย่างน้อยร้อยละ ๘๕ ของจังหวัดชายแดนทั้งหมด ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การสร้างสภาพแวดล้อมในพื้นที่ชายแดนให้มีความปลอดภัยและมีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคาม ๑.๑ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนชายแดนไทยและประเทศรอบบ้านฯ ๑.๒ ป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบบริเวณพื้นที่ชายแดน โดยผลักดันการหารือระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับฯ ๑.๓ จัดทำระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนของจังหวัดชายแดนฯ
	มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๕ ต่อปี	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การยกระดับและพัฒนาจุดผ่านแดนให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันภัยคุกคาม และเชื่อมโยงเศรษฐกิจ การค้า และการสัญจรข้ามแดน ๒.๑ พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน หรือจุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกด้านเศรษฐกิจ การค้า และการสัญจรข้ามแดนฯ ๒.๒ พัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดน ประกอบด้วย สินค้า ยานพาหนะ และการเดินทางข้ามแดนฯ ๒.๓ หารือร่วมกับประเทศรอบบ้านผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับฯ
ปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านได้รับการแก้ไขและไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	เป้าหมายในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนของไทย อยู่ที่ร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๓** การแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน โดยให้สมดุลระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ๓.๑ หยิบยกประเด็นการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนระหว่างไทยและประเทศรอบบ้านเข้าสู่การหารือและพิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินการ ภายใต้กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับฯ ๓.๒ สำรวจภูมิประเทศในพื้นที่ชายแดนเพื่อสนับสนุนกระบวนการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน ๓.๓ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นเขตแดนที่ถูกต้องให้กับประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนฯ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

จุดมุ่งเน้น

การเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลแบบองค์รวม ให้ป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามทางทะเลที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง และความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการรักษาความมั่นคงทางทะเลและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้มีความสมดุลและยั่งยืน และการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลที่มีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ประเทศไทยสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางทะเลได้อย่างต่อเนื่อง จนไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ	ดัชนีความมั่นคงทางทะเลในภาพรวมอยู่ที่ ๖๙ คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับการดำเนินการด้านความมั่นคงทางทะเล ๑.๑ พัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปกป้องและรักษาความมั่นคงทางทะเลฯ ๑.๒ ป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางทะเลฯ ๑.๓ เสริมสร้างและใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับประเด็นทางทะเลฯ ๑.๔ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลฯ ๑.๕ สนับสนุนการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยทางทะเล ทั้งน่านน้ำภายในและนอกทะเลอาณาเขตของประเทศฯ
	จำนวนองค์ความรู้ทางทะเลที่สำคัญที่สนับสนุนการตัดสินใจของกลไกระดับนโยบายของประเทศ อย่างน้อยปีละ ๑ ประเด็น	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทะเลอย่างสมดุลและยั่งยืน ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ๒.๑ ส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภาคทะเลอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมฯ ๒.๒ ส่งเสริมการบริหารจัดการประมงและการเพาะเลี้ยงทางทะเลอย่างถูกกฎหมายและยั่งยืนฯ ๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลฯ ๒.๔ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชนบริเวณชายฝั่งและเกาะแก่งสามารถใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากทะเลได้อย่างยั่งยืนฯ
	การสร้างองค์ความรู้และความตระหนักรู้ทางทะเลให้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยปีละ ๑ ประเด็น	**กลยุทธ์หลักที่ ๓** การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล และการสร้างความตระหนักรู้ความสำคัญของทะเล ๓.๑ ผลักดันการจัดตั้งองค์กรจัดการความรู้ทางทะเลในระยะนำร่อง ภายใต้มหาวิทยาลัยในกำกับดูแลของรัฐ หรือคลังสมองทางทะเล (Maritime Think Tank) ฯ ๓.๒ พัฒนาและขยายเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางทะเลฯ
ประเทศไทยมีการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลที่ช่วยสนับสนุนการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล		

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๕ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

จุดมุ่งเน้น

การลดการก่อเหตุรุนแรงและความสูญเสีย การพัฒนาทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการก่อเหตุรุนแรงและความสูญเสียลดลง	สถิติเหตุการณ์ความรุนแรงและความสูญเสียจากสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ลดลง ร้อยละ ๑๐๐ จากปีฐาน ๒๕๖๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การเสริมสร้างความปลอดภัยและขจัดเงื่อนไขความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๑.๑ เสริมสร้างขีดความสามารถในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนฯ ๑.๒ ขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บนพื้นฐานของความจริงใจ สมัครใจ และให้เกียรติฯ
จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น	สถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (Gross Regional Product : GRP) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มขึ้นทุกปี	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การยกระดับการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒.๑ ยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของประชาชน และความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ฯ ๒.๒ พัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ฯ
ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	การสร้างความเชื่อมั่นต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๓** การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓.๑ พัฒนาการอำนวยความยุติธรรมและการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งการลดเงื่อนไขความหวาดระแวงและฟื้นคืนความไว้เนื้อเชื่อใจต่อกันฯ ๓.๒ ส่งเสริมการยอมรับและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างหลากหลายฯ **กลยุทธ์หลักที่ ๔** การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาครัฐ และการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๔.๑ เพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีเอกภาพ ประสิทธิภาพ และประสานสอดคล้องฯ ๔.๒ เสริมสร้างความรับรู้ให้กับสังคมภายในและภายนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความเข้าใจต่อสถานการณ์ฯ ๔.๓ เสริมสร้างความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ฯ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ

จุดมุ่งเน้น

การบริหารจัดการผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล แรงงานต่างด้าว กลุ่มที่มีความเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ รวมถึงผู้ได้รับการคุ้มครองหรือผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะ ที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ ให้มีความสมดุลระหว่างมิติความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และหลักสิทธิมนุษยชน

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคลมีจำนวนลดลง และได้รับการดูแลตามหลักมนุษยธรรม	จำนวนผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคลที่ได้รับสถานะอยู่ในราชอาณาจักรอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มที่มีปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ๑.๑ เร่งรัดการจัดทำสถานะบุคคลให้แก่ผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้แล้ว ๑.๒ ทบทวน ปรับปรุง และพัฒนากฎหมายที่มีอยู่เพื่อขจัดปัญหาอุปสรรคหรือการขัดกันของกฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องฯ ๑.๓ คุ้มครองสิทธิและส่งเสริมสวัสดิการฯ ๑.๔ จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นข้อมูลมัธยฐานเกี่ยวกับสถิติผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มที่มีปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล
แรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม มีจำนวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองลดลง	จำนวนแรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การป้องกันและการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ๒.๑ บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและจับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ผู้ประกอบการ รวมถึงผู้จัดหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง ๒.๒ ทบทวนหรือปรับปรุงบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจ้างงานระหว่างรัฐบาลไทย - กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม รวมทั้งบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการจ้างงานเพื่อส่งเสริมการจ้างงานอย่างถูกกฎหมาย ๒.๓ บูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และประเทศต้นทางในการเร่งรัดกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหากลุ่มผู้ติดตามแรงงานต่างด้าวฯ ๒.๔ ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศต้นทาง เพื่อเร่งรัดการออกหนังสือเดินทางหรือเอกสารแสดงตน
การบริหารจัดการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ผู้ได้รับการคุ้มครอง รวมถึงผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้อย่างเป็นระบบ	การจัดวางระบบป้องกัน กระบวนการและหลักเกณฑ์บริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ รวมถึงผู้ได้รับการคุ้มครองหรือผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะ ที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๓** การป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ และกลุ่มอื่น ๆ ตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง ๓.๑ เพิ่มความเข้มข้นในการสกัดกั้นและป้องกันการหลบหนีเข้าเมืองเป็นพิเศษของกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศฯ ๓.๒ จัดระบบการตรวจสอบและติดตามการเคลื่อนไหวของผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติอันจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างใกล้ชิด ๓.๓ ชี้แจงและทำความเข้าใจกับประเทศที่เกี่ยวข้องและองค์การระหว่างประเทศเกี่ยวกับการดำเนินการของฝ่ายไทยในประเด็นการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง กลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติฯ ๓.๔ แสวงหาความร่วมมือกับประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีฯ ๓.๕ พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบตรวจคนเข้าเมืองและฐานข้อมูลคนเข้าเมืองให้ทันสมัยและเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐฯ ๓.๖ กำหนดมาตรการที่เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรฯ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๗ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

จุดมุ่งเน้น

การยกระดับสถานะและเพิ่มขีดสมรรถนะของประเทศไทยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้ได้รับการยอมรับจากสากล

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
การยกระดับสถานะของประเทศไทยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	ร้อยละความสำเร็จของประเทศไทยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับนานาชาติ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การยกระดับความเชื่อมั่นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับสากล ๑.๑ เร่งรัดการบริหารจัดการคดีค้ามนุษย์ โดยมีการดำเนินคดีทางอาญากับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ๑.๒ ส่งเสริมความร่วมมือและประสานงานกับภาคประชาสังคมภายในประเทศและต่างประเทศในการสืบสวนสอบสวนการค้ามนุษย์ ๑.๓ เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ามนุษย์ทั้งทางอาญาและวินัย ๑.๔ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงานกลุ่มเปราะบางที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเข้าและอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวแบบถูกกฎหมายฯ ๑.๕ ป้องกัน คุ้มครอง และแก้ไขปัญหาแรงงานประมงผิดกฎหมาย รวมทั้งส่งเสริมการตรวจติดตามเฝ้าระวังเรือประมง ๑.๖ เสริมสร้างความเข้าใจ การรับรู้และบูรณาการความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทยแก่นานาประเทศ ๑.๗ เพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยงอย่างเป็นระบบ ๑.๘ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการป้องกันและปราบปรามปัญหาการค้าประเวณีและบริการทางเพศในกลุ่มเด็กและเยาวชน ๑.๙ เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์
ประเทศไทยสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม	การปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐ แรงงานที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและมาตรฐานสากล เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐ การพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การพัฒนาขีดความสามารถและสมรรถนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ๒.๑ จัดทำ ปรับปรุง ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ ๒.๒ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และพัฒนาศักยภาพให้แก่คณะสหวิชาชีพ เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องฯ ๒.๓ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของพนักงานอัยการและผู้พิพากษาเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงบาดแผลทางใจให้แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ๒.๔ จัดทำและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถป้องกันตนเองจากการค้ามนุษย์ ๒.๕ ส่งเสริมความร่วมมือการสร้างภาคีเครือข่ายนอกภาครัฐให้เป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์กับภาครัฐ เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหาการค้ามนุษย์และนำไปสู่การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ๒.๖ ส่งเสริมการดำเนินนโยบายเชิงรุกให้ภาคเอกชนมีการอบรมให้ความรู้กับพนักงานหรือลูกจ้างเกี่ยวกับแนวทางการป้องกัน การคุ้มครองความเสียหาย และการรักษาสวัสดิภาพในกรณีหากตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ๒.๗ พัฒนาระบบบูรณาการฐานข้อมูลด้านการค้ามนุษย์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องฯ ๒.๘ ส่งเสริมและพัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ฯ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘ การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

จุดมุ่งเน้น

การป้องกันประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การสกัดกั้นยาเสพติด และปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติด ตลอดจนการบำบัด รักษา และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้เกิดการยอมรับจากสังคม

เป้าหมายย่อย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
การป้องกันประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	สัดส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่อประชากรลดลง ๘ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มีภูมิคุ้มกันและสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างพื้นที่ปลอดภัยและลดความต้องการยาเสพติด ๑.๑ สร้างภูมิคุ้มกันระดับบุคคล ด้วยการเสริมสร้างทัศนคติและความรู้เท่าทันยาเสพติด ทั้งการเสพและการค้า รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายฯ ๑.๒ สร้างความเข้มแข็งในสถาบันครอบครัวและชุมชนฯ ๑.๓ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน พัฒนา เสริมสร้างกลไก เครือข่ายทางสังคมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน พัฒนาปัจจัยบวก และควบคุมปัจจัยเสี่ยง เพื่อให้สังคมเกิดสภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัยจากยาเสพติด ๑.๔ เฝ้าระวัง ป้องกัน และสร้างความรู้เท่าทันยาเสพติดบนพื้นที่เสมือน (Cyber Space)
การสกัดกั้นและปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ	คดียาเสพติดที่มีการสืบสวนขยายผลจากการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา การสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนเปรียบเทียบกับปริมาณที่จับกุมยาเสพติดทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การลดอุปทานยาเสพติดและปราบปรามเครือข่ายยาเสพติด/องค์กรอาชญากรรม ๒.๑ สกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดตั้งแต่พื้นที่ชายแดนไม่ให้เข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ และไม่ให้ประเทศไทยเป็นทางผ่านในการลักลอบลำเลียงยาเสพติด ๒.๒ ปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดและเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ ด้วยมาตรการทางทรัพย์สินอย่างมีประสิทธิภาพ ๒.๓ เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นธรรม ตลอดจนดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างจริงจัง ๒.๔ พัฒนาเทคโนโลยีและฐานข้อมูลฯ ๒.๕ พัฒนาระบบการข่าวและการแจ้งเตือนข้อมูลเครือข่ายการค้ายาเสพติดฯ ๒.๖ ลดวงจรค้ายาเสพติด ในระดับผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย และลงโทษผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายย่อยตามลักษณะและพฤติกรรมความผิด
ผู้เสพยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม และไม่หวนกลับเข้าสู่วงจรยาเสพติด	ผู้เสพยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒ จากปี ๒๕๖๙ ในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๓** การสร้างความสมดุลบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชนในการบำบัด ฟื้นฟู และการผนวกสู่สังคมได้อย่างปกติสุข ๓.๑ ลดความเป็นอาชญากรรม ปรับเปลี่ยนมุมมองทางสังคมต่อผู้ที่ติดยาเสพติดมองผู้เสพเป็นผู้ป่วยที่ควรได้รับการบำบัดรักษา และดูแลช่วยเหลือ ๓.๒ ยึดหลักทางสาธารณสุขเป็นแนวทางนำในการลดอุปสงค์ยาเสพติดฯ ๓.๓ เสริมสร้างโอกาสและทางเลือกของผู้เสพยาเสพติด ภายหลังการเข้ารับการบำบัดให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขฯ **กลยุทธ์หลักที่ ๔** การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ๔.๑ เสริมสร้างและยกระดับความร่วมมือด้านยาเสพติดฯ ๔.๒ พัฒนาขีดความสามารถให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรด้านยาเสพติดระหว่างประเทศ ๔.๓ เสริมสร้างการใช้กลไกคณะทำงานร่วมด้านความมั่นคงฯ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๙ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

จุดมุ่งเน้น

การยกระดับการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่สำคัญอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และ/หรือ เป็นภัยซ้ำซ้อน ให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และยั่งยืน

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
การยกระดับการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่สำคัญอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่เกิดขึ้น และ/หรือ เป็นภัยซ้ำซ้อน (Compound Hazards) ไปสู่มาตรฐานตามหลักสากล	อัตราการเสียชีวิตจากภัยธรรมชาติ (อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง) ต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน ลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ
	จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง) ต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน ลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี	๑.๑ พัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้น และป้องกันความเสี่ยงใหม่ให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงภัยซ้ำซ้อนฯ
	อัตราการเสียชีวิตจากภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (อัคคีภัย) ต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน ลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี	๑.๒ พัฒนาระบบคลังข้อมูลความเสี่ยงสาธารณภัยแห่งชาติให้ทันสมัย มีคุณภาพ และได้มาตรฐานฯ
	การแจ้งเตือนสาธารณภัยล่วงหน้าได้ทันสถานการณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด (เฉพาะภัยธรรมชาติ ๔ ภัย ได้แก่ อุทกภัย วาตภัย น้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่ม และสึนามิ) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๘ ของการเกิดภัยดังกล่าวทุกปี	๑.๓ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมถึงการรับรู้และตระหนักรู้การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่ถูกต้องให้กับทุกภาคส่วนฯ
		๑.๔ พัฒนาแนวทางการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยในทุกระดับให้สอดคล้องกับมาตรฐานตามหลักสากลฯ
		๑.๕ ส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากร รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของภาคีเครือข่าย ภาคประชาชน อาสาสมัคร และอื่น ๆ
		๑.๖ ส่งเสริม พัฒนา ต่อยอดงานวิจัยและองค์ความรู้ฯ
		๑.๗ ส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัย และการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมให้ครอบคลุมมิติการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง
		กลยุทธ์หลักที่ ๒ การจัดการสาธารณภัยให้มีมาตรฐานตามหลักสากล
		๒.๑ เสริมสร้างการจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการให้เป็นไปตามมาตรฐานในการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉินฯ
		๒.๒ กำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมของศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน (Emergency Operation Center: EOC) ให้เป็นระบบมาตรฐานตามหลักสากลและหลักธรรมาภิบาลฯ
		๒.๓ พัฒนาระบบการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานในการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่มีแนวโน้มขยายขอบเขตไปสู่การจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ขึ้นไปให้มีประสิทธิภาพ
		๒.๔ พัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าฯ
		๒.๕ เสริมสร้างระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบรรเทาทุกข์และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทั่วถึง และเป็นธรรม

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๐ การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์

จุดมุ่งเน้น

ประเทศไทยสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์
ยกระดับมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และลดการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการป้องกัน รับมือความเสี่ยงกับภัยคุกคามทางไซเบอร์อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์และอาชญากรรมทางไซเบอร์	การพัฒนาระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้นร้อยละ ๙๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่กระทบต่อระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ ๑.๑ เสริมสร้างศักยภาพของกลไกและหน่วยงานระดับชาติ ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Computer Emergency Response Team: NCERT) และศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์สำหรับหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ (Sectorial CERT) ฯ ๑.๒ ส่งเสริมให้หน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศมีมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติในการป้องกัน รับมือ ลดความเสี่ยง รักษา และฟื้นฟูความเสียหายจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เท่าทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ๑.๓ บูรณาการความร่วมมือภายในประเทศระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ทั้งฝ่ายทหาร พลเรือน ตำรวจ ภาคเอกชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งฯ ๑.๔ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีฯ ๑.๕ ส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานควบคุมหรือกำกับดูแล และหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง พัฒนาทักษะความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ๑.๖ ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของภัยคุกคามทางไซเบอร์และเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แก่องค์กรและบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง
	การแก้ไขเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ต่อโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๙๐ ภายในปี ๒๕๗๐	
	การจัดทำหรือพัฒนากลไก มาตรการ และแนวทางในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางไซเบอร์ รวมถึงพัฒนาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางไซเบอร์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๖๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การเสริมสร้างขีดความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ไซเบอร์เป็นช่องทางในการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ ๒.๑ พัฒนากลไก มาตรการ และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาการเฝ้าระวังความเสี่ยงในการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ฯ ๒.๒ ส่งเสริมความร่วมมือหรือให้ความช่วยเหลือระหว่างหน่วยงาน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศฯ ๒.๓ เสริมสร้างความตระหนักรู้และพัฒนาขีดความสามารถแก่องค์กรและบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรมทางไซเบอร์
	สถิติคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางไซเบอร์ลดลงร้อยละ ๓๐ เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า	

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๑ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย

จุดมุ่งเน้น

ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันในการรับมือกับภัยก่อการร้าย มีขีดความสามารถในการตอบโต้ต่อเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย และมีศักยภาพในการฟื้นตัวจากภัยก่อการร้ายให้กลับสู่ภาวะปกติ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันในการรับมือกับภัยก่อการร้าย	การดำเนินการมาตรการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนเชิงป้องกันภัยก่อการร้าย อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันในการรับมือกับภัยก่อการร้าย ๑.๑ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและข่าวกรองด้านการก่อการร้าย ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศฯ ๑.๒ ป้องกันการเดินทางผ่านเข้าและออกของนักรบก่อการร้ายต่างชาติฯ ๑.๓ รับมือกับการเผยแพร่ลัทธิและแนวคิดที่ยึดหลักความรุนแรงทุกรูปแบบฯ ๑.๔ ปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญและพื้นที่เปราะบางฯ ๑.๕ ต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายฯ ๑.๖ จัดทำระบบฐานข้อมูล และเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างหน่วยงานภายในประเทศ ๑.๗ พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ
ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการตอบโต้ต่อเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย	การพัฒนาศักยภาพของระบบที่ตอบสนองต่อการระงับเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย และควบคุมสถานการณ์การก่อการร้าย อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การเสริมสร้างการตอบโต้ต่อเหตุวิกฤตจากการก่อการร้าย ๒.๑ พัฒนากลไกการรับมือขณะเกิดเหตุก่อการร้ายให้เป็นเอกภาพ โดยเฉพาะบุคคลแรกหรือหน่วยงานแรก (First Responder) ที่ต้องเข้าถึงที่เกิดเหตุ ๒.๒ ส่งเสริมความร่วมมือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายกับหน่วยงานภายในประเทศและหน่วยงานต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ๒.๓ พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ ๒.๔ พัฒนาระบบการแจ้งเตือน การสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ต่อเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย เพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน
ประเทศไทยมีศักยภาพในการฟื้นตัวจากภัยก่อการร้ายให้กลับสู่สภาวะปกติ	การวางระบบฟื้นตัวจากภัยก่อการร้าย อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐ และสามารถฟื้นฟูจากเหตุก่อการร้ายได้	**กลยุทธ์หลักที่ ๓** การเสริมสร้างการฟื้นตัวภายหลังเกิดเหตุวิกฤติก่อการร้ายให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว ๓.๑ ฟื้นฟูระบบการทำงานของโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่ได้รับความเสียหายหรือผลกระทบจากการก่อเหตุก่อการร้ายฯ ๓.๒ จัดทำ พัฒนา วางระบบกลไก และหลักเกณฑ์การประเมินความเสียหาย ความต้องการความช่วยเหลือ และดำเนินการการเยียวยาแก่เหยื่อครอบครัวของเหยื่อ และผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อเหตุก่อการร้าย ๓.๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา เพื่อป้องกันการแพร่กระจายแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ผู้ที่เคยได้รับการบ่มเพาะแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง และผู้เคยกระทำผิดฐานการก่อการร้าย

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๒ การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ

จุดมุ่งเน้น

ประเทศไทยสามารถรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ มีบทบาทนำในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน รวมทั้งรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ประเทศไทยสามารถรักษาความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อความมั่นคงของไทยอย่างมีดุลยภาพ	ประเทศไทยมีปฏิสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอกับ ๔ กลุ่มประเทศนี้ อย่างน้อยกลุ่มละ ๑ ครั้งต่อปี ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ ประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มที่ ๒ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย กลุ่มที่ ๓ จีนและรัสเซีย กลุ่มที่ ๔ ประเทศอื่น ๆ ที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์กับไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี อินเดีย แอฟริกาใต้ บราซิล ตุรกี ซาอุดิอาระเบีย อิหร่าน และอิสราเอล	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศสำคัญทางยุทธศาสตร์ ๑.๑ ทบทวนและกำหนดแนวทางท่าทีของไทยต่อประเทศมหาอำนาจ ประเทศหรือกลุ่มประเทศที่มีบทบาทสำคัญทางยุทธศาสตร์ฯ ๑.๒ รักษาความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับประเทศหรือกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ฯ ๑.๓ ส่งเสริมการจัดตั้งหรือขับเคลื่อนกลไกหารือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ฯ **กลยุทธ์หลักที่ ๒** การเสริมสร้างบทบาทนำของไทยในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒.๑ เสริมสร้างบทบาทนำที่สร้างสรรค์ของไทยในการรักษาสันติภาพและการแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติวิธี เพื่อเสถียรภาพความมั่นคงของอาเซียน ๒.๒ เสริมสร้างบทบาทนำของไทยในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนฯ ๒.๓ ดำเนินการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและการทูตเชิงป้องกันระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียนฯ ๒.๔ เสริมสร้างศักยภาพปฏิบัติการทางทหารร่วมกับอาเซียนในภารกิจที่มิใช่ด้านสงคราม ฯ **กลยุทธ์หลักที่ ๓** การส่งเสริมความเข้าใจและพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศรอบบ้าน และอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ๓.๑ เสริมสร้างบทบาทนำของไทยในกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงฯ ๓.๒ ผลักดันกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงฯ ๓.๓ ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงฯ ๓.๔ เสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคง รวมถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน ภายใต้กลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงทุกระดับ ๓.๕ ส่งเสริม สนับสนุน และใช้ความเข้มแข็งของความร่วมมือระดับประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชน และสมาคมมิตรภาพ มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมที่นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน
ประเทศไทยมีบทบาทนำในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	ความสำเร็จของไทยในการผลักดันให้ข้อเสนอในประเด็นความมั่นคงที่ไทยให้ความสำคัญปรากฏในเอกสารผลลัพธ์การประชุมในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสขึ้นไปของกลไกภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อย่างน้อย ๑ ฉบับต่อปี	
ประเทศไทยสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน	ระดับความสำเร็จในการจัดทำแผนลุ่มน้ำเชิงรุกระดับภูมิภาค (Proactive Regional Planning) เพื่อบริหารทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ภายในปี ๒๕๗๐	
	ไทยสามารถจัดทำผลลัพธ์ด้านความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เป็นรูปธรรมฯ ในกรอบหรือกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้อย่างน้อยปีละ ๓ ประเด็น หรือ ๑๕ ประเด็นภายในปี ๒๕๗๐	

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๓ การบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่

จุดมุ่งเน้น

การเตรียมความพร้อม และเพิ่มขีดความสามารถการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่
รวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมและการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการแพทย์รองรับภาวะวิกฤติ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ระบบสาธารณสุขมีความพร้อมในการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข ๕ ด้าน ประกอบด้วย ๑) โรคติดต่อและการระบาด ๒) โรคและภัยที่เกิดจากสารเคมี ๓) โรคและภัยสุขภาพที่เกิดจากมันมดภาพรังสีและนิวเคลียร์ ๔) โรคที่เกิดจากการบาดเจ็บและอุบัติภัย และ ๕) โรคและภัยสุขภาพอันเกิดจากภัยธรรมชาติ	หน่วยงานด้านสาธารณสุขทั้งส่วนกลางและระดับภูมิภาคมีแผนเผชิญเหตุเพื่อรองรับภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขทั้ง ๕ ด้าน ร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การพัฒนาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมด้านการแพทย์และสาธารณสุขรองรับภาวะสาธารณสุขฉุกเฉินและโรคติดต่ออุบัติใหม่ ๑.๑ วางแผนและดำเนินการตามแผนการเตรียมความพร้อมป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่ ๑.๒ พัฒนาการเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการความเสี่ยงของโรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพทั้ง ๕ ด้านแก่บุคลากร ๑.๓ สร้างความเข้มแข็งของศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์และสาธารณสุขรองรับภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขทั้ง ๕ ด้าน ๑.๔ เสริมสร้างสวัสดิภาพและมาตรการคุ้มครองแก่บุคลากรการแพทย์เพื่อลดความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน ๑.๕ ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านการแพทย์และสาธารณสุขให้สอดคล้องกับกฎอนามัยระหว่างประเทศ และวาระความมั่นคงด้านสุขภาพโลก
ระบบสาธารณสุขมีศักยภาพการเผชิญเหตุและการบริการด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน	ความสำเร็จของการมีระบบรองรับการบริหารจัดการเฝ้าระวัง คัดกรองและตรวจวินิจฉัยโรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉินระดับเขตสุขภาพ ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การพัฒนาระบบและบริการทางการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน ๒.๑ พัฒนาระบบบัญชาการเหตุการณ์และการจัดการด้านการแพทย์และสาธารณสุขฯ ๒.๒ ส่งเสริมศักยภาพของระบบวินิจฉัย การรักษาพยาบาลและการจัดการทรัพยากร รวมถึงระบบสำรองเวชภัณฑ์ให้สามารถเผชิญเหตุได้อย่างรวดเร็ว ๒.๓ พัฒนาเครือข่ายและกลไกเพื่อบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งระดับประเทศและนานาชาติ ๒.๔ ส่งเสริมการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุและการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขฉุกเฉินและโรคติดต่ออุบัติใหม่บนแนวทางที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วม ๒.๕ เตรียมแผนฟื้นฟูหลังการเกิดภาวะสาธารณสุขฉุกเฉินและโรคติดต่ออุบัติใหม่ร่วมกับทุกภาคส่วน
ระบบสาธารณสุขของประเทศสามารถพึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงทางยาและเวชภัณฑ์	ระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่องในภาวะวิกฤติจากการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพ ได้แก่ ๑) เขตสุขภาพมีระบบการบริหารจัดการเตียงเพื่อรองรับผู้ป่วยวิกฤติในภาวะฉุกเฉิน ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐ และ ๒) เขตสุขภาพมีระบบบริหารจัดการทรัพยากรทางการแพทย์ การสำรองยา และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นให้สามารถใช้งานได้อย่างน้อย ๒ เดือน เพื่อให้สามารถเผชิญเหตุได้อย่างรวดเร็ว ร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐	
	เขตสุขภาพมีแนวทางการระดมสรรพกำลังบุคลากร เพื่อดูแลประชาชนยามวิกฤติ ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐	
	มูลค่าการสนับสนุนการผลิตยาและอุตสาหกรรมการแพทย์ภายในประเทศ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี	**กลยุทธ์หลักที่ ๓** การส่งเสริมการวิจัย พัฒนานวัตกรรมและผลิตยา รวมถึงอุตสาหกรรมทางการแพทย์ภายในประเทศ ลดการพึ่งพาต่างประเทศ ๓.๑ ยกระดับขีดความสามารถในการผลิตยา และอุตสาหกรรมทางการแพทย์ภายในประเทศ ๓.๒ พัฒนาระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานให้มั่นคงสามารถผลิตยาและเวชภัณฑ์ในภาวะฉุกเฉินได้ ๓.๓ สนับสนุนงบประมาณ เพื่อการวิจัย พัฒนายาและอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรในประเทศ ๓.๔ จัดทำระบบฐานข้อมูลและแผนที่ทรัพยากร เพื่อการเผชิญเหตุยามฉุกเฉิน ๓.๕ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณสุขฉุกเฉินและโรคติดต่ออุบัติใหม่ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้สู่ระดับสากล
	การจัดทำข้อมูลห่วงโซ่อุปทานของการผลิตยาและอุตสาหกรรมการแพทย์ (Resource Mapping) ที่ใช้ในภาวะฉุกเฉินเป็นประจำทุก ๒ ปี	

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ

จุดมุ่งเน้น

การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อม เพื่อป้องกันและตอบสนองต่อภัยคุกคาม รวมทั้งการบูรณาการทรัพยากรของประเทศ เพื่อใช้ในการเผชิญกับวิกฤตการณ์ระดับชาติ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อม สำหรับการระดมทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อใช้ในกรณีที่ประเทศเผชิญกับภัยคุกคามหรือวิกฤตการณ์ระดับชาติ	การพัฒนาศักยภาพของกลไกการบริหารจัดการ และความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อใช้สำหรับการระดมทรัพยากรในกรณีที่ประเทศเผชิญกับภัยคุกคามหรือวิกฤตการณ์ระดับชาติ ร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การเสริมสร้างศักยภาพการเตรียมพร้อม เพื่อรองรับภัยคุกคามและวิกฤตการณ์ระดับชาติ ๑.๑ จัดทำ ทบทวน และปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการในด้านที่มีความจำเป็นเร่งด่วนฯ ๑.๒ ทบทวนและพัฒนากลไกการบริหารจัดการ ทั้งในระดับนโยบาย ระดับอำนวยการ และระดับปฏิบัติการฯ ๑.๓ ส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศในระดับทวิภาคีและพหุภาคีฯ ๑.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ ทั้งในก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุฯ ๑.๕ ส่งเสริมการบริหารจัดการพลังงาน ด้วยการพัฒนาแหล่งพลังงานที่มีการผลิตและใช้พลังงานทดแทนในประเทศฯ ๑.๖ เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหาร โดยมุ่งเน้นการมีอาหารที่เพียงพอ ปลอดภัย มีคุณค่าทางโภชนาการและสามารถเข้าถึงอาหารได้อย่างทั่วถึงฯ
การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ	การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การจัดการทรัพยากรเพื่อเตรียมพร้อมรองรับภัยคุกคามทุกรูปแบบ ๒.๑ พัฒนาประสิทธิภาพในการประเมินความต้องการใช้ทรัพยากรที่มีความจำเป็นรองรับเมื่อประเทศเผชิญกับปัญหาภัยคุกคาม หรือเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติฯ ๒.๒ พัฒนากลไก ระบบการสั่งการ และการบูรณาการในการระดม จัดสรร และถ่ายโอนทรัพยากรที่จำเป็นฯ ๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนาช่องทางการเรียนรู้และฝึกทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติภารกิจเมื่อประเทศเผชิญกับปัญหาภัยคุกคาม หรือเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติฯ **กลยุทธ์หลักที่ ๓** การพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ ๓.๑ กำหนด ทบทวน และพัฒนาหลักเกณฑ์หรือแนวทางการวิเคราะห์และประเมินระดับความรุนแรงของภัยคุกคาม รวมถึงการเข้าสู่ภาวะวิกฤติระดับชาติ ๓.๒ จัดทำ ทบทวน และปรับปรุงแผน คู่มือ แนวทาง หรือแนวปฏิบัติในการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติฯ ๓.๓ พัฒนาขีดความสามารถในการประเมินและติดตามสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงในการเข้าสู่ภาวะวิกฤตการณ์ระดับชาติฯ ๓.๔ ยกระดับการบูรณาการสำหรับการบริหารจัดการภัยคุกคามในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ๓.๕ จัดการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ทั้งในระดับชาติ ระดับหน่วยงาน และระดับท้องถิ่นเป็นประจำและต่อเนื่องฯ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๕ การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ

จุดมุ่งเน้น

การยกระดับระบบงานข่าวกรองแห่งชาติในการเฝ้าระวัง ประเมิน ตอบสนอง และแจ้งเตือนต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว พร้อมทั้งขยายเครือข่ายเฝ้าระวัง เพื่อสนับสนุนงานข่าวกรองและการวางระบบงานข่าวกรองสำหรับป้องกันภัยคุกคามที่สำคัญ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
การยกระดับระบบข่าวกรองแห่งชาติในการเฝ้าระวัง ประเมิน ตอบสนอง และแจ้งเตือนสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงอันจะนำไปสู่ภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติ และผลประโยชน์แห่งชาติ	รายงานข่าวกรองที่ประเมินภัยคุกคามด้านความมั่นคงในระยะยาว (๑๐ ปีขึ้นไป) เพื่อประกอบการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ รวมถึงการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การพัฒนาการประเมินสถานการณ์ความมั่นคงเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว ๑.๑ พัฒนาขีดความสามารถในการรวบรวมและประเมินสถานการณ์ด้านการข่าว และจัดทำรายงานข่าวกรองที่ประเมินภัยคุกคามด้านความมั่นคงในระยะยาว (๑๐ ปีขึ้นไป) ในการประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายให้เท่าทันพลวัตของบริบทด้านความมั่นคง ๑.๒ พัฒนาศักยภาพ เสริมสร้างองค์ความรู้ และสร้างความเชี่ยวชาญให้กับบุคลากรในประชาคมข่าวกรองฯ
	การขยายเครือข่ายเฝ้าระวังตามประเด็นความมั่นคงสำคัญ/พื้นที่ความมั่นคงภายในประเทศ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๕ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๒** การพัฒนาและขยายเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นนอกภาครัฐให้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนด้านการข่าวกรอง ๒.๑ แสวงหาเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นนอกภาครัฐ เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเชิงลึกในพื้นที่เป้าหมาย ๒.๒ พัฒนาและขยายเครือข่ายด้านการข่าวในประเด็นความมั่นคงสำคัญกับภาคส่วนอื่นนอกภาครัฐ โดยเฉพาะภาคประชาชนในพื้นที่เป้าหมายฯ ๒.๓ เสริมสร้างศักยภาพของเครือข่ายด้านการข่าวนอกภาครัฐให้มีความตระหนักรู้ และนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์
	การมีระบบเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการข่าวเพื่อการแจ้งเตือนภัยคุกคามทางไซเบอร์ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๓** การเชื่อมโยง บูรณาการ และแจ้งเตือนข้อมูลด้านการข่าวเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ๓.๑ พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการข่าวให้สามารถแจ้งเตือนภัยคุกคาม และป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๓.๒ พัฒนาระบบ กลไก การเชื่อมโยง และการบูรณาการข้อมูลด้านการข่าว เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และสามารถแจ้งเตือนภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๖ การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง

จุดมุ่งเน้น

การจัดทำและเชื่อมโยงบัญชีข้อมูลด้านความมั่นคงขนาดใหญ่เชิงดิจิทัลให้สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
การมีฐานข้อมูลหรือชุดข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความมั่นคง สามารถนำไปสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงระดับชาติ	จำนวนของประเด็นความมั่นคง และประเด็นศักยภาพความมั่นคง ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖–๒๕๗๐) ที่นำมาเชื่อมโยง วิเคราะห์ และประมวลผลด้วยระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เพิ่มขึ้นอย่างน้อยปีละ ๒ ประเด็น	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง เพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ๑.๑ พัฒนาระบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลของหน่วยงานของรัฐให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแพลตฟอร์ม สำหรับการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ๑.๒ จัดทำบัญชีข้อมูลด้านความมั่นคงตามประเด็นความมั่นคงและประเด็นศักยภาพความมั่นคงฯ ๑.๓ กำหนดโจทย์ประเด็นความมั่นคงและประเด็นศักยภาพความมั่นคง ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เพื่อใช้เป็นประเด็นสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ๑.๔ จัดทำระบบเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ สำหรับแบ่งปันข้อมูลภายในแพลตฟอร์มด้านความมั่นคง **กลยุทธ์หลักที่ ๒** การพัฒนากลไกการบริหารจัดการการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง ๒.๑ จัดทำแผน หรือแนวทางการขับเคลื่อนการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง ๒.๒ สร้างความร่วมมือหรือความตกลงสำหรับการเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน และแบ่งปันข้อมูลภายในแพลตฟอร์มด้านความมั่นคงฯ ๒.๓ จัดทำธรรมาภิบาลข้อมูลและต้องดูแลรักษาข้อมูลให้มีความมั่นคงปลอดภัยฯ ๒.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านดิจิทัล รวมถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๗ การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่

จุดมุ่งเน้น

การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบล เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
โดยขยายแนวคิดของการพัฒนาพื้นที่ เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ และแผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้เป็นรูปธรรม

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
พื้นที่เป้าหมายระดับตำบลที่มีปัญหาความมั่นคงสำคัญเร่งด่วนลดลง	พื้นที่เป้าหมายระดับตำบลทั่งประเทศตามที่จังหวัดประกาศมีปัญหาความมั่นคงสำคัญเร่งด่วนลดลงร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐	**กลยุทธ์หลักที่ ๑** การป้องกันและแก้ไขปัญหาในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบลให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ๑.๑ เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันด้านความมั่นคงในเชิงพื้นที่ฯ ๑.๒ ส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงเร่งด่วนในพื้นที่เป้าหมายระดับตำบลฯ ๑.๓ ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินงานของทุกภาคส่วนฯ ที่มีความสอดคล้องกับบริบทความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ เพื่อป้องกัน แก้ไข และพัฒนาพื้นที่เป้าหมายฯ **กลยุทธ์หลักที่ ๒** การบริหารจัดการความมั่นคงเชิงพื้นที่ ๒.๑ จัดทำแนวทางการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่ตามที่สภาความมั่นคงแห่งชาติให้ความเห็นชอบฯ ๒.๒ ทบทวน ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความมั่นคงเชิงพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับการดำเนินงานในพื้นที่ฯ ๒.๓ พัฒนาและเสริมสร้างแนวทางการประเมินระดับความรุนแรงของภัยคุกคามความมั่นคงเชิงพื้นที่ฯ ๒.๔ พัฒนาองค์ความรู้และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจงานความมั่นคงเชิงพื้นที่ฯ ๒.๕ พัฒนาเครือข่ายการเสริมสร้างความมั่นคงเชิงรุกในระดับพื้นที่ ทั้งภาครัฐและนอกภาครัฐ ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลฯ ๒.๖ พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเชิงพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพฯ

ผนวก ง

ตารางสรุปตัวชี้วัด

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑
การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
การธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์	การจัดทำชุดข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และเผยแพร่ตามช่องทางประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ	เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๕ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา
คนในชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพในความแตกต่างหลากหลาย โดยได้รับความคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งหมายรวมถึงการให้ความสำคัญกับทุกศาสนา ผู้ที่มีหลักความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา	การจัดทำ พัฒนา หรือปรับปรุงมาตรการของรัฐเพื่อส่งเสริม คุ้มครอง และปกป้องสิทธิมนุษยชนภายในของไทยให้สอดคล้องกับบริบทภายในประเทศและสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี	อย่างน้อยปีละ ๒ มาตรการ
	คำร้องเกี่ยวกับการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและการถูกเลือกปฏิบัติได้รับการพิจารณาและเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๕ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี
	การปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยตอบรับในรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศตามกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review: UPR) ภายใต้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council: HRC) ภายในปี ๒๕๗๐	มีผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยตอบรับในกระบวนการ UPR รอบที่ ๓ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ และรอบที่ ๔ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๒
การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ และการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
การปกป้อง รักษา และแก้ไขปัญหาที่กระทบต่ออธิปไตยของชาติและผลประโยชน์ของชาติ	ความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการตามแผนป้องกันประเทศด้วยระบบปฏิบัติการร่วม	หน่วยทหารตามแผนป้องกันประเทศผ่านเกณฑ์มาตรฐานการฝึกร่วมกองทัพไทย ภายในปี ๒๕๗๐
	หน่วยปฏิบัติการหลักของเหล่าทัพในการปฏิบัติการตามแผนป้องกันประเทศมีความพร้อมด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์และการฝึก	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐
การพัฒนาขีดความสามารถเชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเพื่อการป้องกันประเทศในอนาคต	การพัฒนากองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องไปสู่ความทันสมัย	การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเชื่อมโยงระบบงาน ตลอดจนเสริมสร้างความพร้อมเพื่อให้สามารถรองรับปฏิบัติการทางไซเบอร์และอวกาศได้ ภายในปี ๒๕๗๐
	หน่วยทหารที่มีกำลังพลสำรองบรรจุในอัตราของหน่วยมีการเรียกกำลังพลสำรองเข้าร่วมการฝึกหรือปฏิบัติภารกิจร่วมกับของกองทัพ	ครบทุกหน่วย ภายในปี ๒๕๗๐

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๓ ,
การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน,

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
พื้นที่ชายแดนมีความมั่นคง ปลอดภัย มีศักยภาพการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบ และเป็นพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน	การพัฒนาระบบป้องกันตามแนวชายแดนด้วยการใช้เทคโนโลยี	อย่างน้อยร้อยละ ๘๕ ของจังหวัดชายแดนทั้งหมด ภายในปี ๒๕๗๐
	มูลค่าการค้าชายแดน	เพิ่มขึ้นอย่างน้อย ร้อยละ ๕ ต่อปี
ปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านได้รับการแก้ไขและไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	เป้าหมายในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนของไทย	ร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๔
การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
ประเทศไทยสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางทะเลได้อย่างต่อเนื่อง จนไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ	ดัชนีความมั่นคงทางทะเลในภาพรวม	อยู่ที่ ๖๙ คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐
ประเทศไทยมีการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลที่ช่วยสนับสนุนการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล	จำนวนองค์ความรู้ทางทะเลที่สำคัญที่สนับสนุนการตัดสินใจของกลไกระดับนโยบายของประเทศ	อย่างน้อยปีละ ๑ ประเด็น
	การสร้างองค์ความรู้และความตระหนักรู้ทางทะเลให้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	อย่างน้อยปีละ ๑ ประเด็น

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๕
การป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการก่อเหตุรุนแรงและความสูญเสียลดลง	สถิติเหตุการณ์ความรุนแรงและความสูญเสียจากสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ลดลง	ร้อยละ ๑๐๐ จากปีฐาน ๒๕๖๐ ภายในปี ๒๕๗๐
จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น	สถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (Gross Regional Product: GRP) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	เพิ่มขึ้นทุกปี
ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	การสร้างความเชื่อมั่นต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖
การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
ผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคลมีจำนวนลดลง และได้รับการดูแลตามหลักมนุษยธรรม	จำนวนผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคลที่ได้รับสถานะอยู่ในราชอาณาจักรอย่างถูกต้องตามกฎหมาย	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๗๐
แรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม มีจำนวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองลดลง	จำนวนแรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม อย่างถูกต้องตามกฎหมาย	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๗๐
การบริหารจัดการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ผู้ได้รับการคุ้มครอง รวมถึงผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้อย่างเป็นระบบ	การจัดวางระบบป้องกัน กระบวนการ และหลักเกณฑ์บริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ รวมถึงผู้ได้รับการคุ้มครองหรือผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะ ที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้	การจัดวางระบบ ภายในปี ๒๕๗๐

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๗
การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
การยกระดับสถานะของประเทศไทยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	ร้อยละความสำเร็จของประเทศไทยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับนานาชาติ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐
ประเทศไทยสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม	การปราบปรามและดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐
	แรงงานที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐
	ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและมาตรฐานสากล	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐
	การพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘
การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
การป้องกันประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	สัดส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่อประชากร	ลดลง ๘ คน ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน ภายในปี ๒๕๗๐
การสกัดกั้นและปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ	คดียาเสพติดที่มีการสืบสวนขยายผลจากการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา
	การสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดนเปรียบเทียบกับปริมาณที่จับกุมยาเสพติดทั้งประเทศ	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา
ผู้เสพยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม และไม่หวนกลับเข้าสู่วงจรยาเสพติด	ผู้เสพยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒ จากปี ๒๕๖๙ ในปี ๒๕๗๐

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๙
การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
การยกระดับการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่สำคัญอันเกิดจากภัยธรรมชาติและภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่เกิดขึ้น และ/หรือ เป็นภัยซ้ำซ้อน (Compound Hazards) ไปสู่มาตรฐานตามหลักสากล	อัตราการเสียชีวิตจากภัยธรรมชาติ (อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง) ต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน	ลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี
	จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง) ต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน	ลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี
	อัตราการเสียชีวิตจากภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (อัคคีภัย) ต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน	ลดลงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี
	การแจ้งเตือนสาธารณภัยล่วงหน้าได้ทันสถานการณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด (เฉพาะภัยธรรมชาติ ๔ ภัย ได้แก่ อุทกภัย วาตภัย น้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่ม และสึนามิ)	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๘ ของการเกิดภัยดังกล่าวทุกปี

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๐
การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการป้องกัน รับมือความเสี่ยงกับภัยคุกคามทางไซเบอร์อย่างมีประสิทธิภาพ ในการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์และอาชญากรรมไซเบอร์	การพัฒนาระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้สอดคล้องมาตรฐานสากล	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๙๐ ภายในปี ๒๕๗๐
	การแก้ไขเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ต่อโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ	อย่างน้อยร้อยละ ๙๐ ภายในปี ๒๕๗๐
	การจัดทำหรือพัฒนากลไก มาตรการและแนวทางในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางไซเบอร์ รวมถึงการพัฒนาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางไซเบอร์	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๖๐ ภายในปี ๒๕๗๐
	สถิติคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางไซเบอร์	ลดลงร้อยละ ๓๐ เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๑
การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันในการรับมือกับภัยก่อการร้าย	การดำเนินการมาตรการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนเชิงป้องกันภัยก่อการร้าย	อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐
ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการตอบโต้ต่อเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย	การพัฒนาศักยภาพของระบบที่ตอบสนองต่อการระงับเหตุวิกฤติจากการก่อการร้ายและควบคุมสถานการณ์การก่อการร้าย	อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐
ประเทศไทยมีศักยภาพในการฟื้นตัวจากภัยก่อการร้ายให้กลับสู่สภาวะปกติ	การวางระบบฟื้นตัวจากภัยก่อการร้าย	ร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐ และสามารถฟื้นฟูจากเหตุก่อการร้ายได้

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๒
การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
ประเทศไทยสามารถรักษาความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อความมั่นคงของไทยอย่างมีดุลยภาพ	ประเทศไทยมีปฏิสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอกับ ๔ กลุ่มประเทศ กลุ่มที่ ๑ ประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มที่ ๒ สหรัฐฯ สหภาพยุโรป สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย กลุ่มที่ ๓ จีน และรัสเซีย กลุ่มที่ ๔ ประเทศอื่น ๆ ที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์กับไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี อินเดีย แอฟริกาใต้ บราซิล ตุรกี ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน และอิสราเอล	อย่างน้อยกลุ่มละ ๑ ครั้งต่อปี
ประเทศไทยมีบทบาทนำในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	ความสำเร็จของไทยในการผลักดันให้ข้อเสนอในประเด็นความมั่นคงที่ไทยให้ความสำคัญปรากฏในเอกสารผลลัพธ์การประชุมในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสขึ้นไปของกลไกภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	อย่างน้อย ๑ ฉบับต่อปี
ประเทศไทยสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน	ระดับความสำเร็จในการจัดทำแผนลุ่มน้ำเชิงรุกระดับภูมิภาค (Proactive Regional Planning) เพื่อบริหารทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน	เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ภายในปี ๒๕๗๐
	ไทยสามารถจัดทำผลลัพธ์ด้านความร่วมมือด้านความมั่นคงที่เป็นรูปธรรม (key deliverables) ในกรอบหรือกับประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้	อย่างน้อยปีละ ๓ ประเด็น หรือ ๑๕ ประเด็น ภายในปี ๒๕๗๐

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๓
การบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
ระบบสาธารณสุขมีความพร้อมในการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข ๕ ด้าน ประกอบด้วย ๑) โรคติดต่อและการระบาด ๒) โรคและภัยที่เกิดจากสารเคมี ๓) โรคและภัยสุขภาพที่เกิดจากกัมมันตภาพรังสีและนิวเคลียร์ ๔) โรคที่เกิดจากการบาดเจ็บและอุบัติภัย และ ๕) โรคและภัยสุขภาพอันเกิดจากภัยธรรมชาติ	หน่วยงานด้านสาธารณสุขทั้งส่วนกลางและระดับภูมิภาค มีแผนเผชิญเหตุเพื่อรองรับภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขทั้ง ๕ ด้าน	ร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐
	การฝึกซ้อมเพื่อบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน	ประจำทุก ๒ ปี
ระบบสาธารณสุขมีศักยภาพการเผชิญเหตุและการบริการด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน	ความสำเร็จของการมีระบบรองรับการบริหารจัดการเฝ้าระวัง คัดกรอง และตรวจวินิจฉัยโรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉินระดับเขตสุขภาพ	ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐
	ระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่องในภาวะวิกฤติจากการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยสุขภาพ	๑) เขตสุขภาพมีระบบการบริหารจัดการเตียงเพื่อรองรับผู้ป่วยวิกฤติในภาวะฉุกเฉิน ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐ และ ๒) เขตสุขภาพมีระบบบริหารจัดการทรัพยากรทางการแพทย์ การสำรองยาและเวชภัณฑ์

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
		ที่จำเป็นให้สามารถใช้งานได้อย่างน้อย ๒ เดือน เพื่อให้สามารถเผชิญเหตุได้อย่างรวดเร็ว ร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐
	เขตสุขภาพมีแนวทางการระดมสรรพกำลังบุคลากรเพื่อดูแลประชาชนยามวิกฤติ	ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐
ระบบสาธารณสุขของประเทศสามารถพึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงทางยาและเวชภัณฑ์	มูลค่าการสนับสนุนการผลิตยาและอุตสาหกรรมทางการแพทย์ภายในประเทศ	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ๕ ปี
	การจัดทำข้อมูลห่วงโซ่อุปทานของการผลิตยาและอุตสาหกรรมทางการแพทย์ (Resource Mapping) ที่ใช้ในภาวะฉุกเฉิน	ประจำทุก ๒ ปี

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๔
การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อม สำหรับการระดมทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อใช้ในกรณีที่ประเทศเผชิญกับภัยคุกคามหรือวิกฤตการณ์ระดับชาติ	การพัฒนาศักยภาพของกลไก การบริหารจัดการและความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อใช้สำหรับการระดมทรัพยากรในกรณีที่ประเทศเผชิญกับภัยคุกคามหรือวิกฤตการณ์ระดับชาติ	ร้อยละ ๘๕ ภายในปี ๒๕๗๐
การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ	การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ	ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๗๐

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๕
การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
การยกระดับระบบข่าวกรองแห่งชาติในการเฝ้าระวัง ประเมิน ตอบสนอง และแจ้งเตือนสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงอันจะนำไปสู่ภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ	รายงานข่าวกรองที่ประเมินภัยคุกคามด้านความมั่นคงในระยะยาว (๑๐ ปีขึ้นไป) เพื่อประกอบการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ รวมถึงการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ภายในปี ๒๕๗๐
	การขยายเครือข่ายเฝ้าระวังตามประเด็นความมั่นคงสำคัญ/พื้นที่ความมั่นคงภายในประเทศ	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๕ ภายในปี ๒๕๗๐
	การมีระบบเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการข่าว เพื่อการแจ้งเตือนภัยคุกคามทางไซเบอร์	ภายในปี ๒๕๗๐

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๖
การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
การมีฐานข้อมูลหรือชุดข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความมั่นคงสามารถนำไปสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงระดับชาติ	จำนวนของประเด็นความมั่นคง และประเด็นศักยภาพความมั่นคง ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ที่นำมาเชื่อมโยงวิเคราะห์ และประมวลผลด้วยระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่	เพิ่มขึ้นอย่างน้อยปีละ ๒ ประเด็น

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๗
การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
พื้นที่เป้าหมายระดับตำบลที่มีปัญหาความมั่นคงสำคัญเร่งด่วนลดลง	พื้นที่เป้าหมายระดับตำบลทั้งประเทศตามที่จังหวัดประกาศมีปัญหาความมั่นคงสำคัญเร่งด่วนลดลง	ลดลงร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

ผนวก จ

แผนระดับที่ ๓
ขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติ
ว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

แผนระดับที่ ๒	แผนระดับที่ ๓
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ	- แผนปฏิบัติการด้านการธำรงรักษาสถาบันหลักของชาติ - แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ - แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย - แผนการอุปถัมภ์คุ้มครองศาสนาต่าง ๆ - แผนรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๒ การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติและการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ	- แผนปฏิบัติการด้านการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติในภาพรวม ระยะที่ ๒ - แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๓ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน	- แผนปฏิบัติการด้านบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล	- แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล - แผนการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๕ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	- นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ - แผนปฏิบัติการด้านการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ	- แผนรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร - นโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๗ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	- แผนการปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

แผนระดับที่ ๒	แผนระดับที่ ๓
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๘ การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด	- นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๙ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	- แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๐ การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์	- นโยบายและแผนปฏิบัติการว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๑ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย	- แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย - ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๒ การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ	- แผนยุทธศาสตร์รายภูมิภาค และแผนปฏิบัติการการทูตพหุภาคี - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๓ การบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่	- แผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อม ป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่ - แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทางการแพทย์และการสาธารณสุข - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ	- แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติและแผนบริหารวิกฤตการณ์ - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๕ การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ	- แผนปฏิบัติราชการของสำนักข่าวกรองแห่งชาติ - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๖ การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง	- แผนรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๗ การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่	- แผนรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร - แผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ผนวก ฉ

มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

ด่วนที่สุด
ที่ นร ๐๕๐๕/๒๕๘๔

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง (ร่าง) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

เรียน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๘๐๙/๘๖๖๖ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ ดังนี้

๑. (ร่าง) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๒. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบทิศทางในการจัดทำแผนงานและแผนงบประมาณขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงบประมาณ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามบัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ ลงมติว่า

๑. เห็นชอบทั้ง ๒ ข้อ ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ และให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติรับความเห็นของสำนักงบประมาณและสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

๒. ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้รับยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ (เรื่อง แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี) ในการเสนอเรื่องนี้ตามความเห็นของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นางประไพ ดำสะกุล)
รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๖๒๓ (สุทธิสิทธิ์), ๑๕๓๓ (ปภัสรา)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖ www.soc.go.th
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@soc.go.th

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
เลขที่ ๑ ทำเนียบรัฐบาล ถนนพิษณุโลก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๐๒ ๖๒๙ ๘๐๐๐ ต่อ ๑๒๐๒ หรือ ๑๒๑๔ โทรสาร ๐๒ ๖๒๙ ๘๓๔๗
www.nsc.go.th

แผนปฏิบัติราชการ

ด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ

กระทรวงสาธารณสุข
ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

TAC
Together Against Corruption

กระทรวงสาธารณสุขใสสะอาด ร่วมต้านทุจริต
(Together Against Corruption)

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

คำนำ

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนแม่บทการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายกรอบเวลาให้ใช้ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ เพื่อเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับ ๑ ถึงแผนระดับ ๓ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีเป้าหมายคือ **“กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ”** และนำ **มาตรการ Three Pronged measures (มาตรการหอก ๓ แฉก : LPL)** มาใช้ในการป้องกันการทุจริต ประกอบด้วย **(๑) การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) (๒) การป้องกันการทุจริต (Prevention) และ (๓) ความรอบรู้สู้โกง (Literacy)** และขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามคำขวัญ (Motto) ที่ว่า **“กระทรวงสาธารณสุขใสสะอาด ร่วมต้านทุจริต” (Together Against Corruption : TAC)**

กระทรวงสาธารณสุข หวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จะได้ให้ความสำคัญและนำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัว มีความละอายต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ นำไปสู่เป้าหมายแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เพื่อให้กระทรวงสาธารณสุขมีความโปร่งใส ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ และนำสู่เป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ต่อไป

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
ตุลาคม ๒๕๖๕

Together Against Corruption

สารบัญ

		หน้า
คำนำ		ก
สารบัญ		ข
ส่วนที่ ๑	**บทสรุปผู้บริหาร**	๑
ส่วนที่ ๒	**ความสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับตามนัยยะของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐**	๗
	๒.๑ แผนระดับที่ ๑	๗
	๒.๒ แผนระดับที่ ๒	๘
	๒.๓ แผนระดับที่ ๓	๑๒
ส่วนที่ ๓	**สถานการณ์การทุจริตในสังคมไทยและกระทรวงสาธารณสุข การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการฉายภาพอนาคต**	๓๐
	๓.๑ สถานการณ์การทุจริตในสังคมไทย	๓๐
	๓.๑.๑ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI)	๓๕
	๓.๑.๒ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA)	๔๒
	๓.๑.๓ พฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๖๔	๔๔
	๓.๑.๔ วัฒนธรรมค่านิยมสุจริต ทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔	๔๖

หน้า

๓.๒ สถานการณ์การทุจริตในกระทรวงสาธารณสุข ๕๑

๓.๒.๑ ข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต หรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ๕๑

๓.๒.๒ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ๕๘

๓.๓ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ๖๖

- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิด ๖๗

๓.๔ การฉายภาพอนาคต ๗๘

๓.๔.๑ ภาพอนาคตของบุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุข ๗๙

๓.๔.๒ ภาพอนาคตของการประเมินคุณธรรมและความโปร่งในการดำเนินงานของหน่วยงาน ๗๙

๓.๔.๓ ภาพอนาคตของการป้องกันการทุจริต ๘๐

๓.๔.๔ ภาพอนาคตของการปราบปรามการทุจริต ๘๐

๓.๔.๕ ภาพอนาคตของการกระบวนการนโยบายการปฏิบัติราชการ ๘๑

๓.๔.๖ ภาพอนาคตเจตจำนงของผู้บริหารทั้งข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำ ๘๑

ส่วนที่ ๔ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๘๓

๔.๑ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบกระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๘๓

๔.๑.๑ วัตถุประสงค์ ๘๓

๔.๑.๒ ภาพรวมเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายและแผนย่อย ๘๔

หน้า

๔.๑.๓ แผนย่อยที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึก ให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต ๘๕

๔.๑.๔ แผนย่อยที่ ๒ การป้องกันการทุจริต ๙๑

๔.๑.๕ แผนย่อยที่ ๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการปราบปรามการทุจริต ๑๐๓

๔.๒ ผลที่ได้รับจากแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๐๗

ส่วนที่ ๕ การขับเคลื่อน การติดตามประเมินผล และการบริหารความเสี่ยง ๑๐๘

๕.๑ กลไกและการบริหารการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๐๘

๕.๒ แนวทาง กรอบแนวคิด และรูปแบบการติดตามประเมินผล ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๐๙

๕.๓ การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการ ด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๑๓

๕.๔ การบริหารความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง ๑๑๖

บรรณานุกรม ๑๑๙

ผู้จัดทำ ๑๒๐

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๑	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จาก ๙ แหล่งข้อมูล ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔	๓๙
ตารางที่ ๒	งบประมาณแผนงานบูรณาต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๕	๔๘
ตารางที่ ๓	ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต หรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๙ จากระบบรายงานข้อร้องเรียน เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.	๕๔
ตารางที่ ๔	ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต หรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒ จากระบบรายงานข้อร้องเรียน เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.	๕๕
ตารางที่ ๕	ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต หรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕ จากระบบรายงานข้อร้องเรียน เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.	๕๖
ตารางที่ ๖	ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน ของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	๕๙
ตารางที่ ๗	ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน ของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	๖๒

สารบัญแผนภาพ

		หน้า
แผนภาพที่ ๑	ความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับกับแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)	๒๙
แผนภาพที่ ๒	คะแนนการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๖๔ ของประเทศไทย	๓๔
แผนภาพที่ ๓	ผลการประเมิน ITA ภาพรวมระดับประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕	๔๓
แผนภาพที่ ๔	ผลการสำรวจพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. ๒๕๖๔	๔๖
แผนภาพที่ ๕	ผลการสำรวจวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต ทัศนคติ และพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔	๔๗
แผนภาพที่ ๖	ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย ประเด็นการประเมินที่ประเทศไทยได้คะแนนค่อนข้างต่ำและแหล่งข้อมูล	๕๐
แผนภาพที่ ๗	แสดงจำนวนรวมข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๕ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของสำนักงาน ป.ป.ท.	๕๗
แผนภาพที่ ๘	แสดงผลการประเมิน ITA จำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔	๖๑
แผนภาพที่ ๙	แสดงผลการประเมินจำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕	๖๕
แผนภาพที่ ๑๐	ภาพอนาคตของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐	๘๒

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ ๑ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๕ จำแนกตามกระบวนการจากระบบรายงาน ข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท. ๕๗

Together Against Corruption

ส่วนที่ ๑

บทสรุปผู้บริหาร

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในเรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยมีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แผนระดับที่ ๑ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มุ่งให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ และดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๓ และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่มุ่งให้บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ เนื่องจากปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และถือเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

แผนระดับที่ ๒ สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติในด้านที่ ๖ คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ๒ ประเด็นเป้าหมาย คือ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และภาครัฐมีขนาดเล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ หมุดหมายที่ ๑๓ ยังมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ในส่วนเป้าหมายที่ให้หน่วยงานภาครัฐมีระบบป้องกันและแก้ไขการทุจริตและประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีตัวชี้วัด คือ ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต

แผนระดับ ๓ สอดคล้องแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕) กล่าวคือ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ครอบคลุม ๒ แผนย่อย ได้แก่ แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนย่อยการปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน และยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) ภายใต้วิสัยทัศน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trusted Public Officers) โดยมี ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ ครอบคลุมการสร้างมาตรฐานการพัฒนาผลักดันนโยบาย การส่งเสริมและบูรณาการรวมพลังกับทุกภาคส่วน ภายใต้ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์ที่ว่า “ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขา และไม่สูญเปล่า”

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนแม่บทการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายกรอบเวลาให้ใช้ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ จึงมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันกับแผนทั้ง ๓ ระดับ เพื่อเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับ ๑ ถึงแผนระดับ ๓ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีเป้าหมายคือ **“กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ”** ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ และจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๓ ตัวชี้วัด คือ (๑) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (๒) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA และ (๓) จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				
	ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕

และมีแผนย่อยจำนวน ๓ แผนย่อย ประกอบด้วย แผนย่อยที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต แผนย่อยที่ ๒ การป้องกันการทุจริต และแผนย่อยที่ ๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต ดังนี้

แผนย่อยที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึก ให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๔ กลยุทธ์

กลยุทธที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนในการผลิตบุคลากรของสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๒ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนในบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๓ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกในการนำจริยธรรม และค่านิยม MOPH เป็นรากฐานในการสร้างวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต

กลยุทธที่ ๔ สร้างเครือข่ายบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข เพื่อป้องกันและหยุดยั้งการทุจริต

โดยมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดี น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขทุกระดับ ให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้อย่างอัตโนมัติ การไม่ให้ไม่รับสินบน มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่ละเลย ไม่เพิกเฉย และไม่อดทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ

สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต โดยแปลงหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบไปดำเนินการ

แผนย่อยที่ ๒ การป้องกันการทุจริต แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๓ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารทุกระดับมีความพร้อมรับผิด (Accountability)

กลยุทธที่ ๒ ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ให้มีความใสสะอาดปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต และใช้ดุลยพินิจโดยชอบด้วยกฎหมาย

กลยุทธที่ ๓ เพิ่มประสิทธิภาพกลไกการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริต และให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเพื่อลดการกระทำผิดของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข มีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด) และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข กำหนด) การดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) ดำเนินกิจกรรมที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ พัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใส ไร้ผลประโยชน์ พัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ขับเคลื่อนโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต และผลักดันมาตรการป้องกันการทุจริตตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมีการกำหนดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

แผนย่อยที่ ๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๒ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการปราบปรามการทุจริต

กลยุทธที่ ๒ พัฒนาเครือข่ายและบูรณาการกระบวนการด้านการปราบปรามการทุจริต

โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนากลไกและกระบวนการต่าง ๆ ของการปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ กฎหมายมีความทันสมัย การบังคับใช้กฎหมาย การสอบข้อเท็จจริง การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพ เด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการดำเนินคดีและลงโทษทั้งทางปกครอง วินัย อาญาอย่างรวดเร็วเป็นรูปธรรม เพื่อให้สังคมกระทรวงสาธารณสุขเกรงกลัวต่อการทุจริต ควบคู่ไปกับพัฒนาและปรับปรุงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนให้เชื่อมโยงระหว่างศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ศูนย์บริหารจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ และศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน (Government Contact Center : GCC 1111) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและการดำเนินคดี

กลไกและการบริหารการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) กำหนดกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ภายใต้หลักการ

๑. การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๒. ประสานพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อเสนอในการดำเนินงานเชิงนโยบาย งบประมาณ และองค์ความรู้ด้านวิชาการ

๓. จัดกระบวนการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตลอดจนคำนึงถึงความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา

๔. มีการรายงานผลการดำเนินแผนงาน / โครงการ ภายใต้แผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มี่เชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างต่อเนื่อง

๕. ใช้กลไกที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนบทบาทหรือกำหนดกลไกการดำเนินงานใหม่เท่าที่จำเป็น

การติดตามและประเมินผล ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การติดตามและประเมินผล ยึดแนวทางของวงจรการบริหาร PDCA หรือวงจร Deming (Deming Cycle) อย่างกว้าง ๆ ไว้ ๔ ด้าน คือ Plan Do Check Act และกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard ของ Robert S. Kaplan and David P. Norton ซึ่งประกอบไปด้วย ๔ มิติที่สำคัญ ได้แก่

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)

๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีความโปร่งใสและปราศจากการทุจริต (Customer Perspective)

๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน (Internal Perspective)

๔. มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

โดยดัดแปลงเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าวซึ่งใช้กับภาคเอกชน ให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติราชการที่ดำเนินการโดยภาครัฐ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแปลงแนวทางและขับเคลื่อนงานด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของกระทรวงสาธารณสุข จากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

และประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) สู่การปฏิบัติในระดับโครงการ / กิจกรรม ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนดต่อไป

ซึ่งในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขเกิดวัฒนธรรมสุจริต มีกลไกการป้องกันการทุจริตและระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ มีกลไกการปราบปรามการทุจริต การบังคับใช้กฎหมายให้มีความรวดเร็ว เป็นธรรมและทรงพลัง ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานภายนอก ยั่งยืนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิต โดยได้**นำมาตรการ Three Pronged measures (มาตรการหอก ๓ แฉก : LPL)** มาใช้ในการป้องกันการทุจริต ประกอบด้วย **(๑) การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement)** โดยการบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ กำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเด็ดขาด รวดเร็วและเป็นธรรม **(๒) การป้องกันการทุจริต (Prevention)** โดยการปรับปรุงกฎ ระเบียบและปิดช่องโหว่ สร้างและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง และสร้างกลไกเครือข่ายการบริหารงานที่โปร่งใส ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการเฝ้าระวัง แจ้งเบาะแส และสร้างความเข้มแข็งของกลไกการตรวจสอบและร่วมกันต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ และ **(๓) ความรอบรู้สู้โกง (Literacy)** โดยการให้องค์ความรู้ที่เท่าทันต่อการทุจริต มีความรอบรู้ต่อสถานการณ์การทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป ปลูกและปลุกจิตสำนึก ปรับฐานความคิดที่ตัวบุคคลให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้โดยอัตโนมัติ และเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามคำขวัญ (Motto) ที่ว่า **“กระทรวงสาธารณสุขใสสะอาด ร่วมต้านทุจริต”** (Together Against Corruption : TAC)

Together Against Corruption

ส่วนที่ ๒

ความสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับ
ตามนัยยะของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในเรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนปฏิบัติราชการราย ๕ ปี ระดับส่วนราชการ ที่มีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ อันประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

๒.๑ แผนระดับที่ ๑

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มุ่งให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ และดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๓ และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ที่มุ่งให้บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ เนื่องจากปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ถือเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๒.๑.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

เป้าหมาย ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ประเด็นยุทธศาสตร์ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นเครื่องมือสำหรับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขแปลงแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ไปสู่การปฏิบัติ การบริหารการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีเป้าหมายหลักที่สอดคล้อง คือ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๑.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

ประเด็นยุทธศาสตร์ การรักษาความสงบภายในประเทศ

การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ ปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ดังนั้น แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่มีเป้าหมายให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีความโปร่งใส มีระบบการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาล ถือเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๒.๒ แผนระดับที่ ๒

๒.๒.๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)

เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แนวทางการพัฒนา

๑.๑ ปลุกและปลูกจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี มีวัฒนธรรมสุจริต และการปลูกฝังและหล่อหลอมวัฒนธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนทุกช่วงวัยทุกระดับ

๑.๒ ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีความใสสะอาด ปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต

๑.๓ พัฒนาค่านิยมของนักการเมืองให้มีเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการทำตน เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

๑.๔ ปรับระบบเพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ

๑.๕ ปรับระบบงานและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลยพินิจ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

เป้าหมายของแผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

๒. คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง

๒. แผนย่อยการปราบปรามการทุจริต

แนวทางการพัฒนา

๒.๑ เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกการปราบปราม การทุจริต

๒.๒ ปรับปรุงกระบวนการปราบปรามการทุจริตที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๒.๓ พัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต

เป้าหมายของแผนย่อยการปราบปรามการทุจริต

การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

๒.๒.๒ แผนการปฏิรูปประเทศ

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในระดับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในภาพรวม ที่มุ่งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การกำกับการบริหารหน่วยงานภาครัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตภายใต้กรอบธรรมาภิบาล การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนเข้าถึงตรวจสอบได้ การบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครอง หรือมาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด และการปรับปรุงประสิทธิภาพ การบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน

แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. วัตถุประสงค์รวม

๑.๑ ให้มีการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งให้มีกฎหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตและชี้เบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำความผิด โดยมีมาตรการสนับสนุนและการคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสด้วย

๑.๒ ให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของบุคลากร ใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง

๑.๓ ให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ และสนับสนุนแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริต เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ

๑.๔ ยกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครอง หรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด

๑.๕ ปรับปรุงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน (ไต่สวน ชี้มูล ฟ้องศาล พิพากษา) ทั้งแพ่งและอาญาให้รวดเร็ว รุนแรง เด็ดขาด เป็นธรรมเสมอภาค โดยเฉพาะมีการจัดทำและบูรณาการฐานข้อมูลคดีทุจริต ตลอดจนเร่งรัดการติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศตกเป็นของแผ่นดิน และในกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ก็ให้เร่งบัญญัติเพิ่มเติม

๒. เป้าหมายรวม

ประเทศไทยมีระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index) อยู่ใน ๒๐ อันดับแรกของโลกในปี ๒๕๗๙

๒.๒.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ในหมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน ซึ่งมุ่งเน้นให้ภาครัฐต้องเร่งพัฒนาและปรับตัวเพื่อลดช่องว่างของการปฏิบัติให้มีศักยภาพที่เหมาะสมในฐานะที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศบนหลักการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งการพัฒนาตามหมุดหมายที่ ๑๓ จะส่งต่อผลการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

๒. เป้าหมายที่ ๑ การบริการภาครัฐ มีคุณภาพ เข้าถึงได้

กลยุทธ์ที่ ๒ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและโครงสร้างของภาครัฐให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์ที่ ๒.๒ สร้างความโปร่งใสของธรรมาภิบาลภาครัฐ โดยเปิดเผยข้อมูล

๒.๒.๔ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ภายใต้นโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ ๙ ที่มุ่งเสริมความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต รวมทั้งแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ในเรื่องการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต โดยแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับเป้าหมายที่ให้หน่วยงานภาครัฐมีระบบป้องกันและแก้ไขการทุจริตและประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีตัวชี้วัด คือ ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต กลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว คือ นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม ผลักดันการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทุจริต และให้บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการของภาครัฐ และรณรงค์ให้ความรู้แก่ทุกภาคส่วนถึงภัยทุจริต เพื่อสร้างค่านิยมต่อต้านและปฏิเสธการทุจริตเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริต

๑. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ ๙ เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริต

รองรับวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๒. แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รองรับนโยบายที่ ๑๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต

๓. เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

หน่วยงานภาครัฐมีระบบป้องกันและแก้ไขการทุจริตและประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ

๔. ตัวชี้วัด

๔.๑ ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย

๔.๒ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต

๕. กลยุทธ์

๕.๑ นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม

๕.๒ ผลักดันการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทุจริต และให้บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

๕.๓ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการของรัฐ

๕.๔ รณรงค์ให้ความรู้แก่ทุกภาคส่วนถึงภัยทุจริต เพื่อสร้างค่านิยมต่อต้านและปฏิเสธการทุจริต

๒.๓ แผนระดับที่ ๓

๒.๓.๑ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีความสอดคล้องแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) กล่าวคือ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ครอบคลุม ๒ แผนย่อย ได้แก่ แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนย่อยการปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน

เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

เป้าหมายภาพรวม

ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประเทศไทยมีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการต่อต้านการทุจริต หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส อัตราการเกิดคดีทุจริตมีแนวโน้มลดลง ประชาชนคนไทยมีทัศนคติที่ไม่ยอมรับการทุจริต ซึ่งส่งผลให้การรับรู้ของนานาประเทศเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น มีผลการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริตที่สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาชาติในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมีความน่าเชื่อถือทางด้านเศรษฐกิจและการลงทุนระหว่างประเทศด้วย ดังนั้น ควรมุ่งเน้นที่จะศึกษาวิเคราะห์การดำเนินการให้ครบถ้วนตามประเด็นการประเมินการรับรู้การทุจริต และการส่งเสริมการดำเนินการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ของนานาชาติ

ตัวชี้วัดภาพรวม

โดยมีตัวชี้วัดภาพรวม จำนวน ๒ ตัวชี้วัด ได้แก่

๑. ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย (อันดับ / คะแนน) โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ดังนี้

ปี พ.ศ.	อันดับ และ / หรือได้คะแนน
ปี ๒๕๖๖	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๕๓ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๑ คะแนน
ปี ๒๕๖๗	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๕๑ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๓ คะแนน
ปี ๒๕๖๘	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๘ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๕ คะแนน
ปี ๒๕๖๙	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๕ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๖ คะแนน
ปี ๒๕๗๐	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๓ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๗ คะแนน

๒. หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) (เกณฑ์ ๘๕ คะแนนขึ้นไป) โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ๘๕ คะแนนขึ้นไป ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๒
ปี ๒๕๖๗	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๔
ปี ๒๕๖๘	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๖
ปี ๒๕๖๙	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๓
ปี ๒๕๗๐	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐๐

เป้าหมายภายใต้แผนย่อยของแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ประกอบด้วย ๒ แผนย่อย ๓ เป้าหมาย และ ๑๐ ตัวชี้วัด ดังนี้

(๑) แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบด้วยเป้าหมายสำคัญ ๒ เป้าหมาย และตัวชี้วัดจำนวน ๘ ตัวชี้วัด ได้แก่

เป้าหมายที่ ๑ ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต มุ่งหวังให้ประชาชนและสังคมตื่นตัว และตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตที่มีต่อประเทศ มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริต ทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อต่าง ๆ ประชาชนในแต่ละช่วงวัยได้รับกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมว่าการทุจริตถือเป็นพฤติกรรมที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม มีการหล่อหลอมค่านิยมและวัฒนธรรมทางสังคมเพื่อให้ประชาชนไม่กระทำการทุจริต มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่เพิกเฉยหรืออดทนต่อการทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่มีพฤติกรรมร่วมต้านการทุจริต ประชาชนมีค่านิยมและพฤติกรรม

ที่เห็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการช่วยเหลือพวกพ้องในการทำผิดกฎหมาย หรือการสร้างความสำเร็จในชีวิตด้วยความซื่อสัตย์และความเพียร มากกว่าการได้รับทรัพย์สินมาจากการทุจริตหรือการคดโกง สังคมไทยเชิดชูบุคคลต้นแบบที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและทำความดี ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง แจ้งเหตุหรือแจ้งเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียงทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตลอดจนการตรวจสอบรัฐบาลและนักการเมืองในการดำเนินการตามเจตจำนงทางการเมือง เพื่อเป็นแรงกดดันให้รัฐบาลต้องบริหารประเทศอย่างสุจริตโปร่งใส โดยกระบวนการนโยบายของรัฐบาลไม่สามารถเป็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยจะมีกลไกการตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐที่เข้มข้นขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ร้อยละของเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมาย ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	เด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๐
ปี ๒๕๖๗	เด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๒
ปี ๒๕๖๘	เด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๔
ปี ๒๕๖๙	เด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๖
ปี ๒๕๗๐	เด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๘

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ ร้อยละของประชาชนที่มีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมาย ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ร้อยละ ๖๐
ปี ๒๕๖๗	ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ร้อยละ ๖๒
ปี ๒๕๖๘	ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ร้อยละ ๖๔
ปี ๒๕๖๙	ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ร้อยละ ๖๖
ปี ๒๕๗๐	ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ร้อยละ ๖๘

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ ร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ๘๕ คะแนนขึ้นไป ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๒
ปี ๒๕๖๗	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๔
ปี ๒๕๖๘	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๖
ปี ๒๕๖๙	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๓
ปี ๒๕๗๐	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐๐

เป้าหมายที่ ๒ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง เพื่อพัฒนากระบวนการและรูปแบบของการป้องกันการทุจริตให้เท่าทันต่อพลวัตรของการทุจริต สามารถระงับยับยั้งการทุจริตได้อย่างเท่าทันไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนากลไกและกระบวนการป้องกันการทุจริตให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน ประชาชน และสื่อมวลชล สอดส่องเฝ้าระวังและร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ พร้อมทั้งสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของบุคลากรภาครัฐ และกำหนดมาตรการให้หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนดำเนินงานอย่างโปร่งใส นอกจากนี้ ต้องกำหนดให้มีการลงโทษผู้กระทำผิดกรณีทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจังและรวดเร็ว เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตเชิงรุกและสามารถช่วยลดจำนวนคดีทุจริตลงได้

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ จำนวนคดีทุจริตในภาพรวมลดลง ประเมินจากจำนวนเรื่องกล่าวหาร้องเรียนในคดีทุจริตที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในชั้นตรวจรับคำกล่าวหาและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณนั้น ๆ ลดลง เมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายจำนวนคดีทุจริตในภาพรวมลดลง ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	คดีทุจริตลดลงในภาพรวมร้อยละ ๑๐
ปี ๒๕๖๗	คดีทุจริตลดลงในภาพรวมร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๘	คดีทุจริตลดลงในภาพรวมร้อยละ ๓๐
ปี ๒๕๖๙	คดีทุจริตลดลงในภาพรวมร้อยละ ๔๐
ปี ๒๕๗๐	คดีทุจริตลดลงในภาพรวมร้อยละ ๕๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยลดลง แบ่งออกเป็น ๒ ตัวชี้วัดย่อย

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒.๑ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ประเมินจากจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ในชั้นไต่สวนในปีงบประมาณปัจจุบัน และเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบัน รวมกับจำนวนเรื่องที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งให้สอบสวนทางวินัยตามมาตรา ๑๓๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ลดลงเมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลง ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงร้อยละ ๑๐
ปี ๒๕๖๗	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๘	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงร้อยละ ๓๐
ปี ๒๕๖๙	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงร้อยละ ๔๐
ปี ๒๕๗๐	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงร้อยละ ๕๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒.๒ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ประเมินจากจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องอาญา (ทุจริต) ในชั้นไต่สวนในปีงบประมาณปัจจุบัน และเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบัน ลดลงเมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการจริตลดลง ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ลดลงร้อยละ ๑๐
ปี ๒๕๖๗	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ลดลงร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๘	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ลดลงร้อยละ ๓๐
ปี ๒๕๖๙	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ลดลงร้อยละ ๔๐
ปี ๒๕๗๐	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ลดลงร้อยละ ๕๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓ จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลดลง แบ่งออกเป็น ๒ ตัวชี้วัดย่อย ได้แก่

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓.๑ จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ประเมินจากจำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ที่มีการชี้มูลในชั้นไต่สวน ในปีงบประมาณปัจจุบันและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบันลดลงเมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปีงบประมาณปัจจุบันและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบันลดลงเมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมาย จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติลดลง ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ลดลงร้อยละ ๓๐
ปี ๒๕๖๗	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ลดลงร้อยละ ๓๕
ปี ๒๕๖๘	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ลดลงร้อยละ ๔๐
ปี ๒๕๖๙	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ลดลงร้อยละ ๔๕
ปี ๒๕๗๐	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ลดลงร้อยละ ๕๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓.๒ จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ประเมินจากจำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ที่มีการชี้มูลในชั้นไต่สวน ในปีงบประมาณปัจจุบันและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบันลดลง เมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปีงบประมาณปัจจุบันและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบันลดลงเมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมาย จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่นลดลง ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ลดลงร้อยละ ๓๐
ปี ๒๕๖๗	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ลดลงร้อยละ ๓๕
ปี ๒๕๖๘	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ลดลงร้อยละ ๔๐
ปี ๒๕๖๙	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ลดลงร้อยละ ๔๕
ปี ๒๕๗๐	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ลดลงร้อยละ ๕๐

(๒) แผนย่อยการปราบปรามการทุจริต

เป้าหมายที่ ๓ การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ มุ่งเน้นการส่งเสริมการปรับปรุงกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริตที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดี รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายและตรากฎหมายใหม่เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการดำเนินคดีและลงโทษ ทั้งทางวินัยและอาญาอย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม เพื่อให้สังคมเกิดความเกรงกลัวต่อการทุจริต

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ กระบวนการดำเนิคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด โดยกำหนดคำนิยาม หมายถึง จำนวนเรื่องไต่สวนหลังพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ใช้บังคับ ในแต่ละปีงบประมาณที่ดำเนินการเกินกว่ากรอบระยะเวลาสองปี ตามมาตรา ๔๘ นับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ไต่สวน โดยประเมินจากจำนวนเรื่องไต่สวนของปีฐานที่ดำเนินการเกินกรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด (๒ ปี) ในปีงบประมาณที่ประเมินเทียบกับจำนวนเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด มีมติให้ตั้งไต่สวน ณ ปีฐาน (ปีฐาน คือ ปีก่อนหน้าที่จำเป็นต้องขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ไม่เกินร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๗	กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ไม่เกินร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๘	กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ไม่เกินร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๙	กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ไม่เกินร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๗๐	กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ไม่เกินร้อยละ ๒๐

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ

โดยกำหนดคำนิยาม หมายถึง เมื่อหน่วยงานไต่สวน สอบสวนคดีอาญาทุจริต ส่งเรื่องฟ้องร้องไปยังศาลแล้ว ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานถูกฟ้องกลับ อันอาจเกิดจากการพิจารณาแล้วเห็นว่าจัดทำสำนวนไม่ชอบหรือการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เป็นต้น โดยการประเมินในแต่ละปีใช้จำนวนคดีอาญาที่ผู้ปฏิบัติงานใหม่ในหน่วยงานถูกฟ้องกลับ (ในปีงบประมาณที่ประเมิน) อันเนื่องมาจากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง เทียบกับจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่เกินร้อยละ ๓ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง
ปี ๒๕๖๗	จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่เกินร้อยละ ๓ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง
ปี ๒๕๖๘	จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่เกินร้อยละ ๓ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง
ปี ๒๕๖๙	จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่เกินร้อยละ ๓ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง
ปี ๒๕๗๐	จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่เกินร้อยละ ๓ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง

แนวทางการดำเนินงาน

แนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เชื่อมโยงตามกรอบทิศทางของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ห่วงโซ่คุณค่าของแผนแม่บทฯ ข้อเสนอการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) รวมทั้งข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยมีแนวทางในแต่ละเป้าหมายดังนี้

เป้าหมายภาพรวม : ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ : ๑. ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย

๒. ร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ผลักดันการดำเนินการตามข้อเสนอเพื่อยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่หน่วยงานรับผิดชอบหลักเสนอคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ โดยกำหนดให้มีแผนการขับเคลื่อนและผลักดันสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

๒. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยกำหนดกรอบการใช้ดุลยพินิจ กรอบระยะเวลา ขั้นตอน และบทลงโทษทางวินัยต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ดำเนินการตามกฎหมายให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการบังคับใช้

๓. จัดตั้งกลไกบูรณาการการดำเนินงานที่มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริต และกำหนดแนวทาง มาตรการป้องกันความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต โดยเฉพาะในเขตส่งเสริมการลงทุนและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

๔. นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในทุกขั้นตอนของการอนุญาต โดยให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นได้

๕. สร้างการรับรู้เชิงลึกที่เชื่อมโยงถึงกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามและ Partner Institute ที่จัดส่งข้อมูลให้กับแหล่งประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)

๖. การพัฒนากลไกและกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรให้เป็น “องค์กรโปร่งใส ไร้ทุจริต”

เป้าหมายที่ ๑ ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

แนวทางที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึก ให้มีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

มุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ปรับพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตผ่านหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา เน้นการสร้างวัฒนธรรมและพฤติกรรมสุจริต โดยใช้นวัตกรรมนำเสนอในรูปแบบที่ทันสมัย รวมทั้ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม การไม่ให้ไม่รับสินบน มีความละอายต่อการกระทำความผิด และไม่เพิกเฉยหรืออดทนต่อการทุจริต และยกระดับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ๓ ตัว ได้แก่

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ร้อยละของเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ขยายผลการนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปใช้ให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษา และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน โดยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๒. พัฒนาหลักสูตร เครื่องมือ แนวทางการขับเคลื่อนหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รวมทั้งนำผลการศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรด้านครอบครัวและด้านสังคมมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร

๓. พัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้มีศักยภาพในการนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปใช้ให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษาและทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ ร้อยละของประชาชนที่มีวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ส่งเสริมการประสานเชื่อมต่อการทำงานระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนให้เป็นไปอย่างไร้รอยต่อ โดยยังคงอัตลักษณ์ของเครือข่ายและมีการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งประสานการทำงานร่วมกันในพื้นที่ให้มี ความเข้มแข็ง ครอบคลุม และสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาเป็นเครือข่ายต่อต้านการทุจริต

๒. ส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับประชาชน โดยจัดทำหลักสูตรสร้างการรับรู้ที่มีความเหมาะสมกับแต่ละช่วงอายุของกลุ่มเป้าหมาย

๓. ใช้สื่อสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ให้กับทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกประเทศ ใช้นวัตกรรมนำเสนอในรูปแบบที่ทันสมัย น่าสนใจ โดยใช้แฟลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงภาคประชาชน และสร้างการมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสาร

๔. พัฒนาฐานข้อมูลเครือข่ายต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย โดยเชื่อมโยงข้อมูลเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕. จัดให้มีช่องทางในการแจ้งเบาะแสในรูปแบบที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก มีระบบปกปิดตัวตนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ ร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment : ITA)

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการยกระดับความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ทุกหน่วยงาน โดยการพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้เกณฑ์การประเมิน การปรับปรุงและพัฒนาองค์ความรู้และทักษะการเปิดเผยข้อมูลการป้องกันการทุจริต และการให้บริการสาธารณะผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานให้มีคุณภาพ ครบถ้วน สมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

๒. กำหนดตัวชี้วัดการกำกับดูแลการประเมิน ITA ของผู้บริหารหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการสนับสนุน กำกับดูแล และติดตามในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งการกลั่นกรองข้อมูลให้มีความถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยกำหนดเป็นนโยบายหรือมาตรการชัดเจนให้นำผลการประเมิน ITA แต่ละปี เป็นตัวชี้วัดในการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานและมีผลต่อการแต่งตั้งโยกย้ายผู้บริหารของหน่วยงาน

๓. พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน โดยการออกแบบประเด็นการประเมินของแบบวัดการประเมิน ITA ให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน การออกแบบข้อคำถามแบบประเมิน IIT และ EIT ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและการให้ความสำคัญกับการประเมิน OIT เชิงคุณภาพ

๔. ขยายการประเมิน ITA ไปยังหน่วยงานระดับต่ำกว่ากรม โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการอนุมัติ อนุญาต จะต้องมีการประเมิน ITA เป็นลำดับแรก

๕. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในหน่วยงานต่าง ๆ ให้พร้อมต่อการประเมิน ITA เพื่อให้การประเมิน ITA มีประสิทธิภาพรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ และสามารถนำข้อมูล OIT ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรและการปฏิบัติงาน รวมทั้งพัฒนากลไก เครื่องมือ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนทุกภาคส่วนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การเฝ้าระวัง และการแจ้งเบาะแสการทุจริต

๖. บูรณาการระบบการประเมิน ITA โดยการประสานพลังความร่วมมือจากหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในการยกระดับคะแนนการประเมิน ITA รวมทั้งเชื่อมโยงกับแนวทางการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย โดยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทรัพยากรและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

เป้าหมายที่ ๒ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง

แนวทางที่ ๒ ป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

มุ่งเน้นการพัฒนามาตรการ กระบวนการในการป้องปรามการทุจริตให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต สามารถระงับยับยั้งการทุจริตได้อย่างรวดเร็ว ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ ๕ ตัวชี้วัด ได้แก่

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ คดีทุจริตในภาพรวมลดลง

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ คดีทุจริตรายหน่วยงานลดลง

๒.๒.๑ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลง

๒.๒.๒ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริตลดลง

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓ จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลดลง

๒.๓.๑ จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติลดลง

๒.๓.๒ จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่นลดลง

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ขับเคลื่อนมาตรการและข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันการทุจริตที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบโดยมีแผนการขับเคลื่อนและกลไกกำกับติดตามที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๒. จัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ลดการใช้ดุลพินิจ และอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชน มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพิจารณาอนุญาตและออกใบอนุญาตผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ในทุกขั้นตอน รวมทั้งการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายผู้บริหารของหน่วยงานในกรณีผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการทุจริต

๓. ผลักดันให้ทุกหน่วยงานภาครัฐจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต เพื่อลดและปิดโอกาสการทุจริต และนำผลการประเมินความเสี่ยงไปใช้เป็นมาตรการป้องกันการทุจริตภายในองค์กร

๔. วิเคราะห์สถานการณ์การทุจริต โดยการติดตาม เฝ้าระวัง เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมินสถานการณ์การทุจริต พร้อมทั้งจัดการข้อร้องเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๕. ส่งเสริมสนับสนุนให้แนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และเฝ้าระวังโครงการที่มีมูลค่าสูง ตามหลักการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP) และการสร้างความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : COST)

๖. ส่งเสริมและผลักดันให้นักการเมืองและพรรคการเมืองแสดงเจตจำนงในการต่อต้านการทุจริตต่อสาธารณะ และนำเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแลและควบคุมการดำเนินการตามเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต

๗. ยกระดับและมีการกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๘. ประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อลดคดีทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ

๙. การเพิ่มตำแหน่งของผู้ยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินในหน่วยงานที่มีสถิติคดีทุจริตและเรื่องกล่าวหาร้องเรียนการทุจริตเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะตำแหน่งที่มีความเสี่ยงต่อการใช้หน้าที่และอำนาจในทางทุจริต รวมทั้งการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ และพัฒนาระบบที่มีความทันสมัย พร้อมทั้งพัฒนาทักษะและสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินให้มีความรู้ ความสามารถที่หลากหลายและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐. พัฒนามาตรการและกลไกการป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

เป้าหมายที่ ๓ การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

แนวทางที่ ๓ ปราบปรามการทุจริต

มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพเกี่ยวกับการดำเนินคดีทุจริตให้รวดเร็ว เป็นธรรม รวมทั้งให้เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และมีการบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานด้านปราบปรามการทุจริต โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ ๒ ตัวชี้วัด ได้แก่

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ปรับปรุงกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ ด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส และไม่เลือกปฏิบัติ โดยจัดให้มีกลไกการประสานงานปราบปรามการทุจริตทั้งในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ พัฒนาระบบบริหารจัดการคดี ปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานที่ล่าช้าและซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็วและกระชับมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตแล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

๒. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับการรับเรื่องร้องเรียน การตรวจรับเรื่องร้องเรียน การติดตามเรื่องร้องเรียน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลคดีทุจริตระหว่างหน่วยงานให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลคดีทุจริตกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องครบถ้วนทุกหน่วยงาน การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ทันสมัย เท่าทันต่อการบิดเบือนทรัพย์สินและหนี้สิน สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สินและหนี้สิน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจดทะเบียนธุรกิจให้สะท้อนผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการที่แท้จริง

๓. นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้เพื่อยกระดับกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตและการตรวจสอบทรัพย์สิน เพื่อสร้างความปลอดภัย มีความน่าเชื่อถือและสะดวกรวดเร็ว เช่น เทคโนโลยีการบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เทคโนโลยี BLOCKCHAIN และการใช้ Cloud Technology มาปรับใช้ เพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุค Technology Disruption

๔. ตรากฎหมายและบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กฎหมายเกี่ยวกับการสืบสวนปราบปราม และดำเนินการกับทรัพย์สินหรือผู้กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายฟอกเงิน กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน และผู้แจ้งเบาะแส กฎหมายเกี่ยวกับการห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐฟ้องร้องดำเนินคดีกับบุคคลที่แสดงความเห็นหรือเปิดโปงเบาะแสเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ (กฎหมายป้องกันการฟ้องปิดปาก Anti-SLAPP Law) และปรับปรุงโทษปรับของนิติบุคคลที่กระทำความเสียหายแก่ประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (๕) พัฒนาเจ้าหน้าที่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีสมรรถนะ องค์ความรู้และขีดความสามารถที่เป็น มาตรฐานและเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริตที่ ประมวลจากคดีการทุจริตและผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต พัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้ในเชิงสหวิทยาการใหม่ ๆ รวมทั้งการปลูกฝังให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริตยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์

สุจริต ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

๒.๓.๒ ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ และแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision) เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trusted Public Officers)

พันธกิจ (Mission) สร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐและเน้นย้ำภาพลักษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคนดี มีความสามารถ และมีคุณธรรม เพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน และความไว้วางใจในระดับนานาชาติ

เป้าหมาย (Goal) ยกระดับตัวชี้วัดนานาชาติและตัวชี้วัดระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ และตัวชี้วัดด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของการดำเนินงานภาครัฐของประเทศไทย โดยใช้กลไกขับเคลื่อนด้านมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อยกระดับการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์ มี ๕ ยุทธศาสตร์ ครอบคลุมการสร้างมาตรฐานการพัฒนาผลักดันนโยบาย การส่งเสริมและบูรณาการรวมพลังกับทุกภาคส่วน **ภายใต้ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์ที่ว่า “ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขา และไม่สูญเปล่า”** ทั้งนี้ อาศัยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการสื่อสารที่เข้าถึงและร่วมรณรงค์ สร้างสังคม-วัฒนธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมภายในหน่วยงานของรัฐ

การนำมาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) ประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติด้านจริยธรรมในองค์กรให้ชัดเจน ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญลำดับแรกในการขับเคลื่อนการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เกิดขึ้นภายในหน่วยงานของรัฐ และการให้ความสำคัญในการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมให้มีมาตรฐานเดียวกันในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ครอบคลุมทุกหน่วยงานทั้งในระดับรัฐบาล ระดับส่วนราชการระดับท้องถิ่น และระดับองค์กรโดย **“ไม่มีข้อยกเว้น”** และการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งที่เกิดจากคุณค่าทางจริยธรรมที่แตกต่างกันเพื่อให้ **“ไม่มีข้อกังขา”** โดยใช้มาตรฐานทางจริยธรรมเป็นหลังพิง หรือหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตน แทนการใช้ดุลยพินิจ ในกรณีที่ไม่มีกฎข้อบังคับมาชี้ขาดเพื่อลดพฤติกรรมสีเทา และเพื่อสร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทางจริยธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาผลักดันนโยบายและระบบบริหารการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาผลักดันนโยบายและระบบบริหารการส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรมภาครัฐให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ มุ่งเน้นพัฒนานโยบาย ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม เตรียมความพร้อมและความร่วมมือในการร่วมบริหารงานภาครัฐอย่างมีจริยธรรม โดย **“ไม่มีข้อกังขา”** หรือตั้งคำถาม อันเป็นการพัฒนากลไกการส่งเสริมจริยธรรมทั้งที่มีอยู่เดิมและที่ตั้งขึ้นมาใหม่ให้สามารถขับเคลื่อนทำงานได้อย่างสอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคล

มาตรฐานทางจริยธรรม คือ การสร้างมาตรฐานเดียวกันและมีสภาพบังคับทางกฎหมาย มีการกำหนดมาตรการและกลไกในการขับเคลื่อนงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการเสริมสร้างและรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมาตรการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การนำพฤติกรรมทางจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคลที่คำนึงถึงหลักทางจริยธรรม แบบ **“ไม่มีข้อกังขา”** โดยใช้จริยธรรมเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความประพฤติที่ดี มีการรักษาจริยธรรมควรจะได้รับการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ **“ไม่ให้ความพยายามนั้นสูญเปล่า”** ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบเครื่องมือต่าง ๆ ที่เอื้อให้มีการนำจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคลทั้งระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การรวมพลังทุกภาคส่วนในการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรม

การส่งเสริมจริยธรรมตามหลักจริยธรรม ไม่ควรมองข้ามการเสริมสร้างขีดความสามารถทางจริยธรรมของข้าราชการ และกลไกการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อสนับสนุนจรรยาบรรณวิชาชีพที่จะต้องมีการใช้เทคนิคใหม่เพื่อสร้างการตัดสินใจเชิงจริยธรรมที่จะส่งเสริมการสร้าง **“วัฒนธรรมจริยธรรม”** ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝัง เพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย ผลักดันให้เกิดการปฏิวัติสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐ สร้างกลไกและเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบการกระทำฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (People participation and social engagement) กดดันไม่ให้มีการกระทำฝ่าฝืนจริยธรรมเกิดขึ้น รวมทั้งไม่ปล่อยให้มีที่ยืนสำหรับผู้กระทำผิด

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเสริมสร้างทัศนคติเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมและการกระทำผิด

การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ภาครัฐจึงควรมีการสื่อสารและการรณรงค์ด้วยแนวทางใหม่ ใช้เทคโนโลยีสื่อสารอย่างชาญฉลาดควบคู่กับการผลักดันจริยธรรม ใช้การสื่อสารและการรณรงค์สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรม การขับเคลื่อนจริยธรรมภาครัฐในระยะต่อไป จะต้องรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เปลี่ยนทัศนคติเรื่องการทำผิดจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีเพียงการกระทำที่ผิดหรือถูกเท่านั้น

โดย **“ไม่มีข้อกังขา”** หรือตั้งคำถามกับการดำเนินงาน และต้อง **“ไม่สูญเปล่า”** โดยไม่ยอมรับการกระทำผิดสีเทาอีกต่อไป

แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการ

๑. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถดำเนินการได้ทันทีและสร้างผลกระทบสูง (Quick Win) อาทิ การจัดทำคู่มือ Dos & Don'ts เพื่อกำหนดพฤติกรรมที่ควรกระทำและไม่ควรกระทำ ซึ่งจะช่วยลดความสับสนเกี่ยวกับพฤติกรรรมสีเทา การจัดทำแบบทดสอบแบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมสำหรับผู้เข้ารับการคัดเลือกเข้าสู่ระบบราชการ การจัดทำเครื่องมือการประเมินพฤติกรรมการทำงานภายใต้กรอบจริยธรรม การเลือกประเด็นปัญหาทางจริยธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนมาทำแคมเปญรณรงค์เพื่อสร้างทัศนคติใหม่แก่สังคมและเจ้าหน้าที่รัฐ

๒. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น กลไกการบริหารจัดการแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๒.๑ ระดับส่วนกลาง การปรับปรุงกลไกขับเคลื่อนจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ตามกฎหมาย กำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์ และการบูรณาการระหว่างหน่วยงานกลางเพื่อการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและป้องกันการทุจริต

๒.๒ ระดับส่วนภูมิภาค ให้สำนักงานจังหวัด ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม มีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ส่งเสริม และรับเรื่องร้องเรียนพฤติกรรมล่อแหลม โดยใช้กลไกทางจริยธรรมเป็นกลไกการดำเนินการในเชิงป้องกัน

๒.๓ ระดับส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจัดทำข้อกำหนดจริยธรรมของท้องถิ่น คู่มืออธิบายและกำหนดพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมกลางเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบ

๒.๔ ให้หน่วยงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้มีการจัดทำแผนงาน มาตรการเพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรักษาจริยธรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรม และข้อกำหนดจริยธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคนดีมีความสามารถและมีคุณธรรม พร้อมเป็นกลไกการปฏิรูปประเทศ สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน และยกระดับภาพลักษณ์ประเทศไทยที่บริหารประเทศโดยยึดหลักซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมสูงสุด เพื่อการมุ่งไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวง-สาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนแม่บทการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายกรอบเวลาให้ใช้ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ จึงมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันกับแผนทั้ง ๓ ระดับ เพื่อเป็นกลไกและเครื่องมือในการขับเคลื่อนกระทรวงสาธารณสุขไปสู่เป้าหมาย คือ กระทรวงสาธารณสุขปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังแผนภาพที่ ๑

แผนภาพที่ ๑ ความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับกับแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

Together Against Corruption

ส่วนที่ ๓

๓. สถานการณ์การทุจริตในสังคมไทยและกระทรวงสาธารณสุข การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการฉายภาพอนาคต

๓.๑ สถานการณ์การทุจริตในสังคมไทย

การทุจริตเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับพัฒนาการของมวลมนุษยชาติ การตั้งขึ้น การปฏิวัติ การปฏิรูป การเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการล่มสลายของวัฒนธรรมในสังคมมนุษย์หลายครั้งในประวัติศาสตร์โลก เช่น การเสื่อมถอยของจักรวรรดิโรมัน การปฏิรูปศาสนาของฝ่ายโปรแตสแตนต์ กระแสการเติบโตของระบอบประชาธิปไตยในโลกโลกาภิวัตน์แทนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ การเติบโตของแนวคิดธรรมาภิบาลและบริษัทภิบาล หรือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) ฯลฯ ล้วนถือกำเนิดโดยมีปัจจัยสำคัญมาจากพฤติการณ์ที่เชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือการโกงในรูปแบบต่าง ๆ จนนำมาสู่การแก้ไขและต่อต้านระบบสังคมเดิม ดังนั้น มโนทัศน์ที่ว่าด้วยการทุจริตย่อมมีการผันแปรไปตามยุคสมัยในช่วงตลอดหลายศตวรรษที่ผ่านมา และยังมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย

ในยุคปัจจุบันการทุจริตถือเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องยอมรับว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง การทุจริตได้ฝังรากลึกในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ยุคสมัยที่ยังมิได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อาทิ การปกครองในรูปแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีการสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง (Vertical Relations) มีการเอื้อเฟื้อเอื้อประโยชน์ จุนเจือกันในวงญาติ หรือที่เรียกว่าระบบอุปถัมภ์ (The patron-client system) ที่มีการให้ประโยชน์กันทั้งในอำนาจทางการเมือง ตำแหน่งหน้าที่ราชการ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคม การทุจริตที่ฝังรากลึกในสังคมนี้มิใช่มีแค่รูปแบบเดียว แต่มีอยู่หลากหลายอาทิ การติดสินบน การยักยอก การมีผลประโยชน์ทับซ้อน และพร้อมที่จะมีรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นตลอดเวลา เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานทางจิตใจในตัวบุคคลที่ขาดคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดี อันเป็นผลให้บุคคลแสดงออกถึงพฤติกรรมการกระทำทุจริต โดยไร้ซึ่งความละอาย

ต่อการกระทำของตนไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม อีกทั้งไม่คำนึงถึงผลของการกระทำการทุจริตในระยะยาวที่ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อองค์การ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ยังส่งผลกระทบระยะยาวถึงในระดับประเทศ จะเห็นได้ว่าการมีจิตสำนึกมีพื้นฐานทางจิตใจที่ได้รับการปลูกฝังทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมถือเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นเสมือนเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจหรือเครื่องเตือนสติ อันจะทำให้บุคคลเกิดความอายในการกระทำผิดของตน

สาเหตุหลักที่ทำให้การทุจริตยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังอยู่ในสังคมไทย เนื่องมาจากสภาพพื้นฐานทางสังคมที่สั่งสมมาและเป็นพื้นฐานสภาพสังคมปัจจุบัน เช่น

- ความสำคัญของพิธีกรรม เนื่องจากชาวตะวันตกที่เข้ามาติดต่อกับเสนาบดีไทยสมัยอยุธยาต่างได้ให้ข้อสังเกตว่า คนไทยให้ความสำคัญแก่พิธีกรรมมาก และดูเหมือนจะให้ความสำคัญแก่สาระที่จะเจรจากันน้อย สังคมไทยในปัจจุบันก็ให้ความสำคัญแก่พิธีกรรมมากกว่าเนื้อหา สังเกตได้จากในการจัดประชุมสำคัญ ๆ ของหน่วยงานต่าง ๆ ผู้ดำเนินการอาจให้ความสำคัญแก่ประเด็นที่ว่าแจกันดอกไม้ควรตั้งที่ใด หรือใครควรนั่งที่ใด จะรับประทานอาหารอะไรและอย่างไร มากกว่าเนื้อหาวาระการประชุมเสียอีก

- ระบบอุปถัมภ์และระบบเครือญาติ ลักษณะเด่นของสังคมไทยคือระบบอุปถัมภ์และระบบเครือญาติ เนื่องจากความคิดหลักในการปกครองของไทยคือ ควบคุมคนเป็นชั้น ๆ ไป ทำให้ทุกคนที่ไม่ใช่ข้าราชการและลูกข้าราชการมีบรรดาศักดิ์ต้องขึ้นทะเบียนเป็นไพร่หลวงหรือไพร่สมอยู่ในปกครองของเจ้าหมู่ ไพร่สมเป็นไพร่ที่เป็นกำลังของเจ้านายและข้าราชการผู้มีบารมี จึงเท่ากับเข้าอยู่ในอุปถัมภ์ของเจ้าหมู่ทำให้มีผู้คุ้มครอง ส่วนระบบเครือญาติมีความสำคัญเพราะเครือญาติมีส่วนได้ส่วนเสียกับบุคคลในตระกูลในระบบกฎหมายไทยโบราณ ผู้ใดได้ดีเครือญาติก็มักได้ดีด้วยกัน ตกอับก็ตกอับด้วยกันทั้งหมด เช่น ในการถูกริบราชบาตร เป็นต้น ระบบอุปถัมภ์และระบบเครือญาติยังมีอิทธิพลในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการเมืองและระบบราชการถือเป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมที่เราเข้าใจได้จากการศึกษาพระไอยการต่าง ๆ ในกฎหมายตราสามดวง

- ความเชื่อในไสยศาสตร์และวิญญาณนิยม ความเชื่อในไสยศาสตร์และวิญญาณนิยมยังเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของคนไทยทั่วไป ดังเช่นเมื่อต้อง “ต่อพิสูท” หรือ พิสูจน์ความจริงขั้นสุดท้ายเมื่อขาดพยานหลักฐานและพยานบุคคลที่ชี้ขาดไปทางใดทางหนึ่งได้ คู่ความก็อาจจะเลือกหนทางของไสยศาสตร์เข้ามาเป็นเครื่องช่วยตัดสิน เช่น ดำน้ำลุยเพลิง หรือล้วงตะกั่ว เป็นต้น ดังปรากฏในพระไอยการพิสูจน์ดำน้ำลุยเพลิง แต่คนไทยไม่ไว้ใจใครแม้กระทั่งเทวดา เพราะเมื่อเชิญภูติเชิญเทวดามาเป็นพยานในการพิสูจน์แล้ว หากเทวดาลำเอียงเข้าข้างคู่ความข้างหนึ่งข้างใด ก็มีคำสาปแช่งที่เป็นเงื่อนไขให้เทวดาตกนรกเหมือนกัน

จากสาเหตุหลักของปัญหาการทุจริตทำให้เห็นได้ว่าตามหลักการของรัฐสมัยใหม่ คือ การแยกรัฐออกจากตัวบุคคล โดยตัวของบุคคลต้องแยกผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกัน คนในสังคมควรมีค่านิยมยึดผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายของไทยมีจุดเริ่มต้นจากผลของสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) ในสมัยรัชกาลที่ ๔ และมีรูปแบบของรัฐสมัยใหม่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย กล่าวได้ว่าระบบมีการปรับเปลี่ยน แต่วิธีคิดของคนในสังคมยังไม่ปรับเปลี่ยนกรอบความคิดยังยึดกับแนวความคิดแบบจารีตที่หยั่งรากฝังลึกในระดับค่านิยม ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมที่ไม่สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวจากผลประโยชน์ส่วนรวม นำไปสู่การกระทำอันเป็นการทุจริต ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา

การทุจริตคอร์รัปชัน มีนิยามที่สามารถทำความเข้าใจได้ใน ๒ บริบท คือ (๑) ในบริบทสากล โดยพิจารณาความหมายที่ระบุไว้ใน Black Law Dictionary คอร์รัปชัน หมายถึง การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการกระทำที่ชั่วช้าและฉ้อโกงโดยเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่สิทธิของผู้อื่น ขณะที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ให้ความหมายทุจริตคอร์รัปชันว่าหมายถึง การใช้อำนาจที่ได้รับความไว้วางใจในทางที่ผิด (Abuse of Entrusted Power) เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล ซึ่งครอบคลุมทั้งภาครัฐและเอกชน และ (๒) ในบริบทของสังคมไทย โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หน้า ๕๔๓ ระบุว่า การทุจริต หมายถึง ความประพฤติชั่ว คดโกง ฉ้อโกง ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ระบุว่า คอร์รัปชัน มาจากภาษาลาตินคือ Corrumpere ซึ่งมาจาก ๒ คำ คือ To Ruin-Com (Together) + Rumpere (To break) เมื่อรวมกันแล้วหมายถึง การทำลายหรือการละเมิดจริยธรรม หรือธรรมเนียมในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ทำน้อยกว่าหรือไม่ดีเท่าที่กฎหมายระบุไว้ หรือแม้แต่ทำตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แต่ใช้วิธีการผิดกฎหมาย นอกจากนี้ Cressey (1970) เสนอทฤษฎีสามเหลี่ยมของการทุจริตคอรัปชัน (Fraud Theory) โดยกล่าวว่า การทุจริตคอร์รัปชันจะเกิดได้สูงในภาวะที่มีปัจจัยเสี่ยง ๓ ด้าน ดังนี้

๑. แรงกดดันหรือแรงจูงใจ (Pressure or Incentive) กล่าวคือ แรงกดดันอันเกิดจากการปฏิบัติงาน การกำหนดเป้าหมายหรือบทลงโทษ เป็นเงื่อนไขให้ผู้ที่ถูกกดดันพยายามหาวิธีที่จะให้ตัวเองไปถึงเป้าหมายเพื่อพ้นจากการถูกลงโทษผ่านการทุจริตคอร์รัปชัน ขณะเดียวกันแรงจูงใจส่วนตัว อาทิ ความต้องการทางการเงิน ความปรารถนาในตำแหน่ง หรืออุปนิสัยที่สุรุ่ยสุร่ายจนเป็นเหตุให้ใช้จ่ายเกินกำลังความสามารถ ก็เป็นเหตุให้ใช้การทุจริตคอร์รัปชันเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ต้องการเหล่านั้น

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการทุจริตในประเทศไทย ด้วยการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีสามเหลี่ยมของการทุจริตคอรัปชัน (Fraud Theory) ในประเด็นแรงกดดันหรือแรงจูงใจ (Pressure or Incentive) พบว่า ระบบรัฐราชการไทยซึ่งถูกครอบงำด้วยระบบอาวุโสและมีสายลำดับชั้นที่ชัดเจน

ได้ก่อผลให้เกิดแรงบังคับจากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ต่อข้าราชการชั้นผู้น้อย ให้ทำตามคำสั่งเพื่อบรรลุเป้าหมาย จนบางครั้งก็นำมาสู่สภาวการณ์เลือกทุจริตคอร์รัปชันเพื่อให้ตนบรรลุเป้าหมายและพ้นโทษจากผู้บังคับบัญชา ขณะที่ในแง่ของแรงจูงใจนั้นอาจจะมีได้หลากหลาย แต่หากพิจารณาแรงจูงใจเรื่องเงินกล่าวได้ว่าค่าแรงที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าครองชีพทำให้เกิดความต้องการเงินมากขึ้น หรือตำแหน่งที่ดีขึ้น เช่นนั้นการทุจริตคอร์รัปชั่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่คนจำนวนไม่น้อยเลือกใช้เพื่อนำพาตนเองให้สำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา ซึ่งทั้งแรงกดดันและแรงจูงใจนี้อาจจะเห็นได้จากหน่วยงานที่เป็นองค์กรภาคสังคมและภาคธุรกิจ ได้มีการร่วมมือกันทุจริตคอร์รัปชันและมีความประพฤติมิชอบร่วมกับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เนื่องจากเกรงกลัวต่ออำนาจและการสูญเสียผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

๒. การมีโอกาสในการกระทำผิด (Opportunity) กล่าวคือ ในมุมแรกนั้นผู้ทุจริตมีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันอันอาจเกิดจากระบบการตรวจสอบการทุจริตภายในองค์กรที่ขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถตอบสนองได้ทันเวลา หรือระเบียบกฎหมายที่มีรอยรั่ว เป็นผลให้ผู้ทุจริตฉวยโอกาสในการกระทำการทุจริตอย่างไม่เกรงกลัว และอีกมุมหนึ่งคือ ผู้ทุจริตมีโอกาสที่เอื้อเฟื้อต่อการปกปิดการทุจริต อันอาจเกิดจากความสามารถในการลบร่องรอยการทุจริตคอร์รัปชัน

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการทุจริตในประเทศไทย ด้วยการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีสามเหลี่ยมของการทุจริตคอรัปชัน (Fraud Theory) ประเด็นการมีโอกาสในการกระทำผิด (Opportunity) พบว่า ระบบบริหารจัดการโดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมไม่มีมาตรฐาน ระบบธรรมาภิบาลขององค์กรภาครัฐอ่อนแอ และกระบวนการตรวจสอบไม่โปร่งใส ส่วนกฎระเบียบและข้อบังคับของข้าราชการพลเรือนก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานจริง รวมทั้งการละเว้นละเลย และเพิกเฉยต่อการกระทำความผิด ทั้งนี้ เนื่องจากมีการพิจารณาเข้าข้างประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องมากกว่าการคำนึงถึงการแก้ไขปัญหาและความเดือดร้อนที่ประชาชนและสังคมได้รับ เหล่านี้ล้วนเป็นรอยรั่วของระบบอันเป็นโอกาสให้คนในระบบเองใช้เป็นช่องทางในการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนี้การที่สังคมไทยติดอยู่กับแนวคิดเน้นเฟ้นคนดีมาปกครอง โดยประชาชนวงกว้างไม่ต้องมีบทบาทคำถามเกิดขึ้นตามมาว่าใครเป็นผู้กำหนดว่าคนแบบไหนคือคนดี ใครไม่ดี ดีเพื่อใคร และใครจะตรวจสอบกำกับคนดี ก็เป็นเหตุให้อำนาจผูกขาดสามารถคอร์รัปชันได้อย่างสุด ๆ หากการเมืองของคนดีไม่มีระบบตรวจสอบ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมอย่างจริงจังก็ไม่มีความหมายอะไร

๓. การมีข้ออ้าง หรือการใช้เหตุผล (Rational) ที่ทำให้ผู้ทุจริตคอร์รัปชันรู้สึกดีขึ้น เช่น การอ้างถึงความจำเป็น การอ้างว่าเป็นธรรมเนียมหรือประเพณีที่ต้องกระทำ เห็นว่าใคร ๆ ก็ทำกัน หรืออ้างว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น การตกแต่งตัวเลขการเงินให้มีกำไร เพื่อมิให้กิจการล้มละลาย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการทุจริตในประเทศไทย ด้วยการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีสามเหลี่ยมของการทุจริตคอรัปชัน (Fraud Theory) ประเด็นการมีข้ออ้าง หรือการใช้เหตุผล (Rational) พบว่า การทุจริตซึ่งถูกทำให้กลายเป็นวัฒนธรรมด้านมืดของสังคมไทยผ่านการเลียนแบบ หรือส่งทอดกัน

ในระบบได้ก่อผลให้ผู้ทุจริตคอร์รัปชันอ้างว่าสิ่งที่ตนทำนั้นคนรุ่นก่อน ๆ หรือคนอื่น ๆ ในสังคมก็ทำกัน บางคนเห็นว่าคอร์รัปชันไม่เป็นปัญหา บางคนเห็นว่าเป็นปัญหาเพราะสร้างความเสียหายต่อสาธารณะ เส้นแบ่งระหว่างเรื่องส่วนตัวกับเรื่องสาธารณะเลือนลางมากขึ้น ความสับสนนี้เองเป็นเหตุให้ยากที่จะปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันให้หมดสิ้นไป

จากดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ณ กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี ดัชนีนี้เริ่มจัดทำตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ (ค.ศ. ๑๙๙๓) เป็นต้นมา มีสถานะเป็นองค์กรภาคประชาสังคมระหว่างประเทศ มีวัตถุประสงค์ในการต่อสู้กับการทุจริตทุกรูปแบบด้วยการแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และสร้างความตระหนักรู้ถึงผลเสียของการทุจริต ดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหาร ซึ่งจะมาจากการเลือกโดยสมาชิกที่เป็นตัวแทนสาขาของแต่ละประเทศ และสมาชิกอิสระเพื่อเป็นคณะกรรมการ จำนวน ๑๐-๑๓ คน โดยมีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๓ ปี และดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน ๓ วาระ ดัชนีการรับรู้การทุจริต เป็นข้อมูลที่รวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้มีการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๖๔ ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๕๔ เป็นระบบคะแนน ๑-๑๐ ส่วนปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นต้นมา เป็นระบบคะแนน ๑-๑๐๐ โดยได้ปรับค่าคะแนนในแผนภาพปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๕๔ เป็นระบบคะแนน ๑-๑๐๐ เพื่อสะดวกในการทำความเข้าใจ ดังแผนภาพที่ ๒

ค่าเป้าหมาย	คะแนน	อันดับ
พ.ศ. 2561 - 2565	50	1 ใน 54
พ.ศ. 2566 - 2570	57	1 ใน 43
พ.ศ. 2571 - 2575	62	1 ใน 32
พ.ศ. 2576 - 2580	73	1 ใน 20

ค่าเป้าหมายตัวชี้วัด
ตามแผนแม่บทฯ ประเด็นที่ 21
การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
(พ.ศ. 2561-2580)

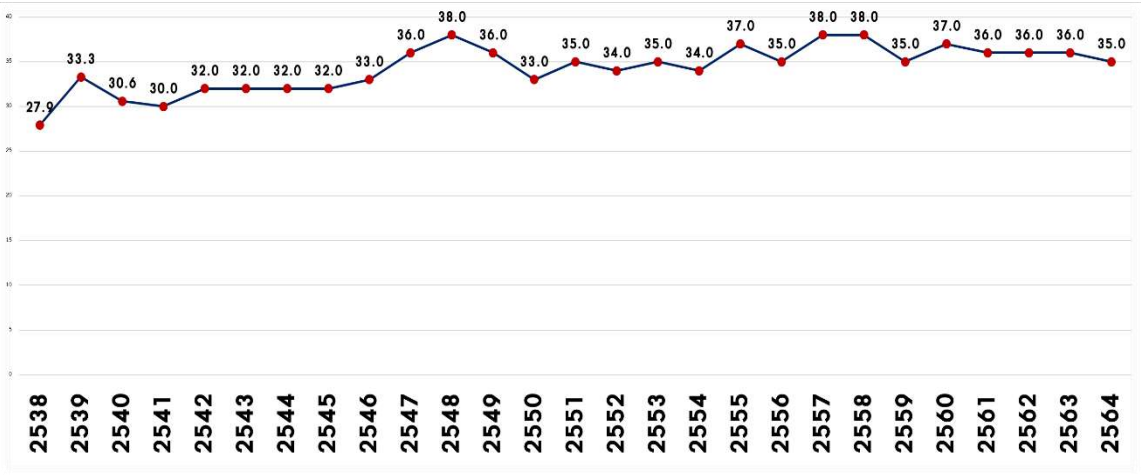

แผนภาพที่ ๒ คะแนนการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๖๔ ของประเทศไทย

๓.๑.๑ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI)

ตลอดระยะเวลากว่า ๒๐ ปีที่ผ่านมา สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยเมื่อพิจารณาจากดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) มีแนวโน้มทรงตัวอยู่ในช่วงต่ำกว่า ๔๐ คะแนน มาโดยตลอด โดยค่าคะแนนล่าสุดองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้เผยแพร่ผลดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕ ปัจจุบันรูปแบบการประเมินทั่วโลกจะใช้แหล่งการประเมินจำนวน ๑๓ แหล่งการประเมิน สำหรับประเทศไทยใช้แหล่งการประเมินจำนวน ๙ แหล่ง ปรากฏว่า ๒ ใน ๓ ของประเทศที่เข้ารับการประเมินมีระดับคะแนนที่ต่ำกว่า ๕๐ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน และโดยเฉลี่ยระดับคะแนนจะอยู่ที่ ๔๓ คะแนน ประเทศที่ได้รับคะแนนสูงที่สุดคือ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ และนิวซีแลนด์ มีคะแนน ๘๘ คะแนน โดยที่ประเทศนอร์เวย์ (๘๕) สิงคโปร์ (๘๕) สวีเดน (๘๕) สวิตเซอร์แลนด์ (๘๔) เนเธอแลนด์ (๘๒) ลักเซมเบิร์ก (๘๑) และเยอรมนี (๘๐) เป็นประเทศที่ได้คะแนนสูงสุดใน ๑๐ อันดับแรก สำหรับประเทศที่ได้รับคะแนนน้อยที่สุดคือ ซูดานใต้ (๑๑) ซีเรีย (๑๓) และโซมาเลีย (๑๓) ประเทศไทยได้รับคะแนน ๓๕ คะแนน อยู่ในลำดับที่ ๑๑๐ จากประเทศที่เข้าร่วมประเมินทั้งหมด ๑๘๐ ประเทศ คะแนนลดลงจากปี ๒๕๖๓ ซึ่งได้รับคะแนน ๓๖ คะแนน อยู่ในลำดับ ที่ ๑๐๔ และอยู่ในลำดับที่ ๕ ของประเทศอาเซียน รองจาก ๑) สิงคโปร์ ๘๕ คะแนน ๒) มาเลเซีย ๔๘ คะแนน ๓) เวียดนาม ๓๙ คะแนน และ ๔) อินโดนีเซีย ๓๘ คะแนน โดยทุกประเทศทั่วโลกมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๓ คะแนน ประเทศในเอเชียแปซิฟิกมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๕ คะแนน ประเทศอาเซียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๙.๘๕ คะแนน สำหรับประเทศไทยตั้งเป้าหมายในการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตไว้ในยุทธศาสตร์ชาติฯ ว่าเมื่อสิ้นสุดแผน (ปี พ.ศ. ๒๕๘๐) ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต จะต้องอยู่ที่ ๑ ใน ๒๐ ลำดับแรกของโลก หรือ ๗๓ คะแนน และกำหนดเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตั้งเป้าหมายไว้ที่ ๕๐ คะแนน เมื่อสิ้นสุดแผนในปี ๒๕๖๕ ทั้งนี้ ผลคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ มีระดับคะแนนสูงสุดไม่เกิน ๓๘ คะแนน และคะแนนต่ำสุดไม่เกิน ๓๕ คะแนน โดยในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงปัจจุบัน คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยอยู่ที่ ๓๕.๗๕ คะแนน เมื่อพิจารณาอันดับและเทียบกับประเทศต่าง ๆ พบว่า ประเทศไทยมีอันดับลดลงจากอันดับที่ ๙๙ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงมาอยู่ที่อันดับที่ ๑๐๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ อันดับที่ ๑๐๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และอันดับที่ ๑๑๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพรวมคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. แหล่งข้อมูลที่ประเทศไทย ได้คะแนนลดลงจากปีก่อนหน้า จำนวน ๔ แหล่งข้อมูล คือ

๑.๑ แหล่งข้อมูล IMD World Competitiveness Yearbook (MD) ได้ ๓๕ คะแนน (ปี ๒๐๒๐ ได้ ๔๓ คะแนน) IMD นำข้อมูลสถิติทุติยภูมิและผลการสำรวจความคิดเห็นผู้ปริหารระดับสูงไปประมวลผลจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย และพิจารณาจาก ๔ องค์ประกอบ คือ ๑) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ๒) ประสิทธิภาพของภาครัฐ ๓) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และ ๔) โครงสร้างพื้นฐาน ทั้งนี้ IMD จะสำรวจข้อมูลประมาณเดือนมกราคม-เมษายนของทุกปี **ในแหล่งข้อมูล IMD World Competitiveness Yearbook (IMD) มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตจากแบบสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารระดับสูงในประเทศไทย**

ประเด็นคำถาม คือ มีการติดสินบนและการทุจริตคอร์รัปชันอยู่หรือไม่

๑.๒ แหล่งข้อมูล The Political and Economic Risk Consultancy (PERC) ได้ ๓๖ คะแนน (ปี ๒๐๒๐ ได้ ๓๘ คะแนน) PERC สำรวจข้อมูลจากนักธุรกิจในท้องถิ่นและนักธุรกิจชาวต่างชาติที่เข้าไปทำธุรกิจที่ในประเทศนั้น ๆ ได้แก่ นักธุรกิจจากสมาคมธุรกิจ ผู้แทนที่เข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ ในเอเชีย ผู้แทนหอการค้าประเทตต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในแต่ละประเทศประกอบด้วย ผู้บริหารในประเทศ ผู้ที่มีสัญชาติเป็นบุคคลประเทศนั้น ๆ และผู้บริหารชาวต่างชาติใช้การสัมภาษณ์ซึ่งหน้าการสอบถามทางโทรศัพท์ ตลอดจนการตอบแบบสำรวจออนไลน์ ทั้งนี้ PERC มีหลักเกณฑ์ในการสำรวจโดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นการถามคำถามที่แสดงให้เห็นถึงระดับการรับรู้ในเรื่องการคอร์รัปชัน

ประเด็นคำถาม คือ ท่านจะให้คะแนนปัญหาการทุจริตในประเทศที่ท่านทำงานหรือประกอบธุรกิจเท่าใด

๑.๓ แหล่งข้อมูล World Economic Forum (WEF) ได้ ๔๒ คะแนน (ปี ๒๐๒๐ ได้ ๔๓ คะแนน) ในแต่ละปี WEF ได้จัดทำรายงานการวัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทั่วโลก (The Global Competitiveness Report : GCR) โดยรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ **ผ่าน "แบบสำรวจความคิดเห็นผู้บริหาร" (The Executive Opinion Survey : EOS) ซึ่งถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักธุรกิจต่างประเทศและนักธุรกิจภายในประเทศว่า การประกอบธุรกิจในประเทศเหล่านั้นมีความสะดวกระดับใด มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ** โดย WEF จะสำรวจข้อมูลประมาณเดือนมกราคม-มิถุนายน ของทุกปี ซึ่งในปี ๒๐๒๑ แม้จะไม่ได้มีการจัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันของแต่ละประเทศ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แต่จะใช้ดัชนีใหม่ที่พัฒนาขึ้นและนำมาใช้ชี้วัดเป็นครั้งแรกในปีที่ผ่านมา โดยเน้นในเรื่องการเติบโตอย่างยั่งยืน

ประเด็นคำถาม คือ

๑. การจ่ายเงินสินบนเกี่ยวกับการนำเข้า-ส่งออก ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น น้ำ ไฟ การจ่ายภาษีประจำปี เป็นต้น การได้รับใบอนุญาตจากภาครัฐ เช่น สัมปทาน การตัดสินของศาลที่ให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการ เป็นต้น

๒. รัฐนำเงินงบประมาณของภาครัฐไปให้กับบริษัท บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด ๆ โดยทุจริตเพื่อการคอร์รัปชัน

๓. ประเทศของคุณมีระดับคุณธรรมหรือจริยธรรม ธรรมาภิบาลระดับใด

๑.๔ แหล่งข้อมูล World Justice Project (WIP) ได้ ๓๕ คะแนน (ปี ๒๐๒๐ ได้ ๓๘ คะแนน) WIP เป็นดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law) โดยมีเกณฑ์การวัด ประกอบด้วย ๘ เกณฑ์ ได้แก่ ขีดจำกัดอำนาจของรัฐบาล (Constraints on Government Powers) ปราศจากการคอร์รัปชัน (Absence of Corruption) การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government) สิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) ความสงบเรียบร้อยของสังคม (Order and Security) การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Cvil Justice) และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) **โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ จะนำค่าคะแนนของแหล่งข้อมูล WJP เฉพาะเกณฑ์ที่ ๒ คือ ปราศจากการคอร์รัปชัน (Absence of Corruption) มาใช้ในการคำนวณ**

๒. แหล่งข้อมูลที่ประเทศไทย ได้คะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า จำนวน ๑ แหล่งข้อมูล คือ แหล่งข้อมูล Varieties of Democracy Institute (VDEM) ได้ ๒๖ คะแนน (ปี ๒๐๒๐ ได้ ๒๐ คะแนน) แหล่งข้อมูล V-DEM เป็นการวัดเกี่ยวกับความหลากหลายของประชาธิปไตย การถ่วงดุลของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ตลอดจนการทุจริตของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ซึ่งในปี ๒๐๑๖ มีการวัดในอาเซียนเพียง ๔ ประเทศ แต่ต่อมาในปี ๒๐๑๙ จนถึงปัจจุบัน มีการวัดในประเทศกลุ่มอาเซียน ๑๐ ประเทศ ในแหล่งข้อมูล V-DEM **มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาตินำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต ตามคำถามที่ว่าการทุจริตทางการเมืองเป็นที่แพร่หลายมากน้อยเพียงใด (How pervasive is political corruption?) โดยดัชนีแสดงความแพร่หลายของการทุจริตนี้ถูกคำนวณจากค่าเฉลี่ยของดัชนี ๔ ด้าน คือ ๑) ดัชนีการคอร์รัปชันในภาครัฐ (Public sector corruption index) ๒) ดัชนีการคอร์รัปชันของผู้บริหารระดับสูง (Executive corruption index) ๓) ดัชนีการคอร์รัปชันของฝ่ายนิติบัญญัติ (The indicator for legislative corruption) และ ๔) ดัชนีการคอร์รัปชันของฝ่ายตุลาการ (The indicator for judicial corruption)**

ประเด็นคำถาม คือ การทุจริตในภาคการเมืองมีการแพร่ขยายตัวอย่างไร โดยพิจารณาจากพฤติกรรมเรียกรับสินบนของเจ้าหน้าที่ การคอร์รัปชันของผู้บริหารระดับสูง การใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมปทาน การเบียดบังเงินหลวง การใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ การคอร์รัปชันของฝ่ายตุลาการ

๓. แหล่งข้อมูลที่ประเทศไทย ได้คะแนนเท่ากับปีก่อนหน้า จำนวน ๔ แหล่งข้อมูล คือ

๓.๑ แหล่งข้อมูล Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BFTI) ได้ ๓๙ คะแนน โดย BF (TI) ใช้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์และประเมินกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี และดูความเปลี่ยนแปลง ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการเมือง ๒) ด้านเศรษฐกิจ และ ๓) ด้านการจัดการของรัฐบาล ทั้งนี้ BFTI จะมีการเผยแพร่ผลทุก ๒ ปี โดยมีรูปแบบการวิจัยเป็น Qualitative expert survey ซึ่งการเผยแพร่ชุดข้อมูลล่าสุดเป็นรายงานฉบับ ปี ๒๐๒๐ การประเมินค่าดัชนี Transformation index BTI

ประเด็นคำถาม คือ

๑. ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐมีการใช้ตาแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์โดยมิชอบหรือมีการถูกลงโทษหรือไม่

๒. ประสิทธิภาพของรัฐบาลในการควบคุมปัญหาการทุจริตได้มากน้อยเพียงใด

๓.๒ แหล่งข้อมูล Economist Intelligence Unit Country Risk Ratings (EIU) ได้ ๓๗ คะแนน เป็นการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศต้องเผชิญ ได้แก่ ความโปร่งใสในการจัดสรรและการใช้จ่ายงบประมาณ การใช้ทรัพยากรของราชการ / ส่วนรวม การแต่งตั้งข้าราชการจากรัฐบาลโดยตรง มีหน่วยงานอิสระในการตรวจสอบการจัดการงบประมาณของหน่วยงานนั้น ๆ มีหน่วยงานอิสระด้านยุติธรรมตรวจสอบผู้บริหาร / ผู้ใช้อำนาจ ธรรมเนียมการให้สินบน เพื่อให้ได้สัญญาสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ EIU มีการสำรวจเก็บข้อมูลประมาณเดือนกันยายนของทุกปี โดยข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญนักวิเคราะห์ความเสี่ยง

ประเด็นคำถาม คือ

๑. การใช้งบประมาณและระบบการตรวจสอบงบประมาณ

๒. การบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

๓. อำนาจการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รัฐ (ระบบคุณธรรมหรือระบบอุปถัมภ์)

๔. ความเป็นอิสระขององค์กรตรวจสอบ

๓.๓ แหล่งข้อมูล Global Insight Country Risk Ratings (GI) ได้ ๓๕ คะแนน ในแหล่งข้อมูล Global Insight Country Risk Ratings (GI) มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ “ความเสี่ยงของการที่บุคคลหรือบริษัทจะต้องเผชิญกับการติดสินบนหรือการคอร์รัปชันในรูปแบบอื่น เพื่อที่จะทำให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างราบรื่น เช่น เพื่อให้ได้รับสัญญาเพื่อการนำเข้าและส่งออก หรือเพื่อความสะดวกสบายเกี่ยวกับงานด้านเอกสารต่าง ๆ มีมากน้อยเพียงใด” ซึ่งถูกประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละประเทศ ข้อมูลได้รับจากกลุ่มลูกค้า ผู้ทำสัญญากับภาครัฐ นักลงทุน นักธุรกิจ ผู้รับงานอิสระ และเครือข่ายนักข่าว

ประเด็นคำถาม คือ

๑. ความเสี่ยงด้านการบริหารธุรกิจ การขออนุมัติอนุญาต (Permit)

๒. การติดสินบนเจ้าหน้าที่

๓. การออกนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจบางธุรกิจ

๓.๔ แหล่งข้อมูล PRS International Country Risk Guide (PRS) ได้ ๓๒ คะแนน ในแหล่งข้อมูล Political Risk Services International Country Risk Guide (ICRG) มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาตินำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ “การประเมินการคอร์รัปชันในระบบการเมือง ซึ่งรูปแบบของการคอร์รัปชันที่นักธุรกิจมักพบได้โดยตรงและบ่อยครั้ง คือ การเรียกรับเงินหรือการจ่ายสินบนเพื่อให้ได้มาซึ่งใบอนุญาตการนำเข้าและส่งออก (Import and Export Licenses) การจ่ายสินบนเพื่อให้เข้าถึงการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา (Exchange Controls) และการเข้าถึง

ระบบการประเมินภาษี (Tax Assessments) รวมถึงการจ่ายสินบนเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Police Protection) และการจ่ายสินบนเพื่อให้ได้รับอนุมัติการกู้ยืมเงิน (Loans) เป็นต้น ทั้งนี้ ได้ตระหนักถึงการคอร์รัปชันที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้มากที่สุด ได้แก่ การคอร์รัปชันจากระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติ การฝากเข้าทำงาน การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การระดมทุนลับของพรรคการเมือง และการมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างนักการเมืองกับภาคธุรกิจ”

ประเด็นคำถาม คือ การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในขั้นตอนต่าง ๆ โดยเฉพาะการนำเข้า-ส่งออก การขออนุมัติอนุญาต และการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท

จากข้อมูลทั้ง ๙ แหล่ง สามารถนำมาจัดกลุ่มประเภทของแหล่งข้อมูลได้ ๔ กลุ่มด้วยกัน คือ

กลุ่มที่ ๑ การให้สินบนเพื่อการอนุมัติอนุญาต เพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ ประกอบด้วย GI : Global Insights Business Conditions and Risk Indicators, IMD : IMD World Competitiveness Yearbook, PRS : The PRS Group International Country Risk Guide, WEF : World Economic Forum Executive Opinion Survey

กลุ่มที่ ๒ การใช้งบประมาณไม่คุ้มค่า มีการเอื้อประโยชน์ ประกอบด้วย EIU : Economist Intelligence Unit Country Risk Service, WEF : World Economic Forum Executive Opinion Survey

กลุ่มที่ ๓ การใช้อำนาจหน้าที่ ตำแหน่งโดยมิชอบ ประกอบด้วย EIU : Economist Intelligence Unit Country Risk Service, BFTI : Bertelsmann Foundation Transformation Index, PRS : The PRS Group International Country Risk Guide, WJP : World Justice Project Rule of Law

กลุ่มที่ ๔ ประสิทธิภาพในการดำเนินการต่อต้านการทุจริต ประกอบด้วย BFTI : Bertelsmann Foundation Transformation Index, PERC : Political and Economic Risk Consultancy, V-Dem : Varieties of Democracy Project

ตารางที่ ๑ คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จาก ๙ แหล่งข้อมูล ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔

แหล่งข้อมูล / ปี พ.ศ. (ค.ศ.)	2559 (2016)	2560 (2017)	2561 (2018)	2562 (2019)	2563 (2020)	2564 (2021)
IMD	44	43	41	45	41	39
WJP	37	40	40	38	38	35
BF-TI	40	37	37	37	37	37
PERC	38	41	37	38	38	36
WEF	37	42	42	43	43	42
PRS	32	32	32	32	32	32
EIU	37	37	37	37	37	37
GI	22	35	35	35	35	35
V-DEM	24	23	21	20	20	26

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้มีข้อเสนอแนะสำคัญสำหรับการประเมินทั่วโลก จำนวน ๔ ประเด็น คือ

๑. ส่งเสริมสิทธิ เสรีภาพ เพื่อเป็นพลังในการตรวจสอบการทุจริต รัฐบาลควรที่จะจัดการในเรื่องเสรีภาพในการแสดงออกภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน และส่งเสริมการต่อสู้ประเด็นสิทธิมุนษยชนในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วน

๒. สร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานตรวจสอบการทุจริต โดยขยายโครงสร้าง หน่วยงานต่อต้านการทุจริตและหน่วยงานตรวจสอบอื่น ๆ ให้มีความเป็นอิสระ เพื่อให้เกิดการตรวจสอบ ถ่วงดุล เพื่อระงับยับยั้งการกระทำการทุจริต โดยรัฐสภาและศาลควรที่จะเฝ้าระวังป้องกัน เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่กระทำการเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่

๓. การปราบปรามการทุจริตข้ามชาติ รัฐบาลควรปรับปรุงจุดอ่อนของระบบที่เป็นช่องทางของการทุจริตข้ามชาติ อาชญากรรมทางการเงิน โดยลดช่องว่างทางกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ที่กระทำการทุจริตต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

๔. สนับสนุนให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลในเรื่องการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ ซึ่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติวาระพิเศษว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations General Assembly Special session : UNGASS) เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๐๒๑ กำหนดให้ภาครัฐต้องให้สัตยาบรรณว่าต้องมีการป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งการมีความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณที่ดียิ่งนั้นจะช่วยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

จากข้อมูลสะท้อนว่าสังคมไทยยังติดหล่มการขาดการรับรู้การทุจริตและตามหลังประเทศอื่น ๆ อยู่มาก เนื่องจากดัชนีดังกล่าวเปรียบเทียบจากประเทศทั้งสิ้น ๑๘๐ ประเทศทั่วโลก แต่อันดับของประเทศไทยอยู่ระหว่างอันดับที่ ๙๖-๑๑๐ ซึ่งเป็นอันดับกลาง โดยการวัดค่าคะแนนนั้นหมายความว่า หากได้คะแนนน้อยก็หมายถึงมีการทุจริตที่สูง แต่หากได้คะแนนมากก็เท่ากับว่ายิ่งมีความโปร่งใส ซึ่งเมื่อพิจารณาคะแนนจากหนึ่งร้อยคะแนนเต็มย้อนหลังทั้ง ๕ ปี แล้วพบว่าประเทศไทยมีคะแนนที่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ของคะแนนเต็มทุกปี

นอกจากนี้ องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้กำหนดนิยามและรูปแบบของการทุจริตไว้ ๗ ประเภท ได้แก่

๑. การทุจริตขนาดใหญ่ (Grand Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูง เพื่อบิดเบือนนโยบายหรือการใช้อำนาจรัฐในทางมิชอบ เพื่อให้ผู้นำหรือผู้บริหารประเทศได้รับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรของชาติ

๒. การทุจริตขนาดเล็ก (Petty Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับกลางและระดับล่างต่อประชาชนทั่วไป โดยการใช้อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในทางมิชอบ

๓. การติดสินบน (Bribery) เป็นการเสนอ การให้ หรือสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ทั้งในรูปของเงิน สิ่งของ และสิ่งตอบแทนต่างๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

๔. การยักยอก (Embezzlement) คือ การที่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่องค์กรของรัฐนำเงินหรือสิ่งของที่ได้รับมอบหมายให้ใช้ในหน้าที่ราชการ มาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

๕. การอุปถัมภ์ (Patronage) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวก ด้วยการคัดเลือกบุคคลจากสายสัมพันธ์ทางการเมืองหรือเครือข่าย (Connection) เพื่อเข้ามาทำงาน หรือเพื่อได้รับผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

๖. การเลือกที่รักมักที่ชัง (Nepotism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวก โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจที่มีในการให้ผลประโยชน์หรือให้หน้าที่การงานแก่เพื่อน ครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิด โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

๗. ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) คือ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม อันเกิดจากที่บุคคลต้องมีหน้าที่หรือสถานะมากกว่า ๑ สถานะ

ในประเทศไทยการทุจริตอาจจะจำแนกออกเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ การทุจริตในระดับชาติและการทุจริตในระดับท้องถิ่น

๑. การทุจริตในระดับชาติ การทุจริตเชิงนโยบาย (Policy Corruption) เป็นรูปแบบการทุจริตที่นักการเมืองใช้อำนาจทางด้านการบริหารราชการแผ่นดิน รวมถึงอำนาจนิติบัญญัติที่ได้มาจากความไว้วางใจของประชาชน เป็นเครื่องมือในการออกกฎหมาย การแก้ไขกฎหมาย การแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับและนโยบาย โดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย กฎระเบียบ และตีความกฎหมาย กฎ ระเบียบให้เอื้อประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง เพื่อให้การกระทำการทุจริตกลายเป็นสิ่งที่ชอบธรรม เนื่องจากมีกฎหมาย กฎระเบียบ และนโยบายรองรับ การทุจริตเชิงนโยบายยังปรากฏในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การซื้อขายตำแหน่งในระดับสูงทางราชการ ได้แก่ ตำแหน่งอธิบดี ตำแหน่งผู้บริหารในรัฐวิสาหกิจ ในตำแหน่งที่มีอำนาจอนุมัติเห็นชอบโครงการต่าง ๆ ได้ นำไปสู่การตรวจสอบที่หละหลวมในโครงการก่อสร้าง การจัดซื้อจัดจ้างในรัฐ และการใช้วิธีพิเศษในการดำเนินการ หลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์มาตรการป้องกันการทุจริตต่าง ๆ ในแต่ละกระบวนการ ขั้นตอนมีการแบ่งผลประโยชน์กันในหมู่พวกพ้อง เช่น การทำแบบก่อสร้างที่ไม่มีความชัดเจน การใช้เงินกู้จากต่างประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้กฎหมายที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบของการว่าจ้างแบบเหมารวม (Turnkey) ซึ่งผู้รับเหมาสามารถดำเนินการออกแบบและก่อสร้างโครงการให้แล้วเสร็จได้ด้วยตัวเองซึ่งเอื้อต่อการทุจริต เนื่องจากผู้รับเหมาโครงการสามารถปรับเปลี่ยนแผนงานต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา สามารถปรับเพิ่มค่าใช้จ่ายและขออนุมัติงบประมาณเพิ่มได้ง่าย อีกทั้งยังเปิดช่องให้บริษัทเอกชนเรียกร้องค่าชดเชยจากรัฐได้ ซึ่งมักเกิดจากการทำสัญญาที่หละหลวม มีช่องว่างให้หน่วยงานรัฐเสียเปรียบ

๒. การทุจริตในระดับท้องถิ่น การกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้บริการต่าง ๆ ของรัฐสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติเกิดการทุจริตในท้องถิ่นเพิ่มมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน ลักษณะการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกเป็น ๗ ประเภท ดังนี้

๒.๑ การทุจริตด้านงบประมาณ การทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง และการเงินการคลัง ส่วนใหญ่เกิดจากการละเลยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๒ สภาพหรือปัญหาการทุจริตที่เกิดจากตัวบุคคล

๒.๓ สภาพการทุจริตอันเกิดจากช่องว่างของกฎ ระเบียบ และกฎหมาย

๒.๔ สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจและขาดคุณธรรมจริยธรรม

๒.๕ สภาพหรือลักษณะปัญหาการทุจริตที่เกิดจากการขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

๒.๖ สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการตรวจสอบขาดความหลากหลายในการตรวจสอบจากภาคส่วนต่าง ๆ

๒.๗ สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากอำนาจ บารมี และอิทธิพลท้องถิ่น

๓.๑.๒ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA)

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) เป็นเครื่องมือเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศได้รับทราบถึงสถานะและปัญหาการดำเนินงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสขององค์กร ผลการประเมินที่ได้จะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการให้บริการ สามารถอำนวยความสะดวก และตอบสนองต่อประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ขณะเดียวกันยังเป็นเครื่องมือในการยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานภาครัฐและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีหน่วยงานภาครัฐเข้าร่วมการประเมิน ITA ครอบคลุมหน่วยงานภาครัฐทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ และองค์กรอิสระ จำนวนรวม ๘,๓๐๓ แห่งทั่วประเทศ มีประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล จำนวน ๑,๓๐๐,๑๓๒ ราย โดยผลการประเมิน ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๘๗.๕๗ คะแนน อยู่ในระดับผลการประเมิน (Rating Score) ระดับ A ซึ่งสูงกว่าปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่มีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมของประเทศเท่ากับ ๘๑.๒๕ คะแนน และเมื่อพิจารณาตามเป้าหมายตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งได้กำหนดค่าเป้าหมายของปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ไว้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะต้องมีค่าคะแนน ITA ๘๕ คะแนนขึ้นไป เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๕ ของหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด หรือราว ๕,๓๙๗ แห่ง ผลปรากฏพบว่ามีหน่วยงานบรรลุเป้าหมายจำนวน ๕,๘๕๕ หน่วยงาน หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕๒ สูงขึ้นกว่าปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ (จำนวน ๔,๑๔๖ หน่วยงาน) เท่ากับร้อยละ ๔๑.๒๒ แต่ก็ยังไม่ถึงค่าเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังแผนภาพที่ ๓

ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์
87.57 คะแนน	5,395 หน่วยงาน
จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน	คิดเป็นร้อยละ 70.52

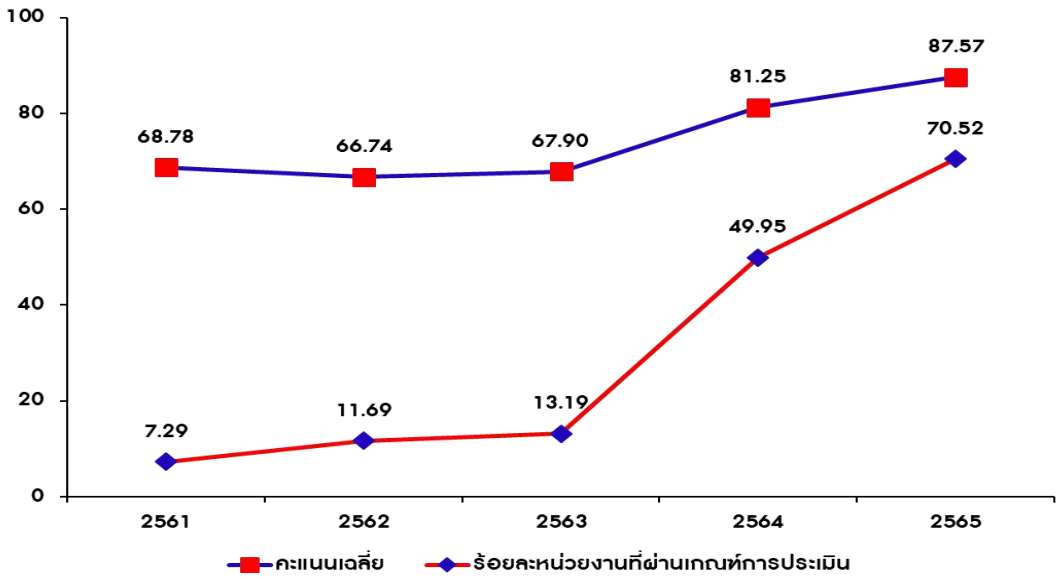

แผนภาพที่ ๓ ผลการประเมิน ITA ภาพรวมระดับประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕

จากผลการประเมินในภาพรวมระดับประเทศสะท้อนให้เห็นว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่เกิดความตระหนัก และมีความพยายามที่จะพัฒนามากขึ้น ทั้งความพยายามที่จะปรับปรุงการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อประชาชนผู้รับบริการมากขึ้น ตลอดจนความพยายามที่จะทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของหน่วยงานได้รับการเผยแพร่ที่เว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนได้สามารถเข้าติดตามหรือตรวจสอบได้ อันเป็นสัญญาณในทางที่ดีที่หน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสำคัญต่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐในปัจจุบัน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และเพื่อลดโอกาสหรือความเสี่ยงที่จะมีบุคลากรในหน่วยงานกระทำการทุจริตประพฤติมิชอบ

และหากพิจารณาผลประเมินจำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานภาครัฐทุกแห่ง พบว่าตัวชี้วัดที่มีค่าคะแนนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือ ๘๕ คะแนนขึ้นไป จำนวน ๙ ตัวชี้วัด และมีค่าคะแนนไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือ ๘๕ คะแนนขึ้นไป จำนวน ๑ ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต ได้คะแนนเท่ากับ ๘๒.๖๒ สำหรับตัวชี้วัดที่หน่วยงานภาครัฐได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ ๑

การปฏิบัติหน้าที่ ได้คะแนนเท่ากับ ๙๔.๔๕ รองลงมา คือ ตัวชี้วัดที่ ๓ การใช้อำนาจได้คะแนนเท่ากับ ๙๒.๐๐ ตัวชี้วัดที่ ๕ การแก้ไขปัญหาการทุจริต ได้คะแนนเท่ากับ ๙๐.๓๑ ตัวชี้วัดที่ ๖ คุณภาพการดำเนินงาน ได้คะแนนเท่ากับ ๘๙.๙๐ ตัวชี้วัดที่ ๒ การใช้งบประมาณ มีคะแนนเท่ากับ ๘๙.๔๕ ตัวชี้วัดที่ ๔ การใช้ทรัพย์สินของราชการ คะแนนเท่ากับ ๘๙.๐๒ ตัวชี้วัดที่ ๗ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ได้คะแนนเท่ากับ ๘๗.๒๘ ตัวชี้วัดที่ ๘ การปรับปรุงระบบการทำงาน ได้คะแนนเท่ากับ ๘๖.๗๘ และตัวชี้วัดที่ ๙ การเปิดเผยข้อมูลได้คะแนนเท่ากับ ๘๖.๗๐ ขณะที่ตัวชี้วัดอีก ๑ ตัวชี้วัด ยังไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (๘๕ คะแนนขึ้นไป) มาจากการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน คือ ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต ได้คะแนนเท่ากับ ๘๒.๖๒ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เพียง ๒.๓๘

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต ที่เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ๘๒.๖๒ คะแนน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่วัดการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อป้องกันการทุจริตที่อาจจะเกิดขึ้นในหน่วยงาน เช่น การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร การประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงาน การจัดทำแผนป้องกันการทุจริตในหน่วยงาน เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น เพื่อให้เกิดการป้องกันการทุจริตขึ้นภายในหน่วยงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในภาพรวมแล้วประเด็นในตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต ถือเป็นประเด็นที่ควรจะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในหน่วยงานภาครัฐมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะหน่วยงานส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ควรมุ่งเน้น โดยส่วนใหญ่มีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจึงต้องมุ่งเน้นการระดมทรัพยากรในการพัฒนาหน่วยงาน การให้ความรู้ ให้คำปรึกษา และกำกับติดตามในกลุ่มหน่วยงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินดังกล่าว

๓.๑.๓ พฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๖๔

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และสำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินการสำรวจพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนไทย ในปีพ.ศ. ๒๕๖๔ สัมภาษณ์สมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ ๑๒-๒๔ ปี ทุกจังหวัดทั่วประเทศ จำนวนเด็กและเยาวชนตัวอย่างทั้งสิ้น ๔,๓๗๕ ราย เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ ๒๐ สิงหาคม ถึงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๔ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

(๑) การมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนในภาพรวม

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้กำหนดการมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ **๑) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๒) ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาค และ ๓) ด้านการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม** จากผลการสำรวจพบว่าเด็กและเยาวชนให้คะแนนการมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๒๔ คะแนน (จากคะแนนเต็ม ๓ คะแนน) ทั้งนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสำหรับผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย ๒.๐๐-๓.๐๐ คะแนน อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๙๙ คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย ๐.๐๐-๐.๙๙ คะแนน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาสัดส่วนของเด็กและเยาวชน

ตามเกณฑ์ดังกล่าวพบว่า เด็กและเยาวชนร้อยละ ๗๘.๓๐ มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับมาก และร้อยละ ๒๑.๗๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเด็กและเยาวชนร้อยละ ๗๘.๓๐ มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับมาก และร้อยละ ๒๑.๗๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับน้อยมีจำนวนเล็กน้อย เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มอายุพบว่า เด็กและเยวชนที่มีอายุ ๑๒-๑๗ ปี ให้คะแนนการมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับมากร้อยละ ๗๗.๕๐ ขณะที่เด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๘-๒๔ ปี มีร้อยละ ๘๗.๘๐

(๒) การมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนในแต่ละด้าน

๑) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พบว่า เด็กและเยาวชนให้คะแนนด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๑๑ คะแนน จากเดิม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่อยู่ในระดับมากร้อยละ ๖๕.๕๐ ระดับปานกลางร้อยละ ๓๓.๙๐ และในระดับน้อยมีร้อยละ ๐.๖๐ เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มอายุพบว่า มีร้อยละ ๖๖.๓๐ เป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๘-๒๔ ปี **๒) ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาค** พบว่า เด็กและเยาวชนให้คะแนนด้านความเท่าเทียม ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๒๔ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคร้อยละ ๗๘.๔๐ อยู่ในระดับมาก และร้อยละ ๒๑.๖๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับน้อยมีจำนวนเล็กน้อย เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มอายุพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๒-๑๗ ปี ให้คะแนนด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคอยู่ในระดับมากร้อยละ ๗๕.๙๐ ขณะที่ร้อยละ ๗๙.๗๐ เป็นคะแนนด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของเด็กและเยาวชนอายุ ๑๘-๒๔ ปี ที่ได้ให้คะแนน ๓) ด้านการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมพบว่า เด็กและเยาวชนให้คะแนนด้านการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๓๗ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนอยู่ในระดับมากร้อยละ ๘๘.๑๐ และระดับปานกลางร้อยละ ๑๑.๙๐ ส่วนระดับน้อยมีจำนวนเล็กน้อย เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มอายุพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๒-๑๗ ปี ให้คะแนนด้านการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม อยู่ในระดับมากร้อยละ ๘๙.๔๐ ขณะที่เด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๘-๒๔ ปี มีร้อยละ ๘๗.๕๐ ตามแผนภาพที่ ๔

แผนภาพที่ ๔ ผลการสำรวจพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. ๒๕๖๔

๓.๑.๔วัฒนธรรมค่านิยมสุจริต ทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และสำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินการสำรวจวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต ทัศนคติ และพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔ ผลการสำรวจสรุปได้ดังนี้

(๑) การมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาพรวม ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ช. ได้กำหนดการมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ **๑) ค่านิยมสุจริตของประชาชน ๒) ทัศนคติต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน และ ๓) พฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน** จากการสำรวจพบว่า ประชาชนให้คะแนนการมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๐๘ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน ทั้งนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสำหรับผู้ที่ให้คะแนนเฉลี่ย ๒.๐๐-๓.๐๐ คะแนน อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๙๙ คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย ๐.๐๐-๐.๙๙ อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาสัดส่วนของประชาชนตามเกณฑ์ดังกล่าวพบว่า ประชาชนร้อยละ ๗๐.๙๐ มีวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต อยู่ในระดับมาก และร้อยละ ๒๙.๑๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประชาชนที่มีวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต อยู่ในระดับน้อย มีจำนวนเล็กน้อย

(๒) การมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในแต่ละด้าน ๑) ด้านค่านิยมสุจริต พบว่า ประชาชนให้คะแนนด้านค่านิยมสุจริตด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๗๑ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนด้านค่านิยมสุจริตอยู่ในระดับมากร้อยละ ๙๗.๑๐ ระดับปานกลางร้อยละ ๒.๙ และระดับน้อยมีจำนวนเล็กน้อย ๒) ด้านทัศนคติต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบ พบว่า ประชาชนให้คะแนนด้านทัศนคติต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบ ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๐๙ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนด้านทัศนคติต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบ อยู่ในระดับมากร้อยละ ๖๓.๐๐ ระดับปานกลางร้อยละ ๓๖.๕๐ และระดับน้อยร้อยละ ๐.๕๐ และ ๓) ด้านพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พบว่า ประชาชนให้คะแนนด้านพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๑.๗๕ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนด้านพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ อยู่ในระดับมากร้อยละ ๒๙.๑๐ อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ ๖๘.๕๐ และอยู่ในระดับน้อย มีร้อยละ ๒.๔๐ ตามแผนภาพที่ ๕

แผนภาพที่ ๕ ผลการสำรวจวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต ทัศนคติ และพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔

จะเห็นได้ว่า ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบถือเป็นนโยบายสำคัญของทุกรัฐบาล อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในลักษณะที่เป็นการกำหนดกรอบทิศทางยุทธศาสตร์อย่างชัดเจนริเริ่มขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นแกนหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๕) ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐)

ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม และปัจจุบันเป็นช่วงของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ให้หน่วยงานภาครัฐแปลงแนวทางและมาตรการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕) และแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สู่การปฏิบัติ โดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี นอกจากนี้ นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นมา ฝ่ายบริหาร ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดให้มีการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแผนงานดังกล่าวมีแนวโน้มได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๓ และมีแนวโน้มลดลงในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๕ ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ งบประมาณแผนงานบูรณาต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๕

หน่วย : ล้านบาท

งบประมาณแผนงานบูรณาต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๕					
๒๕๖๐	**๒๕๖๑**	**๒๕๖๒**	**๒๕๖๓**	**๒๕๖๔**	**๒๕๖๕**
๕๓๓.๕๑๗๓	๘๖๙.๓๐๓๒	๘๘๓.๙๘๓๑	๙๕๗.๐๔๕๑	๕๗๘.๐๐๐๐	๔๗๘.๙๒๘๙

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ช.

ปัจจุบันประเทศไทยพยายามดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต กล่าวคือ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังเช่นได้กำหนดหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ในหมวด ๔ มาตรา ๕๐ (๑๐) ความว่า บุคคลไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ และกำหนดหน้าที่ของรัฐไว้ในหมวด ๕ มาตรา ๕๓ ความว่า รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด มาตรา ๕๙ ความว่า รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มิใช่ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก และมาตรา ๖๓ ความว่า รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ อีกทั้งยังบัญญัติเกี่ยวกับการสรรหา หน้าที่และอำนาจ

ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ และใน พ.ศ. ๒๕๖๑ มีการบัญญัติกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงมีความจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มีความเกี่ยวกับการจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม รวมทั้งได้เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ตลอดจนวาระการดำรงตำแหน่งไว้ อีกทั้งได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการ และกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวดตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีการพิจารณาความอาญา เป็นบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต นอกจากนี้ ทางสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ยังมีการดำเนินการเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การออกประกาศและระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การมีมาตรการข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันการทุจริต มีระบบรับเรื่องร้องเรียนออนไลน์ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการทุจริต การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในมิติระหว่างประเทศ การสนับสนุนผลงานวิชาการเกี่ยวกับการทุจริต การที่หลักสูตรและการอบรมออนไลน์เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ แต่ทั้งนี้ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการดำเนินงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยยังคงมีแนวโน้มที่ทรงตัว และลดลงในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของประเทศไทยจากผลการวิเคราะห์ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย ได้แก่ เรื่องสินบน การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความโปร่งใสในระบบงบประมาณ นโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการทุจริต และการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยปัญหาการจ่ายสินบนเพื่อให้เข้าถึงบริการสาธารณะในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยกัน พบว่า มีความรุนแรงเป็นลำดับที่สอง รองจากประเทศเวียดนาม จากการสำรวจขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) เมื่อปี ๒๐๑๗ ใน ๖ ประเทศ ประกอบด้วย กัมพูชา อินโดนิเซีย มาเลเซีย เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม โดยมีบริการสาธารณะที่ต้องจ่ายสินบนมากที่สุดคือ ตำรวจ รองลงมา คือ โรงเรียนรัฐบาล

ในระยะต่อไป กล่าวได้ว่าการดำเนินงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีทิศทางระยะยาวที่ชัดเจนและมีแนวโน้มที่จะได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ และได้ถ่ายทอดสู่แผนระดับรองลงมา คือ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาและเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) โดยมีเป้าหมายหลักคือ การมีภาครัฐที่มีความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่สะท้อนจากการตั้งค่าเป้าหมายยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ที่ ๗๓ คะแนนในปี พ.ศ. ๒๕๘๐ อย่างไรก็ตาม ขณะที่พฤติกรรมของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่ที่เอื้อให้การกระทำอันเป็นการทุจริตยังไม่เปลี่ยนแปลง และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เป็นปัญหาและอุปสรรคขัดขวางการดำเนินงานที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นมา เพื่อแทนที่สิ่งเดิม หรือ Disruptive technology อาทิ คริปโทเคอร์เรนซี และปัญญาประดิษฐ์ นับเป็นช่องทางใหม่ที่เอื้อให้เกิดการทุจริตทางด้านการเงิน มีผลกระทบในวงกว้างและยากต่อการสกัดกั้น

ดังนั้น นอกเหนือจากยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรม ยังจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม รวมทั้งพัฒนากลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนระดับรองอื่น ๆ โดยบูรณาการพันธกิจการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในกระทรวงสาธารณสุขและภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทในการต่อต้านการทุจริต โดยร่วมกันสร้างเครื่องมือ กลไก และกำหนดเป้าหมายสำหรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นำไปสู่การแก้ไขประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของประเทศอันเป็นเป้าหมายในภาพรวมที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย ที่จะส่งผลต่อการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ได้แก่ สินบน การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ความโปร่งใสในระบบงบประมาณ นโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการทุจริต และการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามแผนภาพที่ ๖

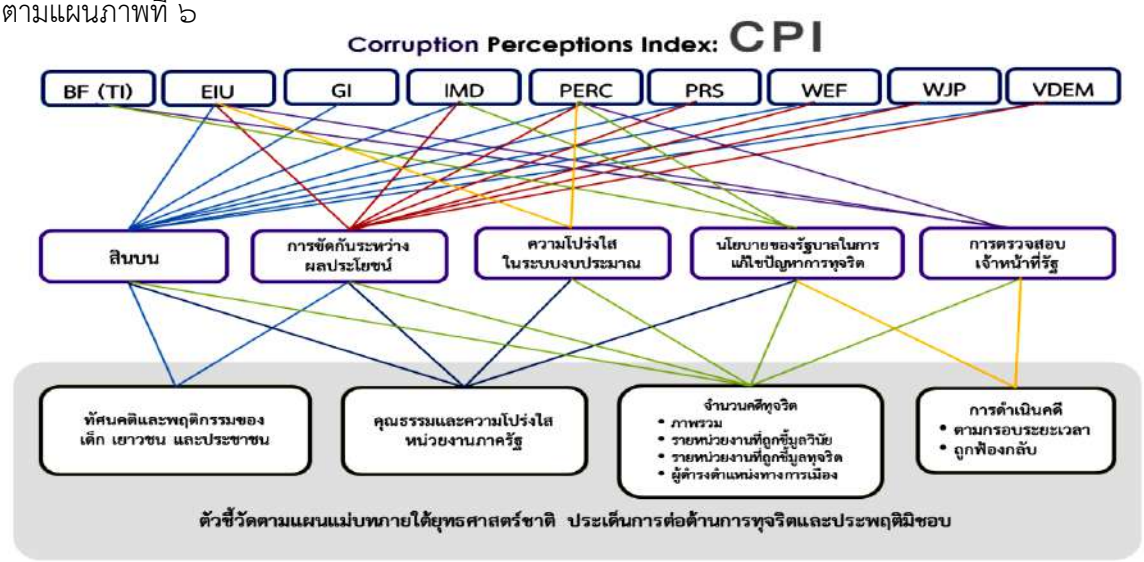

แผนภาพที่ ๖ ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย ประเด็นการประเมินที่ประเทศไทยได้คะแนนค่อนข้างต่ำ และแหล่งข้อมูล

๓.๒ สถานการณ์การทุจริตในกระทรวงสาธารณสุข

๓.๒.๑ ข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

สถานการณ์การทุจริตในกระทรวงสาธารณสุข ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานกลางในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ต้องดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑ ที่มีมติรับทราบมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เสนอ เพื่อให้การผลักดันนโยบายเรื่อง การป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการปฏิรูปในเรื่องการบริหารราชการแผ่นดิน และมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๒ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ ประกอบกับมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการอย่างเคร่งครัด และให้ใช้กับกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความผิดเพราะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ดังนี้

มาตรการที่ ๑

ข้อ ๑ ในกรณีที่มีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น **ให้แล้วเสร็จภายใน ๗ วัน** แล้วรายงานผลการพิจารณาต่อหัวหน้าส่วนราชการและรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อรับทราบทันที และให้พิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญาโดยเร็วซึ่งจะต้อง **ให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน** ในระหว่างนี้ให้รายงานความคืบหน้าในการดำเนินการต่อหัวหน้าส่วนราชการหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด เพื่อทราบเป็นระยะตามความเหมาะสม

กรณีที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่ามีเหตุน่าเชื่อถือ และเป็นกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน **แม้ผลการตรวจสอบยังไม่อาจสรุปความผิดได้ชัดเจนถึงขั้นชี้มูลความผิด ให้พิจารณาปรับย้ายข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องไปดำรงตำแหน่งอื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและป้องกันการกระทำที่อาจมีผลต่อการตรวจสอบโดยเร็ว** และ**ในกรณีที่เป็นเรื่องร้ายแรงหรือมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจของประชาชน ให้เสนอให้มีการย้ายหรือโอนไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในอัตรากำลังชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษในสำนักนายกรัฐมนตรี** และดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๖/๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการแก้ปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ที่อยู่ระหว่างการถูกตรวจสอบ และการกำหนดกรอบอัตรากำลังชั่วคราว ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๖๘/๒๕๕๙ เรื่องมาตรการแก้ปัญหาเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐและการกำหนดกรอบอัตรากำลังชั่วคราวลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๙ แล้วแต่กรณี

มาตรการที่ ๒

ข้อ ๒ ในกรณีที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่า มี**หลักฐานควรเชื่อได้ว่าสามารถสรุปความผิดได้ชัดเจนถึงขั้นชี้มูลความผิด ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการทางวินัยต่อข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาดโดยเร็ว** และให้รายงานหัวหน้าส่วนราชการและรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อทราบความคืบหน้าและเร่งรัดการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ **อาจพิจารณาให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นออกจากราชการไว้ก่อนหรือออกจากตำแหน่งก็ได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม**และใน**กรณีที่พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญาด้วย ให้ส่งเรื่องให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ**เพื่อพิจารณาดำเนินคดีโดยทันที

กระบวนการพิจารณาดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องตามปกติ แต่ให้เร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วโดยพิจารณา**จัดลำดับตามความสำคัญความสนใจของประชาชน และมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น**

ในกรณี**ที่เป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง แต่ไม่ถึงขั้นให้ปลดออกจากราชการหรือไล่ออกจากราชการ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการปรับย้ายจากตำแหน่งเดิม และห้ามปรับย้ายกลับไปดำรงตำแหน่งหน้าที่ในลักษณะเดิมหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นภายในเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่มีการลงโทษทางวินัย**

มาตรการที่ ๓

ข้อ ๓ การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล หรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ทำให้การปฏิบัติราชการเกิดความล่าช้าหรือไม่มีประสิทธิภาพซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน ให้ถือเป็นกรณีที่ต้อง **พิจารณาให้มีการย้ายหรือโอนไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่น**

มาตรการที่ ๔

ข้อ ๔ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง**พิจารณาจัดให้มีมาตรการคุ้มครองพยาน หรือผู้ให้ข้อมูลหรือเบาะแสในการตรวจสอบอย่างเหมาะสม** เพื่อให้การได้รับข้อมูลและหลักฐานในการดำเนินการต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในกรณีที่ตรวจสอบพบว่ามีการจงใจให้ข้อมูลเพื่อใส่ร้ายหรือบิดเบือนข้อมูล เพื่อให้มีการดำเนินการที่เป็นผลร้ายต่อบุคคลอื่น ให้พิจารณาดำเนินการลงโทษบุคคลดังกล่าวอย่างเด็ดขาดด้วย

มาตรการที่ ๕

ข้อ ๕ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นี้โดยเคร่งครัดตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

จากผลการดำเนินงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๕ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท. เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ พบว่า หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๘ หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมควบคุมโรค กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมสุขภาพจิต และกรมอนามัย มีข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ จำแนกเป็นเรื่องรับใหม่ (เรื่องที่รับใหม่ภายในปี) จำนวนทั้งสิ้น ๕๘ เรื่อง เรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการ (ยอดรวมสะสมที่อยู่ระหว่างดำเนินการในปี) จำนวนทั้งสิ้น ๑๕๓ เรื่อง และเรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จ (เรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในปี) จำนวนทั้งสิ้น ๔๔ เรื่อง ดังตารางที่ ๓ ถึงตารางที่ ๕ และแผนภาพที่ ๗

ตารางที่ ๓ ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๙ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.

ข้อมูล ณ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕

ลำดับ	หน่วยงาน	ปี พ.ศ. ...								
		2557			2558			2559		
		รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	0	0	0	2	1	1	1	2	0
2	กรมการแพทย์	4	4	0	2	6	0	0	6	0
3	กรมควบคุมโรค	0	0	0	1	1	0	4	5	0
4	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์	0	0	0	0	0	0	1	1	0
5	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	0	0	0	0	0	0	1	1	0
6	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	0	0	0	0	0	0	1	1	0
7	กรมสุขภาพจิต	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	กรมอนามัย	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม		**4**	**4**	**0**	**5**	**8**	**1**	**8**	**16**	**0**

หมายเหตุ

๑. รับใหม่ (จำนวน) คือ เรื่องที่รับใหม่ภายในปีนั้น
๒. ระหว่างดำเนินการ คือ ยอดรวมสะสมที่อยู่ระหว่างดำเนินการในปีนั้น
๓. ดำเนินการแล้วเสร็จ คือ เรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในปีนั้น

ตารางที่ ๔ ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.

ข้อมูล ณ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕

ลำดับ	หน่วยงาน	ปี พ.ศ. ...								
		2560			2561			2562		
		รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	1	3	0	0	2	1	4	3	1
2	กรมการแพทย์	0	6	0	1	7	0	0	4	3
3	กรมควบคุมโรค	1	6	0	9	13	2	4	10	7
4	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์	2	1	2	1	2	0	2	0	4
5	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	0	1	0	3	3	1	1	4	0
6	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	0	1	0	0	0	1	0	0	0
7	กรมสุขภาพจิต	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	กรมอนามัย	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม		**4**	**18**	**2**	**14**	**27**	**5**	**11**	**23**	**15**

หมายเหตุ

๑. รับใหม่ (จำนวน) คือ เรื่องที่รับใหม่ภายในปีนั้น
๒. ระหว่างดำเนินการ คือ ยอดรวมสะสมที่อยู่ระหว่างดำเนินการในปีนั้น
๓. ดำเนินการแล้วเสร็จ คือ เรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในปีนั้น

ตารางที่ ๕ ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.

ข้อมูล ณ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕

ลำดับ	หน่วยงาน	ปี พ.ศ. ...								
		2563			2564			2565		
		รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	1	5	1	4	8	1	4	6	6
2	กรมการแพทย์	0	4	0	0	4	0	0	4	0
3	กรมควบคุมโรค	0	10	0	0	4	6	0	1	3
4	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	0	3	1	0	3	0	0	3	0
6	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	กรมสุขภาพจิต	2	2	0	0	0	2	0	0	0
8	กรมอนามัย	0	0	0	0	0	0	1	0	1
รวม		**3**	**24**	**2**	**4**	**19**	**9**	**5**	**14**	**10**

หมายเหตุ

๑. รับใหม่ (จำนวน) คือ เรื่องที่รับใหม่ภายในปีนั้น
๒. ระหว่างดำเนินการ คือ ยอดรวมสะสมที่อยู่ระหว่างดำเนินการในปีนั้น
๓. ดำเนินการแล้วเสร็จ คือ เรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในปีนั้น

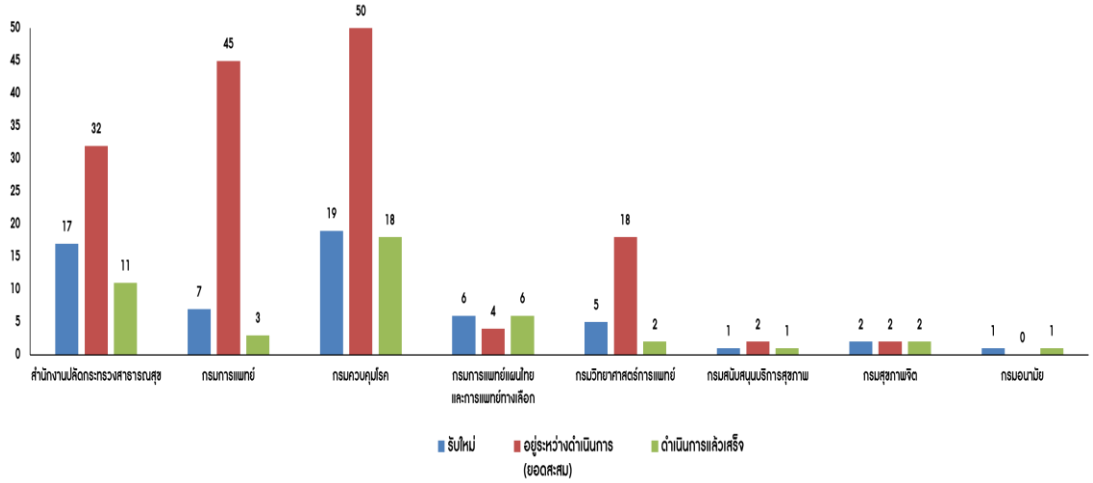

แผนภูมิที่ ๑ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๕ จำแนกตามกระบวนการจากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.

การดำเนินการข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ
ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2557-2565

ที่	หน่วยงาน	รับใหม่	อยู่ระหว่างดำเนินการ (ยอดสะสม)	ดำเนินการแล้วเสร็จ	รวม
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	17	32	11	60
2	กรมการแพทย์	7	45	3	55
3	กรมควบคุมโรค	19	50	18	87
4	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	6	4	6	16
5	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	5	18	2	25
6	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	1	2	1	4
7	กรมสุขภาพจิต	2	2	2	6
8	กรมอนามัย	1	0	1	2
รวม		58	153	44	255

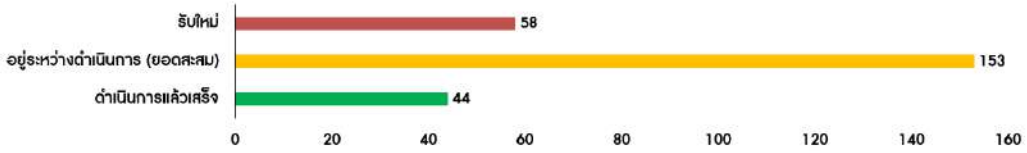

แผนภาพที่ ๗ แสดงจำนวนรวมข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๕ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.

๓.๒.๒ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) เป็นเครื่องมือเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศได้รับทราบถึงสถานะและปัญหาการดำเนินงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสขององค์กร ผลการประเมินที่ได้จะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การให้บริการ สามารถอำนวยความสะดวก และตอบสนองต่อประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ขณะเดียวกันยังเป็นเครื่องมือในการยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานภาครัฐและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

กระทรวงสาธารณสุข กำหนดให้การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) เป็นตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ตัวชี้วัดที่ ๖๒ ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (ร้อยละ ๙๒) และเป็นตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ (Performance Agreement : PA) ของผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุข โดยมีศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เข้าร่วมการประเมินจำนวนทั้งสิ้น ๑๗ หน่วยงาน ประกอบด้วย ส่วนราชการระดับกรม จำนวน ๑๐ หน่วยงาน หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๔ หน่วยงาน องค์การมหาชน จำนวน ๒ หน่วยงาน และรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑ หน่วยงาน ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) และผ่านตัวชี้วัดที่ ๖๒ ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA จำนวน ๑๗ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ (ค่าเป้าหมายร้อยละ ๙๒) ดังตารางที่ ๖

ตารางที่ ๖ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข															
ลำดับ	หน่วยงาน	เฉลี่ย	IIT	EIT	OIT	การปฏิบัติหน้าที่	การใช้งบประมาณ	การใช้อำนาจ	การใช้ทรัพย์สินของราชการ	การแก้ไขปัญหาการทุจริต	คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน	ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงาน	การปรับปรุงระบบการทำงาน	การเปิดเผยข้อมูล	การป้องกันการทุจริต
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	96.67	98.26	90.65	100.00	98.33	97.67	98.03	98.89	98.40	92.27	90.58	89.11	100.00	100.00
2	กรมควบคุมโรค	87.84	84.23	76.73	98.89	90.08	82.44	85.38	80.20	83.05	83.14	73.57	73.47	97.78	100.00
3	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	92.56	81.67	93.53	100.00	89.99	78.29	82.61	76.25	81.20	93.68	94.69	92.22	100.00	100.00
4	กรมสุขภาพจิต	92.39	82.31	92.31	100.00	90.09	78.10	84.37	78.03	80.97	92.58	92.74	91.60	100.00	100.00
5	กรมการแพทย์	87.19	78.88	82.56	96.89	86.57	75.21	80.56	74.03	78.02	85.64	81.44	80.62	93.78	100.00
6	กรมอนามัย	92.04	86.52	86.94	100.00	92.12	85.28	86.79	83.44	84.99	90.75	87.83	82.24	100.00	100.00
7	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	88.89	88.40	84.96	94.63	93.15	92.46	93.50	96.63	92.41	90.27	87.01	87.90	82.42	87.50
8	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	88.91	76.03	87.00	100.00	83.89	73.42	76.40	73.99	72.46	88.21	88.32	84.48	100.00	100.00
9	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	90.86	81.52	89.50	98.89	89.24	81.35	81.50	78.72	76.81	92.07	89.62	86.82	97.78	100.00
10	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	89.42	83.80	80.94	100.00	89.61	83.83	80.99	81.32	83.25	83.18	81.70	77.93	100.00	100.00
11	สถาบันพระบรมราชชนก	85.22	78.65	74.74	98.00	85.91	76.57	79.96	75.59	75.22	77.77	74.02	72.43	96.00	100.00
12	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข	95.64	87.42	98.06	100.00	93.03	88.56	87.02	82.55	85.92	98.35	98.24	97.58	100.00	100.00
13	สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ	93.70	86.78	95.54	97.50	91.58	88.05	84.20	85.60	84.47	96.47	95.68	94.46	95.00	100.00
14	โรงพยาบาลบ้านแพ้ว	90.07	74.42	93.96	98.89	85.00	68.02	77.91	70.43	70.75	94.98	91.70	95.19	97.78	100.00
15	สถาบันวัคซีนแห่งชาติ	93.55	83.55	99.12	96.88	88.63	84.78	81.85	81.03	81.48	99.34	98.45	99.56	100.00	93.75
16	สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล	92.09	87.18	86.44	100.00	91.58	85.59	86.08	83.87	88.78	89.65	84.93	84.74	100.00	100.00
17	องค์การเภสัชกรรม	92.84	82.27	93.86	100.00	88.51	79.73	84.04	78.38	80.68	94.63	95.20	91.76	100.00	100.00
	รวม	**91.17**	**83.64**	**88.64**	**98.86**	**89.84**	**82.31**	**84.19**	**81.11**	**82.29**	**90.76**	**88.57**	**87.18**	**97.68**	**98.90**

จากผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สะท้อนให้เห็นว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ส่วนใหญ่เกิดความตระหนักและมีความพยายามที่จะพัฒนามากขึ้น ทั้งความพยายามที่จะปรับปรุงการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อประชาชนผู้รับบริการมากขึ้น ตลอดจนความพยายามที่จะทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของหน่วยงานได้รับการเผยแพร่ที่เว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้รับบริการ ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าติดตามหรือตรวจสอบได้ อันเป็นสัญญาณในทางที่ดีที่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสำคัญต่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐในปัจจุบัน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และเพื่อลดโอกาสหรือความเสี่ยงที่จะมีบุคลากรในหน่วยงานกระทำการทุจริตประพฤติมิชอบ

และหากพิจารณาผลประเมินจำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่ง พบว่าตัวชี้วัดที่มีค่าคะแนนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือ ๘๕ คะแนนขึ้นไป มี ๕ ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน ๔ ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ ๓ การใช้อำนาจ ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๔.๑๙ รองลงมาคือตัวชี้วัดที่ ๒ การใช้งบประมาณ ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๒.๓๑ ตัวชี้วัดที่ ๕ การแก้ไขปัญหาการทุจริต ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๒.๒๙ และตัวชี้วัดที่ ๔ การใช้ทรัพย์สินของราชการ ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๑.๑๑ ตามลำดับ ตัวชี้วัดที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน ๕ ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ ๑ การปฏิบัติหน้าที่ ตัวชี้วัดที่ ๖ คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน ตัวชี้วัดที่ ๗ ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงาน ตัวชี้วัดที่ ๘ การปรับปรุงระบบการทำงาน ตัวชี้วัดที่ ๙ การเปิดเผยข้อมูล และตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต สำหรับตัวชี้วัดที่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดและได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๙๘.๙๐ รองลงมาคือ ตัวชี้วัดที่ ๙ การเปิดเผยข้อมูล ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๙๗.๖๘ ตัวชี้วัดที่ ๖ คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๙๐.๗๖ ตัวชี้วัดที่ ๑ การปฏิบัติหน้าที่ ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๙.๘๔ ตัวชี้วัดที่ ๗ ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงาน ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๘.๕๗ และตัวชี้วัดที่ ๘ การปรับปรุงระบบการทำงาน ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๗.๑๘

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดที่ ๔ การใช้ทรัพย์สินของราชการ ที่เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดเพียง ๘๑.๑๑ คะแนน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่วัดมุ่งประเมินการรับรู้ของบุคลากรภายในหน่วยงานต่อการใช้ทรัพย์สินของราชการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคลากรภายใน ในการนำทรัพย์สินของราชการของหน่วยงานไปเป็นของตนเองหรือนำไปให้ผู้อื่น พฤติกรรมในการขอยืมทรัพย์สินของราชการทั้งการยืมโดยบุคลากรภายในหน่วยงานและการยืมโดยบุคคลภายนอกหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานจะต้องมีกระบวนการในการขออนุญาตที่ชัดเจนและสะดวก นอกจากนี้ หน่วยงานจะต้องมีการจัดทำแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินของราชการที่ถูกต้อง เพื่อเผยแพร่ให้บุคลากรภายในได้รับทราบและนำไปปฏิบัติ รวมไปถึงหน่วยงานจะต้องมีการกำกับดูแลและตรวจสอบการใช้ทรัพย์สินของราชการของหน่วยงานด้วย ถือเป็นประเด็นที่ควรจะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมากยิ่งขึ้น จึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาหน่วยงาน การให้ความรู้ การให้คำปรึกษา และการกำกับติดตามในกลุ่มหน่วยงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินดังกล่าว แผนภาพที่ ๘

แผนภาพที่ ๘ แสดงผลการประเมิน ITA จำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เข้าร่วมการประเมินจำนวนทั้งสิ้น ๑๗ หน่วยงาน ประกอบด้วย ส่วนราชการระดับกรม จำนวน ๑๐ หน่วยงาน หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๔ หน่วยงาน องค์การมหาชน จำนวน ๒ หน่วยงาน และรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑ หน่วยงาน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ในภาพรวมไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) และผ่านตัวชี้วัดที่ ๖๒ ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (ร้อยละ ๘๕ ขึ้นไป) จำนวน ๑๓ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๔๗ และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (ร้อยละ ๘๕ ขึ้นไป) จำนวน ๔ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕๓ หน่วยงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ประกอบด้วย (๑) สถาบันพระบรมราชชนก ๘๔.๓๒ (๒) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ร้อยละ ๘๒.๐๙ (๓) กรมสุขภาพจิต ๗๙.๔๒ และ (๔) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ร้อยละ ๗๔.๔๒ ดังตารางที่ ๗

ตารางที่ ๗ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข															
ลำดับ	หน่วยงาน	เฉลี่ย	IIT	EIT	OIT	การปฏิบัติหน้าที่	การใช้งบประมาณ	การใช้อำนาจ	การใช้ทรัพย์สินของราชการ	การแก้ไขปัญหาการทุจริต	คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน	ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงาน	การปรับปรุงระบบการทำงาน	การเปิดเผยข้อมูล	การป้องกันการทุจริต
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	96.85	98.60	90.89	100.00	98.70	98.17	98.83	98.67	98.63	91.89	91.68	89.09	100.00	100.00
2	กรมควบคุมโรค	92.63	81.31	94.12	100.00	88.74	78.03	82.45	76.84	80.47	95.15	95.88	91.34	100.00	100.00
3	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	82.09	82.27	74.70	87.50	89.77	78.85	83.31	76.91	82.49	80.80	73.19	70.11	100.00	75.00
4	กรมสุขภาพจิต	79.42	85.96	88.60	67.64	91.83	82.59	87.74	82.54	85.10	90.53	89.00	86.27	97.78	37.50
5	กรมการแพทย์	87.36	78.37	83.30	97.14	87.10	73.54	80.07	73.04	78.11	86.24	82.57	81.11	94.29	100.00
6	กรมอนามัย	93.05	96.39	88.78	93.75	97.81	96.31	96.56	96.23	95.04	93.35	88.49	84.50	100.00	87.50
7	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	74.42	92.14	53.46	84.66	94.70	89.50	93.48	91.12	91.92	89.55	82.87	81.56	69.42	37.50
8	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	88.78	81.20	81.39	100.00	87.23	78.27	81.25	78.77	80.48	83.25	79.94	80.97	100.00	100.00
9	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	91.00	79.75	90.24	100.00	85.92	77.04	78.33	76.33	81.13	93.16	87.09	90.48	100.00	100.00
10	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	89.14	85.32	83.05	96.57	90.78	85.83	82.47	81.10	86.38	86.08	83.14	79.93	93.14	100.00
11	สถาบันพระบรมราชชนก	84.32	77.25	71.96	98.89	84.65	74.47	79.34	72.74	75.03	73.10	71.27	71.51	97.78	100.00
12	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข	92.85	89.26	95.49	93.57	92.81	88.52	89.82	85.67	89.46	95.93	95.38	95.16	87.14	100.00
13	สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ	93.01	85.66	91.04	100.00	91.14	84.89	84.92	85.69	81.66	93.23	91.61	88.27	100.00	100.00
14	โรงพยาบาลบ้านแพ้ว	88.59	80.55	92.46	91.71	87.74	75.58	83.90	75.57	79.94	94.88	91.46	91.05	83.42	100.00
15	สถาบันวัคซีนแห่งชาติ	86.02	79.91	87.81	89.26	87.59	77.47	80.33	76.50	77.66	92.34	84.09	87.01	84.78	93.75
16	สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล	93.79	96.98	89.47	94.64	97.79	97.30	96.52	95.55	97.72	92.01	89.90	86.50	89.29	100.00
17	องค์การเภสัชกรรม	93.04	87.07	93.90	96.88	92.03	85.40	88.10	84.19	85.62	95.15	95.54	91.00	100.00	93.75
รวม		**88.61**	**85.76**	**85.33**	**93.66**	**90.96**	**83.63**	**86.32**	**82.79**	**85.11**	**89.80**	**86.65**	**85.05**	**93.94**	**89.71**

ผลการประเมินระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยภาพรวมนั้นได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๘๘.๖๑ มีเกณฑ์ระดับผลการประเมิน (Rating Score) อยู่ระดับ A (๘๕.๐๐-๙๔.๙๙) ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ในภาพรวมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

จากผลการประเมินสะท้อนให้เห็นว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนการประเมินลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ส่วนใหญ่หน่วยงานมีความพยายามที่จะปรับปรุงการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อประชาชนผู้รับบริการตลอดจนความพยายามที่จะทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของหน่วยงานได้รับการเผยแพร่ที่เว็บไซต์ของหน่วยงานเพื่อให้ผู้รับบริการ ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถเข้าติดตามหรือตรวจสอบได้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการประเมิน ITA ในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

เปรียบเทียบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ และปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่า มีหน่วยงานงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๗ หน่วยงาน ที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมควบคุมโรค กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรมอนามัย สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) และองค์การเภสัชกรรม หน่วยงานที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าสูงสุด ๓ หน่วยงาน ได้แก่ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก รองลงมาคือ องค์การเภสัชกรรม และกรมอนามัย ตามลำดับ

และยังพบอีกว่า มีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๑๐ หน่วยงาน ที่มีคะแนนลดลงจากปีก่อนหน้า ได้แก่ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมสุขภาพจิต สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สถาบันพระบรมราชชนก สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ สถาบันวัคซีนแห่งชาติ และโรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) หน่วยงานที่มีคะแนนลดลงจากปีก่อนหน้าสูงสุด ๓ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา รองลงมาคือ กรมสุขภาพจิต และกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ตามลำดับ

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนการประเมินสูงสุดของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๑๗ หน่วยงาน โดยมีคะแนนเท่ากับร้อยละ ๙๖.๘๕ และมีระดับผลการประเมินในระดับ AA ทั้งนี้ หน่วยงานที่มีผลการประเมินในระดับ AA มีเพียง ๑ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘๘ หน่วยงานที่มีผลการประเมินในระดับ A มีจำนวน ๑๒ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕๙ ได้แก่ กรมการแพทย์ กรมควบคุมโรค กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมอนามัย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ สถาบันวัคซีนแห่งชาติ โรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) และองค์การเภสัชกรรม หน่วยงานที่มีผลการประเมินในระดับ B มีจำนวน ๓ หน่วยงานคิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖๕ ได้แก่ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมสุขภาพจิต และสถาบันพระบรมราชชนก และหน่วยงานที่มีผลการประเมินในระดับ C มีจำนวน ๑ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘๘ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนจำแนกตามแหล่งข้อมูลและเครื่องมือในการประเมิน ITA ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ และปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่า คะแนนแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (Internal Integrity and Transparency Assessment System : IIT) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ คะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ ๒.๑๒ ส่วนแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (External Integrity and Transparency Assessment : EIT) มีคะแนนลดลงจากปีก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ ๒.๘๘ และส่วนแบบวัดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data Integrity and Transparency Assessment : OIT) มีคะแนนลดลงจากปีก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ ๑๓.๑๐ ผลรวมค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลและเครื่องมือในการประเมิน ITA ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนลดลงจากปีก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ ๒.๕๖

โดยที่ผลการประเมินระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เมื่อจำแนกรายตัวชี้วัด (๑๐ ตัวชี้วัด) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ ร้อยละ ๘๕ จำนวน ๘ ตัวชี้วัด คือ คือ ตัวชี้วัดที่ ๑ การปฏิบัติหน้าที่ ตัวชี้วัดที่ ๓ การใช้อำนาจ ตัวชี้วัดที่ ๕ การแก้ไขปัญหาการทุจริต คะแนนเท่ากับ ๘๕.๑๑ ตัวชี้วัดที่ ๖ คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน คะแนนเท่ากับ ๘๙.๘๐ ตัวชี้วัดที่ ๗ ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงานคะแนนเท่ากับ ๘๖.๖๕ ตัวชี้วัดที่ ๘ การปรับปรุงระบบการทำงาน คะแนนเท่ากับ ๘๕.๐๕ ตัวชี้วัดที่ ๙ การเปิดเผยข้อมูล และตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต

ตัวชี้วัดที่มีคะแนนสูงสุดคือตัวชี้วัดที่ ๙ การเปิดเผยข้อมูล มีคะแนนเท่ากับ ๙๓.๙๔ รองลงมา คือ ตัวชี้วัดที่ ๑ การปฏิบัติหน้าที่ คะแนนเท่ากับ ๙๐.๙๖ ตัวชี้วัดที่ ๖ คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน คะแนนเท่ากับ ๘๙.๘๐ ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต คะแนนเท่ากับ ๘๙.๗๑ ตัวชี้วัดที่ ๗ ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงานคะแนนเท่ากับ ๘๖.๖๕ ตัวชี้วัดที่ ๓ การใช้อำนาจ คะแนนเท่ากับ ๘๖.๓๒ ตัวชี้วัดที่ ๕ การแก้ไขปัญหาการทุจริต คะแนนเท่ากับ ๘๕.๑๑ และตัวชี้วัดที่ ๘ การปรับปรุงระบบการทำงาน คะแนนเท่ากับ ๘๕.๐๕ ตามลำดับ

นอกจากนี้ ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ ๘๕ ขึ้นไป มีจำนวน ๒ ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดที่ ๔ การใช้ทรัพย์สินของราชการ และตัวชี้วัดที่ ๒ การใช้งบประมาณ และพบว่าตัวชี้วัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือตัวชี้วัดที่ ๔ การใช้ทรัพย์สินของราชการ คะแนนเท่ากับ ๘๒.๗๙ และตัวชี้วัดที่ ๒ การใช้งบประมาณ คะแนนเท่ากับ ๘๓.๖๓ ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามแหล่งข้อมูลและเครื่องมือ (๓ แหล่งข้อมูล และ ๓ เครื่องมือ) ประกอบด้วย คะแนนเครื่องมือ Open Data Integrity and Transparency Assessment หรือ OIT มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ เท่ากับร้อยละ ๙๓.๖๖ รองลงมาคือ คะแนนเครื่องมือ Internal Integrity and Transparency Assessment หรือ IIT คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๘๕.๗๖ และคะแนนเครื่องมือ External Integrity and Transparency Assessment หรือ EIT คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๘๕.๓๓ และผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (ร้อยละ ๘๕ ขึ้นไป) จำนวน ๑๓ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๔๗ และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (ร้อยละ ๘๕ ขึ้นไป) จำนวน ๔ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕๓ หน่วยงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ประกอบด้วย (๑) สถาบันพระบรมราชชนก ๘๔.๓๒ (๒) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ร้อยละ ๘๒.๐๙ (๓) กรมสุขภาพจิต ๗๙.๔๒ และ (๔) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ร้อยละ ๗๔.๔๒ ตามลำดับ

ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมิน ITA จึงไม่ควรหยุดอยู่เพียงแค่ค่าคะแนน แต่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เข้าร่วมการประเมิน จำเป็นต้องนำค่าคะแนนและข้อเสนอแนะที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาองค์กรให้เกิดความเข้มแข็งภายหลังจากที่ได้รับทราบผลการประเมิน ทั้งนี้ ก็เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เข้าร่วมการประเมินนั้นมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การให้บริการ การอำนวยความสะดวก ฯลฯ สามารถตอบสนองประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

แม้ว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ กระทรวงสาธารณสุขมีหน่วยงานที่ไม่ผ่านการประเมิน ถึง ๔ หน่วยงานก็ตาม อย่างไรก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเน้นย้ำอีกครั้งว่าผลการประเมิน ITA มิได้มีจุดมุ่งหมายหลักในการวัดว่าหน่วยงานใดทุจริตประพฤติมิชอบมากกว่ากัน และมิได้เป็นเครื่องมือตัดสินว่าหน่วยงานไหนกระทำถูกหรือกระทำผิด แต่เป็นการพัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตอบสนองต่อประชาชนและบุคลากรภายในหน่วยงานมากขึ้น เพราะหากพิจารณาจากประเด็นการประเมิน ITA ในภาพรวมจะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดและประเด็นการประเมินส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีธรรมภิบาล เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวสู่การปฏิบัติงานผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น เหล่านี้จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น ลดโอกาสการทุจริตให้น้อยลงถึงไม่มีเลย ยกระดับคุณภาพการให้บริการประชาชน เพิ่มความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อรับบริการ เพิ่มศักยภาพของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ ช่วยให้การทำธุรกรรมของภาคธุรกิจเอกชนรวดเร็วขึ้น ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงภาครัฐได้ทุกวันและทุกเวลา และช่วยลดรายจ่ายของภาครัฐให้น้อยลง ดังแผนภาพที่ ๙

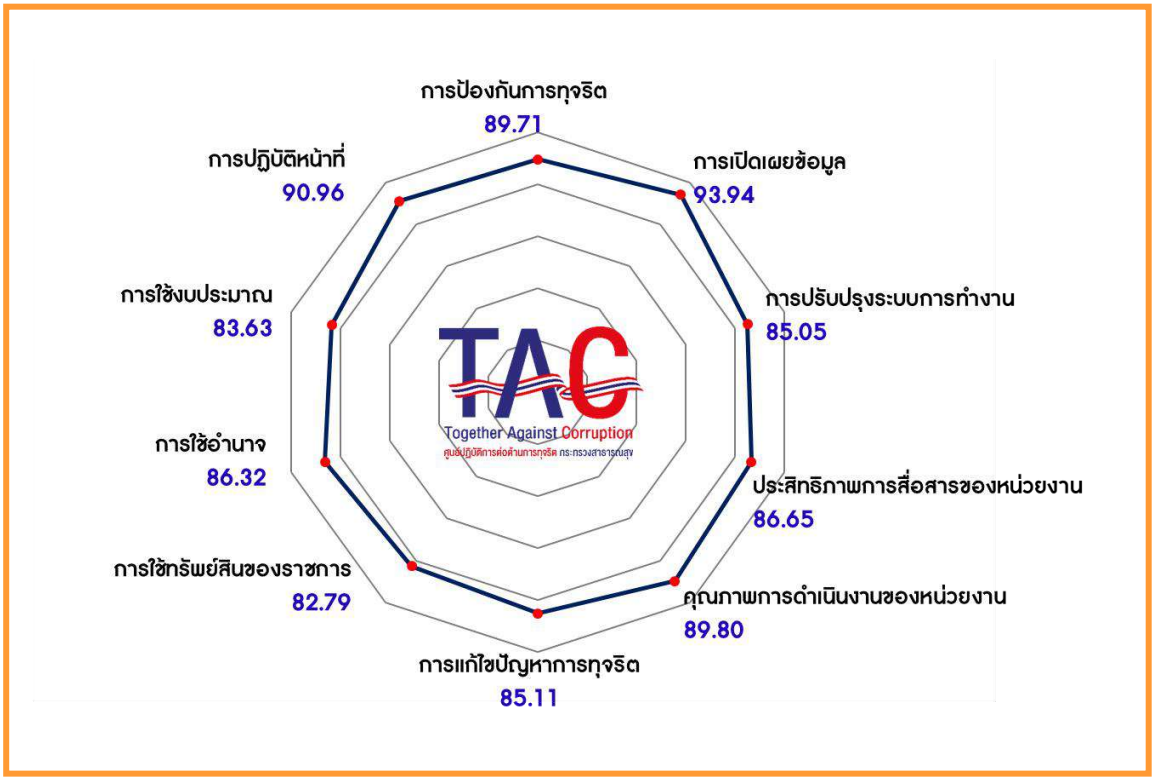

แผนภาพที่ ๙ แสดงผลการประเมินจำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

๓.๓ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสอุปสรรค (Strength Weakness Opportunity and Threat Analysis : SWOT Analysis) เพื่อกรองและพิจารณาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมในการค้นหาจุดแข็งที่ควรเสริมสร้างความเข้มแข็ง และจุดอ่อนที่ควรต้องปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข อีกทั้งเพื่อหากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการรับมือกับสภาพแวดล้อมเชิงลบและแสวงหาโอกาสจากสภาพแวดล้อมเชิงบวก เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเกิดผลที่ดีกว่า

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขในระยะ ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำหลักการ McKinsey’s 7S Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรออกเป็น ๗ กลุ่มตัวแปร ประกอบด้วย

๑. S-Strategy	ตัวแปรด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ในการปฏิบัติ
๒. S-Structure	ตัวแปรด้านโครงสร้างในการปฏิบัติ
๓. S-Style	ตัวแปรด้านรูปแบบการบริหารในการปฏิบัติ
๔. S-System	ตัวแปรด้านระบบการในการปฏิบัติ
๕. S-Staff	ตัวแปรด้านบุคลากรในการปฏิบัติ
๖. S-Skill	ตัวแปรด้านทักษะและองค์ความรู้ในการปฏิบัติ
๗. S-Shared value	ตัวแปรเรื่องค่านิยมร่วมในการปฏิบัติ

ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขในระยะ ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้วิเคราะห์โดยนำหลักการ PEST+ Model ซึ่งประกอบด้วย ๗ มิติ ดังนี้

๑. P-Political	มิติทางการเมือง เช่น ระบบการเมือง รูปแบบการปกครอง
๒. E-Economic	มิติทางเศรษฐกิจ เช่น การค้า การลงทุน การดำเนินธุรกิจ สภาพเศรษฐกิจ
๓. S-Social	มิติทางสังคม เช่น วิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา
๔. T-Technology	มิติทางเทคโนโลยี เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรมต่าง ๆ
๕. L-Legal	มิติทางกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ กฎหมาย / ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
๖. I–International	มิติทางด้านต่างประเทศ เช่น ข้อกำหนดของสากล ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๗. G-Government	มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล ระบบราชการ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิด

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็น “**จุดแข็ง**” ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. ด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ (Strategy)

๑.๑ สังคมกระทรวงสาธารณสุข ยึดเหนี่ยว ๓ สถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคลากรสาธารณสุขให้เกาะเกี่ยวอย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง

๑.๒ กระทรวงสาธารณสุข นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในรัชกาลที่ ๙ และทุกรัชกาล มาเป็นหลักในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิตของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข บนพื้นฐานของความพอประมาณ ลดความโลภและการไม่เบียดเบียนผู้อื่น นำคุณธรรมที่พึงประสงค์ ๕ ประการ มาใช้เป็นหลักในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิตของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุขอีกด้วย อันประกอบด้วย คุณธรรม “พอเพียง” คุณธรรม “วินัย” คุณธรรม “สุจริต” คุณธรรม “จิตอาสา” และคุณธรรม “กตัญญู”

๑.๓ ผู้บริหารสูงสุดมีการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่สอดคล้องไปกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ ในทุกระดับ

๑.๔ การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข มียุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นเครื่องมือที่ถูกนำไปใช้เป็นกรอบชี้นำในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการในส่วนราชการทุกระดับ ได้แก่ ส่วนราชการระดับกรม ทั้งราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาค หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ ส่งผลให้การปฏิบัติทั้งองคาพยพของทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีเป้าหมายเพื่อการบรรลุผลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๑.๕ มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนอื่นๆ อาทิ ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ในรูปแบบของการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และกรอบฉันทมติ (Consensus Framework) ส่งผลให้การขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านโครงสร้าง (Structure)

๒.๑ มีศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีความพร้อมในด้านบุคลากร

๒.๒ มีการขยายโครงสร้าง / ขอบเขตงานไปยังส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ ทำให้การปฏิบัติภารกิจงานถูกกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ไม่กระจุกตัวอยู่แต่ส่วนกลาง ส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเกิดผลสัมฤทธิ์ ครอบคลุมในระดับพื้นที่มากยิ่งขึ้น

๒.๓ มีโครงสร้างภายในที่รองรับภารกิจงานกระจายในระดับพื้นที่ ส่งผลดีต่อการปฏิบัติภารกิจงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมากยิ่งขึ้น

๓. ด้านรูปแบบ (Style)

๓.๑ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน เป็นแบบอย่างในการยึดถือค่านิยม คือ ซื่อสัตย์สามัคคี มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ โปร่งใส มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน กล้าหาญทำในสิ่งที่ถูกต้อง

๓.๒ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน มีการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนงานด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่สอดคล้องไปกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ ในทุกระดับ

๓.๓ ผู้บริหารระดับสูงทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายพลเรือน ประกาศนโยบายขับเคลื่อนการบริหารงานที่โปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชน ประชาชนมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นศรัทธาต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

๓.๔ มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนอื่น ๆ ในรูปแบบของการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และกรอบฉันทมติ (Consensus Framework) ส่งผลให้การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นำไปสู่การปฏิบัติที่มีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๔. ด้านระบบ (System)

๔.๑ มีระบบ / มาตรการ / กลไก การป้องกัน ปราบปราม และป้องปรามการทุจริตที่มีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งมีโครงสร้างภายในที่รองรับภารกิจงานกระจายในระดับพื้นที่ ส่งผลดีต่อการปฏิบัติภารกิจงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และป้องปรามการทุจริตมากยิ่งขึ้น

๔.๒ มีการสร้างนวัตกรรมการปฏิบัติงานเชิงระบบที่เป็นรูปแบบดิจิทัล ส่งผลดีต่อการปฏิบัติภารกิจงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และป้องปรามการทุจริตมากยิ่งขึ้น

๔.๓ ส่วนราชการระดับกรม หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ นำเครื่องมือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน หรือที่เรียกว่า ITA (Integrity and Transparency Assessment) มาสร้างระบบคุณธรรมและยกระดับความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขส่วนกลาง ให้มีประสิทธิภาพ ลดโอกาสการเกิดทุจริต

๔.๔ ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน นำเครื่องมือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค หรือที่เรียกว่า MOPH ITA (MOPH Integrity and Transparency Assessment) มาสร้างระบบคุณธรรมและยกระดับความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ให้มีประสิทธิภาพ ลดโอกาสการเกิดทุจริต

๕. ด้านบุคลากร (Staff)

๕.๑ มีอัตรากำลังที่คัดเลือกจากความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับงาน ส่งผลให้การปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีความพร้อมในด้านจำนวนของบุคลากรมากยิ่งขึ้น

๕.๒ ปลูกฝังบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ด้วยการเสริมสร้างระบบฐานคิดการยึดถือประโยชน์ของเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน สร้างระบบคิด “แก้ทุจริต ต้องคิดเป็น” (Digital Thinking) และ “แก้ทุจริต ต้องคิดแยกแยะ” (Digital Thinking) คุณธรรมเชิงสัมพัทธ์ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบระดับคุณธรรม และความขัดแย้งเชิงคุณธรรม นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health)

๕.๓ ระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล มีการกำหนดหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา กระทรวงสาธารณสุข ไว้ในการฝึกอบรมการเรียนการสอนสำหรับบุคลากรในสังกัดกระทรวงทุกสายงาน ที่เข้าปฏิบัติงานใหม่

๖. ด้านทักษะ (Skill)

๖.๑ บุคลากรที่ปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกัน ปราบปราม และป้องปรามการทุจริต มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และมีทักษะที่เป็นสหวิชาชีพ ทำให้สามารถนำความรู้สหวิชาเหล่านั้นมาใช้เพื่อปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับประเทศได้ดียิ่งขึ้น

๖.๒ บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข มีวิธีคิดในเชิงตรรกะ สามารถวิเคราะห์แยกแยะเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน และเรื่องทุจริตได้อย่างรวดเร็ว

๗. ด้านค่านิยม (Shared Value)

๗.๑ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน ยึดถือค่านิยม คือ ซื่อสัตย์ สามัคคี มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ โปร่งใส มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน กล้าหาญทำในสิ่งที่ถูกต้อง

๗.๒ กระทรวงสาธารณสุข มีค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานที่สำคัญร่วมกัน เสริมสร้างระบบคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุขให้เข้มแข็ง บนฐานคิดการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่า ประโยชน์ส่วนตน นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ส่งผลดีต่อการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขที่มีร่วมกัน

๗.๓ บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขมีค่านิยมร่วมคือ “MOPH” มุ่งให้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข มุ่งสู่ ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข ระบบสุขภาพยั่งยืน

Mastery

ฝึกฝนตนเองให้มีศักยภาพสูงสุด (ควบคุมตนเองให้ทำงาน คิด พูด อย่างมีสติ ใช้กิริยาวาจาเหมาะสม) มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรม รักการเรียนรู้ ค้นหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ มีวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ

Originality

สร้างสรรค์นวัตกรรม สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อระบบสุขภาพ

People Centered

ยึดประชาชนเป็นที่ตั้ง เป็นศูนย์กลางในการทำงาน

Humility

มีความอ่อนน้อมถ่อมตน การเคารพผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รู้แพ้รู้ชนะ เปิดรับฟังความเห็นต่าง จัดการความขัดแย้งด้วยวิธีสร้างสรรค์ ช่วยผู้อื่นแก้ปัญหาในยามคับขัน

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็น “**จุดอ่อน**” ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. ด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ (Strategy)

- ยังขาดมาตรการ / กลยุทธ์การปฏิบัติงานด้านการป้องกันที่สำคัญอีกหลายด้าน โดยเฉพาะมาตรการ / กลยุทธ์การสร้างกระแสสังคม การสื่อสารต่อสังคมให้เกิดการตื่นตัวให้ “รังเกียจคนโกง” ทำให้การปฏิบัติงานยังไม่ประสบความสำเร็จและไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อสังคมในวงกว้างเท่าที่ควร

๒. ด้านโครงสร้าง (Structure)

๒.๑ การขยายโครงสร้าง / หน้าที่การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ไปยังราชการส่วนภูมิภาค ยังขาดแคลนทรัพยากรที่สำคัญ โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับพื้นที่นั้นยังไม่สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการขยายโครงสร้าง / หน้าที่ เท่าที่ควรจะเป็น

๒.๒ ผู้รับผิดชอบงานตามโครงสร้าง / หน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีการปรับเปลี่ยนบ่อยครั้งจนเป็นอุปสรรคในการทำงาน

๓. ด้านรูปแบบ (Style)

๓.๑ มีการปรับเปลี่ยนผู้บริหาร / หัวหน้างาน ทำให้นโยบายและทิศทางการดำเนินงานขาดความชัดเจน บางหน่วยงานมีลักษณะเป็นการทำพอเป็นพิธีเพียงเพื่อรักษาภาพลักษณ์ ยังไม่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อสร้างจิตสำนึกในการปรับเปลี่ยนฐานความคิด การกำหนดมาตรการ / กลยุทธ์ การปฏิบัติงานด้านการป้องกันที่สำคัญอีกหลายด้านอย่างแท้จริง อีกทั้งรูปแบบการทำงานยังไม่มีความเท่าทันต่อพลวัตการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป

๓.๒ ผู้บริหาร / หัวหน้างาน / ผู้ปฏิบัติงานบางคน ยังมีวิธีคิดที่ไม่สามารถแยกแยะเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมได้

๓.๓ ความอ่อนแอเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบไทย ๆ อันเนื่องมากจากลักษณะสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป ขาดการกล่อมเกลาทางสังคม และการหล่อหลอมด้านคุณธรรมจริยธรรม ความอ่อนแอทางวัฒนธรรมทำให้ขาดจุดยืน ขาดวินัย การคอร์รัปชันเวลาราชการ ขาดการใคร่ครวญในการรับหรือไม่รับสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบ เกิดความสับสนในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและที่พึงประสงค์

๓.๔ ระบบอุปถัมภ์ที่แผ่กระจายในวงกว้างในสังคมไทย และสังคมกระทรวงสาธารณสุข เป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านส่งเสริมคุณธรรมในมิติต่าง ๆ นำไปสู่ผลในทางลบต่อระบบคุณธรรม

๔. ด้านระบบ (System)

๔.๑ ระบบการทำงานที่ยังคงมีขั้นตอนที่สับสนและมีความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน เช่น ระบบอนุกรรมการ ระบบคณะทำงาน เป็นต้น ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน อีกทั้งการบริหารงานยังมีการปรับเปลี่ยนบ่อยครั้ง ขาดทิศทางที่ชัดเจน จนเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

๔.๒ ระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และบทลงโทษ ยังมีความล่าช้าในกระบวนการสอบสวนหาข้อเท็จจริง ส่งผลให้ภารกิจด้านการปราบปรามการทุจริต อาจยังไม่ประสบความสำเร็จตามความคาดหวังของสังคม ส่งผลทางลบต่อภาพลักษณ์ของกระทรวงสาธารณสุข

๔.๓ แม้ว่ามีช่องทางการร้องเรียนการทุจริตที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมแล้ว หากแต่ระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และบทลงโทษยังมีความล่าช้า โดยเฉพาะในกระบวนการสอบสวนหาข้อเท็จจริง

๕. ด้านบุคลากร (Staff)

๕.๑ ขาดอัตรากำลังทรัพยากรบุคคล ส่งผลให้การดำเนินงานระดับส่วนกลางและระดับภูมิภาค ยังไม่สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ของการขยายโครงสร้าง / หน้าที่ เท่าที่ควรจะเป็น

๕.๒ บุคลากรยังขาดองค์ความรู้ในเชิงลึกสำหรับการทำความเข้าใจกับรูปแบบการทุจริต

๕.๓ บุคลากรบางคน ยังมีวิธีคิดที่ไม่สามารถแยกแยะเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมได้

๖. ทักษะ (Skill)

- บุคลากรยังขาดองค์ความรู้ในเชิงลึกสำหรับการทำความเข้าใจกับรูปแบบการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป และในปัจจุบันก็ยังขาดการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้เพื่อสนับสนุนทักษะในการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ส่งผลให้การบูรณาการและพัฒนาองค์ความรู้ที่มาจากสหวิชาการไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๗. ด้านค่านิยม (Shared Value)

๗.๑ ค่านิยมร่วมคือ “MOPH” มุ่งให้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข นั้น ขาดการการสื่อสารต่อสังคมให้เกิดการตื่นตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ค่านิยมร่วมคือ “MOPH” ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อสังคมในวงกว้างเท่าที่ควร

๗.๒ หน่วยงานบางหน่วยงาน ยังคงเน้นการดำเนินงาน “เชิงรับ” มากกว่า “เชิงรุก” ทำให้ผลการดำเนินงานไม่สามารถสร้างความเกรงกลัวให้ผู้กระทำการทุจริต อีกทั้งไม่สามารถตามทันสถานการณ์การทุจริตที่มีความเป็นพลวัตสูงได้อย่างทันท่วงที

๗.๓ ค่านิยมระบบอุปถัมภ์ที่แผ่กระจายในวงกว้างในสังคมไทยและสังคมกระทรวงสาธารณสุข ยังคงเป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านส่งเสริมคุณธรรมในมิติต่าง ๆ

สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น **“โอกาส”** ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. มิติทางการเมือง (Political)

๑.๑ รัฐบาลประกาศให้การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นวาระแห่งชาติ

๑.๒ ข้าราชการการเมืองทุกตำแหน่งทุกระดับในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้ความสำคัญ เปิดโอกาสและเข้ามีส่วนร่วมในการประกาศเจตนารมณ์ในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ การกำหนดนโยบายที่สำคัญ ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินการที่เกี่ยวเนื่องกับการป้องกันการทุจริตผ่านการกำหนดมาตรการที่สำคัญอีกด้วย

๒. มิติทางเศรษฐกิจ (Economic)

๒.๑ การค้าและการลงทุนในภาคธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศต่างให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลในเรื่องเกณฑ์จริยธรรมการจัดซื้อจัดหาและการส่งเสริมการขายยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยา ในการประชุมหารือ Thailand Consensus Framework ด้านเกณฑ์จริยธรรมการจัดซื้อจัดหาและการส่งเสริมการขายยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยา ภายใต้โครงการ APEC Business Ethics for SMEs Initiative

๒.๒ ให้ความสำคัญกับข้อมูลการจัดอันดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) และการดำเนินการตามมาตรฐานสากลในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งแนวโน้มของการลงทุนข้ามชาติจะเป็นทศวรรษแห่งเอเชียจะเน้นเรื่องความโปร่งใสและการแก้ไขปัญหาความล่าช้า (Red Tape) เป็นต้น

๓. มิติทางสังคม (Social)

๓.๑ มีการส่งเสริม สนับสนุน ภาคีเครือข่ายในภาคส่วนต่าง ๆ ให้ร่วมกันต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ผู้ประกอบการยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยา องค์กรต่อต้านการคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ฯลฯ มุ่งเน้นกระแสของสังคมที่แสดงถึงความต้องการที่จะเห็นภาพของการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่เป็นรูปธรรมและชัดเจน โดยใช้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการป้องกันการทุจริต

๓.๒ มีการส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างของรัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : CoST) โดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใส และตรวจสอบข้อมูล และโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง แบบของข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact)

๔. มิติทางเทคโนโลยี (Technology)

- มีเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนาระบบการบริการสาธารณะ เพื่อลดการใช้ดุลพินิจของบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ส่งผลให้เกิดความโปร่งใส และตรวจสอบการทำงานได้ และในปัจจุบันเทคโนโลยียังเป็นสิ่งสำคัญที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้กระจายตัวออกไปยังสังคมในวงกว้าง

๕. มิติทางกฎหมาย (Legal)

๕.๑ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สามารถคานอำนาจทางการเมืองทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ถือเป็นโอกาสที่สำคัญในการกำหนดแนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะการคานอำนาจการเมืองให้ไม่สามารถแทรกแซงฝ่ายข้าราชการประจำได้

๕.๒ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ให้ความสำคัญกับการออกแบบระบบโครงสร้างอำนาจที่มุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มทางการเมือง และผู้บริหารระดับสูงให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รัฐบาลและคณะกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญจึงสร้างกฎหมาย มาตรการหรือกลไก สำหรับป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้มีภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือในสายตาของนานาชาติ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยให้ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๕.๓ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีการกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ และในปัจจุบันยังมีกระบวนการในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายให้สามารถตอบสนองต่อการปฏิบัติงาน และบังคับใช้ได้จริง และใช้กลไกทางกฎหมายเป็นแนวทางในการปฏิรูปกลไกหลักด้านป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น การเสนอจัดตั้งศาลชำนัญพิเศษ และการเตรียมเสนอร่างการดำเนินการเกี่ยวกับคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นต้น

๕.๔ มาตรการบังคับให้เปิดเผยอย่างโปร่งใส และเปิดเผยให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประเด็นข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP) และโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างของรัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : CoST)

๖. มิติทางด้านต่างประเทศ (International)

มีการดำเนินงานตามพันธสัญญาระหว่างประเทศทั้งในระดับโลก และระดับภูมิภาคสู่การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมาย การมีบทเรียนจากการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศต่าง ๆ มาปรับใช้ในการดำเนินงานภายในประเทศ เช่น กลไกการตรวจสอบ กลไกการคานอำนาจ กลไกการพัฒนาและมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมแบบ Collaborative ในประเทศที่ประสบความสำเร็จและสามารถแก้ไขปัญหาได้ เช่น สิงคโปร์ ฮ่องกง และเกาหลี เป็นต้น

๗. มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล / ระบบราชการ (Government)

๗.๑ นโยบายของรัฐบาลมีความต้องการส่งเสริมภาพลักษณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกประเทศ และให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยอาศัยการปฏิรูปและบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วนปฏิบัติมาตรการและกลไกการป้องกันการทุจริตที่มีการพัฒนารูปแบบให้มีความสอดคล้องกับบริบทสภาพปัญหาของการทุจริตที่เกิดขึ้น

๗.๒ พัฒนากลไกและกระบวนงานด้านการป้องกันการทุจริตของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยวิเคราะห์และบูรณาการระบบการประเมินด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเชื่อมโยงกับแนวทางการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๕ ที่ให้หน่วยงานภาครัฐให้ความร่วมมือและเข้าร่วมการประเมิน ITA ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐ ตามแนวทางการประเมินและเครื่องมือการประเมิน ITA ที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าว จึงกำหนดให้การประเมินด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เป็นตัวชี้วัดภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (ด้านสาธารณสุข) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านบริหารเป็นเลิศด้วยธรรมาภิบาล (Governance Excellence) และนโยบายมุ่งเน้นด้านธรรมาภิบาลในแต่ละปี

๗.๓ นโยบายรัฐบาลเปลี่ยนแปลงประเทศไปสู่สังคม Digital ภายใต้โมเดลไทยแลนด์ ๔.๐ และส่งเสริมให้ทุกส่วนราชการ สร้างวัฒนธรรมการเปิดเผยข้อมูลภายใต้รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ และกระทรวงสาธารณสุขรับนโยบายดังกล่าว ขับเคลื่อนให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดมีวัฒนธรรมการเปิดเผยข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนด

๗.๔ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ กำหนดเป้าหมายประเทศไทยมีการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง และหน่วยงานภาครัฐมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต และแผนการปฏิรูปประเทศฯ ดังกล่าวให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) เพื่อให้การปฏิรูปประเทศมีผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมภายใต้ระยะเวลาการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่ยังคงเหลืออยู่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่กำหนดว่าการปฏิรูปประเทศคาดหวังว่าจะบรรลุผลในระยะเวลา ๕ ปี โดยมีกิจกรรมปฏิรูปที่สำคัญ คือ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๑ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต กิจกรรมปฏิรูปที่ ๒ การพัฒนาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๓ พัฒนากระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ในการดำเนินคดีทุจริตทั้งภาครัฐและเอกชน กิจกรรมปฏิรูปที่ ๔ พัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใส ไร้ผลประโยชน์ และกิจกรรมปฏิรูปที่ ๕ พัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น **“อุปสรรค”** ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. มิติทางการเมือง (Political)

- มาตรการป้องกันการทุจริตในกระบวนการเข้าสู่อำนาจรัฐหรือการเลือกตั้ง ยังขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง ส่งผลให้ได้นักการเมืองที่มุ่งเข้ามาหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง

๒. มิติทางเศรษฐกิจ (Economic)

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศเปิดเสรีทางการค้า ทำให้เผชิญกับปัญหาที่ตามมากับธุรกิจประเภทกิจการข้ามชาติ ซึ่งบางครั้งเข้ามาด้วยอิทธิพลก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตในส่วนต่าง ๆ เกิดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เกิดปัญหาการฟอกเงิน ฯลฯ ตามมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ นโยบายการดำเนินงานทางการค้าที่ผูกขาดตลาดและกีดกันทางการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลให้ภาคธุรกิจเอกชนมีค่านิยมในการให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อมุ่งหวังให้อำนวยความสะดวกกับตนเอง และเกิดปัญหาอาชญากรรมปกขาวในภาคธุรกิจเกิดการทุจริตใหญ่ ๆ และการให้เล็ก ๆ เช่น ส่วยรายวัน กลายเป็นเรื่องแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ให้กับผู้รับ

๒.๒ สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ถดถอย ค่าครองชีพสูง เจ้าหน้าที่ของรัฐมีระบบคิดที่เปลี่ยนแปลงไป ทำการทุจริตโดยการหาโอกาสจากช่องโหว่จากการปฏิบัติงานเพื่อกระทำการทุจริต

๓. มิติทางสังคม (Social)

บริบทสังคมไทยที่ยังไม่เอื้อต่อการปฏิรูป พัฒนา และเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เนื่องจากสังคมไทยมีวัฒนธรรมยอมรับระบบอุปถัมภ์ เครือญาติ พวกพ้อง รอมชอม และประชาชนยังขาดค่านิยมร่วมในการร่วมต้านทุจริต และมีระบบคิดที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ประโยชน์สาธารณะ หรือประโยชน์ของชาติบ้านเมือง

๔. มิติทางเทคโนโลยี (Technology)

การดำเนินธุรกรรมทางธุรกิจในปัจจุบันได้มีการพัฒนาโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือในรูปแบบไซเบอร์ เกิดการบิดเบือนและใช้ช่องทางในการทุจริต เช่น ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-payment Master Plan) ด้วยการจ่ายเงิน การรับเงิน และการนำส่งเงินของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (KTB Corporate Online, EDC, QR Code) ระบบบริหารจัดการวัคซีน COVID-19 และระบบหมอพร้อม Chatbot ฯลฯ เป็นต้น

๕. มิติทางกฎหมาย (Legal)

๕.๑ กระบวนการทางกฎหมายที่มีขั้นตอนซ้ำซ้อนและมากเกินความจำเป็น ก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี และขาดการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เด็ดขาด การทำงานยังคงยึดติดกับกับขั้นตอนทางกฎหมายที่ยากต่อการปฏิบัติ

๕.๒ (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. .... ไม่สามารถบังคับใช้ได้ เนื่องจาก (ร่าง) พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์เพื่อแนะนำตักเตือนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลในครอบครัวระมัดระวังการกระทำที่ระบุว่าเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ได้แก่ การที่ตนเองและบุคคลในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กับคู่สัญญาหรือคู่สัมปทานของรัฐในลักษณะต่าง ๆ เกินขอบเขตที่เหมาะสม อันเป็นการเสี่ยงต่อการใช้อำนาจดุลยพินิจที่ได้รับจากรัฐตามหน้าที่และอำนาจต่อผู้มีส่วนได้เสียอย่างไม่เป็นธรรม และป้องปรามการใช้อำนาจรัฐเพื่อแสวงหาประโยชนืให้กับตนเองและพวกพ้องอันเป็นเหตุนำไปสู่การทุจริตและประพฤติมิชอบ ตลอดจนป้องกันการเรียกรับและการให้ของขวัญอันอาจเป็นเหตุให้มีการพัฒนาไปสู่การเรียกรับสินบน รวมถึงมีมาตรการบรรเทาความเสียหายต่อรัฐจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และกระทำการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นเหตุให้ขาดการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

๖. มิติทางด้านต่างประเทศ (International) ต่างประเทศไม่เชื่อถือต่อความโปร่งใสและการบริหารงานภาครัฐไทย ซึ่งภาครัฐไทยยังขาดการดำเนินการตามพันธกรณีที่ตกลงตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention against Corruption : UNCAC)

๗. มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล / ระบบราชการ (G – Government)

เกิดการทุจริตในภาครัฐอย่างต่อเนื่อง จนประชาชนมีทัศนคติในแง่ลบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือในการป้องกันการทุจริตกับประชาชน อีกทั้งประชาชนยังมองว่าหน่วยงานของรัฐไม่มีความจริงใจต่อการแก้ไขปัญหาทุจริต เป็นเพียงแต่ทำตามข้อตกลงตัวชี้วัด ทำแบบลูบหน้าปะจมูก ขาดความต่อเนื่อง และยังพบว่าบางหน่วยงานสร้างเอกสารหลักฐานขึ้นมาเพื่อให้ผ่านตัวชี้วัดเท่านั้น

จากกระบวนการทบทวนสภาพแวดล้อมของภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข ด้วยการใช้เทคนิค SWOT Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (Strength Weakness Opportunity and Threat Analysis : SWOT Analysis) เพื่อกรองและพิจารณาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) ได้นำหลักการ McKinsey’s 7S Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ได้วิเคราะห์โดยนำหลักการ PEST^{+} Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขในระยะ ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลของสภาพแวดล้อมของกระทรวงสาธารณสุขและบริบทของสังคมไทยโดยรวม ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีส่วนสำคัญซึ่งช่วยชี้นำทิศทางของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ว่าควรนำกลยุทธ์ไปใช้ในทิศทางใด มีจุดแข็งหรือโอกาสอันใดบ้างที่ควรจะนำมาเป็นปัจจัยเสริมพลังในกลยุทธ์ มีจุดอ่อนหรืออุปสรรคใดบ้างที่กลยุทธ์ควรเข้าไปจัดการแก้ไขเพื่อป้องกันการดำเนินกลยุทธ์ต่าง ๆ อย่างไร้ประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาจากผลการทบทวนสภาพแวดล้อมของภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคดังที่กล่าวแล้วข้างต้น พบว่าประเด็นที่เป็นจุดร่วมของตัวแปร SWOT ที่สำคัญคือ การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของกระทรวงสาธารณสุขในการร่วมกันแก้ไขปัญหาการทุจริตในกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้น การที่แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ตระหนักถึงผลสะท้อนความร่วมมือของทุกภาคส่วนของกระทรวงสาธารณสุข ในการดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของชาติด้วยแล้ว ยังจะช่วยชี้นำทิศทางของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้สามารถตอบสนองต่อทุกจุดตัวแปร SWOT Analysis ได้ และอาจเกิดเป็นทิศทางหรือแนวโน้มในการสร้างวัฒนธรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรมุ่งหวังสูงสุดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข และประเทศไทยต่อไป

๓.๔ การฉายภาพอนาคต

การฉายภาพอนาคตของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข เป็นการประเมินความเป็นไปได้ของสถานการณ์ในอนาคตของกระทรวงสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เห็นภาพในมิติด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้มีความสอดคล้องแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ อันประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) ทั้งนี้ สามารถจัดกลุ่มมิติประเภทความเสี่ยงการทุจริตได้ ๓ ประเภท ดังนี้

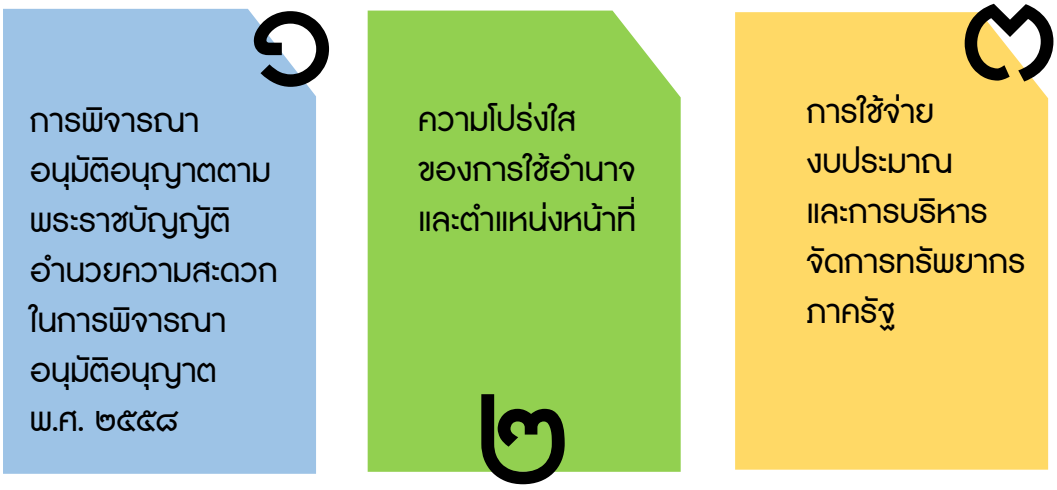

๓.๔.๑. ภาพอนาคตของบุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุข

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า บุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุขจะมีความรู้และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมทั้งมีจิตพอเพียงอันเกิดจากการปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น บุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุขจะตื่นตัวต่อการทุจริต ให้ความสนใจข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตต่อประเทศมากขึ้น มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริตทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อสาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ บุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุข จะได้รับกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมว่าการทุจริตถือเป็นพฤติกรรมที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับไม่ได้ ประชาชนจะมีวิธีคิดที่ทำให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ วัฒนธรรมทางสังคมจะหล่อหลอมให้บุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุขจะไม่กระทำการทุจริต เนื่องจากมีความละอายต่อตนเองและสังคมและไม่ยอมให้ผู้อื่นกระทำการทุจริตอันส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมด้วย และจะเกิดการรวมกลุ่มกันทางบุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุข เพื่อก่อให้เกิดสภาวะการลงโทษทางสังคมต่อการกระทำการทุจริต

๓.๔.๒ ภาพอนาคตของการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน

เมื่อ ๕ ปีที่ผ่านมากระทรวงสาธารณสุข มีค่าคะแนนเฉลี่ยการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เท่ากับร้อยละ ๘๑.๙๒ ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า กระทรวงสาธารณสุข จะมีค่าคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในระดับสูงมาก หรือระดับ AA (๘๕-๑๐๐ คะแนน) ในภาพรวมทั้งการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน

ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (MOPH Integrity and Transparency Assessment : MOPH ITA) และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด สะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมาย “กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ” ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๓.๔.๓ ภาพอนาคตของการป้องกันการทุจริต

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า การทุจริตน่าจะทวีความรุนแรง ซับซ้อน และยากแก่การตรวจสอบมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ของสังคมโลกและพลวัตของการทุจริตที่ผู้กระทำการทุจริตหาช่องทางการทุจริต การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นมา เพื่อแทนที่สิ่งเดิมหรือ Disruptive technology อาทิ คริปโทเคอร์เรนซี และปัญญาประดิษฐ์ นับเป็นช่องทางใหม่ที่เอื้อให้เกิดการทุจริตทางด้านการเงิน มีผลกระทบในวงกว้างและยากต่อการสกัดกั้น ยากแก่การตรวจสอบมากยิ่งขึ้น แต่สภาวะทางสังคมที่ตื่นตัวต่อต้านและตรวจสอบการทุจริตมากยิ่งขึ้น จึงอาจจะทำให้แนวโน้มการทุจริตลดลงส่งผลให้กระบวนการป้องกันการทุจริตยิ่งทวีความสำคัญ โดยต้องพัฒนากระบวนการและรูปแบบของการป้องกันการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต เพื่อให้สามารถระงับยับยั้งการทุจริตได้อย่างเท่าทันไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ ดังนั้น แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงมุ่งเน้นการพัฒนากลไกและกระบวนการป้องกันการทุจริตให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เป็นการป้องกันการทุจริตเชิงรุกเพื่อให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต และกำหนดมาตรการสำคัญในการป้องกันการทุจริตให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

๓.๔.๔ ภาพอนาคตของการปราบปรามการทุจริต

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า กลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น กฎหมายจะมีความทันสมัย การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีน่าจะมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ดังนั้น แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมการปรับปรุงกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริตอย่างต่อเนื่องให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และมาตรการที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมุ่งทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษทางวินัยอย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อการทุจริตด้วย

๓.๔.๕ ภาพอนาคตของการกระบวนการนโยบายการปฏิบัติราชการ

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า กระบวนการนโยบายการปฏิบัติราชการมีความโปร่งใส ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ประชาชน ประเทศชาติ เนื่องจากสภาวะทางสังคมและประชาชนในอนาคต จะให้ความสนใจและจับตามองการทุจริตในระดับนโยบายมากยิ่งขึ้น มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐที่เข้มข้นมากขึ้น

๓.๔.๖ ภาพอนาคตเจตจำนงของผู้บริหารทั้งข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำ

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขทุกคนจะแสดงเจตจำนงต่อต้านการทุจริตอย่างเข้มข้น และผู้บริหารจะต้องบริหารกระทรวงสาธารณสุขให้เป็นไปตามเจตจำนงในการต่อต้านการทุจริต และปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรมและขยายผลกลับไปสู่ประชาชน ประชาชนจะให้ความสนใจในการตรวจสอบรัฐบาล นักการเมือง และข้าราชการประจำในการดำเนินการตามเจตจำนงในการต่อต้านการทุจริตมากขึ้น เป็นแรงกดดันให้รัฐบาล นักการเมือง และข้าราชการประจำต้องบริหารประเทศ บริหารกระทรวงสาธารณสุขอย่างสุจริตและโปร่งใส

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการฉายภาพอนาคตของกระทรวงสาธารณสุขในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตข้างต้น แม้ว่าจะแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในประเทศไทยจะเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามการทุจริตนั้นย่อมมีวิวัฒนาการที่มีความซับซ้อนและตรวจสอบได้ยากมากขึ้น ในขณะที่เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกและสังคมไทยก่อให้เกิดช่องทางในการทุจริตที่มากขึ้น พร้อม ๆ กับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการป้องกันและปราบปรามจะมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน ดังนั้น แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงมุ่งเน้นการปฏิรูปและพัฒนาให้ครอบคลุมทุกด้านของพลวัตของการทุจริตในกระทรวงสาธารณสุขในทุกด้าน โดยเริ่มพื้นฐานจากจิตใจ จิตสำนึก และระบบคิด (Mind set) เป็นสำคัญ เพื่อให้การทุจริตในกระทรวงสาธารณสุขไม่สามารถเกิดขึ้นได้ และ / หรือมีปริมาณลดน้อยลงไป ทำให้สังคมกระทรวงสาธารณสุขเป็นสังคมแห่งการต่อต้านการทุจริต และได้รับการยอมรับจากทุกส่วนราชการ ตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่ว่า **“กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ”** ดังแผนภาพที่ ๑๐

กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ

บุคลากร กระทรวงสาธารณสุข มีระบบคิดที่สามารถแยกแยะ ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้	บุคลากร กระทรวงสาธารณสุข เกิดความละอายในการกระทำ การทุจริต และไม่ยอมให้ผู้อื่น กระทำการทุจริต	สังคม กระทรวงสาธารณสุข เกิดสภาวะการลงโทษทางสังคม กดดัน และไม่ยอมรับ พฤติกรรมการทุจริต

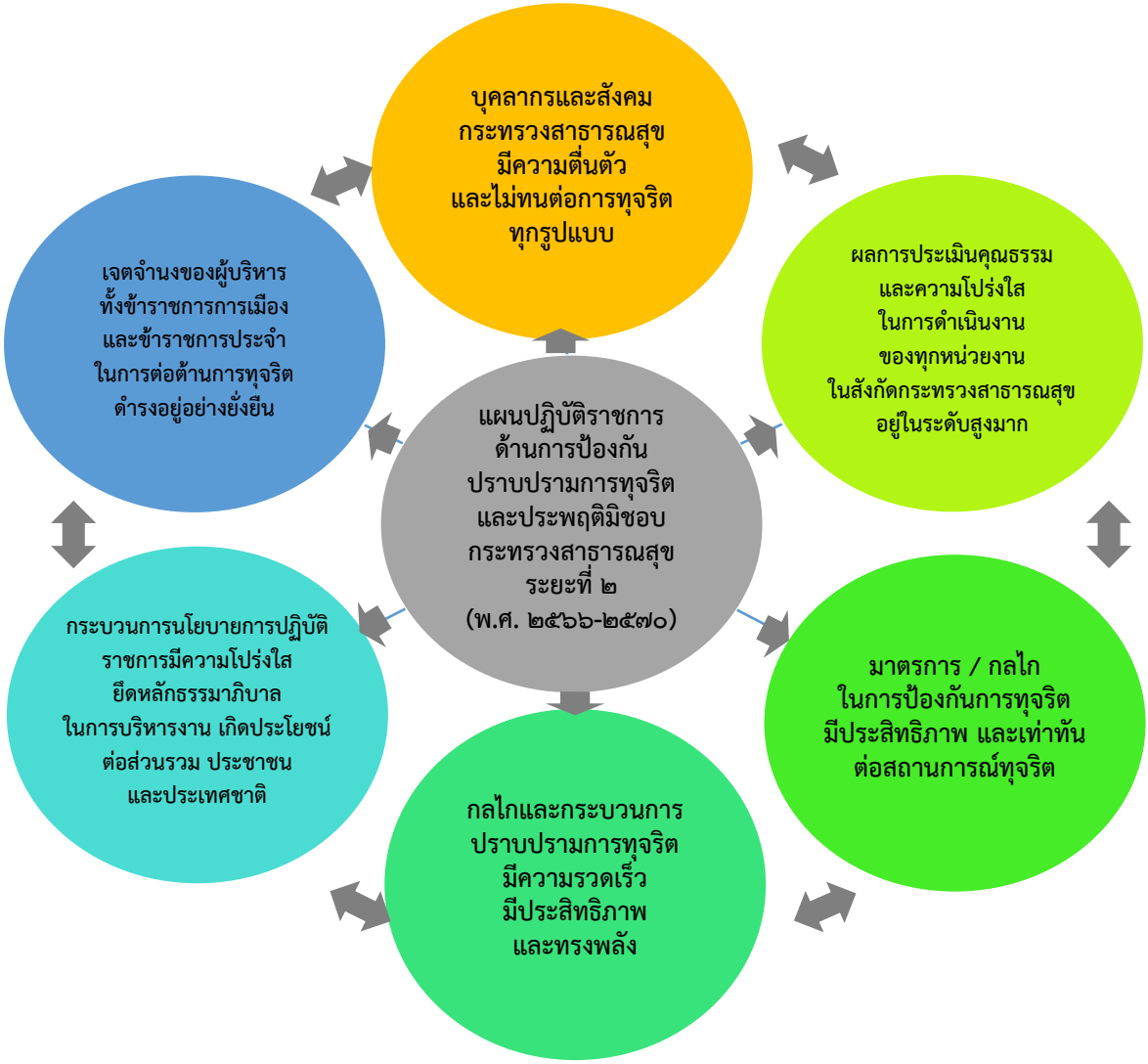

แผนภาพที่ ๑๐ ภาพอนาคตของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐

Together Against Corruption

ส่วนที่ ๔

สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔.๑ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในระดับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในภาพรวม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) เป็นหลัก มีสาระสำคัญดังนี้

๔.๑.๑ วัตถุประสงค์

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่งและที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นเครื่องมือในการแปลงแนวทางและขับเคลื่อนงานด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของกระทรวงสาธารณสุข จากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สู่การปฏิบัติในระดับโครงการ / กิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขเกิดวัฒนธรรมสุจริต มีกลไกการป้องกันการทุจริตและระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ มีกลไกการปราบปรามการทุจริต การบังคับใช้กฎหมายให้มีความรวดเร็ว เป็นธรรมและทรงพลัง ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานภายนอก ยั่งยืนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิต **นำมาตรการ Three Pronged measures (มาตรการหอก ๓ แฉก : LPL) มาใช้ในการป้องกันการทุจริต** ประกอบด้วย **(๑) บังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement)** โดยการบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ กำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเด็ดขาด รวดเร็วและเป็นธรรม **(๒) ป้องกันการทุจริต (Prevention)** โดยการปรับปรุงกฎ ระเบียบ และปิดช่องโหว่ สร้างและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง และสร้างกลไกเครือข่ายการบริหารงานที่โปร่งใส ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการเฝ้าระวัง แจ้งเบาะแส และสร้างความเข้มแข็งของกลไกการตรวจสอบและร่วมกันต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ **(๓) ความรอบรู้สู้โกง (Literacy)** ด้วยการให้องค์ความรู้ที่เท่าทันต่อการทุจริต ปลูกและปลุกจิตสำนึก ปรับฐานความคิดที่ตัวบุคคลให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้โดยอัตโนมัติ มีความรอบรู้ต่อสถานการณ์การทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป

๔.๑.๒ ภาพรวมเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และแผนย่อย

เป้าหมาย

กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA

๒. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA

๓. จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง

ค่าเป้าหมาย

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง ดังตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				
	ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕

แผนย่อย

๑. แผนย่อยที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึก ให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต
๒. แผนย่อยที่ ๒ การป้องกันการทุจริต
๓. แผนย่อยที่ ๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต

๔.๑.๓ แผนย่อยที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึก ให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดี น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขทุกระดับ ให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้อย่างอัตโนมัติ การไม่ให้ไม่รับสินบน มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่ละเลย ไม่เพิกเฉย และไม่อดทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต โดยแปลงหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบไปดำเนินการ

กลยุทธ์

กลยุทธที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนในการผลิตบุคลากรของสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๒ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนในบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๓ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกในการนำจริยธรรม และค่านิยม MOPH เป็นรากฐานในการสร้างวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต

กลยุทธที่ ๔ สร้างเครือข่ายบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข เพื่อป้องกันและหยุดยั้งการทุจริต

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์

กลยุทธที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนในการผลิตบุคลากรของสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	พัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยบรรจุหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก และผู้บริหาร สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้อย่างอัตโนมัติ ตลอดจนปรับฐานความคิด (Mind set) ในการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่ละเลย ไม่เพิกเฉย ไม่อดทนต่อการทุจริต และเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
๒	ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ โดยการสร้างพื้นที่และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม หรือการทำความดี ทั้งการสร้างหรือปรับปรุงพื้นที่กายภาพให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม สร้างพื้นที่สังคมให้เกิดข้อตกลงร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีระเบียบ และเคารพกฎหมาย	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

กลยุทธที่ ๒ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน ในบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม “การเป็นข้าราชการที่ดี ครองตน ครองคน ครองงาน” ในโครงการอบรมปฐมนิเทศข้าราชการใหม่ โดยบรรจุหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เพื่อให้ข้าราชการใหม่ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้อย่างอัตโนมัติ ตลอดจนปรับฐานความคิด (Mind set) ในการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่ละเลย ไม่เพิกเฉย ไม่อดทนต่อการทุจริต และเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	ให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ส่งเสริมบุคลากรสาธารณสุขโดยปลูกและปลุกจิตสำนึกความซื่อสัตย์สุจริต วินัยความรับผิดชอบ ยึดถือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัว ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวม โดยนำระบบเลข “ฐานสิบ” (Analog) และระบบเลข “ฐานสอง” (Digital) มาปรับใช้เป็นแนวคิดในการปฏิบัติงาน และคุณธรรมที่สำคัญของคนไทย ๕ ประการ ประกอบด้วย พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๓ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกในการนำจริยธรรม และค่านิยม MOPH เป็นรากฐานในการสร้างวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	ส่งเสริมให้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขทุกระดับ ปฏิบัติตาม - พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ - ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน - ข้อกำหนดจริยธรรมของทุกส่วนราชการ - จรรยาวิชาชีพของทุกวิชาชีพ - คุณธรรมที่สำคัญของคนไทย ๕ ประการ ประกอบด้วย พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู - ค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH”	- ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูบุคคลที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างด้วยคุณธรรมที่สำคัญ ๕ ประการ ประกอบด้วย พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู โดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการยกย่องผลจากการประกอบคุณงามความดี เป็นตัวอย่างแก่บุคคลอื่นในหน่วยงานได้ยึดถือเป็นแบบอย่าง สร้างแรงบันดาลใจให้กับคนอื่น	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๓	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูหน่วยงาน / กลุ่มงาน ที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างด้วยคุณธรรมที่สำคัญ ๕ ประการ ประกอบด้วย พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู โดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการยกย่องผลจากการประกอบคุณงามความดี เป็นตัวอย่างแก่บุคคลอื่นในหน่วยงานได้ยึดถือเป็นแบบอย่าง สร้างแรงบันดาลใจให้กับคนอื่น	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	พัฒนาบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า มีคุณธรรม และมีความสุข บนฐานการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวัฒนธรรมสุจริต	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๔ สร้างเครือข่ายบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข เพื่อป้องกันและหยุดยั้งการทุจริต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
-	ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่เครือข่ายบุคลากรสาธารณสุข ถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่เป็นไปตามมาตรา ๖๓ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ด้วยการให้ความรู้ ณ สถานที่จัดประชุม (On-site) หรือให้ความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Online)	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

หมายเหตุ

มาตรา 63 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ระบุว่า รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้านหรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

๔.๑.๔ แผนย่อยที่ ๒ การป้องกันการทุจริต

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริต และให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเพื่อลดการกระทำผิดของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข มีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด) และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข กำหนด) การดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) ดำเนินกิจกรรมที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ พัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใส ไร้ผลประโยชน์ พัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ขับเคลื่อนโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต และผลักดันมาตรการป้องกันการทุจริตตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมีการกำหนดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารทุกระดับมีความพร้อมรับผิด (Accountability)

กลยุทธที่ ๒ ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ให้มีความใสสะอาด ปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต และใช้ดุลยพินิจโดยชอบด้วยกฎหมาย

กลยุทธที่ ๓ เพิ่มประสิทธิภาพกลไกการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์

กลยุทธที่ ๑ สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารทุกระดับมีความพร้อมรับผิด (Accoutability)

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	ประกาศเจตจำนงของผู้บริหารในการต่อต้านการทุจริต และมีการสื่อสารจริยธรรมที่ทรงพลัง ที่แสดงออกถึงความโปร่งใสในการบริหารราชการและให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถตรวจสอบได้	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	มีการกำกับติดตามการดำเนินงานตามเจตจำนงของผู้บริหารในการต่อต้านการทุจริต	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๒ ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้มีความใสสะอาด ปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต และใช้ดุลยพินิจโดยชอบด้วยกฎหมาย

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยเข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ
๒	เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค โดยเข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (MOPH Integrity and Transparency Assessment : MOPH ITA) ที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข กำหนด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้พร้อมต่อการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (MOPH Integrity and Transparency Assessment : MOPH ITA) เพื่อให้การประเมินมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ และสามารถนำข้อมูล MOIT ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรและการปฏิบัติงาน	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๓	พัฒนาความรู้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะการปฏิบัติงานระบบการบริหารพัสดุภาครัฐอย่างมืออาชีพ โปร่งใส และตรวจสอบได้	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	ส่งเสริมและสร้างความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ กฎกระทรวง และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๕	ส่งเสริมการขับเคลื่อนความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : CoST) โดยการให้ความสำคัญกับเรื่องการเปิดเผยข้อมูล และการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการสร้างความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต (คณะกรรมการ ค.ป.ท.) ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - หน่วยงานที่ได้รับการคัดเลือก
๖	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ มีการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต (คณะกรรมการ ค.ป.ท.) ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - หน่วยงานที่ได้รับการคัดเลือก
๗	ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยการพัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใสไร้ผลประโยชน์ โดยให้ผู้บริหารและทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประกาศตนเป็นหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนไม่รับของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่ (No Gift Policy)	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๘	ส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เกณฑ์การประเมินเชิงคุณภาพ “มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต” (Corruption Risk Control) ตามแนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Assessment) ที่สำนักงาน ป.ป.ท. กำหนด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ
๙	ขับเคลื่อนการดำเนินงาน - การเรี่ยไรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - การรับบริจาค โดยดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามกฎหมายกำหนด และต้องละเว้นการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ที่มิชอบ โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑๐	ขับเคลื่อนและให้ความรู้แก่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการภายในหน่วยงานที่เป็นไปตามกฎหมายกำหนด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๑๑	ขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริต การรับสินบนในกระบวนการเบิกจ่ายยาตามสิทธิสวัสดิการรักษาพยาบาลข้าราชการ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐ ที่กำหนดหลักเกณฑ์การจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยา ๑๑.๑ ห้ามไม่ให้หน่วยงานที่ทำการจัดซื้อทำการหารายได้ในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทนทุกประเภทจากบริษัทยาเข้ากองทุนสวัสดิการสถานพยาบาล ๑๑.๒ ให้หน่วยงานที่ทำการจัดซื้อต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านต้นทุน (cost) มาตรฐาน (standard) ระยะเวลาในการส่งมอบ (time) การให้บริการ (service) และราคา (price) ประกอบการตัดสินใจ ๑๑.๓ ให้หน่วยงานที่ทำการจัดซื้อกำหนดคุณสมบัติของบริษัทคู่ค้าใน TOR ให้บริษัทคู่ค้าต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามที่กรมบัญชีกลางกำหนด มาตรา ๑๗๖ และมีระบบอบรมเกณฑ์จริยธรรมฯ แก่พนักงาน โดยให้เป็นคะแนนบวกใน price performance	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
	๑๑.๔ ให้หน่วยงานที่ทำการจัดซื้อใช้กลไกต่อรองราคาตามที่คณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติกำหนด ๑๑.๕ บังคับใช้เกณฑ์จริยธรรมการจัดซื้อจัดหาและการส่งเสริมการขายยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยาของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๔ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเกณฑ์จริยธรรมการจัดซื้อจัดหาและการส่งเสริมการขายยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยาของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๔	
๑๒	ผลักดันให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การส่งเสริมการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผล (Rational Drug Use หรือ RDU) ในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา - กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๑๓	ส่งเสริม สร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจในกระบวนการขอรับบริการตามคู่มือประชาชน (พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘) โดย ๑๓.๑ มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงในกระบวนการอนุมัติ อนุญาต เพื่อปิดโอกาสการเกิดการทุจริตในทุกกระบวนการ ๑๓.๒ เพิ่มเติมข้อมูลช่องทางการร้องเรียนในคู่มือสำหรับประชาชน ๑๓.๓ ปลูกฝังจิตสำนึกและการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนให้มีค่านิยมเรื่องการรอคิวในการดำเนินการตามขั้นตอนของทางราชการ และการไม่ให้สินบนเพื่อให้ได้รับบริการที่รวดเร็วขึ้น	- ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีการให้บริการอนุมัติ อนุญาตตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑๔	ส่งเสริมนวัตกรรมในการป้องกันการทุจริตและต่อต้านการทุจริตในสถานการณ์ Digital Disruption ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ อย่างถูกต้อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวง - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๑๕	เสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ และนำผลการตรวจสอบภายในและการประเมินการควบคุมภายในของหน่วยงานตรวจสอบมาปฏิบัติอย่างจริงจัง	- กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวงสาธารณสุข - กลุ่มตรวจสอบภายในทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๑๖	ขับเคลื่อนมาตรการป้องกันความเสี่ยงเกี่ยวกับการทุจริตในการบริหารจัดการงบประมาณโครงการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑๗	๑๗.๑ เสริมสร้างระบบการรับเรื่องร้องเรียน / ร้องทุกข์อย่างมีประสิทธิภาพ ๑๗.๒ เสริมสร้างระบบการร้องเรียน / แจ้งเบาะแสเรื่องร้องเรียนการทุจริตและประพฤติมิชอบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ศูนย์บริหารจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๑๘	เสริมสร้างการเคารพสิทธิมนุษยชนและจริยธรรมที่เป็นสากล ที่เคารพสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของผู้ปฏิบัติงาน เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๓ ที่เห็นชอบมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน และตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๖๓	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๓ เพิ่มประสิทธิภาพกลไกการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	เสริมสร้างความเข้มแข็งในการสร้างวินัยและระบบคุณธรรม แก่ข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ พนักงานกระทรวงสาธารณสุข และลูกจ้างประจำ	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๒	การสรรหา คัดเลือก แต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนระดับ ต้องดำเนินการตามรูปแบบขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญที่กฎหมาย กฎ ระเบียบที่กำหนด หรือหนังสือสั่งการ ให้ถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรม	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๓	ส่งเสริมข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ พนักงานกระทรวงสาธารณสุข และลูกจ้างประจำ ให้มีวินัย	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๔	ส่งเสริมให้มีการทบทวน (Refresh) การเสริมสร้างและประเมินผลการรักษาวินัย ข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ พนักงานกระทรวงสาธารณสุข และลูกจ้างประจำ	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

๔.๑.๕ แผนย่อยที่ ๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนากลไกและกระบวนการต่าง ๆ ของการปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ กฎหมายมีความทันสมัย การบังคับใช้กฎหมาย การสอบข้อเท็จจริง การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพ เด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการดำเนินคดีและลงโทษทั้งทางปกครอง วินัย อาญาอย่างรวดเร็วเป็นรูปธรรม เพื่อให้สังคมกระทรวงสาธารณสุขเกรงกลัวต่อการทุจริต ควบคู่ไปกับพัฒนาและปรับปรุงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนให้เชื่อมโยงระหว่างศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ศูนย์บริหารจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ และศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน (Government Contact Center : GCC 1111) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและการดำเนินคดี

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการปราบปรามการทุจริต

กลยุทธที่ ๒ พัฒนาเครือข่ายและบูรณาการกระบวนการด้านการปราบปรามการทุจริต

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการปราบปรามการทุจริต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	การสืบสวนข้อร้องเรียนข้อกล่าวหาให้ดำเนินการโดยองค์คณะสหวิชาการในกระบวนการปราบปรามการทุจริตอย่างเด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๒	พัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้ให้แก่องค์คณะสหวิชาการในกระบวนการปราบปรามการทุจริต	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเสริมสร้างวินัย และระบบคุณธรรม
๓	นำมาตรการการคุ้มครองพยาน และผู้อยู่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ มาใช้อย่างเคร่งครัด	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเสริมสร้างวินัย และระบบคุณธรรม
๔	ดำเนินการตามมาตรา ๑๓๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่ระบุว่า เมื่อผู้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงานของรัฐมีคำสั่งให้ดำเนินการสอบสวนทางวินัยแก่เจ้าพนักงานของรัฐในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ให้แจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำสั่ง เพื่อประโยชน์ในการทำให้การปราบปรามการทุจริตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเสริมสร้างวินัย และระบบคุณธรรม
๕	ดำเนินการตาม ข้อ ๘ แห่งระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและกรอบระยะเวลาดำเนินการและรายงานผลของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องกล่าวหา	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
	ตามที่ได้รับมอบหมาย พร้อมข้อสังเกตต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในหกสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณของทุกปี หรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด เพื่อประโยชน์ในการทำให้การปราบปรามการทุจริตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์	ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๖	แจ้งเวียนพฤติการณ์ทางคดีให้ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขรับทราบ	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๗	พัฒนาระบบสารสนเทศการดำเนินงานด้านการปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานในสังกัด ให้มีประสิทธิภาพ ถูกต้องครบถ้วน และทันเวลาเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๘	ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานในการปราบปรามการทุจริตให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด (Service Level Agreement : SLA) และมีการสอบทาน	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเสริมสร้างวินัย และระบบคุณธรรม
๙	พัฒนาและปรับปรุงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนให้เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริต และศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน (Government Contact Center : GCC 1111) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและดำเนินคดี	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ศูนย์บริหารจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดการเรื่องร้องเรียน

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาเครือข่ายและบูรณาการกระบวนการด้านการปราบปรามการทุจริต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายใน ภายนอกกระทรวงสาธารณสุข องค์กรภาคประชาสังคมด้านการต่อต้านการทุจริต เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลในการปราบปรามการทุจริต	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

๔.๒ ผลที่ได้รับจากแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๑. ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ เมื่อสิ้นสุดแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (MOPH Integrity and Transparency Assessment : MOPH ITA) มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ เมื่อสิ้นสุดแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๓. จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง เมื่อสิ้นสุดแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔. เกิดวัฒนธรรมสุจริต มีกลไกการป้องกันการทุจริต และระบบบริหารจัดการที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลและมีประสิทธิภาพ

๕. มีนวัตกรรมในการป้องกันการทุจริตและต่อต้านการทุจริตในสถานการณ์ Digital Disruption ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

๖. มีกลไกการปราบปรามการทุจริต การบังคับใช้กฎหมายให้มีความรวดเร็ว เป็นธรรมและทรงพลัง

๗. เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแก่หน่วยงานภายนอก

๘. ยั่งยืนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารราชการอย่างโปร่งใสและในการดำเนินชีวิตของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข

Together Against Corruption

ส่วนที่ ๕

การขับเคลื่อน การติดตามประเมินผล และการบริหารความเสี่ยง

๕.๑ กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นี้ ได้กล่าวถึงความสอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) ในระดับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในภาพรวม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) เป็นหลัก ดังนั้น การกำหนดกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงกำหนดขึ้นภายใต้หลักการ

๑. การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๒. ประสานพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อเสนอในการดำเนินงานเชิงนโยบาย งบประมาณ และองค์ความรู้ด้านวิชาการ

๓. จัดกระบวนการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตลอดจนคำนึงถึงความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา

๔. มีการรายงานผลการดำเนินแผนงาน / โครงการ ภายใต้แผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างต่อเนื่อง

๕. ใช้กลไกที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนบทบาทหรือกำหนดกลไกการดำเนินงานใหม่เท่าที่จำเป็น

๕.๒ แนวทาง กรอบแนวคิด และรูปแบบการติดตามประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๕.๒.๑ แนวทางของวงจรการบริหาร PDCA

การติดตามและประเมินผล ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การติดตามและประเมินผล ยึดแนวทางของวงจรการบริหาร PDCA หรือวงจร Deming (Deming Cycle) เนื่องจากกิจกรรมการติดตามและประเมินผลจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่แห่งการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ทราบถึงผลการดำเนินการ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติสามารถกำหนดแนวทางการแก้ไข ปรับปรุงแผนปฏิบัติการและวิธีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานตามระยะเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้อย่างตรงจุด อย่างกว้าง ๆ ไว้ ๔ ด้าน ดังนี้

๑. การวางแผน (Plan)

๑.๑ จัดทำแผนงาน / โครงการ ให้มีความครบถ้วน เช่น การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามกิจกรรม การกำหนดตัวชี้วัดที่มีความชัดเจนและสามารถวัดผลได้ ควรเชื่อมโยงกับเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายรวม และแผนย่อยทั้ง ๓ แผนย่อย ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๑.๒ จัดทำแผนงาน / โครงการ ให้มีความสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการตรวจสอบและการติดตามผลการดำเนินงาน (Check) และการปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ในลำดับถัดไป

๑.๓ สร้างการมีส่วนร่วมและตระหนักถึงเป้าหมายของความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการ

๑.๔ สร้างความเข้าใจถึงการดำเนินงานของแผนงาน / โครงการ นั้น ๆ เพื่อช่วยสร้างความตระหนักถึงเป้าหมายและการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ โดยพิจารณาความสอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายรวม และแผนย่อยทั้ง ๓ แผนย่อย ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. การปฏิบัติ (Do)

๒.๑ จัดลำดับความสำคัญของงานในกรณีที่มีภารกิจเร่งด่วนแทรกซ้อน ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินงานได้ทันตามแผนงาน / โครงการ ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงผลกระทบในทุกระดับที่อาจเกิดขึ้นจากความล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมาย

๒.๒ สื่อสาร ชี้แจง และสร้างความเข้าใจต่อบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระบุผู้รับผิดชอบหลัก

๓. การตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน (Check)

๓.๑ จัดระบบ / รูปแบบ การติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการที่ทันสถานการณ์และเป็นรูปแบบเดียวกัน เช่น การกำหนดตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมในการวัดความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และจัดทำรูปแบบของการรายงานผลการดำเนินงานให้มีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๓.๒ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโดยพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากความล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินโครงการได้บรรลุเป้าหมาย

๓.๓ จัดทำระบบการติดตามและประเมินผล โดยเน้นความรู้ความเข้าใจ และการตระหนักถึงความสำคัญของการติดตาม และรายงานผลโครงการของเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบโครงการเป็นหลักสำคัญ

๓.๔ ชี้แจงหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนกลไกการมีส่วนร่วมในการรายงานผล

๔. การปรับปรุงการดำเนินงาน (Act)

๔.๑ แจ้งปัญหาและระบุสาเหตุ พร้อมเสนอแนวทางในการแก้ไขและดำเนินการ ตลอดจนกำหนดเวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จ หากแผนงาน / โครงการ ไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จตามเป้าหมาย

๔.๒ สร้างกลไกสนับสนุนการดำเนินงานโครงการให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา อาทิ การจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง หรือรูปแบบรายงานนำเสนอที่สามารถเห็น Gap ของการปฏิบัติงาน

๔.๓ เสนอแนวทางเพื่อการปรับปรุงหรือทบทวนหรือแก้ไข เพื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการดำเนินงานในภาพรวมของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

กระบวนการติดตามและประเมินผล จึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากเนื่องจากกระบวนการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ จะช่วยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สามารถรับทราบผลการดำเนินการรวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเป็นระยะ รวมถึงสามารถวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินการให้มีความเหมาะสมต่อทรัพยากร สภาพแวดล้อมในการดำเนินการ ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในระหว่างปี

๕.๒.๒ กรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard

กรอบแนวคิดในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard ของ ของ Robert S. Kaplan and David P. Norton แต่เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงต้องดัดแปลงเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าวซึ่งใช้กับภาคเอกชนให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติราชการที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ประกอบไปด้วย ๔ มิติที่สำคัญ ได้แก่

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)
๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีความโปร่งใสและปราศจากการทุจริต (Customer Perspective)
๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน (Internal Perspective
๔. มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)

หมายถึง มุมมองด้านความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีความโปร่งใสและปราศจากการทุจริต (Customer Perspective)

หมายถึง การดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตอบสนองต่อความต้องการสูงสุดต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีความโปร่งใสและปราศจากการทุจริตได้

๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการ (Internal Perspective)

หมายถึง กระบวนการจัดการซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมภายในของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมีความเหมาะสมทั้งเวลาและทรัพยากรที่ได้รับ

มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

หมายถึง การเรียนรู้และการเติบโตของหน่วยงานที่ดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นมิติที่สะท้อนถึงขีดความสามารถ / สมรรถนะ ในการปฏิบัติการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๕.๒.๓ รูปแบบการติดตามและประเมินผล

โดยรูปแบบการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำทฤษฎีเชิงระบบ (System Model) มาใช้เป็นรูปแบบในการติดตามและประเมิน

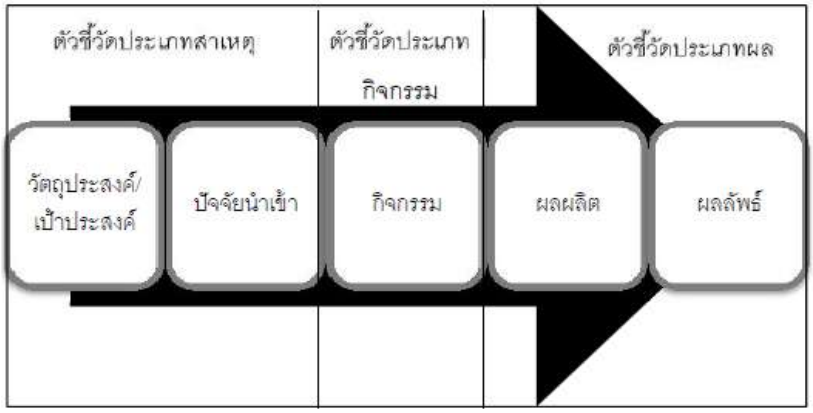

จากรูปแบบการติดตามและประเมินผลดังกล่าวสามารถจำแนกตัวชี้วัดในการประเมินออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. ตัวชี้วัดประเภทสาเหตุ (Lead Indicator)

การประเมินปัจจัยนำเข้า ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อาทิ บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น

๒. ตัวชี้วัดกิจกรรม

การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน ตั้งแต่การเริ่มวางแผนการดำเนินงาน การเริ่มดำเนินงานตามแผน ขั้นตอนระหว่างการดำเนินงาน และขั้นตอนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการดำเนินงาน

๓. ตัวชี้วัดประเภทผล (Lag Indicator)

การประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สามารถชี้ให้เห็นภาพของการบรรลุวัตถุประสงค์

โดยตัวชี้วัดทั้ง ๓ ประเภท จะมีกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard ทั้ง ๔ มิติ เป็นประเด็นชี้นำการกำหนดตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การดำเนินการติดตามและประเมินผลใน ๒ ระดับ ประกอบด้วย

๑. การประเมินภาพรวมของตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ / โครงการ / กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน

๕.๓ การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้กำหนดกลไกการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

๑. ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข เป็นกลไกหลักในการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับกระทรวง ที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒

(พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่กำหนดในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒. กลุ่มงานจริยธรรม ของส่วนราชการระดับกรม เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับกรม ที่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔ ที่เห็นชอบในหลักการแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการต่อต้านการทุจริตตามที่สำนักงาน ก.พ. เสนอ (ปัจจุบันอยู่ระหว่างการปรับบทบาทภารกิจ)

๓. หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชนและรัฐวิสาหกิจ เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในระดับหน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชนและรัฐวิสาหกิจ

๔. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับภูมิภาค

ด้วยทฤษฎีและแนวทางข้างต้น จึงนำมาซึ่งการดำเนินการติดตามและประเมินผลใน ๒ ระดับ คือ ๑) การประเมินภาพรวมของตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และ ๒) การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

๑. การประเมินภาพรวมของตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

เป็นการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานตามตัวชี้วัดในภาพรวมของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) โดยพิจารณาว่ามีความสำเร็จตามเป้าหมาย ตัวชี้วัด แผนย่อยทั้ง ๓ แผนย่อย มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไร เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปรับปรุงวิธีการดำเนินงานตามกรอบระยะเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้อย่างตรงจุด โดยการประเมินภาพรวมนั้นจะเป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดแผนฯ

ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่ในการติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) พร้อมทั้งให้ความเห็น

และข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ในระยะต่อไป

๒. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน

เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงานของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ มีการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม หรือไม่ โดยประเมินผลการดำเนินงานโครงการเป็นรายไตรมาส หรือรอบ ๖ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน

ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกหน่วยงานที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประเมินผลการดำเนินงานผ่านหน้าเว็บไซต์และระบบที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑ รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรม รายไตรมาส หรือรอบ ๖ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน บนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๒.๒ รายงานผลการดำเนินงานตามมาตรการเป็นรายงานประจำปี บนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๒.๓ รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง-สาธารณสุข เป็นรายงานประจำปีบนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๒.๔ รายงานผลผ่านระบบตัวชี้วัด Health KPI กระทรวงสาธารณสุข

๒.๕ รายงานผลผ่านระบบข้อมูลงบประมาณผ่านระบบติดตามการบริหารยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ (Strategic Management System : SMS)

๒.๖ รายงานผลการติดตามนโยบายที่สำคัญ / นโยบายมุ่งเน้นของกระทรวงสาธารณสุข เป็นรายไตรมาส

๒.๗ รายงานผลผ่านระบบการติดตามและประมวลผลของศูนย์ประมวลข้อมูลสำนักงาน ป.ป.ช. (Smarte-Vision)

๒.๘ รายงานผลผ่านระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของสำนักงาน ป.ป.ท.

๒.๙ รายงานผลการดำเนินงานในระบบ BB-EvMis ตัวชี้วัดเป้าหมายให้บริการกระทรวงตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุข

๒.๑๐ รายงานผลการดำเนินงานในระบบ BB-EvMis ตัวชี้วัดเป้าหมายให้บริการหน่วยงาน ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

๒.๑๑ รายงานผลผ่านระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) เป็นรายไตรมาสและตามมาตรการที่สำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

๕.๔ การบริหารความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง

การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นั้น จะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงและภาวะคุกคามที่จะกระทบต่อการดำเนินงานและความสำเร็จตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) รวมถึงผลกระทบและโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Risk Impact & Risk Likelihood) เพื่อวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการจัดการความเสี่ยงที่สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าความเสี่ยงนั้นจะไม่เกิดผลกระทบต่อความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่ามีความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น และมีแนวทางการจัดการความเสี่ยง ดังนี้

ความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง
๑. ความเสี่ยงจากการนำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ไปปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม ไม่เข้าใจแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างถ่องแท้ หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ให้ความร่วมมือและบูรณาการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างจริงจัง	๑.๑ ผู้บริหารของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ต้องให้ความสำคัญกับปัญหาการทุจริตอย่างจริงจัง ๑.๒ การใช้กลไกขับเคลื่อนอย่างมีส่วนร่วมและบูรณาการโดยการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ๑.๓ การสร้างความรู้ความเข้าใจกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมขับเคลื่อนตามบทบาทหน้าที่หลักของหน่วยงานผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมชี้แจง การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในทิศทาง เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนแนวทางการทำงานร่วมกัน ๑.๔ การติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน รวมถึงการให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และประเมินผลความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

ความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง
๒. **ความเสี่ยงจากการไม่ปฏิบัติตามแผนงาน / โครงการ** เนื่องมาจากผู้รับผิดชอบขาดความรู้ที่จะผลักดันให้เกิดการปฏิบัติได้ ขาดสำนึกรับผิดชอบและหน่วยงานขาดกลไกการกำกับติดตาม ดูแล การควบคุมภายในที่เหมาะสม	๒.๑ ปรับปรุง ตรวจสอบการมอบหมายงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และกระจายการมอบหมายงานให้มีความเหมาะสม ๒.๒ จัดทำแผนงาน / โครงการ ที่มีกรอบเวลาและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ๒.๓ พัฒนาช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้รับผิดชอบแผนงาน / โครงการ สามารถสื่อสารปัญหาอุปสรรคกับผู้บังคับบัญชาโดยสะดวกและทันกาล ๒.๔ มีระบบตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผลต่อผู้บริหาร และระบบการรายงาน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
๓. **ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันเนื่องจากมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** นำมาซึ่งโอกาสที่เปิดกว้างในการป้องกันการทุจริตรุนแรงขึ้น หากหน่วยงานต่อต้านการทุจริต รวมทั้งภาคเครือข่ายไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว	๓.๑ เสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ และสร้างความเชื่อมโยงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริต เพื่อให้สามารถสกัดกั้นการกระทำการทุจริตได้อย่างเท่าทัน ๓.๒ สร้างโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาคประชาชนโดยสะดวก เพื่อร่วมทำหน้าที่เฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๔ **ความเสี่ยงจากการเกิดภาวะวิกฤติมีโอกาสที่จะส่งผลกระทบอย่างรุนแรงและกว้างขวาง** นำไปสู่ความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง กระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามปกติ และไม่สามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายตามกรอบระยะเวลาที่ตั้งไว้ เช่น การเกิดภัยพิบัติ โรคติดต่ออุบัติใหม่อย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์	๔.๑ ประเมินความเสี่ยงและภัยคุกคามที่มีโอกาสเกิด และส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำเนินงาน โดยทบทวนกิจกรรมกระบวนการทำงาน รวมถึงระดับผลกระทบของการขับเคลื่อนแผนงาน / โครงการ ในกรณีที่กิจกรรมกระบวนการทำงานดังกล่าวต้องหยุดชะงัก หากเกิดสภาวะวิกฤติห

ความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง
	๔.๒ กำหนดกลยุทธ์ หรือแนวทางในการสร้างความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแผนการดำเนินงานมีความพร้อมต่อสภาวะวิกฤติ และมีการปรับปรุงทบทวนกลยุทธ์หรือแนวทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ๔.๓ พัฒนาระบบเฝ้าระวังการเกิดสภาวะวิกฤติโดยมีการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และให้เท่าทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง ๔.๔ กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบบริหารความพร้อมต่อสภาวะวิกฤติ มอบหมายให้มีการปฏิบัติตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Together Against Corruption

บรรณานุกรม

สุริยานนท์ พลสิม. **การศึกษาเปรียบเทียบองค์กรที่ปฏิบัติงานด้านการต่อต้านการคอร์รัปชันในสิงคโปร์ ฮ่องกง และเกาหลีใต้ : ข้อเสนอต่อประเทศไทย**. วารสารการเมืองการปกครอง ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนมกราคม-เมษายน ๒๕๖๒.

สำนักงาน ก.พ.. **ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) (ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี)**. นนทบุรี : สำนักงาน ก.พ.. ๒๕๖๕.

สำนักงาน ป.ป.ช. **แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๖๓-๒๕๖๕)**. นนทบุรี : สำนักงาน ป.ป.ช.. ๒๕๖๓.

สำนักงาน ป.ป.ช. **(ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐)**. นนทบุรี : สำนักงาน ป.ป.ช.. ๒๕๖๕.

Together Against Corruption

ผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

กระทรวงสาธารณสุข

๑. นายธงชัย กีรติหัตถยากร	รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านสนับสนุนงานบริการสุขภาพ
๒. นายรุ่งเรือง กิจผาติ	หัวหน้าที่ปรึกษาระดับกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

สำนักงาน ป.ป.ช.

๓. นายอุทิศ บัวศรี	รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๔. นางสมพร สมผดุง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๕. นางสาวประสพสุข ทรงผาสุก	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
๖. นางสาวนันท์นภัส สืบสัมพันธ์	ผู้อำนวยการกลุ่มบูรณาการการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
๗. นายธนบูลย์ พร้อมสัมพันธ์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์

สำนักงาน ป.ป.ท.

๘. นางฉวีวรรณ นิลวงศ์	ผู้เชี่ยวชาญ
๙. นางสาวพรหมพร สายทองคำ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๑๐. นางสาวพิมพ์ลดา วัฒนาจารุชวกิตติ์	นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ

Together Against Corruption

ผู้จัดทำศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

๑๑. นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๑๒. นายพศวีร์ วัชรบุตร	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๑๓. นางสาวกาญจนธัช ศรพรหม	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๑๔. นางสาวเขมรินทร์ อภิสุทธิพงษากุล	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๑๕. นางสาวชนกพร แสนสุด	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๖. นางสาวพรนิดา นาคทับทิม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๗. นางสาวกันตินันท์ เพียสุพรรณ	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๑๘. นางสาวณิชารีย์ ศรีสิทธิพรหม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๙. นายนิทัศน์ สนธิเกษตริน	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๒๐. นางสาวนงลักษณ์ พูลนาค	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๒๑. นางสาวนันทนิตย์ กุกุดเรือ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๒๒. นางสาวกันยา หิรัญ	นักวิชาการเงินและบัญชี
๒๓. นางสาวน้ำฝน พยัคคานนท์	นักทรัพยากรบุคคล
๒๔. นางสาวทิพยวรรณ ภูสิงห์ทอง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
๒๕. นางสาวชัญญกร ลามาลี	นักทรัพยากรบุคคล
๒๖. นางสาวชยาภรณ์ โกสัยพัฒ	นักวิชาการพัสดุ
๒๗. นางสาวกิตติพร ถิระโคตร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

ห้องปลัดกระทรวงฯ
นพ.โอภาส การย์กวินพงศ์
เลขรับ 4647
วันที่ 17 ต.ค. 2565
เวลา 15:32 น.

ห้องรองปลัดกระทรวงฯ
นพ.ณรงค์ สายวงศ์
เลขรับ 4793
วันที่ 11/10/65
เวลา 09.42

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตฯ กลุ่มงานยุทธศาสตร์ฯ โทร. ๐ ๒๕๙๐ ๑๓๓๐

ที่ สธ ๐๒๑๗.๐๑/๔๑๔๙ **วันที่** ๓ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความเห็นชอบแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

เรื่องเดิม

๑. คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ มีมติเห็นชอบให้สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๒๑) ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) และสำนักงาน ป.ป.ช. ได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนระดับที่ ๓ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติฯ สู่การปฏิบัติ ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ เสร็จสิ้นแล้ว

๒. ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนแม่บทการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายกรอบเวลาให้ใช้ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ และได้จัดการประชุมวิพากษ์ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรมทีเค. พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ โดยมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกกระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมให้ข้อคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการฯ อย่างมีส่วนร่วม

๓. (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในเรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยมีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ แผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- แผนระดับที่ ๑ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มุ่งให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ และดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๓ และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่มุ่งให้บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ เนื่องจากปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และถือเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

- แผนระดับที่ ๒ สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ในด้านที่ ๖ คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ๒ ประเด็นเป้าหมาย คือ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และภาครัฐมีขนาดเล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้

หมุดหมาย...

หมุดหมายที่ ๑๓ ยังมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ในส่วนเป้าหมายที่ให้หน่วยงานภาครัฐมีระบบป้องกันและแก้ไขการทุจริตและประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีตัวชี้วัด คือ ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต

- แผนระดับที่ ๓ สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕) กล่าวคือ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ครอบคลุม ๒ แผนย่อย ได้แก่ แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนย่อยการปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน และยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) ภายใต้วิสัยทัศน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trusted Public Officers) โดยมี ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ ครอบคลุมการสร้างมาตรฐานการพัฒนาผลักดันนโยบาย การส่งเสริมและบูรณาการรวมพลังกับทุกภาคส่วน ภายใต้ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์ที่ว่า “ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขา และไม่สูญเปล่า”

- แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีแผนย่อยจำนวน ๓ แผนย่อย ประกอบด้วย **แผนย่อยที่ ๑** ปลูกฝังวิธีคิดปลุกจิตสำนึก ให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต **แผนย่อยที่ ๒** การป้องกันการทุจริต และ**แผนย่อยที่ ๓** เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต มีเป้าหมายคือ “กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ” ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ และจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๓ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย ดังนี้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				
	ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕

นอกจากนี้...

นอกจากนี้ ได้นำมาตรการ Three Pronged measures (มาตรการหอก ๓ แฉก : LPL) มาใช้ในการป้องกันการทุจริต ประกอบด้วย (๑) การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) โดยการบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบ กำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม (๒) การป้องกันการทุจริต (Prevention) โดยการปรับปรุงกฎ ระเบียบ และปิดช่องโหว่ สร้างและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง และสร้างกลไกเครือข่ายการบริหารงานที่โปร่งใส ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการเฝ้าระวัง แจ้งเบาะแส และสร้างความเข้มแข็งของกลไกการตรวจสอบและร่วมกันต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ และ (๓) ความรอบรู้สู้โกง (Literacy) โดยการให้องค์ความรู้ที่เท่าทันต่อการทุจริต มีความรอบรู้ต่อสถานการณ์การทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป ปลูกและปลุกจิตสำนึก ปรับฐานความคิดที่ตัวบุคคลให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้โดยอัตโนมัติ และเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามคำขวัญ (Motto) ที่ว่า **“กระทรวงสาธารณสุขใสสะอาด ร่วมต้านทุจริต” (Together Against Corruption : TAC)**

ข้อพิจารณา

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ขอเรียนว่า ได้นำข้อคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มาแก้ไขปรับปรุง และจัดทำเป็นแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ฉบับสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว เห็นควรแจ้งทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทราบ และนำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นเครื่องมือและแนวทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับ ๑ ถึงแผนระดับ ๓ ตามเป้าหมายภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบขอได้โปรดดำเนินการดังนี้ต่อไปด้วย จักเป็นพระคุณ

๑. เห็นชอบแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. ลงนามในหนังสือถึงหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

๓. อนุญาตให้นำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุข เว็บไซต์สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และเว็บไซต์ศูนย์ปฏิบัติการต่อการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

เพื่อโปรดพิจารณาเห็นชอบและอนุญาตให้นำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขและศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณ

(นายรุ่งเรือง กิจผาติ)
หัวหน้าที่ปรึกษาระดับกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
กระทรวงสาธารณสุข

(นายณรงค์ สายวงศ์)
รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข
หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาการสาธารณสุข

- เห็นชอบข้อ ๑
- อนุญาตข้อ ๓

(นายโอภาส การย์กวินพงศ์)
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๑๗ ต.ค. ๒๕๖๕

TAC
Together Against Corruption

0 2590 1330

www.stopcorruption.moph.go.th

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลาง
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ตามประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน พ.ศ. ๒๕๖๑
สำหรับหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลางสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ชื่อหน่วยงาน : ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
วัน/เดือน/ปี : ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๕
หัวข้อ: แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดข้อมูล (โดยสรุปหรือเอกสารแนบ)
แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

Link ภายนอก: ไม่มี

หมายเหตุ: .....
.....
.....

ผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูล
สุชาฎา วรินทร์เวช
(นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช)
ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
วันที่ ๑๙ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้อนุมัติรับรอง
สุชาฎา วรินทร์เวช
(นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช)
ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ (หัวหน้า)
วันที่ ๑๙ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้รับผิดชอบการนำข้อมูลขึ้นเผยแพร่
พศวีร์ วัชรบุตร
(นายพศวีร์ วัชรบุตร)
นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
วันที่ ๑๙ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

แผนปฏิบัติราชการ

ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข

ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

คำนำ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนพัฒนาเชิงประเด็นที่เป็นแผนต่อเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ และแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ภายใต้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันกับแผนทั้ง ๓ ระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับ ๑ ถึงแผนระดับ ๓ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีเป้าหมายคือ **กระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน**

กระทรวงสาธารณสุข หวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจะได้ให้ความสำคัญและนำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขมีระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม บนฐานชีวิตวิถีใหม่ที่มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน โดยมีหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงามเป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตวิถีใหม่ และพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในกระทรวงสาธารณสุข บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขมีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมมือกันสร้างเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขด้วยการทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันด้วยการมองไปข้างหน้า เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ภายใต้คุณธรรม ๕ ประการ นั่นคือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” พัฒนาและสร้างระบบนิเวศคุณธรรม ระบบนิเวศจริยธรรม วัฒนธรรมจริยธรรม ในกระทรวงสาธารณสุขสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
ตุลาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

		หน้า
คำนำ		ก
สารบัญ		ข
ส่วนที่ ๑	**บทสรุปผู้บริหาร**	๑
ส่วนที่ ๒	**ความสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับตามนัยยะของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐**	๘
	๒.๑ แผนระดับที่ ๑	๙
	๒.๒ แผนระดับที่ ๒	๑๑
	๒.๓ แผนระดับที่ ๓	๑๘
ส่วนที่ ๓	**สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย สังคมกระทรวงสาธารณสุข และสถานการณ์คุณธรรมในอนาคต**	๒๙
	๓.๑ สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย	๓๑
	๓.๒ สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมกระทรวงสาธารณสุข	๓๘
	๓.๓ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม	๔๐
	๓.๔ สถานการณ์คุณธรรมในอนาคต	๕๖
ส่วนที่ ๔	**แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม**	๕๙
	๔.๑ ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม	๕๙
	๔.๒ ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม	๖๑
	๔.๓ องค์ประกอบของคุณธรรม จริยธรรม	๖๕
	๔.๔ ทฤษฎีคุณธรรม จริยธรรม	๖๖
	๔.๕ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม	๖๘

หน้า

๔.๖ แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสร้างคนไทยเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ๖๙
๔.๗ แนวคิดศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๗๐
๔.๘ ปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรม ๗๔
๔.๙ คุณธรรมสำคัญที่จะได้รับการพัฒนาตามแผนปฏิบัติราชการ ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๗๗
๔.๑๐ สรุปคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย ตัวบ่งชี้ และความหมาย ๙๐

ส่วนที่ ๕ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๙๓

๕.๑ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๙๓

๕.๑.๑ วัตถุประสงค์ ๙๔
๕.๑.๒ ภาพรวมเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายรวม ๙๕
๕.๑.๓ แผนย่อย ๙๖
- แผนย่อยที่ ๑ ๙๗
- แผนย่อยที่ ๒ ๑๐๗
- แผนย่อยที่ ๓ ๑๑๑
- แผนย่อยที่ ๔ ๑๑๕

๕.๒ ผลที่ได้รับจากแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๑๙

ส่วนที่ ๖ การขับเคลื่อน การติดตามประเมินผล และการบริหารความเสี่ยง ๑๒๑

๖.๑ กลไกและการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๒๑

	หน้า
๖.๒ แนวทาง กรอบแนวคิด และรูปแบบการติดตามประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)	๑๒๒
๖.๒.๑ แนวทางของวงจรการบริหาร PDCA	๑๒๒
๖.๒.๒ กรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard	๑๒๔
๖.๒.๓ รูปแบบการติดตามและประเมินผล	๑๒๕
๖.๓ การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)	๑๒๖
๖.๔ การบริหารความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง	๑๒๘
บรรณานุกรม	๑๓๑
ผู้จัดทำ	๑๓๔

สารบัญแผนภาพ

		หน้า
แผนภาพที่ ๑	ความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ กับแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)	๓๐
แผนภาพที่ ๒	คะแนนการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๖๔ ของประเทศไทย	๓๔
แผนภาพที่ ๓	คุณธรรมที่เกิดขึ้นในเดือนมกราคม-กรกฎาคม ๒๕๖๔ การรายงานจากระบบรายงานสถานการณ์ข่าวคุณธรรม (E-Monitoring) เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔	๓๗

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง	แสดงระดับพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม ของโคลเบิร์ก (Kohlberg)	๖๗

ส่วนที่ ๑

บทสรุปผู้บริหาร

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในเรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยมีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แผนระดับที่ ๑ สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แผนระดับที่ ๒ สอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ

แผนระดับที่ ๓ สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นี้ เป็นแผนพัฒนาเชิงประเด็น ซึ่งเป็นแผนต่อเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ และแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ภายใต้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันกับแผนทั้ง ๓ ระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับ ๑ ถึงแผนระดับ ๓ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีเป้าหมายคือ **กระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน** หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA เมื่อสิ้นสุดแผน ทั้งนี้ การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้น ประกอบด้วย ๔ ตัวชี้วัด คือ (๑) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ (๒) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ (๓) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA และ (๔) ดัชนีความสุขคนทำงาน

ตัวชี้วัด	**ค่าเป้าหมาย**				
	ปี ๒๕๖๖	**ปี ๒๕๖๗**	**ปี ๒๕๖๘**	**ปี ๒๕๖๙**	**ปี ๒๕๗๐**
๑. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๒. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๓. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
๔. ดัชนีความสุขคนทำงาน	ร้อยละ ๗๐ เมื่อสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๘๐				

และมีแผนย่อย จำนวน ๔ แผนย่อย ดังนี้ แผนย่อยที่ ๑ สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นองค์กรส่งเสริมการทำความดี เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ แผนย่อยที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ระบบ และกลไกการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม แผนย่อยที่ ๓ ส่งเสริมให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นแบบอย่างการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ และแผนย่อยที่ ๔ ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม และสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน

แผนย่อยที่ ๑ สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นองค์กรส่งเสริมการทำความดี เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๕ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ วางระบบรากฐานการส่งเสริมคุณธรรมของสถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

กลยุทธที่ ๒ ขับเคลื่อนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

กลยุทธ์ที่ ๓ ขับเคลื่อนกลไกชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

กลยุทธ์ที่ ๔ สร้างระบบนิเวศคุณธรรม ส่งเสริมพื้นที่สังคม / สาธารณะ ทั้งที่เป็นพื้นที่กายภาพ หรือพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ โดยให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม การทำความดีอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับหน่วยงาน โดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมคุณธรรมหรือการทำความดีที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมของตน ทั้งที่เป็นกิจกรรมภายในและภายนอกหน่วยงาน และกิจกรรมการทำความดีด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนย่อยนี้มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นคุณค่าหลักของบุคคล และหน่วยงานจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับบุคคล ถึงระดับหน่วยงาน เสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง และมีหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม เป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตและการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนย่อยที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ระบบ และกลไกการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๓ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตบนฐานชีวิตวิถีใหม่

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

กลยุทธ์ที่ ๓ ยกระดับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

แผนย่อยนี้มุ่งเน้นการสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ทักษะชีวิต พัฒนาให้บุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตบนฐานชีวิตวิถีใหม่ ให้มีพฤติกรรมและทักษะชีวิตที่สะท้อนคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมระบบการจัดการการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการภายในหน่วยงาน เผยแพร่งานวิชาการผ่านช่องทางต่าง ๆ นอกจากนี้ พัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ครอบคลุมถึงกฎหมาย มาตรการ นโยบายรัฐบาล ที่เป็นกลไกกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขร่วมพัฒนาระบบและขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

แผนย่อยที่ ๓ ส่งเสริมให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นแบบอย่างการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๓ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างนวัตกรรมด้านการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย และขยายความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ

กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นระบบ

แผนย่อยนี้มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม นำการพัฒนาองค์กรคุณธรรม สร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย และขยายความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านองค์กรคุณธรรมทั้งบุคคล หน่วยงานต้นแบบ ชมรมจริยธรรม มุ่งเน้นการเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างเป็นระบบ ข้อมูลสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย

แผนย่อยที่ ๔ ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม และสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๒ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนากลไกการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม การส่งเสริมจริยธรรมในระดับองค์กรให้เชื่อมโยงสอดประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ ๒ บูรณาการงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมเข้ากับงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน

แผนย่อยนี้มุ่งเน้นการส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) ประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติด้านจริยธรรมในองค์กรให้ชัดเจน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข การจัดทำข้อกำหนดจริยธรรมซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันภายในหน่วยงาน

ของรัฐ (Ethical Agreement) ที่สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของหน่วยงาน สภาพปัญหา และความเสี่ยงทางจริยธรรม เช่น การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interest : COI) ระบบอุปถัมภ์ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน รวมถึงความโปร่งใสและเป็นธรรมในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันภายในหน่วยงาน ประกาศให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงกรอบการปฏิบัติหน้าที่อันเหมาะสมในการให้บริการแก่ประชาชน ขับเคลื่อนงานของรัฐในมิติต่าง ๆ โดยกำหนดจุดเน้นให้มีการส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรม และข้อกำหนดจริยธรรม เป็นเครื่องมือในการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรม และบูรณาการงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมเข้ากับงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงานให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ยึดถือประโยชน์ของส่วนรวม ประชาชน เป็นสำคัญ โดย **“ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขาและไม่สูญเปล่า”** เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมากขึ้น

กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) กำหนดขึ้นภายใต้หลักการ

๑. การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๒. ประสานพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อเสนอในการดำเนินงานเชิงนโยบาย งบประมาณ และองค์ความรู้ด้านวิชาการ

๓. จัดกระบวนการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตลอดจนคำนึงถึงความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา

๔. มีการรายงานผลการดำเนินแผนงาน / โครงการ ภายใต้แผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างต่อเนื่อง

๕. ใช้กลไกที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนบทบาทหรือกำหนดกลไกการดำเนินงานใหม่เท่าที่จำเป็น

การติดตามและประเมินผล ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การติดตามและประเมินผล ยึดแนวทางของวงจรการบริหาร PDCA หรือวงจร Deming (Deming Cycle) อย่างกว้าง ๆ ไว้ ๔ ด้าน คือ Plan Do Check Act และกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุลหรือ Balanced Scorecard ของ Robert S. Kaplan and David P. Norton ซึ่งประกอบไปด้วย ๔ มิติที่สำคัญ ได้แก่

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)

๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในหน่วยงาน (Customer Perspective)

๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน (Internal Perspective)

๔. มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

โดยดัดแปลงเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าวซึ่งใช้กับภาคเอกชน ให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการที่ดำเนินการโดยภาครัฐ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแปลงแนวทางการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข จากประเด็นยุทธศาสตร์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) สู่การปฏิบัติในระดับโครงการ / กิจกรรม ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนดต่อไป

ซึ่งในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า มุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขมีระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่ที่มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน โดยมีหลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม เป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตวิถีใหม่และการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในกระทรวงสาธารณสุข พัฒนาบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในทุกมิติ ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมพัฒนาระบบเครดิตสังคม (Social Credit) การให้ด้วยพลังบวก เป็นแหล่งเรียนรู้ปลูกฝัง / ฝึกฝนพัฒนาคนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับหน่วยงานอื่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม บนฐานคิดการรับรู้ถึงเป้าหมาย หรือ Sense of Purpose นั่นคือการรับรู้และสร้างเป้าหมายร่วมกันเพื่อเปลี่ยนแปลงอนาคตของกระทรวงสาธารณสุขไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมก่อนประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง และร่วมมือกันสร้างเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุข ในการทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันด้วยการมองไปข้างหน้า เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ภายใต้คุณธรรม ๕ ประการ นั่นคือพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” โดยให้ค่านิยม “MOPH” ฝังอยู่ในจิตวิญญาณของบุคลากรสาธารณสุขทุกคน ไม่ว่าเป้าหมาย

การทำงานจะเป็นอย่างไรก็จะประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคนและพัฒนาระบบคุณธรรม จริยธรรมที่ดีและยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาภาคีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและสร้างระบบนิเวศคุณธรรม ระบบนิเวศจริยธรรม วัฒนธรรมจริยธรรม ในกระทรวงสาธารณสุขสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

ส่วนที่ ๒

ความสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับ

ตามนัยของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในเรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนปฏิบัติราชการราย ๕ ปี ระดับส่วนราชการ ที่มีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ อันประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมและด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนระดับที่ ๒ อันประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒.๑ แผนระดับที่ ๑

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

(๑) เป้าหมาย

- คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑
- สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นที่ ๑ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการร่วมระหว่าง **“ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อ”** ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะที่เป็น **“วิถี”** การดำเนินชีวิต

ประเด็นที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเรียน วัยผู้ใหญ่ วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย มีความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า

ประเด็นที่ ๓ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นการสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

(๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การทำความดีของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขให้อยู่ในวิถีชีวิตเป็นพฤตินิสัย โดยการเปลี่ยนจากการปลูกฝังเป็นวิถีชีวิต เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ มีจิตสำนึกร่วมเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์สุขของประชาชน มีความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างระบบนิเวศคุณธรรม จริยธรรม ในสถานที่ปฏิบัติงานอย่างยั่งยืน มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๑.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

(๑) เป้าหมาย

- การดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิด ร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง

- การเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นที่ ๓ การเสริมสร้างพลังทางสังคม โดยสร้างสังคมเข้มแข็งที่แบ่งปันไม่ทอดทิ้งกัน และมีคุณธรรม โดยสนับสนุนการรวมตัวและดึงพลังของภาคส่วนต่าง ๆ การรองรับสังคมผู้สูงวัยอย่างมีคุณภาพ และสนับสนุนการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

(๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้วยการสร้างสังคมกระทรวงสาธารณสุขที่มีความเข้มแข็งในระบบนิเวศคุณธรรม แบ่งปันความรัก ความสามัคคี เอื้ออาทรไม่ทอดทิ้งกัน สนับสนุนการรวมตัวและดึงพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของกระทรวงสาธารณสุขบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรมให้อยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วม ก่อเกิดพลังทางสังคมกระทรวงสาธารณสุขเชิงบวก เกิดการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในสังคมกระทรวงสาธารณสุข

๒.๑.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

(๑) เป้าหมาย

ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ภาครัฐมีความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นที่ ๑ ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการและให้บริการอย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส

ประเด็นที่ ๒ บุคลากรภาครัฐ เป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ

ประเด็นที่ ๓ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๒ แผนระดับที่ ๒

๒.๒.๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ

(๑)ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม

(๑.๑) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

เป้าหมาย

คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรักและภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น

ตัวชี้วัด

ดัชนีคุณธรรม ๕ ประการ ที่ปรากฏในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ การเป็นอยู่อย่างพอเพียง การกระทำอย่างรับผิดชอบ และความเป็นธรรมทางสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ จากปีฐาน ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

(๑.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี

แนวทางการพัฒนา

(๑) ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว ปลูกฝังค่านิยมและบรรทัดฐานวัฒนธรรมที่ดีผ่านสถาบันครอบครัว ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่พัฒนาในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การมัธยัสถ์อดออม ซื่อสัตย์ และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเสริมให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็งและอบอุ่น

(๒) บูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนในและนอกสถานศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนตามพระราชดำริ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จัดให้มีการเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(๓) สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนา เพื่อเผยแพร่หลักคำสอนที่ดี อุปถัมภ์คุ้มครองศาสนา ส่งเสริมกิจกรรมและการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน

(๔) ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อนุรักษ์พัฒนาและสืบสานมรดกทางศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รณรงค์ส่งเสริมความเป็นไทยในระดับท้องถิ่นและชุมชน จัดให้มีพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ส่งเสริมชุมชนให้เป็นฐานการสร้างวิถีชีวิตพอเพียง

(๕) การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สร้างจิตสาธารณะและจิตอาสาโดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อรับผิดชอบต่อส่วนรวม สร้างเสริมผู้นำการเปลี่ยนแปลง และต้นแบบที่ดีทั้งระดับบุคคลและองค์กร โดยการยกย่องผู้นำที่มีจิตสาธารณะและจิตอาสา และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกลไกการดำเนินงานในการเสริมสร้างการพัฒนาจิตสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคมและส่วนรวม โดยส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรสาธารณะที่ไม่หวังผลประโยชน์

เป้าหมายของแผนย่อย

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดีขึ้น

ตัวชี้วัด

ประชากรอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรม เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี

(๑.๓) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม

แนวทางการพัฒนา

(๑) พัฒนาสื่อสร้างสรรค์ โดยจัดเวลาและพื้นที่ออกอากาศสื่อกระแสหลักให้แก่สื่อสร้างสรรค์ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอตัวอย่างของการมีคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตอาสา จิตสาธารณะ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท สิทธิ และหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีให้กับประชาชนทั่วไป

(๒) พัฒนาระบบโครงสร้างเครือข่ายด้านข้อมูล เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง มีคุณภาพ และเชื่อถือได้

เป้าหมายของแผนย่อย

สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัยและสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด

ระดับความสำเร็จของการสร้างการรับรู้ ความตระหนัด และการใช้สื่ออย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เฉลี่ยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

(๒) ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

(๒.๑) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

เป้าหมาย

คนไทยทุกช่วงวัยที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ตัวชี้วัด

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ ค่าคะแนน ๐.๘๒ ภายในปี ๒๕๗๐

(๒.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์

แนวทางการพัฒนา

(๑) สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย สร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับโลกศตวรรษที่ ๒๑ พัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้ การทำงานและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชากรแต่ละช่วงวัย รวมถึงการให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็ง

(๒) ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของกาพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม รวมทั้งสนับสนุนด้านวิชาการและสร้างนวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เพื่อให้องค์กรเครือข่ายชุมชนมีความเข้มแข็ง

เป้าหมายของแผนย่อย

ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็งและมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น

ตัวชี้วัด

ดัชนีครอบครัวอบอุ่นเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

(๓) ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม

(๓.๑) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

เป้าหมาย

ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด

มิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ภายในปี ๒๕๗๐

(๓.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ การเสริมสร้างทุนทางสังคม

แนวทางการพัฒนา

ต่อยอดการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญา การสร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าของคนในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่และสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในการยกระดับคุณค่าที่หลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนานวัตกรรมจากทุนทางวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สร้างสรรค์ และการส่งเสริมความร่วมมือด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศบนฐานมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันกับประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคอาเซียน รวมถึงการยกระดับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติและของโลก

เป้าหมายของแผนย่อย

ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

ดัชนีวัดทุนทางสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ภายในปี ๒๕๗๐

(๔) ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๔.๑) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

เป้าหมาย

ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ตัวชี้วัด

ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๓ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๗ คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐

(๔.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แนวทางการพัฒนา

(๑) ปลุกและปลุกจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี มีวัฒนธรรมสุจริต และการปลูกฝังและหล่อหลอมวัฒนธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนทุกช่วงวัย ทุกระดับ มุ่งเน้นการปรับพฤติกรรมคน โดยการ “ปลูก” และ “ปลุก” จิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีมีวัฒนธรรมสุจริต สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนตน สิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนรวม มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่เพิกเฉยอดทนต่อการทุจริต และเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ รวมถึงการส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมสุจริตในระดับชุมชน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่านิยมที่ยึดประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการส่งเสริมวัฒนธรรมสุจริตผ่านหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ เด็กไทยทุกคนต้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อปฏิรูป “พลเมืองไทยในอนาคต” ให้มีความเป็นพลเมืองเต็มขั้น สามารถ

ทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสำนึกยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย

(๒) ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความใสสะอาดปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต โดยการปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเปิดเผย โปร่งใส ถูกต้องเป็นธรรม ไม่คดโกง รู้จักแยกแยะเรื่องส่วนตัวออกจากหน้าที่การงาน การสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กร โดยการสนับสนุนให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง และแจ้งเบาะแส เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบได้ โดยมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส

(๓) พัฒนาค่านิยมของนักการเมืองให้มีเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เนื่องจากผู้บริหารประเทศ / ท้องถิ่น / ชุมชน ต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมทั่วไปในสังคม เพื่อเป็นต้นแบบแก่ประชาชน เด็ก เยาวชน และ สังคมโดยรวม โดยนอกเหนือจากคุณสมบัติตามที่กำหนดตามกฎหมายแล้ว ผู้บริหารประเทศต้องมีคุณสมบัติทางจริยธรรมด้วย มีการพัฒนางานยกระดับการมีจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อสร้างนักการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งกำกับจริยธรรมภายในพรรคการเมือง

(๔) ปรับ “ระบบ” เพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมการต่อสู้การทุจริตอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน และมีความเท่าทันต่อพลวัตรของการทุจริต โดยการพัฒนาเครื่องมือเพื่อสร้างความโปร่งใส มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมและมาตรการในการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต รวมถึงการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต และการบูรณาการการติดตามประเมินผลการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐและรัฐวิสาหกิจ ตั้งแต่ ขั้นวางแผนก่อนดำเนินงาน ขั้นระหว่างการดำเนินงาน และขั้นสรุปผลหลังการดำเนินโครงการ

(๕) ปรับระบบงานและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น การนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้แทนการใช้ดุลยพินิจเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน การสร้างมาตรฐานที่โปร่งใสในกระบวนการบริการของภาครัฐ ลดขั้นตอนกระบวนการและระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้วยวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของผู้มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติอนุญาต รวมถึงการสร้างความโปร่งใสในการบริการข้อมูลภาครัฐทั้งระบบ โดยการพัฒนาระบบข้อมูลดิจิทัลที่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา กระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงาน การเข้าถึงข้อมูล รวมถึงข้อมูล

การจัดซื้อจัดจ้างและการใช้งบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ สร้างความโปร่งใส และส่งเสริมให้มีการตรวจสอบการบริหารจัดการของภาครัฐโดยสาธารณชน ซึ่งรวมถึงการมีกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง และการดำเนินการภาครัฐ เพื่อบูรณาการการทำงานของรัฐและประชาชน รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนการตื่นตัวและเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการร่วมเฝ้าระวัง และป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันที่มีอยู่ใกล้ตัวโดยมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและมั่นใจให้กับผู้ให้เบาะแส

เป้าหมายของแผนย่อย

ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

ตัวชี้วัด

เด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๗๐

๒.๒.๒ แผนการปฏิรูปประเทศ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๑๓ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง)

แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๑๓ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๑. วัตถุประสงค์รวม

การนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการพัฒนาจิตใจ ปัญญา และการพัฒนาประเทศ มรดกทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ที่ดีงามของชาติ การส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาเพื่อสุขภาพ พร้อมนำมาใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและความเป็นเลิศ การส่งเสริมการมีงานทำ การคุ้มครองแรงงานให้มีความปลอดภัย สุขอนามัย รายได้และสวัสดิการที่ดี การประกันสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านความมั่นคง สุขภาพ และปัจจัยในการดำรงชีวิต แต่ละมิติล้วนมีความเชื่อมโยงกันและสามารถทำให้เกิดการหลอมรวมนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาคนในชาติให้มีความเข้มแข็ง บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่พอเพียงแต่มีความเข้มแข็งมั่นคงโดยมี “วัฒนธรรม” เป็นพื้นฐานของการสะท้อนความเป็นชาติ ที่ต้องผสานกับความเข้าใจในอิทธิพลและบริบทของกระแสโลกเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งสองส่วน อีกทั้งยังรวมถึงการสร้างสังคมบนฐานของคุณธรรมจริยธรรม ร่วมกับ “กีฬาและการออกกำลังกาย” ที่จะช่วยสร้างผลลัพธ์สำคัญสองส่วนคือ สุขภาพที่ดีและการสร้างทัศนคติที่พึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความเคารพ (Respect) ทั้งต่อผู้อื่น ตนเอง และกฎกติกาของสังคม ด้านมิตรภาพ (Friendship Excellence) ที่ทลายขีดจำกัดของมนุษย์ ภายใต้แนวคิด “เร็วขึ้น สูงขึ้น แข็งแรงขึ้น” และเรื่อง “แรงงาน” คือ การพัฒนากำลังแรงงาน (Supply) ให้มีคุณภาพ และมีความสามารถเป็นผู้ประกอบการเอง เพื่อสร้างผลผลิตให้ประเทศและนำมาซึ่งความมั่นคงทั้งของตนเอง สังคม ร่วมกับ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”

เพื่อเป็นการเติมเต็มการพัฒนาและส่งเสริมในมิติอื่น ๆ สำหรับคนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย ตั้งแต่แรกเกิดในทุกภาคส่วนและในทุกพื้นที่ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดมีความสุขของแต่ละคน มีสมรรถนะสอดรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ เตรียมความพร้อมสู่ความเป็นเลิศ นำไปสู่การเติบโตและสร้างความมั่นคงในชีวิตได้อย่างยั่งยืน สามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและสังคมจนวาระสุดท้ายของชีวิต เพื่อเป็นภาระแก่สังคมและครอบครัวด้วย และระยะเวลาสั้นที่สุดที่ต้องอาศัยผู้อื่นค้ำจุนดูแล

๒. เป้าหมายรวม

ประเทศชาติมั่นคงประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน

แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. วัตถุประสงค์รวม

๑.๑ ให้มีการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งให้มีกฎหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตและชี้เบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำความผิดโดยมีมาตรการสนับสนุนและการคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสด้วย

๑.๒ ให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของบุคลากร ใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง

๑.๓ ให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ และสนับสนุนแนวรวมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริต เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ

๑.๔ ยกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครอง หรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด

๑.๕ ปรับปรุงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน (ไต่สวน ชี้มูล ฟ้องศาล พิพากษา) ทั้งแพ่งและอาญาให้รวดเร็ว รุนแรง เด็ดขาด เป็นธรรม เสมอภาค โดยเฉพาะมีการจัดทำและบูรณาการฐานข้อมูลคดีทุจริต ตลอดจนเร่งรัดการติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศตกเป็นของแผ่นดิน และในกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ก็ให้เร่งบัญญัติเพิ่มเติม

๒. เป้าหมายรวม

ประเทศไทยมีระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index) อยู่ใน ๒๐ อันดับแรกของโลกในปี ๒๕๗๙

๒.๒.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมายหลักตามหมุดหมายการพัฒนา และเป้าหมายหลัก

๑. วัตถุประสงค์

พลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างคุณค่าอย่างยั่งยืน”

๒. เป้าหมายตามหมุดหมายการพัฒนา

หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

ตัวชี้วัด

(๑) ความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๕

(๒) ผลการสำรวจรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ในองค์ประกอบดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีทุนมมุษย์ และดัชนีการให้บริการภาครัฐออนไลน์ ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ ๔๐ ของโลก และมีคะแนนไม่ต่ำกว่า ๐.๘๒

๓. เป้าหมายหลัก

ประการที่ ๓ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม

ประการที่ ๕ การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทใหม่

ตัวชี้วัด

อันดับประสิทธิภาพของรัฐบาล อยู่ในอันดับที่ ๑๕ ภายในปี ๒๕๗๐

๒.๒.๔ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ ๙ เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคง รองรับนโยบายที่ ๑๑ การเสริมสร้างความมั่นคง

๒.๓ แผนระดับที่ ๓

แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนปฏิบัติการที่ต่อเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ และยังเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของประเทศไทยอีกด้วย เป็นแผนระดับที่ ๓ ที่เป็นแผนการพัฒนาเชิงประเด็น (Issue-based) และสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ เรื่อง แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนให้คุณธรรมเป็นคุณค่าหลักนำการพัฒนา ให้เกิดการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกมิติทุกช่วงวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน และนำพลังบวกมาสร้างความร่วมมือแก้ปัญหา

วิกฤติและเหตุการณ์พลิกผันต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมไปกับการบรรลุเป้าหมาย และตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมทางวัฒนธรรมเป็นหลัก และบางส่วนของประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ประเด็นที่ ๓ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านโอกาสและความเสมอภาคประเด็นที่ ๔ และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นที่ ๖ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) ที่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อเป็นกรอบและกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินการรักษาจริยธรรมและส่งเสริม พัฒนาจริยธรรมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยองค์กรกลางบริหารงานบุคคล (ตามมาตรา ๓ และมาตรา ๒๐ ของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒) และหน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรม ภายในระยะเวลา ๕ ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนระบบราชการและองค์กรภาครัฐให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการพัฒนาชาติระยะยาว ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ อีกทั้งยังเป็นภารกิจที่มีความสำคัญและเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ และงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อีกด้วย

๒.๓.๑ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย / ตัวชี้วัดหลัก และเป้าหมาย / ตัวชี้วัดภายใต้ ๓ แผนย่อย และแนวทางการพัฒนา สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์

นอกจากเป็นเครื่องมือสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแปลง แนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติผลักดันไปสู่การปฏิบัติและบริหารการดำเนินงานให้ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ยังมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ

๑. เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม / การทำความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

๒. เพื่อให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐพัฒนาระบบและการเสริมสร้างขีดความสามารถของกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม

๓. เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพคนและองค์กรเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม

เป้าหมายและตัวชี้วัด

โดยมีเป้าหมาย และค่าเป้าหมาย / ตัวชี้วัดเชิงผลลัพธ์ คือ

๑. เป้าหมายคนไทยมีพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมเพิ่มขึ้น มุ่งสู่สังคมคุณธรรมที่คนไทยอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ ภายใต้หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒. ค่าเป้าหมาย / ตัวชี้วัด

๒.๑ ดัชนีคุณธรรม ๕ ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และกตัญญูญู” เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน (พ.ศ. ๒๕๖๕)

๒.๒ หน่วยงานภาครัฐน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานมีค่า ITA เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากข้อมูลปีฐาน (พ.ศ. ๒๕๖๖)

แนวทางการพัฒนา

ได้กำหนดเป็น ๓ แผนย่อย เพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของแผนระดับ ๒ ที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ ตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยมุ่งเน้นบทบาทของผู้นำองค์กร / ชุมชน เป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมและสนับสนุนกิจกรรม โดยมีเป้าหมาย และค่าเป้าหมาย / ตัวชี้วัดของแผนย่อย ๑-๓ ประกอบด้วย

แผนย่อย ๑ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม / การทำความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายรวม
เป้าหมายที่ ๑ ประชากรมีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น	ประชากรอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)
เป้าหมายที่ ๒ จำนวนเครือข่ายทางสังคมที่มีขีดความสามารถในการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทยเพิ่มขึ้น	จำนวนเครือข่ายทางสังคม มีขีดความสามารถในการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทยเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)

แนวทางการพัฒนา

๑. สร้างพื้นที่และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมหรือการทำความดี

๒. ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและองค์กรด้านการส่งเสริมคุณธรรม

๓. ส่งเสริมให้สถาบันศาสนาเป็นศูนย์กลางชุมชนและขับเคลื่อนคุณธรรมด้วยพลังบวร

๔. พัฒนาขีดความสามารถของชุมชน องค์กร อำเภอ จังหวัด คุณธรรมสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม

๕. ส่งเสริมการนำคุณธรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และวิกฤติโรคอุบัติใหม่

๖. สนับสนุนส่งเสริมกลไกของชุมชนให้มีระบบพี่เลี้ยง

แนวทางการพัฒนา	ชุดโครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการพัฒนาที่ ๑ สร้างพื้นที่และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมหรือการทำความดี	๑. ชุดโครงการสร้างเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่	หน่วยงานทุกภาคส่วน
	๒. ชุดโครงการพัฒนาชุมชน องค์กร อำเภอ จังหวัดคุณธรรม	หน่วยงานทุกภาคส่วน
	๓. ชุดโครงการพิพิธภัณฑ์ในมิติด้านคุณธรรม	- กระทรวงวัฒนธรรม - สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
แนวทางการพัฒนาที่ ๒ ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและองค์กรด้านการส่งเสริมคุณธรรม	๑. ชุดโครงการค้นหา / คัดเลือก / ยกย่องเชิดชูบุคคลด้านการส่งเสริมคุณธรรม	หน่วยงานทุกภาคส่วน
	๒. ชุดโครงการค้นหา / คัดเลือก / ยกย่องเชิดชูองค์กรด้านการส่งเสริมคุณธรรม	หน่วยงานทุกภาคส่วน
แนวทางการพัฒนาที่ ๓ ส่งเสริมให้สถาบันศาสนาเป็นศูนย์กลางชุมชนและขับเคลื่อนคุณธรรมด้วยพลังบวร	ชุดโครงการส่งเสริมสถาบันศาสนาเป็นศูนย์กลางชุมชนและขับเคลื่อนคุณธรรมด้านพลังบวร (บ้าน-วัด / ศาสนสถาน-โรงเรียน / ส่วนราชการ)	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงวัฒนธรรม - สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
แนวทางการพัฒนาที่ ๔ พัฒนาขีดความสามารถของชุมชน องค์กร อำเภอ จังหวัด คุณธรรมสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม	ชุดโครงการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน องค์กร อำเภอ จังหวัด คุณธรรมสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม	- สำนักนายกรัฐมนตรี - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

แนวทางการพัฒนา	ชุดโครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการพัฒนาที่ ๕ ส่งเสริมการนำคุณธรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากภัยธรรมชาติและวิกฤติโรคอุบัติใหม่	๑. ชุดโครงการส่งเสริมการนำคุณธรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม	หน่วยงานทุกภาคส่วน
	๒. ชุดโครงการส่งเสริมการนำคุณธรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และวิกฤติโรคอุบัติใหม่	- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แนวทางการพัฒนาที่ ๖ สนับสนุนส่งเสริมกลไกของชุมชนให้มีระบบพี่เลี้ยง	ชุดโครงการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงชุมชน	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงวัฒนธรรม

แผนย่อย ๒ การพัฒนาระบบและการเสริมสร้างขีดความสามารถของกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายรวม
เป้าหมายที่ ๑ จำนวนเครือข่าย / องค์กรที่ร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะเพิ่มขึ้น	จำนวนเครือข่าย / องค์กรจากทุกภาคส่วนที่ร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)
เป้าหมายที่ ๒ จำนวนองค์กรเครือข่ายทางสังคมที่มีการพัฒนาระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit) เพื่อรองรับการส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มขึ้น	จำนวนองค์กรเครือข่ายทางสังคมที่มีการพัฒนาระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit) ที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย เพื่อรองรับการส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)
เป้าหมายที่ ๓ หน่วยงานภาครัฐน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานมีค่า ITA เพิ่มขึ้น	จำนวนหน่วยงานภาครัฐมีค่า ITA ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)

แนวทางการพัฒนา

๑. ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในทุกช่วงวัยโดยนำนวัตกรรม มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมไทย

๒. สร้างกลไกเครือข่ายคุณธรรมและระบบการสนับสนุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในหรือระหว่างองค์กร / ชุมชน เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมแห่งการให้และช่วยเหลือกันและกัน

๓. พัฒนากลไกให้หน่วยงานภาครัฐขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม

๔. เสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม

แนวทางการพัฒนา	ชุดโครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการพัฒนาที่ ๑ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในทุกช่วงวัยโดยนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมไทย	ชุดโครงการพัฒนาระบบเครดิตทางสังคมให้เป็นเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แนวทางการพัฒนาที่ ๒ สร้างกลไกเครือข่ายคุณธรรมและระบบการสนับสนุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในหรือระหว่างองค์กร / ชุมชน เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมแห่งการให้และช่วยเหลือกันและกัน	๑. ชุดโครงการพัฒนาระบบและการเสริมสร้างขีดความสามารถของกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
	๒. ชุดโครงการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างกลไกขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมให้บรรลุเป้าหมาย	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงวัฒนธรรม - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แนวทางการพัฒนาที่ ๓ พัฒนากลไกให้หน่วยงานภาครัฐขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม	๑. ชุดโครงการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงามอย่างเป็นระบบของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางและส่วนภูมิภาคสู่องค์กรคุณธรรม	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

แนวทางการพัฒนา	ชุดโครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
	๒. ชุดโครงการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงามอย่างเป็นระบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่องค์กรคุณธรรม	กระทรวงมหาดไทย
แนวทางการพัฒนาที่ ๔ เสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม	ชุดโครงการสมัชชาคุณธรรม ตลาดนัดคุณธรรม ตลาดนัดความดี	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงวัฒนธรรม

แผนย่อย ๓ การส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพคนและองค์กรเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายรวม
เป้าหมายที่ ๑ ทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยเพิ่มขึ้น	ทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓ ภายในปี ๒๕๗๐ จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)
เป้าหมายที่ ๒ จำนวนคนที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตจากการส่งเสริมคุณธรรมขององค์กรเครือข่ายเพิ่มขึ้น	จำนวนคนที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตจากการส่งเสริมคุณธรรมขององค์กรเครือข่ายเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)

แนวทางการพัฒนา

๑. กำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับของหน่วยงานทุกภาคส่วน สะท้อนกระบวนการจัดการศึกษาที่บรรลุเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

๒. ส่งเสริมให้เกิดระบบการจัดการความรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในชุมชนหรือหน่วยงาน

๓. ส่งเสริมงานวิชาการ งานวิจัย พัฒนา และเผยแพร่ระบบการจัดการความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม

แนวทางการพัฒนา	ชุดโครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการพัฒนาที่ ๑ กำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับของหน่วยงานทุกภาคส่วนสะท้อนกระบวนการจัดการศึกษาที่บรรลุเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต	ชุดโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพฤติกรรมและทักษะชีวิตที่สะท้อนคุณธรรมจริยธรรม	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กระทรวงวัฒนธรรม
แนวทางการพัฒนาที่ ๒ ส่งเสริมให้เกิดระบบการจัดการความรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในชุมชนหรือหน่วยงาน	๑. ชุดโครงการเรียนรู้ / ปลูกฝัง / ส่งเสริมคุณธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่	หน่วยงานทุกภาคส่วน
	๒. ชุดโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนให้มีขีดความสามารถในการส่งเสริมและขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย	หน่วยงานทุกภาคส่วน
แนวทางการพัฒนาที่ ๓ ส่งเสริมงานวิชาการ งานวิจัย พัฒนา และเผยแพร่ระบบการจัดการความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม	๑. ชุดโครงการส่งเสริมงานวิชาการ งานวิจัย การพัฒนา สำรวจ รวบรวม และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กระทรวงวัฒนธรรม - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	๒. ชุดโครงการพัฒนาสื่อส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย	- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม - สำนักงานกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

๒.๓.๒ สาระสำคัญของยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ และแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision) เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trusted Public Officers)

พันธกิจ (Mission) สร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเน้นย้ำภาพลักษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคนดี มีความสามารถ และมีคุณธรรม เพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน และความไว้วางใจในระดับนานาชาติ

เป้าหมาย (Goal) ยกระดับตัวชี้วัดนานาชาติและตัวชี้วัดระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ และตัวชี้วัดด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของการดำเนินงานภาครัฐของประเทศไทย โดยใช้กลไกขับเคลื่อนด้านมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อยกระดับการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์ มี ๕ ยุทธศาสตร์ ครอบคลุมการสร้างมาตรฐานการพัฒนาผลักดันนโยบายการส่งเสริมและบูรณาการรวมพลังกับทุกภาคส่วน ภายใต้ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์ที่ว่า **“ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขา และไม่สูญเปล่า”** ทั้งนี้ อาศัยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการสื่อสารที่เข้าถึงและร่วมรณรงค์สร้างสังคม-วัฒนธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมภายในหน่วยงานของรัฐ

การนำมาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) ประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติงานด้านจริยธรรมในองค์กรให้ชัดเจน ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญลำดับแรกในการขับเคลื่อนการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เกิดขึ้นภายในหน่วยงานของรัฐ และการให้ความสำคัญในการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมให้มีมาตรฐานเดียวกันในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ครอบคลุมทุกหน่วยงานทั้งในระดับรัฐบาล ระดับส่วนราชการ ระดับท้องถิ่น และระดับองค์กร โดย **“ไม่มีข้อยกเว้น”** และการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งที่เกิดจากคุณค่าทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อให้ “ไม่มีข้อกังขา” โดยใช้มาตรฐานทางจริยธรรมเป็นหลังพิงหรือหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตนแทนการใช้ดุลยพินิจ ในกรณีที่ไม่มีกฎข้อบังคับมาชี้ขาด เพื่อลดพฤติกรรมสีเทา และเพื่อสร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทางจริยธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาผลักดันนโยบายและระบบบริหารการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาผลักดันนโยบายและระบบบริหารการส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรมภาครัฐให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ มุ่งเน้นพัฒนานโยบาย ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม เตรียมความพร้อมและความร่วมมือในการร่วมบริหารงานภาครัฐอย่างมีจริยธรรม โดย **“ไม่มีข้อกังขา”** หรือตั้งคำถาม อันเป็นการพัฒนากลไกการส่งเสริมจริยธรรมทั้งที่มีอยู่เดิมและที่ตั้งขึ้นมาใหม่ให้สามารถขับเคลื่อนทำงานได้อย่างสอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคล

มาตรฐานทางจริยธรรม คือ การสร้างมาตรฐานเดียวกันและมีสภาพบังคับทางกฎหมาย มีการกำหนดมาตรการและกลไกในการขับเคลื่อนงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการเสริมสร้างและรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมาตรการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การนำพฤติกรรมทางจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคลที่คำนึงถึงหลักทางจริยธรรม แบบ **“ไม่มีข้อกังขา”** โดยใช้จริยธรรมเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความประพฤติที่ดี มีการรักษาจริยธรรมควรจะได้รับการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ **“ไม่ให้ความพยายามนั้นสูญเปล่า”** ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบเครื่องมือต่าง ๆ ที่เอื้อให้มีการนำจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคลทั้งระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การรวมพลังทุกภาคส่วนในการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรม

การส่งเสริมจริยธรรมตามหลักจริยธรรม ไม่ควรมองข้ามการเสริมสร้างขีดความสามารถทางจริยธรรมของข้าราชการ และกลไกการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อสนับสนุนจรรยาบรรณวิชาชีพ ที่จะต้องมีการใช้เทคนิคใหม่เพื่อสร้างการตัดสินใจเชิงจริยธรรมที่จะส่งเสริมการสร้าง **“วัฒนธรรมจริยธรรม”** ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝัง เพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย ผลักดันให้เกิดการปฏิวัติสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐ สร้างกลไกและเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบการกระทำฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (People participation and social engagement) กดดันไม่ให้มีการกระทำฝ่าฝืนจริยธรรมเกิดขึ้น รวมทั้งไม่ปล่อยให้มีที่ยืนสำหรับผู้กระทำผิด

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเสริมสร้างทัศนคติเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมและการกระทำผิด

การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ภาครัฐจึงควรมีการสื่อสารและการรณรงค์ด้วยแนวทางใหม่ ใช้เทคโนโลยีสื่อสารอย่างชาญฉลาดควบคู่กับการผลักดันจริยธรรม ใช้การสื่อสารและการรณรงค์สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรม การขับเคลื่อนจริยธรรมภาครัฐในระยะต่อไป จะต้องรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เปลี่ยนทัศนคติเรื่องการทำผิดจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีเพียงการกระทำที่ผิดหรือถูกเท่านั้น โดย **“ไม่มีข้อกังขา”** หรือตั้งคำถามกับการดำเนินงาน และต้อง **“ไม่สูญเปล่า”** โดยไม่ยอมรับการกระทำผิดสีเทาอีกต่อไป

แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการ

๑. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถดำเนินการได้ทันทีและสร้างผลกระทบสูง (Quick Win) อาทิ การจัดทำคู่มือ Dos & Don'ts เพื่อกำหนดพฤติกรรมที่ควรกระทำและไม่ควรกระทำ ซึ่งจะช่วยลดความสับสนเกี่ยวกับพฤติกรรรมสีเทา การจัดทำแบบทดสอบแบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมสำหรับผู้เข้ารับการคัดเลือกเข้าสู่ระบบราชการ การจัดทำเครื่องมือการประเมินพฤติกรรมการทำงานภายใต้กรอบจริยธรรม การเลือกประเด็นปัญหาทางจริยธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนมาทำแคมเปญรณรงค์เพื่อสร้างทัศนคติใหม่แก่สังคมและเจ้าหน้าที่รัฐ

๒. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น กลไกการบริหารจัดการแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

(๑) ระดับส่วนกลาง การปรับปรุงกลไกขับเคลื่อนจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ตามกฎหมาย กำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์ และการบูรณาการระหว่างหน่วยงานกลาง เพื่อการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและป้องกันการทุจริต

(๒) ระดับส่วนภูมิภาค ให้สำนักงานจังหวัด ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม มีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ส่งเสริม และรับเรื่องร้องเรียนพฤติกรรมล่อแหลม โดยใช้กลไกทางจริยธรรมเป็นกลไกการดำเนินการในเชิงป้องกัน

(๓) ระดับส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจัดทำข้อกำหนดจริยธรรมของท้องถิ่น คู่มืออธิบายและกำหนดพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมกลางเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบ

๓. ให้หน่วยงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้มีการจัดทำแผนงาน มาตรการเพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรักษาจริยธรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรม และข้อกำหนดจริยธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคนดี มีความสามารถ และมีคุณธรรม พร้อมเป็นกลไกการปฏิรูปประเทศ สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน และยกระดับภาพลักษณ์ประเทศไทยที่บริหารประเทศโดยยึดหลักซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมสูงสุด เพื่อการมุ่งไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๒.๓.๓ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแปลงแนวทาง การพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผลักดันไปสู่การปฏิบัติและบริหารการดำเนินงานให้บรรลุผลสาเร็จตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ภาพรวม เป้าหมายหลัก ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

เป้าหมายหลัก

ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕ อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๕๔ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๐ คะแนน

แผนย่อยที่ ๑ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เป้าหมาย

๒ ประการ คือ (๑) ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต และ (๒) คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง

ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

๑. ร้อยละของเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่น ความซื่อสัตย์สุจริตเพิ่มขึ้น ร้อยละของประชาชนที่มีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริตเพิ่มขึ้น มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบเพิ่มขึ้น และร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment : ITA)

๒. จำนวนคดีทุจริตในภาพรวมลดลง จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงานลดลง จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริตลดลง จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลดลง

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ ๑ ปลูกและปลุกจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี มีวัฒนธรรมสุจริต การปลูกฝัง และหล่อหลอมวัฒนธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชน และประชาชนทุกช่วงวัยและทุกระดับ

แนวทางที่ ๒ ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความใสสะอาดปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต

แนวทางที่ ๓ พัฒนาค่านิยมของนักการเมืองให้มีเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

แนวทางที่ ๔ ปรับระบบเพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ

แนวทางที่ ๕ ปรับระบบงานและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

แผนย่อยที่ ๒ การปราบปรามการทุจริต

เป้าหมาย

ให้การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

กระบวนการดำเนินคดีทุจริต ที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนดมีจำนวนลดลง และจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับจำนวนลดลง

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกการปราบปรามการทุจริต

แนวทางที่ ๒ ปรับปรุงกระบวนการปราบปรามการทุจริตที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ ๓ พัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต

แผนภาพที่ ๑ ความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ กับแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

ส่วนที่ ๓

๓. สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย สังคมกระทรวงสาธารณสุข สถานการณ์คุณธรรมในอนาคต และสถานการณ์คุณธรรมในอนาคต

๓.๑ สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย

เป็นเวลาเกือบ ๖๐ ปี ที่ประเทศไทยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มาด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาถึงปัจจุบัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ด้วยกรอบพัฒนา **“พลิกโฉมประเทศไทยสู่ สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน”** แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแต่ละฉบับ ต่างให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์และสมรรถนะการทำงาน ทั้งนี้ ในแต่ละแผนได้มีการระบุสถานการณ์คุณธรรมในแต่ละช่วงเวลาเพื่อนำสู่ประเด็นหรือยุทธศาสตร์การพัฒนา เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) ได้ระบุกระแสเรียกร้องที่ต้องการให้สังคมไทย “นำศีลธรรมกลับคืนมา” นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเตือนสติสังคมไทยให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาทางวัตถุ เพื่อให้ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างสมดุล และเป็นผลให้มีการปรับชื่อแผนพัฒนา โดยเพิ่มการพัฒนาสังคมจากเดิมที่ชื่อ “แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑” ในฉบับที่ ๒ ปรับชื่อเป็น “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”

จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ที่ระบุปัญหาด้านการเสื่อมโทรมทางคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมไทยว่า “...สังคมไทยเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการเพิ่มขึ้นของการพนัน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน แต่คนไทยให้ความสำคัญกับการตื่นตัวทางการเมืองและให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมและธรรมาภิบาลมากขึ้น นอกจากนี้ ได้ประเมินความเสี่ยงด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีความเสื่อมถอย และประเพณีดั้งเดิมถูกบิดเบือนเนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น มุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการบริโภค

การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลง แก่งแย่งเอารัดเอาเปรียบกัน ขาดความสามัคคี ไม่เคารพสิทธิผู้อื่นและขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม...” ในส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ได้กล่าวถึงว่า “...ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับปัญหาธรรมาภิบาลอย่างเร่งด่วน เพราะจากการประเมินองค์ประกอบด้านประชาธิปไตยพบว่า ปัญหาธรรมาภิบาลอยู่ในระดับที่ต้องแก้ไข เนื่องจากสถานการณ์วิกฤติคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของสังคมไทยขณะนี้ได้เพิ่มพูนและลุกลามไปยังทุกภาคส่วน เช่น (๑) การเลือกตั้งทุกระดับมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง (๒) หน่วยงานภาครัฐมีระบบการบริหารงานที่ไม่เป็นธรรมาภิบาล (๓) การผูกขาดทางธุรกิจ การหลีกเลี่ยงภาษี และการขาดความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค (๔) ประชาชนยังมีแนวโน้มยอมรับการทุจริตที่ตนเองได้รับประโยชน์มากขึ้น (๕) สถาบันทางศาสนาปล่อยให้คนบางกลุ่มใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และ (๖) สื่อมวลชนจำนวนมากไม่วางตัวเป็นกลาง ปกปิดข้อเท็จจริงบางส่วน ไม่แสดงบทบาทในการต่อต้านการทุจริต รับผลประโยชน์จากนายทุนจนไม่สามารถรักษาจริยธรรมหรือจรรยาบรรณของวิชาชีพได้...”

นอกจากปัญหาด้านการเสื่อมโทรมทางคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องและเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดมา ล่าสุดได้มีการรายงานสถานการณ์คุณธรรม ดังข้อเสนอเชิงนโยบาย “คุณธรรมวิถีใหม่ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”เมื่อวันที่ ๒๖-๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔ พบว่าช่วงเดือนมกราคม ๒๕๖๓ ถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ได้มีการนำเสนอข่าวในสื่อกระแสหลักและสื่อสังคมออนไลน์ที่สะท้อนประเด็นปัญหาในสังคมไทย โดยพบว่าเมื่อแยกระดับความรุนแรงตามผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และการดำรงชีวิตของประชาชน ออกเป็น ๓ ระดับ พบว่า ประเด็นปัญหาในสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล สังคม สิ่งแวดล้อม และการดำรงชีวิตของประชาชน(ระดับความรุนแรงอันดับที่ ๑) มีจำนวนการเสนอข่าวมากที่สุด ๑,๐๒๔ ข่าว คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๐๗ โดย ๓ ลำดับแรก มีดังนี้

๑. การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) เป็นประเด็นปัญหาที่ได้รับความสนใจอย่างมากด้วย การแพร่ระบาดในวงกว้างและมีความรุนแรงทำให้เสียชีวิตด้วย แต่อย่างไรก็ตามข่าวการแพร่ระบาดได้สะท้อนถึงสถานการณ์คุณธรรม จำแนกตามผลกระทบที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ได้แก่ การทุจริตคอร์รัปชัน ความเหลื่อล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ความเป็นพลเมืองและยุติธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม / ส่วนรวม ภัยก่อการร้ายและเหตุอาชญากรรม ค่านิยมของคนไทย การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม การฆ่าตัวตาย และการบริหารจัดการของภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๕๔ และเมื่อพิจารณาการนำเสนอข่าวการแพร่ระบาด ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ พบว่า เป็นการนำเสนอข่าวเชิงลบมากกว่าข่าวเชิงบวก คิดเป็นร้อยละ ๑๕ และร้อยละ ๕ ตามลำดับ

๒. ความเป็นพลเมืองและความยุติธรรม สื่อให้ความสนใจในการแสดงความคิดเห็นและหน้าที่ของพลเมืองต่อความยุติธรรมในการบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรี คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘๘

๓. ภัยพิบัติ ให้ความสนใจคิดเป็นร้อยละ ๘.๐๘ ดังเช่น หัวข้อข่าว “พายุซัดเหนือ-อิสาน สวน-บ้านเรือน พังพินาศ อุตุฯ เตือนยังมีอีกระลอก” (ไทยรัฐออนไลน์ http://www.thairath.co.th เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๔)

ในขณะที่ผลกระทบต่อบุคคล สังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชน (ระดับความรุนแรงอันดับที่ ๒) มีเพียงร้อยละ ๑.๘๗ โดยมี ๒ ประเด็น คือ การฉ้อฉล และการลักลอบเข้าประเทศ มีการนำเสนอข่าวเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๗ รองลงมา คือ การคุกคามทางเพศ และการแอบอ้าง มีการนำเสนอเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๘ อย่างไรก็ตาม ยังมีการนำเสนอข่าวผลกระทบเชิงบวกของจิตอาสาด้วย แต่มีเพียงร้อยละ ๐.๑๙ เท่ากับการนำเสนอข่าวการลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า เพศศึกษา และสุขศึกษา เช่นเดียวกับผลกระทบต่อบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม (ระดับความรุนแรงอันดับที่ ๓) มีการนำเสนอคิดเป็นร้อยละ ๓.๐๗ เช่น การพนัน การฝ่าฝืนข้อกำหนดออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (ฉบับที่ ๔๑) และการหลอกลวง

นอกจากนี้ สถานการณ์คุณธรรมยังสามารถแสดงแยกตามบริบทของเครือข่ายได้ดังนี้

๑. เครือข่ายภาครัฐ ตามที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้เผยแพร่ผลดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕ ปัจจุบันรูปแบบการประเมินทั่วโลกจะใช้แหล่งการประเมินจำนวน ๑๓ แหล่งการประเมิน สำหรับประเทศไทยใช้แหล่งการประเมินเพียง ๙ แหล่ง ปรากฏว่า ๒ ใน ๓ ของประเทศที่เข้ารับการประเมินมีระดับคะแนนที่ต่ำกว่า ๕๐ คะแนน จากคะแนนเต็ม๑๐๐ คะแนนและโดยเฉลี่ยระดับคะแนนจะอยู่ที่ ๔๓ คะแนน ประเทศที่ได้รับคะแนนสูงที่สุดคือ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ และนิวซีแลนด์ มีคะแนน ๘๘ คะแนน โดยที่ประเทศนอร์เวย์ (๘๕) สิงคโปร์ (๘๕) สวีเดน (๘๕) สวิตเซอร์แลนด์ (๘๔) เนเธอแลนด์ (๘๒) ลักเซมเบิร์ก (๘๑) และเยอรมนี (๘๐) เป็นประเทศที่ได้คะแนนสูงสุดใน ๑๐ อันดับแรก สำหรับประเทศที่ได้รับคะแนนน้อยที่สุดคือ ซูดานใต้ (๑๑) ซีเรีย (๑๓) และโซมาเลีย (๑๓) ประเทศไทยได้รับคะแนน ๓๕ คะแนน อยู่ในลำดับที่ ๑๑๐ จากประเทศที่เข้าร่วมประเมินทั้งหมด ๑๘๐ ประเทศ ได้รับคะแนนลดลงจากปี ๒๕๖๓ ซึ่งได้รับคะแนน ๓๖ คะแนน อยู่ในลำดับ ที่ ๑๐๔ และอยู่ในลำดับที่ ๕ ของประเทศอาเซียน รองจาก ๑) สิงคโปร์ ๘๕ คะแนน ๒) มาเลเซีย ๔๘ คะแนน ๓) เวียดนาม ๓๙ คะแนน และ ๔) อินโดนีเซีย ๓๘ คะแนน โดยทุกประเทศทั่วโลกมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๓ คะแนน ประเทศเอเชียแปซิฟิกมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๕ คะแนน ประเทศอาเซียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๙.๘๕ คะแนน สำหรับประเทศไทยตั้งเป้าหมายในการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต ไว้ในยุทธศาสตร์ชาติว่า เมื่อสิ้นสุดแผน(ปี พ.ศ. ๒๕๘๐) ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต จะต้องอยู่ที่ ๑ ใน ๒๐ ลำดับแรกของโลก หรือ ๗๓ คะแนน และกำหนดเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตั้งเป้าหมายไว้ที่ ๕๐ คะแนน เมื่อสิ้นสุดแผนในปี ๒๕๖๕ ทั้งนี้ ผลคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ มีระดับคะแนนสูงสุดไม่เกิน ๓๘ คะแนน และคะแนนต่ำสุดไม่เกิน ๓๕ คะแนน โดยในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงปัจจุบัน คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยอยู่ที่ ๓๕.๗๕ คะแนน เมื่อเทียบอันดับกับประเทศต่าง ๆ พบว่าอันดับของประเทศไทยลดลงจากอันดับที่ ๙๙ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงมาอยู่ที่อันดับ ๑๐๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ลงมาอยู่ที่อันดับ ๑๐๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และลงมาอยู่ที่อันดับ ๑๑๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔

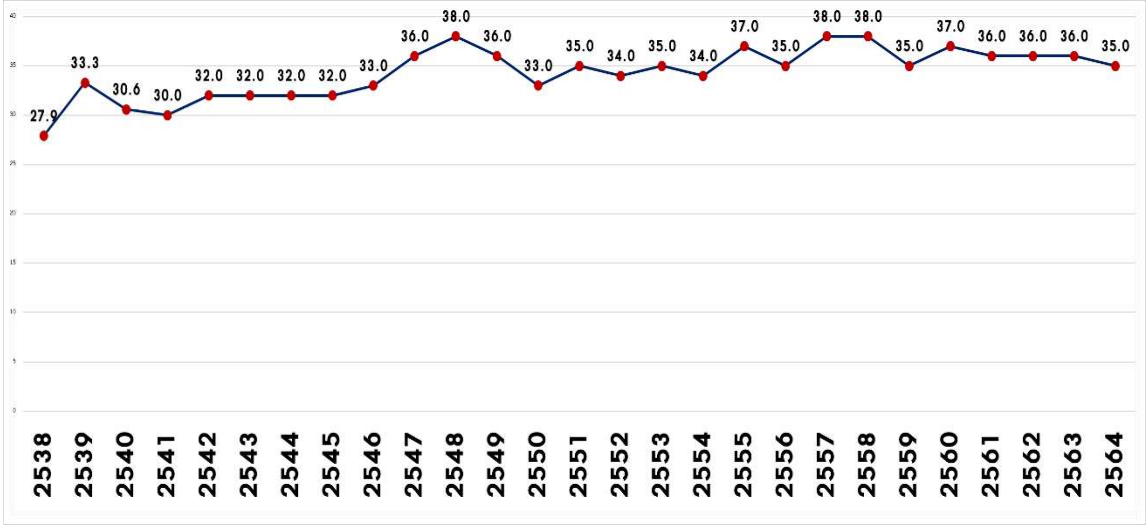

แผนภาพที่ ๒ คะแนนการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๖๔ ของประเทศไทย

๒. เครือข่ายธุรกิจ ได้เข้ามามีบทบาทของคุณธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ที่มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในการจัดตั้งโรงพยาบาลสนาม การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาผู้ป่วยล้นโรงพยาบาล เช่น โรงพยาบาลในเครือพริ้นซิเพิล เฮลท์แคร์ ที่จับมือกับภาคเอกชนและมูลนิธิ (มติชนออนไลน์ เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔) และการเสวนา “องค์กรธุรกิจกับความรับผิดชอบต่อสังคมในสถานการณ์ COVID-19” เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔ ผ่านทาง Clubhouse เพื่อหาทางออกในการลดภาระของโรงพยาบาล และการให้ความรู้ในระบบไอทีเพื่อช่วยบริหารจัดการต่าง ๆ

๓. เครือข่ายองค์กรศาสนา สถานการณ์ปัจจุบันสร้างความท้าทายให้องค์กรศาสนาทั้งความเข้มแข็งภายในองค์กรที่มาจากกฎระเบียบ การบังคับใช้ที่ไม่ได้ปรับปรุงให้สอดรับกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงทุกศาสนายังขาดบุคลากรทางศาสนาที่มีความรู้และทักษะในการสื่อสารหรือถ่ายทอดหลักคำสอนอย่างเหมาะสม หลายครั้งพบว่ามุ่งเน้นพิธีกรรมต่าง ๆ หรือมีพฤติกรรมที่ไม่น่าเลื่อมใสส่งผลต่อความศรัทธาทางจิตใจ นอกจากนี้ สภาวะแวดล้อมที่สังคมพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสารสนเทศที่รวดเร็ว ทำให้เกิดการพัฒนาวัตถุอย่างมาก ในศาสนาพุทธพบว่า จำนวนพระภิกษุสามเณรมีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ และวัดกลายเป็นวัดร้างจากไม่มีพระไปจำพรรษา จึงไม่เอื้อต่อการเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม

๔. เครือข่ายการศึกษา รายงานสุขภาพของคนไทยปี พ.ศ. ๒๕๖๔ พบว่า ๑ ใน ๑๐ สถานการณ์เด่นทางสุขภาพ คือ ความรุนแรงต่อเด็กนักเรียนในโรงเรียน ทำให้สังคมเกิดการตั้งคำถามกับคุณภาพและมาตรฐานของครูในโรงเรียนที่ขาดจริยธรรมและประพฤติตนไม่เหมาะสม ซึ่งมีการนำเสนอเป็นข่าวทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อสังคมออนไลน์ และที่สำคัญการปรับบทบาทอย่างมากในสถานการณ์

การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ทั้งระบบ บุคลากร ผู้เรียน และรวมถึงผู้ปกครอง เนื่องจากปิดโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เป็นผลให้ผู้สอนต้องใช้การเรียนการสอนทางไกลอย่างเร่งด่วน บางคนที่ปรับตัวไม่ได้ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการสอน ในขณะที่ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทย รายงานว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๙.๑ ไม่พร้อมกับการเรียนออนไลน์ โดยเฉพาะอุปกรณ์ นักเรียนประมาณครึ่งหนึ่ง ร้อยละ ๕๐.๙ เรียนผ่านมือถือ ร้อยละ ๓๔.๒ เรียนผ่านแท็บเล็ต และมีเพียง ร้อยละ ๓๒.๖ ที่เรียนผ่านคอมพิวเตอร์ ในขณะที่สัญญาณอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นระบบเติมเงิน มีเพียง ๙-๑๐ ล้านคน ที่ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังมีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยี การให้เวลาในการดูแลบุตรหลานระหว่างการเรียน ปัญหาความไม่เสถียรของระบบ และสภาพแวดล้อม ที่ไม่เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ (มติชนออนไลน์ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๔) รวมถึงความอายสภาพบ้าน ที่ทำให้ปฏิสัมพันธ์ยิ่งน้อยลง

๕. เครือข่ายสื่อมวลชน เป็นหน่วยที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการรายงานข่าว อย่างซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา และมีความรับผิดชอบเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งการนำเสนอส่วนใหญ่ เป็นข้อเท็จจริงและสื่อกระแสหลักจะมีการตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำเสนอ แต่ข่าวลวงที่เกิดขึ้น ส่วนมากจะมาจากสื่อสังคมออนไลน์ อย่างไรก็ตามสื่อออนไลน์มีจุดเด่นคือความเร็ว ซึ่งหากนำมาใช้กับ การกระจายข่าว สร้างเครือข่าย หรือขอความช่วยเหลือจะได้รับผลอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ข้อมูล ระบบประเมินความเครียดในสถานการณ์ COVID-19 เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ กลุ่มนักเรียน / นักศึกษา และพนักงานบริษัท ที่ติดตามข่าวสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) พบมีอารมณ์ร่วมและความเครียดสะสม จำนวนถึง ๔๐ คน ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องในสื่อทั้งสอง จำเป็นต้องเลือกข้อเท็จจริงให้เหมาะสมกับช่องทางการนำเสนอ

๖. เครือข่ายภาคประชาสังคม ชุมชน เด็กเยาวชน และครอบครัว มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ทั้งเชิงบวกและเชิงลบของเครือข่ายนี้ โดยส่วนใหญ่มีผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ที่ภาครัฐมีมาตรการให้กักตัวอยู่บ้านซึ่งเป็นข้อดีในการลดการแพร่ระบาด แต่ปัญหาที่ตามมาก็คือ การดูแลสุขภาพจิตใจ จากรายงานสุขภาพคนไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ หมวดที่ ๘-๑๑ พบว่าวัยรุ่นและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง เล่นและติดพนัน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๐ เข้าถึงสื่อออนไลน์ จำเป็นที่ต้องมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อเพื่อไม่นำไปสู่อบายมุข หรือนำไปสู่การสร้างเครือข่าย เพื่องานจิตอาสา

ถือได้ว่า สื่อและสื่อสารมวลชนนับเป็นปัจจัยสำคัญต่อสถานการณ์คุณธรรมที่เกิดขึ้น จากสถิติข้อมูลการใช้โซเชียลมีเดียของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ พบว่า ในช่วงเดือนมกราคม ๒๕๖๓ ถึงเดือน มกราคม ๒๕๖๔ มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตถึง ๙๐.๖๖ ล้านคน เทียบกับประชากร เป็นร้อยละ ๑๒๙.๗๐ ในเดือนมกราคม ๒๕๖๔ มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยอยู่ที่ ๔๘.๕๙ ล้านคน เทียบกับประชากรเป็นร้อยละ ๖๙.๕๐ และมีโซเชียลมีเดียที่ใช้งานอยู่ ๕๕ ล้านคน เทียบกับ ประชากรเป็นร้อยละ ๗๘.๗๐ ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรใช้อินเทอร์เน็ตสูงเป็นอันดับสอง ในเอเชีย และอยู่ในกลุ่ม ๒๐ ประเทศ ที่ใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุดในโลก (Internet Usage in Asia, 2021)

การใช้โซเชียลมีเดียและสื่อจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมและความเชื่อ และส่ผลต่อเนื่องสู่พฤติกรรมการแสดงออกในมิติคุณธรรม ในส่วนของสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ยังคงมีการนำเสนอข่าวทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อสังคมออนไลน์อยู่ต่อเนื่อง ในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เทียบกับไตรมาสแรกของปี พ.ศ. ๒๕๖๓ พบว่า มีคดียาเสพติดเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๑๐ คดีอาญาเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๔.๒๐ และคดีชีวิตร่างกายและเพศ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๙๐ ในทางตรงกันข้ามคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ลดลง ร้อยละ ๑.๘๐

จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกและการเสริมแรงทางสังคมตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ใน ๓ ลักษณะ คือ

๑. สถานการณ์คุณธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการทำดี เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและกระบวนการจิตอาสา

๒. สถานการณ์ที่ต้องเฝ้าระวังด้านคุณธรรม โดยเฉพาะปัญหาที่แสดงความอ่อนแอของสังคม ทั้งการทะเลาะวิวาท ปัญหาครอบครัว ความขัดแย้งในสังคม และปัญหาคอร์รัปชัน

๓. สถานการณ์คุณธรรมในการสร้างความเข้มแข็งของประเทศ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักทางสายกลางของประชาชนในทุกกลุ่มวัยและอาชีพด้วยการใช้เหตุผล ความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขของความรู้คู่คุณธรรม

นอกจากนี้ ระบบรายงานสถานการณ์ข่าวคุณธรรม (E-Monitoring) เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ รายงานถึงคุณธรรมที่เกิดขึ้นในเดือนมกราคมถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ คุณธรรมที่พบในรายงานดังกล่าวฯ เป็นคุณธรรมเชิงลบถึงร้อยละ ๗๐.๑๖ จัดอยู่ในหมวดวินัยและสุจริตมากที่สุด พบบ่อยที่สุดคือการฝ่าฝืนมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) รองลงมาคือการหลอกลวงทำธุรกิจออนไลน์ การหลอกขายสินค้าไม่ได้คุณภาพที่เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) อาทิ ถุงมือยาง ชุด PPE การทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ในขณะที่คุณธรรมเชิงบวกมีเพียงร้อยละ ๒๙.๘๔ สะท้อนในหมวดจิตอาสา โดยมาจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) มากที่สุด เช่น การบริจาคสิ่งของทั้งด้านอุปโภคและบริโภค การเป็นอาสาสมัครช่วยผู้ป่วยโควิด การคิดค้นนวัตกรรม เช่น ประดิษฐ์รถส่งอาหารให้ผู้ป่วยโควิด เป็นต้น และมาจากความกตัญญู และเศรษฐกิจเป็นลำดับ ๒ และลำดับ ๓ ตามลำดับ เช่น เด็กเยาวชนช่วยครอบครัวหารายได้ การพึ่งตนเอง ลดรายจ่าย การปลูกผักสวนครัว และการส่งเงินคืนเจ้าของ เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่า ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ โดยใช้ทุนสังคมภายในประเทศที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถรองรับผลกระทบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นสถาบันหลักเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตของสังคมด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เชื่อมโยงคนในชาติให้เกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ ชุมชนท้องถิ่นยังเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมาทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเอง ช่วยให้เศรษฐกิจสังคมและทรัพยากรธรรมชาติ เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนได้

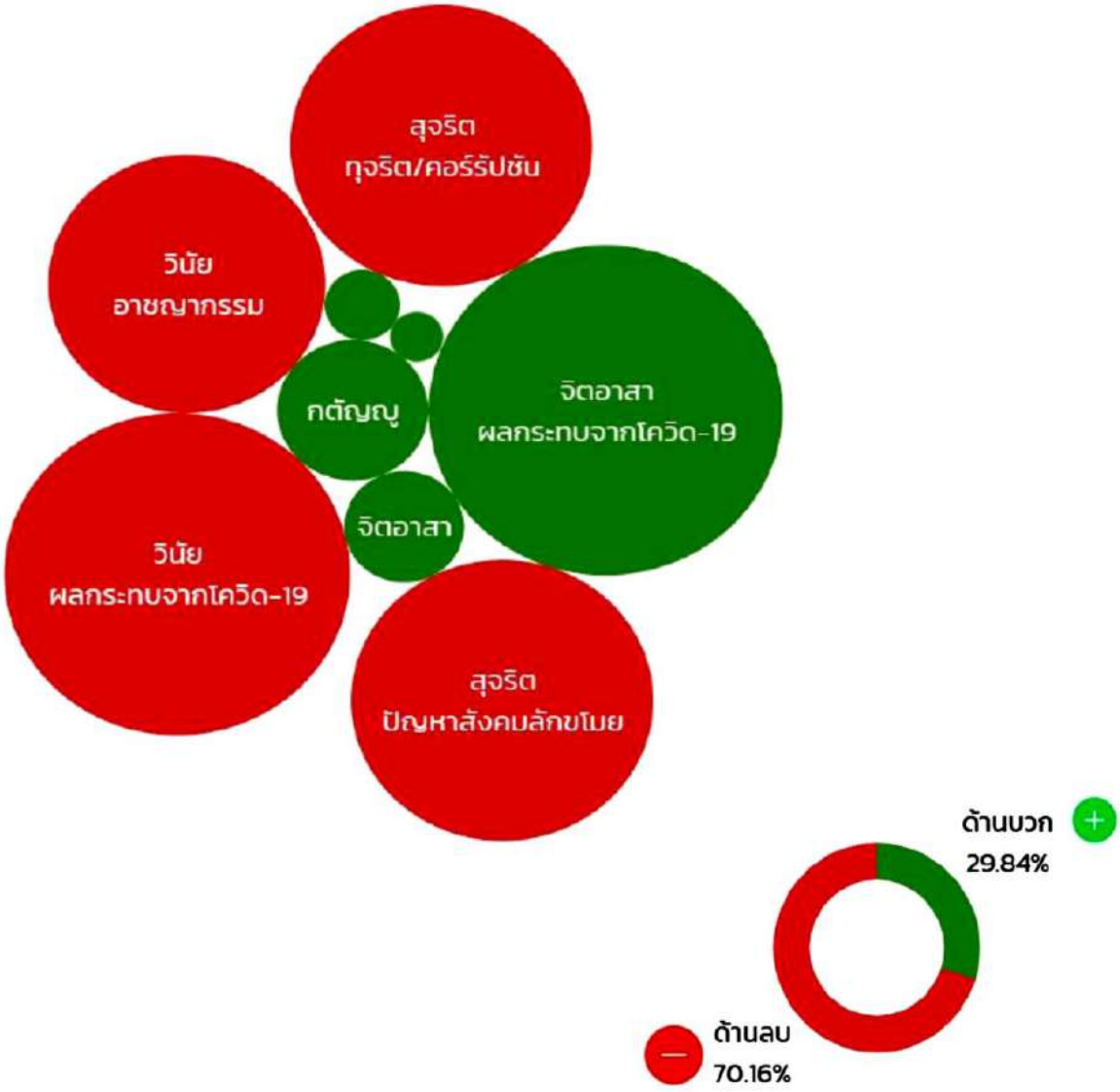

แผนภาพที่ ๓ คุณธรรมที่เกิดขึ้นในเดือนมกราคม-กรกฎาคม ๒๕๖๔ การรายงานจากระบบรายงานสถานการณ์ข่าวคุณธรรม (E-Monitoring) เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔

๓.๒ สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมกระทรวงสาธารณสุข

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ได้ทำการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมในกระทรวงสาธารณสุข คุณธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริม สถานการณ์ด้านคุณธรรมระดับหน่วยงาน คุณธรรมที่ควรปลูกฝังแก่บุคลากรใหม่ คุณธรรมที่ควรยึดถือร่วมกัน และคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร จากบุคลากรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และระดับหน่วยงาน จำนวน ๔๒,๙๔๘ คน สรุปดังนี้

๑. ระดับกระทรวงสาธารณสุข

๑.๑ ปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมในระดับกระทรวงสาธารณสุข อันดับแรก คือ ปัญหาจิตสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม และปัญหาความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ๒.๖๐ รองลงมา คือ ปัญหาคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยมีสัมมาคารวะ ไม่เคารพผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๕ และปัญหาขาดความสามัคคี มีความขัดแย้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๔ ตามลำดับ (จากคะแนนเต็ม ๕ คะแนน)

๑.๒ คุณธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมในกระทรวงสาธารณสุข อันดับแรกคือ ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องต่อหน้าที่ และต่อบุคคลทั่วไป ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๘ รองลงมาคือ ประพฤติตนด้วยความไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๔ และความมีวินัยทั้งต่อตนเองและต่อองค์กร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๑ ตามลำดับ (จากคะแนนเต็ม ๕ คะแนน)

๑.๓ คุณธรรมที่บุคลากรใหม่ของกระทรวงสาธารณสุข ควรได้รับการปลูกฝังมากที่สุด ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย จำนวน ๒๓,๙๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗๒ รองลงมา ได้แก่ ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน จำนวน ๒๒,๘๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๑ และความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน ๒๒,๖๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๓ ตามลำดับ

จากผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในกระทรวงสาธารณสุข จะเห็นได้ว่าปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมในภาพรวมของกระทรวงสาธารณสุข ที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาจิตสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน จึงคาดได้ว่าคุณธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในกระทรวงสาธารณสุข จะต้องเป็นคุณธรรมที่สามารถแก้ไขปัญหาคุณธรรมข้างต้นให้หมดไปจากกระทรวงสาธารณสุขได้ ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า คุณธรรมที่บุคลากรเห็นว่าต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นมากที่สุด และคุณธรรมที่บุคลากรใหม่ของกระทรวงสาธารณสุข ควรได้รับการปลูกฝังมากที่สุด มีความสอดคล้องกับปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมในภาพรวมของกระทรวงสาธารณสุขในลักษณะดังกล่าวจริง กล่าวคือ คุณธรรมที่บุคลากรเห็นว่าต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นมากที่สุด ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องต่อหน้าที่ และต่อบุคคลทั่วไป และประพฤติตนด้วยความไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ และคุณธรรมที่บุคลากรใหม่ของกระทรวงสาธารณสุขควรได้รับการปลูกฝังมากที่สุด คือ ความมีระเบียบวินัย ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และความซื่อสัตย์สุจริต

๒. ระดับหน่วยงาน

๒.๑ สถานการณ์คุณธรรมระดับหน่วยงานที่เป็นประเด็นปัญหามากที่สุด ได้แก่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จำนวน ๗,๖๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๗๘ รองลงมาคือ ขาดระเบียบวินัย จำนวน ๖,๕๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๓ และขาดความมีน้ำใจ / เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำนวน ๕,๕๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๒ ตามลำดับ

๒.๒ คุณลักษณะทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารองค์กรที่พึงประสงค์มากที่สุด ได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน ๒๘,๒๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๑๗ รองลงมา คือ เป็นแบบอย่างที่ดีในการรับผิดชอบต่อตนเองและองค์กร จำนวน ๒๗,๖๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘๕ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว จำนวน ๒๔,๔๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๘

๒.๓ คุณธรรมที่คนในองค์กรควรยึดถือในการอยู่ร่วมกันมากที่สุด ได้แก่ ความมีน้ำใจ / เอื้อเฟื้อต่อกัน จำนวน ๒๖,๐๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘๕ รองลงมา คือ ความมีวินัยเคารพในกติกา จำนวน ๒๕,๖๕๙ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๖๑ และความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน จำนวน ๒๕,๑๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๒ ตามลำดับ

๒.๔ ประเด็นการส่งเสริมคุณธรรมที่หน่วยงานมีการรณรงค์ให้เกิดขึ้นในสังคมมากที่สุด ได้แก่ คุณธรรมจิตอาสา จำนวน ๒๐,๕๔๓ คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๘๓ รองลงมา คือ คุณธรรมวินัย จำนวน ๑๐,๕๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖๑ คุณธรรมสุจริต จำนวน ๖,๖๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๒ และคุณธรรมพอเพียง จำนวน ๕,๒๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๔

๒.๕ กลุ่มเป้าหมายที่ต้องทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ ส่งเสริม หรือพัฒนาคุณธรรมของหน่วยงาน ได้แก่ สมาชิกภายในองค์กร จำนวน ๒๗,๗๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๕๒ รองลงมา ได้แก่ ภาคีเครือข่าย / ชุมชน จำนวน ๘,๐๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗๖ และประชาชนทั่วไป จำนวน ๗,๑๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๒

จากผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในกระทรวงสาธารณสุข จะเห็นได้ว่า สถานการณ์คุณธรรมระดับหน่วยงานที่เป็นประเด็นปัญหามากที่สุด ได้แก่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ขาดระเบียบวินัย และขาดความมีน้ำใจ / เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จึงคาดได้ว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความคาดหวังให้ผู้บริหาร และบุคลากรในหน่วยงาน มีคุณธรรมที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาด้านคุณธรรมของหน่วยงาน ซึ่งผลการสำรวจชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะทางด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ผู้ปฏิบัติงานคาดหวังจากผู้บริหาร คือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแบบอย่างที่ดีในการรับผิดชอบต่อตนเองและองค์กร และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ขณะเดียวกันคุณธรรมที่คนในองค์กรควรยึดถือในการอยู่ร่วมกันมากที่สุด ได้แก่ ความมีน้ำใจ / เอื้อเฟื้อต่อกัน ความมีวินัย เคารพในกติกา และความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน ทั้งนี้ ปัจจุบัน หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มุ่งรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมจิตอาสา มากที่สุด รองลงมา คือ คุณธรรมวินัย คุณธรรมสุจริต และคุณธรรมพอเพียง ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ต้องทำกิจกรรมดังกล่าวของหน่วยงานโดยส่วนใหญ่ ได้แก่ สมาชิกภายในองค์กร

ผลสำรวจสถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมของกระทรวงสาธารณสุขข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงทิศทางการส่งเสริมคุณธรรมที่กระทรวงสาธารณสุขควรมุ่งส่งเสริม ได้แก่ คุณธรรมจิตอาสา คุณธรรมสุจริต และคุณธรรมวินัย โดยใช้คุณธรรมพอเพียง เป็นรากฐานสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมดังกล่าว สอดคล้องกับทิศทางการส่งเสริมคุณธรรมในระดับชาติ และกระทรวงสาธารณสุขได้มุ่งส่งเสริมคุณธรรมดังกล่าวผ่านกลไกต่าง ๆ คือ กำหนดเป็นตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการระดับหน่วยงาน และชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค โดยกำหนดให้หน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ต้องดำเนินการเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ภายใต้การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสังกัด ตามหลักการ “ระเบิดจากข้างใน” และ “คุณธรรมนำการพัฒนา”

๓.๓ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (Strength Weakness Opportunity and Threat Analysis : SWOT Analysis) เพื่อกรองและพิจารณาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาจุดแข็งที่ควรเสริมสร้างความเข้มแข็ง และจุดอ่อนที่ควรต้องปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่มีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข อีกทั้งเพื่อหากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการรับมือกับสภาพแวดล้อมเชิงลบและแสวงหาโอกาสจากสภาพแวดล้อมเชิงบวก เพื่อให้การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เกิดผลที่ดีกว่า

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข ในระยะ ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำหลักการ McKinsey’s 7S Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรออกเป็น ๗ กลุ่มตัวแปร ประกอบด้วย

๑. S-Strategy	ตัวแปรด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ในการปฏิบัติ
๒. S-Structure	ตัวแปรด้านโครงสร้างในการปฏิบัติ
๓. S-Style	ตัวแปรด้านรูปแบบการบริหารในการปฏิบัติ
๔. S-System	ตัวแปรด้านระบบการในการปฏิบัติ
๕. S-Staff	ตัวแปรด้านบุคลากรในการปฏิบัติ
๖. S-Skill	ตัวแปรด้านทักษะและองค์ความรู้ในการปฏิบัติ
๗. S-Shared value	ตัวแปรเรื่องค่านิยมร่วมในการปฏิบัติ

ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ได้วิเคราะห์โดยนำหลักการ PEST+ Model ซึ่งประกอบด้วย ๗ มิติ ดังนี้

๑. P-Political	มิติทางการเมือง เช่น ระบบการเมือง รูปแบบการปกครอง
๒. E-Economic	มิติทางเศรษฐกิจ เช่น การค้า การลงทุน การดำเนินธุรกิจ สภาพเศรษฐกิจ
๓. S-Social	มิติทางสังคม เช่น วิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา
๔. T-Technology	มิติทางเทคโนโลยี เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรมต่าง ๆ
๕. L-Legal	มิติทางกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ กฎหมาย / ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
๖. I–International	มิติทางด้านต่างประเทศ เช่น ข้อกำหนดของสากล ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๗. G-Government	มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล ระบบราชการ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิด

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็น **“จุดแข็ง”** ของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวง-สาธารณสุข มีดังนี้

๑. ด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ (Strategy)

๑.๑ สังคมกระทรวงสาธารณสุข ยึดเหนี่ยว ๓ สถาบันหลักคือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคลากรสาธารณสุขให้เกาะเกี่ยวอย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง

๑.๒ กระทรวงสาธารณสุข นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในรัชกาลที่ ๙ และทุกรัชกาล มาเป็นหลักในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิตของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข บนพื้นฐานของความพอประมาณ ลดความโลภและการเบียดเบียนผู้อื่น และนำคุณธรรมที่พึงประสงค์ ๕ ประการ มาใช้เป็นหลักในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิตของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุขอีกด้วย อันประกอบด้วย คุณธรรมพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

๑.๓ ผู้บริหารสูงสุดมีการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่สอดคล้องไปกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

๑.๔ การปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของกระทรวงสาธารณสุข มียุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นเครื่องมือที่ถูกนำไปใช้เป็นกรอบชี้นำในการจัดทำแผนในส่วนราชการทุกระดับ ได้แก่ ส่วนราชการระดับกรม ทั้งราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาค หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ ส่งผลให้การปฏิบัติองคาพยพในทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีเป้าหมายเพื่อการบรรลุเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๑.๕ กระทรวงสาธารณสุข มีภาคเครือข่ายด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ทั้งในราชการบริหารส่วนกลาง และราชการบริหารส่วนภูมิภาค อันประกอบด้วย ส่วนราชการระดับกรม หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ ตลอดจน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ / โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน ทุกแห่ง

๑.๖ เสริมสร้างระบบคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุขให้เข้มแข็ง บนฐานคิดการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติ ประโยชน์ของส่วนรวม เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health)

๑.๗ บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ร่วมขับเคลื่อนค่านิยม “MOPH” โดยมุ่งหวังว่าเมื่อค่านิยม “MOPH” ฝังอยู่ในจิตวิญญาณของบุคลากรสาธารณสุขทุกคน ไม่ว่าเป้าหมายการทำงานจะเป็นอย่างไรก็จะประสบความสำเร็จเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีและยั่งยืน

๒. ด้านโครงสร้าง (Structure)

๒.๑ มีศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรมและคุ้มครองจริยธรรม มีความพร้อมในด้านของบุคลากร

๒.๒ มีคณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการ ที่มีหน้าที่และอำนาจตามข้อ ๗ ของข้อกำหนดว่าด้วยกระบวนการรักษาจริยธรรม : กลไกและการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๓ ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนมีประกาศแต่งตั้ง ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๐๑๙/ว ๒๒ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๔ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาและการแต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรม

๒.๓ มีการขยายโครงสร้าง / ขอบเขตงานไปยังส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ ทำให้การปฏิบัติภารกิจงานถูกกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ไม่กระจุกตัวอยู่แต่ส่วนกลาง ส่งผลให้การส่งเสริมคุณธรรมและคุ้มครองจริยธรรม เกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับพื้นที่มากยิ่งขึ้น

๒.๔ มีโครงสร้างภายในที่รองรับภารกิจงานกระจายในระดับพื้นที่ ส่งผลดีต่อการปฏิบัติภารกิจงานด้านส่งเสริมคุณธรรมและคุ้มครองจริยธรรมมากยิ่งขึ้น

๓. ด้านรูปแบบ (Style)

๓.๑ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน เป็นแบบอย่างในการยึดถือค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ที่สามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ประกอบด้วย ซื่อสัตย์ สามัคคี มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ โปร่งใส มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และกล้าหาญทำในสิ่งที่ถูกต้อง

๓.๒ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน มีการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่สอดคล้องไปกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ ในทุกระดับ

๓.๓ ผู้บริหารระดับสูงทั้งฝ่ายการเมือง และฝ่ายพลเรือน ประกาศนโยบายขับเคลื่อนการบริหารงานที่โปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชน ประชาชนมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

๓.๔ มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนอื่น ๆ ในรูปแบบของความร่วมมือส่งผลให้การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นำไปสู่การปฏิบัติที่มีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๔. ด้านระบบ (System)

๔.๑ กระทรวงสาธารณสุข กำหนดให้ส่วนราชการระดับกรม หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ และกำหนดให้มีชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ / โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน ทุกแห่ง โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่เชื่อมโยงไปสู่แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔.๒ มีระบบกลไกในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของส่วนราชการระดับกรม หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ ผ่านเกณฑ์การประเมินองค์กร ชุมชน อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔.๓ มีระบบกลไกในการส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ / โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน ทุกแห่ง ผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (MOPH Integrity and Transparency Assessment : MOPH ITA) โดยใช้กลไกชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔.๔ มีระบบกลไกในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนกลาง ผ่านตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มิติภายใน (มิติการพัฒนาองค์การ) ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔.๕ มีการสร้างนวัตกรรมการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมเชิงระบบเพื่อเผยแพร่และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดขยายผลไปสู่หน่วยงานอื่นได้ในรูปแบบตลาดนัดคุณธรรม ตลาดนัดคุณธรรมดิจิทัลแฟลตฟอร์ม (MOPH Moral Market Digital Platform) ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงคุณธรรม จริยธรรม คนในองค์กรมีความสุข มีคุณภาพ มีคุณธรรมเชิงประจักษ์ และมีองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับองค์กรอื่นได้

๔.๖ มีระบบการยกย่อง เชิดชู บุคลากรที่ทำความดีจนเป็นแบบอย่างได้ และ / หรือ หน่วยงานที่ดำเนินการเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ และเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น

๔.๗ มีระบบการติดตามประเมินผลสำเร็จ เพื่อทบทวน ปรับปรุงแผนส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงาน แผนส่งเสริมคุณธรรมภายใต้กลไกชมรมจริยธรรม ให้มีคุณภาพและบรรลุคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด ตลอดจนมีผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมตามแผนส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงาน แผนส่งเสริมคุณธรรมภายใต้กลไกชมรมจริยธรรมที่กำหนดไว้เพิ่มมากขึ้น และพฤติกรรมของคนในองค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงประจักษ์เพิ่มมากขึ้น

๕. ด้านบุคลากร (Staff)

๕.๑ มีอัตรากำลังที่คัดเลือกจากความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ที่เหมาะสมกับงาน ส่งผลให้การปฏิบัติภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีความพร้อมในด้านจำนวนของบุคลากรมากยิ่งขึ้น

๕.๒ ปลูกฝังบุคลากรในสังกัด ด้วยการเสริมสร้างระบบฐานคิดการยึดถือประโยชน์ของเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน สร้างระบบคิด “แก้ทุจริต ต้องคิดเป็น” (Digital Thinking) และ “แก้ทุจริต ต้องคิดแยกแยะ” (Digital Thinking) คุณธรรมเชิงสัมพัทธ์ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบระดับคุณธรรม และความขัดแย้งเชิงคุณธรรม นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health)

๕.๓ ระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล มีการกำหนดหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไว้สำหรับการฝึกอบรม / สัมมนา / การเรียนการสอนสำหรับบุคลากรในสังกัดกระทรวงทุกสายงานที่เข้าปฏิบัติงานใหม่

๕.๔ มีการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในหลักสูตรผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง

๖. ด้านทักษะ (Skill)

๖.๑ บุคลากรที่ปฏิบัติภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และมีทักษะที่เป็นสหวิชาชีพ ทำให้สามารถนำความรู้สหวิชาเหล่านั้นมาใช้เพื่อปฏิบัติภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายของงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในระดับประเทศได้ดียิ่งขึ้น

๖.๒ บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข มีวิธีคิดในเชิงตรรกะ สามารถวิเคราะห์แยกแยะเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน และเรื่องทุจริตได้อย่างอัตโนมัติ

๗. ด้านค่านิยม (Shared Value)

๗.๑ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน ยึดถือค่านิยม คือ ซื่อสัตย์ สามัคคี มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ โปร่งใส มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และกล้าหาญทำในสิ่งที่ถูกต้อง

๗.๒ กระทรวงสาธารณสุข มีค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานที่สำคัญร่วมกันเสริมสร้างระบบคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุขให้เข้มแข็ง บนฐานคิดการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ส่งผลดีต่อการดำเนินงานด้านงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขที่มีร่วมกัน

๗.๓ บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขมีค่านิยมร่วมคือ “MOPH” มุ่งให้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข เป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า และมีความสุข

Mastery

ฝึกฝนตนเองให้มีศักยภาพสูงสุด (ควบคุมตนเองให้ทำงาน คิด พูด อย่างมีสติ ใช้กิริยาวาจาเหมาะสม) มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรม รักการเรียนรู้ ค้นหาความรู้สม่ำเสมอ มีวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ

Originality

สร้างสรรค์นวัตกรรม สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อระบบสุขภาพ

People Centered

ยึดประชาชนเป็นที่ตั้ง เป็นศูนย์กลางในการทำงาน

Humility

มีความอ่อนน้อมถ่อมตน การเคารพผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รู้แพ้รู้ชนะ เปิดรับฟังความเห็นต่าง จัดการความขัดแย้งด้วยวิธีสร้างสรรค์ ช่วยผู้อื่นแก้ปัญหาในยามคับขัน

๗.๔ ยึดถือคุณธรรมเป้าหมาย ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู ที่สอดคล้องไปกับแผนปฏิบัติการด้านการด้านส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็น **“จุดอ่อน”** ของการส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. ด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ (Strategy)

๑.๑ ขาดงบประมาณด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะแผนงานบูรณาการ

๑.๒ ความอ่อนแอในเชิงวัฒนธรรมและการใช้วิถีชีวิตแบบไทย ๆ ตามการไหลบ่าของกระแสสังคม อันเนื่องมาจากลักษณะสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปในโลกยุคดิจิทัล ขาดการกล่อมเกลาทางสังคม การหล่อหลอมทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ความอ่อนแอทางวัฒนธรรมที่ขาดจุดยืน ขาดการใคร่ครวญในการรับหรือไม่รับสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบ เกิดความสับสนในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและพึงประสงค์

๑.๓ ระบบอุปถัมภ์ที่แผ่กระจายในวงกว้างในสังคมไทยและสังคมกระทรวงสาธารณสุข เป็นปัญหาและความอ่อนแอในเชิงระบบคิด วัฒนธรรม ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในมิติต่าง ๆ

๒. ด้านโครงสร้าง (Structure)

๒.๑ การขยายโครงสร้าง / หน้าที่การปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ไปยังราชการส่วนภูมิภาค ยังขาดแคลนทรัพยากรที่สำคัญ โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับพื้นที่นั้นอาจยังไม่สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ของการขยายโครงสร้าง / หน้าที่ เท่าที่ควรจะเป็น

๒.๒ ผู้รับผิดชอบงานตามโครงสร้าง / หน้าที่ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีการปรับเปลี่ยนบ่อยครั้งจนเป็นอุปสรรคในการทำงาน

๒.๓ โครงสร้างการบริหารจัดการขององค์กรขาดการเชื่อมโยงระหว่างฐานรากและระดับนโยบาย และเป็นโครงสร้างการบริหารจัดการที่ไม่ชัดเจน ทำให้ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในองค์กรไม่แน่นแฟ้นและเกิดความอ่อนแอ ส่งผลให้ขาดระเบียบกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติที่ชัดเจน

๓. ด้านรูปแบบ (Style)

๓.๑ มีการปรับเปลี่ยนผู้บริหาร / หัวหน้างาน ทำให้นโยบายและทิศทางการดำเนินงานขาดความชัดเจน บางหน่วยงานมีลักษณะเป็นการทำพอเป็นพิธีเพียงเพื่อรักษาภาพลักษณ์ ยังไม่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงคุณธรรม จริยธรรม คนในองค์กรมีความสุข มีคุณภาพ มีคุณธรรมเชิงประจักษ์

๓.๒ ผู้บริหาร / หัวหน้างาน / ผู้ปฏิบัติงานบางคน ยังมีวิธีคิดที่ไม่สามารถแยกแยะเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมได้

๔. ด้านระบบ (System)

๔.๑ ระบบการทำงานที่ยังคงมีขั้นตอนที่สับสนและมีความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน เช่น ระบบคณะกรรมการ ระบบคณะอนุกรรมการ ระบบคณะทำงาน เป็นต้น ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน อีกทั้งการบริหารงานยังมีการปรับเปลี่ยนบ่อยครั้ง ขาดทิศทางที่ชัดเจน จนเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

๔.๒ ในทางปฏิบัติระบบการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม ยังมีความแยกส่วนกับการส่งเสริมคุณธรรมเชิงบวก ตามแผนปฏิบัติการด้านการด้านส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) แม้ว่าในเชิงนโยบายจะเป็นการบูรณาการแล้วก็ตาม

๔.๓ ระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และบทลงโทษ ยังมีความล่าช้าในกระบวนการสอบสวนหาข้อเท็จจริง ส่งผลให้ภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การดำเนินการด้านวินัย (ทั้งวินัยเชิงบวกและวินัยเชิงลบ) อาจยังไม่ประสบความสำเร็จตามความคาดหวังของสังคม ส่งผลทางลบต่อภาพลักษณ์ของกระทรวงสาธารณสุข

๕. ด้านบุคลากร (Staff)

๕.๑ ขาดอัตรากำลังทรัพยากรบุคคล ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับภูมิภาคยังไม่สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการขยายโครงสร้าง / หน้าที่ เท่าที่ควรจะเป็น

๕.๒ บุคลากรยังขาดองค์ความรู้ในเชิงลึกสำหรับการทำความเข้าใจกับเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

๕.๓ บุคลากรบางคน ยังมีวิธีคิดที่ไม่สามารถแยกแยะเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมได้

๖. ทักษะ (Skill)

๖.๑ การขาดการประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานของรัฐ ด้านบุคลากรในบทบาทหน้าที่ และงบประมาณการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม ตลอดจนขาดการติดตามประเมินผลด้านประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่และการใช้งบประมาณ

๖.๒ การขาดกระบวนการการมีส่วนร่วมหรือกระบวนการการตัดสินใจที่ต้องใช้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทำให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างเชื่องชา เนื่องจากงานส่งเสริมคุณธรรมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างมาก

๗. ด้านค่านิยม (Shared Value)

๗.๑ ค่านิยมร่วมคือ “MOPH” มุ่งให้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขเป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า และมีความสุข นั้น ยังขาดการการสื่อสารต่อสังคมให้เกิดการตื่นตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ค่านิยมร่วม “MOPH” ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อสังคมในวงกว้างเท่าที่ควร

๗.๒ ค่านิยมระบบอุปถัมภ์ที่แผ่กระจายในวงกว้างในสังคมไทยและสังคมกระทรวงสาธารณสุข ยังคงเป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในมิติต่าง ๆ

๗.๓ ค่านิยมในนโยบายและทิศทางการดำเนินงานขาดความชัดเจน บางหน่วยงานมีลักษณะเป็นการทำพอเป็นพิธีเพียงเพื่อรักษาภาพลักษณ์ยังไม่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงคุณธรรม จริยธรรมคนในองค์กรมีความสุข มีคุณภาพ มีคุณธรรมเชิงประจักษ์

สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น **“โอกาส”** ของการส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. มิติทางการเมือง (Political)

๑.๑ รัฐบาลประกาศให้การส่งเสริมคุณธรรมเป็นวาระแห่งชาติ และมีการกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย

๑.๒ ข้าราชการการเมืองทุกตำแหน่งทุกระดับในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้ความสำคัญ เปิดโอกาสและเข้ามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การกำหนดนโยบายที่สำคัญ ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินการที่เกี่ยวเนื่องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผ่านการกำหนดมาตรการที่สำคัญ

๒. มิติทางเศรษฐกิจ (Economic)

ให้ความสำคัญกับข้อมูลการจัดอันดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) และการดำเนินการตามมาตรฐานสากลในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งแนวโน้มของการลงทุนข้ามชาติจะเป็นทศวรรษแห่งเอเชีย จะเน้นเรื่องความโปร่งใสและการแก้ไขปัญหาความล่าช้า (Red Tape) เป็นต้น

๓. มิติทางสังคม (Social)

๓.๑ มีการส่งเสริม สนับสนุน ภาคีเครือข่ายในภาคส่วนต่าง ๆ ให้ร่วมกันส่งเสริมคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ผู้ประกอบการยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยา องค์กรต่อต้านการคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ฯลฯ มุ่งเน้นกระแสของสังคมที่แสดงถึงความต้องการที่จะเห็นภาพของการส่งเสริมคุณธรรมที่เป็นรูปธรรมและชัดเจน โดยใช้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม

๓.๒ มีทุนทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในส่วนที่ได้จากการสั่งสมและการต่อยอดสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน รวมถึงการรวมตัวของคนที่มีคุณภาพเพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม บนพื้นฐานของความไว้เนื้อเชื่อใจ สายใยแห่งความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงาม ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนภูมิปัญญา และทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งหากนำมาพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมแล้ว จะเป็นโอกาสและปัจจัยในการส่งเสริมคุณธรรม การพัฒนาประเทศ สังคมให้สมดุลและยั่งยืน

๔. มิติทางเทคโนโลยี (Technology)

๔.๑ มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนา เผยแพร่ และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดขยายผลไปสู่หน่วยงานอื่นได้ในรูปแบบตลาดนัดคุณธรรมดิจิทัลแฟลตฟอร์ม (MOPH Moral Market Digital Platform) ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงคุณธรรม จริยธรรม คนในองค์กรมีความสุข มีคุณภาพ มีคุณธรรมเชิงประจักษ์ และมีองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับองค์กรอื่นได้

๔.๒ มีกระบวนการสื่อสารที่มีความทันสมัย โดยผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้สามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างคล่องตัว รวดเร็ว รับรู้ได้ในวงกว้าง

๕. มิติทางกฎหมาย (Legal)

๕.๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ว่าเพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมในสังคมไทย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบนี้ โดยกำหนด คุณธรรม หมายความว่า สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประคับประคองใจให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป ใฝ่ความดี เป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่ดีมีความสงบเย็นภายใน และเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย และจริยธรรม หมายความว่า กรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุข ความรักสามัคคี ความอบอุ่น มั่นคง และปลอดภัยในการดำรงชีวิต

โดยกำหนดให้มี “ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ” ทำหน้าที่เสนอแผนแม่บทการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยต่อคณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นเกี่ยวกับนโยบาย แก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรี ประสานนโยบายและแผนเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานของภาคส่วนต่าง ๆ ตลอดจนพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย รวมทั้งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายมีองค์ประกอบของคณะกรรมการโดยนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่จัดทำแผนแม่บทการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยเสนอคณะกรรมการส่งเสริมจัดทำและประสานแผนปฏิบัติการฯ ร่วมกับหน่วยงานของรัฐและส่วนงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมและพัฒนาเครือข่าย และประสานติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผน ตลอดจนปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่คณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๕.๒ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริม คุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม แห่งชาติในปัจจุบัน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบนี้ โดยให้กรมการศาสนาทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

๕.๓ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ วรรคสาม บัญญัติให้ “รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว” และมาตรา ๒๕๘ ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (๔) บัญญัติว่า “ให้มีการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ และสามารถเจริญก้าวหน้าได้ตามความสามารถ และผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง โดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา”

๕.๔ มาตรา ๕ มาตรฐานทางจริยธรรม คือ หลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย (๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๒) ซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ (๓) กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม (๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและมีจิตสาธารณะ (๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน (๖) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ และ (๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

อีกทั้งยังมีการกำหนดให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรมที่มีมาตรฐานจริยธรรมข้างต้นเป็นหลักสำคัญ สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในความรับผิดชอบ (มาตรา ๖) ให้มีคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรมคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.ม.จ.” มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ (มาตรา ๘) กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาจริยธรรมประจำหน่วยงานของรัฐ ในการนี้อาจมอบหมายให้ส่วนงานที่มีหน้าที่และภารกิจในด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล หรือที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล หรือ คณะกรรมการและกลุ่มงานจริยธรรมประจำหน่วยงานของรัฐที่มีอยู่แล้วเป็นผู้รับผิดชอบก็ได้ (มาตรา ๑๙)

๕.๕ มียุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อเป็นกรอบและกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินการรักษาจริยธรรมและส่งเสริม พัฒนาจริยธรรมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยองค์กรกลางบริหารงานบุคคล (ตามมาตรา ๓ และมาตรา ๒๐ ของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒) และหน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรม ภายในระยะเวลา ๕ ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐ และเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนระบบราชการและองค์กรภาครัฐให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการพัฒนาชาติระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

อีกทั้งยังเป็นภารกิจที่มีความสำคัญและเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ และงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๖. มิติทางด้านต่างประเทศ (International)

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศซึ่งเป็นเพื่อนบ้านและมีพรมแดนติดต่อกันมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน มีทุนทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในส่วนที่ได้จากการสั่งสมและการต่อยอดสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน รวมถึงการรวมตัวของคนที่มีคุณภาพเพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมบนพื้นฐานของความไว้เนื้อเชื่อใจ สายใยแห่งความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงาม ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งหากนำมาพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมแล้วจะเป็นโอกาสและปัจจัยในการส่งเสริมคุณธรรม การพัฒนาประเทศ และสังคมให้สมดุลและยั่งยืน

๗. มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล / ระบบราชการ (Government)

๗.๑ นโยบายของรัฐบาลมีความต้องการส่งเสริมภาพลักษณ์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกประเทศ และให้ความสำคัญต่อการการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยอาศัยการปฏิรูปและบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วนปฏิบัติมาตรการและกลไกการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่มีการพัฒนารูปแบบให้มีความสอดคล้องกับบริบทสภาพปัญหาของสังคมไทยที่เกิดขึ้น

๗.๒ แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๑๓ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการพัฒนาจิตใจ ปัญญา และการพัฒนาประเทศ มรดกทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ที่ดีงามของชาติ การส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาเพื่อสุขภาพ พร้อมนำมาใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความเป็นเลิศ การส่งเสริมการมีงานทำ การคุ้มครองแรงงานให้มีความปลอดภัย สุขอนามัย รายได้สวัสดิการที่ดี การประกันสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านความมั่นคง สุขภาพ และปัจจัยในการดำรงชีวิต แต่ละมิติล้วนมีความเชื่อมโยงกันและสามารถทำให้เกิดการหลอมรวมนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาคนในชาติให้มีความเข้มแข็ง บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่พอเพียงแต่มีความเข้มแข็งมั่นคงโดยมี “วัฒนธรรม” เป็นพื้นฐานของการสะท้อนความเป็นชาติ ที่ต้องผสานกับความเข้าใจในอิทธิพลและบริบทของกระแสโลกเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งสองส่วน อีกทั้งยังรวมถึงการสร้างสังคมบนฐานของคุณธรรมจริยธรรม ร่วมกับ “กีฬาและการออกกำลังกาย” ที่จะช่วยสร้างผลลัพธ์สำคัญสองส่วนคือ สุขภาพที่ดีและการสร้างทัศนคติพึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความเคารพ (Respect) ทั้งต่อผู้อื่น ตนเอง และกฎกติกาของสังคม ด้านมิตรภาพ (Friendship Excellence) ที่ทลายขีดจำกัดของมนุษย์ ภายใต้แนวคิด “เร็วขึ้น สูงขึ้น แข็งแรงขึ้น” และเรื่อง “แรงงาน” คือ การพัฒนากำลังแรงงาน (Supply) ให้มีคุณภาพ และมีความสามารถเป็นผู้ประกอบการเองเพื่อสร้างผลผลิตให้ประเทศและนำมาซึ่งความมั่นคงทั้งของตนเอง สังคม ร่วมกับ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” เพื่อเป็นการเติมเต็มการพัฒนาและส่งเสริมในมิติอื่น ๆ สำหรับคนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดในทุกภาคส่วนและในทุกพื้นที่ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดมีความสุขของแต่ละคนมีสมรรถนะสอดรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ เตรียมความพร้อม

สู่ความเป็นเลิศ นำไปสู่การเติบโตและสร้างความมั่นคงในชีวิตได้อย่างยั่งยืน สามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและสังคม จนวาระสุดท้ายของชีวิตเพื่อเป็นภาระแก่สังคมและครอบครัวด้วย และระยะเวลาสั้นที่สุดที่ต้องอาศัยผู้อื่นค้ำจุนดูแล มีเป้าหมายรวมคือ ประเทศชาติมั่นคงประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน

๗.๓ การเปลี่ยนแปลงประเทศไปสู่ “โมเดลประเทศไทย ๔.๐ : สร้างความเข้มแข็งจากภายในเชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยสู่โลก” หากย้อนหลังไปในอดีต ประเทศไทยมีการปรับโมเดลเศรษฐกิจจาก “โมเดลประเทศไทย ๑.๐” ที่เน้นภาคเกษตร ไปสู่ “โมเดลประเทศไทย ๒.๐” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบาและก้าวสู่ “โมเดลประเทศไทย ๓.๐” ในปัจจุบันที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่ง และความไม่สมดุลในการพัฒนากับดักเหล่านี้ เป็นประเด็นที่ท้าทายของรัฐบาลในการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อก้าวข้าม “ประเทศไทย ๓.๐” ไปสู่ “ประเทศไทย ๔.๐” ซึ่งรัฐบาลต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” กล่าวคือ ในปัจจุบันเรายังติดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำมาก” ได้น้อย” จึงต้องปรับเปลี่ยนเป็น “ทำน้อย ได้มาก” หมายถึง การขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อยใน ๓ มิติ ได้แก่ (๑) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” (๒) เปลี่ยนจากขับเคลื่อนประเทศด้วยอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และ (๓) เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น ซึ่งโมเดลประเทศไทย ๔.๐ จึงเป็นการพัฒนาและเป็นจุดเริ่มต้นของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น **"อุปสรรค"** ของการส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. มิติทางการเมือง (Political)

๑.๑ นักการเมืองที่มุ่งเข้ามาหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง ระบบอุปถัมภ์ที่แผ่กระจายในวงกว้างในสังคมไทยและสังคมกระทรวงสาธารณสุข เป็นปัญหาและความอ่อนแอในเชิงระบบคิด วัฒนธรรมต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในมิติต่าง ๆ

๑.๒ ปัญหาความขัดแย้ง ความแตกแยกทางการเมือง ปัญหาทางเศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการให้ความสำคัญกับเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงามในสังคมไทย

๒. มิติทางเศรษฐกิจ (Economic)

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศเปิดเสรีทางการค้า ทำให้เผชิญกับปัญหาที่ตามมากับธุรกิจประเภทกิจการข้ามชาติ ซึ่งบางครั้งเข้ามาด้วยอิทธิพลก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตในส่วนต่าง ๆ เกิดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เกิดปัญหาการฟอกเงิน ฯลฯ ตามมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ นโยบายการดำเนินงานทางการค้าที่ผูกขาดตลาดและกีดกันทางการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลให้

ภาคธุรกิจเอกชนมีค่านิยมในการให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อมุ่งหวังให้อำนวยความสะดวกกับตนเอง และเกิดปัญหาอาชญากรรมปกขาวในภาคธุรกิจเกิดการทุจริตใหญ่ ๆ และการให้เล็ก ๆ เช่น ส่วยรายวัน กลายเป็นเรื่องแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ให้กับผู้รับ

๒.๒ สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ถดถอยอย่างต่อเนื่อง ค่าครองชีพสูง เจ้าหน้าที่ของรัฐมีระบบคิดที่เปลี่ยนแปลงไป ทำการทุจริตโดยการหาโอกาสจากช่องโหว่จากการปฏิบัติงานเพื่อกระทำการทุจริต

๓. มิติทางสังคม (Social)

๓.๑ บริบทสังคมไทยที่ยังไม่เอื้อต่อการปฏิรูป พัฒนา และเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เนื่องจากสังคมไทยมีวัฒนธรรมยอมรับระบบอุปถัมภ์ เครือญาติ พวกพ้อง รอมชอม และประชาชนยังขาดค่านิยมร่วมในการร่วมต้านทุจริต และมีระบบคิดที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ประโยชน์สาธารณะ หรือประโยชน์ของชาติบ้านเมือง

๓.๒ กระแสบริโภคนิยม และการโฆษณาชวนเชื่อ กำลังเป็นกระแสที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมของคนในสังคมไทย

๓.๓ กระแสการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่สังคมไทยทางสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยมากขึ้นทำให้รากเหง้าความเป็นไทยหลายประการได้รับผลกระทบถูกลดคุณค่าลงและถูกเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยกำลังถูกกลืนจากค่านิยมตะวันตก ส่งผลให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ต่างยึดติดกับค่านิยมของต่างชาติ แล้วละเลยความเป็นไทย

๔. มิติทางเทคโนโลยี (Technology)

๔.๑ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศในภาวะสังคมปัจจุบันแม้จะมีผลกระทบในเชิงบวกในเรื่องความสะดวกสบาย แต่อาจจะส่งผลกระทบเชิงลบต่อการยึดมั่นในคุณธรรมของประชาชนในสังคมไทย

๔.๒ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ มีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมรวมทั้งตอบสนองการดำรงชีวิตของประชาชนมากยิ่งขึ้น ทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้สังคมไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัว ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมที่หลากหลายที่ไม่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นไทยได้ชัดเจน นอกจากนี้ เทคโนโลยีเกี่ยวกับการทำงานอาจเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตจิตใจ อาทิ การโจรกรรมข้อมูลธุรกิจหรือข้อมูลส่วนบุคคล ประเทศที่พัฒนาเทคโนโลยีมาก อาจไม่มีความสมดุลในการพัฒนาระหว่างกายกับจิตใจของกลุ่มคนในสังคม จะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา จึงเป็นความท้าทายในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสังคมยุคใหม่

๕. มิติทางกฎหมาย (Legal)

๕.๑ กระบวนการทางกฎหมายที่มีขั้นตอนซ้ำซ้อนและมากเกินความจำเป็น ก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี และขาดการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เด็ดขาด การทำงานยังคงยึดติดกับกับขั้นตอนทางกฎหมายที่ยากต่อการปฏิบัติ

๕.๒ (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. ... ไม่สามารถบังคับใช้ได้ เนื่องจาก (ร่าง) พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์เพื่อแนะนำตักเตือนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลในครอบครัวระมัดระวังการกระทำที่ระบุว่าเป็นการขัดกันแห่งและประโยชน์ ได้แก่ การที่ตนเองและบุคคลในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กับคู่สัญญาหรือคู่สัมปทานของรัฐในลักษณะต่างๆ เกินขอบเขตที่เหมาะสม อันเป็นการเสี่ยงต่อการใช้อำนาจดุลยพินิจที่ได้รับจากรัฐตามหน้าที่และอำนาจต่อผู้มีส่วนได้เสียอย่างไม่เป็นธรรม และป้องปรามการใช้อำนาจรัฐเพื่อแสวงหาประโยชนืให้กับตนเองและพวกพ้องอันเป็นเหตุนำไปสู่การทุจริตและประพฤติมิชอบ ตลอดจนป้องกันการเรียกรับและการให้ของขวัญอันอาจเป็นเหตุให้มีการพัฒนาไปสู่การเรียกรับสินบนรวมถึงมีมาตรการบรรเทาความเสียหายต่อรัฐจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริต หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

๖. มิติทางด้านต่างประเทศ (International)

- ต่างประเทศไม่เชื่อถือต่อความโปร่งใสและการบริหารงานภาครัฐไทย ซึ่งภาครัฐไทยยังขาดการดำเนินการตามพันธกรณีที่ตกลงตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention against Corruption : UNCAC)

๗. มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล / ระบบราชการ (G-Government)

๗.๑ เกิดการทุจริตในภาครัฐอย่างต่อเนื่อง จนประชาชนมีทัศนคติในแง่ลบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือในการป้องกันการทุจริตกับประชาชน อีกทั้งประชาชนยังมองว่าหน่วยงานของรัฐไม่มีความจริงใจต่อการแก้ไขปัญหาทุจริต เป็นเพียงแต่ทำตามข้อตกลง ตัวชี้วัด ทำแบบลูบหน้าปะจมูก ขาดความต่อเนื่อง และยังพบว่าบางหน่วยงานสร้างเอกสารหลักฐานขึ้นมาเพื่อให้ผ่านตัวชี้วัดเท่านั้น

๗.๒ ปัญหาการทุจริตในรัฐบาลเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบราชการ การพัฒนาประเทศ และการส่งเสริมคุณธรรมในระบบราชการและการพัฒนาประเทศ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมานานจนฝังรากลึกในระบบราชการ อีกทั้งเกี่ยวพันกับวิถีของเจ้าหน้าที่รัฐในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน อาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒธรรมไปแล้ว เมื่อปัญหาดังกล่าวผูกพันอยู่กับเจ้าหน้าที่รัฐ ระบบราชการ และสังคมไทย จึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนมองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติที่ยอมรับได้ ทำให้บริบทระบบราชการไทยกลายเป็นสังคมคอร์รัปชันเกือบสมบูรณ์

๗.๓ การบริหารภาครัฐที่อ่อนแอ ไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความเสื่อมถอยในคุณธรรม จริยธรรม อาทิ เจ้าหน้าที่ย่อหย่อนในการปฏิบัติตามหน้าที่ การบังคับใช้กฎหมายไม่จริงจัง การดำเนินงานไม่โปร่งใส เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบ นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมในมิติเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือในด้านคุณธรรมของต่างชาติที่มีต่อประเทศไทย

จากกระบวนการทบทวนสภาพแวดล้อมของภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข ด้วยการใช้เทคนิค SWOT Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรม ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (Strength Weakness Opportunity and Threat Analysis : SWOT Analysis) เพื่อกรองและพิจารณาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) ได้นำหลักการ McKinsey's 7S Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ได้วิเคราะห์โดยนำหลักการ PEST^{+} Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข ในระยะ ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลของสภาพแวดล้อมของกระทรวงสาธารณสุขโดยรวม ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีส่วนสำคัญซึ่งช่วยชี้นำทิศทางของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ว่าควรจัดทำกลยุทธ์ไปในทิศทางใด มีจุดแข็งหรือโอกาสอันใดบ้างที่ควรจะนำมาเป็นปัจจัยเสริมพลังในกลยุทธ์ มีจุดอ่อนหรืออุปสรรคใดบ้างที่กลยุทธ์ควรเข้าไปจัดการแก้ไขเพื่อป้องกันการดำเนินกลยุทธ์ต่าง ๆ อย่างไร้ประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาจากผลการทบทวนสภาพแวดล้อมของภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของกระทรวงสาธารณสุข จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคดังที่กล่าวแล้วข้างต้น พบว่าประเด็นที่เป็นจุดร่วมของตัวแปร SWOT ที่สำคัญคือ การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของกระทรวงสาธารณสุข ในการร่วมกันส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้น การที่แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ตระหนักถึงผลสะท้อนความร่วมมือของทุกภาคส่วนของกระทรวงสาธารณสุข ในการดำเนินการด้านการการส่งเสริมคุณธรรมของชาติด้วยแล้ว จะช่วยชี้นำทิศทางของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้สามารถตอบสนองต่อทุกจุดตัวแปร SWOT ได้ และอาจเกิดเป็นทิศทางหรือแนวโน้มในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุขขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรมุ่งหวังสูงสุดในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของกระทรวงสาธารณสุข และประเทศไทยต่อไป

๓.๔ สถานการณ์คุณธรรมในอนาคต

The National Intelligence Council ได้จัดทำรายงาน Global Trends 2040 : A More Contested World โดยคาดการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงของโลกในอนาคตไว้ ๔ ประการ ได้แก่

๑. ความท้าทายระดับโลก ที่รัฐและประชากรของรัฐทั้งหมดตกอยู่ในสภาวะของการรับผิดชอบร่วมกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ โรคระบาด วิกฤติการณ์ทางการเงิน ตลอดจนการ Disrupt ของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปรากฏการณ์ดังกล่าวนับได้ว่าเป็นที่ประจักษ์ชัดและทำให้เกิดความสั่นคลอนในวงกว้างไม่ว่าต้นกำเนิดของปัญหาจะเกิดขึ้น ณ ที่ใด ดังนั้น รัฐจะต้องมีความสามารถในการทนทาน รับมือ และปรับตัวเข้ากับปัญหาความท้าทายระดับโลกต่าง ๆ

๒. ความแตกแยกหรือช่องว่างที่เกิดขึ้นภายในสังคม รัฐ และระบบระหว่างประเทศ ในขณะที่โลกของเราได้เติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็วผ่านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อประสิทธิภาพและความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตโดยทั่วไป อย่างไรก็ดีภูมิทัศน์ในลักษณะนี้อาจก่อให้เกิดความตึงเครียดในทุกระดับ นับตั้งแต่ภายในสังคมที่แบ่งแยกกันผ่านคุณค่าและอัตลักษณ์ที่ยึดถือแตกต่างกันไปจนถึงการดำเนินการของรัฐในการควบคุมกิจกรรมดิจิทัลต่าง ๆ ของประชาชน จึงเป็นที่คาดการณ์ได้ว่าความแตกแยกระหว่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม และอุดมการณ์ทางการเมืองจะมีมากขึ้น

๓. การสูญเสียดุลยภาพ การเติบโตของความท้าทายข้ามชาติต่าง ๆ และการเกิดขึ้นของความแตกแยกดังที่ได้กล่าวไป จะทำให้ความสามารถที่มีอยู่ในปัจจุบันของระบบโครงสร้าง ตลอดจนสถาบันต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อการรับมือ จนก่อให้เกิดการสูญเสียดุลยภาพหรือเกิดการขยายตัวของช่องว่างระหว่างความต้องการของประชาชนกับความสามารถของรัฐและเอกชนในการตอบสนองต่อความต้องการ รัฐที่ไม่สามารถปรับตัวและพัฒนาศักยภาพที่จำเป็นได้อาจสูญเสียศรัทธาจากประชาชน จนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและความยากลำบากในการหาข้อสรุปร่วมกันระหว่างประชาชนกับรัฐ

๔. การปรับตัว ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกระดับในการรับมือกับความท้าทายในอนาคต เทคโนโลยีจะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้เกิดข้อได้เปรียบในการปรับตัวและขยายโอกาสทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ดีประโยชน์ของเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่าง AI คาดการณ์ได้ว่าอาจไม่สามารถกระจายไปได้อย่างทั่วถึงทุกมุมโลก อาจส่งผลให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งภายในรัฐและระหว่างรัฐ

ดังนั้น สิ่งที่รัฐและประชาชนควรทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ คือการที่เราทั้งหมดต่างตกอยู่ในสภาวะเดียวกัน คืออาจเป็นผู้ก่อให้เกิดความท้าทายและเป็นเหยื่อของความท้าทายไปพร้อมกัน จึงต้องรับผิดชอบในการรับมือกับความท้าทายร่วมกันทั้งในระดับสังคม ระดับรัฐ และระดับโลก

ประกอบกับข้อมูลรายงานการศึกษาอนาคตประเทศไทย ปี ๒๕๘๕ ใน ๙ มิติ คือ ประชากร สังคมชนบท การศึกษา สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง และความมั่นคง พบว่า ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญที่ใช้ในการจินตนาการภาพอนาคตทางเลือกหรือฉากทัศน์ของประเทศไทยในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า มี ๒ ประการ โดยแต่ละปัจจัยสามารถแบ่งรูปแบบออกเป็น ๒ ขั้วตรงกันข้าม ปัจจัยแรกคือรูปแบบการเติบโต

และพัฒนาเศรษฐกิจ ขั้วหนึ่งคือการเติบโตแบบสีน้ำตาล (Brown Growth) ซึ่งเน้นการผลิตและบริโภคที่ใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและมักนำไปสู่การพัฒนาที่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา อีกขั้วหนึ่งของแกนนี้เป็นการเติบโตแบบสีเขียว (Green Growth) ซึ่งเน้นการผลิตที่มุ่งเพิ่มมูลค่าการผลิตและการบริโภคไปพร้อมกับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและลดความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรให้เหลือน้อยที่สุด โดยมีความมุ่งหวังว่าในที่สุดจะนำไปสู่การพัฒนาแบบฟื้นฟูและทั่วถึง

อีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดอนาคตทางเลือกของประเทศไทยคือ รูปแบบอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองที่ใช้ในการครอบครอง ควบคุม และจัดสรรทรัพยากร รวมถึงการเก็บเกี่ยวและสะสมมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรรูปแบบเครือข่ายอำนาจเหนือทรัพยากรแบ่งออกเป็น ๒ ขั้วหลัก คือ แบบกระจุกและรวมศูนย์ (Centralized) กับแบบกระจาย (Dispersed) โดยในแบบกระจายยังสามารถแบ่งเป็นแบบแยกศูนย์ (Decentralized) และแบบกระจายศูนย์ (Distributed) เมื่อนำปัจจัยขับเคลื่อนทั้งสองประการมาไขว้กัน ก็จะได้เป็นฉากทัศน์ของประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๕๘๕ จำนวน ๔ ฉากด้วยกัน ได้แก่ (๑) กิ้งกือในเขาวงกต คือภาพอนาคตของประเทศไทยที่ไม่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและหมุนเวียนได้ ในขณะที่โครงสร้างอำนาจเหนือทรัพยากรก็ยังคงกระจุกตัวเช่นเดิม (๒) ปลาไหลพ้นโคลนตม คือภาพอนาคตที่ประเทศไทย มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นอย่างเต็มที่ แต่ยังไม่ไปถึงการสร้างเครือข่ายที่นำไปสู่การปรับผ่านเข้าสู่เศรษฐกิจสีเขียวและหมุนเวียน (๓) ไก่ออร์แกนิกในเล้าไฮเทค คือภาพอนาคตที่ประเทศไทยสามารถปรับเปลี่ยน โครงสร้างการผลิตและการบริโภคให้มีความยั่งยืนมากขึ้นได้ด้วยการลงทุนขนาดใหญ่ของภาคเอกชน แต่โครงสร้างอำนาจเหนือทรัพยากรยังคงกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มทุนและชนชั้นนำ และ (๔) พิราบไร้พรมแดน คือภาพอนาคตที่พึงประสงค์สำหรับประเทศไทย เมื่อระบบการบริโภคและการผลิตสามารถปรับเข้าสู่เศรษฐกิจสีเขียวและหมุนเวียนได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งอำนาจเหนือทรัพยากรก็กระจายสู่ชุมชนและประชาชนอย่างแท้จริง

ไม่ว่าประเทศไทยจะมุ่งหน้าไปสู่ฉากทัศน์ไหนและบนเส้นทางใด หลักการพื้นฐานสำคัญมีอยู่สองประการที่เชื่อว่าจะทำให้ประเทศไทยสามารถลดเลี่ยงความเสี่ยงเชิงระบบและเพิ่มขีดความสามารถในการฟื้นตัวและตั้งหลักใหม่ได้อย่างรวดเร็ว หลักการแรก คือ การรักษาและเพิ่มความหลากหลายของประเทศไทยทั้งในด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการเมือง หลักการที่สอง คือ ความเป็นธรรม ทั้งความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากร และความเป็นธรรมเชิงกระบวนการในการตัดสินใจด้านทรัพยากรทุกมิติ รวมไปถึงความเป็นธรรมในการเปลี่ยนผ่าน (Just transitions) โดยมีข้อเสนอแนวนโยบาย ๔ ข้อที่เป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนให้ประเทศไทยสามารถก้าวพ้นกับดักความคิดและวงจรการกระทำแบบเดิมไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์ พร้อมกับการสร้างขีดความสามารถในการรับมือกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอน และเตรียมพร้อมคว้าโอกาสใหม่ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ได้แก่ (๑) สานเสวนากติกาประชาคม (Deliberate & Regenerate) ซึ่งมุ่งสร้างเวทีของการปรึกษาหารือและเจรจาต่อรองได้อย่างเสรีและสันติ (๒) ดิจิทัล ไทยแลนด์ (Digitalize & Revitalize) ซึ่งเน้นการยกระดับการเข้าถึงบริการพื้นฐานด้านดิจิทัลให้กับพลเมืองไทยได้อย่างทั่วถึงและถ้วนหน้า (๓) กระจายอำนาจแบบเครือข่าย (Distribute & Redistribute) ซึ่งมุ่งสร้างระบบการอภิบาลด้วยเครือข่ายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้างเพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นธรรมมากขึ้น และ (๔) รื้อสร้างประเทศไทย (Deconstruct

& Reconstruct) ซึ่งมุ่งการปฏิรูประบบราชการและระบบสำคัญอื่น ๆ พร้อมยกระดับการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการทางการเมืองทุกระดับและทุกรูปแบบ

ฉากทัศน์ดังกล่าวอาจส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและค่านิยมของคนไทยในอนาคต สังคมไทยจะมีความเป็นปัจเจกนิยมมากขึ้น และคนไทยจะมีความเป็นสากลมากขึ้นโดยมีลักษณะเช่นเดียวกับชาวดิจิทัลสากล เช่น การใช้เทคโนโลยี วิถีชีวิตออนไลน์ มีอิสระ มั่นใจในตนเอง ลดอคติในการเหยียดหยามผู้อื่นและต้องการมีส่วนร่วมกับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติคุณธรรม ซึ่งคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มเรียกร้องความโปร่งใสและความเสมอภาค ยืนหยัดเพื่อสิทธิของตนเองมากขึ้น เนื่องจากปัญหาการคอรัปชันในภาครัฐที่ลามไปถึงภาคส่วนต่าง ๆ ที่น่าจะเป็นปราการสุดท้ายของการรักษาความซื่อสัตย์ เช่น สถาบันการศึกษา องค์กรทางศาสนา หน่วยงานที่ดูแลผู้พิการ เป็นต้น รวมไปถึงวิกฤติโรคระบาดที่ก่อให้เกิดกระแสการมีจิตสาธารณะ คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่ต้องการบริจาคทุนหรือแรงงานเพื่อให้สังคมดีขึ้น เป็นการบริจาคเชิงกลยุทธ์เป็นจิตที่มีอุดมการณ์และอาจจะมีการปฏิบัติการร่วมกันทำให้เกิดพลังร่วมเพิ่มขึ้นมากเรียกว่า “ทุนสังคม” ซึ่งทุนสังคม เกิดจากการสะสมความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายของกลุ่มคนที่นำมารวมกันเป็นทรัพยากรที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้เนื้อเชื่อใจและต่างตอบแทนกัน ซึ่งนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมการที่มีปฏิบัติการหรือกิจกรรมร่วมกัน (Collective Action) เพื่อสร้างคุณค่าใหม่ร่วมกันได้

จากสถานการณ์ต่าง ๆ ของโลกทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตดังที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับข้อเสนอของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่าประเทศไทยมีความจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ โดยใช้ “ทุนสังคม” ภายในประเทศที่มีอยู่เพื่อให้สามารถรองรับผลกระทบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นสถาบันหลักเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตของสังคมด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เชื่อมโยงคนในชาติให้เกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ ชุมชนท้องถิ่นยังเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองช่วยให้เศรษฐกิจสังคมและทรัพยากรธรรมชาติเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนได้

ส่วนที่ ๔

๔. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

๔.๑ ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

ตามรูปศัพท์ คำว่า “คุณธรรม” มาจากคำว่า “คุณ+ธรรม” ซึ่งคำว่า คุณ แปลว่า ดี ประเสริฐ คุณประโยชน์ เกื้อกูล คุณงามความดี คุณค่า คุณความดี คำว่า ธรรม แปลว่า สภาพที่ทรงไว้ (ทุกสิ่งคือธรรม) คุณงามความดี ข้อปฏิบัติที่ดีงาม ความจริง คำสั่งสอนในทางศาสนา กฎ กฎเกณฑ์ ดังนั้น คำว่า คุณธรรม จึงแปลว่า ข้อปฏิบัติดีงามที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนั้น บุคคลที่ทำคุณงามความดีที่เป็นประโยชน์แก่คนอื่น สังคม ประเทศชาติ บุคคลนั้นชื่อว่าผู้มีคุณธรรม หรือคนดี นั่นเอง คำว่า คุณธรรม นี้ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Virtue แปลว่า คุณงามความดีคุณความดี ความถูกต้อง ความบริสุทธิ์ คุณสมบัติที่ดีที่น่าสรรเสริญ

คำว่า “จริยธรรม” มาจากคำว่า จริย+ธรรม คำว่า “จริย” แปลว่า ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ และคำว่า ธรรม หากแปลตามรูปศัพท์ก็แปลตามที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่หากแปลคำว่า “ธรรม” ที่เชื่อมกับคำว่า “จริย” เป็นคำว่า จริยธรรม คำนี้แปลว่า ข้อหรือหลักปฏิบัติที่ดีงามที่ควรประพฤติปฏิบัติ คำว่า จริยธรรม นี้ ตรงกับคำในภาอังกฤษว่า Ethic แปลว่า หลักจริยธรรม หลักจรรยา โดยความหมายก็หมายถึงข้อหรือหลักปฏิบัติที่ดีงามที่ควรประพฤติปฏิบัติ นั่นเอง

ความหมายของคำว่า คุณธรรม และจริยธรรม นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ (๒๕๖๑) ประมวลความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Virtue ซึ่ง Longman Dictionary of Contemporary English (1995) ให้นิยามไว้ ๒ นัย คือ ประการที่หนึ่ง หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำจนเคยชิน และประการที่สอง หมายถึง คุณธรรมที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม นอกจากนี้ คำว่า คุณธรรม ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ยังหมายถึง สภาพคุณงามความดี ขณะที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดี เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประคับประคองให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป เป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่มีความสงบเย็นภายใน และเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการของสังคมไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ นิยาม คุณธรรม ว่าหมายถึงสภาพคุณงามความดี เป็นสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ และนิยาม จริยธรรม ว่าคือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ

พระยาอนุมานราชธน (๒๕๑๖) อธิบายว่า จริยธรรมหมายถึง คุณค่าของความประพฤติในสังคมที่ถือว่าถูกต้องดีหรือสิ่งที่ถือว่าผิดและชั่วไม่ควรประพฤติ แล้ววางหลักเป็นมาตรฐานไว้

แสง จันทร์งาม (๒๕๓๑) อธิบายว่า จริยธรรม ว่าด้วยความดีความชั่ว ความถูกและความผิด ความควร ความไม่ควร เกณฑ์สำหรับตัดสินคุณค่าทางจริยธรรมและการปฏิบัติเกี่ยวกับคุณค่าเหล่านี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (๒๕๔๔) ให้ความหมายคุณธรรมว่า หมายถึง สิ่งที่บุคคลยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม มีประโยชน์มากและเป็นโทษน้อย คุณธรรมของแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศาสนา และการศึกษาของคนในแต่ละสังคม และอธิบายจริยธรรม ว่าหมายถึงระบบการทำความดี ละเว้นความชั่ว คำว่า ระบบ ซึ่งหมายถึงทั้งสาเหตุที่บุคคลจะกระทำหรือไม่กระทำ และผลของการกระทำนั้น ตลอดจนกระบวนการเกิดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านี้ และอธิบายไว้ว่า จริยธรรมครอบคลุมไปถึงคุณธรรมด้วย

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ในแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรมและจริยธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประคับประคองใจให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป ใฝ่ความดี เป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบเกิดจิตสำนึกที่ดีมีความสงบเย็นภายใน เป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย จริยธรรม หมายถึง กรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุข ความรักความสามัคคี ความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต

จากการประมวลความหมายของคุณธรรมจริยธรรมของนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าว สรุปได้ว่า คุณธรรม คือ มโนธรรม สภาพความดี มีประโยชน์ มีคุณค่า เป็นที่พึงประสงค์แก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวม เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝัง ส่งเสริม สนับสนุนให้ปฏิบัติให้มากเพื่อความสงบสุข เจริญรุ่งเรืองของผู้คนและสังคม โดยในแต่ละสังคมอาจมีคุณธรรมที่สังคมนั้น ๆ ส่งเสริมปลูกฝังที่เหมือนกันหรือต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของสังคม เช่น สังคมไทยให้ความสำคัญกับคุณธรรมเรื่อง ความซื่อสัตย์ สุจริต ความกตัญญู ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คุณธรรมนี้จัดเป็นมโนธรรม เช่น คุณธรรมเรื่องความซื่อสัตย์ที่เป็นมโนธรรม คือธรรมที่ฝังลึกในจิตใจมีความตระหนักรู้ว่าความซื่อสัตย์เป็นสิ่งมีประโยชน์ มีคุณค่า และจริยธรรม หมายถึง ระบบที่กำหนดพฤติกรรมของผู้คนในสังคมว่าพฤติกรรมใดดีและไม่ดี พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

และนำไปสู่การกำหนดว่าการกระทำการปฏิบัติ พฤติกรรมใดที่ควรทำหรือไม่ควรทำ ดังนั้น คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นธรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก โดยมีรากฐานมาจากจิตใจของบุคคลที่ตระหนักรู้ว่าอะไรดีอะไรไม่ดี (มโนธรรม) แล้วนำไปสู่การปฏิบัติในสิ่งที่ดี ละเว้นสิ่งไม่ดี (จริยธรรม) เช่น พฤติกรรมการทำงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบ ไม่คดโกง เป็นต้น เป็นจริยธรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมเรื่องซื่อสัตย์สุจริต คนที่ปฏิบัติได้เช่นนั้นจึงเป็นคนซื่อสัตย์

๔.๒ ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ตรัสถึงความสำคัญของคุณธรรมไว้ว่า

“ถ้าคนเราคิดดี คิดถูกต้องตามหลักวิชาการและคุณธรรม คำพูดและการกระทำก็จะเป็นไปในทางที่ดีที่เจริญ แต่ถ้าคิดไม่ดีไม่ถูกต้อง คำพูดและการกระทำ ก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่ตนเองและส่วนรวมได้ ด้วยเหตุนี้ ก่อนที่บุคคลจะพูด จะทำสิ่งใด จำเป็นต้องหยุดเสียก่อนว่า กิจที่จะทำ คำที่จะพูดนั้นผิดหรือถูก เป็นคุณประโยชน์หรือเป็นโทษเสียหาย เป็นสิ่งที่ควรพูดควรกระทำ หรือควรงดเว้น เมื่อคิดพิจารณาได้ดังนี้ ก็จะสามารถยับยั้งคำพูดที่ไม่สมควร หยุดยั้งการกระทำที่ไม่ถูกต้อง พูดและทำสิ่งที่จะสัมฤทธิ์ผลเป็นประโยชน์และความเจริญ” พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๐

คุณธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่วัดคุณค่าความเป็นมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีคุณธรรม ความเป็นระเบียบความสงบสุข ความเจริญย่อมเกิดขึ้นทั้งแก่ตัวบุคคลและสังคม เนื่องจาก

๑. คุณธรรม เป็นเครื่องวัดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มนุษย์จะได้รับการยกย่องเคารพนับถือก็เพราะความมีคุณธรรมประจำใจ การยกย่องเคารพนับถือบุคคลเพราะความร่ำรวยด้วยวัตถุภายนอก แม้จะได้มาโดยทุจริตย่อมนำไปสู่ความล้มเหลวของระบบการปกครองในสังคมนั้น ๆ

๒. คุณธรรม เป็นเครื่องส่งเสริมบุคลิกภาพให้บุคคลนั้น ๆ เป็นผู้มีความมั่นคงทางจิตใจ มีความกล้าหาญทางจริยธรรม น่าเคารพนับถือ เช่น คนที่รักษาสัจจะย่อมเป็นที่เคารพนับถือน่าคบค้าสมาคม

๓. คุณธรรม เช่น ความจริงใจ ทำให้มิตรภาพระหว่างผู้คบหามีความมั่นคงราบรื่น เป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น

๔. คุณธรรม สร้างความสบายใจในการดำเนินชีวิตเพราะไม่ต้องหวาดระแวงในการหลงทำชั่วของตนเองหรือหลงทำชั่วต่อผู้อื่น อันจะทำให้ผู้อื่นคิดทำร้ายเบียดเบียนคืนให้รับความทุกข์ กล่าวได้ว่าคนมีคุณธรรมย่อมเป็นสุขทั้งในยามหลับและยามตื่น

๕. คุณธรรม ทำให้บุคคลดำเนินชีวิตอย่างประสบความสำเร็จทั้งในหน้าที่การงาน การครองตน ครองคน ครองงาน

๖. คุณธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศชาติมีความสงบสุข เจริญรุ่งเรือง เพราะสิ่งเหล่านี้จะเกิดได้ต้องอาศัยปัจเจกบุคคลที่มีคุณธรรม ยิ่งคนในชาติจำนวนมากเท่าใดคุณธรรมที่มีมากจะช่วยเสริมสร้างความสงบสุข และความเจริญให้แก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม เช่น ความสุจริต ความมุ่งมั่น ความอดทน ความเสียสละ ความสามัคคี เป็นต้น เป็นคุณธรรมส่งเสริมความสงบสุขและความเจริญของประเทศชาติ

นอกจากนี้ ความสำคัญของจริยธรรมสรุปได้ดังนี้

๑. จริยธรรม เป็นรากฐานการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดการพัฒนานั้น ๆ สร้างความสุข ความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน เพราะหากการพัฒนาใด ๆ ไม่ยึดจริยธรรมเป็นแนวปฏิบัติย่อมก่อให้เกิดการแข่งขัน แย่งชิง เบียดเบียน ท้ายที่สุดนำมาซึ่งความทุกข์กายทุกข์ใจของผู้คน

๒. มนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและจิตใจ จิตใจมนุษย์เป็นผู้คิด ผู้สั่งกายให้กระทำสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งต่าง ๆ หากจิตใจได้รับการพัฒนาจริยธรรมดีแล้วย่อมมั่นใจว่าการพัฒนาต่าง ๆ ย่อมส่งผลดี ประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคมโดยรวมแบบยั่งยืน ดังนั้น การจะพัฒนาอะไรต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน ด้วยเหตุนี้ จริยธรรมจึงมีความสำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดในจิตใจผู้คน เมื่อรากฐานแห่งความเป็นมนุษย์ถูกเติมเต็มในจิตใจแล้ว การพัฒนาต่าง ๆ ย่อมเจริญรุดหน้าไปด้วย และถือได้ว่าเป็นการพัฒนาที่สร้างสรรค์

๓. จริยธรรม มีความจำเป็นและมีคุณค่าก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนในสังคม เพราะจริยธรรมเป็นระบบความรู้ ความคิด การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม แยกแยะให้รู้ดีรู้ชั่ว ผิด ถูก ควร ไม่ควร ดังนั้น การมีจริยธรรมย่อมทำให้คนในสังคม คิด พูด ทำ ในทางที่เป็นคุณประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ความสงบสุข ความรัก ความสามัคคีย่อมเกิดขึ้นได้ง่ายและมั่นคง

๔. จริยธรรม เป็นทางชี้นำพฤติกรรมมนุษย์ให้รับรู้ เข้าใจ ยอมรับความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน และช่วยหล่อหลอมให้คนเกิดความรัก ความสามัคคีต่อกัน ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้อาวุโสกว่า และมีความอ่อนโยนต่อผู้ที่ด้อยกว่าทั้งด้านอายุ ตำแหน่ง หน้าที่การงาน หรือสถานภาพทางสังคม

๕. จริยธรรม เป็นทางชี้นำพฤติกรรมในการทำงานราชการ ไว้ ๓ ประการ โดยข้าราชการเป็นคนดี คนเก่งอย่างสมบูรณ์นั้น จะต้องมีพฤติกรรมครบทั้ง ๓ ประการในคน ๆ เดียวกัน อันได้แก่ พฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมในหน้าที่ราชการ โดยที่

๕.๑ พฤติกรรมของพลเมืองดี หมายถึง พฤติกรรมการทำตามกฎหมาย พฤติกรรมซื่อสัตย์ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม นั่นคือการไม่เบียดเบียนผู้อื่นและตนเอง ยึดมั่นในศาสนา และวัฒนธรรมที่ดีงาม

๕.๒ พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ หมายถึง พฤติกรรมการปรับตนให้สามารถทำงานที่แปลกใหม่ สามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าและสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางสังคม และทางจิตใจ มีพฤติกรรมการพัฒนาผู้อยู่ในความรับผิดชอบ พฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมที่เหมาะสม และพฤติกรรมการพัฒนากลุ่มและสังคม รู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

๕.๓ พฤติกรรมในหน้าที่ราชการ คือ พฤติกรรมการทำงานเพื่องานราชการ และเพื่อส่วนรวม เป็นสำคัญ พฤติกรรมการรักษาระเบียบวินัยของทางราชการ ตลอดจนมีจรรยาวิชาชีพของตน สามารถปรับตนให้อยู่ในระบบงานแบบราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง

นักวิชาการได้สรุปความหมายของจริยธรรมว่าหมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม ดีงาม ประกอบไปด้วยคุณธรรม ศีลธรรม ซึ่งในความหมายของคุณธรรมนั้น หมายถึง สภาพคุณงามความดี ส่วนศีลธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ดีที่ชอบ ดังนั้น คำว่า จริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม มีความหมายที่สอดคล้องกันในลักษณะของความประพฤติ หรือการประพฤติปฏิบัติที่ดีที่ชอบ อย่างไรก็ดี คำว่า “จริยธรรม” มักจะใช้กับการประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพ หรือดำเนินกิจการของบุคคล เช่น จริยธรรมธุรกิจ จริยธรรมทางวิชาการ และจริยธรรมทางการเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่าง “จริยธรรม” กับ “จรรยาบรรณ” “จริยธรรม” กับ “จริยศาสตร์” และ “จริยธรรม” กับ “กฎหมาย” โดยในส่วนของ “จริยธรรม” กับ “จรรยาบรรณ” มักจะมีการใช้สับสน ซึ่งรากศัพท์ “จรรยาบรรณ” หมายถึง หนังสือที่ว่าด้วยความประพฤติที่ดีงาม ซึ่งอาจหมายรวมถึงการจัดทำประมวลหลักของความประพฤติที่ดีงาม หรือการกำหนดกรอบของความประพฤติที่ดีของผู้ประกอบอาชีพการงานอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น จรรยาบรรณแพทย์ จรรยาบรรณสื่อมวลชน ซึ่งมีความสับสนในการใช้ศัพท์ “จรรยาบรรณ” กับ “จริยธรรม” หากเป็นการประพฤติไม่เหมาะสม ที่ถูกต้องต้องเรียกว่า “ไม่มีจริยธรรม” แต่การเรียกว่า “ไม่มีจรรยาบรรณ” จะหมายถึงการที่ไม่มีการกำหนดหลักการหรือข้อกำหนดของความประพฤติที่ดีงามไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การประมวลหลักความประพฤติที่ดีงามที่เรียกว่า “จรรยาบรรณ” กับ “ประมวลจริยธรรม” เป็นเรื่องเดียวกัน ส่วนความแตกต่างของ “จริยธรรม” กับ “จริยศาสตร์” ตามที่ได้กล่าวไปแล้ว “จริยธรรม” เป็นเรื่องของความประพฤติ ส่วน “จริยศาสตร์” เป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Ethics โดยการศึกษาเรื่อง “จริยศาสตร์” เป็นการศึกษาการถกเถียงกันในเรื่องของคุณค่า ความดี ความถูกต้อง ซึ่งเป็นการแสวงหาคำตอบว่าอะไรคือความดี อะไรคือความถูกต้อง

หากพิจารณา “จริยธรรม” กับ “กฎหมาย” จะเห็นได้ว่าทั้ง “จริยธรรม” และ “กฎหมาย” มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือ ต้องการควบคุมพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ซึ่ง “จริยธรรม” กับ “กฎหมาย” ในบางครั้งก็เป็นเรื่องเดียวกันที่กำหนดโดยค่านิยมหรือวัฒนธรรมประเพณีของสังคมที่จะเป็นตัวกำหนดว่าพฤติกรรมใดเป็นสิ่งที่เหมาะสมถูกต้อง หรือการกระทำใดเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้อง โดยรัฐอาจจะออกกฎหมายหรือกฎข้อบังคับห้ามมิให้มีการกระทำที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้องดังกล่าวและกำหนดโทษไว้ กรณีดังกล่าวก็จะถือว่ารัฐได้ออกกฎหมายเป็นข้อห้ามการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรม

อย่างไรก็ดี “จริยธรรม” มีความแตกต่างกับกฎหมาย ๔ ประการ ประการแรก คือ จริยธรรมเป็นเรื่องของความประพฤติในระดับสูง ส่วนกฎหมายเป็นการควบคุมความประพฤติในระดับมาตรฐานขั้นต่ำเท่านั้น จึงทำให้สิ่งที่ฝ่าฝืนจริยธรรมหลายเรื่องไม่ได้ถูกกำหนดว่าผิดกฎหมาย เช่น การทำร้ายถือว่าผิดกฎหมายแต่ในแง่มุมของจริยธรรมยังต้องการให้มนุษย์มีความกรุณาปราณีไม่เบียดเบียนกันด้วย ประการที่สอง กฎหมายเป็นข้อกำหนดที่บังคับเป็นการทั่วไป ส่วน “จรรยาบรรณ” ซึ่งเป็นข้อกำหนดทางจริยธรรม อาจใช้กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรืออาจใช้เฉพาะในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง เช่น จรรยาบรรณแพทย์ก็ใช้กับแพทย์เท่านั้น ไม่ได้มีสภาพบังคับใช้กับคนทั่วไป ประการที่สาม กฎหมายจะมีการกำหนดบทลงโทษและบทบังคับไว้ชัดเจน ในขณะที่จริยธรรมอาจไม่ได้กำหนดบทลงโทษไว้ แต่อาจเป็นการลงโทษทางสังคมก็ได้ ประการที่สี่ “จริยธรรม” มักจะเน้นที่การสร้างเสริมหรือพัฒนาจิตสำนึกจากภายในให้คนรู้สึกถึงความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและต้องทำในสิ่งที่ถูกต้องด้วยสำนึกของตน ไม่ใช่เพราะกลัวว่าจะถูกลงโทษอย่างที่คนเกรงกลัวกฎหมาย อย่างไรก็ดี แม้ว่ากฎหมายและจริยธรรมจะมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันที่มุ่งให้คนในสังคมทำในสิ่งที่ถูกต้อง แต่ในความเป็นจริงไม่สามารถออกกฎหมายเพื่อควบคุมพฤติกรรมฝ่าฝืนจริยธรรมของบุคคลในทุก ๆ เรื่องได้ แต่การสร้างสังคมสงบสุขจำเป็นต้องใช้หลักจริยธรรมเข้ามาเสริมการใช้กฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว

จริยธรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐ นั้นมีความหมายว่าสภาพที่ทรงไว้ซึ่งความประพฤติโดยชอบ ทั้งนี้ การจะรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้จะต้องระวังดูแล ป้องกัน และเยียวยาใน ๔ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละคนระวังในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับข้อปฏิบัติทางจริยธรรมและไม่ฝ่าฝืนข้อปฏิบัติทางจริยธรรม

ระดับที่ ๒ ผู้บังคับบัญชา องค์กรผู้เกี่ยวข้องและสังคม ดูแล ส่งเสริมและพัฒนาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจริยธรรม

ระดับที่ ๓ ผู้บังคับบัญชา องค์กรผู้เกี่ยวข้องและสังคม ป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนข้อปฏิบัติทางจริยธรรม

ระดับที่ ๔ ผู้บังคับบัญชาเยียวยาโดยดำเนินการลงโทษ (Punishment) หรือแก้ไข (Correction) แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางจริยธรรม

กล่าวโดยสรุป จริยธรรมเป็นลักษณะของความประพฤติที่เหมาะสม ถูกต้อง ชอบธรรม โดยจริยธรรมไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นลักษณะพฤติกรรมที่สูงกว่ากฎหมาย การฝ่าฝืนจริยธรรมจึงอาจไม่ได้เป็นความผิดตามกฎหมาย แต่บางครั้งก็อาจมีการกำหนดกฎหมายหรือกฎเกณฑ์เพื่อห้ามการกระทำผิดที่เป็นการฝ่าฝืนศีลธรรมหรือจริยธรรมขึ้นมาก็ได้ ดังนั้น กฎหมายจึงอาจมีบทบาทไม่มากนักต่อการควบคุมพฤติกรรมทางสังคม แต่จริยธรรมจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้สังคมสงบสุข และทำให้ผู้คนในสังคมเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนรวม กฎหมายและจริยธรรมจึงมีบทบาทที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน นอกจากนี้จริยธรรมเป็นเรื่องของความถูกต้อง ชั่ว ดี ซึ่งอาจเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงได้ด้วย ปัจจุบันประเทศไทย

มีกฎหมายพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่กำหนดให้มีหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อีกทั้งยังสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในหลักจริยธรรมในสังคมไทย

๔.๓ องค์ประกอบของคุณธรรม จริยธรรม

๑. องค์ประกอบทางด้านพุทธปัญญาหรือด้านความคิด (Cognitive Component) หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม สามารถประเมินพฤติกรรมใดดี ชั่ว ผิด ถูก ควรทำ ไม่ควรทำ (Moral Thought) มีค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Value) มีความเชื่อทางจริยธรรม (Moral Belief) มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral Cognitive) การใช้เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Reasoning) และการตัดสินใจทางจริยธรรม (Moral Judgement)

๒. องค์ประกอบทางอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกหรือปฏิกิริยาที่มีต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมว่า มีความพอใจชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติมาจากการพร่ำสอนของพ่อแม่ ได้แก่ เจตคติทางจริยธรรม (Moral Attitude) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และปฏิกิริยาทางจริยธรม (Moral reaction)

๓. องค์ประกอบทางพฤติกรรมทางจริยธรรม (Behavior Component) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงออกต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นพฤติกรรมที่สามารถตัดสินได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด สมควรหรือไม่สมควร ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม (Moral Conduct) การกระทำทางจริยธรรม (Moral Act) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

นอกจากนี้ องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรม ยังประกอบไปด้วย

๑. ระเบียบวินัย (Discipline) สังคมที่ผู้คนไม่มีระเบียบวินัย ไม่มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคม ย่อมมีแต่ความวุ่นวาย เดือดร้อน ถูกเบียดเบียน หาความสุขไม่ได้ ความมีระเบียบวินัยของคนในชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ

๒. สังคม (Society) เป็นการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผนก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมที่ดีงาม มีวัฒนธรรมอันแสดงถึงความมีระเบียบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน

๓. อิสรเสรี (Autonomy) การที่บุคคลมีพัฒนาการแห่งมโนสำนึก ย่อมมีความอิสระสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีระเบียบวินัย และสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้วสามารถบำเพ็ญตนตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระ สามารถปกครองตนเอง ชักนำตนเองให้อยู่ในทำนองคลองธรรม

๔.๔ ทฤษฎีคุณธรรมจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg's Moral Development)

ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg) ที่รู้จักกันดีในนาม ทฤษฎีเหตุผลทางจริยธรรม ที่ได้ศึกษาวิจัยต่อยอดมาจากแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) ตามทฤษฎีของโคลเบิร์ก (Kohlberg) พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรมของมนุษย์สามารถแบ่งได้ ๓ ระดับ แต่ละระดับใช้วัยเป็นเกณฑ์ มนุษย์จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมตามลำดับขั้นจากน้อยไปมากตามลำดับ

ระดับ ๑ คือ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) อายุ ๒-๑๐ ปี หมายถึง คนที่อยู่ในระดับวัยช่วงนี้ใช้ความต้องการของตนและการกลัวการลงโทษเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าจะทำอะไรหรือไม่ทำ โดยในช่วงนี้มีพัฒนาการ ๒ ขั้น ได้แก่ ขั้นแรก คือ กลัวถูกลงโทษทำให้ร่างการเจ็บปวดและกลัวผู้ใหญ่ที่มีอำนาจในการลงโทษทางร่างกายให้เจ็บปวดจึงยอมทำตามคำสั่ง ขั้นสองคือเลือกทำในสิ่งที่ชอบและพอใจ เริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนการรับสิ่งของจากคนอื่นและการให้ตอบแทน เป็นต้น

ระดับที่ ๒ ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) อายุ ๑๐-๑๖ ปี ในระดับนี้ บุคคลเรียนรู้ทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือพวกของตน และทำตามกฎหมาย คำสอนของศาสนา มีความเห็นใจผู้อื่น รู้จักแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมตามสังคมนั้น ๆ

ระดับที่ ๓ ระดับหลังกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป หมายถึง การตัดสินใจข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาตริตรองด้วยตนเอง ตัดสินพฤติกรรมต่าง ๆ ตามความคิดและเหตุผลของตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามที่คิดว่าเหมาะสม

ในแต่ละระดับของพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมนี้ จะมีขั้นของการพัฒนาการใช้เหตุผลทางจริยธรรมของบุคคลที่แสดงถึงลำดับการพัฒนาที่ละเอียดลงไปอีก กล่าวคือ **ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level)** ช่วงวัย ๒-๑๐ ปี จะมีขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ๒ ขั้น แบ่งตามอายุ คือ **ขั้นที่ ๑** อายุ ๒-๗ ปี เป็นขั้นการหลบหลีกการถูกลงโทษ บุคคลสามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมที่เกิดจากความกลัวจะถูกลงโทษ **ขั้นที่ ๒** ช่วงอายุ ๗-๑๐ ปี เป็นขั้นแสวงหารางวัล บุคคลจะมีความสนใจรางวัลใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่าจะทำสิ่งใด ๆ อาศัยรางวัล คำยกย่อง เป็นตัวนำทางตัดสินใจ **ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)** ช่วงอายุ ๑๐-๑๖ ปี จะมีการใช้เหตุผลทางจริยธรรม ๒ ขั้น คือ **ขั้นที่ ๓ (ต่อจากขั้นที่สองในระดับก่อนกฎเกณฑ์)** ช่วงอายุประมาณ ๑๐-๑๓ ปี เป็นขั้นทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ คนวัยนี้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตัดสินพฤติกรรมใด ๆ ว่าดีหรือไม่ โดยถือตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ เพื่อให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับ **ขั้นที่ ๔** ช่วงอายุ ๑๓-๑๖ ปี เป็นขั้นทำตามหน้าที่ของสังคม ในช่วงนี้บุคคลจะใช้กฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนของสังคมมาเป็นกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตและจะปฏิบัติหน้าที่ตามค่านิยมและกฎเกณฑ์กลุ่มและสังคมเพื่อเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสังคม **ระดับหลังกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level)** อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป จะมีขั้นการใช้เหตุผลทางจริยธรรม ๒ ขั้น โดยพัฒนาการมาจากขั้นและระดับที่ผ่านมา ได้แก่ ขั้นที่ ๕ ช่วงอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป เป็นขั้นใช้สัญญาทางสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินเลือกกระทำ

โดยมีเหตุผลนำค่านิยมของสังคม ขั้นนี้ยึดถือประโยชน์และความถูกต้องเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก โดยในการใช้เหตุผลส่วนตนจะต้องนำกฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความคิดเห็นของบุคคลรอบด้านมาร่วมในการพิจารณาความเหมาะสมด้วยใจเป็นกลางเข้าในในสิทธิของตนและเคารพในสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเอง มีสำนึกผิด ชอบ ชั่ว ดี **ขั้นที่ ๖** วัยผู้ใหญ่ เป็นขั้นใช้หลักการคุณธรรมจริยธรรมสากล ในวัยนี้ยึดหลักการและอุดมคติสากล นอกเหนือจากกฎเกณฑ์สังคมของตน มีความยืดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายบั้นปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ มีความรักความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ไม่ถือเชื้อชาติ เพศ หรือผิวพรรณ ยึดประโยชน์สุขของเพื่อนร่วมโลก

ตาราง แสดงระดับพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg)

ระดับพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม	ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) อายุ ๒-๑๐ ปี	ขั้นที่ ๑ ขั้นการหลบหลีกการถูกลงโทษ (อายุ ๒-๗ ปี) ขั้นที่ ๒ ขั้นแสวงหารางวัล (อายุ ๗-๑๐ ปี)
ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) อายุ ๑๐-๑๖ ปี	ขั้นที่ ๓ ขั้นทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (อายุ ๑๐-๑๓ ปี) ขั้นที่ ๔ ขั้นทำตามหน้าที่ของสังคม (อายุ ๑๓-๑๖ ปี)
ระดับหลังกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป	ขั้นที่ ๕ ขั้นใช้สัญญาสังคม (อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป) ขั้นที่ ๖ ขั้นใช้หลักการคุณธรรม จริยธรรมสากล (วัยผู้ใหญ่)

ต่อมาโคลเบิร์ก (Kohlberg) พัฒนาทฤษฎีเหตุผลทางจริยธรรมที่สูงกว่าขั้นที่ ๖ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม ขั้นที่ ๗ เรียกว่า Ultimate Faith เป็นขั้นที่บุคคลจะทำหรือไม่ทำสิ่งใดโดยความเชื่อถือศรัทธาขั้นปรมัตถ์ในความเกี่ยวเนื่องของชีวิต โคลเบิร์ก (Kohlberg) ศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องและเสนอข้อค้นพบว่าบุคคลจะสามารถมีพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นที่ ๖ เมื่อการพัฒนาความคิดสติปัญญาสมบูรณ์ซึ่งอย่างเร็วที่สุดคือ อายุ ๑๓ ปี ซึ่งยากมากและน้อยคนมากที่จะบรรลุถึงขั้นที่ ๖ แม้เพียงขั้นที่ ๔ ก็มีคนเพียงร้อยละ ๒๕ ของมนุษย์ในโลกเท่านั้นที่สามารถบรรลุถึง

๔.๕ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้สร้างมาจากบริบทสังคมไทย จึงกล่าวได้ว่า เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย ทฤษฎีนี้แสดงถึงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งว่า พฤติกรรมและจิตลักษณะเหล่านี้ มีสาเหตุจากอะไรบ้าง โดยใช้รูปต้นไม้เป็นสื่อในการนำเสนอ โดยแบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

๑. ส่วนบนต้นไม้ ได้แก่ ดอกและผลของต้นไม้หมายถึง พฤติกรรมของคนที่ดีและเป็นคนเก่งที่มีสาเหตุมาจากการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พฤติกรรมขยันเรียน พฤติกรรมสุขภาพ พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมพลเมืองดี และพฤติกรรมพัฒนาสังคม

๒. ส่วนกลางของต้นไม้ ได้แก่ ลำต้น หมายถึง เหตุปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เป็นคนดีและคนเก่งต้องประกอบด้วย (๑) เหตุผลเชิงจริยธรรม (๒) มุ่งอนาคตควบคุมตน (๓) เชื่ออำนาจในตน (๕) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ (๕) ทัศนคติ คุณธรรม และค่านิยม

๓. ส่วนที่เป็นฐานสุดของต้นไม้ ได้แก่ รากต้นไม้ เหตุปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เป็นคนดีและคนเก่งต้องประกอบด้วย (๑) ความเฉลียวฉลาด (๒) สุขภาพจิตดี และ (๓) ประสบการทางสังคม

ทั้ง ๓ ส่วนของต้นไม้จริยธรรมมีความสัมพันธ์ สนับสนุนกันจากส่วนรากไปยังส่วนกลางคือลำต้น และส่วนบนคือดอกและผลของต้นไม้ จากเหตุปัจจัยเหล่านี้ จึงทำให้บุคคลเป็นคนดีและคนเก่งดังนี้

รากของต้นไม้ มีรากหลัก ๓ ราก สื่อถึงลักษณะพื้นฐานของจิต ๓ ประการ ได้แก่ (๑) สุขภาพจิต หมายถึง บุคคลควรมีความวิตกกังวล ความตื่นเต้น ความไม่สบายใจอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ที่พบเจอ (๒) ความเฉลียวฉลาด (สติปัญญาดี) หมายถึง การรู้การคิดในขั้นรูปธรรมหลายด้าน และการคิดในขั้นนามธรรม และ (๓) ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ และสามารถคาดหรือทำนายความรู้สึกของบุคคลอื่น จิตลักษณะทั้ง ๓ ประการนี้ จะเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของจิตลักษณะ ๕ ตัวบน คือ ส่วนลำต้นและเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของพฤติกรรมของบุคคลในส่วนที่เป็นดอกและผลด้วย ดังนั้น บุคคลจะต้องมีจิตลักษณะทั้ง ๓ ประการนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมตามวัย จึงจะทำให้จิตลักษณะอีก ๕ ตัวบนลำต้นพัฒนาได้อย่างดีและพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากด้วย

ส่วนที่เป็นส่วนกลางคือลำต้น อันเป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก ๓ ประการ ประกอบด้วยจิตลักษณะ ๕ ประการ ได้แก่ (๑) ทัศนคติ คุณธรรม และค่านิยม ทัศนคติ หมายถึง การเห็นประโยชน์และโทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพอใจ ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น และความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้นคุณธรรม หมายถึง สิ่งที่ส่วนรวมเห็นว่าดีงาม ส่วนใหญ่แล้วมักเกี่ยวข้องกับหลักศาสนา เช่น ความกตัญญู ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น และค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ เช่น ค่านิยมที่จะศึกษาต่อในระดับสูง ค่านิยมในการใช้สินค้าไทย ค่านิยมในด้านการรักษาสุขภาพ เป็นต้น (๒) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวหรือพวกพ้อง

(๓) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลว่าสิ่งที่ทำลงไปในปัจจุบันจะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใด ต่อใคร ตลอดจนความสามารถในการทนรอต่อผลสำเร็จที่สุกงอมที่ควรมีควรได้ (๔) ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าผลที่ตนกำลังได้รับอยู่เกิดจากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือการควบคุมของคนอื่นเป็นความรู้สึกในการทำนายได้ ควบคุมได้ของบุคคล และ (๕) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ จิตลักษณะทั้ง ๕ ประการนี้ เป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่น่าปรารถนาที่เปรียบเสมือนดอกและผลบนต้นไม้

ส่วนที่เป็นดอกและผล คือ ส่วนของดอกและผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งแสดงพฤติกรรมการทำความดีละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดีและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนเก่ง พฤติกรรมของคนดีและเก่งสามารถแบ่งเป็น ๒ ส่วน ด้วยกัน

๑. พฤติกรรมของคนดีประกอบด้วย ๒ พฤติกรรมหลัก ได้แก่

๑.๑ พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเอง เป็นพฤติกรรมที่ไม่ทำร้ายตนเอง เช่น พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเอง ไม่สูบบุหรี่ ไม่ติดยาเสพติด ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น

๑.๒ พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น พฤติกรรมสุภาพบุรุษ ไม่ก้าวร้าว พฤติกรรมการขับขี่อย่างมีมารยาท พฤติกรรมซื่อสัตย์ เป็นต้น

๒. พฤติกรรมของคนเก่ง ประกอบด้วย ๒ พฤติกรรมหลัก ได้แก่

๒.๑ พฤติกรรมรับผิดชอบ เช่น พฤติกรรมการเรียนการทำงาน พฤติกรรมอบรมเลี้ยงดูเด็ก พฤติกรรมการปกครองของหัวหน้า พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ และพฤติกรรมเคารพกฎหมาย เป็นต้น

๒.๒ พฤติกรรมพัฒนา เช่น พฤติกรรมพัฒนาตนเอง (เช่น พฤติกรรมไฝ่รู้ พฤติกรรมรักการอ่าน เป็นต้น) พฤติกรรมพัฒนาผู้อื่น (เช่น พฤติกรรมการสนับสนุนให้ผู้อื่นปลอดภัยในการทำงาน พฤติกรรมเพื่อช่วยเพื่อนป้องกันโรคเอดส์ เป็นต้น) และพฤติกรรมพัฒนาสังคม (เช่น พฤติกรรมจิตอาสา เป็นต้น)

๔.๖ แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสร้างคนไทยเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์”

การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อาจประกอบด้วยความรู้ในข้อปฏิบัติหลัก ๓ ประการ คือ การมีหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือเป็นหลักปฏิบัติ ทุกศาสนาสอนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม ซึ่งคุณธรรมสำคัญที่ดำรงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ (๑) ไม่เอาเปรียบคนอื่น (๒) ไม่ละเมิดสิทธิของคนอื่น (๓) ไม่ก้าวร้าวเสียดสีคนอื่น และ (๔) ประกอบสัมมนาชีพสร้างความเจริญให้สังคมโดยประพฤติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ และการมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ คือ สอนให้รู้จักวางแผนชีวิตที่ถูกต้อง มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน รู้จักป้องกันเหตุอันไม่พึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้น รู้จักรักษาระเบียบวินัย รู้จักพัฒนาตนเอง มีความเอื้ออาทร รู้รักสามัคคี มีความรักในสถาบันของชาติ คือ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๔.๗ แนวคิดศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“ศาสตร์พระราชา” ตำราแห่งชีวิตและแนวทางการดำเนินชีวิตจากพระราชจริยวัตรตลอดพระชนม์ชีพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นพระมหากษัตรย์ที่นอกจากจะทรงด้วยทศพิธราชธรรมแล้ว ยังทรงเป็นพระราชาที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และการทำงานแก่พสกนิกรของพระองค์และนานาประเทศอีกด้วย ผู้คนต่างประจักษ์ถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์และมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอันหาที่สุดมิได้ ซึ่งแนวคิดหรือหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิภลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร นอกจากจะเป็นหลักการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่แบบสมดุล มีความสุขแล้ว ยังเป็นหลักสำคัญในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีส่วนหนึ่งได้

ความสำคัญของศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) และแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้น้อมนำมาเป็นหลักสำคัญในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาประเทศให้สมดุลทางวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป ให้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” สร้างสังคมแห่งคุณธรรมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงยึดหลักการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัว และสามารถปฏิบัติได้จริง เป็นแนวทางมุ่งประโยชน์ต่อประชาชนอย่างสูงสุด ยืดหยุ่นและสามารถเป็นหลักการดำเนินชีวิตได้ในทุกระดับตั้งแต่ปัจเจกบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชนและสังคมในภาพรวม หลักการทรงงานที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้รวบรวมไว้มีทั้งหมด ๒๓ ประการ ดังนี้

๑. จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ ทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบจากข้อมูลเบื้องต้น ทั้งเอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และตรงตามเป้าหมาย

๒. ระเบิดจากภายใน จะทำการใด ๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจและอยากทำ ไม่ใช่การสั่งให้ทำ คนไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็เป็นได้ ในการทำงานนั้นอาจจะต้องคุยหรือประชุมกับลูกน้อง เพื่อนร่วมงาน หรือคนในทีมเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการต่อไป

๓. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก ควรมองปัญหาภาพรวมก่อนเสมอ แต่เมื่อจะลงมือแก้ปัญหานั้นควรมองในสิ่งที่คนมักจะมองข้าม แล้วเริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็ก ๆ เสียก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อย ๆ ขยับขยายแก้ไปเรื่อย ๆ ที่ละจุด เราสามารถเอามาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้ โดยมองไปที่เป้าหมายใหญ่ของงานแต่ละชิ้น แล้วเริ่มลงมือทำจากจุดเล็ก ๆ ก่อน ค่อย ๆ ทำ ค่อย ๆ แก้ไปทีละจุด งานแต่ละชิ้นก็จะลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ “ถ้าปวดหัวคิดอะไรไม่ออก ก็ต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน มันไม่ได้แก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปัญหาที่ทำให้เราปวดหัวให้ได้เสียก่อน เพื่อจะให้อยู่ในสภาพที่ดีได้...”

๔. ทำตามลำดับขั้น เริ่มต้นจากการลงมือทำในสิ่งที่จำเป็นก่อน เมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นลำดับต่อไปด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ถ้าทำตามหลักนี้ได้งานทุกสิ่งก็จะสำเร็จได้โดยง่าย พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นที่สุดของประชาชนเสียก่อน ได้แก่ สุขภาพสาธารณสุข จากนั้นจึงเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้ และเกิดประโยชน์สูงสุด “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควร สามารถปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป... ” พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗

๕. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน “...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในสังคมวิทยาคือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริง ๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

๖. ทำงานแบบองค์รวม ใช้วิธีคิดเพื่อการทำงาน โดยวิธีคิดอย่างองค์รวม คือการมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทุกสิ่งทุกอย่างมีมติเชื่อมโยงต่อกัน มองสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

๗. ไม่ติดตำรา เมื่อเราจะทำการใดนั้น ควรทำงานอย่างยืดหยุ่นกับสภาพและสถานการณ์นั้น ๆ ไม่ใช่การยึดติดอยู่กับแค่ในตำราวิชาการ เพราะบางทีความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด บางครั้งเรายึดติดทฤษฎีมากจนเกินไปจนทำอะไรไม่ได้เลย สิ่งที่เราทำบางครั้งต้องโอบอ้อมต่อสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และจิตวิทยาด้วย

๘. รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สุข ในการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงใช้หลักในการแก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เองหาได้ในท้องถิ่น และประยุกต์ใช้สิ่งที่อยู่ในภูมิภาคนั้นมาแก้ไข ปรับปรุง โดยไม่ต้องลงทุนสูง หรือใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยากมากนัก ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “...ให้ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติจะได้ประหยัดงบประมาณ...”

๙. ทำให้ง่าย ทรงคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงแก้ไข การพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและที่สำคัญอย่างยิ่งคือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและระบบนิเวศโดยรวม “ทำให้ง่าย”

๑๐. การมีส่วนร่วม ทรงเป็นนักประชาธิปไตย ทรงเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมแสดงความคิดเห็น “...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำใจให้กว้างขวาง หนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาดนั้น แท้จริงคือการระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลายมาอำนวยการปฏิบัติการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

๑๑. ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวม พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “....ใครต่อใครบอกว่า ขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจรำคาญด้วยคำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมอาจมานึกในใจว่า ให้ ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรวมนั้น มิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

๑๒. บริการจุดเดียว ทรงมีพระราชดำริมากว่า ๒๐ ปีแล้ว ให้บริหารศูนย์ศึกษาการพัฒนาหลายแห่งทั่วประเทศโดยใช้หลักการ “การบริการรวมที่จุดเดียว : One Stop Service” โดยทรงเน้นเรื่องรู้รักสามัคคีและการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันด้วยการปรับลดช่องว่างระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑๓. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับรัพยากรธรรมชาติ ทรงมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียด โดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติช่วยเหลือเราด้วย

๑๔. ใช้อธรรมปราบอธรรม ทรงนำความจริงในเรื่องธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงสภาวะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่ปกติ เช่น การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวา ซึ่งมีตามธรรมชาติให้ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ

๑๕. ปลูกป่าในใจคน การจะทำการใดสำเร็จต้องปลูกจิตสำนึกของคนเสียก่อนต้องให้เห็นคุณค่าเห็นประโยชน์กับสิ่งที่จะทำ “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและจะรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

๑๖. ขาดทุนคือกำไร หลักการในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือ ความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

๑๗. การพึ่งพาตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เพื่อการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความเข้มแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

๑๘. พออยู่พอกิน ให้ประชาชนสามารถอยู่อย่าง “พออยู่พอกิน” ให้ได้เสียก่อน แล้วจึงค่อยขยับขยายให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป

๑๙. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร พระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตให้ดำเนินไปบน “ทางสายกลาง” เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งปรัชญานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับ

๒๐. ความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจแม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้มีที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ

๒๑. ทำงานอย่างมีความสุข ทำงานต้องมีความสุขด้วย ถ้าเราทำงานอย่างไม่มีความสุขเราจะแพ้ แต่ถ้าเรามีความสุขเราจะชนะ สนุกกับการทำงานเพียงเท่านั้น ถือว่าเราชนะแล้ว หรือจะทำงานโดยคำนึงถึงความสุขที่เกิดจากการได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นก็สามารถทำได้ “...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้นอกจากการมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

๒๒. ความเพียร การเริ่มต้นทำงานหรือสิ่งใดนั้นอาจจะไม่ได้มีความพร้อม ต้องอาศัยความอดทนและความมุ่งมั่น ดังเช่นพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” กษัตริย์ผู้เพียรพยายาม แม้จะไม่เห็นฝั่งก็จะว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายก็จะตกเป็นอาหารปลา ปู ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่ช่วยเหลือมิให้จมน้ำ

๒๓. รู้ รัก สามัคคี รู้ คือ รู้ปัญหาและรู้วิธีแก้ปัญหานั้น รัก คือ เมื่อเรารู้ถึงปัญหาและวิธีแก้แล้ว เราต้องมีความรักที่จะลงมือทำ ลงมือแก้ไขปัญหานั้น สามัคคีคือ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถลงมือทำคนเดียวได้ ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกัน

ศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสังคมไทยให้เกิดศานติสุข ซึ่งจะเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ประชาชนและสังคมไทยได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการอุ้มชูตัวเองให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อนซึ่งสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน ให้ตนเองอยู่ได้ พอกินพอใช้ มิได้มุ่งหวังที่จะสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้เจริญอย่างรวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้แล้วบนฐานหลักคุณธรรมตามศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ยึดหลัก **ความพอประมาณ** คือ พอมี พอกิน สามารถอุ้มชูตัวเองได้ **ความมีเหตุผล** คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอประมาณในมิติต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันพร้อมที่จะรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก โดยมี ความรู้และคุณธรรม เป็นเงื่อนไขสำคัญในการปฏิบัตินั้น จะเป็นรากฐานสำคัญให้กับการสร้างสมดุลให้กับการดำรงชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งสำคัญในการสร้างความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนให้กับสังคมไทยนั่นเอง

๔.๘ ปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรม

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยในการส่งเสริมจริยธรรม พบว่า มีปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมทางจริยธรรมในภาครัฐ จึงได้สรุปสาระสำคัญออกมาเป็นลักษณะปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรม แล้วทดสอบลักษณะปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรม โดยการสำรวจข้อมูลทัศนคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนเพื่อสะท้อนให้เห็นสภาพสถานการณ์ทางจริยธรรมในหน่วยงานของรัฐในปัจจุบัน และเพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสภาพจริยธรรมภาครัฐในหน่วยงานของรัฐ โดยสามารถสรุปสาระสำคัญของลักษณะปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรมได้ ดังนี้

๑. การรับรู้มาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรม

การรับรู้และเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรมของหน่วยงาน เป็นปัจจัยสำคัญ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐรับรู้และเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรมของหน่วยงานจะช่วยป้องกันการประพฤติผิดและฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถ ทราบถึงความคาดหวังทางจริยธรรมต่อการทำหน้าที่ของตนเพื่อให้สามารถปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมที่กำหนด มีเกณฑ์ในการตรวจสอบและลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนจริยธรรม สามารถใช้เป็นกรอบมาตรฐานในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้สามารถให้บริการกับประชาชนโดยเท่าเทียมไม่มีการเลือกปฏิบัติ และในภาพรวมจะช่วยให้ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธาเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น

๒. ระเบียบกฎหมายภาครัฐไม่ซับซ้อนและเป็นภาระต่อประชาชนมากเกินไป

ระเบียบกฎหมายหรือขั้นตอนในการติดต่อราชการที่มีความยุ่งยากซับซ้อน หรือเป็นภาระต่อประชาชนมากเกินไป จะเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน และเอื้อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ระเบียบ กฎหมาย หรืออำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้

๓. มีการกำหนดหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน

การขับเคลื่อนนโยบายด้านการส่งเสริมจริยธรรมของหน่วยงาน จำเป็นจะต้องกำหนดหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในภารกิจดังกล่าวที่ชัดเจน โดยหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบภารกิจดังกล่าวจะต้องมีกลไก ระบบ และเครื่องมือในการส่งเสริมจริยธรรมภายในองค์กรที่ชัดเจน

๔. นโยบายและการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน

การขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมจะต้องมีการกำหนดนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน ผู้บริหารและหน่วยงานให้ความสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรม มีการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมเชิงรุก มีการกำหนดมาตรการในการป้องกันการฝ่าฝืนจริยธรรม และหากมีการฝ่าฝืนจริยธรรมก็มีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งกับผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ

๕. การบริหารทรัพยากรบุคคล

กระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลเริ่มตั้งแต่การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรในหน่วยงานเป็นไปตามหลักคุณธรรมและคำนึงถึงความเหมาะสมทางจริยธรรม ระบบการประเมินผล การปฏิบัติงาน

มีการนำปัจจัยด้านจริยธรรมมาใช้ประกอบในการพิจารณา การปรับเลื่อนตำแหน่ง และการให้ความดีความชอบ ควรมีการนำปัจจัยด้านจริยธรรมมาประกอบการพิจารณา เพื่อส่งเสริมคนดีให้เข้ามามีบทบาทที่ดีกับหน่วยงาน และควรสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากรในหน่วยงานทุกระดับ

๖. กลไกกำกับด้านจริยธรรม

หน่วยงานที่มีการส่งเสริมจริยธรรมที่ดี ควรมีการกำหนดประมวลจริยธรรม หรือข้อกำหนดจริยธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตามความแตกต่างของลักษณะงานในแต่ละหน่วยงานไม่ควรใช้มาตรฐานเดียวมาบังคับใช้กับบุคลากรทุกประเภท ซึ่งอาจมีสภาพการทำงานและความเสี่ยงในการฝ่าฝืนจริยธรรมที่แตกต่างกัน มีกลไกกำกับดูแลเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจภายนอก การรับของขวัญของกำนัล การเบียดบังทรัพย์สินทางราชการไปใช้ส่วนตัว การรับงานองค์กรธุรกิจหรือหน่วยงานภายนอก การตรวจสอบทรัพย์สินหรือการรับจ้างงานภายหลังจากพ้นตำแหน่งหน้าที่ราชการ และมีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนหากมีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาหรือกระทำการทุจริต

๗. ภาวะผู้นำทางจริยธรรม

ผู้นำหรือผู้บริหารของหน่วยงานทำตัวเป็นแบบอย่างของผู้มีจริยธรรมที่ดีมีความสามารถในการจัดการอารมณ์ของตนเองไม่ใช้อารมณ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสามารถในการปลุกเร้า และส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวม และสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงาน ยึดหลักความสามัคคีมากกว่าการชิงดีชิงเด่น

๘. ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

ผู้นำหรือผู้บริหารของหน่วยงานควรจะมีความสามารถในการประเมินสภาพการณ์หรือผลกระทบขององค์กรจากปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อเตรียมพร้อมรับมือล่วงหน้า ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในหน่วยงาน

๙. ทัศนคติในการปฏิบัติงาน

บุคลากรในหน่วยงานเห็นว่าจริยธรรมมีคุณค่า ตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามภารกิจ หน้าที่และอำนาจที่ได้รับมอบหมาย รักษาจริยธรรมของการเป็นข้าราชการที่ดี พร้อมที่จะทำตามระเบียบหรือมาตรฐานที่กำหนด และคำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมทางจริยธรรม มากกว่าการปฏิบัติตามคำสั่งที่ไม่ถูกต้องของผู้บังคับบัญชา

๑๐. ระบบนิเวศจริยธรรม (Ethics Ecosystem)

การพัฒนาจริยธรรมของบุคคลในภาพรวมของประเทศและในหน่วยงาน เป็นระบบที่ซับซ้อน และเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รายรอบในหลายระดับ เปรียบเสมือนระบบนิเวศของจริยธรรม ระบบนิเวศจริยธรรมนี้คำนึงถึงองค์ประกอบด้วยกันอย่างน้อย ๔ ระดับ ได้แก่ (๑) ระดับบุคคล (Micro System) (๒) ระดับครอบครัว / เพื่อน (Meso system) (๓) ระดับหน่วยงาน (Exo system) และ (๔) ระดับสังคม / ชาติ (Macro System) ในระดับบุคคล จริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลปฏิบัติ

ในชีวิตประจำวันและการทำงาน ระดับเพื่อน / ครอบครัวเป็นระดับที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วยทั้งในลักษณะของครอบครัวและเพื่อนที่มีการปฏิสัมพันธ์กันในชีวิตประจำวันหรือในการทำงานที่มีความใกล้ชิด ซึ่งสามารถเป็นตัวแบบและแรงผลักให้บุคคลมีจริยธรรมได้ ระดับหน่วยงานเป็นระดับที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของบุคคลผ่านมาตรฐานทางจริยธรรม หรือจรรยาบรรณในการทำงานที่กำหนดขึ้นเป็นแนวปฏิบัติให้กับบุคลากร ระดับสังคม / ชาติเป็นระบบใหญ่ ที่ทำหน้าที่หล่อหลอมจริยธรรมของบุคคลและประชาชนผ่านระบบวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อที่เป็นแนวทาง ในการประพฤติปฏิบัติของคนที่สังคมมุ่งหวัง ระบบเหล่านี้มีลักษณะเป็นโครงสร้างที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ในการทำงานส่งเสริมจริยธรรมของบุคคล

๑๑. บริบทแวดล้อมอื่น ๆ

ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสภาพจริยธรรมของหน่วยงาน เช่น ระบบอุปถัมภ์และการเล่นพรรคเล่นพวกจะเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมจริยธรรม การสร้างการรับรู้และเชิดชูเกียรติการสนับสนุนนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับหน่วยงาน ความรักใคร่กลมเกลียวของบุคลากรในหน่วยงาน ระบบการตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานที่ดี การตัดสินใจของผู้บริหารบนพื้นฐานของข้อมูลมากกว่าอารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัว และคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของบุคลากรในหน่วยงาน

โดยสรุปปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมสอดคล้องกับหลักการของระบบนิเวศจริยธรรม (Ethics Ecosystem) ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยระดับจุลภาคไปจนถึงระดับมหภาค ตั้งแต่ระดับภายในตัวบุคคล เช่น ทัศนคติในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางจริยธรรม ระดับระหว่างบุคคล เช่น ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ระดับหน่วยงาน เช่น นโยบายและการส่งเสริมจริยธรรม และการบริหารงานบุคคล ระดับชุมชน เช่น กลไกกำกับด้านจริยธรรมจากหน่วยงานต่าง ๆ ไปจนถึงระดับนโยบายสาธารณะ เช่น ระเบียบกฎหมายภาครัฐ ปัจจัยเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในการส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมของคนที่สังคมมุ่งหวัง การปรับเปลี่ยนลักษณะหรือส่วนประกอบในระดับหนึ่งอาจส่งผลต่อลักษณะหรือส่วนประกอบในระดับอื่น นอกจากนี้ ยังต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของแต่ละระดับ รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้การสร้างเสริมจริยธรรมให้สัมฤทธิ์ผล

๔.๙ คุณธรรมสำคัญที่จะได้รับการพัฒนาตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

สามารถแบ่งระดับคุณธรรมได้ ๔ กลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยผลักดัน ทำหน้าที่เป็นแรงผลักดันภายใน ทำให้คนเกิดความเพียรพยายามทำในสิ่งที่มุ่งหมายไว้ให้สำเร็จประกอบด้วย วินัย อดทน ขยัน เป็นคุณธรรมที่สร้างฐานรากที่แข็งแกร่งให้คนในสังคม

กลุ่มที่ ๒ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง ทำหน้าที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยงสร้างแรงผลักดันให้เกิดคุณธรรมชุดแรก ประกอบด้วย ซื่อสัตย์ ซื่อตรง รับผิดชอบ เป็นคุณธรรมรากฐานของจิตใจที่ซื่อตรง

กลุ่มที่ ๓ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง ทำหน้าที่เหนี่ยวรั้งไม่ให้คนทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่เหมะสม ผิดหลักคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย มีสติ พอเพียง เป็นคุณธรรมที่สร้างฐานความสุจริตไม่โลภ ต้านทานความอยากได้ตามกระแสนิยม

กลุ่มที่ ๔ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุนทำหน้าที่สนับสนุนให้บุคลากรได้เข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมุ่งหวังผลเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เกิดการเคารพและให้ความสำคัญต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม ผ่านหลักของความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา กตัญญู เสียสละ การปลูกฝังคุณธรรมกลุ่มนี้จะช่วยให้เกิดจิตอาสา และเปลี่ยนสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมอย่างแท้จริง

คุณธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น ยกระดับจากคุณธรรมระดับบุคคลสู่การอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีหลักการสำคัญ ๒ ข้อ คือ ข้อห้ามกับข้อพึงปฏิบัติ ข้อห้าม คือ ห้ามทำให้ผู้อื่นและส่วนรวมมีความทุกข์ ข้อพึงปฏิบัติคือ ให้ทำให้ผู้อื่นและส่วนรวมมีความสุข หลักการสำคัญของคุณธรรมการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม คือ ต้องทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ใหญ่กว่าเสมอ

การขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมและชาติ ได้กำหนดคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทยเพื่อนำสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ๔ ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา เหตุผลในการเลือกส่งเสริมคุณธรรม ๔ ประการนี้ในช่วงเริ่มต้น เนื่องมาจากคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมและชาติ ได้ร่วมกันพิจารณาจากสถานการณ์ด้านคุณธรรมของประเทศทั้งที่มาจากงานศึกษาวิจัย สำรวจความคิดเห็นของประชาชน รวมถึงการวิเคราะห์พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพะบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร พบว่ามีคุณธรรมสำคัญ ๕ ด้าน นั้นคือ “ซื่อตรง วินัย รับผิดชอบ พอเพียง และจิตอาสา” เป็นคุณธรรมรากฐานสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมอื่น ๆ ได้ครบถ้วน อย่างไรก็ตามคณะกรรมการ-ส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติได้พิจารณาเห็นว่า “วินัยกับความรับผิดชอบ” เป็นเรื่องเดียวกัน จึงเลือกคุณธรรม “วินัย” มาใช้ในการสื่อสาร คำว่า “ซื่อตรง” แม้จะมีความหมายที่ดีแต่อาจสื่อความหมายกับคนทั่วไปได้ยากกว่าคำว่า “สุจริต” ซึ่งเป็นคำที่สังคมไทยคุ้นเคย ดังนั้น จึงเลือกส่งเสริมด้วยคำว่า “สุจริต” และคุณธรรม “จิตอาสา” ให้หมายรวมถึงการมีจิตสาธารณะด้วย เพื่อให้การรณรงค์เข้าใจและจดจำง่าย จึงกำหนดคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” เป็นคุณธรรมเป้าหมายที่จะปลูกฝังส่งเสริมให้คนไทยตระหนักและประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตด้วยเหตุผลดังนี้

พอเพียง เป็นศาสตร์พระราชาและเป็นคุณธรรมฐานรากที่จะนำสู่คุณธรรมนั้น ๆ
วินัย เพื่อเสริมสร้างการประพฤติปฏิบัติตนของคนไทยให้มีความเข้มแข็ง เคารพกติกาการอยู่ร่วมกัน
สุจริต เพื่อแก้วิกฤติการทุจริตที่ต้นทาง
จิตอาสา เพื่อให้คนไทยใส่ใจสังคมและอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง

อย่างไรก็ตามการเน้นคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา นั้น ไม่ได้หมายความว่าจะละเลยคุณธรรมด้านอื่น ๆ แต่ยังสนับสนุนให้มีการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละองค์กรและพื้นที่ที่แตกต่างกันด้วย

ต่อมาคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ มีมติเห็นชอบให้เพิ่มคุณธรรม “กตัญญู” เป็นคุณธรรมเป้าหมายจากคุณธรรม ๔ ประการ เป็นคุณธรรม ๕ ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” และเห็นชอบให้บรรจุคุณธรรมเป้าหมาย ๕ ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” ไว้ในแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

ความหมายของคุณธรรม ๕ ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู”

๑. พอเพียง หมายถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียง เป็นปรัชญาแนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนให้อยู่บน**ทางสายกลาง** กล่าวคือ มี**ความพอเพียง** มีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง โดยคำนึงถึง **ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** ตลอดจนการใช้**ความรู้** ความรอบคอบ และ**คุณธรรม**ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ และ**ความพอประมาณ**นี้ หมายถึง ความพอดีที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่พอประมาณ **ความมีเหตุผล** หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ **การมีภูมิคุ้มกันที่ดี** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว ปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัย **ความรู้และคุณธรรม** เป็นเงื่อนไขพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไข**ความรู้** หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตและการประกอบการงาน ส่วนเงื่อนไข**คุณธรรม** คือ การยึดถือคุณธรรมต่าง ๆ อาทิ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง นอกจากนี้ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติได้ให้ความหมาย พอเพียงไว้ว่า หมายถึง ความพอเพียงในการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลางมีเหตุผล ใช้ความรู้ในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีความพอประมาณ พอดี ไม่เบียดเบียนตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ประมาท สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

คุณธรรม “พอเพียง” มีความสำคัญในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมกับสังคมไทยที่ให้ความสำคัญต่อการนับถือศาสนา ซึ่งศาสนาที่นับถือต่างมีหลักคุณธรรมความพอเพียงเป็นแก่นสารคำสอน และสังคมไทยได้รับผลเชิงประจักษ์จากการปฏิบัติคุณธรรมความพอเพียงตามพระบรมราโชวาท

ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิภลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันของคำสอนทางศาสนาต่าง ๆ กับคุณธรรม “พอเพียง” ดังนี้

ความพอเพียง สอดคล้องกับหลักธรรมในพุทธศาสนา เช่น หลักทางสายกลาง ที่เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติให้คำแปลในบริบทนี้ว่า “ความพอดี” หลักคำสอน “มัตตัญญุตา” หมายถึง ความพอเหมาะ และ “สุข” แปลว่า ความพอใจ ซึ่งเกิดจากรู้จักพอใจ อิ่มใจกับทรัพย์ที่หามาได้โดยสุจริต (อัตถิสุข) พอใจในการใช้จ่ายทรัพย์ นั้น เลี้ยงตนและแบ่งปัน (โภคสุข) พอใจที่เป็นไทเพราะไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว (อนณสุข) และพอใจในการประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (อนวัชชสุข)

ความพอเพียง สอดคล้องกับหลักธรรมในศาสนาคริสต์ คือ การดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตนเอง ไม่ละโมบโลภมาก อยากได้ในสิ่งที่ไม่ใช่ของตนดังพระวจนะของพระเยซูคริสต์ที่ตรัสว่า “จงระวังและรักษาตัวให้พ้นจากความโลภทุกชนิด ชีวิตคนเราไม่ได้ขึ้นกับทรัพย์สินของเขา แม้ว่าเขาจะมั่งมีมากเพียงใดก็ตาม” (ลูกา ๑๒ : ๑๕) นอกจากนี้ ยังสอนให้ทำความดี แบ่งปันซึ่งกันและกัน สะสมความดีเป็นทรัพย์สมบัติที่จะติดตัวไปแม้เสียชีวิตก็ไม่มีใครสามารถขโมยไปได้ ดังพระวจนะของพระเจ้าที่ว่า “แต่อย่าลืมที่จะกระทำกิจการดีและที่จะแบ่งปันเกื้อกูลกัน เพราะเครื่องบูชาอย่างนั้นเป็นที่พอพระทัยพระเจ้า (ฮีบรู ๑๓ : ๑๖)”

ความพอเพียง สอดคล้องกับความพอเพียงตามหลักศาสนาอิสลาม คือ “พอเพียง” หมายถึง ได้เท่าที่ต้องการ หรือได้เท่าที่กะไว้ หรือเหมาะควรในระดับปานกลาง ซึ่งตรงกับหลักการของศาสนาอิสลามที่ยึดทางสายกลางเป็นหลัก ดังหลักคำสอนที่ว่า “ที่ดีที่สุดของกิจการทั้งหลาย คือ ตรงกลางของมัน” นอกจากนี้ อิสลามิกชนยังศึกษาความพอเพียงผ่านคำสอนและการปฏิบัติตนของนบีมูฮัมหมัด องค์ศาสดาผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งมีชีวิตที่มีความสุขเยี่ยงจอมราชันแต่กลับทิ้งทรัพย์สมบัติและพอใจที่จะนอนบนเสื่อหยาบ ยอมหิวไม่ต่างไปจากคนจนหิว ยอมอดเพื่อให้คนที่หิวมากกว่าได้อิ่ม ท่านสมถะ ไม่ฟุ่งเฟ้อ และได้รับความเคารพนับถือจากผู้คนนับแสน ยกให้เป็นต้นแบบแห่งความพอเพียง ซึ่งต่อมากลายเป็นหลักปฏิบัติให้อิสลามิกชนทุกคนต้องเรียนรู้และปฏิบัติตาม โดยหลักนั้นหมายถึง ความสันโดษและปล่อยวาง ไม่ยึดติดกับสภาวะรอบข้าง รู้จักเสียสละ สมถะ พอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอเพียงในศาสนาพราหมณ์ ฮินดู มีเป้าหมายสูงสุด คือ การหลุดพ้นจากกองกิเลสและกองทุกข์ แต่ไม่สนับสนุนให้มนุษย์ดิ้นรนหาทางเพื่อการหลุดพ้นเพียงอย่างเดียว แต่ควรจะแสวงหาทรัพย์สมบัติ โดยมีหลักธรรมเป็นเครื่องกำกับในการอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะในพระธรรมศาสตร์ได้บัญญัติไว้ว่า หลักธรรมหรือธรรมะนั้นย่อมมีลักษณะ ๑๐ ประการ ได้แก่ (๑) ความยินดี พอใจในสิ่งที่มี (๒) อดกลั้นอดทน พากเพียร เมตตา (๓) ข่มจิต มีสติ ไม่หวั่นไหวตามอารมณ์ (๔) ไม่ลักขโมย (๕) บริสุทธิ์ทั้งกายและใจ (๖) ระงับอินทรีย์ทั้ง ๑๐ (๗) สติ ปัญญา ความคิด (๘) รู้ลึกซึ้ง (๙) ความเห็นสุจริต ซื่อสัตย์และเป็นที่ไว้ใจเชื่อใจ และ (๑๐) ไม่โกรธ สงบ

ความพอเพียงในศาสนาซิกซ์ สอนให้มนุษย์ดำรงอยู่อย่างเรียบง่ายพอเพียงและเผื่อแผ่ โดยชาวซิกส์มีความหมายว่า ชาวซิกส์ทุกคนถูกปลูกฝังคุณธรรมเข้าไปในชีวิตและจิตวิญญาณตั้งแต่แรกเกิด ด้วยเหตุที่บิดามารดาและบรรพบรุษ ดำรงชีวิตอันเต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม และความดีงามสอดคล้องต่อหลักธรรมชาติ และเน้นความเรียบง่ายตลอดมา ดังคำกล่าวที่ว่า “Simple living, High thinking” คือ การดำรงอยู่ด้วยความเรียบง่ายแต่เต็มเปี่ยมทางความคิด วิจารณาญาณ อาหาร และอาชีพอันสุจริต โดยพึ่งตัวเอง รวมถึงยึดมั่นในคุณงามความดี ไม่เบียดเบียนทุกสรรพชีวิต และมีความสันโดษ คือ รู้จักในการประมาณตน มีความพอดีในการดำรงชีวิตของตน

จะเห็นได้ว่า ศาสดาหรือผู้นำทางจิตวิญญาณในศาสนาต่าง ๆ ล้วนเป็นแบบอย่างแห่งความพอเพียงเพราะสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์แบบ แล้วสอนชาวโลกผู้นับถือเลื่อมใสให้เป็นคนดีหรือคนสมบูรณ์แบบตาม

๒. วินัย ราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายว่า วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ กรมการศาสนา ได้ให้ความหมายไว้ว่า ระเบียบวินัย คือ ข้อกำหนด กฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกา ข้อบังคับที่มีไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของคนในสังคมเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขเรียบร้อย ส่วนคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การยึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ทั้งวินัยต่อตนเองในการผลักดันชีวิตให้ก้าวหน้า วินัยต่อองค์กร สังคม ปฏิบัติตามจริยธรรม จรรยาบรรณ และเคารพต่อกฎหมาย คุณธรรม “วินัย” มีปรากฏในคำสอนของศาสนาต่าง ๆ ดังนี้

ตามมิติทางพุทธศาสนา วินัย เป็นอุบายสำหรับสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม โดยคำว่า “วินัย” หมายถึง อุบายสำหรับฝึกหัดกายวาจาควบคุมให้บุคคลปฏิบัติตามกติกาทางสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย กติกาทางสังคมนี้หมายรวมถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง กฎหมาย และข้อตกลงทางสังคมอื่น ๆ ที่สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสามัคคีในหมู่คณะ วินัยมี ๒ อย่าง คือ วินัยสำหรับบรรพชิตหรือพระสงฆ์ (อนาคาริยวินัย) และวินัยสำหรับชาวบ้าน (อาคาริยวินัย) ได้แก่ กุศลกรรมบถ ๑๐ ซึ่งรวมศีล ๕ ไว้ด้วย และ “ศีล” คือ อุบายสำหรับฝึกหัดกายวาจาให้เรียบร้อยในระดับบุคคล ถ้าเป็นอุบายฝึกหัดกายวาจาให้เรียบร้อยสำหรับหมู่คณะโดยรวมเรียกว่าวินัย นั่นคือ การรักษาศีล อาศัยวิรัติหรือวินัยในตนเองเป็นเครื่องกำกับ ส่วนการรักษาวินัยของหมู่คณะอาศัยมาตรการลงโทษเป็นเครื่องกำกับ ดังนั้น วินัยจึงช่วยสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งเปรียบเทียบเส้นด้ายที่เรียงร้อยดอกไม้นานาชนิดเข้าด้วยกันจนกลายเป็นพวงมาลัยที่เป็นระเบียบงดงาม เมื่อสมาชิกของหมู่คณะรักษาวินัยคือปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง กฎหมาย และข้อตกลงทางสังคมอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกันเรียกว่าสีลสามัญญตา หรือการมีศีลเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติสำคัญสำหรับสร้างความสามัคคีในสังคม

มิติคำว่า “วินัย” ตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ที่สอนว่างานต่าง ๆ ที่จะทำนั้นจะต้องมีความเหมาะสมกับตนเองและสังคม ขณะเดียวกันต้องออกห่างจากการงานที่ไม่ดีที่สร้างความเสื่อมเสียอย่างสิ้นเชิง ส่วนการประกอบคุณงามความดีอื่น ๆ เช่น การถือศีลอด การละหมาด

และสิ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งเหล่านี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการเป็นบ่าวที่จงรักภักดีและปฏิบัติตามบัญชาของพระองค์ ขณะที่กฎเกณฑ์และคำสอนของศาสนานั้นทำหน้าที่คอยควบคุมความประพฤติของมนุษย์ทั้งที่เป็นหลักศรัทธา หลักปฏิบัติ และจริยธรรมในศาสนาอิสลามมีหลักที่อิสลามิกชนทุกคนต้องปฏิบัติตามอยู่ ๒ หลักใหญ่ ๆ คือ ฟัรดูอัยนีย์ หลักการพื้นฐานจำเป็นสำหรับอิสลามิกชนทุกคนจะต้องรู้ ต้องประพฤติ และฟัรดูกิฟายะฮ์ คือ หน้าที่ต่าง ๆ ทางสังคมนับตั้งแต่สังคมหน่วยเล็ก คือ ครอบครัวไปจนถึงสังคมหน่วยใหญ่ ก็คือ ประเทศชาติ นอกจากนี้ ยังมีหลักปฏิบัติอย่างหนึ่งเรียกว่า “ศาสนวินัย นิติศาสตร์และการพิพากษา” ซึ่งรวบรวมหลักปฏิบัติภาคบังคับ กฎบัญญัติห้ามที่ต้องละเว้น ไปจนถึงกฎบัญญัติที่ไม่ได้เจาะจง จะทำหรือละเว้นก็ไม่ถือเป็นการฝ่าฝืนศาสนาวินัย ทั้งหมดนี้ล้วนหล่อหลอมให้อิสลามิกชนทุกคนรู้และเข้าใจแก่นแท้ของอิสลาม ซึ่งเป็นรากฐานแห่งสันติภาพ

มิติคำว่า “วินัย” ตามหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ เป็นบทบัญญัติทำให้ชีวิตเป็นปกติสุข กล่าวคือ ศาสนาคริสต์เน้นย้ำให้คริสตศาสนิกชนหมั่นทำความดีทุกวันตลอดชีวิต ประพฤติปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของพระเจ้า เมื่อทำเช่นนั้น การกระทำกิจการใด ๆ ก็จะประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ บทบัญญัติเน้นย้ำให้คริสต์ศาสนิกชนปฏิบัติตามห้ามละเลย ได้แก่ “ความยุติธรรม” “ความเมตตากรุณา” และ “ความซื่อสัตย์” ทรงตรัสว่าบทบัญญัติเหล่านั้นจำเป็นต้องปฏิบัติโดยไม่ละเว้นบทบัญญัติอื่น ๆ (มัทธิว ๒๓ : ๒๓)

มิติคำว่า “วินัย” ตามหลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่เป็นกรอบการดำเนินชีวิตโดยรวมในภาพใหญ่เพื่อให้ศาสนิกชนถือปฏิบัติเป็นแนวทาง (วินัย) ในชีวิตดีงามมีความสุขบรรลุจุดมุ่งหมายของศาสนา หลักธรรมนั้น ได้แก่ หลักอาศรม ๔ โดยอิงกับช่วงอายุ พระคัมภีร์พระเวทบัญญัติว่า มนุษยชาติทั้งหลายควรปฏิบัติตามคติ ๔ ประการ คือ ในทุกช่วง “อาศรม” ของชีวิตช่วงอาศรมของชีวิตมี ๔ ช่วง คือ (๑) ศึกษากาล เรียกว่า พรหมจรยาศรม ช่วงตั้งแต่เกิดถึงอายุ ๒๕ ปี หมายถึง เวลาแห่งการกระทำให้ตนเอง ได้แก่ ศึกษาเล่าเรียน (๒) บริวาลกาล เรียกว่า คฤหัสถ์ถาศรม อายุ ๒๕-๕๐ ปี ประกอบอาชีพแต่งงานเป็นเวลากระทำให้ครอบครัว (๓) สังคมกาล เรียกว่า วานปรัสถาศรม อายุ ๕๑-๗๕ ปี เป็นเวลาแห่งการกระทำเพื่อสังคมและประเทศชาติ และ (๔) วิศวกาล เรียกว่า สันยัสตาศรม เป็นช่วงอายุ ๗๕ ปีขึ้นไป เป็นเวลาแห่งการกระทำเพื่อมนุษยชาติทั้งปวงเป็นนักบวช

มิติคำว่า “วินัย” ตามหลักคำสอนของศาสนาซิกข์ ที่เป็นกรอบการดำเนินชีวิตโดยรวมในภาพใหญ่เพื่อให้ศาสนิกชนถือปฏิบัติเป็นแนวทาง (วินัย) มีดังนี้

๑. วินัยทางกาย คือ การให้บริการผู้อื่นทางกายและวาจา เช่น การให้ทาน

๒. วินัยทางศีลธรรม คือ การเลี้ยงชีพโดนชอบธรรม ไม่มีความเห็นแก่ตัว

๓. วินัยทางใจ คือ ความเชื่อมั่นในพระเจ้าองค์เดียว ซึ่งอยู่เหนือกาละเทศะ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร แม้พระองค์จะเป็นพระมหากษัตรย์แต่ทรงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบมาโดยพระชนม์ชีพ เหตุการณ์ตัวอย่างครั้งหนึ่งพระองค์ทรงขับรถยนต์พระที่นั่งด้วยพระองค์เองตามลำพัง เมื่อมาถึงสี่แยกไฟแดงแห่งหนึ่ง ขณะที่กำลังรอสัญญาณไฟอยู่นั้นก็มีรถตำรวจซึ่งนำขบวนรถรัฐมนตรีแล่นมาจอดท้ายและบีบแตร

ไล่ให้หลบ โดยหารู้ไม่ว่ารถคันนั้นเป็นรถพระที่นั่งของพระองค์ ตำรวจเดินตรงมาที่รถพระที่นั่ง เป็นจังหวะที่พระองค์เสด็จลงมาจากรถ พอตำรวจเห็นเท่านั้นก็ทรุดนั่งลงกับพื้นทันทีก่อนที่รัฐมนตรีจะเดินตามมาและก้มกราบพระองค์ด้วยอาการตัวสั่นเทา พระองค์ตรัสถามรัฐมนตรีและตำรวจติดตามว่า “พวกท่านจะรีบไปไหนหรือถึงกับต้องฝ่าไฟแดง ข้าพเจ้ายังรอรถติดไฟแดงได้เลย” แต่ไม่มีคำตอบใด ๆ ในวันนั้น ก่อนจะแยกย้าย ตำรวจที่นำขบวนรถรัฐมนตรีก็ได้ทูลถามพระองค์ว่า “ให้ข้าพระพุทธเจ้าขับรถนำรถพระที่นั่งของพระองค์ไปไหม พระพุทธเจ้าข้า” “เราไม่ต้องให้ท่านมานำขบวนรถเราหรอก เราขับไปเองคนเดียวได้ ท่านไปนำรถของท่านรัฐมนตรีเถอะ” นั่นเป็นกระแสรับสั่งเพียงสั้น ๆ ก่อนที่พระองค์จะทรงขับรถออกไป เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงแบบอย่างที่ดี แม้ทรงเป็นถึงพระมหากษัตรย์แต่ก็ยังทรงเคารพระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดจนเป็นที่ประจักษ์ และพระองค์ยังทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆไว้ให้พสกนิกรได้ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการมีวินัยอีกมากมาย

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานกระบี่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ ณ สวนอัมพร เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๔๓ เช่น ***“...วินัยนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในส่วนบุคคลและส่วนรวม กล่าวคือ ในส่วนบุคคลวินัยจะทำให้บุคคลสามารถใช้ความรู้ความสามารถและประพฤติตนปฏิบัติงานได้ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ในส่วนรวม วินัยนี้นั้นจะทำให้หน่วยงาน สังคม ตลอดจนชาติบ้านเมืองมีความแข็งแกร่ง สามารถปฏิบัติการต่าง ๆ ร่วมกันได้อย่างเป็นเอกภาพ วินัยจึงเป็นปัจจัยหรือพลังอย่างสำคัญในการสร้างสรรค์ความเป็นปกติเรียบร้อยและความเจริญมั่นคงให้แก่บุคคลและส่วนรวม...”***

๓. สุจริต หรือความซื่อสัตย์สุจริต พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้คำนิยามว่า สุจริต คือ ความประพฤติชอบ และนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้คำนิยามว่าคุณลักษณะที่แสดงถึงการยึดมั่นความจริง ความถูกต้อง ดีงาม เป็นหลักในการดำเนินชีวิตทั้งกาย วาจา และใจ มีความจริงใจไม่บิดเบือนข้อมูล รู้จักรักษาความลับ หลีกเลี่ยงการหาผลประโยชน์ทับซ้อน มีความเกรงกลัวและละอายต่อการทำชั่วอันเป็นทุจริตทุกประเภท นอกจากนี้ ยังหมายถึง การนับถือตนเอง ไม่หลอกลวงตนเอง ละอายต่อการกระทำผิด ไม่คิดคดต่อผู้อื่น ไม่ลักขโมย ประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา ทั้งต่อหน้าและลับหลัง รับผิดชอบหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย รักษากฎระเบียบของสังคมและหน่วยงาน ไม่กระทำการใดที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ส่วนรวม

สุจริต หมายถึง ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมทั้งปวง กล้าปฏิเสธการกระทำที่ไม่ซื่อตรง ไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลอื่นที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้วิเคราะห์ “สุจริต” ว่ามีปรากฏในคำสอนศาสนาต่าง ๆ ดังนี้

ในพุทธศาสนา สุจริต หมายถึง การดำเนินชีวิตที่ดีงามใน ๓ ระดบ คือ เริ่มต้นด้วยการคิดดี (มโนสุจริต) แล้วแสดงออกเป็นการพูดดี (วจีสุจริต) และทำดี (กายสุจริต) มโนสุจริต คือ การคิดดีด้วยจิตใจที่ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลง มักคิดแต่จะให้ทานด้วยความรักและความฉลาด

รอบรู้ วจีสุจริต คือ การพูดดี พูดคำสัตย์ คำประสานสามัคคี คำสุภาพและคำที่มีสาระ โดยละเว้นการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเหลวไหล เพ้อเจ้อ กายสุจริต คือ การทำดีด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูล การแบ่งปันและการดูแลครอบครัว โดยละเว้นการฆ่า การเบียดเบียนผู้อื่น การลักทรัพย์ การฉ้อโกง และการประพฤตินอกใจ

ศาสนาอิสลาม กล่าวว่า สุจริต เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของอิสลามิกชนทุกคน ตรงกับ “อัสอามานะห์” คุณธรรมข้อหนึ่งในบรรดาคุณธรรมทั้งหลายของศาสนาอิสลาม ซึ่งถือเป็นคุณธรรมระดับสูงที่ผูกพันกับความศรัทธาดังคำกล่าวของท่านศาสนาทูตมุฮัมมัด (ช.ล.) ที่ว่า “ไม่ถือว่ามีศรัทธา (ที่สมบูรณ์) สำหรับผู้ที่ไม่มีความซื่อสัตย์ และไม่ถือว่ามีศาสนา (ที่สมบูรณ์) สำหรับผู้ที่ไม่รักษาสัญญา”

คริสต์ศาสนา ได้ให้ความสำคัญกับความสุจริตไว้ว่า ผู้ที่ดำเนินชีวิตด้วยความสุจริต แม้จะยากจนก็ดีกว่าคนที่พูดตลบตะแลง ผู้ที่ดำเนินชีวิตด้วยความสุจริตแม้จะยากจนก็ดีกว่าผู้ร่ำรวย แต่มีความประพฤติคดโกง ใครมีเพื่อนที่ซื่อสัตย์เหมือนกับได้สมบัติ เพื่อนซื่อสัตย์นั้นประเมินค่าไม่ได้ เพื่อนซื่อสัตย์เป็นเสมือนยาอายุวัฒนะ

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีบัญญัติเกี่ยวกับความสุจริตไว้หลายประการ ยกตัวอย่าง มานวธรรม ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติของมนุษย์ต่อมนุษย์ โดยมีคติว่าหากเกิดเป็นมนุษย์จงปฏิบัติแต่ทางกุศล อาทิ คิดแต่ทรัพย์สมบัติของผู้อื่น คิดแต่ทำเสียประโยชน์ของผู้อื่น ไม่ยอมนับถือผู้ใหญ่เป็นโทษทางจิตใจ จงอย่าทำ บุคคลใดไม่ซื่อตรงต่อมิตร ไม่รู้จักบุญคุณ หักหลังผู้อื่น ต้องไปตกนรก ฯลฯ จะเห็นได้ว่า ชาวฮินดูถือความสุจริตเป็นทางแห่งกุศลที่จะช่วยให้ชีวิตมนุษย์ทั้งหลายได้พบเจอแต่ความสุขและความสันติในชีวิต

ศาสนาซิกข์ มักเน้นย้ำอยู่เสมอว่า คุณค่าของการมีชีวิตทางโลกผ่านการแสดงออกด้วยการให้คุณค่ากับการทำงานหนักและความซื่อสัตย์ในการทำงาน เช่น ที่สอนว่า ข้าน้อย คือ ข้ารับใช้ขององค์พระผู้เป็นเจ้า ความสำเร็จของข้าน้อยคือ ชัยชนะของพระองค์ เงินทองที่หามาได้ด้วยแรงงานบริสุทธิ์เท่านั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องในศาสนา แต่ความอยากได้เงินทองที่เกินพอดี คือสิ่งที่ต้องห้ามในศาสนา

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้ประมวลคำสอนเรื่องสุจริตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อเป็นแบบอย่างเป็นบทเรียนแก่คนไทยในหัวข้อว่า คำพ่อสอนให้ “สุจริต” เพื่อชีวิตสันติสุข ดังสรุปได้ว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตด้วยความสุจริต พระองค์ทรงดำรงตนด้วยความสุจริตตลอดพระชนม์ชีพ ดังเช่นครั้งหนึ่งพระองค์ทรงลงแข่งในกีฬาเรือใบ ขณะที่ทรงเรือใบออกไปจากฝั่งได้ไม่นานก็ทรงแล่นกลับเข้าฝั่งและตรัสกับผู้ที่มาคอยเฝ้าฯ ว่า “เรือแล่นไปโดนทุ่นเข้า” ตามกติกาถือว่าฟาวล์ ซึ่งพระองค์ทรงเคร่งครัดในกติกาการแข่งเรือใบอย่างมาก แม้จะไม่มีใครเห็นการฟาวล์ในครั้งนั้น แต่พระองค์ก็ไม่ยอมละเลยหรือปล่อยผ่านไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสุจริตและการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ปวงชนชาวไทย นอกจากนี้พระองค์ยังทรงเผยแพร่คุณธรรมดังกล่าวมาสู่พสกนิกรของพระองค์ผ่านพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทรงเน้นย้ำเสมอว่าความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง หากฝึกฝนให้เกิดในตนเองก็ย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาคน สังคม รวมถึงประเทศชาติ

๔. จิตอาสา หมายถึง การเป็นผู้ที่ใส่ใจต่อสังคมสาธารณะและอาสาลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันมิใช่หน้าที่ของตนด้วยความรักความสามัคคี เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ของสังคม และของประเทศชาติ โดยมิได้หวังผลตอบแทน ทำความดีเพื่อความดี เอื้ออาทรต่อคนร่วมสังคม ทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย และได้อธิบายที่มาของคำว่า จิตอาสา ไว้ว่า จิตอาสา (Volunteer Spirit) เป็นคำศัพท์ใหม่ที่เกิดขึ้นมาไม่นาน เป็นคำที่แยกมาจากคำว่า “อาสาสมัคร” โดยเลือกผสมคำว่า “จิต” กับ “อาสา” เข้าด้วยกัน เพราะงานอาสาสมัครเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาไปสู่การมีจิตวิวัฒน์ (New Consciousness) หรือจิตสำนึกใหม่ ดังนั้น “จิตอาสา” และ “อาสาสมัคร” จึงถูกใช้ในลักษณะที่เสมือนหนึ่งเป็นคำเดียวกัน ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน จิต+อาสา (สมัคร) นอกจากนี้ ยังมีคำว่า “จิตสาธารณะ” (Public Mind) ซึ่งมีความหมายไปในทางที่คล้ายกับสองคำข้างต้น แต่ยกระดับความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของและใส่ใจดูแลรักษาในสิ่งของที่เป็นสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นสาธารณะสมบัติ รวมถึงสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ การประหยัดน้ำประปา ไฟฟ้า ฯลฯ อาสาสมัคร จิตอาสา จิตสาธารณะ ทั้งสามคำที่กล่าวล้วนขับเคลื่อนด้วย “จิตแห่งการให้” อันเป็นหนทางสำคัญในการทำให้ผู้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้วิเคราะห์ลักษณะของจิตอาสาว่ามีปรากฏในหลักคำสอนทางศาสนาอยู่แล้วเช่นกัน ดังนี้

ในพุทธศาสนา ในลักษณะของจิตอาสาสอดคล้องกับหลักธรรมหลายข้อ เช่น พรหมวิหารธรรม ๔ ประการ คือ (๑) เมตตา ความรัก ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข (๒) กรุณา ความสงสาร ความปรารถนาช่วยให้คนอื่นพ้นทุกข์ (๓) มุทิตา ความพลอยยินดีที่เห็นคนอื่นได้ดี มีความสุข ความเจริญ (๔) อุเบกขา ความเป็นกลางในอารมณ์ คือ ไม่ยินดียินร้าย ไม่ลำเอียง ความเมตตาและความกรุณาเป็นคุณธรรมพื้นฐานของจิตอาสา และนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงออกถึงความมีจิตอาสาผ่านหลักธรรม สังคหวัตถุ ๔ ประการ ได้แก่ (๑) ทาน คือ การให้ แบ่งปันสิ่งที่เป็นประโยชน์ (๒) ปิยวาจา คือ การพูดจาดีมีสาระ มีประโยชน์ (๓) อัตถจริยา คือ การบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น และ (๔) สมานัตตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย

ในศาสนาอิสลาม มีคำสอน เรื่อง “ชะกาด” คือ ทานประจำปี หมายถึง ทานประจำปี หมายถึง การที่ศาสนิกชนจ่ายทรัพย์สินส่วนเกินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้ที่มีสิทธิได้รับเมื่อครบรอบปี และหมายถึง การซักฟอก การทำให้สะอาดบริสุทธิ์ และการเจริญเติบโต กล่าวคือ ซักฟอกทรัพย์สินและจิตใจของผู้จ่ายให้มีความสะอาดบริสุทธ์ หมดจากความโลภ ตระหนี่ถี่เหนียว ซึ่งถือเป็นสิ่งสกปรกทางใจ ชะกาดเป็นหลักปฏิบัติเพื่อมนุษย์ และถ้ามีอิสลามิกชนคนใด มีทรัพย์สิน เงินทองที่เหลือในรอบปีแล้วไม่ทำการบริจาค จะถือว่าผู้นั้นทำผิดบัญญัติของอิสลาม และในบางประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติยังถือเป็นการผิดกฎหมายอีกด้วย

ในศาสนาคริสต์ มีคำสอนให้เป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวาง ช่วยเหลือผู้ที่มีความลำบากยากจนเดือดร้อน รวมถึงให้แบ่งสมบัติส่วนหนึ่งไว้ทำทานตามสัดส่วนที่มี มีมากให้มากมีน้อยให้น้อย ซึ่งไม่เพียงแต่หมายถึงเงินเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงอาหาร เสื้อผ้า สิ่งของเหลือใช้ดังคำสอนที่ว่า “ พี่น้องทั้งหลายจะมีประโยชน์ใดหากผู้หนึ่งอ้างว่ามีความเชื่อแต่ไม่มีการกระทำ ความเชื่อเช่นนี้จะช่วยให้เขารอดพ้นได้หรือถ้าพี่น้องชายหญิงคนใดขัดสนเครื่องนุ่งห่ม และไม่มีอาหารประจำวัน” แล้วท่านคนหนึ่งพูดกับเขาว่า “จงไปเป็นสุขเถิดขอให้อบอุ่นและอิ่มเถิด” แต่มิได้ให้สิ่งจำเป็นสำหรับร่างกายแก่เขาจะมีประโยชน์ใดเล่า ความเชื่อก็เช่นเดียวกันหากไม่มีการกระทำก็เป็นความเชื่อที่ตายแล้ว

ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หลักคำสอนเรื่อง “ทาน” หมายถึง การให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นหนึ่งใน “นิยมะ” หรือข้อควรปฏิบัติของศาสนาฮินดู ๑๐ ประการ โดยให้ถือว่าเงิน ๑ ใน ๑๐ ส่วนของรายได้ทั้งหมด เป็นเงินของพระเป็นเจ้า ชาวฮินดูควรบริจาคเงินส่วนนี้ให้แก่ วัด อาศรม หรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ยังมีความเชื่อว่า มารดาที่หนึ่งนั้น คือ มารดาผู้ให้กำเนิด มารดาที่นับถือยิ่งขึ้นไปอีก คือ มาตุภูมิซึ่งเป็นที่รวมของมนุษย์ทั้งชาติ ฉะนั้น ไม่ว่าอยู่ประเทศใด ชาวฮินดูมีหน้าที่ต้องรักชนชาติทำทุกอย่างเพื่อความสุขและสันติของคนทั้งชาติ เป็นหน้าที่ของมนุษย์ผู้มีมนุษยธรรม หากเราคิดเห็นแก่ตัวเองเท่านั้น ไม่เห็นแก่ส่วนรวมหรือประเทศชาติ เราก็จะเป็นมนุษย์ไม่ได้

ศาสนาซิกข์ มีหลักปฏิบัติตามคำสอนเรื่อง “การแบ่งปันรายได้ ๑๐ เปอร์เซ็นต์” หลังจุนเจือครอบครัวแล้ว เพื่อใช้ในการบริจาคและใช้สอยเพื่อประโยชน์ของสังคม” เรียกการแบ่งปันนี้ว่า ดัสวันต์ หรือร้อยชักสิบ และไม่เพียงเงินเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการสละเวลา ๑๐ เปอร์เซ็นต์ที่มีอยู่เพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมอีกด้วย ในพระมหาคัมภีร์ได้กล่าวเกี่ยวกับการมีจิตอาสาไว้ว่าผู้ที่จะมีเกียรติมีศักดิ์ศรีนั้นหาใช่ผู้ที่มีทรัพย์สมบัติหรือเงินทอง แต่คือผู้ที่จะปวารณาตนที่จะรับใช้ผู้อื่นต่างหาก

การน้อมนำคำสอนมาปฏิบัติในเรื่องจิตอาสานับว่าเป็นหลักคุณธรรมสำคัญประการหนึ่งที่สังคมไทยมุ่งส่งเสริมให้เกิดกับสังคมไทยเพื่อพัฒสังคมสู่ความยั่งยืนและเป็นสุข คณะกรรมส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ กล่าวไว้ว่า จิตอาสาตามคำพ่อ : เรียนรู้ตามรอยพระบาท “กระป๋องคนจน” เป็นกุศโลบายที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงฝึกให้พระราชโอรส พระราชธิดารู้จักวิธีการประหยัด อดออมและการเสียสละเพื่อผู้อื่น โดยพระองค์จะตั้งกระป๋องออมสินไว้กลางที่ประทับ หากพระราชโอรสและพระราชธิดาทรงนำเงินไปทำกิจกรรมแล้วมีกำไร อาทิ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล-อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สมัยทรงพระเยาว์ พระองค์ทรงได้รับค่าขนมสัปดาห์ละครั้ง แต่แม้จะได้ค่าขนมทุกสัปดาห์ก็ยังทรงรับจ้างเก็บผักและผลไม้ไปขาย เมื่อได้เงินมาก็นำไปซื้อเมล็ดผักมาปลูกเพิ่มและส่วนหนึ่งจะถูกหยอดสู่กระปุกนี้ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ เหมือนการเก็บภาษี พอถึงสิ้นเดือน สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้เป็นที่ประจักษ์ของปวงชนชาวไทยตลอดระยะเวลาทรงครองสิริราชสมบัติ ๗๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระองค์ทรงเป็นผู้ให้และแบบอย่างของการให้ ทั้งยังทรงสอนคนไทยผ่านพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสมานับครั้ง

ไม่ถ้วน ***พระราชดำรัสพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในโอกาสขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๔๙๗ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๙๖ อาทิ “พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้ว่า บุคคลใดประกอบความดี คุณความดีนั้นย่อมต้องสนองตอบ ข้าพเจ้าจึงขอชักชวนแต่ละท่านให้พยายามบำเพ็ญความดีด้วยน้ำใจอันบริสุทธิ์ แม้บางโอกาสอาจจะต้องเสียสละบ้าง ก็จงมานะอย่าท้อถอย จงสมัครสมาน สามัคคีร่วมใจกันให้มั่นคงด้วยดี ทั้งนี้ เพื่อความสุขสวัสดีของท่าน และเพื่อความวัฒนาถาวรของประเทศชาติอันเป็นที่รักของเราทั้งหลาย”***

๕. กตัญญู พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู เป็นคำภาษาบาลีและเป็นคำนาม หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำให้ ผู้รู้คุณท่าน นอกจากนี้ ยังหมายถึง การสำนึกรู้ในอุปการคุณหรือบุญคุณที่ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมีต่อตนเอง ความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญและมีความจำเป็นแก่สังคม ความกตัญญูนั้นไม่มีเฉพาะมนุษย์เท่านั้น ความรู้คุณของวัตถุสิ่งของก็เป็นกตัญญู ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง บ้านที่พักอาศัย ธรรมชาติแวดล้อมที่เราอยู่ ทุกสิ่งล้วนมีบุญคุณ นอกจากนี้ ยังหมายถึง ภาวะทางจิตใจของบุคคลที่รับรู้ถึงประโยชน์หรือคุณค่าที่ตนได้รับการปฏิบัติอย่างดีจากบุคคลอื่น สิ่งอื่น ก่อให้เกิดความตระหนัก ความระลึกรู้ ความซาบซึ้ง ความสำนึกรู้คุณ และมีแนวโน้มที่จะกระทำการตอบแทนคุณต่อบุคคล หรือสิ่งนั้น ๆ ที่มีคุณต่อตนทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เป็นความรู้สึกของการเข้าใจความรู้สึกรับผิดชอบในการกระทำการตอบแทนจากการที่ตนได้รับสิ่งดี ๆ จากผู้อื่น จากสังคมชุมชนจากประเทศชาติหรือจากโลก และสิ่งแวดล้อมทั้งปวง ความกตัญญูรู้คุณ ซึ่งเป็นความรู้สึกทางบวกนับเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญมากเพราะมีความเชื่อมโยงกับคุณค่าด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นความรู้สึกของความเอื้ออาทรสังคม เป็นอารมณ์ของความรู้สึกผิด ความละอาย ความโกรธ ความเกลียดชัง เป็นความรู้สึกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของการสร้างความสุข ความตระหนักในความรู้สึกของผู้อื่นเป็นความไวในการรับรู้ ความเห็นที่คล้อยตามในเชิงบวกในระดับสูง และบุคคลที่มีความกตัญญูรู้คุณสูงจะมีความรู้สึกที่ดีต่อโลกและชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความศรัทธาในการนับถือศาสนา มีความเอื้ออาทรสังคม รับรู้เรื่องราวที่เข้ามาในชีวิตในทางบวกมากกว่า มีความสุข มีความมีชีวิตชีวา มีความเห็นอกเห็นใจ มีการให้อภัย มีการให้ความช่วยเหลือ มีการสนับสนุนผู้อื่น มีการมองโลกในแง่ดี มีความหวังในชีวิต และมีความพึงพอใจในชีวิตสูง ซึ่งตรงข้ามกับผู้มีความกตัญญูรู้คุณต่ำ มีการรับรู้ทางลบมากกว่า เช่น มีความวิตกกังวลสูง มีความหดหู่ซึมเศร้ามาก มีความอิจฉาริษยามาก มีความหลงในวัตถุนิยมมาก

ประเภทของความกตัญญูมี ๒ ประเภท ประเภทแรกคือ ความกตัญญูต่อบุคคลผู้มีพระคุณ (บุพการี) คือ บิดา มารดา และอาจารย์อุปัชฌาย์ ประการที่สอง ความกตัญญูต่อสิ่งที่มีบุญคุณ ดังนั้น ความกตัญญูจึงไม่ได้มีขอบเขตอยู่แค่มนุษย์กับมนุษย์เท่านั้น แต่มีกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีก เช่น พืช สัตว์ ป่าไม้ แม่น้ำ ลำคลอง ฯลฯ เพื่อสร้างวัฏจักรที่ดีให้แก่ธรรมชาติ ซึ่งจะเกิดผลดีกับทุกสิ่งที่เป็นธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ พืช สัตว์ และสสาร ทำให้สิ่งเหล่านี้เอื้อประโยชน์ให้แก่กันและกัน และในฐานะที่มนุษย์

เป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มนุษย์จึงมีความกตัญญูกตเวทีเป็นอย่างยิ่งทั้งต่อมนุษย์ด้วยกันเอง และต่อสิ่งแวดล้อมที่อยู่ร่วมโลกเดียวกัน เพราะความกตัญญูเป็นคุณธรรมค้ำจุนโลกให้อยู่รอด และเป็นคุณธรรมที่สร้างความรักความผูกพันให้มนุษย์ สัตว์ สถาบัน ธรรมชาติแวดล้อม อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนและสมดุล

ผลของการมีความกตัญญู จะทำให้รักษาคุณความดีเดิมไว้ได้ ทำให้สร้างคุณความดีใหม่เพิ่มได้อีก ทำให้เกิดสติไม่ประมาท ทำให้เกิดขันติ ทำให้เกิดหิริโอตัปปะ ทำให้จิตใจผ่องใส มองโลกในแง่ดี ทำให้เป็นที่สรรเสริญของคนดี ทำให้มีคนอยากคบหาสมาคม บุคคลผู้มีความกตัญญู ไม่เพียงแต่รู้คุณของผู้มีพระคุณและสนองคุณเท่านั้น ยังมีคุณธรรมอย่างอื่นอีกด้วย คือ เป็นผู้ใหญ่ก็มีความเมตตากรุณาปราณีโอบอ้อมอารี เผื่อแผ่แก่ผู้น้อยทำดีแก่ตน เป็นผู้น้อยที่มีสัมมาคารวะ ซื่อสัตย์สุจริตจงรักภักดีต่อผู้ใหญ่ที่มีพระคุณแด่ตน ยกย่องเชิดชูไว้ในที่ที่มีบญคุณ บุคคลผู้มีความกตัญญูรู้คุณจะดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขและความดีงามร่วมกันของสังคม ถ้าเขาจะแสวงหาประโยชน์ของตน เขาจะคำนึงผลประโยชน์สุขและความดีงามร่วมกันของสังคม ถ้าเขาจะแสวงหาประโยชน์ของตน เขาจะคำนึงผลกระทบกระเทือนความรุนแรงและความเสียหายต่อส่วนรวมก่อน เขาจะปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สุขทั้งแก่ตนและผู้อื่น

ในพุทธศาสนา กล่าวว่า คุณธรรมพื้นฐานที่ทุก ๆ คนควรจะมีในระดับต้น ๆ คือ ความกตัญญูกตเวทีธรรมอันเป็นมงคลที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ เป็นตัวบ่งชี้พื้นฐานที่บ่งบอกถึงลักษณะความเป็นคนดีตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นบ่อเกิดของคุณธรรมอื่น ๆ และเป็นฐานช่วยเกื้อหนุนส่งเสริมให้คนกระทำความดียิ่ง ๆ ขึ้นไป กล่าวคือ บุคคลที่มีความกตัญญูจะแสดงพฤติกรรมตอบแทนคุณต่อบุคคลหรือสังคม หรือสิ่งอื่น ๆ โดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุม นับเป็นการกระทำหน้าที่ของตนอันเป็นบทบาทที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ความกตัญญูซึ่งแสดงออกถึงการรู้จักหน้าที่ของตน และมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วง จัดเป็นคุณลักษณะหนึ่งของความรับผิดชอบ ช่วยเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตนสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม นอกจากนี้ ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงความสำคัญของความกตัญญูไว้ ๔ ประการ คือ (๑) ความกตัญญูเป็นพื้นฐานของคนดี (๒) ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี (๓) กตัญญูกตเวทีบุคคลหาได้ยากในโลก และ (๔) ความกตัญญูก่อให้เกิดมงคลแก่ชีวิต พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ภูมิ เวสัปปุริสสานัง กตัญญู กตเวทิตา” แปลว่า กตัญญู รู้คุณ เป็นรากฐานของคนดี ขยายความได้ว่า กตัญญู เป็นบ่อเกิดของคุณธรรมทั้งหลาย กตัญญู เป็นก้าวแรกของคุณธรรมทั้งหลาย ถ้าขาดกตัญญู คุณธรรมทั้งหลายก็อยู่ไม่ได้ กตัญญูจึงมีพลานุภาพยิ่งใหญ่เหนือคุณธรรมทั้งหลายด้วย

ในศาสนาอิสลาม มีคำสอนเรื่อง ให้รู้คุณและรู้จักขอบคุณด้วยพื้นฐานโดยรวม โดยการขัดเกลาให้อิสลามิกชนรู้จักการขอบคุณ และการยอมรับความดีที่ผู้อื่นได้กระทำต่อเขาและตอบแทนผู้นั้นด้วยสิ่งที่ดี ซึ่งถือว่าเป็นบุคลิกที่สูงส่งและลักษณะที่สวยงาม เช่นเดียวกันการที่ดื้อดึง การปฏิเสธและกระทำไม่ดีต่อผู้ที่ทำดีต่อเราถือว่าเป็นลักษณะที่ทำให้ผู้ที่กระทำมันตกลงสู่ความต่ำทรามยิ่งกว่าสรรพสัตว์ที่ส่วนมากของพวกมันมีความรู้คุณ และจดจำความดี สังคมมุสลิมที่ยึดมั่นต่อบทบัญญัติของศาสนานั้นจะเป็นสังคมที่มีความสุขสงบ เพราะผู้ที่ทำดีจะได้รับการตอบแทน ผู้ที่กระทำผิดจะถูกตักเตือนและให้อภัย ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นการส่งเสริมให้ความดีงามของผู้คนคงอยู่ตลอดไป เพราะหากปล่อยให้ความดื้อดึงและการไม่รู้บุญคุณแพร่หลายไป ผู้คนจะเลิกการทำความดีและตัวของผู้ที่ศรัทธาก็จะมีความสุขที่ผู้อื่นไม่อาจจะพบมัน

เนื่องจากว่าเมื่อเขาได้รับสิ่งที่ดี ๆ แล้วเขาก็ขอบคุณต่อพระเจ้าของเขา สิ่งที่ดี ๆ อันนั้นก็มีแต่จะเพิ่มพูนขึ้น และเมื่อเขาพบกับความยากลำบากเขาก็อดทนและหวังความโปรดปรานจากพระองค์ ความยากลำบากอันนั้นก็ไม่อาจทำอะไรเขาได้ และจะไม่มีผลใด ๆ ต่อเขา ท่านศาสดา (ศ็อลลัลลอฮุอลัยฮิวะสัลลัม)

ในศาสนาคริสต์ พระเจ้าสอนให้คริสเตียนเป็นลูกกตัญญู พระวจนะสอนให้คริสเตียนเป็นลูกกตัญญู ในพระธรรมสุภาษิต ๑ : ๘-๙ บุตรชายของเราเอ๋ย จงฟังคำเตือนของพ่อเจ้าและอย่าทิ้งคำสั่งสอนของแม่เจ้า เพราะทั้งสองนั้นเป็นมงคลงามสวมศีรษะของเจ้า เป็นจี้ห้อยคอของเจ้า พระเจ้าสอนให้คริสเตียนฟังคำสอน คำแนะนำ คำตักเตือนของบิดาและมารดา เพราะทั้งสองอย่างนั้น หมายถึง (๑) มงคลงามสวมศีรษะ การรับคำสั่งสอนคำเตือนของพ่อแม่นั้นเป็นความสง่างามของชีวิต เป็นสิริมงคลในชีวิตลูก (๒) จี้ห้อยคอ หลายคนสวมจี้ห้อยคอเป็นเครื่องประดับ หลายคนใช้เป็นเครื่องลางของขลังเป็นวัตถุมงคล สำหรับคนที่ฟังคำสอนและคำเตือนของพ่อแม่นั้น ก็ถือเป็นความสวยงามของชีวิต อีกทั้งยังทำให้ชีวิตปลอดภัย เพราะคำสอนของพ่อแม่เป็นมงคล เป็นเหมือนวัตถุมงคลประจำตัวลูก พระธรรมมาระโก ๗ : ๑๐ จงให้เกียรติบิดามารดาของเจ้า และผู้ใดประณามบิดามารดาจะต้องมีโทษถึงตาย พระวจนะตอนนี้ตรงตามตัวอักษร คือ พระเจ้าสอนว่าเป็นคริสเตียนต้องให้เกียรติบิดามารดาของตน และผู้ที่ประณาม ผู้ที่ดูถูกดูหมิ่น บิดามารดาของตนมีโทษถึงตาย เป็นกฎที่ชัดเจนและเด็ดขาดที่คริสเตียนทุกคนไม่สามารถหลบเลี่ยงได้ในสมัยโบราณนั้นผู้ใดประณามบิดามารดาของตนจะถูกขว้างด้วยก้อนหินจนตาย ซึ่งไม่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด ถ้าจะเปรียบกับปัจจุบัน คือ พระพร ความเจริญ ความสง่างาม เกียรติของชีวิตได้ตายจากผู้นั้นไปแล้ว พระธรรมเอเฟซัส ๖ : ๑-๓ ฝ่ายบุตรจงนบนอบเชื่อฟังบิดามารดาของตนในองค์พระผู้เป็นเจ้า เพราะกระทำอย่างนั้นเป็นการถูก จงให้เกียรติแก่บิดามารดาของเจ้า นี่เป็นพระบัญญัติข้อแรกที่มีพระสัญญาไว้ด้วย เพื่อเจ้าจะไปดีมาดีและมีอายุยืนนานที่แผ่นดินโลก จากพระวจนะนี้พระเจ้าสอนให้เราเป็นลูกที่กตัญญู ดังนี้ (๑) นบนอบเชื่อฟังบิดามารดานบนอบเชื่อฟัง คือ การเชื่อฟังบิดามารดาด้วยความเคารพ อ่อนน้อม เต็มใจ มิได้เชื่อฟังเพราะถูกบังคับหรือเชื่อฟังเพราะเราหวังผลตอบแทนจากท่าน (๒) ให้เกียรติแก่บิดามารดาให้ความเคารพ ยกย่องท่านเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่ทำสิ่งใดที่เสื่อมเสียต่อชื่อเสียงและเกียรติยศของพ่อแม่ และ (๓) ผลที่ได้เมื่อเรากระทำตามพระวจนะ คือ ไปดีมาดีหมายความว่าจะไปไหนมาไหนพระเจ้าจะคุ้มครอง และมีอายุยืนยาว ซึ่งหมายความว่าพระเจ้าจะอวยพรให้เรามีชีวิตที่ยืนยาวพร้อมความสุขใจ

ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หลักคำสอนเรื่อง “กตัญญู” คือ สอนให้ลูกปฏิบัติต่อพ่อแม่เสมือนหนึ่งพระเจ้า (Taittiriya Upanishad 1.11.2) ในคัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู บ่งไว้ว่าผู้ใดที่ต้องการจะปฏิบัติเพื่อ “ศุทธพุทธิ” ผู้นั้นควรจะปฏิบัติตามหลักธรรม ๘ ประการที่เรียกว่า “อัษฎางคโยค” ได้แก่ ยม นิยม อาสน ปฺราณายาม ปฺรตฺยาหาร ธารณา ธฺยาน และสมาธิ หลักธรรมทั้ง ๘ ประการนี้หลักธรรมนิยม ในข้อ (๔) ชยา ได้แก่ การเคารพบูชา เช่น ควรเคารพบูชามารดา บิดา ครูบาอาจารย์ พระธรรมคัมภีร์ พระเวท พระพรหม (ปรมาตฺมา) หรืออะไรอื่นที่ควรเคารพด้วยทั้งหมด และข้อ (๗) คุรุสุศฺรูษา ได้แก่ การปฏิบัติต่อครูบาอาจารย์ หรือศาสนา ด้วยความเชื่อถือและคารวะด้วยความจงรักภักดี

ในศาสนาซิกข์ หลักคำสอนที่สำคัญของศาสนาซิกข์เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดคือ การเข้าถึงสุขอันเป็นนิรันด์หรือนิรวาณ ชาวซิกข์ได้นำคำสอนเรื่องต่าง ๆ มาเป็นหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่สำคัญหลายประการ อาทิ การทำเขว่าเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของชาวซิกข์ หมายถึง การรับใช้และบริการต่อชุมชน สังคม ด้วยทางกาย วาจา และใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ควบคู่กับการรำลึกถึงพระผู้เป็นเจ้าด้วยการสวดภาวนาสรรเสริญคุณความดีของพระผู้เป็นเจ้า การทำเขว่าจึงเป็นการสอนให้ชาวซิกข์เสียสละเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นการแสดงออกถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนตามคำสั่งสอนของพระศาสดาคุรุนานักเทพที่ว่า “ความอ่อนหวานและการถ่อมตนนั้น เป็นแก่นแห่งความดีและคุณธรรมทั้งปวง”

๔.๑๐ สรุปคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย ตัวบ่งชี้ และความหมาย

คุณธรรม	ตัวบ่งชี้	ความหมาย
พอเพียง	ความพอประมาณ	ความพอดีในการใช้ชีวิตที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป พอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
	มีเหตุผล	กระบวนการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ชีวิต อย่างรอบคอบโดยพิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ และการกระทำ
	มีภูมิคุ้มกัน	การวางแผนใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ เพื่อเตรียมพร้อมรับผลกระทบ หรือการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
วินัย	การยอมรับและปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานทางสังคม	การแสดงออกถึงการยอมรับและการประพฤติปฏิบัติตนตามวิถีประชา จารีต และกฎหมาย เพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคล อันจะนำไปสู่สังคมที่มีระเบียบ และดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและปกติสุข
	การควบคุมตนเอง	ความสามารถในการกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำให้อยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ เพื่อนำตนเองให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข
	การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตน	ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมใด ๆ ให้บรรลุผลที่ตรงเวลา ตามบทบาทหน้าที่ หรือตามที่ได้รับหมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ
สุจริต	การละอายต่อการทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง	การแสดงความรู้สึกไม่สบายใจ รังเกียจ อาย กระดากในใจตน ไม่กล้าทำสิ่งที่ผิดกฎระเบียบ ไม่ว่าจะต่อหน้าหรือลับหลังผู้อื่น
	การไม่เอาเปรียบและไม่แสวงหาผลประโยชน์	การกระทำในสิ่งที่ตรงไปตรงมา รักษาความสัตย์ ไม่เอาเปรียบ และไม่ยึดผลประโยชน์อันมิชอบของตนเองและพวกพ้องเพียงฝ่ายเดียว

คุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย (ต่อ)

คุณธรรม	ตัวบ่งชี้	ความหมาย
สุจริต	การยืนหยัดในความถูกต้อง	การแสดงออกหรือการสนับสนุนความคิด การกระทำที่ถูกต้องตามกฎ และต่อต้านการทุจริต ด้วยความกล้าหาญ แม้ว่าจะมีความยากลำบาก หรืออุปสรรคขัดขวาง
จิตอาสา	จิตอาสา	การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น องค์กร และสังคม ด้วยความสมัครใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน
	สำนึกสาธารณะ	การตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และสาธารณะสมบัติ ด้วยการเอาใจใส่ ดูแลรักษา โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ
	การเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น	การอุทิศแรงกาย สติปัญญา ทรัพย์สิน และเวลา เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน
กตัญญู	การสำนึกในความดี	การเห็นคุณค่า รู้สึกขอบคุณ คิดในทางบวก หรือมีทัศนคติที่ดีต่อคุณความดีที่ตนเอง หรือส่วนรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม
	การเคารพความดี	การชื่นชม ยกย่อง ให้เกียรติในความดีที่ตนเอง หรือส่วนรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง โดยแสดงออกด้วยความสุภาพเหมาะสม
	การตอบแทนความดี	การประพฤติตนในทางที่ดีเมื่อมีโอกาส โดยไม่ละเมิดสิทธิ์หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เพื่อแสดงความขอบคุณความดีที่ตนเอง หรือส่วนรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง

ส่วนที่ ๕

สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๕.๑ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

คุณธรรมเป็นคุณค่าพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ที่เป็นการทำความดีหรือทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม จึงเป็นเรื่องที่ปรากฏให้เห็นในพฤติกรรม / การกระทำของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ทุกคนควรพยายามรักษาเพื่อดำรงคุณค่านี้ด้วยการควบคุมความคิดและการกระทำให้อยู่ในกรอบของความดี ที่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม เป็นการฝึกฝนพัฒนาจนเป็นทักษะชีวิต (Soft Skills) ที่มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบ ก็จะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบพร้อมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ปัจจัยที่ช่วยทำให้องค์กรประสบความสำเร็จขับเคลื่อนโลกสมัยใหม่เป็นปัจจัยผลักดันสำคัญให้เกิดการพลิกโฉมประเทศ และช่วยส่งผลดังพระราชดำรัสของพระบาท-สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

“คุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรัก ความสามัคคี ที่ทำให้คนไทยเราสามารถร่วมมือร่วมใจกันรักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันไปได้ตลอดรอดฝั่ง ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูด ทำด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงานประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และแก่ประเทศชาติ ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริตในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผนโดยเท่าเทียม เสมอกัน ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำความคิด ความเห็นของตนให้ถูกต้อง เที่ยงตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุในผลหากความคิดจิตใจ และการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกันในทางที่ดี ที่เจริญนี้ ยังมีพร้อมมูลในกาย ในใจของคนไทย ก็มั่นใจได้ว่าประเทศชาติไทยจะดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไปได้...”

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสในการเสด็จออกมหาสมาคมงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม วันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum : WEF) เห็นว่าทักษะชีวิตที่มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบ เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยทำให้มนุษย์สามารถรับมือกับสถานการณ์โลกที่พลิกผันของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) และหุ่นยนต์ (Robot) ตลอดจนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งเรื่องความจริงใจในพฤติกรรมหรือการแสดงออก (Creditability and Authenticity) จากการดำเนินชีวิตอย่างมีเข็มทิศคุณธรรม (Moral Compass) มีความคงเส้นคงวาและความน่าเชื่อถือ ตลอดจนมีคุณธรรมความซื่อตรง (Integrity) ความเห็นอกเห็นใจผู้คนรอบข้าง (Empathy) ความตระหนักต่อความสำคัญ / เร่งด่วน (Urgency) ต่อการแสดงออกดังกล่าว รวมถึงทักษะชีวิตอื่น ๆ ที่อยู่ในระบบคิดที่ทำให้เห็นความซับซ้อนของโลกปัจจุบันจนสามารถมองไปข้างหน้าได้ การสื่อสาร (Communication) ในทิศทางเชิงบวก และนำสู่การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ทักษะชีวิต (Soft Skills) ดังกล่าวเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ช่วยให้บุคคลไม่เป็นเพียงแรงงานปัจจัยการผลิตในระบบเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับปัจจัยกายภาพที่ใช้ในการผลิตประเภทอื่น เช่น ที่ดิน อาคาร หรือเครื่องจักร เป็นต้น หากสามารถเป็นทุนมนุษย์หรือทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบพร้อมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ปัจจัยที่ช่วยทำให้องค์กรประสบความสำเร็จขับเคลื่อนโลกสมัยใหม่และเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญให้เกิดการพลิกโฉมประเทศ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในช่วงระยะเวลา ๕ ปีข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ จึงได้นำหลักธรรมในทุกศาสนาที่ต่างสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี มีคุณธรรม ในการรักษาสืบสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม พร้อมทั้งน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดเป็นคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย เพื่อนำสู่ความเป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อันเป็นแผนสืบเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ประกอบด้วย **“พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู”** ซึ่งครอบคลุมความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ขยายความได้ดังต่อไปนี้

พอเพียง เป็นคำที่มาจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง เป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม มีเหตุผล ใช้ความรู้อย่างรอบคอบและรอบด้าน และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้สามารถรอดพ้นจากวิกฤตภัยต่าง ๆ ได้

วินัย ปฏิบัติตนตามกติกาจรรยาบรรณวิชาชีพขององค์กรและสังคม ตามหน้าที่พลเมืองดี และเคารพกฎหมาย ตลอดจนป้องกันและรับผิดชอบผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

สุจริต มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้องและเป็นธรรม ไม่สนับสนุน ไม่ร่วมมือ ไม่ยินยอมพร้อมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

จิตอาสา การให้และเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย เพื่อประโยชน์สุขแก่พวกเขาเหล่านั้นและของสังคม

กตัญญู สำนึกรู้คุณและแสดงออกถึงความกตัญญูต่อแผ่นดินเกิด ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สถาบันองค์กร และผู้มีพระคุณ นับตั้งแต่บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ ครูอาจารย์ เป็นต้น ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของ อาจเป็นการกระทำหรือความจริงใจบนหลักพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม

การส่งเสริมคุณธรรมถึงแม้จะสามารถส่งเสริมหรือสร้างให้เกิดขึ้นได้ในระดับปัจเจกบุคคลหรือมนุษย์แต่ละคนโดยตรง แต่หากจะให้เกิดการพลิกโฉมทางสังคมจะต้องส่งเสริมให้เกิดกระบวนการทางสังคมโดยการกล่อมเกลาทางสังคม ควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคนตามพระราชดำรัสของพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร “ระเบิดจากข้างใน” และหลีกเลี่ยงการสั่งการจากระดับบนสู่ล่าง (Top-Down) รวมถึงการดำเนินงานให้เป็นแนวทางเดียวกันก่อให้เกิดกลไกหรือระบบสังคมทั้งกระบวนการ บ่มเพาะภายในจิตใจในทุกช่วงวัยของมนุษย์นับตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา การปลูกฝังเรียนรู้ในระบบครอบครัวและระบบการศึกษา ที่ไม่ได้เป็นระบบการเรียนรู้ด้วยการถ่ายทอดจากผู้สอนสู่ผู้เรียนอันเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียว แต่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นปฏิสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์หลายทิศทาง เป็นกิจกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนรู้ได้มาร่วมกันสะท้อนการมีคุณธรรม จนเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Direct Learning) รวมทั้งการฝึกฝนและพัฒนาต่อเนื่องในระบบการทำงาน การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีพฤติกรรม หรือการแสดงออกที่สะท้อนการมีคุณธรรมในระดับบุคคลจากการปรับเปลี่ยนวิธีคิด กรอบคิด หรือค่านิยม หรือการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับปัจเจกบุคคล เป็นระบบคิดที่ไม่เพียงการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ หรือคิดเป็น ยังรวมการคิดถึงคุณค่าและความหมายของการดำรงอยู่ของชีวิตของมนุษย์ ซึ่งสะท้อนโดยคุณธรรมที่แสดงออกจากพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของเขา เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคมนับตั้งแต่สังคมหน่วยที่เล็กที่สุดคือ ครอบครัว หรือขยายใหญ่ขึ้นเป็นหน่วยงาน / องค์กร ตลอดจนชุมชน ก็ควรมีการพัฒนาระบบและการเสริมสร้างขีดความสามารถของกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม เป็นกลไกทางสังคมที่คอยกำกับ / เตือนสติปัจเจกบุคคลให้ตระหนักหรือระมัดระวังการแสดงออกในพฤติกรรมไม่เป็นเพียงการแสดงออกถึงการมีคุณธรรมเฉพาะบุคคลหรือบางคน แต่เป็นกติการ่วมในสังคมก่อให้เกิดเป็นกระแสหรือพฤติกรรมของคนในสังคมที่แสดงออกร่วมกัน (Collective Behavior) เป็นการสร้างกลไกร่วมขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมให้เกิดขึ้น ทำให้เกิดการดำเนินชีวิตที่สะท้อนการมีคุณธรรมได้อย่างเป็นระบบที่มีความยั่งยืนและสำคัญทั้งสามกระบวนการข้างต้น ยังเป็นการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในลักษณะคู่ขนานอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต สามารถสร้างความร่วมมือภายในสังคมในการแก้ปัญหาวิกฤติและเหตุการณ์พลิกผันต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) มีสาระสำคัญดังนี้

๕.๑.๑ วัตถุประสงค์

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนพัฒนาเชิงประเด็น ซึ่งเป็นแผนต่อเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ และแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ภายใต้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่งและที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นเครื่องมือในการแปลงแนวทางและขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากการส่งเสริมคุณธรรมเป็นประเด็นการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกมิติ ทุกช่วงวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพและสร้างสังคมไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน และนำพลังบวกมาร่วมมือแก้ไขปัญหาวิกฤติและเหตุการณ์พลิกผันต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงเป็นแผนที่มีการจัดทำโดยใช้สถานการณ์คุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (Strength Weakness Opportunity and Threat Analysis : SWOT Analysis) เพื่อกรองและพิจารณาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

นอกจากนี้ ยังมีการถ่ายทอดจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ / กิจกรรม ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐาน

ทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ถ่ายทอดเป้าหมาย และตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขร่วมดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้บรรลุเป้าหมาย ขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นคุณค่าหลักนำการพัฒนา

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า มุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขมีระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน โดยมีหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม เป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตและการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในกระทรวงสาธารณสุข พัฒนาบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในทุกมิติ ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมพัฒนาระบบเครดิตสังคม (Social Credit) การให้ด้วยพลังบวก เป็นแหล่งเรียนรู้ปลูกฝัง / ฝึกฝนพัฒนาคนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับหน่วยงานอื่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม บนฐานคิดการรับรู้ถึงเป้าหมาย หรือ Sense of Purpose นั่นคือการรับรู้และสร้างเป้าหมายร่วมกันเพื่อเปลี่ยนแปลงอนาคตของกระทรวงสาธารณสุขไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมก่อนประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง และร่วมมือกันสร้างเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขการทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันด้วยการมองไปข้างหน้า เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ภายใต้คุณธรรม ๕ ประการ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” โดยให้ค่านิยม “MOPH” ฝังอยู่ในจิตวิญญาณของบุคลากรสาธารณสุขทุกคน ไม่ว่าเป้าหมายการทำงานจะเป็นอย่างไรก็จะประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคนและพัฒนาระบบคุณธรรม จริยธรรมที่ดีและยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาภาคีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้นอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและสร้างระบบนิเวศคุณธรรม ระบบนิเวศจริยธรรม วัฒนธรรมจริยธรรมในกระทรวงสาธารณสุขสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๕.๑.๒ ภาพรวมเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายรวม

เป้าหมาย

กระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

๒. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

๓. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA

๔. ดัชนีความสุขคนทำงาน

ค่าเป้าหมาย

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ ค่าเป้าหมายตามตัวชี้วัดดังนี้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				
	ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐
๑. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๒. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๓. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
๔. ดัชนีความสุขคนทำงาน	ร้อยละ ๗๐ เมื่อสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๘๐				

๕.๑.๓ แผนย่อย

๑. แผนย่อยที่ ๑ สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้เป็นองค์กรส่งเสริมการทำความดี เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

๒. แผนย่อยที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ระบบ และกลไกการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๓. แผนย่อยที่ ๓ ส่งเสริมให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นแบบอย่างการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

๔. แผนย่อยที่ ๔ ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม และสร้างสังคม-วัฒนธรรม ภายในหน่วยงาน

แผนย่อยที่ ๑ สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นองค์กรส่งเสริมการทำความดี เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นคุณค่าหลักของบุคคล และหน่วยงานจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับบุคคล ถึงระดับหน่วยงาน เสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง และมีหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม เป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตและการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม ครอบคลุมถึง

๑. พื้นที่ทางกายภาพที่เป็นคุณภาพชีวิต นับตั้งแต่สภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลชีวิต รวมถึงอาคารสถานที่ที่มั่นคง ปลอดภัย และเป็นพื้นที่ทางกายภาพที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม

๒. ระบบนิเวศคุณธรรม และพื้นที่ทางสังคม เป็นพื้นที่ของการปฏิสัมพันธ์ การปฏิบัติตนเพื่อสะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม ทั้งที่เป็นข้อตกลงภายในครอบครัว และ / หรือชุมชน มาตรการ / นโยบาย / เจตนารมณ์ของหน่วยงาน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม ตลอดจนพื้นที่สร้างสรรค์ทั้งสื่อกระแสหลัก และสื่อออนไลน์ เป็นการสร้างประสบการณ์ร่วมจากการดำเนินการตามข้อตกลงหรือการทำกิจกรรม ทำให้เกิดการรับรู้ เข้าใจ นำไปปฏิบัติ เห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต

๓. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมหรือการทำความดี ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมของตน ทั้งที่เป็นกิจกรรมภายในและภายนอกหน่วยงาน เช่น การประหยัดพลังงานและทรัพยากร การจัดการขยะ และ Zero Waste การสร้างพื้นที่สีเขียว การปลูกป่าและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การแสดงออกและส่งต่อคุณค่าของวันสำคัญต่าง ๆ ที่หน่วยงานเข้าร่วม การทำบุญวันสำคัญทางศาสนา และกิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ วางระบบรากฐานการส่งเสริมคุณธรรมของสถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

กลยุทธที่ ๒ ขับเคลื่อนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

กลยุทธ์ที่ ๓ ขับเคลื่อนกลไกชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

กลยุทธ์ที่ ๔ สร้างระบบนิเวศคุณธรรม ส่งเสริมพื้นที่สังคม / สาธารณะ ทั้งที่เป็นพื้นที่กายภาพ หรือพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ โดยให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม การทำความดีอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับหน่วยงาน โดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมคุณธรรมหรือการทำความดี ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมของตนทั้งที่เป็นกิจกรรมภายในและภายนอกหน่วยงาน และกิจกรรมการทำความดีด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

กลยุทธที่ ๑ วางระบบรากฐานการส่งเสริมคุณธรรมของสถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	พัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยบรรจุคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู ทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมนอกหลักสูตร ให้ลงมือปฏิบัติจนเป็นพฤตินิสัย เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่มีความพร้อมในทุกมิติ ตามมิติทางศาสนา มิติหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมิติทางวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
๒	ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับหน่วยงาน เสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
๓	ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมระบบนิเวศคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ โดยการสร้างพื้นที่และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม หรือการทำความดี ทั้งการสร้างหรือปรับปรุงพื้นที่กายภาพให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม สร้างพื้นที่สังคมให้เกิดข้อตกลงร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีระเบียบ และเคารพกฎหมาย	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๔	ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เปิดพื้นที่ทางสังคม / สาธารณะ โดยใช้พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม โดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

กลยุทธที่ ๒ ขับเคลื่อนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม มาเป็นคุณค่าหลักในการดำรงชีวิต เป็นหลักคิดและการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๒	ส่งเสริมผู้นำคุณธรรม / ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และต้นแบบที่ดีทั้งระดับบุคคล ระดับองค์กร ยกย่องผู้นำที่นำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต และมุ่งเน้นผู้นำที่มีจิตสาธารณะและจิตอาสา มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๓	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม นำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต โดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการยกย่องผลจากการประกอบคุณงามความดีอย่างสม่ำเสมอ สามารถเป็นตัวอย่าง เป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่นในหน่วยงานให้ยึดถือเป็นแบบอย่างได้ และร่วมสร้างแรงบันดาลใจให้คนเป็นคนดี	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๔	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูองค์กร / กลุ่มงาน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๕	ส่งเสริมการจัดระบบเครดิตสังคม (Social Credit) ส่งเสริมการให้ด้วยพลังเชิงบวก เพื่อให้บุคลากรเกิดคุณธรรมจิตอาสา	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๖	หน่วยงานกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาองค์กรคุณธรรม และส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรม และจรรยาบรรณของทุกวิชาชีพ โดยมีหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ไม่ใช่เพื่อเลื่อนวิทยฐานะ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๗	นำค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” มาเป็นบรรทัดฐานทางคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติทางคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข	- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๘	ส่งเสริมและสนับสนุนการขยายงานในหน่วยงานที่เริ่มดำเนินการเป็นองค์กรคุณธรรมให้เกิดความต่อเนื่องและเปิดโอกาสการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำการจัดการความรู้ การถอดบทเรียนมาใช้อย่างเป็นระบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๙	ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาองค์กรคุณธรรมด้วยการกำหนดการดำเนินการองค์กรคุณธรรมอย่างต่อเนื่องทุกปี	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๑๐	กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การนิเทศที่เสริมพลัง (Empowerment) เสริมสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑๑	ส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือ ตามแบบคุณธรรมวิถีใหม่ (MOPH Moral in New Normal) ที่สอดคล้องกับวิกฤติโรคอุบัติใหม่ที่อาจเกิดขึ้น และนำหลักคำสอนไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ได้แก่ ๘.๑ กิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ๘.๒ กิจกรรมเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ๘.๓ กิจกรรมสำคัญทางศาสนาของแต่ละศาสนา ๘.๔ อื่น ๆ	**ส่วนกลาง** - กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการงานพิธีการและพิธีกรรมทางศาสนา - ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการตามแนวทางของกรมการศาสนากำหนดในแต่ละกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และประสานทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขดำเนินการและรวบรวมรายงานผลการดำเนินงานไปยังกรมการศาสนา
๑๒	ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ โดยการสร้างพื้นที่และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม หรือการทำความดี ทั้งการสร้างหรือปรับปรุงพื้นที่กายภาพให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพื้นที่สังคมให้เกิดข้อตกลงร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีระเบียบ และเคารพกฎหมาย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๑๓	ใช้พลัง “บวร” เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๓ ขับเคลื่อนกลไกชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค นำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และนำหลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม มาเป็นคุณค่าหลักในการดำรงชีวิต เป็นหลักคิดและการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม ขับเคลื่อนให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบผ่านกลไกชมรมจริยธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	ส่งเสริมผู้นำคุณธรรม / ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และต้นแบบที่ดีทั้งระดับบุคคล ระดับองค์กร ยกย่องผู้นำที่นำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต และมุ่งเน้นผู้นำที่มีจิตสาธารณะและจิตอาสา มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม นำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต โดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการยกย่องผลจากการประกอบคุณงามความดีอย่างสม่ำเสมอ สามารถเป็นตัวอย่าง เป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่นในหน่วยงานให้ยึดถือเป็นแบบอย่างได้ และร่วมสร้างแรงบันดาลใจให้คนเป็นคนดี	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูองค์กร / กลุ่มงาน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๕	ส่งเสริมการจัดระบบเครดิตสังคม (Social Credit) ส่งเสริมการให้ด้วยพลังเชิงบวก เพื่อให้บุคลากรเกิดคุณธรรมจิตอาสา	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๖	นำค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” มาเป็นบรรทัดฐานทางคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติทางคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๗	กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การนิเทศที่เสริมพลัง (Empowerment) เสริมสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๘	ส่งเสริมให้ชมรมจริยธรรมให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ โดยการสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อม พื้นที่ ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม หรือการทำความดีทั้งการสร้างหรือปรับปรุงพื้นที่กายภาพให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพื้นที่สังคมให้เกิดข้อตกลงร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีระเบียบ และเคารพกฎหมาย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๙	ใช้พลัง “บวร” เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนชมรมจริยธรรมของหน่วยงาน	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑๐	ส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือ ตามแบบคุณธรรมวิถีใหม่ (MOPH Moral in New Normal) ที่สอดคล้องกับวิกฤติโรคอุบัติใหม่ และนำหลักคำสอนไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ได้แก่ ๘.๑ กิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ๘.๒ กิจกรรมเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ๘.๓ กิจกรรมสำคัญทางศาสนาของแต่ละศาสนา ๘.๔ อื่น ๆ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธ์ที่ ๔ สร้างระบบนิเวศคุณธรรม ส่งเสริมพื้นที่สังคม / สาธารณะ ทั้งที่เป็นพื้นที่กายภาพ หรือพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ โดยให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม การทำความดีอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับหน่วยงาน โดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	สร้างระบบนิเวศคุณธรรม และส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเปิดพื้นที่ทางสังคม / สาธารณะ โดยใช้พื้นที่สาธารณะ และสื่อสังคมออนไลน์ มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม โดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	นำระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit) มาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสังคมกระทรวงสาธารณสุขในลักษณะ “คนดีมีที่ยืน ความดีมีพื้นที่ในสังคม”	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	ส่งเสริมระบบเครือข่ายทางสังคมคุณธรรมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมสร้างกลไกการมีส่วนร่วม การสื่อสารข้อมูลการเผยแพร่รูปธรรมความสำเร็จในรูปแบบวิถีใหม่	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	เปิดโอกาสให้บุคลากรมีการแสดงความยินดีต่อพฤติกรรมของคนดี หรือผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อพื้นที่สาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๕	การวางระบบคัดเลือกคนดีและผลงานของหน่วยงานอย่างโปร่งใส ยุติธรรม ปราศจากอคติ และเผยแพร่ต่อสาธารณะ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๖	การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบันทึกและรวบรวมข้อมูลบุคลากร หน่วยงานด้านองค์กรคุณธรรม ชมรมจริยธรรม และเผยแพร่ต่อสาธารณะ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หรือการทำความดี ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมของตนทั้งที่เป็นกิจกรรมภายใน และภายนอกหน่วยงาน และกิจกรรมการทำความดีด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	ส่งเสริมกิจกรรมแกนนำกัลยาณมิตร หรือกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการทำความดี เพื่อขยายผล	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	ส่งเสริมการนำคุณธรรมเพื่อจิตอาสา และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การประหยัดพลังงานและทรัพยากร การจัดการขยะ และ Zero Waste การสร้างพื้นที่สีเขียว การปลูกป่า และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

หมายเหตุ

ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ

แผนย่อยที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ระบบ และกลไกการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ทักษะชีวิต พัฒนาในบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตบนฐานชีวิตวิถีใหม่ ให้มีพฤติกรรมและทักษะชีวิตที่สะท้อนคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมระบบการจัดการการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการภายในหน่วยงาน เผยแพร่งานวิชาการผ่านช่องทางต่าง ๆ นอกจากนี้ พัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ครอบคลุมถึงกฎหมาย มาตรการ นโยบายรัฐบาล ที่เป็นกลไกกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขร่วมพัฒนาระบบและขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตบนฐานชีวิตวิถีใหม่

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

กลยุทธ์ที่ ๓ ยกระดับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

กลยุทธที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	จัดให้มีการเรียนรู้เรื่อง คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และการรักษาวินัยแก่ข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ พนักงานกระทรวงสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท บนฐานชีวิตวิถีใหม่	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๒	กำหนดให้มีหน่วยงาน ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับงานด้านการเสริมสร้างวินัย และรักษาจริยธรรม ประจำหน่วยงาน	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	พัฒนาระบบบริหารบุคคลให้โปร่งใส เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพเป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยมีระบบการสรรหา คัดเลือก แต่งตั้ง โยกย้าย ปราศจากการใช้ดุลยพินิจ มีหลักฐานการพิจารณาที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ชัดเจน เปิดเผยได้ เพื่อให้ระบบราชการสามารถตัดสรรได้ทั้งคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม และศักยภาพสูงเข้ามาปฏิบัติราชการ	- ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	๔.๑ เสริมสร้างการเคารพสิทธิมนุษยชนและจริยธรรมที่เป็นสากลที่เคารพสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของผู้ปฏิบัติงาน เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๓ ที่เห็นชอบมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน และตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๖๓ ๔.๒ จัดให้มีกลไกการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตและประพฤติมิชอบ การล่วงละเมิดทางเพศหรือคุกคามทางเพศในที่ทำงาน การร้องทุกข์ หารือข้อปัญหาหรือข้อกังวลใจ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ของผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ทั้งการร้องเรียนผ่านหน่วยงานโดยตรง ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และมีมาตรการในการคุ้มครองและรักษาความลับของผู้ร้องเรียน	- ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๕	ใช้ทฤษฎีชวนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างแนบเนียน (Nudge Theory) เพื่อออกแบบการตัดสินใจทางความคิด (Choice Architecture) อันก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนมาสู่พฤติกรรมทางจริยธรรมที่พึงประสงค์	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๒ พัฒนาแนวทางการประเมินองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	พัฒนาแนวทางการประเมินองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ที่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินองค์กร ชุมชน อำเภอ จังหวัดคุณธรรม ของกรมการศาสนา	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
๒	นำแนวทางการประเมินองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ที่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินองค์กร ชุมชน อำเภอ จังหวัดคุณธรรม ของกรมการศาสนา ให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๓ ยกระดับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	กำหนดให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๒	ขับเคลื่อนให้การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด เป็นตัวชี้วัดระดับกระทรวง ตัวชี้วัดผู้บริหารทุกระดับ และตัวชี้วัดการขับเคลื่อนนโยบายมุ่งเน้นแต่ละปี	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๓	ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การยกระดับให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในระดับ AA	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๔	ส่งเสริมยกย่อง เชิดชู หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในระดับ A ถึงระดับ AA	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
๕	กำหนดให้มีมาตรการที่สอดรับกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ขับเคลื่อนให้มาตรการที่กำหนดมีการใช้บังคับอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ

ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ

แผนย่อยที่ ๓ ส่งเสริมให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นแบบอย่างการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม นำการพัฒนาองค์กรคุณธรรม สร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย และขยายความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านองค์กรคุณธรรมทั้งบุคคล หน่วยงานต้นแบบ ชมรมจริยธรรม มุ่งเน้นการเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างเป็นระบบ ข้อมูลสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างนวัตกรรมด้านการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย และขยายความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ

กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นระบบ

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

กลยุทธที่ ๑ สร้างนวัตกรรมด้านการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	สนับสนุนบุคคลและหน่วยงานในการสร้างผลงานด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น การสร้างหลักสูตร การอบรม การออกแบบกระบวนการ กิจกรรมการเรียนการสอน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ดี กายอมรับ และการขยายผลอย่างต่อเนื่อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักบริหารยุทธศาสตร์สุขภาพดีวิถีชีวิตไทย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	สนับสนุนให้มีการจัดช่องทางพัฒนาสร้างสรรค์ ประกาศคุณความดีกับบุคคล / หน่วยงานที่สรรสร้างความดีงามแก่ส่วนรวมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เวทีตลาดนัดคุณธรรม การประชุมสัมมนาวิชาการ การมอบประกาศเกียรติคุณในวาระต่าง ๆ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	การรวบรวมองค์ความรู้จากผลงานการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในหน่วยงาน / องค์กร ซึ่งขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ โดยใช้รูปแบบการวิจัยหรือการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ เช่น การถอดบทเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ ให้เกิดความต่อเนื่อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	วางแผนการจัดระบบการคัดเลือกคนดี และผลงานของหน่วยงานอย่างโปร่งใส ยุติธรรม ปราศจากอคติ และเปิดเผยต่อสาธารณะ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๒ พัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย และขยายความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	สนับสนุนการดำเนินงานเครือข่ายคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เป็นค่านิยม / สังคม-วัฒนธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๒	ส่งเสริมแกนนำกัลยาณมิตร หรือกระบวนการการเรียนรู้ของเครือข่าย เพื่อต่อยอดและขยายผล	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	สร้างรูปแบบความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณธรรมกับหน่วยงานอื่น เช่น การลงนามความร่วมมือในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือมาตรฐานทางจริยธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	การกำหนดแนวทางความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือภาคส่วนอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นคุณธรรม จริยธรรม และสังคม-วัฒนธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๕	เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความยินดีต่อพฤติกรรมของคนดี หรือผลงานวิชาการด้านคุณธรรม จริยธรรม ต่อสาธารณะ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๖	ผลักดันให้เกิดความร่วมมือกับองค์กรที่สนับสนุนทรัพยากรในการพัฒนาองค์กรคุณธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นระบบ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการจัดระบบข้อมูลบุคลากร / หน่วยงานด้านองค์กรคุณธรรม จริยธรรม และเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะอย่างเป็นระบบ ข้อมูลสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	สนับสนุนให้หน่วยงานจัดทำทำเนียบบุคลากร / หน่วยงานต้นแบบ อย่างเป็นระบบ มีการเผยแพร่และขยายผลอย่างต่อเนื่อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

หมายเหตุ

ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ

แผนย่อยที่ ๔ ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม และสร้างสังคม-วัฒนธรรม ภายในหน่วยงาน

โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) ประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติด้านจริยธรรมในองค์กรให้ชัดเจน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข การจัดทำข้อกำหนดจริยธรรมซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันภายในหน่วยงานของรัฐ (Ethical Agreement) ที่สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของหน่วยงาน สภาพปัญหา และความเสี่ยงทางจริยธรรม เช่น การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interest : COI) ระบบอุปถัมภ์ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน รวมถึงความโปร่งใสและเป็นธรรมในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันภายในหน่วยงาน ประกาศให้ประชาชนทั่วไปโดยได้รับทราบถึงกรอบการปฏิบัติหน้าที่อันเหมาะสมในการให้บริการแก่ประชาชน ขับเคลื่อนงานของรัฐในมิติต่าง ๆ โดยกำหนดจุดเน้นให้มีการส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรม และข้อกำหนดจริยธรรม เป็นเครื่องมือในการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรม และบูรณาการการส่งเสริมจริยธรรมเข้ากับการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน ให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมและประชาชนเป็นสำคัญ โดย “ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขา และไม่สูญเปล่า”เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาในการบริหารราชการ และบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมากขึ้นห

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนากลไกการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม การส่งเสริมจริยธรรมในระดับองค์กรให้เชื่อมโยงสอดประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ ๒ บูรณาการงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมเข้ากับงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

กลยุทธที่ ๑ พัฒนากลไกการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม การส่งเสริมจริยธรรมในระดับองค์กรให้เชื่อมโยงสอดประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	กำหนดให้มีหน่วยงาน ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาจริยธรรม ประจำหน่วยงาน	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม
๒	ส่งเสริมบทบาท เสริมสร้างประสิทธิภาพและความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการจริยธรรม ประจำส่วนราชการ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๓	จัดให้มีการบูรณาการภารกิจระหว่างคณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการ เพื่อให้การส่งเสริมจริยธรรมในระดับองค์กรเชื่อมโยงสอดประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม
๔	นำข้อเสนอของคณะกรรมการจริยธรรม ประจำส่วนราชการมาขับเคลื่อนให้เกิดผลในเชิงประจักษ์อย่างต่อเนื่อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม
๕	รายงานผลการดำเนินงานด้านคุณธรรม จริยธรรม การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ การส่งเสริมคุณธรรมอย่างเป็นระบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม

กลยุทธ์ที่ ๒ บูรณาการงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมเข้ากับงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	จัดทำข้อกำหนดจริยธรรม ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันภายในหน่วยงาน สอดคล้องกับบทบาทภารกิจ สภาพปัญหาและความเสี่ยงทางจริยธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม
๒	จัดทำข้อกำหนดจริยธรรมของส่วนราชการที่รับผิดชอบทุนหมุนเวียนที่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีความเสี่ยงสูงเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณ การใช้อำนาจอนุมัติอนุญาตหรือมีความคาดหวังสูงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมซึ่งรับผิดชอบกองทุนหมุนเวียนที่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล
๓	จัดให้มีสื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนจนเกิดเป็นพฤติกรรมจริยธรรมในเรื่องพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และข้อกำหนดจริยธรรมของส่วนราชการระดับกรมและส่วนราชการระดับกรมซึ่งรับผิดชอบกองทุนหมุนเวียนที่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- ส่วนราชการระดับกรม ซึ่งรับผิดชอบกองทุนหมุนเวียนที่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล
๔	ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สร้างการตระหนักรู้ในพฤติกรรมหรือประเด็นล่อแหลมต่าง ๆ รวมทั้งการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ที่อาจนำมาซึ่งการเสื่อมเสียชื่อเสียงขาดความเชื่อถือศรัทธา หรือพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเอง โดยการจัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการที่จะใช้ภายในหน่วยงานเพื่อรักษาและส่งเสริมจริยธรรมของหน่วยงานเอง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๕	กำหนดให้มีหน่วยงานที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาด้านจริยธรรมหรือพฤติกรรมล่อแหลมต่อการฝ่าฝืนจริยธรรม และเปิดโอกาสให้บุคลากรในสังกัดมีช่องทางในการหารือทางจริยธรรมได้โดยง่าย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๖	ผลักดันให้ผู้บริหารในองค์กร ยอมรับ ปฏิบัติ และร่วมเป็นผู้กระทำการสำคัญในการขับเคลื่อนจริยธรรมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และข้อกำหนดจริยธรรมของส่วนราชการอย่างเคร่งครัด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๗	สื่อสารประชาสัมพันธ์เรื่องบทบาทของผู้นำในองค์กรในการเป็นผู้กระทำการส่งเสริมจริยธรรม เพื่อสร้างการรับรู้การทำตามต้นแบบผู้นำ (Leadership Model) เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและกระตุ้นให้บุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติตาม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๘	รณรงค์ส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ยึดหลักตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพล และข้อกำหนดของส่วนราชการอย่างเคร่งครัด ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ให้มีการเปิดเผยสิ่งทุจริต (ไม่ทนต่อการทุจริต) การฝ่าฝืนจริยธรรม การให้ข้อมูลเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกรังแกโดยไม่เป็นธรรม ไม่ปล่อยปละละเลย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๙	ส่งเสริมรักษามาตรฐานทางจริยธรรม และการเสริมสร้างวินัย โดยให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้ความรู้เรื่องการรักษามาตรฐานทางจริยธรรม การเสริมสร้างวินัย เป็นประจำทุกปี แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงาน เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๑๐	นำหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐของสำนักงาน ก.พ. ตามมติคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เพื่อยกระดับการรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการสร้างวัฒนธรรม ค่านิยมกล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - กองบริหารทรัพยากรบุคคล - วิทยาลัยนักบริหารสาธารณสุข

หมายเหตุ

ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ

๕.๒ ผลที่ได้รับจากแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๑. ระบบรากฐานการส่งเสริมคุณธรรมในกระทรวงสาธารณสุข มีความเข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับคุณธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่

๒. เกิดองค์กรคุณธรรมต้นแบบ องค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น กลุ่มงาน และบุคคลต้นแบบในสังคมกระทรวงสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น

๓. บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข มีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ถูกต้องดีงามด้วยคุณธรรมที่พึงประสงค์ มาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) ประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) และข้อกำหนดทางจริยธรรม ค่านิยมหลัก MOPH เทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันบนฐานชีวิตวิถีใหม่ ดำรงไว้ซึ่งวิถีวัฒนธรรมไทยอย่างมีความสุข มั่นคง มั่นคั่ง และยั่งยืน

๔. กลไกการขับเคลื่อนจริยธรรมในกระทรวงสาธารณสุข มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ตามที่กฎหมายกำหนด

๕. ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบูรณาการงานด้านคุณธรรม จริยธรรม ระหว่างหน่วยงาน เกิดสังคม-วัฒนธรรมทางคุณธรรม จริยธรรมในสังคมกระทรวงสาธารณสุข อันเป็นการส่งเสริมการบริหารงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

๖. ยกระดับการรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ตามมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการสร้างวัฒนธรรม ค่านิยมกล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗. เกิดระบบนิเวศคุณธรรม (Moral Ecosystem) ระบบนิเวศจริยธรรม (Ethics Ecosystem) ในสังคมกระทรวงสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

ส่วนที่ ๖

การขับเคลื่อน การติดตามประเมินผล และการบริหารความเสี่ยง

๖.๑ กลไกและการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนปฏิบัติราชการราย ๕ ปี ระดับส่วนราชการ ที่มีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ อันประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมและด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนระดับที่ ๒ อันประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นหลัก ดังนั้น การกำหนดกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงกำหนดขึ้นภายใต้หลักการ

๑. การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๒. ประสานพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อเสนอในการดำเนินงานเชิงนโยบาย งบประมาณ และองค์ความรู้ด้านวิชาการ

๓. จัดกระบวนการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตลอดจนคำนึงถึงความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา

๔. มีการรายงานผลการดำเนินแผนงาน / โครงการ ตามแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างต่อเนื่อง

๕. ใช้กลไกที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนบทบาทหรือกำหนดกลไกการดำเนินงานใหม่เท่าที่จำเป็น

๖.๒ แนวทาง กรอบแนวคิด และรูปแบบการติดตามประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๖.๒.๑ แนวทางของวงจรการบริหาร PDCA

การติดตามและประเมินผล ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การติดตามและประเมินผล ยึดแนวทางของวงจรการบริหาร PDCA หรือวงจร Deming (Deming Cycle) เนื่องจากกิจกรรมการติดตามและประเมินผลจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่แห่งการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ทราบถึงผลการดำเนินการ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติสามารถกำหนดแนวทางการแก้ไข ปรับปรุงแผนปฏิบัติการและวิธีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน ตามระยะเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้อย่างตรงจุด อย่างกว้าง ๆ ไว้ ๔ ด้าน ดังนี้

๑. การวางแผน (Plan)

๑.๑ จัดทำแผนงาน /โครงการ ให้มีความครบถ้วน เช่น การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามกิจกรรม การกำหนดตัวชี้วัดที่มีความชัดเจนและสามารถวัดผลได้ ควรเชื่อมโยงกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดค่าเป้าหมายรวม และแผนย่อยทั้ง ๔ แผนย่อย ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๑.๒ จัดทำแผนงาน / โครงการ ให้มีความสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการตรวจสอบและการติดตามผลการดำเนินงาน (Check) และการปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ในลำดับถัดไป

๑.๓ สร้างการมีส่วนร่วมและตระหนักถึงเป้าหมายของความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการ

๑.๔ สร้างความเข้าใจถึงการดำเนินงานของแผนงาน / โครงการ นั้น ๆ เพื่อช่วยสร้างความตระหนักถึงเป้าหมายและการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ โดยพิจารณาความสอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายรวม และแผนย่อยทั้ง ๔ แผนย่อย ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. การปฏิบัติ (Do)

๒.๑ จัดลำดับความสำคัญของงานในกรณีที่มีภารกิจเร่งด่วนแทรกซ้อน ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินงานได้ทันตามแผนงาน / โครงการ ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงผลกระทบในทุกระดับที่อาจเกิดขึ้นจากความล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมาย

๒.๒ สื่อสาร ชี้แจง และสร้างความเข้าใจต่อบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระบุผู้รับผิดชอบหลัก

๓. การตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน (Check)

๓.๑ จัดระบบ / รูปแบบ การติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการที่ทันสถานการณ์และเป็นรูปแบบเดียวกัน เช่น การกำหนดตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมในการวัดความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และจัดทำรูปแบบของการรายงานผลการดำเนินงานให้มีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๓.๒ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโดยพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากความล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินโครงการได้บรรลุเป้าหมาย

๓.๓ จัดทำระบบการติดตามและประเมินผลโดยเน้นความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนักถึงความสำคัญของการติดตาม และรายงานผลโครงการของเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบโครงการเป็นหลักสำคัญ

๓.๔ ชี้แจงหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนกลไกการมีส่วนร่วมในการรายงานผล

๔. การปรับปรุงการดำเนินงาน (Act)

๔.๑ แจ้งปัญหาและระบุสาเหตุ พร้อมเสนอแนวทางในการแก้ไขและดำเนินการตลอดจนกำหนดเวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จ หากแผนงาน / โครงการ ไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จตามเป้าหมาย

๔.๒ สร้างกลไกสนับสนุนการดำเนินงานโครงการให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา อาทิ การจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง หรือรูปแบบรายงานนำเสนอที่สามารถเห็น Gap ของการปฏิบัติงาน

๔.๓ เสนอแนวทางเพื่อการปรับปรุงหรือทบทวนหรือแก้ไข เพื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการดำเนินงานในภาพรวมของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

กระบวนการติดตามและประเมินผล จึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากเนื่องจากกระบวนการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ จะช่วยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สามารถรับทราบผลการดำเนินการรวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเป็นระยะ รวมถึงสามารถวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินการให้มีความเหมาะสมต่อทรัพยากร สภาพแวดล้อมในการดำเนินการ ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในระหว่างปี

๖.๒.๒ กรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard

กรอบแนวคิดในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard ของ Robert S. Kaplan and David P. Norton แต่เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงต้องดัดแปลงเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าวซึ่งใช้กับภาคเอกชนให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติราชการที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ประกอบไปด้วย ๔ มิติที่สำคัญ ได้แก่

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)
๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในหน่วยงาน (Customer Perspective)
๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน (Internal Perspective)
๔. มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)

หมายถึง มุมมองด้านความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม (Customer Perspective)

หมายถึง การดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตอบสนองต่อความต้องการสูงสุดต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในหน่วยงานได้

๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการ (Internal Perspective)

หมายถึง กระบวนการจัดการซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมภายในของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมีความเหมาะสมทั้งเวลาและทรัพยากรที่ได้รับ

๔. มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

หมายถึง การเรียนรู้และการเติบโตของหน่วยงานที่ดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นมิติที่สะท้อนถึงขีดความสามารถ / สมรรถนะในการปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๖.๒.๓ รูปแบบการติดตามและประเมินผล

โดยรูปแบบการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำทฤษฎีเชิงระบบ (System Model) มาใช้เป็นรูปแบบในการติดตามและประเมิน

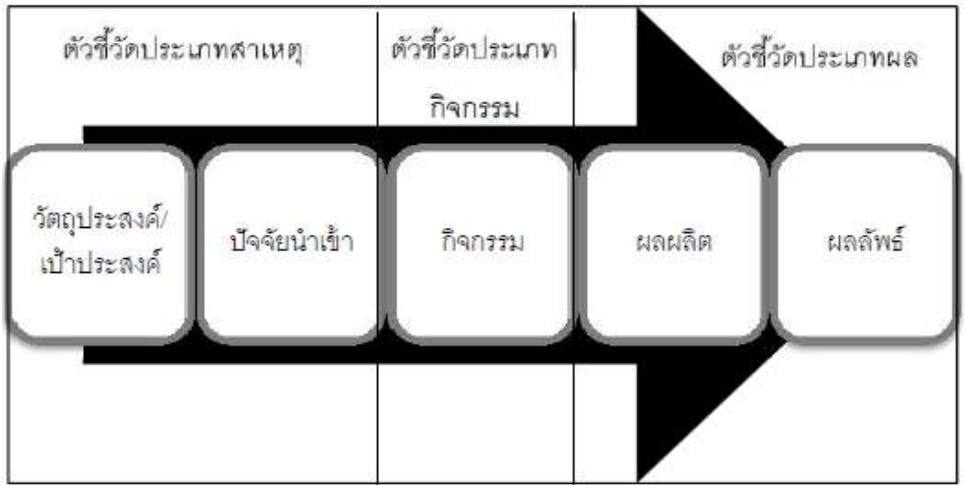

จากรูปแบบการติดตามและประเมินผลดังกล่าวสามารถจำแนกตัวชี้วัดในการประเมินออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. ตัวชี้วัดประเภทสาเหตุ (Lead Indicator)

การประเมินปัจจัยนำเข้า ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อาทิ บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น

๒. ตัวชี้วัดกิจกรรม

การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน ตั้งแต่การเริ่มวางแผนการดำเนินงาน การเริ่มดำเนินงานตามแผน ขั้นตอนระหว่างการดำ เนินงาน และขั้นตอนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการดำเนินงาน

๓. ตัวชี้วัดประเภทผล (Lag Indicator)

การประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สามารถชี้ให้เห็นภาพของการบรรลุวัตถุประสงค์

โดยตัวชี้วัดทั้ง ๓ ประเภท จะมีกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard ทั้ง ๔ มิติ เป็นประเด็นชี้นำการกำหนดตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การดำเนินการติดตามและประเมินผลใน ๒ ระดับ ประกอบด้วย

๑. การประเมินภาพรวมของตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน

๖.๓ การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้กำหนดกลไกการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

๑. ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข เป็นกลไกหลักในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในระดับกระทรวง ที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต พลังทางสังคม และการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูงมุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ดำเนินการตามหน้าที่

และอำนาจที่กำหนดในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒. กลุ่มงานจริยธรรม ของส่วนราชการระดับกรม เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในระดับกรม ที่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔ ที่เห็นชอบในหลักการแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการต่อต้านการทุจริตตามที่สำนักงาน ก.พ. เสนอ (ปัจจุบันอยู่ระหว่างการปรับบทบาทภารกิจ)

๓. หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในระดับหน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ

๔. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในระดับภูมิภาค

ด้วยทฤษฎีและแนวทางข้างต้น จึงนำมาซึ่งการดำเนินการติดตามและประเมินผลใน ๒ ระดับ คือ (๑) การประเมินภาพรวมของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และ (๒) การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

๑. การประเมินภาพรวมของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

เป็นการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานตามตัวชี้วัดในภาพรวมของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) โดยพิจารณาว่ามีความสำเร็จตามเป้าหมาย ตัวชี้วัด แผนย่อยทั้ง ๔ แผนย่อย มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไร เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปรับปรุงวิธีการดำเนินงานตามกรอบระยะเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้อย่างตรงจุด โดยการประเมินภาพรวมนั้นจะเป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดแผนฯ

ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่ในการติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) พร้อมทั้งให้ความเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ในระยะต่อไป

๒. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน

เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงานของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ มีการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม หรือไม่ โดยประเมินผลการดำเนินงานโครงการเป็นรายไตรมาส หรือรอบ ๖ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน

ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกหน่วยงานที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ประเมินผลการดำเนินงานผ่านหน้าเว็บไซต์และระบบที่สำคัญ ดังนี้

๑. รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรม รายไตรมาส หรือรอบ ๖ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน บนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๒. รายงานผลการดำเนินงานตามมาตรการเป็นรายงานประจำปี บนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๓. รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง-สาธารณสุข เป็นรายงานประจำปีบนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๔. รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง-สาธารณสุข รอบ ๖ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน ไปยังกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

๕. รายงานผลผ่านระบบข้อมูลงบประมาณผ่านระบบติดตามการบริหารยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ (Strategic Management System : SMS)

๖. รายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการระดับหน่วยงาน รอบ ๖ เดือน รอบ ๙ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน

๖.๔ การบริหารความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง

การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นั้น จะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงและภาวะคุกคามที่จะกระทบต่อการดำเนินงานและความสำเร็จตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) รวมถึงผลกระทบและโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Risk Impact & Risk Likelihood) เพื่อวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการจัดการความเสี่ยงที่สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าความเสี่ยงนั้นจะไม่เกิดผลกระทบต่อความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่ามีความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น และมีแนวทางการจัดการความเสี่ยง ดังนี้

ความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง
๑. ความเสี่ยงจากการนำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ไปปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม ไม่เข้าใจแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างถ่องแท้ หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ให้ความร่วมมือและบูรณาการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างจริงจัง	๑.๑ ผู้บริหารของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ต้องให้ความสำคัญกับปัญหาคุณธรรม จริยธรรม อย่างจริงจัง ๑.๒ การใช้กลไกขับเคลื่อนอย่างมีส่วนร่วมและบูรณาการโดยการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ๑.๓ การสร้างความรู้ความเข้าใจกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมขับเคลื่อนตามบทบาทหน้าที่หลักของหน่วยงานผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมชี้แจง การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในทิศทาง เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนแนวทางการทำงานร่วมกัน ๑.๔ การติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน รวมถึงการให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และประเมินผลความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง
๒. ความเสี่ยงจากการไม่ปฏิบัติตามแผนงาน / โครงการ เนื่องมาจากผู้รับผิดชอบขาดความรู้ที่จะผลักดันให้เกิดการปฏิบัติได้ ขาดสำนึกรับผิดชอบและหน่วยงานขาดกลไกการกำกับติดตาม ดูแล การควบคุมภายในที่เหมาะสม	๒.๑ ปรับปรุง ตรวจสอบการมอบหมายงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และกระจายการมอบหมายงานให้มีความเหมาะสม ๒.๒ จัดทำแผนงาน / โครงการ ที่มีกรอบเวลาและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ๒.๓ พัฒนาช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้รับผิดชอบแผนงาน / โครงการ สามารถสื่อสารปัญหาอุปสรรคกับผู้บังคับบัญชาโดยสะดวกและทันกาล ๒.๔ มีระบบตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผลต่อผู้บริหาร และระบบการรายงาน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง
๓. **ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันเนื่องจากมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** นำมาซึ่งโอกาสที่เปิดกว้างในการขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรม รุนแรงขึ้น หากหน่วยงานที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งภาคเครือข่ายไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว	๓.๑ เสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ และสร้างความเชื่อมโยงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารออนไลน์ระหว่างหน่วยงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้สามารถสกัดกั้นการกระทำที่ขาดคุณธรรม จริยธรรมได้อย่างเท่าทัน ๓.๒ สร้างโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาคประชาชนโดยสะดวก เพื่อร่วมทำหน้าที่เฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสพฤติกรรมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๔ **ความเสี่ยงจากการเกิดภาวะวิกฤติมีโอกาสที่จะส่งผลกระทบอย่างรุนแรงและกว้างขวาง** นำไปสู่ความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง กระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามปกติ และไม่สามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายตามกรอบระยะเวลาที่ตั้งไว้ เช่น การเกิดภัยพิบัติ โรคติดต่ออุบัติใหม่อย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์	๔.๑ ประเมินความเสี่ยงและภัยคุกคามที่มีโอกาสเกิด และส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำเนินงาน โดยทบทวนกิจกรรมกระบวนการทำงาน รวมถึงระดับผลกระทบของการขับเคลื่อนแผนงาน / โครงการ ในกรณีที่กิจกรรมกระบวนการทำงานดังกล่าวต้องหยุดชะงัก หากเกิดสภาวะวิกฤติ ๔.๒ กำหนดกลยุทธ์ หรือแนวทางในการสร้างความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแผนการดำเนินงานมีความพร้อมต่อสภาวะวิกฤติ และมีการปรับปรุงทบทวนกลยุทธ์หรือแนวทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ๔.๓ พัฒนาระบบเฝ้าระวังการเกิดสภาวะวิกฤติ โดยมีการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และให้เท่าทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง ๔.๔ กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบบริหารความพร้อมต่อสภาวะวิกฤติ มอบหมายให้มีการปฏิบัติตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๖๑). **คู่มือการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทรำไทย เพลส จำกัด.

กรมการศาสนา. กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๖๓, ออนไลน์). **ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู**. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๓ จาก http://e-service.dra.go.th/hinduism.php?p=word.

กรมการศาสนา. กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๖๓, ออนไลน์). **ศาสนาซิกซ์**. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ จาก http://www.m-culture.go.th/mculture_th60/download/sikhism.pdf.

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๕๔). **ความรู้ศาสนาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (๒๕๔๘). **หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี่.

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (๒๕๕๙). **แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (๒๕๖๕). **(ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (๒๕๖๑). **การส่งเสริมคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” สร้างคนดีสู่สังคม**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (๒๕๖๑). **คู่มือการส่งเสริมคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” สร้างคนดีสู่สังคม**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (๒๕๖๑). . **แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ คู่มือการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (๒๕๓๘). **ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (๒๕๔๔). **ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : สำนักกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (๒๕๕๐). **ปกกฎหมายกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม**. วารสารพัฒนาสังคม ๙ (๑) หน้า ๑-๒๙

นงลักษณ์ วิรัชชัย ศจีมาศ ณ วิเชียร และพิสมัย อรทัย. (๒๕๕๑). **การสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรม**. ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

มหาวิทยาลัยมหิดล. **รายงานประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ฉบับสมบูรณ์.** กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม. ๒๕๖๔.

ราชบัณฑิตสถาน. (๒๕๔๒). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์.

ราชบัณฑิตสถาน. (๒๕๖๓, ออนไลน์). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ จาก http://dictionary.orst.go.th/lookup_domain.php.

วศิน อินสระ. (๒๕๔๑). **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : ทองกวาว.

วิทย์ วิศทเวทย์. (๒๕๒๖). **จริยศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข. **รายงานการประชุมคณะกรรมการจริยธรรม ประจำสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๔**. นนทบุรี. ๒๕๖๔.

สำนักงาน ก.พ.. **ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) (ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี)**. นนทบุรี : สำนักงาน ก.พ.. ๒๕๖๕.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (๒๕๕๙). **เศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษฯ.

สำนักงาน ป.ป.ช.. **(ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐)**. นนทบุรี : สำนักงาน ป.ป.ช.. ๒๕๖๕.

สำเนียง ยอดศรี. (๒๕๖๐). **จริยศาสตร์ จริยธรรม และคุณธรรมตามแนวความคิดของนักปรัชญา**. วารสารปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐.

สุวรรณฐา ลึม และ พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (๒๕๖๒) **แนวทางส่งเสริมกตัญญูกตเวทีในสังคมไทย An Approach for Promoting Katannukatavedi in Thai Society**. Journal of MCU Peace Studies Vol.7 No.2 (March-April 2019). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุบล เลี้ยววาริณ. (๒๕๕๑. ออนไลน์). **การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดแบบพหุมิติของจิตลักษณะด้านการรับรู้คุณความดี**. Digital Research Information Center เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕. https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/231422

อุบล เลี้ยววาริณ. (๒๕๕๕). **การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกความสำนึกรู้คุณเพื่อเสริมสร้างความกตัญญูรู้คุณ ความรับผิดชอบและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. วารสารวิจัยและพัฒนา ปีที่ ๔ (๒๕๕๕).

ผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

๑. นายธงชัย กีรติหัตถยากร	รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านสนับสนุนงานบริการสุขภาพ
๒. นายรุ่งเรือง กิจผาติ	หัวหน้าที่ปรึกษาระดับกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

ผู้จัดทำ

๑. นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๒. นายพศวีร์ วัชรบุตร	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๓. นางสาวกาญจนธัช ศรพรหม	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๔. นางสาวเขมรินทร์ อภิสุทธิพงษากุล	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๕. นางสาวชนกพร แสนสุด	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๖. นางสาวพรนิดา นาคทับทิม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๗. นางสาวกันตินันท์ เพียสุพรรณ	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๘. นางสาวณิชารีย์ ศรีสิทธิพรหม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๙. นายนิทัศน์ สนธิเกษตริน	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๑๐. นางสาวนงลักษณ์ พูลนาค	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๑. นางสาวนันทนิตย์ กุกุดเรือ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๒. นางสาวกันยา หิรัญ	นักวิชาการเงินและบัญชี
๑๓. นางสาวน้ำฝน พยัคคานนท์	นักทรัพยากรบุคคล
๑๔. นางสาวทิพยวรรณ ภูสิงห์ทอง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
๑๕. นางสาวชัญญกร ลามาลี	นักทรัพยากรบุคคล
๑๖. นางสาวชยาภรณ์ โกสัยพัฒ	นักวิชาการพัสดุ
๑๗. นางสาวกิตติพร ถิระโคตร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

ห้องปลัดกระทรวงฯ
นพ.โอภาส การย์กวินพงศ์
เลขรับ 4628
วันที่ 17 ต.ค. 2565
เวลา 15.33 น.

ห้องรองปลัดกระทรวงฯ
นพ.ณรงค์ สายวงศ์
เลขรับ 4745
วันที่ 5/10/65
เวลา 12.50

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตฯ กลุ่มงานยุทธศาสตร์ฯ โทร. ๐ ๒๕๙๐ ๑๓๓๐

ที่ สธ ๐๒๑๗.๐๑/๔๑๔๗ **วันที่** ๓ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความเห็นชอบแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

เรื่องเดิม

๑. คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ในคราวประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ มีมติเห็นชอบ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนระดับที่ ๓ ที่เป็นแผนการพัฒนาเชิงประเด็น (Issue-based) เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนให้คุณธรรมเป็นคุณค่าหลักนำการพัฒนา ให้เกิดการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกมิติ ทุกช่วงวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน และนำพลังบวกมาสร้างความร่วมมือแก้ปัญหาวิกฤตและเหตุการณ์พลิกผันต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมไปกับการบรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติฯ

๒. ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายกรอบเวลาให้ใช้ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ และจัดการประชุมวิพากษ์ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรมทีเค. พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกกระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมให้ข้อคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการฯ อย่างมีส่วนร่วม

๓. แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ เรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยมีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ แผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แผนระดับที่ ๑ สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แผนระดับที่ ๒ สอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ

แผนระดับ...

แผนระดับ ๓ สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีแผนย่อยจำนวน ๔ แผนย่อย ประกอบด้วย **แผนย่อยที่ ๑** สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นองค์กรส่งเสริมการทำความดี เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ **แผนย่อยที่ ๒** เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ระบบ และกลไกการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม **แผนย่อยที่ ๓** ส่งเสริมให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นแบบอย่างการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ **และแผนย่อยที่ ๔** ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม และสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน มีเป้าหมายคือ กระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA เมื่อสิ้นสุดแผน ทั้งนี้ การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้น ประกอบด้วย ๓ ตัวชี้วัด คือ (๑) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ (๒) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ (๓) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA และ (๔) ดัชนีความสุขคนทำงาน เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๔ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย ดังนี้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				
	ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐
๑. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๒. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๓. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕

มุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขมีระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่ที่มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน โดยมีหลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม เป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตวิถีใหม่และการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในกระทรวงสาธารณสุข พัฒนาบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในทุกมิติ ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบ ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับหน่วยงานอื่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

บนฐานคิด ...

บนฐานคิดการรับรู้ถึงเป้าหมาย หรือ Sense of Purpose นั่นคือการรับรู้และสร้างเป้าหมายร่วมกันเพื่อเปลี่ยนแปลงอนาคตของกระทรวงสาธารณสุขไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมก่อนประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง และร่วมมือกันสร้างเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุข ในการทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันด้วยการมองไปข้างหน้า เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ภายใต้คุณธรรม ๕ ประการ นั่นคือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” โดยให้ค่านิยม “MOPH” ฝังอยู่ในจิตวิญญาณของบุคลากรสาธารณสุขทุกคน ไม่ว่าเป้าหมายการทำงานจะเป็นอย่างไรก็จะประสบความสำเร็จ

ข้อพิจารณา

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ขอเรียนว่า ได้นำข้อคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มาแก้ไขปรับปรุง และจัดทำเป็นแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ฉบับสมบูรณ์แล้ว เห็นควรแจ้งทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทราบและนำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นเครื่องมือและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาคนและพัฒนาระบบคุณธรรม จริยธรรมที่ดีและยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาภาคีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้นอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและสร้างระบบนิเวศคุณธรรม ระบบนิเวศจริยธรรม วัฒนธรรมจริยธรรม ในกระทรวงสาธารณสุขสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับที่ ๑ ถึงแผนระดับที่ ๓ ตามเป้าหมายภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบขอได้โปรดดำเนินการดังนี้ต่อไปด้วย จักเป็นพระคุณ

๑. เห็นชอบแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. ลงนามในหนังสือถึงหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

๓. อนุญาตให้นำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุข เว็บไซต์สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และเว็บไซต์ศูนย์ปฏิบัติการต่อการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

(นายรุ่งเรือง กิจผาติ)
หัวหน้าที่ปรึกษาระดับกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
กระทรวงสาธารณสุข

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

เพื่อโปรดพิจารณาเห็นชอบและอนุญาตให้นำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุขสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณ

- เห็นชอบข้อ ๑
- อนุญาตข้อ ๓

(นายณรงค์ สายวงศ์)
รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข
หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาการสาธารณสุข

(นายโอภาส การย์กวินพงศ์)
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๑๗ ต.ค. ๒๕๖๕

พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

0 2590 1330

www.stopcorruption.moph.go.th

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลาง
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ตามประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน พ.ศ. ๒๕๖๑
สำหรับหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลางสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ชื่อหน่วยงาน : ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
วัน/เดือน/ปี : ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๕
หัวข้อ: แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดข้อมูล (โดยสรุปหรือเอกสารแนบ)
แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

Link ภายนอก: ไม่มี

หมายเหตุ: .....
.....
.....

ผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูล
สุชาฎา วรินทร์เวช
(นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช)
ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้อนุมัติรับรอง
สุชาฎา วรินทร์เวช
(นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช)
ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ (หัวหน้า)
วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้รับผิดชอบการนำข้อมูลขึ้นเผยแพร่
พศวีร์ วัชรบุตร
(นายพศวีร์ วัชรบุตร)
นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

สำนักงาน ก.พ.
Office of the Civil Service Commission

ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรม และการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

สารบัญ

		หน้า
บทที่ ๑	**บทนำ**	**๑**
	๑. หลักการและเหตุผล	๑
	๒. วัตถุประสงค์	๒
บทที่ ๒	**กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์มาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ**	**๓**
	๒.๑ ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม	๓
	๒.๒ การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ภาครัฐระดับต่าง ๆ และความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง	๘
	๒.๓ การวิเคราะห์ปัจจัยทางยุทธศาสตร์	๒๐
	๒.๔ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)	๕๓
	๒.๕ การสังเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ (Strategy Alignment)	๖๔
บทที่ ๓	**ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ**	**๗๑**
	๓.๑ วิสัยทัศน์ (Vision)	๗๑
	๓.๒ พันธกิจ (Mission)	๗๑
	๓.๓ เป้าหมาย (Goal)	๗๑
	๓.๔ วัตถุประสงค์ (Objective)	๗๑
	๓.๕ ตัวชี้วัดตามเป้าหมาย (Key Performance Indicators)	๗๒
	๓.๖ ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)	๗๒
	๓.๗ ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Challenge)	๘๖
	๓.๘ แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถดำเนินการได้ทันทีและสร้างผลกระทบสูง (Quick Win)	๘๙
	๓.๙ แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น	๙๑

บทสรุปผู้บริหาร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ วรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว

พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นกฎหมายหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และมีผลใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการการเมือง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือนกลาโหม ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงานในองค์การมหาชน หน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ แต่ไม่รวมถึงหน่วยงานธุรการของรัฐสภา องค์กรอิสระ ศาล และองค์กรอัยการ และมาตรา ๘ กำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรมคณะหนึ่งเรียกโดยย่อว่า ก.ม.จ. และมาตรา ๑๓ (๑) กำหนดให้ ก.ม.จ. มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐต่อคณะรัฐมนตรี

ก.ม.จ. จึงกำหนดให้มียุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการขับเคลื่อนมาตรฐานด้านจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยในการประชุม ก.ม.จ. ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๔ ได้พิจารณาและมีมติเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ และให้เสนอร่างยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐไปยังสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

สาระสำคัญของยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐ ซึ่งได้มีการศึกษาวิจัยจากข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์ปัจจัยทางยุทธศาสตร์ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และการสังเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ (Strategy Alignment) เพื่อนำข้อมูลมากำหนดยุทธศาสตร์โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

วิสัยทัศน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trusted Public Officers)

พันธกิจ สร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐและเน้นย้ำภาพลักษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคนดี มีความสามารถ และมีคุณธรรม เพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนและความไว้วางใจในระดับนานาชาติ

เป้าหมาย ยกระดับตัวชี้วัดนานาชาติและตัวชี้วัดระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวชี้วัดด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของการดำเนินงานภาครัฐของประเทศไทย โดยใช้กลไกขับเคลื่อนด้านมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อยกระดับการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์ ๕ ยุทธศาสตร์ ครอบคลุมการสร้างมาตรฐาน การพัฒนาผลักดันนโยบาย การส่งเสริมและบูรณาการรวมพลังกับทุกภาคส่วน ภายใต้ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์ที่ว่า “ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขา และไม่สูญเปล่า” ทั้งนี้ อาศัยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการสื่อสารที่เข้าถึงและร่วมรณรงค์สร้างสังคม-วัฒนธรรมจริยธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมภายในหน่วยงานของรัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาผลักดันนโยบายและระบบบริหารการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคล

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การรวมพลังทุกภาคส่วนในการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเสริมสร้างทัศนคติเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมและการกระทำผิด

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ยังได้กำหนดรูปแบบกลยุทธ์แนวทางการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถดำเนินการได้ทันทีและสร้างผลกระทบสูง (Quick Win) และแนวทางการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดบทบาทความรับผิดชอบที่มีความชัดเจนและเป็นองคาพยพของการขับเคลื่อนงานด้านมาตรฐานทางจริยธรรมตามเจตนารณ์ของกฎหมายอย่างยั่งยืนต่อไป

ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สำนักงาน ก.พ.

สิงหาคม ๒๕๖๔

ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรม และการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ วรรคสาม

> "รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว"

พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖

- มาตรา ๕ ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ | ซื่อสัตย์สุจริต | กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง | คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม | มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน | ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม | ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- มาตรา ๘ กำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรมคณะหนึ่งเรียกโดยย่อว่า ก.ม.จ.
- มาตรา ๑๓ (๑) ก.ม.จ. มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐต่อคณะรัฐมนตรี

ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ

วิสัยทัศน์

เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trusted Public Officers)

พันธกิจ

สร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคนดี มีความสามารถ มีคุณธรรม

เป้าหมาย

ยกระดับตัวชี้วัดนานาชาติและตัวชี้วัดระดับชาติ จริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวชี้วัดด้านคุณธรรมและความโปร่งใส

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้าง

มาตรฐานทางจริยธรรมภายในหน่วยงานของรัฐ

"ไม่มีข้อยกเว้น"

ครอบคลุมหน่วยงานของรัฐทุกองค์กร สร้างการรับรู้และเข้าใจภาครัฐและภาคประชาชน

จัดทำข้อตกลงทางจริยธรรมร่วมกัน ตั้งแต่ระดับปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (Bottom-up)

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ผลักดัน

นโยบาย ระบบบริหาร กลไกส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐ ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ

"ไม่มีข้อกังขา"

ปรับปรุงกลไกฯ
-ก.ม.จ.
-องค์กรกลางบริหารงานบุคคล
-กลไกขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมในระดับองค์การ

พัฒนากลไกฯ ให้เป็นรูปธรรม

บูรณาการกลไกฯ ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐและจริยธรรมในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริม

การนำมาตรฐานทางจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคล

พัฒนาระบบ เครื่องมือ เอื้อให้มีการนำจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคลแบบ "ไม่มีข้อกังขา"

ส่งเสริมคนดีมีคุณธรรมและพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ก้าวหน้าในการทำงาน

นำไปใช้กับการบริหารงานบุคคลเด่นรูปแบบ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ รวมพลัง

ทุกภาคส่วนในการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรม

เปิดโอกาสให้กับทุกภาคส่วนโดยใช้กลไกเทคนิคใหม่เพื่อร่วมสร้าง

"สังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรม"

ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมติดตาม ตรวจสอบ และส่งเสริมจริยธรรมการปฏิบัติงานภาครัฐ

สร้างระบบต้นทุนสังคมในการทำความดี (Social Credit)

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ สื่อสาร

สร้างความรู้ความเข้าใจและเสริมสร้างทัศนคติเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมและการกระทำผิด

เปลี่ยนทัศนคติผิดหรือถูก

"ไม่มีข้อกังขา"
"ไม่สูญเปล่า"

ไม่ยอมรับทุจริตในทุกรูปแบบ สื่อสารรณรงค์ด้วยเครื่องมือสื่อสารในรูปแบบใหม่เพื่อเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม

สร้างความรู้/เข้าใจเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน

ส่งเสริมภาพลักษณ์ของสถาบันหลัก

ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์
(Strategic Challenge)

ไม่มีข้อยกเว้น

การสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมให้มีมาตรฐานเดียวกัน ในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทโดยไม่มีข้อยกเว้น

ไม่มีข้อกังขา

สร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทางจริยธรรม โดยไม่มีข้อกังขา หรือตั้งคำถามกับการดำเนินงาน โดยใช้จริยธรรมเป็นหลังพิงหรือหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตนแทนการใช้ดุลพินิจในกรณีที่ไม่มีกฎข้อบังคับมาชี้ขาดเพื่อลดพฤติกรรมสีเทา

ไม่สูญเปล่า

สร้างระบบการบริหารงานบุคคลที่คำนึงถึงหลักทางจริยธรรม (Ethical Human Resource Management) โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความประพฤติตามมาตรฐานทางจริยธรรมควรจะได้รับการสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ ไม่ให้ความพยายามนั้นสูญเปล่า และไม่ปล่อยให้มีที่ยืนสำหรับการกระทำผิดทางจริยธรรมปรากฏอยู่ในระบบการทำงานภาครัฐ ร่วมมือผลักดันให้เกิดการปฏิวัติสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมในหมู่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐและสร้างภาพลักษณ์บุคลากรภาครัฐไทยที่เป็นคนดี

บทที่ ๑

บทนำ

๑. หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ วรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว และมาตรา ๒๕๘ ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (๔) บัญญัติให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ และสามารถเจริญก้าวหน้าได้ตามความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องโดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา

เพื่อให้การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรมดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นมาตรฐานเดียวกัน คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๑ มีมติอนุมัติหลักการของร่างพระราชบัญญัติจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. .... มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมและกำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) เป็นกลไกระดับชาติ มีอำนาจหน้าที่เสนอแนะนโยบายต่อคณะรัฐมนตรี ให้คำปรึกษาแก่องค์กรกลางบริหารงานบุคคลในการจัดทำประมวลจริยธรรม กำหนดหลักเกณฑ์การนำจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคล รวมถึงวินิจฉัย ตีความ หรือให้ความเห็นในเรื่องที่ขัดแย้งกับมาตรฐานทางจริยธรรม ตลอดจนกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการตามมาตรฐานทางจริยธรรม และสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๖๒ เป็นพิเศษ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒ เห็นสมควรประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. .... เป็นกฎหมาย โดยพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) จะกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำประมวลจริยธรรม กระบวนการรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างให้มีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม

พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการการเมือง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือน

กลาโหม ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานในองค์การมหาชน หน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ แต่ไม่รวมถึงหน่วยงานธุรการของรัฐสภา องค์กรอิสระ ศาล และองค์กรอัยการ โดยประมาณการว่าจำนวนข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้อาจจำแนกเป็นข้าราชการ ๑,๓๓๔,๘๙๓ คน พนักงานจ้าง ๒๔๓,๖๘๗ คน พนักงานราชการ ๑๔๕,๓๗๔ คน ลูกจ้างประจำ ๑๓๘,๗๒๓ คน และลูกจ้างชั่วคราว ๒๒๙,๖๓๐ คน ข้าราชการตำรวจ ๒๑๙,๖๔๒ คน[๑] และข้าราชการทหาร ณ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ จำนวน ๔๓๐,๒๐๙ นาย ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ มีจำนวน ๒,๗๔๒,๑๕๘ คน

เพื่อให้การขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกอบกับพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่บัญญัติให้คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) มีหน้าที่และอำนาจในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ จึงจำเป็นต้องจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรภาครัฐให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดีตามหลักมาตรฐานทางจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและยกระดับภาพลักษณ์ประเทศไทยที่บริหารประเทศโดยยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมสูงสุดเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลและหน่วยงานของรัฐ ใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรม กระบวนการรักษาจริยธรรม การส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐

๒.๒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนระบบราชการและองค์กรภาครัฐให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

[๑] อ้างอิงข้อมูลใน สำนักงาน กพ., กำลังคนภาครัฐ ๒๕๖๑: ในฝ่ายพลเรือน, เอกสารเผยแพร่, ๒๕๖๒

บทที่ ๒

กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์มาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ

การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ มีกระบวนการดำเนินการ ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้านโดยยึดโยงกับแนวโน้ม (Trends) และแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ แนวคิดทางวิชาการในการส่งเสริมจริยธรรม การรวบรวมองค์ความรู้และข้อมูลสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ในต่างประเทศที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างธรรมาภิบาลหรือการป้องกันทุจริต โดยมีการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของภาครัฐ หน่วยงานเอกชนและรัฐวิสาหกิจในประเทศจากกรณีศึกษา การศึกษาความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ภาครัฐฉบับต่าง ๆ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านการจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด โดยกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) มีขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

๒.๑ ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติทางศีลธรรม ว่าด้วยกฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ ทั้งที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ความเป็นผู้มีปรีชาญาณ (ปัญญาและเหตุผล) ทำให้มนุษย์มีมโนธรรม รู้จักแยกแยะความถูกผิด ควรไม่ควร คือการบ่มเพาะคุณธรรมลงไปในจิตใจจนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นปกติ

พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕ ได้ให้ความหมายของมาตรฐานทางจริยธรรมว่า เป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวจะนำมาใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือในการปฏิบัติงาน การตัดสินความถูกผิด การปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการกระทำความดีและละเว้นความชั่ว

ดวงเดือน พันธุมนาวิน[๒] ได้สรุปว่าจริยธรรม (Morality) มีความหมายกว้างขวาง ครอบคลุมคุณธรรม ค่านิยม กฎระเบียบ และศาสนา เพราะจริยธรรม คือ ระบบของพฤติกรรมการทำดี ละเว้นชั่ว ซึ่งการที่คนจะทำความดีหรือไม่นั้นขึ้นกับ “สาเหตุภายใน” และ “สาเหตุภายนอก” โดยสาเหตุภายในนั้น

[๒] ดวงเดือน พันธุมนาวิน ‘ปกกฎหมายกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม’, วารสารพัฒนาสังคม, ๙ (๑), ๒๕๕๐

หมายถึงลักษณะทางจิตใจของตัวบุคคลเองที่จะตัดสินใจทำความดีละเว้นความชั่ว เช่น ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว ส่วนสาเหตุภายนอกนั้นหมายถึงอิทธิพลภายนอกหรือปัจจัยสภาพแวดล้อม เช่น คนรอบข้าง กฎระเบียบ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ผู้ร่วมงาน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้สรุปลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในการทำงานราชการไว้ ๓ ประการ โดยข้าราชการที่เป็นคนดี และเก่งอย่างสมบูรณ์นั้นจะต้องมีพฤติกรรมครบ ทั้ง ๓ ประการในคน ๆ เดียวกัน อันได้แก่ พฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมในหน้าที่ราชการ โดย

- พฤติกรรมของพลเมืองดี หมายถึง พฤติกรรมการทำตามกฎหมาย พฤติกรรมซื่อสัตย์ พฤติกรรมการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม นั่นคือการไม่เบียดเบียนผู้อื่นและตนเอง ยึดมั่นในศาสนา และวัฒนธรรมที่ดีงาม

- พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ หมายถึง พฤติกรรมการปรับตนให้สามารถทำงานที่แปลกใหม่ สามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าและสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางสังคม และทางจิตใจ มีพฤติกรรมการพัฒนาผู้อยู่ในความรับผิดชอบ พฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมที่เหมาะสม และพฤติกรรมการพัฒนากลุ่มและสังคม รู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

- พฤติกรรมในหน้าที่ราชการ คือ พฤติกรรมการทำงานเพื่องานราชการ และเพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ พฤติกรรมการรักษาระเบียบวินัยของทางราชการ ตลอดจนมีจรรยาในวิชาชีพของตน สามารถปรับตนให้อยู่ในระบบงานแบบราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง

สุจิต บุญบงการ[๓] ได้สรุปความหมายของจริยธรรมว่า คือการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมดีงาม ประกอบไปด้วยคุณธรรมและศีลธรรม ซึ่งความหมายของคุณธรรมนั้น หมายถึง สภาพคุณงามความดี ส่วนศีลธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ดีที่ชอบ ดังนั้น คำว่าจริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม มีความหมายที่สอดคล้องกันในลักษณะของความประพฤติ หรือการประพฤติปฏิบัติที่ดีที่ชอบ อย่างไรก็ดี คำว่า “จริยธรรม” มักจะใช้กับการประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพ หรือดำเนินกิจการของบุคคล เช่น จริยธรรมธุรกิจ จริยธรรมทางวิชาการ จริยธรรมทางการเมือง

สุจิต บุญบงการ ได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่าง “จริยธรรม” กับ “จรรยาบรรณ” “จริยธรรม” กับ “จริยศาสตร์” และ “จริยธรรม” กับ “กฎหมาย” โดยในส่วนของ “จริยธรรม” กับ “จรรยาบรรณ” มักจะมีการใช้สับสน ซึ่งตามรากศัพท์ “จรรยาบรรณ” หมายถึง หนังสือที่ว่าด้วยความประพฤติที่ดีงาม ซึ่งอาจหมายรวมถึงการจัดทำประมวลหลักของความประพฤติที่ดีงาม หรือการกำหนดกรอบของความประพฤติที่ดีของผู้ประกอบอาชีพการงานอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น จรรยาบรรณแพทย์ จรรยาบรรณ

[๓] สุจิต บุญบงการ ‘คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ.’ใน สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐. กรุงเทพฯ: เดอะ สยาม เฮอริเทจ, ๒๕๕๒

สื่อมวลชน ซึ่งมีความสับสนในการใช้ศัพท์ “จรรยาบรรณ” กับ “จริยธรรม” หากเป็นการประพฤติไม่เหมาะสมที่ถูกต้องต้องเรียกว่า “ไม่มีจริยธรรม” แต่การเรียกว่า “ไม่มีจรรยาบรรณ” จะหมายถึงการที่ไม่มีการกำหนดหลักการหรือข้อกำหนดของความประพฤติที่ดีงามไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การประมวลหลักความประพฤติที่ดีงามที่เรียกว่า “จรรยาบรรณ” กับ “ประมวลจริยธรรม” เป็นเรื่องเดียวกัน ส่วนความแตกต่างของ “จริยธรรม” กับ “จริยศาสตร์” ตามที่ได้กล่าวไปแล้ว “จริยธรรม” เป็นเรื่องของความประพฤติ ส่วน “จริยศาสตร์” เป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญาซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Ethics โดยการศึกษาเรื่อง “จริยศาสตร์” เป็นการศึกษาการถกเถียงกันในเรื่องของคุณค่า ความดี ความถูกต้อง ซึ่งเป็นการแสวงหาคำตอบว่าอะไรคือความดี อะไรคือความถูกต้อง

หากพิจารณา “จริยธรรม” กับ “กฎหมาย” จะเห็นได้ว่าทั้ง “จริยธรรม” และ “กฎหมาย” มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือ ต้องการควบคุมพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ซึ่ง “จริยธรรม” กับ “กฎหมาย” ในบางครั้งก็เป็นเรื่องเดียวกันที่กำหนดโดยค่านิยม หรือวัฒนธรรมประเพณีของสังคมที่จะเป็นตัวกำหนดว่าพฤติกรรมใดเป็นสิ่งที่เหมาะสมถูกต้อง หรือการกระทำใดเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้อง โดยรัฐอาจจะออกกฎหมายหรือกฎข้อบังคับ ห้ามมิให้มีการกระทำที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้องดังกล่าวและกำหนดโทษไว้ กรณีดังกล่าวก็จะถือว่ารัฐได้ออกกฎหมายเป็นข้อห้ามการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรม

อย่างไรก็ดี “จริยธรรม” มีความแตกต่างกับกฎหมาย ๔ ประการ ประการแรก คือ จริยธรรมเป็นเรื่องของความประพฤติในระดับสูง ส่วนกฎหมายเป็นการควบคุมความประพฤติในระดับมาตรฐานขั้นต่ำเท่านั้น จึงทำให้สิ่งที่ฝ่าฝืนจริยธรรมหลายเรื่องไม่ได้ถูกกำหนดว่าผิดกฎหมาย เช่น การทำร้ายถือว่าผิดกฎหมาย แต่ในแง่มุมของจริยธรรมยังต้องการให้มนุษย์มีความกรุณาปราณีไม่เบียดเบียนกันด้วย ประการที่สอง กฎหมายเป็นข้อกำหนดที่บังคับเป็นการทั่วไป ส่วน “จรรยาบรรณ” ซึ่งเป็นข้อกำหนดทางจริยธรรม อาจใช้กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรืออาจใช้เฉพาะในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง เช่น จรรยาบรรณแพทย์ก็ใช้กับแพทย์เท่านั้นไม่ได้มีสภาพบังคับที่ใช้กับคนทั่วไป ประการที่สาม กฎหมายจะมีการกำหนดบทลงโทษและบทบังคับไว้ชัดเจน ในขณะที่จริยธรรมอาจไม่ได้กำหนดบทลงโทษไว้แต่อาจเป็นการลงโทษทางสังคมก็ได้ ประการที่สี่ “จริยธรรม” มักจะเน้นที่การสร้างเสริมหรือพัฒนาจิตสำนึกจากภายในให้คนรู้สึกถึงความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและต้องทำให้สิ่งที่ถูกต้องด้วยสำนึกของตน ไม่ใช่เพราะกลัวว่าจะถูกลงโทษอย่างที่คนเกรงกลัวกฎหมาย อย่างไรก็ดี แม้ว่ากฎหมายและจริยธรรมจะมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันที่มุ่งให้คนในสังคมทำในสิ่งที่ถูกต้อง แต่ในความเป็นจริง ไม่สามารถออกกฎหมายเพื่อควบคุมพฤติกรรมฝ่าฝืนจริยธรรมของบุคคลในทุก ๆ เรื่องได้ แต่การสร้างสังคมสงบสุขจำเป็นต้องใช้หลักจริยธรรมเข้ามาเสริมการใช้กฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว

กรณีศึกษาตัวอย่างของแซนเดล ไมเคิล (Michael Sandel)[๔] จากหนังสือเกี่ยวกับเรื่องความยุติธรรมได้แสดงให้เห็นถึงประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ว่า ปัญหาทางจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญและอาจส่งผลถึงกับให้สังคมเกิดความระส่ำระสายได้ ยกตัวอย่างเช่น กรณีประชาชนชาวอเมริกาแสดงความไม่พอใจในวงกว้างและรู้สึกแค้นเคืองต่อสถาบันการเงินในช่วงที่มีวิกฤติเศรษฐกิจทางการเงินในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๐๘ - ๒๐๐๙ จากกรณีที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้เข้าไปช่วยเหลือสถาบันทางการเงินโดยใช้งบประมาณของรัฐจำนวนมาก แต่ปรากฏว่า สถาบันการเงินที่ได้รับเงินช่วยเหลือกลับจ่ายเงินโบนัสจำนวนมากให้กับผู้บริหารสถาบันการเงินที่ประสบปัญหาวิกฤติทางการเงินดังกล่าว ซึ่งการจ่ายเงินโบนัสดังกล่าวไม่มีข้อห้ามทางกฎหมายบังคับไว้ แต่มีประเด็นทางจริยธรรมจากการที่ประชาชนเห็นว่าผู้บริหารสถาบันการเงินไม่ควรจะได้รับโบนัสเนื่องจากบริษัทกำลังเอาเงินภาษีของประชาชนไปจ่ายให้กับผู้บริหารซึ่งบริหารงานล้มเหลว และแสดงให้เห็นถึงความโลภของผู้บริหารสถาบันการเงินที่ไม่ยอมเสียสละในช่วงวิกฤตและขาดความสำนึกว่าบริษัทได้รับเงินสนับสนุนมาจากที่ใด แม้ในภายหลังจะมีการกดดันจากรัฐในการเสนอเก็บภาษีจำนวนมากจากการเงินจ่ายให้กับผู้บริหารและมีการกดดันจากสังคมจนทำให้ผู้บริหารสถาบันการเงินยอมคืนเงินโบนัสก็ตาม แต่ประเด็นทางจริยธรรมดังกล่าวได้ทำให้ประชาชนเกิดความคลางแคลงใจและไม่สนับสนุนนโยบายที่จะให้รัฐใช้งบประมาณไปช่วยเหลือสถาบันทางการเงินอีก ทั้งที่ในช่วงแรกประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจต่อการที่รัฐต้องใช้เงินของรัฐไปช่วยเหลือสถาบันการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงวิกฤตทางเศรษฐกิจ จากกรณีศึกษาที่แซนเดลยกมานี้ แสดงให้เห็นถึงปัญหาการฝ่าฝืนจริยธรรมที่ส่งผลให้รัฐขาดความน่าเชื่อถือ ขาดศรัทธา และขาดความชอบธรรมได้ ซึ่งสามารถส่งผลกระทบในวงกว้างและสร้างความเสียหายได้มากกว่าการละเมิดกฎหมายเสียอีก ถึงแม้ว่าในบางครั้งรัฐไม่ได้เป็นผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมโดยตรง พร้อมกับแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของกฎหมายในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์อันเนื่องมาจากสถานะของกฎหมายในการเป็นเครื่องมือควบคุมความประพฤติในระดับมาตรฐานขั้นต่ำที่ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมฝ่าฝืนจริยธรรมของบุคคลในทุก ๆ เรื่องได้

แซนเดลได้แสดงให้เห็นว่า ประเด็นทางจริยธรรมมักจะถูกนำมาเป็นข้อถกเถียงอยู่บ่อยครั้ง ยกตัวอย่างเช่น การออกกฎหมายควบคุมโสเภณี ในมุมมองหนึ่งเป็นเรื่องที่ถูกต้องชอบธรรม เนื่องจากเป็นการควบคุมพฤติกรรมที่ขัดกับศีลธรรม แต่ในอีกมุมมองหนึ่งทางจริยธรรมก็อาจมองว่าหากเป็นการค้าประเวณีด้วยความยินยอมก็น่าจะเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของผู้ค้าประเวณีตามหลักค่านิยมเสรีนิยม ซึ่งเป็นความเชื่อทางจริยธรรมอีกแนวหนึ่ง รวมถึงรัฐจะได้มีโอกาสเข้าถึงและช่วยเหลือดูแลหญิงโสเภณีได้ทั่วถึงขึ้น หรือการกำหนดโควตาเข้าเรียนมหาวิทยาลัยให้กับคนผิวสีซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคมในมุมหนึ่งก็เป็นเรื่องถูกต้องชอบธรรมทางจริยธรรม เนื่องจากเป็นการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งก็อาจถูกมองว่าเป็นการตอกย้ำตีตราสร้างความด้อยค่าให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เช่นเดียวกับประเด็นข้อถกเถียง กรณีผู้คนควรมีสิทธิโดยชอบธรรมหรือไม่ที่จะจบชีวิตตัวเอง หรือบ่อยครั้งที่คุณค่าทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกันเอง อย่างเช่น ในกรณีที่จริยธรรมความผูกพันภักดีในครอบครัวอาจเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม ในกรณีที่ต้องตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรกับญาติพี่น้องที่กำลังกระทำผิดหรือเป็นบุคคลอันตรายต่อสังคม ประเด็นทาง

[๔] Sandel M. J., *JUSTICE: What's the Right Thing to Do?,* New York: Farrar Straus Giroux, ๒๐๐๙

จริยธรรมเหล่านี้ในปัจจุบันก็ยังไม่ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน และแสดงให้เห็นว่าในสังคมไม่อาจจะมีแค่กฎหมายหรือหลักจริยธรรมเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่จะต้องมีทั้งสองอย่างทำงานควบคู่กันในระดับการควบคุมระดับต้นและการควบคุมระดับสูง

ประวีณ ณ นคร (๒๕๕๕)[๕] สรุปความเรื่องจริยธรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเอาไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง “สภาพที่ทรงไว้ซึ่งความประพฤติโดยชอบ” ทั้งนี้การจะรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้จะต้องระวัง ดูแล ป้องกัน และเยียวยาใน ๔ ระดับ คือ

๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละคนระวังในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับข้อปฏิบัติทางจริยธรรมและไม่ฝ่าฝืนข้อปฏิบัติทางจริยธรรม

๒) ผู้บังคับบัญชา องค์กรผู้เกี่ยวข้องและสังคม ดูแล ส่งเสริมและพัฒนาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจริยธรรม

๓) ผู้บังคับบัญชา องค์กรผู้เกี่ยวข้องและสังคม ป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนข้อปฏิบัติทางจริยธรรม

๔) ผู้บังคับบัญชาเยียวยาโดยดำเนินการลงโทษ (Punishment) หรือแก้ไข (Correction) แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางจริยธรรม

กล่าวโดยสรุป จริยธรรมเป็นลักษณะของความประพฤติที่เหมาะสม ถูกต้อง ชอบธรรม โดยจริยธรรม ไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นลักษณะพฤติกรรมที่สูงกว่ากฎหมาย การฝ่าฝืนจริยธรรมจึงอาจไม่ได้เป็นความผิดตามกฎหมาย แต่บางครั้งก็อาจมีการกำหนดกฎหมายหรือกฎเกณฑ์เพื่อห้ามการกระทำผิดที่เป็นการฝ่าฝืนศีลธรรมหรือจริยธรรมขึ้นมาก็ได้ ดังนั้น กฎหมายจึงอาจมีบทบาทไม่มากนักต่อการควบคุมพฤติกรรมทางสังคม แต่จริยธรรมจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้สังคมสงบสุข และทำให้ผู้คนในสังคมเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนรวม กฎหมายและจริยธรรมจึงมีบทบาทที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ จริยธรรมเป็นเรื่องของความถูกต้อง ชั่ว ดี ซึ่งอาจเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงได้ด้วย ปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่กำหนดให้มีหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และมีกลไกการรักษาจริยธรรม ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างเสริมสังคมสันติสุข เสียสละ และเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนรวม อีกทั้งยังสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในหลักจริยธรรมในสังคมไทย

[๕] ประวีณ ณ นคร. การบรรยายเรื่อง ปรัชญา และแนวคิดหลักเกี่ยวกับจริยธรรม. การสัมมนาคณะกรรมการจริยธรรม เรื่อง "เดินหน้าพลิกวิกฤตเป็นโอกาส ข้าราชการไทยใสสะอาดด้วยจริยธรรม” จัดโดยสำนักงาน ก.พ. วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕. สืบค้นใน https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/pramwlcchriythrrm_odythaanprawiin.pdf

๒.๒ การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ภาครัฐระดับต่าง ๆ และความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ มีการศึกษาวิเคราะห์กฎหมาย ระเบียบ ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์และแนวนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องอันเป็นองค์ประกอบสำคัญองค์ประกอบหนึ่งของการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ ดังนี้

๒.๒.๑ กฎหมายและแนวนโยบายภาครัฐในการขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ พุทธศักราช ๒๕๕๐ จนถึงพุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้จริยธรรมเป็นหลักสำคัญของรัฐธรรมนูญ และมีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่เจตนารมณ์ของการประกาศรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติไว้ดังนี้

“...การปกครองของประเทศไทยได้ดำรงเจตนารมณ์ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขต่อเนื่องมาโดยตลอด แม้ได้มีการยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติม และประกาศใช้รัฐธรรมนูญเพื่อจัดระเบียบการปกครองให้เหมาะสมหลายครั้ง แต่การปกครองก็มิได้มีเสถียรภาพหรือราบรื่นเรียบร้อยเพราะยังคงประสบปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ บางครั้งเป็นวิกฤติทางรัฐธรรมนูญที่หาทางออกไม่ได้ เหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่มีผู้ไม่นำพาหรือไม่นับถือยำเกรงกฎเกณฑ์การปกครองบ้านเมือง ทุจริตฉ้อฉลหรือบิดเบือนอำนาจ หรือขาดความตระหนักสำนึกรับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชน จนทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นผล ซึ่งจำต้องป้องกันและแก้ไขด้วยการปฏิรูปการศึกษาและการบังคับใช้กฎหมาย และเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรมและจริยธรรม...” ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่าการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรม และจริยธรรมถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาระบบการเมืองการปกครอง แก้ไขความขัดแย้ง และแก้ไขปัญหาการทุจริตฉ้อฉลและบิดเบือนอำนาจ

นอกจากนี้ มีบทบัญญัติอีกหลายส่วนที่กล่าวถึงเรื่องจริยธรรม ได้แก่

- มาตรา ๒๗ วรรคห้า บัญญัติว่า บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม
- มาตรา ๗๖ วรรคสาม บัญญัติว่า รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว

- มาตรา ๑๒๘ บัญญัติว่า สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับการเลือก และการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภา เรื่องหรือกิจการอันเป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมาธิการสามัญแต่ละชุด การปฏิบัติหน้าที่และองค์ประชุมของคณะกรรมาธิการ วิธีการประชุม การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ การเสนอญัตติ การปรึกษา การอภิปราย การลงมติ การบันทึกการลงมติ การเปิดเผยการลงมติ การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย และการอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีอำนาจตราข้อบังคับเกี่ยวกับประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมาธิการ และกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

- มาตรา ๒๑๙ บัญญัติว่า ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา แล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวต้องครอบคลุมถึงการรักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ และต้องระบุให้ชัดแจ้งด้วยว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง ซึ่งถือเป็นลักษณะต้องห้ามของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ตามมาตรา ๑๖๐ (๕) และเป็นลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๐๒ (๑๐) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญให้ความสำคัญกับมาตรฐานทางจริยธรรม โดยให้มีการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม และประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งข้าราชการ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐในองค์กรอิสระ และมีบทบังคับในการควบคุมการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระหรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

๒.๒.๒ พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒

พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมซึ่งใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือสำหรับการปฏิบัติงาน การตัดสินความถูกผิด การปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการกระทำความดีและละเว้นความชั่ว โดยมาตรฐานทางจริยธรรมตามมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบด้วย

๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่

๓) กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

๖) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

โดยพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ใช้บังคับครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานของรัฐ รวมถึงคณะกรรมการด้วย [๖] นอกจากนี้ พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดให้มีกลไกการรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประกอบด้วย คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) องค์กรกลางบริหารงานบุคคล และหน่วยงานของรัฐ เป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรมให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒

๒.๒.๓ ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ ยึดโยงกับกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) โดยการขับเคลื่อนงานด้านมาตรฐานทางจริยธรรมเป็นการดำเนินการเพื่อสนับสนุนงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และด้านการป้องกันและการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) และยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๒.๓.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕ ได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของธรรมาภิบาลซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญควบคู่กับการพัฒนาชาติเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศไทยคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ยุทธศาสตร์ชาติ มี ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ

[๖] มติคณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔

ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

มาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข ซึ่งมาตรฐานทางจริยธรรมข้อ ๑ การยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สามารถตอบสนองประเด็นการรักษาความสงบภายในประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ ซึ่งมีแนวทางสำคัญการพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ

๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่งและมีคุณภาพ ซึ่งมาตรฐานทางจริยธรรมข้อ ๒ ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ และข้อ ๔ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ สามารถตอบสนองประเด็นการมุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่ การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรมในการเรียนการสอนตั้งแต่เยาว์วัย การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม และการส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์นี้ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๓) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มาตรฐานทางจริยธรรม ๖ ประการจากทั้งหมด ๗ ประการ สอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมาตรฐานทางจริยธรรมใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐมุ่งจัดการภาครัฐเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐ โดยยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” มีเป้าหมายที่สำคัญคือ ภาครัฐมุ่งผลสัมฤทธิ์ และผลประโยชน์ส่วนรวมที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส พร้อมปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลง ปราศจากทุจริตและประพฤติมิชอบ และมีกระบวนการยุติธรรมที่เป็นไปเพื่อส่วนรวมของประเทศ โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐนี้ มีประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ ๑) ปรับปรุงและพัฒนาให้ภาครัฐตอบสนองความต้องการของประชาชน และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็วและโปร่งใส รวมทั้งปรับปรุงภาครัฐให้ทันสมัย ๒) บุคลากรเป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มุ่งมั่นและมีความเป็นมืออาชีพ

๓) มีความโปร่งใส ปลอดจากการทุจริต ประพฤติมิชอบ และ ๔) กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาค

ทั้งนี้ สามารถสรุปความสอดคล้องของมาตรฐานทางจริยธรรมตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ กับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ได้ดังนี้

มาตรฐานทางจริยธรรม	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี
๑. ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	- ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง - ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
๒. ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่	- ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ - ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
๓. กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม	- ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
๔. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ	- ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ - ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน	- ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
๖. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ	- ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ	- ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ตารางที่ ๒.๑ ความสอดคล้องของมาตรฐานทางจริยธรรมกับยุทธศาสตร์ชาติ

จากความเชื่อมโยงของมาตรฐานทางจริยธรรมกับยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว ทำให้เห็นถึงบทบาทความสำคัญของจริยธรรมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ อันมีจุดเน้นในการสร้างหน่วยงานภาครัฐที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ โปร่งใส ปราศจากทุจริตและประพฤติมิชอบ ยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ พัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ ให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ จริยธรรมยังเป็นเกณฑ์หนึ่งของการบริหารบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ในประเด็นความรับผิดชอบทางการบริหาร ซึ่งส่งผลให้ระบบการบริหารจัดการภาครัฐของประเทศไทย มีแนวทางการดำเนินงานภายใต้หลักการของจริยธรรมและเสริมสร้าง

ประสิทธิภาพทางการแข่งขัน รวมถึงมีส่วนส่งเสริมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านอื่น ๆ ให้ประสบความสำเร็จอีกด้วย

๒.๒.๓.๒ แผนการปฏิรูปประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ได้บัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศ ซึ่งต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ๓ ประการ ได้แก่ (๑) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ (๒) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ และ (๓) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งได้บัญญัติให้การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศเป็นไปตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมาตรา ๖ ได้บัญญัติให้การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ จำนวน ๑๑ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเมือง ด้านการบริหารราชการแผ่นดินด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสังคม ด้านพลังงาน และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และต่อมาได้มีการเพิ่มเติมแผนการปฏิรูปประเทศอีก ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา และด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมเป็น ๑๓ ด้าน

มาตรฐานทางจริยธรรมตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ มีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศในทุกด้าน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐถือเป็นองคาพยพที่สำคัญในการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ บทบาทของคุณธรรมและจริยธรรมที่คอยกำกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงมีความเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มีเป้าประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติและรองรับผลกระทบของสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่และทิศทางที่กำหนดไว้ตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ จำนวน ๕ กิจกรรมปฏิรูป ประกอบด้วย ๑) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล ๒) จัดโครงสร้างองค์กร และระบบงานภาครัฐให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว และเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ๓) ปรับเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐสู่ระบบเปิด เพื่อให้ได้มาและรักษาไว้ซึ่งคนเก่ง ดี และมีความสามารถอย่างคล่องตัว ตามหลักคุณธรรม ๔) สร้าง

ความเข้มแข็งในการบริหารราชการในระดับพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และ ๕) ขจัดอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และการเบิกจ่ายเงินเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว คุ้มค่าโปร่งใส ปราศจากการทุจริต ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว ส่งผลให้ภาครัฐมีความโปร่งใส เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชน และมีมาตรฐานการทำงานที่มีคุณภาพสูงในระดับสากล มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมุ่งเน้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นการสร้างเอกภาพแห่งพลังในการขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้การจัดทำบริการสาธารณะ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปรับเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงการได้มาและรักษาไว้ซึ่งคนดีคนเก่ง และคำนึงถึงหลักคุณธรรม ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ

๒) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีเป้าประสงค์ในการแก้ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยส่งเสริมสนับสนุนและให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ และให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตามการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของบุคลากรใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ และสนับสนุนแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริตเพื่อขจัดปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ โดยกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ จำนวน ๕ กิจกรรม ประกอบด้วย ๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต ๒) พัฒนาระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ ๓) พัฒนากระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติในการดำเนินคดีทุจริตทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ๔) พัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใส ไร้ผลประโยชน์ และ ๕) พัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้ประชาชนได้รับการบริการภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการส่งเสริม สนับสนุนและให้ความรู้เกี่ยวกับภัยที่เกิดจากการทุจริต ตลอดจนจัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการรวมตัวและมีส่วนร่วมของประชาชนในการสอดส่องและป้องกันการทุจริต ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติต่อไป ซึ่งการขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรม จะเป็นกลไกที่สำคัญกลไกหนึ่งในการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงส่งเสริมการป้องกันการทุจริต เพื่อมิให้มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมือง หรือใช้อำนาจโดยมิชอบ

มาตรฐานทางจริยธรรมตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

และประพฤติมิชอบ ให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้การบริหารจัดการภาครัฐ มีระบบงานที่มีผลสัมฤทธิ์สูง มีกำลังคนที่มีสมรรถนะสูง ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ โปร่งใส ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม พร้อมกับเป็นการวางกลไกป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มแข็ง

๒.๒.๓.๓ แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)

แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เป็นแผนแม่บทระดับประเทศที่มุ่งวางรากฐานและสร้างความเข้มแข็งด้านจริยธรรม คุณธรรมในสังคมไทย โดยมีกระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน และถือเป็นกลไกการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมในประเทศไทยทุกระดับและทุกภาคส่วน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมทั้งระดับประชาชน สังคม และประเทศชาติ โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามด้วยหลักธรรมทางศาสนา มีความมั่งคั่งยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทย มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพในมิติต่าง ๆ ให้สังคมเป็นสังคมคุณธรรมที่ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ มีความเอื้ออาทรและแบ่งปัน ซึ่งประกอบด้วยคนมีคุณธรรม องค์กรคุณธรรม หน่วยงานคุณธรรม และชุมชนคุณธรรม ที่จะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบสุข สมานฉันท์ มั่นคงด้วยมิติทางศาสนาอย่างยั่งยืน เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

การส่งเสริมคุณธรรมของประชาชน สังคม และประเทศชาติดังกล่าวเป็นไปตามหลักการสร้างความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพจากข้างใน โดยใช้คุณธรรมเพื่อสร้างพลังการทำความดีเพื่อชาติของประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคมไทย อันจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลทั้งด้านวัตถุและจิตใจตามแนวคิด “คุณธรรมนำการพัฒนา” พร้อมที่จะก้าวไปสู่สังคมแห่งคุณธรรมตาม “ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี”

ทั้งนี้ แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ มียุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่เป็นกลไกส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมของคนในชาติ ตามกรอบการวางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทยทั้งภาคสถาบันทางการเมืองการปกครอง ภาคราชการ ภาควิชาชีพ สร้างความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นเอกภาพ สร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานด้านส่งเสริมคุณธรรมและเสริมสร้างความเป็นเอกภาพ แก่สถาบัน/องค์กรในสังคม พัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรม สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการดำเนินงานด้านคุณธรรม และการส่งเสริมให้ประเทศไทย เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

๒.๒.๓.๔ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) กำหนดตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยกำหนดยุทธศาสตร์เป็น ๓ ด้าน ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างวัฒนธรรมต้านทุจริตด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังวิธีคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกช่วงวัย

- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มุ่งเน้นการกำหนดกลไกด้านการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อไม่ให้เกิดการทุจริต

- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เป็นสากลที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนากลไกและกระบวนการต่าง ๆ ของการปราบปรามการทุจริต ทั้งระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ประเทศไทยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและการปราบปรามทุจริต ทุกห้วงระยะ ๕ ปี โดยดำเนินการมาแล้ว ๓ ระยะ ตั้งแต่ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕) และระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐) โดยในปัจจุบันอยู่ภายใต้กรอบการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดังกล่าว กำหนดเป้าหมายเพื่อสร้างสังคมมีพฤติกรรมร่วมต้านการทุจริตในวงกว้าง เกิดวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) มุ่งต้านการทุจริตในทุกภาคส่วน เพื่อให้การทุจริตถูกยับยั้งอย่างเท่าทันด้วยนวัตกรรม กลไกป้องกันการทุจริต และระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีการปราบปรามการทุจริตและมีการบังคับใช้กฎหมายด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม และได้รับความร่วมมือจากประชาชน รวมถึงการทำให้ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ของประเทศไทยมีค่าคะแนนในระดับที่สูงขึ้น โดยยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามทุจริต มี ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านที่ ๑ สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต ด้านที่ ๒ ยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต ด้านที่ ๓ สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย ด้านที่ ๔ พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก ด้านที่ ๕ ปฏิรูปกลไกและกระบวนการการปราบปรามการทุจริต และด้านที่ ๖ ยกระดับคะแนนดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ของประเทศไทย ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินการ

๒.๒.๓.๕ ยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) ได้จัดทำยุทธศาสตร์ระยะเวลา ๒๐ ปี เพื่อกำหนดแนวทางดำเนินการให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทต่าง ๆ ยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้กำหนดว่า “สนับสนุนวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ชาติ

ด้วยการผลักดันและพัฒนาให้ภาคราชการของประเทศมีคุณธรรมปลอดทุจริต เป็นราชการที่สร้างและส่งเสริมนวัตกรรมและมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและเป็นที่เชื่อถือของนานาชาติ โดยการปรับเปลี่ยนระบบและวิธีการบริหารทรัพยากรบุคคล รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอน หลักเกณฑ์ เพื่อให้แต่ละส่วนราชการได้มาและรักษาไว้ซึ่งคนดีคนเก่งที่มีจิตสาธารณะอย่างเหมาะสม” โดยมีกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงระบบบริหารทรัพยากรบุคคลภาคราชการในด้านต่าง ๆ รวม ๔ ด้าน ดังนี้

๑) กลยุทธ์การปรับปรุงระบบการสรรหาเพื่อให้ส่วนราชการเป็นองค์กรทางเลือกแรกของ คนดี คนเก่ง (First Choice Civil Service) โดยดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ ได้แก่

- ระบบการสรรหาและเลือกสรรบุคคลเข้าสู่ระบบราชการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Exam)
- ระบบการจ้างงานที่หลากหลายและยืดหยุ่น (Multi/Flexible Recruitment and Career Management System Phase I & II)

๒) กลยุทธ์การกระจายอำนาจและเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรบุคคลของส่วนราชการ (Department focused HR Platform) โดยดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ ได้แก่

- ระบบการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรบุคคลของส่วนราชการ (Department HRM Improvement System)
- ระบบการถ่ายเทสับเปลี่ยนหมุนเวียนข้ามส่วนราชการและภูมิภาค (Flexible Workforce Management)

๓) กลยุทธ์การเสริมสร้างเกียรติภูมิและคุณภาพราชการ (Civil Service of Integrity & Passion) โดยดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ ได้แก่

- ระบบบริหารกำลังคนคุณภาพและศักยภาพสูง (Talent Inventory Management)
- ระบบพัฒนาสมรรถนะข้าราชการ ๔.๐ ระยะที่ ๑ และ ๒ (Competency Management System for Civil Service ๔.๐ Phase I & II)
- กลไกส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมให้หน่วยงานของรัฐ
- การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการดำเนินการทางวินัย
- ระบบให้คำปรึกษาข้าราชการ (Civil Service Counseling System)
- ระบบกรรมการสอบสวนกลาง

๔) กลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนานโยบายทรัพยากรบุคคลภาครัฐ (Smart HR Policy) โดยดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ ได้แก่

- ระบบยืนยันตัวบุคคลสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ GovID (Phase I, II & II)
- ศูนย์กลางองค์ความรู้ระดับนานาชาติด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ (International Hub on Civil Service Management)

- ระบบบริหารทรัพยากรภาครัฐที่บูรณาการกับระบบการจ้างงานของประเทศ (Integrated National Employment System)

ยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐในการชักจูงและรักษาไว้ซึ่งคนดี คนเก่ง มีจิตสาธารณะ ผลักดันให้ภาคราชการของประเทศมีคุณธรรม ปลอดทุจริต เป็นราชการที่สร้างและส่งเสริมนวัตกรรมและมีประสิทธิภาพ รวมถึงให้ความสำคัญกับกลไกส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม

กล่าวโดยสรุป มาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นปัจจัยหลักในการสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และเป็นปัจจัยส่งเสริมทางอ้อมสำหรับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐที่มุ่งเน้นการบูรณาการกับทุกภาคส่วน เป็นกลไกสำคัญที่สนับสนุนการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งเป็นแผนที่มีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติโดยตรง ดังนั้นยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ จึงมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนระดับต่าง ๆ โดยเน้นการส่งเสริมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก ใช้กลไกส่งเสริมเชิงบวกและกลไกในการกำกับดูแลพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานทางจริยธรรม โดยมุ่งหวังว่าหากข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ก็จะส่งผลให้มีการบริหารจัดการงานภาครัฐที่ดี ประชาชนเชื่อถือไว้วางใจ รวมทั้งเป็นภูมิคุ้มกันให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมไม่ให้ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรม และสามารถป้องกันการทุจริตเชิงรุกตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วย

นอกจากนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมยังเป็นกลไกที่สำคัญในการผลักดันยุทธศาสตร์การบริหารงานบุคคลภาครัฐในการชักจูงและรักษาไว้ซึ่งคนดี คนเก่ง มีจิตสาธารณะ ผลักดันให้ภาคราชการของประเทศ มีธรรมาภิบาล ปลอดทุจริต รวมถึงมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เพื่อบูรณาการการส่งเสริมจริยธรรมในการสร้างระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มุ่งประโยชน์สาธารณะ และมีประสิทธิภาพ ให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาชาติ

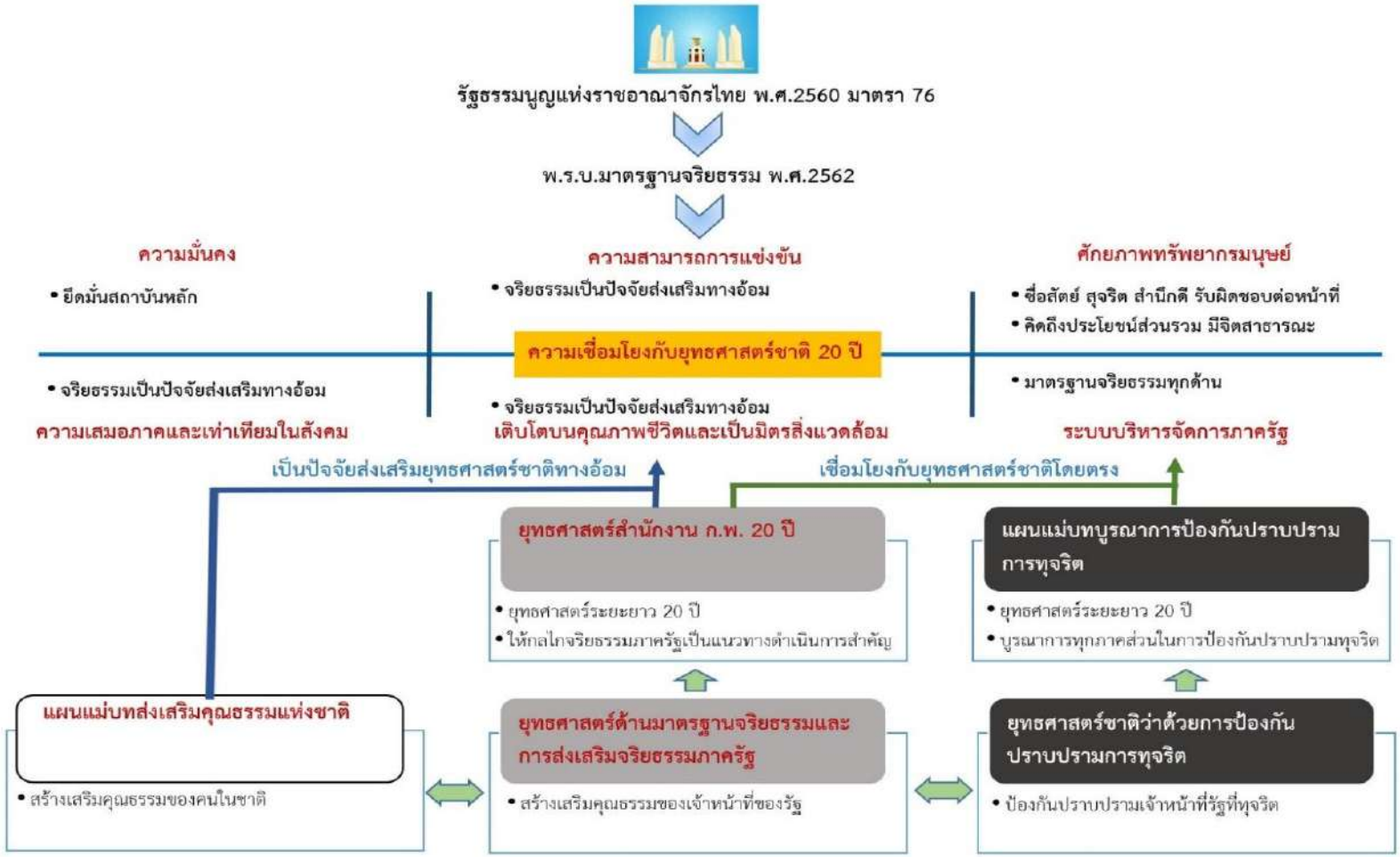

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงความเชื่อมโยงในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ของภาครัฐมาสู่ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ

๒.๓ การวิเคราะห์ปัจจัยทางยุทธศาสตร์

ปัจจุบันหลายประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐอินเดีย ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมและการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศของตนเองอย่างจริงจัง อาทิ การก่อตั้งหน่วยงานสำนักงานจริยธรรมภาครัฐแห่งสหรัฐอเมริกา (United State Office of Government Ethics: US OGE) การขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมผ่านคณะกรรมการด้านมาตรฐานชีวิตเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Committee on the Standard of Public Life) ของสหราชอาณาจักร และการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมทั้งในราชยสภาและโลกสภา ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลและตรวจสอบติดตามการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกสภาในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของสาธารณรัฐอินเดีย เป็นต้น กล่าวคือหลายประเทศมีการกำหนดเครื่องมือและกลไกในการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการกำหนดกฎหมายด้านจริยธรรม และพัฒนาองค์กรกลางเพื่อการขับเคลื่อนงานด้านจริยธรรม สำหรับประเทศไทย ได้มีการกำหนดให้มาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องสำคัญ และบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐[๗] อย่างชัดเจน โดยมีพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒[๘] ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐ และใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีกระบวนการรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างให้มีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม

นอกจากนี้ มีการส่งเสริมจริยธรรมรูปแบบอื่น ๆ ที่มีส่วนในการกระตุ้นและผลักดันให้เกิดการแข่งขันระหว่างประเทศในการสร้างความเชื่อถือและความเชื่อมั่นในการเป็นรัฐที่ปกครองด้วยธรรมาภิบาล เช่น การวัดดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ที่จัดทำขึ้นโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) การวัดดัชนีความเชื่อมั่นของประเทศแสดงให้เห็นความสำคัญของจริยธรรมและธรรมาภิบาลที่มีต่อประชาคมโลก รวมถึงการตรวจสอบข้อเท็จจริงของประชาชน สื่อสารมวลชน และภาคประชาสังคมที่ก็ล้วนมีส่วนผลักดันให้เกิดการส่งเสริมจริยธรรมและการตรวจสอบการทำผิดทางจริยธรรม พฤติกรรมการทุจริต และระบบที่เอื้อต่อการเกิดคอร์รัปชันในประเทศของตนจากการจัดอันดับของหน่วยงานต่าง ๆ

ปัจจุบันดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ที่สำรวจโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) ประเทศไทยได้คะแนน ๓๖ คะแนน และอันดับความโปร่งใสของประเทศ อยู่ในอันดับที่ ๑๐๔ ของโลก ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ประเทศไทยได้คะแนน ๓๖ คะแนน และอันดับความโปร่งใสของประเทศ อยู่ในอันดับที่ ๑๐๑ ของโลก ซึ่งถึงแม้ว่าค่าคะแนนดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย ในปี ๒๕๖๓ จะเท่ากับปี ๒๕๖๒ แต่ประเทศไทยได้คะแนน

[๗] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๖

[๘] พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒

ลดลง ๑ แหล่งข้อมูล และได้คะแนนคงที่ ๘ แหล่งข้อมูล จากแหล่งข้อมูลทั้งหมด ๙ แหล่งข้อมูล ดังนี้[๙]

๑. คะแนนลดลง ๑ แหล่งข้อมูล คือ แหล่งข้อมูล IMD World Competitiveness Yearbook (IMD) ได้ ๔๑ คะแนน ลดลงจากปี ๒๐๑๙ ซึ่งได้ ๔๕ คะแนน โดย IMD นำข้อมูลสถิติทุติยภูมิและผลการสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารระดับสูง ไปประมวลผลจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย และพิจารณาจาก ๔ องค์ประกอบ คือ ๑) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ๒) ประสิทธิภาพของภาครัฐ ๓) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และ๔) โครงสร้างพื้นฐาน โดยประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาตินำมาคำนวณ เป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตจากแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารระดับสูงในประเทศไทย คือ มีการติดสินบนและคอร์รัปชันหรือไม่ ซึ่งผู้ตอบแบบสำรวจเห็นว่า ยังมีปัญหาการให้และรับสินบนและการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐยอมรับสินบนในการลักลอบเปิดบ่อนการพนัน ปัญหาสินบนจากลักลอบเข้าประเทศของแรงงานผิดกฎหมาย ถึงแม้ภาครัฐจะมีการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาให้บริการประชาชน แต่ในกระบวนการพิจารณาอนุมัติอนุญาต ยังมีการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ จึงเกิดปัญหาสินบนและการทุจริต ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศ โดยมีสาเหตุมาจากการที่ผู้เข้ารับบริการต้องการความสะดวกรวดเร็วในการรับบริการ จึงยอมที่จะจ่ายสินบน ประกอบกับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการทุจริต ยังไม่มีประสิทธิภาพ ถึงแม้จะมีการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิด แต่เป็นเพียงเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับล่าง นอกจากนี้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติอนุญาต เช่น พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. คะแนนคงที่ ๘ แหล่งข้อมูล ดังนี้

๒.๑ แหล่งข้อมูล Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BF (TI)) ได้ ๓๗ คะแนน เท่ากับปี ๒๕๖๒ โดย BF (TI) ใช้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์และประเมินกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีและดูความเปลี่ยนแปลง ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการเมือง ๒) ด้านเศรษฐกิจ และ ๓) ด้านการจัดการของรัฐบาล โดยองค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ใช้คะแนนจากคำถามของ BF (TI) เพียง ๒ ข้อ ในการประเมินคะแนน CPI คือ การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการทุจริตและความสำเร็จของรัฐบาลในการจัดการกับปัญหาคอร์รัปชัน

๒๒ แหล่งข้อมูล Economist Intelligence Unit Country Risk Ratings (EIU) ได้ ๓๗ คะแนน เท่ากับปี ๒๕๖๒ โดย EIU วิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศต้องเผชิญ ได้แก่ ความโปร่งใสในการจัดสรรและการใช้จ่ายงบประมาณ การใช้ทรัพยากรของราชการ/ส่วนรวม การแต่งตั้งข้าราชการจากรัฐบาลโดยตรง มีหน่วยงานอิสระในการตรวจสอบการจัดการงบประมาณของหน่วยงานนั้น ๆ มีหน่วยงานอิสระด้านยุติธรรม ตรวจสอบผู้บริหาร/ผู้ใช้อำนาจ ธรรมเนียมการให้สินบน เพื่อให้ได้สัญญา

[๙] “สำนักงาน ป.ป.ช. ประกาศผลคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓”, สำนักงาน ป.ป.ช. สืบค้นจาก http://ethics.nso.go.th/index.php/news/88-cpi-2562

สัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ

๒.๓ แหล่งข้อมูล Global Insight Country Risk Ratings (GI) ได้ ๓๕ คะแนน เท่ากับปี ๒๕๖๒ โดยประเด็นที่องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ ความเสี่ยงของการที่บุคคลหรือบริษัทจะต้องเผชิญกับการติดสินบนหรือการคอร์รัปชันในรูปแบบอื่น เพื่อที่จะทำให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างราบรื่น เช่น เพื่อให้ได้รับสัญญาเพื่อการส่งออก นำเข้า หรือเพื่อความสะดวกสบายเกี่ยวกับงานด้านเอกสารต่าง ๆ มีมากน้อย เพียงใด ซึ่งถูกประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละประเทศ ซึ่งได้รับข้อมูลจากกลุ่มลูกค้า ผู้ทำสัญญากับภาครัฐ นักลงทุน นักธุรกิจ ผู้รับงานอิสระ เครือข่ายนักข่าว

๒.๔ แหล่งข้อมูล The Political and Economic Risk Consultancy (PERC) ได้ ๓๘ คะแนน เท่ากับปี ๒๕๖๒ โดย PERC สำรวจข้อมูลจากนักธุรกิจในท้องถิ่นและนักธุรกิจชาวต่างชาติที่เข้าไปทำธุรกิจในประเทศนั้น ๆ ได้แก่ นักธุรกิจจากสมาคมธุรกิจ ผู้แทนที่เข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ ในเอเชีย ผู้แทนหอการค้าประเทศต่าง ๆ เป็นต้น โดยมีหลักเกณฑ์ในการสำรวจโดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นถึงระดับการรับรู้เรื่องการคอร์รัปชัน ซึ่งคำถามที่ใช้ในการสำรวจที่สำคัญ คือ ท่านจะให้คะแนนปัญหาการทุจริตในประเทศที่ท่านทำงานหรือประกอบธุรกิจเท่าใด

๒.๕ แหล่งข้อมูล PRS International Country Risk Guide (PRS) ได้ ๓๒ คะแนน เท่ากับปี ๒๕๖๒ โดย ICRG เป็นการจัดอันดับความเสี่ยงของประเทศต่าง ๆ ทั้งความเสี่ยงด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเงิน ซึ่งการคอร์รัปชันเป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้ประเมินความเสี่ยงด้านการเมือง PRS จึงมุ่งประเมินการคอร์รัปชันในระบบการเมือง โดยรูปแบบการทุจริตที่พบมากที่สุด คือ การเรียกรับสินบน หรือการเรียกรับเงินเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเข้า/ส่งออก การประเมินภาษี รวมถึงระบบอุปถัมภ์ ระบบพวกพ้อง การให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองแบบลับ ๆ และความสัมพันธ์ใกล้ชิดของนักการเมืองกับนักธุรกิจ ซึ่งประเด็นที่องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ การประเมินการคอร์รัปชันในระบบการเมือง ซึ่งรูปแบบของการคอร์รัปชันโดยตรงที่การดำเนินธุรกิจพบบ่อยครั้ง คือ การเรียกร้องเงินหรือการต้องจ่ายสินบนเพื่อให้ได้มาซึ่งใบอนุญาตการนำเข้าและส่งออก (Import and Export Licenses) การควบคุมการส่งออก (Exchange Controls) การประเมินภาษี การคุ้มครองจากตำรวจหรือการกู้ยืม โดยขอให้ช่วยให้คะแนนปัญหาการคอร์รัปชัน ทั้งการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นจริงหรือโอกาสที่จะเกิดการคอร์รัปชันจากระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติ การฝากเข้าทำงาน การต่างตอบแทน การระดมทุนที่เป็นความลับและความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่น่าสงสัยระหว่างนักการเมืองกับภาคธุรกิจ

๒.๖ แหล่งข้อมูล World Economic Forum (WEF) ได้ ๔๓ คะแนน เท่ากับปี ๒๕๖๒ โดย WEF สำรวจมุมมองของนักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสูงสุดในการทำธุรกิจ ๕ ด้าน คือ ๑) การคอร์รัปชัน ๒) ความไม่มั่นคงของรัฐบาล/ปฏิวัติ ๓) ความไม่แน่นอนด้านนโยบาย ๔) ระบบราชการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ๕) โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่ไม่เพียงพอ ว่าแต่ละปัจจัยเป็นอุปสรรค

เพิ่มขึ้น เท่าเดิม หรือลดลง ซึ่งประเด็นที่องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน คือ

๑) ในประเทศของคุณ เป็นเรื่องปกติเพียงใดที่บริษัทจ่ายเงินพิเศษโดยไม่มีเอกสารอ้างอิงหรือจ่ายสินบนที่เชื่อมโยงกับเรื่องต่อไปนี้ (๑) การนำเข้า – ส่งออก (๒) สาธารณูปโภค (๓) การชำระภาษีประจำปี (๔) การทำสัญญาและการออกใบอนุญาต (๕) ได้รับการตัดสินใจที่เอื้อประโยชน์จากกระบวนการยุติธรรม

๒) ในประเทศของคุณ เป็นเรื่องปกติเพียงใดที่มีการคอร์รัปชันโดยการจ่ายโอนเงินงบประมาณของรัฐไปยังบริษัท บุคคลธรรมดาหรือกลุ่มบุคคล

ซึ่งถึงแม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะมีการตื่นตัวกับการให้บริการด้วยความโปร่งใส มีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ แต่ก็ไม่อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีนัยสำคัญ

๒.๗ แหล่งข้อมูล World Justice Project (WJP) ได้ ๓๘ คะแนน เท่ากับปี ๒๕๖๒ โดย WJP ประเมินค่าความโปร่งใสโดยใช้ ๘ หลักเกณฑ์ เน้นเรื่องหลักนิติธรรม แต่ปีที่ผ่านมาองค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำเกณฑ์ด้านการปราศจากคอร์รัปชันและแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนมาเป็นตัวให้คะแนน โดยประเด็นที่องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ ๑) ข้าราชการ (เจ้าหน้าที่) ในสายบริหารไม่ได้ใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ๒) ข้าราชการ (เจ้าหน้าที่) ในสายตุลาการไม่ได้ใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ๓) ข้าราชการ (เจ้าหน้าที่) ในสายตำรวจและทหารไม่ได้ใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ๔) ข้าราชการ (เจ้าหน้าที่) ในสภานิติบัญญัติ ไม่ได้ใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มตัวอย่างภาคประชาชนมองว่า กลุ่มข้าราชการ (สายบริหาร สายตุลาการ สายตำรวจและทหาร รวมทั้งในสภานิติบัญญัติ) ยังคงใช้ทรัพย์สินของทางราชการ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม

๒.๘ แหล่งข้อมูล Varieties of Democracy Institute (VDEM) ได้ ๒๐ คะแนน เท่ากับปี ๒๕๖๒ โดย VDEM วัดเกี่ยวกับความหลากหลายของประชาธิปไตย การถ่วงดุลของฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ตลอดจนการทุจริตของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ซึ่งประเด็นที่องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ การทุจริตทางการเมืองเป็นที่แพร่หลายมากน้อยเพียงใด (How pervasive is political corruption?) โดยดัชนีแสดงความแพร่หลายของการทุจริตนี้ถูกคำนวณจากค่าเฉลี่ยของดัชนี ๔ ด้านคือ ๑) ดัชนีการคอร์รัปชันในภาครัฐ (Public sector corruption index) โดยใช้คำถามว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีพฤติกรรมเรียกรับสินบน หรือสิ่งของอื่นใด ในระดับใด และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติกรรมขโมยเบียดบังเงิน หรืองบประมาณ หรือทรัพยากรภาครัฐ เพื่อประโยชน์ส่วนตน หรือเพื่อคนในครอบครัวของตนเองบ่อยครั้งเพียงใด” ๒) ดัชนีการคอร์รัปชันของผู้บริหารระดับสูง (Executive

corruption index) โดยใช้คำถามว่า “ผู้บริหารระดับสูง หรือตัวแทน มีพฤติกรรมเรียกรับสินบน หรือสิ่งของอื่นใดเป็นประจำหรือไม่ และผู้บริหารระดับสูง หรือตัวแทนเหล่านั้นมีพฤติกรรมขโมย เบียดบังเงินหรืองบประมาณ หรือทรัพยากรภาครัฐ เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อคนในครอบครัวของตนเองบ่อยครั้งเพียงใด” ๓) ดัชนีการคอร์รัปชันของฝ่ายนิติบัญญัติ (The indicator for legislative corruption) โดยใช้คำถามว่า “เจ้าหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกรับผลประโยชน์ในประเด็นเหล่านี้ในระดับใด (๑) เรียกรับสินบน (๒) รับเงินเพื่อช่วยเหลือให้ได้รับสัญญาจากภาครัฐ (เพื่อตัวเอง ครอบครัว เพื่อน ผู้สนับสนุนทางการเมือง) (๓) มีผลประโยชน์ต่างตอบแทนกับภาคธุรกิจเพื่อแลกกับโอกาสในการว่าจ้างภายหลังจากออกจากสภานิติบัญญัติ (๔) ขโมย (เบียดบัง) เงินของภาครัฐหรือเงินจากโครงการบริจาคต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ส่วนตัว” ๔) ดัชนีการคอร์รัปชันของฝ่ายตุลาการ (The indicator for judicial corruption) โดยใช้คำถามว่า “ประชาชนหรือภาคธุรกิจ มีการจ่ายเงินพิเศษ (ที่ไม่มีเอกสารการจ่ายเงิน) หรือสินบน เพื่อเร่งหรือชะลอกระบวนการของฝ่ายตุลาการในระดับใด” ซึ่งผลคะแนนแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านความพยายามของหน่วยงานตรวจสอบในการดำเนินการเชิงป้องปรามการทุจริตในระดับพื้นที่และในระดับนโยบาย แต่ปัญหาเกี่ยวกับกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้บริหารระดับสูงมีพฤติการณ์การเรียกรับผลประโยชน์ หรือสินบน หรือเบียดบังเงินงบประมาณ หรือทรัพยากรภาครัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ยังคงเป็นปัญหาอยู่ และยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ หลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีการกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เป็นต้น แต่หน่วยงานรัฐอาจจะยังขาดกลยุทธ์การสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ จึงอาจเป็นเหตุให้ประชาชนและนักธุรกิจขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้

นอกจากนี้ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ได้พูดถึงแนวคิดการส่งเสริมจริยธรรมและค่านิยมในการบริการสาธารณะ (Public Service) ว่าควรครอบคลุมเรื่องเศรษฐกิจ กฎหมาย และการกำกับพฤติกรรมด้วย ซึ่งถือเป็นการแทรกแซงเพื่อสร้างให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงขึ้น ซึ่งที่ผ่านมามีวิธีการ ๒ วิธีการที่รัฐบาลหลายประเทศนำมาใช้ในการปรับปรุงจริยธรรมการบริการสาธารณะ ประการแรก คือ การจัดการทางจริยธรรมที่เน้นการทำตามกฎเกณฑ์การปฏิบัติ (Compliance-based Ethics Management) และประการที่สอง คือ การจัดการทางจริยธรรมที่วางอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์และคุณธรรม (Integrity-based Ethics Management)

การศึกษาวิจัยด้านจริยธรรมในช่วง ๑๐ - ๒๐ ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นถึงความสนใจในการศึกษาแนวคิดการบริหารงานภาครัฐด้วยหลักจริยธรรมและได้แนะนำเครื่องมือหรือกลไกเพื่อส่งเสริม

จริยธรรมอันเห็นได้จากผลงานของ Howard Whitton[๑๐] ผลงานของ Adams and Balfour[๑๑] และผลงานของ Suresh Misra[๑๒] เป็นต้น การถอดบทเรียนกรณีศึกษาต่างประเทศเกี่ยวกับแนวคิดการมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ตามแนวคิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมกระแสหลัก เช่น ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคห์ลเบิร์ก (Kohlberg's Moral Development Theory) รวมถึงการศึกษาแนวคิดที่กำลังเป็นที่สนใจในปัจจุบัน เช่น แนวคิดการสะกิดพฤติกรรม (Nudge Theory) ที่เน้นในเรื่องของ "การยกระดับพฤติกรรม" และ "การเข้าแทรกแซงก่อนที่จะมีการทำผิดจริยธรรมเกิดขึ้น" ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบยุทธศาสตร์มาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ โดยเน้นในการบูรณาการนำแนวทางการจัดการทางจริยธรรมที่เน้นการทำตามกฎเกณฑ์การปฏิบัติ (Compliance-based Ethics Management) และการจัดการทางจริยธรรมที่วางอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์และคุณธรรม (Integrity-based Ethics Management) มาประยุกต์ใช้ร่วมกันในการออกแบบการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมในเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ ได้ศึกษาและเก็บข้อมูลจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ควรนำมาพิจารณาในการกำหนดยุทธศาสตร์ ทั้งในส่วนของแนวคิดและทฤษฎีที่จะนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานในการดำเนินการ ปัจจัยส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมและสำรวจสภาพปัจจัยการส่งเสริมจริยธรรมที่เป็นอยู่ปัจจุบันในหน่วยงานของรัฐประเภทต่าง ๆ และสภาพของการประพฤติและปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อกำหนดจุดเน้นในการส่งเสริมพัฒนา รวมถึงศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมจริยธรรมทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อให้ทราบแนวโน้มสถานการณ์และบริบทการขับเคลื่อนจริยธรรมภาครัฐทั้งในระดับสากล และสภาพการดำเนินงานของประเทศไทยในปัจจุบัน

๒.๓.๑ ทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมตามยุทธศาสตร์

การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ ได้อ้างอิงแนวคิดทางทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ ลอเรนซ์ โคห์ลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg) ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของ ยูริ บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner) และโมเดลนิเวศวิทยาเชิงสังคม (Social Ecological Model: SEM) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

---

๑๐ Whitton, Howard. (๒๐๐๑). Implementing effective ethics standards in government and the civil service. Retrieved in https://www.oecd.org/mena/governance/๓๕๕๒๐๑๗๔๐.pdf

๑๑ Adam, G.B and Balfour, D.L. (๒๐๐๕). Public-service ethics and administrative evil: Prospects and problems. In H.G. FREDERICKSON & R.K. GHERE (Eds.). Ethics in public management. Armonk, NY: M.E.Sharpe. pp.๑๑๔-๑๓๘.

๑๒ Misra, Suresh. (๒๐๑๖). Strengthening Ethical and Moral Values in Governance. Indian Institute of Public Administration New Delhi.

๑) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ ลอเรนซ์ โคห์ลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg) มีการแบ่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลเป็นแต่ละระดับ[๑๓] ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ โดยแบ่งแนวทางและวิธีการในการส่งเสริมจริยธรรมออกเป็น ๔ แนวทาง โดยทั้ง ๔ แนวทางสะท้อนถึงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกัน ดังแสดงในภาพประกอบด้านล่างนี้

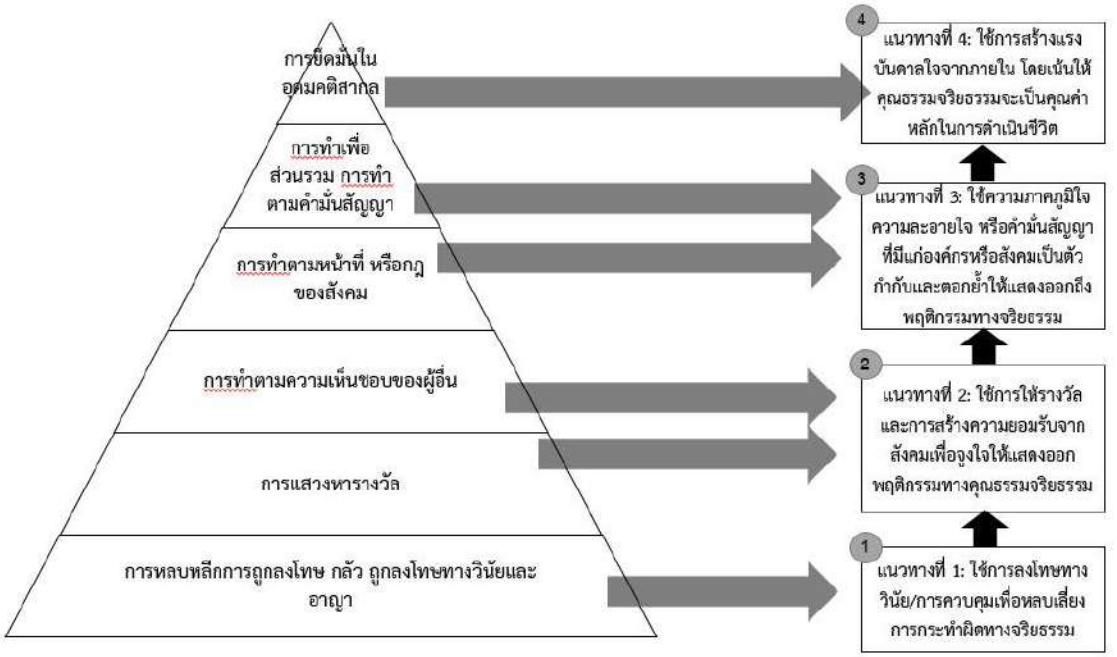

แผนภาพที่ ๒.๒ แนวทางและวิธีการในการส่งเสริมจริยธรรม ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคห์ลเบิร์ก

แนวทางที่ ๑ : ใช้การลงโทษทางวินัย/การควบคุมเพื่อหลบเลี่ยงการกระทำผิดทางจริยธรรม

แนวทางที่ ๒ : ใช้การให้รางวัลและการสร้างความยอมรับจากสังคมเพื่อจูงใจให้แสดงออกพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม

แนวทางที่ ๓ : ใช้ความภาคภูมิใจ ความละอายใจ หรือคำมั่นสัญญาที่มีแก่องค์กรหรือสังคมเป็นตัวกำกับและตอกย้ำให้แสดงออกถึงพฤติกรรมทางจริยธรรม

แนวทางที่ ๔ : ใช้การสร้างแรงบันดาลใจจากภายในโดยเน้นให้คุณธรรมจริยธรรมจะเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

การใช้มาตรการลงโทษ ตามแนวทางที่ ๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมไม่ให้เกิดการกระทำผิดทางวินัยและฝ่าฝืนจริยธรรม ซึ่งแนวทางนี้อยู่บนพื้นฐานการใช้เหตุผลแบบหลบหลีกการถูกลงโทษ ซึ่งที่ผ่านมา

[๑๓] Kohlberg, L. 'Moral Stages and Moralization: The Cognitive Development Approach.' in Moral Development and Behavior: Theory, Research and Social Issues, ๔-๕. New York: Holt, Rinehart, and Winston, ๑๙๗๖.

ประเทศไทยใช้แนวทางนี้อย่างแพร่หลาย แต่แนวทางที่ ๑ ไม่สามารถสร้างหรือกระตุ้นให้แสดงออกพฤติกรรมทางจริยธรรมที่พึงประสงค์ได้ การส่งเสริมจริยธรรมจึงให้ความสำคัญกับการให้รางวัล และการสร้างการยอมรับจากสังคมตามแนวทางที่ ๒ ซึ่งแนวทางนี้อยู่บนฐานคิดที่ว่า มนุษย์ต้องการแสวงหารางวัลและต้องการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการในการส่งเสริมตามแนวทางที่ ๒ ที่เป็นรูปธรรม เพราะอยู่ในระยะเริ่มต้น ส่วนแนวทางที่ ๓ เน้นใช้กฎของสังคมและคำมั่นสัญญาที่มีต่อส่วนรวมสร้างให้เกิดความภาคภูมิใจหรือความละอายใจขึ้น ซึ่งคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้แก่สังคมจะเป็นตัวกระตุ้นให้แสดงออกพฤติกรรมทางจริยธรรม ในขณะเดียวกันกฎเกณฑ์ทางสังคมจะคอยกำกับ ไม่ให้ประพฤติฝ่าฝืนทางจริยธรรม และแนวทางสุดท้าย คือแนวทางที่ ๔ ซึ่งเน้นการสร้างให้คุณธรรมจริยธรรมเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต กล่าวคือพฤติกรรมทางจริยธรรมควรแสดงออกมาจากแรงบันดาลใจภายในของบุคคลผู้ที่ยึดมั่นในอุดมคติสากล ทั้งนี้ แนวทางทั้ง ๔ แนวทาง ได้สะท้อนการส่งเสริมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคห์ลเบิร์ก

๒) ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของ ยูริ บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory)[๑๔] อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ ๑) ระบบจุลภาคหรือระดับเล็ก (Microsystem) ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระดับตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ๒) ระดับกลาง (Mesosystem) อยู่ถัดออกมาจากตัวบุคคลเป็นความสัมพันธ์ของหน่วยต่าง ๆ รอบตัวบุคคล ๓) ระดับหน่วยงาน (Exosystem) เป็นระบบสังคมที่ใหญ่ขึ้นที่บุคคลไม่ได้มีผลกระทบโดยตรง และ ๔) ระดับมหภาคหรือระดับใหญ่ (Macrosystem) เป็นระบบที่ไกลจากตัวบุคคลมากที่สุดแต่กำกับควบคุมพฤติกรรมคนในเชิงมาตรฐานของสังคม ถือว่าเป็นโมเดลนิเวศวิทยาเชิงสังคม (Social Ecological Model) ซึ่งมีนักวิจัยและนักวิชาการหลายท่าน (เช่น McLeroy, Steckler, Bibeau, & Glanz, ๑๙๘๘[๑๕]; Davidson, et al., ๒๐๑๘[๑๖]) นำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเสริมพฤติกรรม ซึ่งโดยทั่วไปมักแบ่งระดับของปัจจัยสิ่งแวดล้อมออกเป็น ๕ ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล (Intrapersonal) ระหว่างบุคคล (Interpersonal) องค์กร (Organizational) ชุมชน (Community) และนโยบายสาธารณะ (Public policy) แนวคิดระบบนิเวศวิทยาและโมเดลนิเวศเชิงสังคม เป็นแนวทางในการวางระบบนิเวศจริยธรรม (Ethics Ecosystem) ซึ่งเห็นว่า การพัฒนาจริยธรรมของบุคคลในภาพรวมของประเทศและในหน่วยงาน เป็นระบบที่ซับซ้อน และเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รายรอบในหลายระดับ

---

๑๔ Bronfenbrenner, U. 'Ecological models of human development.' in Husen T. & Postlethwaite, T. N. (Eds.), International Encyclopedia of Education (๒rd ed., Vol. ๓, pp. ๓-๔๔). Oxford, UK: Elsevier, ๑๙๙๔.

๑๕ McLeroy KR, Bibeau D, Steckler A, & Glanz K. An ecological perspective on health promotion programs. Health education quarterly, ๑๙๘๘; ๑๕: ๓, ๕๑-๗๗.

๑๖ Davidson P, Rushton CH, Kurtz M, Wise B, Jackson D, Beaman A, Broome M. A social-ecological framework: A model for addressing ethical practice in nursing. J Clin Nurs. ๒๐๑๘ Mar; ๒๗(๕-๖):e๑๒๓๓-e๑๒๔๑. doi: ๑๐.๑๑๑๑/jocn.๑๔๑๕๘. Epub ๒๐๑๘ Feb ๒๑. PMID: ๒๙๑๑๙๖๕๓.

เปรียบเสมือนระบบนิเวศของจริยธรรม โดยระบบนิเวศจริยธรรม ประกอบไปด้วยอย่างน้อย ๕ ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับครอบครัว/เพื่อน ระดับหน่วยงาน ระดับชุมชน และระดับนโยบาย ในระดับบุคคล จริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลปฏิบัติในชีวิตประจำวันและการทำงาน ส่วนหนึ่งมาจากคุณลักษณะของตัวบุคคลเอง ระดับเพื่อน/ครอบครัวเป็นระดับที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วยทั้งในลักษณะของครอบครัวและเพื่อนที่มีการปฏิสัมพันธ์กันในชีวิตประจำวัน หรือในการทำงานที่มีความใกล้ชิด ซึ่งสามารถเป็นตัวแบบและแรงผลักให้บุคคลมีจริยธรรมได้ ระดับหน่วยงานเป็นระดับที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของบุคคลผ่านมาตรฐานทางจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในการทำงานที่กำหนดขึ้นเป็นแนวปฏิบัติให้กับบุคลากร ระดับชุมชนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งบรรทัดฐานการปฏิบัติของชุมชน และระดับนโยบายสาธารณะเป็นนโยบายหรือกฎหมายระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในระดับชาติ ระบบเหล่านี้มีลักษณะเป็นโครงสร้างที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันในการทำงานส่งเสริมจริยธรรมของบุคคล เกี่ยวข้องกับคน กลุ่มคน และหน่วยงานที่หลากหลาย ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกันเพื่อให้การสร้างเสริมจริยธรรมประสบผลสำเร็จ

กล่าวได้ว่า การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ อยู่บนพื้นฐานของการทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดพัฒนาการทางจริยธรรมควบคู่ไปกับแนวคิดเชิงเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม ซึ่งมีความเชื่อว่า จำเป็นต้องใช้แนวทางการลงโทษทางวินัยในระดับเบื้องต้นเพื่อควบคุมพฤติกรรม ทำให้คนกลัวการถูกลงโทษเป็นพื้นฐาน จากนั้นจึงจะก้าวไปสู่แนวทางระดับที่ ๒ ระดับที่ ๓ และระดับที่ ๔ ซึ่งเป็นการยกระดับพฤติกรรมและยกระดับความคิดด้านคุณธรรม จริยธรรม

๒.๓.๒ ปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรม

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยในการส่งเสริมจริยธรรม พบว่ามีปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมทางจริยธรรมในภาครัฐ จึงได้สรุปสาระสำคัญออกมาเป็นลักษณะปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรม แล้วทดสอบลักษณะปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรมโดยการสำรวจข้อมูลทัศคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนเพื่อสะท้อนให้เห็นสภาพสถานการณ์ทางจริยธรรมในหน่วยงานของรัฐในปัจจุบัน และเพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสภาพจริยธรรมภาครัฐในหน่วยงานของรัฐ โดยสามารถสรุปสาระสำคัญของลักษณะปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรมได้ ดังนี้ [๑๗]

๑) การรับรู้มาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรม

การรับรู้และเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรมของหน่วยงานเป็นปัจจัยสำคัญ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐรับรู้และเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรมของหน่วยงานจะช่วยป้องกันการประพฤติผิดและฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถทราบถึงความคาดหวังทางจริยธรรมต่อการทำหน้าที่ของตนเพื่อให้สามารถปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับมาตรฐาน

[๑๗] เดชา สังข์วรรณ และคณะ, การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมการขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ: การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ, สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, งานวิจัย, ๒๕๖๓

ทางจริยธรรมที่กำหนด มีเกณฑ์ในการตรวจสอบและลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนจริยธรรม สามารถใช้เป็นกรอบมาตรฐานในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้สามารถให้บริการกับประชาชนโดยเท่าเทียมไม่มีการเลือกปฏิบัติ และในภาพรวมจะช่วยให้ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธาเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น

๒) ระเบียบกฎหมายภาครัฐไม่ซับซ้อนและเป็นภาระต่อประชาชนมากเกินไป

ระเบียบกฎหมายหรือขั้นตอนในการติดต่อราชการที่มีความยุ่งยากซับซ้อนหรือเป็นภาระต่อประชาชนมากเกินไป จะเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน และเอื้อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ระเบียบ กฎหมาย หรืออำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้

๓) มีการกำหนดหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน

การขับเคลื่อนนโยบายด้านการส่งเสริมจริยธรรมของหน่วยงาน จำเป็นจะต้องกำหนดหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในภารกิจดังกล่าวที่ชัดเจน โดยหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบภารกิจดังกล่าวจะต้องมีกลไก ระบบ และเครื่องมือในการส่งเสริมจริยธรรมภายในองค์กรที่ชัดเจน

๔) นโยบายและการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน

การขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมจะต้องมีการนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน หน่วยงานและผู้บริหารให้ความสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรม มีการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมเชิงรุก มีการกำหนดมาตรการในการป้องกันการฝ่าฝืนจริยธรรม และหากมีการฝ่าฝืนจริยธรรมก็มีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งกับผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ

๕) การบริหารทรัพยากรบุคคล

กระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลเริ่มตั้งแต่การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรในหน่วยงานเป็นไปตามหลักคุณธรรมและคำนึงถึงความเหมาะสมทางจริยธรรม ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานมีการนำปัจจัยด้านจริยธรรมมาใช้ประกอบในการพิจารณา การปรับเลื่อนตำแหน่ง และให้ความดีความชอบ ควรมีการนำปัจจัยด้านจริยธรรมมาประกอบการพิจารณาเพื่อส่งเสริมคนดีให้เข้ามามีบทบาทที่ดีกับหน่วยงาน และควรสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากรในหน่วยงานทุกระดับ

๖) กลไกกำกับด้านจริยธรรม

หน่วยงานที่มีการส่งเสริมจริยธรรมที่ดี ควรมีการกำหนดประมวลจริยธรรมหรือข้อกำหนดจริยธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตามความแตกต่างของลักษณะงานในแต่ละหน่วยงาน ไม่ควรใช้มาตรฐานเดียวมาบังคับใช้กับบุคลากรทุกประเภท ซึ่งอาจมีสภาพการทำงานและความเสี่ยงในการฝ่าฝืนจริยธรรมที่แตกต่างกัน มีกลไกกำกับดูแลเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจภายนอก การรับของขวัญของกำนัล การเบียดบังทรัพย์สินทางราชการไปใช้ส่วนตัว การรับงานองค์กรธุรกิจ

หรือหน่วยงานภายนอก การตรวจสอบทรัพย์สินหรือการรับจ้างงานภายหลังจากพ้นตำแหน่งหน้าที่ราชการ และมีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนหากมีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาหรือกระทำการทุจริต

๗) ภาวะผู้นำทางจริยธรรม

ผู้นำหรือผู้บริหารของหน่วยงานทำตัวเป็นแบบอย่างของผู้มีจริยธรรมที่ดี มีความสามารถในการจัดการอารมณ์ของตนเองไม่ใช้อารมณ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสามารถในการปลุกเร้าและส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวม และสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานยึดหลักความสามัคคีมากกว่าการชิงดีชิงเด่น

๘) ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

ผู้นำหรือผู้บริหารของหน่วยงานควรจะมีความสามารถในการประเมินสภาพการณ์หรือผลกระทบขององค์กรจากปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อเตรียมพร้อมรับมือล่วงหน้า ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในหน่วยงาน

๙) ทัศนคติในการปฏิบัติงาน

บุคลากรในหน่วยงานเห็นว่าจริยธรรมมีคุณค่า ตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามภารกิจ อำนาจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รักษาจริยธรรมของการเป็นข้าราชการที่ดี พร้อมที่จะทำตามระเบียบหรือมาตรฐานที่กำหนด และคำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมทางจริยธรรม มากกว่าการปฏิบัติตามคำสั่งที่ไม่ถูกต้องของผู้บังคับบัญชา

๑๐) ระบบนิเวศจริยธรรม (Ethics Ecosystem)

การพัฒนาจริยธรรมของบุคคลในภาพรวมของประเทศและในหน่วยงานเป็นระบบที่ซับซ้อน และเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รายรอบในหลายระดับ เปรียบเสมือนระบบนิเวศของจริยธรรม ระบบนิเวศจริยธรรมนี้คำนึงถึงองค์ประกอบด้วยกันอย่างน้อย ๔ ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล (Micro system) ระดับครอบครัว/เพื่อน (Meso system) ระดับหน่วยงาน (Exo system) และระดับสังคม/ชาติ (Macro system) ในระดับบุคคล จริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลปฏิบัติในชีวิตประจำวันและการทำงาน ระดับเพื่อน/ครอบครัวเป็นระดับที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วยทั้งในลักษณะของครอบครัวและเพื่อนที่มีการปฏิสัมพันธ์กันในชีวิตประจำวันหรือในการทำงานที่มีความใกล้ชิด ซึ่งสามารถเป็นตัวแบบและแรงผลักให้บุคคลมีจริยธรรมได้ ระดับหน่วยงานเป็นระดับที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของบุคคลผ่านมาตรฐานทางจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในการทำงานที่กำหนดขึ้นเป็นแนวปฏิบัติให้กับบุคลากร ระดับสังคม/ชาติเป็นระบบใหญ่ที่ทำหน้าที่หล่อหลอมจริยธรรมของบุคคลและประชาชนผ่านระบบวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของคนที่สังคมมุ่งหวัง ระบบเหล่านี้มีลักษณะเป็นโครงสร้างที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันในการทำงานส่งเสริมจริยธรรมของบุคคล

๑๑) บริบทแวดล้อมอื่น ๆ

ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสภาพจริยธรรมของหน่วยงาน เช่น ระบบอุปถัมภ์และการเล่นพรรคเล่นพวกจะเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมจริยธรรม การสร้างการรับรู้และเชิดชูเกียรติการสนับสนุนนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับหน่วยงาน ความรักใคร่กลมเกลียวของบุคลากรในหน่วยงาน ระบบการตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานที่ดี การตัดสินใจของผู้บริหารบนพื้นฐานของข้อมูลมากกว่าอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว และคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของบุคลากรในหน่วยงาน

โดยสรุป ปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมสอดคล้องกับหลักการของระบบนิเวศจริยธรรม (Ethics Ecosystem) ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยระดับจุลภาคไปจนถึงระดับมหภาค ตั้งแต่ระดับภายในตัวบุคคล เช่น ทัศนคติในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางจริยธรรม ระดับระหว่างบุคคล เช่น ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ระดับหน่วยงาน เช่น นโยบายและการส่งเสริมจริยธรรม และการบริหารงานบุคคล ระดับชุมชน เช่น กลไกกำกับด้านจริยธรรมจากหน่วยงานต่าง ๆ ไปจนถึงระดับนโยบายสาธารณะ เช่น ระเบียบกฎหมายภาครัฐ ปัจจัยเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในการส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมของคนที่สังคมมุ่งหวัง การปรับเปลี่ยนลักษณะหรือส่วนประกอบในระดับหนึ่งอาจส่งผลต่อลักษณะหรือส่วนประกอบในระดับอื่น นอกจากนี้ยังต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของแต่ละระดับ รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้การสร้างเสริมจริยธรรมให้สัมฤทธิ์ผล

การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ ได้วิเคราะห์และนำปัจจัยการส่งเสริมจริยธรรมดังกล่าว มาออกแบบเพื่อจัดทำแบบสำรวจทัศนคติของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่มีต่อค่านิยมหรือมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ [๑๘] นำมาทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติโดยวิเคราะห์การถดถอยระหว่างสหสัมพันธ์ (Regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นกับมาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ด้าน ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ผลการทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติพบว่า ปัจจัยการส่งเสริมจริยธรรมด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานทางจริยธรรมตั้งแต่ ๒ ด้านขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นด้าน ๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ๒) ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๓) กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ๖) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ และ ๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ยกตัวอย่างเช่น ปัจจัยด้านการรับรู้ในกฎหมายมาตรฐานทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานทางจริยธรรมด้านที่ ๒ ด้านที่ ๔ และด้านที่ ๗ ปัจจัยด้านการใช้กฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงานและด้านการส่งเสริมจริยธรรมในหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานทางจริยธรรมด้านที่ ๒-๗ ปัจจัยด้านนโยบายละการส่งเสริมจริยธรรมในภาครัฐมีความสัมพันธ์กับ

[๑๘] อ้างถึงแล้วใน ๑๗

มาตรฐานทางจริยธรรมด้านที่ ๒ ด้านที่ ๕ และด้านที่ ๖ ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานทางจริยธรรมด้านที่ ๒ ด้านที่ ๓ ด้านที่ ๔ ด้านที่ ๕ และด้านที่ ๗ และปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานทางจริยธรรมด้านที่ ๑ ด้านที่ ๒ ด้านที่ ๕ ด้านที่ ๖ และด้านที่ ๗ เป็นต้น

ทั้งนี้ ประเด็นสำคัญที่น่าสนใจต่อการนำมากำหนดยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐประการแรกคือ ปัญหาการรับรู้และเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรม จากการสำรวจประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ๕,๖๐๐ ตัวอย่าง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๑,๔๐๐ ตัวอย่าง พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ ๘๑.๖ ไม่ทราบว่ามีการออกพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ และร้อยละ ๗๘ ไม่เคยทำความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับประมวลจริยธรรมภายในหน่วยงานรัฐมาก่อน และในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐก็พบว่ามีเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ ๖๕.๓ ไม่ทราบว่ามีการออกพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ และร้อยละ ๕๕.๑ ไม่เคยทำความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับประมวลจริยธรรม

ผลการสำรวจทัศนคติของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ค่าคะแนนปัจจัยการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานทางจริยธรรมของหน่วยงานภาครัฐในภาพรวมเป็นเชิงบวก อย่างไรก็ดียังพบว่ามีปัจจัยหลายตัวซึ่งเมื่อเทียบกับปัจจัยตัวอื่นแล้วมีค่าคะแนนต่ำกว่าอย่างชัดเจน หรือมีประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในสัดส่วนที่สูงเกินกว่าร้อยละ ๒๕ ที่มีแนวโน้มให้ความเห็นในเชิงลบต่อสภาพการส่งเสริมจริยธรรมในปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งควรนำมาเป็นโจทย์ในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาการส่งเสริมจริยธรรมในหน่วยงาน ได้แก่ ปัจจัยด้านกฎหมายและระเบียบของหน่วยงาน ปัจจัยด้านหน่วยงานส่งเสริมจริยธรรม ปัจจัยนโยบายการส่งเสริมจริยธรรม ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ปัจจัยด้านกลไกด้านจริยธรรม ปัจจัยด้านผู้นำเชิงจริยธรรม ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และที่เป็นประเด็นหัวข้อย่อยที่ควรให้ความสำคัญ ได้แก่ ความเข้าใจต่อมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การกล้าเปิดเผยการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การยกย่องเชิดชูผู้มีจริยธรรม การทำกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่อาจทำให้อึดอัดใจ ระบบและมาตรฐานการประเมินผลการปฏิบัติราชการที่ดี การตัดสินใจของผู้บริหารบนพื้นฐานของข้อมูลมากกว่าความรู้สึกส่วนตัว และคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของบุคลากร

ในส่วนของทัศนคติของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมในหน่วยงานของรัฐโดยส่วนใหญ่แล้วทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐแสดงความคิดเห็นในเชิงบวกต่อมาตรฐานทางจริยธรรมในทุกด้าน อย่างไรก็ดีมีบางประเด็นที่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนมากให้ความกังวล โดยในมุมมองของประชาชนจะมีความกังวลเกี่ยวกับประเด็นการเบียดบังทรัพย์สิน เวลา บุคลากรของทางราชการไปใช้ในเรื่องส่วนตัว ประเด็นการทักท้วงหรือขอรับคำอธิบายเมื่อพบเจ้าหน้าที่กระทำทุจริตไม่ถูกต้อง ผิดกฎหมาย ประเด็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์พวกพ้องหรือเอื้อประโยชน์ส่วนตัว ประเด็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปรับงานนอกหรือร่วมกิจกรรมภายนอกที่มีผลประโยชน์แอบแฝง ประเด็นการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ประเด็นการปฏิบัติงานด้วยความประหยัดและใช้ทรัพยากรรัฐอย่างคุ้มค่า ประเด็นการให้บริการทุกคนอย่างเท่าเทียม ประเด็นการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติ และประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในลักษณะเลือกปฏิบัติ

ในส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีความกังวลเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมในประเด็นเกี่ยวกับการกล้าแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านหัวหน้า/ผู้บังคับบัญชาในสิ่งที่ไม่สุจริต ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย กล้าเปิดเผยการทุจริตที่พบเห็นโดยไม่ปล่อยปละละเลย การช่วยเหลือประชาชนที่ถูกรังแกหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม การยึดมั่นทำในสิ่งที่ถูกต้องแม้จะต้องถูกย้ายหรือไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง การใช้ตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์พวกพ้องหรือเอื้อประโยชน์ส่วนตัว การรับงานภายนอกหรือร่วมกิจกรรมภายนอกอันมีผลประโยชน์แอบแฝง

ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละประเภท พบว่า **ฝ่ายพลเรือน** ประชาชนให้คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๑ (ยึดมั่นในสถาบันหลัก) ค่อนข้างสูงโดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๘๒ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้รับคะแนนต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๕ เมื่อเทียบกับพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๒๓ ถึง ๔.๔๓

เมื่อเทียบกับผลสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในฝ่ายพลเรือน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๗ (ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ) ได้รับคะแนนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับจริยธรรมด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๕๒ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๓ (ตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม) และจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้รับคะแนนค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔ และ ๓.๖๑ ตามลำดับ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๒๓ ถึง ๔.๔๔

สำหรับ**องค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น** ประชาชนให้คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๑ (ยึดมั่นในสถาบันหลัก) ค่อนข้างสูงโดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๖๙ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๒ (ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่) และจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้รับคะแนนค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙ และ ๔.๑๕ ตามลำดับ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๒๙ ถึง ๔.๔๔

เมื่อเทียบกับผลสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๑ ด้านที่ ๖ และด้านที่ ๗ ค่อนข้างสูงโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๖ ๔.๕๖ และ ๔.๖๖ ตามลำดับ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้รับคะแนนค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๓๑ ถึง ๔.๔๗

สำหรับ**สถาบันอุดมศึกษา** ประชาชนให้คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๑ (ยึดมั่นในสถาบันหลัก) ไม่สูงนักโดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๙ จริยธรรมด้านที่ ๓ (ตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม) ได้รับคะแนนสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘ เมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้รับคะแนนต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ ๓.๙๗ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ ได้ค่าเฉลี่ยดังนี้ จริยธรรมด้านที่ ๒ (ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่) ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙ จริยธรรมด้านที่ ๕ (มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน) ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙ จริยธรรมด้านที่ ๖ (ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ) ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔ และจริยธรรมด้านที่ ๗ (ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ) ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓

เมื่อเทียบกับผลสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในสถาบันอุดมศึกษา พบว่าจริยธรรมด้านที่ ๗ (ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ) ได้รับคะแนนสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ จริยธรรมด้านที่ ๒ (ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่) ได้ค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสองเท่ากับ ๔.๓๘ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๓ (ตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม) ได้คะแนนต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๖ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๙๒ ถึง ๔.๑๒

สำหรับ**โรงเรียน** ประชาชนให้คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๑ (ยึดมั่นในสถาบันหลัก) ค่อนข้างสูงโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๕ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๒ (ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่) และจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้คะแนนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับจริยธรรมด้านอื่น ๆ โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘ และ ๔.๓๐ ตามลำดับ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๔๗ ถึง ๔.๕๗

เมื่อเทียบกับผลสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในโรงเรียน พบว่าคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๗ (ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ) และจริยธรรมด้านที่ ๒ (ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่) ได้คะแนนค่อนข้างสูงโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๖ และ ๔.๗๔ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมี จิตสาธารณะ) ได้คะแนนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับจริยธรรมด้านอื่น ๆ โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๖ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๖๒ ถึง ๔.๗๑

สำหรับ**กระทรวงกลาโหม** ประชาชนให้คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๑ (ยึดมั่นในสถาบันหลัก) และจริยธรรมด้านที่ ๕ (มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน) ค่อนข้างสูงโดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๗๔ และ ๔.๕๘ ตามลำดับ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๒ (ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่) ได้คะแนนต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒ เมื่อเทียบกับพฤติกรรมทางจริยธรรมตัวอื่น ๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๑๖ ถึง ๔.๓๕

เมื่อเทียบกับผลสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระทรวงกลาโหม พบว่าคะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๑ (ยึดมั่นในสถาบันหลัก) ได้รับคะแนนสูงที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๕๔ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๓ (ตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม) และจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้รับคะแนนค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๘ และ ๓.๕๘ ตามลำดับ) เมื่อเทียบกับพฤติกรรมทางจริยธรรมตัวอื่น ๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๑๑ ถึง ๔.๔๕

สำหรับ**สำนักงานตำรวจแห่งชาติ** ประชาชนให้คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๑ (ยึดมั่นในสถาบันหลัก) และจริยธรรมด้านที่ ๗ (ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ) สูงที่สุดเมื่อเทียบกับพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ และ ๔.๔๒ ตามลำดับ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้คะแนนต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๒ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๐๑ ถึง ๔.๑๙

เมื่อเทียบกับผลสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๗ (ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ) และจริยธรรมด้านที่ ๒ (ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่) ได้คะแนนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๙ และ ๔.๔๔ ตามลำดับ ส่วนจริยธรรม ด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้คะแนนต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๙๓ ถึง ๔.๓๔

สำหรับ**รัฐวิสาหกิจ** ประชาชนให้คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๑ (ยึดมั่นในสถาบันหลัก) ค่อนข้างสูงโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๙ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๒ (ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่) และจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้คะแนนค่อนข้างต่ำ โดยได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ และ ๔.๑๗ ตามลำดับ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๒๙ ถึง ๔.๓๔

เมื่อเทียบกับผลสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในรัฐวิสาหกิจ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๑ (ยึดมั่นในสถาบันหลัก) และจริยธรรมด้านที่ ๗ (ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ) ค่อนข้างสูงโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๐ และ ๔.๖๒ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้คะแนนค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๙ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๐๒ ถึง ๔.๔๓

สำหรับ**องค์การมหาชน** ประชาชนให้คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๓ (ตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม) และจริยธรรมด้านที่ ๗ (ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ) สูงที่สุดเมื่อเทียบกับพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๕ และ ๔.๗๕ ตามลำดับ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๒ (ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่) ได้คะแนนต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ ได้คะแนนดังนี้ จริยธรรมด้านที่ ๑ (ยึดมั่นในสถาบันหลัก) ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ จริยธรรมด้านที่ ๕ (มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน) ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๐ จริยธรรมด้านที่ ๖ (ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ จริยธรรม) ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ และจริยธรรมด้านที่ ๗ (ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ) ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐

เมื่อเทียบกับผลสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในองค์การมหาชน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านที่ ๑ (ยึดมั่นในสถาบันหลัก) สูงที่สุดเมื่อเทียบกับพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๓ ส่วนจริยธรรมด้านที่ ๔ (คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ) ได้คะแนนต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๘ ในขณะที่พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๒๓ ถึง ๔.๕๒

ประเภทหน่วยงาน	มาตรฐานทางจริยธรรม ข้อ ๑ : ยึดมั่นในสถาบันหลักฯ		มาตรฐานทางจริยธรรม ข้อ ๒ : ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่		มาตรฐานทางจริยธรรม ข้อ ๓ : ตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม		มาตรฐานทางจริยธรรม ข้อ ๔ : คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ		มาตรฐานทางจริยธรรม ข้อ ๕ : มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน		มาตรฐานทางจริยธรรม ข้อ ๖ : ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ		มาตรฐานทางจริยธรรม ข้อ ๗ : ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ	
	ผลจาก ปชช.	ผลจาก จนท.รัฐ	ผลจาก ปชช.	ผลจาก จนท.รัฐ	ผลจาก ปชช.	ผลจาก จนท.รัฐ	ผลจาก ปชช.	ผลจาก จนท.รัฐ	ผลจาก ปชช.	ผลจาก จนท.รัฐ	ผลจาก ปชช.	ผลจาก จนท.รัฐ	ผลจาก ปชช.	ผลจาก จนท.รัฐ
ฝ่ายพลเรือน	๔.๘๒	๔.๔๔	๔.๒๓	๔.๔๐	๔.๓๔	๓.๙๔	๔.๑๕	๓.๖๑	๔.๔๓	๔.๒๓	๔.๔๓	๔.๓๕	๔.๓๔	๔.๕๒
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๔.๖๙	๔.๕๖	๔.๐๙	๔.๔๗	๔.๓๑	๔.๓๑	๔.๑๕	๓.๖๙	๔.๒๙	๔.๓๙	๔.๔๐	๔.๕๖	๔.๔๔	๔.๖๖
สถาบันอุดมศึกษา	๔.๑๙	๔.๑๒	๔.๐๙	๔.๓๘	๔.๒๘	๓.๓๖	๓.๙๗	๓.๙๒	๔.๑๕	๔.๐๘	๔.๐๔	๔.๐๓	๔.๒๓	๔.๔๕
โรงเรียน	๔.๗๕	๔.๖๒	๔.๑๘	๔.๗๔	๔.๕๐	๔.๗๑	๔.๓๐	๔.๐๖	๔.๔๗	๔.๗๐	๔.๕๔	๔.๖๙	๔.๕๗	๔.๘๖
กระทรวงกลาโหม	๔.๗๔	๔.๕๔	๓.๙๒	๔.๑๑	๔.๓๕	๓.๕๘	๔.๑๖	๓.๕๘	๔.๕๘	๔.๓๔	๔.๒๕	๔.๓๓	๔.๑๘	๔.๔๕
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	๔.๔๒	๔.๒๗	๔.๐๑	๔.๔๔	๔.๐๗	๓.๙๓	๓.๗๒	๓.๕๙	๔.๑๖	๔.๑๒	๔.๑๙	๔.๓๔	๔.๔๒	๔.๔๙
รัฐวิสาหกิจ	๔.๗๙	๔.๕๐	๔.๑๓	๔.๓๘	๔.๓๓	๔.๐๒	๔.๑๗	๓.๔๙	๔.๓๒	๔.๔๒	๔.๓๔	๔.๔๓	๔.๒๙	๔.๖๒
องค์การมหาชน	๔.๒๐	๔.๗๓	๓.๘๐	๔.๕๒	๔.๗๕	๔.๒๓	๔.๕๐	๓.๕๘	๔.๐๐	๔.๓๗	๔.๐๐	๔.๔๕	๔.๗๕	๔.๕๐

ตารางที่ ๒.๒ การสำรวจทัศนคติของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (รายงานค่าเฉลี่ย)

๒.๓.๓ การศึกษาคู่เทียบ (Benchmarking) จากกรณีศึกษาต่างประเทศ

จากการศึกษาองค์ความรู้และข้อมูลสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างธรรมาภิบาล หรือการป้องกันการทุจริตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นที่ประจักษ์ในต่างประเทศ เพื่อนำตัวแบบการส่งเสริมจริยธรรมในต่างประเทศที่น่าสนใจเพื่อใช้เป็นคู่เทียบ (Benchmarking) สำหรับการพัฒนาการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทยให้ทัดเทียมนานาชาติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๒.๓.๓.๑ กลไกและนโยบายภาครัฐด้านการส่งเสริมจริยธรรมโดยทั่วไป

จากการทบทวนบทบาทนโยบายภาครัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในงานของเมนเซล (Menzel)[๑๙] ที่ศึกษาเกี่ยวกับส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างธรรมาภิบาล หรือการป้องกันการทุจริตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐนานาชาติ มีการระบุถึงกลไกและนโยบายภาครัฐที่สำคัญต่อการส่งเสริมจริยธรรม สรุปได้ดังนี้

๑) ตัวแบบผู้นำทางจริยธรรม (Exemplary Leaderships) บทบาทของผู้นำทางจริยธรรมมีทั้งการปฏิบัติเป็นตัวอย่างของผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์กร การแนะนำและทำความเข้าใจตลอดจนการวินิจฉัยข้อปัญหาข้อถกเถียงเกี่ยวกับคุณค่าทางจริยธรรมและการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กร

๒) การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม (Code of Conduct) ขึ้นเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติด้านจริยธรรมในองค์กร ซึ่งรวมถึงการสร้างข้อกำหนดทางจริยธรรมร่วมกันภายในหน่วยงานของรัฐ (Ethics Agreement) ด้วย มาตรฐานทางจริยธรรม (Code of Conduct) นั้นมีหลายระดับทั้งระดับรัฐบาลกลาง ส่วนราชการ และระดับท้องถิ่น โดยในที่นี้ครอบคลุมถึงกลไกในการกำกับให้มาตรฐานทางจริยธรรมถูกนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงด้วย (Implementation)

๓) การฝึกอบรมด้านจริยธรรม ซึ่งการฝึกอบรมด้านจริยธรรมไม่ได้หมายความถึงเพียงแค่การแนะนำเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการทำความดีเท่านั้น แต่ระบบกลไกด้านการฝึกอบรมทางจริยธรรมจะหมายรวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายและข้อกำหนดทางจริยธรรมต่าง ๆ สิ่งใดที่ถือว่าเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) และรวมถึงกรณีตัวอย่างที่เป็นปัญหาและข้อถกเถียงทางจริยธรรมด้วย

๔) กลไกป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) ซึ่งหมายความถึงกลไกและนโยบายต่าง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในองค์กร เช่น

[๑๙] Menzel, D.C. , Ethics Management for Public Administrators: Building Organizations of Integrity., New York: M.E. Sharp, ๒๐๐๗

การสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติ การกำหนดกฎระเบียบการปฏิบัติด้านมาตรฐานทางจริยธรรมที่อนุญาตให้ภาคประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลในการตรวจสอบติดตามเฝ้าระวังพฤติกรรมเสื่อมเสียของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๕) ข้อกำหนดเกี่ยวกับของขวัญและค่าใช้จ่าย (Gift and Payment) ซึ่งอาจหมายรวมถึงการห้ามรับของขวัญจากบุคคลหรือหน่วยงานต้องห้าม (Prohibited Sources) หรือห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญซึ่งเป็นเพราะตำแหน่งหน้าที่ของตน และการห้ามรับเงินหรือค่าใช้จ่ายจากบุคคลหรือแหล่งทุนอื่นซึ่งไม่ใช่งบประมาณของรัฐ โดยขอบเขตคำจำกัดความของ “ของขวัญ” ตามกฎและมาตรฐานทางจริยธรรมไม่ได้หมายความถึงผลประโยชน์ตอบแทนในรูปสินบนโดยตรงเท่านั้นแต่มีความหมายกว้างมาก ซึ่งอาจหมายรวมถึง รางวัล การเชิญไปร่วมงานหรือกิจกรรมโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งอาจมีเรื่องการให้ผลประโยชน์เรื่องการท่องเที่ยวหรือการสร้างสายสัมพันธ์แอบแฝง การรับผลประโยชน์จากงานนอกหน้าที่ เช่น การรับงานที่ปรึกษาจากบริษัทที่มีการติดต่อหน่วยงานของรัฐที่ตนทำงานอยู่ และการให้การสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นความสุ่มเสี่ยงให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นต้น

๖) หน่วยงานหรือองค์กรที่กำกับดูแลจริยธรรม (Ethics Audit) หรือให้คำปรึกษาทางจริยธรรม (Ethics Counsellor) โดยทั่วไปหน่วยงานกำกับดูแลจริยธรรม ไม่ได้มีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบทางการเงินทางบัญชีหรือทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทั้งด้านวินัย หรือคดีโดยตรง ซึ่งจะมีหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทำหน้าที่ดังกล่าวอยู่แล้ว แต่หน่วยงานกำกับด้านจริยธรรมมักจะทำหน้าที่ตรวจสอบพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงในการฝ่าฝืนจริยธรรมและให้คำแนะนำหรือข้อวินิจฉัยเพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในปัญหาที่ก้ำกึ่งหรือประเด็นโต้แย้งว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรกระทำแต่ไม่ได้มีกฎทางวินัยหรือกฎหมายห้ามไว้

๒.๓.๓.๒ กรณีศึกษาตัวอย่างต่างประเทศ

การจัดทำยุทธศาสตร์มาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ ได้ศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมจริยธรรมและองค์กรในการส่งเสริมจริยธรรมระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมจริยธรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และมีลักษณะเด่นในการจัดองค์กรด้านการส่งเสริมจริยธรรมที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยสหรัฐอเมริกาจะมีกฎหมายด้านจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างชัดเจน และมีองค์กรที่ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนและตรวจสอบติดตามการส่งเสริมจริยธรรมและปัญหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงานของรัฐ ในขณะที่สหราชอาณาจักร จะเป็นลักษณะของคณะกรรมการให้คำปรึกษาต่อนายกรัฐมนตรีซึ่งมีความแตกต่างในเชิงโครงสร้างและอำนาจหน้าที่และระเบียบกฎหมาย การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมในการขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรม ดังนั้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและมีลักษณะการจัดองค์กรที่มีความคล้ายคลึงกับศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมของสำนักงาน ก.พ. และคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ นอกจากนี้ยังได้ทำการคัดเลือกกรณีศึกษาของสาธารณรัฐอินเดียซึ่งเป็นประเทศที่มีสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

ในระดับใกล้เคียงกับประเทศไทยและเป็นประเทศที่มีปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐเช่นเดียวกันหากอ้างอิงจากการจัดอันดับดัชนีความโปร่งใส

สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศต้นแบบมีการพัฒนางานด้านการส่งเสริมจริยธรรมมาอย่างยาวนาน มีกลไกทั้งทางกฎหมายและหน่วยงานกลางสำนักงานจริยธรรมภาครัฐแห่งสหรัฐอเมริกา (The Office of Government Ethics: OGE) ที่เป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนงานด้านจริยธรรมที่ชัดเจน บทบาทของหน่วยงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมในสหรัฐอเมริกาจะเน้นที่การควบคุมป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) จากการศึกษาจุดเปลี่ยนที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของหน่วยงานด้านจริยธรรมคือเจตจำนงทางการเมืองที่จะต้องขับเคลื่อนงานจริยธรรมเพื่อตอบสนองต่อปัญหาเรื่องอื้อฉาวทางการเมืองที่เกิดขึ้น

สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรเป็นต้นแบบของการพัฒนางานด้านการส่งเสริมจริยธรรมที่ไม่ได้มีรูปแบบโครงสร้างที่ชัดเจน แต่เป็นการทำงานผ่านคณะกรรมการด้านมาตรฐานเจ้าหน้าที่ของรัฐ (The Committee on the Standard of Public Life) ซึ่งเป็นหน่วยงานคณะกรรมการที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี การส่งเสริมจริยธรรมในประเทศอังกฤษดำเนินการผ่านกลไกการวางข้อกำหนดทางจริยธรรมหลักและการตรวจสอบและจัดทำรายงานประจำปีพร้อมให้ข้อเสนอแนะกับนายกรัฐมนตรี จุดเด่นของคณะกรรมการด้านมาตรฐานเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ที่การลงไปตรวจสอบข้อเท็จจริงประเด็นล่อแหลมทางจริยธรรมที่มีภาพลักษณ์เป็นกลาง อย่างไรก็ดีมักถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีอำนาจหน้าที่จำกัด

สาธารณรัฐอินเดีย

สาธารณรัฐอินเดียมีการพัฒนากลไกด้านจริยธรรมที่ครบถ้วนทั้งประมวลจริยธรรม คณะกรรมการจริยธรรม กฎหมายป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) และการเปิดเผยทรัพย์สิน กฎหมายกำหนดการให้บริการภาครัฐ กฎหมายการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐและศูนย์รับเรื่องร้องเรียน ที่สำคัญสาธารณรัฐอินเดียมีกฎหมายคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูลการกระทำผิด (Whistleblowing Law) อย่างไรก็ดียังมีปัญหาที่ขาดหน่วยงานศูนย์กลางในการขับเคลื่อนเรื่องจริยธรรมและมีความพยายามในการนำเสนอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านความโปร่งใส จริยธรรม และธรรมาภิบาลขึ้น

นอกจากนี้ จากการศึกษาข้อมูลองค์ความรู้และข้อมูลสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ในต่างประเทศ ทำให้เห็นตัวแบบและจุดเด่นของแนวคิดที่น่าสนใจในการขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมในประเทศอื่น ๆ เช่น แนวคิดการขับเคลื่อนจริยธรรมขององค์กรระหว่างประเทศ ประเทศทางตะวันตก และประเทศทางเอเชีย เพื่อนำมาเป็นตัวแบบสำหรับการศึกษาและส่งเสริมการขับเคลื่อนจริยธรรมในประเทศไทย สรุปได้ ดังนี้

๑) ปัจจุบันจริยธรรมได้ถูกพัฒนาให้กลายเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ และมีความพยายามในการขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมขององค์กรระหว่างประเทศจำนวนมากที่ต้องการขับเคลื่อนงานด้านจริยธรรม มีการจัดทำดัชนีชี้วัดต่าง ๆ และการจัดทำต้นแบบประมวลจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานระดับนานาชาติเพื่อใช้ขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศต่าง ๆ การขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมในระยะต่อไปตามยุทธศาสตร์จึงมีความจำเป็นจะต้องคำนึงถึงบริบทระหว่างประเทศ มาตรฐานตัวชี้วัด และมาตรฐานระหว่างประเทศทางจริยธรรมทั้งขององค์กรระหว่างประเทศที่ประเทศไทยร่วมเป็นภาคี และในประเทศที่ประเทศไทยเป็นคู่ค้าด้วย

๒) ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้ตื่นตัวและให้ความสนใจพัฒนาการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐมาก มีการออกแบบกลไกการส่งเสริมจริยธรรมในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย เช่น การสร้างผู้นำทางจริยธรรม (Exemplary Leaderships) กลไกการวินิจฉัยปัญหาข้อถกเถียงทางจริยธรรม การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมหรือประมวลจริยธรรม (Code of Conduct) การจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านจริยธรรม หน่วยงานหรือองค์กรที่กำกับดูแลจริยธรรม (Ethics Audit) หรือหน่วยงานให้คำปรึกษาทางจริยธรรม (Ethics Counsellor) การฝึกอบรมด้านจริยธรรม กลไกป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) ข้อกำหนดเกี่ยวกับของขวัญและค่าใช้จ่าย (Gift and Payment) การตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยหน่วยงานกลาง การตรวจสอบติดตามเฝ้าระวังพฤติกรรมเสื่อมเสียจากภาคประชาชนหรือประชาสังคม กฎหมายหรือกฎกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ กฎหมายคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูลการกระทำผิด (Whistleblowing Law) เป็นต้น

๓) ในการขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับมาตรฐานทางจริยธรรมและกฎเกณฑ์ด้านจริยธรรม (Compliance) ซึ่งจากการศึกษาตัวแบบของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์มีความน่าสนใจในประเด็นนโยบาย “Beyond Compliance” ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาทางจริยธรรมที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดจริยธรรมในตนเอง และการสร้างเสริมให้เกิดพฤติกรรมพึงประสงค์ด้านจริยธรรมในองค์กรโดยไม่ต้องใช้กฎเกณฑ์บังคับ โดยเป็นไปตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคห์ลเบิร์ก ที่มองว่าการกำหนดพฤติกรรมให้ทำและไม่ให้ทำเป็นเพียงระดับการควบคุมขั้นต้นที่จะต้องมีกลไกการส่งเสริมให้ทุกคนมีจริยธรรมด้วยสำนึกทางสังคมของตนเองในระดับที่สูงขึ้นไป

๔) มีข้อพึงระวังเกี่ยวกับการใช้นโยบายและเครื่องมือกลไกในการส่งเสริมจริยธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองซึ่งมีตัวอย่างจากกรณีศึกษาสหรัฐอเมริกา

๕) มีข้อพิจารณาเกี่ยวกับมาตรฐานการรับของขวัญซึ่งตามวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกมีวัฒนธรรมและความเชื่อที่แตกต่างกัน

๖) ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ เริ่มมีความตื่นตัวในเรื่องการต่อต้านการทุจริตและการส่งเสริมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น โดยประเทศที่ได้รับการจัดอันดับจากดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ในอันดับที่ดีขึ้นอย่างก้าวกระโดด เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน จากการอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันขั้นรุนแรง ทว่าหลัง พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้นมา ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันได้สูงขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ ๘๗ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ และขึ้นมาอยู่ในอันดับ ๘๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จากการสำรวจ ๑๘๐ ประเทศ แสดงให้เห็นการดำเนินนโยบายด้านการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและการส่งเสริมจริยธรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการเป็นรัฐบาลพรรคเดียว จึงสามารถดำเนินนโยบายที่มีความเฉียบขาด จนบางครั้งอาจให้ความสำคัญกับมาตรการป้องกันปราบปรามและการบังคับใช้กฎหมายสูง แต่อาจไม่เน้นการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมเป็นรายบุคคล

๗) ปัจจัยการสร้างความรับรู้และความตื่นตัวให้กับประชาชน น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐและสร้างความเข้มแข็งให้เกิดกับกลไกการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศ

๘) ปัจจุบันโลกยุคดิจิทัลได้เจริญเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็ว ประเด็นจริยธรรมและความเป็นส่วนตัวบนโลกดิจิทัล (Digital Ethics and Privacy) กำลังเป็นประเด็นที่รัฐจะต้องตื่นตัวและให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บและรักษาข้อมูล การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในการใช้ข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่บุคคลรู้ตัวและไม่รู้ตัวว่าถูกจัดเก็บข้อมูล การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว จริยธรรมทางทรัพย์สินทางปัญญา และการแพร่กระจายของข่าวลวง

๒.๓.๓.๓ การเปรียบเทียบสภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทยกับคู่เทียบ (Benchmarking)

การศึกษาวิเคราะห์สภาพการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างธรรมาภิบาลหรือการป้องกันทุจริตภายในประเทศเพื่อทราบถึงสภาพการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างธรรมาภิบาลหรือการป้องกันทุจริตของข้าราชการ หน่วยงานเอกชน และรัฐวิสาหกิจภายในประเทศที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการปฏิบัติที่ผ่านมาและช่องว่าง (Gap) กับคู่เทียบ (Benchmarking) สำหรับการพัฒนาการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐของประเทศไทยให้ทัดเทียมนานาชาติ และทราบถึงปัญหาข้อขัดข้องของการนำแนวคิดการส่งเสริมจริยธรรมมาปฏิบัติในประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา สำหรับนำมากำหนดแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของประเทศไทย โดยพบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจดังนี้

๑) มีความตื่นตัวในการจัดทำประมวลจริยธรรมหรือมาตรฐานทางจริยธรรมตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมีบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญและข้อกำหนดของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้จัดทำค่านิยมหลัก ๙ ประการและให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีการจัดทำประมวลจริยธรรมไว้รองรับให้สอดคล้องกับค่านิยมหลัก ๙ ประการดังกล่าว และประกาศใช้

มาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับบังคับใช้และเป็นแนวปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับ

๒) จากการศึกษาทบทวนการจัดทำประมวลจริยธรรมหรือมาตรฐานทางจริยธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ปัจจุบันทั้งส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ได้มีการจัดทำประมวลจริยธรรมหรือมาตรฐานทางจริยธรรมของหน่วยงานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่อาจจะมีข้อขัดข้อง เช่น ในส่วนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้มีการยกร่างกฎคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่สามารถออกประกาศได้เนื่องจากยังมีประเด็นในเรื่องเนื้อหา อย่างไรก็ดีในส่วนของหน่วยงานรองอันได้แก่เขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนต่าง ๆ ก็ได้มีการกำหนดประมวลจริยธรรมของตนเอง แสดงให้เห็นว่าในระดับของการขับเคลื่อนให้มีจัดทำประมวลจริยธรรมสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี

๓) ปัจจุบัน สำนักงาน ก.พ. เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานด้านจริยธรรมคล้ายกับสำนักงานจริยธรรมภาครัฐแห่งสหรัฐอเมริกา (The Office of Government Ethics: OGE) และมีองค์กรกลางการบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการจัดทำประมวลจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ซึ่งการจัดทำประมวลจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทจะมีบริบทและลักษณะที่แตกต่างกัน ในหน่วยงานของรัฐบางประเภทนั้นองค์กรกลางการบริหารงานบุคคลทำหน้าที่เป็นหน่วยงานด้านการกำหนดหลักเกณฑ์ และกำกับดูแลในเชิงนโยบายไม่มีอำนาจในการลงไปบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลการทำงานของหน่วยงานโดยตรง และหน่วยงานบางประเภท เช่น สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (สำนักงาน ก.ถ.) สำนักงานคณะกรรมการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ.) ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) มักจะใช้การออกกฎหรือคู่มือแนวทางปฏิบัติ เป็นหลักเกณฑ์กลางให้หน่วยงานในกำกับดูแลนำไปปฏิบัติ หรือมีการออกประมวลจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานกลางให้หน่วยงานในกำกับนำไปปรับใช้และแก้ไขเพิ่มเติมตามสมควร แต่ในบางหน่วยงาน เช่น ตำรวจ ทหาร ซึ่งมีสายการบังคับบัญชาและมีหน่วยงานที่กำกับดูแลทางวินัยอย่างชัดเจนก็จะมีโครงสร้างเป็นกลไกในการตรวจสอบ ควบคุมและกำกับดูแลด้วย ทั้งนี้ การจัดทำประมวลจริยธรรมโดยทั่วไปองค์กรกลางบริหารงานบุคคลจะเป็นผู้จัดทำประมวลจริยธรรมกลางสำหรับหน่วยงานในกำกับนำไปใช้ ซึ่งหน่วยงานในกำกับก็อาจนำค่านิยมทางคุณธรรม จริยธรรมที่หน่วยงานนั้นยึดถือปฏิบัติ หรือจรรยาบรรณวิชาชีพมากำหนดในประมวลจริยธรรมเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

๔) จากการศึกษาแนวทางและที่มาของการจัดทำประมวลจริยธรรมของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐพบว่า หากพิจารณาถึงการได้มาซึ่งการกำหนดจริยธรรมของทุกหน่วยงานส่วนใหญ่เป็นการพิจารณาตัดสินใจจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ หรือ การพิจารณาผ่านคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่หน่วยงานนั้น ๆ จัดตั้งขึ้น มิได้มีกระบวนการการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

หรือบุคลากรที่ต้องปฏิบัติตามจริยธรรมที่กำหนด และยังพบว่า ส่วนใหญ่การจัดทำประมวลจริยธรรมหรือมาตรฐานทางจริยธรรมยังมีลักษณะจากบนลงล่างตามสายการบังคับบัญชา (Top-down) ยังไม่ค่อยพบการจัดทำประมวลจริยธรรมจากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานงานระดับปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) หรือการจัดทำข้อตกลงร่วมเป็นการภายในของหน่วยงานระดับปฏิบัติเองซึ่งเป็นความริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาการฝ่าฝืนจริยธรรมภายในองค์กร (Ethics Agreement)

๕) จากการศึกษาโครงสร้าง อัตรากำลัง และหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบการกำหนดนโยบายส่งเสริมจริยธรรมพบว่า ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ด้านการส่งเสริมจริยธรรมบางหน่วยงานเป็นโครงสร้างถาวรที่มีอัตรากำลังชัดเจน แต่ในบางหน่วยงานเป็นการจัดตั้งกลุ่มงานหรือแผนกงานหรือมอบหมายบุคลากรเป็นการเฉพาะภายใน ไม่ได้มีโครงสร้างและอัตรากำลังรองรับ และส่วนใหญ่มักจะได้รับเสียงสะท้อนจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านการส่งเสริมจริยธรรมว่าเป็นงานที่ไม่ได้รับความสำคัญจากหน่วยงาน บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดนโยบายและการปฏิบัติในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน โดยเมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทเอกชนและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ พบว่ามีความพร้อมในการทำงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในองค์กรมากกว่าภาครัฐ มีการตั้งหน่วยงานรับผิดชอบดูแลในหลากหลายชื่อ เช่น ศูนย์ป้องกันปราบปรามการทุจริต ฝ่ายธรรมาภิบาลในองค์กร ฝ่ายกำกับดูแลกิจการที่ดี ฝ่าย GRC เป็นต้น และมีแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรมที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

๖) ปัญหาที่มักพบบ่อยในการขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐคือปัญหาข้อโต้แย้งในเรื่องประเด็นจริยธรรมว่า สิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรกระทำ (Dos) และสิ่งใดไม่ควรกระทำ (Don'ts) ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาความขัดแย้งในเชิงคุณค่า (Conflict of Values) จากพื้นฐานความเชื่อของบุคคลที่ต่างกัน ในประเด็นปัญหาดังกล่าวในราชการพลเรือนได้ออกแบบให้มีกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมทำหน้าที่ในลักษณะของการให้คำปรึกษาทางจริยธรรมเพื่อช่วยเหลือแนะนำ หรือนำปัญหาเรื่องจริยธรรมเสนอต่อผู้มีอำนาจสั่งการพิจารณาวินิจฉัยเพื่อให้เกิดความชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติ อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมามักพบว่า กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมยังไม่มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และมีการใช้บริการไม่มากนัก

๗) ส่วนราชการโดยทั่วไป จะไม่มีงบประมาณ แผนงาน โครงการที่ชัดเจนสำหรับการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรม การใช้งบประมาณส่วนใหญ่จะนำไปสอดแทรกกับโครงการตามปกติของหน่วยงาน เช่น งานด้านการฝึกอบรมหรือพัฒนาด้านจริยธรรมจะดำเนินการสอดแทรกเนื้อหาเข้าไปในหลักสูตรการอบรมต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณโดยไม่มีโครงการด้านจริยธรรมเป็นการเฉพาะ เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรทางธุรกิจหรือรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ พบว่า มักจะมีแผนงานโครงการและงบประมาณด้านการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจนกว่า เนื่องจากงานด้านจริยธรรมเป็นส่วนสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร ดังนั้น แนวทางและกิจกรรมสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนจริยธรรมและคุณธรรมขององค์กรจึงก้าวหน้ากว่าหน่วยงานของรัฐโดยรวม

๘) แต่ละหน่วยงานมีการยกย่องเชิดชูผู้มีจริยธรรมดีเด่นเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ดี การพิจารณาคัดเลือกบุคคลมักจะเป็นการคัดเลือกจากบนลงล่างตามสายการบังคับบัญชา หรือโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา และผลของการได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้มีจริยธรรมดีเด่นยังไม่ได้ส่งผลต่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่อย่างชัดเจน

๙) ปัจจุบันรัฐวิสาหกิจและเอกชน เห็นความสำคัญของการมีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ซึ่งจากการศึกษากรณีศึกษาตัวอย่างของภาคธุรกิจและรัฐวิสาหกิจ พบว่ามีการกำหนดค่านิยมของหน่วยงาน การสร้างภาพลักษณ์องค์กรโดยนำหลักคุณธรรม จริยธรรม ธรรมาภิบาลมาเป็นเป้าหมาย และมีการสร้างคุณค่าหลักขององค์กรที่นอกเหนือไปจากค่านิยมหลัก ๙ ประการของผู้ตรวจการแผ่นดิน เช่น ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสีย ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูล ความรับผิดชอบต่อคู่ค้า เป็นต้น

ประเด็นการส่งเสริมจริยธรรม	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศคู่เทียบ	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทย
หน่วยงานกลางในการส่งเสริมจริยธรรม	**สหรัฐอเมริกา:** มีหน่วยงานกลางสำนักงานจริยธรรมภาครัฐแห่งสหรัฐอเมริกา (The Office of Government Ethics: OGE) เป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนงานด้านจริยธรรมที่ชัดเจน อันเป็นผลมาจากเจตจำนงทางการเมืองที่จะต้องขับเคลื่อนงานจริยธรรมเพื่อตอบสนองต่อปัญหาเรื่องอื้อฉาวทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา	มีสำนักงาน ก.พ. เป็นหน่วยงานกลางในการส่งเสริมจริยธรรม ทำงานควบคู่กับองค์กรกลางการบริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทต่าง ๆ และหน่วยงานของรัฐ ซึ่งปัจจุบันพบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจด้านจริยธรรมหลายหน่วยงานยังมีโครงสร้างองค์กรที่ไม่ชัดเจนหรือมีบุคลากรไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนงบประมาณ ทำให้ไม่มีแผนงาน/โครงการด้านการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน การขับเคลื่อนงานยังไม่มีประสิทธิภาพ
คณะกรรมการกลางด้านจริยธรรมแห่งชาติ	**สหราชอาณาจักร:** มีคณะกรรมการด้านมาตรฐานเจ้าหน้าที่ของรัฐ (The Committee on the Standard of Public Life) จุดเด่นของคณะกรรมการฯอยู่ที่การลงไปตรวจสอบข้อเท็จจริงประเด็นล่อแหลมทางจริยธรรมที่มีภาพลักษณ์เป็นกลาง **สาธารณรัฐอินเดีย:** มีคณะกรรมการจริยธรรมทำหน้าที่ในการกำกับดูแลและตรวจสอบ ติดตามการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกสภาในเรืองคุณธรรมและจริยธรรม	มีการออกแบบให้มีคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) มีบทบาท ภารกิจคล้ายคลึงกับคณะกรรมการด้านมาตรฐานเจ้าหน้าที่ของรัฐของสหราชอาณาจักร ซึ่ง ก.ม.จ. จะกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ.๒๕๖๒

ประเด็นการส่งเสริมจริยธรรม	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศคู่เทียบ	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทย
การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม/ประมวลจริยธรรม	**สหรัฐอเมริกา:** มีกลไกด้านการส่งเสริมจริยธรรมและกฎหมายรองรับอย่างเป็นรูปธรรม มีการออกประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๓๗๒ **สหราชอาณาจักร:** มีหลักจริยธรรม ๗ ประการ (The Seven Principles of Public Life) ดำเนินการในลักษณะของคณะกรรมการที่ปรึกษาของรัฐบาล ไม่มีการออกกฎหมายด้านจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ **สาธารณรัฐอินเดีย:** มีการจัดทำประมวลจริยธรรม	ในภาพรวมส่วนใหญ่หน่วยงานของรัฐมีการจัดทำประมวลจริยธรรม หรือจรรยาบรรณวิชาชีพ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ยังขาดเรื่องการขับเคลื่อนงานและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรที่จะเป็นการผลักดันให้เกิดการส่งเสริมจริยธรรมแบบบูรณาการ
การฝึกอบรมด้านจริยธรรม	**สหรัฐอเมริกา:** มีการจัดอบรมด้านจริยธรรมหน่วยงานกลางสำนักงานจริยธรรมภาครัฐแห่งสหรัฐอเมริกา (The Office of Government Ethics: OGE) และในระดับมลรัฐท้องถิ่นในบางรัฐ	ส่วนใหญ่เป็นการสอดแทรกเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับจริยธรรมในการฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนาบุคลากร เช่น การอบรมข้าราชการบรรจุใหม่ การอบรมนักบริหารระดับกลางและระดับสูง
กลไกป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	**สหรัฐอเมริกา:** มีการวางข้อกำหนดเกี่ยวกับการเปิดเผยทรัพย์สิน มาตรการการป้องกัน ปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) และการให้ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐจากการแทรกแซงทางการเมือง **สาธารณรัฐอินเดีย:** มีการกำหนดหลักปฏิบัติหรือเงื่อนไขการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งครอบคลุมทั้งในสังกัดรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ภายใต้กฎหมาย The All India Service Act ๑๙๕๑	มีกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับการรายงานบัญชีทรัพย์สินซึ่งยังกำหนดเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง และหัวหน้าหน่วยงานที่ต้องบริหารจัดการโครงการขนาดใหญ่และมีงบประมาณสูง หรืองานอนุมัติอนุญาตที่มีความเสี่ยงและโอกาสในการทุจริต

ประเด็นการส่งเสริมจริยธรรม	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศคู่เทียบ	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทย
	การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นหนึ่งในหลักปฏิบัติ	
ข้อกำหนดเกี่ยวกับของขวัญและการรับงานนอก	**สหรัฐอเมริกา:** มีการกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎและมาตรฐานทางจริยธรรมเกี่ยวกับของขวัญและค่าใช้จ่าย (Gift and Payment) โดยขอบเขตคำจำกัดความของ “ของขวัญ” ไม่ได้หมายความถึงผลประโยชน์ตอบแทนในรูปสินบนโดยตรงเท่านั้น แต่มีความหมายรวมถึงรางวัล การเชิญไปร่วมงาน หรือกิจกรรมโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การรับผลประโยชน์จากงานนอกหน้าที่ และการให้ความสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นความสุ่มเสี่ยงให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน **สาธารณรัฐอินเดีย:** มีการกำหนดหลักปฏิบัติหรือเงื่อนไขการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งครอบคลุมทั้งในสังกัดรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นภายใต้กฎหมาย The All India Service Act ๑๙๕๑ การรับงานภายนอก การร่วมลงทุนในธุรกิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหนึ่งในหลักปฏิบัติ	มีระเบียบกำหนดเกี่ยวกับการรับของขวัญที่มีมูลค่าสูง มีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับงานนอกเวลาราชการ แต่ยังไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจน

ประเด็นการส่งเสริมจริยธรรม	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศคู่เทียบ	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทย
หน่วยงานกำกับดูแลด้านจริยธรรม (Ethics Audit)	**สหรัฐอเมริกา:** มีหน่วยงาน OGE เป็นหน่วยงานศูนย์กลางในการขับเคลื่อนและตรวจสอบติดตามงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมและป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงานของรัฐ (Conflict of Interest) และกำกับดูแลองค์กรด้านการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐในหน่วยงานภายใต้ฝ่ายบริหาร แต่ไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงในการตรวจสอบข้อร้องเรียน หรือดำเนินการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดไม่ว่าจะเป็นความผิดทุจริตต่อหน้าที่ ความผิดทางวินัย หรือการฝ่าฝืนจริยธรรม ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานสืบสวนสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation: FBI) และหน่วยงานสืบสวนสอบสวนอื่น ๆ **สาธารณรัฐประชาชนจีน:** มีหน่วยงานตรวจสอบ และส่งเสริมจริยธรรม	มีการออกแบบให้คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ทำหน้าที่เสนอแนะและให้คำปรึกษา กำหนดมาตรการการขับเคลื่อนจริยธรรม กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการตามมาตรฐานทางจริยธรรม ตรวจสอบรายงานประจำปีของหน่วยงานของรัฐ และรายงานสรุปผลการดำเนินงานต่อคณะรัฐมนตรี รวมไปถึงตีความและวินิจฉัยปัญหาที่เกิดจากการใช้บังคับตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยเชื่อมโยงการทำงานกับองค์กรกลางบริหารงานบุคคล คณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานของรัฐ
กลไกการบริหารงานบุคคลด้านจริยธรรม ตั้งแต่การเข้าสู่ตำแหน่ง การประเมินผลการปฏิบัติราชการ และการตรวจสอบกำกับดูแลผลประโยชน์ทับซ้อนภายหลังพ้นจากตำแหน่ง	**สหรัฐอเมริกา:** มีการกำหนดคุณสมบัติการเข้าสู่ตำแหน่งของบุคลากรภาครัฐ และมีหน่วยงานตรวจสอบและการกำกับดูแลมาตรฐานการตรวจสอบ ทรัพย์สิน หรือการตรวจสอบประวัติ รวมถึงมาตรฐานความโปร่งใสภาครัฐของเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนการดำรงตำแหน่งและภายหลังพ้นจากหน้าที่	เริ่มมีการนำกลไกด้านจริยธรรมมาใช้ในระบบการบริหารงานบุคคล แต่ยังไม่ได้มีการระบุอย่างเป็นรูปธรรมและมีหลักการประเมินที่ชัดเจน

ประเด็นการส่งเสริมจริยธรรม	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศคู่เทียบ	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทย
	ติดตามดำเนินคดีในกรณีที่การประพฤติเสื่อมเสียเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายผลประโยชน์ทับซ้อน	
การยกย่องเชิดชูผู้มีจริยธรรมดีเด่น	ไม่ปรากฏข้อมูลในกรณีนี้ที่ชัดเจน	มีการยกย่องเชิดชูผู้มีจริยธรรมดีเด่น แต่ส่วนใหญ่เป็นการคัดเลือกจากผู้บังคับบัญชา และ/หรือเป็นการหมุนเวียนการให้รางวัลภายในหน่วยงานที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนว่ามีบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรม
กฎหมายคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูลการกระทำผิด (Whistleblowing Law)	**สหรัฐอเมริกา:** มีบทบัญญัติของกฎหมายย่อยในลักษณะของการคุ้มครอง ผู้ให้ข้อมูลแทรกอยู่ในกฎหมายด้านต่าง ๆ **สาธารณรัฐอินเดีย:** มีการออกกฎหมายคุ้มครองเปิดโปงข้อมูลการทุจริตหรือผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมอันนำความเสื่อมเสียของหน่วยงานของรัฐ แต่ขาดหน่วยงานในการขับเคลื่อนการนำไปปฏิบัติที่ชัดเจน	ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูลการฝ่าฝืนจริยธรรมหรือกระทำผิด (Whistleblowing Law) ซึ่งควรมีการผลักดันมาตรการคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูลการกระทำผิด (Whistle blower Protection Measure) เพื่อรองรับการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ และการกระทำผิดต่าง ๆ
กลไกการวินิจฉัยและให้คำปรึกษาประเด็นข้อถกเถียงทางจริยธรรม	**สหรัฐอเมริกา:** ในสำนักงานจริยธรรมภาครัฐแห่งสหรัฐอเมริกามีส่วนให้คำปรึกษาและนโยบายทางกฎหมาย (General Counsel & Legal Policy Division)	มีการกำหนดให้มีการตั้งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ซึ่งมีภารกิจในลักษณะเช่นเดียวกับหน่วยงานให้คำปรึกษาทางจริยธรรม แต่ที่ผ่านมายังไม่สามารถทำหน้าที่ในบทบาทดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้บริการด้านการวินิจฉัยและให้คำปรึกษาประเด็นข้อถกเถียงทางจริยธรรมมีค่อนข้างน้อย

ประเด็นการส่งเสริมจริยธรรม	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศคู่เทียบ	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทย
	สหราชอาณาจักร: มีหน่วยงานตรวจสอบให้คำปรึกษาชี้ให้เห็นถึงลักษณะพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจเป็นปัญหา หรือประเด็นความสุ่มเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดการฝ่าฝืนจริยธรรม หรืออาจลุกลามกลายเป็นการกระทำผิดที่ร้ายแรงอันอาจส่งผลต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนต่อรัฐ แต่ไม่ได้มีหน้าที่ในการสั่งการโดยตรง	
การสร้างผู้นำทางจริยธรรม (Exemplary Leaderships)	เป็นแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมระดับสากลในประเทศตะวันตกที่ได้รับการยอมรับและส่งเสริม	ควรกำหนดเป็นเป้าหมายหนึ่งในกลไกการส่งเสริมจริยธรรมตามยุทธศาสตร์ฯ
การพัฒนาการส่งเสริมจริยธรรมตามมาตรฐานสากล	เป็นแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมระดับสากลในประเทศตะวันตกที่ได้รับการยอมรับและส่งเสริม	ควรกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาการส่งเสริมจริยธรรมตามยุทธศาสตร์ฯ
การส่งเสริมจริยธรรมในระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Beyond Compliance)	**ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์:** มีการดำเนินนโยบายในเรื่องของจริยธรรมที่เหนือกว่ากฎเกณฑ์	ควรกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาการส่งเสริมจริยธรรมตามระดับการพัฒนาในยุทธศาสตร์ฯ
การใช้มาตรการทางจริยธรรมเป็นเครื่องมือการเมือง	เป็นแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมระดับสากลในประเทศตะวันตกที่ได้รับการยอมรับและส่งเสริม	ควรกำหนดเป็นเป็นข้อพึงระวังในการขับเคลื่อนงานด้านส่งเสริมจริยธรรม
การสร้างความรับรู้ตื่นตัวของประชาชน	**สหรัฐอเมริกา:** ส่งเสริมบทบาทของภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามและเฝ้าระวังความประพฤติเสื่อมเสียของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผลักดันให้มีการเปิดเผยข้อมูลสำคัญให้กับประชาชน	ควรกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาการส่งเสริมจริยธรรมตามยุทธศาสตร์ฯ

ประเด็นการส่งเสริมจริยธรรม	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศคู่เทียบ	สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทย
การนำเครือข่ายภาคประชาชนหรือประชาสังคมมาร่วมตรวจสอบติดตามเฝ้าระวังพฤติกรรมเสื่อมเสียหรือฝ่าฝืนจริยธรรม	**สหรัฐอเมริกา:** ส่งเสริมบทบาทของภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามและเฝ้าระวังความประพฤติเสื่อมเสียของเจ้าหน้าที่ของรัฐและผลักดันให้มีการเปิดเผยข้อมูลสำคัญให้กับประชาชน **สาธารณรัฐอินเดีย:** มีการส่งเสริมเครือข่ายภาคประชาชนสังคม (Civil Society)	ประชาชนและภาคประชาสังคมเริ่มตื่นตัว แต่ยังไม่มีการส่งเสริมจากภาครัฐที่เป็นรูปธรรมชัดเจน
จริยธรรมและความเป็นส่วนตัวบนโลกดิจิทัล (Digital Ethics and Privacy)	ไม่ปรากฏข้อมูลในกรณีนี้ที่ชัดเจน	ยังไม่มีการพัฒนากลไกด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัวบนโลกดิจิทัล (Digital Ethics and Privacy)

ตารางที่ ๒.๓ การปรียบเทียบการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทยกับต่างประเทศ

จากการเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ด้านการส่งเสริมจริยธรรมในต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย พบว่า ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประเทศไทยได้มีการพัฒนากลไกด้านจริยธรรมไว้ค่อนข้างครบถ้วนแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายด้านจริยธรรม การจัดตั้งหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนงานด้านจริยธรรม การตั้งคณะกรรมการนโยบายด้านจริยธรรมของประเทศซึ่งมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน การจัดทำระบบการรายงานประจำปีเกี่ยวกับสภาพการณ์ทางจริยธรรมและจัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยทรัพย์สินและผลประโยชน์ทับซ้อน และกฎหมายเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังขาดก็คือการออกกฎหมายและมาตรการในการให้ความคุ้มครองต่อผู้เปิดเผยข้อมูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ (Whistleblowing Laws or Measures) และการขับเคลื่อนกลไกด้านการส่งเสริมจริยธรรมให้เกิดขึ้นจริงอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรนำมากำหนดไว้ในการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ

๒.๔ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยการใช้เทคนิค SWOT Analysis ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในองค์กรของรัฐและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรของรัฐที่มีผลต่อการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทย โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (Strength Weakness Opportunity and Threat: SWOT) เพื่อพิจารณาตัวแปรที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ รวมถึงส่งเสริม หรือขัดขวางการขับเคลื่อนด้านคุณธรรม และปัจจัยที่เป็นปัญหาข้อขัดข้องและอุปสรรคที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้การส่งเสริมจริยธรรมมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การประเมินสถานการณ์เพื่อประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ ได้รวบรวมข้อมูลทั้งการศึกษาทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเด็นการส่งเสริมจริยธรรมและปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมา การจัดประชุมกลุ่มย่อยทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อวิเคราะห์ SWOT และรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนจริยธรรมที่เหมาะสม โดยผลการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ มีรายละเอียดดังนี้

๒.๔.๑ สภาพและปัญหาการขับเคลื่อนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในช่วงที่ผ่านมา

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา อันดับความสามารถทางการแข่งขัน (Global Competitiveness Ranking) โดยการจัดอันดับของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) พบว่า ขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงในช่วงห้าปีที่ผ่านมา ปัจจุบันจากข้อมูลการจัดอันดับปีล่าสุดที่มีข้อมูลของประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ อันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยอยู่ที่ ๔๐ จากทั้งหมด ๑๔๑ ประเทศทั่วโลก โดยหากเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่ใกล้เคียงกันอย่าง เช่น สิงคโปร์ (อันดับที่ ๑) และมาเลเซีย (อันดับที่ ๒๗) มีขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในอันดับที่สูงกว่าประเทศไทยมาก ซึ่งปัจจัยสำคัญพบว่าคะแนนด้านสภาพแวดล้อมหน่วยงาน (Institutions) ของประเทศไทยอยู่ที่ ๕๔.๘ คะแนน ซึ่งเป็นระดับคะแนนที่ไม่สูงมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสิงคโปร์ (๘๐.๓๖ คะแนน) และมาเลเซีย (๖๘.๕๗ คะแนน) แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านนี้ของประเทศไทยที่น้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่างชัดเจน อันเป็นการสะท้อนถึงปัญหาเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐในประเทศ ที่ควรจะต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน[๒๐] นอกจากนี้ยังพบว่าอันดับดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index) ของประเทศไทยยังมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันกับอันดับความสามารถทางการแข่งขันโดยในช่วง ๖ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๓) มีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง ๓๕-๓๘ คะแนน โดยลดลงจาก ๓๘ คะแนนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ อยู่ในอันดับที่ ๗๖ จาก ๑๖๗ ประเทศ เหลือ ๓๖ คะแนนในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ พ.ศ. ๒๕๖๒ และ พ.ศ. ๒๕๖๓ อยู่ในอันดับที่ ๑๐๔ จาก ๑๘๐ ประเทศ โดยปัญหาสำคัญที่สะท้อนจากดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันส่วนหนึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจสาธารณะในทางที่ผิดเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว[๒๑] จากดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ของประเทศในระดับนานาชาติดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่ยังไม่ดีมากเมื่อเทียบกับระดับโลก และมีความเกี่ยวข้องกับจริยธรรมและการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องพัฒนาอีกมาก โดยสภาพปัญหาการขับเคลื่อนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในช่วงที่ผ่านมา สรุปได้ดังนี้

๑) ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. (๒๕๕๔) [๒๒] ได้สำรวจสถานภาพจริยธรรมข้าราชการพลเรือนในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ภายหลังจากการประกาศใช้ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนในระยะแรก ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ผลการสำรวจพบว่า ในช่วงแรกของการขับเคลื่อนประมวลจริยธรรม ข้าราชการพลเรือนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานการณ์ทางจริยธรรมของส่วนราชการในปัจจุบันอยู่ในระดับที่ดีพอรับได้ โดยส่วนใหญ่แล้วการขับเคลื่อนประมวลจริยธรรมมักจะเป็นการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้ข้าราชการปฏิบัติตามค่านิยม การยกย่องชมเชยบุคลากร และการจัดอบรมโดยแทรกเนื้อหาด้านจริยธรรม

อย่างไรก็ดี ผลสำรวจได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการขับเคลื่อนจริยธรรมข้าราชการพลเรือนในระยะเริ่มแรกว่า มีข้าราชการพลเรือนที่มีการรับรู้เข้าใจเกี่ยวกับประมวลจริยธรรมอย่างถูกต้องเพียงร้อยละ ๔๕.๓๒ ประเด็นสำคัญที่ข้าราชการพลเรือนมองว่ามีปัญหาทางจริยธรรมต่ำกว่าด้านอื่น ได้แก่

---

[๒๐] Schwab, K, The Global Competitiveness Report ๒๐๑๙., World Economic forum, ๒๐๑๙ Retrieved from https://www.weforum.org/reports

[๒๑] Transparency International, Corruption Perceptions Index ๒๐๑๙., ๒๐๒๐ Retrieved http://www.transparency.ord/cpi

[๒๒] ขนิษฐา สารพิมพา, รายงานการสำรวจสถานภาพจริยธรรมข้าราชการพลเรือน., ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๔

การยึดมั่นกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและจรรยาวิชาชีพ ความเป็นอิสระในการตัดสินใจยืนหยัดที่จะปฏิบัติราชการโดยยึดถือความถูกต้อง การทักท้วงเมื่อพบเห็นผู้ฝ่าฝืนจริยธรรม และการประเมินจริยธรรมของผู้นำและส่วนราชการ ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาในการขับเคลื่อนจริยธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ส่วนราชการต่าง ๆ ยังมีการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดในประมวลจริยธรรมค่อนข้างน้อย เมื่อเกิดปัญหาการฝ่าฝืนจริยธรรม ข้าราชการพลเรือนมักจะใช้วิธีปรึกษาหารือกันเองแทนที่จะใช้กลไกการร้องเรียนหรือแจ้งให้คณะกรรมการจริยธรรมทราบ และสะท้อนให้เห็นว่าการทำงานของคณะกรรมการจริยธรรม ยังไม่ส่งผลต่อความเชื่อถือของข้าราชการอย่างแท้จริง

๒) โครงการวิจัยจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการพลเรือน (Ethics of Civil Servants) โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย[๒๓] ได้สำรวจการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนที่ดำเนินการศึกษาในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙ เพื่อทราบถึงสถานภาพจริยธรรมข้าราชการพลเรือนหลังจากที่ได้มีการขับเคลื่อนจริยธรรมข้าราชการพลเรือนมาในระยะหนึ่ง โดยสำรวจกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานจากทุกกระทรวง จำนวน ๕,๗๙๕ ตัวอย่าง ควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อทราบถึงสถานการณ์ทางจริยธรรมอย่างละเอียด ผลการสำรวจพบว่า สภาพการรับรู้ด้านจริยธรรมดีขึ้น โดยมีข้าราชการถึงร้อยละ ๗๑.๓ มีการรับรู้เกี่ยวกับออกประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และร้อยละ ๗๐ เข้าใจเกี่ยวกับสภาพการบังคับใช้ของประมวลจริยธรรม

ปัญหาที่พบในการขับเคลื่อนจริยธรรมในช่วงที่ผ่านมา ปรากฏปัญหาสำคัญดังนี้

๒.๑) ประเด็นข้อกำหนดในประมวลจริยธรรมที่มีการประพฤติผิดในหน่วยงานมากที่สุด พบว่า ๕ อันดับแรก ได้แก่ อันดับ ๑ การเบียดบังเวลาราชการ อันดับ ๒ การทำผิดระเบียบราชการ อันดับ ๓ การเอาเวลาราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว อันดับ ๔ การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อหาประโยชน์ให้ตัวเองหรือผู้อื่น และอันดับ ๕ การเห็นประโยชน์ส่วนตนสำคัญกว่าประโยชน์ของราชการ

๒.๒) จากข้อมูลพบว่า หากพบเห็นการประพฤติผิดประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๕๒ ระบุว่าจะรายงานแก่ผู้บังคับบัญชา อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ ๓๙.๖ ระบุว่าจะไม่รายงาน เนื่องจากเหตุผลต่าง ๆ เช่น กลัวว่าจะเดือดร้อน คิดว่าเป็นเรื่องปกติที่อาจเกิดขึ้นได้ ผู้ประพฤติผิดส่วนมากเป็นผู้ใหญ่ หรือต้องการปรึกษาผู้อื่นก่อนตัดสินใจ

๒.๓) ปัญหาด้านการดำเนินงาน พบว่า ขาดความต่อเนื่องของการส่งเสริมจริยธรรมในหน่วยงาน กลุ่มงานจริยธรรมซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบมีงานอื่นที่ต้องทำ ขาดงบประมาณสนับสนุน ไม่มีบุคลากรรับผิดชอบอย่างชัดเจนทำให้ขาดการติดตามผล และไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง

[๒๓] ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ, โครงการวิจัยจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการพลเรือน, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๙

๒.๔) ปัญหาด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ยังไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องจริยธรรม ผู้บริหารยังขาดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ผู้บังคับบัญชาฝ่าฝืนจริยธรรมเสียเอง เป็นต้น

๒.๕) ปัญหาด้านการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน พบว่า การขับเคลื่อนจริยธรรมไม่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ขาดบทลงโทษที่ชัดเจน อีกทั้งยังเกรงว่าจะไปกระทบผลประโยชน์ของผู้บริหารองค์กร

๒.๖) ปัญหาด้านเนื้อหาประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน พบว่า เนื่องจากเนื้อหาของประมวลจริยธรรมเป็นเรื่องเข้าใจยาก มีความเป็นนามธรรมและเขียนในลักษณะของข้อกฎหมาย ทำให้ประมวลจริยธรรมมีความซ้ำซ้อนกับกฎหมายหลายส่วน และเนื้อหาของประมวลจริยธรรมยังขาดความชัดเจน

๒.๗) ปัญหาด้านองค์กร พบว่า วัฒนธรรมองค์กรมักจะเป็นอุปสรรค เนื่องจากค่านิยมของข้าราชการแบบเก่าไม่พร้อมยอมรับความเปลี่ยนแปลง

๒.๘) ปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากปัญหาของระบบอุปถัมภ์ รายได้ของข้าราชการไม่เพียงพอ คนในสังคมขาดจิตสาธารณะ รวมถึงค่านิยมแบบอำนาจนิยม เป็นต้น

๓) การศึกษาเพื่อเตรียมการขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์[๒๔] ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมการขับเคลื่อนจริยธรรมของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ ซึ่งผลการศึกษาเกี่ยวกับการขับเคลื่อนจริยธรรมภาครัฐในช่วงที่ผ่านมาพบว่า หน่วยงานของรัฐทั้งระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และองค์กรของรัฐในรูปแบบอื่น ๆ มีความตื่นตัวในการขับเคลื่อนจริยธรรมในองค์กร โดยองค์กรส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดประมวลจริยธรรมและหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านจริยธรรมแล้ว แต่การขับเคลื่อนนโยบายด้านจริยธรรมของประเทศ และการนำนโยบายด้านจริยธรรมไปสู่การปฏิบัติ พบว่ามีปัญหาการดำเนินการ ดังนี้

๓.๑) ส่วนใหญ่พบว่า การจัดทำประมวลจริยธรรมหรือมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะจากบนลงล่างตามสายการบังคับบัญชา (Top-down) ไม่ค่อยพบการมีส่วนร่วมของหน่วยงานระดับปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) หรือการจัดทำข้อตกลงร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาการฝ่าฝืนจริยธรรมภายในองค์กร (Ethics Agreement)

๓.๒) หน่วยงานของรัฐบางหน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านการส่งเสริมจริยธรรมเป็นการจัดตั้งกลุ่มงานหรือแผนกงานหรือมอบหมายบุคลากรเป็นการเฉพาะภายใน ไม่ได้มีโครงสร้างและอัตรากำลังชัดเจน และมักจะได้รับเสียงสะท้อนว่าเป็นงานที่ไม่ได้รับความสำคัญจากหน่วยงาน บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนจากฝ่ายบริหาร

[๒๔] อ้างถึงแล้วใน ๑๗

๓.๓) ปัญหาข้อโต้แย้งในเรื่องประเด็นจริยธรรมว่า สิ่งใดควรกระทำ (Dos) และสิ่งใดไม่ควรกระทำ (Don'ts) จากปัญหาประเด็นความขัดแย้งในเชิงคุณค่า (Conflict of Values) เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากพื้นฐานความเชื่อที่ต่างกัน นอกจากนี้ หน่วยงานที่ให้คำปรึกษาทางจริยธรรมซึ่งมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำหรือนำเรื่องส่งให้ผู้มีอำนาจ ยังไม่มีบทบาท และยังมีการใช้บริการไม่มากนัก

๓.๔) ในส่วนราชการโดยทั่วไปแล้วจะไม่มีงบประมาณ แผนงาน โครงการที่ชัดเจนสำหรับการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมโดยมักจะอิงกับการใช้งบประมาณหรือแผนงานตามปกติของหน่วยงาน หรือนำไปสอดแทรกกับโครงการตามปกติของหน่วยงาน

๓.๕) การยกย่องเชิดชูผู้มีจริยธรรมดีเด่นในส่วนราชการมักจะเป็นการคัดเลือกจากบนลงล่างตามสายการบังคับบัญชา หรือโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา และการได้รับการคัดเลือกเป็นผู้มีจริยธรรมดีเด่นยังไม่ได้ส่งผลต่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่อย่างชัดเจน

๓.๖) เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความกังวลเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมในประเด็นเกี่ยวกับการกล้าแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านผู้บังคับบัญชาในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การกล้าเปิดเผยการทุจริตที่พบเห็นโดยไม่ปล่อยปละละเลย การช่วยเหลือประชาชนที่ถูกรังแกหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม การยืดมั่นกระทำในสิ่งที่ถูกต้องแม้จะต้องถูกย้ายหรือไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง การใช้ตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์พวกพ้องหรือเอื้อประโยชน์ส่วนตัว และการรับงานภายนอกหรือร่วมกิจกรรมภายนอกอันมีผลประโยชน์แอบแฝง

๒.๔.๒ สถานการณ์และสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับการส่งเสริมจริยธรรม

สภาพแวดล้อมภายในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็น 'จุดแข็ง' (Strengths) ในการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ มีดังนี้

๑) พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นกฎหมายที่รองรับการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน โดยได้พัฒนากลไกด้านจริยธรรมไว้ค่อนข้างครบถ้วนแล้ว ประกอบด้วยการกำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) เป็นคณะกรรมการนโยบายด้านจริยธรรมของประเทศซึ่งมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน องค์กรกลางการบริหารงานบุคคล และหน่วยงานของรัฐ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานด้านจริยธรรม การจัดให้ระบบการรายงานประจำปีเกี่ยวกับสภาพการณ์ทางจริยธรรมและจัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี กฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยทรัพย์สินและผลประโยชน์ทับซ้อน และกฎหมายเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐ อย่างไรก็ดี ควรพิจารณาให้มีกฎหมายและมาตรการในการให้ความคุ้มครองต่อผู้เปิดเผยข้อมูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Whistleblowing Laws or Measures)

๒) สำนักงาน ก.พ. เป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ และมีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐไปยังหน่วยงานภาครัฐประเภทต่าง ๆ อย่างชัดเจนอยู่แล้ว และมีโครงสร้างหน่วยงานหรือมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบงานด้านจริยธรรมในแต่ละระดับที่พร้อมจะทำงานด้านจริยธรรมอย่างชัดเจน

๓) กลไกกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรม ทำงานควบคู่ไปกับกลไกการดำเนินการทางวินัย มาตรการทางปกครอง และการดำเนินคดีอาญาตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน

๔) พนักงานในองค์กรภาครัฐทุกระดับพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับการส่งเสริมจริยธรรมของหน่วยงาน

๕) ระบบการบริหารงานบุคคลมีการนำระบบจริยธรรมมาใช้ โดยมีการสอบวัดความรู้และตรวจสอบประวัติบุคคลตั้งแต่เข้าสมัครงาน ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการนำเกณฑ์การประเมินและเป็นเงื่อนไขในการเข้าสู่ตำแหน่งระดับสูง

๖) เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าใจบทบาทหน้าที่การทำงานของตนเป็นอย่างดี มีกรอบและแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบและตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้แล้วชัดเจน มีกรอบประมวลจริยธรรมให้ยึดถือปฏิบัติอยู่ในแล้วในเกือบทุกหน่วยงาน

๗) เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่ยังเชื่อมั่นและยึดถือจริยธรรมเป็นหลักในการประพฤติตนและในการทำงาน หากได้รับการส่งเสริมและให้ความเชื่อมั่นก็พร้อมที่จะร่วมส่งเสริมจริยธรรมและสร้างเสริมสังคมจริยธรรมให้เกิดขึ้นได้

สภาพแวดล้อมภายในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็น ‘จุดอ่อน’ (Weaknesses) ในการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ มีดังนี้

๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนมาก เห็นว่า มาตรฐานทางจริยธรรมเป็นนามธรรม เข้าใจยาก และมองไม่เห็นภาพเป้าหมายในการขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีอยู่ของจริยธรรมในระดับที่เป็นรูปธรรม

๒) ผู้นำในระดับหน่วยงานหรือผู้บริหาร ไม่ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการขับเคลื่อนจริยธรรม การดำเนินการตามนโยบายจริยธรรม เป็นแต่เพียงการปฏิบัติให้ครบถ้วนตามข้อสั่งการ แต่ไม่สามารถขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) เจ้าหน้าที่ของรัฐยังขาดความสนใจในการศึกษาและทำความเข้าใจประมวลจริยธรรมของหน่วยงาน โดยพบว่ายังมีเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่เคยทำความเข้าใจเนื้อหาของประมวลจริยธรรมภายในหน่วยงานมาก่อน การขาดความรับรู้และความไม่เข้าใจและไม่ศึกษาเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมทำให้การขับเคลื่อนจริยธรรมเป็นเรื่องยากและใช้เวลานานในการเปลี่ยนแปลง

๔) เจ้าหน้าที่ของรัฐยังขาดความเชื่อมั่นว่าการมีกฎหมายมาตรฐานทางจริยธรรมจะช่วยแก้ปัญหาทั้งในระดับโครงสร้างระบบการทำงานภาครัฐ ไม่เชื่อมั่นผู้บริหาร และไม่พบว่ามีการขับเคลื่อนกลไกในการกำกับดูแลและส่งเสริมจริยธรรมภายในหน่วยงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

๕) หน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบด้านจริยธรรมในหลายหน่วยงานยังขาดโครงสร้างและอัตรากำลังที่ชัดเจน เป็นการมอบหมายภาระหน้าที่พิเศษเพิ่มให้กับบุคลากรคนใดคนหนึ่ง หรือจัดตั้งกลุ่มงานพิเศษเป็นการเฉพาะกิจ ไม่มีโครงสร้างรองรับ หรือเป็นงานฝากในหน่วยงานอื่น เช่น ศูนย์ต่อต้านการทุจริต หรือแม้จะมีโครงสร้างหน่วยงานรองรับก็มักจะเป็นงานที่ไม่ได้รับความสำคัญ และได้รับการจัดสรรอัตรากำลังไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณ แผนงาน โครงการ ไว้รองรับภารกิจ นอกจากนี้สำหรับองค์กรกลางการบริหารงานบุคคลที่มีหน่วยงานการส่งเสริมจริยธรรมเองก็ประสบปัญหาเรื่องของภาระงาน เนื่องจากมีภาระงานของหน่วยงานตามปกติที่ต้องรับนโยบายรัฐบาล และงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาตามปกติมากอยู่แล้ว โดยภารกิจด้านการส่งเสริมจริยธรรมมักไม่ได้เป็นงานเร่งด่วน มีความซ้ำซ้อนกับภาระความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่จากงานปกติ และไม่ได้ถูกจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงาน

๖) การขับเคลื่อนงานส่งเสริมจริยธรรมที่ผ่านมา มักจะทำโดยจำกัดในวงแคบโดยหน่วยงานของรัฐเอง ยังขาดการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่น ๆ และขาดช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่ประสบความสำเร็จ

๗) องค์กรธุรกิจหรือในรัฐวิสาหกิจที่ผ่านมา มีการวางโครงสร้างการทำงานด้านจริยธรรมและธรรมาภิบาลในหน่วยงานที่ชัดเจน แต่ในส่วนราชการมีเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนมากได้แสดงความคิดเห็นว่าในหน่วยงานของตนเองยังไม่มีหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน ไม่มีกลไก ระบบ และเครื่องมือ ในการส่งเสริมจริยธรรมภายในองค์กร และการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ก็ยังไม่ได้รับการตอบรับจากผู้ร่วมงานเท่าที่ควร

๘) ผู้ปฏิบัติงานในสายงานส่งเสริมจริยธรรมมักจะไม่ได้รับความสำคัญ ไม่ได้รับการพิจารณาความดีความชอบ และขาดความเจริญเติบโตก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ราชการ

๙) การตีความเรื่องจริยธรรมไม่ชัดเจนเปิดโอกาสให้ใช้ดุลยพินิจมากเกินไป ซึ่งการที่ประเด็นทางจริยธรรมขาดความชัดเจนและไม่ได้ระบุลักษณะความผิดและบทลงโทษไว้ชัดเจนแบบวินัยหรือในทางคดีอาญา ซึ่งอาจเปิดช่องให้ผู้บังคับบัญชาใช้การอุปถัมภ์ช่วยเหลือพวกพ้อง หรืออาจใช้เป็นช่องทางในการกลั่นแกล้งกันได้

๑๐) ยังขาดกลไกในการคุ้มครองผู้ให้เบาะแสในการกระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ เมื่อพบเบาะแสการกระทำผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะนิ่งเฉยเนื่องจากเกรงว่าจะถูกกลั่นแกล้งหรือได้รับอันตราย หรือบางครั้งการแจ้งเบาะแสอาจส่งผลให้เพื่อนร่วมงานถูกลงโทษแทนที่ผู้กระทำผิดตัวจริง เพราะหลักฐานไม่เพียงพอ

๑๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐยังมองว่าประพฤติผิดจริยธรรมเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ และยอมรับได้

๑๒) การตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมมีมากยิ่งขึ้น จากความแตกต่างทางความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีต่อศาสนาและสถาบันหลักอื่น ๆ คนรุ่นใหม่อาจจะมีบุคลิกที่ชอบตั้งคำถามกับ

ความเชื่อ ความศรัทธาในสถาบันทางศาสนาและสถาบันอื่น ๆ ในสังคม มีบุคคลที่ไม่นับถือศาสนา ปฏิเสธทุกความเชื่อการมีอยู่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพยดาและสิ่งเคารพใด ๆ และเริ่มตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

๑๓) ระบบโครงสร้างส่วนราชการที่มีสายการบังคับบัญชาซึ่งผู้บังคับบัญชามีบทบาทสูงต่อการให้คุณให้โทษหรือความเจริญก้าวหน้า มีการใช้ดุลยพินิจในการให้คุณให้โทษไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ทำให้ลูกน้องต้องเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาแม้จะไม่เต็มใจหรือเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในองค์กร

๑๔) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอาชีพที่สามารถอยู่ในราชการได้ จนถึงอายุ ๖๐ ปี ซึ่งหากเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นแล้ว อาชีพข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเป็นอาชีพที่มีอายุการทำงานยาวนานที่สุด คือ ๒๐ - ๔๐ ปีขึ้นไป ด้วยเหตุนี้สังคมข้าราชการหรือในหน่วยงานภาครัฐ จึงมีความหลากหลายในเรื่องช่วงวัย ส่งผลไปสู่ความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมด้วยเช่นกัน เจ้าหน้าที่อาวุโสบางคนอาจเคยชินและยึดติดกับระบบราชการเดิมที่พึ่งพาพวกพ้อง แยกไม่ออกระหว่างเรื่องส่วนตัวและเรื่องงาน เคยชินกับพฤติกรรมการรับคำสั่งผู้บังคับบัญชามาโดยตลอด และไม่เคยตั้งคำถามกับสิ่งที่ผู้บังคับบัญชาทำว่าผิดหรือถูกอย่างไร ในขณะที่เจ้าหน้าที่รุ่นใหม่อาจมีบุคลิกกล้าคิดกล้าทำแต่เมื่อมารับราชการ ทำงานในหน่วยงานของรัฐ และกล้าที่จะตั้งคำถามกับคำสั่งของผู้บังคับบัญชา กล้าขัดคำสั่งอันมิชอบของเจ้านาย ก็ไม่อาจอดทนและเติบโตในระบบราชการ ซึ่งความเชื่อความคิดที่ต่างกันอาจเป็นปัญหาให้เกิดความขัดแย้งในเชิงคุณค่า (Conflict of Values) และข้อถกเถียงทางจริยธรรมในหน่วยงาน อย่างไรก็ดีความหลากหลายในเชิงความคิดความเชื่อ อาจเป็นปัจจัยเชิงบวกที่ทำให้เกิดการกำกับดูแลและสอดส่องพฤติกรรมการฝ่าฝืนจริยธรรมที่ดีก็ได้

๒.๔.๓ สถานการณ์และสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็น ‘โอกาส’ (Opportunities) ในการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ มีดังนี้

๑) ปัจจุบันสังคมเริ่มมีความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อหลักและสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่ายกว่าในอดีตและสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบติดตามการทำงานและกดดันเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประพฤติมิชอบ โดยมีความตื่นตัวทั้งในส่วนบุคคล เครือข่ายภาคประชาสังคม และสื่อมวลชนที่พร้อมจะทำหน้าที่ในการตรวจสอบและกดดันเจ้าหน้าที่ผู้ประพฤติมิชอบได้ในวงกว้าง

๒) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงถือเป็นส่วนเสริมที่สำคัญต่อการส่งเสริมจริยธรรมในหน่วยงานของรัฐ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรู้จักอยู่อย่างพอเพียง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ฟุ้งเฟ้อ

๓) จากการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมที่ผ่านมา และจากทบทวนคำแนะนำต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรม ทั้งการใช้มาตรการตรวจสอบ

ข้อเท็จจริงทางจริยธรรม และการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการทำข้อตกลงร่วมภายในหน่วยงาน พบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่ให้ความสนใจและมีความเห็นพ้องที่จะนำกลไกการตรวจสอบทางจริยธรรมมาเป็นมาตรการทางเลือกในการกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมองว่ากลไกการตรวจสอบมีความยืดหยุ่นกว่ามาตรการทางวินัยหรือทางคดีที่ต้องการหลักฐานที่แน่ชัดและต้องมีการเปิดเผยตัวผู้ให้ข้อมูล ซึ่งทำให้ส่งผลต่อการแสดงตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ข้อมูลและยืนหยัดต่อต้านการกระทำที่ไม่ถูกต้องภายในองค์กรของตนเอง

๔) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศอาจสามารถช่วยให้เกิดระบบการกำกับดูแลพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐและผลประโยชน์ทับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น หากมีระบบการเชื่อมโยงข้อมูลทรัพย์สินและบัญชีทางธนาคารที่ดีก็อาจช่วยให้เกิดการรายงานทรัพย์สินและตรวจสอบทรัพย์สินเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีประสิทธิภาพ ไม่เป็นภาระ ลดการใช้เอกสาร และสามารถทำให้มาตรการตรวจสอบทรัพย์สินมีความครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับได้โดยไม่จำกัดเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงเท่านั้น หรือการตรวจสอบเปรียบเทียบราคาจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบสารสนเทศก็อาจช่วยป้องกันการจัดซื้อจัดจ้างในราคาแพงเกินจริงที่เป็นการทุจริตได้

๕) ปัจจุบันแนวคิดการบริหารประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างเสรี เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา แคนาดา นิวซีแลนด์ เครือรัฐออสเตรเลีย เป็นต้น ให้ความสำคัญกับการนำหลักการ เช่น หลักธรรมาภิบาล หรือการบริหารจัดการที่ดี หลักจริยธรรมของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ หลักการของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ การบริการสาธารณะแนวใหม่ มาสร้างแบบแผนและวิธีการปกครองแบบมีจริยธรรม แทนที่จะมุ่งไปในทางการพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีจนมองข้ามการพัฒนาและให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ ความสนใจของประชาคมโลกในการบริหารภาครัฐแนวใหม่ด้วยหลักการทางจริยธรรมนี้ เป็นปัจจัยกระตุ้นการส่งเสริมจริยธรรมเชิงบวกที่นำไปสู่การตรวจสอบและการวัดความเชื่อมั่นของประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ขององค์กรอิสระ และภาคประชาสังคมเข้ามาร่วมตรวจสอบการทำงานของรัฐ และทำให้รัฐไม่อาจปฏิเสธกระแสสังคมโลกที่บีบให้รัฐต้องเป็นเจ้าภาพและเป็นตัวกลางในการส่งเสริมจริยธรรมในการทำงานภาครัฐ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความโปร่งใสให้กับประชาชนและสร้างภาพลักษณ์อันดีของประเทศในมุมมองของนานาชาติ เช่น การวัดดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ เป็นต้น

สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็น ‘อุปสรรค’ (Threats) ในการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ มีดังนี้

๑) ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ นักการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับประโยชน์จากระบบอุปถัมภ์ การเล่นพรรคเล่นพวก และการเอื้อประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ยังมีการสนับสนุนให้เกิดระบบอุปถัมภ์ และการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งคนกลุ่มนี้จะช่วยปกปิดการกระทำผิดและช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้ไม่ถูกลงโทษ

๒) หน่วยงานกำกับดูแลการขับเคลื่อนงานด้านมาตราฐานทางจริยธรรม คือ สำนักงาน ก.พ. จะสามารถขับเคลื่อนการทำงานโดยใช้กลไกของกฎระเบียบและการบูรณาการเครือข่าย ในการส่งเสริมผลักดันมาตรการและตอบสนองต่อพฤติกรรมการฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มากน้อย เพียงใด รวมทั้งสามารถฟันฝ่าแรงกดดันทางการเมืองในการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม

๓) ประชาชน สังคม ภาคเอกชน และสื่อมวลชนที่เข้ามาตรวจสอบพฤติกรรมฝ่าฝืน จริยธรรมส่วนใหญ่จะมีความตื่นตัวในช่วงสั้น ๆ ซึ่งหากผ่านไปช่วงเวลาหนึ่ง ก็มักจะปล่อยผ่านลืมไป และบริบทของสังคมไทยยังเป็นสังคมที่ลืมง่ายและพร้อมให้อภัยหรือยอมรับให้ผู้ที่ฝ่าฝืนจริยธรรมกลับเข้ามา มีบทบาทได้อีก

๔) การขับเคลื่อนด้านจริยธรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการผลักดันจาก ผู้บริหารรัฐบาล การผลักดันจากผู้นำองค์กร หน่วยงานในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ คนอื่น ๆ แต่ผู้นำทางการเมืองยังไม่สามารถใช้ภาพลักษณ์รัฐบาลที่มีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อสร้างเสถียรภาพ และความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้ นอกจากนี้ ภาพลักษณ์ของนักการเมืองและผู้บริหารองค์กรยังมีพฤติกรรม การฝ่าฝืนจริยธรรมอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ลดความน่าเชื่อถือของกฎหมายมาตรฐานทางจริยธรรม และความเชื่อถือ ศรัทธาจากประชาชน รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถูกแทรกแซงหรือกดดันจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงหรือ นักการเมืองให้ทำเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งหากไม่ยอมทำตาม เจ้าหน้าที่ของรัฐก็อาจถูกกลั่นแกล้งได้

๕) ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ว่าจะ สามารถเอาผิดกับผู้ประพฤติผิดได้ เนื่องจากการช่วยเหลือกันเรื่องพยานหลักฐาน นอกจากนี้ การดำเนินคดี ใช้เวลานาน พยานหลักฐานไม่เพียงพอ และสามารถลงโทษได้แต่เจ้าหน้าที่ระดับล่าง

๖) กระแสสังคมยุคใหม่ที่เริ่มไม่เชื่อถือศรัทธาในศาสนา และสถาบันหลักต่าง ๆ มีการตั้งคำถามและเกิดข้อกังขาในประเด็นจริยธรรมต่าง ๆ ว่าเป็นสิ่งที่สังคมต้องการหรือไม่ ทำให้การขับเคลื่อน จริยธรรมภาครัฐและประเด็นจริยธรรมจะถูกตั้งคำถามมากขึ้น และเป็นอุปสรรคต่อการสร้างการยอมรับคุณค่า ทางจริยธรรมในสังคม

๗) การทำงานในระบบในหน่วยงานของรัฐ แม้จะไม่ได้เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจ เพื่อการค้าใด ๆ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการได้รับผลกระทบจากภาวะ เศรษฐกิจโลกตกต่ำ ในขณะเดียวกัน มีปัญหาเรื่องค่าครองชีพที่สูงขึ้น ในแต่ละครัวเรือนไม่เพียงมีหนี้สินที่เพิ่ม สูงขึ้น แต่ประชาชนเองยังมีหนี้สินในช่วงวัยที่อายุน้อยมากขึ้นด้วย ซึ่งปัญหาทางเศรษฐกิจตกต่ำและค่าครองชีพ ที่สูงขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพยายามหาช่องโหว่ของระบบราชการสร้างรายได้ สร้างผลประโยชน์ให้กับตนเอง โดยอ้างแรงกดดันเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว และเป็นความละโมบ ไม่ซื่อสัตย์ของเจ้าหน้าที่บางคน

ทั้งนี้ รายละเอียดของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปรากฏตามตารางวิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง (STRENGTH)	จุดอ่อน (WEAKNESS)
๑. พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒, มีกฎหมายรองรับการส่งเสริมจริยธรรม ๒. มีหน่วยงานกลางเป็นศูนย์กลางรองรับนโยบายส่งเสริมจริยธรรมของภาครัฐในแต่ละประเภท ๓. มีหน่วยงานที่พร้อมทำงานจริยธรรมอย่างชัดเจน ๔. ในเบื้องต้นมีกลไกกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำผิดจริยธรรม การทุจริตต่าง ๆ ๔. พนักงานในองค์กรพร้อมให้ความร่วมมือ ๕. ในระบบการบริหารงานบุคคลมีการนำระบบจริยธรรมมาใช้ตั้งแต่รับเข้าทำงาน ประเมินผลการปฏิบัติงาน และเป็นเงื่อนไขในการเข้าสู่ตำแหน่งระดับสูง ๖. เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่เข้าใจบทบาทหน้าที่เป็นอย่างดี มีกฎระเบียบหลักเกณฑ์ และกรอบประมวลจริยธรรมชัดเจน ๗. เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่มีจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการทำงาน หากได้รับการสร้างความเชื่อมั่น การกระตุ้นจะพร้อมในการร่วมส่งเสริมจริยธรรม	๑. มาตรฐานทางจริยธรรมมีความเป็นนามธรรม เข้าใจยาก ไม่ชัดเจน ๒. ผู้นำในระดับหน่วยงานไม่ให้ความสำคัญ แค่ทำตามโจทย์ ๓. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สนใจ ไม่เข้าใจ และไม่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานทางจริยธรรม ๔. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีความเชื่อมั่นในหน่วยงานตัวเอง ไม่มีความเชื่อมั่นในผู้บริหาร กลไก ระบบการส่งเสริมจริยธรรม ๕. ไม่มีโครงสร้างหน่วยงานด้านจริยธรรมที่ชัดเจน อัตรากำลัง งบประมาณในการทำงานส่งเสริมจริยธรรมไม่เพียงพอ ภาระงานส่งเสริมจริยธรรมซ้ำซ้อนกับภาระงานปกติของหน่วยงาน ๖. ไม่มีการสร้างเครือข่าย ไม่มีการสื่อสารรณรงค์ และไม่ประสบความสำเร็จในการใช้สื่อเผยแพร่มาตรฐานทางจริยธรรม ๗. ขาดเครื่องมือกลไกในการส่งเสริมจริยธรรม กิจกรรมด้านจริยธรรมยังไม่ได้รับการตอบรับจากผู้ร่วมงาน ๘. สายงานสร้างเสริมจริยธรรมไม่มีการเติบโตก้าวหน้า ๙. การตีความการกระทำผิดจริยธรรมที่ผ่านมาเปิดโอกาสให้ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจมากเกินไป ๑๐. ไม่มีการระบุโทษที่ชัดเจน และไม่มีการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสผู้กระทำผิดที่เข้มแข็ง ๑๑. เจ้าหน้าที่ของรัฐมองข้ามการกระทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ในองค์กร ๑๒. เจ้าหน้าที่ของรัฐยังตั้งคำถามเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรม ๑๓. โครงสร้างสายการบังคับบัญชาทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในองค์กร ๑๔. ความหลากหลายในเชิงความคิดความเชื่อในระบบราชการทำให้เกิดข้อโต้เถียงทางจริยธรรม
โอกาส (OPPORTUNITIES)	**อุปสรรค (THREATS)**
๑. สังคมให้ความสำคัญกับเรื่องจริยธรรม ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อกระแสหลัก และสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่ายขึ้นมากกว่าในอดีต สังคม ประชาชน สื่อมวลชน พร้อมกดดันและตรวจสอบการทำงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๒. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐาน ๓. กลไกทางจริยธรรมสามารถใช้เป็นมาตรการทางเลือกในการตรวจสอบติดตามกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๔. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีช่วยทำให้เกิดระบบการกำกับดูแลและควบคุมตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ๕. กระแสโลกที่ตื่นตัวเรื่องจริยธรรมทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวตาม	๑. สังคมพึ่งพาช่วยปกปิด และช่วยเหลือคนผิด ๒. แรงกดดันทางการเมืองต่อองค์กรกลางด้านการส่งเสริมจริยธรรม และจุดอ่อนที่ไม่มีอำนาจบังคับหน่วยงานให้ปฏิบัติตาม ๓. สังคมลืมง่าย ให้อภัย รู้สึกว่าเป็นเรื่องปรกติ ๔. ความไม่เชื่อมั่นในจริยธรรมของผู้นำ และการแทรกแซงทางการเมือง ๕. ไม่เชื่อมั่นกับกระบวนการยุติธรรม ๖. กระแสไม่นับถือศาสนา ไม่เชื่อมั่นในศาสนาและสถาบันหลัก ๗. ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

ตารางที่ ๒.๔ การวิเคราะห์ SWOT ที่จะนำไปสู่การกำหนดประเด็นท้าท้ายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Challenges)

๒.๕ การสังเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ (Strategy Alignment)

การสังเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ เป็นการนำประเด็นปัจจัยทางยุทธศาสตร์ ทั้งทางทฤษฎีและกรอบแนวคิดต่าง ๆ มาวิเคราะห์ร่วมกับการวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็ง เพื่อสรุปเป็นประเด็นท้าทายภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๕.๑ จุดเน้นในการพัฒนายุทธศาสตร์

จากการวิเคราะห์ประเด็นปัจจัยทางยุทธศาสตร์ทั้งทางทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิเคราะห์ปัจจัยส่งเสริมยุทธศาสตร์ การประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในปัจจุบัน การศึกษาคู่เทียบจากกรณีศึกษาต่างประเทศ (Benchmarking) และสภาพการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทยในปัจจุบันและปัญหาที่ผ่านมา ส่งผลให้นำมาจัดทำเป็นประเด็นข้อเสนอในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์มาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐในระยะต่อไปได้ ดังนี้

๑) ทฤษฎีที่นำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรม คือทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคห์ลเบิร์ก ที่นำเสนอลำดับขั้นของการพัฒนาจริยธรรมเป็นหกขั้น เริ่มตั้งแต่เลี่ยงการลงโทษ แสวงหารางวัล เพื่อการยอมรับของสังคม ทำตามหน้าที่และกฎเกณฑ์ทางสังคม ทำเพื่อส่วนร่วม และการยึดมั่นในอุดมคติ โดยในแต่ละลำดับขั้นของการพัฒนาจะมีแนวทางการบริหารจริยธรรมที่แตกต่างกัน โดยในการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรม ได้ออกแบบแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมออกเป็น ๔ แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ ๑ การใช้การลงโทษทางวินัย แนวทางที่ ๒ การให้รางวัล แนวทางที่ ๓ การใช้ความภาคภูมิใจ ความละอายใจหรือคำมั่นสัญญาที่มีแก่องค์กรหรือสังคม และแนวทางที่ ๔ การสร้างแรงบันดาลใจจากภายในโดยให้คุณธรรมจริยธรรมเป็นคุณค่าหลักในการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับลำดับการพัฒนาจริยธรรมในแต่ละขั้น

๒) ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาและโมเดลนิเวศวิทยาเชิงสังคม เป็นแนวทางในการวางระบบนิเวศจริยธรรม (Ethics Ecosystem) ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบตั้งแต่ระดับตัวบุคคล ระดับระหว่างบุคคล ระดับหน่วยงาน ระดับชุมชน และระดับนโยบายสาธารณะ โดยมองว่าระบบสังคม มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันหากมีปัจจัยใดที่ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อจริยธรรมในส่วนใดส่วนหนึ่งของสังคมก็อาจมีผลกระทบต่อเนื่องในวงกว้างได้ ในการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมจะต้องออกแบบให้ครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าว รวมถึงเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล กลุ่มคน และหน่วยงานในแต่ละระดับ

๓) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรม ควรเน้นการสร้างการรับรู้และเข้าใจในมาตรฐานทางจริยธรรมให้มากขึ้นทั้งในส่วนของภาคประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔) การพัฒนาปัจจัยส่งเสริมจริยธรรมที่ยังเป็นจุดอ่อน ตามที่ปรากฏในการวิเคราะห์ SWOT ได้แก่ ความยุ่งยากซับซ้อนของกฎหมายและระเบียบของหน่วยงาน หน่วยงานส่งเสริมจริยธรรม นโยบายการส่งเสริมจริยธรรม การบริหารงานบุคคล กลไกด้านจริยธรรม ผู้นำเชิงจริยธรรม ภาวะผู้นำ

แห่งการเปลี่ยนแปลง ความเข้าใจต่อมาตรฐานทางจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ การกล้าเปิดเผยการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การยกย่องเชิดชูผู้มีจริยธรรม การทำตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่อาจทำให้อึดอัดใจ ระบบและมาตรฐานการประเมินผลการปฏิบัติราชการที่ดี การตัดสินใจของผู้บริหารบนพื้นฐานของข้อมูลมากกว่าความรู้สึกส่วนตัว และคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของบุคลากร

๕) การส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมในด้านที่ยังเป็นจุดอ่อน ตามที่ปรากฏในการวิเคราะห์ SWOT ได้แก่ การเบียดบังทรัพย์สิน เวลา บุคลากร ของทางราชการไปใช้ในเรื่องส่วนตัว การคุ้มครองเมื่อมีการทักท้วงหรือขอรับคำอธิบาย เมื่อพบเจ้าหน้าที่กระทำทุจริต ไม่ถูกต้อง ผิดกฎหมาย การใช้ตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์พวกพ้องหรือเอื้อประโยชน์ส่วนตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐไปรับงานนอกหรือร่วมกิจกรรมภายนอกที่มีผลประโยชน์แอบแฝง การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ การปฏิบัติงานด้วยความประหยัดและใช้ทรัพยากรรัฐอย่างคุ้มค่า การให้บริการทุกคนอย่างเท่าเทียม การปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติ การให้บริการอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ การกล้าแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านหัวหน้า/ผู้บังคับบัญชาในสิ่งที่ไม่สุจริต ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย กล้าเปิดเผยการทุจริตที่พบเห็นโดยไม่ปล่อยปละละเลย การช่วยเหลือประชาชนที่ถูกรังแกหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม การยืดมั่นทำในสิ่งที่ถูกต้องแม้จะต้องถูกย้ายหรือไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง

๖) การพัฒนาการส่งเสริมจริยธรรมของประเทศไทย ให้มีความเป็นสากลและทัดเทียมกับนานาประเทศ โดยการศึกษาคู่เทียบจากกรณีศึกษาจากต่างประเทศ ดังนี้

- การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานรับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมทุกระดับ

- การมีแผนงาน งบประมาณ และโครงการด้านจริยธรรมให้ชัดเจน

- การส่งเสริมให้การสร้างความตระหนักและการจัดทำข้อตกลงทางจริยธรรมร่วมกันจากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานระดับปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) และการยกย่องเชิดชูผู้มีจริยธรรมดีเด่นที่คัดเลือกจากการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับ

- การขับเคลื่อนกลไกการส่งเสริมจริยธรรมต่าง ๆ ให้ใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม องค์กรกลางการบริหารงานบุคคล และหน่วยงานของรัฐ ระบบการรายงาน และการทำหน้าที่ของหน่วยงานกำกับดูแลด้านจริยธรรม (Ethics Audit)

- การนำการบริหารงานบุคคลมาใช้ในการส่งเสริมจริยธรรมเต็มรูปแบบ

- การสร้างมาตรการในการคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูลการกระทำผิด (Whistleblowing Protection) ให้เป็นรูปธรรม ชัดเจน

- การปรับปรุงบทบาทของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และระบบการวินิจฉัยประเด็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรมให้เป็นรูปธรรม ชัดเจน

- การสร้างผู้นำทางจริยธรรม

- การยกระดับการส่งเสริมจริยธรรมในระดับของการสร้างความภาคภูมิใจและการทำเพื่อสังคมเพิ่มเติมจากจุดเน้นในเรื่องของการวางระเบียบกฎเกณฑ์ด้านจริยธรรมอย่างที่ผ่านมา

- การระมัดระวังการนำกลไกทางจริยธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง

- การสร้างความตื่นตัวด้านจริยธรรม และการนำเครือข่าย ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และตรวจสอบติดตามเฝ้าระวังพฤติกรรมเสื่อมเสีย หรือฝ่าฝืนจริยธรรม

- การพัฒนาระบบการคุ้มครองจริยธรรมและความเป็นส่วนตัวบนโลกดิจิทัล (Digital Ethics and Privacy)

๒.๕.๒ การนำประเด็น SWOT มากำหนดประเด็นขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

การนำประเด็น SWOT มากำหนดประเด็นขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โดยการวิเคราะห์แบบ TOWS Matrix กล่าวคือเป็นการนำจุดแข็ง (strength) จุดอ่อน (weakness) โอกาส (opportunities) และอุปสรรค (threats) มาจับคู่เพื่อออกแบบกลยุทธ์ ซึ่งสามารถแบ่งกลยุทธ์ออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่

๑) กลยุทธ์การบริหารเชิงรุก (SO Strategy) ได้มาจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและโอกาสแล้วนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกัน

๒) กลยุทธ์การบริหารเชิงแก้ไข (WO Strategy) ได้มาจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและโอกาสแล้วนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกัน

๓) กลยุทธ์การบริหารเชิงป้องกัน (ST Strategy) ได้มาจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและข้อจำกัดแล้วนำข้อมูลมาพิจารณาร่วมกัน

๔) กลยุทธ์การบริหารเชิงรับ (WT Strategy) ได้มาจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดแล้วนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกัน

จากนั้น กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของการขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐของประเทศไทย โดยมีประเด็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังนี้

กลยุทธ์การบริหารเชิงรุก (S+O)

๑) ขับเคลื่อนกลไกจริยธรรมให้เกิดผลที่แท้จริง วางโครงสร้างพื้นฐาน เช่น นโยบาย กลไก ระบบ และเครื่องมือต่าง ๆ รองรับสังคมที่มีจริยธรรม

๒) สร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานทางจริยธรรม และกระบวนการยุติธรรมผ่านการนำเสนอข้อมูลที่แท้จริง ส่งเสริมภาพลักษณ์และความจงรักภักดีในสถาบันหลักของชาติ คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๓) นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการควบคุมทางสังคม ฯลฯ มาเป็นเครื่องมือส่งเสริมจริยธรรม

๔) เปิดโอกาสให้สื่อ ประชาชน ภาคประชาสังคมร่วมส่งเสริมจริยธรรมผ่านกลไกการตรวจสอบการทำงานภาครัฐ

๕) ใช้เทคโนโลยีสื่อสารอย่างชาญฉลาดควบคู่กับการผลักดันจริยธรรม เช่น เครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรม ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยี ออกแบบแอปพลิเคชันกลางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารภาครัฐ มาตรฐานทางจริยธรรม และกิจกรรมรณรงค์

๖) ใช้การสื่อสารและการรณรงค์สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรม

๗) ใช้แนวทางการเชิดชูบุคคลที่มีจริยธรรม และดึงผู้ที่ได้รับรางวัลมาร่วมส่งเสริมกิจกรรมจริยธรรมในระยะยาว เหมือนเช่นบทบาทของทูตประชาสัมพันธ์

๘) รณรงค์เปลี่ยนทัศนคติเรื่องการทำผิด จะไม่มีการคิดแบ่งแยกความผิดเล็กน้อย ความผิดรุนแรงอีกต่อไป มีแต่การกระทำผิดและการกระทำถูกเท่านั้น

กลยุทธ์การบริหารเชิงแก้ไข (W+O)

๑) สร้างมาตรฐานทางจริยธรรมให้มีความชัดเจน และมีมาตรฐานเดียวกัน

๒) ส่งเสริมบทบาทของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาประเด็นทางจริยธรรม เพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร

๓) กำหนดโครงสร้างของหน่วยงานด้านจริยธรรมภายในองค์กรและอัตรากำลังที่ชัดเจนเพื่อเพิ่มโอกาสในการเติบโตตามหน้าที่

๔) กำหนดนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมในระดับรัฐบาล โดยให้สำนักงาน ก.พ. ผลักดันให้ผู้บริหารหน่วยงานของรัฐสนใจการส่งเสริมจริยธรรม

๕) สื่อสารให้ชัดเจนว่าเรื่องจริยธรรมไม่ใช่เรื่องที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานด้านคุณธรรมจริยธรรมอื่น เพราะจริยธรรมควรทำแง่บวก ให้รางวัล ส่งเสริม ไม่ใช่การจ้องจับผิดลงโทษเพียงอย่างเดียว

๖) สร้างเครือข่ายหรือเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก

๗) สร้างการรับรู้มาตรฐานทางจริยธรรมกับบุคคลภายนอกหน่วยงานและประชาชนทั่วไป

๘) ปรับภาพลักษณ์หน่วยงาน ทั้งสำนักงาน ก.พ. และหน่วยงานอื่นในเรื่องศักยภาพการทำงานและมาตรฐานทางจริยธรรม

๙) สร้างระบบควบคุมภายในองค์กรเพื่อป้องกันและประเมินความเสี่ยงการกระทำความผิด

๑๐) กำหนดกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรของหน่วยงานนั้น ๆ

๑๑) สร้างความเชื่อมั่นกับระบบคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูลผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมและสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน

๑๒) ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อตรวจจับการปฏิบัติที่ผิดจริยธรรม และสร้างระบบส่งเสริมจริยธรรม โดยคำนึงถึงเรื่องจริยธรรมดิจิทัล

กลยุทธ์การบริหารเชิงรับ (W+T)

๑) ให้สังคมระแวดระวังการขัดมาตรฐานทางจริยธรรมกับคุณค่าทางสังคม วิถีปฏิบัติ

๒) แก้ภาพลักษณ์การทำงานภาครัฐเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

๓) เสริมกลไกป้องกันการแทรกแซง ทำให้กฎหมายมีประสิทธิภาพ

๔) ยกระดับจริยธรรมข้าราชการฝ่ายการเมือง

๕) ออกแบบกลไกป้องกันการแทรกแซงการทำงานภาครัฐของฝ่ายการเมือง

๖) สร้างแนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีจริยธรรมเพื่อต่อสู่กับระบบอุปถัมภ์ภายในระบบการทำงานภาครัฐ

กลยุทธ์การบริหารเชิงป้องกัน (S+T)

๑) สร้างความเข้มแข็งให้กับมาตรฐานทางจริยธรรม ที่สามารถนำไปบังคับใช้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท รวมถึงข้าราชการการเมือง

๒) ส่งเสริมการบ่มเพาะทางสังคมเชิงวิชาชีพผ่านบทบาทของหน่วยงานการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อพัฒนาพฤติกรรมและทักษะทางจริยธรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรม

๓) เรียกร้องบทบาทของผู้นำในทุกระดับในการเข้ามามีส่วนร่วมในการยกระดับทางจริยธรรม

๔) ให้ความรู้และการอบรมระยะสั้นเพื่อปลูกฝังแนวคิดจริยธรรม และส่งเสริมแนวทางการทำงานที่ยึดคุณธรรม จริยธรรม ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา

๕) วางโครงสร้างหน่วยงานให้คำปรึกษา และจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาทางจริยธรรมภายในหน่วยงาน

๖) สร้างคลังสะสมผู้ให้คำปรึกษาทางจริยธรรม ใช้กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อสร้างจรรยาบรรณวิชาชีพ

๗) ส่งเสริมบทบาทของหน่วยงานประสาน หน่วยงานกลาง ให้มีความน่าเชื่อถือในทางจริยธรรม

๘) ส่งเสริมให้มีการนำแนวคิดจริยธรรมมาใช้ในการบริหารงานบุคคล

๙) นำมาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการ ไปใช้ในการปฏิบัติงานและมีความรับผิดชอบในการทำงาน

๑๐) ส่งเสริมจริยธรรมในการใช้ข้อมูลส่วนตัวของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับ เพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวของประชาชนควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับความมั่นคงของประเทศ

๑๑) ประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของรัฐให้กับประชาชน ภาคประชาสังคม เพื่อสร้างกลไกการตรวจสอบจากภายนอก

๑๒) ส่งเสริมบทบาทของคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ในการตรวจสอบประเด็นล่อแหลมทางจริยธรรม และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถยื่นเรื่องร้องเรียนการฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐกับคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ได้

๑๓) ผลักดันให้คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) มีการตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อสร้างความเป็นอิสระในการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูง

๑๔) ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการร่วมมือส่งเสริมจริยธรรมในองค์กร

๑๕) เสริมย้ำเรื่องบทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการทำงานเพื่อประชาชน และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

๒.๕.๓ ประเด็นท้าท้ายเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากการวิเคราะห์กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงแก้ไข กลยุทธ์เชิงรับ และกลยุทธ์เชิงป้องกัน ทำให้สามารถสรุปประเด็นท้าท้ายเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดังนี้

๑) ไม่มีข้อยกเว้น

สร้างและพัฒนากลไกต่าง ๆ ในการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภายในหน่วยงานของรัฐ (Conduct of code and law) ทั้งในระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมให้มีมาตรฐานเดียวกันในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท โดยไม่มีข้อยกเว้น การสร้างความเชื่อมั่นในมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสผู้กระทำผิด ส่งเสริมมาตรการการให้รางวัลเชิดชูผู้มีจริยธรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจไม่ให้มีการกระทำผิดตามมาตรฐานทางจริยธรรมเกิดขึ้น

๒) ไม่มีข้อกังขา

พัฒนาในระดับนโยบายส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐและการวางบทบาทในการให้คำปรึกษาทางจริยธรรม (Policy and mentoring) เพื่อสร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โดยเริ่มจากการที่รัฐบาลเป็นผู้นำทางจริยธรรม ออกคำสั่งให้หน่วยงานเตรียมความพร้อมและความร่วมมือในการร่วมบริหารงานภาครัฐอย่างมีจริยธรรม โดยไม่มีข้อกังขา หรือตั้งคำถามกับการดำเนินงานส่งเสริมจริยธรรม ตั้งแต่ในระดับขององค์กร หน่วยงาน ผู้บริหาร ไปจนถึงพนักงาน โดยรณรงค์ประชาสัมพันธ์เปลี่ยนทัศนคติเรื่องการทำผิดจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Changing a Mindset for Behavioral Change) ตามแนวคิดการบริหารจัดการพฤติกรรม จะไม่มีการคิดแบ่งแยก ความผิดเล็กน้อย และความผิดร้ายแรงอีกต่อไป รณรงค์ให้เกิดการยอมรับและความเข้าใจว่ามีแต่การกระทำผิดหรือถูกเท่านั้น กล่าวคือ รณรงค์เปลี่ยนแนวคิดระดับของการกระทำผิดให้มีแค่การกระทำถูกที่เป็นฝั่งขาว และการกระทำผิดที่เป็นฝั่งดำ จะไม่มีการยอมรับการทำผิดสีเทาอีกต่อไป

๓) ไม่สูญเปล่า

สร้างระบบการบริหารงานบุคคลที่คำนึงถึงหลักทางจริยธรรม (Ethical Human Resource Management) ตั้งแต่ในระดับการคัดเลือกบุคลากรภาครัฐ ผลักดันให้หน่วยงานนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการบริหารงานบุคคลควบคู่ไปกับเส้นทางการเติบโตทางอาชีพ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความประพฤติตามมาตรฐานทางจริยธรรมควรที่จะได้รับการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ให้ความพยายามนั้นสูญเปล่า เช่น การได้รับรางวัล การได้รับโอกาสในการปรับเลื่อนตำแหน่ง การได้รับโอกาสในการไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ พร้อมกับสร้างกลไกและเครือข่ายการร่วมตรวจสอบการกระทำผิดจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (People participation and social engagement) เปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนเข้ามาร่วมตรวจสอบและกดดันไม่ให้มีการกระทำผิดจริยธรรมในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดขึ้นและไม่ปล่อยให้มีที่ยืนสำหรับการกระทำผิดทางจริยธรรมปรากฏอยู่ในระบบการทำงานภาครัฐ ขณะเดียวกันร่วมส่งเสริมเชิดชูเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลต่าง ๆ ที่ผ่านการตรวจสอบและประเมินผลอย่างถ้วนถี่ว่าเป็นบุคคลที่มีจริยธรรม ผลักดันให้เกิดการสร้างเครือข่ายภายในองค์กรและนอกองค์กรเพื่อทำงานส่งเสริมจริยธรรมในระยะยาว แสดงให้เห็นว่าการทำงานส่งเสริมจริยธรรมในภาครัฐไม่ได้เป็นการทำงานแบบโดดเดี่ยวอีกต่อไป แต่เป็นการทำงานแบบรวมหมู่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคน ทุกฝ่าย และทุกหน่วยงานพร้อมที่จะร่วมมือผลักดันให้เกิดการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และสร้างภาพลักษณ์บุคลากรภาครัฐไทยที่เป็นคนดี มีความสามารถ และมีคุณธรรม เพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในระดับสากล

บทที่ ๓

ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐) เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรม กระบวนการรักษาจริยธรรม การส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ วิสัยทัศน์ (Vision)

เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trusted Public Officers)

๓.๒ พันธกิจ (Mission)

สร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเน้นย้ำภาพลักษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคนดี มีความสามารถ และมีคุณธรรม เพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนและความไว้วางใจในระดับนานาชาติ

๓.๓ เป้าหมาย (Goal)

ยกระดับตัวชี้วัดนานาชาติและตัวชี้วัดระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวชี้วัดด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของการดำเนินงานภาครัฐของประเทศไทย โดยใช้กลไกขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อยกระดับการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓.๔ วัตถุประสงค์ (Objective)

๓.๔.๑ เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรม กระบวนการรักษาจริยธรรม การส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐

๓.๔.๒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนระบบราชการและองค์กรภาครัฐให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๓.๕ ตัวชี้วัดตามเป้าหมาย (Key Performance Indicators)

โดยเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนี้

๓.๕.๑ ด้านธรรมาภิบาลองค์กร (Governance Index Rank) ของ Bertelsmann Foundation Transformation Index (BF-TI) ซึ่งเป็นการประเมินกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี และดูความเปลี่ยนแปลง ๓ ด้าน (ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านธรรมาภิบาลองค์กร) ของรัฐบาล มีคะแนนเพิ่มสูงขึ้น จากค่าคะแนน ๔.๐๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) เป็น ๖.๐๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๗๐ (ค.ศ. ๒๐๒๗)

๓.๕.๒ ระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน (The Global Competitiveness Index) ในด้านสภาพแวดล้อมหน่วยงาน ของ World Economic Forum (WEF) เป็นการสำรวจมุมมองของนักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสูงสุดในการทำธุรกิจ มีคะแนนเพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) (๕๔.๘)

๓.๕.๓ การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันในส่วนของประสิทธิภาพภาครัฐ (Government Efficiency) ของ IMD World Competitiveness Center เป็นการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันในส่วนของประสิทธิภาพภาครัฐ (Government Efficiency) มีอันดับสูงขึ้น จากปี พ.ศ. ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) (อันดับที่ ๒๓ จาก ๖๓ ประเทศ)

๓.๕.๔ ตัวชี้วัดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) โดยหน่วยงานของรัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ มีระดับคะแนนผลการประเมินไม่ต่ำกว่าเดิมหรือสูงขึ้นทุกปี

๓.๖ ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)

ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐) มีรายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมภายในหน่วยงานของรัฐ

การนำมาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) ประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติด้านจริยธรรมในองค์กรให้ชัดเจน ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญลำดับแรกในการขับเคลื่อนการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การจัดทำข้อกำหนดจริยธรรมซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันภายในหน่วยงานของรัฐ (Ethical Agreement) ที่สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของหน่วยงาน สภาพปัญหา และความเสี่ยงทางจริยธรรม เช่น การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม (Conflict of Interest: COI) ระบบอุปถัมภ์ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การอนุมัติอนุญาต การสร้าง

วัฒนธรรมองค์กร รวมถึงความโปร่งใสและเป็นธรรมในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันภายในหน่วยงานของรัฐ โดยประกาศให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงกรอบการทำหน้าที่อันเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้บริการแก่ประชาชนหรือขับเคลื่อนงานของรัฐในมิติต่าง ๆ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถทราบถึงความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรมต่อบทบาทการทำหน้าที่ของตน เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมหรือข้อกำหนดจริยธรรมที่กำหนด และสามารถใช้เป็นหลักเกณฑ์การตรวจสอบและลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่มีพฤติกรรมฝ่าฝืนจริยธรรมหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม และเป็นกลไกที่จะช่วยป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนจริยธรรม เนื่องจากมีกรอบแนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการกับประชาชนโดยเท่าเทียมไม่มีการเลือกปฏิบัติ กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ยึดถือผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ และในภาพรวมจะช่วยให้ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธาเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ จึงให้ความสำคัญกับการสร้างจริยธรรมให้เกิดขึ้นภายในหน่วยงานของรัฐ โดยเริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมให้มีมาตรฐานเดียวกันในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท โดย **“ไม่มีข้อยกเว้น”** ซึ่งเป็นการวางยุทธศาสตร์ให้หน่วยงานของรัฐมีการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานทั้งในระดับรัฐบาล ระดับส่วนราชการ ระดับท้องถิ่น และระดับองค์กร โดยกำหนดจุดเน้นให้มีการส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรมภายในหน่วยงานของรัฐให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เน้นการส่งเสริมเชิงบวกและความคิดริเริ่มให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในองค์กรมีการสร้างข้อตกลงร่วมกันเมื่อเกิดพฤติกรรมล่อแหลมต่อการฝ่าฝืนจริยธรรม และการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดจากการให้คุณค่าทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อให้ **“ไม่มีข้อกังขา"** หรือตั้งคำถามกับการดำเนินงาน โดยใช้จริยธรรมเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตนแทนการใช้ดุลยพินิจในกรณีที่ไม่มีกฎข้อบังคับอื่นใดสำหรับประกอบการพิจารณาเพื่อลดพฤติกรรมสีเทาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ เพื่อสร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ ตลอดจนสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจพฤติกรรมทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

วัตถุประสงค์

๑) สร้างมาตรฐานทางจริยธรรมให้ครอบคลุมหน่วยงานของรัฐ และเน้นสร้างการรับรู้และเข้าใจในมาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรม ทั้งในภาครัฐและภาคประชาชน

๒) ส่งเสริมการสร้างความตระหนักและการจัดทำข้อตกลงทางจริยธรรมของหน่วยงานภาครัฐร่วมกันจากการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในองค์กรตั้งแต่ระดับปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) รวมถึงประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

เป้าหมาย

๑) มุ่งสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๒) วางแนวทางการสร้างการรับรู้และความเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐในวงกว้างเพื่อป้องกันการประพฤติผิดและฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตัวชี้วัดตามเป้าหมาย

๑) มีประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒

๒) มีคู่มือ คำอธิบาย ในการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรม และมีแนวทางการสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรมที่ชัดเจน

๓) มีชุดข้อมูลความรู้เรื่องกฎหมายจริยธรรม ข้อประพฤติปฏิบัติทางจริยธรรม ที่เผยแพร่อยู่ในสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ

๔) มีการบูรณาการภารกิจระหว่างหน่วยงานด้านคุณธรรม จริยธรรม และการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. กระทรวงวัฒนธรรม ศูนย์คุณธรรม เพื่อความเป็นเอกภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนงานด้านมาตรฐานทางจริยธรรม

๕) เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ ทราบและเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรม และประมวลจริยธรรม

๖) มีกลไกการสร้างข้อตกลงร่วมกันในหน่วยงานเกี่ยวกับการรักษาและส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ

กลยุทธ์

๑) จัดทำประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในหน่วยงานและความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงอุดมการณ์ในการเป็นข้าราชการที่ดี ลักษณะงาน/สายอาชีพที่มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน หลักการสากล และบริบททางสังคม อาทิ สิทธิมนุษยชน การรักษาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒) จัดทำคู่มืออธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และกำหนดพฤติกรรมทางจริยธรรมเพื่อให้นำไปปฏิบัติตามได้อย่างชัดเจนตามมาตรฐานทางจริยธรรมหรือประมวลจริยธรรม

๓) จัดให้มีสื่อในการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประมวลจริยธรรม ข้อกำหนดจริยธรรม จรรยาบรรณขององค์กร ที่หลากหลายและสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล

๔) กำหนดมาตรการ หรือนโยบายในการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐเชิงบวกที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

๕) ส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐในทุกระดับสร้างการตระหนักรู้ในพฤติกรรมหรือประเด็นล่อแหลมต่าง ๆ รวมทั้งการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม ที่อาจนำมาซึ่งการเสื่อมเสียชื่อเสียง ขาดความเชื่อถือศรัทธา หรือพฤติกรรมในการฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเอง เพื่อให้มีการรวมกลุ่มหรือเสนอให้จัดทำข้อตกลงร่วมโดยความริเริ่มของหน่วยงานเองในการจัดทำกฎ กติกา หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะใช้เป็นการภายในหน่วยงานเพื่อรักษาและส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐของตนเอง

๖) ใช้ข้อตกลงร่วมกันในองค์กรเป็นเครื่องมือชี้ชัดในการระบุว่าสิ่งใดควรกระทำ (Dos) และสิ่งใดไม่ควรกระทำ (Don'ts) อันจะนำไปสู่การหาทางออกอย่างสร้างสรรค์ในกรณีที่เกิดแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดจากคุณค่าทางจริยธรรมที่แตกต่างกันในการปฏิบัติงานภายในองค์กร

๗) ให้หน่วยงานภาครัฐจัดให้มีกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความโปร่งใส ป้องกันการทุจริต โดยในโครงการขนาดกลางและขนาดใหญ่อาจให้มีหน่วยงานภาคเอกชน เช่น องค์กรกลางต่อต้านคอรัปชัน เข้ามามีส่วนร่วมใน การตรวจสอบ ควรมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และแนวทางการปฏิบัติตน (Dos & Don'ts) เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประพฤติปฏิบัติตนและปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาผลักดันนโยบายและระบบบริหารการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาผลักดันนโยบายและระบบบริหารการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ มุ่งเน้นพัฒนานโยบายส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม เตรียมความพร้อมและความร่วมมือในการร่วมบริหารงานภาครัฐอย่างมีจริยธรรม โดย **"ไม่มีข้อกังขา"** หรือตั้งคำถาม อันเป็นการพัฒนากลไกการส่งเสริมจริยธรรมทั้งที่มีอยู่เดิมและที่ตั้งขึ้นมาใหม่ให้สามารถขับเคลื่อนทำงานได้อย่างสอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

๑) พัฒนา ปรับปรุงกลไกการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐตั้งแต่การขับเคลื่อนคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) องค์กรกลางบริหารงานบุคคล และกลไกขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมในระดับองค์กร ให้เชื่อมโยงสอดประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) พัฒนากลไกด้านจริยธรรมทั้งที่มีอยู่เดิมและที่ตั้งขึ้นใหม่ให้สามารถมีบทบาทและทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนผลักดันนโยบายด้านการส่งเสริมจริยธรรมให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

๓) เชื่อมโยงการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ โดยบูรณาการกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มกำลังคนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

เป้าหมาย

๑) กำหนดนโยบายและแนวทางขับเคลื่อนการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐเพื่อให้หน่วยงานของรัฐนำไปปฏิบัติ และมีกรอบแนวทางในการกำกับ ติดตามและประเมินผลสำเร็จของการดำเนินงานทุกระยะอย่างชัดเจน

๒) ปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนจริยธรรมในระดับต่าง ๆ ให้สามารถทำงานได้ตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

๓) ส่งเสริมบทบาทของกลไกการขับเคลื่อนจริยธรรมในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติ คือ คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ระดับองค์กรกลางบริหารงานบุคคล และระดับหน่วยงานของรัฐ

๔) ส่งเสริมบทบาทของผู้นำองค์กรในการขับเคลื่อนจริยธรรมในองค์กร สร้างภาพลักษณ์และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีศักยภาพและมีจริยธรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

๕) สร้างความเชื่อมั่นในกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม พร้อมกับมาตรการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลผู้ที่ฝ่าฝืนจริยธรรม หรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม (Whistleblower Protection)

๖) ส่งเสริมและเสริมสร้างภาวะผู้นำทางจริยธรรม และเชิดชูเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรม รวมถึงจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในระยะยาว

๗) วางระบบรองรับการร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐของประชาชนที่หลากหลายและปลอดภัย

๘) เชื่อมโยงและประสานการทำงานกับโรงเรียน สถาบันการศึกษา องค์กรทางศาสนา รวมถึงภาคธุรกิจเอกชน เพื่อรณรงค์ส่งเสริม สร้างองค์ความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้กับเด็ก เยาวชน นิสิต นักศึกษา

ตัวชี้วัดตามเป้าหมาย

๑) หน่วยงานของรัฐมีมาตรการและนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ บทบาทภารกิจ สภาพปัญหาด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมองค์กรของหน่วยงาน

๒) มีการบูรณาการองค์ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อพัฒนาและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน

๓) มีการนำเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรม การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการทรงงาน บรรจุในหลักสูตรต่าง ๆ ที่จะใช้ในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับ

๔) เด็ก เยาวชน นิสิต นักศึกษา ได้รับการส่งเสริม พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านจริยธรรม โดยดำเนินการร่วมกับสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา รวมถึงองค์กรทางศาสนา

๕) มีการกำหนดส่วนงานและผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาจริยธรรมประจำหน่วยงาน ที่สามารถทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖) มีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และรับเรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรมที่สามารถรายงานข้อหารือเกี่ยวกับปัญหาข้อสงสัยหรือข้อกังวลทางจริยธรรม

๗) คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) มีการจัดทำรายงานประจำปีและข้อเสนอแนะด้านจริยธรรมจรรยาบรรณที่เป็นรูปธรรมเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเป็นประจำทุกปี

๘) มีข้อตกลงร่วม (Integrity Pact) ในการร่วมส่งเสริมและปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นำองค์กรในทุกหน่วยงาน

๙) มีกฎหมายหรือมาตรการและกลไกในการให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลการฝ่าฝืนจริยธรรมหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม (Whistleblower Protection)

๑๐) มีช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนที่หลากหลายและปลอดภัย

๑๑) ผลการดำเนินการรับเรื่องร้องเรียนในแต่ละกรณีทั้งกรณีที่มีการดำเนินการลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม หรือมีคำวินิจฉัยหรือแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนจริยธรรมในกรณีพบพฤติกรรมล่อแหลมต่อการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม

กลยุทธ์

๑) องค์กรกลางบริหารงานบุคคล และองค์กรที่มีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรมกำหนดมาตรการและนโยบายในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ และหน่วยงานของรัฐมีการกำหนดมาตรการและนโยบายการดำเนินการที่ชัดเจนในระดับองค์กร

๒) ให้มีหน่วยงาน ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาจริยธรรมประจำหน่วยงาน

๓) วางระบบการรายงาน การกำกับติดตามและประเมินผล มีการติดตามความก้าวหน้าของการส่งเสริมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นประจำทุกปี โดยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลที่ทันสมัยหรือมีการใช้ระบบฐานข้อมูลอัจฉริยะ (Big Data) ในการรวบรวมและแสดงผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการบูรณาการแบบรายงานด้านคุณธรรม จริยธรรม และการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อลดความซ้ำซ้อน

๔) ให้มีหน่วยงานที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และรับเรื่องร้องเรียน หรือคณะกรรมการจริยธรรมในองค์กร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ หรือให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับปัญหาด้านจริยธรรมหรือพฤติกรรมล่อแหลมต่อการฝ่าฝืนจริยธรรม และเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีช่องทางในการหารือทางจริยธรรมได้โดยง่าย

๕) ให้มีการใช้กลไกทางจริยธรรมในการจัดการความขัดแย้งในที่ทำงานภายในองค์กร โดยเปิดโอกาสให้มีการตั้งคำถามกรณีมีปัญหาหรือข้อโต้แย้งในเรื่องประเด็นทางจริยธรรมว่าสิ่งใดควรกระทำ (Dos) และสิ่งใดไม่ควรกระทำ (Don'ts) หากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความขัดแย้งในเชิงคุณค่าที่ยึดถือ (Conflict of Value) จากพื้นฐานความเชื่อที่ต่างกัน ให้หน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และรับเรื่องร้องเรียน หรือคณะกรรมการจริยธรรมขององค์กรทำหน้าที่วินิจฉัยและหาทางออกอย่างมีส่วนร่วม

๖) ขับเคลื่อนการดำเนินงานของคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยให้มีบทบาทเชิงรุก (Proactive) ทั้งในภารกิจการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี กำหนดแนวทางหรือมาตรการในการขับเคลื่อนจริยธรรม การกำหนดเกณฑ์ในการกำกับดูแล และติดตามประเมินผลการดำเนินการตามมาตรฐานทางจริยธรรม

๗) ให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อช่วยเหลืองานคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ในการขับเคลื่อนงานด้านมาตรฐานทางจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือวินิจฉัยปัญหาหรือข้อกังวลต่าง ๆ ด้านจริยธรรม หรือประเด็นล่อแหลมในการฝ่าฝืนจริยธรรม ทั้งนี้ อนุกรรมการอาจเป็นบุคคลภายนอกเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและเชื่อถือศรัทธาต่อประชาชน โดยให้มีการนำผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือการวินิจฉัยต่าง ๆ มาเผยแพร่ให้เป็นที่รับรู้สำหรับยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

๘) ผลักดันผู้บริหารภาครัฐ ผู้บริหารในองค์กรให้ยอมรับ ปฏิบัติ และร่วมเป็นผู้กระทำการสำคัญในการขับเคลื่อนจริยธรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรม ๗ ประการอย่างเคร่งครัด

๙) สื่อสารประชาสัมพันธ์เรื่องบทบาทของผู้นำภาครัฐ ผู้นำในองค์กรในการเป็นผู้กระทำการส่งเสริมจริยธรรม เพื่อสร้างการรับรู้การทำตามต้นแบบผู้นำ (Leadership model) เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนอื่น ๆ ปฏิบัติตาม

๑๐) กำหนดมาตรการและกลไกในการดำเนินการกับผู้ที่มีพฤติกรรมฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรม หรือประมวลจริยธรรม กำหนดมาตรการและกลไกในการให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลการฝ่าฝืนจริยธรรม หรือพฤติกรรมที่เป็นความเสี่ยงล่อแหลมให้เกิดการฝ่าฝืนจริยธรรมภายในองค์กร (Whistleblower Protection) โดยมีกระบวนการปกปิดและทำให้ผู้ร้องเรียนข้อกังวลทางจริยธรรมรู้สึกปลอดภัย ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงกรณีการกลั่นแกล้งร้องเรียนโดยไม่บริสุทธิ์ใจควบคู่ไปด้วย

๑๑) รณรงค์ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักมาตรฐานทางจริยธรรมในการยืดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ให้มีการเปิดเผยสิ่งทุจริต การฝ่าฝืนจริยธรรม การให้ข้อมูลเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกรังแกโดยไม่เป็นธรรมโดยไม่ปล่อยปละละเลย

๑๒) ใช้เทคนิคการสะกิดพฤติกรรม (Nudges) เพื่อออกแบบการตัดสินใจอันก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนมาสู่พฤติกรรมทางจริยธรรมที่พึงประสงค์

๑๓) กำหนดช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่หลากหลายทั้ง Online Offline โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีการกำหนดขั้นตอนการจัดการข้อร้องเรียนที่สั้น กระชับ สะดวก รวดเร็ว และชัดเจน ทำการเชื่อมโยงระบบการตรวจสอบและวินิจฉัยข้อร้องเรียนกับหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และรับเรื่องร้องเรียนหรือร้องทุกข์ (Call Center) โดยใช้กลไกทางจริยธรรมเป็นกลไกทางเลือกในการดำเนินการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติในเชิงป้องกันแทนการดำเนินการทางวินัยหรือดำเนินคดีในกรณีมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือผู้ร้องเกรงกลัวว่าจะเกิดอันตราย

๑๔) จัดให้มีกลไกการรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ หารือข้อปัญหาหรือข้อกังวลใจ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ของผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ทั้งการร้องเรียนผ่านหน่วยงานโดยตรง และผ่านองค์กรกลางบริหารงานบุคคล โดยมีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองและรักษาความลับต่อตัวผู้ร้องเรียน

๑๕) ให้มีหน่วยงานกลางให้คำแนะนำและตรวจสอบการทำงานการขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐเพื่อส่งเสริม รณรงค์ และรักษามาตรฐานทางจริยธรรม

๑๖) ในกรณีที่คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) รับทราบเหตุหรือปัญหาพฤติกรรมที่ล่อแหลมต่อการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรม อาจมีการดำเนินมาตรการเชิงรุกในการตรวจสอบข้อร้องเรียน และจัดทำข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำไปยังส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือจัดทำข้อเสนอแนะไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดเป็นนโยบายในภาพรวมของประเทศต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคล

การจัดทำประมวลจริยธรรมและการรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ มีหลักการคือ เพื่อให้ประมวลจริยธรรมที่องค์กรกลางบริหารงานบุคคลแต่ละประเภท รวมถึงองค์กรที่มีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรมดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีมาตรฐานเดียวกัน และมีสภาพบังคับทางกฎหมาย มีการกำหนดมาตรการและกลไกในการขับเคลื่อนงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อการเสริมสร้างและรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมาตรการที่สำคัญประการหนึ่งคือ การนำข้อมูลความประพฤติทางจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคลในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การสรรหาบุคคลเข้ารับราชการ การย้าย โอน หรือเลื่อนตำแหน่ง การพัฒนา และการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบ เครื่องมือต่าง ๆ ที่เอื้อให้มีการนำจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคล อาทิ การสอบวัดความรู้และตรวจสอบประวัติบุคคลตั้งแต่เข้าสมัครงาน มีหลักเกณฑ์และเครื่องมือประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ใช้ประกอบการแต่งตั้งบุคคล โดยเฉพาะการเข้าสู่ตำแหน่งระดับสูง ซึ่งการนำจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคลจะเป็นกลไกส่งเสริมให้คนดีมีจริยธรรมได้มีโอกาสก้าวหน้าและเป็นแรงจูงใจให้มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและมาตรฐานทางจริยธรรมที่กำหนด

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคลเป็นการสร้างระบบการบริหารงานบุคคลที่คำนึงถึงหลักทางจริยธรรม แบบ **“ไม่มีข้อกังขา"** โดยใช้จริยธรรมเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความประพฤติที่ดี มีการรักษา

จริยธรรมควรจะได้รับการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ **“ไม่ให้ความพยายามนั้นสูญเปล่า”** อันเป็นการพัฒนาระบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปสู่ระบบการบริหารงานบุคคลทั้งระบบเพื่อส่งเสริมให้คนดีมีคุณธรรมได้มีโอกาสเจริญเติบโตก้าวหน้าและเป็นตัวอย่างจูงใจให้ผู้ประพฤติดีตระหนักได้ว่าการทำดีสามารถได้รับผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม และพัฒนาระบบการประเมินแบบแนวราบที่ให้ความสำคัญกับการยอมรับจากผู้ร่วมงานแทนที่ระบบเดิมที่ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาเพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้เกิดความลำเอียงและการล่อแหลมทางจริยธรรมในทางที่เกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ได้ง่าย

วัตถุประสงค์

๑) พัฒนาเครื่องมือ กลไกการบริหารงานบุคคลให้มีการนำพฤติกรรมทางจริยธรรมมาส่งเสริมให้คนดี มีคุณธรรมและพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ได้มีโอกาสเจริญเติบโตก้าวหน้าในการทำงาน

๒) นำพฤติกรรมทางจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคลขั้นตอนต่าง ๆ

เป้าหมาย

๑) หน่วยงานของรัฐนำหลักเกณฑ์การนำพฤติกรรมทางจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคลให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๒) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานทางจริยธรรมได้รับโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ตามความเหมาะสม

๓) มีการประเมินหรือตรวจสอบพฤติกรรมทางจริยธรรม เพื่อประกอบการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อน พัฒนา ประเมินผลการปฏิบัติราชการ และการเลื่อนเงินเดือน

ตัวชี้วัดตามเป้าหมาย

๑) องค์กรกลางบริหารงานบุคคลและองค์กรที่มีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรมมีการจัดทำแนวทาง หลักเกณฑ์ และวิธีการนำพฤติกรรมทางจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคล

๒) มีเครื่องมือการประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรม ได้แก่ การประเมินจริยธรรมแนวราบ (ระหว่างผู้ร่วมงาน) การประเมินจริยธรรมแนวดิ่ง (การคัดเลือกโดยผู้บังคับบัญชา) และเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองและคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีศักยภาพและจริยธรรมในการทำงานทั้งก่อนการเข้าสู่ตำแหน่ง การประเมินด้านจริยธรรมก่อนการแต่งตั้ง และเครื่องมือการประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมเพื่อแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งระดับสูง รวมถึงแนวทางการตรวจสอบภูมิหลังเกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม หรือการนำต้นทุนทางสังคมในการทำความดี (Social Credit) มาใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคล

๓) หน่วยงานของรัฐมีการนำหลักเกณฑ์และเงื่อนไขด้านคุณธรรมและจริยธรรมเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน

๔) มีมาตรการและเครื่องมือในการตรวจสอบผลประโยชน์ทับซ้อนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และระบบการรายงานและบันทึกประวัติทั้งผลงานบุคคลในด้านจริยธรรม และการถูกลงโทษทางด้านจริยธรรม

กลยุทธ์

๑) กำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารงานบุคคล ที่มีการนำเงื่อนไขด้านจริยธรรมและคุณธรรมเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา ตั้งแต่การคัดเลือกบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติราชการ การพัฒนา การแต่งตั้ง การเลื่อน การย้าย บุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง

๒) ให้มีการนำประวัติและคุณสมบัติด้านจริยธรรมมาเป็นคุณลักษณะพิเศษในการพิจารณาเลื่อนขั้นหรือเลื่อนตำแหน่ง หรือนำประวัติการประพฤติมิชอบหรือฝ่าฝืนจริยธรรมมาเป็นข้อกำหนดไม่ให้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

๓) กำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์ และวิธีการ ในการตรวจสอบการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในตำแหน่งที่อาจมีความล่อแหลมต่อการฝ่าฝืนจริยธรรมทั้งก่อนการเข้าสู่ตำแหน่ง ระหว่างการดำรงตำแหน่ง และภายหลังพ้นจากตำแหน่ง โดยเฉพาะการแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงและในตำแหน่งสำคัญที่เอื้อให้ใช้อำนาจหรือดุลยพินิจให้คุณให้โทษหรือให้สิทธิประโยชน์พิเศษแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดก็ควรต้องผ่านการประเมินด้านจริยธรรมก่อนการแต่งตั้ง

๔) ส่งเสริมให้ใช้เครื่องมือรูปแบบต่าง ๆ ในการประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรม หรือการปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อลดปัญหาระบบอุปถัมภ์ และความเสี่ยงทางจริยธรรมในองค์กร

๕) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการสร้างความก้าวหน้าของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานทางจริยธรรม

๖) พัฒนาผู้นำทางจริยธรรมสำหรับผู้ที่จะก้าวสู่การเป็นผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ

๗) สร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วมและส่งเสริมเชิดชูผู้นำทางจริยธรรมที่ได้รับการยอมรับในองค์กรเพื่อลดการแก่งแย่งกันเจริญก้าวหน้าและระบบอุปถัมภ์

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การรวมพลังทุกภาคส่วนในการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรม

การส่งเสริมจริยธรรมตามหลักจริยธรรม จรรยาบรรณในการปกครองและการบริหารงานภาครัฐไม่ควรมองข้ามการเสริมสร้างขีดความสามารถทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกลไกการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อสนับสนุนจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยใช้เทคนิคใหม่เพื่อสร้างกระบวนการตัดสินใจเชิงจริยธรรม อันจะส่งเสริมการสร้าง “วัฒนธรรมจริยธรรม” ที่จะมาช่วยสนับสนุนความรับผิดชอบในวิชาชีพ วินัยและหลักนิติธรรมเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นตามความเหมาะสมกับสังคมไทย ไม่ปล่อยให้มีที่ยืนสำหรับการกระทำผิดทางจริยธรรมปรากฏอยู่ในระบบการทำงานภาครัฐ ร่วมมือผลักดันให้เกิดการปฏิวัติสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการสร้างกลไกและเครือข่ายการร่วมตรวจสอบ

การกระทำผิดจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (People participation and social engagement) เปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และสื่อมวลชนเข้ามาร่วมตรวจสอบและกดดันไม่ให้มีการกระทำผิดจริยธรรมเกิดขึ้นในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขณะเดียวกันก็ร่วมส่งเสริมเชิดชูเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการตรวจสอบและประเมินผลอย่างถ้วนถี่แล้วว่าเป็นบุคคลที่มีจริยธรรม ผลักดันให้เกิดการสร้างเครือข่ายภายในองค์กรและนอกองค์กรเพื่อทำงานส่งเสริมจริยธรรมในระยะยาว แสดงให้เห็นว่าการทำงานส่งเสริมจริยธรรมในภาครัฐไม่ได้เป็นการทำงานแบบโดดเดี่ยวอีกต่อไป แต่เป็นการประสานพลังความร่วมมือในการทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อร่วมมือผลักดันให้เกิดการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และสร้างภาพลักษณ์บุคลากรภาครัฐไทยที่เป็นคนดี มีความสามารถ และมีคุณธรรม เพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในระดับสากล

ยุทธศาสตร์การรวมพลังทุกภาคส่วนในการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมได้กำหนดกลไกและเครือข่ายร่วมตรวจสอบการกระทำผิด โดย **“ไม่มีข้อกังขา"** หรือตั้งคำถามกับการดำเนินงาน และใช้จริยธรรมเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตนแทนการใช้ดุลพินิจในกรณีที่ไม่มีกฎข้อบังคับ และ **“ไม่สูญเปล่า" โดยไม่ปล่อยให้มีที่ยืนสำหรับความผิด และร่วมมือผลักดันให้เกิดการปฏิวัติสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมในเจ้าหน้าที่ของรัฐ** โดยมีจุดเน้นในการสร้างการมีส่วนร่วมให้ภาคประชาชนร่วมติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ รวมถึงสนับสนุนส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนร่วมกันส่งเสริมในเชิงบวกกับเกี่ยวกับจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่สำคัญยังเป็นการส่งเสริมทั้งสองฝ่ายโดยรัฐสามารถสร้างแรงจูงใจให้ภาคประชาชนโดยการสร้างระบบจูงใจการทำความดีและมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

วัตถุประสงค์

๑) ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐและเฝ้าระวังเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีพฤติกรรมเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรม หรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม

๒) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนช่วยเหลือการสร้างเสริมจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓) เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔) สร้างระบบต้นทุนทางสังคมในการทำความดี (Social Credit) เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการทำความดีและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการช่วยสอดส่องการกระทำผิด

เป้าหมาย

๑) สร้างกลไกทางจริยธรรมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ

๒) ประชาชนได้รับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของรัฐ

๓) ประชาชนรู้สึกปลอดภัยและเชื่อมั่นเมื่ออยู่ในการดูแลของรัฐมากขึ้น และสามารถรับรู้เข้าใจความสำคัญของการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น

๔) ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรทางศาสนา และภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์การเชิดชูเกียรติเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น

๕) พัฒนาระบบต้นทุนทางสังคมในการทำความดี (Social Credit) เพื่อเป็นกลไกในการส่งเสริมจริยธรรมโดยให้สิทธิประโยชน์พิเศษแก่ผู้มีส่วนร่วมส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ

ตัวชี้วัดตามเป้าหมาย

๑) มีกลไกการสร้างการมีส่วนร่วมให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมมีบทบาทในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ

๒) ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรทางศาสนา และภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์การเชิดชูเกียรติเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น หรือกิจกรรมในการสร้างเสริมจริยธรรมร่วมกับหน่วยงานของรัฐ

๓) กิจกรรม/โครงการที่กลุ่มประชาสังคมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมจริยธรรม

๔) มีระบบต้นทุนทางสังคมในการทำความดี (Social Credit) โดยมีแนวทางการให้สิทธิประโยชน์พิเศษแก่ผู้มีส่วนร่วมส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ

กลยุทธ์

๑) รัฐสนับสนุนให้ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในการมีเสรีภาพในข้อมูล (Freedom of Information) โดยเป็นการส่งเสริมสิทธิของพลเมือง และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถร้องขอข้อมูลข่าวสาร ซึ่งรัฐบาล หน่วยงานของรัฐครอบครองอยู่ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

๒) รัฐเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ อันเป็นการส่งเสริมการบริหารงานที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วม

๓) ประชาชนได้รับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของรัฐ

๔) เปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรทางศาสนา และภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์การเชิดชูเกียรติเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น หรือกิจกรรมในการสร้างเสริมจริยธรรมร่วมกับหน่วยงานของรัฐ

๕) ร่วมเป็นเครือข่ายภาคราชการ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา หรือเป็นการจัดกิจกรรมร่วมในรูปแบบอื่น ทำกิจกรรมในรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility หรือ Creating Shared Value) เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรม

๖) ให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลเป็นผู้รวบรวมข้อมูลจำนวนการดำเนินกิจกรรมร่วมกับภาคเอกชน และรายละเอียดกิจกรรมที่มีการดำเนินร่วมที่ดีเด่นเป็นต้นแบบ

๗) จัดมุม หน่วยงาน หรือสายด่วน เพื่อรับแจ้งข้อมูลหรือตอบข้อสงสัยแก่ประชาชน จัดช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนหรือสอบถามเกี่ยวกับประเด็นข้อกังวลของประชาชน หรือการร้องเรียนเกี่ยวกับประเด็นล่อแหลมทางจริยธรรม

๘) สร้างความตระหนักให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทราบถึงการตรวจสอบจากภาคประชาชน โดยจัดประชุมชี้แจงประโยชน์ของการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดรับทราบ เพื่อกระตุ้นให้ระมัดระวังไม่ประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรม ซึ่งจะมีผลต่อการนำไปใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคล

๙) กรณีข้อร้องเรียนหรือข้อกังวลด้านจริยธรรมเป็นปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่าเข้าข่ายเป็นพฤติกรรมฝ่าฝืนจริยธรรมหรือไม่ ให้มีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และรับเรื่องร้องเรียนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับมอบภารกิจด้านการส่งเสริมจริยธรรมรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อวินิจฉัยและกำหนดกฎ กติกา แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนให้ยึดถือปฏิบัติต่อไป

๑๐) ส่งเสริมประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับทางราชการหรือช่วยเหลือสังคมให้ได้สิทธิประโยชน์พิเศษภายใต้ระบบต้นทุนทางสังคมในการทำความดี (Social Credit) โดยสามารถจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเสริมสร้างทัศนคติเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมและการกระทำผิด

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายในการพัฒนาการใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม และการส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ภาครัฐจึงควรมีการสื่อสารและการรณรงค์ด้วยแนวทางใหม่ ใช้เทคโนโลยีสื่อสารอย่างชาญฉลาดควบคู่กับการผลักดันจริยธรรม ใช้การสื่อสารและการรณรงค์สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรม

ในการขับเคลื่อนจริยธรรมภาครัฐในระยะต่อไปจะต้องรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เปลี่ยนทัศนคติเรื่องการทำผิดจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีเพียงการกระทำที่ผิดหรือถูกเท่านั้น โดย **"ไม่มีข้อกังขา"** หรือตั้งคำถามกับการดำเนินงาน และ **"ไม่สูญเปล่า" โดยไม่ยอมรับการกระทำผิดสีเทาอีกต่อไป** และเน้นการสื่อสารและรณรงค์ด้วยแนวทางและเครื่องมือสื่อสารในรูปแบบใหม่ให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ช่วยกดดันพฤติกรรมสีเทาให้ค่อย ๆ หายไป และค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงทัศคติของประชาชนให้ไม่ยอมรับพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันและการแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบในทุกรูปแบบ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบสังคมให้เป็นสังคมคุณธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

๑) สร้างความรู้ ความเข้าใจด้านมาตรฐานทางจริยธรรมให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน

๒) เปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐจากที่สามารถยอมรับการกระทำผิดได้ให้ไม่ยอมรับการกระทำผิดอีกต่อไป

เป้าหมาย

๑) พัฒนาเครื่องมือประเมินผลสัมฤทธิ์ของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และเผยแพร่ผลการประเมินให้เกิดการแข่งขันและตื่นตัวในการจัดอันดับด้านคุณธรรมจริยธรรมของหน่วยงานภาครัฐ

๒) พัฒนากลไกการแลกเปลี่ยนมุมมอง แนวคิด และประสบการณ์ รวมถึงองค์ความรู้ เครื่องมือเพื่อการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมและรณรงค์ส่งเสริมจิตสำนึกและเสริมสร้างเครือข่ายคุณธรรม จริยธรรมผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

๓) เสริมสร้าง ยกย่อง เชิดชูผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม อาทิ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔) สร้างการยอมรับและความเคารพซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน

ตัวชี้วัดตามเป้าหมาย

๑) จำนวนโครงการรณรงค์เสริมสร้างความตระหนักรู้ต่อความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

๒) มีการสร้างเครื่องมือประเมินผลสัมฤทธิ์ของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และเผยแพร่ผลการประเมิน

๓) จำนวนกิจกรรม/โครงการรณรงค์ที่สื่อสารกับประชาชน เพื่อขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐ

๔) จำนวนเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรม ระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

๕) มีการมอบรางวัลเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมในทุกองค์กร อาทิ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติตน

๖) ผลการสำรวจทัศนคติของประชาชนรับรู้และเข้าใจจริยธรรมภาครัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

กลยุทธ์

๑) ใช้เทคนิควิธีการ แนวคิดใหม่ ๆ ในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อดึงดูดความสนใจประเด็นเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม และให้เข้าถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนซึ่งยังขาดความสนใจให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒) กระตุ้นให้สังคมหันมาสนใจประเด็นเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือประเด็นสีเทาทางจริยธรรม เพื่อกดดันให้พฤติกรรมสีเทาหายไป

๓) ใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ในการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านจริยธรรมเนื่องจากเป็นสื่อที่ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจมากที่สุด

๔) จัดทำโครงการรณรงค์ส่งเสริมที่แปลกใหม่ โดยใช้สื่อ Social Media หรือสื่อสมัยใหม่ในรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละช่วงอายุ และสามารถสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าใหม่ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เข้าถึงง่าย เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ต่อความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

๕) ใช้บุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคม และได้รับการเชิดชูด้านจริยธรรม ในการดึงดูดความสนใจจากสังคมในด้านจริยธรรม

๖) จัดทำเครื่องมือประเมินผลสัมฤทธิ์ของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และเผยแพร่ผลการประเมิน

๗) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรม ระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

๘) เน้นย้ำความสำคัญของการถวายสัตย์ปฏิญาณเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของข้าราชการและเจ้าหน้าของรัฐในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๙) ใช้แนวคิดเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประชาชน ในการกระตุ้นเตือนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักถึงความสำคัญของการประพฤติตนตามจริยธรรมและมีจิตสาธารณะ สื่อสารให้ประชาชนเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม อาทิ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานมาใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๑๐) สำรวจทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกปีเพื่อสำรวจความเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติที่ประชาชนมีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓.๗ ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Challenge)

- **ไม่มีข้อยกเว้น**

สร้างและพัฒนากลไกต่าง ๆ ในการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภายในหน่วยงานของรัฐ (Conduct of code and law) ทั้งในระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมให้มีมาตรฐานเดียวกันในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท โดยไม่มีข้อยกเว้น การสร้างความเชื่อมั่นในมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสผู้กระทำผิด ส่งเสริมมาตรการการให้รางวัลเชิดชูผู้มีจริยธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจไม่ให้มีการกระทำผิดตามมาตรฐานทางจริยธรรมเกิดขึ้น

- **ไม่มีข้อกังขา**

พัฒนาในระดับนโยบายส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐและการวางบทบาทในการให้คำปรึกษาทางจริยธรรม (Policy and mentoring) เพื่อสร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โดยเริ่มจากการที่รัฐบาลเป็นผู้นำทางจริยธรรม ออกคำสั่งให้หน่วยงานเตรียมความพร้อมและความร่วมมือในการร่วมบริหารงานภาครัฐอย่างมีจริยธรรม โดยไม่มีข้อกังขา หรือตั้งคำถามกับการดำเนินงานส่งเสริมจริยธรรม ตั้งแต่ในระดับขององค์กร หน่วยงาน ผู้บริหาร ไปจนถึงพนักงาน โดยรณรงค์ประชาสัมพันธ์เปลี่ยนทัศนคติเรื่องการทำผิดจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Changing a Mindset for Behavioral Change) ตามแนวคิดการบริหารจัดการพฤติกรรม จะไม่มีการคิดแบ่งแยก ความผิดเล็กน้อย และความผิดร้ายแรงอีกต่อไป รณรงค์ให้เกิดการยอมรับและความเข้าใจว่ามีแต่การกระทำ ผิดหรือถูกเท่านั้น กล่าวคือ รณรงค์เปลี่ยนแนวคิดระดับของการกระทำผิดให้มีแค่การกระทำถูกที่เป็นฝั่งขาว และการกระทำผิดที่เป็นฝั่งดำ จะไม่มีการยอมรับการทำผิดสีเทาอีกต่อไป

- **ไม่สูญเปล่า**

สร้างระบบการบริหารงานบุคคลที่คำนึงถึงหลักทางจริยธรรม (Ethical Human Resource Management) ตั้งแต่ในระดับการคัดเลือกบุคลากรภาครัฐ ผลักดันให้ในหน่วยงานนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการบริหารงานบุคคลควบคู่ไปกับเส้นทางการเติบโตทางอาชีพ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความประพฤติตามมาตรฐานทางจริยธรรมควรที่จะได้รับการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ให้ความพยายามนั้นสูญเปล่า เช่น การได้รับรางวัล การได้รับโอกาสในการปรับเลื่อนตำแหน่ง การได้รับโอกาสในการไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ พร้อมกับสร้างกลไกและเครือข่ายการร่วมตรวจสอบการกระทำผิดจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (People participation and social engagement) เปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนเข้ามาร่วมตรวจสอบและกดดันไม่ให้มีการกระทำผิดจริยธรรมในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดขึ้นและไม่ปล่อยให้มีที่ยืนสำหรับการกระทำผิดทางจริยธรรมปรากฏอยู่ในระบบการทำงานภาครัฐ ขณะเดียวกันร่วมส่งเสริมเชิดชู เจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลต่าง ๆ ที่ผ่านการตรวจสอบและประเมินผลอย่างถ้วนถี่ว่าเป็นบุคคลที่มีจริยธรรม ผลักดันให้เกิดการสร้างเครือข่ายภายในองค์กรและนอกองค์กรเพื่อทำงานส่งเสริมจริยธรรมในระยะยาว แสดงให้เห็นว่าการทำงานส่งเสริมจริยธรรมในภาครัฐไม่ได้เป็นการทำงานแบบโดดเดี่ยวอีกต่อไป แต่เป็นการทำงาน แบบรวมหมู่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคน ทุกฝ่าย และทุกหน่วยงานพร้อมที่จะร่วมมือผลักดันให้เกิดการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และสร้างภาพลักษณ์บุคลากรภาครัฐไทยที่เป็นคนดี มีความสามารถ และมีคุณธรรม เพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในระดับสากล

แผนภาพความเชื่อมโยงประเด็นความท้าทายเชิงกลยุทธ์
และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ
(Mapping Strategic Challenges and Ethical Promotion Strategies)

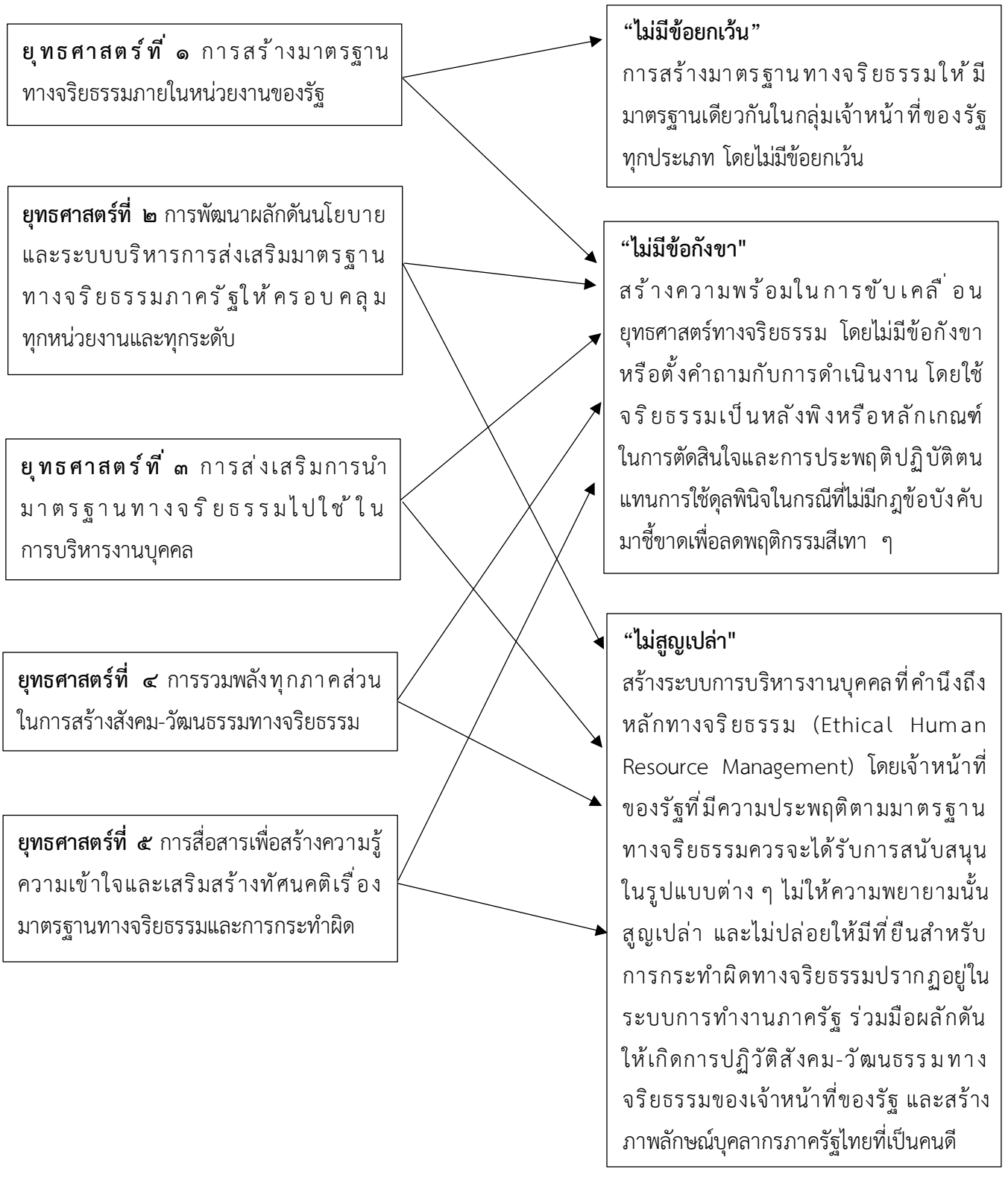

๓.๘ แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถดำเนินการได้ทันทีและสร้างผลกระทบสูง (Quick Win) มีดังนี้

- Quick Win ยุทธศาสตร์ที่ ๑

- ให้แต่ละหน่วยงานจัดทำคู่มือ Dos & Don'ts เพื่อลดความสับสนเกี่ยวกับพฤติกรรรมสีเทาและเป็นแนวทางง่าย ๆ ในการประพฤติตนทางจริยธรรม

- จัดให้มีการบันทึกพฤติกรรมสีขาว (พฤติกรรมทางจริยธรรมที่พึงประสงค์) ในระบบที่เหมาะสมและสามารถติดตามพัฒนาการในระดับบุคคลได้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมส่วนบุคคล ทั้งนี้ การบันทึกนี้ควรแปลงเป็นคะแนนซึ่งมีผลต่อความก้าวหน้าในอนาคต เช่น การพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง หรือขึ้นเงินเดือน เป็นต้น

- Quick Win ยุทธศาสตร์ที่ ๒

- จัดทีมให้คำปรึกษาในแต่ละหน่วยงานที่สามารถตอบคำถามทางจริยธรรม โดยเฉพาะประเด็นที่คลุมเครือ ได้อย่างรวดเร็วเพื่อให้การดำเนินงานทำได้ต่อเนื่อง ถูกต้อง และรวดเร็ว

- พัฒนาช่องทางสื่อสารโดยตรงถึงคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ให้สามารถฝากเรื่องและตอบปัญหาเร่งด่วนแก่หน่วยงานต่าง ๆ ได้

- มีเวทีประกวดแนวคิด/วิธีแก้ปัญหาทางจริยธรรม โดยมีคณะกรรมการตัดสินและให้รางวัล โดยอาจให้ผู้ชนะเป็นแกนนำในการสร้างทีมที่ปรึกษาทางจริยธรรมและรณรงค์ผลักดันประเด็นที่ต้องการแก้ไข

- Quick Win ยุทธศาสตร์ที่ ๓

- จัดทำแบบทดสอบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมสำหรับผู้เข้ารับการคัดเลือกเข้าสู่ระบบราชการ เพื่อให้ทราบความสำคัญของการส่งเสริมจริยธรรมตั้งแต่แรกเข้าทำงาน

- จัดทำเครื่องมือการประเมินพฤติกรรมการทำงานภายใต้กรอบจริยธรรมเพื่อวัดประสิทธิผลที่เกิดขึ้นและหาวิธีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การประเมินควรมีทั้งในระดับแนวดิ่งและแนวราบควบคู่กัน

- จัดประชุมระดมความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ปัญหาในประเด็นท้าทายทางจริยธรรมใหม่ ๆ อาทิ จริยธรรมและความเป็นส่วนตัวบนโลกดิจิทัล (Digital Ethics and Privacy) เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน และใช้เป็นมาตรฐานกลางแก่ผู้ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนำไปแก้ปัญหาภายในองค์กร

- พัฒนาเครื่องมือการประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับตั้งแต่แรกเข้าจนถึงประเภทบริหาร ตามพฤติกรรมทางจริยธรรมที่คาดหวัง

- ให้ผลการประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมสามารถมีผลย้อนกลับ (Feedback) แก่ตนเอง และผู้บังคับบัญชา และควรมีความเกี่ยวข้องกับผลการประเมินการปฏิบัติราชการ และความก้าวหน้า

ในราชการ โดยเฉพาะในตำแหน่งและสายงานที่มีความจำเป็นและสำคัญ เช่น ตำแหน่งระดับหัวหน้างาน อำนวยการ บริหาร ฯลฯ

- พัฒนาเครื่องมือที่ส่วนราชการมีอยู่แล้ว เช่น หลักสูตรฝึกอบรมต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตั้งแต่ระดับต้น - สูง โดยสอดแทรกสาระต่าง ๆ ด้านจริยธรรม การวัดพฤติกรรม และการประเมินผลหลังการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ

- ส่งเสริมวินัยเชิงบวก ทั้งมาตรการเสริมสร้างวินัยที่มุ่งเน้นการดูแลความประพฤติของกลุ่มคนโดยวิธีจูงใจให้ทุกคนปฏิบัติตามวินัยโดยสมัครใจ เช่น บัญญัติกฎหมายในทางส่งเสริมความประพฤติ จัดทำคู่มือรักษาวินัย ให้คำแนะนำปรึกษาทางปฏิบัติในการรักษาวินัย ติดตามผลการดำเนินการทางวินัยของส่วนราชการ บำรุงขวัญและกำลังใจ วิเคราะห์ปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดวินัย เป็นต้น และมาตรการส่งเสริมการดำเนินการทางวินัยที่เสริมสร้างระบบวินัยโดยเฉพาะการสั่งลงโทษให้มีผลในทางแก้ไขเยียวยาเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำผิดวินัย เช่น สั่งย้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ไปดำรงตำแหน่งอื่นในระดับเดียวกัน สั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไปเข้าอบรมตามหลักสูตรที่เหมาะสม เป็นต้น

- <u>Quick Win ยุทธศาสตร์ที่ ๔</u>

- ร่วมเป็นเครือข่ายภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ทำกิจกรรมในรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR หรือ Creating Shared Value: CSV) เป็นระยะและมีความต่อเนื่องเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรม

- จัดกิจกรรมบริการสังคมตามบทบาทของแต่ละหน่วยงานเพื่อถือโอกาสรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและนำมาเป็นแนวทางปรับปรุงการส่งเสริมจริยธรรม

- <u>Quick Win ยุทธศาสตร์ที่ ๕</u>

- กระตุ้นให้สังคมหันมาสนใจประเด็นเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือประเด็นสีเทาทางจริยธรรม โดยการสร้างเนื้อหาที่ดึงดูดความสนใจ

- เลือกประเด็นปัญหาเล็ก ๆ ทางจริยธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนมาทำแคมเปญรณรงค์ในแต่ละช่วงเวลา เพื่อสร้างทัศนคติใหม่แก่สังคมและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ อาจใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ร่วมกับสื่อกระแสหลัก

- จัดกิจกรรมพิเศษ (Special Events) ที่เข้าถึงง่ายแต่มีประเด็นและกลุ่มเป้าหมายชัดเจน เพื่อสอดแทรกค่านิยมทางจริยธรรมแก่สังคม

- เน้นย้ำความภูมิใจและความทรงเกียรติของการถวายสัตย์ปฏิญาณต่อสถาบันหลักของชาติเป็นพื้นฐานคอยกำกับไม่ให้ฝ่าฝืนพฤติกรรมทางจริยธรรม

- ใช้แนวคิดเจ้าหน้าที่ของรัฐของประชาชน คอยกระตุ้นเตือนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักถึงความสำคัญของการประพฤติตนตามจริยธรรมและมีจิตสาธารณะเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนแก่ประชาชน

๓.๙ แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

- กลไกการบริหารจัดการแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามยุทธศาสตร์

<u>- กลไกในระดับส่วนกลาง</u>

๑. ปรับปรุงกลไกขับเคลื่อนจริยธรรมเดิมให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ตามกฎหมาย โดยกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาจริยธรรมประจำหน่วยงานของรัฐ ซึ่งอาจเป็นการจัดตั้งหน่วยงานและมอบหมายผู้รับผิดชอบด้านงานส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจนในหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน นอกจากนี้ ควรมีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และรับเรื่องร้องเรียน กรณีมีข้อหารือเกี่ยวกับข้อสงสัยหรือข้อกังวลเกี่ยวกับจริยธรรม พฤติกรรมล่อแหลมต่อการฝ่าฝืนจริยธรรม หรือปัญหาข้อขัดแย้งในเชิงคุณค่าด้านจริยธรรมภายในหน่วยงาน เพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันหรือแนวทางปฏิบัติทางด้านจริยธรรมให้ชัดเจน รวมถึงกำหนดมาตรการและกลไกในการให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลการฝ่าฝืนจริยธรรม เช่น การแจ้งข้อร้องเรียนทางอินเตอร์เน็ตแบบไม่เปิดเผยตัวผู้ร้อง เป็นต้น ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงกรณีการกลั่นแกล้งร้องเรียนโดยไม่บริสุทธิ์ใจควบคู่ไปด้วย

๒. กำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารงานบุคคล ที่มีการนำเงื่อนไขด้านจริยธรรมและคุณธรรมเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา ตั้งแต่การคัดเลือกบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติราชการ การแต่งตั้ง การเลื่อน การย้าย บุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง โดยรูปแบบในการขับเคลื่อนคือ ให้มีการจัดทำคะแนนด้านจริยธรรม เพื่อใช้เป็นคะแนนประกอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการของบุคคลากรภาครัฐรายบุคคล รวมถึงให้มีการวัดผลทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ และผู้บริหารด้วยแบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมหรือแบบประเมินบุคลิกภาพ (Personality Inventory) ก่อนเข้ารับตำแหน่งในทุกตำแหน่ง ในกรณีที่ไม่ผ่านการทดสอบให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือคณะกรรมการผู้มีอำนาจวินิจฉัย พิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทางด้านจริยธรรมที่จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือไม่

๓. เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรม มีกลไกหรือระบบที่รองรับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การฝ่าฝืนจริยธรรม การทุจริตประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ อันเป็นการส่งเสริมการบริหารงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส และสร้างการมีส่วนร่วม โดยรูปแบบการดำเนินงาน อาจกำหนดให้มีตัวแทนภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมจริยธรรม หรือหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และรับเรื่องร้องเรียน กรณีมีข้อหารือเกี่ยวกับปัญหาข้อสงสัยหรือข้อกังวลในจริยธรรม เช่นเดียวกันกับแนวคิดของการใช้ระบบคณะลูกขุนในการพิจารณาคดี

๔. จัดกิจกรรมการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และการรณรงค์ด้วยรูปแบบ และแนวทางใหม่ ๆ โดยอาจดำเนินการในลักษณะเดียวกับการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ประสบความสำเร็จ เช่น แคมเปญ “ให้เหล้า = แช่ง” โดยให้มีการจัดทำโครงการรณรงค์ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานทางจริยธรรม เช่น “เทา ๆ = โกง” หรือ “ตามน้ำ = เลว” เป็นต้น โดยให้สำนักงาน ก.พ. ร่วมกับองค์กรที่มีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรม จัดกิจกรรมการรณรงค์ส่งเสริมจริยธรรมในภาพรวม

๕. ต้องมีการรายงานผลการปฏิบัติการด้านจริยธรรมของหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบประจำปีในทุกปี โดยสำนักงาน ก.พ. ทำหน้าที่รวบรวมเป็นรายงานประจำปีของคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) เพื่อรายงานแก่คณะรัฐมนตรีและจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนานโยบายด้านมาตรฐานทางจริยธรรม รวมถึงเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบ

๖. ให้มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานกลาง อาทิ ศูนย์คุณธรรม กรมการศาสนา สำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และป้องกันการทุจริต เพื่อให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

<u>- กลไกในส่วนภูมิภาค</u>

๑. ให้จังหวัดโดยสำนักงานจังหวัด และส่วนราชการในส่วนภูมิภาคส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม และประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และร่วมกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม และประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกับส่วนราชการส่วนกลางที่เป็นต้นสังกัด และกลไกในส่วนท้องถิ่น

๒. ให้มีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และรับเรื่องร้องเรียนพฤติกรรมล่อแหลมต่อการฝ่าฝืนจริยธรรม หรือปัญหาข้อขัดแย้งในเชิงคุณค่าด้านจริยธรรมภายในจังหวัดเพื่อนำไปสู่การพิจารณากำหนดแนวทางหรือมาตรฐานการปฏิบัติโดยเน้นประเด็นการดำเนินการเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนไปที่ส่วนราชการแล้วดำเนินการไม่ได้ผลหรือเป็นปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างส่วนราชการเพื่อไม่ให้การทำงานซ้ำซ้อนกับกลไกการกำกับดูแลและส่งเสริมจริยธรรมของส่วนกลาง

๓. เชื่อมโยงระบบการตรวจสอบและวินิจฉัยข้อร้องเรียนกับศูนย์ดำรงธรรมระดับจังหวัด โดยใช้กลไกทางจริยธรรมเป็นกลไกทางเลือกในการดำเนินการพิจารณากำหนดมาตรฐานการปฏิบัติในเชิงป้องกันแทนการดำเนินการทางวินัยหรือการดำเนินคดีในกรณีที่มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือผู้ร้องเกรงกลัวว่าจะเกิดอันตราย รวมถึงให้ความร่วมมือในการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลการตรวจสอบกลั่นกรองกรณีการกลั่นแกล้งร้องเรียนโดยไม่บริสุทธิ์ใจอยู่เสมอ

๔. เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ โดยมีตัวแทนภาคประชาชนและภาคประชาสังคมได้รับการแต่งตั้งให้เป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมจริยธรรม

๕. สนับสนุนและเป็นกำลังสำคัญในการรณรงค์ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานทางจริยธรรม เผยแพร่หลักคิดในการยกระดับมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนมีมาตรฐานทางจริยธรรมที่สูงขึ้น เป็นที่พึ่งและเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

๖. ให้มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานหรือกลไกที่ขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และป้องกันการทุจริตในภูมิภาค อาทิ สำนักงาน ป.ป.ท. จังหวัด สำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัด คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด (ก.ธ.จ.) เพื่อให้การดำเนินงานมีความสอดคล้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

<u>- กลไกในส่วนท้องถิ่น</u>

๑. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดทำข้อกำหนดจริยธรรมของท้องถิ่นเพิ่มเติมจากประมวลจริยธรรม โดยพิจารณาให้สอดคล้อง เหมาะสมกับบทบาทภารกิจที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละองค์กร ลักษณะงานของเจ้าหน้าที่ในแต่ละสายงานที่แตกต่างกัน รวมถึงสภาพปัญหาหรือความเสี่ยงทางจริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง เพื่อให้การขับเคลื่อนประมวลจริยธรรมพนักงานส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จัดทำคู่มืออธิบายและกำหนดพฤติกรรม ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมกลาง ทั้งนี้ การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจพิจารณาถึงบริบท ความเชื่อ ค่านิยมอันมีความแตกต่างกันตามบริบทของท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะด้วยก็ได้

๒. ให้มีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และรับเรื่องร้องเรียนพฤติกรรมล่อแหลมต่อการฝ่าฝืนจริยธรรม หรือปัญหาข้อขัดแย้งในเชิงคุณค่าด้านจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การพิจารณากำหนดแนวทางหรือมาตรฐานการปฏิบัติ

๓. ต้องพัฒนากลไกในการกระตุ้นการรายงานพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมต่อหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และรับเรื่องร้องเรียนรวมถึงส่งเสริมจริยธรรมภายในจังหวัด รวมถึงให้ความร่วมมือในการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล และตรวจสอบกลั่นกรองกรณีการกลั่นแกล้งร้องเรียนโดยไม่บริสุทธิ์ใจอยู่เสมอ

๔. เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐโดยมีตัวแทนภาคประชาชนและภาคประชาสังคมได้รับการแต่งตั้งให้เป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมจริยธรรม

๕. สนับสนุน รณรงค์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานทางจริยธรรม และเผยแพร่หลักคิดในการยกระดับมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนมีมาตรฐานทางจริยธรรมที่สูงขึ้น เป็นที่พึ่งและเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

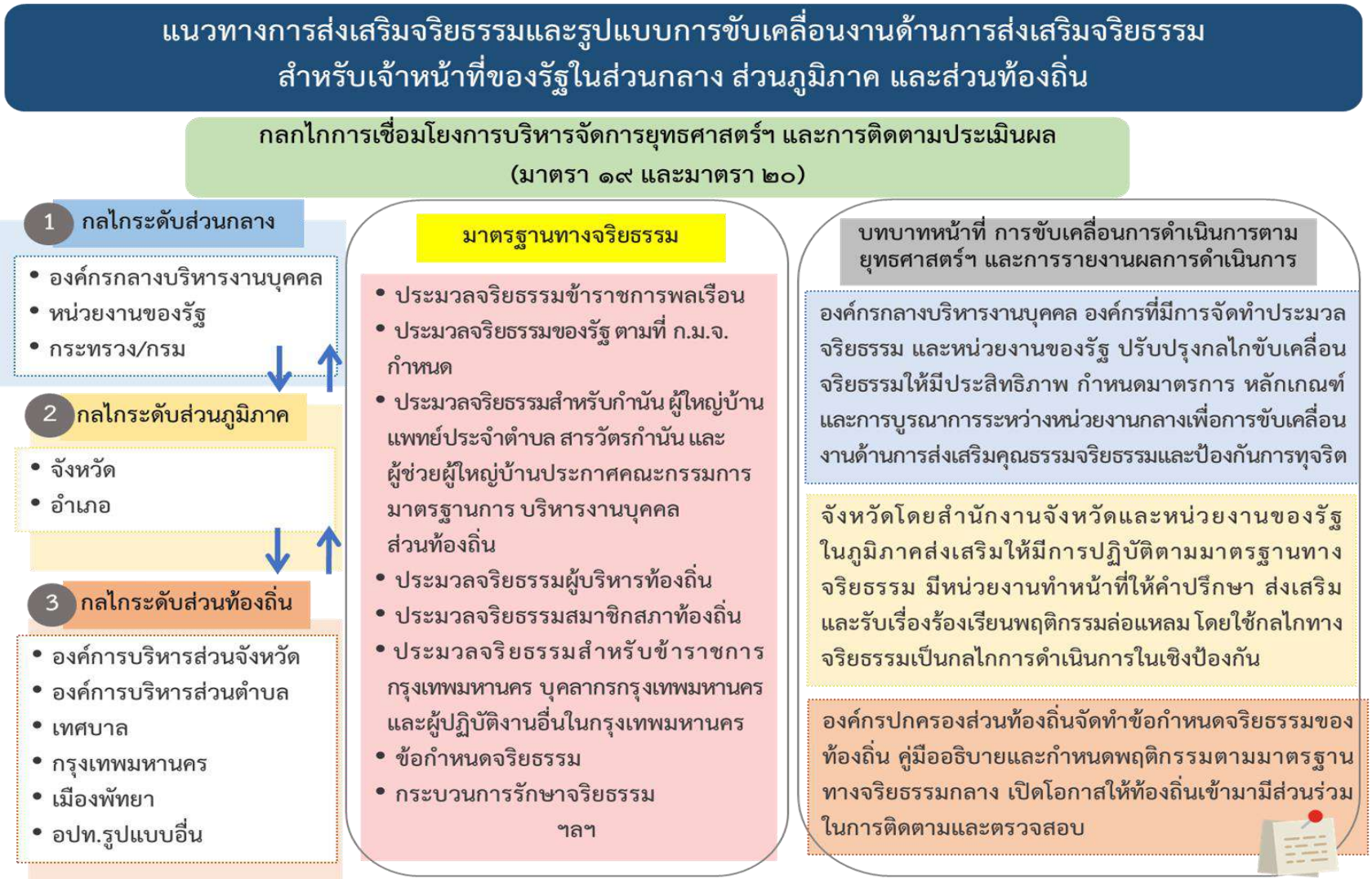

แผนภาพ : แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

- แผนที่นำทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Roadmap) ๖ ปี

ประเด็นการขับเคลื่อน ภารกิจ	ระยะเวลาการขับเคลื่อน					เป้าหมาย ตัวชี้วัด
	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕ และปีที่ ๖	
สร้างมาตรฐานทางจริยธรรมภายในหน่วยงานของรัฐ	หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานมีมาตรฐานทางจริยธรรมและคู่มือและสื่อการเรียนรู้	- ขับเคลื่อนการจัดทำข้อกำหนดพฤติกรรมพึงประสงค์/พึงละเว้น ขยายผลความสำเร็จ - เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ทราบและเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรม	- ตรวจสอบติดตามขยายผล - เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ทราบและเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรม	- ตรวจสอบติดตามขยายผล - เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ทราบและเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรม	- ตรวจสอบติดตามขยายผล - เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ ทราบและเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรม	- ประมวลจริยธรรม - คู่มือ - สื่อการเรียนรู้ - ข้อกำหนดจริยธรรม - กลไกการบูรณาการระหว่างหน่วยงานด้านคุณธรรมจริยธรรม การปราบปรามการทุจริต เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. กระทรวงวัฒนธรรม ศูนย์คุณธรรม - เจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ ๙๐ ทราบและเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรม
นโยบายและระบบการส่งเสริมจริยธรรม	หน่วยงานของรัฐมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบงานด้านจริยธรรม	ขับเคลื่อนนโยบาย ตรวจสอบติดตามประเมินผล	ขับเคลื่อนนโยบาย ตรวจสอบติดตามประเมินผล	ขับเคลื่อนนโยบาย ตรวจสอบติดตามประเมินผล	ขับเคลื่อนนโยบาย ตรวจสอบติดตามประเมินผล	- นโยบายและมาตรการ - มีกลไกขับเคลื่อนจริยธรรม - มีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และรับเรื่องร้องเรียน
	จัดทำแบบรายงานประจำปี	ตรวจสอบติดตาม เผยแพร่	ตรวจสอบติดตาม เผยแพร่	ตรวจสอบติดตาม เผยแพร่	ตรวจสอบติดตาม เผยแพร่	

ประเด็นการขับเคลื่อนภารกิจ	ระยะเวลาการขับเคลื่อน					เป้าหมายตัวชี้วัด
	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕ และปีที่ ๖	
	เสนอกฎหมาย Whistleblower Protection	มีกฎหมายหรือมาตรการกลางด้าน Whistleblower Protection	ติดตามผลการปฏิบัติ	ติดตามผลการปฏิบัติ	ติดตามผลการปฏิบัติ	- คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม - มีกฎหมายหรือมาตรการ
	เชื่อมโยงระบบ Call Center กับกลไกจริยธรรม	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล เผยแพร่กรณีที่สำเร็จ	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล เผยแพร่กรณีที่สำเร็จ	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล เผยแพร่กรณีที่สำเร็จ	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล เผยแพร่กรณีที่สำเร็จ	Whistleblower Protection - จำนวนหลักสูตรผู้นำจริยธรรม รวมทั้งการนำหลักสูตรด้านจริยธรรมบรรจุเข้าไปในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับ - ผู้นำองค์กรรับรู้และเข้าใจจริยธรรมและกลไกจริยธรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ - แบบรายงานประจำปี และการเชื่อมโยงกลไกจริยธรรมกับระบบการร้องทุกข์
	พัฒนาหลักสูตรผู้นำจริยธรรม	ผู้นำองค์กรรับรู้และเข้าใจจริยธรรมและกลไกจริยธรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐	ผู้นำองค์กรรับรู้และเข้าใจจริยธรรมและกลไกจริยธรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐	ผู้นำองค์กรรับรู้และเข้าใจจริยธรรมและกลไกจริยธรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐	ผู้นำองค์กรรับรู้และเข้าใจจริยธรรมและกลไกจริยธรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐	
	ขับเคลื่อนกลไกจริยธรรมต่าง ๆ สู่การปฏิบัติ	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล	
การนำมาตรฐานทางจริยธรรมไปใช้กับการบริหารงานบุคคล	ออกแบบหลักเกณฑ์และวิธีการจริยธรรมมาใช้ในการบริหารงานบุคคล	พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและฐานข้อมูล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	- เครื่องมือการบริหารงานบุคคลเชิงจริยธรรม - ระบบการประเมินแนวราบ

ประเด็นการขับเคลื่อนภารกิจ	ระยะเวลาการขับเคลื่อน					เป้าหมาย ตัวชี้วัด
	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕ และปีที่ ๖	
	พัฒนาระบบการประเมินแนวราบ	พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและฐานข้อมูล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	- ระบบการประเมินแนวดิ่ง - ระบบคัดกรองทางจริยธรรม - มีการนำพฤติกรรมทางจริยธรรม หรือการนำต้นทุนทางสังคมในการทำความดี (Social Credit) มาใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคล
	ออกแบบระบบตรวจสอบผลประโยชน์ทับซ้อน	พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและฐานข้อมูล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	- คู่มือคำอธิบายพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ควรทำและไม่ควรกระทำ และพฤติกรรมการขัดกันของผลประโยชน์ทับซ้อน - ระบบตรวจสอบผลประโยชน์ทับซ้อน
รวมพลังสร้างสังคม-วัฒนธรรมจริยธรรม	พัฒนากลไกการมีส่วนร่วมตรวจสอบติดตามโดยภาคประชาชน	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล	ขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบติดตามประเมินผล	- คำสั่งแต่งตั้งประชาชนร่วมส่งเสริมจริยธรรม

ประเด็นการขับเคลื่อนภารกิจ	ระยะเวลาการขับเคลื่อน					เป้าหมาย ตัวชี้วัด
	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕ และปีที่ ๖	
	ขับเคลื่อนโครงการกิจกรรมมาตรการด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน	นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	- จำนวนกิจกรรม/โครงการการรวมพลังเพื่อสร้างการมีส่วนรวม ระหว่างหน่วยงานด้านคุณธรรม จริยธรรม การปราบปรามการทุจริต เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. กระทรวงวัฒนธรรม ศูนย์คุณธรรม สถานศึกษา สถาบันการการศึกษา องค์กรทางศาสนา - มีระบบ Social Credit โดยอาจเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ
	ออกแบบระบบ Social Credit	พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและฐานข้อมูล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผล	
การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ	ออกแบบดัชนีการรับรู้มาตรฐานทางจริยธรรม	พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและฐานข้อมูล	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผลเผยแพร่	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผลเผยแพร่	นำไปใช้และตรวจสอบติดตามประเมินผลเผยแพร่	- จำนวนกิจกรรม - ดัชนีการรับรู้มาตรฐานทางจริยธรรม - สื่อสมัยใหม่ในรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละช่วงอายุ และสามารถสื่อสารไป
	ขับเคลื่อนนโยบาย/โครงการ/กิจกรรม	นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	
	สำรวจทัศนคติประชาชน	ประชาชนรับรู้และเข้าใจจริยธรรมภาครัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐	ประชาชนรับรู้และเข้าใจจริยธรรมภาครัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐	ประชาชนรับรู้และเข้าใจจริยธรรมภาครัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐	ประชาชนรับรู้และเข้าใจจริยธรรมภาครัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐	

ประเด็นการขับเคลื่อนภารกิจ	ระยะเวลาการขับเคลื่อน					เป้าหมายตัวชี้วัด
	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕ และปีที่ ๖	
						ยังกลุ่มเป้าใหม่ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง - เด็ก เยาวชน นิสิต นักศึกษา ได้รับการส่งเสริม พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม และมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านจริยธรรม โดยดำเนินการร่วมกับสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา รวมถึงองค์กรทางศาสนา - ประชาชนรับรู้และเข้าใจจริยธรรมภาครัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

- แนวทางการติดตามประเมินผล และผู้รับผิดชอบ

<u>- แนวทางการติดตามประเมินผล</u>

๑. ตรวจสอบติดตามผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ในแผนที่นำทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Roadmap) ทุกระยะ โดยเสนอคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) และคณะรัฐมนตรีพิจารณา

๒. ให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคล จัดทำรายงานการประเมินผลการดำเนินงานตามแบบรายงานประจำปีตามมาตรา ๑๙ ของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อเสนอคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.)

๓. ประเมินผลสัมฤทธิ์ของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยใช้เครื่องมือประเมินในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ในประเด็น ดังนี้

๓.๑ ประเมินผลการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐเพื่อการกำกับและติดตาม

๓.๒ ประเมินผลลัพธ์/ผลสำเร็จของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ

<u>- ผู้รับผิดชอบ</u>

คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม องค์กรกลางบริหารงานบุคคล และหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒

(รายละเอียดตามแผนภาพกลไกการติดตามประเมินผลการดำเนินการยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ)

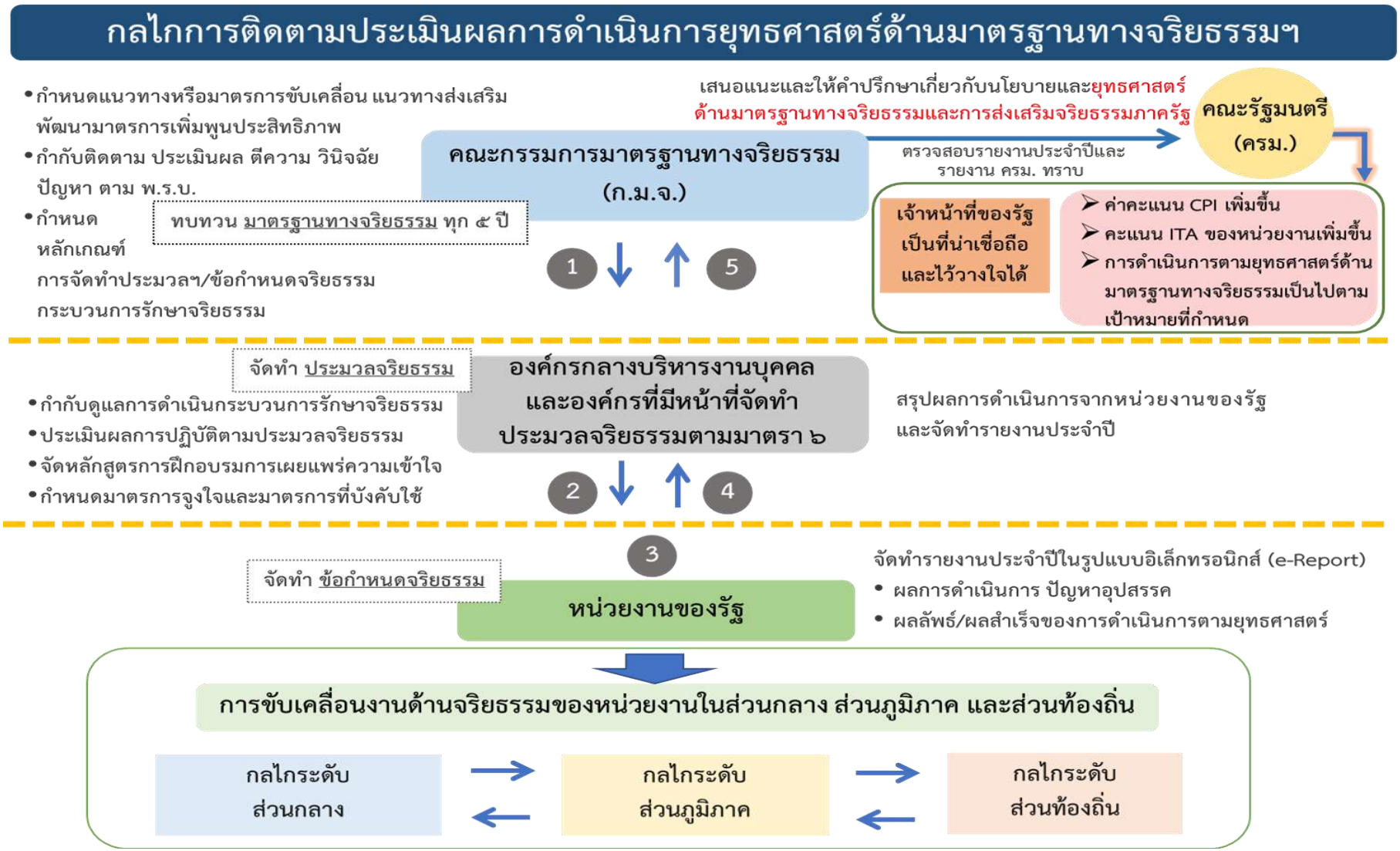

แผนภาพ : กลไกการติดตามประเมินผลการดำเนินการยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ

- สรุปแนวทางการดำเนินการ/โครงการ

ประเด็นการขับเคลื่อนภารกิจ	กรอบระยะเวลา																				ผู้รับผิดชอบ	วงเงิน		เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
	๒๕๖๕				๒๕๖๖				๒๕๖๗				๒๕๖๘				๒๕๖๙-๒๕๗๐					ล้านบาท	แหล่งเงิน		
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔					
๑. การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม คู่มือและสื่อการเรียนรู้																					- ก.ม.จ. - สำนักงาน ก.พ. - สำนักงาน ป.ป.ช. - สำนักงาน ป.ป.ท. - หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน	-	-	- สร้างจริยธรรมเป็นมาตรฐานเดียวกัน	- เจ้าหน้าที่ของรัฐร้อยละ ๙๐ ทราบและเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรม
๒. จัดทำแบบรายงานประจำปี																					- สำนักงาน ก.พ.	-	-	- มีกลไกการตรวจสอบติดตามด้านจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ	- มีแบบรายงานประจำปีและการเชื่อมโยงกลไกจริยธรรมกับระบบการร้องทุกข์
- ออกแบบ																									
- พัฒนาระบบจัดเก็บและฐานข้อมูล																									

ประเด็นการขับเคลื่อนภารกิจ	กรอบระยะเวลา																				ผู้รับผิดชอบ	วงเงิน		เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
	๒๕๖๕				๒๕๖๖				๒๕๖๗				๒๕๖๘				๒๕๖๙-๒๕๗๐					ล้านบาท	แหล่งเงิน		
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔					
๓. เพิ่มประสิทธิภาพให้กับกลไกการขับเคลื่อนจริยธรรมในระดับหน่วยงาน																					- สำนักงาน ก.พ. - สำนักงาน ก.พ.ร. - สำนักงาน ป.ป.ช. - สำนักงาน ป.ป.ท. - กระทรวงวัฒนธรรม	-	-	- มีกลไกขับเคลื่อนจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ	- สำเร็จ/ไม่สำเร็จ
๔. Whistleblower Protection																					- สำนักงาน ก.พ. - สำนักงาน ป.ป.ช.	-	-	- มีกฎหมายหรือมาตรการกลางด้าน Whistleblower Protection	- สำเร็จ/ไม่สำเร็จ
๕. พัฒนาหลักสูตรผู้นำจริยธรรม																					- สำนักงาน ก.พ.	-	-	- สร้างการรับรู้เข้าใจจริยธรรมแก่ผู้นำองค์กร	- ผู้นำองค์กรรับรู้และเข้าใจจริยธรรมและกลไก

ประเด็นการขับเคลื่อนภารกิจ	กรอบระยะเวลา																				ผู้รับผิดชอบ	วงเงิน		เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
	๒๕๖๕				๒๕๖๖				๒๕๖๗				๒๕๖๘				๒๕๖๙-๒๕๗๐					ล้านบาท	แหล่งเงิน		
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔					
																									จริยธรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๖. นำมาตรฐานทางจริยธรรมไปใช้กับการบริหารงานบุคคล																					- สำนักงาน ก.พ.	-	-	- เครื่องมือการบริหารงานบุคคลเชิงจริยธรรม - ระบบตรวจสอบผลประโยชน์ทับซ้อน	- สำเร็จ/ไม่สำเร็จ
- ออกแบบ																									
- พัฒนาระบบจัดเก็บและฐานข้อมูล																									
๗. ระบบ Social Credit																					- สำนักงาน ก.พ. - กระทรวงวัฒนธรรม - ศูนย์คุณธรรม	-	-	- มีระบบ Social Credit	- สำเร็จ/ไม่สำเร็จ
- ออกแบบ																									
- พัฒนาระบบจัดเก็บและฐานข้อมูล																									
๘. ดัชนีการรับรู้มาตรฐานทางจริยธรรม																					- สำนักงาน ก.พ.	-	-	- เครื่องมือติดตามและสร้างการรับรู้เข้าใจการ	- สำเร็จ/ไม่สำเร็จ

ประเด็นการขับเคลื่อนภารกิจ	กรอบระยะเวลา																				ผู้รับผิดชอบ	วงเงิน		เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
	๒๕๖๕				๒๕๖๖				๒๕๖๗				๒๕๖๘				๒๕๖๙-๒๕๗๐					ล้านบาท	แหล่งเงิน		
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔					
																								ขับเคลื่อนจริยธรรม	
๙. การรณรงค์รูปแบบใหม่																					- สำนักงาน ก.พ. - สำนักงาน ป.ป.ช. - สำนักงาน ป.ป.ท. - กระทรวงวัฒนธรรม - ศูนย์คุณธรรม - สถานศึกษา - สถาบันการการศึกษาองค์กรทางศาสนา - องค์กรเครือข่ายด้าน	-	-	- ประชาชนมีการรับรู้เข้าใจจริยธรรมภาครัฐ	- ประชาชนรับรู้และเข้าใจจริยธรรมภาครัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

ประเด็นการขับเคลื่อนภารกิจ	กรอบระยะเวลา																				ผู้รับผิดชอบ	วงเงิน		เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
	๒๕๖๕				๒๕๖๖				๒๕๖๗				๒๕๖๘				๒๕๖๙-๒๕๗๐					ล้านบาท	แหล่งเงิน		
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔					
																					คุณธรรมจริยธรรม				

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลาง
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ตามประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน พ.ศ. ๒๕๖๑
สำหรับหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลางสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ชื่อหน่วยงาน : ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
วัน/เดือน/ปี : ๓ กันยายน ๒๕๖๕
หัวข้อ: ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

รายละเอียดข้อมูล (โดยสรุปหรือเอกสารแนบ)
ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

Link ภายนอก: ไม่มี

หมายเหตุ: .....
.....
.....

ผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูล
พศวีร์ วัชรบุตร
(นายพศวีร์ วัชรบุตร)
ตำแหน่ง นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
วันที่ ๓ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้อนุมัติรับรอง
สุชาฎา วรินทร์เวช
(นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช)
ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ (หัวหน้า)
วันที่ ๓ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้รับผิดชอบการนำข้อมูลขึ้นเผยแพร่
พศวีร์ วัชรบุตร
(นายพศวีร์ วัชรบุตร)
นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
วันที่ ๓ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

แผนปฏิบัติราชการ

ด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ

กระทรวงสาธารณสุข
ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

TAC
Together Against Corruption

กระทรวงสาธารณสุขใสสะอาด ร่วมต้านทุจริต
(Together Against Corruption)

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

คำนำ

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนแม่บทการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายกรอบเวลาให้ใช้ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ เพื่อเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับ ๑ ถึงแผนระดับ ๓ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีเป้าหมายคือ **“กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ”** และนำ **มาตรการ Three Pronged measures (มาตรการหอก ๓ แฉก : LPL)** มาใช้ในการป้องกันการทุจริต ประกอบด้วย **(๑) การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) (๒) การป้องกันการทุจริต (Prevention) และ (๓) ความรอบรู้สู้โกง (Literacy)** และขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามคำขวัญ (Motto) ที่ว่า **“กระทรวงสาธารณสุขใสสะอาด ร่วมต้านทุจริต” (Together Against Corruption : TAC)**

กระทรวงสาธารณสุข หวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จะได้ให้ความสำคัญและนำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัว มีความละอายต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ นำไปสู่เป้าหมายแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เพื่อให้กระทรวงสาธารณสุขมีความโปร่งใส ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ และนำสู่เป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ต่อไป

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
ตุลาคม ๒๕๖๕

Together Against Corruption

สารบัญ

		หน้า
คำนำ		ก
สารบัญ		ข
ส่วนที่ ๑	**บทสรุปผู้บริหาร**	๑
ส่วนที่ ๒	**ความสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับตามนัยยะของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐**	๗
	๒.๑ แผนระดับที่ ๑	๗
	๒.๒ แผนระดับที่ ๒	๘
	๒.๓ แผนระดับที่ ๓	๑๒
ส่วนที่ ๓	**สถานการณ์การทุจริตในสังคมไทยและกระทรวงสาธารณสุข การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการฉายภาพอนาคต**	๓๐
	๓.๑ สถานการณ์การทุจริตในสังคมไทย	๓๐
	๓.๑.๑ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI)	๓๕
	๓.๑.๒ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA)	๔๒
	๓.๑.๓ พฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๖๔	๔๔
	๓.๑.๔ วัฒนธรรมค่านิยมสุจริต ทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔	๔๖

หน้า

๓.๒ สถานการณ์การทุจริตในกระทรวงสาธารณสุข ๕๑

๓.๒.๑ ข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต หรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ๕๑

๓.๒.๒ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ๕๘

๓.๓ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ๖๖

- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิด ๖๗

๓.๔ การฉายภาพอนาคต ๗๘

๓.๔.๑ ภาพอนาคตของบุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุข ๗๙

๓.๔.๒ ภาพอนาคตของการประเมินคุณธรรมและความโปร่งในการดำเนินงานของหน่วยงาน ๗๙

๓.๔.๓ ภาพอนาคตของการป้องกันการทุจริต ๘๐

๓.๔.๔ ภาพอนาคตของการปราบปรามการทุจริต ๘๐

๓.๔.๕ ภาพอนาคตของการกระบวนการนโยบายการปฏิบัติราชการ ๘๑

๓.๔.๖ ภาพอนาคตเจตจำนงของผู้บริหารทั้งข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำ ๘๑

ส่วนที่ ๔ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๘๓

๔.๑ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบกระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๘๓

๔.๑.๑ วัตถุประสงค์ ๘๓

๔.๑.๒ ภาพรวมเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายและแผนย่อย ๘๔

หน้า

๔.๑.๓ แผนย่อยที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึก ให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต ๘๕

๔.๑.๔ แผนย่อยที่ ๒ การป้องกันการทุจริต ๙๑

๔.๑.๕ แผนย่อยที่ ๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการปราบปรามการทุจริต ๑๐๓

๔.๒ ผลที่ได้รับจากแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๐๗

ส่วนที่ ๕ การขับเคลื่อน การติดตามประเมินผล และการบริหารความเสี่ยง ๑๐๘

๕.๑ กลไกและการบริหารการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๐๘

๕.๒ แนวทาง กรอบแนวคิด และรูปแบบการติดตามประเมินผล ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๐๙

๕.๓ การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการ ด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๑๓

๕.๔ การบริหารความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง ๑๑๖

บรรณานุกรม ๑๑๙

ผู้จัดทำ ๑๒๐

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๑	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จาก ๙ แหล่งข้อมูล ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔	๓๙
ตารางที่ ๒	งบประมาณแผนงานบูรณาต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๕	๔๘
ตารางที่ ๓	ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต หรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๙ จากระบบรายงานข้อร้องเรียน เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.	๕๔
ตารางที่ ๔	ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต หรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒ จากระบบรายงานข้อร้องเรียน เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.	๕๕
ตารางที่ ๕	ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต หรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕ จากระบบรายงานข้อร้องเรียน เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.	๕๖
ตารางที่ ๖	ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน ของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	๕๙
ตารางที่ ๗	ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน ของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	๖๒

สารบัญแผนภาพ

		หน้า
แผนภาพที่ ๑	ความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับกับแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)	๒๙
แผนภาพที่ ๒	คะแนนการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๖๔ ของประเทศไทย	๓๔
แผนภาพที่ ๓	ผลการประเมิน ITA ภาพรวมระดับประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕	๔๓
แผนภาพที่ ๔	ผลการสำรวจพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. ๒๕๖๔	๔๖
แผนภาพที่ ๕	ผลการสำรวจวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต ทัศนคติ และพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔	๔๗
แผนภาพที่ ๖	ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย ประเด็นการประเมินที่ประเทศไทยได้คะแนนค่อนข้างต่ำและแหล่งข้อมูล	๕๐
แผนภาพที่ ๗	แสดงจำนวนรวมข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๕ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของสำนักงาน ป.ป.ท.	๕๗
แผนภาพที่ ๘	แสดงผลการประเมิน ITA จำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔	๖๑
แผนภาพที่ ๙	แสดงผลการประเมินจำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕	๖๕
แผนภาพที่ ๑๐	ภาพอนาคตของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐	๘๒

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ ๑ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๕ จำแนกตามกระบวนการจากระบบรายงาน ข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท. ๕๗

Together Against Corruption

ส่วนที่ ๑

บทสรุปผู้บริหาร

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในเรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยมีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แผนระดับที่ ๑ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มุ่งให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ และดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๓ และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่มุ่งให้บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ เนื่องจากปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และถือเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

แผนระดับที่ ๒ สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติในด้านที่ ๖ คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ๒ ประเด็นเป้าหมาย คือ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และภาครัฐมีขนาดเล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ หมุดหมายที่ ๑๓ ยังมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ในส่วนเป้าหมายที่ให้หน่วยงานภาครัฐมีระบบป้องกันและแก้ไขการทุจริตและประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีตัวชี้วัด คือ ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต

แผนระดับ ๓ สอดคล้องแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕) กล่าวคือ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ครอบคลุม ๒ แผนย่อย ได้แก่ แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนย่อยการปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน และยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) ภายใต้วิสัยทัศน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trusted Public Officers) โดยมี ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ ครอบคลุมการสร้างมาตรฐานการพัฒนาผลักดันนโยบาย การส่งเสริมและบูรณาการรวมพลังกับทุกภาคส่วน ภายใต้ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์ที่ว่า “ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขา และไม่สูญเปล่า”

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนแม่บทการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายกรอบเวลาให้ใช้ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ จึงมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันกับแผนทั้ง ๓ ระดับ เพื่อเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับ ๑ ถึงแผนระดับ ๓ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีเป้าหมายคือ **“กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ”** ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ และจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๓ ตัวชี้วัด คือ (๑) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (๒) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA และ (๓) จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				
	ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕

และมีแผนย่อยจำนวน ๓ แผนย่อย ประกอบด้วย แผนย่อยที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต แผนย่อยที่ ๒ การป้องกันการทุจริต และแผนย่อยที่ ๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต ดังนี้

แผนย่อยที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึก ให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๔ กลยุทธ์

กลยุทธที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนในการผลิตบุคลากรของสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๒ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนในบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๓ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกในการนำจริยธรรม และค่านิยม MOPH เป็นรากฐานในการสร้างวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต

กลยุทธที่ ๔ สร้างเครือข่ายบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข เพื่อป้องกันและหยุดยั้งการทุจริต

โดยมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดี น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขทุกระดับ ให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้อย่างอัตโนมัติ การไม่ให้ไม่รับสินบน มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่ละเลย ไม่เพิกเฉย และไม่อดทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ

สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต โดยแปลงหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบไปดำเนินการ

แผนย่อยที่ ๒ การป้องกันการทุจริต แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๓ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารทุกระดับมีความพร้อมรับผิด (Accountability)

กลยุทธที่ ๒ ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ให้มีความใสสะอาดปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต และใช้ดุลยพินิจโดยชอบด้วยกฎหมาย

กลยุทธที่ ๓ เพิ่มประสิทธิภาพกลไกการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริต และให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเพื่อลดการกระทำผิดของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข มีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด) และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข กำหนด) การดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) ดำเนินกิจกรรมที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ พัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใส ไร้ผลประโยชน์ พัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ขับเคลื่อนโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต และผลักดันมาตรการป้องกันการทุจริตตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมีการกำหนดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

แผนย่อยที่ ๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๒ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการปราบปรามการทุจริต

กลยุทธที่ ๒ พัฒนาเครือข่ายและบูรณาการกระบวนการด้านการปราบปรามการทุจริต

โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนากลไกและกระบวนการต่าง ๆ ของการปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ กฎหมายมีความทันสมัย การบังคับใช้กฎหมาย การสอบข้อเท็จจริง การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพ เด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการดำเนินคดีและลงโทษทั้งทางปกครอง วินัย อาญาอย่างรวดเร็วเป็นรูปธรรม เพื่อให้สังคมกระทรวงสาธารณสุขเกรงกลัวต่อการทุจริต ควบคู่ไปกับพัฒนาและปรับปรุงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนให้เชื่อมโยงระหว่างศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ศูนย์บริหารจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ และศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน (Government Contact Center : GCC 1111) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและการดำเนินคดี

กลไกและการบริหารการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) กำหนดกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ภายใต้หลักการ

๑. การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๒. ประสานพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อเสนอในการดำเนินงานเชิงนโยบาย งบประมาณ และองค์ความรู้ด้านวิชาการ

๓. จัดกระบวนการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตลอดจนคำนึงถึงความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา

๔. มีการรายงานผลการดำเนินแผนงาน / โครงการ ภายใต้แผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มี่เชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างต่อเนื่อง

๕. ใช้กลไกที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนบทบาทหรือกำหนดกลไกการดำเนินงานใหม่เท่าที่จำเป็น

การติดตามและประเมินผล ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การติดตามและประเมินผล ยึดแนวทางของวงจรการบริหาร PDCA หรือวงจร Deming (Deming Cycle) อย่างกว้าง ๆ ไว้ ๔ ด้าน คือ Plan Do Check Act และกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard ของ Robert S. Kaplan and David P. Norton ซึ่งประกอบไปด้วย ๔ มิติที่สำคัญ ได้แก่

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)

๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีความโปร่งใสและปราศจากการทุจริต (Customer Perspective)

๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน (Internal Perspective)

๔. มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

โดยดัดแปลงเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าวซึ่งใช้กับภาคเอกชน ให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติราชการที่ดำเนินการโดยภาครัฐ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแปลงแนวทางและขับเคลื่อนงานด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของกระทรวงสาธารณสุข จากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

และประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) สู่การปฏิบัติในระดับโครงการ / กิจกรรม ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนดต่อไป

ซึ่งในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขเกิดวัฒนธรรมสุจริต มีกลไกการป้องกันการทุจริตและระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ มีกลไกการปราบปรามการทุจริต การบังคับใช้กฎหมายให้มีความรวดเร็ว เป็นธรรมและทรงพลัง ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานภายนอก ยั่งยืนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิต โดยได้**นำมาตรการ Three Pronged measures (มาตรการหอก ๓ แฉก : LPL)** มาใช้ในการป้องกันการทุจริต ประกอบด้วย **(๑) การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement)** โดยการบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ กำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเด็ดขาด รวดเร็วและเป็นธรรม **(๒) การป้องกันการทุจริต (Prevention)** โดยการปรับปรุงกฎ ระเบียบและปิดช่องโหว่ สร้างและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง และสร้างกลไกเครือข่ายการบริหารงานที่โปร่งใส ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการเฝ้าระวัง แจ้งเบาะแส และสร้างความเข้มแข็งของกลไกการตรวจสอบและร่วมกันต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ และ **(๓) ความรอบรู้สู้โกง (Literacy)** โดยการให้องค์ความรู้ที่เท่าทันต่อการทุจริต มีความรอบรู้ต่อสถานการณ์การทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป ปลูกและปลุกจิตสำนึก ปรับฐานความคิดที่ตัวบุคคลให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้โดยอัตโนมัติ และเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามคำขวัญ (Motto) ที่ว่า **“กระทรวงสาธารณสุขใสสะอาด ร่วมต้านทุจริต”** (Together Against Corruption : TAC)

Together Against Corruption

ส่วนที่ ๒

ความสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับ
ตามนัยยะของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในเรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนปฏิบัติราชการราย ๕ ปี ระดับส่วนราชการ ที่มีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ อันประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

๒.๑ แผนระดับที่ ๑

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มุ่งให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ และดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๓ และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ที่มุ่งให้บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ เนื่องจากปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ถือเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๒.๑.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

เป้าหมาย ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ประเด็นยุทธศาสตร์ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นเครื่องมือสำหรับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขแปลงแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ไปสู่การปฏิบัติ การบริหารการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีเป้าหมายหลักที่สอดคล้อง คือ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๑.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

ประเด็นยุทธศาสตร์ การรักษาความสงบภายในประเทศ

การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ ปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ดังนั้น แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่มีเป้าหมายให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีความโปร่งใส มีระบบการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาล ถือเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

๒.๒ แผนระดับที่ ๒

๒.๒.๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)

เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แนวทางการพัฒนา

๑.๑ ปลุกและปลูกจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี มีวัฒนธรรมสุจริต และการปลูกฝังและหล่อหลอมวัฒนธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนทุกช่วงวัยทุกระดับ

๑.๒ ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีความใสสะอาด ปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต

๑.๓ พัฒนาค่านิยมของนักการเมืองให้มีเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการทำตน เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

๑.๔ ปรับระบบเพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ

๑.๕ ปรับระบบงานและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลยพินิจ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

เป้าหมายของแผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

๒. คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง

๒. แผนย่อยการปราบปรามการทุจริต

แนวทางการพัฒนา

๒.๑ เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกการปราบปราม การทุจริต

๒.๒ ปรับปรุงกระบวนการปราบปรามการทุจริตที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๒.๓ พัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต

เป้าหมายของแผนย่อยการปราบปรามการทุจริต

การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

๒.๒.๒ แผนการปฏิรูปประเทศ

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในระดับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในภาพรวม ที่มุ่งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การกำกับการบริหารหน่วยงานภาครัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตภายใต้กรอบธรรมาภิบาล การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนเข้าถึงตรวจสอบได้ การบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครอง หรือมาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด และการปรับปรุงประสิทธิภาพ การบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน

แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. วัตถุประสงค์รวม

๑.๑ ให้มีการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งให้มีกฎหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตและชี้เบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำความผิด โดยมีมาตรการสนับสนุนและการคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสด้วย

๑.๒ ให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของบุคลากร ใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง

๑.๓ ให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ และสนับสนุนแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริต เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ

๑.๔ ยกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครอง หรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด

๑.๕ ปรับปรุงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน (ไต่สวน ชี้มูล ฟ้องศาล พิพากษา) ทั้งแพ่งและอาญาให้รวดเร็ว รุนแรง เด็ดขาด เป็นธรรมเสมอภาค โดยเฉพาะมีการจัดทำและบูรณาการฐานข้อมูลคดีทุจริต ตลอดจนเร่งรัดการติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศตกเป็นของแผ่นดิน และในกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ก็ให้เร่งบัญญัติเพิ่มเติม

๒. เป้าหมายรวม

ประเทศไทยมีระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index) อยู่ใน ๒๐ อันดับแรกของโลกในปี ๒๕๗๙

๒.๒.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ในหมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน ซึ่งมุ่งเน้นให้ภาครัฐต้องเร่งพัฒนาและปรับตัวเพื่อลดช่องว่างของการปฏิบัติให้มีศักยภาพที่เหมาะสมในฐานะที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศบนหลักการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งการพัฒนาตามหมุดหมายที่ ๑๓ จะส่งต่อผลการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

๒. เป้าหมายที่ ๑ การบริการภาครัฐ มีคุณภาพ เข้าถึงได้

กลยุทธ์ที่ ๒ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและโครงสร้างของภาครัฐให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์ที่ ๒.๒ สร้างความโปร่งใสของธรรมาภิบาลภาครัฐ โดยเปิดเผยข้อมูล

๒.๒.๔ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ภายใต้นโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ ๙ ที่มุ่งเสริมความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต รวมทั้งแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ในเรื่องการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต โดยแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับเป้าหมายที่ให้หน่วยงานภาครัฐมีระบบป้องกันและแก้ไขการทุจริตและประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีตัวชี้วัด คือ ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต กลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว คือ นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม ผลักดันการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทุจริต และให้บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการของภาครัฐ และรณรงค์ให้ความรู้แก่ทุกภาคส่วนถึงภัยทุจริต เพื่อสร้างค่านิยมต่อต้านและปฏิเสธการทุจริตเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริต

๑. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ ๙ เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริต

รองรับวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

๒. แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รองรับนโยบายที่ ๑๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต

๓. เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

หน่วยงานภาครัฐมีระบบป้องกันและแก้ไขการทุจริตและประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ

๔. ตัวชี้วัด

๔.๑ ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย

๔.๒ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต

๕. กลยุทธ์

๕.๑ นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม

๕.๒ ผลักดันการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทุจริต และให้บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

๕.๓ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการของรัฐ

๕.๔ รณรงค์ให้ความรู้แก่ทุกภาคส่วนถึงภัยทุจริต เพื่อสร้างค่านิยมต่อต้านและปฏิเสธการทุจริต

๒.๓ แผนระดับที่ ๓

๒.๓.๑ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีความสอดคล้องแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) กล่าวคือ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ครอบคลุม ๒ แผนย่อย ได้แก่ แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนย่อยการปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน

เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย

เป้าหมายภาพรวม

ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประเทศไทยมีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการต่อต้านการทุจริต หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส อัตราการเกิดคดีทุจริตมีแนวโน้มลดลง ประชาชนคนไทยมีทัศนคติที่ไม่ยอมรับการทุจริต ซึ่งส่งผลให้การรับรู้ของนานาประเทศเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น มีผลการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริตที่สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาชาติในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมีความน่าเชื่อถือทางด้านเศรษฐกิจและการลงทุนระหว่างประเทศด้วย ดังนั้น ควรมุ่งเน้นที่จะศึกษาวิเคราะห์การดำเนินการให้ครบถ้วนตามประเด็นการประเมินการรับรู้การทุจริต และการส่งเสริมการดำเนินการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ของนานาชาติ

ตัวชี้วัดภาพรวม

โดยมีตัวชี้วัดภาพรวม จำนวน ๒ ตัวชี้วัด ได้แก่

๑. ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย (อันดับ / คะแนน) โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ดังนี้

ปี พ.ศ.	อันดับ และ / หรือได้คะแนน
ปี ๒๕๖๖	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๕๓ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๑ คะแนน
ปี ๒๕๖๗	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๕๑ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๓ คะแนน
ปี ๒๕๖๘	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๘ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๕ คะแนน
ปี ๒๕๖๙	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๕ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๖ คะแนน
ปี ๒๕๗๐	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๓ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๗ คะแนน

๒. หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) (เกณฑ์ ๘๕ คะแนนขึ้นไป) โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ๘๕ คะแนนขึ้นไป ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๒
ปี ๒๕๖๗	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๔
ปี ๒๕๖๘	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๖
ปี ๒๕๖๙	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๓
ปี ๒๕๗๐	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐๐

เป้าหมายภายใต้แผนย่อยของแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ประกอบด้วย ๒ แผนย่อย ๓ เป้าหมาย และ ๑๐ ตัวชี้วัด ดังนี้

(๑) แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบด้วยเป้าหมายสำคัญ ๒ เป้าหมาย และตัวชี้วัดจำนวน ๘ ตัวชี้วัด ได้แก่

เป้าหมายที่ ๑ ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต มุ่งหวังให้ประชาชนและสังคมตื่นตัว และตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตที่มีต่อประเทศ มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริต ทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อต่าง ๆ ประชาชนในแต่ละช่วงวัยได้รับกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมว่าการทุจริตถือเป็นพฤติกรรมที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม มีการหล่อหลอมค่านิยมและวัฒนธรรมทางสังคมเพื่อให้ประชาชนไม่กระทำการทุจริต มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่เพิกเฉยหรืออดทนต่อการทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่มีพฤติกรรมร่วมต้านการทุจริต ประชาชนมีค่านิยมและพฤติกรรม

ที่เห็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการช่วยเหลือพวกพ้องในการทำผิดกฎหมาย หรือการสร้างความสำเร็จในชีวิตด้วยความซื่อสัตย์และความเพียร มากกว่าการได้รับทรัพย์สินมาจากการทุจริตหรือการคดโกง สังคมไทยเชิดชูบุคคลต้นแบบที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและทำความดี ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง แจ้งเหตุหรือแจ้งเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียงทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตลอดจนการตรวจสอบรัฐบาลและนักการเมืองในการดำเนินการตามเจตจำนงทางการเมือง เพื่อเป็นแรงกดดันให้รัฐบาลต้องบริหารประเทศอย่างสุจริตโปร่งใส โดยกระบวนการนโยบายของรัฐบาลไม่สามารถเป็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยจะมีกลไกการตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐที่เข้มข้นขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ร้อยละของเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมาย ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	เด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๐
ปี ๒๕๖๗	เด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๒
ปี ๒๕๖๘	เด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๔
ปี ๒๕๖๙	เด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๖
ปี ๒๕๗๐	เด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๘

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ ร้อยละของประชาชนที่มีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมาย ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ร้อยละ ๖๐
ปี ๒๕๖๗	ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ร้อยละ ๖๒
ปี ๒๕๖๘	ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ร้อยละ ๖๔
ปี ๒๕๖๙	ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ร้อยละ ๖๖
ปี ๒๕๗๐	ประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ร้อยละ ๖๘

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ ร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ๘๕ คะแนนขึ้นไป ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๒
ปี ๒๕๖๗	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๔
ปี ๒๕๖๘	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๖
ปี ๒๕๖๙	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๓
ปี ๒๕๗๐	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐๐

เป้าหมายที่ ๒ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง เพื่อพัฒนากระบวนการและรูปแบบของการป้องกันการทุจริตให้เท่าทันต่อพลวัตรของการทุจริต สามารถระงับยับยั้งการทุจริตได้อย่างเท่าทันไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนากลไกและกระบวนการป้องกันการทุจริตให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน ประชาชน และสื่อมวลชล สอดส่องเฝ้าระวังและร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ พร้อมทั้งสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของบุคลากรภาครัฐ และกำหนดมาตรการให้หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนดำเนินงานอย่างโปร่งใส นอกจากนี้ ต้องกำหนดให้มีการลงโทษผู้กระทำผิดกรณีทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจังและรวดเร็ว เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตเชิงรุกและสามารถช่วยลดจำนวนคดีทุจริตลงได้

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ จำนวนคดีทุจริตในภาพรวมลดลง ประเมินจากจำนวนเรื่องกล่าวหาร้องเรียนในคดีทุจริตที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในชั้นตรวจรับคำกล่าวหาและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณนั้น ๆ ลดลง เมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายจำนวนคดีทุจริตในภาพรวมลดลง ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	คดีทุจริตลดลงในภาพรวมร้อยละ ๑๐
ปี ๒๕๖๗	คดีทุจริตลดลงในภาพรวมร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๘	คดีทุจริตลดลงในภาพรวมร้อยละ ๓๐
ปี ๒๕๖๙	คดีทุจริตลดลงในภาพรวมร้อยละ ๔๐
ปี ๒๕๗๐	คดีทุจริตลดลงในภาพรวมร้อยละ ๕๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยลดลง แบ่งออกเป็น ๒ ตัวชี้วัดย่อย

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒.๑ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ประเมินจากจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ในชั้นไต่สวนในปีงบประมาณปัจจุบัน และเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบัน รวมกับจำนวนเรื่องที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งให้สอบสวนทางวินัยตามมาตรา ๑๓๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ลดลงเมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลง ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงร้อยละ ๑๐
ปี ๒๕๖๗	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๘	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงร้อยละ ๓๐
ปี ๒๕๖๙	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงร้อยละ ๔๐
ปี ๒๕๗๐	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงร้อยละ ๕๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒.๒ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ประเมินจากจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องอาญา (ทุจริต) ในชั้นไต่สวนในปีงบประมาณปัจจุบัน และเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบัน ลดลงเมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการจริตลดลง ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ลดลงร้อยละ ๑๐
ปี ๒๕๖๗	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ลดลงร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๘	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ลดลงร้อยละ ๓๐
ปี ๒๕๖๙	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ลดลงร้อยละ ๔๐
ปี ๒๕๗๐	จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต ลดลงร้อยละ ๕๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓ จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลดลง แบ่งออกเป็น ๒ ตัวชี้วัดย่อย ได้แก่

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓.๑ จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ประเมินจากจำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ที่มีการชี้มูลในชั้นไต่สวน ในปีงบประมาณปัจจุบันและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบันลดลงเมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปีงบประมาณปัจจุบันและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบันลดลงเมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมาย จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติลดลง ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ลดลงร้อยละ ๓๐
ปี ๒๕๖๗	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ลดลงร้อยละ ๓๕
ปี ๒๕๖๘	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ลดลงร้อยละ ๔๐
ปี ๒๕๖๙	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ลดลงร้อยละ ๔๕
ปี ๒๕๗๐	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติ ลดลงร้อยละ ๕๐

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓.๒ จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ประเมินจากจำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ที่มีการชี้มูลในชั้นไต่สวน ในปีงบประมาณปัจจุบันและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบันลดลง เมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปีงบประมาณปัจจุบันและเป็นเรื่องที่เกิดเหตุในปีงบประมาณปัจจุบันลดลงเมื่อเทียบกับปีสุดท้ายของแผนก่อนหน้า โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมาย จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่นลดลง ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ลดลงร้อยละ ๓๐
ปี ๒๕๖๗	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ลดลงร้อยละ ๓๕
ปี ๒๕๖๘	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ลดลงร้อยละ ๔๐
ปี ๒๕๖๙	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ลดลงร้อยละ ๔๕
ปี ๒๕๗๐	จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่น ลดลงร้อยละ ๕๐

(๒) แผนย่อยการปราบปรามการทุจริต

เป้าหมายที่ ๓ การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ มุ่งเน้นการส่งเสริมการปรับปรุงกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริตที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดี รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายและตรากฎหมายใหม่เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการดำเนินคดีและลงโทษ ทั้งทางวินัยและอาญาอย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม เพื่อให้สังคมเกิดความเกรงกลัวต่อการทุจริต

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ กระบวนการดำเนิคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด โดยกำหนดคำนิยาม หมายถึง จำนวนเรื่องไต่สวนหลังพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ใช้บังคับ ในแต่ละปีงบประมาณที่ดำเนินการเกินกว่ากรอบระยะเวลาสองปี ตามมาตรา ๔๘ นับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ไต่สวน โดยประเมินจากจำนวนเรื่องไต่สวนของปีฐานที่ดำเนินการเกินกรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด (๒ ปี) ในปีงบประมาณที่ประเมินเทียบกับจำนวนเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด มีมติให้ตั้งไต่สวน ณ ปีฐาน (ปีฐาน คือ ปีก่อนหน้าที่จำเป็นต้องขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ไม่เกินร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๗	กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ไม่เกินร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๘	กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ไม่เกินร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๖๙	กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ไม่เกินร้อยละ ๒๐
ปี ๒๕๗๐	กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด ไม่เกินร้อยละ ๒๐

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ

โดยกำหนดคำนิยาม หมายถึง เมื่อหน่วยงานไต่สวน สอบสวนคดีอาญาทุจริต ส่งเรื่องฟ้องร้องไปยังศาลแล้ว ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานถูกฟ้องกลับ อันอาจเกิดจากการพิจารณาแล้วเห็นว่าจัดทำสำนวนไม่ชอบหรือการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เป็นต้น โดยการประเมินในแต่ละปีใช้จำนวนคดีอาญาที่ผู้ปฏิบัติงานใหม่ในหน่วยงานถูกฟ้องกลับ (ในปีงบประมาณที่ประเมิน) อันเนื่องมาจากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง เทียบกับจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง โดยในปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ กำหนดค่าเป้าหมายจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ดังนี้

ปี พ.ศ.	ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย
ปี ๒๕๖๖	จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่เกินร้อยละ ๓ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง
ปี ๒๕๖๗	จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่เกินร้อยละ ๓ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง
ปี ๒๕๖๘	จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่เกินร้อยละ ๓ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง
ปี ๒๕๖๙	จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่เกินร้อยละ ๓ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง
ปี ๒๕๗๐	จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่เกินร้อยละ ๓ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง

แนวทางการดำเนินงาน

แนวทางการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เชื่อมโยงตามกรอบทิศทางของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ห่วงโซ่คุณค่าของแผนแม่บทฯ ข้อเสนอการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) รวมทั้งข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยมีแนวทางในแต่ละเป้าหมายดังนี้

เป้าหมายภาพรวม : ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ : ๑. ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย

๒. ร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ผลักดันการดำเนินการตามข้อเสนอเพื่อยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่หน่วยงานรับผิดชอบหลักเสนอคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ โดยกำหนดให้มีแผนการขับเคลื่อนและผลักดันสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

๒. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยกำหนดกรอบการใช้ดุลยพินิจ กรอบระยะเวลา ขั้นตอน และบทลงโทษทางวินัยต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ดำเนินการตามกฎหมายให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการบังคับใช้

๓. จัดตั้งกลไกบูรณาการการดำเนินงานที่มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริต และกำหนดแนวทาง มาตรการป้องกันความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต โดยเฉพาะในเขตส่งเสริมการลงทุนและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

๔. นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในทุกขั้นตอนของการอนุญาต โดยให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นได้

๕. สร้างการรับรู้เชิงลึกที่เชื่อมโยงถึงกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามและ Partner Institute ที่จัดส่งข้อมูลให้กับแหล่งประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)

๖. การพัฒนากลไกและกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรให้เป็น “องค์กรโปร่งใส ไร้ทุจริต”

เป้าหมายที่ ๑ ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

แนวทางที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึก ให้มีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

มุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ปรับพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตผ่านหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา เน้นการสร้างวัฒนธรรมและพฤติกรรมสุจริต โดยใช้นวัตกรรมนำเสนอในรูปแบบที่ทันสมัย รวมทั้ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม การไม่ให้ไม่รับสินบน มีความละอายต่อการกระทำความผิด และไม่เพิกเฉยหรืออดทนต่อการทุจริต และยกระดับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ มีตัวชี้วัดความสำเร็จ ๓ ตัว ได้แก่

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ร้อยละของเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ขยายผลการนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปใช้ให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษา และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน โดยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๒. พัฒนาหลักสูตร เครื่องมือ แนวทางการขับเคลื่อนหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รวมทั้งนำผลการศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรด้านครอบครัวและด้านสังคมมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร

๓. พัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้มีศักยภาพในการนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปใช้ให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษาและทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ ร้อยละของประชาชนที่มีวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ส่งเสริมการประสานเชื่อมต่อการทำงานระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนให้เป็นไปอย่างไร้รอยต่อ โดยยังคงอัตลักษณ์ของเครือข่ายและมีการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งประสานการทำงานร่วมกันในพื้นที่ให้มี ความเข้มแข็ง ครอบคลุม และสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาเป็นเครือข่ายต่อต้านการทุจริต

๒. ส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับประชาชน โดยจัดทำหลักสูตรสร้างการรับรู้ที่มีความเหมาะสมกับแต่ละช่วงอายุของกลุ่มเป้าหมาย

๓. ใช้สื่อสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ให้กับทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกประเทศ ใช้นวัตกรรมนำเสนอในรูปแบบที่ทันสมัย น่าสนใจ โดยใช้แฟลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงภาคประชาชน และสร้างการมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสาร

๔. พัฒนาฐานข้อมูลเครือข่ายต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย โดยเชื่อมโยงข้อมูลเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕. จัดให้มีช่องทางในการแจ้งเบาะแสในรูปแบบที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก มีระบบปกปิดตัวตนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ ร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment : ITA)

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการยกระดับความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ทุกหน่วยงาน โดยการพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้เกณฑ์การประเมิน การปรับปรุงและพัฒนาองค์ความรู้และทักษะการเปิดเผยข้อมูลการป้องกันการทุจริต และการให้บริการสาธารณะผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานให้มีคุณภาพ ครบถ้วน สมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

๒. กำหนดตัวชี้วัดการกำกับดูแลการประเมิน ITA ของผู้บริหารหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการสนับสนุน กำกับดูแล และติดตามในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งการกลั่นกรองข้อมูลให้มีความถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยกำหนดเป็นนโยบายหรือมาตรการชัดเจนให้นำผลการประเมิน ITA แต่ละปี เป็นตัวชี้วัดในการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานและมีผลต่อการแต่งตั้งโยกย้ายผู้บริหารของหน่วยงาน

๓. พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน โดยการออกแบบประเด็นการประเมินของแบบวัดการประเมิน ITA ให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน การออกแบบข้อคำถามแบบประเมิน IIT และ EIT ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและการให้ความสำคัญกับการประเมิน OIT เชิงคุณภาพ

๔. ขยายการประเมิน ITA ไปยังหน่วยงานระดับต่ำกว่ากรม โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการอนุมัติ อนุญาต จะต้องมีการประเมิน ITA เป็นลำดับแรก

๕. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในหน่วยงานต่าง ๆ ให้พร้อมต่อการประเมิน ITA เพื่อให้การประเมิน ITA มีประสิทธิภาพรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ และสามารถนำข้อมูล OIT ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรและการปฏิบัติงาน รวมทั้งพัฒนากลไก เครื่องมือ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนทุกภาคส่วนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การเฝ้าระวัง และการแจ้งเบาะแสการทุจริต

๖. บูรณาการระบบการประเมิน ITA โดยการประสานพลังความร่วมมือจากหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในการยกระดับคะแนนการประเมิน ITA รวมทั้งเชื่อมโยงกับแนวทางการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย โดยให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทรัพยากรและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

เป้าหมายที่ ๒ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง

แนวทางที่ ๒ ป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

มุ่งเน้นการพัฒนามาตรการ กระบวนการในการป้องปรามการทุจริตให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต สามารถระงับยับยั้งการทุจริตได้อย่างรวดเร็ว ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ ๕ ตัวชี้วัด ได้แก่

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ คดีทุจริตในภาพรวมลดลง

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ คดีทุจริตรายหน่วยงานลดลง

๒.๒.๑ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลง

๒.๒.๒ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริตลดลง

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓ จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลดลง

๒.๓.๑ จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองระดับชาติลดลง

๒.๓.๒ จำนวนข้อร้องเรียนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่นลดลง

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ขับเคลื่อนมาตรการและข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันการทุจริตที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบโดยมีแผนการขับเคลื่อนและกลไกกำกับติดตามที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๒. จัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ลดการใช้ดุลพินิจ และอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชน มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพิจารณาอนุญาตและออกใบอนุญาตผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ในทุกขั้นตอน รวมทั้งการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายผู้บริหารของหน่วยงานในกรณีผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการทุจริต

๓. ผลักดันให้ทุกหน่วยงานภาครัฐจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต เพื่อลดและปิดโอกาสการทุจริต และนำผลการประเมินความเสี่ยงไปใช้เป็นมาตรการป้องกันการทุจริตภายในองค์กร

๔. วิเคราะห์สถานการณ์การทุจริต โดยการติดตาม เฝ้าระวัง เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมินสถานการณ์การทุจริต พร้อมทั้งจัดการข้อร้องเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๕. ส่งเสริมสนับสนุนให้แนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และเฝ้าระวังโครงการที่มีมูลค่าสูง ตามหลักการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP) และการสร้างความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : COST)

๖. ส่งเสริมและผลักดันให้นักการเมืองและพรรคการเมืองแสดงเจตจำนงในการต่อต้านการทุจริตต่อสาธารณะ และนำเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแลและควบคุมการดำเนินการตามเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต

๗. ยกระดับและมีการกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๘. ประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อลดคดีทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ

๙. การเพิ่มตำแหน่งของผู้ยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินในหน่วยงานที่มีสถิติคดีทุจริตและเรื่องกล่าวหาร้องเรียนการทุจริตเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะตำแหน่งที่มีความเสี่ยงต่อการใช้หน้าที่และอำนาจในทางทุจริต รวมทั้งการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ และพัฒนาระบบที่มีความทันสมัย พร้อมทั้งพัฒนาทักษะและสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินให้มีความรู้ ความสามารถที่หลากหลายและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐. พัฒนามาตรการและกลไกการป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

เป้าหมายที่ ๓ การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

แนวทางที่ ๓ ปราบปรามการทุจริต

มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพเกี่ยวกับการดำเนินคดีทุจริตให้รวดเร็ว เป็นธรรม รวมทั้งให้เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และมีการบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานด้านปราบปรามการทุจริต โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ ๒ ตัวชี้วัด ได้แก่

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ กระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ จำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ปรับปรุงกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ ด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส และไม่เลือกปฏิบัติ โดยจัดให้มีกลไกการประสานงานปราบปรามการทุจริตทั้งในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ พัฒนาระบบบริหารจัดการคดี ปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานที่ล่าช้าและซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็วและกระชับมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตแล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

๒. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับการรับเรื่องร้องเรียน การตรวจรับเรื่องร้องเรียน การติดตามเรื่องร้องเรียน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลคดีทุจริตระหว่างหน่วยงานให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลคดีทุจริตกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องครบถ้วนทุกหน่วยงาน การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ทันสมัย เท่าทันต่อการบิดเบือนทรัพย์สินและหนี้สิน สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สินและหนี้สิน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจดทะเบียนธุรกิจให้สะท้อนผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการที่แท้จริง

๓. นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้เพื่อยกระดับกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตและการตรวจสอบทรัพย์สิน เพื่อสร้างความปลอดภัย มีความน่าเชื่อถือและสะดวกรวดเร็ว เช่น เทคโนโลยีการบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เทคโนโลยี BLOCKCHAIN และการใช้ Cloud Technology มาปรับใช้ เพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุค Technology Disruption

๔. ตรากฎหมายและบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กฎหมายเกี่ยวกับการสืบสวนปราบปราม และดำเนินการกับทรัพย์สินหรือผู้กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายฟอกเงิน กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน และผู้แจ้งเบาะแส กฎหมายเกี่ยวกับการห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐฟ้องร้องดำเนินคดีกับบุคคลที่แสดงความเห็นหรือเปิดโปงเบาะแสเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ (กฎหมายป้องกันการฟ้องปิดปาก Anti-SLAPP Law) และปรับปรุงโทษปรับของนิติบุคคลที่กระทำความเสียหายแก่ประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (๕) พัฒนาเจ้าหน้าที่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีสมรรถนะ องค์ความรู้และขีดความสามารถที่เป็น มาตรฐานและเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริตที่ ประมวลจากคดีการทุจริตและผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต พัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้ในเชิงสหวิทยาการใหม่ ๆ รวมทั้งการปลูกฝังให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริตยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์

สุจริต ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

๒.๓.๒ ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ และแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision) เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trusted Public Officers)

พันธกิจ (Mission) สร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐและเน้นย้ำภาพลักษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคนดี มีความสามารถ และมีคุณธรรม เพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน และความไว้วางใจในระดับนานาชาติ

เป้าหมาย (Goal) ยกระดับตัวชี้วัดนานาชาติและตัวชี้วัดระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ และตัวชี้วัดด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของการดำเนินงานภาครัฐของประเทศไทย โดยใช้กลไกขับเคลื่อนด้านมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อยกระดับการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์ มี ๕ ยุทธศาสตร์ ครอบคลุมการสร้างมาตรฐานการพัฒนาผลักดันนโยบาย การส่งเสริมและบูรณาการรวมพลังกับทุกภาคส่วน **ภายใต้ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์ที่ว่า “ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขา และไม่สูญเปล่า”** ทั้งนี้ อาศัยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการสื่อสารที่เข้าถึงและร่วมรณรงค์ สร้างสังคม-วัฒนธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมภายในหน่วยงานของรัฐ

การนำมาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) ประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติด้านจริยธรรมในองค์กรให้ชัดเจน ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญลำดับแรกในการขับเคลื่อนการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เกิดขึ้นภายในหน่วยงานของรัฐ และการให้ความสำคัญในการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมให้มีมาตรฐานเดียวกันในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ครอบคลุมทุกหน่วยงานทั้งในระดับรัฐบาล ระดับส่วนราชการระดับท้องถิ่น และระดับองค์กรโดย **“ไม่มีข้อยกเว้น”** และการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งที่เกิดจากคุณค่าทางจริยธรรมที่แตกต่างกันเพื่อให้ **“ไม่มีข้อกังขา”** โดยใช้มาตรฐานทางจริยธรรมเป็นหลังพิง หรือหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตน แทนการใช้ดุลยพินิจ ในกรณีที่ไม่มีกฎข้อบังคับมาชี้ขาดเพื่อลดพฤติกรรมสีเทา และเพื่อสร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทางจริยธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาผลักดันนโยบายและระบบบริหารการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาผลักดันนโยบายและระบบบริหารการส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรมภาครัฐให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ มุ่งเน้นพัฒนานโยบาย ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม เตรียมความพร้อมและความร่วมมือในการร่วมบริหารงานภาครัฐอย่างมีจริยธรรม โดย **“ไม่มีข้อกังขา”** หรือตั้งคำถาม อันเป็นการพัฒนากลไกการส่งเสริมจริยธรรมทั้งที่มีอยู่เดิมและที่ตั้งขึ้นมาใหม่ให้สามารถขับเคลื่อนทำงานได้อย่างสอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคล

มาตรฐานทางจริยธรรม คือ การสร้างมาตรฐานเดียวกันและมีสภาพบังคับทางกฎหมาย มีการกำหนดมาตรการและกลไกในการขับเคลื่อนงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการเสริมสร้างและรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมาตรการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การนำพฤติกรรมทางจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคลที่คำนึงถึงหลักทางจริยธรรม แบบ **“ไม่มีข้อกังขา”** โดยใช้จริยธรรมเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความประพฤติที่ดี มีการรักษาจริยธรรมควรจะได้รับการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ **“ไม่ให้ความพยายามนั้นสูญเปล่า”** ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบเครื่องมือต่าง ๆ ที่เอื้อให้มีการนำจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคลทั้งระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การรวมพลังทุกภาคส่วนในการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรม

การส่งเสริมจริยธรรมตามหลักจริยธรรม ไม่ควรมองข้ามการเสริมสร้างขีดความสามารถทางจริยธรรมของข้าราชการ และกลไกการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อสนับสนุนจรรยาบรรณวิชาชีพที่จะต้องมีการใช้เทคนิคใหม่เพื่อสร้างการตัดสินใจเชิงจริยธรรมที่จะส่งเสริมการสร้าง **“วัฒนธรรมจริยธรรม”** ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝัง เพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย ผลักดันให้เกิดการปฏิวัติสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐ สร้างกลไกและเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบการกระทำฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (People participation and social engagement) กดดันไม่ให้มีการกระทำฝ่าฝืนจริยธรรมเกิดขึ้น รวมทั้งไม่ปล่อยให้มีที่ยืนสำหรับผู้กระทำผิด

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเสริมสร้างทัศนคติเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมและการกระทำผิด

การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ภาครัฐจึงควรมีการสื่อสารและการรณรงค์ด้วยแนวทางใหม่ ใช้เทคโนโลยีสื่อสารอย่างชาญฉลาดควบคู่กับการผลักดันจริยธรรม ใช้การสื่อสารและการรณรงค์สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรม การขับเคลื่อนจริยธรรมภาครัฐในระยะต่อไป จะต้องรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เปลี่ยนทัศนคติเรื่องการทำผิดจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีเพียงการกระทำที่ผิดหรือถูกเท่านั้น

โดย **“ไม่มีข้อกังขา”** หรือตั้งคำถามกับการดำเนินงาน และต้อง **“ไม่สูญเปล่า”** โดยไม่ยอมรับการกระทำผิดสีเทาอีกต่อไป

แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการ

๑. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถดำเนินการได้ทันทีและสร้างผลกระทบสูง (Quick Win) อาทิ การจัดทำคู่มือ Dos & Don'ts เพื่อกำหนดพฤติกรรมที่ควรกระทำและไม่ควรกระทำ ซึ่งจะช่วยลดความสับสนเกี่ยวกับพฤติกรรรมสีเทา การจัดทำแบบทดสอบแบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมสำหรับผู้เข้ารับการคัดเลือกเข้าสู่ระบบราชการ การจัดทำเครื่องมือการประเมินพฤติกรรมการทำงานภายใต้กรอบจริยธรรม การเลือกประเด็นปัญหาทางจริยธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนมาทำแคมเปญรณรงค์เพื่อสร้างทัศนคติใหม่แก่สังคมและเจ้าหน้าที่รัฐ

๒. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น กลไกการบริหารจัดการแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๒.๑ ระดับส่วนกลาง การปรับปรุงกลไกขับเคลื่อนจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ตามกฎหมาย กำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์ และการบูรณาการระหว่างหน่วยงานกลางเพื่อการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและป้องกันการทุจริต

๒.๒ ระดับส่วนภูมิภาค ให้สำนักงานจังหวัด ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม มีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ส่งเสริม และรับเรื่องร้องเรียนพฤติกรรมล่อแหลม โดยใช้กลไกทางจริยธรรมเป็นกลไกการดำเนินการในเชิงป้องกัน

๒.๓ ระดับส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจัดทำข้อกำหนดจริยธรรมของท้องถิ่น คู่มืออธิบายและกำหนดพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมกลางเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบ

๒.๔ ให้หน่วยงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้มีการจัดทำแผนงาน มาตรการเพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรักษาจริยธรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรม และข้อกำหนดจริยธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคนดีมีความสามารถและมีคุณธรรม พร้อมเป็นกลไกการปฏิรูปประเทศ สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน และยกระดับภาพลักษณ์ประเทศไทยที่บริหารประเทศโดยยึดหลักซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมสูงสุด เพื่อการมุ่งไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวง-สาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนแม่บทการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายกรอบเวลาให้ใช้ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ จึงมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันกับแผนทั้ง ๓ ระดับ เพื่อเป็นกลไกและเครื่องมือในการขับเคลื่อนกระทรวงสาธารณสุขไปสู่เป้าหมาย คือ กระทรวงสาธารณสุขปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังแผนภาพที่ ๑

แผนภาพที่ ๑ ความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับกับแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

Together Against Corruption

ส่วนที่ ๓

๓. สถานการณ์การทุจริตในสังคมไทยและกระทรวงสาธารณสุข การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการฉายภาพอนาคต

๓.๑ สถานการณ์การทุจริตในสังคมไทย

การทุจริตเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับพัฒนาการของมวลมนุษยชาติ การตั้งขึ้น การปฏิวัติ การปฏิรูป การเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการล่มสลายของวัฒนธรรมในสังคมมนุษย์หลายครั้งในประวัติศาสตร์โลก เช่น การเสื่อมถอยของจักรวรรดิโรมัน การปฏิรูปศาสนาของฝ่ายโปรแตสแตนต์ กระแสการเติบโตของระบอบประชาธิปไตยในโลกโลกาภิวัตน์แทนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ การเติบโตของแนวคิดธรรมาภิบาลและบริษัทภิบาล หรือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) ฯลฯ ล้วนถือกำเนิดโดยมีปัจจัยสำคัญมาจากพฤติการณ์ที่เชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือการโกงในรูปแบบต่าง ๆ จนนำมาสู่การแก้ไขและต่อต้านระบบสังคมเดิม ดังนั้น มโนทัศน์ที่ว่าด้วยการทุจริตย่อมมีการผันแปรไปตามยุคสมัยในช่วงตลอดหลายศตวรรษที่ผ่านมา และยังมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย

ในยุคปัจจุบันการทุจริตถือเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องยอมรับว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง การทุจริตได้ฝังรากลึกในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ยุคสมัยที่ยังมิได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อาทิ การปกครองในรูปแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีการสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง (Vertical Relations) มีการเอื้อเฟื้อเอื้อประโยชน์ จุนเจือกันในวงญาติ หรือที่เรียกว่าระบบอุปถัมภ์ (The patron-client system) ที่มีการให้ประโยชน์กันทั้งในอำนาจทางการเมือง ตำแหน่งหน้าที่ราชการ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคม การทุจริตที่ฝังรากลึกในสังคมนี้มิใช่มีแค่รูปแบบเดียว แต่มีอยู่หลากหลายอาทิ การติดสินบน การยักยอก การมีผลประโยชน์ทับซ้อน และพร้อมที่จะมีรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นตลอดเวลา เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานทางจิตใจในตัวบุคคลที่ขาดคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดี อันเป็นผลให้บุคคลแสดงออกถึงพฤติกรรมการกระทำทุจริต โดยไร้ซึ่งความละอาย

ต่อการกระทำของตนไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม อีกทั้งไม่คำนึงถึงผลของการกระทำการทุจริตในระยะยาวที่ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อองค์การ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ยังส่งผลกระทบระยะยาวถึงในระดับประเทศ จะเห็นได้ว่าการมีจิตสำนึกมีพื้นฐานทางจิตใจที่ได้รับการปลูกฝังทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมถือเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นเสมือนเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจหรือเครื่องเตือนสติ อันจะทำให้บุคคลเกิดความอายในการกระทำผิดของตน

สาเหตุหลักที่ทำให้การทุจริตยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังอยู่ในสังคมไทย เนื่องมาจากสภาพพื้นฐานทางสังคมที่สั่งสมมาและเป็นพื้นฐานสภาพสังคมปัจจุบัน เช่น

- ความสำคัญของพิธีกรรม เนื่องจากชาวตะวันตกที่เข้ามาติดต่อกับเสนาบดีไทยสมัยอยุธยาต่างได้ให้ข้อสังเกตว่า คนไทยให้ความสำคัญแก่พิธีกรรมมาก และดูเหมือนจะให้ความสำคัญแก่สาระที่จะเจรจากันน้อย สังคมไทยในปัจจุบันก็ให้ความสำคัญแก่พิธีกรรมมากกว่าเนื้อหา สังเกตได้จากในการจัดประชุมสำคัญ ๆ ของหน่วยงานต่าง ๆ ผู้ดำเนินการอาจให้ความสำคัญแก่ประเด็นที่ว่าแจกันดอกไม้ควรตั้งที่ใด หรือใครควรนั่งที่ใด จะรับประทานอาหารอะไรและอย่างไร มากกว่าเนื้อหาวาระการประชุมเสียอีก

- ระบบอุปถัมภ์และระบบเครือญาติ ลักษณะเด่นของสังคมไทยคือระบบอุปถัมภ์และระบบเครือญาติ เนื่องจากความคิดหลักในการปกครองของไทยคือ ควบคุมคนเป็นชั้น ๆ ไป ทำให้ทุกคนที่ไม่ใช่ข้าราชการและลูกข้าราชการมีบรรดาศักดิ์ต้องขึ้นทะเบียนเป็นไพร่หลวงหรือไพร่สมอยู่ในปกครองของเจ้าหมู่ ไพร่สมเป็นไพร่ที่เป็นกำลังของเจ้านายและข้าราชการผู้มีบารมี จึงเท่ากับเข้าอยู่ในอุปถัมภ์ของเจ้าหมู่ทำให้มีผู้คุ้มครอง ส่วนระบบเครือญาติมีความสำคัญเพราะเครือญาติมีส่วนได้ส่วนเสียกับบุคคลในตระกูลในระบบกฎหมายไทยโบราณ ผู้ใดได้ดีเครือญาติก็มักได้ดีด้วยกัน ตกอับก็ตกอับด้วยกันทั้งหมด เช่น ในการถูกริบราชบาตร เป็นต้น ระบบอุปถัมภ์และระบบเครือญาติยังมีอิทธิพลในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการเมืองและระบบราชการถือเป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมที่เราเข้าใจได้จากการศึกษาพระไอยการต่าง ๆ ในกฎหมายตราสามดวง

- ความเชื่อในไสยศาสตร์และวิญญาณนิยม ความเชื่อในไสยศาสตร์และวิญญาณนิยมยังเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของคนไทยทั่วไป ดังเช่นเมื่อต้อง “ต่อพิสูท” หรือ พิสูจน์ความจริงขั้นสุดท้ายเมื่อขาดพยานหลักฐานและพยานบุคคลที่ชี้ขาดไปทางใดทางหนึ่งได้ คู่ความก็อาจจะเลือกหนทางของไสยศาสตร์เข้ามาเป็นเครื่องช่วยตัดสิน เช่น ดำน้ำลุยเพลิง หรือล้วงตะกั่ว เป็นต้น ดังปรากฏในพระไอยการพิสูจน์ดำน้ำลุยเพลิง แต่คนไทยไม่ไว้ใจใครแม้กระทั่งเทวดา เพราะเมื่อเชิญภูติเชิญเทวดามาเป็นพยานในการพิสูจน์แล้ว หากเทวดาลำเอียงเข้าข้างคู่ความข้างหนึ่งข้างใด ก็มีคำสาปแช่งที่เป็นเงื่อนไขให้เทวดาตกนรกเหมือนกัน

จากสาเหตุหลักของปัญหาการทุจริตทำให้เห็นได้ว่าตามหลักการของรัฐสมัยใหม่ คือ การแยกรัฐออกจากตัวบุคคล โดยตัวของบุคคลต้องแยกผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกัน คนในสังคมควรมีค่านิยมยึดผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายของไทยมีจุดเริ่มต้นจากผลของสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) ในสมัยรัชกาลที่ ๔ และมีรูปแบบของรัฐสมัยใหม่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย กล่าวได้ว่าระบบมีการปรับเปลี่ยน แต่วิธีคิดของคนในสังคมยังไม่ปรับเปลี่ยนกรอบความคิดยังยึดกับแนวความคิดแบบจารีตที่หยั่งรากฝังลึกในระดับค่านิยม ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมที่ไม่สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวจากผลประโยชน์ส่วนรวม นำไปสู่การกระทำอันเป็นการทุจริต ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา

การทุจริตคอร์รัปชัน มีนิยามที่สามารถทำความเข้าใจได้ใน ๒ บริบท คือ (๑) ในบริบทสากล โดยพิจารณาความหมายที่ระบุไว้ใน Black Law Dictionary คอร์รัปชัน หมายถึง การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการกระทำที่ชั่วช้าและฉ้อโกงโดยเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่สิทธิของผู้อื่น ขณะที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ให้ความหมายทุจริตคอร์รัปชันว่าหมายถึง การใช้อำนาจที่ได้รับความไว้วางใจในทางที่ผิด (Abuse of Entrusted Power) เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล ซึ่งครอบคลุมทั้งภาครัฐและเอกชน และ (๒) ในบริบทของสังคมไทย โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หน้า ๕๔๓ ระบุว่า การทุจริต หมายถึง ความประพฤติชั่ว คดโกง ฉ้อโกง ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ระบุว่า คอร์รัปชัน มาจากภาษาลาตินคือ Corrumpere ซึ่งมาจาก ๒ คำ คือ To Ruin-Com (Together) + Rumpere (To break) เมื่อรวมกันแล้วหมายถึง การทำลายหรือการละเมิดจริยธรรม หรือธรรมเนียมในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ทำน้อยกว่าหรือไม่ดีเท่าที่กฎหมายระบุไว้ หรือแม้แต่ทำตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แต่ใช้วิธีการผิดกฎหมาย นอกจากนี้ Cressey (1970) เสนอทฤษฎีสามเหลี่ยมของการทุจริตคอรัปชัน (Fraud Theory) โดยกล่าวว่า การทุจริตคอร์รัปชันจะเกิดได้สูงในภาวะที่มีปัจจัยเสี่ยง ๓ ด้าน ดังนี้

๑. แรงกดดันหรือแรงจูงใจ (Pressure or Incentive) กล่าวคือ แรงกดดันอันเกิดจากการปฏิบัติงาน การกำหนดเป้าหมายหรือบทลงโทษ เป็นเงื่อนไขให้ผู้ที่ถูกกดดันพยายามหาวิธีที่จะให้ตัวเองไปถึงเป้าหมายเพื่อพ้นจากการถูกลงโทษผ่านการทุจริตคอร์รัปชัน ขณะเดียวกันแรงจูงใจส่วนตัว อาทิ ความต้องการทางการเงิน ความปรารถนาในตำแหน่ง หรืออุปนิสัยที่สุรุ่ยสุร่ายจนเป็นเหตุให้ใช้จ่ายเกินกำลังความสามารถ ก็เป็นเหตุให้ใช้การทุจริตคอร์รัปชันเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ต้องการเหล่านั้น

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการทุจริตในประเทศไทย ด้วยการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีสามเหลี่ยมของการทุจริตคอรัปชัน (Fraud Theory) ในประเด็นแรงกดดันหรือแรงจูงใจ (Pressure or Incentive) พบว่า ระบบรัฐราชการไทยซึ่งถูกครอบงำด้วยระบบอาวุโสและมีสายลำดับชั้นที่ชัดเจน

ได้ก่อผลให้เกิดแรงบังคับจากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ต่อข้าราชการชั้นผู้น้อย ให้ทำตามคำสั่งเพื่อบรรลุเป้าหมาย จนบางครั้งก็นำมาสู่สภาวการณ์เลือกทุจริตคอร์รัปชันเพื่อให้ตนบรรลุเป้าหมายและพ้นโทษจากผู้บังคับบัญชา ขณะที่ในแง่ของแรงจูงใจนั้นอาจจะมีได้หลากหลาย แต่หากพิจารณาแรงจูงใจเรื่องเงินกล่าวได้ว่าค่าแรงที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าครองชีพทำให้เกิดความต้องการเงินมากขึ้น หรือตำแหน่งที่ดีขึ้น เช่นนั้นการทุจริตคอร์รัปชั่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่คนจำนวนไม่น้อยเลือกใช้เพื่อนำพาตนเองให้สำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา ซึ่งทั้งแรงกดดันและแรงจูงใจนี้อาจจะเห็นได้จากหน่วยงานที่เป็นองค์กรภาคสังคมและภาคธุรกิจ ได้มีการร่วมมือกันทุจริตคอร์รัปชันและมีความประพฤติมิชอบร่วมกับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เนื่องจากเกรงกลัวต่ออำนาจและการสูญเสียผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

๒. การมีโอกาสในการกระทำผิด (Opportunity) กล่าวคือ ในมุมแรกนั้นผู้ทุจริตมีโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันอันอาจเกิดจากระบบการตรวจสอบการทุจริตภายในองค์กรที่ขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถตอบสนองได้ทันเวลา หรือระเบียบกฎหมายที่มีรอยรั่ว เป็นผลให้ผู้ทุจริตฉวยโอกาสในการกระทำการทุจริตอย่างไม่เกรงกลัว และอีกมุมหนึ่งคือ ผู้ทุจริตมีโอกาสที่เอื้อเฟื้อต่อการปกปิดการทุจริต อันอาจเกิดจากความสามารถในการลบร่องรอยการทุจริตคอร์รัปชัน

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการทุจริตในประเทศไทย ด้วยการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีสามเหลี่ยมของการทุจริตคอรัปชัน (Fraud Theory) ประเด็นการมีโอกาสในการกระทำผิด (Opportunity) พบว่า ระบบบริหารจัดการโดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมไม่มีมาตรฐาน ระบบธรรมาภิบาลขององค์กรภาครัฐอ่อนแอ และกระบวนการตรวจสอบไม่โปร่งใส ส่วนกฎระเบียบและข้อบังคับของข้าราชการพลเรือนก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานจริง รวมทั้งการละเว้นละเลย และเพิกเฉยต่อการกระทำความผิด ทั้งนี้ เนื่องจากมีการพิจารณาเข้าข้างประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องมากกว่าการคำนึงถึงการแก้ไขปัญหาและความเดือดร้อนที่ประชาชนและสังคมได้รับ เหล่านี้ล้วนเป็นรอยรั่วของระบบอันเป็นโอกาสให้คนในระบบเองใช้เป็นช่องทางในการทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนี้การที่สังคมไทยติดอยู่กับแนวคิดเน้นเฟ้นคนดีมาปกครอง โดยประชาชนวงกว้างไม่ต้องมีบทบาทคำถามเกิดขึ้นตามมาว่าใครเป็นผู้กำหนดว่าคนแบบไหนคือคนดี ใครไม่ดี ดีเพื่อใคร และใครจะตรวจสอบกำกับคนดี ก็เป็นเหตุให้อำนาจผูกขาดสามารถคอร์รัปชันได้อย่างสุด ๆ หากการเมืองของคนดีไม่มีระบบตรวจสอบ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมอย่างจริงจังก็ไม่มีความหมายอะไร

๓. การมีข้ออ้าง หรือการใช้เหตุผล (Rational) ที่ทำให้ผู้ทุจริตคอร์รัปชันรู้สึกดีขึ้น เช่น การอ้างถึงความจำเป็น การอ้างว่าเป็นธรรมเนียมหรือประเพณีที่ต้องกระทำ เห็นว่าใคร ๆ ก็ทำกัน หรืออ้างว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น การตกแต่งตัวเลขการเงินให้มีกำไร เพื่อมิให้กิจการล้มละลาย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการทุจริตในประเทศไทย ด้วยการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีสามเหลี่ยมของการทุจริตคอรัปชัน (Fraud Theory) ประเด็นการมีข้ออ้าง หรือการใช้เหตุผล (Rational) พบว่า การทุจริตซึ่งถูกทำให้กลายเป็นวัฒนธรรมด้านมืดของสังคมไทยผ่านการเลียนแบบ หรือส่งทอดกัน

ในระบบได้ก่อผลให้ผู้ทุจริตคอร์รัปชันอ้างว่าสิ่งที่ตนทำนั้นคนรุ่นก่อน ๆ หรือคนอื่น ๆ ในสังคมก็ทำกัน บางคนเห็นว่าคอร์รัปชันไม่เป็นปัญหา บางคนเห็นว่าเป็นปัญหาเพราะสร้างความเสียหายต่อสาธารณะ เส้นแบ่งระหว่างเรื่องส่วนตัวกับเรื่องสาธารณะเลือนลางมากขึ้น ความสับสนนี้เองเป็นเหตุให้ยากที่จะปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันให้หมดสิ้นไป

จากดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ณ กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี ดัชนีนี้เริ่มจัดทำตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ (ค.ศ. ๑๙๙๓) เป็นต้นมา มีสถานะเป็นองค์กรภาคประชาสังคมระหว่างประเทศ มีวัตถุประสงค์ในการต่อสู้กับการทุจริตทุกรูปแบบด้วยการแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และสร้างความตระหนักรู้ถึงผลเสียของการทุจริต ดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหาร ซึ่งจะมาจากการเลือกโดยสมาชิกที่เป็นตัวแทนสาขาของแต่ละประเทศ และสมาชิกอิสระเพื่อเป็นคณะกรรมการ จำนวน ๑๐-๑๓ คน โดยมีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๓ ปี และดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน ๓ วาระ ดัชนีการรับรู้การทุจริต เป็นข้อมูลที่รวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้มีการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๖๔ ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๕๔ เป็นระบบคะแนน ๑-๑๐ ส่วนปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นต้นมา เป็นระบบคะแนน ๑-๑๐๐ โดยได้ปรับค่าคะแนนในแผนภาพปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๕๔ เป็นระบบคะแนน ๑-๑๐๐ เพื่อสะดวกในการทำความเข้าใจ ดังแผนภาพที่ ๒

ค่าเป้าหมาย	คะแนน	อันดับ
พ.ศ. 2561 - 2565	50	1 ใน 54
พ.ศ. 2566 - 2570	57	1 ใน 43
พ.ศ. 2571 - 2575	62	1 ใน 32
พ.ศ. 2576 - 2580	73	1 ใน 20

ค่าเป้าหมายตัวชี้วัด
ตามแผนแม่บทฯ ประเด็นที่ 21
การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
(พ.ศ. 2561-2580)

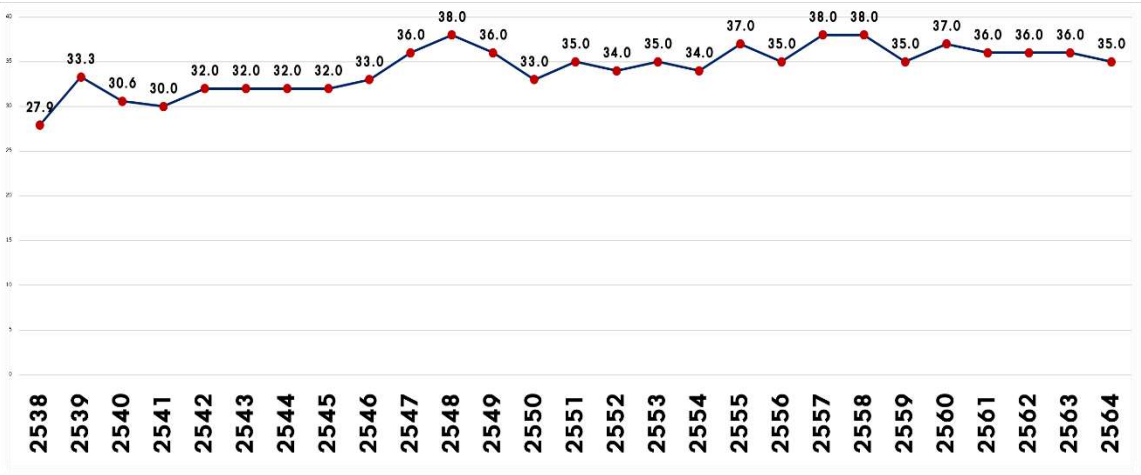

แผนภาพที่ ๒ คะแนนการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๖๔ ของประเทศไทย

๓.๑.๑ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI)

ตลอดระยะเวลากว่า ๒๐ ปีที่ผ่านมา สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยเมื่อพิจารณาจากดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) มีแนวโน้มทรงตัวอยู่ในช่วงต่ำกว่า ๔๐ คะแนน มาโดยตลอด โดยค่าคะแนนล่าสุดองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้เผยแพร่ผลดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕ ปัจจุบันรูปแบบการประเมินทั่วโลกจะใช้แหล่งการประเมินจำนวน ๑๓ แหล่งการประเมิน สำหรับประเทศไทยใช้แหล่งการประเมินจำนวน ๙ แหล่ง ปรากฏว่า ๒ ใน ๓ ของประเทศที่เข้ารับการประเมินมีระดับคะแนนที่ต่ำกว่า ๕๐ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน และโดยเฉลี่ยระดับคะแนนจะอยู่ที่ ๔๓ คะแนน ประเทศที่ได้รับคะแนนสูงที่สุดคือ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ และนิวซีแลนด์ มีคะแนน ๘๘ คะแนน โดยที่ประเทศนอร์เวย์ (๘๕) สิงคโปร์ (๘๕) สวีเดน (๘๕) สวิตเซอร์แลนด์ (๘๔) เนเธอแลนด์ (๘๒) ลักเซมเบิร์ก (๘๑) และเยอรมนี (๘๐) เป็นประเทศที่ได้คะแนนสูงสุดใน ๑๐ อันดับแรก สำหรับประเทศที่ได้รับคะแนนน้อยที่สุดคือ ซูดานใต้ (๑๑) ซีเรีย (๑๓) และโซมาเลีย (๑๓) ประเทศไทยได้รับคะแนน ๓๕ คะแนน อยู่ในลำดับที่ ๑๑๐ จากประเทศที่เข้าร่วมประเมินทั้งหมด ๑๘๐ ประเทศ คะแนนลดลงจากปี ๒๕๖๓ ซึ่งได้รับคะแนน ๓๖ คะแนน อยู่ในลำดับ ที่ ๑๐๔ และอยู่ในลำดับที่ ๕ ของประเทศอาเซียน รองจาก ๑) สิงคโปร์ ๘๕ คะแนน ๒) มาเลเซีย ๔๘ คะแนน ๓) เวียดนาม ๓๙ คะแนน และ ๔) อินโดนีเซีย ๓๘ คะแนน โดยทุกประเทศทั่วโลกมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๓ คะแนน ประเทศในเอเชียแปซิฟิกมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๕ คะแนน ประเทศอาเซียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๙.๘๕ คะแนน สำหรับประเทศไทยตั้งเป้าหมายในการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตไว้ในยุทธศาสตร์ชาติฯ ว่าเมื่อสิ้นสุดแผน (ปี พ.ศ. ๒๕๘๐) ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต จะต้องอยู่ที่ ๑ ใน ๒๐ ลำดับแรกของโลก หรือ ๗๓ คะแนน และกำหนดเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตั้งเป้าหมายไว้ที่ ๕๐ คะแนน เมื่อสิ้นสุดแผนในปี ๒๕๖๕ ทั้งนี้ ผลคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ มีระดับคะแนนสูงสุดไม่เกิน ๓๘ คะแนน และคะแนนต่ำสุดไม่เกิน ๓๕ คะแนน โดยในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงปัจจุบัน คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยอยู่ที่ ๓๕.๗๕ คะแนน เมื่อพิจารณาอันดับและเทียบกับประเทศต่าง ๆ พบว่า ประเทศไทยมีอันดับลดลงจากอันดับที่ ๙๙ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงมาอยู่ที่อันดับที่ ๑๐๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ อันดับที่ ๑๐๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และอันดับที่ ๑๑๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพรวมคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. แหล่งข้อมูลที่ประเทศไทย ได้คะแนนลดลงจากปีก่อนหน้า จำนวน ๔ แหล่งข้อมูล คือ

๑.๑ แหล่งข้อมูล IMD World Competitiveness Yearbook (MD) ได้ ๓๕ คะแนน (ปี ๒๐๒๐ ได้ ๔๓ คะแนน) IMD นำข้อมูลสถิติทุติยภูมิและผลการสำรวจความคิดเห็นผู้ปริหารระดับสูงไปประมวลผลจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย และพิจารณาจาก ๔ องค์ประกอบ คือ ๑) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ๒) ประสิทธิภาพของภาครัฐ ๓) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และ ๔) โครงสร้างพื้นฐาน ทั้งนี้ IMD จะสำรวจข้อมูลประมาณเดือนมกราคม-เมษายนของทุกปี **ในแหล่งข้อมูล IMD World Competitiveness Yearbook (IMD) มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตจากแบบสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารระดับสูงในประเทศไทย**

ประเด็นคำถาม คือ มีการติดสินบนและการทุจริตคอร์รัปชันอยู่หรือไม่

๑.๒ แหล่งข้อมูล The Political and Economic Risk Consultancy (PERC) ได้ ๓๖ คะแนน (ปี ๒๐๒๐ ได้ ๓๘ คะแนน) PERC สำรวจข้อมูลจากนักธุรกิจในท้องถิ่นและนักธุรกิจชาวต่างชาติที่เข้าไปทำธุรกิจที่ในประเทศนั้น ๆ ได้แก่ นักธุรกิจจากสมาคมธุรกิจ ผู้แทนที่เข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ ในเอเชีย ผู้แทนหอการค้าประเทตต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในแต่ละประเทศประกอบด้วย ผู้บริหารในประเทศ ผู้ที่มีสัญชาติเป็นบุคคลประเทศนั้น ๆ และผู้บริหารชาวต่างชาติใช้การสัมภาษณ์ซึ่งหน้าการสอบถามทางโทรศัพท์ ตลอดจนการตอบแบบสำรวจออนไลน์ ทั้งนี้ PERC มีหลักเกณฑ์ในการสำรวจโดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นการถามคำถามที่แสดงให้เห็นถึงระดับการรับรู้ในเรื่องการคอร์รัปชัน

ประเด็นคำถาม คือ ท่านจะให้คะแนนปัญหาการทุจริตในประเทศที่ท่านทำงานหรือประกอบธุรกิจเท่าใด

๑.๓ แหล่งข้อมูล World Economic Forum (WEF) ได้ ๔๒ คะแนน (ปี ๒๐๒๐ ได้ ๔๓ คะแนน) ในแต่ละปี WEF ได้จัดทำรายงานการวัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทั่วโลก (The Global Competitiveness Report : GCR) โดยรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ **ผ่าน "แบบสำรวจความคิดเห็นผู้บริหาร" (The Executive Opinion Survey : EOS) ซึ่งถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักธุรกิจต่างประเทศและนักธุรกิจภายในประเทศว่า การประกอบธุรกิจในประเทศเหล่านั้นมีความสะดวกระดับใด มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ** โดย WEF จะสำรวจข้อมูลประมาณเดือนมกราคม-มิถุนายน ของทุกปี ซึ่งในปี ๒๐๒๑ แม้จะไม่ได้มีการจัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันของแต่ละประเทศ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แต่จะใช้ดัชนีใหม่ที่พัฒนาขึ้นและนำมาใช้ชี้วัดเป็นครั้งแรกในปีที่ผ่านมา โดยเน้นในเรื่องการเติบโตอย่างยั่งยืน

ประเด็นคำถาม คือ

๑. การจ่ายเงินสินบนเกี่ยวกับการนำเข้า-ส่งออก ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น น้ำ ไฟ การจ่ายภาษีประจำปี เป็นต้น การได้รับใบอนุญาตจากภาครัฐ เช่น สัมปทาน การตัดสินของศาลที่ให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการ เป็นต้น

๒. รัฐนำเงินงบประมาณของภาครัฐไปให้กับบริษัท บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด ๆ โดยทุจริตเพื่อการคอร์รัปชัน

๓. ประเทศของคุณมีระดับคุณธรรมหรือจริยธรรม ธรรมาภิบาลระดับใด

๑.๔ แหล่งข้อมูล World Justice Project (WIP) ได้ ๓๕ คะแนน (ปี ๒๐๒๐ ได้ ๓๘ คะแนน) WIP เป็นดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law) โดยมีเกณฑ์การวัด ประกอบด้วย ๘ เกณฑ์ ได้แก่ ขีดจำกัดอำนาจของรัฐบาล (Constraints on Government Powers) ปราศจากการคอร์รัปชัน (Absence of Corruption) การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government) สิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) ความสงบเรียบร้อยของสังคม (Order and Security) การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Cvil Justice) และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) **โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ จะนำค่าคะแนนของแหล่งข้อมูล WJP เฉพาะเกณฑ์ที่ ๒ คือ ปราศจากการคอร์รัปชัน (Absence of Corruption) มาใช้ในการคำนวณ**

๒. แหล่งข้อมูลที่ประเทศไทย ได้คะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า จำนวน ๑ แหล่งข้อมูล คือ แหล่งข้อมูล Varieties of Democracy Institute (VDEM) ได้ ๒๖ คะแนน (ปี ๒๐๒๐ ได้ ๒๐ คะแนน) แหล่งข้อมูล V-DEM เป็นการวัดเกี่ยวกับความหลากหลายของประชาธิปไตย การถ่วงดุลของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ตลอดจนการทุจริตของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ซึ่งในปี ๒๐๑๖ มีการวัดในอาเซียนเพียง ๔ ประเทศ แต่ต่อมาในปี ๒๐๑๙ จนถึงปัจจุบัน มีการวัดในประเทศกลุ่มอาเซียน ๑๐ ประเทศ ในแหล่งข้อมูล V-DEM **มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาตินำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต ตามคำถามที่ว่าการทุจริตทางการเมืองเป็นที่แพร่หลายมากน้อยเพียงใด (How pervasive is political corruption?) โดยดัชนีแสดงความแพร่หลายของการทุจริตนี้ถูกคำนวณจากค่าเฉลี่ยของดัชนี ๔ ด้าน คือ ๑) ดัชนีการคอร์รัปชันในภาครัฐ (Public sector corruption index) ๒) ดัชนีการคอร์รัปชันของผู้บริหารระดับสูง (Executive corruption index) ๓) ดัชนีการคอร์รัปชันของฝ่ายนิติบัญญัติ (The indicator for legislative corruption) และ ๔) ดัชนีการคอร์รัปชันของฝ่ายตุลาการ (The indicator for judicial corruption)**

ประเด็นคำถาม คือ การทุจริตในภาคการเมืองมีการแพร่ขยายตัวอย่างไร โดยพิจารณาจากพฤติกรรมเรียกรับสินบนของเจ้าหน้าที่ การคอร์รัปชันของผู้บริหารระดับสูง การใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมปทาน การเบียดบังเงินหลวง การใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ การคอร์รัปชันของฝ่ายตุลาการ

๓. แหล่งข้อมูลที่ประเทศไทย ได้คะแนนเท่ากับปีก่อนหน้า จำนวน ๔ แหล่งข้อมูล คือ

๓.๑ แหล่งข้อมูล Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BFTI) ได้ ๓๙ คะแนน โดย BF (TI) ใช้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์และประเมินกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี และดูความเปลี่ยนแปลง ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการเมือง ๒) ด้านเศรษฐกิจ และ ๓) ด้านการจัดการของรัฐบาล ทั้งนี้ BFTI จะมีการเผยแพร่ผลทุก ๒ ปี โดยมีรูปแบบการวิจัยเป็น Qualitative expert survey ซึ่งการเผยแพร่ชุดข้อมูลล่าสุดเป็นรายงานฉบับ ปี ๒๐๒๐ การประเมินค่าดัชนี Transformation index BTI

ประเด็นคำถาม คือ

๑. ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐมีการใช้ตาแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์โดยมิชอบหรือมีการถูกลงโทษหรือไม่

๒. ประสิทธิภาพของรัฐบาลในการควบคุมปัญหาการทุจริตได้มากน้อยเพียงใด

๓.๒ แหล่งข้อมูล Economist Intelligence Unit Country Risk Ratings (EIU) ได้ ๓๗ คะแนน เป็นการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศต้องเผชิญ ได้แก่ ความโปร่งใสในการจัดสรรและการใช้จ่ายงบประมาณ การใช้ทรัพยากรของราชการ / ส่วนรวม การแต่งตั้งข้าราชการจากรัฐบาลโดยตรง มีหน่วยงานอิสระในการตรวจสอบการจัดการงบประมาณของหน่วยงานนั้น ๆ มีหน่วยงานอิสระด้านยุติธรรมตรวจสอบผู้บริหาร / ผู้ใช้อำนาจ ธรรมเนียมการให้สินบน เพื่อให้ได้สัญญาสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ EIU มีการสำรวจเก็บข้อมูลประมาณเดือนกันยายนของทุกปี โดยข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญนักวิเคราะห์ความเสี่ยง

ประเด็นคำถาม คือ

๑. การใช้งบประมาณและระบบการตรวจสอบงบประมาณ

๒. การบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

๓. อำนาจการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รัฐ (ระบบคุณธรรมหรือระบบอุปถัมภ์)

๔. ความเป็นอิสระขององค์กรตรวจสอบ

๓.๓ แหล่งข้อมูล Global Insight Country Risk Ratings (GI) ได้ ๓๕ คะแนน ในแหล่งข้อมูล Global Insight Country Risk Ratings (GI) มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ “ความเสี่ยงของการที่บุคคลหรือบริษัทจะต้องเผชิญกับการติดสินบนหรือการคอร์รัปชันในรูปแบบอื่น เพื่อที่จะทำให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างราบรื่น เช่น เพื่อให้ได้รับสัญญาเพื่อการนำเข้าและส่งออก หรือเพื่อความสะดวกสบายเกี่ยวกับงานด้านเอกสารต่าง ๆ มีมากน้อยเพียงใด” ซึ่งถูกประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละประเทศ ข้อมูลได้รับจากกลุ่มลูกค้า ผู้ทำสัญญากับภาครัฐ นักลงทุน นักธุรกิจ ผู้รับงานอิสระ และเครือข่ายนักข่าว

ประเด็นคำถาม คือ

๑. ความเสี่ยงด้านการบริหารธุรกิจ การขออนุมัติอนุญาต (Permit)

๒. การติดสินบนเจ้าหน้าที่

๓. การออกนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจบางธุรกิจ

๓.๔ แหล่งข้อมูล PRS International Country Risk Guide (PRS) ได้ ๓๒ คะแนน ในแหล่งข้อมูล Political Risk Services International Country Risk Guide (ICRG) มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาตินำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ “การประเมินการคอร์รัปชันในระบบการเมือง ซึ่งรูปแบบของการคอร์รัปชันที่นักธุรกิจมักพบได้โดยตรงและบ่อยครั้ง คือ การเรียกรับเงินหรือการจ่ายสินบนเพื่อให้ได้มาซึ่งใบอนุญาตการนำเข้าและส่งออก (Import and Export Licenses) การจ่ายสินบนเพื่อให้เข้าถึงการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา (Exchange Controls) และการเข้าถึง

ระบบการประเมินภาษี (Tax Assessments) รวมถึงการจ่ายสินบนเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Police Protection) และการจ่ายสินบนเพื่อให้ได้รับอนุมัติการกู้ยืมเงิน (Loans) เป็นต้น ทั้งนี้ ได้ตระหนักถึงการคอร์รัปชันที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้มากที่สุด ได้แก่ การคอร์รัปชันจากระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติ การฝากเข้าทำงาน การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การระดมทุนลับของพรรคการเมือง และการมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างนักการเมืองกับภาคธุรกิจ”

ประเด็นคำถาม คือ การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในขั้นตอนต่าง ๆ โดยเฉพาะการนำเข้า-ส่งออก การขออนุมัติอนุญาต และการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท

จากข้อมูลทั้ง ๙ แหล่ง สามารถนำมาจัดกลุ่มประเภทของแหล่งข้อมูลได้ ๔ กลุ่มด้วยกัน คือ

กลุ่มที่ ๑ การให้สินบนเพื่อการอนุมัติอนุญาต เพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ ประกอบด้วย GI : Global Insights Business Conditions and Risk Indicators, IMD : IMD World Competitiveness Yearbook, PRS : The PRS Group International Country Risk Guide, WEF : World Economic Forum Executive Opinion Survey

กลุ่มที่ ๒ การใช้งบประมาณไม่คุ้มค่า มีการเอื้อประโยชน์ ประกอบด้วย EIU : Economist Intelligence Unit Country Risk Service, WEF : World Economic Forum Executive Opinion Survey

กลุ่มที่ ๓ การใช้อำนาจหน้าที่ ตำแหน่งโดยมิชอบ ประกอบด้วย EIU : Economist Intelligence Unit Country Risk Service, BFTI : Bertelsmann Foundation Transformation Index, PRS : The PRS Group International Country Risk Guide, WJP : World Justice Project Rule of Law

กลุ่มที่ ๔ ประสิทธิภาพในการดำเนินการต่อต้านการทุจริต ประกอบด้วย BFTI : Bertelsmann Foundation Transformation Index, PERC : Political and Economic Risk Consultancy, V-Dem : Varieties of Democracy Project

ตารางที่ ๑ คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จาก ๙ แหล่งข้อมูล ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔

แหล่งข้อมูล / ปี พ.ศ. (ค.ศ.)	2559 (2016)	2560 (2017)	2561 (2018)	2562 (2019)	2563 (2020)	2564 (2021)
IMD	44	43	41	45	41	39
WJP	37	40	40	38	38	35
BF-TI	40	37	37	37	37	37
PERC	38	41	37	38	38	36
WEF	37	42	42	43	43	42
PRS	32	32	32	32	32	32
EIU	37	37	37	37	37	37
GI	22	35	35	35	35	35
V-DEM	24	23	21	20	20	26

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้มีข้อเสนอแนะสำคัญสำหรับการประเมินทั่วโลก จำนวน ๔ ประเด็น คือ

๑. ส่งเสริมสิทธิ เสรีภาพ เพื่อเป็นพลังในการตรวจสอบการทุจริต รัฐบาลควรที่จะจัดการในเรื่องเสรีภาพในการแสดงออกภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน และส่งเสริมการต่อสู้ประเด็นสิทธิมุนษยชนในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วน

๒. สร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานตรวจสอบการทุจริต โดยขยายโครงสร้าง หน่วยงานต่อต้านการทุจริตและหน่วยงานตรวจสอบอื่น ๆ ให้มีความเป็นอิสระ เพื่อให้เกิดการตรวจสอบ ถ่วงดุล เพื่อระงับยับยั้งการกระทำการทุจริต โดยรัฐสภาและศาลควรที่จะเฝ้าระวังป้องกัน เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่กระทำการเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่

๓. การปราบปรามการทุจริตข้ามชาติ รัฐบาลควรปรับปรุงจุดอ่อนของระบบที่เป็นช่องทางของการทุจริตข้ามชาติ อาชญากรรมทางการเงิน โดยลดช่องว่างทางกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ที่กระทำการทุจริตต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

๔. สนับสนุนให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลในเรื่องการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ ซึ่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติวาระพิเศษว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations General Assembly Special session : UNGASS) เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๐๒๑ กำหนดให้ภาครัฐต้องให้สัตยาบรรณว่าต้องมีการป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งการมีความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณที่ดียิ่งนั้นจะช่วยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

จากข้อมูลสะท้อนว่าสังคมไทยยังติดหล่มการขาดการรับรู้การทุจริตและตามหลังประเทศอื่น ๆ อยู่มาก เนื่องจากดัชนีดังกล่าวเปรียบเทียบจากประเทศทั้งสิ้น ๑๘๐ ประเทศทั่วโลก แต่อันดับของประเทศไทยอยู่ระหว่างอันดับที่ ๙๖-๑๑๐ ซึ่งเป็นอันดับกลาง โดยการวัดค่าคะแนนนั้นหมายความว่า หากได้คะแนนน้อยก็หมายถึงมีการทุจริตที่สูง แต่หากได้คะแนนมากก็เท่ากับว่ายิ่งมีความโปร่งใส ซึ่งเมื่อพิจารณาคะแนนจากหนึ่งร้อยคะแนนเต็มย้อนหลังทั้ง ๕ ปี แล้วพบว่าประเทศไทยมีคะแนนที่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ของคะแนนเต็มทุกปี

นอกจากนี้ องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้กำหนดนิยามและรูปแบบของการทุจริตไว้ ๗ ประเภท ได้แก่

๑. การทุจริตขนาดใหญ่ (Grand Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูง เพื่อบิดเบือนนโยบายหรือการใช้อำนาจรัฐในทางมิชอบ เพื่อให้ผู้นำหรือผู้บริหารประเทศได้รับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรของชาติ

๒. การทุจริตขนาดเล็ก (Petty Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับกลางและระดับล่างต่อประชาชนทั่วไป โดยการใช้อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในทางมิชอบ

๓. การติดสินบน (Bribery) เป็นการเสนอ การให้ หรือสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ทั้งในรูปของเงิน สิ่งของ และสิ่งตอบแทนต่างๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

๔. การยักยอก (Embezzlement) คือ การที่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่องค์กรของรัฐนำเงินหรือสิ่งของที่ได้รับมอบหมายให้ใช้ในหน้าที่ราชการ มาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

๕. การอุปถัมภ์ (Patronage) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวก ด้วยการคัดเลือกบุคคลจากสายสัมพันธ์ทางการเมืองหรือเครือข่าย (Connection) เพื่อเข้ามาทำงาน หรือเพื่อได้รับผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

๖. การเลือกที่รักมักที่ชัง (Nepotism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวก โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจที่มีในการให้ผลประโยชน์หรือให้หน้าที่การงานแก่เพื่อน ครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิด โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

๗. ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) คือ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม อันเกิดจากที่บุคคลต้องมีหน้าที่หรือสถานะมากกว่า ๑ สถานะ

ในประเทศไทยการทุจริตอาจจะจำแนกออกเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ การทุจริตในระดับชาติและการทุจริตในระดับท้องถิ่น

๑. การทุจริตในระดับชาติ การทุจริตเชิงนโยบาย (Policy Corruption) เป็นรูปแบบการทุจริตที่นักการเมืองใช้อำนาจทางด้านการบริหารราชการแผ่นดิน รวมถึงอำนาจนิติบัญญัติที่ได้มาจากความไว้วางใจของประชาชน เป็นเครื่องมือในการออกกฎหมาย การแก้ไขกฎหมาย การแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับและนโยบาย โดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย กฎระเบียบ และตีความกฎหมาย กฎ ระเบียบให้เอื้อประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง เพื่อให้การกระทำการทุจริตกลายเป็นสิ่งที่ชอบธรรม เนื่องจากมีกฎหมาย กฎระเบียบ และนโยบายรองรับ การทุจริตเชิงนโยบายยังปรากฏในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การซื้อขายตำแหน่งในระดับสูงทางราชการ ได้แก่ ตำแหน่งอธิบดี ตำแหน่งผู้บริหารในรัฐวิสาหกิจ ในตำแหน่งที่มีอำนาจอนุมัติเห็นชอบโครงการต่าง ๆ ได้ นำไปสู่การตรวจสอบที่หละหลวมในโครงการก่อสร้าง การจัดซื้อจัดจ้างในรัฐ และการใช้วิธีพิเศษในการดำเนินการ หลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์มาตรการป้องกันการทุจริตต่าง ๆ ในแต่ละกระบวนการ ขั้นตอนมีการแบ่งผลประโยชน์กันในหมู่พวกพ้อง เช่น การทำแบบก่อสร้างที่ไม่มีความชัดเจน การใช้เงินกู้จากต่างประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้กฎหมายที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบของการว่าจ้างแบบเหมารวม (Turnkey) ซึ่งผู้รับเหมาสามารถดำเนินการออกแบบและก่อสร้างโครงการให้แล้วเสร็จได้ด้วยตัวเองซึ่งเอื้อต่อการทุจริต เนื่องจากผู้รับเหมาโครงการสามารถปรับเปลี่ยนแผนงานต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา สามารถปรับเพิ่มค่าใช้จ่ายและขออนุมัติงบประมาณเพิ่มได้ง่าย อีกทั้งยังเปิดช่องให้บริษัทเอกชนเรียกร้องค่าชดเชยจากรัฐได้ ซึ่งมักเกิดจากการทำสัญญาที่หละหลวม มีช่องว่างให้หน่วยงานรัฐเสียเปรียบ

๒. การทุจริตในระดับท้องถิ่น การกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้บริการต่าง ๆ ของรัฐสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติเกิดการทุจริตในท้องถิ่นเพิ่มมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน ลักษณะการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกเป็น ๗ ประเภท ดังนี้

๒.๑ การทุจริตด้านงบประมาณ การทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง และการเงินการคลัง ส่วนใหญ่เกิดจากการละเลยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๒ สภาพหรือปัญหาการทุจริตที่เกิดจากตัวบุคคล

๒.๓ สภาพการทุจริตอันเกิดจากช่องว่างของกฎ ระเบียบ และกฎหมาย

๒.๔ สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจและขาดคุณธรรมจริยธรรม

๒.๕ สภาพหรือลักษณะปัญหาการทุจริตที่เกิดจากการขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

๒.๖ สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการตรวจสอบขาดความหลากหลายในการตรวจสอบจากภาคส่วนต่าง ๆ

๒.๗ สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากอำนาจ บารมี และอิทธิพลท้องถิ่น

๓.๑.๒ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA)

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) เป็นเครื่องมือเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศได้รับทราบถึงสถานะและปัญหาการดำเนินงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสขององค์กร ผลการประเมินที่ได้จะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการให้บริการ สามารถอำนวยความสะดวก และตอบสนองต่อประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ขณะเดียวกันยังเป็นเครื่องมือในการยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานภาครัฐและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีหน่วยงานภาครัฐเข้าร่วมการประเมิน ITA ครอบคลุมหน่วยงานภาครัฐทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ และองค์กรอิสระ จำนวนรวม ๘,๓๐๓ แห่งทั่วประเทศ มีประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล จำนวน ๑,๓๐๐,๑๓๒ ราย โดยผลการประเมิน ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๘๗.๕๗ คะแนน อยู่ในระดับผลการประเมิน (Rating Score) ระดับ A ซึ่งสูงกว่าปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่มีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมของประเทศเท่ากับ ๘๑.๒๕ คะแนน และเมื่อพิจารณาตามเป้าหมายตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งได้กำหนดค่าเป้าหมายของปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ไว้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะต้องมีค่าคะแนน ITA ๘๕ คะแนนขึ้นไป เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๕ ของหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด หรือราว ๕,๓๙๗ แห่ง ผลปรากฏพบว่ามีหน่วยงานบรรลุเป้าหมายจำนวน ๕,๘๕๕ หน่วยงาน หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕๒ สูงขึ้นกว่าปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ (จำนวน ๔,๑๔๖ หน่วยงาน) เท่ากับร้อยละ ๔๑.๒๒ แต่ก็ยังไม่ถึงค่าเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังแผนภาพที่ ๓

ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ	หน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์
87.57 คะแนน	5,395 หน่วยงาน
จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน	คิดเป็นร้อยละ 70.52

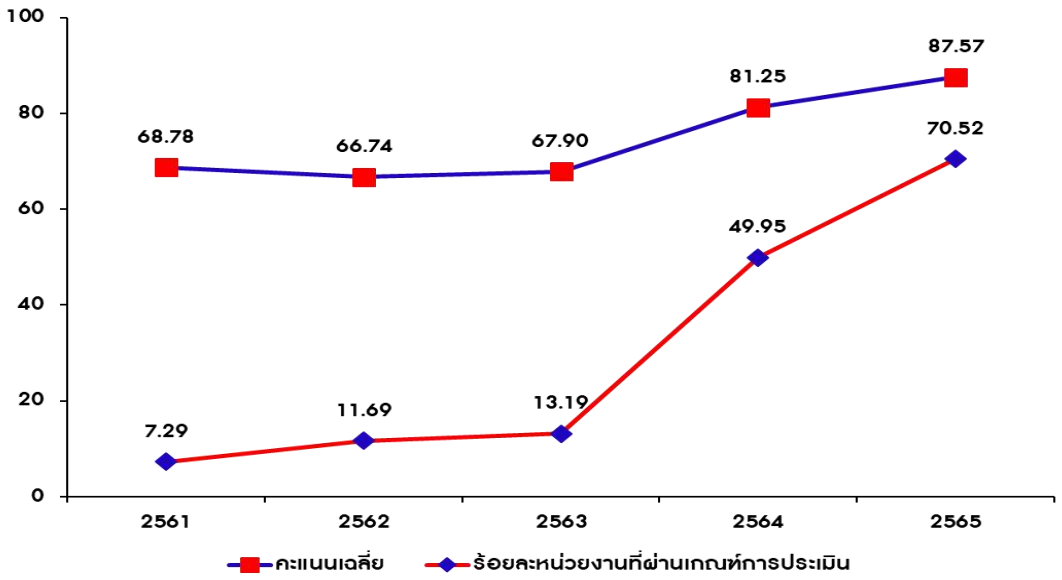

แผนภาพที่ ๓ ผลการประเมิน ITA ภาพรวมระดับประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕

จากผลการประเมินในภาพรวมระดับประเทศสะท้อนให้เห็นว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่เกิดความตระหนัก และมีความพยายามที่จะพัฒนามากขึ้น ทั้งความพยายามที่จะปรับปรุงการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อประชาชนผู้รับบริการมากขึ้น ตลอดจนความพยายามที่จะทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของหน่วยงานได้รับการเผยแพร่ที่เว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนได้สามารถเข้าติดตามหรือตรวจสอบได้ อันเป็นสัญญาณในทางที่ดีที่หน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสำคัญต่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐในปัจจุบัน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และเพื่อลดโอกาสหรือความเสี่ยงที่จะมีบุคลากรในหน่วยงานกระทำการทุจริตประพฤติมิชอบ

และหากพิจารณาผลประเมินจำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานภาครัฐทุกแห่ง พบว่าตัวชี้วัดที่มีค่าคะแนนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือ ๘๕ คะแนนขึ้นไป จำนวน ๙ ตัวชี้วัด และมีค่าคะแนนไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือ ๘๕ คะแนนขึ้นไป จำนวน ๑ ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต ได้คะแนนเท่ากับ ๘๒.๖๒ สำหรับตัวชี้วัดที่หน่วยงานภาครัฐได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ ๑

การปฏิบัติหน้าที่ ได้คะแนนเท่ากับ ๙๔.๔๕ รองลงมา คือ ตัวชี้วัดที่ ๓ การใช้อำนาจได้คะแนนเท่ากับ ๙๒.๐๐ ตัวชี้วัดที่ ๕ การแก้ไขปัญหาการทุจริต ได้คะแนนเท่ากับ ๙๐.๓๑ ตัวชี้วัดที่ ๖ คุณภาพการดำเนินงาน ได้คะแนนเท่ากับ ๘๙.๙๐ ตัวชี้วัดที่ ๒ การใช้งบประมาณ มีคะแนนเท่ากับ ๘๙.๔๕ ตัวชี้วัดที่ ๔ การใช้ทรัพย์สินของราชการ คะแนนเท่ากับ ๘๙.๐๒ ตัวชี้วัดที่ ๗ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ได้คะแนนเท่ากับ ๘๗.๒๘ ตัวชี้วัดที่ ๘ การปรับปรุงระบบการทำงาน ได้คะแนนเท่ากับ ๘๖.๗๘ และตัวชี้วัดที่ ๙ การเปิดเผยข้อมูลได้คะแนนเท่ากับ ๘๖.๗๐ ขณะที่ตัวชี้วัดอีก ๑ ตัวชี้วัด ยังไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (๘๕ คะแนนขึ้นไป) มาจากการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน คือ ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต ได้คะแนนเท่ากับ ๘๒.๖๒ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เพียง ๒.๓๘

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต ที่เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ๘๒.๖๒ คะแนน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่วัดการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อป้องกันการทุจริตที่อาจจะเกิดขึ้นในหน่วยงาน เช่น การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร การประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงาน การจัดทำแผนป้องกันการทุจริตในหน่วยงาน เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น เพื่อให้เกิดการป้องกันการทุจริตขึ้นภายในหน่วยงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในภาพรวมแล้วประเด็นในตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต ถือเป็นประเด็นที่ควรจะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในหน่วยงานภาครัฐมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะหน่วยงานส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ควรมุ่งเน้น โดยส่วนใหญ่มีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจึงต้องมุ่งเน้นการระดมทรัพยากรในการพัฒนาหน่วยงาน การให้ความรู้ ให้คำปรึกษา และกำกับติดตามในกลุ่มหน่วยงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินดังกล่าว

๓.๑.๓ พฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๖๔

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และสำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินการสำรวจพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนไทย ในปีพ.ศ. ๒๕๖๔ สัมภาษณ์สมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ ๑๒-๒๔ ปี ทุกจังหวัดทั่วประเทศ จำนวนเด็กและเยาวชนตัวอย่างทั้งสิ้น ๔,๓๗๕ ราย เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ ๒๐ สิงหาคม ถึงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๔ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

(๑) การมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนในภาพรวม

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้กำหนดการมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ **๑) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๒) ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาค และ ๓) ด้านการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม** จากผลการสำรวจพบว่าเด็กและเยาวชนให้คะแนนการมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๒๔ คะแนน (จากคะแนนเต็ม ๓ คะแนน) ทั้งนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสำหรับผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย ๒.๐๐-๓.๐๐ คะแนน อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๙๙ คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย ๐.๐๐-๐.๙๙ คะแนน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาสัดส่วนของเด็กและเยาวชน

ตามเกณฑ์ดังกล่าวพบว่า เด็กและเยาวชนร้อยละ ๗๘.๓๐ มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับมาก และร้อยละ ๒๑.๗๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเด็กและเยาวชนร้อยละ ๗๘.๓๐ มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับมาก และร้อยละ ๒๑.๗๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับน้อยมีจำนวนเล็กน้อย เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มอายุพบว่า เด็กและเยวชนที่มีอายุ ๑๒-๑๗ ปี ให้คะแนนการมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับมากร้อยละ ๗๗.๕๐ ขณะที่เด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๘-๒๔ ปี มีร้อยละ ๘๗.๘๐

(๒) การมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนในแต่ละด้าน

๑) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พบว่า เด็กและเยาวชนให้คะแนนด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๑๑ คะแนน จากเดิม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่อยู่ในระดับมากร้อยละ ๖๕.๕๐ ระดับปานกลางร้อยละ ๓๓.๙๐ และในระดับน้อยมีร้อยละ ๐.๖๐ เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มอายุพบว่า มีร้อยละ ๖๖.๓๐ เป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๘-๒๔ ปี **๒) ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาค** พบว่า เด็กและเยาวชนให้คะแนนด้านความเท่าเทียม ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๒๔ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคร้อยละ ๗๘.๔๐ อยู่ในระดับมาก และร้อยละ ๒๑.๖๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับน้อยมีจำนวนเล็กน้อย เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มอายุพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๒-๑๗ ปี ให้คะแนนด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคอยู่ในระดับมากร้อยละ ๗๕.๙๐ ขณะที่ร้อยละ ๗๙.๗๐ เป็นคะแนนด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของเด็กและเยาวชนอายุ ๑๘-๒๔ ปี ที่ได้ให้คะแนน ๓) ด้านการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมพบว่า เด็กและเยาวชนให้คะแนนด้านการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๓๗ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนอยู่ในระดับมากร้อยละ ๘๘.๑๐ และระดับปานกลางร้อยละ ๑๑.๙๐ ส่วนระดับน้อยมีจำนวนเล็กน้อย เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มอายุพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๒-๑๗ ปี ให้คะแนนด้านการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม อยู่ในระดับมากร้อยละ ๘๙.๔๐ ขณะที่เด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๘-๒๔ ปี มีร้อยละ ๘๗.๕๐ ตามแผนภาพที่ ๔

แผนภาพที่ ๔ ผลการสำรวจพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. ๒๕๖๔

๓.๑.๔วัฒนธรรมค่านิยมสุจริต ทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และสำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินการสำรวจวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต ทัศนคติ และพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔ ผลการสำรวจสรุปได้ดังนี้

(๑) การมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาพรวม ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ช. ได้กำหนดการมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ **๑) ค่านิยมสุจริตของประชาชน ๒) ทัศนคติต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน และ ๓) พฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน** จากการสำรวจพบว่า ประชาชนให้คะแนนการมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๐๘ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน ทั้งนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสำหรับผู้ที่ให้คะแนนเฉลี่ย ๒.๐๐-๓.๐๐ คะแนน อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๙๙ คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย ๐.๐๐-๐.๙๙ อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาสัดส่วนของประชาชนตามเกณฑ์ดังกล่าวพบว่า ประชาชนร้อยละ ๗๐.๙๐ มีวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต อยู่ในระดับมาก และร้อยละ ๒๙.๑๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประชาชนที่มีวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต อยู่ในระดับน้อย มีจำนวนเล็กน้อย

(๒) การมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในแต่ละด้าน ๑) ด้านค่านิยมสุจริต พบว่า ประชาชนให้คะแนนด้านค่านิยมสุจริตด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๗๑ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนด้านค่านิยมสุจริตอยู่ในระดับมากร้อยละ ๙๗.๑๐ ระดับปานกลางร้อยละ ๒.๙ และระดับน้อยมีจำนวนเล็กน้อย ๒) ด้านทัศนคติต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบ พบว่า ประชาชนให้คะแนนด้านทัศนคติต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบ ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๐๙ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนด้านทัศนคติต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบ อยู่ในระดับมากร้อยละ ๖๓.๐๐ ระดับปานกลางร้อยละ ๓๖.๕๐ และระดับน้อยร้อยละ ๐.๕๐ และ ๓) ด้านพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พบว่า ประชาชนให้คะแนนด้านพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๑.๗๕ คะแนน จากเต็ม ๓ คะแนน โดยมีสัดส่วนของผู้ให้คะแนนด้านพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ อยู่ในระดับมากร้อยละ ๒๙.๑๐ อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ ๖๘.๕๐ และอยู่ในระดับน้อย มีร้อยละ ๒.๔๐ ตามแผนภาพที่ ๕

แผนภาพที่ ๕ ผลการสำรวจวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต ทัศนคติ และพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔

จะเห็นได้ว่า ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบถือเป็นนโยบายสำคัญของทุกรัฐบาล อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในลักษณะที่เป็นการกำหนดกรอบทิศทางยุทธศาสตร์อย่างชัดเจนริเริ่มขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นแกนหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๕) ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐)

ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม และปัจจุบันเป็นช่วงของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ให้หน่วยงานภาครัฐแปลงแนวทางและมาตรการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕) และแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สู่การปฏิบัติ โดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี นอกจากนี้ นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นมา ฝ่ายบริหาร ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดให้มีการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแผนงานดังกล่าวมีแนวโน้มได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๓ และมีแนวโน้มลดลงในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๕ ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ งบประมาณแผนงานบูรณาต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๕

หน่วย : ล้านบาท

งบประมาณแผนงานบูรณาต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๕					
๒๕๖๐	**๒๕๖๑**	**๒๕๖๒**	**๒๕๖๓**	**๒๕๖๔**	**๒๕๖๕**
๕๓๓.๕๑๗๓	๘๖๙.๓๐๓๒	๘๘๓.๙๘๓๑	๙๕๗.๐๔๕๑	๕๗๘.๐๐๐๐	๔๗๘.๙๒๘๙

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ช.

ปัจจุบันประเทศไทยพยายามดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต กล่าวคือ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังเช่นได้กำหนดหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ในหมวด ๔ มาตรา ๕๐ (๑๐) ความว่า บุคคลไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ และกำหนดหน้าที่ของรัฐไว้ในหมวด ๕ มาตรา ๕๓ ความว่า รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด มาตรา ๕๙ ความว่า รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มิใช่ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก และมาตรา ๖๓ ความว่า รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ อีกทั้งยังบัญญัติเกี่ยวกับการสรรหา หน้าที่และอำนาจ

ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ และใน พ.ศ. ๒๕๖๑ มีการบัญญัติกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงมีความจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มีความเกี่ยวกับการจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม รวมทั้งได้เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ตลอดจนวาระการดำรงตำแหน่งไว้ อีกทั้งได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการ และกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวดตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีการพิจารณาความอาญา เป็นบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต นอกจากนี้ ทางสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ยังมีการดำเนินการเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การออกประกาศและระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การมีมาตรการข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันการทุจริต มีระบบรับเรื่องร้องเรียนออนไลน์ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการทุจริต การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในมิติระหว่างประเทศ การสนับสนุนผลงานวิชาการเกี่ยวกับการทุจริต การที่หลักสูตรและการอบรมออนไลน์เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ แต่ทั้งนี้ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการดำเนินงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยยังคงมีแนวโน้มที่ทรงตัว และลดลงในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของประเทศไทยจากผลการวิเคราะห์ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย ได้แก่ เรื่องสินบน การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความโปร่งใสในระบบงบประมาณ นโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการทุจริต และการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยปัญหาการจ่ายสินบนเพื่อให้เข้าถึงบริการสาธารณะในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยกัน พบว่า มีความรุนแรงเป็นลำดับที่สอง รองจากประเทศเวียดนาม จากการสำรวจขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) เมื่อปี ๒๐๑๗ ใน ๖ ประเทศ ประกอบด้วย กัมพูชา อินโดนิเซีย มาเลเซีย เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม โดยมีบริการสาธารณะที่ต้องจ่ายสินบนมากที่สุดคือ ตำรวจ รองลงมา คือ โรงเรียนรัฐบาล

ในระยะต่อไป กล่าวได้ว่าการดำเนินงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีทิศทางระยะยาวที่ชัดเจนและมีแนวโน้มที่จะได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ และได้ถ่ายทอดสู่แผนระดับรองลงมา คือ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาและเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) โดยมีเป้าหมายหลักคือ การมีภาครัฐที่มีความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่สะท้อนจากการตั้งค่าเป้าหมายยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ที่ ๗๓ คะแนนในปี พ.ศ. ๒๕๘๐ อย่างไรก็ตาม ขณะที่พฤติกรรมของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่ที่เอื้อให้การกระทำอันเป็นการทุจริตยังไม่เปลี่ยนแปลง และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เป็นปัญหาและอุปสรรคขัดขวางการดำเนินงานที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นมา เพื่อแทนที่สิ่งเดิม หรือ Disruptive technology อาทิ คริปโทเคอร์เรนซี และปัญญาประดิษฐ์ นับเป็นช่องทางใหม่ที่เอื้อให้เกิดการทุจริตทางด้านการเงิน มีผลกระทบในวงกว้างและยากต่อการสกัดกั้น

ดังนั้น นอกเหนือจากยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรม ยังจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม รวมทั้งพัฒนากลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนระดับรองอื่น ๆ โดยบูรณาการพันธกิจการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในกระทรวงสาธารณสุขและภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทในการต่อต้านการทุจริต โดยร่วมกันสร้างเครื่องมือ กลไก และกำหนดเป้าหมายสำหรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นำไปสู่การแก้ไขประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของประเทศอันเป็นเป้าหมายในภาพรวมที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย ที่จะส่งผลต่อการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ได้แก่ สินบน การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ความโปร่งใสในระบบงบประมาณ นโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการทุจริต และการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามแผนภาพที่ ๖

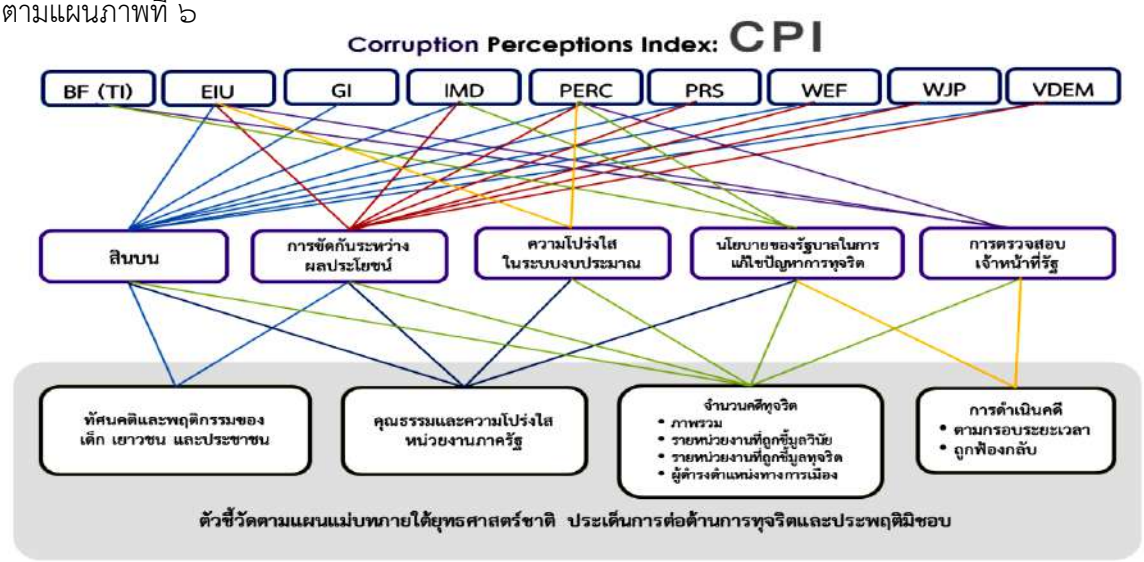

แผนภาพที่ ๖ ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย ประเด็นการประเมินที่ประเทศไทยได้คะแนนค่อนข้างต่ำ และแหล่งข้อมูล

๓.๒ สถานการณ์การทุจริตในกระทรวงสาธารณสุข

๓.๒.๑ ข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

สถานการณ์การทุจริตในกระทรวงสาธารณสุข ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานกลางในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ต้องดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑ ที่มีมติรับทราบมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เสนอ เพื่อให้การผลักดันนโยบายเรื่อง การป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการปฏิรูปในเรื่องการบริหารราชการแผ่นดิน และมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๒ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ ประกอบกับมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการอย่างเคร่งครัด และให้ใช้กับกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความผิดเพราะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ดังนี้

มาตรการที่ ๑

ข้อ ๑ ในกรณีที่มีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น **ให้แล้วเสร็จภายใน ๗ วัน** แล้วรายงานผลการพิจารณาต่อหัวหน้าส่วนราชการและรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อรับทราบทันที และให้พิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญาโดยเร็วซึ่งจะต้อง **ให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน** ในระหว่างนี้ให้รายงานความคืบหน้าในการดำเนินการต่อหัวหน้าส่วนราชการหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด เพื่อทราบเป็นระยะตามความเหมาะสม

กรณีที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่ามีเหตุน่าเชื่อถือ และเป็นกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน **แม้ผลการตรวจสอบยังไม่อาจสรุปความผิดได้ชัดเจนถึงขั้นชี้มูลความผิด ให้พิจารณาปรับย้ายข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องไปดำรงตำแหน่งอื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและป้องกันการกระทำที่อาจมีผลต่อการตรวจสอบโดยเร็ว** และ**ในกรณีที่เป็นเรื่องร้ายแรงหรือมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจของประชาชน ให้เสนอให้มีการย้ายหรือโอนไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในอัตรากำลังชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษในสำนักนายกรัฐมนตรี** และดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๖/๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการแก้ปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ที่อยู่ระหว่างการถูกตรวจสอบ และการกำหนดกรอบอัตรากำลังชั่วคราว ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๖๘/๒๕๕๙ เรื่องมาตรการแก้ปัญหาเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐและการกำหนดกรอบอัตรากำลังชั่วคราวลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๙ แล้วแต่กรณี

มาตรการที่ ๒

ข้อ ๒ ในกรณีที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่า มี**หลักฐานควรเชื่อได้ว่าสามารถสรุปความผิดได้ชัดเจนถึงขั้นชี้มูลความผิด ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการทางวินัยต่อข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาดโดยเร็ว** และให้รายงานหัวหน้าส่วนราชการและรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อทราบความคืบหน้าและเร่งรัดการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ **อาจพิจารณาให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นออกจากราชการไว้ก่อนหรือออกจากตำแหน่งก็ได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม**และใน**กรณีที่พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญาด้วย ให้ส่งเรื่องให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ**เพื่อพิจารณาดำเนินคดีโดยทันที

กระบวนการพิจารณาดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องตามปกติ แต่ให้เร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วโดยพิจารณา**จัดลำดับตามความสำคัญความสนใจของประชาชน และมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น**

ในกรณี**ที่เป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง แต่ไม่ถึงขั้นให้ปลดออกจากราชการหรือไล่ออกจากราชการ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการปรับย้ายจากตำแหน่งเดิม และห้ามปรับย้ายกลับไปดำรงตำแหน่งหน้าที่ในลักษณะเดิมหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นภายในเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่มีการลงโทษทางวินัย**

มาตรการที่ ๓

ข้อ ๓ การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล หรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ทำให้การปฏิบัติราชการเกิดความล่าช้าหรือไม่มีประสิทธิภาพซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน ให้ถือเป็นกรณีที่ต้อง **พิจารณาให้มีการย้ายหรือโอนไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่น**

มาตรการที่ ๔

ข้อ ๔ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง**พิจารณาจัดให้มีมาตรการคุ้มครองพยาน หรือผู้ให้ข้อมูลหรือเบาะแสในการตรวจสอบอย่างเหมาะสม** เพื่อให้การได้รับข้อมูลและหลักฐานในการดำเนินการต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในกรณีที่ตรวจสอบพบว่ามีการจงใจให้ข้อมูลเพื่อใส่ร้ายหรือบิดเบือนข้อมูล เพื่อให้มีการดำเนินการที่เป็นผลร้ายต่อบุคคลอื่น ให้พิจารณาดำเนินการลงโทษบุคคลดังกล่าวอย่างเด็ดขาดด้วย

มาตรการที่ ๕

ข้อ ๕ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นี้โดยเคร่งครัดตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

จากผลการดำเนินงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๕ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท. เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ พบว่า หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๘ หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมควบคุมโรค กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมสุขภาพจิต และกรมอนามัย มีข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ จำแนกเป็นเรื่องรับใหม่ (เรื่องที่รับใหม่ภายในปี) จำนวนทั้งสิ้น ๕๘ เรื่อง เรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการ (ยอดรวมสะสมที่อยู่ระหว่างดำเนินการในปี) จำนวนทั้งสิ้น ๑๕๓ เรื่อง และเรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จ (เรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในปี) จำนวนทั้งสิ้น ๔๔ เรื่อง ดังตารางที่ ๓ ถึงตารางที่ ๕ และแผนภาพที่ ๗

ตารางที่ ๓ ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๙ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.

ข้อมูล ณ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕

ลำดับ	หน่วยงาน	ปี พ.ศ. ...								
		2557			2558			2559		
		รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	0	0	0	2	1	1	1	2	0
2	กรมการแพทย์	4	4	0	2	6	0	0	6	0
3	กรมควบคุมโรค	0	0	0	1	1	0	4	5	0
4	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์	0	0	0	0	0	0	1	1	0
5	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	0	0	0	0	0	0	1	1	0
6	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	0	0	0	0	0	0	1	1	0
7	กรมสุขภาพจิต	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	กรมอนามัย	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม		**4**	**4**	**0**	**5**	**8**	**1**	**8**	**16**	**0**

หมายเหตุ

๑. รับใหม่ (จำนวน) คือ เรื่องที่รับใหม่ภายในปีนั้น
๒. ระหว่างดำเนินการ คือ ยอดรวมสะสมที่อยู่ระหว่างดำเนินการในปีนั้น
๓. ดำเนินการแล้วเสร็จ คือ เรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในปีนั้น

ตารางที่ ๔ ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.

ข้อมูล ณ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕

ลำดับ	หน่วยงาน	ปี พ.ศ. ...								
		2560			2561			2562		
		รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	1	3	0	0	2	1	4	3	1
2	กรมการแพทย์	0	6	0	1	7	0	0	4	3
3	กรมควบคุมโรค	1	6	0	9	13	2	4	10	7
4	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์	2	1	2	1	2	0	2	0	4
5	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	0	1	0	3	3	1	1	4	0
6	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	0	1	0	0	0	1	0	0	0
7	กรมสุขภาพจิต	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	กรมอนามัย	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม		**4**	**18**	**2**	**14**	**27**	**5**	**11**	**23**	**15**

หมายเหตุ

๑. รับใหม่ (จำนวน) คือ เรื่องที่รับใหม่ภายในปีนั้น
๒. ระหว่างดำเนินการ คือ ยอดรวมสะสมที่อยู่ระหว่างดำเนินการในปีนั้น
๓. ดำเนินการแล้วเสร็จ คือ เรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในปีนั้น

ตารางที่ ๕ ตารางแสดงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.

ข้อมูล ณ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕

ลำดับ	หน่วยงาน	ปี พ.ศ. ...								
		2563			2564			2565		
		รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ	รับใหม่	ระหว่าง	แล้วเสร็จ
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	1	5	1	4	8	1	4	6	6
2	กรมการแพทย์	0	4	0	0	4	0	0	4	0
3	กรมควบคุมโรค	0	10	0	0	4	6	0	1	3
4	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	0	3	1	0	3	0	0	3	0
6	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	กรมสุขภาพจิต	2	2	0	0	0	2	0	0	0
8	กรมอนามัย	0	0	0	0	0	0	1	0	1
รวม		**3**	**24**	**2**	**4**	**19**	**9**	**5**	**14**	**10**

หมายเหตุ

๑. รับใหม่ (จำนวน) คือ เรื่องที่รับใหม่ภายในปีนั้น
๒. ระหว่างดำเนินการ คือ ยอดรวมสะสมที่อยู่ระหว่างดำเนินการในปีนั้น
๓. ดำเนินการแล้วเสร็จ คือ เรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในปีนั้น

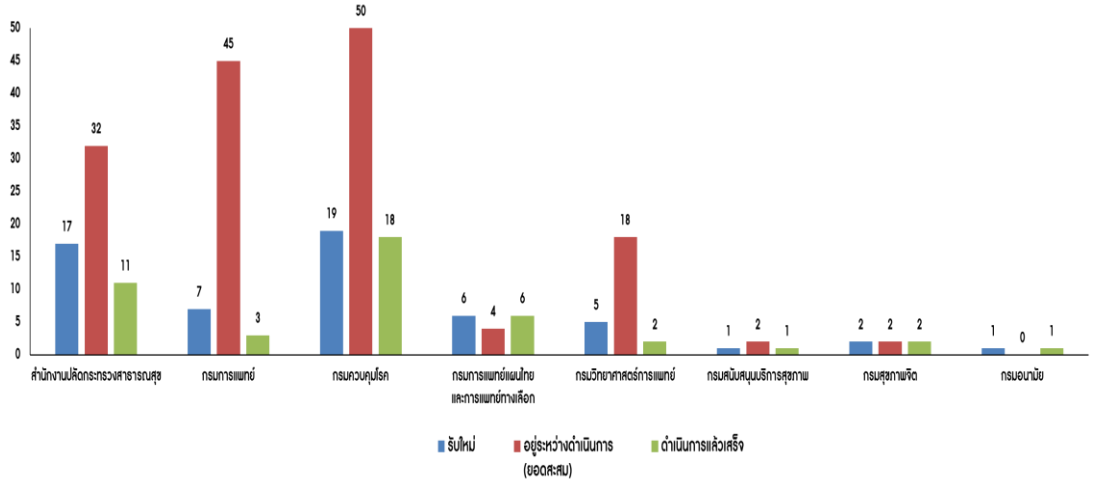

แผนภูมิที่ ๑ จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๕ จำแนกตามกระบวนการจากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.

การดำเนินการข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ
ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2557-2565

ที่	หน่วยงาน	รับใหม่	อยู่ระหว่างดำเนินการ (ยอดสะสม)	ดำเนินการแล้วเสร็จ	รวม
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	17	32	11	60
2	กรมการแพทย์	7	45	3	55
3	กรมควบคุมโรค	19	50	18	87
4	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	6	4	6	16
5	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	5	18	2	25
6	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	1	2	1	4
7	กรมสุขภาพจิต	2	2	2	6
8	กรมอนามัย	1	0	1	2
รวม		58	153	44	255

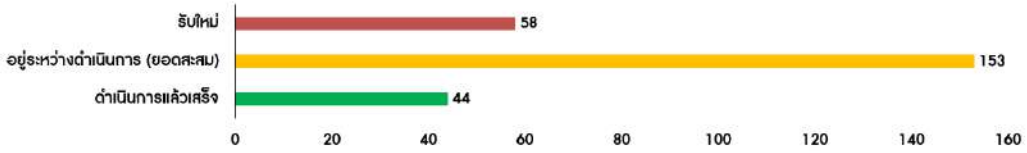

แผนภาพที่ ๗ แสดงจำนวนรวมข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๕ จากระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ของสำนักงาน ป.ป.ท.

๓.๒.๒ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) เป็นเครื่องมือเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศได้รับทราบถึงสถานะและปัญหาการดำเนินงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสขององค์กร ผลการประเมินที่ได้จะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การให้บริการ สามารถอำนวยความสะดวก และตอบสนองต่อประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ขณะเดียวกันยังเป็นเครื่องมือในการยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานภาครัฐและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

กระทรวงสาธารณสุข กำหนดให้การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) เป็นตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ตัวชี้วัดที่ ๖๒ ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (ร้อยละ ๙๒) และเป็นตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ (Performance Agreement : PA) ของผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุข โดยมีศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เข้าร่วมการประเมินจำนวนทั้งสิ้น ๑๗ หน่วยงาน ประกอบด้วย ส่วนราชการระดับกรม จำนวน ๑๐ หน่วยงาน หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๔ หน่วยงาน องค์การมหาชน จำนวน ๒ หน่วยงาน และรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑ หน่วยงาน ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) และผ่านตัวชี้วัดที่ ๖๒ ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA จำนวน ๑๗ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ (ค่าเป้าหมายร้อยละ ๙๒) ดังตารางที่ ๖

ตารางที่ ๖ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข															
ลำดับ	หน่วยงาน	เฉลี่ย	IIT	EIT	OIT	การปฏิบัติหน้าที่	การใช้งบประมาณ	การใช้อำนาจ	การใช้ทรัพย์สินของราชการ	การแก้ไขปัญหาการทุจริต	คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน	ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงาน	การปรับปรุงระบบการทำงาน	การเปิดเผยข้อมูล	การป้องกันการทุจริต
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	96.67	98.26	90.65	100.00	98.33	97.67	98.03	98.89	98.40	92.27	90.58	89.11	100.00	100.00
2	กรมควบคุมโรค	87.84	84.23	76.73	98.89	90.08	82.44	85.38	80.20	83.05	83.14	73.57	73.47	97.78	100.00
3	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	92.56	81.67	93.53	100.00	89.99	78.29	82.61	76.25	81.20	93.68	94.69	92.22	100.00	100.00
4	กรมสุขภาพจิต	92.39	82.31	92.31	100.00	90.09	78.10	84.37	78.03	80.97	92.58	92.74	91.60	100.00	100.00
5	กรมการแพทย์	87.19	78.88	82.56	96.89	86.57	75.21	80.56	74.03	78.02	85.64	81.44	80.62	93.78	100.00
6	กรมอนามัย	92.04	86.52	86.94	100.00	92.12	85.28	86.79	83.44	84.99	90.75	87.83	82.24	100.00	100.00
7	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	88.89	88.40	84.96	94.63	93.15	92.46	93.50	96.63	92.41	90.27	87.01	87.90	82.42	87.50
8	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	88.91	76.03	87.00	100.00	83.89	73.42	76.40	73.99	72.46	88.21	88.32	84.48	100.00	100.00
9	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	90.86	81.52	89.50	98.89	89.24	81.35	81.50	78.72	76.81	92.07	89.62	86.82	97.78	100.00
10	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	89.42	83.80	80.94	100.00	89.61	83.83	80.99	81.32	83.25	83.18	81.70	77.93	100.00	100.00
11	สถาบันพระบรมราชชนก	85.22	78.65	74.74	98.00	85.91	76.57	79.96	75.59	75.22	77.77	74.02	72.43	96.00	100.00
12	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข	95.64	87.42	98.06	100.00	93.03	88.56	87.02	82.55	85.92	98.35	98.24	97.58	100.00	100.00
13	สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ	93.70	86.78	95.54	97.50	91.58	88.05	84.20	85.60	84.47	96.47	95.68	94.46	95.00	100.00
14	โรงพยาบาลบ้านแพ้ว	90.07	74.42	93.96	98.89	85.00	68.02	77.91	70.43	70.75	94.98	91.70	95.19	97.78	100.00
15	สถาบันวัคซีนแห่งชาติ	93.55	83.55	99.12	96.88	88.63	84.78	81.85	81.03	81.48	99.34	98.45	99.56	100.00	93.75
16	สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล	92.09	87.18	86.44	100.00	91.58	85.59	86.08	83.87	88.78	89.65	84.93	84.74	100.00	100.00
17	องค์การเภสัชกรรม	92.84	82.27	93.86	100.00	88.51	79.73	84.04	78.38	80.68	94.63	95.20	91.76	100.00	100.00
	รวม	**91.17**	**83.64**	**88.64**	**98.86**	**89.84**	**82.31**	**84.19**	**81.11**	**82.29**	**90.76**	**88.57**	**87.18**	**97.68**	**98.90**

จากผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สะท้อนให้เห็นว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ส่วนใหญ่เกิดความตระหนักและมีความพยายามที่จะพัฒนามากขึ้น ทั้งความพยายามที่จะปรับปรุงการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อประชาชนผู้รับบริการมากขึ้น ตลอดจนความพยายามที่จะทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของหน่วยงานได้รับการเผยแพร่ที่เว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้รับบริการ ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าติดตามหรือตรวจสอบได้ อันเป็นสัญญาณในทางที่ดีที่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสำคัญต่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐในปัจจุบัน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และเพื่อลดโอกาสหรือความเสี่ยงที่จะมีบุคลากรในหน่วยงานกระทำการทุจริตประพฤติมิชอบ

และหากพิจารณาผลประเมินจำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่ง พบว่าตัวชี้วัดที่มีค่าคะแนนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือ ๘๕ คะแนนขึ้นไป มี ๕ ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน ๔ ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ ๓ การใช้อำนาจ ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๔.๑๙ รองลงมาคือตัวชี้วัดที่ ๒ การใช้งบประมาณ ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๒.๓๑ ตัวชี้วัดที่ ๕ การแก้ไขปัญหาการทุจริต ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๒.๒๙ และตัวชี้วัดที่ ๔ การใช้ทรัพย์สินของราชการ ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๑.๑๑ ตามลำดับ ตัวชี้วัดที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน ๕ ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ ๑ การปฏิบัติหน้าที่ ตัวชี้วัดที่ ๖ คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน ตัวชี้วัดที่ ๗ ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงาน ตัวชี้วัดที่ ๘ การปรับปรุงระบบการทำงาน ตัวชี้วัดที่ ๙ การเปิดเผยข้อมูล และตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต สำหรับตัวชี้วัดที่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดและได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๙๘.๙๐ รองลงมาคือ ตัวชี้วัดที่ ๙ การเปิดเผยข้อมูล ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๙๗.๖๘ ตัวชี้วัดที่ ๖ คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๙๐.๗๖ ตัวชี้วัดที่ ๑ การปฏิบัติหน้าที่ ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๙.๘๔ ตัวชี้วัดที่ ๗ ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงาน ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๘.๕๗ และตัวชี้วัดที่ ๘ การปรับปรุงระบบการทำงาน ได้คะแนนเท่ากับร้อยละ ๘๗.๑๘

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดที่ ๔ การใช้ทรัพย์สินของราชการ ที่เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดเพียง ๘๑.๑๑ คะแนน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่วัดมุ่งประเมินการรับรู้ของบุคลากรภายในหน่วยงานต่อการใช้ทรัพย์สินของราชการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคลากรภายใน ในการนำทรัพย์สินของราชการของหน่วยงานไปเป็นของตนเองหรือนำไปให้ผู้อื่น พฤติกรรมในการขอยืมทรัพย์สินของราชการทั้งการยืมโดยบุคลากรภายในหน่วยงานและการยืมโดยบุคคลภายนอกหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานจะต้องมีกระบวนการในการขออนุญาตที่ชัดเจนและสะดวก นอกจากนี้ หน่วยงานจะต้องมีการจัดทำแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินของราชการที่ถูกต้อง เพื่อเผยแพร่ให้บุคลากรภายในได้รับทราบและนำไปปฏิบัติ รวมไปถึงหน่วยงานจะต้องมีการกำกับดูแลและตรวจสอบการใช้ทรัพย์สินของราชการของหน่วยงานด้วย ถือเป็นประเด็นที่ควรจะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมากยิ่งขึ้น จึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาหน่วยงาน การให้ความรู้ การให้คำปรึกษา และการกำกับติดตามในกลุ่มหน่วยงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินดังกล่าว แผนภาพที่ ๘

แผนภาพที่ ๘ แสดงผลการประเมิน ITA จำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เข้าร่วมการประเมินจำนวนทั้งสิ้น ๑๗ หน่วยงาน ประกอบด้วย ส่วนราชการระดับกรม จำนวน ๑๐ หน่วยงาน หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๔ หน่วยงาน องค์การมหาชน จำนวน ๒ หน่วยงาน และรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑ หน่วยงาน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ในภาพรวมไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) และผ่านตัวชี้วัดที่ ๖๒ ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (ร้อยละ ๘๕ ขึ้นไป) จำนวน ๑๓ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๔๗ และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (ร้อยละ ๘๕ ขึ้นไป) จำนวน ๔ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕๓ หน่วยงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ประกอบด้วย (๑) สถาบันพระบรมราชชนก ๘๔.๓๒ (๒) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ร้อยละ ๘๒.๐๙ (๓) กรมสุขภาพจิต ๗๙.๔๒ และ (๔) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ร้อยละ ๗๔.๔๒ ดังตารางที่ ๗

ตารางที่ ๗ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข															
ลำดับ	หน่วยงาน	เฉลี่ย	IIT	EIT	OIT	การปฏิบัติหน้าที่	การใช้งบประมาณ	การใช้อำนาจ	การใช้ทรัพย์สินของราชการ	การแก้ไขปัญหาการทุจริต	คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน	ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงาน	การปรับปรุงระบบการทำงาน	การเปิดเผยข้อมูล	การป้องกันการทุจริต
1	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	96.85	98.60	90.89	100.00	98.70	98.17	98.83	98.67	98.63	91.89	91.68	89.09	100.00	100.00
2	กรมควบคุมโรค	92.63	81.31	94.12	100.00	88.74	78.03	82.45	76.84	80.47	95.15	95.88	91.34	100.00	100.00
3	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	82.09	82.27	74.70	87.50	89.77	78.85	83.31	76.91	82.49	80.80	73.19	70.11	100.00	75.00
4	กรมสุขภาพจิต	79.42	85.96	88.60	67.64	91.83	82.59	87.74	82.54	85.10	90.53	89.00	86.27	97.78	37.50
5	กรมการแพทย์	87.36	78.37	83.30	97.14	87.10	73.54	80.07	73.04	78.11	86.24	82.57	81.11	94.29	100.00
6	กรมอนามัย	93.05	96.39	88.78	93.75	97.81	96.31	96.56	96.23	95.04	93.35	88.49	84.50	100.00	87.50
7	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	74.42	92.14	53.46	84.66	94.70	89.50	93.48	91.12	91.92	89.55	82.87	81.56	69.42	37.50
8	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	88.78	81.20	81.39	100.00	87.23	78.27	81.25	78.77	80.48	83.25	79.94	80.97	100.00	100.00
9	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	91.00	79.75	90.24	100.00	85.92	77.04	78.33	76.33	81.13	93.16	87.09	90.48	100.00	100.00
10	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	89.14	85.32	83.05	96.57	90.78	85.83	82.47	81.10	86.38	86.08	83.14	79.93	93.14	100.00
11	สถาบันพระบรมราชชนก	84.32	77.25	71.96	98.89	84.65	74.47	79.34	72.74	75.03	73.10	71.27	71.51	97.78	100.00
12	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข	92.85	89.26	95.49	93.57	92.81	88.52	89.82	85.67	89.46	95.93	95.38	95.16	87.14	100.00
13	สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ	93.01	85.66	91.04	100.00	91.14	84.89	84.92	85.69	81.66	93.23	91.61	88.27	100.00	100.00
14	โรงพยาบาลบ้านแพ้ว	88.59	80.55	92.46	91.71	87.74	75.58	83.90	75.57	79.94	94.88	91.46	91.05	83.42	100.00
15	สถาบันวัคซีนแห่งชาติ	86.02	79.91	87.81	89.26	87.59	77.47	80.33	76.50	77.66	92.34	84.09	87.01	84.78	93.75
16	สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล	93.79	96.98	89.47	94.64	97.79	97.30	96.52	95.55	97.72	92.01	89.90	86.50	89.29	100.00
17	องค์การเภสัชกรรม	93.04	87.07	93.90	96.88	92.03	85.40	88.10	84.19	85.62	95.15	95.54	91.00	100.00	93.75
รวม		**88.61**	**85.76**	**85.33**	**93.66**	**90.96**	**83.63**	**86.32**	**82.79**	**85.11**	**89.80**	**86.65**	**85.05**	**93.94**	**89.71**

ผลการประเมินระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยภาพรวมนั้นได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๘๘.๖๑ มีเกณฑ์ระดับผลการประเมิน (Rating Score) อยู่ระดับ A (๘๕.๐๐-๙๔.๙๙) ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ในภาพรวมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

จากผลการประเมินสะท้อนให้เห็นว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนการประเมินลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ส่วนใหญ่หน่วยงานมีความพยายามที่จะปรับปรุงการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อประชาชนผู้รับบริการตลอดจนความพยายามที่จะทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของหน่วยงานได้รับการเผยแพร่ที่เว็บไซต์ของหน่วยงานเพื่อให้ผู้รับบริการ ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถเข้าติดตามหรือตรวจสอบได้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการประเมิน ITA ในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

เปรียบเทียบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ และปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่า มีหน่วยงานงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๗ หน่วยงาน ที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมควบคุมโรค กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรมอนามัย สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) และองค์การเภสัชกรรม หน่วยงานที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าสูงสุด ๓ หน่วยงาน ได้แก่ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก รองลงมาคือ องค์การเภสัชกรรม และกรมอนามัย ตามลำดับ

และยังพบอีกว่า มีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๑๐ หน่วยงาน ที่มีคะแนนลดลงจากปีก่อนหน้า ได้แก่ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมสุขภาพจิต สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สถาบันพระบรมราชชนก สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ สถาบันวัคซีนแห่งชาติ และโรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) หน่วยงานที่มีคะแนนลดลงจากปีก่อนหน้าสูงสุด ๓ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา รองลงมาคือ กรมสุขภาพจิต และกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ตามลำดับ

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนการประเมินสูงสุดของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๑๗ หน่วยงาน โดยมีคะแนนเท่ากับร้อยละ ๙๖.๘๕ และมีระดับผลการประเมินในระดับ AA ทั้งนี้ หน่วยงานที่มีผลการประเมินในระดับ AA มีเพียง ๑ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘๘ หน่วยงานที่มีผลการประเมินในระดับ A มีจำนวน ๑๒ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕๙ ได้แก่ กรมการแพทย์ กรมควบคุมโรค กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมอนามัย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ สถาบันวัคซีนแห่งชาติ โรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) และองค์การเภสัชกรรม หน่วยงานที่มีผลการประเมินในระดับ B มีจำนวน ๓ หน่วยงานคิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖๕ ได้แก่ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมสุขภาพจิต และสถาบันพระบรมราชชนก และหน่วยงานที่มีผลการประเมินในระดับ C มีจำนวน ๑ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘๘ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนจำแนกตามแหล่งข้อมูลและเครื่องมือในการประเมิน ITA ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ และปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่า คะแนนแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (Internal Integrity and Transparency Assessment System : IIT) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ คะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ ๒.๑๒ ส่วนแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (External Integrity and Transparency Assessment : EIT) มีคะแนนลดลงจากปีก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ ๒.๘๘ และส่วนแบบวัดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data Integrity and Transparency Assessment : OIT) มีคะแนนลดลงจากปีก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ ๑๓.๑๐ ผลรวมค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลและเครื่องมือในการประเมิน ITA ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนลดลงจากปีก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ ๒.๕๖

โดยที่ผลการประเมินระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เมื่อจำแนกรายตัวชี้วัด (๑๐ ตัวชี้วัด) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ ร้อยละ ๘๕ จำนวน ๘ ตัวชี้วัด คือ คือ ตัวชี้วัดที่ ๑ การปฏิบัติหน้าที่ ตัวชี้วัดที่ ๓ การใช้อำนาจ ตัวชี้วัดที่ ๕ การแก้ไขปัญหาการทุจริต คะแนนเท่ากับ ๘๕.๑๑ ตัวชี้วัดที่ ๖ คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน คะแนนเท่ากับ ๘๙.๘๐ ตัวชี้วัดที่ ๗ ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงานคะแนนเท่ากับ ๘๖.๖๕ ตัวชี้วัดที่ ๘ การปรับปรุงระบบการทำงาน คะแนนเท่ากับ ๘๕.๐๕ ตัวชี้วัดที่ ๙ การเปิดเผยข้อมูล และตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต

ตัวชี้วัดที่มีคะแนนสูงสุดคือตัวชี้วัดที่ ๙ การเปิดเผยข้อมูล มีคะแนนเท่ากับ ๙๓.๙๔ รองลงมา คือ ตัวชี้วัดที่ ๑ การปฏิบัติหน้าที่ คะแนนเท่ากับ ๙๐.๙๖ ตัวชี้วัดที่ ๖ คุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน คะแนนเท่ากับ ๘๙.๘๐ ตัวชี้วัดที่ ๑๐ การป้องกันการทุจริต คะแนนเท่ากับ ๘๙.๗๑ ตัวชี้วัดที่ ๗ ประสิทธิภาพการสื่อสารของหน่วยงานคะแนนเท่ากับ ๘๖.๖๕ ตัวชี้วัดที่ ๓ การใช้อำนาจ คะแนนเท่ากับ ๘๖.๓๒ ตัวชี้วัดที่ ๕ การแก้ไขปัญหาการทุจริต คะแนนเท่ากับ ๘๕.๑๑ และตัวชี้วัดที่ ๘ การปรับปรุงระบบการทำงาน คะแนนเท่ากับ ๘๕.๐๕ ตามลำดับ

นอกจากนี้ ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ ๘๕ ขึ้นไป มีจำนวน ๒ ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดที่ ๔ การใช้ทรัพย์สินของราชการ และตัวชี้วัดที่ ๒ การใช้งบประมาณ และพบว่าตัวชี้วัดที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือตัวชี้วัดที่ ๔ การใช้ทรัพย์สินของราชการ คะแนนเท่ากับ ๘๒.๗๙ และตัวชี้วัดที่ ๒ การใช้งบประมาณ คะแนนเท่ากับ ๘๓.๖๓ ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามแหล่งข้อมูลและเครื่องมือ (๓ แหล่งข้อมูล และ ๓ เครื่องมือ) ประกอบด้วย คะแนนเครื่องมือ Open Data Integrity and Transparency Assessment หรือ OIT มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ เท่ากับร้อยละ ๙๓.๖๖ รองลงมาคือ คะแนนเครื่องมือ Internal Integrity and Transparency Assessment หรือ IIT คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๘๕.๗๖ และคะแนนเครื่องมือ External Integrity and Transparency Assessment หรือ EIT คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๘๕.๓๓ และผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (ร้อยละ ๘๕ ขึ้นไป) จำนวน ๑๓ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๔๗ และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (ร้อยละ ๘๕ ขึ้นไป) จำนวน ๔ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕๓ หน่วยงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ประกอบด้วย (๑) สถาบันพระบรมราชชนก ๘๔.๓๒ (๒) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ร้อยละ ๘๒.๐๙ (๓) กรมสุขภาพจิต ๗๙.๔๒ และ (๔) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ร้อยละ ๗๔.๔๒ ตามลำดับ

ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมิน ITA จึงไม่ควรหยุดอยู่เพียงแค่ค่าคะแนน แต่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เข้าร่วมการประเมิน จำเป็นต้องนำค่าคะแนนและข้อเสนอแนะที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาองค์กรให้เกิดความเข้มแข็งภายหลังจากที่ได้รับทราบผลการประเมิน ทั้งนี้ ก็เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เข้าร่วมการประเมินนั้นมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การให้บริการ การอำนวยความสะดวก ฯลฯ สามารถตอบสนองประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

แม้ว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ กระทรวงสาธารณสุขมีหน่วยงานที่ไม่ผ่านการประเมิน ถึง ๔ หน่วยงานก็ตาม อย่างไรก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเน้นย้ำอีกครั้งว่าผลการประเมิน ITA มิได้มีจุดมุ่งหมายหลักในการวัดว่าหน่วยงานใดทุจริตประพฤติมิชอบมากกว่ากัน และมิได้เป็นเครื่องมือตัดสินว่าหน่วยงานไหนกระทำถูกหรือกระทำผิด แต่เป็นการพัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตอบสนองต่อประชาชนและบุคลากรภายในหน่วยงานมากขึ้น เพราะหากพิจารณาจากประเด็นการประเมิน ITA ในภาพรวมจะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดและประเด็นการประเมินส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีธรรมภิบาล เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวสู่การปฏิบัติงานผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น เหล่านี้จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น ลดโอกาสการทุจริตให้น้อยลงถึงไม่มีเลย ยกระดับคุณภาพการให้บริการประชาชน เพิ่มความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อรับบริการ เพิ่มศักยภาพของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ ช่วยให้การทำธุรกรรมของภาคธุรกิจเอกชนรวดเร็วขึ้น ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงภาครัฐได้ทุกวันและทุกเวลา และช่วยลดรายจ่ายของภาครัฐให้น้อยลง ดังแผนภาพที่ ๙

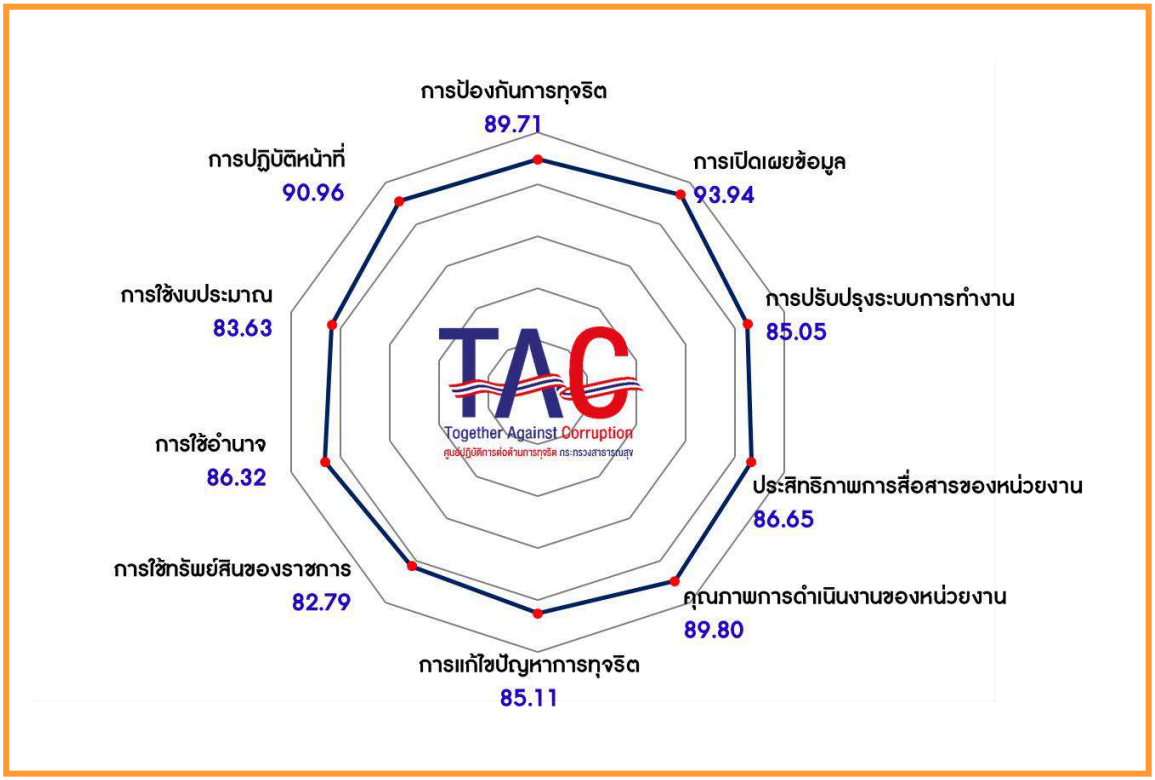

แผนภาพที่ ๙ แสดงผลการประเมินจำแนกรายตัวชี้วัดในภาพรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

๓.๓ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสอุปสรรค (Strength Weakness Opportunity and Threat Analysis : SWOT Analysis) เพื่อกรองและพิจารณาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมในการค้นหาจุดแข็งที่ควรเสริมสร้างความเข้มแข็ง และจุดอ่อนที่ควรต้องปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข อีกทั้งเพื่อหากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการรับมือกับสภาพแวดล้อมเชิงลบและแสวงหาโอกาสจากสภาพแวดล้อมเชิงบวก เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเกิดผลที่ดีกว่า

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขในระยะ ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำหลักการ McKinsey’s 7S Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรออกเป็น ๗ กลุ่มตัวแปร ประกอบด้วย

๑. S-Strategy	ตัวแปรด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ในการปฏิบัติ
๒. S-Structure	ตัวแปรด้านโครงสร้างในการปฏิบัติ
๓. S-Style	ตัวแปรด้านรูปแบบการบริหารในการปฏิบัติ
๔. S-System	ตัวแปรด้านระบบการในการปฏิบัติ
๕. S-Staff	ตัวแปรด้านบุคลากรในการปฏิบัติ
๖. S-Skill	ตัวแปรด้านทักษะและองค์ความรู้ในการปฏิบัติ
๗. S-Shared value	ตัวแปรเรื่องค่านิยมร่วมในการปฏิบัติ

ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขในระยะ ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้วิเคราะห์โดยนำหลักการ PEST+ Model ซึ่งประกอบด้วย ๗ มิติ ดังนี้

๑. P-Political	มิติทางการเมือง เช่น ระบบการเมือง รูปแบบการปกครอง
๒. E-Economic	มิติทางเศรษฐกิจ เช่น การค้า การลงทุน การดำเนินธุรกิจ สภาพเศรษฐกิจ
๓. S-Social	มิติทางสังคม เช่น วิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา
๔. T-Technology	มิติทางเทคโนโลยี เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรมต่าง ๆ
๕. L-Legal	มิติทางกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ กฎหมาย / ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
๖. I–International	มิติทางด้านต่างประเทศ เช่น ข้อกำหนดของสากล ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๗. G-Government	มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล ระบบราชการ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิด

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็น “**จุดแข็ง**” ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. ด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ (Strategy)

๑.๑ สังคมกระทรวงสาธารณสุข ยึดเหนี่ยว ๓ สถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคลากรสาธารณสุขให้เกาะเกี่ยวอย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง

๑.๒ กระทรวงสาธารณสุข นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในรัชกาลที่ ๙ และทุกรัชกาล มาเป็นหลักในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิตของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข บนพื้นฐานของความพอประมาณ ลดความโลภและการไม่เบียดเบียนผู้อื่น นำคุณธรรมที่พึงประสงค์ ๕ ประการ มาใช้เป็นหลักในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิตของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุขอีกด้วย อันประกอบด้วย คุณธรรม “พอเพียง” คุณธรรม “วินัย” คุณธรรม “สุจริต” คุณธรรม “จิตอาสา” และคุณธรรม “กตัญญู”

๑.๓ ผู้บริหารสูงสุดมีการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่สอดคล้องไปกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ ในทุกระดับ

๑.๔ การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข มียุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นเครื่องมือที่ถูกนำไปใช้เป็นกรอบชี้นำในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการในส่วนราชการทุกระดับ ได้แก่ ส่วนราชการระดับกรม ทั้งราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาค หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ ส่งผลให้การปฏิบัติทั้งองคาพยพของทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีเป้าหมายเพื่อการบรรลุผลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๑.๕ มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนอื่นๆ อาทิ ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ในรูปแบบของการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และกรอบฉันทมติ (Consensus Framework) ส่งผลให้การขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านโครงสร้าง (Structure)

๒.๑ มีศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีความพร้อมในด้านบุคลากร

๒.๒ มีการขยายโครงสร้าง / ขอบเขตงานไปยังส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ ทำให้การปฏิบัติภารกิจงานถูกกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ไม่กระจุกตัวอยู่แต่ส่วนกลาง ส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเกิดผลสัมฤทธิ์ ครอบคลุมในระดับพื้นที่มากยิ่งขึ้น

๒.๓ มีโครงสร้างภายในที่รองรับภารกิจงานกระจายในระดับพื้นที่ ส่งผลดีต่อการปฏิบัติภารกิจงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมากยิ่งขึ้น

๓. ด้านรูปแบบ (Style)

๓.๑ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน เป็นแบบอย่างในการยึดถือค่านิยม คือ ซื่อสัตย์สามัคคี มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ โปร่งใส มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน กล้าหาญทำในสิ่งที่ถูกต้อง

๓.๒ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน มีการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนงานด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่สอดคล้องไปกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ ในทุกระดับ

๓.๓ ผู้บริหารระดับสูงทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายพลเรือน ประกาศนโยบายขับเคลื่อนการบริหารงานที่โปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชน ประชาชนมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นศรัทธาต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

๓.๔ มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนอื่น ๆ ในรูปแบบของการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และกรอบฉันทมติ (Consensus Framework) ส่งผลให้การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นำไปสู่การปฏิบัติที่มีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๔. ด้านระบบ (System)

๔.๑ มีระบบ / มาตรการ / กลไก การป้องกัน ปราบปราม และป้องปรามการทุจริตที่มีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งมีโครงสร้างภายในที่รองรับภารกิจงานกระจายในระดับพื้นที่ ส่งผลดีต่อการปฏิบัติภารกิจงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และป้องปรามการทุจริตมากยิ่งขึ้น

๔.๒ มีการสร้างนวัตกรรมการปฏิบัติงานเชิงระบบที่เป็นรูปแบบดิจิทัล ส่งผลดีต่อการปฏิบัติภารกิจงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และป้องปรามการทุจริตมากยิ่งขึ้น

๔.๓ ส่วนราชการระดับกรม หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ นำเครื่องมือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน หรือที่เรียกว่า ITA (Integrity and Transparency Assessment) มาสร้างระบบคุณธรรมและยกระดับความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขส่วนกลาง ให้มีประสิทธิภาพ ลดโอกาสการเกิดทุจริต

๔.๔ ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน นำเครื่องมือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค หรือที่เรียกว่า MOPH ITA (MOPH Integrity and Transparency Assessment) มาสร้างระบบคุณธรรมและยกระดับความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ให้มีประสิทธิภาพ ลดโอกาสการเกิดทุจริต

๕. ด้านบุคลากร (Staff)

๕.๑ มีอัตรากำลังที่คัดเลือกจากความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับงาน ส่งผลให้การปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีความพร้อมในด้านจำนวนของบุคลากรมากยิ่งขึ้น

๕.๒ ปลูกฝังบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ด้วยการเสริมสร้างระบบฐานคิดการยึดถือประโยชน์ของเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน สร้างระบบคิด “แก้ทุจริต ต้องคิดเป็น” (Digital Thinking) และ “แก้ทุจริต ต้องคิดแยกแยะ” (Digital Thinking) คุณธรรมเชิงสัมพัทธ์ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบระดับคุณธรรม และความขัดแย้งเชิงคุณธรรม นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health)

๕.๓ ระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล มีการกำหนดหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา กระทรวงสาธารณสุข ไว้ในการฝึกอบรมการเรียนการสอนสำหรับบุคลากรในสังกัดกระทรวงทุกสายงาน ที่เข้าปฏิบัติงานใหม่

๖. ด้านทักษะ (Skill)

๖.๑ บุคลากรที่ปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกัน ปราบปราม และป้องปรามการทุจริต มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และมีทักษะที่เป็นสหวิชาชีพ ทำให้สามารถนำความรู้สหวิชาเหล่านั้นมาใช้เพื่อปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับประเทศได้ดียิ่งขึ้น

๖.๒ บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข มีวิธีคิดในเชิงตรรกะ สามารถวิเคราะห์แยกแยะเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน และเรื่องทุจริตได้อย่างรวดเร็ว

๗. ด้านค่านิยม (Shared Value)

๗.๑ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน ยึดถือค่านิยม คือ ซื่อสัตย์ สามัคคี มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ โปร่งใส มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน กล้าหาญทำในสิ่งที่ถูกต้อง

๗.๒ กระทรวงสาธารณสุข มีค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานที่สำคัญร่วมกัน เสริมสร้างระบบคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุขให้เข้มแข็ง บนฐานคิดการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่า ประโยชน์ส่วนตน นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ส่งผลดีต่อการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขที่มีร่วมกัน

๗.๓ บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขมีค่านิยมร่วมคือ “MOPH” มุ่งให้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข มุ่งสู่ ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข ระบบสุขภาพยั่งยืน

Mastery

ฝึกฝนตนเองให้มีศักยภาพสูงสุด (ควบคุมตนเองให้ทำงาน คิด พูด อย่างมีสติ ใช้กิริยาวาจาเหมาะสม) มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรม รักการเรียนรู้ ค้นหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ มีวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ

Originality

สร้างสรรค์นวัตกรรม สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อระบบสุขภาพ

People Centered

ยึดประชาชนเป็นที่ตั้ง เป็นศูนย์กลางในการทำงาน

Humility

มีความอ่อนน้อมถ่อมตน การเคารพผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รู้แพ้รู้ชนะ เปิดรับฟังความเห็นต่าง จัดการความขัดแย้งด้วยวิธีสร้างสรรค์ ช่วยผู้อื่นแก้ปัญหาในยามคับขัน

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็น “**จุดอ่อน**” ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. ด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ (Strategy)

- ยังขาดมาตรการ / กลยุทธ์การปฏิบัติงานด้านการป้องกันที่สำคัญอีกหลายด้าน โดยเฉพาะมาตรการ / กลยุทธ์การสร้างกระแสสังคม การสื่อสารต่อสังคมให้เกิดการตื่นตัวให้ “รังเกียจคนโกง” ทำให้การปฏิบัติงานยังไม่ประสบความสำเร็จและไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อสังคมในวงกว้างเท่าที่ควร

๒. ด้านโครงสร้าง (Structure)

๒.๑ การขยายโครงสร้าง / หน้าที่การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ไปยังราชการส่วนภูมิภาค ยังขาดแคลนทรัพยากรที่สำคัญ โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับพื้นที่นั้นยังไม่สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการขยายโครงสร้าง / หน้าที่ เท่าที่ควรจะเป็น

๒.๒ ผู้รับผิดชอบงานตามโครงสร้าง / หน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีการปรับเปลี่ยนบ่อยครั้งจนเป็นอุปสรรคในการทำงาน

๓. ด้านรูปแบบ (Style)

๓.๑ มีการปรับเปลี่ยนผู้บริหาร / หัวหน้างาน ทำให้นโยบายและทิศทางการดำเนินงานขาดความชัดเจน บางหน่วยงานมีลักษณะเป็นการทำพอเป็นพิธีเพียงเพื่อรักษาภาพลักษณ์ ยังไม่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อสร้างจิตสำนึกในการปรับเปลี่ยนฐานความคิด การกำหนดมาตรการ / กลยุทธ์ การปฏิบัติงานด้านการป้องกันที่สำคัญอีกหลายด้านอย่างแท้จริง อีกทั้งรูปแบบการทำงานยังไม่มีความเท่าทันต่อพลวัตการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป

๓.๒ ผู้บริหาร / หัวหน้างาน / ผู้ปฏิบัติงานบางคน ยังมีวิธีคิดที่ไม่สามารถแยกแยะเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมได้

๓.๓ ความอ่อนแอเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบไทย ๆ อันเนื่องมากจากลักษณะสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป ขาดการกล่อมเกลาทางสังคม และการหล่อหลอมด้านคุณธรรมจริยธรรม ความอ่อนแอทางวัฒนธรรมทำให้ขาดจุดยืน ขาดวินัย การคอร์รัปชันเวลาราชการ ขาดการใคร่ครวญในการรับหรือไม่รับสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบ เกิดความสับสนในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและที่พึงประสงค์

๓.๔ ระบบอุปถัมภ์ที่แผ่กระจายในวงกว้างในสังคมไทย และสังคมกระทรวงสาธารณสุข เป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านส่งเสริมคุณธรรมในมิติต่าง ๆ นำไปสู่ผลในทางลบต่อระบบคุณธรรม

๔. ด้านระบบ (System)

๔.๑ ระบบการทำงานที่ยังคงมีขั้นตอนที่สับสนและมีความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน เช่น ระบบอนุกรรมการ ระบบคณะทำงาน เป็นต้น ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน อีกทั้งการบริหารงานยังมีการปรับเปลี่ยนบ่อยครั้ง ขาดทิศทางที่ชัดเจน จนเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

๔.๒ ระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และบทลงโทษ ยังมีความล่าช้าในกระบวนการสอบสวนหาข้อเท็จจริง ส่งผลให้ภารกิจด้านการปราบปรามการทุจริต อาจยังไม่ประสบความสำเร็จตามความคาดหวังของสังคม ส่งผลทางลบต่อภาพลักษณ์ของกระทรวงสาธารณสุข

๔.๓ แม้ว่ามีช่องทางการร้องเรียนการทุจริตที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมแล้ว หากแต่ระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และบทลงโทษยังมีความล่าช้า โดยเฉพาะในกระบวนการสอบสวนหาข้อเท็จจริง

๕. ด้านบุคลากร (Staff)

๕.๑ ขาดอัตรากำลังทรัพยากรบุคคล ส่งผลให้การดำเนินงานระดับส่วนกลางและระดับภูมิภาค ยังไม่สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ของการขยายโครงสร้าง / หน้าที่ เท่าที่ควรจะเป็น

๕.๒ บุคลากรยังขาดองค์ความรู้ในเชิงลึกสำหรับการทำความเข้าใจกับรูปแบบการทุจริต

๕.๓ บุคลากรบางคน ยังมีวิธีคิดที่ไม่สามารถแยกแยะเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมได้

๖. ทักษะ (Skill)

- บุคลากรยังขาดองค์ความรู้ในเชิงลึกสำหรับการทำความเข้าใจกับรูปแบบการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป และในปัจจุบันก็ยังขาดการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้เพื่อสนับสนุนทักษะในการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ส่งผลให้การบูรณาการและพัฒนาองค์ความรู้ที่มาจากสหวิชาการไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๗. ด้านค่านิยม (Shared Value)

๗.๑ ค่านิยมร่วมคือ “MOPH” มุ่งให้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข นั้น ขาดการการสื่อสารต่อสังคมให้เกิดการตื่นตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ค่านิยมร่วมคือ “MOPH” ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อสังคมในวงกว้างเท่าที่ควร

๗.๒ หน่วยงานบางหน่วยงาน ยังคงเน้นการดำเนินงาน “เชิงรับ” มากกว่า “เชิงรุก” ทำให้ผลการดำเนินงานไม่สามารถสร้างความเกรงกลัวให้ผู้กระทำการทุจริต อีกทั้งไม่สามารถตามทันสถานการณ์การทุจริตที่มีความเป็นพลวัตสูงได้อย่างทันท่วงที

๗.๓ ค่านิยมระบบอุปถัมภ์ที่แผ่กระจายในวงกว้างในสังคมไทยและสังคมกระทรวงสาธารณสุข ยังคงเป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านส่งเสริมคุณธรรมในมิติต่าง ๆ

สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น **“โอกาส”** ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. มิติทางการเมือง (Political)

๑.๑ รัฐบาลประกาศให้การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นวาระแห่งชาติ

๑.๒ ข้าราชการการเมืองทุกตำแหน่งทุกระดับในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้ความสำคัญ เปิดโอกาสและเข้ามีส่วนร่วมในการประกาศเจตนารมณ์ในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ การกำหนดนโยบายที่สำคัญ ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินการที่เกี่ยวเนื่องกับการป้องกันการทุจริตผ่านการกำหนดมาตรการที่สำคัญอีกด้วย

๒. มิติทางเศรษฐกิจ (Economic)

๒.๑ การค้าและการลงทุนในภาคธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศต่างให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลในเรื่องเกณฑ์จริยธรรมการจัดซื้อจัดหาและการส่งเสริมการขายยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยา ในการประชุมหารือ Thailand Consensus Framework ด้านเกณฑ์จริยธรรมการจัดซื้อจัดหาและการส่งเสริมการขายยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยา ภายใต้โครงการ APEC Business Ethics for SMEs Initiative

๒.๒ ให้ความสำคัญกับข้อมูลการจัดอันดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) และการดำเนินการตามมาตรฐานสากลในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งแนวโน้มของการลงทุนข้ามชาติจะเป็นทศวรรษแห่งเอเชียจะเน้นเรื่องความโปร่งใสและการแก้ไขปัญหาความล่าช้า (Red Tape) เป็นต้น

๓. มิติทางสังคม (Social)

๓.๑ มีการส่งเสริม สนับสนุน ภาคีเครือข่ายในภาคส่วนต่าง ๆ ให้ร่วมกันต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ผู้ประกอบการยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยา องค์กรต่อต้านการคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ฯลฯ มุ่งเน้นกระแสของสังคมที่แสดงถึงความต้องการที่จะเห็นภาพของการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่เป็นรูปธรรมและชัดเจน โดยใช้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการป้องกันการทุจริต

๓.๒ มีการส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างของรัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : CoST) โดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใส และตรวจสอบข้อมูล และโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง แบบของข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact)

๔. มิติทางเทคโนโลยี (Technology)

- มีเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนาระบบการบริการสาธารณะ เพื่อลดการใช้ดุลพินิจของบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ส่งผลให้เกิดความโปร่งใส และตรวจสอบการทำงานได้ และในปัจจุบันเทคโนโลยียังเป็นสิ่งสำคัญที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้กระจายตัวออกไปยังสังคมในวงกว้าง

๕. มิติทางกฎหมาย (Legal)

๕.๑ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สามารถคานอำนาจทางการเมืองทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ถือเป็นโอกาสที่สำคัญในการกำหนดแนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะการคานอำนาจการเมืองให้ไม่สามารถแทรกแซงฝ่ายข้าราชการประจำได้

๕.๒ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ให้ความสำคัญกับการออกแบบระบบโครงสร้างอำนาจที่มุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มทางการเมือง และผู้บริหารระดับสูงให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รัฐบาลและคณะกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญจึงสร้างกฎหมาย มาตรการหรือกลไก สำหรับป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้มีภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือในสายตาของนานาชาติ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยให้ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๕.๓ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีการกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ และในปัจจุบันยังมีกระบวนการในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายให้สามารถตอบสนองต่อการปฏิบัติงาน และบังคับใช้ได้จริง และใช้กลไกทางกฎหมายเป็นแนวทางในการปฏิรูปกลไกหลักด้านป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น การเสนอจัดตั้งศาลชำนัญพิเศษ และการเตรียมเสนอร่างการดำเนินการเกี่ยวกับคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นต้น

๕.๔ มาตรการบังคับให้เปิดเผยอย่างโปร่งใส และเปิดเผยให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประเด็นข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP) และโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างของรัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : CoST)

๖. มิติทางด้านต่างประเทศ (International)

มีการดำเนินงานตามพันธสัญญาระหว่างประเทศทั้งในระดับโลก และระดับภูมิภาคสู่การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมาย การมีบทเรียนจากการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศต่าง ๆ มาปรับใช้ในการดำเนินงานภายในประเทศ เช่น กลไกการตรวจสอบ กลไกการคานอำนาจ กลไกการพัฒนาและมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมแบบ Collaborative ในประเทศที่ประสบความสำเร็จและสามารถแก้ไขปัญหาได้ เช่น สิงคโปร์ ฮ่องกง และเกาหลี เป็นต้น

๗. มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล / ระบบราชการ (Government)

๗.๑ นโยบายของรัฐบาลมีความต้องการส่งเสริมภาพลักษณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกประเทศ และให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยอาศัยการปฏิรูปและบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วนปฏิบัติมาตรการและกลไกการป้องกันการทุจริตที่มีการพัฒนารูปแบบให้มีความสอดคล้องกับบริบทสภาพปัญหาของการทุจริตที่เกิดขึ้น

๗.๒ พัฒนากลไกและกระบวนงานด้านการป้องกันการทุจริตของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยวิเคราะห์และบูรณาการระบบการประเมินด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเชื่อมโยงกับแนวทางการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๕ ที่ให้หน่วยงานภาครัฐให้ความร่วมมือและเข้าร่วมการประเมิน ITA ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐ ตามแนวทางการประเมินและเครื่องมือการประเมิน ITA ที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าว จึงกำหนดให้การประเมินด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เป็นตัวชี้วัดภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (ด้านสาธารณสุข) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านบริหารเป็นเลิศด้วยธรรมาภิบาล (Governance Excellence) และนโยบายมุ่งเน้นด้านธรรมาภิบาลในแต่ละปี

๗.๓ นโยบายรัฐบาลเปลี่ยนแปลงประเทศไปสู่สังคม Digital ภายใต้โมเดลไทยแลนด์ ๔.๐ และส่งเสริมให้ทุกส่วนราชการ สร้างวัฒนธรรมการเปิดเผยข้อมูลภายใต้รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ และกระทรวงสาธารณสุขรับนโยบายดังกล่าว ขับเคลื่อนให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดมีวัฒนธรรมการเปิดเผยข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนด

๗.๔ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ กำหนดเป้าหมายประเทศไทยมีการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง และหน่วยงานภาครัฐมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต และแผนการปฏิรูปประเทศฯ ดังกล่าวให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) เพื่อให้การปฏิรูปประเทศมีผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมภายใต้ระยะเวลาการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่ยังคงเหลืออยู่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่กำหนดว่าการปฏิรูปประเทศคาดหวังว่าจะบรรลุผลในระยะเวลา ๕ ปี โดยมีกิจกรรมปฏิรูปที่สำคัญ คือ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๑ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต กิจกรรมปฏิรูปที่ ๒ การพัฒนาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๓ พัฒนากระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ในการดำเนินคดีทุจริตทั้งภาครัฐและเอกชน กิจกรรมปฏิรูปที่ ๔ พัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใส ไร้ผลประโยชน์ และกิจกรรมปฏิรูปที่ ๕ พัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น **“อุปสรรค”** ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. มิติทางการเมือง (Political)

- มาตรการป้องกันการทุจริตในกระบวนการเข้าสู่อำนาจรัฐหรือการเลือกตั้ง ยังขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง ส่งผลให้ได้นักการเมืองที่มุ่งเข้ามาหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง

๒. มิติทางเศรษฐกิจ (Economic)

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศเปิดเสรีทางการค้า ทำให้เผชิญกับปัญหาที่ตามมากับธุรกิจประเภทกิจการข้ามชาติ ซึ่งบางครั้งเข้ามาด้วยอิทธิพลก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตในส่วนต่าง ๆ เกิดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เกิดปัญหาการฟอกเงิน ฯลฯ ตามมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ นโยบายการดำเนินงานทางการค้าที่ผูกขาดตลาดและกีดกันทางการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลให้ภาคธุรกิจเอกชนมีค่านิยมในการให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อมุ่งหวังให้อำนวยความสะดวกกับตนเอง และเกิดปัญหาอาชญากรรมปกขาวในภาคธุรกิจเกิดการทุจริตใหญ่ ๆ และการให้เล็ก ๆ เช่น ส่วยรายวัน กลายเป็นเรื่องแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ให้กับผู้รับ

๒.๒ สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ถดถอย ค่าครองชีพสูง เจ้าหน้าที่ของรัฐมีระบบคิดที่เปลี่ยนแปลงไป ทำการทุจริตโดยการหาโอกาสจากช่องโหว่จากการปฏิบัติงานเพื่อกระทำการทุจริต

๓. มิติทางสังคม (Social)

บริบทสังคมไทยที่ยังไม่เอื้อต่อการปฏิรูป พัฒนา และเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เนื่องจากสังคมไทยมีวัฒนธรรมยอมรับระบบอุปถัมภ์ เครือญาติ พวกพ้อง รอมชอม และประชาชนยังขาดค่านิยมร่วมในการร่วมต้านทุจริต และมีระบบคิดที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ประโยชน์สาธารณะ หรือประโยชน์ของชาติบ้านเมือง

๔. มิติทางเทคโนโลยี (Technology)

การดำเนินธุรกรรมทางธุรกิจในปัจจุบันได้มีการพัฒนาโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือในรูปแบบไซเบอร์ เกิดการบิดเบือนและใช้ช่องทางในการทุจริต เช่น ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-payment Master Plan) ด้วยการจ่ายเงิน การรับเงิน และการนำส่งเงินของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (KTB Corporate Online, EDC, QR Code) ระบบบริหารจัดการวัคซีน COVID-19 และระบบหมอพร้อม Chatbot ฯลฯ เป็นต้น

๕. มิติทางกฎหมาย (Legal)

๕.๑ กระบวนการทางกฎหมายที่มีขั้นตอนซ้ำซ้อนและมากเกินความจำเป็น ก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี และขาดการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เด็ดขาด การทำงานยังคงยึดติดกับกับขั้นตอนทางกฎหมายที่ยากต่อการปฏิบัติ

๕.๒ (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. .... ไม่สามารถบังคับใช้ได้ เนื่องจาก (ร่าง) พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์เพื่อแนะนำตักเตือนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลในครอบครัวระมัดระวังการกระทำที่ระบุว่าเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ได้แก่ การที่ตนเองและบุคคลในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กับคู่สัญญาหรือคู่สัมปทานของรัฐในลักษณะต่าง ๆ เกินขอบเขตที่เหมาะสม อันเป็นการเสี่ยงต่อการใช้อำนาจดุลยพินิจที่ได้รับจากรัฐตามหน้าที่และอำนาจต่อผู้มีส่วนได้เสียอย่างไม่เป็นธรรม และป้องปรามการใช้อำนาจรัฐเพื่อแสวงหาประโยชนืให้กับตนเองและพวกพ้องอันเป็นเหตุนำไปสู่การทุจริตและประพฤติมิชอบ ตลอดจนป้องกันการเรียกรับและการให้ของขวัญอันอาจเป็นเหตุให้มีการพัฒนาไปสู่การเรียกรับสินบน รวมถึงมีมาตรการบรรเทาความเสียหายต่อรัฐจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และกระทำการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นเหตุให้ขาดการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

๖. มิติทางด้านต่างประเทศ (International) ต่างประเทศไม่เชื่อถือต่อความโปร่งใสและการบริหารงานภาครัฐไทย ซึ่งภาครัฐไทยยังขาดการดำเนินการตามพันธกรณีที่ตกลงตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention against Corruption : UNCAC)

๗. มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล / ระบบราชการ (G – Government)

เกิดการทุจริตในภาครัฐอย่างต่อเนื่อง จนประชาชนมีทัศนคติในแง่ลบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือในการป้องกันการทุจริตกับประชาชน อีกทั้งประชาชนยังมองว่าหน่วยงานของรัฐไม่มีความจริงใจต่อการแก้ไขปัญหาทุจริต เป็นเพียงแต่ทำตามข้อตกลงตัวชี้วัด ทำแบบลูบหน้าปะจมูก ขาดความต่อเนื่อง และยังพบว่าบางหน่วยงานสร้างเอกสารหลักฐานขึ้นมาเพื่อให้ผ่านตัวชี้วัดเท่านั้น

จากกระบวนการทบทวนสภาพแวดล้อมของภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข ด้วยการใช้เทคนิค SWOT Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (Strength Weakness Opportunity and Threat Analysis : SWOT Analysis) เพื่อกรองและพิจารณาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) ได้นำหลักการ McKinsey’s 7S Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ได้วิเคราะห์โดยนำหลักการ PEST^{+} Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขในระยะ ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลของสภาพแวดล้อมของกระทรวงสาธารณสุขและบริบทของสังคมไทยโดยรวม ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีส่วนสำคัญซึ่งช่วยชี้นำทิศทางของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ว่าควรนำกลยุทธ์ไปใช้ในทิศทางใด มีจุดแข็งหรือโอกาสอันใดบ้างที่ควรจะนำมาเป็นปัจจัยเสริมพลังในกลยุทธ์ มีจุดอ่อนหรืออุปสรรคใดบ้างที่กลยุทธ์ควรเข้าไปจัดการแก้ไขเพื่อป้องกันการดำเนินกลยุทธ์ต่าง ๆ อย่างไร้ประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาจากผลการทบทวนสภาพแวดล้อมของภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคดังที่กล่าวแล้วข้างต้น พบว่าประเด็นที่เป็นจุดร่วมของตัวแปร SWOT ที่สำคัญคือ การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของกระทรวงสาธารณสุขในการร่วมกันแก้ไขปัญหาการทุจริตในกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้น การที่แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ตระหนักถึงผลสะท้อนความร่วมมือของทุกภาคส่วนของกระทรวงสาธารณสุข ในการดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของชาติด้วยแล้ว ยังจะช่วยชี้นำทิศทางของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้สามารถตอบสนองต่อทุกจุดตัวแปร SWOT Analysis ได้ และอาจเกิดเป็นทิศทางหรือแนวโน้มในการสร้างวัฒนธรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรมุ่งหวังสูงสุดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข และประเทศไทยต่อไป

๓.๔ การฉายภาพอนาคต

การฉายภาพอนาคตของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข เป็นการประเมินความเป็นไปได้ของสถานการณ์ในอนาคตของกระทรวงสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เห็นภาพในมิติด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้มีความสอดคล้องแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ อันประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) ทั้งนี้ สามารถจัดกลุ่มมิติประเภทความเสี่ยงการทุจริตได้ ๓ ประเภท ดังนี้

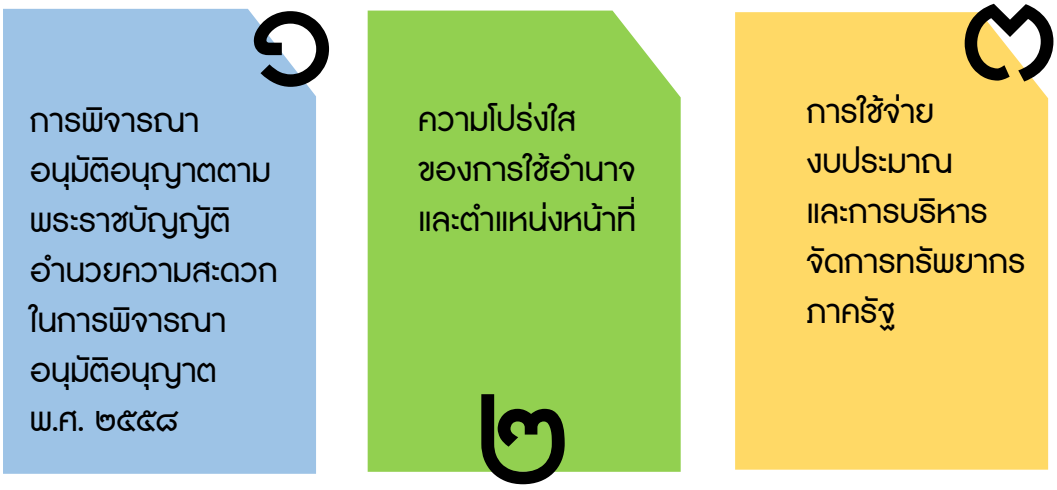

๓.๔.๑. ภาพอนาคตของบุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุข

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า บุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุขจะมีความรู้และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมทั้งมีจิตพอเพียงอันเกิดจากการปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น บุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุขจะตื่นตัวต่อการทุจริต ให้ความสนใจข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตต่อประเทศมากขึ้น มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริตทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อสาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ บุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุข จะได้รับกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมว่าการทุจริตถือเป็นพฤติกรรมที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับไม่ได้ ประชาชนจะมีวิธีคิดที่ทำให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ วัฒนธรรมทางสังคมจะหล่อหลอมให้บุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุขจะไม่กระทำการทุจริต เนื่องจากมีความละอายต่อตนเองและสังคมและไม่ยอมให้ผู้อื่นกระทำการทุจริตอันส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมด้วย และจะเกิดการรวมกลุ่มกันทางบุคลากรและสังคมกระทรวงสาธารณสุข เพื่อก่อให้เกิดสภาวะการลงโทษทางสังคมต่อการกระทำการทุจริต

๓.๔.๒ ภาพอนาคตของการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน

เมื่อ ๕ ปีที่ผ่านมากระทรวงสาธารณสุข มีค่าคะแนนเฉลี่ยการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เท่ากับร้อยละ ๘๑.๙๒ ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า กระทรวงสาธารณสุข จะมีค่าคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในระดับสูงมาก หรือระดับ AA (๘๕-๑๐๐ คะแนน) ในภาพรวมทั้งการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน

ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (MOPH Integrity and Transparency Assessment : MOPH ITA) และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด สะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมาย “กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ” ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๓.๔.๓ ภาพอนาคตของการป้องกันการทุจริต

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า การทุจริตน่าจะทวีความรุนแรง ซับซ้อน และยากแก่การตรวจสอบมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ของสังคมโลกและพลวัตของการทุจริตที่ผู้กระทำการทุจริตหาช่องทางการทุจริต การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นมา เพื่อแทนที่สิ่งเดิมหรือ Disruptive technology อาทิ คริปโทเคอร์เรนซี และปัญญาประดิษฐ์ นับเป็นช่องทางใหม่ที่เอื้อให้เกิดการทุจริตทางด้านการเงิน มีผลกระทบในวงกว้างและยากต่อการสกัดกั้น ยากแก่การตรวจสอบมากยิ่งขึ้น แต่สภาวะทางสังคมที่ตื่นตัวต่อต้านและตรวจสอบการทุจริตมากยิ่งขึ้น จึงอาจจะทำให้แนวโน้มการทุจริตลดลงส่งผลให้กระบวนการป้องกันการทุจริตยิ่งทวีความสำคัญ โดยต้องพัฒนากระบวนการและรูปแบบของการป้องกันการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุขให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต เพื่อให้สามารถระงับยับยั้งการทุจริตได้อย่างเท่าทันไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ ดังนั้น แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงมุ่งเน้นการพัฒนากลไกและกระบวนการป้องกันการทุจริตให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เป็นการป้องกันการทุจริตเชิงรุกเพื่อให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต และกำหนดมาตรการสำคัญในการป้องกันการทุจริตให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

๓.๔.๔ ภาพอนาคตของการปราบปรามการทุจริต

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า กลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น กฎหมายจะมีความทันสมัย การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีน่าจะมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ดังนั้น แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมการปรับปรุงกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริตอย่างต่อเนื่องให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และมาตรการที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมุ่งทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษทางวินัยอย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อการทุจริตด้วย

๓.๔.๕ ภาพอนาคตของการกระบวนการนโยบายการปฏิบัติราชการ

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า กระบวนการนโยบายการปฏิบัติราชการมีความโปร่งใส ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ประชาชน ประเทศชาติ เนื่องจากสภาวะทางสังคมและประชาชนในอนาคต จะให้ความสนใจและจับตามองการทุจริตในระดับนโยบายมากยิ่งขึ้น มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐที่เข้มข้นมากขึ้น

๓.๔.๖ ภาพอนาคตเจตจำนงของผู้บริหารทั้งข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำ

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขทุกคนจะแสดงเจตจำนงต่อต้านการทุจริตอย่างเข้มข้น และผู้บริหารจะต้องบริหารกระทรวงสาธารณสุขให้เป็นไปตามเจตจำนงในการต่อต้านการทุจริต และปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรมและขยายผลกลับไปสู่ประชาชน ประชาชนจะให้ความสนใจในการตรวจสอบรัฐบาล นักการเมือง และข้าราชการประจำในการดำเนินการตามเจตจำนงในการต่อต้านการทุจริตมากขึ้น เป็นแรงกดดันให้รัฐบาล นักการเมือง และข้าราชการประจำต้องบริหารประเทศ บริหารกระทรวงสาธารณสุขอย่างสุจริตและโปร่งใส

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการฉายภาพอนาคตของกระทรวงสาธารณสุขในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตข้างต้น แม้ว่าจะแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในประเทศไทยจะเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามการทุจริตนั้นย่อมมีวิวัฒนาการที่มีความซับซ้อนและตรวจสอบได้ยากมากขึ้น ในขณะที่เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกและสังคมไทยก่อให้เกิดช่องทางในการทุจริตที่มากขึ้น พร้อม ๆ กับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการป้องกันและปราบปรามจะมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน ดังนั้น แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงมุ่งเน้นการปฏิรูปและพัฒนาให้ครอบคลุมทุกด้านของพลวัตของการทุจริตในกระทรวงสาธารณสุขในทุกด้าน โดยเริ่มพื้นฐานจากจิตใจ จิตสำนึก และระบบคิด (Mind set) เป็นสำคัญ เพื่อให้การทุจริตในกระทรวงสาธารณสุขไม่สามารถเกิดขึ้นได้ และ / หรือมีปริมาณลดน้อยลงไป ทำให้สังคมกระทรวงสาธารณสุขเป็นสังคมแห่งการต่อต้านการทุจริต และได้รับการยอมรับจากทุกส่วนราชการ ตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่ว่า **“กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ”** ดังแผนภาพที่ ๑๐

กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ

บุคลากร กระทรวงสาธารณสุข มีระบบคิดที่สามารถแยกแยะ ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้	บุคลากร กระทรวงสาธารณสุข เกิดความละอายในการกระทำ การทุจริต และไม่ยอมให้ผู้อื่น กระทำการทุจริต	สังคม กระทรวงสาธารณสุข เกิดสภาวะการลงโทษทางสังคม กดดัน และไม่ยอมรับ พฤติกรรมการทุจริต

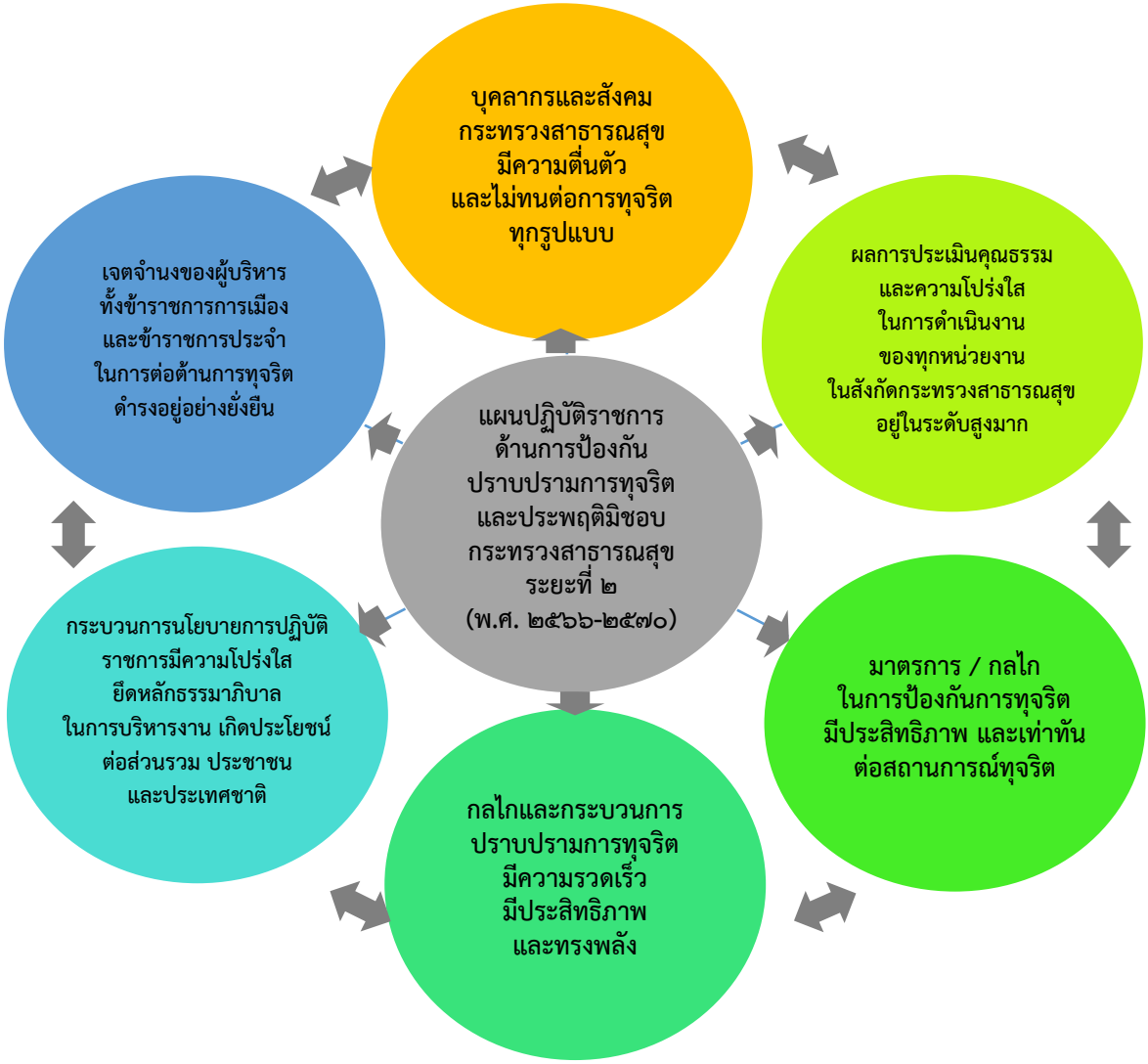

แผนภาพที่ ๑๐ ภาพอนาคตของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐

Together Against Corruption

ส่วนที่ ๔

สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔.๑ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในระดับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในภาพรวม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) เป็นหลัก มีสาระสำคัญดังนี้

๔.๑.๑ วัตถุประสงค์

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่งและที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นเครื่องมือในการแปลงแนวทางและขับเคลื่อนงานด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของกระทรวงสาธารณสุข จากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สู่การปฏิบัติในระดับโครงการ / กิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขเกิดวัฒนธรรมสุจริต มีกลไกการป้องกันการทุจริตและระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ มีกลไกการปราบปรามการทุจริต การบังคับใช้กฎหมายให้มีความรวดเร็ว เป็นธรรมและทรงพลัง ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานภายนอก ยั่งยืนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิต **นำมาตรการ Three Pronged measures (มาตรการหอก ๓ แฉก : LPL) มาใช้ในการป้องกันการทุจริต** ประกอบด้วย **(๑) บังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement)** โดยการบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ กำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเด็ดขาด รวดเร็วและเป็นธรรม **(๒) ป้องกันการทุจริต (Prevention)** โดยการปรับปรุงกฎ ระเบียบ และปิดช่องโหว่ สร้างและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง และสร้างกลไกเครือข่ายการบริหารงานที่โปร่งใส ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการเฝ้าระวัง แจ้งเบาะแส และสร้างความเข้มแข็งของกลไกการตรวจสอบและร่วมกันต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ **(๓) ความรอบรู้สู้โกง (Literacy)** ด้วยการให้องค์ความรู้ที่เท่าทันต่อการทุจริต ปลูกและปลุกจิตสำนึก ปรับฐานความคิดที่ตัวบุคคลให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้โดยอัตโนมัติ มีความรอบรู้ต่อสถานการณ์การทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป

๔.๑.๒ ภาพรวมเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และแผนย่อย

เป้าหมาย

กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA

๒. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA

๓. จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง

ค่าเป้าหมาย

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง ดังตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				
	ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕

แผนย่อย

๑. แผนย่อยที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึก ให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต
๒. แผนย่อยที่ ๒ การป้องกันการทุจริต
๓. แผนย่อยที่ ๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต

๔.๑.๓ แผนย่อยที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึก ให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดี น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขทุกระดับ ให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้อย่างอัตโนมัติ การไม่ให้ไม่รับสินบน มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่ละเลย ไม่เพิกเฉย และไม่อดทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต โดยแปลงหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบไปดำเนินการ

กลยุทธ์

กลยุทธที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนในการผลิตบุคลากรของสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๒ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนในบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๓ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกในการนำจริยธรรม และค่านิยม MOPH เป็นรากฐานในการสร้างวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต

กลยุทธที่ ๔ สร้างเครือข่ายบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข เพื่อป้องกันและหยุดยั้งการทุจริต

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์

กลยุทธที่ ๑ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนในการผลิตบุคลากรของสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	พัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยบรรจุหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก และผู้บริหาร สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้อย่างอัตโนมัติ ตลอดจนปรับฐานความคิด (Mind set) ในการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่ละเลย ไม่เพิกเฉย ไม่อดทนต่อการทุจริต และเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
๒	ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ โดยการสร้างพื้นที่และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม หรือการทำความดี ทั้งการสร้างหรือปรับปรุงพื้นที่กายภาพให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม สร้างพื้นที่สังคมให้เกิดข้อตกลงร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีระเบียบ และเคารพกฎหมาย	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

กลยุทธที่ ๒ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกให้ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน ในบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม “การเป็นข้าราชการที่ดี ครองตน ครองคน ครองงาน” ในโครงการอบรมปฐมนิเทศข้าราชการใหม่ โดยบรรจุหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เพื่อให้ข้าราชการใหม่ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้อย่างอัตโนมัติ ตลอดจนปรับฐานความคิด (Mind set) ในการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่ละเลย ไม่เพิกเฉย ไม่อดทนต่อการทุจริต และเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	ให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ส่งเสริมบุคลากรสาธารณสุขโดยปลูกและปลุกจิตสำนึกความซื่อสัตย์สุจริต วินัยความรับผิดชอบ ยึดถือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัว ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวม โดยนำระบบเลข “ฐานสิบ” (Analog) และระบบเลข “ฐานสอง” (Digital) มาปรับใช้เป็นแนวคิดในการปฏิบัติงาน และคุณธรรมที่สำคัญของคนไทย ๕ ประการ ประกอบด้วย พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๓ ปลูกฝังวิธีคิด ปลุกจิตสำนึกในการนำจริยธรรม และค่านิยม MOPH เป็นรากฐานในการสร้างวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	ส่งเสริมให้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขทุกระดับ ปฏิบัติตาม - พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ - ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน - ข้อกำหนดจริยธรรมของทุกส่วนราชการ - จรรยาวิชาชีพของทุกวิชาชีพ - คุณธรรมที่สำคัญของคนไทย ๕ ประการ ประกอบด้วย พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู - ค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH”	- ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูบุคคลที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างด้วยคุณธรรมที่สำคัญ ๕ ประการ ประกอบด้วย พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู โดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการยกย่องผลจากการประกอบคุณงามความดี เป็นตัวอย่างแก่บุคคลอื่นในหน่วยงานได้ยึดถือเป็นแบบอย่าง สร้างแรงบันดาลใจให้กับคนอื่น	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๓	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูหน่วยงาน / กลุ่มงาน ที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างด้วยคุณธรรมที่สำคัญ ๕ ประการ ประกอบด้วย พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู โดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการยกย่องผลจากการประกอบคุณงามความดี เป็นตัวอย่างแก่บุคคลอื่นในหน่วยงานได้ยึดถือเป็นแบบอย่าง สร้างแรงบันดาลใจให้กับคนอื่น	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	พัฒนาบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า มีคุณธรรม และมีความสุข บนฐานการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวัฒนธรรมสุจริต	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๔ สร้างเครือข่ายบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข เพื่อป้องกันและหยุดยั้งการทุจริต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
-	ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่เครือข่ายบุคลากรสาธารณสุข ถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่เป็นไปตามมาตรา ๖๓ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ด้วยการให้ความรู้ ณ สถานที่จัดประชุม (On-site) หรือให้ความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Online)	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

หมายเหตุ

มาตรา 63 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ระบุว่า รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้านหรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

๔.๑.๔ แผนย่อยที่ ๒ การป้องกันการทุจริต

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริต และให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเพื่อลดการกระทำผิดของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข มีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด) และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข กำหนด) การดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) ดำเนินกิจกรรมที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ พัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใส ไร้ผลประโยชน์ พัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ขับเคลื่อนโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต และผลักดันมาตรการป้องกันการทุจริตตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมีการกำหนดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารทุกระดับมีความพร้อมรับผิด (Accountability)

กลยุทธที่ ๒ ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ให้มีความใสสะอาด ปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต และใช้ดุลยพินิจโดยชอบด้วยกฎหมาย

กลยุทธที่ ๓ เพิ่มประสิทธิภาพกลไกการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์

กลยุทธที่ ๑ สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารทุกระดับมีความพร้อมรับผิด (Accoutability)

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	ประกาศเจตจำนงของผู้บริหารในการต่อต้านการทุจริต และมีการสื่อสารจริยธรรมที่ทรงพลัง ที่แสดงออกถึงความโปร่งใสในการบริหารราชการและให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถตรวจสอบได้	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	มีการกำกับติดตามการดำเนินงานตามเจตจำนงของผู้บริหารในการต่อต้านการทุจริต	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๒ ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้มีความใสสะอาด ปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต และใช้ดุลยพินิจโดยชอบด้วยกฎหมาย

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยเข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ
๒	เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค โดยเข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (MOPH Integrity and Transparency Assessment : MOPH ITA) ที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข กำหนด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้พร้อมต่อการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (MOPH Integrity and Transparency Assessment : MOPH ITA) เพื่อให้การประเมินมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ และสามารถนำข้อมูล MOIT ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรและการปฏิบัติงาน	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๓	พัฒนาความรู้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะการปฏิบัติงานระบบการบริหารพัสดุภาครัฐอย่างมืออาชีพ โปร่งใส และตรวจสอบได้	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	ส่งเสริมและสร้างความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ กฎกระทรวง และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๕	ส่งเสริมการขับเคลื่อนความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : CoST) โดยการให้ความสำคัญกับเรื่องการเปิดเผยข้อมูล และการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการสร้างความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต (คณะกรรมการ ค.ป.ท.) ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - หน่วยงานที่ได้รับการคัดเลือก
๖	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ มีการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต (คณะกรรมการ ค.ป.ท.) ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - หน่วยงานที่ได้รับการคัดเลือก
๗	ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยการพัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใสไร้ผลประโยชน์ โดยให้ผู้บริหารและทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประกาศตนเป็นหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนไม่รับของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่ (No Gift Policy)	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๘	ส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เกณฑ์การประเมินเชิงคุณภาพ “มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต” (Corruption Risk Control) ตามแนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Assessment) ที่สำนักงาน ป.ป.ท. กำหนด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ
๙	ขับเคลื่อนการดำเนินงาน - การเรี่ยไรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - การรับบริจาค โดยดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามกฎหมายกำหนด และต้องละเว้นการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ที่มิชอบ โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑๐	ขับเคลื่อนและให้ความรู้แก่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการภายในหน่วยงานที่เป็นไปตามกฎหมายกำหนด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๑๑	ขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริต การรับสินบนในกระบวนการเบิกจ่ายยาตามสิทธิสวัสดิการรักษาพยาบาลข้าราชการ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐ ที่กำหนดหลักเกณฑ์การจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยา ๑๑.๑ ห้ามไม่ให้หน่วยงานที่ทำการจัดซื้อทำการหารายได้ในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทนทุกประเภทจากบริษัทยาเข้ากองทุนสวัสดิการสถานพยาบาล ๑๑.๒ ให้หน่วยงานที่ทำการจัดซื้อต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านต้นทุน (cost) มาตรฐาน (standard) ระยะเวลาในการส่งมอบ (time) การให้บริการ (service) และราคา (price) ประกอบการตัดสินใจ ๑๑.๓ ให้หน่วยงานที่ทำการจัดซื้อกำหนดคุณสมบัติของบริษัทคู่ค้าใน TOR ให้บริษัทคู่ค้าต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามที่กรมบัญชีกลางกำหนด มาตรา ๑๗๖ และมีระบบอบรมเกณฑ์จริยธรรมฯ แก่พนักงาน โดยให้เป็นคะแนนบวกใน price performance	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
	๑๑.๔ ให้หน่วยงานที่ทำการจัดซื้อใช้กลไกต่อรองราคาตามที่คณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติกำหนด ๑๑.๕ บังคับใช้เกณฑ์จริยธรรมการจัดซื้อจัดหาและการส่งเสริมการขายยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยาของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๔ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แนวปฏิบัติเกณฑ์จริยธรรมการจัดซื้อจัดหาและการส่งเสริมการขายยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยาของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๔	
๑๒	ผลักดันให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การส่งเสริมการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผล (Rational Drug Use หรือ RDU) ในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา - กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๑๓	ส่งเสริม สร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจในกระบวนการขอรับบริการตามคู่มือประชาชน (พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘) โดย ๑๓.๑ มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงในกระบวนการอนุมัติ อนุญาต เพื่อปิดโอกาสการเกิดการทุจริตในทุกกระบวนการ ๑๓.๒ เพิ่มเติมข้อมูลช่องทางการร้องเรียนในคู่มือสำหรับประชาชน ๑๓.๓ ปลูกฝังจิตสำนึกและการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนให้มีค่านิยมเรื่องการรอคิวในการดำเนินการตามขั้นตอนของทางราชการ และการไม่ให้สินบนเพื่อให้ได้รับบริการที่รวดเร็วขึ้น	- ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีการให้บริการอนุมัติ อนุญาตตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑๔	ส่งเสริมนวัตกรรมในการป้องกันการทุจริตและต่อต้านการทุจริตในสถานการณ์ Digital Disruption ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ อย่างถูกต้อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวง - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๑๕	เสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ และนำผลการตรวจสอบภายในและการประเมินการควบคุมภายในของหน่วยงานตรวจสอบมาปฏิบัติอย่างจริงจัง	- กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวงสาธารณสุข - กลุ่มตรวจสอบภายในทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๑๖	ขับเคลื่อนมาตรการป้องกันความเสี่ยงเกี่ยวกับการทุจริตในการบริหารจัดการงบประมาณโครงการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑๗	๑๗.๑ เสริมสร้างระบบการรับเรื่องร้องเรียน / ร้องทุกข์อย่างมีประสิทธิภาพ ๑๗.๒ เสริมสร้างระบบการร้องเรียน / แจ้งเบาะแสเรื่องร้องเรียนการทุจริตและประพฤติมิชอบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ศูนย์บริหารจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๑๘	เสริมสร้างการเคารพสิทธิมนุษยชนและจริยธรรมที่เป็นสากล ที่เคารพสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของผู้ปฏิบัติงาน เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๓ ที่เห็นชอบมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน และตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๖๓	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม - หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข - องค์การมหาชน - รัฐวิสาหกิจ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๓ เพิ่มประสิทธิภาพกลไกการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	เสริมสร้างความเข้มแข็งในการสร้างวินัยและระบบคุณธรรม แก่ข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ พนักงานกระทรวงสาธารณสุข และลูกจ้างประจำ	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๒	การสรรหา คัดเลือก แต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนระดับ ต้องดำเนินการตามรูปแบบขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญที่กฎหมาย กฎ ระเบียบที่กำหนด หรือหนังสือสั่งการ ให้ถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรม	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๓	ส่งเสริมข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ พนักงานกระทรวงสาธารณสุข และลูกจ้างประจำ ให้มีวินัย	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๔	ส่งเสริมให้มีการทบทวน (Refresh) การเสริมสร้างและประเมินผลการรักษาวินัย ข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ พนักงานกระทรวงสาธารณสุข และลูกจ้างประจำ	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

๔.๑.๕ แผนย่อยที่ ๓ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนากลไกและกระบวนการต่าง ๆ ของการปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ กฎหมายมีความทันสมัย การบังคับใช้กฎหมาย การสอบข้อเท็จจริง การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพ เด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการดำเนินคดีและลงโทษทั้งทางปกครอง วินัย อาญาอย่างรวดเร็วเป็นรูปธรรม เพื่อให้สังคมกระทรวงสาธารณสุขเกรงกลัวต่อการทุจริต ควบคู่ไปกับพัฒนาและปรับปรุงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนให้เชื่อมโยงระหว่างศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ศูนย์บริหารจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ และศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน (Government Contact Center : GCC 1111) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและการดำเนินคดี

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการปราบปรามการทุจริต

กลยุทธที่ ๒ พัฒนาเครือข่ายและบูรณาการกระบวนการด้านการปราบปรามการทุจริต

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการปราบปรามการทุจริต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	การสืบสวนข้อร้องเรียนข้อกล่าวหาให้ดำเนินการโดยองค์คณะสหวิชาการในกระบวนการปราบปรามการทุจริตอย่างเด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๒	พัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้ให้แก่องค์คณะสหวิชาการในกระบวนการปราบปรามการทุจริต	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเสริมสร้างวินัย และระบบคุณธรรม
๓	นำมาตรการการคุ้มครองพยาน และผู้อยู่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ มาใช้อย่างเคร่งครัด	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเสริมสร้างวินัย และระบบคุณธรรม
๔	ดำเนินการตามมาตรา ๑๓๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่ระบุว่า เมื่อผู้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงานของรัฐมีคำสั่งให้ดำเนินการสอบสวนทางวินัยแก่เจ้าพนักงานของรัฐในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ให้แจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำสั่ง เพื่อประโยชน์ในการทำให้การปราบปรามการทุจริตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเสริมสร้างวินัย และระบบคุณธรรม
๕	ดำเนินการตาม ข้อ ๘ แห่งระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและกรอบระยะเวลาดำเนินการและรายงานผลของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องกล่าวหา	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
	ตามที่ได้รับมอบหมาย พร้อมข้อสังเกตต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในหกสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณของทุกปี หรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด เพื่อประโยชน์ในการทำให้การปราบปรามการทุจริตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์	ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๖	แจ้งเวียนพฤติการณ์ทางคดีให้ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขรับทราบ	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๗	พัฒนาระบบสารสนเทศการดำเนินงานด้านการปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานในสังกัด ให้มีประสิทธิภาพ ถูกต้องครบถ้วน และทันเวลาเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม
๘	ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานในการปราบปรามการทุจริตให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด (Service Level Agreement : SLA) และมีการสอบทาน	- กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเสริมสร้างวินัย และระบบคุณธรรม
๙	พัฒนาและปรับปรุงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนให้เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริต และศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน (Government Contact Center : GCC 1111) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและดำเนินคดี	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ศูนย์บริหารจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดการเรื่องร้องเรียน

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาเครือข่ายและบูรณาการกระบวนการด้านการปราบปรามการทุจริต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายใน ภายนอกกระทรวงสาธารณสุข องค์กรภาคประชาสังคมด้านการต่อต้านการทุจริต เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลในการปราบปรามการทุจริต	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - กองบริหารทรัพยากรบุคคล (กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม) - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

๔.๒ ผลที่ได้รับจากแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๑. ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ เมื่อสิ้นสุดแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (MOPH Integrity and Transparency Assessment : MOPH ITA) มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ เมื่อสิ้นสุดแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๓. จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง เมื่อสิ้นสุดแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔. เกิดวัฒนธรรมสุจริต มีกลไกการป้องกันการทุจริต และระบบบริหารจัดการที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลและมีประสิทธิภาพ

๕. มีนวัตกรรมในการป้องกันการทุจริตและต่อต้านการทุจริตในสถานการณ์ Digital Disruption ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

๖. มีกลไกการปราบปรามการทุจริต การบังคับใช้กฎหมายให้มีความรวดเร็ว เป็นธรรมและทรงพลัง

๗. เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแก่หน่วยงานภายนอก

๘. ยั่งยืนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารราชการอย่างโปร่งใสและในการดำเนินชีวิตของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข

Together Against Corruption

ส่วนที่ ๕

การขับเคลื่อน การติดตามประเมินผล และการบริหารความเสี่ยง

๕.๑ กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นี้ ได้กล่าวถึงความสอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) ในระดับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในภาพรวม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) เป็นหลัก ดังนั้น การกำหนดกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงกำหนดขึ้นภายใต้หลักการ

๑. การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๒. ประสานพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อเสนอในการดำเนินงานเชิงนโยบาย งบประมาณ และองค์ความรู้ด้านวิชาการ

๓. จัดกระบวนการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตลอดจนคำนึงถึงความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา

๔. มีการรายงานผลการดำเนินแผนงาน / โครงการ ภายใต้แผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างต่อเนื่อง

๕. ใช้กลไกที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนบทบาทหรือกำหนดกลไกการดำเนินงานใหม่เท่าที่จำเป็น

๕.๒ แนวทาง กรอบแนวคิด และรูปแบบการติดตามประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๕.๒.๑ แนวทางของวงจรการบริหาร PDCA

การติดตามและประเมินผล ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การติดตามและประเมินผล ยึดแนวทางของวงจรการบริหาร PDCA หรือวงจร Deming (Deming Cycle) เนื่องจากกิจกรรมการติดตามและประเมินผลจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่แห่งการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ทราบถึงผลการดำเนินการ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติสามารถกำหนดแนวทางการแก้ไข ปรับปรุงแผนปฏิบัติการและวิธีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานตามระยะเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้อย่างตรงจุด อย่างกว้าง ๆ ไว้ ๔ ด้าน ดังนี้

๑. การวางแผน (Plan)

๑.๑ จัดทำแผนงาน / โครงการ ให้มีความครบถ้วน เช่น การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามกิจกรรม การกำหนดตัวชี้วัดที่มีความชัดเจนและสามารถวัดผลได้ ควรเชื่อมโยงกับเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายรวม และแผนย่อยทั้ง ๓ แผนย่อย ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๑.๒ จัดทำแผนงาน / โครงการ ให้มีความสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการตรวจสอบและการติดตามผลการดำเนินงาน (Check) และการปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ในลำดับถัดไป

๑.๓ สร้างการมีส่วนร่วมและตระหนักถึงเป้าหมายของความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการ

๑.๔ สร้างความเข้าใจถึงการดำเนินงานของแผนงาน / โครงการ นั้น ๆ เพื่อช่วยสร้างความตระหนักถึงเป้าหมายและการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ โดยพิจารณาความสอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายรวม และแผนย่อยทั้ง ๓ แผนย่อย ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. การปฏิบัติ (Do)

๒.๑ จัดลำดับความสำคัญของงานในกรณีที่มีภารกิจเร่งด่วนแทรกซ้อน ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินงานได้ทันตามแผนงาน / โครงการ ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงผลกระทบในทุกระดับที่อาจเกิดขึ้นจากความล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมาย

๒.๒ สื่อสาร ชี้แจง และสร้างความเข้าใจต่อบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระบุผู้รับผิดชอบหลัก

๓. การตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน (Check)

๓.๑ จัดระบบ / รูปแบบ การติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการที่ทันสถานการณ์และเป็นรูปแบบเดียวกัน เช่น การกำหนดตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมในการวัดความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และจัดทำรูปแบบของการรายงานผลการดำเนินงานให้มีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๓.๒ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโดยพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากความล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินโครงการได้บรรลุเป้าหมาย

๓.๓ จัดทำระบบการติดตามและประเมินผล โดยเน้นความรู้ความเข้าใจ และการตระหนักถึงความสำคัญของการติดตาม และรายงานผลโครงการของเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบโครงการเป็นหลักสำคัญ

๓.๔ ชี้แจงหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนกลไกการมีส่วนร่วมในการรายงานผล

๔. การปรับปรุงการดำเนินงาน (Act)

๔.๑ แจ้งปัญหาและระบุสาเหตุ พร้อมเสนอแนวทางในการแก้ไขและดำเนินการ ตลอดจนกำหนดเวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จ หากแผนงาน / โครงการ ไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จตามเป้าหมาย

๔.๒ สร้างกลไกสนับสนุนการดำเนินงานโครงการให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา อาทิ การจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง หรือรูปแบบรายงานนำเสนอที่สามารถเห็น Gap ของการปฏิบัติงาน

๔.๓ เสนอแนวทางเพื่อการปรับปรุงหรือทบทวนหรือแก้ไข เพื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการดำเนินงานในภาพรวมของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

กระบวนการติดตามและประเมินผล จึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากเนื่องจากกระบวนการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ จะช่วยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สามารถรับทราบผลการดำเนินการรวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเป็นระยะ รวมถึงสามารถวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินการให้มีความเหมาะสมต่อทรัพยากร สภาพแวดล้อมในการดำเนินการ ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในระหว่างปี

๕.๒.๒ กรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard

กรอบแนวคิดในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard ของ ของ Robert S. Kaplan and David P. Norton แต่เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงต้องดัดแปลงเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าวซึ่งใช้กับภาคเอกชนให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติราชการที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ประกอบไปด้วย ๔ มิติที่สำคัญ ได้แก่

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)
๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีความโปร่งใสและปราศจากการทุจริต (Customer Perspective)
๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน (Internal Perspective
๔. มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)

หมายถึง มุมมองด้านความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีความโปร่งใสและปราศจากการทุจริต (Customer Perspective)

หมายถึง การดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตอบสนองต่อความต้องการสูงสุดต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีความโปร่งใสและปราศจากการทุจริตได้

๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการ (Internal Perspective)

หมายถึง กระบวนการจัดการซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมภายในของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมีความเหมาะสมทั้งเวลาและทรัพยากรที่ได้รับ

มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

หมายถึง การเรียนรู้และการเติบโตของหน่วยงานที่ดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นมิติที่สะท้อนถึงขีดความสามารถ / สมรรถนะ ในการปฏิบัติการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๕.๒.๓ รูปแบบการติดตามและประเมินผล

โดยรูปแบบการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำทฤษฎีเชิงระบบ (System Model) มาใช้เป็นรูปแบบในการติดตามและประเมิน

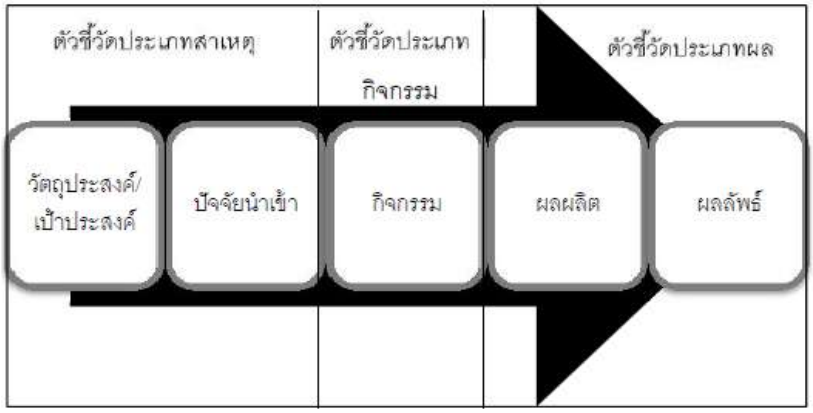

จากรูปแบบการติดตามและประเมินผลดังกล่าวสามารถจำแนกตัวชี้วัดในการประเมินออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. ตัวชี้วัดประเภทสาเหตุ (Lead Indicator)

การประเมินปัจจัยนำเข้า ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อาทิ บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น

๒. ตัวชี้วัดกิจกรรม

การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน ตั้งแต่การเริ่มวางแผนการดำเนินงาน การเริ่มดำเนินงานตามแผน ขั้นตอนระหว่างการดำเนินงาน และขั้นตอนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการดำเนินงาน

๓. ตัวชี้วัดประเภทผล (Lag Indicator)

การประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สามารถชี้ให้เห็นภาพของการบรรลุวัตถุประสงค์

โดยตัวชี้วัดทั้ง ๓ ประเภท จะมีกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard ทั้ง ๔ มิติ เป็นประเด็นชี้นำการกำหนดตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การดำเนินการติดตามและประเมินผลใน ๒ ระดับ ประกอบด้วย

๑. การประเมินภาพรวมของตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ / โครงการ / กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน

๕.๓ การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้กำหนดกลไกการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

๑. ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข เป็นกลไกหลักในการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับกระทรวง ที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒

(พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่กำหนดในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒. กลุ่มงานจริยธรรม ของส่วนราชการระดับกรม เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับกรม ที่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔ ที่เห็นชอบในหลักการแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการต่อต้านการทุจริตตามที่สำนักงาน ก.พ. เสนอ (ปัจจุบันอยู่ระหว่างการปรับบทบาทภารกิจ)

๓. หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชนและรัฐวิสาหกิจ เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในระดับหน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชนและรัฐวิสาหกิจ

๔. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับภูมิภาค

ด้วยทฤษฎีและแนวทางข้างต้น จึงนำมาซึ่งการดำเนินการติดตามและประเมินผลใน ๒ ระดับ คือ ๑) การประเมินภาพรวมของตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และ ๒) การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

๑. การประเมินภาพรวมของตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

เป็นการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานตามตัวชี้วัดในภาพรวมของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) โดยพิจารณาว่ามีความสำเร็จตามเป้าหมาย ตัวชี้วัด แผนย่อยทั้ง ๓ แผนย่อย มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไร เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปรับปรุงวิธีการดำเนินงานตามกรอบระยะเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้อย่างตรงจุด โดยการประเมินภาพรวมนั้นจะเป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดแผนฯ

ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่ในการติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) พร้อมทั้งให้ความเห็น

และข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ในระยะต่อไป

๒. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน

เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงานของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ มีการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม หรือไม่ โดยประเมินผลการดำเนินงานโครงการเป็นรายไตรมาส หรือรอบ ๖ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน

ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกหน่วยงานที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประเมินผลการดำเนินงานผ่านหน้าเว็บไซต์และระบบที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑ รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรม รายไตรมาส หรือรอบ ๖ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน บนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๒.๒ รายงานผลการดำเนินงานตามมาตรการเป็นรายงานประจำปี บนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๒.๓ รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง-สาธารณสุข เป็นรายงานประจำปีบนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๒.๔ รายงานผลผ่านระบบตัวชี้วัด Health KPI กระทรวงสาธารณสุข

๒.๕ รายงานผลผ่านระบบข้อมูลงบประมาณผ่านระบบติดตามการบริหารยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ (Strategic Management System : SMS)

๒.๖ รายงานผลการติดตามนโยบายที่สำคัญ / นโยบายมุ่งเน้นของกระทรวงสาธารณสุข เป็นรายไตรมาส

๒.๗ รายงานผลผ่านระบบการติดตามและประมวลผลของศูนย์ประมวลข้อมูลสำนักงาน ป.ป.ช. (Smarte-Vision)

๒.๘ รายงานผลผ่านระบบรายงานข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของสำนักงาน ป.ป.ท.

๒.๙ รายงานผลการดำเนินงานในระบบ BB-EvMis ตัวชี้วัดเป้าหมายให้บริการกระทรวงตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุข

๒.๑๐ รายงานผลการดำเนินงานในระบบ BB-EvMis ตัวชี้วัดเป้าหมายให้บริการหน่วยงาน ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

๒.๑๑ รายงานผลผ่านระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) เป็นรายไตรมาสและตามมาตรการที่สำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

๕.๔ การบริหารความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง

การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นั้น จะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงและภาวะคุกคามที่จะกระทบต่อการดำเนินงานและความสำเร็จตามแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) รวมถึงผลกระทบและโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Risk Impact & Risk Likelihood) เพื่อวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการจัดการความเสี่ยงที่สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าความเสี่ยงนั้นจะไม่เกิดผลกระทบต่อความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่ามีความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น และมีแนวทางการจัดการความเสี่ยง ดังนี้

ความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง
๑. ความเสี่ยงจากการนำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ไปปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม ไม่เข้าใจแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างถ่องแท้ หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ให้ความร่วมมือและบูรณาการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างจริงจัง	๑.๑ ผู้บริหารของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ต้องให้ความสำคัญกับปัญหาการทุจริตอย่างจริงจัง ๑.๒ การใช้กลไกขับเคลื่อนอย่างมีส่วนร่วมและบูรณาการโดยการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ๑.๓ การสร้างความรู้ความเข้าใจกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมขับเคลื่อนตามบทบาทหน้าที่หลักของหน่วยงานผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมชี้แจง การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในทิศทาง เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนแนวทางการทำงานร่วมกัน ๑.๔ การติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน รวมถึงการให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และประเมินผลความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

ความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง
๒. **ความเสี่ยงจากการไม่ปฏิบัติตามแผนงาน / โครงการ** เนื่องมาจากผู้รับผิดชอบขาดความรู้ที่จะผลักดันให้เกิดการปฏิบัติได้ ขาดสำนึกรับผิดชอบและหน่วยงานขาดกลไกการกำกับติดตาม ดูแล การควบคุมภายในที่เหมาะสม	๒.๑ ปรับปรุง ตรวจสอบการมอบหมายงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และกระจายการมอบหมายงานให้มีความเหมาะสม ๒.๒ จัดทำแผนงาน / โครงการ ที่มีกรอบเวลาและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ๒.๓ พัฒนาช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้รับผิดชอบแผนงาน / โครงการ สามารถสื่อสารปัญหาอุปสรรคกับผู้บังคับบัญชาโดยสะดวกและทันกาล ๒.๔ มีระบบตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผลต่อผู้บริหาร และระบบการรายงาน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
๓. **ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันเนื่องจากมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** นำมาซึ่งโอกาสที่เปิดกว้างในการป้องกันการทุจริตรุนแรงขึ้น หากหน่วยงานต่อต้านการทุจริต รวมทั้งภาคเครือข่ายไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว	๓.๑ เสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ และสร้างความเชื่อมโยงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริต เพื่อให้สามารถสกัดกั้นการกระทำการทุจริตได้อย่างเท่าทัน ๓.๒ สร้างโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาคประชาชนโดยสะดวก เพื่อร่วมทำหน้าที่เฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๔ **ความเสี่ยงจากการเกิดภาวะวิกฤติมีโอกาสที่จะส่งผลกระทบอย่างรุนแรงและกว้างขวาง** นำไปสู่ความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง กระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามปกติ และไม่สามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายตามกรอบระยะเวลาที่ตั้งไว้ เช่น การเกิดภัยพิบัติ โรคติดต่ออุบัติใหม่อย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์	๔.๑ ประเมินความเสี่ยงและภัยคุกคามที่มีโอกาสเกิด และส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำเนินงาน โดยทบทวนกิจกรรมกระบวนการทำงาน รวมถึงระดับผลกระทบของการขับเคลื่อนแผนงาน / โครงการ ในกรณีที่กิจกรรมกระบวนการทำงานดังกล่าวต้องหยุดชะงัก หากเกิดสภาวะวิกฤติห

ความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง
	๔.๒ กำหนดกลยุทธ์ หรือแนวทางในการสร้างความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแผนการดำเนินงานมีความพร้อมต่อสภาวะวิกฤติ และมีการปรับปรุงทบทวนกลยุทธ์หรือแนวทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ๔.๓ พัฒนาระบบเฝ้าระวังการเกิดสภาวะวิกฤติโดยมีการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และให้เท่าทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง ๔.๔ กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบบริหารความพร้อมต่อสภาวะวิกฤติ มอบหมายให้มีการปฏิบัติตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Together Against Corruption

บรรณานุกรม

สุริยานนท์ พลสิม. **การศึกษาเปรียบเทียบองค์กรที่ปฏิบัติงานด้านการต่อต้านการคอร์รัปชันในสิงคโปร์ ฮ่องกง และเกาหลีใต้ : ข้อเสนอต่อประเทศไทย**. วารสารการเมืองการปกครอง ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนมกราคม-เมษายน ๒๕๖๒.

สำนักงาน ก.พ.. **ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) (ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี)**. นนทบุรี : สำนักงาน ก.พ.. ๒๕๖๕.

สำนักงาน ป.ป.ช. **แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๖๓-๒๕๖๕)**. นนทบุรี : สำนักงาน ป.ป.ช.. ๒๕๖๓.

สำนักงาน ป.ป.ช. **(ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐)**. นนทบุรี : สำนักงาน ป.ป.ช.. ๒๕๖๕.

Together Against Corruption

ผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

กระทรวงสาธารณสุข

๑. นายธงชัย กีรติหัตถยากร	รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านสนับสนุนงานบริการสุขภาพ
๒. นายรุ่งเรือง กิจผาติ	หัวหน้าที่ปรึกษาระดับกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

สำนักงาน ป.ป.ช.

๓. นายอุทิศ บัวศรี	รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๔. นางสมพร สมผดุง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๕. นางสาวประสพสุข ทรงผาสุก	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
๖. นางสาวนันท์นภัส สืบสัมพันธ์	ผู้อำนวยการกลุ่มบูรณาการการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
๗. นายธนบูลย์ พร้อมสัมพันธ์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์

สำนักงาน ป.ป.ท.

๘. นางฉวีวรรณ นิลวงศ์	ผู้เชี่ยวชาญ
๙. นางสาวพรหมพร สายทองคำ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๑๐. นางสาวพิมพ์ลดา วัฒนาจารุชวกิตติ์	นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ

Together Against Corruption

ผู้จัดทำศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

๑๑. นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๑๒. นายพศวีร์ วัชรบุตร	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๑๓. นางสาวกาญจนธัช ศรพรหม	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๑๔. นางสาวเขมรินทร์ อภิสุทธิพงษากุล	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๑๕. นางสาวชนกพร แสนสุด	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๖. นางสาวพรนิดา นาคทับทิม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๗. นางสาวกันตินันท์ เพียสุพรรณ	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๑๘. นางสาวณิชารีย์ ศรีสิทธิพรหม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๙. นายนิทัศน์ สนธิเกษตริน	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๒๐. นางสาวนงลักษณ์ พูลนาค	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๒๑. นางสาวนันทนิตย์ กุกุดเรือ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๒๒. นางสาวกันยา หิรัญ	นักวิชาการเงินและบัญชี
๒๓. นางสาวน้ำฝน พยัคคานนท์	นักทรัพยากรบุคคล
๒๔. นางสาวทิพยวรรณ ภูสิงห์ทอง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
๒๕. นางสาวชัญญกร ลามาลี	นักทรัพยากรบุคคล
๒๖. นางสาวชยาภรณ์ โกสัยพัฒ	นักวิชาการพัสดุ
๒๗. นางสาวกิตติพร ถิระโคตร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

ห้องปลัดกระทรวงฯ
นพ.โอภาส การย์กวินพงศ์
เลขรับ 4647
วันที่ 17 ต.ค. 2565
เวลา 15:32 น.

ห้องรองปลัดกระทรวงฯ
นพ.ณรงค์ สายวงศ์
เลขรับ 4793
วันที่ 11/10/65
เวลา 09.42

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตฯ กลุ่มงานยุทธศาสตร์ฯ โทร. ๐ ๒๕๙๐ ๑๓๓๐

ที่ สธ ๐๒๑๗.๐๑/๔๑๔๙ **วันที่** ๓ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความเห็นชอบแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

เรื่องเดิม

๑. คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ มีมติเห็นชอบให้สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๒๑) ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) และสำนักงาน ป.ป.ช. ได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนระดับที่ ๓ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติฯ สู่การปฏิบัติ ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ เสร็จสิ้นแล้ว

๒. ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนแม่บทการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายกรอบเวลาให้ใช้ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ และได้จัดการประชุมวิพากษ์ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรมทีเค. พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ โดยมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกกระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมให้ข้อคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการฯ อย่างมีส่วนร่วม

๓. (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในเรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยมีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ แผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- แผนระดับที่ ๑ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มุ่งให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ และดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๓ และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่มุ่งให้บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ เนื่องจากปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และถือเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

- แผนระดับที่ ๒ สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ในด้านที่ ๖ คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ๒ ประเด็นเป้าหมาย คือ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และภาครัฐมีขนาดเล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้

หมุดหมาย...

หมุดหมายที่ ๑๓ ยังมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ในส่วนเป้าหมายที่ให้หน่วยงานภาครัฐมีระบบป้องกันและแก้ไขการทุจริตและประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีตัวชี้วัด คือ ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต

- แผนระดับที่ ๓ สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕) กล่าวคือ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ครอบคลุม ๒ แผนย่อย ได้แก่ แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนย่อยการปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน และยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) ภายใต้วิสัยทัศน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trusted Public Officers) โดยมี ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ ครอบคลุมการสร้างมาตรฐานการพัฒนาผลักดันนโยบาย การส่งเสริมและบูรณาการรวมพลังกับทุกภาคส่วน ภายใต้ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์ที่ว่า “ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขา และไม่สูญเปล่า”

- แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีแผนย่อยจำนวน ๓ แผนย่อย ประกอบด้วย **แผนย่อยที่ ๑** ปลูกฝังวิธีคิดปลุกจิตสำนึก ให้มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต **แผนย่อยที่ ๒** การป้องกันการทุจริต และ**แผนย่อยที่ ๓** เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต มีเป้าหมายคือ “กระทรวงสาธารณสุข ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ” ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๕ และจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๓ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย ดังนี้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				
	ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่รัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลง	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕

นอกจากนี้...

นอกจากนี้ ได้นำมาตรการ Three Pronged measures (มาตรการหอก ๓ แฉก : LPL) มาใช้ในการป้องกันการทุจริต ประกอบด้วย (๑) การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) โดยการบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบ กำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเด็ดขาด รวดเร็ว และเป็นธรรม (๒) การป้องกันการทุจริต (Prevention) โดยการปรับปรุงกฎ ระเบียบ และปิดช่องโหว่ สร้างและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง และสร้างกลไกเครือข่ายการบริหารงานที่โปร่งใส ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการเฝ้าระวัง แจ้งเบาะแส และสร้างความเข้มแข็งของกลไกการตรวจสอบและร่วมกันต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ และ (๓) ความรอบรู้สู้โกง (Literacy) โดยการให้องค์ความรู้ที่เท่าทันต่อการทุจริต มีความรอบรู้ต่อสถานการณ์การทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป ปลูกและปลุกจิตสำนึก ปรับฐานความคิดที่ตัวบุคคลให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้โดยอัตโนมัติ และเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามคำขวัญ (Motto) ที่ว่า **“กระทรวงสาธารณสุขใสสะอาด ร่วมต้านทุจริต” (Together Against Corruption : TAC)**

ข้อพิจารณา

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ขอเรียนว่า ได้นำข้อคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มาแก้ไขปรับปรุง และจัดทำเป็นแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ฉบับสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว เห็นควรแจ้งทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทราบ และนำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นเครื่องมือและแนวทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับ ๑ ถึงแผนระดับ ๓ ตามเป้าหมายภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบขอได้โปรดดำเนินการดังนี้ต่อไปด้วย จักเป็นพระคุณ

๑. เห็นชอบแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. ลงนามในหนังสือถึงหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

๓. อนุญาตให้นำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุข เว็บไซต์สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และเว็บไซต์ศูนย์ปฏิบัติการต่อการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

เพื่อโปรดพิจารณาเห็นชอบและอนุญาตให้นำแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขและศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณ

(นายรุ่งเรือง กิจผาติ)
หัวหน้าที่ปรึกษาระดับกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
กระทรวงสาธารณสุข

(นายณรงค์ สายวงศ์)
รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข
หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาการสาธารณสุข

- เห็นชอบข้อ ๑
- อนุญาตข้อ ๓

(นายโอภาส การย์กวินพงศ์)
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๑๗ ต.ค. ๒๕๖๕

TAC
Together Against Corruption

0 2590 1330

www.stopcorruption.moph.go.th

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลาง
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ตามประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน พ.ศ. ๒๕๖๑
สำหรับหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลางสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ชื่อหน่วยงาน : ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
วัน/เดือน/ปี : ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๕
หัวข้อ: แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดข้อมูล (โดยสรุปหรือเอกสารแนบ)
แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

Link ภายนอก: ไม่มี

หมายเหตุ: .....
.....
.....

ผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูล
สุชาฎา วรินทร์เวช
(นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช)
ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
วันที่ ๑๙ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้อนุมัติรับรอง
สุชาฎา วรินทร์เวช
(นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช)
ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ (หัวหน้า)
วันที่ ๑๙ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้รับผิดชอบการนำข้อมูลขึ้นเผยแพร่
พศวีร์ วัชรบุตร
(นายพศวีร์ วัชรบุตร)
นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
วันที่ ๑๙ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

แผนปฏิบัติราชการ

ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข

ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

คำนำ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนพัฒนาเชิงประเด็นที่เป็นแผนต่อเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ และแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ภายใต้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันกับแผนทั้ง ๓ ระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับ ๑ ถึงแผนระดับ ๓ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีเป้าหมายคือ **กระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน**

กระทรวงสาธารณสุข หวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจะได้ให้ความสำคัญและนำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขมีระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม บนฐานชีวิตวิถีใหม่ที่มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน โดยมีหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงามเป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตวิถีใหม่ และพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในกระทรวงสาธารณสุข บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขมีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมมือกันสร้างเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขด้วยการทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันด้วยการมองไปข้างหน้า เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ภายใต้คุณธรรม ๕ ประการ นั่นคือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” พัฒนาและสร้างระบบนิเวศคุณธรรม ระบบนิเวศจริยธรรม วัฒนธรรมจริยธรรม ในกระทรวงสาธารณสุขสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
ตุลาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

		หน้า
คำนำ		ก
สารบัญ		ข
ส่วนที่ ๑	**บทสรุปผู้บริหาร**	๑
ส่วนที่ ๒	**ความสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับตามนัยยะของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐**	๘
	๒.๑ แผนระดับที่ ๑	๙
	๒.๒ แผนระดับที่ ๒	๑๑
	๒.๓ แผนระดับที่ ๓	๑๘
ส่วนที่ ๓	**สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย สังคมกระทรวงสาธารณสุข และสถานการณ์คุณธรรมในอนาคต**	๒๙
	๓.๑ สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย	๓๑
	๓.๒ สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมกระทรวงสาธารณสุข	๓๘
	๓.๓ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม	๔๐
	๓.๔ สถานการณ์คุณธรรมในอนาคต	๕๖
ส่วนที่ ๔	**แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม**	๕๙
	๔.๑ ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม	๕๙
	๔.๒ ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม	๖๑
	๔.๓ องค์ประกอบของคุณธรรม จริยธรรม	๖๕
	๔.๔ ทฤษฎีคุณธรรม จริยธรรม	๖๖
	๔.๕ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม	๖๘

หน้า

๔.๖ แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสร้างคนไทยเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ๖๙
๔.๗ แนวคิดศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๗๐
๔.๘ ปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรม ๗๔
๔.๙ คุณธรรมสำคัญที่จะได้รับการพัฒนาตามแผนปฏิบัติราชการ ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๗๗
๔.๑๐ สรุปคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย ตัวบ่งชี้ และความหมาย ๙๐

ส่วนที่ ๕ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๙๓

๕.๑ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๙๓

๕.๑.๑ วัตถุประสงค์ ๙๔
๕.๑.๒ ภาพรวมเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายรวม ๙๕
๕.๑.๓ แผนย่อย ๙๖
- แผนย่อยที่ ๑ ๙๗
- แผนย่อยที่ ๒ ๑๐๗
- แผนย่อยที่ ๓ ๑๑๑
- แผนย่อยที่ ๔ ๑๑๕

๕.๒ ผลที่ได้รับจากแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๑๙

ส่วนที่ ๖ การขับเคลื่อน การติดตามประเมินผล และการบริหารความเสี่ยง ๑๒๑

๖.๑ กลไกและการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ๑๒๑

	หน้า
๖.๒ แนวทาง กรอบแนวคิด และรูปแบบการติดตามประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)	๑๒๒
๖.๒.๑ แนวทางของวงจรการบริหาร PDCA	๑๒๒
๖.๒.๒ กรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard	๑๒๔
๖.๒.๓ รูปแบบการติดตามและประเมินผล	๑๒๕
๖.๓ การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)	๑๒๖
๖.๔ การบริหารความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง	๑๒๘
บรรณานุกรม	๑๓๑
ผู้จัดทำ	๑๓๔

สารบัญแผนภาพ

		หน้า
แผนภาพที่ ๑	ความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ กับแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)	๓๐
แผนภาพที่ ๒	คะแนนการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๖๔ ของประเทศไทย	๓๔
แผนภาพที่ ๓	คุณธรรมที่เกิดขึ้นในเดือนมกราคม-กรกฎาคม ๒๕๖๔ การรายงานจากระบบรายงานสถานการณ์ข่าวคุณธรรม (E-Monitoring) เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔	๓๗

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง	แสดงระดับพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม ของโคลเบิร์ก (Kohlberg)	๖๗

ส่วนที่ ๑

บทสรุปผู้บริหาร

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในเรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยมีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ และแผนระดับที่ ๒ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แผนระดับที่ ๑ สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แผนระดับที่ ๒ สอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ

แผนระดับที่ ๓ สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นี้ เป็นแผนพัฒนาเชิงประเด็น ซึ่งเป็นแผนต่อเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ และแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ภายใต้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันกับแผนทั้ง ๓ ระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับ ๑ ถึงแผนระดับ ๓ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีเป้าหมายคือ **กระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน** หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA เมื่อสิ้นสุดแผน ทั้งนี้ การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้น ประกอบด้วย ๔ ตัวชี้วัด คือ (๑) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ (๒) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ (๓) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA และ (๔) ดัชนีความสุขคนทำงาน

ตัวชี้วัด	**ค่าเป้าหมาย**				
	ปี ๒๕๖๖	**ปี ๒๕๖๗**	**ปี ๒๕๖๘**	**ปี ๒๕๖๙**	**ปี ๒๕๗๐**
๑. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๒. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๓. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
๔. ดัชนีความสุขคนทำงาน	ร้อยละ ๗๐ เมื่อสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๘๐				

และมีแผนย่อย จำนวน ๔ แผนย่อย ดังนี้ แผนย่อยที่ ๑ สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นองค์กรส่งเสริมการทำความดี เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ แผนย่อยที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ระบบ และกลไกการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม แผนย่อยที่ ๓ ส่งเสริมให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นแบบอย่างการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ และแผนย่อยที่ ๔ ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม และสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน

แผนย่อยที่ ๑ สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นองค์กรส่งเสริมการทำความดี เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๕ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ วางระบบรากฐานการส่งเสริมคุณธรรมของสถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

กลยุทธที่ ๒ ขับเคลื่อนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

กลยุทธ์ที่ ๓ ขับเคลื่อนกลไกชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

กลยุทธ์ที่ ๔ สร้างระบบนิเวศคุณธรรม ส่งเสริมพื้นที่สังคม / สาธารณะ ทั้งที่เป็นพื้นที่กายภาพ หรือพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ โดยให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม การทำความดีอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับหน่วยงาน โดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมคุณธรรมหรือการทำความดีที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมของตน ทั้งที่เป็นกิจกรรมภายในและภายนอกหน่วยงาน และกิจกรรมการทำความดีด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนย่อยนี้มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นคุณค่าหลักของบุคคล และหน่วยงานจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับบุคคล ถึงระดับหน่วยงาน เสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง และมีหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม เป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตและการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนย่อยที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ระบบ และกลไกการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๓ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตบนฐานชีวิตวิถีใหม่

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

กลยุทธ์ที่ ๓ ยกระดับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

แผนย่อยนี้มุ่งเน้นการสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ทักษะชีวิต พัฒนาให้บุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตบนฐานชีวิตวิถีใหม่ ให้มีพฤติกรรมและทักษะชีวิตที่สะท้อนคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมระบบการจัดการการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการภายในหน่วยงาน เผยแพร่งานวิชาการผ่านช่องทางต่าง ๆ นอกจากนี้ พัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ครอบคลุมถึงกฎหมาย มาตรการ นโยบายรัฐบาล ที่เป็นกลไกกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขร่วมพัฒนาระบบและขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

แผนย่อยที่ ๓ ส่งเสริมให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นแบบอย่างการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๓ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างนวัตกรรมด้านการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย และขยายความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ

กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นระบบ

แผนย่อยนี้มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม นำการพัฒนาองค์กรคุณธรรม สร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย และขยายความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านองค์กรคุณธรรมทั้งบุคคล หน่วยงานต้นแบบ ชมรมจริยธรรม มุ่งเน้นการเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างเป็นระบบ ข้อมูลสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย

แผนย่อยที่ ๔ ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม และสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน แผนย่อยนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๒ กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนากลไกการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม การส่งเสริมจริยธรรมในระดับองค์กรให้เชื่อมโยงสอดประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ ๒ บูรณาการงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมเข้ากับงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน

แผนย่อยนี้มุ่งเน้นการส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) ประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติด้านจริยธรรมในองค์กรให้ชัดเจน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข การจัดทำข้อกำหนดจริยธรรมซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันภายในหน่วยงาน

ของรัฐ (Ethical Agreement) ที่สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของหน่วยงาน สภาพปัญหา และความเสี่ยงทางจริยธรรม เช่น การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interest : COI) ระบบอุปถัมภ์ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน รวมถึงความโปร่งใสและเป็นธรรมในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันภายในหน่วยงาน ประกาศให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงกรอบการปฏิบัติหน้าที่อันเหมาะสมในการให้บริการแก่ประชาชน ขับเคลื่อนงานของรัฐในมิติต่าง ๆ โดยกำหนดจุดเน้นให้มีการส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรม และข้อกำหนดจริยธรรม เป็นเครื่องมือในการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรม และบูรณาการงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมเข้ากับงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงานให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ยึดถือประโยชน์ของส่วนรวม ประชาชน เป็นสำคัญ โดย **“ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขาและไม่สูญเปล่า”** เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมากขึ้น

กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) กำหนดขึ้นภายใต้หลักการ

๑. การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๒. ประสานพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อเสนอในการดำเนินงานเชิงนโยบาย งบประมาณ และองค์ความรู้ด้านวิชาการ

๓. จัดกระบวนการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตลอดจนคำนึงถึงความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา

๔. มีการรายงานผลการดำเนินแผนงาน / โครงการ ภายใต้แผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างต่อเนื่อง

๕. ใช้กลไกที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนบทบาทหรือกำหนดกลไกการดำเนินงานใหม่เท่าที่จำเป็น

การติดตามและประเมินผล ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การติดตามและประเมินผล ยึดแนวทางของวงจรการบริหาร PDCA หรือวงจร Deming (Deming Cycle) อย่างกว้าง ๆ ไว้ ๔ ด้าน คือ Plan Do Check Act และกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุลหรือ Balanced Scorecard ของ Robert S. Kaplan and David P. Norton ซึ่งประกอบไปด้วย ๔ มิติที่สำคัญ ได้แก่

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)

๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในหน่วยงาน (Customer Perspective)

๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน (Internal Perspective)

๔. มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

โดยดัดแปลงเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าวซึ่งใช้กับภาคเอกชน ให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการที่ดำเนินการโดยภาครัฐ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแปลงแนวทางการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข จากประเด็นยุทธศาสตร์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) สู่การปฏิบัติในระดับโครงการ / กิจกรรม ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนดต่อไป

ซึ่งในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า มุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขมีระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่ที่มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน โดยมีหลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม เป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตวิถีใหม่และการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในกระทรวงสาธารณสุข พัฒนาบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในทุกมิติ ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมพัฒนาระบบเครดิตสังคม (Social Credit) การให้ด้วยพลังบวก เป็นแหล่งเรียนรู้ปลูกฝัง / ฝึกฝนพัฒนาคนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับหน่วยงานอื่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม บนฐานคิดการรับรู้ถึงเป้าหมาย หรือ Sense of Purpose นั่นคือการรับรู้และสร้างเป้าหมายร่วมกันเพื่อเปลี่ยนแปลงอนาคตของกระทรวงสาธารณสุขไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมก่อนประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง และร่วมมือกันสร้างเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุข ในการทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันด้วยการมองไปข้างหน้า เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ภายใต้คุณธรรม ๕ ประการ นั่นคือพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” โดยให้ค่านิยม “MOPH” ฝังอยู่ในจิตวิญญาณของบุคลากรสาธารณสุขทุกคน ไม่ว่าเป้าหมาย

การทำงานจะเป็นอย่างไรก็จะประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคนและพัฒนาระบบคุณธรรม จริยธรรมที่ดีและยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาภาคีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและสร้างระบบนิเวศคุณธรรม ระบบนิเวศจริยธรรม วัฒนธรรมจริยธรรม ในกระทรวงสาธารณสุขสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

ส่วนที่ ๒

ความสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับ

ตามนัยของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ในเรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนปฏิบัติราชการราย ๕ ปี ระดับส่วนราชการ ที่มีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ อันประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมและด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนระดับที่ ๒ อันประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒.๑ แผนระดับที่ ๑

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

(๑) เป้าหมาย

- คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑
- สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นที่ ๑ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการร่วมระหว่าง **“ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อ”** ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะที่เป็น **“วิถี”** การดำเนินชีวิต

ประเด็นที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเรียน วัยผู้ใหญ่ วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย มีความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า

ประเด็นที่ ๓ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นการสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

(๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การทำความดีของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขให้อยู่ในวิถีชีวิตเป็นพฤตินิสัย โดยการเปลี่ยนจากการปลูกฝังเป็นวิถีชีวิต เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ มีจิตสำนึกร่วมเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์สุขของประชาชน มีความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างระบบนิเวศคุณธรรม จริยธรรม ในสถานที่ปฏิบัติงานอย่างยั่งยืน มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๑.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

(๑) เป้าหมาย

- การดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิด ร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง

- การเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นที่ ๓ การเสริมสร้างพลังทางสังคม โดยสร้างสังคมเข้มแข็งที่แบ่งปันไม่ทอดทิ้งกัน และมีคุณธรรม โดยสนับสนุนการรวมตัวและดึงพลังของภาคส่วนต่าง ๆ การรองรับสังคมผู้สูงวัยอย่างมีคุณภาพ และสนับสนุนการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

(๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้วยการสร้างสังคมกระทรวงสาธารณสุขที่มีความเข้มแข็งในระบบนิเวศคุณธรรม แบ่งปันความรัก ความสามัคคี เอื้ออาทรไม่ทอดทิ้งกัน สนับสนุนการรวมตัวและดึงพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของกระทรวงสาธารณสุขบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรมให้อยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วม ก่อเกิดพลังทางสังคมกระทรวงสาธารณสุขเชิงบวก เกิดการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในสังคมกระทรวงสาธารณสุข

๒.๑.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

(๑) เป้าหมาย

ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ภาครัฐมีความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นที่ ๑ ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการและให้บริการอย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส

ประเด็นที่ ๒ บุคลากรภาครัฐ เป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ

ประเด็นที่ ๓ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๒ แผนระดับที่ ๒

๒.๒.๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ

(๑)ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม

(๑.๑) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

เป้าหมาย

คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรักและภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น

ตัวชี้วัด

ดัชนีคุณธรรม ๕ ประการ ที่ปรากฏในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ การเป็นอยู่อย่างพอเพียง การกระทำอย่างรับผิดชอบ และความเป็นธรรมทางสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ จากปีฐาน ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

(๑.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี

แนวทางการพัฒนา

(๑) ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว ปลูกฝังค่านิยมและบรรทัดฐานวัฒนธรรมที่ดีผ่านสถาบันครอบครัว ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่พัฒนาในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การมัธยัสถ์อดออม ซื่อสัตย์ และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเสริมให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็งและอบอุ่น

(๒) บูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนในและนอกสถานศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนตามพระราชดำริ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จัดให้มีการเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(๓) สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนา เพื่อเผยแพร่หลักคำสอนที่ดี อุปถัมภ์คุ้มครองศาสนา ส่งเสริมกิจกรรมและการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน

(๔) ปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อนุรักษ์พัฒนาและสืบสานมรดกทางศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รณรงค์ส่งเสริมความเป็นไทยในระดับท้องถิ่นและชุมชน จัดให้มีพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ส่งเสริมชุมชนให้เป็นฐานการสร้างวิถีชีวิตพอเพียง

(๕) การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สร้างจิตสาธารณะและจิตอาสาโดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อรับผิดชอบต่อส่วนรวม สร้างเสริมผู้นำการเปลี่ยนแปลง และต้นแบบที่ดีทั้งระดับบุคคลและองค์กร โดยการยกย่องผู้นำที่มีจิตสาธารณะและจิตอาสา และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกลไกการดำเนินงานในการเสริมสร้างการพัฒนาจิตสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคมและส่วนรวม โดยส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรสาธารณะที่ไม่หวังผลประโยชน์

เป้าหมายของแผนย่อย

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดีขึ้น

ตัวชี้วัด

ประชากรอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรม เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี

(๑.๓) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม

แนวทางการพัฒนา

(๑) พัฒนาสื่อสร้างสรรค์ โดยจัดเวลาและพื้นที่ออกอากาศสื่อกระแสหลักให้แก่สื่อสร้างสรรค์ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอตัวอย่างของการมีคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตอาสา จิตสาธารณะ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท สิทธิ และหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีให้กับประชาชนทั่วไป

(๒) พัฒนาระบบโครงสร้างเครือข่ายด้านข้อมูล เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง มีคุณภาพ และเชื่อถือได้

เป้าหมายของแผนย่อย

สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัยและสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด

ระดับความสำเร็จของการสร้างการรับรู้ ความตระหนัด และการใช้สื่ออย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เฉลี่ยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

(๒) ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

(๒.๑) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

เป้าหมาย

คนไทยทุกช่วงวัยที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ตัวชี้วัด

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ ค่าคะแนน ๐.๘๒ ภายในปี ๒๕๗๐

(๒.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์

แนวทางการพัฒนา

(๑) สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย สร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับโลกศตวรรษที่ ๒๑ พัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้ การทำงานและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชากรแต่ละช่วงวัย รวมถึงการให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็ง

(๒) ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของกาพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม รวมทั้งสนับสนุนด้านวิชาการและสร้างนวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เพื่อให้องค์กรเครือข่ายชุมชนมีความเข้มแข็ง

เป้าหมายของแผนย่อย

ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็งและมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น

ตัวชี้วัด

ดัชนีครอบครัวอบอุ่นเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ ๘๐ ภายในปี ๒๕๗๐

(๓) ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม

(๓.๑) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

เป้าหมาย

ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด

มิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ภายในปี ๒๕๗๐

(๓.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ การเสริมสร้างทุนทางสังคม

แนวทางการพัฒนา

ต่อยอดการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญา การสร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าของคนในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่และสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในการยกระดับคุณค่าที่หลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนานวัตกรรมจากทุนทางวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สร้างสรรค์ และการส่งเสริมความร่วมมือด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศบนฐานมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันกับประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคอาเซียน รวมถึงการยกระดับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติและของโลก

เป้าหมายของแผนย่อย

ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

ดัชนีวัดทุนทางสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ภายในปี ๒๕๗๐

(๔) ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๔.๑) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ

เป้าหมาย

ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ตัวชี้วัด

ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๓ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๗ คะแนน ภายในปี ๒๕๗๐

(๔.๒) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แนวทางการพัฒนา

(๑) ปลุกและปลุกจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี มีวัฒนธรรมสุจริต และการปลูกฝังและหล่อหลอมวัฒนธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนทุกช่วงวัย ทุกระดับ มุ่งเน้นการปรับพฤติกรรมคน โดยการ “ปลูก” และ “ปลุก” จิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีมีวัฒนธรรมสุจริต สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนตน สิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนรวม มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่เพิกเฉยอดทนต่อการทุจริต และเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ รวมถึงการส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมสุจริตในระดับชุมชน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่านิยมที่ยึดประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการส่งเสริมวัฒนธรรมสุจริตผ่านหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ เด็กไทยทุกคนต้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อปฏิรูป “พลเมืองไทยในอนาคต” ให้มีความเป็นพลเมืองเต็มขั้น สามารถ

ทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสำนึกยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย

(๒) ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความใสสะอาดปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต โดยการปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเปิดเผย โปร่งใส ถูกต้องเป็นธรรม ไม่คดโกง รู้จักแยกแยะเรื่องส่วนตัวออกจากหน้าที่การงาน การสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กร โดยการสนับสนุนให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง และแจ้งเบาะแส เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบได้ โดยมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส

(๓) พัฒนาค่านิยมของนักการเมืองให้มีเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เนื่องจากผู้บริหารประเทศ / ท้องถิ่น / ชุมชน ต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมทั่วไปในสังคม เพื่อเป็นต้นแบบแก่ประชาชน เด็ก เยาวชน และ สังคมโดยรวม โดยนอกเหนือจากคุณสมบัติตามที่กำหนดตามกฎหมายแล้ว ผู้บริหารประเทศต้องมีคุณสมบัติทางจริยธรรมด้วย มีการพัฒนางานยกระดับการมีจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อสร้างนักการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งกำกับจริยธรรมภายในพรรคการเมือง

(๔) ปรับ “ระบบ” เพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมการต่อสู้การทุจริตอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน และมีความเท่าทันต่อพลวัตรของการทุจริต โดยการพัฒนาเครื่องมือเพื่อสร้างความโปร่งใส มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมและมาตรการในการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต รวมถึงการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต และการบูรณาการการติดตามประเมินผลการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐและรัฐวิสาหกิจ ตั้งแต่ ขั้นวางแผนก่อนดำเนินงาน ขั้นระหว่างการดำเนินงาน และขั้นสรุปผลหลังการดำเนินโครงการ

(๕) ปรับระบบงานและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น การนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้แทนการใช้ดุลยพินิจเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน การสร้างมาตรฐานที่โปร่งใสในกระบวนการบริการของภาครัฐ ลดขั้นตอนกระบวนการและระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้วยวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของผู้มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติอนุญาต รวมถึงการสร้างความโปร่งใสในการบริการข้อมูลภาครัฐทั้งระบบ โดยการพัฒนาระบบข้อมูลดิจิทัลที่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา กระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงาน การเข้าถึงข้อมูล รวมถึงข้อมูล

การจัดซื้อจัดจ้างและการใช้งบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ สร้างความโปร่งใส และส่งเสริมให้มีการตรวจสอบการบริหารจัดการของภาครัฐโดยสาธารณชน ซึ่งรวมถึงการมีกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง และการดำเนินการภาครัฐ เพื่อบูรณาการการทำงานของรัฐและประชาชน รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนการตื่นตัวและเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการร่วมเฝ้าระวัง และป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันที่มีอยู่ใกล้ตัวโดยมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและมั่นใจให้กับผู้ให้เบาะแส

เป้าหมายของแผนย่อย

ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

ตัวชี้วัด

เด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ ๖๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๗๐

๒.๒.๒ แผนการปฏิรูปประเทศ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๑๓ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง)

แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๑๓ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๑. วัตถุประสงค์รวม

การนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการพัฒนาจิตใจ ปัญญา และการพัฒนาประเทศ มรดกทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ที่ดีงามของชาติ การส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาเพื่อสุขภาพ พร้อมนำมาใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและความเป็นเลิศ การส่งเสริมการมีงานทำ การคุ้มครองแรงงานให้มีความปลอดภัย สุขอนามัย รายได้และสวัสดิการที่ดี การประกันสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านความมั่นคง สุขภาพ และปัจจัยในการดำรงชีวิต แต่ละมิติล้วนมีความเชื่อมโยงกันและสามารถทำให้เกิดการหลอมรวมนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาคนในชาติให้มีความเข้มแข็ง บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่พอเพียงแต่มีความเข้มแข็งมั่นคงโดยมี “วัฒนธรรม” เป็นพื้นฐานของการสะท้อนความเป็นชาติ ที่ต้องผสานกับความเข้าใจในอิทธิพลและบริบทของกระแสโลกเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งสองส่วน อีกทั้งยังรวมถึงการสร้างสังคมบนฐานของคุณธรรมจริยธรรม ร่วมกับ “กีฬาและการออกกำลังกาย” ที่จะช่วยสร้างผลลัพธ์สำคัญสองส่วนคือ สุขภาพที่ดีและการสร้างทัศนคติที่พึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความเคารพ (Respect) ทั้งต่อผู้อื่น ตนเอง และกฎกติกาของสังคม ด้านมิตรภาพ (Friendship Excellence) ที่ทลายขีดจำกัดของมนุษย์ ภายใต้แนวคิด “เร็วขึ้น สูงขึ้น แข็งแรงขึ้น” และเรื่อง “แรงงาน” คือ การพัฒนากำลังแรงงาน (Supply) ให้มีคุณภาพ และมีความสามารถเป็นผู้ประกอบการเอง เพื่อสร้างผลผลิตให้ประเทศและนำมาซึ่งความมั่นคงทั้งของตนเอง สังคม ร่วมกับ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”

เพื่อเป็นการเติมเต็มการพัฒนาและส่งเสริมในมิติอื่น ๆ สำหรับคนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย ตั้งแต่แรกเกิดในทุกภาคส่วนและในทุกพื้นที่ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดมีความสุขของแต่ละคน มีสมรรถนะสอดรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ เตรียมความพร้อมสู่ความเป็นเลิศ นำไปสู่การเติบโตและสร้างความมั่นคงในชีวิตได้อย่างยั่งยืน สามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและสังคมจนวาระสุดท้ายของชีวิต เพื่อเป็นภาระแก่สังคมและครอบครัวด้วย และระยะเวลาสั้นที่สุดที่ต้องอาศัยผู้อื่นค้ำจุนดูแล

๒. เป้าหมายรวม

ประเทศชาติมั่นคงประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน

แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๒๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑. วัตถุประสงค์รวม

๑.๑ ให้มีการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งให้มีกฎหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตและชี้เบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำความผิดโดยมีมาตรการสนับสนุนและการคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสด้วย

๑.๒ ให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของบุคลากร ใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง

๑.๓ ให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ และสนับสนุนแนวรวมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริต เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ

๑.๔ ยกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครอง หรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด

๑.๕ ปรับปรุงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน (ไต่สวน ชี้มูล ฟ้องศาล พิพากษา) ทั้งแพ่งและอาญาให้รวดเร็ว รุนแรง เด็ดขาด เป็นธรรม เสมอภาค โดยเฉพาะมีการจัดทำและบูรณาการฐานข้อมูลคดีทุจริต ตลอดจนเร่งรัดการติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศตกเป็นของแผ่นดิน และในกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ก็ให้เร่งบัญญัติเพิ่มเติม

๒. เป้าหมายรวม

ประเทศไทยมีระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index) อยู่ใน ๒๐ อันดับแรกของโลกในปี ๒๕๗๙

๒.๒.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมายหลักตามหมุดหมายการพัฒนา และเป้าหมายหลัก

๑. วัตถุประสงค์

พลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างคุณค่าอย่างยั่งยืน”

๒. เป้าหมายตามหมุดหมายการพัฒนา

หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

ตัวชี้วัด

(๑) ความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๕

(๒) ผลการสำรวจรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ในองค์ประกอบดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีทุนมมุษย์ และดัชนีการให้บริการภาครัฐออนไลน์ ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ ๔๐ ของโลก และมีคะแนนไม่ต่ำกว่า ๐.๘๒

๓. เป้าหมายหลัก

ประการที่ ๓ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม

ประการที่ ๕ การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทใหม่

ตัวชี้วัด

อันดับประสิทธิภาพของรัฐบาล อยู่ในอันดับที่ ๑๕ ภายในปี ๒๕๗๐

๒.๒.๔ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ ๙ เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคง รองรับนโยบายที่ ๑๑ การเสริมสร้างความมั่นคง

๒.๓ แผนระดับที่ ๓

แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนปฏิบัติการที่ต่อเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ และยังเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของประเทศไทยอีกด้วย เป็นแผนระดับที่ ๓ ที่เป็นแผนการพัฒนาเชิงประเด็น (Issue-based) และสอดคล้องกับแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ เรื่อง แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนให้คุณธรรมเป็นคุณค่าหลักนำการพัฒนา ให้เกิดการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกมิติทุกช่วงวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน และนำพลังบวกมาสร้างความร่วมมือแก้ปัญหา

วิกฤติและเหตุการณ์พลิกผันต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมไปกับการบรรลุเป้าหมาย และตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมทางวัฒนธรรมเป็นหลัก และบางส่วนของประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ประเด็นที่ ๓ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านโอกาสและความเสมอภาคประเด็นที่ ๔ และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นที่ ๖ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) ที่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อเป็นกรอบและกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินการรักษาจริยธรรมและส่งเสริม พัฒนาจริยธรรมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยองค์กรกลางบริหารงานบุคคล (ตามมาตรา ๓ และมาตรา ๒๐ ของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒) และหน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรม ภายในระยะเวลา ๕ ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนระบบราชการและองค์กรภาครัฐให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการพัฒนาชาติระยะยาว ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ อีกทั้งยังเป็นภารกิจที่มีความสำคัญและเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ และงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อีกด้วย

๒.๓.๑ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย / ตัวชี้วัดหลัก และเป้าหมาย / ตัวชี้วัดภายใต้ ๓ แผนย่อย และแนวทางการพัฒนา สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์

นอกจากเป็นเครื่องมือสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแปลง แนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติผลักดันไปสู่การปฏิบัติและบริหารการดำเนินงานให้ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ยังมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ

๑. เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม / การทำความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

๒. เพื่อให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐพัฒนาระบบและการเสริมสร้างขีดความสามารถของกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม

๓. เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพคนและองค์กรเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม

เป้าหมายและตัวชี้วัด

โดยมีเป้าหมาย และค่าเป้าหมาย / ตัวชี้วัดเชิงผลลัพธ์ คือ

๑. เป้าหมายคนไทยมีพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมเพิ่มขึ้น มุ่งสู่สังคมคุณธรรมที่คนไทยอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ ภายใต้หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒. ค่าเป้าหมาย / ตัวชี้วัด

๒.๑ ดัชนีคุณธรรม ๕ ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และกตัญญูญู” เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน (พ.ศ. ๒๕๖๕)

๒.๒ หน่วยงานภาครัฐน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานมีค่า ITA เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ จากข้อมูลปีฐาน (พ.ศ. ๒๕๖๖)

แนวทางการพัฒนา

ได้กำหนดเป็น ๓ แผนย่อย เพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของแผนระดับ ๒ ที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ ตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยมุ่งเน้นบทบาทของผู้นำองค์กร / ชุมชน เป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมและสนับสนุนกิจกรรม โดยมีเป้าหมาย และค่าเป้าหมาย / ตัวชี้วัดของแผนย่อย ๑-๓ ประกอบด้วย

แผนย่อย ๑ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม / การทำความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายรวม
เป้าหมายที่ ๑ ประชากรมีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น	ประชากรอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)
เป้าหมายที่ ๒ จำนวนเครือข่ายทางสังคมที่มีขีดความสามารถในการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทยเพิ่มขึ้น	จำนวนเครือข่ายทางสังคม มีขีดความสามารถในการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทยเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)

แนวทางการพัฒนา

๑. สร้างพื้นที่และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมหรือการทำความดี

๒. ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและองค์กรด้านการส่งเสริมคุณธรรม

๓. ส่งเสริมให้สถาบันศาสนาเป็นศูนย์กลางชุมชนและขับเคลื่อนคุณธรรมด้วยพลังบวร

๔. พัฒนาขีดความสามารถของชุมชน องค์กร อำเภอ จังหวัด คุณธรรมสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม

๕. ส่งเสริมการนำคุณธรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และวิกฤติโรคอุบัติใหม่

๖. สนับสนุนส่งเสริมกลไกของชุมชนให้มีระบบพี่เลี้ยง

แนวทางการพัฒนา	ชุดโครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการพัฒนาที่ ๑ สร้างพื้นที่และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมหรือการทำความดี	๑. ชุดโครงการสร้างเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่	หน่วยงานทุกภาคส่วน
	๒. ชุดโครงการพัฒนาชุมชน องค์กร อำเภอ จังหวัดคุณธรรม	หน่วยงานทุกภาคส่วน
	๓. ชุดโครงการพิพิธภัณฑ์ในมิติด้านคุณธรรม	- กระทรวงวัฒนธรรม - สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
แนวทางการพัฒนาที่ ๒ ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและองค์กรด้านการส่งเสริมคุณธรรม	๑. ชุดโครงการค้นหา / คัดเลือก / ยกย่องเชิดชูบุคคลด้านการส่งเสริมคุณธรรม	หน่วยงานทุกภาคส่วน
	๒. ชุดโครงการค้นหา / คัดเลือก / ยกย่องเชิดชูองค์กรด้านการส่งเสริมคุณธรรม	หน่วยงานทุกภาคส่วน
แนวทางการพัฒนาที่ ๓ ส่งเสริมให้สถาบันศาสนาเป็นศูนย์กลางชุมชนและขับเคลื่อนคุณธรรมด้วยพลังบวร	ชุดโครงการส่งเสริมสถาบันศาสนาเป็นศูนย์กลางชุมชนและขับเคลื่อนคุณธรรมด้านพลังบวร (บ้าน-วัด / ศาสนสถาน-โรงเรียน / ส่วนราชการ)	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงวัฒนธรรม - สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
แนวทางการพัฒนาที่ ๔ พัฒนาขีดความสามารถของชุมชน องค์กร อำเภอ จังหวัด คุณธรรมสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม	ชุดโครงการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน องค์กร อำเภอ จังหวัด คุณธรรมสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม	- สำนักนายกรัฐมนตรี - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

แนวทางการพัฒนา	ชุดโครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการพัฒนาที่ ๕ ส่งเสริมการนำคุณธรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากภัยธรรมชาติและวิกฤติโรคอุบัติใหม่	๑. ชุดโครงการส่งเสริมการนำคุณธรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม	หน่วยงานทุกภาคส่วน
	๒. ชุดโครงการส่งเสริมการนำคุณธรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และวิกฤติโรคอุบัติใหม่	- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แนวทางการพัฒนาที่ ๖ สนับสนุนส่งเสริมกลไกของชุมชนให้มีระบบพี่เลี้ยง	ชุดโครงการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงชุมชน	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงวัฒนธรรม

แผนย่อย ๒ การพัฒนาระบบและการเสริมสร้างขีดความสามารถของกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายรวม
เป้าหมายที่ ๑ จำนวนเครือข่าย / องค์กรที่ร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะเพิ่มขึ้น	จำนวนเครือข่าย / องค์กรจากทุกภาคส่วนที่ร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)
เป้าหมายที่ ๒ จำนวนองค์กรเครือข่ายทางสังคมที่มีการพัฒนาระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit) เพื่อรองรับการส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มขึ้น	จำนวนองค์กรเครือข่ายทางสังคมที่มีการพัฒนาระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit) ที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย เพื่อรองรับการส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)
เป้าหมายที่ ๓ หน่วยงานภาครัฐน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานมีค่า ITA เพิ่มขึ้น	จำนวนหน่วยงานภาครัฐมีค่า ITA ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)

แนวทางการพัฒนา

๑. ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในทุกช่วงวัยโดยนำนวัตกรรม มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมไทย

๒. สร้างกลไกเครือข่ายคุณธรรมและระบบการสนับสนุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในหรือระหว่างองค์กร / ชุมชน เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมแห่งการให้และช่วยเหลือกันและกัน

๓. พัฒนากลไกให้หน่วยงานภาครัฐขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม ตามหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม

๔. เสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม

แนวทางการพัฒนา	ชุดโครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการพัฒนาที่ ๑ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในทุกช่วงวัยโดยนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมไทย	ชุดโครงการพัฒนาระบบเครดิตทางสังคมให้เป็นเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แนวทางการพัฒนาที่ ๒ สร้างกลไกเครือข่ายคุณธรรมและระบบการสนับสนุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในหรือระหว่างองค์กร / ชุมชน เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมแห่งการให้และช่วยเหลือกันและกัน	๑. ชุดโครงการพัฒนาระบบและการเสริมสร้างขีดความสามารถของกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
	๒. ชุดโครงการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างกลไกขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมให้บรรลุเป้าหมาย	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงวัฒนธรรม - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แนวทางการพัฒนาที่ ๓ พัฒนากลไกให้หน่วยงานภาครัฐขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม	๑. ชุดโครงการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงามอย่างเป็นระบบของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางและส่วนภูมิภาคสู่องค์กรคุณธรรม	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

แนวทางการพัฒนา	ชุดโครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
	๒. ชุดโครงการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงามอย่างเป็นระบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่องค์กรคุณธรรม	กระทรวงมหาดไทย
แนวทางการพัฒนาที่ ๔ เสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม	ชุดโครงการสมัชชาคุณธรรม ตลาดนัดคุณธรรม ตลาดนัดความดี	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงวัฒนธรรม

แผนย่อย ๓ การส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพคนและองค์กรเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมายรวม
เป้าหมายที่ ๑ ทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยเพิ่มขึ้น	ทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓ ภายในปี ๒๕๗๐ จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)
เป้าหมายที่ ๒ จำนวนคนที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตจากการส่งเสริมคุณธรรมขององค์กรเครือข่ายเพิ่มขึ้น	จำนวนคนที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตจากการส่งเสริมคุณธรรมขององค์กรเครือข่ายเพิ่มขึ้น (ร้อยละต่อปี)	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นค่าตั้งต้น (Baseline)

แนวทางการพัฒนา

๑. กำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับของหน่วยงานทุกภาคส่วน สะท้อนกระบวนการจัดการศึกษาที่บรรลุเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

๒. ส่งเสริมให้เกิดระบบการจัดการความรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในชุมชนหรือหน่วยงาน

๓. ส่งเสริมงานวิชาการ งานวิจัย พัฒนา และเผยแพร่ระบบการจัดการความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม

แนวทางการพัฒนา	ชุดโครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการพัฒนาที่ ๑ กำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับของหน่วยงานทุกภาคส่วนสะท้อนกระบวนการจัดการศึกษาที่บรรลุเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต	ชุดโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพฤติกรรมและทักษะชีวิตที่สะท้อนคุณธรรมจริยธรรม	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กระทรวงวัฒนธรรม
แนวทางการพัฒนาที่ ๒ ส่งเสริมให้เกิดระบบการจัดการความรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในชุมชนหรือหน่วยงาน	๑. ชุดโครงการเรียนรู้ / ปลูกฝัง / ส่งเสริมคุณธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่	หน่วยงานทุกภาคส่วน
	๒. ชุดโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนให้มีขีดความสามารถในการส่งเสริมและขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย	หน่วยงานทุกภาคส่วน
แนวทางการพัฒนาที่ ๓ ส่งเสริมงานวิชาการ งานวิจัย พัฒนา และเผยแพร่ระบบการจัดการความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม	๑. ชุดโครงการส่งเสริมงานวิชาการ งานวิจัย การพัฒนา สำรวจ รวบรวม และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ	- กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กระทรวงวัฒนธรรม - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	๒. ชุดโครงการพัฒนาสื่อส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย	- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม - สำนักงานกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

๒.๓.๒ สาระสำคัญของยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ และแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision) เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trusted Public Officers)

พันธกิจ (Mission) สร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเน้นย้ำภาพลักษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคนดี มีความสามารถ และมีคุณธรรม เพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน และความไว้วางใจในระดับนานาชาติ

เป้าหมาย (Goal) ยกระดับตัวชี้วัดนานาชาติและตัวชี้วัดระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ และตัวชี้วัดด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของการดำเนินงานภาครัฐของประเทศไทย โดยใช้กลไกขับเคลื่อนด้านมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อยกระดับการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์ มี ๕ ยุทธศาสตร์ ครอบคลุมการสร้างมาตรฐานการพัฒนาผลักดันนโยบายการส่งเสริมและบูรณาการรวมพลังกับทุกภาคส่วน ภายใต้ประเด็นท้าทายเชิงกลยุทธ์ที่ว่า **“ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขา และไม่สูญเปล่า”** ทั้งนี้ อาศัยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการสื่อสารที่เข้าถึงและร่วมรณรงค์สร้างสังคม-วัฒนธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมภายในหน่วยงานของรัฐ

การนำมาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) ประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติงานด้านจริยธรรมในองค์กรให้ชัดเจน ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญลำดับแรกในการขับเคลื่อนการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เกิดขึ้นภายในหน่วยงานของรัฐ และการให้ความสำคัญในการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมให้มีมาตรฐานเดียวกันในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ครอบคลุมทุกหน่วยงานทั้งในระดับรัฐบาล ระดับส่วนราชการ ระดับท้องถิ่น และระดับองค์กร โดย **“ไม่มีข้อยกเว้น”** และการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งที่เกิดจากคุณค่าทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อให้ “ไม่มีข้อกังขา” โดยใช้มาตรฐานทางจริยธรรมเป็นหลังพิงหรือหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตนแทนการใช้ดุลยพินิจ ในกรณีที่ไม่มีกฎข้อบังคับมาชี้ขาด เพื่อลดพฤติกรรมสีเทา และเพื่อสร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทางจริยธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาผลักดันนโยบายและระบบบริหารการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาผลักดันนโยบายและระบบบริหารการส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรมภาครัฐให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทุกระดับ มุ่งเน้นพัฒนานโยบาย ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม เตรียมความพร้อมและความร่วมมือในการร่วมบริหารงานภาครัฐอย่างมีจริยธรรม โดย **“ไม่มีข้อกังขา”** หรือตั้งคำถาม อันเป็นการพัฒนากลไกการส่งเสริมจริยธรรมทั้งที่มีอยู่เดิมและที่ตั้งขึ้นมาใหม่ให้สามารถขับเคลื่อนทำงานได้อย่างสอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคล

มาตรฐานทางจริยธรรม คือ การสร้างมาตรฐานเดียวกันและมีสภาพบังคับทางกฎหมาย มีการกำหนดมาตรการและกลไกในการขับเคลื่อนงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการเสริมสร้างและรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมาตรการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การนำพฤติกรรมทางจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคลที่คำนึงถึงหลักทางจริยธรรม แบบ **“ไม่มีข้อกังขา”** โดยใช้จริยธรรมเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประพฤติปฏิบัติตน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความประพฤติที่ดี มีการรักษาจริยธรรมควรจะได้รับการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ **“ไม่ให้ความพยายามนั้นสูญเปล่า”** ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบเครื่องมือต่าง ๆ ที่เอื้อให้มีการนำจริยธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคคลทั้งระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การรวมพลังทุกภาคส่วนในการสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรม

การส่งเสริมจริยธรรมตามหลักจริยธรรม ไม่ควรมองข้ามการเสริมสร้างขีดความสามารถทางจริยธรรมของข้าราชการ และกลไกการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อสนับสนุนจรรยาบรรณวิชาชีพ ที่จะต้องมีการใช้เทคนิคใหม่เพื่อสร้างการตัดสินใจเชิงจริยธรรมที่จะส่งเสริมการสร้าง **“วัฒนธรรมจริยธรรม”** ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝัง เพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย ผลักดันให้เกิดการปฏิวัติสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐ สร้างกลไกและเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบการกระทำฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (People participation and social engagement) กดดันไม่ให้มีการกระทำฝ่าฝืนจริยธรรมเกิดขึ้น รวมทั้งไม่ปล่อยให้มีที่ยืนสำหรับผู้กระทำผิด

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเสริมสร้างทัศนคติเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมและการกระทำผิด

การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ภาครัฐจึงควรมีการสื่อสารและการรณรงค์ด้วยแนวทางใหม่ ใช้เทคโนโลยีสื่อสารอย่างชาญฉลาดควบคู่กับการผลักดันจริยธรรม ใช้การสื่อสารและการรณรงค์สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรม การขับเคลื่อนจริยธรรมภาครัฐในระยะต่อไป จะต้องรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เปลี่ยนทัศนคติเรื่องการทำผิดจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีเพียงการกระทำที่ผิดหรือถูกเท่านั้น โดย **“ไม่มีข้อกังขา”** หรือตั้งคำถามกับการดำเนินงาน และต้อง **“ไม่สูญเปล่า”** โดยไม่ยอมรับการกระทำผิดสีเทาอีกต่อไป

แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการ

๑. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถดำเนินการได้ทันทีและสร้างผลกระทบสูง (Quick Win) อาทิ การจัดทำคู่มือ Dos & Don'ts เพื่อกำหนดพฤติกรรมที่ควรกระทำและไม่ควรกระทำ ซึ่งจะช่วยลดความสับสนเกี่ยวกับพฤติกรรรมสีเทา การจัดทำแบบทดสอบแบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมสำหรับผู้เข้ารับการคัดเลือกเข้าสู่ระบบราชการ การจัดทำเครื่องมือการประเมินพฤติกรรมการทำงานภายใต้กรอบจริยธรรม การเลือกประเด็นปัญหาทางจริยธรรมที่ใกล้ตัวประชาชนมาทำแคมเปญรณรงค์เพื่อสร้างทัศนคติใหม่แก่สังคมและเจ้าหน้าที่รัฐ

๒. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและรูปแบบการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น กลไกการบริหารจัดการแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

(๑) ระดับส่วนกลาง การปรับปรุงกลไกขับเคลื่อนจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ตามกฎหมาย กำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์ และการบูรณาการระหว่างหน่วยงานกลาง เพื่อการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและป้องกันการทุจริต

(๒) ระดับส่วนภูมิภาค ให้สำนักงานจังหวัด ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม มีหน่วยงานทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ส่งเสริม และรับเรื่องร้องเรียนพฤติกรรมล่อแหลม โดยใช้กลไกทางจริยธรรมเป็นกลไกการดำเนินการในเชิงป้องกัน

(๓) ระดับส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจัดทำข้อกำหนดจริยธรรมของท้องถิ่น คู่มืออธิบายและกำหนดพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมกลางเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบ

๓. ให้หน่วยงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้มีการจัดทำแผนงาน มาตรการเพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรักษาจริยธรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรม และข้อกำหนดจริยธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสังคม-วัฒนธรรมทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคนดี มีความสามารถ และมีคุณธรรม พร้อมเป็นกลไกการปฏิรูปประเทศ สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน และยกระดับภาพลักษณ์ประเทศไทยที่บริหารประเทศโดยยึดหลักซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมสูงสุด เพื่อการมุ่งไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๒.๓.๓ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแปลงแนวทาง การพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผลักดันไปสู่การปฏิบัติและบริหารการดำเนินงานให้บรรลุผลสาเร็จตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ภาพรวม เป้าหมายหลัก ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

เป้าหมายหลัก

ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕ อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๕๔ และ / หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ๕๐ คะแนน

แผนย่อยที่ ๑ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เป้าหมาย

๒ ประการ คือ (๑) ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต และ (๒) คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง

ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

๑. ร้อยละของเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่น ความซื่อสัตย์สุจริตเพิ่มขึ้น ร้อยละของประชาชนที่มีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริตเพิ่มขึ้น มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบเพิ่มขึ้น และร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment : ITA)

๒. จำนวนคดีทุจริตในภาพรวมลดลง จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงานลดลง จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริตลดลง จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลดลง

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ ๑ ปลูกและปลุกจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี มีวัฒนธรรมสุจริต การปลูกฝัง และหล่อหลอมวัฒนธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชน และประชาชนทุกช่วงวัยและทุกระดับ

แนวทางที่ ๒ ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความใสสะอาดปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต

แนวทางที่ ๓ พัฒนาค่านิยมของนักการเมืองให้มีเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

แนวทางที่ ๔ ปรับระบบเพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ

แนวทางที่ ๕ ปรับระบบงานและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

แผนย่อยที่ ๒ การปราบปรามการทุจริต

เป้าหมาย

ให้การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

ตัวชี้วัด / ค่าเป้าหมาย

กระบวนการดำเนินคดีทุจริต ที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนดมีจำนวนลดลง และจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับจำนวนลดลง

แนวทางการพัฒนา

แนวทางที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกการปราบปรามการทุจริต

แนวทางที่ ๒ ปรับปรุงกระบวนการปราบปรามการทุจริตที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ ๓ พัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต

แผนภาพที่ ๑ ความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ กับแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

ส่วนที่ ๓

๓. สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย สังคมกระทรวงสาธารณสุข สถานการณ์คุณธรรมในอนาคต และสถานการณ์คุณธรรมในอนาคต

๓.๑ สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย

เป็นเวลาเกือบ ๖๐ ปี ที่ประเทศไทยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มาด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาถึงปัจจุบัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ด้วยกรอบพัฒนา **“พลิกโฉมประเทศไทยสู่ สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน”** แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแต่ละฉบับ ต่างให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์และสมรรถนะการทำงาน ทั้งนี้ ในแต่ละแผนได้มีการระบุสถานการณ์คุณธรรมในแต่ละช่วงเวลาเพื่อนำสู่ประเด็นหรือยุทธศาสตร์การพัฒนา เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) ได้ระบุกระแสเรียกร้องที่ต้องการให้สังคมไทย “นำศีลธรรมกลับคืนมา” นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเตือนสติสังคมไทยให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาทางวัตถุ เพื่อให้ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างสมดุล และเป็นผลให้มีการปรับชื่อแผนพัฒนา โดยเพิ่มการพัฒนาสังคมจากเดิมที่ชื่อ “แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑” ในฉบับที่ ๒ ปรับชื่อเป็น “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”

จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ที่ระบุปัญหาด้านการเสื่อมโทรมทางคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมไทยว่า “...สังคมไทยเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการเพิ่มขึ้นของการพนัน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน แต่คนไทยให้ความสำคัญกับการตื่นตัวทางการเมืองและให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมและธรรมาภิบาลมากขึ้น นอกจากนี้ ได้ประเมินความเสี่ยงด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีความเสื่อมถอย และประเพณีดั้งเดิมถูกบิดเบือนเนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น มุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการบริโภค

การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลง แก่งแย่งเอารัดเอาเปรียบกัน ขาดความสามัคคี ไม่เคารพสิทธิผู้อื่นและขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม...” ในส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ได้กล่าวถึงว่า “...ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับปัญหาธรรมาภิบาลอย่างเร่งด่วน เพราะจากการประเมินองค์ประกอบด้านประชาธิปไตยพบว่า ปัญหาธรรมาภิบาลอยู่ในระดับที่ต้องแก้ไข เนื่องจากสถานการณ์วิกฤติคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของสังคมไทยขณะนี้ได้เพิ่มพูนและลุกลามไปยังทุกภาคส่วน เช่น (๑) การเลือกตั้งทุกระดับมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง (๒) หน่วยงานภาครัฐมีระบบการบริหารงานที่ไม่เป็นธรรมาภิบาล (๓) การผูกขาดทางธุรกิจ การหลีกเลี่ยงภาษี และการขาดความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค (๔) ประชาชนยังมีแนวโน้มยอมรับการทุจริตที่ตนเองได้รับประโยชน์มากขึ้น (๕) สถาบันทางศาสนาปล่อยให้คนบางกลุ่มใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และ (๖) สื่อมวลชนจำนวนมากไม่วางตัวเป็นกลาง ปกปิดข้อเท็จจริงบางส่วน ไม่แสดงบทบาทในการต่อต้านการทุจริต รับผลประโยชน์จากนายทุนจนไม่สามารถรักษาจริยธรรมหรือจรรยาบรรณของวิชาชีพได้...”

นอกจากปัญหาด้านการเสื่อมโทรมทางคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องและเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดมา ล่าสุดได้มีการรายงานสถานการณ์คุณธรรม ดังข้อเสนอเชิงนโยบาย “คุณธรรมวิถีใหม่ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”เมื่อวันที่ ๒๖-๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔ พบว่าช่วงเดือนมกราคม ๒๕๖๓ ถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ได้มีการนำเสนอข่าวในสื่อกระแสหลักและสื่อสังคมออนไลน์ที่สะท้อนประเด็นปัญหาในสังคมไทย โดยพบว่าเมื่อแยกระดับความรุนแรงตามผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และการดำรงชีวิตของประชาชน ออกเป็น ๓ ระดับ พบว่า ประเด็นปัญหาในสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล สังคม สิ่งแวดล้อม และการดำรงชีวิตของประชาชน(ระดับความรุนแรงอันดับที่ ๑) มีจำนวนการเสนอข่าวมากที่สุด ๑,๐๒๔ ข่าว คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๐๗ โดย ๓ ลำดับแรก มีดังนี้

๑. การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) เป็นประเด็นปัญหาที่ได้รับความสนใจอย่างมากด้วย การแพร่ระบาดในวงกว้างและมีความรุนแรงทำให้เสียชีวิตด้วย แต่อย่างไรก็ตามข่าวการแพร่ระบาดได้สะท้อนถึงสถานการณ์คุณธรรม จำแนกตามผลกระทบที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ได้แก่ การทุจริตคอร์รัปชัน ความเหลื่อล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ความเป็นพลเมืองและยุติธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม / ส่วนรวม ภัยก่อการร้ายและเหตุอาชญากรรม ค่านิยมของคนไทย การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม การฆ่าตัวตาย และการบริหารจัดการของภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๕๔ และเมื่อพิจารณาการนำเสนอข่าวการแพร่ระบาด ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ พบว่า เป็นการนำเสนอข่าวเชิงลบมากกว่าข่าวเชิงบวก คิดเป็นร้อยละ ๑๕ และร้อยละ ๕ ตามลำดับ

๒. ความเป็นพลเมืองและความยุติธรรม สื่อให้ความสนใจในการแสดงความคิดเห็นและหน้าที่ของพลเมืองต่อความยุติธรรมในการบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรี คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘๘

๓. ภัยพิบัติ ให้ความสนใจคิดเป็นร้อยละ ๘.๐๘ ดังเช่น หัวข้อข่าว “พายุซัดเหนือ-อิสาน สวน-บ้านเรือน พังพินาศ อุตุฯ เตือนยังมีอีกระลอก” (ไทยรัฐออนไลน์ http://www.thairath.co.th เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๔)

ในขณะที่ผลกระทบต่อบุคคล สังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชน (ระดับความรุนแรงอันดับที่ ๒) มีเพียงร้อยละ ๑.๘๗ โดยมี ๒ ประเด็น คือ การฉ้อฉล และการลักลอบเข้าประเทศ มีการนำเสนอข่าวเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๗ รองลงมา คือ การคุกคามทางเพศ และการแอบอ้าง มีการนำเสนอเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๘ อย่างไรก็ตาม ยังมีการนำเสนอข่าวผลกระทบเชิงบวกของจิตอาสาด้วย แต่มีเพียงร้อยละ ๐.๑๙ เท่ากับการนำเสนอข่าวการลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า เพศศึกษา และสุขศึกษา เช่นเดียวกับผลกระทบต่อบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม (ระดับความรุนแรงอันดับที่ ๓) มีการนำเสนอคิดเป็นร้อยละ ๓.๐๗ เช่น การพนัน การฝ่าฝืนข้อกำหนดออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (ฉบับที่ ๔๑) และการหลอกลวง

นอกจากนี้ สถานการณ์คุณธรรมยังสามารถแสดงแยกตามบริบทของเครือข่ายได้ดังนี้

๑. เครือข่ายภาครัฐ ตามที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้เผยแพร่ผลดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕ ปัจจุบันรูปแบบการประเมินทั่วโลกจะใช้แหล่งการประเมินจำนวน ๑๓ แหล่งการประเมิน สำหรับประเทศไทยใช้แหล่งการประเมินเพียง ๙ แหล่ง ปรากฏว่า ๒ ใน ๓ ของประเทศที่เข้ารับการประเมินมีระดับคะแนนที่ต่ำกว่า ๕๐ คะแนน จากคะแนนเต็ม๑๐๐ คะแนนและโดยเฉลี่ยระดับคะแนนจะอยู่ที่ ๔๓ คะแนน ประเทศที่ได้รับคะแนนสูงที่สุดคือ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ และนิวซีแลนด์ มีคะแนน ๘๘ คะแนน โดยที่ประเทศนอร์เวย์ (๘๕) สิงคโปร์ (๘๕) สวีเดน (๘๕) สวิตเซอร์แลนด์ (๘๔) เนเธอแลนด์ (๘๒) ลักเซมเบิร์ก (๘๑) และเยอรมนี (๘๐) เป็นประเทศที่ได้คะแนนสูงสุดใน ๑๐ อันดับแรก สำหรับประเทศที่ได้รับคะแนนน้อยที่สุดคือ ซูดานใต้ (๑๑) ซีเรีย (๑๓) และโซมาเลีย (๑๓) ประเทศไทยได้รับคะแนน ๓๕ คะแนน อยู่ในลำดับที่ ๑๑๐ จากประเทศที่เข้าร่วมประเมินทั้งหมด ๑๘๐ ประเทศ ได้รับคะแนนลดลงจากปี ๒๕๖๓ ซึ่งได้รับคะแนน ๓๖ คะแนน อยู่ในลำดับ ที่ ๑๐๔ และอยู่ในลำดับที่ ๕ ของประเทศอาเซียน รองจาก ๑) สิงคโปร์ ๘๕ คะแนน ๒) มาเลเซีย ๔๘ คะแนน ๓) เวียดนาม ๓๙ คะแนน และ ๔) อินโดนีเซีย ๓๘ คะแนน โดยทุกประเทศทั่วโลกมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๓ คะแนน ประเทศเอเชียแปซิฟิกมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๕ คะแนน ประเทศอาเซียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๙.๘๕ คะแนน สำหรับประเทศไทยตั้งเป้าหมายในการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต ไว้ในยุทธศาสตร์ชาติว่า เมื่อสิ้นสุดแผน(ปี พ.ศ. ๒๕๘๐) ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต จะต้องอยู่ที่ ๑ ใน ๒๐ ลำดับแรกของโลก หรือ ๗๓ คะแนน และกำหนดเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตั้งเป้าหมายไว้ที่ ๕๐ คะแนน เมื่อสิ้นสุดแผนในปี ๒๕๖๕ ทั้งนี้ ผลคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ มีระดับคะแนนสูงสุดไม่เกิน ๓๘ คะแนน และคะแนนต่ำสุดไม่เกิน ๓๕ คะแนน โดยในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงปัจจุบัน คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยอยู่ที่ ๓๕.๗๕ คะแนน เมื่อเทียบอันดับกับประเทศต่าง ๆ พบว่าอันดับของประเทศไทยลดลงจากอันดับที่ ๙๙ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงมาอยู่ที่อันดับ ๑๐๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ลงมาอยู่ที่อันดับ ๑๐๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และลงมาอยู่ที่อันดับ ๑๑๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔

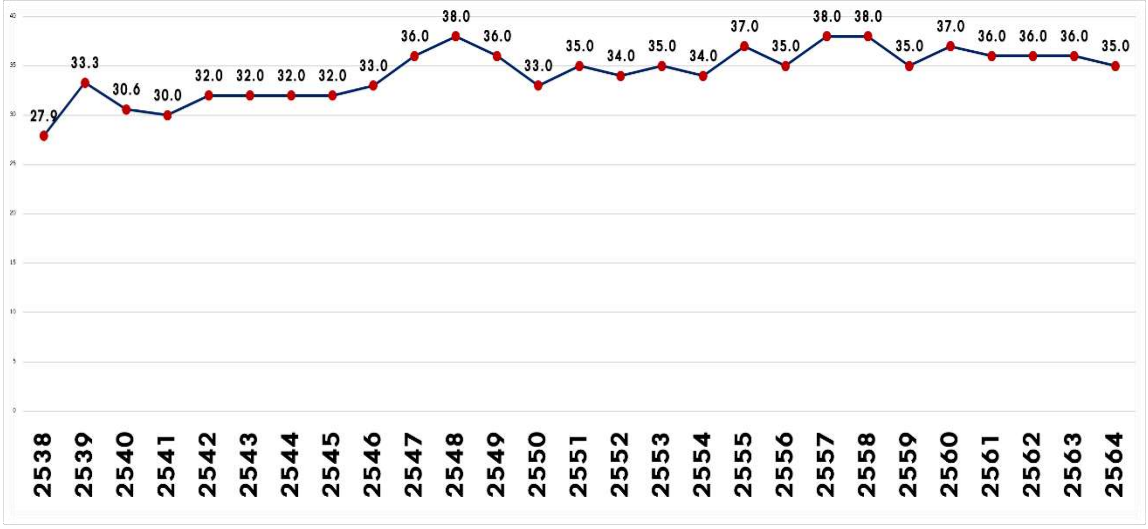

แผนภาพที่ ๒ คะแนนการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๖๔ ของประเทศไทย

๒. เครือข่ายธุรกิจ ได้เข้ามามีบทบาทของคุณธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ที่มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในการจัดตั้งโรงพยาบาลสนาม การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาผู้ป่วยล้นโรงพยาบาล เช่น โรงพยาบาลในเครือพริ้นซิเพิล เฮลท์แคร์ ที่จับมือกับภาคเอกชนและมูลนิธิ (มติชนออนไลน์ เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔) และการเสวนา “องค์กรธุรกิจกับความรับผิดชอบต่อสังคมในสถานการณ์ COVID-19” เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔ ผ่านทาง Clubhouse เพื่อหาทางออกในการลดภาระของโรงพยาบาล และการให้ความรู้ในระบบไอทีเพื่อช่วยบริหารจัดการต่าง ๆ

๓. เครือข่ายองค์กรศาสนา สถานการณ์ปัจจุบันสร้างความท้าทายให้องค์กรศาสนาทั้งความเข้มแข็งภายในองค์กรที่มาจากกฎระเบียบ การบังคับใช้ที่ไม่ได้ปรับปรุงให้สอดรับกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงทุกศาสนายังขาดบุคลากรทางศาสนาที่มีความรู้และทักษะในการสื่อสารหรือถ่ายทอดหลักคำสอนอย่างเหมาะสม หลายครั้งพบว่ามุ่งเน้นพิธีกรรมต่าง ๆ หรือมีพฤติกรรมที่ไม่น่าเลื่อมใสส่งผลต่อความศรัทธาทางจิตใจ นอกจากนี้ สภาวะแวดล้อมที่สังคมพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสารสนเทศที่รวดเร็ว ทำให้เกิดการพัฒนาวัตถุอย่างมาก ในศาสนาพุทธพบว่า จำนวนพระภิกษุสามเณรมีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ และวัดกลายเป็นวัดร้างจากไม่มีพระไปจำพรรษา จึงไม่เอื้อต่อการเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม

๔. เครือข่ายการศึกษา รายงานสุขภาพของคนไทยปี พ.ศ. ๒๕๖๔ พบว่า ๑ ใน ๑๐ สถานการณ์เด่นทางสุขภาพ คือ ความรุนแรงต่อเด็กนักเรียนในโรงเรียน ทำให้สังคมเกิดการตั้งคำถามกับคุณภาพและมาตรฐานของครูในโรงเรียนที่ขาดจริยธรรมและประพฤติตนไม่เหมาะสม ซึ่งมีการนำเสนอเป็นข่าวทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อสังคมออนไลน์ และที่สำคัญการปรับบทบาทอย่างมากในสถานการณ์

การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ทั้งระบบ บุคลากร ผู้เรียน และรวมถึงผู้ปกครอง เนื่องจากปิดโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เป็นผลให้ผู้สอนต้องใช้การเรียนการสอนทางไกลอย่างเร่งด่วน บางคนที่ปรับตัวไม่ได้ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการสอน ในขณะที่ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทย รายงานว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๙.๑ ไม่พร้อมกับการเรียนออนไลน์ โดยเฉพาะอุปกรณ์ นักเรียนประมาณครึ่งหนึ่ง ร้อยละ ๕๐.๙ เรียนผ่านมือถือ ร้อยละ ๓๔.๒ เรียนผ่านแท็บเล็ต และมีเพียง ร้อยละ ๓๒.๖ ที่เรียนผ่านคอมพิวเตอร์ ในขณะที่สัญญาณอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นระบบเติมเงิน มีเพียง ๙-๑๐ ล้านคน ที่ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังมีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยี การให้เวลาในการดูแลบุตรหลานระหว่างการเรียน ปัญหาความไม่เสถียรของระบบ และสภาพแวดล้อม ที่ไม่เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ (มติชนออนไลน์ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๔) รวมถึงความอายสภาพบ้าน ที่ทำให้ปฏิสัมพันธ์ยิ่งน้อยลง

๕. เครือข่ายสื่อมวลชน เป็นหน่วยที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการรายงานข่าว อย่างซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา และมีความรับผิดชอบเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งการนำเสนอส่วนใหญ่ เป็นข้อเท็จจริงและสื่อกระแสหลักจะมีการตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำเสนอ แต่ข่าวลวงที่เกิดขึ้น ส่วนมากจะมาจากสื่อสังคมออนไลน์ อย่างไรก็ตามสื่อออนไลน์มีจุดเด่นคือความเร็ว ซึ่งหากนำมาใช้กับ การกระจายข่าว สร้างเครือข่าย หรือขอความช่วยเหลือจะได้รับผลอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ข้อมูล ระบบประเมินความเครียดในสถานการณ์ COVID-19 เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ กลุ่มนักเรียน / นักศึกษา และพนักงานบริษัท ที่ติดตามข่าวสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) พบมีอารมณ์ร่วมและความเครียดสะสม จำนวนถึง ๔๐ คน ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องในสื่อทั้งสอง จำเป็นต้องเลือกข้อเท็จจริงให้เหมาะสมกับช่องทางการนำเสนอ

๖. เครือข่ายภาคประชาสังคม ชุมชน เด็กเยาวชน และครอบครัว มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ทั้งเชิงบวกและเชิงลบของเครือข่ายนี้ โดยส่วนใหญ่มีผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ที่ภาครัฐมีมาตรการให้กักตัวอยู่บ้านซึ่งเป็นข้อดีในการลดการแพร่ระบาด แต่ปัญหาที่ตามมาก็คือ การดูแลสุขภาพจิตใจ จากรายงานสุขภาพคนไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ หมวดที่ ๘-๑๑ พบว่าวัยรุ่นและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง เล่นและติดพนัน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๐ เข้าถึงสื่อออนไลน์ จำเป็นที่ต้องมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อเพื่อไม่นำไปสู่อบายมุข หรือนำไปสู่การสร้างเครือข่าย เพื่องานจิตอาสา

ถือได้ว่า สื่อและสื่อสารมวลชนนับเป็นปัจจัยสำคัญต่อสถานการณ์คุณธรรมที่เกิดขึ้น จากสถิติข้อมูลการใช้โซเชียลมีเดียของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ พบว่า ในช่วงเดือนมกราคม ๒๕๖๓ ถึงเดือน มกราคม ๒๕๖๔ มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตถึง ๙๐.๖๖ ล้านคน เทียบกับประชากร เป็นร้อยละ ๑๒๙.๗๐ ในเดือนมกราคม ๒๕๖๔ มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยอยู่ที่ ๔๘.๕๙ ล้านคน เทียบกับประชากรเป็นร้อยละ ๖๙.๕๐ และมีโซเชียลมีเดียที่ใช้งานอยู่ ๕๕ ล้านคน เทียบกับ ประชากรเป็นร้อยละ ๗๘.๗๐ ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรใช้อินเทอร์เน็ตสูงเป็นอันดับสอง ในเอเชีย และอยู่ในกลุ่ม ๒๐ ประเทศ ที่ใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุดในโลก (Internet Usage in Asia, 2021)

การใช้โซเชียลมีเดียและสื่อจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมและความเชื่อ และส่ผลต่อเนื่องสู่พฤติกรรมการแสดงออกในมิติคุณธรรม ในส่วนของสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ยังคงมีการนำเสนอข่าวทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อสังคมออนไลน์อยู่ต่อเนื่อง ในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เทียบกับไตรมาสแรกของปี พ.ศ. ๒๕๖๓ พบว่า มีคดียาเสพติดเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๑๐ คดีอาญาเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๔.๒๐ และคดีชีวิตร่างกายและเพศ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๙๐ ในทางตรงกันข้ามคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ลดลง ร้อยละ ๑.๘๐

จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกและการเสริมแรงทางสังคมตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ใน ๓ ลักษณะ คือ

๑. สถานการณ์คุณธรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการทำดี เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและกระบวนการจิตอาสา

๒. สถานการณ์ที่ต้องเฝ้าระวังด้านคุณธรรม โดยเฉพาะปัญหาที่แสดงความอ่อนแอของสังคม ทั้งการทะเลาะวิวาท ปัญหาครอบครัว ความขัดแย้งในสังคม และปัญหาคอร์รัปชัน

๓. สถานการณ์คุณธรรมในการสร้างความเข้มแข็งของประเทศ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักทางสายกลางของประชาชนในทุกกลุ่มวัยและอาชีพด้วยการใช้เหตุผล ความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขของความรู้คู่คุณธรรม

นอกจากนี้ ระบบรายงานสถานการณ์ข่าวคุณธรรม (E-Monitoring) เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ รายงานถึงคุณธรรมที่เกิดขึ้นในเดือนมกราคมถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ คุณธรรมที่พบในรายงานดังกล่าวฯ เป็นคุณธรรมเชิงลบถึงร้อยละ ๗๐.๑๖ จัดอยู่ในหมวดวินัยและสุจริตมากที่สุด พบบ่อยที่สุดคือการฝ่าฝืนมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) รองลงมาคือการหลอกลวงทำธุรกิจออนไลน์ การหลอกขายสินค้าไม่ได้คุณภาพที่เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) อาทิ ถุงมือยาง ชุด PPE การทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ในขณะที่คุณธรรมเชิงบวกมีเพียงร้อยละ ๒๙.๘๔ สะท้อนในหมวดจิตอาสา โดยมาจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) มากที่สุด เช่น การบริจาคสิ่งของทั้งด้านอุปโภคและบริโภค การเป็นอาสาสมัครช่วยผู้ป่วยโควิด การคิดค้นนวัตกรรม เช่น ประดิษฐ์รถส่งอาหารให้ผู้ป่วยโควิด เป็นต้น และมาจากความกตัญญู และเศรษฐกิจเป็นลำดับ ๒ และลำดับ ๓ ตามลำดับ เช่น เด็กเยาวชนช่วยครอบครัวหารายได้ การพึ่งตนเอง ลดรายจ่าย การปลูกผักสวนครัว และการส่งเงินคืนเจ้าของ เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่า ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ โดยใช้ทุนสังคมภายในประเทศที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถรองรับผลกระทบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นสถาบันหลักเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตของสังคมด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เชื่อมโยงคนในชาติให้เกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ ชุมชนท้องถิ่นยังเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมาทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเอง ช่วยให้เศรษฐกิจสังคมและทรัพยากรธรรมชาติ เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนได้

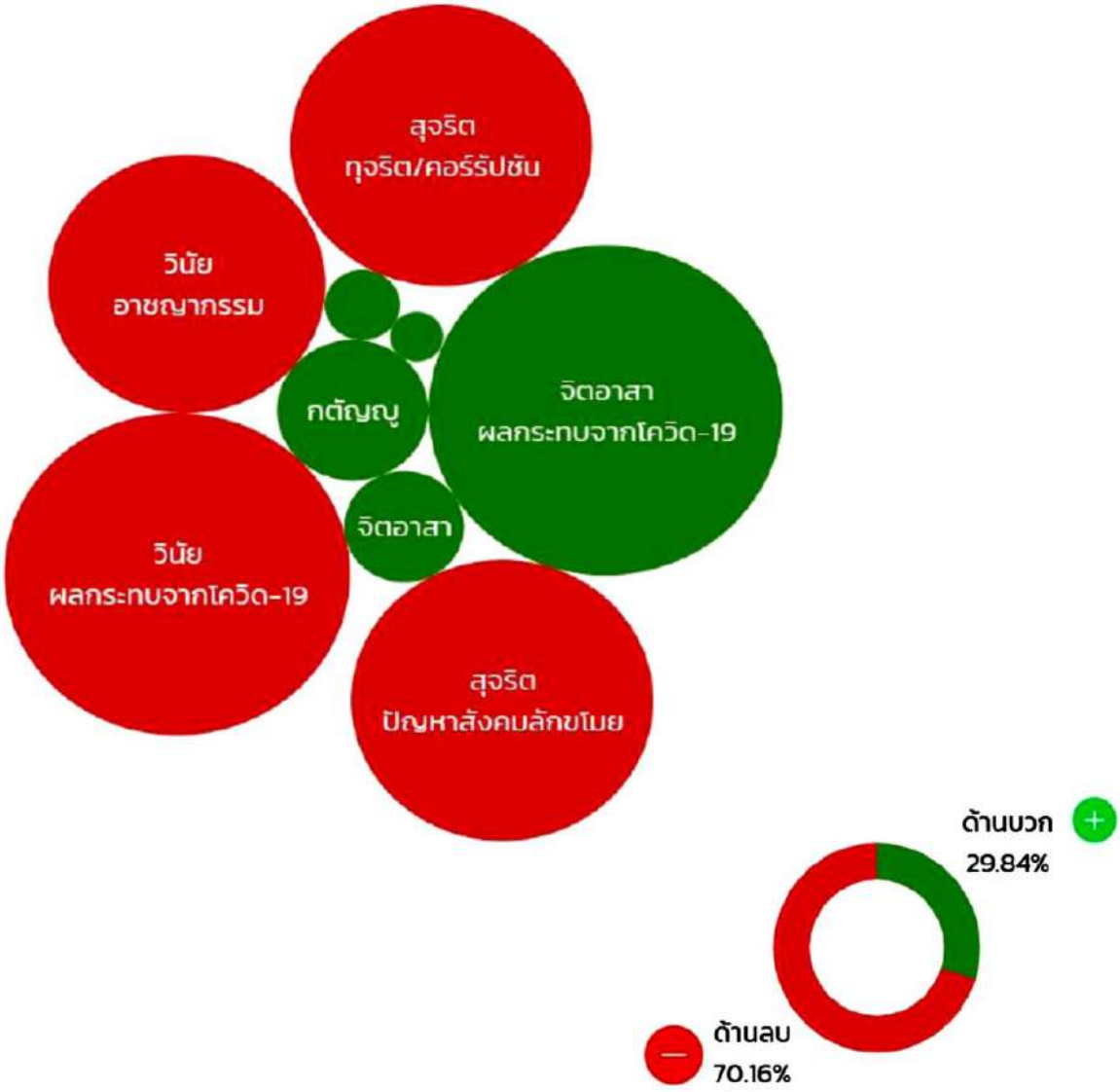

แผนภาพที่ ๓ คุณธรรมที่เกิดขึ้นในเดือนมกราคม-กรกฎาคม ๒๕๖๔ การรายงานจากระบบรายงานสถานการณ์ข่าวคุณธรรม (E-Monitoring) เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔

๓.๒ สถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในสังคมกระทรวงสาธารณสุข

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ได้ทำการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมในกระทรวงสาธารณสุข คุณธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริม สถานการณ์ด้านคุณธรรมระดับหน่วยงาน คุณธรรมที่ควรปลูกฝังแก่บุคลากรใหม่ คุณธรรมที่ควรยึดถือร่วมกัน และคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร จากบุคลากรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และระดับหน่วยงาน จำนวน ๔๒,๙๔๘ คน สรุปดังนี้

๑. ระดับกระทรวงสาธารณสุข

๑.๑ ปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมในระดับกระทรวงสาธารณสุข อันดับแรก คือ ปัญหาจิตสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม และปัญหาความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ๒.๖๐ รองลงมา คือ ปัญหาคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยมีสัมมาคารวะ ไม่เคารพผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๕ และปัญหาขาดความสามัคคี มีความขัดแย้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๔ ตามลำดับ (จากคะแนนเต็ม ๕ คะแนน)

๑.๒ คุณธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมในกระทรวงสาธารณสุข อันดับแรกคือ ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องต่อหน้าที่ และต่อบุคคลทั่วไป ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๘ รองลงมาคือ ประพฤติตนด้วยความไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๔ และความมีวินัยทั้งต่อตนเองและต่อองค์กร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๑ ตามลำดับ (จากคะแนนเต็ม ๕ คะแนน)

๑.๓ คุณธรรมที่บุคลากรใหม่ของกระทรวงสาธารณสุข ควรได้รับการปลูกฝังมากที่สุด ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย จำนวน ๒๓,๙๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗๒ รองลงมา ได้แก่ ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน จำนวน ๒๒,๘๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๑ และความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน ๒๒,๖๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๓ ตามลำดับ

จากผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในกระทรวงสาธารณสุข จะเห็นได้ว่าปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมในภาพรวมของกระทรวงสาธารณสุข ที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาจิตสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน จึงคาดได้ว่าคุณธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในกระทรวงสาธารณสุข จะต้องเป็นคุณธรรมที่สามารถแก้ไขปัญหาคุณธรรมข้างต้นให้หมดไปจากกระทรวงสาธารณสุขได้ ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่า คุณธรรมที่บุคลากรเห็นว่าต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นมากที่สุด และคุณธรรมที่บุคลากรใหม่ของกระทรวงสาธารณสุข ควรได้รับการปลูกฝังมากที่สุด มีความสอดคล้องกับปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมในภาพรวมของกระทรวงสาธารณสุขในลักษณะดังกล่าวจริง กล่าวคือ คุณธรรมที่บุคลากรเห็นว่าต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นมากที่สุด ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องต่อหน้าที่ และต่อบุคคลทั่วไป และประพฤติตนด้วยความไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ และคุณธรรมที่บุคลากรใหม่ของกระทรวงสาธารณสุขควรได้รับการปลูกฝังมากที่สุด คือ ความมีระเบียบวินัย ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และความซื่อสัตย์สุจริต

๒. ระดับหน่วยงาน

๒.๑ สถานการณ์คุณธรรมระดับหน่วยงานที่เป็นประเด็นปัญหามากที่สุด ได้แก่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จำนวน ๗,๖๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๗๘ รองลงมาคือ ขาดระเบียบวินัย จำนวน ๖,๕๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๓ และขาดความมีน้ำใจ / เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำนวน ๕,๕๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๒ ตามลำดับ

๒.๒ คุณลักษณะทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารองค์กรที่พึงประสงค์มากที่สุด ได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน ๒๘,๒๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๑๗ รองลงมา คือ เป็นแบบอย่างที่ดีในการรับผิดชอบต่อตนเองและองค์กร จำนวน ๒๗,๖๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘๕ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว จำนวน ๒๔,๔๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๘

๒.๓ คุณธรรมที่คนในองค์กรควรยึดถือในการอยู่ร่วมกันมากที่สุด ได้แก่ ความมีน้ำใจ / เอื้อเฟื้อต่อกัน จำนวน ๒๖,๐๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘๕ รองลงมา คือ ความมีวินัยเคารพในกติกา จำนวน ๒๕,๖๕๙ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๖๑ และความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน จำนวน ๒๕,๑๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๒ ตามลำดับ

๒.๔ ประเด็นการส่งเสริมคุณธรรมที่หน่วยงานมีการรณรงค์ให้เกิดขึ้นในสังคมมากที่สุด ได้แก่ คุณธรรมจิตอาสา จำนวน ๒๐,๕๔๓ คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๘๓ รองลงมา คือ คุณธรรมวินัย จำนวน ๑๐,๕๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖๑ คุณธรรมสุจริต จำนวน ๖,๖๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๒ และคุณธรรมพอเพียง จำนวน ๕,๒๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๔

๒.๕ กลุ่มเป้าหมายที่ต้องทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ ส่งเสริม หรือพัฒนาคุณธรรมของหน่วยงาน ได้แก่ สมาชิกภายในองค์กร จำนวน ๒๗,๗๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๕๒ รองลงมา ได้แก่ ภาคีเครือข่าย / ชุมชน จำนวน ๘,๐๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗๖ และประชาชนทั่วไป จำนวน ๗,๑๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๒

จากผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมในกระทรวงสาธารณสุข จะเห็นได้ว่า สถานการณ์คุณธรรมระดับหน่วยงานที่เป็นประเด็นปัญหามากที่สุด ได้แก่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ขาดระเบียบวินัย และขาดความมีน้ำใจ / เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จึงคาดได้ว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความคาดหวังให้ผู้บริหาร และบุคลากรในหน่วยงาน มีคุณธรรมที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาด้านคุณธรรมของหน่วยงาน ซึ่งผลการสำรวจชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะทางด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ผู้ปฏิบัติงานคาดหวังจากผู้บริหาร คือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแบบอย่างที่ดีในการรับผิดชอบต่อตนเองและองค์กร และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ขณะเดียวกันคุณธรรมที่คนในองค์กรควรยึดถือในการอยู่ร่วมกันมากที่สุด ได้แก่ ความมีน้ำใจ / เอื้อเฟื้อต่อกัน ความมีวินัย เคารพในกติกา และความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน ทั้งนี้ ปัจจุบัน หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มุ่งรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมจิตอาสา มากที่สุด รองลงมา คือ คุณธรรมวินัย คุณธรรมสุจริต และคุณธรรมพอเพียง ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ต้องทำกิจกรรมดังกล่าวของหน่วยงานโดยส่วนใหญ่ ได้แก่ สมาชิกภายในองค์กร

ผลสำรวจสถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมของกระทรวงสาธารณสุขข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงทิศทางการส่งเสริมคุณธรรมที่กระทรวงสาธารณสุขควรมุ่งส่งเสริม ได้แก่ คุณธรรมจิตอาสา คุณธรรมสุจริต และคุณธรรมวินัย โดยใช้คุณธรรมพอเพียง เป็นรากฐานสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมดังกล่าว สอดคล้องกับทิศทางการส่งเสริมคุณธรรมในระดับชาติ และกระทรวงสาธารณสุขได้มุ่งส่งเสริมคุณธรรมดังกล่าวผ่านกลไกต่าง ๆ คือ กำหนดเป็นตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการระดับหน่วยงาน และชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค โดยกำหนดให้หน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ต้องดำเนินการเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ภายใต้การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสังกัด ตามหลักการ “ระเบิดจากข้างใน” และ “คุณธรรมนำการพัฒนา”

๓.๓ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (Strength Weakness Opportunity and Threat Analysis : SWOT Analysis) เพื่อกรองและพิจารณาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาจุดแข็งที่ควรเสริมสร้างความเข้มแข็ง และจุดอ่อนที่ควรต้องปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่มีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข อีกทั้งเพื่อหากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการรับมือกับสภาพแวดล้อมเชิงลบและแสวงหาโอกาสจากสภาพแวดล้อมเชิงบวก เพื่อให้การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เกิดผลที่ดีกว่า

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข ในระยะ ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำหลักการ McKinsey’s 7S Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรออกเป็น ๗ กลุ่มตัวแปร ประกอบด้วย

๑. S-Strategy	ตัวแปรด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ในการปฏิบัติ
๒. S-Structure	ตัวแปรด้านโครงสร้างในการปฏิบัติ
๓. S-Style	ตัวแปรด้านรูปแบบการบริหารในการปฏิบัติ
๔. S-System	ตัวแปรด้านระบบการในการปฏิบัติ
๕. S-Staff	ตัวแปรด้านบุคลากรในการปฏิบัติ
๖. S-Skill	ตัวแปรด้านทักษะและองค์ความรู้ในการปฏิบัติ
๗. S-Shared value	ตัวแปรเรื่องค่านิยมร่วมในการปฏิบัติ

ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ได้วิเคราะห์โดยนำหลักการ PEST+ Model ซึ่งประกอบด้วย ๗ มิติ ดังนี้

๑. P-Political	มิติทางการเมือง เช่น ระบบการเมือง รูปแบบการปกครอง
๒. E-Economic	มิติทางเศรษฐกิจ เช่น การค้า การลงทุน การดำเนินธุรกิจ สภาพเศรษฐกิจ
๓. S-Social	มิติทางสังคม เช่น วิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา
๔. T-Technology	มิติทางเทคโนโลยี เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรมต่าง ๆ
๕. L-Legal	มิติทางกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ กฎหมาย / ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
๖. I–International	มิติทางด้านต่างประเทศ เช่น ข้อกำหนดของสากล ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๗. G-Government	มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล ระบบราชการ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิด

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็น **“จุดแข็ง”** ของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวง-สาธารณสุข มีดังนี้

๑. ด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ (Strategy)

๑.๑ สังคมกระทรวงสาธารณสุข ยึดเหนี่ยว ๓ สถาบันหลักคือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคลากรสาธารณสุขให้เกาะเกี่ยวอย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง

๑.๒ กระทรวงสาธารณสุข นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในรัชกาลที่ ๙ และทุกรัชกาล มาเป็นหลักในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิตของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข บนพื้นฐานของความพอประมาณ ลดความโลภและการเบียดเบียนผู้อื่น และนำคุณธรรมที่พึงประสงค์ ๕ ประการ มาใช้เป็นหลักในการบริหารราชการและการดำเนินชีวิตของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุขอีกด้วย อันประกอบด้วย คุณธรรมพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

๑.๓ ผู้บริหารสูงสุดมีการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่สอดคล้องไปกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

๑.๔ การปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของกระทรวงสาธารณสุข มียุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นเครื่องมือที่ถูกนำไปใช้เป็นกรอบชี้นำในการจัดทำแผนในส่วนราชการทุกระดับ ได้แก่ ส่วนราชการระดับกรม ทั้งราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาค หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ ส่งผลให้การปฏิบัติองคาพยพในทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีเป้าหมายเพื่อการบรรลุเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๑.๕ กระทรวงสาธารณสุข มีภาคเครือข่ายด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ทั้งในราชการบริหารส่วนกลาง และราชการบริหารส่วนภูมิภาค อันประกอบด้วย ส่วนราชการระดับกรม หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ ตลอดจน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ / โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน ทุกแห่ง

๑.๖ เสริมสร้างระบบคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุขให้เข้มแข็ง บนฐานคิดการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติ ประโยชน์ของส่วนรวม เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health)

๑.๗ บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ร่วมขับเคลื่อนค่านิยม “MOPH” โดยมุ่งหวังว่าเมื่อค่านิยม “MOPH” ฝังอยู่ในจิตวิญญาณของบุคลากรสาธารณสุขทุกคน ไม่ว่าเป้าหมายการทำงานจะเป็นอย่างไรก็จะประสบความสำเร็จเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีและยั่งยืน

๒. ด้านโครงสร้าง (Structure)

๒.๑ มีศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรมและคุ้มครองจริยธรรม มีความพร้อมในด้านของบุคลากร

๒.๒ มีคณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการ ที่มีหน้าที่และอำนาจตามข้อ ๗ ของข้อกำหนดว่าด้วยกระบวนการรักษาจริยธรรม : กลไกและการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๓ ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนมีประกาศแต่งตั้ง ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๐๑๙/ว ๒๒ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๔ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาและการแต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรม

๒.๓ มีการขยายโครงสร้าง / ขอบเขตงานไปยังส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ ทำให้การปฏิบัติภารกิจงานถูกกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ไม่กระจุกตัวอยู่แต่ส่วนกลาง ส่งผลให้การส่งเสริมคุณธรรมและคุ้มครองจริยธรรม เกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับพื้นที่มากยิ่งขึ้น

๒.๔ มีโครงสร้างภายในที่รองรับภารกิจงานกระจายในระดับพื้นที่ ส่งผลดีต่อการปฏิบัติภารกิจงานด้านส่งเสริมคุณธรรมและคุ้มครองจริยธรรมมากยิ่งขึ้น

๓. ด้านรูปแบบ (Style)

๓.๑ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน เป็นแบบอย่างในการยึดถือค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ที่สามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ประกอบด้วย ซื่อสัตย์ สามัคคี มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ โปร่งใส มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และกล้าหาญทำในสิ่งที่ถูกต้อง

๓.๒ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน มีการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่สอดคล้องไปกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ ในทุกระดับ

๓.๓ ผู้บริหารระดับสูงทั้งฝ่ายการเมือง และฝ่ายพลเรือน ประกาศนโยบายขับเคลื่อนการบริหารงานที่โปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชน ประชาชนมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

๓.๔ มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนอื่น ๆ ในรูปแบบของความร่วมมือส่งผลให้การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นำไปสู่การปฏิบัติที่มีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๔. ด้านระบบ (System)

๔.๑ กระทรวงสาธารณสุข กำหนดให้ส่วนราชการระดับกรม หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ และกำหนดให้มีชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ / โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน ทุกแห่ง โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงสาธารณสุข เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่เชื่อมโยงไปสู่แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔.๒ มีระบบกลไกในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของส่วนราชการระดับกรม หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ ผ่านเกณฑ์การประเมินองค์กร ชุมชน อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔.๓ มีระบบกลไกในการส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ / โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน ทุกแห่ง ผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (MOPH Integrity and Transparency Assessment : MOPH ITA) โดยใช้กลไกชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔.๔ มีระบบกลไกในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนกลาง ผ่านตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มิติภายใน (มิติการพัฒนาองค์การ) ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๔.๕ มีการสร้างนวัตกรรมการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมเชิงระบบเพื่อเผยแพร่และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดขยายผลไปสู่หน่วยงานอื่นได้ในรูปแบบตลาดนัดคุณธรรม ตลาดนัดคุณธรรมดิจิทัลแฟลตฟอร์ม (MOPH Moral Market Digital Platform) ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงคุณธรรม จริยธรรม คนในองค์กรมีความสุข มีคุณภาพ มีคุณธรรมเชิงประจักษ์ และมีองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับองค์กรอื่นได้

๔.๖ มีระบบการยกย่อง เชิดชู บุคลากรที่ทำความดีจนเป็นแบบอย่างได้ และ / หรือ หน่วยงานที่ดำเนินการเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ และเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น

๔.๗ มีระบบการติดตามประเมินผลสำเร็จ เพื่อทบทวน ปรับปรุงแผนส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงาน แผนส่งเสริมคุณธรรมภายใต้กลไกชมรมจริยธรรม ให้มีคุณภาพและบรรลุคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด ตลอดจนมีผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมตามแผนส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงาน แผนส่งเสริมคุณธรรมภายใต้กลไกชมรมจริยธรรมที่กำหนดไว้เพิ่มมากขึ้น และพฤติกรรมของคนในองค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงประจักษ์เพิ่มมากขึ้น

๕. ด้านบุคลากร (Staff)

๕.๑ มีอัตรากำลังที่คัดเลือกจากความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ที่เหมาะสมกับงาน ส่งผลให้การปฏิบัติภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีความพร้อมในด้านจำนวนของบุคลากรมากยิ่งขึ้น

๕.๒ ปลูกฝังบุคลากรในสังกัด ด้วยการเสริมสร้างระบบฐานคิดการยึดถือประโยชน์ของเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน สร้างระบบคิด “แก้ทุจริต ต้องคิดเป็น” (Digital Thinking) และ “แก้ทุจริต ต้องคิดแยกแยะ” (Digital Thinking) คุณธรรมเชิงสัมพัทธ์ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบระดับคุณธรรม และความขัดแย้งเชิงคุณธรรม นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health)

๕.๓ ระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล มีการกำหนดหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไว้สำหรับการฝึกอบรม / สัมมนา / การเรียนการสอนสำหรับบุคลากรในสังกัดกระทรวงทุกสายงานที่เข้าปฏิบัติงานใหม่

๕.๔ มีการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในหลักสูตรผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง

๖. ด้านทักษะ (Skill)

๖.๑ บุคลากรที่ปฏิบัติภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และมีทักษะที่เป็นสหวิชาชีพ ทำให้สามารถนำความรู้สหวิชาเหล่านั้นมาใช้เพื่อปฏิบัติภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายของงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในระดับประเทศได้ดียิ่งขึ้น

๖.๒ บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข มีวิธีคิดในเชิงตรรกะ สามารถวิเคราะห์แยกแยะเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน และเรื่องทุจริตได้อย่างอัตโนมัติ

๗. ด้านค่านิยม (Shared Value)

๗.๑ ผู้บริหารสูงสุดระดับหน่วยงาน ยึดถือค่านิยม คือ ซื่อสัตย์ สามัคคี มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ โปร่งใส มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และกล้าหาญทำในสิ่งที่ถูกต้อง

๗.๒ กระทรวงสาธารณสุข มีค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานที่สำคัญร่วมกันเสริมสร้างระบบคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุขให้เข้มแข็ง บนฐานคิดการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ส่งผลดีต่อการดำเนินงานด้านงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขที่มีร่วมกัน

๗.๓ บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขมีค่านิยมร่วมคือ “MOPH” มุ่งให้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข เป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า และมีความสุข

Mastery

ฝึกฝนตนเองให้มีศักยภาพสูงสุด (ควบคุมตนเองให้ทำงาน คิด พูด อย่างมีสติ ใช้กิริยาวาจาเหมาะสม) มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรม รักการเรียนรู้ ค้นหาความรู้สม่ำเสมอ มีวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ

Originality

สร้างสรรค์นวัตกรรม สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อระบบสุขภาพ

People Centered

ยึดประชาชนเป็นที่ตั้ง เป็นศูนย์กลางในการทำงาน

Humility

มีความอ่อนน้อมถ่อมตน การเคารพผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รู้แพ้รู้ชนะ เปิดรับฟังความเห็นต่าง จัดการความขัดแย้งด้วยวิธีสร้างสรรค์ ช่วยผู้อื่นแก้ปัญหาในยามคับขัน

๗.๔ ยึดถือคุณธรรมเป้าหมาย ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู ที่สอดคล้องไปกับแผนปฏิบัติการด้านการด้านส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็น **“จุดอ่อน”** ของการส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. ด้านยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ (Strategy)

๑.๑ ขาดงบประมาณด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะแผนงานบูรณาการ

๑.๒ ความอ่อนแอในเชิงวัฒนธรรมและการใช้วิถีชีวิตแบบไทย ๆ ตามการไหลบ่าของกระแสสังคม อันเนื่องมาจากลักษณะสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปในโลกยุคดิจิทัล ขาดการกล่อมเกลาทางสังคม การหล่อหลอมทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ความอ่อนแอทางวัฒนธรรมที่ขาดจุดยืน ขาดการใคร่ครวญในการรับหรือไม่รับสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบ เกิดความสับสนในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและพึงประสงค์

๑.๓ ระบบอุปถัมภ์ที่แผ่กระจายในวงกว้างในสังคมไทยและสังคมกระทรวงสาธารณสุข เป็นปัญหาและความอ่อนแอในเชิงระบบคิด วัฒนธรรม ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในมิติต่าง ๆ

๒. ด้านโครงสร้าง (Structure)

๒.๑ การขยายโครงสร้าง / หน้าที่การปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ไปยังราชการส่วนภูมิภาค ยังขาดแคลนทรัพยากรที่สำคัญ โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับพื้นที่นั้นอาจยังไม่สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ของการขยายโครงสร้าง / หน้าที่ เท่าที่ควรจะเป็น

๒.๒ ผู้รับผิดชอบงานตามโครงสร้าง / หน้าที่ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีการปรับเปลี่ยนบ่อยครั้งจนเป็นอุปสรรคในการทำงาน

๒.๓ โครงสร้างการบริหารจัดการขององค์กรขาดการเชื่อมโยงระหว่างฐานรากและระดับนโยบาย และเป็นโครงสร้างการบริหารจัดการที่ไม่ชัดเจน ทำให้ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในองค์กรไม่แน่นแฟ้นและเกิดความอ่อนแอ ส่งผลให้ขาดระเบียบกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติที่ชัดเจน

๓. ด้านรูปแบบ (Style)

๓.๑ มีการปรับเปลี่ยนผู้บริหาร / หัวหน้างาน ทำให้นโยบายและทิศทางการดำเนินงานขาดความชัดเจน บางหน่วยงานมีลักษณะเป็นการทำพอเป็นพิธีเพียงเพื่อรักษาภาพลักษณ์ ยังไม่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงคุณธรรม จริยธรรม คนในองค์กรมีความสุข มีคุณภาพ มีคุณธรรมเชิงประจักษ์

๓.๒ ผู้บริหาร / หัวหน้างาน / ผู้ปฏิบัติงานบางคน ยังมีวิธีคิดที่ไม่สามารถแยกแยะเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมได้

๔. ด้านระบบ (System)

๔.๑ ระบบการทำงานที่ยังคงมีขั้นตอนที่สับสนและมีความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน เช่น ระบบคณะกรรมการ ระบบคณะอนุกรรมการ ระบบคณะทำงาน เป็นต้น ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน อีกทั้งการบริหารงานยังมีการปรับเปลี่ยนบ่อยครั้ง ขาดทิศทางที่ชัดเจน จนเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

๔.๒ ในทางปฏิบัติระบบการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม ยังมีความแยกส่วนกับการส่งเสริมคุณธรรมเชิงบวก ตามแผนปฏิบัติการด้านการด้านส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) แม้ว่าในเชิงนโยบายจะเป็นการบูรณาการแล้วก็ตาม

๔.๓ ระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และบทลงโทษ ยังมีความล่าช้าในกระบวนการสอบสวนหาข้อเท็จจริง ส่งผลให้ภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การดำเนินการด้านวินัย (ทั้งวินัยเชิงบวกและวินัยเชิงลบ) อาจยังไม่ประสบความสำเร็จตามความคาดหวังของสังคม ส่งผลทางลบต่อภาพลักษณ์ของกระทรวงสาธารณสุข

๕. ด้านบุคลากร (Staff)

๕.๑ ขาดอัตรากำลังทรัพยากรบุคคล ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับภูมิภาคยังไม่สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการขยายโครงสร้าง / หน้าที่ เท่าที่ควรจะเป็น

๕.๒ บุคลากรยังขาดองค์ความรู้ในเชิงลึกสำหรับการทำความเข้าใจกับเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม

๕.๓ บุคลากรบางคน ยังมีวิธีคิดที่ไม่สามารถแยกแยะเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมได้

๖. ทักษะ (Skill)

๖.๑ การขาดการประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานของรัฐ ด้านบุคลากรในบทบาทหน้าที่ และงบประมาณการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม ตลอดจนขาดการติดตามประเมินผลด้านประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่และการใช้งบประมาณ

๖.๒ การขาดกระบวนการการมีส่วนร่วมหรือกระบวนการการตัดสินใจที่ต้องใช้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทำให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างเชื่องชา เนื่องจากงานส่งเสริมคุณธรรมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างมาก

๗. ด้านค่านิยม (Shared Value)

๗.๑ ค่านิยมร่วมคือ “MOPH” มุ่งให้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขเป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า และมีความสุข นั้น ยังขาดการการสื่อสารต่อสังคมให้เกิดการตื่นตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ค่านิยมร่วม “MOPH” ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อสังคมในวงกว้างเท่าที่ควร

๗.๒ ค่านิยมระบบอุปถัมภ์ที่แผ่กระจายในวงกว้างในสังคมไทยและสังคมกระทรวงสาธารณสุข ยังคงเป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในมิติต่าง ๆ

๗.๓ ค่านิยมในนโยบายและทิศทางการดำเนินงานขาดความชัดเจน บางหน่วยงานมีลักษณะเป็นการทำพอเป็นพิธีเพียงเพื่อรักษาภาพลักษณ์ยังไม่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงคุณธรรม จริยธรรมคนในองค์กรมีความสุข มีคุณภาพ มีคุณธรรมเชิงประจักษ์

สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น **“โอกาส”** ของการส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. มิติทางการเมือง (Political)

๑.๑ รัฐบาลประกาศให้การส่งเสริมคุณธรรมเป็นวาระแห่งชาติ และมีการกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย

๑.๒ ข้าราชการการเมืองทุกตำแหน่งทุกระดับในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้ความสำคัญ เปิดโอกาสและเข้ามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การกำหนดนโยบายที่สำคัญ ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินการที่เกี่ยวเนื่องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผ่านการกำหนดมาตรการที่สำคัญ

๒. มิติทางเศรษฐกิจ (Economic)

ให้ความสำคัญกับข้อมูลการจัดอันดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) และการดำเนินการตามมาตรฐานสากลในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งแนวโน้มของการลงทุนข้ามชาติจะเป็นทศวรรษแห่งเอเชีย จะเน้นเรื่องความโปร่งใสและการแก้ไขปัญหาความล่าช้า (Red Tape) เป็นต้น

๓. มิติทางสังคม (Social)

๓.๑ มีการส่งเสริม สนับสนุน ภาคีเครือข่ายในภาคส่วนต่าง ๆ ให้ร่วมกันส่งเสริมคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ผู้ประกอบการยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยา องค์กรต่อต้านการคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ฯลฯ มุ่งเน้นกระแสของสังคมที่แสดงถึงความต้องการที่จะเห็นภาพของการส่งเสริมคุณธรรมที่เป็นรูปธรรมและชัดเจน โดยใช้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม

๓.๒ มีทุนทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในส่วนที่ได้จากการสั่งสมและการต่อยอดสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน รวมถึงการรวมตัวของคนที่มีคุณภาพเพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม บนพื้นฐานของความไว้เนื้อเชื่อใจ สายใยแห่งความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงาม ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนภูมิปัญญา และทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งหากนำมาพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมแล้ว จะเป็นโอกาสและปัจจัยในการส่งเสริมคุณธรรม การพัฒนาประเทศ สังคมให้สมดุลและยั่งยืน

๔. มิติทางเทคโนโลยี (Technology)

๔.๑ มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนา เผยแพร่ และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดขยายผลไปสู่หน่วยงานอื่นได้ในรูปแบบตลาดนัดคุณธรรมดิจิทัลแฟลตฟอร์ม (MOPH Moral Market Digital Platform) ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงคุณธรรม จริยธรรม คนในองค์กรมีความสุข มีคุณภาพ มีคุณธรรมเชิงประจักษ์ และมีองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับองค์กรอื่นได้

๔.๒ มีกระบวนการสื่อสารที่มีความทันสมัย โดยผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้สามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างคล่องตัว รวดเร็ว รับรู้ได้ในวงกว้าง

๕. มิติทางกฎหมาย (Legal)

๕.๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ว่าเพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมในสังคมไทย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบนี้ โดยกำหนด คุณธรรม หมายความว่า สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประคับประคองใจให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป ใฝ่ความดี เป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่ดีมีความสงบเย็นภายใน และเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย และจริยธรรม หมายความว่า กรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุข ความรักสามัคคี ความอบอุ่น มั่นคง และปลอดภัยในการดำรงชีวิต

โดยกำหนดให้มี “ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ” ทำหน้าที่เสนอแผนแม่บทการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยต่อคณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นเกี่ยวกับนโยบาย แก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรี ประสานนโยบายและแผนเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานของภาคส่วนต่าง ๆ ตลอดจนพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย รวมทั้งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายมีองค์ประกอบของคณะกรรมการโดยนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่จัดทำแผนแม่บทการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยเสนอคณะกรรมการส่งเสริมจัดทำและประสานแผนปฏิบัติการฯ ร่วมกับหน่วยงานของรัฐและส่วนงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมและพัฒนาเครือข่าย และประสานติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผน ตลอดจนปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่คณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๕.๒ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริม คุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม แห่งชาติในปัจจุบัน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบนี้ โดยให้กรมการศาสนาทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

๕.๓ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ วรรคสาม บัญญัติให้ “รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว” และมาตรา ๒๕๘ ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (๔) บัญญัติว่า “ให้มีการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ และสามารถเจริญก้าวหน้าได้ตามความสามารถ และผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง โดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา”

๕.๔ มาตรา ๕ มาตรฐานทางจริยธรรม คือ หลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย (๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๒) ซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ (๓) กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม (๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและมีจิตสาธารณะ (๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน (๖) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ และ (๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

อีกทั้งยังมีการกำหนดให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรมที่มีมาตรฐานจริยธรรมข้างต้นเป็นหลักสำคัญ สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในความรับผิดชอบ (มาตรา ๖) ให้มีคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรมคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.ม.จ.” มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ (มาตรา ๘) กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาจริยธรรมประจำหน่วยงานของรัฐ ในการนี้อาจมอบหมายให้ส่วนงานที่มีหน้าที่และภารกิจในด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล หรือที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล หรือ คณะกรรมการและกลุ่มงานจริยธรรมประจำหน่วยงานของรัฐที่มีอยู่แล้วเป็นผู้รับผิดชอบก็ได้ (มาตรา ๑๙)

๕.๕ มียุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อเป็นกรอบและกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินการรักษาจริยธรรมและส่งเสริม พัฒนาจริยธรรมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยองค์กรกลางบริหารงานบุคคล (ตามมาตรา ๓ และมาตรา ๒๐ ของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒) และหน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมจริยธรรม ภายในระยะเวลา ๕ ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐ และเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนระบบราชการและองค์กรภาครัฐให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการพัฒนาชาติระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

อีกทั้งยังเป็นภารกิจที่มีความสำคัญและเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ และงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๖. มิติทางด้านต่างประเทศ (International)

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศซึ่งเป็นเพื่อนบ้านและมีพรมแดนติดต่อกันมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน มีทุนทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในส่วนที่ได้จากการสั่งสมและการต่อยอดสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน รวมถึงการรวมตัวของคนที่มีคุณภาพเพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมบนพื้นฐานของความไว้เนื้อเชื่อใจ สายใยแห่งความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงาม ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งหากนำมาพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมแล้วจะเป็นโอกาสและปัจจัยในการส่งเสริมคุณธรรม การพัฒนาประเทศ และสังคมให้สมดุลและยั่งยืน

๗. มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล / ระบบราชการ (Government)

๗.๑ นโยบายของรัฐบาลมีความต้องการส่งเสริมภาพลักษณ์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกประเทศ และให้ความสำคัญต่อการการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยอาศัยการปฏิรูปและบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วนปฏิบัติมาตรการและกลไกการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่มีการพัฒนารูปแบบให้มีความสอดคล้องกับบริบทสภาพปัญหาของสังคมไทยที่เกิดขึ้น

๗.๒ แผนการปฏิรูปประเทศ ประเด็นที่ ๑๓ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการพัฒนาจิตใจ ปัญญา และการพัฒนาประเทศ มรดกทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ที่ดีงามของชาติ การส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาเพื่อสุขภาพ พร้อมนำมาใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความเป็นเลิศ การส่งเสริมการมีงานทำ การคุ้มครองแรงงานให้มีความปลอดภัย สุขอนามัย รายได้สวัสดิการที่ดี การประกันสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านความมั่นคง สุขภาพ และปัจจัยในการดำรงชีวิต แต่ละมิติล้วนมีความเชื่อมโยงกันและสามารถทำให้เกิดการหลอมรวมนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาคนในชาติให้มีความเข้มแข็ง บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่พอเพียงแต่มีความเข้มแข็งมั่นคงโดยมี “วัฒนธรรม” เป็นพื้นฐานของการสะท้อนความเป็นชาติ ที่ต้องผสานกับความเข้าใจในอิทธิพลและบริบทของกระแสโลกเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งสองส่วน อีกทั้งยังรวมถึงการสร้างสังคมบนฐานของคุณธรรมจริยธรรม ร่วมกับ “กีฬาและการออกกำลังกาย” ที่จะช่วยสร้างผลลัพธ์สำคัญสองส่วนคือ สุขภาพที่ดีและการสร้างทัศนคติพึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความเคารพ (Respect) ทั้งต่อผู้อื่น ตนเอง และกฎกติกาของสังคม ด้านมิตรภาพ (Friendship Excellence) ที่ทลายขีดจำกัดของมนุษย์ ภายใต้แนวคิด “เร็วขึ้น สูงขึ้น แข็งแรงขึ้น” และเรื่อง “แรงงาน” คือ การพัฒนากำลังแรงงาน (Supply) ให้มีคุณภาพ และมีความสามารถเป็นผู้ประกอบการเองเพื่อสร้างผลผลิตให้ประเทศและนำมาซึ่งความมั่นคงทั้งของตนเอง สังคม ร่วมกับ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” เพื่อเป็นการเติมเต็มการพัฒนาและส่งเสริมในมิติอื่น ๆ สำหรับคนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดในทุกภาคส่วนและในทุกพื้นที่ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดมีความสุขของแต่ละคนมีสมรรถนะสอดรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ เตรียมความพร้อม

สู่ความเป็นเลิศ นำไปสู่การเติบโตและสร้างความมั่นคงในชีวิตได้อย่างยั่งยืน สามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและสังคม จนวาระสุดท้ายของชีวิตเพื่อเป็นภาระแก่สังคมและครอบครัวด้วย และระยะเวลาสั้นที่สุดที่ต้องอาศัยผู้อื่นค้ำจุนดูแล มีเป้าหมายรวมคือ ประเทศชาติมั่นคงประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน

๗.๓ การเปลี่ยนแปลงประเทศไปสู่ “โมเดลประเทศไทย ๔.๐ : สร้างความเข้มแข็งจากภายในเชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยสู่โลก” หากย้อนหลังไปในอดีต ประเทศไทยมีการปรับโมเดลเศรษฐกิจจาก “โมเดลประเทศไทย ๑.๐” ที่เน้นภาคเกษตร ไปสู่ “โมเดลประเทศไทย ๒.๐” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบาและก้าวสู่ “โมเดลประเทศไทย ๓.๐” ในปัจจุบันที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่ง และความไม่สมดุลในการพัฒนากับดักเหล่านี้ เป็นประเด็นที่ท้าทายของรัฐบาลในการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อก้าวข้าม “ประเทศไทย ๓.๐” ไปสู่ “ประเทศไทย ๔.๐” ซึ่งรัฐบาลต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” กล่าวคือ ในปัจจุบันเรายังติดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำมาก” ได้น้อย” จึงต้องปรับเปลี่ยนเป็น “ทำน้อย ได้มาก” หมายถึง การขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อยใน ๓ มิติ ได้แก่ (๑) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” (๒) เปลี่ยนจากขับเคลื่อนประเทศด้วยอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และ (๓) เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น ซึ่งโมเดลประเทศไทย ๔.๐ จึงเป็นการพัฒนาและเป็นจุดเริ่มต้นของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น **"อุปสรรค"** ของการส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวงสาธารณสุข มีดังนี้

๑. มิติทางการเมือง (Political)

๑.๑ นักการเมืองที่มุ่งเข้ามาหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง ระบบอุปถัมภ์ที่แผ่กระจายในวงกว้างในสังคมไทยและสังคมกระทรวงสาธารณสุข เป็นปัญหาและความอ่อนแอในเชิงระบบคิด วัฒนธรรมต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในมิติต่าง ๆ

๑.๒ ปัญหาความขัดแย้ง ความแตกแยกทางการเมือง ปัญหาทางเศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการให้ความสำคัญกับเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงามในสังคมไทย

๒. มิติทางเศรษฐกิจ (Economic)

๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศเปิดเสรีทางการค้า ทำให้เผชิญกับปัญหาที่ตามมากับธุรกิจประเภทกิจการข้ามชาติ ซึ่งบางครั้งเข้ามาด้วยอิทธิพลก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตในส่วนต่าง ๆ เกิดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เกิดปัญหาการฟอกเงิน ฯลฯ ตามมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ นโยบายการดำเนินงานทางการค้าที่ผูกขาดตลาดและกีดกันทางการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลให้

ภาคธุรกิจเอกชนมีค่านิยมในการให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อมุ่งหวังให้อำนวยความสะดวกกับตนเอง และเกิดปัญหาอาชญากรรมปกขาวในภาคธุรกิจเกิดการทุจริตใหญ่ ๆ และการให้เล็ก ๆ เช่น ส่วยรายวัน กลายเป็นเรื่องแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ให้กับผู้รับ

๒.๒ สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่ถดถอยอย่างต่อเนื่อง ค่าครองชีพสูง เจ้าหน้าที่ของรัฐมีระบบคิดที่เปลี่ยนแปลงไป ทำการทุจริตโดยการหาโอกาสจากช่องโหว่จากการปฏิบัติงานเพื่อกระทำการทุจริต

๓. มิติทางสังคม (Social)

๓.๑ บริบทสังคมไทยที่ยังไม่เอื้อต่อการปฏิรูป พัฒนา และเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เนื่องจากสังคมไทยมีวัฒนธรรมยอมรับระบบอุปถัมภ์ เครือญาติ พวกพ้อง รอมชอม และประชาชนยังขาดค่านิยมร่วมในการร่วมต้านทุจริต และมีระบบคิดที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ประโยชน์สาธารณะ หรือประโยชน์ของชาติบ้านเมือง

๓.๒ กระแสบริโภคนิยม และการโฆษณาชวนเชื่อ กำลังเป็นกระแสที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมของคนในสังคมไทย

๓.๓ กระแสการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่สังคมไทยทางสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยมากขึ้นทำให้รากเหง้าความเป็นไทยหลายประการได้รับผลกระทบถูกลดคุณค่าลงและถูกเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยกำลังถูกกลืนจากค่านิยมตะวันตก ส่งผลให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ต่างยึดติดกับค่านิยมของต่างชาติ แล้วละเลยความเป็นไทย

๔. มิติทางเทคโนโลยี (Technology)

๔.๑ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศในภาวะสังคมปัจจุบันแม้จะมีผลกระทบในเชิงบวกในเรื่องความสะดวกสบาย แต่อาจจะส่งผลกระทบเชิงลบต่อการยึดมั่นในคุณธรรมของประชาชนในสังคมไทย

๔.๒ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ มีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมรวมทั้งตอบสนองการดำรงชีวิตของประชาชนมากยิ่งขึ้น ทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้สังคมไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัว ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมที่หลากหลายที่ไม่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นไทยได้ชัดเจน นอกจากนี้ เทคโนโลยีเกี่ยวกับการทำงานอาจเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตจิตใจ อาทิ การโจรกรรมข้อมูลธุรกิจหรือข้อมูลส่วนบุคคล ประเทศที่พัฒนาเทคโนโลยีมาก อาจไม่มีความสมดุลในการพัฒนาระหว่างกายกับจิตใจของกลุ่มคนในสังคม จะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา จึงเป็นความท้าทายในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสังคมยุคใหม่

๕. มิติทางกฎหมาย (Legal)

๕.๑ กระบวนการทางกฎหมายที่มีขั้นตอนซ้ำซ้อนและมากเกินความจำเป็น ก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี และขาดการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เด็ดขาด การทำงานยังคงยึดติดกับกับขั้นตอนทางกฎหมายที่ยากต่อการปฏิบัติ

๕.๒ (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. ... ไม่สามารถบังคับใช้ได้ เนื่องจาก (ร่าง) พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์เพื่อแนะนำตักเตือนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลในครอบครัวระมัดระวังการกระทำที่ระบุว่าเป็นการขัดกันแห่งและประโยชน์ ได้แก่ การที่ตนเองและบุคคลในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กับคู่สัญญาหรือคู่สัมปทานของรัฐในลักษณะต่างๆ เกินขอบเขตที่เหมาะสม อันเป็นการเสี่ยงต่อการใช้อำนาจดุลยพินิจที่ได้รับจากรัฐตามหน้าที่และอำนาจต่อผู้มีส่วนได้เสียอย่างไม่เป็นธรรม และป้องปรามการใช้อำนาจรัฐเพื่อแสวงหาประโยชนืให้กับตนเองและพวกพ้องอันเป็นเหตุนำไปสู่การทุจริตและประพฤติมิชอบ ตลอดจนป้องกันการเรียกรับและการให้ของขวัญอันอาจเป็นเหตุให้มีการพัฒนาไปสู่การเรียกรับสินบนรวมถึงมีมาตรการบรรเทาความเสียหายต่อรัฐจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริต หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

๖. มิติทางด้านต่างประเทศ (International)

- ต่างประเทศไม่เชื่อถือต่อความโปร่งใสและการบริหารงานภาครัฐไทย ซึ่งภาครัฐไทยยังขาดการดำเนินการตามพันธกรณีที่ตกลงตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention against Corruption : UNCAC)

๗. มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล / ระบบราชการ (G-Government)

๗.๑ เกิดการทุจริตในภาครัฐอย่างต่อเนื่อง จนประชาชนมีทัศนคติในแง่ลบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือในการป้องกันการทุจริตกับประชาชน อีกทั้งประชาชนยังมองว่าหน่วยงานของรัฐไม่มีความจริงใจต่อการแก้ไขปัญหาทุจริต เป็นเพียงแต่ทำตามข้อตกลง ตัวชี้วัด ทำแบบลูบหน้าปะจมูก ขาดความต่อเนื่อง และยังพบว่าบางหน่วยงานสร้างเอกสารหลักฐานขึ้นมาเพื่อให้ผ่านตัวชี้วัดเท่านั้น

๗.๒ ปัญหาการทุจริตในรัฐบาลเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบราชการ การพัฒนาประเทศ และการส่งเสริมคุณธรรมในระบบราชการและการพัฒนาประเทศ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมานานจนฝังรากลึกในระบบราชการ อีกทั้งเกี่ยวพันกับวิถีของเจ้าหน้าที่รัฐในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน อาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒธรรมไปแล้ว เมื่อปัญหาดังกล่าวผูกพันอยู่กับเจ้าหน้าที่รัฐ ระบบราชการ และสังคมไทย จึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนมองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติที่ยอมรับได้ ทำให้บริบทระบบราชการไทยกลายเป็นสังคมคอร์รัปชันเกือบสมบูรณ์

๗.๓ การบริหารภาครัฐที่อ่อนแอ ไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความเสื่อมถอยในคุณธรรม จริยธรรม อาทิ เจ้าหน้าที่ย่อหย่อนในการปฏิบัติตามหน้าที่ การบังคับใช้กฎหมายไม่จริงจัง การดำเนินงานไม่โปร่งใส เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบ นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมในมิติเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือในด้านคุณธรรมของต่างชาติที่มีต่อประเทศไทย

จากกระบวนการทบทวนสภาพแวดล้อมของภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข ด้วยการใช้เทคนิค SWOT Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรม ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (Strength Weakness Opportunity and Threat Analysis : SWOT Analysis) เพื่อกรองและพิจารณาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) ได้นำหลักการ McKinsey's 7S Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ได้วิเคราะห์โดยนำหลักการ PEST^{+} Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข ในระยะ ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลของสภาพแวดล้อมของกระทรวงสาธารณสุขโดยรวม ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีส่วนสำคัญซึ่งช่วยชี้นำทิศทางของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ว่าควรจัดทำกลยุทธ์ไปในทิศทางใด มีจุดแข็งหรือโอกาสอันใดบ้างที่ควรจะนำมาเป็นปัจจัยเสริมพลังในกลยุทธ์ มีจุดอ่อนหรืออุปสรรคใดบ้างที่กลยุทธ์ควรเข้าไปจัดการแก้ไขเพื่อป้องกันการดำเนินกลยุทธ์ต่าง ๆ อย่างไร้ประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาจากผลการทบทวนสภาพแวดล้อมของภารกิจด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของกระทรวงสาธารณสุข จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคดังที่กล่าวแล้วข้างต้น พบว่าประเด็นที่เป็นจุดร่วมของตัวแปร SWOT ที่สำคัญคือ การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของกระทรวงสาธารณสุข ในการร่วมกันส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้น การที่แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ตระหนักถึงผลสะท้อนความร่วมมือของทุกภาคส่วนของกระทรวงสาธารณสุข ในการดำเนินการด้านการการส่งเสริมคุณธรรมของชาติด้วยแล้ว จะช่วยชี้นำทิศทางของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้สามารถตอบสนองต่อทุกจุดตัวแปร SWOT ได้ และอาจเกิดเป็นทิศทางหรือแนวโน้มในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุขขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรมุ่งหวังสูงสุดในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของกระทรวงสาธารณสุข และประเทศไทยต่อไป

๓.๔ สถานการณ์คุณธรรมในอนาคต

The National Intelligence Council ได้จัดทำรายงาน Global Trends 2040 : A More Contested World โดยคาดการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงของโลกในอนาคตไว้ ๔ ประการ ได้แก่

๑. ความท้าทายระดับโลก ที่รัฐและประชากรของรัฐทั้งหมดตกอยู่ในสภาวะของการรับผิดชอบร่วมกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ โรคระบาด วิกฤติการณ์ทางการเงิน ตลอดจนการ Disrupt ของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปรากฏการณ์ดังกล่าวนับได้ว่าเป็นที่ประจักษ์ชัดและทำให้เกิดความสั่นคลอนในวงกว้างไม่ว่าต้นกำเนิดของปัญหาจะเกิดขึ้น ณ ที่ใด ดังนั้น รัฐจะต้องมีความสามารถในการทนทาน รับมือ และปรับตัวเข้ากับปัญหาความท้าทายระดับโลกต่าง ๆ

๒. ความแตกแยกหรือช่องว่างที่เกิดขึ้นภายในสังคม รัฐ และระบบระหว่างประเทศ ในขณะที่โลกของเราได้เติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็วผ่านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อประสิทธิภาพและความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตโดยทั่วไป อย่างไรก็ดีภูมิทัศน์ในลักษณะนี้อาจก่อให้เกิดความตึงเครียดในทุกระดับ นับตั้งแต่ภายในสังคมที่แบ่งแยกกันผ่านคุณค่าและอัตลักษณ์ที่ยึดถือแตกต่างกันไปจนถึงการดำเนินการของรัฐในการควบคุมกิจกรรมดิจิทัลต่าง ๆ ของประชาชน จึงเป็นที่คาดการณ์ได้ว่าความแตกแยกระหว่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม และอุดมการณ์ทางการเมืองจะมีมากขึ้น

๓. การสูญเสียดุลยภาพ การเติบโตของความท้าทายข้ามชาติต่าง ๆ และการเกิดขึ้นของความแตกแยกดังที่ได้กล่าวไป จะทำให้ความสามารถที่มีอยู่ในปัจจุบันของระบบโครงสร้าง ตลอดจนสถาบันต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อการรับมือ จนก่อให้เกิดการสูญเสียดุลยภาพหรือเกิดการขยายตัวของช่องว่างระหว่างความต้องการของประชาชนกับความสามารถของรัฐและเอกชนในการตอบสนองต่อความต้องการ รัฐที่ไม่สามารถปรับตัวและพัฒนาศักยภาพที่จำเป็นได้อาจสูญเสียศรัทธาจากประชาชน จนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและความยากลำบากในการหาข้อสรุปร่วมกันระหว่างประชาชนกับรัฐ

๔. การปรับตัว ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกระดับในการรับมือกับความท้าทายในอนาคต เทคโนโลยีจะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้เกิดข้อได้เปรียบในการปรับตัวและขยายโอกาสทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ดีประโยชน์ของเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่าง AI คาดการณ์ได้ว่าอาจไม่สามารถกระจายไปได้อย่างทั่วถึงทุกมุมโลก อาจส่งผลให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งภายในรัฐและระหว่างรัฐ

ดังนั้น สิ่งที่รัฐและประชาชนควรทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ คือการที่เราทั้งหมดต่างตกอยู่ในสภาวะเดียวกัน คืออาจเป็นผู้ก่อให้เกิดความท้าทายและเป็นเหยื่อของความท้าทายไปพร้อมกัน จึงต้องรับผิดชอบในการรับมือกับความท้าทายร่วมกันทั้งในระดับสังคม ระดับรัฐ และระดับโลก

ประกอบกับข้อมูลรายงานการศึกษาอนาคตประเทศไทย ปี ๒๕๘๕ ใน ๙ มิติ คือ ประชากร สังคมชนบท การศึกษา สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง และความมั่นคง พบว่า ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญที่ใช้ในการจินตนาการภาพอนาคตทางเลือกหรือฉากทัศน์ของประเทศไทยในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า มี ๒ ประการ โดยแต่ละปัจจัยสามารถแบ่งรูปแบบออกเป็น ๒ ขั้วตรงกันข้าม ปัจจัยแรกคือรูปแบบการเติบโต

และพัฒนาเศรษฐกิจ ขั้วหนึ่งคือการเติบโตแบบสีน้ำตาล (Brown Growth) ซึ่งเน้นการผลิตและบริโภคที่ใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและมักนำไปสู่การพัฒนาที่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา อีกขั้วหนึ่งของแกนนี้เป็นการเติบโตแบบสีเขียว (Green Growth) ซึ่งเน้นการผลิตที่มุ่งเพิ่มมูลค่าการผลิตและการบริโภคไปพร้อมกับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและลดความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรให้เหลือน้อยที่สุด โดยมีความมุ่งหวังว่าในที่สุดจะนำไปสู่การพัฒนาแบบฟื้นฟูและทั่วถึง

อีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดอนาคตทางเลือกของประเทศไทยคือ รูปแบบอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองที่ใช้ในการครอบครอง ควบคุม และจัดสรรทรัพยากร รวมถึงการเก็บเกี่ยวและสะสมมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรรูปแบบเครือข่ายอำนาจเหนือทรัพยากรแบ่งออกเป็น ๒ ขั้วหลัก คือ แบบกระจุกและรวมศูนย์ (Centralized) กับแบบกระจาย (Dispersed) โดยในแบบกระจายยังสามารถแบ่งเป็นแบบแยกศูนย์ (Decentralized) และแบบกระจายศูนย์ (Distributed) เมื่อนำปัจจัยขับเคลื่อนทั้งสองประการมาไขว้กัน ก็จะได้เป็นฉากทัศน์ของประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๕๘๕ จำนวน ๔ ฉากด้วยกัน ได้แก่ (๑) กิ้งกือในเขาวงกต คือภาพอนาคตของประเทศไทยที่ไม่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและหมุนเวียนได้ ในขณะที่โครงสร้างอำนาจเหนือทรัพยากรก็ยังคงกระจุกตัวเช่นเดิม (๒) ปลาไหลพ้นโคลนตม คือภาพอนาคตที่ประเทศไทย มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นอย่างเต็มที่ แต่ยังไม่ไปถึงการสร้างเครือข่ายที่นำไปสู่การปรับผ่านเข้าสู่เศรษฐกิจสีเขียวและหมุนเวียน (๓) ไก่ออร์แกนิกในเล้าไฮเทค คือภาพอนาคตที่ประเทศไทยสามารถปรับเปลี่ยน โครงสร้างการผลิตและการบริโภคให้มีความยั่งยืนมากขึ้นได้ด้วยการลงทุนขนาดใหญ่ของภาคเอกชน แต่โครงสร้างอำนาจเหนือทรัพยากรยังคงกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มทุนและชนชั้นนำ และ (๔) พิราบไร้พรมแดน คือภาพอนาคตที่พึงประสงค์สำหรับประเทศไทย เมื่อระบบการบริโภคและการผลิตสามารถปรับเข้าสู่เศรษฐกิจสีเขียวและหมุนเวียนได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งอำนาจเหนือทรัพยากรก็กระจายสู่ชุมชนและประชาชนอย่างแท้จริง

ไม่ว่าประเทศไทยจะมุ่งหน้าไปสู่ฉากทัศน์ไหนและบนเส้นทางใด หลักการพื้นฐานสำคัญมีอยู่สองประการที่เชื่อว่าจะทำให้ประเทศไทยสามารถลดเลี่ยงความเสี่ยงเชิงระบบและเพิ่มขีดความสามารถในการฟื้นตัวและตั้งหลักใหม่ได้อย่างรวดเร็ว หลักการแรก คือ การรักษาและเพิ่มความหลากหลายของประเทศไทยทั้งในด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการเมือง หลักการที่สอง คือ ความเป็นธรรม ทั้งความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากร และความเป็นธรรมเชิงกระบวนการในการตัดสินใจด้านทรัพยากรทุกมิติ รวมไปถึงความเป็นธรรมในการเปลี่ยนผ่าน (Just transitions) โดยมีข้อเสนอแนวนโยบาย ๔ ข้อที่เป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนให้ประเทศไทยสามารถก้าวพ้นกับดักความคิดและวงจรการกระทำแบบเดิมไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์ พร้อมกับการสร้างขีดความสามารถในการรับมือกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอน และเตรียมพร้อมคว้าโอกาสใหม่ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ได้แก่ (๑) สานเสวนากติกาประชาคม (Deliberate & Regenerate) ซึ่งมุ่งสร้างเวทีของการปรึกษาหารือและเจรจาต่อรองได้อย่างเสรีและสันติ (๒) ดิจิทัล ไทยแลนด์ (Digitalize & Revitalize) ซึ่งเน้นการยกระดับการเข้าถึงบริการพื้นฐานด้านดิจิทัลให้กับพลเมืองไทยได้อย่างทั่วถึงและถ้วนหน้า (๓) กระจายอำนาจแบบเครือข่าย (Distribute & Redistribute) ซึ่งมุ่งสร้างระบบการอภิบาลด้วยเครือข่ายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้างเพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นธรรมมากขึ้น และ (๔) รื้อสร้างประเทศไทย (Deconstruct

& Reconstruct) ซึ่งมุ่งการปฏิรูประบบราชการและระบบสำคัญอื่น ๆ พร้อมยกระดับการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการทางการเมืองทุกระดับและทุกรูปแบบ

ฉากทัศน์ดังกล่าวอาจส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและค่านิยมของคนไทยในอนาคต สังคมไทยจะมีความเป็นปัจเจกนิยมมากขึ้น และคนไทยจะมีความเป็นสากลมากขึ้นโดยมีลักษณะเช่นเดียวกับชาวดิจิทัลสากล เช่น การใช้เทคโนโลยี วิถีชีวิตออนไลน์ มีอิสระ มั่นใจในตนเอง ลดอคติในการเหยียดหยามผู้อื่นและต้องการมีส่วนร่วมกับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติคุณธรรม ซึ่งคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มเรียกร้องความโปร่งใสและความเสมอภาค ยืนหยัดเพื่อสิทธิของตนเองมากขึ้น เนื่องจากปัญหาการคอรัปชันในภาครัฐที่ลามไปถึงภาคส่วนต่าง ๆ ที่น่าจะเป็นปราการสุดท้ายของการรักษาความซื่อสัตย์ เช่น สถาบันการศึกษา องค์กรทางศาสนา หน่วยงานที่ดูแลผู้พิการ เป็นต้น รวมไปถึงวิกฤติโรคระบาดที่ก่อให้เกิดกระแสการมีจิตสาธารณะ คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่ต้องการบริจาคทุนหรือแรงงานเพื่อให้สังคมดีขึ้น เป็นการบริจาคเชิงกลยุทธ์เป็นจิตที่มีอุดมการณ์และอาจจะมีการปฏิบัติการร่วมกันทำให้เกิดพลังร่วมเพิ่มขึ้นมากเรียกว่า “ทุนสังคม” ซึ่งทุนสังคม เกิดจากการสะสมความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายของกลุ่มคนที่นำมารวมกันเป็นทรัพยากรที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้เนื้อเชื่อใจและต่างตอบแทนกัน ซึ่งนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมการที่มีปฏิบัติการหรือกิจกรรมร่วมกัน (Collective Action) เพื่อสร้างคุณค่าใหม่ร่วมกันได้

จากสถานการณ์ต่าง ๆ ของโลกทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตดังที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับข้อเสนอของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่าประเทศไทยมีความจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ โดยใช้ “ทุนสังคม” ภายในประเทศที่มีอยู่เพื่อให้สามารถรองรับผลกระทบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นสถาบันหลักเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตของสังคมด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เชื่อมโยงคนในชาติให้เกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ ชุมชนท้องถิ่นยังเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองช่วยให้เศรษฐกิจสังคมและทรัพยากรธรรมชาติเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนได้

ส่วนที่ ๔

๔. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

๔.๑ ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

ตามรูปศัพท์ คำว่า “คุณธรรม” มาจากคำว่า “คุณ+ธรรม” ซึ่งคำว่า คุณ แปลว่า ดี ประเสริฐ คุณประโยชน์ เกื้อกูล คุณงามความดี คุณค่า คุณความดี คำว่า ธรรม แปลว่า สภาพที่ทรงไว้ (ทุกสิ่งคือธรรม) คุณงามความดี ข้อปฏิบัติที่ดีงาม ความจริง คำสั่งสอนในทางศาสนา กฎ กฎเกณฑ์ ดังนั้น คำว่า คุณธรรม จึงแปลว่า ข้อปฏิบัติดีงามที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนั้น บุคคลที่ทำคุณงามความดีที่เป็นประโยชน์แก่คนอื่น สังคม ประเทศชาติ บุคคลนั้นชื่อว่าผู้มีคุณธรรม หรือคนดี นั่นเอง คำว่า คุณธรรม นี้ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Virtue แปลว่า คุณงามความดีคุณความดี ความถูกต้อง ความบริสุทธิ์ คุณสมบัติที่ดีที่น่าสรรเสริญ

คำว่า “จริยธรรม” มาจากคำว่า จริย+ธรรม คำว่า “จริย” แปลว่า ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ และคำว่า ธรรม หากแปลตามรูปศัพท์ก็แปลตามที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่หากแปลคำว่า “ธรรม” ที่เชื่อมกับคำว่า “จริย” เป็นคำว่า จริยธรรม คำนี้แปลว่า ข้อหรือหลักปฏิบัติที่ดีงามที่ควรประพฤติปฏิบัติ คำว่า จริยธรรม นี้ ตรงกับคำในภาอังกฤษว่า Ethic แปลว่า หลักจริยธรรม หลักจรรยา โดยความหมายก็หมายถึงข้อหรือหลักปฏิบัติที่ดีงามที่ควรประพฤติปฏิบัติ นั่นเอง

ความหมายของคำว่า คุณธรรม และจริยธรรม นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ (๒๕๖๑) ประมวลความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Virtue ซึ่ง Longman Dictionary of Contemporary English (1995) ให้นิยามไว้ ๒ นัย คือ ประการที่หนึ่ง หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำจนเคยชิน และประการที่สอง หมายถึง คุณธรรมที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม นอกจากนี้ คำว่า คุณธรรม ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ยังหมายถึง สภาพคุณงามความดี ขณะที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดี เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประคับประคองให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป เป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่มีความสงบเย็นภายใน และเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการของสังคมไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ นิยาม คุณธรรม ว่าหมายถึงสภาพคุณงามความดี เป็นสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ และนิยาม จริยธรรม ว่าคือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ

พระยาอนุมานราชธน (๒๕๑๖) อธิบายว่า จริยธรรมหมายถึง คุณค่าของความประพฤติในสังคมที่ถือว่าถูกต้องดีหรือสิ่งที่ถือว่าผิดและชั่วไม่ควรประพฤติ แล้ววางหลักเป็นมาตรฐานไว้

แสง จันทร์งาม (๒๕๓๑) อธิบายว่า จริยธรรม ว่าด้วยความดีความชั่ว ความถูกและความผิด ความควร ความไม่ควร เกณฑ์สำหรับตัดสินคุณค่าทางจริยธรรมและการปฏิบัติเกี่ยวกับคุณค่าเหล่านี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (๒๕๔๔) ให้ความหมายคุณธรรมว่า หมายถึง สิ่งที่บุคคลยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม มีประโยชน์มากและเป็นโทษน้อย คุณธรรมของแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศาสนา และการศึกษาของคนในแต่ละสังคม และอธิบายจริยธรรม ว่าหมายถึงระบบการทำความดี ละเว้นความชั่ว คำว่า ระบบ ซึ่งหมายถึงทั้งสาเหตุที่บุคคลจะกระทำหรือไม่กระทำ และผลของการกระทำนั้น ตลอดจนกระบวนการเกิดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านี้ และอธิบายไว้ว่า จริยธรรมครอบคลุมไปถึงคุณธรรมด้วย

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ในแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรมและจริยธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประคับประคองใจให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป ใฝ่ความดี เป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบเกิดจิตสำนึกที่ดีมีความสงบเย็นภายใน เป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย จริยธรรม หมายถึง กรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุข ความรักความสามัคคี ความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต

จากการประมวลความหมายของคุณธรรมจริยธรรมของนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าว สรุปได้ว่า คุณธรรม คือ มโนธรรม สภาพความดี มีประโยชน์ มีคุณค่า เป็นที่พึงประสงค์แก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวม เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝัง ส่งเสริม สนับสนุนให้ปฏิบัติให้มากเพื่อความสงบสุข เจริญรุ่งเรืองของผู้คนและสังคม โดยในแต่ละสังคมอาจมีคุณธรรมที่สังคมนั้น ๆ ส่งเสริมปลูกฝังที่เหมือนกันหรือต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของสังคม เช่น สังคมไทยให้ความสำคัญกับคุณธรรมเรื่อง ความซื่อสัตย์ สุจริต ความกตัญญู ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คุณธรรมนี้จัดเป็นมโนธรรม เช่น คุณธรรมเรื่องความซื่อสัตย์ที่เป็นมโนธรรม คือธรรมที่ฝังลึกในจิตใจมีความตระหนักรู้ว่าความซื่อสัตย์เป็นสิ่งมีประโยชน์ มีคุณค่า และจริยธรรม หมายถึง ระบบที่กำหนดพฤติกรรมของผู้คนในสังคมว่าพฤติกรรมใดดีและไม่ดี พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

และนำไปสู่การกำหนดว่าการกระทำการปฏิบัติ พฤติกรรมใดที่ควรทำหรือไม่ควรทำ ดังนั้น คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นธรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก โดยมีรากฐานมาจากจิตใจของบุคคลที่ตระหนักรู้ว่าอะไรดีอะไรไม่ดี (มโนธรรม) แล้วนำไปสู่การปฏิบัติในสิ่งที่ดี ละเว้นสิ่งไม่ดี (จริยธรรม) เช่น พฤติกรรมการทำงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบ ไม่คดโกง เป็นต้น เป็นจริยธรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมเรื่องซื่อสัตย์สุจริต คนที่ปฏิบัติได้เช่นนั้นจึงเป็นคนซื่อสัตย์

๔.๒ ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ตรัสถึงความสำคัญของคุณธรรมไว้ว่า

“ถ้าคนเราคิดดี คิดถูกต้องตามหลักวิชาการและคุณธรรม คำพูดและการกระทำก็จะเป็นไปในทางที่ดีที่เจริญ แต่ถ้าคิดไม่ดีไม่ถูกต้อง คำพูดและการกระทำ ก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่ตนเองและส่วนรวมได้ ด้วยเหตุนี้ ก่อนที่บุคคลจะพูด จะทำสิ่งใด จำเป็นต้องหยุดเสียก่อนว่า กิจที่จะทำ คำที่จะพูดนั้นผิดหรือถูก เป็นคุณประโยชน์หรือเป็นโทษเสียหาย เป็นสิ่งที่ควรพูดควรกระทำ หรือควรงดเว้น เมื่อคิดพิจารณาได้ดังนี้ ก็จะสามารถยับยั้งคำพูดที่ไม่สมควร หยุดยั้งการกระทำที่ไม่ถูกต้อง พูดและทำสิ่งที่จะสัมฤทธิ์ผลเป็นประโยชน์และความเจริญ” พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๐

คุณธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่วัดคุณค่าความเป็นมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีคุณธรรม ความเป็นระเบียบความสงบสุข ความเจริญย่อมเกิดขึ้นทั้งแก่ตัวบุคคลและสังคม เนื่องจาก

๑. คุณธรรม เป็นเครื่องวัดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มนุษย์จะได้รับการยกย่องเคารพนับถือก็เพราะความมีคุณธรรมประจำใจ การยกย่องเคารพนับถือบุคคลเพราะความร่ำรวยด้วยวัตถุภายนอก แม้จะได้มาโดยทุจริตย่อมนำไปสู่ความล้มเหลวของระบบการปกครองในสังคมนั้น ๆ

๒. คุณธรรม เป็นเครื่องส่งเสริมบุคลิกภาพให้บุคคลนั้น ๆ เป็นผู้มีความมั่นคงทางจิตใจ มีความกล้าหาญทางจริยธรรม น่าเคารพนับถือ เช่น คนที่รักษาสัจจะย่อมเป็นที่เคารพนับถือน่าคบค้าสมาคม

๓. คุณธรรม เช่น ความจริงใจ ทำให้มิตรภาพระหว่างผู้คบหามีความมั่นคงราบรื่น เป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น

๔. คุณธรรม สร้างความสบายใจในการดำเนินชีวิตเพราะไม่ต้องหวาดระแวงในการหลงทำชั่วของตนเองหรือหลงทำชั่วต่อผู้อื่น อันจะทำให้ผู้อื่นคิดทำร้ายเบียดเบียนคืนให้รับความทุกข์ กล่าวได้ว่าคนมีคุณธรรมย่อมเป็นสุขทั้งในยามหลับและยามตื่น

๕. คุณธรรม ทำให้บุคคลดำเนินชีวิตอย่างประสบความสำเร็จทั้งในหน้าที่การงาน การครองตน ครองคน ครองงาน

๖. คุณธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศชาติมีความสงบสุข เจริญรุ่งเรือง เพราะสิ่งเหล่านี้จะเกิดได้ต้องอาศัยปัจเจกบุคคลที่มีคุณธรรม ยิ่งคนในชาติจำนวนมากเท่าใดคุณธรรมที่มีมากจะช่วยเสริมสร้างความสงบสุข และความเจริญให้แก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม เช่น ความสุจริต ความมุ่งมั่น ความอดทน ความเสียสละ ความสามัคคี เป็นต้น เป็นคุณธรรมส่งเสริมความสงบสุขและความเจริญของประเทศชาติ

นอกจากนี้ ความสำคัญของจริยธรรมสรุปได้ดังนี้

๑. จริยธรรม เป็นรากฐานการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดการพัฒนานั้น ๆ สร้างความสุข ความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน เพราะหากการพัฒนาใด ๆ ไม่ยึดจริยธรรมเป็นแนวปฏิบัติย่อมก่อให้เกิดการแข่งขัน แย่งชิง เบียดเบียน ท้ายที่สุดนำมาซึ่งความทุกข์กายทุกข์ใจของผู้คน

๒. มนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและจิตใจ จิตใจมนุษย์เป็นผู้คิด ผู้สั่งกายให้กระทำสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งต่าง ๆ หากจิตใจได้รับการพัฒนาจริยธรรมดีแล้วย่อมมั่นใจว่าการพัฒนาต่าง ๆ ย่อมส่งผลดี ประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคมโดยรวมแบบยั่งยืน ดังนั้น การจะพัฒนาอะไรต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน ด้วยเหตุนี้ จริยธรรมจึงมีความสำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดในจิตใจผู้คน เมื่อรากฐานแห่งความเป็นมนุษย์ถูกเติมเต็มในจิตใจแล้ว การพัฒนาต่าง ๆ ย่อมเจริญรุดหน้าไปด้วย และถือได้ว่าเป็นการพัฒนาที่สร้างสรรค์

๓. จริยธรรม มีความจำเป็นและมีคุณค่าก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนในสังคม เพราะจริยธรรมเป็นระบบความรู้ ความคิด การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม แยกแยะให้รู้ดีรู้ชั่ว ผิด ถูก ควร ไม่ควร ดังนั้น การมีจริยธรรมย่อมทำให้คนในสังคม คิด พูด ทำ ในทางที่เป็นคุณประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ความสงบสุข ความรัก ความสามัคคีย่อมเกิดขึ้นได้ง่ายและมั่นคง

๔. จริยธรรม เป็นทางชี้นำพฤติกรรมมนุษย์ให้รับรู้ เข้าใจ ยอมรับความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน และช่วยหล่อหลอมให้คนเกิดความรัก ความสามัคคีต่อกัน ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้อาวุโสกว่า และมีความอ่อนโยนต่อผู้ที่ด้อยกว่าทั้งด้านอายุ ตำแหน่ง หน้าที่การงาน หรือสถานภาพทางสังคม

๕. จริยธรรม เป็นทางชี้นำพฤติกรรมในการทำงานราชการ ไว้ ๓ ประการ โดยข้าราชการเป็นคนดี คนเก่งอย่างสมบูรณ์นั้น จะต้องมีพฤติกรรมครบทั้ง ๓ ประการในคน ๆ เดียวกัน อันได้แก่ พฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมในหน้าที่ราชการ โดยที่

๕.๑ พฤติกรรมของพลเมืองดี หมายถึง พฤติกรรมการทำตามกฎหมาย พฤติกรรมซื่อสัตย์ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม นั่นคือการไม่เบียดเบียนผู้อื่นและตนเอง ยึดมั่นในศาสนา และวัฒนธรรมที่ดีงาม

๕.๒ พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ หมายถึง พฤติกรรมการปรับตนให้สามารถทำงานที่แปลกใหม่ สามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าและสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางสังคม และทางจิตใจ มีพฤติกรรมการพัฒนาผู้อยู่ในความรับผิดชอบ พฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมที่เหมาะสม และพฤติกรรมการพัฒนากลุ่มและสังคม รู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

๕.๓ พฤติกรรมในหน้าที่ราชการ คือ พฤติกรรมการทำงานเพื่องานราชการ และเพื่อส่วนรวม เป็นสำคัญ พฤติกรรมการรักษาระเบียบวินัยของทางราชการ ตลอดจนมีจรรยาวิชาชีพของตน สามารถปรับตนให้อยู่ในระบบงานแบบราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง

นักวิชาการได้สรุปความหมายของจริยธรรมว่าหมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม ดีงาม ประกอบไปด้วยคุณธรรม ศีลธรรม ซึ่งในความหมายของคุณธรรมนั้น หมายถึง สภาพคุณงามความดี ส่วนศีลธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ดีที่ชอบ ดังนั้น คำว่า จริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม มีความหมายที่สอดคล้องกันในลักษณะของความประพฤติ หรือการประพฤติปฏิบัติที่ดีที่ชอบ อย่างไรก็ดี คำว่า “จริยธรรม” มักจะใช้กับการประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพ หรือดำเนินกิจการของบุคคล เช่น จริยธรรมธุรกิจ จริยธรรมทางวิชาการ และจริยธรรมทางการเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่าง “จริยธรรม” กับ “จรรยาบรรณ” “จริยธรรม” กับ “จริยศาสตร์” และ “จริยธรรม” กับ “กฎหมาย” โดยในส่วนของ “จริยธรรม” กับ “จรรยาบรรณ” มักจะมีการใช้สับสน ซึ่งรากศัพท์ “จรรยาบรรณ” หมายถึง หนังสือที่ว่าด้วยความประพฤติที่ดีงาม ซึ่งอาจหมายรวมถึงการจัดทำประมวลหลักของความประพฤติที่ดีงาม หรือการกำหนดกรอบของความประพฤติที่ดีของผู้ประกอบอาชีพการงานอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น จรรยาบรรณแพทย์ จรรยาบรรณสื่อมวลชน ซึ่งมีความสับสนในการใช้ศัพท์ “จรรยาบรรณ” กับ “จริยธรรม” หากเป็นการประพฤติไม่เหมาะสม ที่ถูกต้องต้องเรียกว่า “ไม่มีจริยธรรม” แต่การเรียกว่า “ไม่มีจรรยาบรรณ” จะหมายถึงการที่ไม่มีการกำหนดหลักการหรือข้อกำหนดของความประพฤติที่ดีงามไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การประมวลหลักความประพฤติที่ดีงามที่เรียกว่า “จรรยาบรรณ” กับ “ประมวลจริยธรรม” เป็นเรื่องเดียวกัน ส่วนความแตกต่างของ “จริยธรรม” กับ “จริยศาสตร์” ตามที่ได้กล่าวไปแล้ว “จริยธรรม” เป็นเรื่องของความประพฤติ ส่วน “จริยศาสตร์” เป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Ethics โดยการศึกษาเรื่อง “จริยศาสตร์” เป็นการศึกษาการถกเถียงกันในเรื่องของคุณค่า ความดี ความถูกต้อง ซึ่งเป็นการแสวงหาคำตอบว่าอะไรคือความดี อะไรคือความถูกต้อง

หากพิจารณา “จริยธรรม” กับ “กฎหมาย” จะเห็นได้ว่าทั้ง “จริยธรรม” และ “กฎหมาย” มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือ ต้องการควบคุมพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ซึ่ง “จริยธรรม” กับ “กฎหมาย” ในบางครั้งก็เป็นเรื่องเดียวกันที่กำหนดโดยค่านิยมหรือวัฒนธรรมประเพณีของสังคมที่จะเป็นตัวกำหนดว่าพฤติกรรมใดเป็นสิ่งที่เหมาะสมถูกต้อง หรือการกระทำใดเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้อง โดยรัฐอาจจะออกกฎหมายหรือกฎข้อบังคับห้ามมิให้มีการกระทำที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้องดังกล่าวและกำหนดโทษไว้ กรณีดังกล่าวก็จะถือว่ารัฐได้ออกกฎหมายเป็นข้อห้ามการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรม

อย่างไรก็ดี “จริยธรรม” มีความแตกต่างกับกฎหมาย ๔ ประการ ประการแรก คือ จริยธรรมเป็นเรื่องของความประพฤติในระดับสูง ส่วนกฎหมายเป็นการควบคุมความประพฤติในระดับมาตรฐานขั้นต่ำเท่านั้น จึงทำให้สิ่งที่ฝ่าฝืนจริยธรรมหลายเรื่องไม่ได้ถูกกำหนดว่าผิดกฎหมาย เช่น การทำร้ายถือว่าผิดกฎหมายแต่ในแง่มุมของจริยธรรมยังต้องการให้มนุษย์มีความกรุณาปราณีไม่เบียดเบียนกันด้วย ประการที่สอง กฎหมายเป็นข้อกำหนดที่บังคับเป็นการทั่วไป ส่วน “จรรยาบรรณ” ซึ่งเป็นข้อกำหนดทางจริยธรรม อาจใช้กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรืออาจใช้เฉพาะในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง เช่น จรรยาบรรณแพทย์ก็ใช้กับแพทย์เท่านั้น ไม่ได้มีสภาพบังคับใช้กับคนทั่วไป ประการที่สาม กฎหมายจะมีการกำหนดบทลงโทษและบทบังคับไว้ชัดเจน ในขณะที่จริยธรรมอาจไม่ได้กำหนดบทลงโทษไว้ แต่อาจเป็นการลงโทษทางสังคมก็ได้ ประการที่สี่ “จริยธรรม” มักจะเน้นที่การสร้างเสริมหรือพัฒนาจิตสำนึกจากภายในให้คนรู้สึกถึงความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและต้องทำในสิ่งที่ถูกต้องด้วยสำนึกของตน ไม่ใช่เพราะกลัวว่าจะถูกลงโทษอย่างที่คนเกรงกลัวกฎหมาย อย่างไรก็ดี แม้ว่ากฎหมายและจริยธรรมจะมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันที่มุ่งให้คนในสังคมทำในสิ่งที่ถูกต้อง แต่ในความเป็นจริงไม่สามารถออกกฎหมายเพื่อควบคุมพฤติกรรมฝ่าฝืนจริยธรรมของบุคคลในทุก ๆ เรื่องได้ แต่การสร้างสังคมสงบสุขจำเป็นต้องใช้หลักจริยธรรมเข้ามาเสริมการใช้กฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว

จริยธรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐ นั้นมีความหมายว่าสภาพที่ทรงไว้ซึ่งความประพฤติโดยชอบ ทั้งนี้ การจะรักษาจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้จะต้องระวังดูแล ป้องกัน และเยียวยาใน ๔ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละคนระวังในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับข้อปฏิบัติทางจริยธรรมและไม่ฝ่าฝืนข้อปฏิบัติทางจริยธรรม

ระดับที่ ๒ ผู้บังคับบัญชา องค์กรผู้เกี่ยวข้องและสังคม ดูแล ส่งเสริมและพัฒนาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจริยธรรม

ระดับที่ ๓ ผู้บังคับบัญชา องค์กรผู้เกี่ยวข้องและสังคม ป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนข้อปฏิบัติทางจริยธรรม

ระดับที่ ๔ ผู้บังคับบัญชาเยียวยาโดยดำเนินการลงโทษ (Punishment) หรือแก้ไข (Correction) แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางจริยธรรม

กล่าวโดยสรุป จริยธรรมเป็นลักษณะของความประพฤติที่เหมาะสม ถูกต้อง ชอบธรรม โดยจริยธรรมไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นลักษณะพฤติกรรมที่สูงกว่ากฎหมาย การฝ่าฝืนจริยธรรมจึงอาจไม่ได้เป็นความผิดตามกฎหมาย แต่บางครั้งก็อาจมีการกำหนดกฎหมายหรือกฎเกณฑ์เพื่อห้ามการกระทำผิดที่เป็นการฝ่าฝืนศีลธรรมหรือจริยธรรมขึ้นมาก็ได้ ดังนั้น กฎหมายจึงอาจมีบทบาทไม่มากนักต่อการควบคุมพฤติกรรมทางสังคม แต่จริยธรรมจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้สังคมสงบสุข และทำให้ผู้คนในสังคมเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนรวม กฎหมายและจริยธรรมจึงมีบทบาทที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน นอกจากนี้จริยธรรมเป็นเรื่องของความถูกต้อง ชั่ว ดี ซึ่งอาจเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงได้ด้วย ปัจจุบันประเทศไทย

มีกฎหมายพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่กำหนดให้มีหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อีกทั้งยังสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในหลักจริยธรรมในสังคมไทย

๔.๓ องค์ประกอบของคุณธรรม จริยธรรม

๑. องค์ประกอบทางด้านพุทธปัญญาหรือด้านความคิด (Cognitive Component) หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม สามารถประเมินพฤติกรรมใดดี ชั่ว ผิด ถูก ควรทำ ไม่ควรทำ (Moral Thought) มีค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Value) มีความเชื่อทางจริยธรรม (Moral Belief) มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral Cognitive) การใช้เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Reasoning) และการตัดสินใจทางจริยธรรม (Moral Judgement)

๒. องค์ประกอบทางอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกหรือปฏิกิริยาที่มีต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมว่า มีความพอใจชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติมาจากการพร่ำสอนของพ่อแม่ ได้แก่ เจตคติทางจริยธรรม (Moral Attitude) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และปฏิกิริยาทางจริยธรม (Moral reaction)

๓. องค์ประกอบทางพฤติกรรมทางจริยธรรม (Behavior Component) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงออกต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นพฤติกรรมที่สามารถตัดสินได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด สมควรหรือไม่สมควร ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม (Moral Conduct) การกระทำทางจริยธรรม (Moral Act) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

นอกจากนี้ องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรม ยังประกอบไปด้วย

๑. ระเบียบวินัย (Discipline) สังคมที่ผู้คนไม่มีระเบียบวินัย ไม่มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคม ย่อมมีแต่ความวุ่นวาย เดือดร้อน ถูกเบียดเบียน หาความสุขไม่ได้ ความมีระเบียบวินัยของคนในชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ

๒. สังคม (Society) เป็นการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผนก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมที่ดีงาม มีวัฒนธรรมอันแสดงถึงความมีระเบียบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน

๓. อิสรเสรี (Autonomy) การที่บุคคลมีพัฒนาการแห่งมโนสำนึก ย่อมมีความอิสระสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีระเบียบวินัย และสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้วสามารถบำเพ็ญตนตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระ สามารถปกครองตนเอง ชักนำตนเองให้อยู่ในทำนองคลองธรรม

๔.๔ ทฤษฎีคุณธรรมจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg's Moral Development)

ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg) ที่รู้จักกันดีในนาม ทฤษฎีเหตุผลทางจริยธรรม ที่ได้ศึกษาวิจัยต่อยอดมาจากแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) ตามทฤษฎีของโคลเบิร์ก (Kohlberg) พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรมของมนุษย์สามารถแบ่งได้ ๓ ระดับ แต่ละระดับใช้วัยเป็นเกณฑ์ มนุษย์จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมตามลำดับขั้นจากน้อยไปมากตามลำดับ

ระดับ ๑ คือ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) อายุ ๒-๑๐ ปี หมายถึง คนที่อยู่ในระดับวัยช่วงนี้ใช้ความต้องการของตนและการกลัวการลงโทษเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าจะทำอะไรหรือไม่ทำ โดยในช่วงนี้มีพัฒนาการ ๒ ขั้น ได้แก่ ขั้นแรก คือ กลัวถูกลงโทษทำให้ร่างการเจ็บปวดและกลัวผู้ใหญ่ที่มีอำนาจในการลงโทษทางร่างกายให้เจ็บปวดจึงยอมทำตามคำสั่ง ขั้นสองคือเลือกทำในสิ่งที่ชอบและพอใจ เริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนการรับสิ่งของจากคนอื่นและการให้ตอบแทน เป็นต้น

ระดับที่ ๒ ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) อายุ ๑๐-๑๖ ปี ในระดับนี้ บุคคลเรียนรู้ทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือพวกของตน และทำตามกฎหมาย คำสอนของศาสนา มีความเห็นใจผู้อื่น รู้จักแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมตามสังคมนั้น ๆ

ระดับที่ ๓ ระดับหลังกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป หมายถึง การตัดสินใจข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาตริตรองด้วยตนเอง ตัดสินพฤติกรรมต่าง ๆ ตามความคิดและเหตุผลของตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามที่คิดว่าเหมาะสม

ในแต่ละระดับของพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมนี้ จะมีขั้นของการพัฒนาการใช้เหตุผลทางจริยธรรมของบุคคลที่แสดงถึงลำดับการพัฒนาที่ละเอียดลงไปอีก กล่าวคือ **ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level)** ช่วงวัย ๒-๑๐ ปี จะมีขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ๒ ขั้น แบ่งตามอายุ คือ **ขั้นที่ ๑** อายุ ๒-๗ ปี เป็นขั้นการหลบหลีกการถูกลงโทษ บุคคลสามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมที่เกิดจากความกลัวจะถูกลงโทษ **ขั้นที่ ๒** ช่วงอายุ ๗-๑๐ ปี เป็นขั้นแสวงหารางวัล บุคคลจะมีความสนใจรางวัลใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่าจะทำสิ่งใด ๆ อาศัยรางวัล คำยกย่อง เป็นตัวนำทางตัดสินใจ **ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)** ช่วงอายุ ๑๐-๑๖ ปี จะมีการใช้เหตุผลทางจริยธรรม ๒ ขั้น คือ **ขั้นที่ ๓ (ต่อจากขั้นที่สองในระดับก่อนกฎเกณฑ์)** ช่วงอายุประมาณ ๑๐-๑๓ ปี เป็นขั้นทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ คนวัยนี้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตัดสินพฤติกรรมใด ๆ ว่าดีหรือไม่ โดยถือตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ เพื่อให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับ **ขั้นที่ ๔** ช่วงอายุ ๑๓-๑๖ ปี เป็นขั้นทำตามหน้าที่ของสังคม ในช่วงนี้บุคคลจะใช้กฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนของสังคมมาเป็นกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตและจะปฏิบัติหน้าที่ตามค่านิยมและกฎเกณฑ์กลุ่มและสังคมเพื่อเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสังคม **ระดับหลังกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level)** อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป จะมีขั้นการใช้เหตุผลทางจริยธรรม ๒ ขั้น โดยพัฒนาการมาจากขั้นและระดับที่ผ่านมา ได้แก่ ขั้นที่ ๕ ช่วงอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป เป็นขั้นใช้สัญญาทางสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินเลือกกระทำ

โดยมีเหตุผลนำค่านิยมของสังคม ขั้นนี้ยึดถือประโยชน์และความถูกต้องเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก โดยในการใช้เหตุผลส่วนตนจะต้องนำกฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความคิดเห็นของบุคคลรอบด้านมาร่วมในการพิจารณาความเหมาะสมด้วยใจเป็นกลางเข้าในในสิทธิของตนและเคารพในสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเอง มีสำนึกผิด ชอบ ชั่ว ดี **ขั้นที่ ๖** วัยผู้ใหญ่ เป็นขั้นใช้หลักการคุณธรรมจริยธรรมสากล ในวัยนี้ยึดหลักการและอุดมคติสากล นอกเหนือจากกฎเกณฑ์สังคมของตน มีความยืดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายบั้นปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ มีความรักความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ไม่ถือเชื้อชาติ เพศ หรือผิวพรรณ ยึดประโยชน์สุขของเพื่อนร่วมโลก

ตาราง แสดงระดับพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg)

ระดับพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม	ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) อายุ ๒-๑๐ ปี	ขั้นที่ ๑ ขั้นการหลบหลีกการถูกลงโทษ (อายุ ๒-๗ ปี) ขั้นที่ ๒ ขั้นแสวงหารางวัล (อายุ ๗-๑๐ ปี)
ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) อายุ ๑๐-๑๖ ปี	ขั้นที่ ๓ ขั้นทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (อายุ ๑๐-๑๓ ปี) ขั้นที่ ๔ ขั้นทำตามหน้าที่ของสังคม (อายุ ๑๓-๑๖ ปี)
ระดับหลังกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป	ขั้นที่ ๕ ขั้นใช้สัญญาสังคม (อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป) ขั้นที่ ๖ ขั้นใช้หลักการคุณธรรม จริยธรรมสากล (วัยผู้ใหญ่)

ต่อมาโคลเบิร์ก (Kohlberg) พัฒนาทฤษฎีเหตุผลทางจริยธรรมที่สูงกว่าขั้นที่ ๖ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม ขั้นที่ ๗ เรียกว่า Ultimate Faith เป็นขั้นที่บุคคลจะทำหรือไม่ทำสิ่งใดโดยความเชื่อถือศรัทธาขั้นปรมัตถ์ในความเกี่ยวเนื่องของชีวิต โคลเบิร์ก (Kohlberg) ศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องและเสนอข้อค้นพบว่าบุคคลจะสามารถมีพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นที่ ๖ เมื่อการพัฒนาความคิดสติปัญญาสมบูรณ์ซึ่งอย่างเร็วที่สุดคือ อายุ ๑๓ ปี ซึ่งยากมากและน้อยคนมากที่จะบรรลุถึงขั้นที่ ๖ แม้เพียงขั้นที่ ๔ ก็มีคนเพียงร้อยละ ๒๕ ของมนุษย์ในโลกเท่านั้นที่สามารถบรรลุถึง

๔.๕ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้สร้างมาจากบริบทสังคมไทย จึงกล่าวได้ว่า เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย ทฤษฎีนี้แสดงถึงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งว่า พฤติกรรมและจิตลักษณะเหล่านี้ มีสาเหตุจากอะไรบ้าง โดยใช้รูปต้นไม้เป็นสื่อในการนำเสนอ โดยแบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

๑. ส่วนบนต้นไม้ ได้แก่ ดอกและผลของต้นไม้หมายถึง พฤติกรรมของคนที่ดีและเป็นคนเก่งที่มีสาเหตุมาจากการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พฤติกรรมขยันเรียน พฤติกรรมสุขภาพ พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมพลเมืองดี และพฤติกรรมพัฒนาสังคม

๒. ส่วนกลางของต้นไม้ ได้แก่ ลำต้น หมายถึง เหตุปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เป็นคนดีและคนเก่งต้องประกอบด้วย (๑) เหตุผลเชิงจริยธรรม (๒) มุ่งอนาคตควบคุมตน (๓) เชื่ออำนาจในตน (๕) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ (๕) ทัศนคติ คุณธรรม และค่านิยม

๓. ส่วนที่เป็นฐานสุดของต้นไม้ ได้แก่ รากต้นไม้ เหตุปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เป็นคนดีและคนเก่งต้องประกอบด้วย (๑) ความเฉลียวฉลาด (๒) สุขภาพจิตดี และ (๓) ประสบการทางสังคม

ทั้ง ๓ ส่วนของต้นไม้จริยธรรมมีความสัมพันธ์ สนับสนุนกันจากส่วนรากไปยังส่วนกลางคือลำต้น และส่วนบนคือดอกและผลของต้นไม้ จากเหตุปัจจัยเหล่านี้ จึงทำให้บุคคลเป็นคนดีและคนเก่งดังนี้

รากของต้นไม้ มีรากหลัก ๓ ราก สื่อถึงลักษณะพื้นฐานของจิต ๓ ประการ ได้แก่ (๑) สุขภาพจิต หมายถึง บุคคลควรมีความวิตกกังวล ความตื่นเต้น ความไม่สบายใจอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ที่พบเจอ (๒) ความเฉลียวฉลาด (สติปัญญาดี) หมายถึง การรู้การคิดในขั้นรูปธรรมหลายด้าน และการคิดในขั้นนามธรรม และ (๓) ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ และสามารถคาดหรือทำนายความรู้สึกของบุคคลอื่น จิตลักษณะทั้ง ๓ ประการนี้ จะเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของจิตลักษณะ ๕ ตัวบน คือ ส่วนลำต้นและเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของพฤติกรรมของบุคคลในส่วนที่เป็นดอกและผลด้วย ดังนั้น บุคคลจะต้องมีจิตลักษณะทั้ง ๓ ประการนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมตามวัย จึงจะทำให้จิตลักษณะอีก ๕ ตัวบนลำต้นพัฒนาได้อย่างดีและพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากด้วย

ส่วนที่เป็นส่วนกลางคือลำต้น อันเป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก ๓ ประการ ประกอบด้วยจิตลักษณะ ๕ ประการ ได้แก่ (๑) ทัศนคติ คุณธรรม และค่านิยม ทัศนคติ หมายถึง การเห็นประโยชน์และโทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพอใจ ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น และความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้นคุณธรรม หมายถึง สิ่งที่ส่วนรวมเห็นว่าดีงาม ส่วนใหญ่แล้วมักเกี่ยวข้องกับหลักศาสนา เช่น ความกตัญญู ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น และค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ เช่น ค่านิยมที่จะศึกษาต่อในระดับสูง ค่านิยมในการใช้สินค้าไทย ค่านิยมในด้านการรักษาสุขภาพ เป็นต้น (๒) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวหรือพวกพ้อง

(๓) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลว่าสิ่งที่ทำลงไปในปัจจุบันจะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใด ต่อใคร ตลอดจนความสามารถในการทนรอต่อผลสำเร็จที่สุกงอมที่ควรมีควรได้ (๔) ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าผลที่ตนกำลังได้รับอยู่เกิดจากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือการควบคุมของคนอื่นเป็นความรู้สึกในการทำนายได้ ควบคุมได้ของบุคคล และ (๕) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ จิตลักษณะทั้ง ๕ ประการนี้ เป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่น่าปรารถนาที่เปรียบเสมือนดอกและผลบนต้นไม้

ส่วนที่เป็นดอกและผล คือ ส่วนของดอกและผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งแสดงพฤติกรรมการทำความดีละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดีและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนเก่ง พฤติกรรมของคนดีและเก่งสามารถแบ่งเป็น ๒ ส่วน ด้วยกัน

๑. พฤติกรรมของคนดีประกอบด้วย ๒ พฤติกรรมหลัก ได้แก่

๑.๑ พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเอง เป็นพฤติกรรมที่ไม่ทำร้ายตนเอง เช่น พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเอง ไม่สูบบุหรี่ ไม่ติดยาเสพติด ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น

๑.๒ พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น พฤติกรรมสุภาพบุรุษ ไม่ก้าวร้าว พฤติกรรมการขับขี่อย่างมีมารยาท พฤติกรรมซื่อสัตย์ เป็นต้น

๒. พฤติกรรมของคนเก่ง ประกอบด้วย ๒ พฤติกรรมหลัก ได้แก่

๒.๑ พฤติกรรมรับผิดชอบ เช่น พฤติกรรมการเรียนการทำงาน พฤติกรรมอบรมเลี้ยงดูเด็ก พฤติกรรมการปกครองของหัวหน้า พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ และพฤติกรรมเคารพกฎหมาย เป็นต้น

๒.๒ พฤติกรรมพัฒนา เช่น พฤติกรรมพัฒนาตนเอง (เช่น พฤติกรรมไฝ่รู้ พฤติกรรมรักการอ่าน เป็นต้น) พฤติกรรมพัฒนาผู้อื่น (เช่น พฤติกรรมการสนับสนุนให้ผู้อื่นปลอดภัยในการทำงาน พฤติกรรมเพื่อช่วยเพื่อนป้องกันโรคเอดส์ เป็นต้น) และพฤติกรรมพัฒนาสังคม (เช่น พฤติกรรมจิตอาสา เป็นต้น)

๔.๖ แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสร้างคนไทยเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์”

การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อาจประกอบด้วยความรู้ในข้อปฏิบัติหลัก ๓ ประการ คือ การมีหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือเป็นหลักปฏิบัติ ทุกศาสนาสอนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม ซึ่งคุณธรรมสำคัญที่ดำรงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ (๑) ไม่เอาเปรียบคนอื่น (๒) ไม่ละเมิดสิทธิของคนอื่น (๓) ไม่ก้าวร้าวเสียดสีคนอื่น และ (๔) ประกอบสัมมนาชีพสร้างความเจริญให้สังคมโดยประพฤติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ และการมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ คือ สอนให้รู้จักวางแผนชีวิตที่ถูกต้อง มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน รู้จักป้องกันเหตุอันไม่พึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้น รู้จักรักษาระเบียบวินัย รู้จักพัฒนาตนเอง มีความเอื้ออาทร รู้รักสามัคคี มีความรักในสถาบันของชาติ คือ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๔.๗ แนวคิดศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“ศาสตร์พระราชา” ตำราแห่งชีวิตและแนวทางการดำเนินชีวิตจากพระราชจริยวัตรตลอดพระชนม์ชีพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นพระมหากษัตรย์ที่นอกจากจะทรงด้วยทศพิธราชธรรมแล้ว ยังทรงเป็นพระราชาที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และการทำงานแก่พสกนิกรของพระองค์และนานาประเทศอีกด้วย ผู้คนต่างประจักษ์ถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์และมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอันหาที่สุดมิได้ ซึ่งแนวคิดหรือหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิภลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร นอกจากจะเป็นหลักการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่แบบสมดุล มีความสุขแล้ว ยังเป็นหลักสำคัญในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีส่วนหนึ่งได้

ความสำคัญของศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) และแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้น้อมนำมาเป็นหลักสำคัญในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาประเทศให้สมดุลทางวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป ให้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” สร้างสังคมแห่งคุณธรรมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงยึดหลักการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัว และสามารถปฏิบัติได้จริง เป็นแนวทางมุ่งประโยชน์ต่อประชาชนอย่างสูงสุด ยืดหยุ่นและสามารถเป็นหลักการดำเนินชีวิตได้ในทุกระดับตั้งแต่ปัจเจกบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชนและสังคมในภาพรวม หลักการทรงงานที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้รวบรวมไว้มีทั้งหมด ๒๓ ประการ ดังนี้

๑. จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ ทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบจากข้อมูลเบื้องต้น ทั้งเอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และตรงตามเป้าหมาย

๒. ระเบิดจากภายใน จะทำการใด ๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจและอยากทำ ไม่ใช่การสั่งให้ทำ คนไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็เป็นได้ ในการทำงานนั้นอาจจะต้องคุยหรือประชุมกับลูกน้อง เพื่อนร่วมงาน หรือคนในทีมเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการต่อไป

๓. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก ควรมองปัญหาภาพรวมก่อนเสมอ แต่เมื่อจะลงมือแก้ปัญหานั้นควรมองในสิ่งที่คนมักจะมองข้าม แล้วเริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็ก ๆ เสียก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อย ๆ ขยับขยายแก้ไปเรื่อย ๆ ที่ละจุด เราสามารถเอามาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้ โดยมองไปที่เป้าหมายใหญ่ของงานแต่ละชิ้น แล้วเริ่มลงมือทำจากจุดเล็ก ๆ ก่อน ค่อย ๆ ทำ ค่อย ๆ แก้ไปทีละจุด งานแต่ละชิ้นก็จะลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ “ถ้าปวดหัวคิดอะไรไม่ออก ก็ต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน มันไม่ได้แก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปัญหาที่ทำให้เราปวดหัวให้ได้เสียก่อน เพื่อจะให้อยู่ในสภาพที่ดีได้...”

๔. ทำตามลำดับขั้น เริ่มต้นจากการลงมือทำในสิ่งที่จำเป็นก่อน เมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นลำดับต่อไปด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ถ้าทำตามหลักนี้ได้งานทุกสิ่งก็จะสำเร็จได้โดยง่าย พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นที่สุดของประชาชนเสียก่อน ได้แก่ สุขภาพสาธารณสุข จากนั้นจึงเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้ และเกิดประโยชน์สูงสุด “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควร สามารถปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป... ” พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗

๕. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน “...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในสังคมวิทยาคือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริง ๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

๖. ทำงานแบบองค์รวม ใช้วิธีคิดเพื่อการทำงาน โดยวิธีคิดอย่างองค์รวม คือการมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทุกสิ่งทุกอย่างมีมติเชื่อมโยงต่อกัน มองสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

๗. ไม่ติดตำรา เมื่อเราจะทำการใดนั้น ควรทำงานอย่างยืดหยุ่นกับสภาพและสถานการณ์นั้น ๆ ไม่ใช่การยึดติดอยู่กับแค่ในตำราวิชาการ เพราะบางทีความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด บางครั้งเรายึดติดทฤษฎีมากจนเกินไปจนทำอะไรไม่ได้เลย สิ่งที่เราทำบางครั้งต้องโอบอ้อมต่อสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และจิตวิทยาด้วย

๘. รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สุข ในการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงใช้หลักในการแก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เองหาได้ในท้องถิ่น และประยุกต์ใช้สิ่งที่อยู่ในภูมิภาคนั้นมาแก้ไข ปรับปรุง โดยไม่ต้องลงทุนสูง หรือใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยากมากนัก ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “...ให้ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติจะได้ประหยัดงบประมาณ...”

๙. ทำให้ง่าย ทรงคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงแก้ไข การพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและที่สำคัญอย่างยิ่งคือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและระบบนิเวศโดยรวม “ทำให้ง่าย”

๑๐. การมีส่วนร่วม ทรงเป็นนักประชาธิปไตย ทรงเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมแสดงความคิดเห็น “...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำใจให้กว้างขวาง หนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาดนั้น แท้จริงคือการระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลายมาอำนวยการปฏิบัติการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

๑๑. ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวม พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “....ใครต่อใครบอกว่า ขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจรำคาญด้วยคำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมอาจมานึกในใจว่า ให้ ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรวมนั้น มิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

๑๒. บริการจุดเดียว ทรงมีพระราชดำริมากว่า ๒๐ ปีแล้ว ให้บริหารศูนย์ศึกษาการพัฒนาหลายแห่งทั่วประเทศโดยใช้หลักการ “การบริการรวมที่จุดเดียว : One Stop Service” โดยทรงเน้นเรื่องรู้รักสามัคคีและการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันด้วยการปรับลดช่องว่างระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑๓. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับรัพยากรธรรมชาติ ทรงมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียด โดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติช่วยเหลือเราด้วย

๑๔. ใช้อธรรมปราบอธรรม ทรงนำความจริงในเรื่องธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงสภาวะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่ปกติ เช่น การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวา ซึ่งมีตามธรรมชาติให้ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ

๑๕. ปลูกป่าในใจคน การจะทำการใดสำเร็จต้องปลูกจิตสำนึกของคนเสียก่อนต้องให้เห็นคุณค่าเห็นประโยชน์กับสิ่งที่จะทำ “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและจะรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

๑๖. ขาดทุนคือกำไร หลักการในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือ ความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

๑๗. การพึ่งพาตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เพื่อการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความเข้มแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

๑๘. พออยู่พอกิน ให้ประชาชนสามารถอยู่อย่าง “พออยู่พอกิน” ให้ได้เสียก่อน แล้วจึงค่อยขยับขยายให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป

๑๙. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร พระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตให้ดำเนินไปบน “ทางสายกลาง” เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งปรัชญานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับ

๒๐. ความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจแม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้มีที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ

๒๑. ทำงานอย่างมีความสุข ทำงานต้องมีความสุขด้วย ถ้าเราทำงานอย่างไม่มีความสุขเราจะแพ้ แต่ถ้าเรามีความสุขเราจะชนะ สนุกกับการทำงานเพียงเท่านั้น ถือว่าเราชนะแล้ว หรือจะทำงานโดยคำนึงถึงความสุขที่เกิดจากการได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นก็สามารถทำได้ “...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้นอกจากการมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

๒๒. ความเพียร การเริ่มต้นทำงานหรือสิ่งใดนั้นอาจจะไม่ได้มีความพร้อม ต้องอาศัยความอดทนและความมุ่งมั่น ดังเช่นพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” กษัตริย์ผู้เพียรพยายาม แม้จะไม่เห็นฝั่งก็จะว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายก็จะตกเป็นอาหารปลา ปู ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่ช่วยเหลือมิให้จมน้ำ

๒๓. รู้ รัก สามัคคี รู้ คือ รู้ปัญหาและรู้วิธีแก้ปัญหานั้น รัก คือ เมื่อเรารู้ถึงปัญหาและวิธีแก้แล้ว เราต้องมีความรักที่จะลงมือทำ ลงมือแก้ไขปัญหานั้น สามัคคีคือ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถลงมือทำคนเดียวได้ ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกัน

ศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสังคมไทยให้เกิดศานติสุข ซึ่งจะเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ประชาชนและสังคมไทยได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการอุ้มชูตัวเองให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อนซึ่งสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน ให้ตนเองอยู่ได้ พอกินพอใช้ มิได้มุ่งหวังที่จะสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้เจริญอย่างรวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้แล้วบนฐานหลักคุณธรรมตามศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ยึดหลัก **ความพอประมาณ** คือ พอมี พอกิน สามารถอุ้มชูตัวเองได้ **ความมีเหตุผล** คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอประมาณในมิติต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันพร้อมที่จะรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก โดยมี ความรู้และคุณธรรม เป็นเงื่อนไขสำคัญในการปฏิบัตินั้น จะเป็นรากฐานสำคัญให้กับการสร้างสมดุลให้กับการดำรงชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งสำคัญในการสร้างความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนให้กับสังคมไทยนั่นเอง

๔.๘ ปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรม

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยในการส่งเสริมจริยธรรม พบว่า มีปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมทางจริยธรรมในภาครัฐ จึงได้สรุปสาระสำคัญออกมาเป็นลักษณะปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรม แล้วทดสอบลักษณะปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรม โดยการสำรวจข้อมูลทัศนคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนเพื่อสะท้อนให้เห็นสภาพสถานการณ์ทางจริยธรรมในหน่วยงานของรัฐในปัจจุบัน และเพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสภาพจริยธรรมภาครัฐในหน่วยงานของรัฐ โดยสามารถสรุปสาระสำคัญของลักษณะปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรมได้ ดังนี้

๑. การรับรู้มาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรม

การรับรู้และเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรมของหน่วยงาน เป็นปัจจัยสำคัญ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐรับรู้และเข้าใจมาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรมของหน่วยงานจะช่วยป้องกันการประพฤติผิดและฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถ ทราบถึงความคาดหวังทางจริยธรรมต่อการทำหน้าที่ของตนเพื่อให้สามารถปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมที่กำหนด มีเกณฑ์ในการตรวจสอบและลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนจริยธรรม สามารถใช้เป็นกรอบมาตรฐานในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้สามารถให้บริการกับประชาชนโดยเท่าเทียมไม่มีการเลือกปฏิบัติ และในภาพรวมจะช่วยให้ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธาเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น

๒. ระเบียบกฎหมายภาครัฐไม่ซับซ้อนและเป็นภาระต่อประชาชนมากเกินไป

ระเบียบกฎหมายหรือขั้นตอนในการติดต่อราชการที่มีความยุ่งยากซับซ้อน หรือเป็นภาระต่อประชาชนมากเกินไป จะเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน และเอื้อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ระเบียบ กฎหมาย หรืออำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้

๓. มีการกำหนดหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน

การขับเคลื่อนนโยบายด้านการส่งเสริมจริยธรรมของหน่วยงาน จำเป็นจะต้องกำหนดหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในภารกิจดังกล่าวที่ชัดเจน โดยหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบภารกิจดังกล่าวจะต้องมีกลไก ระบบ และเครื่องมือในการส่งเสริมจริยธรรมภายในองค์กรที่ชัดเจน

๔. นโยบายและการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน

การขับเคลื่อนการส่งเสริมจริยธรรมจะต้องมีการกำหนดนโยบายการส่งเสริมจริยธรรมที่ชัดเจน ผู้บริหารและหน่วยงานให้ความสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรม มีการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมเชิงรุก มีการกำหนดมาตรการในการป้องกันการฝ่าฝืนจริยธรรม และหากมีการฝ่าฝืนจริยธรรมก็มีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งกับผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ

๕. การบริหารทรัพยากรบุคคล

กระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลเริ่มตั้งแต่การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรในหน่วยงานเป็นไปตามหลักคุณธรรมและคำนึงถึงความเหมาะสมทางจริยธรรม ระบบการประเมินผล การปฏิบัติงาน

มีการนำปัจจัยด้านจริยธรรมมาใช้ประกอบในการพิจารณา การปรับเลื่อนตำแหน่ง และการให้ความดีความชอบ ควรมีการนำปัจจัยด้านจริยธรรมมาประกอบการพิจารณา เพื่อส่งเสริมคนดีให้เข้ามามีบทบาทที่ดีกับหน่วยงาน และควรสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากรในหน่วยงานทุกระดับ

๖. กลไกกำกับด้านจริยธรรม

หน่วยงานที่มีการส่งเสริมจริยธรรมที่ดี ควรมีการกำหนดประมวลจริยธรรม หรือข้อกำหนดจริยธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตามความแตกต่างของลักษณะงานในแต่ละหน่วยงานไม่ควรใช้มาตรฐานเดียวมาบังคับใช้กับบุคลากรทุกประเภท ซึ่งอาจมีสภาพการทำงานและความเสี่ยงในการฝ่าฝืนจริยธรรมที่แตกต่างกัน มีกลไกกำกับดูแลเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจภายนอก การรับของขวัญของกำนัล การเบียดบังทรัพย์สินทางราชการไปใช้ส่วนตัว การรับงานองค์กรธุรกิจหรือหน่วยงานภายนอก การตรวจสอบทรัพย์สินหรือการรับจ้างงานภายหลังจากพ้นตำแหน่งหน้าที่ราชการ และมีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนหากมีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาหรือกระทำการทุจริต

๗. ภาวะผู้นำทางจริยธรรม

ผู้นำหรือผู้บริหารของหน่วยงานทำตัวเป็นแบบอย่างของผู้มีจริยธรรมที่ดีมีความสามารถในการจัดการอารมณ์ของตนเองไม่ใช้อารมณ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสามารถในการปลุกเร้า และส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวม และสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงาน ยึดหลักความสามัคคีมากกว่าการชิงดีชิงเด่น

๘. ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

ผู้นำหรือผู้บริหารของหน่วยงานควรจะมีความสามารถในการประเมินสภาพการณ์หรือผลกระทบขององค์กรจากปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อเตรียมพร้อมรับมือล่วงหน้า ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในหน่วยงาน

๙. ทัศนคติในการปฏิบัติงาน

บุคลากรในหน่วยงานเห็นว่าจริยธรรมมีคุณค่า ตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามภารกิจ หน้าที่และอำนาจที่ได้รับมอบหมาย รักษาจริยธรรมของการเป็นข้าราชการที่ดี พร้อมที่จะทำตามระเบียบหรือมาตรฐานที่กำหนด และคำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมทางจริยธรรม มากกว่าการปฏิบัติตามคำสั่งที่ไม่ถูกต้องของผู้บังคับบัญชา

๑๐. ระบบนิเวศจริยธรรม (Ethics Ecosystem)

การพัฒนาจริยธรรมของบุคคลในภาพรวมของประเทศและในหน่วยงาน เป็นระบบที่ซับซ้อน และเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รายรอบในหลายระดับ เปรียบเสมือนระบบนิเวศของจริยธรรม ระบบนิเวศจริยธรรมนี้คำนึงถึงองค์ประกอบด้วยกันอย่างน้อย ๔ ระดับ ได้แก่ (๑) ระดับบุคคล (Micro System) (๒) ระดับครอบครัว / เพื่อน (Meso system) (๓) ระดับหน่วยงาน (Exo system) และ (๔) ระดับสังคม / ชาติ (Macro System) ในระดับบุคคล จริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลปฏิบัติ

ในชีวิตประจำวันและการทำงาน ระดับเพื่อน / ครอบครัวเป็นระดับที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วยทั้งในลักษณะของครอบครัวและเพื่อนที่มีการปฏิสัมพันธ์กันในชีวิตประจำวันหรือในการทำงานที่มีความใกล้ชิด ซึ่งสามารถเป็นตัวแบบและแรงผลักให้บุคคลมีจริยธรรมได้ ระดับหน่วยงานเป็นระดับที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของบุคคลผ่านมาตรฐานทางจริยธรรม หรือจรรยาบรรณในการทำงานที่กำหนดขึ้นเป็นแนวปฏิบัติให้กับบุคลากร ระดับสังคม / ชาติเป็นระบบใหญ่ ที่ทำหน้าที่หล่อหลอมจริยธรรมของบุคคลและประชาชนผ่านระบบวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อที่เป็นแนวทาง ในการประพฤติปฏิบัติของคนที่สังคมมุ่งหวัง ระบบเหล่านี้มีลักษณะเป็นโครงสร้างที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ในการทำงานส่งเสริมจริยธรรมของบุคคล

๑๑. บริบทแวดล้อมอื่น ๆ

ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสภาพจริยธรรมของหน่วยงาน เช่น ระบบอุปถัมภ์และการเล่นพรรคเล่นพวกจะเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมจริยธรรม การสร้างการรับรู้และเชิดชูเกียรติการสนับสนุนนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับหน่วยงาน ความรักใคร่กลมเกลียวของบุคลากรในหน่วยงาน ระบบการตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานที่ดี การตัดสินใจของผู้บริหารบนพื้นฐานของข้อมูลมากกว่าอารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัว และคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของบุคลากรในหน่วยงาน

โดยสรุปปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมสอดคล้องกับหลักการของระบบนิเวศจริยธรรม (Ethics Ecosystem) ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยระดับจุลภาคไปจนถึงระดับมหภาค ตั้งแต่ระดับภายในตัวบุคคล เช่น ทัศนคติในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางจริยธรรม ระดับระหว่างบุคคล เช่น ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ระดับหน่วยงาน เช่น นโยบายและการส่งเสริมจริยธรรม และการบริหารงานบุคคล ระดับชุมชน เช่น กลไกกำกับด้านจริยธรรมจากหน่วยงานต่าง ๆ ไปจนถึงระดับนโยบายสาธารณะ เช่น ระเบียบกฎหมายภาครัฐ ปัจจัยเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในการส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมของคนที่สังคมมุ่งหวัง การปรับเปลี่ยนลักษณะหรือส่วนประกอบในระดับหนึ่งอาจส่งผลต่อลักษณะหรือส่วนประกอบในระดับอื่น นอกจากนี้ ยังต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของแต่ละระดับ รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้การสร้างเสริมจริยธรรมให้สัมฤทธิ์ผล

๔.๙ คุณธรรมสำคัญที่จะได้รับการพัฒนาตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

สามารถแบ่งระดับคุณธรรมได้ ๔ กลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยผลักดัน ทำหน้าที่เป็นแรงผลักดันภายใน ทำให้คนเกิดความเพียรพยายามทำในสิ่งที่มุ่งหมายไว้ให้สำเร็จประกอบด้วย วินัย อดทน ขยัน เป็นคุณธรรมที่สร้างฐานรากที่แข็งแกร่งให้คนในสังคม

กลุ่มที่ ๒ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง ทำหน้าที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยงสร้างแรงผลักดันให้เกิดคุณธรรมชุดแรก ประกอบด้วย ซื่อสัตย์ ซื่อตรง รับผิดชอบ เป็นคุณธรรมรากฐานของจิตใจที่ซื่อตรง

กลุ่มที่ ๓ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง ทำหน้าที่เหนี่ยวรั้งไม่ให้คนทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่เหมะสม ผิดหลักคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย มีสติ พอเพียง เป็นคุณธรรมที่สร้างฐานความสุจริตไม่โลภ ต้านทานความอยากได้ตามกระแสนิยม

กลุ่มที่ ๔ คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุนทำหน้าที่สนับสนุนให้บุคลากรได้เข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมุ่งหวังผลเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เกิดการเคารพและให้ความสำคัญต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม ผ่านหลักของความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา กตัญญู เสียสละ การปลูกฝังคุณธรรมกลุ่มนี้จะช่วยให้เกิดจิตอาสา และเปลี่ยนสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมอย่างแท้จริง

คุณธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น ยกระดับจากคุณธรรมระดับบุคคลสู่การอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีหลักการสำคัญ ๒ ข้อ คือ ข้อห้ามกับข้อพึงปฏิบัติ ข้อห้าม คือ ห้ามทำให้ผู้อื่นและส่วนรวมมีความทุกข์ ข้อพึงปฏิบัติคือ ให้ทำให้ผู้อื่นและส่วนรวมมีความสุข หลักการสำคัญของคุณธรรมการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม คือ ต้องทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ใหญ่กว่าเสมอ

การขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมและชาติ ได้กำหนดคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทยเพื่อนำสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ๔ ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา เหตุผลในการเลือกส่งเสริมคุณธรรม ๔ ประการนี้ในช่วงเริ่มต้น เนื่องมาจากคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมและชาติ ได้ร่วมกันพิจารณาจากสถานการณ์ด้านคุณธรรมของประเทศทั้งที่มาจากงานศึกษาวิจัย สำรวจความคิดเห็นของประชาชน รวมถึงการวิเคราะห์พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพะบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร พบว่ามีคุณธรรมสำคัญ ๕ ด้าน นั้นคือ “ซื่อตรง วินัย รับผิดชอบ พอเพียง และจิตอาสา” เป็นคุณธรรมรากฐานสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมอื่น ๆ ได้ครบถ้วน อย่างไรก็ตามคณะกรรมการ-ส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติได้พิจารณาเห็นว่า “วินัยกับความรับผิดชอบ” เป็นเรื่องเดียวกัน จึงเลือกคุณธรรม “วินัย” มาใช้ในการสื่อสาร คำว่า “ซื่อตรง” แม้จะมีความหมายที่ดีแต่อาจสื่อความหมายกับคนทั่วไปได้ยากกว่าคำว่า “สุจริต” ซึ่งเป็นคำที่สังคมไทยคุ้นเคย ดังนั้น จึงเลือกส่งเสริมด้วยคำว่า “สุจริต” และคุณธรรม “จิตอาสา” ให้หมายรวมถึงการมีจิตสาธารณะด้วย เพื่อให้การรณรงค์เข้าใจและจดจำง่าย จึงกำหนดคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” เป็นคุณธรรมเป้าหมายที่จะปลูกฝังส่งเสริมให้คนไทยตระหนักและประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตด้วยเหตุผลดังนี้

พอเพียง เป็นศาสตร์พระราชาและเป็นคุณธรรมฐานรากที่จะนำสู่คุณธรรมนั้น ๆ
วินัย เพื่อเสริมสร้างการประพฤติปฏิบัติตนของคนไทยให้มีความเข้มแข็ง เคารพกติกาการอยู่ร่วมกัน
สุจริต เพื่อแก้วิกฤติการทุจริตที่ต้นทาง
จิตอาสา เพื่อให้คนไทยใส่ใจสังคมและอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง

อย่างไรก็ตามการเน้นคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา นั้น ไม่ได้หมายความว่าจะละเลยคุณธรรมด้านอื่น ๆ แต่ยังสนับสนุนให้มีการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละองค์กรและพื้นที่ที่แตกต่างกันด้วย

ต่อมาคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ มีมติเห็นชอบให้เพิ่มคุณธรรม “กตัญญู” เป็นคุณธรรมเป้าหมายจากคุณธรรม ๔ ประการ เป็นคุณธรรม ๕ ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” และเห็นชอบให้บรรจุคุณธรรมเป้าหมาย ๕ ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” ไว้ในแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

ความหมายของคุณธรรม ๕ ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู”

๑. พอเพียง หมายถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียง เป็นปรัชญาแนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนให้อยู่บน**ทางสายกลาง** กล่าวคือ มี**ความพอเพียง** มีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง โดยคำนึงถึง **ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** ตลอดจนการใช้**ความรู้** ความรอบคอบ และ**คุณธรรม**ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ และ**ความพอประมาณ**นี้ หมายถึง ความพอดีที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่พอประมาณ **ความมีเหตุผล** หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ **การมีภูมิคุ้มกันที่ดี** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว ปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัย **ความรู้และคุณธรรม** เป็นเงื่อนไขพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไข**ความรู้** หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตและการประกอบการงาน ส่วนเงื่อนไข**คุณธรรม** คือ การยึดถือคุณธรรมต่าง ๆ อาทิ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง นอกจากนี้ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติได้ให้ความหมาย พอเพียงไว้ว่า หมายถึง ความพอเพียงในการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลางมีเหตุผล ใช้ความรู้ในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีความพอประมาณ พอดี ไม่เบียดเบียนตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ประมาท สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

คุณธรรม “พอเพียง” มีความสำคัญในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมกับสังคมไทยที่ให้ความสำคัญต่อการนับถือศาสนา ซึ่งศาสนาที่นับถือต่างมีหลักคุณธรรมความพอเพียงเป็นแก่นสารคำสอน และสังคมไทยได้รับผลเชิงประจักษ์จากการปฏิบัติคุณธรรมความพอเพียงตามพระบรมราโชวาท

ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิภลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันของคำสอนทางศาสนาต่าง ๆ กับคุณธรรม “พอเพียง” ดังนี้

ความพอเพียง สอดคล้องกับหลักธรรมในพุทธศาสนา เช่น หลักทางสายกลาง ที่เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติให้คำแปลในบริบทนี้ว่า “ความพอดี” หลักคำสอน “มัตตัญญุตา” หมายถึง ความพอเหมาะ และ “สุข” แปลว่า ความพอใจ ซึ่งเกิดจากรู้จักพอใจ อิ่มใจกับทรัพย์ที่หามาได้โดยสุจริต (อัตถิสุข) พอใจในการใช้จ่ายทรัพย์ นั้น เลี้ยงตนและแบ่งปัน (โภคสุข) พอใจที่เป็นไทเพราะไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว (อนณสุข) และพอใจในการประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (อนวัชชสุข)

ความพอเพียง สอดคล้องกับหลักธรรมในศาสนาคริสต์ คือ การดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตนเอง ไม่ละโมบโลภมาก อยากได้ในสิ่งที่ไม่ใช่ของตนดังพระวจนะของพระเยซูคริสต์ที่ตรัสว่า “จงระวังและรักษาตัวให้พ้นจากความโลภทุกชนิด ชีวิตคนเราไม่ได้ขึ้นกับทรัพย์สินของเขา แม้ว่าเขาจะมั่งมีมากเพียงใดก็ตาม” (ลูกา ๑๒ : ๑๕) นอกจากนี้ ยังสอนให้ทำความดี แบ่งปันซึ่งกันและกัน สะสมความดีเป็นทรัพย์สมบัติที่จะติดตัวไปแม้เสียชีวิตก็ไม่มีใครสามารถขโมยไปได้ ดังพระวจนะของพระเจ้าที่ว่า “แต่อย่าลืมที่จะกระทำกิจการดีและที่จะแบ่งปันเกื้อกูลกัน เพราะเครื่องบูชาอย่างนั้นเป็นที่พอพระทัยพระเจ้า (ฮีบรู ๑๓ : ๑๖)”

ความพอเพียง สอดคล้องกับความพอเพียงตามหลักศาสนาอิสลาม คือ “พอเพียง” หมายถึง ได้เท่าที่ต้องการ หรือได้เท่าที่กะไว้ หรือเหมาะควรในระดับปานกลาง ซึ่งตรงกับหลักการของศาสนาอิสลามที่ยึดทางสายกลางเป็นหลัก ดังหลักคำสอนที่ว่า “ที่ดีที่สุดของกิจการทั้งหลาย คือ ตรงกลางของมัน” นอกจากนี้ อิสลามิกชนยังศึกษาความพอเพียงผ่านคำสอนและการปฏิบัติตนของนบีมูฮัมหมัด องค์ศาสดาผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งมีชีวิตที่มีความสุขเยี่ยงจอมราชันแต่กลับทิ้งทรัพย์สมบัติและพอใจที่จะนอนบนเสื่อหยาบ ยอมหิวไม่ต่างไปจากคนจนหิว ยอมอดเพื่อให้คนที่หิวมากกว่าได้อิ่ม ท่านสมถะ ไม่ฟุ่งเฟ้อ และได้รับความเคารพนับถือจากผู้คนนับแสน ยกให้เป็นต้นแบบแห่งความพอเพียง ซึ่งต่อมากลายเป็นหลักปฏิบัติให้อิสลามิกชนทุกคนต้องเรียนรู้และปฏิบัติตาม โดยหลักนั้นหมายถึง ความสันโดษและปล่อยวาง ไม่ยึดติดกับสภาวะรอบข้าง รู้จักเสียสละ สมถะ พอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอเพียงในศาสนาพราหมณ์ ฮินดู มีเป้าหมายสูงสุด คือ การหลุดพ้นจากกองกิเลสและกองทุกข์ แต่ไม่สนับสนุนให้มนุษย์ดิ้นรนหาทางเพื่อการหลุดพ้นเพียงอย่างเดียว แต่ควรจะแสวงหาทรัพย์สมบัติ โดยมีหลักธรรมเป็นเครื่องกำกับในการอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะในพระธรรมศาสตร์ได้บัญญัติไว้ว่า หลักธรรมหรือธรรมะนั้นย่อมมีลักษณะ ๑๐ ประการ ได้แก่ (๑) ความยินดี พอใจในสิ่งที่มี (๒) อดกลั้นอดทน พากเพียร เมตตา (๓) ข่มจิต มีสติ ไม่หวั่นไหวตามอารมณ์ (๔) ไม่ลักขโมย (๕) บริสุทธิ์ทั้งกายและใจ (๖) ระงับอินทรีย์ทั้ง ๑๐ (๗) สติ ปัญญา ความคิด (๘) รู้ลึกซึ้ง (๙) ความเห็นสุจริต ซื่อสัตย์และเป็นที่ไว้ใจเชื่อใจ และ (๑๐) ไม่โกรธ สงบ

ความพอเพียงในศาสนาซิกซ์ สอนให้มนุษย์ดำรงอยู่อย่างเรียบง่ายพอเพียงและเผื่อแผ่ โดยชาวซิกส์มีความหมายว่า ชาวซิกส์ทุกคนถูกปลูกฝังคุณธรรมเข้าไปในชีวิตและจิตวิญญาณตั้งแต่แรกเกิด ด้วยเหตุที่บิดามารดาและบรรพบรุษ ดำรงชีวิตอันเต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม และความดีงามสอดคล้องต่อหลักธรรมชาติ และเน้นความเรียบง่ายตลอดมา ดังคำกล่าวที่ว่า “Simple living, High thinking” คือ การดำรงอยู่ด้วยความเรียบง่ายแต่เต็มเปี่ยมทางความคิด วิจารณาญาณ อาหาร และอาชีพอันสุจริต โดยพึ่งตัวเอง รวมถึงยึดมั่นในคุณงามความดี ไม่เบียดเบียนทุกสรรพชีวิต และมีความสันโดษ คือ รู้จักในการประมาณตน มีความพอดีในการดำรงชีวิตของตน

จะเห็นได้ว่า ศาสดาหรือผู้นำทางจิตวิญญาณในศาสนาต่าง ๆ ล้วนเป็นแบบอย่างแห่งความพอเพียงเพราะสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์แบบ แล้วสอนชาวโลกผู้นับถือเลื่อมใสให้เป็นคนดีหรือคนสมบูรณ์แบบตาม

๒. วินัย ราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายว่า วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ กรมการศาสนา ได้ให้ความหมายไว้ว่า ระเบียบวินัย คือ ข้อกำหนด กฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกา ข้อบังคับที่มีไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของคนในสังคมเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขเรียบร้อย ส่วนคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การยึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ทั้งวินัยต่อตนเองในการผลักดันชีวิตให้ก้าวหน้า วินัยต่อองค์กร สังคม ปฏิบัติตามจริยธรรม จรรยาบรรณ และเคารพต่อกฎหมาย คุณธรรม “วินัย” มีปรากฏในคำสอนของศาสนาต่าง ๆ ดังนี้

ตามมิติทางพุทธศาสนา วินัย เป็นอุบายสำหรับสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม โดยคำว่า “วินัย” หมายถึง อุบายสำหรับฝึกหัดกายวาจาควบคุมให้บุคคลปฏิบัติตามกติกาทางสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย กติกาทางสังคมนี้หมายรวมถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง กฎหมาย และข้อตกลงทางสังคมอื่น ๆ ที่สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสามัคคีในหมู่คณะ วินัยมี ๒ อย่าง คือ วินัยสำหรับบรรพชิตหรือพระสงฆ์ (อนาคาริยวินัย) และวินัยสำหรับชาวบ้าน (อาคาริยวินัย) ได้แก่ กุศลกรรมบถ ๑๐ ซึ่งรวมศีล ๕ ไว้ด้วย และ “ศีล” คือ อุบายสำหรับฝึกหัดกายวาจาให้เรียบร้อยในระดับบุคคล ถ้าเป็นอุบายฝึกหัดกายวาจาให้เรียบร้อยสำหรับหมู่คณะโดยรวมเรียกว่าวินัย นั่นคือ การรักษาศีล อาศัยวิรัติหรือวินัยในตนเองเป็นเครื่องกำกับ ส่วนการรักษาวินัยของหมู่คณะอาศัยมาตรการลงโทษเป็นเครื่องกำกับ ดังนั้น วินัยจึงช่วยสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งเปรียบเทียบเส้นด้ายที่เรียงร้อยดอกไม้นานาชนิดเข้าด้วยกันจนกลายเป็นพวงมาลัยที่เป็นระเบียบงดงาม เมื่อสมาชิกของหมู่คณะรักษาวินัยคือปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง กฎหมาย และข้อตกลงทางสังคมอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกันเรียกว่าสีลสามัญญตา หรือการมีศีลเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติสำคัญสำหรับสร้างความสามัคคีในสังคม

มิติคำว่า “วินัย” ตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ที่สอนว่างานต่าง ๆ ที่จะทำนั้นจะต้องมีความเหมาะสมกับตนเองและสังคม ขณะเดียวกันต้องออกห่างจากการงานที่ไม่ดีที่สร้างความเสื่อมเสียอย่างสิ้นเชิง ส่วนการประกอบคุณงามความดีอื่น ๆ เช่น การถือศีลอด การละหมาด

และสิ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งเหล่านี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการเป็นบ่าวที่จงรักภักดีและปฏิบัติตามบัญชาของพระองค์ ขณะที่กฎเกณฑ์และคำสอนของศาสนานั้นทำหน้าที่คอยควบคุมความประพฤติของมนุษย์ทั้งที่เป็นหลักศรัทธา หลักปฏิบัติ และจริยธรรมในศาสนาอิสลามมีหลักที่อิสลามิกชนทุกคนต้องปฏิบัติตามอยู่ ๒ หลักใหญ่ ๆ คือ ฟัรดูอัยนีย์ หลักการพื้นฐานจำเป็นสำหรับอิสลามิกชนทุกคนจะต้องรู้ ต้องประพฤติ และฟัรดูกิฟายะฮ์ คือ หน้าที่ต่าง ๆ ทางสังคมนับตั้งแต่สังคมหน่วยเล็ก คือ ครอบครัวไปจนถึงสังคมหน่วยใหญ่ ก็คือ ประเทศชาติ นอกจากนี้ ยังมีหลักปฏิบัติอย่างหนึ่งเรียกว่า “ศาสนวินัย นิติศาสตร์และการพิพากษา” ซึ่งรวบรวมหลักปฏิบัติภาคบังคับ กฎบัญญัติห้ามที่ต้องละเว้น ไปจนถึงกฎบัญญัติที่ไม่ได้เจาะจง จะทำหรือละเว้นก็ไม่ถือเป็นการฝ่าฝืนศาสนาวินัย ทั้งหมดนี้ล้วนหล่อหลอมให้อิสลามิกชนทุกคนรู้และเข้าใจแก่นแท้ของอิสลาม ซึ่งเป็นรากฐานแห่งสันติภาพ

มิติคำว่า “วินัย” ตามหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ เป็นบทบัญญัติทำให้ชีวิตเป็นปกติสุข กล่าวคือ ศาสนาคริสต์เน้นย้ำให้คริสตศาสนิกชนหมั่นทำความดีทุกวันตลอดชีวิต ประพฤติปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของพระเจ้า เมื่อทำเช่นนั้น การกระทำกิจการใด ๆ ก็จะประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ บทบัญญัติเน้นย้ำให้คริสต์ศาสนิกชนปฏิบัติตามห้ามละเลย ได้แก่ “ความยุติธรรม” “ความเมตตากรุณา” และ “ความซื่อสัตย์” ทรงตรัสว่าบทบัญญัติเหล่านั้นจำเป็นต้องปฏิบัติโดยไม่ละเว้นบทบัญญัติอื่น ๆ (มัทธิว ๒๓ : ๒๓)

มิติคำว่า “วินัย” ตามหลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่เป็นกรอบการดำเนินชีวิตโดยรวมในภาพใหญ่เพื่อให้ศาสนิกชนถือปฏิบัติเป็นแนวทาง (วินัย) ในชีวิตดีงามมีความสุขบรรลุจุดมุ่งหมายของศาสนา หลักธรรมนั้น ได้แก่ หลักอาศรม ๔ โดยอิงกับช่วงอายุ พระคัมภีร์พระเวทบัญญัติว่า มนุษยชาติทั้งหลายควรปฏิบัติตามคติ ๔ ประการ คือ ในทุกช่วง “อาศรม” ของชีวิตช่วงอาศรมของชีวิตมี ๔ ช่วง คือ (๑) ศึกษากาล เรียกว่า พรหมจรยาศรม ช่วงตั้งแต่เกิดถึงอายุ ๒๕ ปี หมายถึง เวลาแห่งการกระทำให้ตนเอง ได้แก่ ศึกษาเล่าเรียน (๒) บริวาลกาล เรียกว่า คฤหัสถ์ถาศรม อายุ ๒๕-๕๐ ปี ประกอบอาชีพแต่งงานเป็นเวลากระทำให้ครอบครัว (๓) สังคมกาล เรียกว่า วานปรัสถาศรม อายุ ๕๑-๗๕ ปี เป็นเวลาแห่งการกระทำเพื่อสังคมและประเทศชาติ และ (๔) วิศวกาล เรียกว่า สันยัสตาศรม เป็นช่วงอายุ ๗๕ ปีขึ้นไป เป็นเวลาแห่งการกระทำเพื่อมนุษยชาติทั้งปวงเป็นนักบวช

มิติคำว่า “วินัย” ตามหลักคำสอนของศาสนาซิกข์ ที่เป็นกรอบการดำเนินชีวิตโดยรวมในภาพใหญ่เพื่อให้ศาสนิกชนถือปฏิบัติเป็นแนวทาง (วินัย) มีดังนี้

๑. วินัยทางกาย คือ การให้บริการผู้อื่นทางกายและวาจา เช่น การให้ทาน

๒. วินัยทางศีลธรรม คือ การเลี้ยงชีพโดนชอบธรรม ไม่มีความเห็นแก่ตัว

๓. วินัยทางใจ คือ ความเชื่อมั่นในพระเจ้าองค์เดียว ซึ่งอยู่เหนือกาละเทศะ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร แม้พระองค์จะเป็นพระมหากษัตรย์แต่ทรงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบมาโดยพระชนม์ชีพ เหตุการณ์ตัวอย่างครั้งหนึ่งพระองค์ทรงขับรถยนต์พระที่นั่งด้วยพระองค์เองตามลำพัง เมื่อมาถึงสี่แยกไฟแดงแห่งหนึ่ง ขณะที่กำลังรอสัญญาณไฟอยู่นั้นก็มีรถตำรวจซึ่งนำขบวนรถรัฐมนตรีแล่นมาจอดท้ายและบีบแตร

ไล่ให้หลบ โดยหารู้ไม่ว่ารถคันนั้นเป็นรถพระที่นั่งของพระองค์ ตำรวจเดินตรงมาที่รถพระที่นั่ง เป็นจังหวะที่พระองค์เสด็จลงมาจากรถ พอตำรวจเห็นเท่านั้นก็ทรุดนั่งลงกับพื้นทันทีก่อนที่รัฐมนตรีจะเดินตามมาและก้มกราบพระองค์ด้วยอาการตัวสั่นเทา พระองค์ตรัสถามรัฐมนตรีและตำรวจติดตามว่า “พวกท่านจะรีบไปไหนหรือถึงกับต้องฝ่าไฟแดง ข้าพเจ้ายังรอรถติดไฟแดงได้เลย” แต่ไม่มีคำตอบใด ๆ ในวันนั้น ก่อนจะแยกย้าย ตำรวจที่นำขบวนรถรัฐมนตรีก็ได้ทูลถามพระองค์ว่า “ให้ข้าพระพุทธเจ้าขับรถนำรถพระที่นั่งของพระองค์ไปไหม พระพุทธเจ้าข้า” “เราไม่ต้องให้ท่านมานำขบวนรถเราหรอก เราขับไปเองคนเดียวได้ ท่านไปนำรถของท่านรัฐมนตรีเถอะ” นั่นเป็นกระแสรับสั่งเพียงสั้น ๆ ก่อนที่พระองค์จะทรงขับรถออกไป เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงแบบอย่างที่ดี แม้ทรงเป็นถึงพระมหากษัตรย์แต่ก็ยังทรงเคารพระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดจนเป็นที่ประจักษ์ และพระองค์ยังทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆไว้ให้พสกนิกรได้ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการมีวินัยอีกมากมาย

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานกระบี่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ ณ สวนอัมพร เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๔๓ เช่น ***“...วินัยนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในส่วนบุคคลและส่วนรวม กล่าวคือ ในส่วนบุคคลวินัยจะทำให้บุคคลสามารถใช้ความรู้ความสามารถและประพฤติตนปฏิบัติงานได้ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ในส่วนรวม วินัยนี้นั้นจะทำให้หน่วยงาน สังคม ตลอดจนชาติบ้านเมืองมีความแข็งแกร่ง สามารถปฏิบัติการต่าง ๆ ร่วมกันได้อย่างเป็นเอกภาพ วินัยจึงเป็นปัจจัยหรือพลังอย่างสำคัญในการสร้างสรรค์ความเป็นปกติเรียบร้อยและความเจริญมั่นคงให้แก่บุคคลและส่วนรวม...”***

๓. สุจริต หรือความซื่อสัตย์สุจริต พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้คำนิยามว่า สุจริต คือ ความประพฤติชอบ และนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้คำนิยามว่าคุณลักษณะที่แสดงถึงการยึดมั่นความจริง ความถูกต้อง ดีงาม เป็นหลักในการดำเนินชีวิตทั้งกาย วาจา และใจ มีความจริงใจไม่บิดเบือนข้อมูล รู้จักรักษาความลับ หลีกเลี่ยงการหาผลประโยชน์ทับซ้อน มีความเกรงกลัวและละอายต่อการทำชั่วอันเป็นทุจริตทุกประเภท นอกจากนี้ ยังหมายถึง การนับถือตนเอง ไม่หลอกลวงตนเอง ละอายต่อการกระทำผิด ไม่คิดคดต่อผู้อื่น ไม่ลักขโมย ประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา ทั้งต่อหน้าและลับหลัง รับผิดชอบหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย รักษากฎระเบียบของสังคมและหน่วยงาน ไม่กระทำการใดที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ส่วนรวม

สุจริต หมายถึง ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมทั้งปวง กล้าปฏิเสธการกระทำที่ไม่ซื่อตรง ไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลอื่นที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้วิเคราะห์ “สุจริต” ว่ามีปรากฏในคำสอนศาสนาต่าง ๆ ดังนี้

ในพุทธศาสนา สุจริต หมายถึง การดำเนินชีวิตที่ดีงามใน ๓ ระดบ คือ เริ่มต้นด้วยการคิดดี (มโนสุจริต) แล้วแสดงออกเป็นการพูดดี (วจีสุจริต) และทำดี (กายสุจริต) มโนสุจริต คือ การคิดดีด้วยจิตใจที่ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลง มักคิดแต่จะให้ทานด้วยความรักและความฉลาด

รอบรู้ วจีสุจริต คือ การพูดดี พูดคำสัตย์ คำประสานสามัคคี คำสุภาพและคำที่มีสาระ โดยละเว้นการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเหลวไหล เพ้อเจ้อ กายสุจริต คือ การทำดีด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูล การแบ่งปันและการดูแลครอบครัว โดยละเว้นการฆ่า การเบียดเบียนผู้อื่น การลักทรัพย์ การฉ้อโกง และการประพฤตินอกใจ

ศาสนาอิสลาม กล่าวว่า สุจริต เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของอิสลามิกชนทุกคน ตรงกับ “อัสอามานะห์” คุณธรรมข้อหนึ่งในบรรดาคุณธรรมทั้งหลายของศาสนาอิสลาม ซึ่งถือเป็นคุณธรรมระดับสูงที่ผูกพันกับความศรัทธาดังคำกล่าวของท่านศาสนาทูตมุฮัมมัด (ช.ล.) ที่ว่า “ไม่ถือว่ามีศรัทธา (ที่สมบูรณ์) สำหรับผู้ที่ไม่มีความซื่อสัตย์ และไม่ถือว่ามีศาสนา (ที่สมบูรณ์) สำหรับผู้ที่ไม่รักษาสัญญา”

คริสต์ศาสนา ได้ให้ความสำคัญกับความสุจริตไว้ว่า ผู้ที่ดำเนินชีวิตด้วยความสุจริต แม้จะยากจนก็ดีกว่าคนที่พูดตลบตะแลง ผู้ที่ดำเนินชีวิตด้วยความสุจริตแม้จะยากจนก็ดีกว่าผู้ร่ำรวย แต่มีความประพฤติคดโกง ใครมีเพื่อนที่ซื่อสัตย์เหมือนกับได้สมบัติ เพื่อนซื่อสัตย์นั้นประเมินค่าไม่ได้ เพื่อนซื่อสัตย์เป็นเสมือนยาอายุวัฒนะ

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีบัญญัติเกี่ยวกับความสุจริตไว้หลายประการ ยกตัวอย่าง มานวธรรม ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติของมนุษย์ต่อมนุษย์ โดยมีคติว่าหากเกิดเป็นมนุษย์จงปฏิบัติแต่ทางกุศล อาทิ คิดแต่ทรัพย์สมบัติของผู้อื่น คิดแต่ทำเสียประโยชน์ของผู้อื่น ไม่ยอมนับถือผู้ใหญ่เป็นโทษทางจิตใจ จงอย่าทำ บุคคลใดไม่ซื่อตรงต่อมิตร ไม่รู้จักบุญคุณ หักหลังผู้อื่น ต้องไปตกนรก ฯลฯ จะเห็นได้ว่า ชาวฮินดูถือความสุจริตเป็นทางแห่งกุศลที่จะช่วยให้ชีวิตมนุษย์ทั้งหลายได้พบเจอแต่ความสุขและความสันติในชีวิต

ศาสนาซิกข์ มักเน้นย้ำอยู่เสมอว่า คุณค่าของการมีชีวิตทางโลกผ่านการแสดงออกด้วยการให้คุณค่ากับการทำงานหนักและความซื่อสัตย์ในการทำงาน เช่น ที่สอนว่า ข้าน้อย คือ ข้ารับใช้ขององค์พระผู้เป็นเจ้า ความสำเร็จของข้าน้อยคือ ชัยชนะของพระองค์ เงินทองที่หามาได้ด้วยแรงงานบริสุทธิ์เท่านั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องในศาสนา แต่ความอยากได้เงินทองที่เกินพอดี คือสิ่งที่ต้องห้ามในศาสนา

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้ประมวลคำสอนเรื่องสุจริตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อเป็นแบบอย่างเป็นบทเรียนแก่คนไทยในหัวข้อว่า คำพ่อสอนให้ “สุจริต” เพื่อชีวิตสันติสุข ดังสรุปได้ว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตด้วยความสุจริต พระองค์ทรงดำรงตนด้วยความสุจริตตลอดพระชนม์ชีพ ดังเช่นครั้งหนึ่งพระองค์ทรงลงแข่งในกีฬาเรือใบ ขณะที่ทรงเรือใบออกไปจากฝั่งได้ไม่นานก็ทรงแล่นกลับเข้าฝั่งและตรัสกับผู้ที่มาคอยเฝ้าฯ ว่า “เรือแล่นไปโดนทุ่นเข้า” ตามกติกาถือว่าฟาวล์ ซึ่งพระองค์ทรงเคร่งครัดในกติกาการแข่งเรือใบอย่างมาก แม้จะไม่มีใครเห็นการฟาวล์ในครั้งนั้น แต่พระองค์ก็ไม่ยอมละเลยหรือปล่อยผ่านไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสุจริตและการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ปวงชนชาวไทย นอกจากนี้พระองค์ยังทรงเผยแพร่คุณธรรมดังกล่าวมาสู่พสกนิกรของพระองค์ผ่านพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทรงเน้นย้ำเสมอว่าความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง หากฝึกฝนให้เกิดในตนเองก็ย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาคน สังคม รวมถึงประเทศชาติ

๔. จิตอาสา หมายถึง การเป็นผู้ที่ใส่ใจต่อสังคมสาธารณะและอาสาลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันมิใช่หน้าที่ของตนด้วยความรักความสามัคคี เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ของสังคม และของประเทศชาติ โดยมิได้หวังผลตอบแทน ทำความดีเพื่อความดี เอื้ออาทรต่อคนร่วมสังคม ทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย และได้อธิบายที่มาของคำว่า จิตอาสา ไว้ว่า จิตอาสา (Volunteer Spirit) เป็นคำศัพท์ใหม่ที่เกิดขึ้นมาไม่นาน เป็นคำที่แยกมาจากคำว่า “อาสาสมัคร” โดยเลือกผสมคำว่า “จิต” กับ “อาสา” เข้าด้วยกัน เพราะงานอาสาสมัครเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาไปสู่การมีจิตวิวัฒน์ (New Consciousness) หรือจิตสำนึกใหม่ ดังนั้น “จิตอาสา” และ “อาสาสมัคร” จึงถูกใช้ในลักษณะที่เสมือนหนึ่งเป็นคำเดียวกัน ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน จิต+อาสา (สมัคร) นอกจากนี้ ยังมีคำว่า “จิตสาธารณะ” (Public Mind) ซึ่งมีความหมายไปในทางที่คล้ายกับสองคำข้างต้น แต่ยกระดับความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของและใส่ใจดูแลรักษาในสิ่งของที่เป็นสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นสาธารณะสมบัติ รวมถึงสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ การประหยัดน้ำประปา ไฟฟ้า ฯลฯ อาสาสมัคร จิตอาสา จิตสาธารณะ ทั้งสามคำที่กล่าวล้วนขับเคลื่อนด้วย “จิตแห่งการให้” อันเป็นหนทางสำคัญในการทำให้ผู้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้วิเคราะห์ลักษณะของจิตอาสาว่ามีปรากฏในหลักคำสอนทางศาสนาอยู่แล้วเช่นกัน ดังนี้

ในพุทธศาสนา ในลักษณะของจิตอาสาสอดคล้องกับหลักธรรมหลายข้อ เช่น พรหมวิหารธรรม ๔ ประการ คือ (๑) เมตตา ความรัก ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข (๒) กรุณา ความสงสาร ความปรารถนาช่วยให้คนอื่นพ้นทุกข์ (๓) มุทิตา ความพลอยยินดีที่เห็นคนอื่นได้ดี มีความสุข ความเจริญ (๔) อุเบกขา ความเป็นกลางในอารมณ์ คือ ไม่ยินดียินร้าย ไม่ลำเอียง ความเมตตาและความกรุณาเป็นคุณธรรมพื้นฐานของจิตอาสา และนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงออกถึงความมีจิตอาสาผ่านหลักธรรม สังคหวัตถุ ๔ ประการ ได้แก่ (๑) ทาน คือ การให้ แบ่งปันสิ่งที่เป็นประโยชน์ (๒) ปิยวาจา คือ การพูดจาดีมีสาระ มีประโยชน์ (๓) อัตถจริยา คือ การบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น และ (๔) สมานัตตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย

ในศาสนาอิสลาม มีคำสอน เรื่อง “ชะกาด” คือ ทานประจำปี หมายถึง ทานประจำปี หมายถึง การที่ศาสนิกชนจ่ายทรัพย์สินส่วนเกินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้ที่มีสิทธิได้รับเมื่อครบรอบปี และหมายถึง การซักฟอก การทำให้สะอาดบริสุทธิ์ และการเจริญเติบโต กล่าวคือ ซักฟอกทรัพย์สินและจิตใจของผู้จ่ายให้มีความสะอาดบริสุทธ์ หมดจากความโลภ ตระหนี่ถี่เหนียว ซึ่งถือเป็นสิ่งสกปรกทางใจ ชะกาดเป็นหลักปฏิบัติเพื่อมนุษย์ และถ้ามีอิสลามิกชนคนใด มีทรัพย์สิน เงินทองที่เหลือในรอบปีแล้วไม่ทำการบริจาค จะถือว่าผู้นั้นทำผิดบัญญัติของอิสลาม และในบางประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติยังถือเป็นการผิดกฎหมายอีกด้วย

ในศาสนาคริสต์ มีคำสอนให้เป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวาง ช่วยเหลือผู้ที่มีความลำบากยากจนเดือดร้อน รวมถึงให้แบ่งสมบัติส่วนหนึ่งไว้ทำทานตามสัดส่วนที่มี มีมากให้มากมีน้อยให้น้อย ซึ่งไม่เพียงแต่หมายถึงเงินเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงอาหาร เสื้อผ้า สิ่งของเหลือใช้ดังคำสอนที่ว่า “ พี่น้องทั้งหลายจะมีประโยชน์ใดหากผู้หนึ่งอ้างว่ามีความเชื่อแต่ไม่มีการกระทำ ความเชื่อเช่นนี้จะช่วยให้เขารอดพ้นได้หรือถ้าพี่น้องชายหญิงคนใดขัดสนเครื่องนุ่งห่ม และไม่มีอาหารประจำวัน” แล้วท่านคนหนึ่งพูดกับเขาว่า “จงไปเป็นสุขเถิดขอให้อบอุ่นและอิ่มเถิด” แต่มิได้ให้สิ่งจำเป็นสำหรับร่างกายแก่เขาจะมีประโยชน์ใดเล่า ความเชื่อก็เช่นเดียวกันหากไม่มีการกระทำก็เป็นความเชื่อที่ตายแล้ว

ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หลักคำสอนเรื่อง “ทาน” หมายถึง การให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นหนึ่งใน “นิยมะ” หรือข้อควรปฏิบัติของศาสนาฮินดู ๑๐ ประการ โดยให้ถือว่าเงิน ๑ ใน ๑๐ ส่วนของรายได้ทั้งหมด เป็นเงินของพระเป็นเจ้า ชาวฮินดูควรบริจาคเงินส่วนนี้ให้แก่ วัด อาศรม หรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ยังมีความเชื่อว่า มารดาที่หนึ่งนั้น คือ มารดาผู้ให้กำเนิด มารดาที่นับถือยิ่งขึ้นไปอีก คือ มาตุภูมิซึ่งเป็นที่รวมของมนุษย์ทั้งชาติ ฉะนั้น ไม่ว่าอยู่ประเทศใด ชาวฮินดูมีหน้าที่ต้องรักชนชาติทำทุกอย่างเพื่อความสุขและสันติของคนทั้งชาติ เป็นหน้าที่ของมนุษย์ผู้มีมนุษยธรรม หากเราคิดเห็นแก่ตัวเองเท่านั้น ไม่เห็นแก่ส่วนรวมหรือประเทศชาติ เราก็จะเป็นมนุษย์ไม่ได้

ศาสนาซิกข์ มีหลักปฏิบัติตามคำสอนเรื่อง “การแบ่งปันรายได้ ๑๐ เปอร์เซ็นต์” หลังจุนเจือครอบครัวแล้ว เพื่อใช้ในการบริจาคและใช้สอยเพื่อประโยชน์ของสังคม” เรียกการแบ่งปันนี้ว่า ดัสวันต์ หรือร้อยชักสิบ และไม่เพียงเงินเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการสละเวลา ๑๐ เปอร์เซ็นต์ที่มีอยู่เพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมอีกด้วย ในพระมหาคัมภีร์ได้กล่าวเกี่ยวกับการมีจิตอาสาไว้ว่าผู้ที่จะมีเกียรติมีศักดิ์ศรีนั้นหาใช่ผู้ที่มีทรัพย์สมบัติหรือเงินทอง แต่คือผู้ที่จะปวารณาตนที่จะรับใช้ผู้อื่นต่างหาก

การน้อมนำคำสอนมาปฏิบัติในเรื่องจิตอาสานับว่าเป็นหลักคุณธรรมสำคัญประการหนึ่งที่สังคมไทยมุ่งส่งเสริมให้เกิดกับสังคมไทยเพื่อพัฒสังคมสู่ความยั่งยืนและเป็นสุข คณะกรรมส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ กล่าวไว้ว่า จิตอาสาตามคำพ่อ : เรียนรู้ตามรอยพระบาท “กระป๋องคนจน” เป็นกุศโลบายที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงฝึกให้พระราชโอรส พระราชธิดารู้จักวิธีการประหยัด อดออมและการเสียสละเพื่อผู้อื่น โดยพระองค์จะตั้งกระป๋องออมสินไว้กลางที่ประทับ หากพระราชโอรสและพระราชธิดาทรงนำเงินไปทำกิจกรรมแล้วมีกำไร อาทิ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล-อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สมัยทรงพระเยาว์ พระองค์ทรงได้รับค่าขนมสัปดาห์ละครั้ง แต่แม้จะได้ค่าขนมทุกสัปดาห์ก็ยังทรงรับจ้างเก็บผักและผลไม้ไปขาย เมื่อได้เงินมาก็นำไปซื้อเมล็ดผักมาปลูกเพิ่มและส่วนหนึ่งจะถูกหยอดสู่กระปุกนี้ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ เหมือนการเก็บภาษี พอถึงสิ้นเดือน สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้เป็นที่ประจักษ์ของปวงชนชาวไทยตลอดระยะเวลาทรงครองสิริราชสมบัติ ๗๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระองค์ทรงเป็นผู้ให้และแบบอย่างของการให้ ทั้งยังทรงสอนคนไทยผ่านพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสมานับครั้ง

ไม่ถ้วน ***พระราชดำรัสพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในโอกาสขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๔๙๗ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๙๖ อาทิ “พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้ว่า บุคคลใดประกอบความดี คุณความดีนั้นย่อมต้องสนองตอบ ข้าพเจ้าจึงขอชักชวนแต่ละท่านให้พยายามบำเพ็ญความดีด้วยน้ำใจอันบริสุทธิ์ แม้บางโอกาสอาจจะต้องเสียสละบ้าง ก็จงมานะอย่าท้อถอย จงสมัครสมาน สามัคคีร่วมใจกันให้มั่นคงด้วยดี ทั้งนี้ เพื่อความสุขสวัสดีของท่าน และเพื่อความวัฒนาถาวรของประเทศชาติอันเป็นที่รักของเราทั้งหลาย”***

๕. กตัญญู พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู เป็นคำภาษาบาลีและเป็นคำนาม หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำให้ ผู้รู้คุณท่าน นอกจากนี้ ยังหมายถึง การสำนึกรู้ในอุปการคุณหรือบุญคุณที่ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมีต่อตนเอง ความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญและมีความจำเป็นแก่สังคม ความกตัญญูนั้นไม่มีเฉพาะมนุษย์เท่านั้น ความรู้คุณของวัตถุสิ่งของก็เป็นกตัญญู ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง บ้านที่พักอาศัย ธรรมชาติแวดล้อมที่เราอยู่ ทุกสิ่งล้วนมีบุญคุณ นอกจากนี้ ยังหมายถึง ภาวะทางจิตใจของบุคคลที่รับรู้ถึงประโยชน์หรือคุณค่าที่ตนได้รับการปฏิบัติอย่างดีจากบุคคลอื่น สิ่งอื่น ก่อให้เกิดความตระหนัก ความระลึกรู้ ความซาบซึ้ง ความสำนึกรู้คุณ และมีแนวโน้มที่จะกระทำการตอบแทนคุณต่อบุคคล หรือสิ่งนั้น ๆ ที่มีคุณต่อตนทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เป็นความรู้สึกของการเข้าใจความรู้สึกรับผิดชอบในการกระทำการตอบแทนจากการที่ตนได้รับสิ่งดี ๆ จากผู้อื่น จากสังคมชุมชนจากประเทศชาติหรือจากโลก และสิ่งแวดล้อมทั้งปวง ความกตัญญูรู้คุณ ซึ่งเป็นความรู้สึกทางบวกนับเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญมากเพราะมีความเชื่อมโยงกับคุณค่าด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นความรู้สึกของความเอื้ออาทรสังคม เป็นอารมณ์ของความรู้สึกผิด ความละอาย ความโกรธ ความเกลียดชัง เป็นความรู้สึกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของการสร้างความสุข ความตระหนักในความรู้สึกของผู้อื่นเป็นความไวในการรับรู้ ความเห็นที่คล้อยตามในเชิงบวกในระดับสูง และบุคคลที่มีความกตัญญูรู้คุณสูงจะมีความรู้สึกที่ดีต่อโลกและชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความศรัทธาในการนับถือศาสนา มีความเอื้ออาทรสังคม รับรู้เรื่องราวที่เข้ามาในชีวิตในทางบวกมากกว่า มีความสุข มีความมีชีวิตชีวา มีความเห็นอกเห็นใจ มีการให้อภัย มีการให้ความช่วยเหลือ มีการสนับสนุนผู้อื่น มีการมองโลกในแง่ดี มีความหวังในชีวิต และมีความพึงพอใจในชีวิตสูง ซึ่งตรงข้ามกับผู้มีความกตัญญูรู้คุณต่ำ มีการรับรู้ทางลบมากกว่า เช่น มีความวิตกกังวลสูง มีความหดหู่ซึมเศร้ามาก มีความอิจฉาริษยามาก มีความหลงในวัตถุนิยมมาก

ประเภทของความกตัญญูมี ๒ ประเภท ประเภทแรกคือ ความกตัญญูต่อบุคคลผู้มีพระคุณ (บุพการี) คือ บิดา มารดา และอาจารย์อุปัชฌาย์ ประการที่สอง ความกตัญญูต่อสิ่งที่มีบุญคุณ ดังนั้น ความกตัญญูจึงไม่ได้มีขอบเขตอยู่แค่มนุษย์กับมนุษย์เท่านั้น แต่มีกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีก เช่น พืช สัตว์ ป่าไม้ แม่น้ำ ลำคลอง ฯลฯ เพื่อสร้างวัฏจักรที่ดีให้แก่ธรรมชาติ ซึ่งจะเกิดผลดีกับทุกสิ่งที่เป็นธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ พืช สัตว์ และสสาร ทำให้สิ่งเหล่านี้เอื้อประโยชน์ให้แก่กันและกัน และในฐานะที่มนุษย์

เป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มนุษย์จึงมีความกตัญญูกตเวทีเป็นอย่างยิ่งทั้งต่อมนุษย์ด้วยกันเอง และต่อสิ่งแวดล้อมที่อยู่ร่วมโลกเดียวกัน เพราะความกตัญญูเป็นคุณธรรมค้ำจุนโลกให้อยู่รอด และเป็นคุณธรรมที่สร้างความรักความผูกพันให้มนุษย์ สัตว์ สถาบัน ธรรมชาติแวดล้อม อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนและสมดุล

ผลของการมีความกตัญญู จะทำให้รักษาคุณความดีเดิมไว้ได้ ทำให้สร้างคุณความดีใหม่เพิ่มได้อีก ทำให้เกิดสติไม่ประมาท ทำให้เกิดขันติ ทำให้เกิดหิริโอตัปปะ ทำให้จิตใจผ่องใส มองโลกในแง่ดี ทำให้เป็นที่สรรเสริญของคนดี ทำให้มีคนอยากคบหาสมาคม บุคคลผู้มีความกตัญญู ไม่เพียงแต่รู้คุณของผู้มีพระคุณและสนองคุณเท่านั้น ยังมีคุณธรรมอย่างอื่นอีกด้วย คือ เป็นผู้ใหญ่ก็มีความเมตตากรุณาปราณีโอบอ้อมอารี เผื่อแผ่แก่ผู้น้อยทำดีแก่ตน เป็นผู้น้อยที่มีสัมมาคารวะ ซื่อสัตย์สุจริตจงรักภักดีต่อผู้ใหญ่ที่มีพระคุณแด่ตน ยกย่องเชิดชูไว้ในที่ที่มีบญคุณ บุคคลผู้มีความกตัญญูรู้คุณจะดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขและความดีงามร่วมกันของสังคม ถ้าเขาจะแสวงหาประโยชน์ของตน เขาจะคำนึงผลประโยชน์สุขและความดีงามร่วมกันของสังคม ถ้าเขาจะแสวงหาประโยชน์ของตน เขาจะคำนึงผลกระทบกระเทือนความรุนแรงและความเสียหายต่อส่วนรวมก่อน เขาจะปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สุขทั้งแก่ตนและผู้อื่น

ในพุทธศาสนา กล่าวว่า คุณธรรมพื้นฐานที่ทุก ๆ คนควรจะมีในระดับต้น ๆ คือ ความกตัญญูกตเวทีธรรมอันเป็นมงคลที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ เป็นตัวบ่งชี้พื้นฐานที่บ่งบอกถึงลักษณะความเป็นคนดีตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นบ่อเกิดของคุณธรรมอื่น ๆ และเป็นฐานช่วยเกื้อหนุนส่งเสริมให้คนกระทำความดียิ่ง ๆ ขึ้นไป กล่าวคือ บุคคลที่มีความกตัญญูจะแสดงพฤติกรรมตอบแทนคุณต่อบุคคลหรือสังคม หรือสิ่งอื่น ๆ โดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุม นับเป็นการกระทำหน้าที่ของตนอันเป็นบทบาทที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ความกตัญญูซึ่งแสดงออกถึงการรู้จักหน้าที่ของตน และมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วง จัดเป็นคุณลักษณะหนึ่งของความรับผิดชอบ ช่วยเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตนสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม นอกจากนี้ ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงความสำคัญของความกตัญญูไว้ ๔ ประการ คือ (๑) ความกตัญญูเป็นพื้นฐานของคนดี (๒) ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี (๓) กตัญญูกตเวทีบุคคลหาได้ยากในโลก และ (๔) ความกตัญญูก่อให้เกิดมงคลแก่ชีวิต พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ภูมิ เวสัปปุริสสานัง กตัญญู กตเวทิตา” แปลว่า กตัญญู รู้คุณ เป็นรากฐานของคนดี ขยายความได้ว่า กตัญญู เป็นบ่อเกิดของคุณธรรมทั้งหลาย กตัญญู เป็นก้าวแรกของคุณธรรมทั้งหลาย ถ้าขาดกตัญญู คุณธรรมทั้งหลายก็อยู่ไม่ได้ กตัญญูจึงมีพลานุภาพยิ่งใหญ่เหนือคุณธรรมทั้งหลายด้วย

ในศาสนาอิสลาม มีคำสอนเรื่อง ให้รู้คุณและรู้จักขอบคุณด้วยพื้นฐานโดยรวม โดยการขัดเกลาให้อิสลามิกชนรู้จักการขอบคุณ และการยอมรับความดีที่ผู้อื่นได้กระทำต่อเขาและตอบแทนผู้นั้นด้วยสิ่งที่ดี ซึ่งถือว่าเป็นบุคลิกที่สูงส่งและลักษณะที่สวยงาม เช่นเดียวกันการที่ดื้อดึง การปฏิเสธและกระทำไม่ดีต่อผู้ที่ทำดีต่อเราถือว่าเป็นลักษณะที่ทำให้ผู้ที่กระทำมันตกลงสู่ความต่ำทรามยิ่งกว่าสรรพสัตว์ที่ส่วนมากของพวกมันมีความรู้คุณ และจดจำความดี สังคมมุสลิมที่ยึดมั่นต่อบทบัญญัติของศาสนานั้นจะเป็นสังคมที่มีความสุขสงบ เพราะผู้ที่ทำดีจะได้รับการตอบแทน ผู้ที่กระทำผิดจะถูกตักเตือนและให้อภัย ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นการส่งเสริมให้ความดีงามของผู้คนคงอยู่ตลอดไป เพราะหากปล่อยให้ความดื้อดึงและการไม่รู้บุญคุณแพร่หลายไป ผู้คนจะเลิกการทำความดีและตัวของผู้ที่ศรัทธาก็จะมีความสุขที่ผู้อื่นไม่อาจจะพบมัน

เนื่องจากว่าเมื่อเขาได้รับสิ่งที่ดี ๆ แล้วเขาก็ขอบคุณต่อพระเจ้าของเขา สิ่งที่ดี ๆ อันนั้นก็มีแต่จะเพิ่มพูนขึ้น และเมื่อเขาพบกับความยากลำบากเขาก็อดทนและหวังความโปรดปรานจากพระองค์ ความยากลำบากอันนั้นก็ไม่อาจทำอะไรเขาได้ และจะไม่มีผลใด ๆ ต่อเขา ท่านศาสดา (ศ็อลลัลลอฮุอลัยฮิวะสัลลัม)

ในศาสนาคริสต์ พระเจ้าสอนให้คริสเตียนเป็นลูกกตัญญู พระวจนะสอนให้คริสเตียนเป็นลูกกตัญญู ในพระธรรมสุภาษิต ๑ : ๘-๙ บุตรชายของเราเอ๋ย จงฟังคำเตือนของพ่อเจ้าและอย่าทิ้งคำสั่งสอนของแม่เจ้า เพราะทั้งสองนั้นเป็นมงคลงามสวมศีรษะของเจ้า เป็นจี้ห้อยคอของเจ้า พระเจ้าสอนให้คริสเตียนฟังคำสอน คำแนะนำ คำตักเตือนของบิดาและมารดา เพราะทั้งสองอย่างนั้น หมายถึง (๑) มงคลงามสวมศีรษะ การรับคำสั่งสอนคำเตือนของพ่อแม่นั้นเป็นความสง่างามของชีวิต เป็นสิริมงคลในชีวิตลูก (๒) จี้ห้อยคอ หลายคนสวมจี้ห้อยคอเป็นเครื่องประดับ หลายคนใช้เป็นเครื่องลางของขลังเป็นวัตถุมงคล สำหรับคนที่ฟังคำสอนและคำเตือนของพ่อแม่นั้น ก็ถือเป็นความสวยงามของชีวิต อีกทั้งยังทำให้ชีวิตปลอดภัย เพราะคำสอนของพ่อแม่เป็นมงคล เป็นเหมือนวัตถุมงคลประจำตัวลูก พระธรรมมาระโก ๗ : ๑๐ จงให้เกียรติบิดามารดาของเจ้า และผู้ใดประณามบิดามารดาจะต้องมีโทษถึงตาย พระวจนะตอนนี้ตรงตามตัวอักษร คือ พระเจ้าสอนว่าเป็นคริสเตียนต้องให้เกียรติบิดามารดาของตน และผู้ที่ประณาม ผู้ที่ดูถูกดูหมิ่น บิดามารดาของตนมีโทษถึงตาย เป็นกฎที่ชัดเจนและเด็ดขาดที่คริสเตียนทุกคนไม่สามารถหลบเลี่ยงได้ในสมัยโบราณนั้นผู้ใดประณามบิดามารดาของตนจะถูกขว้างด้วยก้อนหินจนตาย ซึ่งไม่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด ถ้าจะเปรียบกับปัจจุบัน คือ พระพร ความเจริญ ความสง่างาม เกียรติของชีวิตได้ตายจากผู้นั้นไปแล้ว พระธรรมเอเฟซัส ๖ : ๑-๓ ฝ่ายบุตรจงนบนอบเชื่อฟังบิดามารดาของตนในองค์พระผู้เป็นเจ้า เพราะกระทำอย่างนั้นเป็นการถูก จงให้เกียรติแก่บิดามารดาของเจ้า นี่เป็นพระบัญญัติข้อแรกที่มีพระสัญญาไว้ด้วย เพื่อเจ้าจะไปดีมาดีและมีอายุยืนนานที่แผ่นดินโลก จากพระวจนะนี้พระเจ้าสอนให้เราเป็นลูกที่กตัญญู ดังนี้ (๑) นบนอบเชื่อฟังบิดามารดานบนอบเชื่อฟัง คือ การเชื่อฟังบิดามารดาด้วยความเคารพ อ่อนน้อม เต็มใจ มิได้เชื่อฟังเพราะถูกบังคับหรือเชื่อฟังเพราะเราหวังผลตอบแทนจากท่าน (๒) ให้เกียรติแก่บิดามารดาให้ความเคารพ ยกย่องท่านเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่ทำสิ่งใดที่เสื่อมเสียต่อชื่อเสียงและเกียรติยศของพ่อแม่ และ (๓) ผลที่ได้เมื่อเรากระทำตามพระวจนะ คือ ไปดีมาดีหมายความว่าจะไปไหนมาไหนพระเจ้าจะคุ้มครอง และมีอายุยืนยาว ซึ่งหมายความว่าพระเจ้าจะอวยพรให้เรามีชีวิตที่ยืนยาวพร้อมความสุขใจ

ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หลักคำสอนเรื่อง “กตัญญู” คือ สอนให้ลูกปฏิบัติต่อพ่อแม่เสมือนหนึ่งพระเจ้า (Taittiriya Upanishad 1.11.2) ในคัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู บ่งไว้ว่าผู้ใดที่ต้องการจะปฏิบัติเพื่อ “ศุทธพุทธิ” ผู้นั้นควรจะปฏิบัติตามหลักธรรม ๘ ประการที่เรียกว่า “อัษฎางคโยค” ได้แก่ ยม นิยม อาสน ปฺราณายาม ปฺรตฺยาหาร ธารณา ธฺยาน และสมาธิ หลักธรรมทั้ง ๘ ประการนี้หลักธรรมนิยม ในข้อ (๔) ชยา ได้แก่ การเคารพบูชา เช่น ควรเคารพบูชามารดา บิดา ครูบาอาจารย์ พระธรรมคัมภีร์ พระเวท พระพรหม (ปรมาตฺมา) หรืออะไรอื่นที่ควรเคารพด้วยทั้งหมด และข้อ (๗) คุรุสุศฺรูษา ได้แก่ การปฏิบัติต่อครูบาอาจารย์ หรือศาสนา ด้วยความเชื่อถือและคารวะด้วยความจงรักภักดี

ในศาสนาซิกข์ หลักคำสอนที่สำคัญของศาสนาซิกข์เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดคือ การเข้าถึงสุขอันเป็นนิรันด์หรือนิรวาณ ชาวซิกข์ได้นำคำสอนเรื่องต่าง ๆ มาเป็นหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่สำคัญหลายประการ อาทิ การทำเขว่าเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของชาวซิกข์ หมายถึง การรับใช้และบริการต่อชุมชน สังคม ด้วยทางกาย วาจา และใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ควบคู่กับการรำลึกถึงพระผู้เป็นเจ้าด้วยการสวดภาวนาสรรเสริญคุณความดีของพระผู้เป็นเจ้า การทำเขว่าจึงเป็นการสอนให้ชาวซิกข์เสียสละเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นการแสดงออกถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนตามคำสั่งสอนของพระศาสดาคุรุนานักเทพที่ว่า “ความอ่อนหวานและการถ่อมตนนั้น เป็นแก่นแห่งความดีและคุณธรรมทั้งปวง”

๔.๑๐ สรุปคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย ตัวบ่งชี้ และความหมาย

คุณธรรม	ตัวบ่งชี้	ความหมาย
พอเพียง	ความพอประมาณ	ความพอดีในการใช้ชีวิตที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป พอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
	มีเหตุผล	กระบวนการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ชีวิต อย่างรอบคอบโดยพิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ และการกระทำ
	มีภูมิคุ้มกัน	การวางแผนใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ เพื่อเตรียมพร้อมรับผลกระทบ หรือการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
วินัย	การยอมรับและปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานทางสังคม	การแสดงออกถึงการยอมรับและการประพฤติปฏิบัติตนตามวิถีประชา จารีต และกฎหมาย เพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคล อันจะนำไปสู่สังคมที่มีระเบียบ และดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและปกติสุข
	การควบคุมตนเอง	ความสามารถในการกำกับตนเองทั้งความคิดและการกระทำให้อยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ เพื่อนำตนเองให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข
	การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตน	ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมใด ๆ ให้บรรลุผลที่ตรงเวลา ตามบทบาทหน้าที่ หรือตามที่ได้รับหมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ
สุจริต	การละอายต่อการทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง	การแสดงความรู้สึกไม่สบายใจ รังเกียจ อาย กระดากในใจตน ไม่กล้าทำสิ่งที่ผิดกฎระเบียบ ไม่ว่าจะต่อหน้าหรือลับหลังผู้อื่น
	การไม่เอาเปรียบและไม่แสวงหาผลประโยชน์	การกระทำในสิ่งที่ตรงไปตรงมา รักษาความสัตย์ ไม่เอาเปรียบ และไม่ยึดผลประโยชน์อันมิชอบของตนเองและพวกพ้องเพียงฝ่ายเดียว

คุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย (ต่อ)

คุณธรรม	ตัวบ่งชี้	ความหมาย
สุจริต	การยืนหยัดในความถูกต้อง	การแสดงออกหรือการสนับสนุนความคิด การกระทำที่ถูกต้องตามกฎ และต่อต้านการทุจริต ด้วยความกล้าหาญ แม้ว่าจะมีความยากลำบาก หรืออุปสรรคขัดขวาง
จิตอาสา	จิตอาสา	การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น องค์กร และสังคม ด้วยความสมัครใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน
	สำนึกสาธารณะ	การตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และสาธารณะสมบัติ ด้วยการเอาใจใส่ ดูแลรักษา โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ
	การเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น	การอุทิศแรงกาย สติปัญญา ทรัพย์สิน และเวลา เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน
กตัญญู	การสำนึกในความดี	การเห็นคุณค่า รู้สึกขอบคุณ คิดในทางบวก หรือมีทัศนคติที่ดีต่อคุณความดีที่ตนเอง หรือส่วนรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม
	การเคารพความดี	การชื่นชม ยกย่อง ให้เกียรติในความดีที่ตนเอง หรือส่วนรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง โดยแสดงออกด้วยความสุภาพเหมาะสม
	การตอบแทนความดี	การประพฤติตนในทางที่ดีเมื่อมีโอกาส โดยไม่ละเมิดสิทธิ์หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เพื่อแสดงความขอบคุณความดีที่ตนเอง หรือส่วนรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง

ส่วนที่ ๕

สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๕.๑ สาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

คุณธรรมเป็นคุณค่าพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ที่เป็นการทำความดีหรือทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม จึงเป็นเรื่องที่ปรากฏให้เห็นในพฤติกรรม / การกระทำของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ทุกคนควรพยายามรักษาเพื่อดำรงคุณค่านี้ด้วยการควบคุมความคิดและการกระทำให้อยู่ในกรอบของความดี ที่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม เป็นการฝึกฝนพัฒนาจนเป็นทักษะชีวิต (Soft Skills) ที่มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบ ก็จะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบพร้อมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ปัจจัยที่ช่วยทำให้องค์กรประสบความสำเร็จขับเคลื่อนโลกสมัยใหม่เป็นปัจจัยผลักดันสำคัญให้เกิดการพลิกโฉมประเทศ และช่วยส่งผลดังพระราชดำรัสของพระบาท-สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

“คุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรัก ความสามัคคี ที่ทำให้คนไทยเราสามารถร่วมมือร่วมใจกันรักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันไปได้ตลอดรอดฝั่ง ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูด ทำด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงานประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และแก่ประเทศชาติ ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริตในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผนโดยเท่าเทียม เสมอกัน ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำความคิด ความเห็นของตนให้ถูกต้อง เที่ยงตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุในผลหากความคิดจิตใจ และการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกันในทางที่ดี ที่เจริญนี้ ยังมีพร้อมมูลในกาย ในใจของคนไทย ก็มั่นใจได้ว่าประเทศชาติไทยจะดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไปได้...”

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสในการเสด็จออกมหาสมาคมงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม วันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum : WEF) เห็นว่าทักษะชีวิตที่มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบ เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยทำให้มนุษย์สามารถรับมือกับสถานการณ์โลกที่พลิกผันของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) และหุ่นยนต์ (Robot) ตลอดจนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งเรื่องความจริงใจในพฤติกรรมหรือการแสดงออก (Creditability and Authenticity) จากการดำเนินชีวิตอย่างมีเข็มทิศคุณธรรม (Moral Compass) มีความคงเส้นคงวาและความน่าเชื่อถือ ตลอดจนมีคุณธรรมความซื่อตรง (Integrity) ความเห็นอกเห็นใจผู้คนรอบข้าง (Empathy) ความตระหนักต่อความสำคัญ / เร่งด่วน (Urgency) ต่อการแสดงออกดังกล่าว รวมถึงทักษะชีวิตอื่น ๆ ที่อยู่ในระบบคิดที่ทำให้เห็นความซับซ้อนของโลกปัจจุบันจนสามารถมองไปข้างหน้าได้ การสื่อสาร (Communication) ในทิศทางเชิงบวก และนำสู่การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ทักษะชีวิต (Soft Skills) ดังกล่าวเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ช่วยให้บุคคลไม่เป็นเพียงแรงงานปัจจัยการผลิตในระบบเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับปัจจัยกายภาพที่ใช้ในการผลิตประเภทอื่น เช่น ที่ดิน อาคาร หรือเครื่องจักร เป็นต้น หากสามารถเป็นทุนมนุษย์หรือทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบพร้อมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ปัจจัยที่ช่วยทำให้องค์กรประสบความสำเร็จขับเคลื่อนโลกสมัยใหม่และเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญให้เกิดการพลิกโฉมประเทศ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในช่วงระยะเวลา ๕ ปีข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ จึงได้นำหลักธรรมในทุกศาสนาที่ต่างสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี มีคุณธรรม ในการรักษาสืบสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม พร้อมทั้งน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดเป็นคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย เพื่อนำสู่ความเป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อันเป็นแผนสืบเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ประกอบด้วย **“พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู”** ซึ่งครอบคลุมความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ขยายความได้ดังต่อไปนี้

พอเพียง เป็นคำที่มาจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง เป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม มีเหตุผล ใช้ความรู้อย่างรอบคอบและรอบด้าน และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้สามารถรอดพ้นจากวิกฤตภัยต่าง ๆ ได้

วินัย ปฏิบัติตนตามกติกาจรรยาบรรณวิชาชีพขององค์กรและสังคม ตามหน้าที่พลเมืองดี และเคารพกฎหมาย ตลอดจนป้องกันและรับผิดชอบผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

สุจริต มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้องและเป็นธรรม ไม่สนับสนุน ไม่ร่วมมือ ไม่ยินยอมพร้อมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

จิตอาสา การให้และเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย เพื่อประโยชน์สุขแก่พวกเขาเหล่านั้นและของสังคม

กตัญญู สำนึกรู้คุณและแสดงออกถึงความกตัญญูต่อแผ่นดินเกิด ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สถาบันองค์กร และผู้มีพระคุณ นับตั้งแต่บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ ครูอาจารย์ เป็นต้น ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของ อาจเป็นการกระทำหรือความจริงใจบนหลักพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม

การส่งเสริมคุณธรรมถึงแม้จะสามารถส่งเสริมหรือสร้างให้เกิดขึ้นได้ในระดับปัจเจกบุคคลหรือมนุษย์แต่ละคนโดยตรง แต่หากจะให้เกิดการพลิกโฉมทางสังคมจะต้องส่งเสริมให้เกิดกระบวนการทางสังคมโดยการกล่อมเกลาทางสังคม ควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคนตามพระราชดำรัสของพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร “ระเบิดจากข้างใน” และหลีกเลี่ยงการสั่งการจากระดับบนสู่ล่าง (Top-Down) รวมถึงการดำเนินงานให้เป็นแนวทางเดียวกันก่อให้เกิดกลไกหรือระบบสังคมทั้งกระบวนการ บ่มเพาะภายในจิตใจในทุกช่วงวัยของมนุษย์นับตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา การปลูกฝังเรียนรู้ในระบบครอบครัวและระบบการศึกษา ที่ไม่ได้เป็นระบบการเรียนรู้ด้วยการถ่ายทอดจากผู้สอนสู่ผู้เรียนอันเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียว แต่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นปฏิสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์หลายทิศทาง เป็นกิจกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนรู้ได้มาร่วมกันสะท้อนการมีคุณธรรม จนเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Direct Learning) รวมทั้งการฝึกฝนและพัฒนาต่อเนื่องในระบบการทำงาน การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีพฤติกรรม หรือการแสดงออกที่สะท้อนการมีคุณธรรมในระดับบุคคลจากการปรับเปลี่ยนวิธีคิด กรอบคิด หรือค่านิยม หรือการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับปัจเจกบุคคล เป็นระบบคิดที่ไม่เพียงการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ หรือคิดเป็น ยังรวมการคิดถึงคุณค่าและความหมายของการดำรงอยู่ของชีวิตของมนุษย์ ซึ่งสะท้อนโดยคุณธรรมที่แสดงออกจากพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของเขา เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคมนับตั้งแต่สังคมหน่วยที่เล็กที่สุดคือ ครอบครัว หรือขยายใหญ่ขึ้นเป็นหน่วยงาน / องค์กร ตลอดจนชุมชน ก็ควรมีการพัฒนาระบบและการเสริมสร้างขีดความสามารถของกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม เป็นกลไกทางสังคมที่คอยกำกับ / เตือนสติปัจเจกบุคคลให้ตระหนักหรือระมัดระวังการแสดงออกในพฤติกรรมไม่เป็นเพียงการแสดงออกถึงการมีคุณธรรมเฉพาะบุคคลหรือบางคน แต่เป็นกติการ่วมในสังคมก่อให้เกิดเป็นกระแสหรือพฤติกรรมของคนในสังคมที่แสดงออกร่วมกัน (Collective Behavior) เป็นการสร้างกลไกร่วมขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมให้เกิดขึ้น ทำให้เกิดการดำเนินชีวิตที่สะท้อนการมีคุณธรรมได้อย่างเป็นระบบที่มีความยั่งยืนและสำคัญทั้งสามกระบวนการข้างต้น ยังเป็นการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในลักษณะคู่ขนานอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต สามารถสร้างความร่วมมือภายในสังคมในการแก้ปัญหาวิกฤติและเหตุการณ์พลิกผันต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) มีสาระสำคัญดังนี้

๕.๑.๑ วัตถุประสงค์

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนพัฒนาเชิงประเด็น ซึ่งเป็นแผนต่อเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ และแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ภายใต้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายระยะเวลาการดำเนินการถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่งและที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นเครื่องมือในการแปลงแนวทางและขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากการส่งเสริมคุณธรรมเป็นประเด็นการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกมิติ ทุกช่วงวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพและสร้างสังคมไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน และนำพลังบวกมาร่วมมือแก้ไขปัญหาวิกฤติและเหตุการณ์พลิกผันต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงเป็นแผนที่มีการจัดทำโดยใช้สถานการณ์คุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (Strength Weakness Opportunity and Threat Analysis : SWOT Analysis) เพื่อกรองและพิจารณาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

นอกจากนี้ ยังมีการถ่ายทอดจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ / กิจกรรม ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐาน

ทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ถ่ายทอดเป้าหมาย และตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขร่วมดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้บรรลุเป้าหมาย ขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นคุณค่าหลักนำการพัฒนา

ในอนาคต ๕ ปีข้างหน้า มุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขมีระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน โดยมีหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม เป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตและการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในกระทรวงสาธารณสุข พัฒนาบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในทุกมิติ ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมพัฒนาระบบเครดิตสังคม (Social Credit) การให้ด้วยพลังบวก เป็นแหล่งเรียนรู้ปลูกฝัง / ฝึกฝนพัฒนาคนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับหน่วยงานอื่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม บนฐานคิดการรับรู้ถึงเป้าหมาย หรือ Sense of Purpose นั่นคือการรับรู้และสร้างเป้าหมายร่วมกันเพื่อเปลี่ยนแปลงอนาคตของกระทรวงสาธารณสุขไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมก่อนประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง และร่วมมือกันสร้างเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขการทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันด้วยการมองไปข้างหน้า เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ภายใต้คุณธรรม ๕ ประการ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” โดยให้ค่านิยม “MOPH” ฝังอยู่ในจิตวิญญาณของบุคลากรสาธารณสุขทุกคน ไม่ว่าเป้าหมายการทำงานจะเป็นอย่างไรก็จะประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคนและพัฒนาระบบคุณธรรม จริยธรรมที่ดีและยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาภาคีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้นอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและสร้างระบบนิเวศคุณธรรม ระบบนิเวศจริยธรรม วัฒนธรรมจริยธรรมในกระทรวงสาธารณสุขสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๕.๑.๒ ภาพรวมเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายรวม

เป้าหมาย

กระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

๒. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

๓. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA

๔. ดัชนีความสุขคนทำงาน

ค่าเป้าหมาย

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ ค่าเป้าหมายตามตัวชี้วัดดังนี้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				
	ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐
๑. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๒. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๓. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕
๔. ดัชนีความสุขคนทำงาน	ร้อยละ ๗๐ เมื่อสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๘๐				

๕.๑.๓ แผนย่อย

๑. แผนย่อยที่ ๑ สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้เป็นองค์กรส่งเสริมการทำความดี เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

๒. แผนย่อยที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ระบบ และกลไกการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๓. แผนย่อยที่ ๓ ส่งเสริมให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นแบบอย่างการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

๔. แผนย่อยที่ ๔ ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม และสร้างสังคม-วัฒนธรรม ภายในหน่วยงาน

แผนย่อยที่ ๑ สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นองค์กรส่งเสริมการทำความดี เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นคุณค่าหลักของบุคคล และหน่วยงานจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับบุคคล ถึงระดับหน่วยงาน เสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง และมีหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม เป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตและการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม ครอบคลุมถึง

๑. พื้นที่ทางกายภาพที่เป็นคุณภาพชีวิต นับตั้งแต่สภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลชีวิต รวมถึงอาคารสถานที่ที่มั่นคง ปลอดภัย และเป็นพื้นที่ทางกายภาพที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม

๒. ระบบนิเวศคุณธรรม และพื้นที่ทางสังคม เป็นพื้นที่ของการปฏิสัมพันธ์ การปฏิบัติตนเพื่อสะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม ทั้งที่เป็นข้อตกลงภายในครอบครัว และ / หรือชุมชน มาตรการ / นโยบาย / เจตนารมณ์ของหน่วยงาน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม ตลอดจนพื้นที่สร้างสรรค์ทั้งสื่อกระแสหลัก และสื่อออนไลน์ เป็นการสร้างประสบการณ์ร่วมจากการดำเนินการตามข้อตกลงหรือการทำกิจกรรม ทำให้เกิดการรับรู้ เข้าใจ นำไปปฏิบัติ เห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต

๓. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมหรือการทำความดี ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมของตน ทั้งที่เป็นกิจกรรมภายในและภายนอกหน่วยงาน เช่น การประหยัดพลังงานและทรัพยากร การจัดการขยะ และ Zero Waste การสร้างพื้นที่สีเขียว การปลูกป่าและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การแสดงออกและส่งต่อคุณค่าของวันสำคัญต่าง ๆ ที่หน่วยงานเข้าร่วม การทำบุญวันสำคัญทางศาสนา และกิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ วางระบบรากฐานการส่งเสริมคุณธรรมของสถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

กลยุทธที่ ๒ ขับเคลื่อนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

กลยุทธ์ที่ ๓ ขับเคลื่อนกลไกชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

กลยุทธ์ที่ ๔ สร้างระบบนิเวศคุณธรรม ส่งเสริมพื้นที่สังคม / สาธารณะ ทั้งที่เป็นพื้นที่กายภาพ หรือพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ โดยให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม การทำความดีอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับหน่วยงาน โดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมคุณธรรมหรือการทำความดี ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมของตนทั้งที่เป็นกิจกรรมภายในและภายนอกหน่วยงาน และกิจกรรมการทำความดีด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

กลยุทธที่ ๑ วางระบบรากฐานการส่งเสริมคุณธรรมของสถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	พัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยบรรจุคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู ทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมนอกหลักสูตร ให้ลงมือปฏิบัติจนเป็นพฤตินิสัย เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่มีความพร้อมในทุกมิติ ตามมิติทางศาสนา มิติหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมิติทางวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
๒	ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับหน่วยงาน เสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
๓	ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมระบบนิเวศคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ โดยการสร้างพื้นที่และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม หรือการทำความดี ทั้งการสร้างหรือปรับปรุงพื้นที่กายภาพให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม สร้างพื้นที่สังคมให้เกิดข้อตกลงร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีระเบียบ และเคารพกฎหมาย	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๔	ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เปิดพื้นที่ทางสังคม / สาธารณะ โดยใช้พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม โดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	- สถาบันพระบรมราชชนก - สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

กลยุทธที่ ๒ ขับเคลื่อนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม มาเป็นคุณค่าหลักในการดำรงชีวิต เป็นหลักคิดและการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๒	ส่งเสริมผู้นำคุณธรรม / ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และต้นแบบที่ดีทั้งระดับบุคคล ระดับองค์กร ยกย่องผู้นำที่นำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต และมุ่งเน้นผู้นำที่มีจิตสาธารณะและจิตอาสา มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๓	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม นำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต โดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการยกย่องผลจากการประกอบคุณงามความดีอย่างสม่ำเสมอ สามารถเป็นตัวอย่าง เป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่นในหน่วยงานให้ยึดถือเป็นแบบอย่างได้ และร่วมสร้างแรงบันดาลใจให้คนเป็นคนดี	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๔	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูองค์กร / กลุ่มงาน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๕	ส่งเสริมการจัดระบบเครดิตสังคม (Social Credit) ส่งเสริมการให้ด้วยพลังเชิงบวก เพื่อให้บุคลากรเกิดคุณธรรมจิตอาสา	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๖	หน่วยงานกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาองค์กรคุณธรรม และส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรม และจรรยาบรรณของทุกวิชาชีพ โดยมีหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ไม่ใช่เพื่อเลื่อนวิทยฐานะ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๗	นำค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” มาเป็นบรรทัดฐานทางคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติทางคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข	- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๘	ส่งเสริมและสนับสนุนการขยายงานในหน่วยงานที่เริ่มดำเนินการเป็นองค์กรคุณธรรมให้เกิดความต่อเนื่องและเปิดโอกาสการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำการจัดการความรู้ การถอดบทเรียนมาใช้อย่างเป็นระบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๙	ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาองค์กรคุณธรรมด้วยการกำหนดการดำเนินการองค์กรคุณธรรมอย่างต่อเนื่องทุกปี	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๑๐	กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การนิเทศที่เสริมพลัง (Empowerment) เสริมสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑๑	ส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือ ตามแบบคุณธรรมวิถีใหม่ (MOPH Moral in New Normal) ที่สอดคล้องกับวิกฤติโรคอุบัติใหม่ที่อาจเกิดขึ้น และนำหลักคำสอนไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ได้แก่ ๘.๑ กิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ๘.๒ กิจกรรมเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ๘.๓ กิจกรรมสำคัญทางศาสนาของแต่ละศาสนา ๘.๔ อื่น ๆ	**ส่วนกลาง** - กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการงานพิธีการและพิธีกรรมทางศาสนา - ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการตามแนวทางของกรมการศาสนากำหนดในแต่ละกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และประสานทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขดำเนินการและรวบรวมรายงานผลการดำเนินงานไปยังกรมการศาสนา
๑๒	ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ โดยการสร้างพื้นที่และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม หรือการทำความดี ทั้งการสร้างหรือปรับปรุงพื้นที่กายภาพให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพื้นที่สังคมให้เกิดข้อตกลงร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีระเบียบ และเคารพกฎหมาย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๑๓	ใช้พลัง “บวร” เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๓ ขับเคลื่อนกลไกชมรมจริยธรรมของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ ด้วยการนำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค นำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และนำหลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม มาเป็นคุณค่าหลักในการดำรงชีวิต เป็นหลักคิดและการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม ขับเคลื่อนให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบผ่านกลไกชมรมจริยธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	ส่งเสริมผู้นำคุณธรรม / ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และต้นแบบที่ดีทั้งระดับบุคคล ระดับองค์กร ยกย่องผู้นำที่นำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต และมุ่งเน้นผู้นำที่มีจิตสาธารณะและจิตอาสา มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม นำคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู มาเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต โดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการยกย่องผลจากการประกอบคุณงามความดีอย่างสม่ำเสมอ สามารถเป็นตัวอย่าง เป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่นในหน่วยงานให้ยึดถือเป็นแบบอย่างได้ และร่วมสร้างแรงบันดาลใจให้คนเป็นคนดี	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูองค์กร / กลุ่มงาน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๕	ส่งเสริมการจัดระบบเครดิตสังคม (Social Credit) ส่งเสริมการให้ด้วยพลังเชิงบวก เพื่อให้บุคลากรเกิดคุณธรรมจิตอาสา	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๖	นำค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” มาเป็นบรรทัดฐานทางคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติทางคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๗	กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การนิเทศที่เสริมพลัง (Empowerment) เสริมสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๘	ส่งเสริมให้ชมรมจริยธรรมให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ โดยการสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อม พื้นที่ ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม หรือการทำความดีทั้งการสร้างหรือปรับปรุงพื้นที่กายภาพให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพื้นที่สังคมให้เกิดข้อตกลงร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีระเบียบ และเคารพกฎหมาย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๙	ใช้พลัง “บวร” เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนชมรมจริยธรรมของหน่วยงาน	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑๐	ส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือ ตามแบบคุณธรรมวิถีใหม่ (MOPH Moral in New Normal) ที่สอดคล้องกับวิกฤติโรคอุบัติใหม่ และนำหลักคำสอนไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ได้แก่ ๘.๑ กิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ๘.๒ กิจกรรมเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ๘.๓ กิจกรรมสำคัญทางศาสนาของแต่ละศาสนา ๘.๔ อื่น ๆ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธ์ที่ ๔ สร้างระบบนิเวศคุณธรรม ส่งเสริมพื้นที่สังคม / สาธารณะ ทั้งที่เป็นพื้นที่กายภาพ หรือพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ โดยให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม การทำความดีอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับหน่วยงาน โดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	สร้างระบบนิเวศคุณธรรม และส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเปิดพื้นที่ทางสังคม / สาธารณะ โดยใช้พื้นที่สาธารณะ และสื่อสังคมออนไลน์ มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม โดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	นำระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit) มาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสังคมกระทรวงสาธารณสุขในลักษณะ “คนดีมีที่ยืน ความดีมีพื้นที่ในสังคม”	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	ส่งเสริมระบบเครือข่ายทางสังคมคุณธรรมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมสร้างกลไกการมีส่วนร่วม การสื่อสารข้อมูลการเผยแพร่รูปธรรมความสำเร็จในรูปแบบวิถีใหม่	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	เปิดโอกาสให้บุคลากรมีการแสดงความยินดีต่อพฤติกรรมของคนดี หรือผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อพื้นที่สาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๕	การวางระบบคัดเลือกคนดีและผลงานของหน่วยงานอย่างโปร่งใส ยุติธรรม ปราศจากอคติ และเผยแพร่ต่อสาธารณะ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๖	การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบันทึกและรวบรวมข้อมูลบุคลากร หน่วยงานด้านองค์กรคุณธรรม ชมรมจริยธรรม และเผยแพร่ต่อสาธารณะ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หรือการทำความดี ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมของตนทั้งที่เป็นกิจกรรมภายใน และภายนอกหน่วยงาน และกิจกรรมการทำความดีด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	ส่งเสริมกิจกรรมแกนนำกัลยาณมิตร หรือกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการทำความดี เพื่อขยายผล	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	ส่งเสริมการนำคุณธรรมเพื่อจิตอาสา และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การประหยัดพลังงานและทรัพยากร การจัดการขยะ และ Zero Waste การสร้างพื้นที่สีเขียว การปลูกป่า และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

หมายเหตุ

ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ

แผนย่อยที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ระบบ และกลไกการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ทักษะชีวิต พัฒนาในบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตบนฐานชีวิตวิถีใหม่ ให้มีพฤติกรรมและทักษะชีวิตที่สะท้อนคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมระบบการจัดการการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการภายในหน่วยงาน เผยแพร่งานวิชาการผ่านช่องทางต่าง ๆ นอกจากนี้ พัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ครอบคลุมถึงกฎหมาย มาตรการ นโยบายรัฐบาล ที่เป็นกลไกกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขร่วมพัฒนาระบบและขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตบนฐานชีวิตวิถีใหม่

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาเกณฑ์การประเมินองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

กลยุทธ์ที่ ๓ ยกระดับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

กลยุทธที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดการการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	จัดให้มีการเรียนรู้เรื่อง คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และการรักษาวินัยแก่ข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ พนักงานกระทรวงสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท บนฐานชีวิตวิถีใหม่	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๒	กำหนดให้มีหน่วยงาน ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับงานด้านการเสริมสร้างวินัย และรักษาจริยธรรม ประจำหน่วยงาน	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	พัฒนาระบบบริหารบุคคลให้โปร่งใส เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพเป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยมีระบบการสรรหา คัดเลือก แต่งตั้ง โยกย้าย ปราศจากการใช้ดุลยพินิจ มีหลักฐานการพิจารณาที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ชัดเจน เปิดเผยได้ เพื่อให้ระบบราชการสามารถตัดสรรได้ทั้งคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม และศักยภาพสูงเข้ามาปฏิบัติราชการ	- ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	๔.๑ เสริมสร้างการเคารพสิทธิมนุษยชนและจริยธรรมที่เป็นสากลที่เคารพสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของผู้ปฏิบัติงาน เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๓ ที่เห็นชอบมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน และตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๖๓ ๔.๒ จัดให้มีกลไกการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตและประพฤติมิชอบ การล่วงละเมิดทางเพศหรือคุกคามทางเพศในที่ทำงาน การร้องทุกข์ หารือข้อปัญหาหรือข้อกังวลใจ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ของผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ทั้งการร้องเรียนผ่านหน่วยงานโดยตรง ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และมีมาตรการในการคุ้มครองและรักษาความลับของผู้ร้องเรียน	- ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๕	ใช้ทฤษฎีชวนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างแนบเนียน (Nudge Theory) เพื่อออกแบบการตัดสินใจทางความคิด (Choice Architecture) อันก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนมาสู่พฤติกรรมทางจริยธรรมที่พึงประสงค์	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๒ พัฒนาแนวทางการประเมินองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	พัฒนาแนวทางการประเมินองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ที่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินองค์กร ชุมชน อำเภอ จังหวัดคุณธรรม ของกรมการศาสนา	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
๒	นำแนวทางการประเมินองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ที่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินองค์กร ชุมชน อำเภอ จังหวัดคุณธรรม ของกรมการศาสนา ให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๓ ยกระดับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	กำหนดให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๒	ขับเคลื่อนให้การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด เป็นตัวชี้วัดระดับกระทรวง ตัวชี้วัดผู้บริหารทุกระดับ และตัวชี้วัดการขับเคลื่อนนโยบายมุ่งเน้นแต่ละปี	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๓	ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การยกระดับให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในระดับ AA	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๔	ส่งเสริมยกย่อง เชิดชู หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในระดับ A ถึงระดับ AA	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
๕	กำหนดให้มีมาตรการที่สอดรับกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ขับเคลื่อนให้มาตรการที่กำหนดมีการใช้บังคับอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ

ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ

แผนย่อยที่ ๓ ส่งเสริมให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นแบบอย่างการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

แผนย่อยนี้ มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม นำการพัฒนาองค์กรคุณธรรม สร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย และขยายความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านองค์กรคุณธรรมทั้งบุคคล หน่วยงานต้นแบบ ชมรมจริยธรรม มุ่งเน้นการเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างเป็นระบบ ข้อมูลสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างนวัตกรรมด้านการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย และขยายความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ

กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นระบบ

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

กลยุทธที่ ๑ สร้างนวัตกรรมด้านการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	สนับสนุนบุคคลและหน่วยงานในการสร้างผลงานด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น การสร้างหลักสูตร การอบรม การออกแบบกระบวนการ กิจกรรมการเรียนการสอน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ดี กายอมรับ และการขยายผลอย่างต่อเนื่อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - สำนักบริหารยุทธศาสตร์สุขภาพดีวิถีชีวิตไทย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	สนับสนุนให้มีการจัดช่องทางพัฒนาสร้างสรรค์ ประกาศคุณความดีกับบุคคล / หน่วยงานที่สรรสร้างความดีงามแก่ส่วนรวมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เวทีตลาดนัดคุณธรรม การประชุมสัมมนาวิชาการ การมอบประกาศเกียรติคุณในวาระต่าง ๆ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	การรวบรวมองค์ความรู้จากผลงานการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในหน่วยงาน / องค์กร ซึ่งขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ โดยใช้รูปแบบการวิจัยหรือการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ เช่น การถอดบทเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ ให้เกิดความต่อเนื่อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	วางแผนการจัดระบบการคัดเลือกคนดี และผลงานของหน่วยงานอย่างโปร่งใส ยุติธรรม ปราศจากอคติ และเปิดเผยต่อสาธารณะ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

กลยุทธที่ ๒ พัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย และขยายความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	สนับสนุนการดำเนินงานเครือข่ายคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เป็นค่านิยม / สังคม-วัฒนธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๒	ส่งเสริมแกนนำกัลยาณมิตร หรือกระบวนการการเรียนรู้ของเครือข่าย เพื่อต่อยอดและขยายผล	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๓	สร้างรูปแบบความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณธรรมกับหน่วยงานอื่น เช่น การลงนามความร่วมมือในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือมาตรฐานทางจริยธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๔	การกำหนดแนวทางความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือภาคส่วนอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นคุณธรรม จริยธรรม และสังคม-วัฒนธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๕	เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความยินดีต่อพฤติกรรมของคนดี หรือผลงานวิชาการด้านคุณธรรม จริยธรรม ต่อสาธารณะ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๖	ผลักดันให้เกิดความร่วมมือกับองค์กรที่สนับสนุนทรัพยากรในการพัฒนาองค์กรคุณธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธที่ ๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านองค์กรคุณธรรมอย่างเป็นระบบ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการจัดระบบข้อมูลบุคลากร / หน่วยงานด้านองค์กรคุณธรรม จริยธรรม และเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะอย่างเป็นระบบ ข้อมูลสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๒	สนับสนุนให้หน่วยงานจัดทำทำเนียบบุคลากร / หน่วยงานต้นแบบ อย่างเป็นระบบ มีการเผยแพร่และขยายผลอย่างต่อเนื่อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ

หมายเหตุ

ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ

แผนย่อยที่ ๔ ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม และสร้างสังคม-วัฒนธรรม ภายในหน่วยงาน

โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) ประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติด้านจริยธรรมในองค์กรให้ชัดเจน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข การจัดทำข้อกำหนดจริยธรรมซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันภายในหน่วยงานของรัฐ (Ethical Agreement) ที่สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของหน่วยงาน สภาพปัญหา และความเสี่ยงทางจริยธรรม เช่น การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interest : COI) ระบบอุปถัมภ์ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน รวมถึงความโปร่งใสและเป็นธรรมในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันภายในหน่วยงาน ประกาศให้ประชาชนทั่วไปโดยได้รับทราบถึงกรอบการปฏิบัติหน้าที่อันเหมาะสมในการให้บริการแก่ประชาชน ขับเคลื่อนงานของรัฐในมิติต่าง ๆ โดยกำหนดจุดเน้นให้มีการส่งเสริมการนำมาตรฐานทางจริยธรรม ประมวลจริยธรรม และข้อกำหนดจริยธรรม เป็นเครื่องมือในการสร้างมาตรฐานทางจริยธรรม และบูรณาการการส่งเสริมจริยธรรมเข้ากับการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน ให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมและประชาชนเป็นสำคัญ โดย “ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีข้อกังขา และไม่สูญเปล่า”เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาในการบริหารราชการ และบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมากขึ้นห

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนากลไกการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม การส่งเสริมจริยธรรมในระดับองค์กรให้เชื่อมโยงสอดประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ ๒ บูรณาการงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมเข้ากับงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน

แนวทางการพัฒนาตามกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

กลยุทธที่ ๑ พัฒนากลไกการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม การส่งเสริมจริยธรรมในระดับองค์กรให้เชื่อมโยงสอดประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	กำหนดให้มีหน่วยงาน ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาจริยธรรม ประจำหน่วยงาน	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม
๒	ส่งเสริมบทบาท เสริมสร้างประสิทธิภาพและความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการจริยธรรม ประจำส่วนราชการ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๓	จัดให้มีการบูรณาการภารกิจระหว่างคณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการ เพื่อให้การส่งเสริมจริยธรรมในระดับองค์กรเชื่อมโยงสอดประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม
๔	นำข้อเสนอของคณะกรรมการจริยธรรม ประจำส่วนราชการมาขับเคลื่อนให้เกิดผลในเชิงประจักษ์อย่างต่อเนื่อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม
๕	รายงานผลการดำเนินงานด้านคุณธรรม จริยธรรม การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ การส่งเสริมคุณธรรมอย่างเป็นระบบ	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม

กลยุทธ์ที่ ๒ บูรณาการงานด้านการส่งเสริมจริยธรรมเข้ากับงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
๑	จัดทำข้อกำหนดจริยธรรม ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันภายในหน่วยงาน สอดคล้องกับบทบาทภารกิจ สภาพปัญหาและความเสี่ยงทางจริยธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม
๒	จัดทำข้อกำหนดจริยธรรมของส่วนราชการที่รับผิดชอบทุนหมุนเวียนที่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีความเสี่ยงสูงเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณ การใช้อำนาจอนุมัติอนุญาตหรือมีความคาดหวังสูงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรมซึ่งรับผิดชอบกองทุนหมุนเวียนที่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล
๓	จัดให้มีสื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตนจนเกิดเป็นพฤติกรรมจริยธรรมในเรื่องพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และข้อกำหนดจริยธรรมของส่วนราชการระดับกรมและส่วนราชการระดับกรมซึ่งรับผิดชอบกองทุนหมุนเวียนที่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ส่วนราชการระดับกรม

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- ส่วนราชการระดับกรม ซึ่งรับผิดชอบกองทุนหมุนเวียนที่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล
๔	ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สร้างการตระหนักรู้ในพฤติกรรมหรือประเด็นล่อแหลมต่าง ๆ รวมทั้งการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ที่อาจนำมาซึ่งการเสื่อมเสียชื่อเสียงขาดความเชื่อถือศรัทธา หรือพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเอง โดยการจัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการที่จะใช้ภายในหน่วยงานเพื่อรักษาและส่งเสริมจริยธรรมของหน่วยงานเอง	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๕	กำหนดให้มีหน่วยงานที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาด้านจริยธรรมหรือพฤติกรรมล่อแหลมต่อการฝ่าฝืนจริยธรรม และเปิดโอกาสให้บุคลากรในสังกัดมีช่องทางในการหารือทางจริยธรรมได้โดยง่าย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๖	ผลักดันให้ผู้บริหารในองค์กร ยอมรับ ปฏิบัติ และร่วมเป็นผู้กระทำการสำคัญในการขับเคลื่อนจริยธรรมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และข้อกำหนดจริยธรรมของส่วนราชการอย่างเคร่งครัด	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๗	สื่อสารประชาสัมพันธ์เรื่องบทบาทของผู้นำในองค์กรในการเป็นผู้กระทำการส่งเสริมจริยธรรม เพื่อสร้างการรับรู้การทำตามต้นแบบผู้นำ (Leadership Model) เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและกระตุ้นให้บุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติตาม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ลำดับ	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานขับเคลื่อน
		- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๘	รณรงค์ส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ยึดหลักตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพล และข้อกำหนดของส่วนราชการอย่างเคร่งครัด ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ให้มีการเปิดเผยสิ่งทุจริต (ไม่ทนต่อการทุจริต) การฝ่าฝืนจริยธรรม การให้ข้อมูลเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกรังแกโดยไม่เป็นธรรม ไม่ปล่อยปละละเลย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๙	ส่งเสริมรักษามาตรฐานทางจริยธรรม และการเสริมสร้างวินัย โดยให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้ความรู้เรื่องการรักษามาตรฐานทางจริยธรรม การเสริมสร้างวินัย เป็นประจำทุกปี แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงาน เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ราชการบริหารส่วนภูมิภาค - สำนักงานเขตสุขภาพ
๑๐	นำหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐของสำนักงาน ก.พ. ตามมติคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม (ก.ม.จ.) ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เพื่อยกระดับการรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการสร้างวัฒนธรรม ค่านิยมกล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม	- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข - กองบริหารทรัพยากรบุคคล - วิทยาลัยนักบริหารสาธารณสุข

หมายเหตุ

ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หมายถึง ส่วนราชการระดับกรมทุกกรม หน่วยงานของรัฐภายใต้กำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ

๕.๒ ผลที่ได้รับจากแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๑. ระบบรากฐานการส่งเสริมคุณธรรมในกระทรวงสาธารณสุข มีความเข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับคุณธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่

๒. เกิดองค์กรคุณธรรมต้นแบบ องค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น กลุ่มงาน และบุคคลต้นแบบในสังคมกระทรวงสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น

๓. บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข มีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ถูกต้องดีงามด้วยคุณธรรมที่พึงประสงค์ มาตรฐานทางจริยธรรม (Ethical Standard) ประมวลจริยธรรม (Code of Ethics) และข้อกำหนดทางจริยธรรม ค่านิยมหลัก MOPH เทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันบนฐานชีวิตวิถีใหม่ ดำรงไว้ซึ่งวิถีวัฒนธรรมไทยอย่างมีความสุข มั่นคง มั่นคั่ง และยั่งยืน

๔. กลไกการขับเคลื่อนจริยธรรมในกระทรวงสาธารณสุข มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ตามที่กฎหมายกำหนด

๕. ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบูรณาการงานด้านคุณธรรม จริยธรรม ระหว่างหน่วยงาน เกิดสังคม-วัฒนธรรมทางคุณธรรม จริยธรรมในสังคมกระทรวงสาธารณสุข อันเป็นการส่งเสริมการบริหารงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

๖. ยกระดับการรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ตามมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการสร้างวัฒนธรรม ค่านิยมกล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗. เกิดระบบนิเวศคุณธรรม (Moral Ecosystem) ระบบนิเวศจริยธรรม (Ethics Ecosystem) ในสังคมกระทรวงสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

ส่วนที่ ๖

การขับเคลื่อน การติดตามประเมินผล และการบริหารความเสี่ยง

๖.๑ กลไกและการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นแผนปฏิบัติราชการราย ๕ ปี ระดับส่วนราชการ ที่มีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ อันประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมและด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนระดับที่ ๒ อันประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติราชการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นหลัก ดังนั้น การกำหนดกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงกำหนดขึ้นภายใต้หลักการ

๑. การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๒. ประสานพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อเสนอในการดำเนินงานเชิงนโยบาย งบประมาณ และองค์ความรู้ด้านวิชาการ

๓. จัดกระบวนการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตลอดจนคำนึงถึงความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา

๔. มีการรายงานผลการดำเนินแผนงาน / โครงการ ตามแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างต่อเนื่อง

๕. ใช้กลไกที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนบทบาทหรือกำหนดกลไกการดำเนินงานใหม่เท่าที่จำเป็น

๖.๒ แนวทาง กรอบแนวคิด และรูปแบบการติดตามประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๖.๒.๑ แนวทางของวงจรการบริหาร PDCA

การติดตามและประเมินผล ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การติดตามและประเมินผล ยึดแนวทางของวงจรการบริหาร PDCA หรือวงจร Deming (Deming Cycle) เนื่องจากกิจกรรมการติดตามและประเมินผลจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่แห่งการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ทราบถึงผลการดำเนินการ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติสามารถกำหนดแนวทางการแก้ไข ปรับปรุงแผนปฏิบัติการและวิธีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน ตามระยะเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้อย่างตรงจุด อย่างกว้าง ๆ ไว้ ๔ ด้าน ดังนี้

๑. การวางแผน (Plan)

๑.๑ จัดทำแผนงาน /โครงการ ให้มีความครบถ้วน เช่น การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามกิจกรรม การกำหนดตัวชี้วัดที่มีความชัดเจนและสามารถวัดผลได้ ควรเชื่อมโยงกับเป้าหมาย ตัวชี้วัดค่าเป้าหมายรวม และแผนย่อยทั้ง ๔ แผนย่อย ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๑.๒ จัดทำแผนงาน / โครงการ ให้มีความสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการตรวจสอบและการติดตามผลการดำเนินงาน (Check) และการปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ในลำดับถัดไป

๑.๓ สร้างการมีส่วนร่วมและตระหนักถึงเป้าหมายของความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการ

๑.๔ สร้างความเข้าใจถึงการดำเนินงานของแผนงาน / โครงการ นั้น ๆ เพื่อช่วยสร้างความตระหนักถึงเป้าหมายและการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ โดยพิจารณาความสอดคล้องกับเป้าหมาย ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายรวม และแผนย่อยทั้ง ๔ แผนย่อย ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. การปฏิบัติ (Do)

๒.๑ จัดลำดับความสำคัญของงานในกรณีที่มีภารกิจเร่งด่วนแทรกซ้อน ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินงานได้ทันตามแผนงาน / โครงการ ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงผลกระทบในทุกระดับที่อาจเกิดขึ้นจากความล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมาย

๒.๒ สื่อสาร ชี้แจง และสร้างความเข้าใจต่อบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระบุผู้รับผิดชอบหลัก

๓. การตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน (Check)

๓.๑ จัดระบบ / รูปแบบ การติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการที่ทันสถานการณ์และเป็นรูปแบบเดียวกัน เช่น การกำหนดตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมในการวัดความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และจัดทำรูปแบบของการรายงานผลการดำเนินงานให้มีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๓.๒ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโดยพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากความล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินโครงการได้บรรลุเป้าหมาย

๓.๓ จัดทำระบบการติดตามและประเมินผลโดยเน้นความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนักถึงความสำคัญของการติดตาม และรายงานผลโครงการของเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบโครงการเป็นหลักสำคัญ

๓.๔ ชี้แจงหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนกลไกการมีส่วนร่วมในการรายงานผล

๔. การปรับปรุงการดำเนินงาน (Act)

๔.๑ แจ้งปัญหาและระบุสาเหตุ พร้อมเสนอแนวทางในการแก้ไขและดำเนินการตลอดจนกำหนดเวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จ หากแผนงาน / โครงการ ไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จตามเป้าหมาย

๔.๒ สร้างกลไกสนับสนุนการดำเนินงานโครงการให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา อาทิ การจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง หรือรูปแบบรายงานนำเสนอที่สามารถเห็น Gap ของการปฏิบัติงาน

๔.๓ เสนอแนวทางเพื่อการปรับปรุงหรือทบทวนหรือแก้ไข เพื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการดำเนินงานในภาพรวมของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

กระบวนการติดตามและประเมินผล จึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากเนื่องจากกระบวนการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ จะช่วยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สามารถรับทราบผลการดำเนินการรวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเป็นระยะ รวมถึงสามารถวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินการให้มีความเหมาะสมต่อทรัพยากร สภาพแวดล้อมในการดำเนินการ ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในระหว่างปี

๖.๒.๒ กรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard

กรอบแนวคิดในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard ของ Robert S. Kaplan and David P. Norton แต่เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) จึงต้องดัดแปลงเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าวซึ่งใช้กับภาคเอกชนให้เหมาะสมกับบริบทของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติราชการที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ประกอบไปด้วย ๔ มิติที่สำคัญ ได้แก่

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)
๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในหน่วยงาน (Customer Perspective)
๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน (Internal Perspective)
๔. มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. มิติด้านประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Financial Perspective)

หมายถึง มุมมองด้านความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

๒. มิติด้านผลกระทบต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม (Customer Perspective)

หมายถึง การดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ตอบสนองต่อความต้องการสูงสุดต่อประชาชนที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในหน่วยงานได้

๓. มิติด้านประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการ (Internal Perspective)

หมายถึง กระบวนการจัดการซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมภายในของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมีความเหมาะสมทั้งเวลาและทรัพยากรที่ได้รับ

๔. มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth Perspective)

หมายถึง การเรียนรู้และการเติบโตของหน่วยงานที่ดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นมิติที่สะท้อนถึงขีดความสามารถ / สมรรถนะในการปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๖.๒.๓ รูปแบบการติดตามและประเมินผล

โดยรูปแบบการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้นำทฤษฎีเชิงระบบ (System Model) มาใช้เป็นรูปแบบในการติดตามและประเมิน

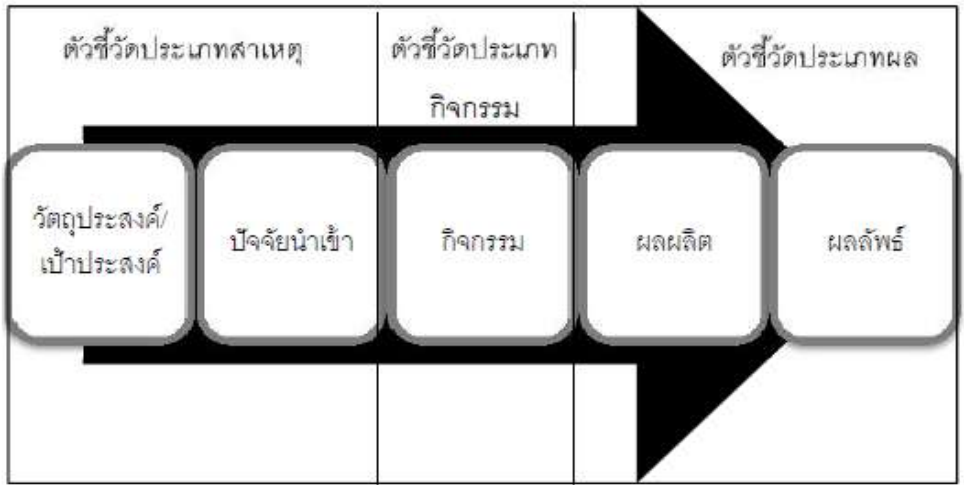

จากรูปแบบการติดตามและประเมินผลดังกล่าวสามารถจำแนกตัวชี้วัดในการประเมินออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. ตัวชี้วัดประเภทสาเหตุ (Lead Indicator)

การประเมินปัจจัยนำเข้า ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อาทิ บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น

๒. ตัวชี้วัดกิจกรรม

การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน ตั้งแต่การเริ่มวางแผนการดำเนินงาน การเริ่มดำเนินงานตามแผน ขั้นตอนระหว่างการดำ เนินงาน และขั้นตอนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการดำเนินงาน

๓. ตัวชี้วัดประเภทผล (Lag Indicator)

การประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สามารถชี้ให้เห็นภาพของการบรรลุวัตถุประสงค์

โดยตัวชี้วัดทั้ง ๓ ประเภท จะมีกรอบแนวคิดดัชนีชี้วัดความสมดุล หรือ Balanced Scorecard ทั้ง ๔ มิติ เป็นประเด็นชี้นำการกำหนดตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) การดำเนินการติดตามและประเมินผลใน ๒ ระดับ ประกอบด้วย

๑. การประเมินภาพรวมของตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน

๖.๓ การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

การติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้กำหนดกลไกการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

๑. ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข เป็นกลไกหลักในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในระดับกระทรวง ที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต พลังทางสังคม และการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูงมุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ดำเนินการตามหน้าที่

และอำนาจที่กำหนดในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒. กลุ่มงานจริยธรรม ของส่วนราชการระดับกรม เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในระดับกรม ที่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔ ที่เห็นชอบในหลักการแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการต่อต้านการทุจริตตามที่สำนักงาน ก.พ. เสนอ (ปัจจุบันอยู่ระหว่างการปรับบทบาทภารกิจ)

๓. หน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในระดับหน่วยงานของรัฐในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ

๔. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลชุมชน เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในระดับภูมิภาค

ด้วยทฤษฎีและแนวทางข้างต้น จึงนำมาซึ่งการดำเนินการติดตามและประเมินผลใน ๒ ระดับ คือ (๑) การประเมินภาพรวมของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และ (๒) การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

๑. การประเมินภาพรวมของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

เป็นการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานตามตัวชี้วัดในภาพรวมของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) โดยพิจารณาว่ามีความสำเร็จตามเป้าหมาย ตัวชี้วัด แผนย่อยทั้ง ๔ แผนย่อย มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไร เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปรับปรุงวิธีการดำเนินงานตามกรอบระยะเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้อย่างตรงจุด โดยการประเมินภาพรวมนั้นจะเป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดแผนฯ

ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่ในการติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) พร้อมทั้งให้ความเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ในระยะต่อไป

๒. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงาน

เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ กิจกรรม และแนวทางในการดำเนินงานของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ มีการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม หรือไม่ โดยประเมินผลการดำเนินงานโครงการเป็นรายไตรมาส หรือรอบ ๖ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน

ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกหน่วยงานที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ประเมินผลการดำเนินงานผ่านหน้าเว็บไซต์และระบบที่สำคัญ ดังนี้

๑. รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรม รายไตรมาส หรือรอบ ๖ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน บนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๒. รายงานผลการดำเนินงานตามมาตรการเป็นรายงานประจำปี บนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๓. รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง-สาธารณสุข เป็นรายงานประจำปีบนหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

๔. รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง-สาธารณสุข รอบ ๖ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน ไปยังกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

๕. รายงานผลผ่านระบบข้อมูลงบประมาณผ่านระบบติดตามการบริหารยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ (Strategic Management System : SMS)

๖. รายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการระดับหน่วยงาน รอบ ๖ เดือน รอบ ๙ เดือน และรอบ ๑๒ เดือน

๖.๔ การบริหารความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง

การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) นั้น จะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงและภาวะคุกคามที่จะกระทบต่อการดำเนินงานและความสำเร็จตามแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) รวมถึงผลกระทบและโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Risk Impact & Risk Likelihood) เพื่อวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการจัดการความเสี่ยงที่สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าความเสี่ยงนั้นจะไม่เกิดผลกระทบต่อความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่ามีความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น และมีแนวทางการจัดการความเสี่ยง ดังนี้

ความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง
๑. ความเสี่ยงจากการนำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ไปปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม ไม่เข้าใจแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อย่างถ่องแท้ หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ให้ความร่วมมือและบูรณาการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างจริงจัง	๑.๑ ผู้บริหารของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ต้องให้ความสำคัญกับปัญหาคุณธรรม จริยธรรม อย่างจริงจัง ๑.๒ การใช้กลไกขับเคลื่อนอย่างมีส่วนร่วมและบูรณาการโดยการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ๑.๓ การสร้างความรู้ความเข้าใจกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมขับเคลื่อนตามบทบาทหน้าที่หลักของหน่วยงานผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมชี้แจง การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในทิศทาง เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนแนวทางการทำงานร่วมกัน ๑.๔ การติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน รวมถึงการให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และประเมินผลความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง
๒. ความเสี่ยงจากการไม่ปฏิบัติตามแผนงาน / โครงการ เนื่องมาจากผู้รับผิดชอบขาดความรู้ที่จะผลักดันให้เกิดการปฏิบัติได้ ขาดสำนึกรับผิดชอบและหน่วยงานขาดกลไกการกำกับติดตาม ดูแล การควบคุมภายในที่เหมาะสม	๒.๑ ปรับปรุง ตรวจสอบการมอบหมายงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และกระจายการมอบหมายงานให้มีความเหมาะสม ๒.๒ จัดทำแผนงาน / โครงการ ที่มีกรอบเวลาและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ๒.๓ พัฒนาช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้รับผิดชอบแผนงาน / โครงการ สามารถสื่อสารปัญหาอุปสรรคกับผู้บังคับบัญชาโดยสะดวกและทันกาล ๒.๔ มีระบบตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผลต่อผู้บริหาร และระบบการรายงาน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง
๓. **ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันเนื่องจากมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** นำมาซึ่งโอกาสที่เปิดกว้างในการขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรม รุนแรงขึ้น หากหน่วยงานที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งภาคเครือข่ายไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว	๓.๑ เสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ และสร้างความเชื่อมโยงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารออนไลน์ระหว่างหน่วยงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้สามารถสกัดกั้นการกระทำที่ขาดคุณธรรม จริยธรรมได้อย่างเท่าทัน ๓.๒ สร้างโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาคประชาชนโดยสะดวก เพื่อร่วมทำหน้าที่เฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสพฤติกรรมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๔ **ความเสี่ยงจากการเกิดภาวะวิกฤติมีโอกาสที่จะส่งผลกระทบอย่างรุนแรงและกว้างขวาง** นำไปสู่ความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง กระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามปกติ และไม่สามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายตามกรอบระยะเวลาที่ตั้งไว้ เช่น การเกิดภัยพิบัติ โรคติดต่ออุบัติใหม่อย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์	๔.๑ ประเมินความเสี่ยงและภัยคุกคามที่มีโอกาสเกิด และส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำเนินงาน โดยทบทวนกิจกรรมกระบวนการทำงาน รวมถึงระดับผลกระทบของการขับเคลื่อนแผนงาน / โครงการ ในกรณีที่กิจกรรมกระบวนการทำงานดังกล่าวต้องหยุดชะงัก หากเกิดสภาวะวิกฤติ ๔.๒ กำหนดกลยุทธ์ หรือแนวทางในการสร้างความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแผนการดำเนินงานมีความพร้อมต่อสภาวะวิกฤติ และมีการปรับปรุงทบทวนกลยุทธ์หรือแนวทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ๔.๓ พัฒนาระบบเฝ้าระวังการเกิดสภาวะวิกฤติ โดยมีการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และให้เท่าทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง ๔.๔ กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบบริหารความพร้อมต่อสภาวะวิกฤติ มอบหมายให้มีการปฏิบัติตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๖๑). **คู่มือการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทรำไทย เพลส จำกัด.

กรมการศาสนา. กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๖๓, ออนไลน์). **ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู**. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๓ จาก http://e-service.dra.go.th/hinduism.php?p=word.

กรมการศาสนา. กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๖๓, ออนไลน์). **ศาสนาซิกซ์**. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ จาก http://www.m-culture.go.th/mculture_th60/download/sikhism.pdf.

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๕๔). **ความรู้ศาสนาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (๒๕๔๘). **หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี่.

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (๒๕๕๙). **แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (๒๕๖๕). **(ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (๒๕๖๑). **การส่งเสริมคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” สร้างคนดีสู่สังคม**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (๒๕๖๑). **คู่มือการส่งเสริมคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” สร้างคนดีสู่สังคม**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (๒๕๖๑). . **แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ คู่มือการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (๒๕๓๘). **ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (๒๕๔๔). **ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : สำนักกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (๒๕๕๐). **ปกกฎหมายกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม**. วารสารพัฒนาสังคม ๙ (๑) หน้า ๑-๒๙

นงลักษณ์ วิรัชชัย ศจีมาศ ณ วิเชียร และพิสมัย อรทัย. (๒๕๕๑). **การสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรม**. ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

มหาวิทยาลัยมหิดล. **รายงานประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ฉบับสมบูรณ์.** กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม. ๒๕๖๔.

ราชบัณฑิตสถาน. (๒๕๔๒). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์.

ราชบัณฑิตสถาน. (๒๕๖๓, ออนไลน์). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ จาก http://dictionary.orst.go.th/lookup_domain.php.

วศิน อินสระ. (๒๕๔๑). **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : ทองกวาว.

วิทย์ วิศทเวทย์. (๒๕๒๖). **จริยศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข. **รายงานการประชุมคณะกรรมการจริยธรรม ประจำสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๔**. นนทบุรี. ๒๕๖๔.

สำนักงาน ก.พ.. **ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) (ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี)**. นนทบุรี : สำนักงาน ก.พ.. ๒๕๖๕.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (๒๕๕๙). **เศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษฯ.

สำนักงาน ป.ป.ช.. **(ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐)**. นนทบุรี : สำนักงาน ป.ป.ช.. ๒๕๖๕.

สำเนียง ยอดศรี. (๒๕๖๐). **จริยศาสตร์ จริยธรรม และคุณธรรมตามแนวความคิดของนักปรัชญา**. วารสารปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐.

สุวรรณฐา ลึม และ พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (๒๕๖๒) **แนวทางส่งเสริมกตัญญูกตเวทีในสังคมไทย An Approach for Promoting Katannukatavedi in Thai Society**. Journal of MCU Peace Studies Vol.7 No.2 (March-April 2019). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุบล เลี้ยววาริณ. (๒๕๕๑. ออนไลน์). **การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดแบบพหุมิติของจิตลักษณะด้านการรับรู้คุณความดี**. Digital Research Information Center เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕. https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/231422

อุบล เลี้ยววาริณ. (๒๕๕๕). **การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกความสำนึกรู้คุณเพื่อเสริมสร้างความกตัญญูรู้คุณ ความรับผิดชอบและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. วารสารวิจัยและพัฒนา ปีที่ ๔ (๒๕๕๕).

ผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

๑. นายธงชัย กีรติหัตถยากร	รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านสนับสนุนงานบริการสุขภาพ
๒. นายรุ่งเรือง กิจผาติ	หัวหน้าที่ปรึกษาระดับกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

ผู้จัดทำ

๑. นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๒. นายพศวีร์ วัชรบุตร	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๓. นางสาวกาญจนธัช ศรพรหม	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๔. นางสาวเขมรินทร์ อภิสุทธิพงษากุล	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๕. นางสาวชนกพร แสนสุด	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๖. นางสาวพรนิดา นาคทับทิม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๗. นางสาวกันตินันท์ เพียสุพรรณ	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๘. นางสาวณิชารีย์ ศรีสิทธิพรหม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๙. นายนิทัศน์ สนธิเกษตริน	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๑๐. นางสาวนงลักษณ์ พูลนาค	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๑. นางสาวนันทนิตย์ กุกุดเรือ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๒. นางสาวกันยา หิรัญ	นักวิชาการเงินและบัญชี
๑๓. นางสาวน้ำฝน พยัคคานนท์	นักทรัพยากรบุคคล
๑๔. นางสาวทิพยวรรณ ภูสิงห์ทอง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
๑๕. นางสาวชัญญกร ลามาลี	นักทรัพยากรบุคคล
๑๖. นางสาวชยาภรณ์ โกสัยพัฒ	นักวิชาการพัสดุ
๑๗. นางสาวกิตติพร ถิระโคตร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

ห้องปลัดกระทรวงฯ
นพ.โอภาส การย์กวินพงศ์
เลขรับ 4628
วันที่ 17 ต.ค. 2565
เวลา 15.33 น.

ห้องรองปลัดกระทรวงฯ
นพ.ณรงค์ สายวงศ์
เลขรับ 4745
วันที่ 5/10/65
เวลา 12.50

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตฯ กลุ่มงานยุทธศาสตร์ฯ โทร. ๐ ๒๕๙๐ ๑๓๓๐

ที่ สธ ๐๒๑๗.๐๑/๔๑๔๗ **วันที่** ๓ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความเห็นชอบแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

เรื่องเดิม

๑. คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ในคราวประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ มีมติเห็นชอบ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนระดับที่ ๓ ที่เป็นแผนการพัฒนาเชิงประเด็น (Issue-based) เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนให้คุณธรรมเป็นคุณค่าหลักนำการพัฒนา ให้เกิดการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกมิติ ทุกช่วงวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน และนำพลังบวกมาสร้างความร่วมมือแก้ปัญหาวิกฤตและเหตุการณ์พลิกผันต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมไปกับการบรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติฯ

๒. ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่ขยายกรอบเวลาให้ใช้ต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ และจัดการประชุมวิพากษ์ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรมทีเค. พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกกระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมให้ข้อคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการฯ อย่างมีส่วนร่วม

๓. แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับความสอดคล้องของแผน ๓ ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ เรื่อง “แนวทางการเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี” โดยมีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๑ แผนระดับที่ ๒ และแผนระดับที่ ๓ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แผนระดับที่ ๑ สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ ด้านที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านที่ ๔ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แผนระดับที่ ๒ สอดคล้องและถ่ายทอดเป้าหมายทั้งระดับภาพรวมและระดับแผนย่อย รวมถึงแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ ๑๑ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นที่ ๑๕ พลังทางสังคม และประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติในระดับโครงการ

แผนระดับ...

แผนระดับ ๓ สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานทางจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) และแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีแผนย่อยจำนวน ๔ แผนย่อย ประกอบด้วย **แผนย่อยที่ ๑** สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้เป็นองค์กรส่งเสริมการทำความดี เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ **แผนย่อยที่ ๒** เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ระบบ และกลไกการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม **แผนย่อยที่ ๓** ส่งเสริมให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นแบบอย่างการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมต้นแบบ **และแผนย่อยที่ ๔** ส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม และสร้างสังคม-วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน มีเป้าหมายคือ กระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบอย่างยั่งยืน หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA เมื่อสิ้นสุดแผน ทั้งนี้ การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้น ประกอบด้วย ๓ ตัวชี้วัด คือ (๑) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ (๒) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ (๓) ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA และ (๔) ดัชนีความสุขคนทำงาน เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๔ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย ดังนี้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				
	ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐
๑. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๒. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐
๓. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	๙๒	๙๔	๙๔	๙๔	๙๕

มุ่งหวังให้กระทรวงสาธารณสุขมีระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่ที่มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน โดยมีหลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม เป็นหลักนำทางและหลักคิดในการดำรงชีวิตวิถีใหม่และการพัฒนาให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในกระทรวงสาธารณสุข พัฒนาบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในทุกมิติ ส่งเสริมการทำความดีอย่างเป็นระบบ ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับหน่วยงานอื่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

บนฐานคิด ...

บนฐานคิดการรับรู้ถึงเป้าหมาย หรือ Sense of Purpose นั่นคือการรับรู้และสร้างเป้าหมายร่วมกันเพื่อเปลี่ยนแปลงอนาคตของกระทรวงสาธารณสุขไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมก่อนประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง และร่วมมือกันสร้างเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุข ในการทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ร่วมกันด้วยการมองไปข้างหน้า เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า นำสู่การเป็นกระทรวงคุณธรรม (Moral Ministry of Public Health) ภายใต้คุณธรรม ๕ ประการ นั่นคือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “MOPH” โดยให้ค่านิยม “MOPH” ฝังอยู่ในจิตวิญญาณของบุคลากรสาธารณสุขทุกคน ไม่ว่าเป้าหมายการทำงานจะเป็นอย่างไรก็จะประสบความสำเร็จ

ข้อพิจารณา

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ขอเรียนว่า ได้นำข้อคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มาแก้ไขปรับปรุง และจัดทำเป็นแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ฉบับสมบูรณ์แล้ว เห็นควรแจ้งทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทราบและนำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เป็นเครื่องมือและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาคนและพัฒนาระบบคุณธรรม จริยธรรมที่ดีและยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาภาคีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้นอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและสร้างระบบนิเวศคุณธรรม ระบบนิเวศจริยธรรม วัฒนธรรมจริยธรรม ในกระทรวงสาธารณสุขสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน มีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ผลักดันสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนระดับที่ ๑ ถึงแผนระดับที่ ๓ ตามเป้าหมายภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบขอได้โปรดดำเนินการดังนี้ต่อไปด้วย จักเป็นพระคุณ

๑. เห็นชอบแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๒. ลงนามในหนังสือถึงหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

๓. อนุญาตให้นำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุข เว็บไซต์สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และเว็บไซต์ศูนย์ปฏิบัติการต่อการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

(นายรุ่งเรือง กิจผาติ)
หัวหน้าที่ปรึกษาระดับกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
กระทรวงสาธารณสุข

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

เพื่อโปรดพิจารณาเห็นชอบและอนุญาตให้นำแผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุขสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข ต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณ

- เห็นชอบข้อ ๑
- อนุญาตข้อ ๓

(นายณรงค์ สายวงศ์)
รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข
หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาการสาธารณสุข

(นายโอภาส การย์กวินพงศ์)
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๑๗ ต.ค. ๒๕๖๕

พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

0 2590 1330

www.stopcorruption.moph.go.th

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลาง
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ตามประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน พ.ศ. ๒๕๖๑
สำหรับหน่วยงานในราชการบริหารส่วนกลางสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ชื่อหน่วยงาน : ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข
วัน/เดือน/ปี : ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๕
หัวข้อ: แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดข้อมูล (โดยสรุปหรือเอกสารแนบ)
แผนปฏิบัติราชการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

Link ภายนอก: ไม่มี

หมายเหตุ: .....
.....
.....

ผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูล
สุชาฎา วรินทร์เวช
(นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช)
ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้อนุมัติรับรอง
สุชาฎา วรินทร์เวช
(นางสาวสุชาฎา วรินทร์เวช)
ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ (หัวหน้า)
วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้รับผิดชอบการนำข้อมูลขึ้นเผยแพร่
พศวีร์ วัชรบุตร
(นายพศวีร์ วัชรบุตร)
นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
นายพัฒนา พร้อมพัฒน์

“น้อมนำการพัฒนางานสาธารณสุข ตามแนวพระราชดำริ โครงการเฉลิมพระเกียรติ”

01 “30 บาท รักษาทุกที่” และ “ฟอกไตฟรี ได้ทุกแห่ง”

- ใช้บัตรประชาชนใบเดียว
- Telemedicine ทุก รพ.สต.
- ฉายแสงมะเร็งครอบคลุมทุกที่
- ฟอกไตฟรีทุกแห่ง

02 “รอบรู้ เพื่ออยู่อย่างมีคุณภาพชีวิต”

- รอบรู้ข้อมูลสุขภาพที่ถูกต้อง
- ตระหนักรู้สถานะสุขภาพตนเอง
- รอบรู้วิธีแก้ปัญหาสุขภาพ

03 “หมอไม่ล้า ประชาชนไม่รอ เชื่อมต่อทุกบริการผ่านเทคโนโลยี”

- Super App
- ปัญญาประดิษฐ์ AI
- ERP บริหารเชิงยุทธศาสตร์
- CRM ติดตามความพึงพอใจ

04 “เครื่องยนต์ทางเศรษฐกิจใหม่ ของประเทศ ด้วยการแพทย์มูลค่าสูง”

- การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- การแพทย์แม่นยำ
- ผลิตภัณฑ์ยาเพื่อการบำบัดรักษาขั้นสูง (ATMPs)

05 “ขวัญกำลังใจบุคลากร”

- เพิ่มค่าตอบแทนตามภาระงาน
- เพิ่มผู้ช่วยบุคลากร
- แก้ไขโครงสร้าง/กฎหมาย

30 บาทรักษาทุกที่ ฟอกไตฟรีทุกแห่ง

ด้วยบัตรประชาชนใบเดียว

1. Telemedicine ทุก รพ.สต. **(ทุกที่ ทุกเวลา)**
2. ฉายแสงมะเร็งครอบคลุมทุกที่
3. บริการฟอกไตฟรีทุกแห่ง

30 บาท รักษาทุกที่

ฟอกไตฟรีทุกแห่ง

ด้วยบัตรประชาชนใบเดียว

นโยบายรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
นายวรโชติ สุคนธ์ขจร

"น้อมนำการพัฒนางานสาธารณสุข ตามแนวพระราชดำริ โครงการเฉลิมพระเกียรติ"

01 อสม.

"บูสต์ อสม. สู่ผู้ช่วยสาธารณสุข ยกระดับเพื่อ สวัสดิการที่ยั่งยืน"

- พัฒนา "อสม." สู่ผู้ช่วยสาธารณสุข/ผู้เชี่ยวชาญดูแลผู้สูงวัย
- ผลักดัน ร่าง พรบ.อสม. 7 ฉบับ
- กองทุน สวัสดิการ อสม. สร้างหลักประกันรายได้-สวัสดิการ
- บริหาร คน-งาน-เงิน-ข้อมูล ด้วย AI

02 ปราบปราม

"ปราบปราม โปร่งใส ปลอดภัย เพื่อสุขภาพคนไทยทุกมิติ"

- ยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์
- อาหาร/ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ผิดกฎหมาย
- การกระทำผิด กฎหมาย ระเบียบ มาตรฐาน วิชาชีพ
- โฆษณา-การหลอกลวง

03 แรงงาน

"เร่งรัดให้แรงงาน ต่างชาติ/ต่างด้าว ซื้อประกันสุขภาพ ลดภาระประเทศ"

- ให้แรงงานต่างชาติ ซื้อระบบประกันสุขภาพ ลดภาระงบประมาณรัฐ
- ควบคุม ป้องกันโรค โดยเพิ่มระบบตรวจสุขภาพ และฐานข้อมูลแรงงานต่างชาติ อย่างโปร่งใส

การขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2569

นพ.สมฤกษ์ จึงสมาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

"สานต่อ วางรากฐาน ร่วมพัฒนา เพื่อระบบที่ยั่งยืน"

น้อมนำการพัฒนางานสาธารณสุขตามแนวพระราชดำริ/โครงการเฉลิมพระเกียรติ

1. เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพเชิงพื้นที่ ลดเหลื่อมล้ำ

1.1 **One Region-One Province-One Hospital** บริหารทรัพยากรร่วมระหว่าง รพ. ในระดับเขต ระบบส่งต่อ ระบบข้อมูล บริหารกำลังคน

1.2 **ยกระดับความเป็นเลิศด้านบริการ (Service Excellence)** พัฒนาบริการเฉพาะทาง มีศูนย์ความเป็นเลิศทุกเขตสุขภาพ เพิ่มทางเลือกการเข้ารับบริการ พรีเมี่ยมคลินิก

1.3 **เพิ่มประสิทธิภาพการบริการปฐมภูมิ** ให้ปชช.ทุกคนมีหมอประจำตัว

1.4 **เสริมสร้างความพร้อมการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน** เสริมศักยภาพบุคลากรด้านการบริหารจัดการ บูรณาการหน่วยงาน ลดความทับซ้อน

1.5 **เพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพในพื้นที่กทม.** พัฒนา Mini Clinic Telemedicine เสริมการเข้าถึงบริการระดับทุติยภูมิ พัฒนาการบริหารจัดการในภาพรวมทั้งระบบ

2. สร้างสุขภาพดีทุกช่วงวัย คนไทยแข็งแรง

2.1 **ส่งมอบความแข็งแรงกาย-ใจ** เด็กพัฒนาการสมวัย วัยเรียน วัยรุ่น IQ EQ ดี วัยทำงานพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ลดภาวะพึ่งพิงในผู้สูงอายุ มีระบบดูแลสุขภาพระยะยาว

2.2 **ยกระดับการควบคุมป้องกัน NCDs เชิงบูรณาการ** เพิ่มแรงจูงใจด้านสุขภาพ เช่น สิทธิประโยชน์ภาษี สำหรับผู้มีพฤติกรรมสุขภาพดี

2.3 **การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี** เช่น ระบบบำบัดน้ำเสีย ลดการปล่อย คาร์บอนในหน่วยบริการสุขภาพ พัฒนารพ.เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. เพิ่มขีดความสามารถ นวัตกรรมทางการแพทย์และสาธารณสุข ดิจิทัลสุขภาพ ระบบข้อมูลสุขภาพอัจฉริยะ

3.1 พัฒนา**ระบบดิจิทัลสุขภาพเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว** สร้างคลังข้อมูลสุขภาพขนาดใหญ่ของประเทศ

3.2 พัฒนา**Telemedicine นวัตกรรม ปัญญาประดิษฐ์** ทางการแพทย์ สนับสนุนการวิจัยและการผลิต **ATMPs**

3.3 พัฒนา**เทคโนโลยีการแพทย์แม่นยำ** (Precision Medicine)

4. เพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจสุขภาพ

4.1 **เพิ่มมูลค่าบริการสุขภาพ** ผลิตภัณฑ์สุขภาพ สมุนไพรไทย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อุตสาหกรรมสุขภาพ คลินิกแพทย์แผนไทยร่วมสมัย

4.2 **ผลิตและพัฒนา Prof. Caregiver และนวดไทย**

4.3 ส่งเสริม**วิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์** เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

5. บุคลากรมีขวัญ กำลังใจ และคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี

5.1 **บริหารจัดการกำลังคนที่คล่องตัว** ลดข้อจำกัด ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติ ผลักดัน ร่าง พรบ.ก.สธ.

5.2 **บริหารจัดการกำลังคนในเขตสุขภาพ** เพิ่มการกระจาย สร้างแรงจูงใจ รักษาบุคลากรคุณภาพในพื้นที่

5.3 **สร้างเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงาน** สวัสดิการ ความก้าวหน้า สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย

การประชุมผู้บริหารระดับสูงกระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2568_ver10

“หมอไม่ล้า ประชาชนไม่รอ เชื่อมต่อทุกบริการผ่านเทคโนโลยี”

นายพัฒนา พร้อมพัฒน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุข
MINISTRY OF PUBLIC HEALTH